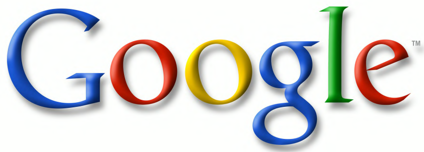
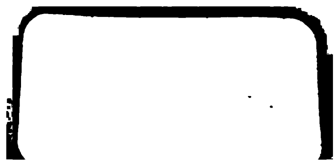

3 3433 08231168 3

GRAMMATICA CELTICA

E MONUMENTIS VETUSTIS

TAM HIBERNICAE LINGUAE

QUAM BRITANNICARUM DIALECTORUM

CAMBRICAE CORNICAE AREMORICAE

COMPARATIS GALLICAE PRISCAE RELIQUIIS

CONSTRUXIT

I. C. ZEUSS
PHIL. DR. HIST. PROF.

EDITIO ALTERA

CURAVIT

H. EBEL
PH. DR., ACAD. REG. HIB. SOC. HON., ACAD. REG. BORUSS. ADI. COMM. EPIST.

BEROLINI
APUD WEIDMANNOS
MDCCCLXXI

PARIS
MAISONNEUVE & CO.

NEW-YORK

GRAMMATICA CELTICA.

PRAEFATIO AUCTORIS.

Linguae, quae inter cognatas linguas ab India per Asiam et Europam dilatatas extrema est in occidente, naturam, varietatem formasque e fundamento monumentorum extantium vetustorum exponere aggredior. Opera perscrutandae indicae, extremae eiusdem familiae in Asia, qua plurimum lucis linguarum affinium omnium scientiae addiderunt viri docti, si magni semper habenda est, non parvi etiam erit aestimanda opera ea, qua fiat facultas inspiciendi leges linguae nationis fractae illius quidem iam dudum, sed latissime quondam per Europam patentis, cuius linguae rudera ideo non rara sunt iam a vetustis temporibus, atque hodie quoque extant in aliis recentioribus linguis. Qua opera etiam substruetur fundamentum vocabulorum moli recenti vel adhuc superstiti eius gentis in linguis hodiernis, hibernica, gaelica, cambrica, aremorica.

In linguas nationum maiorum vicinarum, germanicae et slavicae, iam inquisitum esse perscrutato eodem fundamento historico monumentorum, nemini gnaro eruditorum recentioris aetatis laborum ignotum est. Nostrae huius extremae in occidente linguae monumenta vetusta scripta a viris indigenis, ratione non habita nominum servatorum a scriptoribus vetustioribus, graecis et latinis, aetatem quidem non attingunt monumentorum germanicae linguae, incipientium a saeculo quarto, superant tamen haud dubie aetatem monumentorum slavicae linguae. Eiusmodi ex monumentis extructum est hoc opus.

Ut linguae nationum frequentium et late patentium variant formationibus et dialectis, ita etiam lingua celtica, ut communiter dicitur extrema haec in occidente, varietatem suam explicuit iam ab antiquis temporibus. Quae varietas cognita est iam Caesari dicenti (B. gall. 1, 1), Belgas, Aquitanos, Celtas vel Gallos lingua, institutis, legibus inter se differre, et melius Straboni (lib. 4, p. 176), qui Aquitanos omnino diversos a Gallis et adnumerandos Iberibus, Gallos autem ipsos paulum lingua differre (μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτταις) affirmat. Cui si additur, quod asserit Tacitus (Agric. 11), Gallorum et Britannorum sermonem haud multum diversum, statuemus, dialectorum varieta-

tem aliquam extitisse quidem in lingua Celtarum (Gallorum ab occidentali Sequana et Matrona), Belgarum (ab oriente eorundem fluminum), Britannorum, non tamen tantam, ut inter hos populos sermonis commercium esse non potuerit. Ex ea aetate servata esse nomina gallica, belgica, britannica virorum, oppidorum, fluviorum, plantarum et pauca etiam vocabula a scriptoribus graecis et latinis, nemini vetustatis gnaro incognitum est. Ex iis varietatem linguae deprehendi posse nemo sperabit.

Varietatem longe maiorem monumenta scripta ab indigenis totius gentis, a viris non solum britannicis sed etiam hibernicis, comprobant inde a saeculo octavo vel nono. Libri britannici, tam cambrici quam aremorici, iam eo tempore in sonis, qui congruunt cum sonis nominum britannicorum vetustiorum et gallicorum, atque in formis grammaticis tantam differentiam prae se ferunt a sonis et formis scriptorum hibernicorum eiusdem temporis, ut nullo modo statui possit inter Britannos et Hibernos linguae commercium ea aetate, nec ergo etiam aetate multo vetustiore, quamvis utramque dialectum vel linguam (hac voce enim utar consulto ob hanc diversitatem) ex uno fonte ortam esse clare pateat. Poterit affirmari maior differentia inter linguam hibernicam et britannicam, quam inter scandicam vetustam vel islandicam et ceteras germanicas dialectos, vix tamen tanta quanta obtinet inter linguam lituanicam vel prussicam vetustam et slavicam.

Gallicam autem linguam priscam, quae post interitum imperii Romanorum et invasionem Francorum sensim cessit novae romanicae ortae in regionibus gallicis, si non fuit eadem quae britannica, huic tamen viciniorem fuisse quam hibernicae, haec potissimum ostendunt:

1. Congruentia sonorum quorundam, quibus differt hibernica, e. gr. in nominibus gallicis Litana, Litaviccus, quae sunt adhuc britannice adi. *litan*, subst. *litau*, sed hibernice *lethan*, *letha*, quae inprimis animadvertitur in vocibus gallicis et britannicis, e. gr. in Petuaria, petorritum, pempedula, Penninus deus, Penninum iugum, Epona, Eporedici, Epomanduodurum, convenientibus cum cambricis *petuar* (quattuor), *pimp* (quinque), *penn* (caput), *ep* in deriv. *epaul*, *ebaul* (pullus), cum hibernice sit *c*, *ch* pro *p* in iisdem, ut *cethir* (quattuor), *cóic* (quinque), *cenn* (caput), *ech* (equus). Non concedo differentiam gallicae linguae a britannica et congruentiam cum hibernica in particula *su-* in compositis Suessiones, Suanetes, cum eadem vox sit hibernice *su-*, *so-*, britannice autem *ho-*, *he-*, *hy-*. Hanc enim *h* pro *s* esse serioris originis atque *s* primitivam obtinuisse apud Britannos adhuc Romanorum aetate, docet nomen fluvii *Sabrina*, quod posteriores Britanni et hodierni proferunt *Hafren* (p. 122), ut nomen populi brit. Σελγοοῦαι apud Ptol. servat etiam *s* pro *h* hodierni subst. brit. *hel*, *helg* (hib. *selg*, venatio). Vetustissima autem est haud dubie differentia sonorum *p* et *c*, et obtinet in diversis linguis antiquitus, e. gr. in lat. *quattuor*, lituan. *keturas*, et germ. *fidvor* (= *petuar*), lat. *quinque* (= *cince*), hib. *cóic*, et germ. *fimf* (= *pimp*).

2. Sonorum eadem progressio in lingua britannica atque in gallica etiam

romanica, operante amplius linguae gallicae ingenio, quam progressionem nescit lingua hibernica, e. gr. transeuntem *v* vel *w* in *gu*, *gw* britannice et in vocibus gallicis romanicis, quae hibernice fit *f*, item praemissam cambrice *i*, *y*, *e*, ut *e* gallice ante coniunctas *sp*, *st*, *sc*. Destitutio mediarum, excussa praesertim *g*, in Galliae romanicis monumentis medii aevi aeque vetusta est atque in britannicis, tenuium adeo destitutionis exempla romanica gallica vetustiora sunt quam britannica. Prolata haec videsis in mediis et tenuibus britannicis (pp. 145. 146. 160. 161).

3. Terminationes quaedam propriae linguae britannicae, et quas ignorat hibernica, apparentes in vocibus gallicis vetustis, e. gr. *-en* vel *-on* nota singularitatis in nominibus plantarum *γελασονέν*, *σχοβιήν*, titumen, betilolen (p. 296), et in nomine loci gallici Aballon (Aballone abl. in Itin., cambr. vet. *aballen*, *auallen*, hod. *afallen*, malus, arbor, p. 819), *-et* terminatio numeri pluralis (pp. 291. 292) in nomine germanico ex ore gallico audito a Caesare Usipetes, quod aliis scriptoribus sine terminatione gallica est Usipi, Usipii, eodem modo quo apud Plinium (3, 20) sunt iuxta Sarunetes etiam Vennonetes, qui Ptolemaeo vocantur *Οὐέννονες*.

4. Voces quaedam in nominibus gallicis vetustis et britannicis, quae desunt in hibernica lingua. Prae aliis nominanda est particula inseparabilis *gwer-*, *gur-*, *gor-* usitata etiam in hodierna lingua cambrica, frequens in nominibus propriis virorum compositis britannicis medii aevi, cambricis et aremoricis, ut in nominibus vetustis gallicis et britannicis, e. gr. Vercingetorix, vertragus, Vernemetum, Vertigernus etc. (cf. pp. 130. 133 et 895), cuius particulae intensivae in lingua hibernica nullum vestigium mihi obvium est. Porro aliae quaedam voces: *anau* (cambr. hod. *anaw* masc., forma, harmonia, poësis), quae obvia est in nominibus frequentibus virorum vel feminarum cambricis et aremoricis libri Landavensis vel chartularii Rhedonensis compositis, ut *Anaugen*, *Anauued*, *Anauweten*, *Anauworet*, *Rianau*, *Dreanau*, *Balanau* etc. (pp. 129. 132), quae obvia est etiam tam derivata quam nuda item in nominibus cambr. *Anauoc* Lib. Land. 156, arem. *Anau* Rhed. 1, 48. D. Mor. 272, quae vox iam apparet item nuda in nomine oppidi ad Danuvium *Ἄνανον* (ultimi Germaniae circa fines Pannoniae, ubi sine dubio gallici populi consederant) apud Ptolemaeum, et in nomine feminae Anauonia in inscriptione apud Stein. 985, derivato ut alia nomina propria in -onius, -onia (p. 772). Frequens est etiam vocabulum *cun* in nominibus britannicis Cunobilinus, Cunotamus, Cunomaglus, Maglocunus, ut in gallicis *Ἀρκύνια ὄρη* ap. Aristot., Hercynia silva, Hercuniates (populus Pannoniae) ap. Plin. (de quibus videas pp. 92. 101 sq.); haud dubie non differt cambr. hod. *cwn* (summitas, altitudo, in compositis adi. altus), ex quo comp. et deriv. *erchyniad* (elevatio) et deriv. *cwnwg* (summitas, culmen). Hibern. vet. *cnocc* (gl. gibber, gl. ulcus) Sg. 22ª. 23ᵇ. Pr. Cr. 9ª eodem modo ad brit. *cunuc* referendum est, quo hib. *gníu*, *dogníu* (facio) ad cambr. hod. *gwna*, *gwneuthur*, et fere videtur transumptum, cum non ex aliis hibernicis vocibus cognita sit eadem radix et servetur *c* dura finalis, ut in *sebocc* (gl. capus) Sg. 105ᵇ, cuius

forma eadem deprehenditur, non *seboch* secundum regulam iuxta cambr. vet. *hebauc* (p. 849), hod. *hebog*. Caratacus nomen viri gallicum in inscriptione obvium (ap. Grut. 902, 5) in eadem paene forma est nomen viri britannicum vulgatissimum, in vetustiore *Caratauc*, in recentiore *Caradoc*, *Caradog*, cum nonnisi semel mihi occurrat hibernicum *Carthach* (p. 72).

Duae sunt igitur varietates celticae linguae praecipuae. Est una hibernica, ex qua propagatae sunt linguae adhuc extantes huius generis, in Hibernia ipsa hibernica hodierna, et in Britannia in montibus, quos dicunt scoticos, gaelica (i. e. gaedelica,* ut Hiberni ipsi suam linguam appellant, media excussa), quae quamvis tuta in altis alpibus vetustiora monumenta non servavit, attamen in vetusta hibernica fundamentum habet. Altera est britannica lingua, cui proximam gallicam priscam fuisse demonstratum est, et a qua propagatae sunt cambrica, cornica, aremorica, quae omnes possident monumenta plus vel minus vetusta, vivae et hodie in ore populi, scriptis et carminibus, excepta cornica, quae iam praeterlapso saeculo etiam in vicis regionis Cornubiae audiri desiit.**

---

* Tres filii Usnechi in vetusta hibernica narratione de eorum interitu dicuntur *tri coinnle gaisged nan gaedal* (tria lumina valoris Gaedalorum) ed. O'Flan. pp. 20. 78. In ea narratione scriptio *ae* obtinet non solum pro vetustiore *ái*, e. gr. in *aes* (aetas, vet. *áis*, *áes*, interdum *óes*), sed etiam pro *ói*, e. gr. in *aen* (unus, vet. *óen*, *óin*, nunquam *áen*), ita ut colligi possit vetustior forma nominis aut *gáidal* aut *góidal*. Utraque scriptio alternat in Annal. Inisfal. ap. O'Con. 2, 50. 51: *fir erend eter gullu 7 gaedelu*, *fir erend eter gullu 7 goedelu* (viri Hiberniae tam alienigenae quam Gaedeli), et p. 75: *Murchad ri gall 7 goedel in Athcliath* (M. rex alienigenarum et Gaedelorum Dublinii). Item iam in vetustioribus codicibus, in Gloss. Corm. et Leab. Br.: *do gaedelu, o goedelu* (dat. pro acc.) ap. O'Donov. pp. 123. 219. Sed *ai* scriptio occurrit apud Giraldum Cambrensem (ap. Camd. p. 737): 'dicti sunt *Gaideli*, dicti sunt et Scoti', 'hibernica lingua quae et *Gaidelach* dicitur'. *Gaedal Glas ó táit Gaedil* B. Ballymote fol. 11, ap. O'Don. p. 170. Ex *ae* illa scriptione iam recentiore facta hodierna *ao* vel *aoi*, ut in *aon* (unus), *aois* (aetas), apparet in hod. *gaoidheal* (Hibernus), *gaoidhilg* (lingua hibernica). Peculiaris est forma obvia in Ann. IV. magistr.: *gaoind 7 goill* (Gaideli et alienigenae) O'Con. 3, 761, gen. *nan gaoind* 754. 824, dat. *gaoindaibh* 348. 809, et ita in aliis quibusdam locis, cum in aliis rursus solita forma obtineat. In hymno in S. Patricium Hiberniae incolae significantur adhuc Scotorum nomine: *pridchais do scotaib* (praedicavit Scotis) dist. 18, cum *t* servata ob duplicem pronuntiationem, ut in *crot*, *crottichther* (cithara, citharizatur, p. 67), plur. *cruitedha* (crottae, harpae) Deirdr. p. 16. Si confertur cambr. *ysgwth* (p. 151) et hibern. *gaoth* (impetus?), quod supponitur in Cormaci gloss. sub v. *gaodheal* ap. O'R., et a quo vix differt subst. vet. *gáid*, *gáith* (ventus, p. 308), utriusque nominis significatio eadem videtur fuisse, i. e. inquieti, impetuosi (cf. nomina populorum gallica Gabali = *gafal*, ap. Corm. synon. cum *gaodheal*, et Cavares, cambr. *cawr*, gigas). Etiam tertium nomen vetustum gentis hibernicae *Feni*, e quo Phaenius, Fenisius, vetustus heros, ortum sumpsit, et vetusta lingua dialectus feniana vel phaeniana dicebatur, legitur in hymno in S. Patricium, dist. 20: *pridchais tri fichte bliadan croich crist dothuataib fene.* 'Praedicavit, Patricius, ter vicenos annos crucem Christi popularibus Feniorum.' Duo haec nomina gentis obsoleta in Hibernia, cum permanserit illud primum, occurrunt in codice hibernico Stow. 4. ap. O'Con. 1, Proleg. II, p. XCVI in dictionibus repetitis *clan na Scot*, *clan na Fened* (filii Scotorum, Venedorum), quibus primi in Hibernia advenae significantur. Haec forma *Fened* si recta est (alias *Fene*, *Feine* legitur duntaxat; sed cf. O'Don. p. 104: *féinne*, a hero: *o sruit-linntib fola na ḃ-féinnioḋ* from the streams of the blood of the heroes.' Keat. Hist. p. 146), cum cambr. *Gwynedd*, *Venedotia*, conferenda est.

** Iam per saeculum decimum septimum desiit esse communis lingua, usitata tantum in paucis quibusdam et remotis locis. Dicitur tamen huius populi ultima cornicae linguae gnara *Dolly*

Harum linguarum, ut extant hodie, unaquaeque suos cultores et descriptores invenit, qui interdum etiam vetustiorum monumentorum rationem habuerunt. Hibernica e. gr., post Mac Curtin ('The elements of the irish language. Lovain 1728'), O'Brien ('A practical grammar of the irish language. Dublin 1809') aliosque, praecipuum O'Donovanum, cuius liber inscriptus est: 'A grammar of the irish language, published for the use of the senior classes in the college of St. Columba. Dublin 1845.' Vocabulorum eius linguae non solum hodiernae copiam sed etiam saepius e vetustis monumentis collectam offert lexicon: 'An irish-english dictionary. To which is annexed a compendious irish grammar. By Edward O'Reilly. Dublin 1821.'

Gaelicae linguae praestantius eiusmodi opus est hocce: 'Dictionarium scoto-celticum: A dictionary of the gaelic language. Compiled and published under the direction of the Highland society of Scotland. In two volumes. Gaelic, english and latin. Edinburgh 1828.' Praemissa est priori parti epitome grammaticae Stewarti, cuius secunda editio prodiit sub titulo: 'Elements of gaelic grammar. Edinb. 1812.' Amplum etiam opus eandem linguam tractans est: 'A gaelic dictionary, in two parts: I. Gaelic and english, II. English and gaelic. To which is prefixed a new gaelic grammar. By R. A. Armstrong. London 1825', compendiosius hoc: 'A dictionary of the gaelic language in two parts, I. Gaelic and english, II. English and gaelic. By Norman Macleod and Daniel Dewar. London 1845.' Gaelicae propior sed magis corrupta quam ea et hibernica est dialectus insulae Monapiae, quam ostendit liber nunc rarus: 'A practical grammar of the ancient Gaelic or language of the isle of Man, usually called Manks. By John Kelly. London 1803.'

Cambrica lingua hodierna primum lexicographum et grammaticum habuit Davies, e Venedotia oriundum, cuius lexicon inscriptum est: 'Antiquae linguae britannicae dictionarium duplex. Londinii 1632.' Grammatica, in hoc opere saepius memorata, quae primum prodiit a. 1621, typis iterum impressa est Oxoniae a. 1809, inscripta: 'Antiquae linguae britannicae, nunc communiter dictae cambro-britannicae, a suis cymraecae vel cambricae, ab aliis wallicae, rudimenta.' Antiquam linguam existimavit, sed antiquas formas linguae minus curavit. Vetustorum monumentorum diligentior investigator primus exstitit Llwydius [vel ut ipse scribit Lhuydius], e Cardiganiana Cambriae regione oriundus, qui operis sui inscripti 'Archaeologia britannica' [ceterum non solum cambrica, verum etiam cornica et aremorica amplectentis] parte tantum expleta immatura morte (a. 1709) obiit. Hoc denique saeculo praeminet lexici et grammatices auctor W. Owen, cuius opera prodierunt primum a. 1803 Londinii: 'A grammar of the welsh language', 'A dictionary of the welsh language'. Recentior editio 'A dictionary of the welsh language. The

---

Pentreath, Dorothea P., quae obiit a. 1778 nata annos 102 (Cf. libros inscriptos: 'Specimens of cornish provincial dialect, by Uncle Jan Treenoodle. Lond. 1846', pp. 1—4, et 'The Circle or historical survey of sixty parishes and towns in Cornwall. Helston 1819', p. 125).

second edition by W. Owen Pughe. Denbigh 1832' pro *z* et *v* prioris solitam scriptionem *dd* et *f* reduxit. Novissimum opus: 'A dictionary of the welsh language. To which is prefixed a grammar of the welsh language. By William Spurrel, Carmarthen 1848' compendiosius est, quod comitem aliquanto ampliorem et pluris aestimandam habet partem anglico-cambricam: 'An english-welsh pronouncing dictionary. Carmarthen 1850.'

Formas linguae cornicae emorientis proponit opus inscriptum: 'Archaeologia cornu-britannica, or an Essay to preserve the ancient cornish language, containing the rudiments of that dialect in a cornish grammar and cornish-english vocabulary. By William Pryce, M. D. of Redruth, Cornwall. Sherborne 1790'. [ita tamen fere compositum, ut quo minorem eius rationem habeas, eo expeditiore opera accedas ad cognoscendam linguam cornicam, quam editor sive potius compilator libri (cuius grammatica a Lhuydio, cetera a Tonkinio sunt desumpta) parum intellexisse sexcentis locis comprobatur.]

Aremorica lingua hodierna post Lepelleterii studia, cuius opus inscriptum est: 'Dictionnaire de la langue bretonne, par Dom Louis Le Pelletier, religieux Bénédictin. Paris 1752', cultorem praecipuum invenit Legonidecum. Operum eius editio novissima haec est: 'Dictionnaire français-breton de Le Gonidec, enrichi d'additions et d'un essai sur l'histoire de la langue bretonne. Par Th. Hersart de la Villemarqué. Saint-Brieuc 1847', et 'Dictionnaire breton-français de Le Gonidec, précédé de sa grammaire bretonne, et enrichi d'un avant-propos, d'additions et de mots gallois et gaëls correspondants au Breton. Par Th. Hersart de la Villemarqué. Saint-Brieuc 1850.' Citatur in nostro opere aliquoties grammatica eiusdem linguae, quae prodiit Pragae 1800 sub titulo: 'Grammatica latino-celtica, doctis ac scientiarum appetentibus viris composita ab Alano Dumoulin presbytero'.

Hibernica lingua, extrema et ultima omnium linguarum Europae et Asiae a primordio affinium, ut Thule insula est ultima Europae,* in inquisitionibus huius operis, quae id quaerunt praesertim, quae fuerint primitivae et communes celticae formae et quomodo ex eis prodierit recentior varietas, primum lo-

* Etiam ultimam Thulen saeculo adhuc nono usque ad occupationem Nordmannorum habitatam fuisse ab Hibernis, docet *Ari Frôdi*, historicus Islandiae, in libro suo inscripto *Islendîngabôk*, c. 1: *Island bygðisk fyrst ûr Norvegi â dögum Haralds ens Hârfagra,.. 8 hundruð ok 70 vetrum eptir burð Krists.... Þâ voru hêr menn kristnir, þeir er Norðmenn kalla papa, en þeir fôru siðan â braut, af þvî at þeir vildu eigi vesa hêr við heiðna menn, ok lêtu eptir bækr irskar ok biöllur ok bagla. Af þvî mâtti skilja at þeir voru menn irskir* (Islandia inculta est primum ex Norvegia diebus Haraldi Harfagri, annis 870 praeterlapsis post Christum natum. Fuerunt ibi viri christiani, quos Nordmanni dicunt papas [presbyteros], et hi abierunt inde, quia noluerunt manere ibi cum viris paganis, et reliquerunt libros hibernicos et tintinnabula et virgas episcopales, unde poterit colligi quod ipsi fuerunt viri hibernici). Dignus est qui notetur ad haec locus Plinii (4, 16): 'sunt qui et alias insulas prodant, Scandiam, Dumnam, Bergos, maximamque omnium Nerigon, ex qua in Thulen navigetur'. Equidem ut *Bergion* etiam *Nerigon*, ortum corruptione ex eodem, nomen vetustum Hiberniae, et ut *Albion* ab incolis ipsis insularum britannicarum profectum conieci in libro meo de Germanis gentibusque vicinis (pp. 194. 195).

cum sibi vindicat primamque diligentiam, non solum ob maiorem formarum ubertatem linguae ipsius, sed etiam ob copiosiora monumenta servata in codicibus vetustis hibernicis, a quibus longe superantur tam numero quam contentorum copia britannici codices eiusdem aetatis vel potius cambrici, qui scilicet soli aetatem hibernicorum attingunt. Hos ergo codices, ex quibus hic liber crevit, hibernicos et britannicos, et horum cambricos tam vetustos quam cum cornicis et aremoricis recentiores, singulos producere et describere (omissis tamen, quae nos minus tangunt, e. gr. forma, quae maior est fere in omnibus, habitu externo etc.) praecipuum huius prooemii argumentum est.

CODICES HIBERNICI.

Hibernici codices vetustae linguae monumenta servantes in copiosis praesertim glossis, interlinearibus plurimum, saepius etiam marginalibus, in terra continenti extant plures a monachis scripti Hibernis vel, ut tum temporis dicebantur, Scotis, iam a saeculo sexto per Europam continentem ad propagandam fidem christianam dispersis. Codices servati aevo Carolingico orti sunt, aut allati ex Hibernia, aut etiam scripti in monasteriis terrae continentis a monachis eius gentis litteris hibernicis, quae alias dicuntur etiam anglosaxonicae. Qui in manibus meis fuerunt, servati in continenti, hi sunt.

1. Codex Prisciani Sancti Galli (n. 904, in hoc opere designatus Sg.), magnam glossarum molem praebens, quibus refertus est ab initio usque ad paginae 222 columnam secundam (222[b]), vel usque ad finem libri decimi quarti Prisciani, a qua usque ad ultimam paginam 249 rariores fiunt glossae. Discerni in hoc codice possunt tres glossatorum manus, una generalis per totum codicem, diligens et clara, in paucis tantum columnis locum praebens alteri manui (in 65[b]. 66[a]. 66[b]. 67[a]. 67[b]); tertia manus hic vel illic per codicem quasdam adspersit glossulas.

Glossae ut in aliis codicibus sunt aut interlineares aut marginales. Marginalium notatu dignae sunt quaedam tam latinae quam hibernicae, quae non ad textum Prisciani pertinent, sed varias res de scriptione codicis, tempore vel aliis, quae scriptori in mentem veniunt, notant, e. gr. latinae quaedam, 157[a]: *hvcvsq. caluus patricii depinxit.** 209[b]: *svde qvi legat* (sic) *difficilis est ista*

* Sequitur inde alia manus textus (non glossarum, in quibus pergit generalis manus) usque ad finem codicis; alternant tamen cum ea diversae quaedam manus in quibusdam locis, ut 194[b], ubi suprascribitur supra paginam *donngvs*, quae pagina est aperte eiusdem manus, cuius est 207[a] et initium paginae 207[b], ubi in margine superiore legitur item nomen *dongus*, scriptoris ergo eorum locorum; atque eadem manus invenitur in octo lineis pag. 240[a]. Conspicitur porro diversa manus textus in 182 , ubi suprascriptum legitur *Finguine*, quod inde et ipsum nomen scriptoris colligendum est, cf. Cathal mac *Finguine* ri Muman, Ann. Inisf. ap. O'Don. p. 447. (*Fin-guine*, cf. verb. *gonaim*, *guinim*, vulnero), ita ut quattuor manus textus in toto codice facile possint distingui. Fortasse in hac posteriore parte etiam quinta manus discernenda est, nisi est eadem subsequens post Calvum Patricii et fluidior tantum et rotundior interdum. Horum nomina non produntur. nisi sunt *follega* vel *cobthach* (cf. nomen viri *dubthach*) quae leguntur in margine in 190[a] et 219 scriptura aequali scripturae textus. Prioris igitur partis maioris scriptor, cuius manus re-

pagina. 212ᵇ: *tertia hora.* 228ᵇ: *tempus est prandii.* 246ᵃ: *Nox adest.* In pluribus locis occurrunt invocationes dei, Christi vel sanctorum hibernicorum: *auctor adiuua lucis æternæ* 208. *sca. trini.* 177. *faue xpe. adiuua xpe.* 231. 241. *scs. patricius* (plene scriptum) 215. *in noe. almi pi.* (utraque littera cum linea perducta vel supraducta, *patricii*) 218. *pe. adiuua. fave pe.* (utraque littera cum linea) 175. 181. *sca. brigita intercedat pro me* 92. *sca. brigita adiuua scriptorem istius artis* 192. *sca. brigita ora pro nobis* 184. *faue brigita* 43. 191. *brigita adiuua* 206. *in noe. sci. diormitii* 221. *scs. diormitius oret pro nobis* 222. *feri. dior.** (feria Diorm.) 223ᵃ.

Inter glossas eiusmodi marginales hibernicas praecipue notandae sunt sequentes factae scriptura ogmica: *fel martaen* (festum Martini) 70. *cocart* (corrige!) 193ᵃ. 194ᵇ. 195ᵃ. *cocart inso* (corrige hoc! cf. Sg. 90ᵃ: *ol ascocarti*, gl. quod sit emendandum) 196ᵃ. *latheirt* (eadem glossa etiam 189ᵃ latinis litteris scripta, significans, ut videtur, apud tertiam, idem quod glossa latina 212ᵇ *tertia hora*) 204ᵇ [nisi forte eadem vox est, quae in Cormaci glossario scribitur *lathirt* (crapula), id quod nobis quidem praeferendum videtur, cum praepositionem *la* nunquam sequatur infectio consonae.] In paginae 170 margine superiore scripturae ogmicae pars decisa est a bibliopego. Figurae ergo vel potius lineae ogmicae, non diversae ab iis quae notantur a grammaticis hibernicis, e. gr. ap. O'Donov. introd. XLVII, in usu iam in hoc vetusto codice, quidni etiam inde a longinquis temporibus?

Marginalia porro hibernica latinis litteris exarata: *medon lai* (meridie) 246. *isdorchæ dom* (est obscurum mihi) 165. *uit mochrob* (vaè manus mea!) 176ᵇ. *uch mochliab anóib ingen* (vae pectus meum, o sacra virgo!) 211ᵃ. *ní ármall roscríbad inletráimso. ní m̄all* (non adeo tarde, non lente, scriptum) 195ᵇ. 199ᵃ. *isgann inmemr et ascribend. mem̄brum naue droch dub ó ní epur na haill. isgann membrum̄. istana andub* (notata de membrana, atramento) 195ᵃ. 217. 228. 248ᵇ. *bendacht for an m̄ain ferguso amen. mar uar dom* (mo nuar "my woe" O'Flanag. p. 57.; *Fergus* nomen viri, monachi, ut videtur, defuncti) 114. Minus

---

tunda et placida est et sola in ea parte (in margine tantum adduntur interdum correctiones a manu posterioris partis prima), in glossa allata distincte dicitur *Calvus Patricii*, quod est latine redditum nomen hibern. *Máelpátric*, conveniens monacho, ut in his marginalibus etiam obvium *Máelbrigte*, i. e. Calvus Brigitae, e *brigte* gen. a *brigit*, et *máel*, *moel*, hod. *maol*, calvus (cf. tamen cambr. *mail*, servus, p. 101). Occurrunt haec nomina, usitata virorum apud Hibernos, in scriptoribus editis ab O'Con.: *Maelpatraic* 3, 421. *Maolpadraicc* 3, 363. 393. *Mælbrigte* 1, Proleg. II, p. CXLIII. *Maoilbriccde* 3, 394. Fuit *Moelbrigte* etiam nomen hibernicum Mariani Scoti inclusi, ut patet ex primis litteris singularum vocum versuum, quibus chronicon suum finivit, collectis (Pertz. 7, p. 484 not. 19, et p. 560): *Moelbrigte clausenair romtinol* (M. inclusus me collegit), et ex adnotationibus duabus in eius codice, quibus scriptor eius Scotus eum alloquitur: *a mélbrigte clúsenair* (o M. incluse!), quae integrae mox infra proferentur. Composita cum *mail, mael, moel, moil* nomina virorum sunt praeterea plurima, e. gr. inter nomina regum hibernicorum eiusdem codicis (ibid. p. 555 sq.) *Túathal Mailgarb*, *Maelsechnaell*, *Flann mac Moilsechnaill*, vel in aliis locis (p. 556. 558. 560) *Moelcoluim*, *Murchad oa Moelnambo*, aliaque etiam apud O'Con. obvia.

* Inde falsa lectione ortum ap. Kellerum *Fernchor*, inter nomina enumeratum, quod monstrum est, ut *Ellenirmo* apud eundem, ortum e glossa marginali *ellinismo* in 215ᵃ, i. e. hellenismo.

perspicua quaedam: *daman sianach* 52. *Tiach didiv mad ferr lat .i. d. o. o.* 210. *inmaith . . . cobthach* 219ᵃ. 219ᵇ. *grácad* 213. 223. 247. *gracad* 220. *mochoe nóindrommo* 226. *satharnn samchasc* (sabbatum paschatis?) 233.

Glossa marginalis prae ceteris memoranda est haec: *do inis maddoc dún .i. meisse 7 choirbbre* (ad insulam Matoci? concharum? nos, ego et C.) 194ᵃ.*

Versus hibernici in quibusdam locis in margine codicis scripti in capite de constructione poëtica memorantur (pp. 953. 954). Omnia haec in Hibernia, ex qua translatus fuerit codex in terram continentem tempore aliquo, in monasterio hibernico scripta fuisse praeter nomina obvia virorum aequalium nonnisi hibernica, *Fergus*, *Dongus*, *Coirbbre*, *Calvus Patricii* (*Máelpátric*), indicare videtur glossa etiam marginalis haec paulum mutila 203ᵃ: *.::aithas patric 7 brig. ar máelbrigtæ namba olcc amenma frimm ::::scribund roscribad indulso*** (leg. *maithas*, *arscribund?* bonitas Patricii et Brigitae in Maelbrigtum, ne sit malus eius animus mihi propter scripturam qua scriptum est hac vice), in qua nomen *Máelbrigte* haberi possit nomen abbatis monasterii vel praepositi scribendis libris.

Sed debet quaeri certe, an non ortus esse possit codex in monasterio S. Galli ipso vel in locis vicinis, in quibus monachi Scoti degebant. Ob nomina sanctorum et virorum hibernica duntaxat vix hoc concedi poterit de S. Galli monasterio vel de Rinaugia sive Augia minore (germ. Rheinau), ubi post Findanum circa a. 800 inclusum fuerint etiam alii Scoti, vel de Augia maiore sive divite; ex hoc enim oriundus codex n. 4 etiam res germanicas prodit. Sed fuerunt etiam collegia cum habitatoribus Scotis, si non omnibus, tamen praevalentibus numero, ut Mons S. Victoris prope Feldkircham, iunctus monasterio S. Galli, 'quem montem, quo reliquiae et ecclesia sancti Victoris constructa esse dinoscitur, atque religioso quorundam Scotorum conventu incolitur, ad monasterium Sancti Galli iure proprietario' contulit Carolus Crassus a. 882 (Neugart n. 533). Tradit idem a. 885 'quasdam res in villa Raitinis ad venerabile S. Galli monasterium ea ratione, ut deinceps de ipsis rebus duodecim

* In fine sententiae *dún*, *dún* significat *nos* (p. 920); scriptio *maddoc* est pro *matoc* (p. 70). *Matoc* autem vel *Matauc*, hod. *Madawg*, *Madog*, est nomen viri cambricum frequens (p. 94), et de Madoco filio Oweni principis Venedotiae vel Cambriae septentrionalis extant relationes historicae cambricae, eum belli civilis causa patria relicta cum suis mari occidentali transnavigato in novam terram, i. e. in Americam, pervenisse circa a. 1170 (Cf. Biographie universelle 26, p. 95. The Cambro-Briton, Lond. 1820, 1, p. 57 sq. 125. A. v. Humboldt, Kritische Untersuchungen 1, p. 388. Berghaus, Völker des Erdballs 1, pp. 277. 278). Inde facile statui poterit fama inventae a Matoco Britone Americae, quae etiam a Nordmannis inventa dicebatur *insula Winland*, multo vetustior, iam cognita Scotis monachis. Atque iam inter socios Columbani memorat *Gurganum* Britonem Ionas Bobiensis. Attamen cum extet subst. fem. hibern hod. *maideog*, gael. *maideag*, *maighdeag*, concha Veneris, cui supponi possit vet *matoc*, gen *matuice*, an intellegendum *inis innammatoc*, concharum insula? Sed quaenam insula hoc nomine significata? [O'Curry, Lectures on the manuscript materials of ancient Irish history, p. 27. testatur *Inis Madoc* esse insulam lacus Templiportiani 'county Leitrim'.]

** [Subst. *dul* infinitivi loco ut hodie adhibitum (p. 484), cf. *indul atchi side* (gl. ad confirmanda corda vestra sine querella in sanctitate ante deum et patrem nostrum; i. e. in ambulatione quam videt hic) Wb. 25ᵃ, alibi significat casum, vicem, ut *fundul nisiu* (hac vice), *isnaib dolaib ailib* (ceteris vicibus, ceteroquin) Ml. 53ᵃ; alia exempla attulit Const. Nigra, Add. et Corr. ad editionem suam glossarum Taurinensium.]

peregrini in monte S. Victoris procurentur' (Neug. n. 553; cf. Pertz. 2, 73). Coloniae monasterium Scotorum a. 975 demum sub abbate Minnborino incepit, ut narrat Marianus Scotus (Pertz. 7, 555); vetustissimus autem in regionibus Rhenanis eiusmodi conventus fuerit in insula Rheni ipsius dicta Honaugia, Hohenaugia, prope Argentoratum, circa a. 720 ab Adalberto Alsatiae duce fundatus, qui in vetustis eius chartis servatis in codice scripto a. 1079 a Leone canonico Honaugiensi (editis ab J. Mabillon in Annal. ordinis S. Benedicti 2, 695 sq.) dicitur 'monasterium Scotorum, ecclesia Scotorum.' Est inter has una (pp. 699. 700), qua Beatus eiusdem monasterii abbas plura donat 'ad illum locum praedictum et ad pauperes et peregrinos gentis Scotorum'.* Nominantur in fine praeter notarium Scoti, quorum dignitas episcopalis dicitur, exceptis abbate et uno presbytero, hi: 'Ego *Wellimannus* rogatus scripsi et notavi diem et tempus et locum. Haec charta in Maguntia civitate scripta XI. Kal. Iulias anno X. regni domini nostri Caroli regis et imperatoris. † Signum Beati abbatis qui hanc chartam fieri rogavit. † S. *Conigani* episcopi. † S. *Echoch* episcopi. † Signum *Suathar* epi. † Signum *Maucumgib* epi. † Signum *Canicomrihc* epi. † Signum *Doilgusso* epi. † Signum *Erdomnach* epi. † Signum *Hemeni* presbyteri.' Pro *Doilgusso* legendum certe est *Dongusso*, gen. nominis obvii in codice Prisciani *Dongus*. Num etiam statuendum, pro *Maucumgib*, quod monstrum est falsa lectione ortum, nec hibernicum nec germanicum nomen, legendum esse *Mailbrigte*, nomen in eodem codice memoratum et nomine *inis maddoc*, sive interpretatio insulae Matoci statuatur sive insulae concharum, ioci causa a glossatore esse significatam insulam Rheni, in qua codex ipse ortus fuerit?

Monasterii Scotorum Honaugiensis praesides vetustiores primus Benedictus, constructor eius, cuius hibernicum nomen fuit *Tubanus* (cf. hib. hod. *tubha*, calamus?), secundus *Dubanus* (hib. *Dubán*, Nigellus, ab adi. *dub*), in chartis episcopi etiam dicuntur, non tamen qui hos secuti sunt, Stephanus et Beatus (cf. Mabill. pp. 59. 60). Fuerunt sane hi episcopi sine dioecesi, fortasse gradus paulo maioris quam presbyteri more hibernico (cf. Eckharti Franc. Or. 1, 273),

* Marianus Scotus, qui vixit Coloniae, Fuldae et Magontiae, de se ipse dicit in chronico suo ad a. 1056 (Pertz. 7, 558): 'Ego Marianus peregrinus factus pro regno celeste patriam motuavi et in Colonia monachus effectus.' Et scriptor codicis eius (ibid. p. 481): *isi side cetna blia. tanacsa aalbain in peregrinitate mea* (est hic primus annus, postquam veni ex Albania in p. m.), Cum extra Scotorum conventus in singulis Germaniae monasteriis singuli Scoti etiam invenirentur, vere Gozbertus diaconus dicit (Pertz. 2, 30): 'Scotis consuetudo peregrinandi paene in naturam conversa est' Atque Marianum abbatem Ratisbonensem 'limina apostolorum Petri et Pauli Romae, gentis suae more, visere desiderasse, auctor Vitae eius Hibernus narrat (Boll. Febr. 2, 366), et socium eius Clementem Hierosolymis obisse refert, traditque idem hanc peregrinationis usque ad Chioviam Russiae caput factae saeculo duodecimo ineunte historiolam (ibid. p. 369): Tum (abbate Domno) de fratribus monasterii Scotorum Ratisbonensis vir industrius et in rebus agendis eruditissimus, nomine Mauricius, solus cum solo puero comite per devia mundi ad regem Russiae perveniens ab eodem rege ac principibus urbis ditissimae Chios de ferinis pellibus pretiosis valentibus centum marcas recepit, atque easdem vehiculis ferens cum negotiatoribus Ratisbonam pacifice pervenit, ex quarum pretio claustri aedificia, tectum quoque monasterii factum est.'

et doctrina vel genere et opibus insigniores. Circa medium eiusdem saeculi, cuius initio data est allata charta, monasterium Sancti Galli, cum praeesset Grimoldus abbas una cum Hartmoto, Scotus *Marcus* cum sororis filio, cuius nomen erat *Moengal*, Roma rediens visitavit ibique mansit usque ad mortem. Qui dicitur item episcopus et dives fuit, cum comitatu, equis et mulis proficiscens. Addo librorum causa, quorum fit mentio, quae narrantur de abitu comitum eius in Ratperti Casibus S. Galli (Pertz. 2, 78): 'Equos et mulos episcopus tradidit, libros vero, aurum et pallia sibi et sancto Gallo retinuit, stola tandem indutus abeuntes benedixit. Multis autem lacrimis utrimque discessum est. Remanserat episcopus cum nepote et paucis suae linguae apparitoribus.'

Fit quidem mentio codicis Prisciani, qui in monasterio S. Galli scriptus fuerit, in codice monasterii ipsius enarrante libros saeculo nono in eodem exaratos (cod. S. Galli n. 267; cf. Ratperti Casus S. Galli ap. Pertz. 2, 91), inde a p. 25: 'Hos libros patrauit grimoldus abba in monasterio sci. galli in diebus hludouuici regis germanie cum adiutorio hartmoti prepositi sui. per annos xxx et unum'. Enumerantur deinceps libri, quos iussit scribi Grimoldus abbas, et inter hos p. 27: 'Grammatica prisciani in uol. I.'* Pergit idem codex p. 28: 'Hos uero libros idem hartmotus post grimoldum abba constitutus sub hludouuico supradicto rege et filio eius karolo imperatore in diebus regiminis sui fecit conscribi.' Sunt hi reges Ludovicus Germanicus (840—876) et Carolus Crassus imperator (876—887).

Attamen servantur hodie duo codices Prisciani in bibliotheca monasterii, in Catalogis librorum manuscriptorum, ed. ab Haenel. Lips. 1830, in col. 716 ita descripti:

'903. Grammatica Prisciani. Codex eximius ordinateque scriptus, qui saeculum IX. superare videtur. Pag. 1. imago sacerdotis missam legentis. Membr. fol.'

'904. Grammatica Prisciani scottice scripta. Codex eximius ordinateque scriptus, qui ob notas interlineares et marginales idiomate et characteribus scotticis in Europa sine dubio celebre nomen obtinebit. Saec. VIII. membr. fol.'

---

* Memorantur in eodem codice in p. 22 (omisso nomine Prisciani) et in vetustiore 'Breviario librorum de coenobio sci. Galli' (cod. S. Galli n. 728), ex quo hausit ille ea quae praecedunt ante libros Grimoldi et Hartmoti, in p. 20: 'Libri Prisciani de octo partibus XVI. Item eiusdem de constructione partium orationis libri II. Item ad simachum de figuris numerorum liber haec omnia in uol. I.', quaeritur num idem codex, an diversus, vetustior. Vix cogitandum de hoc nostro; nam inter libros, qui dicuntur 'scottice scripti' in codicis vetustioris huius exordio (p. 2), non invenitur Priscianus. Procedit in textu Prisciani scoticus noster usque ad haec verba l. 17, c. 10: Nam vocativus quoque intransitive secundis adiungitur verborum personis cum proprius sit naturaliter'; pars subsequens codicis periit. Codicis 903. ultima rubrica est: 'Artis Prisciani viri disertissimi Grammatici Caesariensis doctoris urbis Romae Constantinopolitanae lib. XV. explic. de adverbio. Incipit de coniug. lib. XVI.' Sed etiam post librum hunc pars perire potuit. Secundum codicem n. 1280 testatur Weidmannus (Hist. Bibl. S. Galli, p. 429, not. 617), ante a. 1712 Priscianum in bibliotheca S. Galli adfuisse bis in folio, et bis in quarto. Maioris formae libri hi duo diversi non fuerint ab iis quae et hodie ibidem adsunt.

Quae e vetustis monasterii libris prolata sunt de uno codice Prisciani, cum non quadrent nisi in priorem, noster codex scoticus, hic saeculo octavo adiudicatus, ubi sit exaratus, quo tempore, quomodo viam invenerit in monasterium Sancti Galli, desunt certiora indicia praeter ea quae supra sunt memorata.

2. Codex Paulinus bibliothecae nunc universitatis Wirziburgensis (distinctus nota M. th. f. 12, mihi Wb.), quondam ecclesiae cathedralis, epistulas Paulinas continens, qui eandem glossarum copiam, immo maiorem, quam codex Sg., offert. Quamvis volumen eius sit minus, sunt ampliores tamen glossae ipsae, ad instar commentarii continui textum comitantes et minus singulas voces singulis vocibus, quod frequentius fit in Sg., quam sensum et nexum textus Paulini sententiis hibernicis interpretantes. Sunt etiam aeque fere copiosae intermixtae glossae mere latinae. Refertus est codex eiusmodi glossis ab initio usque ad finem, ad folium antepaenultimum vel ad columnam 34a (usque ad Hebr. 7, 9), a manu accurata et diligenti, cuius ductus quamvis sint tenuissimi, valde simul acuti et perspicui sunt, usque ad folium 32 et per eius folii columnam quartam (32d), quam sequitur altera manus crassior et amplior in residuis columnis. Manus tertia etiam in hoc codice, ut in Sg., animadvertitur, quae hic illic per totum librum voculam hibernicam adscripsit. Atque hic codex is est, cuius meminit Eckhartus in Commentariis de rebus Franciae orientalis (1, 272. 452. 847), ex quo etiam quaedam excerpsit, sed falso passim. Nec mirum; magnum enim esset praedito oculis minus acutis, insuper ignaro linguae, minutissimas istas litteras, pallidas saepius marginem versus, quarum quaedam (e. gr. *n*, *r*, *s*) sibi valde similes apparent, recte legere et reddere. Specimen in appendice huius operis hibernicas tantum glossas sistit, et non ad litteras quidem (obtinet enim iam in his vetustis codicibus propria Hibernis orthographia* et a pura latina scriptione diversitas eadem, quae in codice Ma-

* Prodisse eam proprietatem ex orthographia et pronuntiatione patriae linguae, iam indicant vocales productae accentu notatae praesertim vocum monosyllabarum et terminationum grammaticalium, frequentius dativi plur. in *-is*, tam pro *-is* quam pro *-iis*, genetivi sing. in *-us*, aliarumque, e gr. in Wb.: *tú ó homo* 29b, *ó homo tú quis és* 4c. *sè habent* 29a. *sic offenderunt*, *sic ergo* 5a. 5b. *hic apparet* 30d. *sicut fúr* 25b. *alligabis ós* 29a. *uerbis nostris* 30d. *uiris suis* 22c. *filis* 16a. *in alis linguis et alis labis* 12d. *episcopatús tui* 30d. *pacem habé* 31a. Item *abit* (abiit) 30d. *simulat sé certáre* 30d. Frequentissima est confusio inter *s* et *ss* (cf. p. 49), ut sit *ss* pro *s*: *cessaris domus* Wb. 24b. *primitius assiae* 7b. *essaias* 5c. 6b. *ephessi* 20d. *onessimus* 31d. *heresses* 11d. *inuissibilia* 26c. *concissio* 23d. *circumcissio* 20b. *circumcissus* 23d. *occassio* 17c. 20b. *depossitum* 29d. *propossitum* 30c. *essurit* 11d. *ussus sum* 14c. *lessimus* (laesimus) 16a. Contra *s* pro *ss*: *colosenses*, *colosis* 26b. 26c. *socii pasionum* 14b. *necesarii* 12a. 12b. *amisio*, *intermisio* 5b. 25c. *promisio* 16a. 19c. 20c. *remisio* 16c. Atque adeo cum accentu in Cr. 32b: *uno ratione saltús amiso*. Legitur tamen etiam recta scriptio: *æclesiae asiae* Wb. 14a. *circumcisio* 18d. 31b. *necessarius* 23d. 31d. *necessitas* 32a. *intermissio* 29d. Ita enim aliae consonae, liquidae vel mutae, perperam geminatae: *ollim* Wb. 18a. *intollerantia* 14b. *pænulla* 30d. *current* (curent) 31d. *aerrarius* 30c. *aufferre* 29b. *salutate appellen* 7b. *appollo* 7d. 8c. 14a. 31d. *appollonius* Sg. 158b. Contra: *aparuit* Wb. 31c. *oportune inoportune* 30d. Alternant *f* et *ph*: *philosofia* 27a. *chirografum* 27a. *propheta*, *profeta*, *profetare* fq.; *b* occurrit pro *v*: *oliba* (ita ter) 5b. *abia* (avia) 29d, sed etiam pro *p*: *babtizare*, *babtisma* 7d. 21d. *oblat* 30d, ut *d* interdum pro *t*: *uelud* 32a. *credenses* 31b. Inter

riani Scoti chronographi adhuc obvia describitur a Waitzio ap. Pertz. 7, 494), attamen ad voces textum Paulinum, qui minores, quam sunt solitae capitum, distinctiones habet, numeris in margine indicatas et aut ab una maiore littera aut a duabus, rarius a tribus monogrammatis instar iunctis, incipientes in codice, quas significavi typis semper duabus maioribus. Carent glossis, excepto uno vel altero loco, argumenta brevia epistulis praemissa, quae ostendunt in initio et fine praesertim, non semper in medio, propriam scripturam insignem apicibus litterarum longe et curve productis, ut sit similitudo quaedam cum scriptura Merovingica.

Certi aliquid, quando Wirziburgum venerit hic codex, nec Eckhartus, statuit in loco, ubi fusius disserit de eo (1, 452): 'Sancte servatur in ecclesiae cathedralis thesauro sacro liber evangeliorum, quo S. Kilianus usus esse dicitur, venerandus sane ob summam antiquitatem. Saeculo enim septimo litteris quadratis scriptus est, Pandectis Florentinis aetate par, si non superior... Libri ceteri periere. Ego iis libenter adderem codicem epistolarum D. Pauli glossis hibernicis illustratarum, nisi ob scripturae ductus ille M. R. P. Montefalconio aliisque viris eruditis Parisinis mihique ipsi recentior et saeculi noni vel decimi videretur. Cum interim alium praeter S. Kilianum ac socios Hibernum Wirceburgi fuisse aut linguam illam ibi intellexisse nesciam, excerpta ex prioribus capitibus Epistolae ad Romanos addo, subiunctis hinc

---

vocales *e* vel *i* et *o* vel *u* item frequens est alternatio. *E* pro *i*: *emitatores* Wb. 9[a]. 11[c]. *dedicisti, dediceris* 30[c]. *relegio* 27[a]. *dileges proximum* 20[b]. *delegere, delegit, dilegite* 22[c]. *abstenete* 25[a]. *euigelate* 13[c]. *ancella* 20[a]. *ingemescimus* 15[c]. *I* pro *e*: *domus stifanæ* 14[a]. *per alligoriam* 20[a]. *accipistis* 9[a]. 27[a]. *perigrinamur* 15[a]. *mercidem, mercide* 8[c]. 10[d]. 29[a]. *fidilis* 9[b]. 11[b]. 27[c]. *serui fidiles* 29[b]. *domisticus* 20[c]. *adoliscentia* 28[d]. *O* pro *u*: *motare* (mutare) Sg. fq. *commonem, commonicatio* Wb. 31[a]. 32[a]. *luxoria* 22[c]. 31[b]. *iracondus* 31[b]. *conrogatus* (corrugatus) Ml. 132[c]. *U* pro *o*: *diabulus* Wb. 22[d]. 28[b]. 29[b]. *consulari, consulatio* fq. *A* pro aliis vocalibus assimilatione orta: *alaxander* Wb. 28[a]. 30[d]. *malafactor* 30[d]. *aparatio* (apparitio) 31[d]. *Ae, æ* et *e* unum sonum sistunt: *aedat, aedunt* 10[d]. 11[d]. *obaedite, obœdite* 22[c]. 22[d]. 27[c]. *increpa duræ* 31[b]. *troadae* (-*ade* abl.) 30[d]. *aeclesia* 9[a], *æclesia* 12[c]. 13[a]. *eclesia* 9[c]. *aepistola, æpistola, epistola* fq. *haebreus ex hæbreis* 23[d]. *grecus, greci* 8[a]. 19[c]. *quero, querunt* 18[c]. 23[d]. *cessaris* 24[b]. Pro *y* solita est *i*: *cimbalum* 12[b]. *siria* 18[d]. *scitha* 27[b]. *ab ægipto per moysen* 33[a]. *per moisen* 32[d]. *giri* Cr. 18[b]. *H* deest: *exibet* Cam. *exortari* Wb. fq. *dignus abetus* (habitus) *est* Wb. 32[d]; sed et saepius superflue adest: *abhominati* Wb. 31[b]. *honera, habundantia* Cam. *honus, hostium* Wb. 20[c]. 27[c]. *honessimus* 24. *usque ad hiliricum* (Illyr.) 6[c] *habundare* fq. (contra *abunde, abundare* 13[b]. 25[a]. 31[d]). Inde scriptio constans *his qui, hisdem uestigis* pro *iis qui, isdem*. Praepositiones *ad, con, in* in compositione raro sequentibus consonis assimilatae inveniuntur. Sigla ɔ pro *con-* (vel *com-*), frequentior in glossis hibernicis, rarior est in textu latino: *ɔtumilis* (contumeliis) Wb. 20. Inter scripturae compendia porro *p* cum linea supraducta est pro *prae, pre*: *p.dicauerim, p.sens* Wb. 13[a]. 17[a]. *interp.tetur* 12[c]; hibern. *p.cept, p.dchim* fq. semper reddidi *precept, predchim*; exempla scriptionis plenae: *hore nopridchim* (sic) 21[c]. *precept* (sic) 24[a]. Pro *u* vocali lineola semicirculata superaddita supra consonam vel etiam vocalem frequenter obvia est in textu latino codicis Wb. In eodem punctum unum aut duo inter voces in media altitudine litterarum sunt loco nostri commatis, duo puncta interdum loco puncti nostri in medio sermone. Finis maioris sententiae vel capitis uno puncto cum linea curva simili nostro commati interdum, saepius duobus punctis cum eadem linea (.‚ vel ..‚), vel duobus his signis iunctis vel etiam pluribus punctis, significatur. In aliis codicibus etiam alia consociatio invenitur, ut :‚ signum aut semel in fine positum, aut saepius, e. gr. ter, additis insuper tribus punctis :· nudis vel cum linea curva.

et inde quibusdam annotationibus meis, quae evincent glossas istas hibernicas esse.'

Attamen fuerunt Wirziburgi etiam post S. Kilianum Hiberni. Fuerit ibi abbas Scotus sacculo undecimo, si fides habenda est Annalibus IV. magistr. ad a. 1085 ap. O'Con. 3, 648: *Gilla na naomh* Laighen, uasal eps. Glinnedalocha 7 cennmanach iar sin in Uairisburg. decc vii Idus April* ("Gildas-Sanctorum Lageniensis, venerabilis episcopus Glinndalochensis, et caput monachorum postea Herbipoli, obiit VIImo Id. April.", ut vertit O'Con.). Sed non dubium est, quin obtineat in hac notitia incertitudo ni temporis tamen loci, confusio nominum Wirziburg et Reganisburg, et significetur Marianus Scotus, qui Ratisbonae saeculo undecimo exeunte sub episcopo Ottone (qui praefuit ab a. 1060 usque ad a. 1089) fundator et primus abbas monasterii peregrinorum suae gentis fuit, ex quo saeculo demum sequenti Scoti etiam transierunt non solum Wirziburgum, sed etiam Norimbergam, Vindobonam et Eichstadium.** Ab hoc Mariano scriptum esse codicem Paulinum Vindobonensem, qui continet commentarios interlineares vel marginales latinos et glossas hibernicas quasdam hinc inde ad marginem adiectas (Denis, Codd. ms. theol. biblioth. pal. Vindobonensis, vol. 1, p. 1, col. 127 sq. Lambec. Comment. 2, 749; cf. Pertz. 7, 484 not. 22. 23), colligendum est, idque factum esse a. 1079 ex ipsius eius glossis patet.*** Et quaeri debet, annon etiam ab eodem sit exaratus 'codex regularum' Claustroneoburgensis, in quo carmen hibernicum servatum est, cum tradat Dempsterus, Marianum scripsisse 'regulam ad fratres lib. I et alia' (cf.

---

* *Gilla-na-naomh*, vet. *Gillananóeb*, quo significatur *servus sanctorum*, a *gilla*, hib. hod. *giolla* (servus, = cambr. *Gildas*, p. 833?), nomen ut *Giolla-Padraicc mc. Conghail* (G.-P., i. e. servus Patricii, filius C.), *Giolla-Cr. ua Maoilbeltaine* (G.-Cr., i. e. servus Christi, nepos M.) ap. O'Con. 3, 754. 802 Mire vertuntur haec nomina 'Gildas Patricius f. C., Gildas Christianus O'M.' ap. O'Con., cum sit significatio fere eadem, quae est nominum compositorum cum *mael-*, *maol-*, quae vox annon rectius iungatur cum cambr. *mail* e *magil* (p. 101), quam cum adi. *maol*, quaeri debet. Colligendum inde, *Gilla nanóeb* (an *-nóebe* sing. fem., sanctae virginis?) fuisse nomen hibernicum Mariani abbatis, ut fuit *Maelbrigte* Mariani inclusi, et Scotos loco peculiarium suorum hibernicorum nominum sibi latina vel biblica ascivisse in terra continenti.

** Eodem saeculo institutum esse dicitur monasterium Scotorum Constantiae ab episcopo Hermanno (a. 1139—1165; cf. Manlii Chron. episcopat. Constant. ap. Pistor. rer germ. script., Ratisb. 1726, t. 3, p. 744, et Merk, Chron. des Bist. Costanz, Cost. 1627, p. 161), iamque praeterlapso anno 1036 Erfordiae (Boll. Febr. 2, 361). Sed nec certius quidquam cognitum de his nec memoratu dignum.

*** In 10ª legitur: *satharn casc innocht* (sabbatum paschatis hac nocte) *f. kl. april. anno domini M.LXXVIIII. Mariani miseri domine miserere.* In 17ª: *Ascensio domini hodie VI. n. maii. anno domini M.LXXVIIII. Mariani miseri domine miserere.* 'Ad codicis calcem', ut utar Denisii verbis, 'charactere, ut in omnibus seu titulis seu subscriptionibus, miniato legitur': *In honore induidue trinitatis Marianus scottus scripsit hunc librum suis fratribus peregrinis. Anima eius requiescat in pace, propter deum deuote dicite. amen. XVI. kl. iunii hodie feria VI. anno domini M.LXXVIIII.* Haec vivum Marianum futuris peregrinis gentis suae dicere iam Lambecius putavit; neuter saltem, nec Lambecius nec Denisius, ultimam glossam a diversa manu additam esse asserit. Aventinus (p. 553) loquitur de psalterio cum commentario e sanctis patribus collecto a Mariano, quod vidisse videtur, et praefationem ex eo affert, quae testatur, quod Marianus a. 1074 'septimo peregrinationis suae anno' scripserit id opus, quod ut in fine adicitur 'Georgii feriis coepit, Mathaei et Hemerami finivit.'

p. 954 huius operis et Boll. Febr. 2, 363), et Aventinus, qui fuit Ratisbonae ante destructionem monasterii et viderit codices Mariani, eum dicat poëtam et theologum insignem (ed. Ingolst. p. 553). Num quid et in aliis monasteriis regionum Danuvianarum latent codices continentes carmina hibernica? De industria Mariani in scribendis libris auctor Vitae eius, Hibernus etiam, monachus Ratisbonensis, qui plura narrat, ut ipse dicit, 'prout mihi pater Isaac, qui centum et viginti annis vixerat, eius contemporaneus, et qui sub sua directione et obedientia degebat, saepe referebat', haec dicit (Boll. Febr. 2, 367): 'Tantam scribendi gratiam B. Mariano divina providentia contulit, quod multa ac prolixa volumina veloci calamo perscripserit. Nam, ut veraciter dicam sine omni fuco verborum, inter omnia gesta, quae divina misericordia per eundem virum operari dignata est, magis laude et admiratione dignum iudico et admirans admiror, quod idem homo sanctus vetus et novum testamentum, cum commentariis expositoriis codicibus eorundem librorum, non semel nec bis sed saepenumero aeterna pro mercede in tenui habitu et subtili victu cum propriis fratribus suis, qui pergamena parabant, adiutus, propria manu perscripsit. Eodem quoque tempore multos libellos multaque manualia psalteria viduis indigentibus ac clericis pauperibus eiusdem civitatis pro remedio animae suae sine ulla spe terreni quaestus scriptitaverat. Praeterea multae congregationes monastici ordinis, quae fide et caritate ac imitatione B. Mariani derivatae de finibus Hiberniae Bavariam et Franconiam peregrinando inhabitant, ex maiori parte scriptis B. Mariani fulciuntur.' Eum non solum die sed etiam nocte libros suos scribere solitum fuisse, tam glossae marginales hibernicae codicis Vindobonensis indicant, quam auctor Vitae de hac re miraculum lucentium digitorum narrans diserte affirmat. Sociorum eius unus, Clemens, 'Ierosolymam perrexit ibidemque vitam in pace finivit', alter Iohannes 'B. Marianum carosque propinquos aeternae vitae desiderio deserens Cottovicum (hod. Göttweich) intravit in Austria, et artioris disciplinae viam ingrediens se includi* ibidem fecit.' De Lagenia patria et episcopatu Glendalochensi (cf. Boll. Febr. 2, 834. Iun. 1, 310; Duncalidoniensem monachum antea facit eum Dav. Camerarius, Boll. Febr. 2, 364) tacet idem monachus Ratisbonensis Hibernus, et Marianum ex aquilonaribus partibus Hiberniae oriundum dicit, oriundosque ex isdem regionibus sex successores, septimum demum

* De ordine inclusorum pia tormenta Indorum superante monumentum vetustum memoratu et lectu certe dignum offert Raderus in Bavaria sancta 3, 115. Addenda sunt his, quae vetustus scriptor de Findano Scoto, qui dicitur 'reclusus, in artissimo loco inclusus' apud monasterium Rinaugiense circa a. 800 et de austero eius vivendi modo narrat (Goldast. Script. rer. alam. 1, 205). Per 30 annos 'spontanee clausus' Eusebius Scotus in monte S. Victoris vixit eodem saeculo exeunte (Pertz. 2, 73). Praecessit Marianum abbatem etiam Scotus Ratisbonae 'in superiori monasterio reclusus' Murcheratus vel Muricherodachus (Boll Febr. 2, 364. 368; hibern. *Muirchertach*), Fuldae Marianum chronographum Scotus inclusus Animcadus (hibern. *Anmchath*), et Paderbronnae idem Marianus postea item inclusus visitavit sepulcrum Scoti Paterni inclusi, qui 'ambiens martirium, in sua clausola igne consumi se passus est (cf. Mariani ipsius chronicon ap. Pertz. 7, 557. 558).

Domnum 'a parte australis Hiberniae' ortum, post quem octavus Christianus ad patriam aggressus et inde regressus iterumque remeans in Hibernia mortuus est.

Wirziburgum ab hoc abbate Ratisbonensi Christiano in monasterium Scotorum ab episcopo Embrichone e primis fundamentis erectum a. 1134, ut indigenae referunt relationes (Gropp. Script. rer. Wirceburg. 1, 520), missus est primus abbas 'cum aliquot fratribus' Macarius, qui auctori Vitae Mariani dicitur 'in lege divina doctissimus atque diutinis liberalium artium studiis per totam Hiberniam celeberrimus'. Post eum tertius abbas Scotorum Wirziburgensium Carus, Conradi regis capellanus, fundati Norimbergae Scotorum monasterii (quod hodie est gymnasium Aegidianum, a. 1526 a Melanchthone inauguratum) primus factus abbas, ibi Declanum, Conradi et Friderici Barbarossae capellanum, habuit successorem, qui ecclesiam S. Aegidii 'quadris et naturaliter rubricatis lapidibus construxit', teste Hiberno monacho. Gregorio Christiani successore monasterium Ratisbonense regente Vindobonam etiam in monasterium Scotorum a duce Heinrico institutum 'viginti quatuor fratres' sub abbate Sanctino descenderunt, aliique Scoti tum Eichstadium primum venerunt (Boll. Febr. 2, 371. 372; cf. Pertz. 11, 617). Hibernos hos omnes tam nomina quam narratio ipsa demonstrant; recentioris demum aetatis abbates et fratres, a vetusta abstinentia et doctrina degenerantes, contraria sectantes et bona monasteriorum, adeo libros, distrahentes, iunioribus e patria non subsequentibus, colonias suas in Germania continuare non potuerunt et Germanos successores habuerunt, primum Vindobonae et Norimbergae annis 1413 et 1418, deinde Wirziburgi a. 1497 (Boll. Febr. 2, 362. Oefelii Script. 1, 342. 344. 350). Ratisbonense monasterium primitivum, Mariani sedes, a. 1552 bello destructum interiit (Rader. Bav. sancta 2, 222).

Distinguendus est ab abbate Ratisbonensi Mariano Scoto aetate aequalis alter Marianus Scotus, monachus primum Coloniae, deinceps inclusus Fuldae et Magontiae apud monasterium S. Martini, ubi circa a. 1083 obiit (Pertz. 7, 484), perfecto opere chronologico et historico, cuius codex aequalis ex parte fortasse ab ipso scriptus, primum bibliothecae eiusdem monasterii, deinde Palatinae, nunc Vaticanae, vetustum poëmatium de Benedictione Hiberniae servat (p. 961) atque loci hymni hibernici in S. Patricium mentionem facit.* Fuit

* Sed iam mala intellectione inusitatae formae (Pertz. 7, 529): *Sucat nomen Patricii in baptismate. Cothraege diambæ icfognam docethar treb.* (C. cum fuit serviens quattuor vicis) e dist. 3 hymni: *batar ile cothraige* (p. 960, not. ***), acsi fuisset *Cothraige* proprium nomen Patricii servi. Hunc codicem, qui duas diversas manus ostendit (Pertz. 7, 481. 482), ex parte a Scoto, qui ex Albania (hodierna Scotia) advenerat Magontiam in monasterium S. Martini, scriptum esse, docent duae adnotationes eiusdem, quibus Marianum certis diebus in inclusionis austeritate exhilaravit. Una in 33ª: *ISóim dún indiu a mælbrigte clúsenair in magantia isi dardóen riaféil petair isi cetblia. dendegáid .i. isi blia. irromarbat diarmait ri lagen. 7 isi side cetnablia. tanacsa aalbain* (est laeta nobis haec dies, o Maelbrigte incluse, Magontiae; est haec dies Iovis ante festum Petri, est hic primus annus post, i. e. est hic annus quo occisus est Diarmitius rex Lageniorum, et est hic idem primus annus postquam veni ex Albania; pergit latine:) *in peregrinitate mea. et scripsi*

hic Hibernus certe etiam Wirziburgi, quamvis breve tempus, et sacerdos ibi consecratus est, ut in chronico suo ad a. 1059 ipse testatur (Pertz. 7, 558).

Fuit porro et diutius Wirziburgi, et ante institutionem monasterii Scotorum, vir doctus Hibernus Davides, de rebus scholasticis meritus, historiae expeditionis Romanae ab Henrico V factae annis 1111 et 1112 scriptor. Periit quidem eius liber, sed excerptus est tam a Willelmo Malmesburiensi quam ab Eckehardo, qui aequalis et ipse historicus insignis hoc de eo testimonium reddit (Pertz. 8, 243): 'Providerat rex se non solum armatis sed etiam litteratis viris necessario muniri. Inter quos claruit quidam Scotigena nomine David, quem dudum scolas Wirciburc regentem pro morum probitate omnique liberalium artium peritia rex sibi capellanum assumpsit. Hic itaque iussus a rege totam huius expeditionis seriem rerumque in illa gestarum stilo facili tribus libris digessit.' Eum postea monachum factum esse sub Macario, Trithemius tradit (Pertz. 8, 11, not. 15).

Horum unus doctorum Hibernorum codicem Paulinum ex Hibernia attulerit. Addo tamen his omnibus, quod in indice saeculi noni vetustiore librorum monasterii S. Galli inter libros scottice scriptos occurrunt 'Epistolae Pauli in vol. I.' (Cf. Weidmanni Hist. biblioth. S. Galli p. 364, et Kelleri Comment. de codd. hibernicis in Helvetia asservatis, in ephemeride inscripta: 'Mittheilungen der antiquarischen gesellsch. in Zürich', 1851, in tom. VII. fasc. III. in exordio).

Codex saeculi noni vel decimi dicitur codex Paulinus Wirziburgensis Eckharto in loco supra allato, saeculi noni, saeculi fere decimi, et bibliothecae ecclesiae cathedralis in aliis (1, 272. 847). Sed tam lingua quam scriptura est eadem, quae obtinet in codice Mediolanensi, cum Prisciani Sangallensis codex congruens in summa peculiaria quaedam offerat; e societate horum codicum, quos viri docti quidam saeculo octavo attribuerunt, abstrahi omnino non debet.

3. Codex Mediolanensis bibliothecae Ambrosianae (distinctus nota C. 301, a me litteris Ml.), glossarum molem continens non minorem ea quam continet codicum ante dictorum quisque. Eum in bibliothecam Ambrosianam e monasterio Bobiensi translatum esse, tradit notitia in fronte codicis haecce: 'Hunc codicem commentariorum S. Hieronymi in psalmos, longobardis characteribus conscriptum ac notis viri docti adspersum, scito ex bibliotheca Bobii a S. Columbano instituta prodiisse ac Rmo. Cardinali Federico Borromaeo, dum Ambrosianam bibliothecam Mediolani instrueret, libros manuscriptos undique conquireret, a religiosissimis S. Benedicti patribus munere vicissim ab ipso

hunc librum pro caritate tibi et scotis omnibus id est hibernensibus qui sum ipse hibernensis. Mors regis Diarmitii in chronico Mariani ad a. 1072 indicatur. Altera notatio in 67ᵃ: *ISobenn dún indiu ámélbrigte clusenáir diamairt .II. kl. aug. Maniderntais scoloca manestrech mauritin braflacc damsa forlebennib intige coitcenn* (est laetum nobis hodie, o Maelbrigte incluse, die Martis II Cal. Aug. Nisi facerent servi monasterii Mauritiani colaphum (?) mihi in circuitu tecti communis; pergit item latine:) *ut cecidi cum tabulis in fundo stercoris. sed gratias ago nec mersus sum in stercore francorum. sed tamen oro discentes ut dent maledictionem illis.* Videas imitationem scripturae ap. Pertz. 7, in tabula addita ad p. 481.

Rmo. donato, perhumaniter oblatum fuisse anno 1606 Antonio Olgiato, qui primus eam bibliothecam tractavit, praefecto.'

Inventarium librorum monasterii Bobiensis confectum a. 1461 et editum ab A. Peyron in Praef. ad Cicer. Oratt. fragm. inedita, Stutg. 1824, haec de codice refert, quae conveniunt cum adnotatione antiqua in codice ipso (Peyr. pp. 26. 188): 'In hoc volumine continetur Hieronymi presbyteri expositio super psalterium non tamen a primo psalmo prius incipiens, sed quosdam alios indirecte prius disserens. deinde ad psalmorum ordinem id. est a primo incipiens et demum subsequenter in expositione procedens usque ad finem psalterii. in littera langobarda satis legibili. satis magni volum.' Hunc tamen commentarium Hieronymo non posse tribui, tam Muratorius censuit, qui primus quaedam specimina eius edidit (Antiq. Ital. III, p. 859 sq.), quam Vallarsius operum S. Hieronymi editor, qui plura etiam de eo codice disseruit (in Praef. ad Appendicem tomi VII, pp. XX. XXI) et Columbano commentarium adscribendum credidit. Atque assentit in hac re A. Peyron (l. c. p. 189), stilum commentarii consonantem cum stilo operum D. Columbani dicens. Haec virorum doctorum arbitria recta apparebunt, si conferuntur quae de Columbano adhuc iuvene sub magistro Silene diligenter in studiis navante narrat auctor Vitae eius Ionas Bobiensis fere aequalis (Mabill. Acta Bened., saec. 2, 6): 'Tantum Columbani in pectore divinarum thesauri scripturarum conditi tenebantur, ut intra adolescentiae aetatem detentus psalmorum librum elimato sermone exponeret; multaque alia, quae vel ad cantum digna vel ad docendum utilia, condidit dicta'. Horum unum de commentario in psalmos, alterum de monostichis eius adhuc extantibus (pp. 945. 946) carminibusque dictum esse satis patet. Ab Hieronymo scripta quaedam in primis codicis paginis praemissa, glossis item hibernicis instructa, causa fuerint etiam commentarii, qui incipit a folio 14, ei adscribendi.

Eius commentarii enarratio primi psalmi cum glossis suis hibernicis sequitur in appendice. In reddendo textu latino, quem nonnisi in glossatis locis exscripseram, nec Muratorii specimine nec Vallarsii (qui multa pessime legit) textum codicis satis accurate exprimente, illud Muratorii multo purius plurimum secutus sum.

Codicem 'vetustissimum, antiquissimum' dicit Muratorius (pp. 859. 871), quem describit A. Peyron ita (p. 188): 'Membranaceus saec. VIII; character longobardus, seu, uti reor, saxonicus ad romanum iam inclinans; folio.' Est character hibernicus, ut sunt hibernicae glossae, quae tamen calamo minus puro vel acuto in initio operis exaratae sunt, ita ut interdum aegre legi possint, puriore vero deinceps. Omnes has glossas assequi nec volui (quaedam scilicet minoris videbantur momenti) nec potui, quamvis adfui bis Mediolani, ut potirer glossarum copia etiam huius codicis. Adfui enim infausto astro tam prima vice, cum ob congressum doctorum Italiae virorum bibliotheca non pateret laborantibus sed visitantibus,* quam altera vice mense Augusto a. 1846,

* Quantum tum licuit uti codice carmen primae paginae descripsi et quasdam per totum codicem, ut obvenerunt fortuito, collegi glossas, quae in hoc opere nudo signo Ml. significatae sunt, non notatis paginis codicis.

cum morbus typhus invasisset civitatem, cuius ipse prima indicia sentiens Alpium saniorem aëra petere coactus sum. Quamvis ergo non ut erat in votis consecutus sim omnem rem, non satis possum laudibus efferre humanitatem et benevolentiam in me tam praefectorum bibliothecae, quam comitis Castilionaei, virorum praestantissimorum et doctissimorum. Huic libro si fortasse contigerit secunda editio, spero non defutura nec haec Mediolanensia, nec quae servantur Augustae Taurinorum, collecta ab A. Peyron, viro clarissimo (cf. Cic. fragm. ined. pp. 191. 192), quam civitatem re, ob quam adieram, omnino infectareli qui.

4. Codex bibliothecae Carlisruhensis (n. 83, Cr. in hoc opere), liber quondam monasterii Augiae maioris in lacu Bodamico (germ. Reichenau), inscriptus: 'Computus de signis XII et intervallorum. Beda de ratione temporum.' Multo minorem iam materiam praestat quam codices ante dicti, maiorem tamen quam mox infra sequentes. Glossae hibernicae interpretantur textum Bedae de rerum natura et de temporum ratione. Incipientes a p. 18 glossae in librum priorem procedunt usque ad 20ᵇ. Post locos quosdam libellorum Bedae de loquela digitorum (ed. Basil. 1, 165) et de ratione unciarum (ed. Basil. 1, 182) obiter tactos in 24ᵈ et 25ᵃ, sequitur glossatio in codice continuata a col. 31ᵇ usque ad 45ᵉ in librum de temporum ratione, et luculentior quidem inde a cap. XV (ed. Basil. 2, 95), sed deficiens deinceps in posterioribus capitibus. In foliis primis codicis rarae sunt adnotationes hibernicae, in 4ᵃ in margine superiore: † *oengusso* † (gen. nom. pr. *oengus*, num signum Oengusi scriptoris, an mortis indicatio?), et alia eiusmodi in col. 17ᵃ: *August. ιβ . . . b db u bás muirchatho m. mailedúin hicluain m. cunois dimdachiarain .x. anno.* Chronologica amplior de dictione 'salva ratione saltus' obvia in 3ᵇ sequitur infra in appendice.

Esse hunc codicem saeculo octavo finiente vel nono incipiente ab Hiberno in Germania scriptum, patet e notationibus his chronologicis in p. 15ᵃ:

DCCLXVII karolus 7 karolomannus eliguntur in regnum
DCCLXVIIII karolomannus moritur
DCCLXXI karolus in italiam perrexit

Additur in margine inferiore:

DCCCXIIII .i. karolus imp. obiit

In margine superiore notatio recentissima:

DCCCXVII .i. aed rex hiberniæ moritur.

5. Codex Prisciani bibliothecae Carlisruhensis (n. 223, mihi Pr. Cr.), liber etiam quondam Augiae maioris (ut in prima pagina utriusque codicis asserit vetusta manus), multo parciores exhibet glossas ad textum grammatici et in parte tantum codicis ab initio usque ad 64ᵃ; a 64ᵇ usque ad 103 nulla amplius obvia est. In parte una glossarum congruit cum Prisciano Sancti Galli, ut possit videri oriundus ab eo et esse recentioris aetatis, in altera tamen parte est sui ipsius arbitrii et offert adnotationes, quas nescit codex Sancti Galli.

6. Codex Sancti Galli n. 1395, continens fragmentorum e codicibus vetustis

collectionem factam ab Ildefonso ab Arx bibliothecae praefecto, in tomi II folio 419 offert incantationum formulas hibernicas, quae in capite de constructione poëtica typis expressae sunt (p. 949), significatae in hoc opere Inc. Sg.

7. Codex civitatis Camaracensis distinctus n. 619 (Cam.), cui insunt Canones hibernici concilii a. 684, in uno solo loco in medio libro servat sermonis hibernici de abnegatione fragmentum intermixtum sententiis latinis. Constat de aetate codicis; finit enim his verbis: 'qui dicunt mihi euge euge. Expl. liber canonum quem domnus Albericus episcopus urbis Camaracinsium et Adrabatinsium fieri rogavit Deo gratias Amen.' Praefuit episcopus Albericus ab a. 763 usque ad a. 790 circiter. Locus iam typis impressus est apud Pertzium, in operis inscripti 'Archiv d. Gesellsch. für ältere deutsche Geschichtskunde' t. 8, pp. 432. 433, ubi tamen Bethmannus, qui codices Camaracenses a. 1841 lustravit, scripturam eius codicis malit putare esse saeculi noni. Post eum O'Donovanus (Gramm. hib. Introd. LIII) secundum imitationem publicatam a C. P. Cooper, secretario societatis edendis anglicae historiae monumentis, quam ego non vidi, codicem item saeculo octavo vindicat. In manibus meis est imitatio in charta pellucida, quam debeo Monio, V. Cl., cui eandem obtulit Warnkönig, Lovanii quondam iuris professor, vir de studiis historiae belgicae optime meritus. Ex ea imitatione sermunculus typis impressus sequitur infra in appendice.

Belgicas regiones et vicinas gallicas multum frequentatas fuisse ab Hibernis, iam nomina Fefrus vel Fiacrius, Chillenus, Furseus, Ultanus, Foillanus, celebrata Latiniaci prope Parisios, Meldis, Peronae, Fossis, Atrebatibus, confirmant, sanctorum Hibernorum, qui ibidem in propaganda et stabilienda religione christiana laborarunt inde a medio saeculi septimi (Mabill. Acta Benedict. saec. 2, 287. 573. 591), aliquot decenniis praeterlapsis postquam Columbanus et Gallus sociique Galliam, Helvetiam, Italiam peragrantes monasteria Luxovium, Sancti Galli, Bobium instituerant, et paulo ante quam Kilianus cum sociis Totmano et Colmano (hib. *Totmán* a *totim* p. 268, *Colmán* = *Columbán* a *colum* p. 789, quae formae nominum praeferendae sunt formis *Totnanus* et *Colonatus*; cf. Eckh. Fr. Or. 1, 274, Boll. Iul. 2, 601) Wirziburgum venerunt.

Lingua horum codicum omnium tribuendorum aut saeculo octavo aut nono ineunti est una eademque, formis suis et regulis certis circumscripta, lingua hibernica vetusta. Satis certum et perspicuum est, iam pridem, cum quattuor dialecti quattuor populorum principalium Hiberniae differre et distingui coeperunt tam a se quam a formatione linguae communis prioris, hanc cognitam recentioribus hominibus e libris vetustis, ut legibus aliisque, a nomine gentis vetustioris tum obsolescente significatam esse denominatione *Bérla Fene*, linguae Feniorum, vel dialecti fenianae.* In orthographia tantum animadvertitur varietas aliqua ve-

* Memoratur in Annal. IV. magistr. ad a. 935 ap. O'Con. 3, 461: *Finnachta mc. Ceall. comharba Doire esp. 7 saoi berla Fene* (Finnachtaus f. Cellachi vicarius Derrensis episcopus et sapiens in lingua Feniorum), scriptor celeber credo in patria lingua. Alias occurrit nomen

tustae linguae, cum e. gr. in Ml. obtineat saepius *e* pro *ai* vel *i* solita in Wb. et orta e primitiva *a*, vel in Cr. et in Ml. *ai* interdum pro primitiva *i*. Frequentius etiam *ai* quam *i* scribitur in codice Sg., qui orthographiam alias ostendit magis excultam quam ceteri, significans e. gr. statum infectum litterarum *f* et *s* signo delente et statum durum litterarum *m*, *b*, *d*, *g* duplicata scriptione *mm*, *bb*, *dd*, *gg*, quae insolita est ceteris, exhibentibus aut singulas easdem aut tenues *p* (= *bb*), *t* (= *dd*), *c* (= *gg*) contra etymologiam. Usus puncti delentis grammaticalis in solo quidem codice Sg. reperitur (et ne hic quidem, ubi ei secundum regulas locus esse debet, semper positum invenitur), vestigia tamen duplicatae mediae indurandae, quamvis rara, apparent etiam in aliis, e. gr. *robbia* (in aliis locis *robia*, *ropia*) Wb. 13[d], *robbatar* Pr. Cr. 60[b] (contra *ropat* Sg. 199[a]), *frigargg* inter voces hibernicas paucas codicis Bernensis n. 363 scotici, qui adiudicatur saeculo VIII exeunti vel IX ineunti in editione Horatii Orelliana maiore (Turici 1843, praef. p. 1). Non igitur ex illa orthographia magis culta codicis Sg. recentior aetas colligi debet, sed potius in his differentiis statui diversus scriptionis usus diversarum scholarum vel monasteriorum. Et si quis velit etiam affirmare, ad supra dictum tempus pertinere quidem textum codicis et glossas marginales eas quas cum codice ipso ortas esse dubitari non potest, glossarum autem molem adiectam esse a glossatoribus recentiore tempore, equidem nullo modo concedam, linguam eam codicis Sg. seriorem esse decimo saeculo. Inde enim a saeculo undecimo incipit linguae recentior formatio, cuius nullum vestigium invenitur in Sg., et quae cognoscitur praesertim in tenuium destitutione, in vocalium quarundam praesertim diphthongorum mutatione, iamque flexionum vel terminationum destructione; a qua formatione incipit media aetas linguae hibernicae usque ad constitutionem hodiernae linguae. Huius aetatis sunt plures codices asservati in Hibernia vel etiam in Britannia aut ad idem ipsum tempus pertinentes et eiusdem res et relationes continentes aut etiam e vetustioribus transcripti. Sed nondum typis impressa sunt etiam pluris habenda, e. gr. ne Cormaci quidem glossarium vetustioris originis, exceptis iis particulis, quae apud O'Reillium et O'Donovanum leguntur. Sunt eiusdem formationis etiam obvia apud O'Donovanum excerpta e codice dicto '*Leabhar Breac*', ut illa vetustatem ad-

---

apud compositores fabularum hibernicos, qui hibernicae gentis et linguae nomina et proprietates suo modo, fabulis componendis, sibi explicarunt. Narratur apud hos (cf. O'Donov. Introd. p. XXIX et O'Con. 1, Proleg. II, p. LXXXVIII sq.), regem *Fenium* (scribitur *Phaenius* apud Giraldum Cambr. aliis *Fenisius* et cum Phoenicum nomine coniungitur), suae linguae et aliarum peritissimum, cui fuerint socii aeque periti *Gaedal* et *Iar* (i. e. occidens), iussisse Gaedalum linguam patriam digerere in quinque dialectos, quarum maxime culta et perfecta nominari deberet ab ipso *Berla Feine*, ceterae autem dialecti vel omnis lingua vulgaris a Gaedalo dicenda esset *Gaidhelg* (*Gaidelach* ap. Girald.; gael. *Gaelig*). Leges vetustae hibernicae diserte dialecto feniana scriptae dicuntur. Post hanc nominantur, recentiore fortasse distinctione, poëtica, dialectica, physicalis vel medicina, et solita dialectus (*B. filed, etarscartha, teibide, gnáthberla*). Differentiae dialectorum quattuor populorum principalium ab Hibernis ipsis quattuor versibus indicantur (O'Donov. Introd. LXXII sq.).

huc redolentia, sed corruptionem pristinae ingenuitatis iamiam etiam prodentia. Vetustioris aetatis linguae vicina est etiam lingua narrationis hibernicae editae sub titulo *Deirdri* ab O'Flanagano (p. 956, not. *). Vestigia prima huius recentioris aetatis offerunt codices saeculi undecimi exeuntis, e. gr. codex Mariani Scoti chronographi, qui pro vetustiore *cen chretim* iam scriptionem *gen chredem* ostendit, quae hodie est *gan chreideam*, [recte autem in nominativo *rí*, *ri*, nondum *ríg*, ut *rí lagen* (rex Lageniorum), *ri ulad* (rex Ultoniorum), *ri arad* (rex Dalaradiae) Pertz. 7, 481. 559] et sine *e* finali *clausenair*, *clósenair* (cf. *notire*, *echaire* p. 780), et codex Claustroneoburgensis consentiens scriptione vocum *ralég*, *gombond*, *láin* aliarumque (cf. pp. 954. 961, not.).

CODICES BRITANNICI.

Extant cambrici quidam aequales hibernicis codicibus enumeratis tam aetate quam contentis, glossis scilicet additis ad textus vetustiores, servati Oxoniae, ob quos praecipue etiam Britanniam adire necessarium duxi. Accedunt his alia monumenta vetustae linguae cambricae inventa, ut in codice Lichfeldensi et Luxemburgensi, et iam typis impressa. Omnia tamen haec multum hibernicis superantur, sive habetur copiae ratio sive doctrinae et scripturae, quae in quibusdam est impura, barbara, quamvis linguae cambricae ipsius animadvertitur vetustior puritas et gravitas. Poëmatum, chartarum continentium agrorum vel finium descriptiones atque legum cambricarum quae sunt eiusdem aetatis vel vetustioris vel etiam paulo recentioris, non in codicibus aequalibus scriptis eo tempore, quo orta sunt ipsa monumenta (quos solos codices quaerit linguae vetustae indagator), servata sunt, sed in recentioribus transcripta et transformata inveniuntur. Aremoricae vetustae glossae vel relationes omnino desunt (excepta una agri descriptione brevi in charta a. 821; cf. p. 663), sed extant chartularia monasteriorum magnam nominum propriorum praesertim virorum copiam continentia in chartis datis inde a saeculo nono, ex parte tantum typis impressa. Quae ut plene et incorrupte publici iuris fiant, est magnopere optandum. Cornicum vetustissimum monumentum est Vocabularium saeculi circiter tertii decimi, Londinii asservatum. In his ergo maior etiam animadvertitur penuria.

Trium dialectorum ampliora monumenta demum ex uno eodemque tempore circiter extant, saeculo quarto decimo, typis impressa iam omnia, narrationes codicis rubri cambricae, passio Christi cornica et vita S. Nonitae aremorica, ex quibus quae defecerant monumentorum vetustioris aetatis penuria, supplenda erant in hoc opere. Hos codices vel eorum editiones enumerabo secundum dialectos ipsas.

Codices cambrici. 1. Oxoniensis prior: codex Oxoniensis bibliothecae Bodleianae distinctus quondam nota NE. D. 2. 19, nunc Auct. F. 4—32, membranaceus formae minoris, e pluribus codicillis compactus, descriptus iam a

Wanleio in Catal. ms. anglosax. 2, 63. Partes eius nobis materiam suppeditantes sunt hae:

a. Eutychii grammatici pars cum glossis cambricis interlinearibus a pag. 2ᵇ usque ad 9ᵃ in libri primi segmenta I. II. III (ed. Lindemanni pp. 154—166).

b. Ovidii artis amatoriae exordium a pag. 37ᵃ usque ad 45ᵇ item cambricas glossas interlineares (in versus 31—370) continens.

Sunt praeclara haec et vetustissima, quae non dubito quin sint eiusdem aetatis cum vetustissimis hibernicis, saeculi octavi exeuntis vel noni ineuntis. Id dolendum, quod non sunt copiosiora.

c. Alphabetum Nemnivi in p. 20ᵃ figuras litterarum sistens earundemque nomina cambrica. Figurae sunt similes figuris litterarum, quae dicuntur *coelbren y beirdd* (litterae bardicae) et impressae sunt typis (e. gr. apud Owenum vel in ephemeride inscripta 'The Cambro-Briton' 1, p. 241), sed differt earum compositio et significatio. Eas haud satis accurate pridem publicatas esse inter epistolas Usserii Armachani (quod opus mihi non est visum), dicit Wanleius.

d. De mensuris et ponderibus quaedam, cambrica intermixta latinis, in p. 22ᵇ. 23ᵃ.

Sunt in hac utraque parte pauciora cambrica, in d. ob scripturam implicitam et minutam aegre legenda, sed a vetustate ante dictorum non degenerantia.

2. Oxoniensis posterior: codex Bodleianus quondam significatus NE. B. 5. 9, nunc Ms. Bodl. 572, membranaceus formae minoris, res theologicas continens, in medio autem a p. 41ᵇ usque ad 47ᵇ pensa quaedam latina ad praebendam pueris copiam verborum (ut videtur) cum vocibus cambricis, quae scriptae sunt aut supra vocabula latina aut post ea in linea cum signo .i. glossatorum solito. In pag. 41ᵃ haec cambrica praecedente conspiciuntur tres lineae litterarum runicarum vel bardicarum mirae formae, differentium tam a runis Nemnivi quam a scandicis. Scriptorem Britonem sive Cambrum ostendit in his pensis obvia sententia: *humilibus deus dat gratiam et uictoriam. clades magna facta est et de saxonibus percussi sunt multi de britonibus autem rari.*

Codex quamvis non attingat aetatem ante dictorum, e vocabulorum tamen quae offert maxima parte linguae cambricae elucet formatio ea vetusta, quae ut formatio hibernicae vetustae ignorat destitutionem consonarum. Adest e. gr. adhuc status primitivus tenuium et *m* in vocibus: *cep* (fossarium), *notuid* (acus), *tarater* (foratorium), *cemecid* (lapidaria), *ocet* (raster), *creman* (baxus), *guillihim* (forceps) etc. Adsunt tamen iam etiam initia destitutionis, e. gr. in *modreped* (pro *motreped*), praesertim in compositis: *casgoord* (= *cas-cord*), *hendat* (= *hentat*), *gu-bennid* (= *guo-pennid*).

3. Codex ecclesiae Lichfeldensis (antea Landavensis), evangelia continens, in quo variis locis (e. gr. in 9ᵇ. 10ᵃ. 71ᵃ. 109ᵇ) donationes ecclesiae Landavensi factae valde vetustae, non recentiores glossis codicis Oxoniensis prioris, adnotatae sunt latine, sed cum nominibus vel etiam sententiis cambricis, quas iam publicavit Wanleius pp. 289. 290. De aetate unius harum adnotationum idem,

postquam eas exposuit, ita disserit: 'Hactenus de adnotationibus in hoc venerando ob vetustatem codice ab hominibus Cambro-Britannis exaratis, quarum prima, ab Gelhio, qui illum Llandavensi ecclesiae dederit, eadem fere manu scribitur, perinde ac codex Bodleianus NE. D. 2. 19, ideoque eam ineunti saeculo nono adiudicandam censeo.' Ex hoc celebri codice Lichfeldensi septem adnotationes iterum typis impressas offert Appendix editionis libri Landavensis (p. 271), cui addita est insuper imitatio scripturae duarum priorum et duarum postremarum adnotationum. Duae postremae rudem quandam vetustatem prae se ferentes, agrorum fines describentes et paene mere cambricae, secundum eam imitationem sub praep. *di* a me integrae expositae sunt (p. 662).

4. Folium Luxemburgense. In bibliotheca civitatis Luxemburgensis Monius in tegmine codicis alicuius invenit adglutinatum folium saeculi noni cum glossis, quas descripsit et publicavit (in pp. 76. 77 libri sui inscripti: 'Die gallische Sprache. Karlsruhe 1851'). Sunt hae glossae nec belgicae nec alius originis (cambrica figura *v* pro *u*, quam Monius postulat, si essent cambricae, est multo recentioris aetatis, p. 91), sed britannicae et specialiter cambricae, ut non solum plena congruentia sonorum et formarum in ipsis et in Oxoniensibus, sed etiam propria soli dialecto cambricae terminatio *-etic* participii praeteriti passivi (p. 532), obvia in vocibus *hantertoetic*, *dodocetic* huius folii, comprobat.

Oxonienses glossas omnes una cum his Luxemburgensibus cum commentario in appendice huius operis subiunxi. Sunt enim haec monumenta vetusta genuina, servata in codicibus aequalibus vetustiori aetati linguae cambricae. Harum si tanta copia extaret, quanta extat hibernicarum glossarum, facile fieri posset veterum carminum cambricorum restitutio in primitivam suam et genuinam formam. Magnopere igitur optandum est, ut viri docti eiusmodi glossas, quae in codicibus bibliothecarum terrae continentis vel insularum britannicarum lateant incognitae, diligentius investigent et, si invenerint, publicent.

Quae secuntur, partim quidem pertinent ad eandem aetatem, a recentioribus tamen scriptoribus mutata et transcripta sunt in formam linguae suae aetatis. Horum primo loco ponendus est liber Landavensis, dein legum codex vetustior.

5. Liber Landavensis. Multa vetusta servat intacta, cum in aliis manus renovans deprehendatur. Scriptor enim, qui composuit librum saeculo duodecimo ineunte usque ad a. 1132, hausit e codice vetustiore, atque ex eodem vel etiam e tabulario ecclesiae Landavensis plurimas finium descriptiones cambrice scriptas itemque privilegia episcopatus cambrice composita (ed. p. 113) offert. Praeter haec ipsa linguae monumenta liber scatet nominibus propriis cambricis praesertim virorum et locorum, quae occurrunt in chartis collectis in codice a temporibus primorum ecclesiae episcoporum, Dubricii, Teliavi, Oudocei, ab initio saeculi sexti usque ad tempus quo scriptus est. Editus est hic liber cura societatis manuscriptorum cambricae, non e codice saeculi duodecimi ipso quidem, qui evanuit recentiore aetate, sed ex apographis duobus, uno

praesertim, quod codicis ad litteras litterarumque formas esse imitationem refertur (cf. praefationem editionis pp. XXVII. XXXVII). Iam antea quaedam publicata erant in Dugdalii Monastico anglicano (Savoy 1673, tom. III. p. 188 sq.) e codice ipso, quae bene concordant cum hac ex apographo facta editione.

Inscripta est editio: 'The Liber Landavensis, *Llyfr Teilo*, or the ancient register of the Cathedral church of Llandaff, from MSS. in the libraries of Hengwrt and of Jesus college, Oxford: with an english translation and explanatory notes, by the Rev. W. J. Rees. Published for the Welsh MSS. society. Llandovery 1840.'

6. Codex legum Venedotianus, vetustior omnibus legum codicibus qui exstant. Est collectionis Hengurtensis, notatus littera A. ab editore Aneur. Oweno, et saeculo duodecimo ortus esse videtur (cf. praef. edit. p. X). Quamvis multum iam a vetustiore linguae formatione degenerans atque in recentiore adhuc incertus in plurimis multum fluctuet et variet, minus acceptus ideo, si adsunt aliunde meliora, ex eius parte priore praesertim tamen non pauca (sub signo Leg.) hausta sunt in hoc opere.

Legum cambricarum, quarum prima collectio tribuitur regi Howelo Bono (cambr. *Hywel Dda*, vet. *Higuel* in Chron. cambr. inserto praefationi editionis ad a. 950: '*Higuel* rex Brittonum obiit'), recentior editio prodiit auctoritate societatis publicandis monumentis Angliae historicis dictae 'Record Commission' ita inscripta: 'Ancient Laws and Institutes of Wales; comprising laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by subsequent regulations under the native princes prior to the conquest by Edward the first: and anomalous laws, consisting principally of institutions which by the statute of Ruddlan were admitted to continue in force. With an english translation of the welsh text. 1841'.

7. Codex ruber Hergestensis (*Llyfr coch o Hergest*), nunc Oxoniae bibliothecae collegii Iesu, inter codices servantes linguae formationem mediam inter vetustam et hodiernam facile princeps, cuius certa regula in hoc opere plurimis exemplis (sub nota Mab.) munita est. Codex saeculo quarto decimo adiudicatur a Turnero (Vindic. p. 25) et in editione ipsa (Prooem. p. XVII).

Praecipuas huius codicis dicti rubri narrationes de Arthuri eiusque satellitum (*Arthur a'r ford gron*, A. et tabulae rotundae, Mab. 3, 322) rebus gestis nec non alias quae in eodem continentur Domina *Guest* Cambra, femina doctissima et litterarum huius gentis et huius aetatis inprimis gnara, edidit in tribus tomis ita inscriptis: 'The Mabinogion from the Llyfr coch o Hergest, and other ancient welsh manuscripts, with an english translation and notes. By Lady Charlotte Guest. London 1849.

Codices cornici. 1. Cornicae dialecto adscribendum monumentum vetustius, quod extat, est Vocabularium in codice membranaceo Londinii servato in Museo britannico bibliothecae Cottonianae, qui significatus est nota Vesp. A, 14.

Hoc vocabularium esse haustum e codice vetustiore, cuius tamen formas

scriptor recentior recentioribus plerumque commutaverit, facile crediderim, tam ob locos hic illic vacuos relictos a transcribente, qui non intellegeret vetusta, quam ob formas vocum quarundam vetustas non tactas. Sed nec formarum grammaticarum maior pars nec codex ipse ultra saeculum duodecimum removeri potest. Est fortasse recentior codex, cum in eo sit sermo de Normannis Anglia potitis his verbis in p. 17ᵇ: 'tres legitimi milites normannigene diffamati sunt nimium insidias fecisse Willelmo antiquo regi anglie post uictoriam habitam in anglos in primo certamine.' Iam Owenus (in lex. ed. 1803 praef. p. VIII, ubi liber continens vocabularium dicitur liber Landavensis, ut a Davies qui in lexico quasdam voces ex eo profert, confusione credo) eum attribuit saeculo duodecimo. Nescio inde, quae ratio seduxerit viros doctissimos Courson et Villemarqué, ut affirmarent saepius in operibus suis, eum prae se ferre annum 882.

In fronte codicis legitur: 'Elenchus contentorum in hoc codice. 1. Kalendarium. 2. Vocabularium Latino-Cambricum. 3. De situ Brecheniauc, ubi quaedam veteris historiae Cambricae. 4. Vitae Sanctorum Wallensium.' Quamvis hic dicitur cambricum vocabularium (ante eius initium in p. 7ᵃ codicis recentior manus adscripsit: *Vocabula britannica*), dubium esse non potest, quin sit vindicandum cornicae dialecto. Id optime iam demonstravit Llwydius in praefatione ad Archaeologiam cornu-britannicam editam a Pryce duobus his potissimum argumentis, primum quod continet plures voces proprias cornicae dialecto et incognitas Cambris, deinde quia insunt voces aliquot anglicae transsumptae, quarum transumptio fieri non potuit nisi in Anglia, non alibi, ut omnino non possit haberi aremoricum. Addi potest tertii argumenti loco congruentia, saepius memorata et exemplis demonstrata in hoc opere, in orthographia, quae interdum tamen est propria, in sonis et formis cum monumento haud dubie cornico sequente, in quo item plura vocabula anglica transumpta leguntur, quae Cambris omnino aliena manserunt.

Vocabularium hoc, nusquam antehac plene et recte typis expressum (sunt omissa et corrupta multa apud Pryce et Courson), ex codice ipso descripsi et ut legitur in eo ad verbum in fine huius operis addidi.

2. Carmen de passione Christi cornicum (Pass., P., a me significatum), cuius extant codices duo, unus Musei britannici, alter bibliothecae Bodleianae. Translatum est in anglicum sermonem a. 1682 a viro Cornubiae habitatore docto Ioh. Keigwin, qui fuit inter ultimos viros perfecte gnaros linguae tum iam emorientis. Tam cornicus textus quam versio anglica e duobus item codicibus prodiit anno 1826 Londinii sub titulo: 'Mount Calvary, or the history of the passion, death, and resurrection of our Lord and Saviour Jesus Christ. Written in Cornish (as it may be conjectured) some centuries past, interpreted in the english tongue in the year 1682 by John Keigwin, Gent. Edited by Davies Gilbert.'

Male certe se habet cornicus textus huius editionis, tam male, ut vix possit credi, correctionem esse factam in eo vel sphalmatum typothetarum.

Multa ideo desumpta ex eo purgari (nec monui, nisi vox nimium fuerat corrupta) necesse fuit. Dignum certe est hoc poëma, quod puriorem et diligentiorem editionem nanciscatur. Linguae formae cum adhuc vetustiores reperiantur, quam sunt saeculi sexti decimi priore parte, in speciminibus datis ab A. Borde* (obiit a. 1545), in quibus iam defecerunt pronomina suffixa et praepositiones a pronominibus separatae sunt, ut *de vi*, *dé vy* (mihi), *de why* (vobis), *gena why* (vobiscum), cum in carmine communiter valeat suffixio, ut *dym*, *thym*, *theugh*, *genough* (p. 379 sq.), equidem non adverser, si quis centum vel etiam ducentos annos ante id tempus, in saeculum ergo quartum decimum, carminis compositionem reponat. Ut in Vocabulario item in hoc carmine leguntur anglica vocabula transumpta: *redye* (legere, in Voc. *redior*, lector, angl. *to read*) fq., *strevye* (altercari, in Voc. *strifor*, contentiosus, angl. *to strive*, altercari) 73, 4, *boclers* (angl. *bucklers*) 74, 2, *traytour* (angl. *traitor*) 98, 3, *fase*, *fas* (angl. *face*, facies) 95, 3. 196, 3, et in aliis locis multa alia, ut *deserye* (*to desire*), *comfortye* (*to comforte*), *receve* (*to receive*), *manner* (*manner*) etc.

Dignum est memoratu, in magna parte libri vetusti, qui auspiciis anglicae societatis edendorum monumentorum prodiit 1838 sub titulo 'The Record of Caernarvon', cuius origo est saeculi quarti decimi, quamvis enumeret regiones et loca cambrica, valere orthographiam eandem quae est in carmine cornico, cornicam ergo a notario cornico, ut videtur, adhibitam, e. gr. a p. 1 usque ad p. 92, ubi contra cambrica incipit, ut *Bleddyn* pro *Blethyn*, *coch* pro *cogh*, *bychan* pro *beghan*, *baghan* (cf. pp. 139. 151). Alternat utraque etiam in aliis contentis in eadem editione, e. gr. cornica inde a p. 138, cambrica in p. 257 in charta Eduardi III.

Codices aremorici. 1. Chartularia monasteriorum vetustiorum sunt Rhedonense vel rectius Rotonense (cf. p. 90), praestantius ceteris et magna nominum propriorum copia refertum, et Landevenecense. Illius compositionem e chartis monasterii vetustis inceptam ineunte saeculo undecimo vel finiente decimo et finitam circa a. 1162 affirmat Courson in opere de populis britannicis inscripto: 'Histoire des peuples Bretons dans la Gaule et dans les îles britanniques, Paris 1846', in tomo 1, p. 393, not. 1, Landevenecense autem ineunte saeculo undecimo scriptum esse censet Dom Morice in opere inscripto: 'Mémoires pour servir de preuves à l'histoire ecclésiastique et civile de Bretagne. Par. 1742' in tom. I, c. 177 (cf. Cours. 1, p. 422, not. 1). Ex iis quae sunt typis impressa, inveniuntur in his ipsis libris, apud Courson appendicibus eius operis tomi primi et secundi (mihi Rhed. 1 vel 2) et apud Dom Morice in actis britannicis, inter quae etiam alia aliunde hausta recentiora, e. gr. in chartulario Kemperlegiensi, leguntur.

2. Vita S. Nonnae vel Nonitae, poëma dramaticum servatum uno codice

* In libro inscripto 'Introduction to knowledge', e quo ea iterum typis impressa lego in libello inscripto: 'Specimens of Cornish provincial dialect, collected and arranged by Uncle Jan Treenoodle, with some introductory remarks, and a glossary, by an antiquarian friend, also a selection of songs and other pieces connected with Cornwall. London 1846', p. 84 sq.

chartaceo, qui inventus est a Marzino notario episcopi Quimperensis in itinere pastorali et donatus ab eo editori.

Editum est hoc poëma sub titulo: '*Buhez santez Nonn*, ou Vie de sainte Nonne et de son fils saint Devy (David). Mystère composé en langue bretonne antérieurement au 12. siècle, publié d'après un manuscrit unique, avec une introduction par l'abbé Sionnet, et accompagné d'une traduction littérale de M. Legonidec et d'un fac-simile du manuscrit. Paris 1837'. Significatur a me haec editio litteris Buh.

Codicem editor scriptum serissime ineunte saeculo quinto decimo (praef. XXVIII), eique subesse compositionem multo vetustiorem, saeculum duodecimum superantem, asserit. Equidem ob linguam, quae habitum multo recentiorem prae se fert,[1] huic non assentio, et malim assentire ei qui tam codicem quam compositionem, ut nunc adest, esse saeculi quarti decimi affirmet.

Haec de codicibus ipsis vel fontibus huius operis; in adhibendis vel reddendis eis has potissimum regulas secutus sum. In afferendis vocibus et exemplis e codicibus non recessi ab eorum auctoritate, et reddidi, sicut inveni, e. gr. accentum acutum significantem vocalem productam in codicibus hibernicis, articulum vel particulas iunctas aliis orationis partibus in codicibus hibernicis et cambricis. Auctoritatem codicum etiam prae se ferunt voces vel sententiae latinae, quibus praemisi signum gl., quod si deest, vox vel sententia lunulis inclusa non in codice ipso oblata et glossata est, sed mea versio.

Nec recessi facile a solito aliquo scriptionis codicum vel editionum more, quamvis sit interdum contra grammatices analogiam, e. gr. separationis pronominum infixorum cum particulis praecedentibus a verbis vel substantivis sequentibus, quae solita est in cambricis libris. Quaedam tantum nimium laedentia purum grammatices usum sequi nolui, ut disiunctionem formarum praepositionum cum pronominibus coalescentium vel verbalium formarum unam vocem constituentium, quae occurrit in editione carminis cornici de Passione e. gr. in *war netho*, *y the*, *y tho*, *y these* pro *warnetho*, *ythe*, *ytho*, *ythese*. Quae disiunctio mira etiam in cambricis editionibus interdum legitur, ut in Mab. 1, 19. 249: *o honafi*, *o honam*, *o honat*, et in libris linguae aremoricae hodiernae, ut *war-n-oun*, *war-n-ezhan*, pro *warnoun*, *warnezan*, in formis auctis *ohon*, *warn* vel *warnez* praepositionum *o*, *war* ante pronomina suffixa. Grammatices est vel lexici, non scripturae usitatae, harum formarum ortum ostendere, ut alias res, e. gr. varietatem quantitatis vel pronuntiationis vocalium, quae conspiciuntur in hodiernis libris aremoricis oneratae variis accentibus, quos omisi consulto, cum non adsint in vetustioribus. Cambrici libri etiam eiusmodi accentum recentiorem offerunt, sed unum circumflexum in vocalibus productis, ut in *gwîn* (vinum), saepiusque in correptis primitus et a recentiore lingua productis, e. gr. in *tân* (ignis), verbis in *-âu*, *hên* (senex) etc., ut si scribatur germanice *wêg*, *gêbe*, cum *e* producta hodie loco correptae primitivae *e* vel *i* in got. *vigs*, *giba*, germ. vet. *uueg*, *gibu*.

Quae apud Marcellum Burdegalensem, Virgilium grammaticum, in glossa

malbergica leguntur peregrina, inaudita vel incognita, si quis quaesiverit in hoc opere, non inveniet; in his omnibus enim equidem nec inveni vocem celticam nec invenio.

Sed antequam huius libri finem facio, mihi grato animo commemoranda est virorum doctorum et clarorum benevolentia et humanitas, qui inceptum et laborem hunc vario modo adiuverunt, Hauptii, qui non solum poëticum monumentum hibernicae linguae inventum benigne mihi obtulit, sed etiam toti operi typis imprimendo mecum invigilavit, Monii, cui imitationem sermonis hibernici codicis Camaracensis debeo, Bucherti, amici inde ab annis iuvenilibus, qui plura bene me monuit, eorumque omnium, qui aut libros scriptos aut typis impressos rariores vel pretiosiores offerentes succurrerunt.

Bambergae 7. Augusti 1853. I. C. Zeuss.

PROOEMIUM EDITORIS.

Quod multis saepe accidit, ut quod cupivissent antea atque optassent, id ipsum si quando eveniebat, aspernarentur potius aut reformidarent, idem fere ipsi nobis accidisse sensimus, cum primo vere anni 1866 a nobis petivit redemptor honestissimus, ut quo munere in curanda altera editione huius libri auctor ipse fungi voluerat Christianum Guilelmum Glueck, virum unice sibi coniunctum et pietate discipuli et familiaritatis usu, id munus cum valetudinis excusatione usus detrectasset ille, nos nobis iniungi pateremur. Etenim cum in Grammatica Celtica, qua adiuti primum nos imbueramus his studiis, postquam ad veri indagationem ipsi progressi in verba magistri iurare desiimus, aliquot errores varii generis deprehendissemus, ita tamen, ut quo plura minus recte tradita reperiebamus, eo magis admirari disceremus sagacitatem viri ac sollertiam, interdum facere non potuimus, quin desideraremus occasionem detergendarum levium illarum macularum, quibus inquinatum videbamus nitorem operis immortalis. Interea decem fere annorum experientia edocti satis intellexeramus, quicunque alteris curis illud retractare conaretur, eum, etiamsi non laboraret, ut laboramus nos, tam otii angustiis quam penuria librorum, rem tamen aggressurum difficillimam, in qua ut posset quidquid vellet, at vix liceret velle quidquid posset. Quare ingratum sane negotium (in quo subeundo anceps erat periculum, ne aut obstaremus ei quod voluit auctor, aut eruditioni ac doctrinae ipsi deessemus, mirifice tot annorum spatio auctae et amplificatae) non suscepissemus, nisi metueremus, ne forte meritissimam operam, si nos quoque abnuissemus, nemo navaret operi. In quo emendando quam rationem secuti simus, paucis exponemus, cum ante dixerimus, quibus usi simus auxiliis.

Atque inter adiumenta operae nostrae primo loco nominanda est ea opera, quam in opere suo ipse auctor collocaverat edito. In editum enim non minorem ab illo quam in edendum esse collatam operam ac diligentiam probatur multis et variis, quae per triennii spatium, quo solo eum superstitem fuisse

constat editioni libri, in suo ipse exemplari adnotavit, quod ut examinare atque excutere nobis liceret, humanissime redemptori roganti concessit vir doctissimus Carolus Halm. Quaecunque igitur vel marginibus illius exemplaris vel foliis insertis ipse Io. Casp. Zeuss mandavit, tametsi impari sicut antea studio, quo quamque linguam vel dialectum amplexus erat, plurima observavit de lingua hibernica, de cambrica dialecto multo pauciora, nulla de cornica aut aremorica, eorum omnium genera sunt duo. Nam aut exempla e codicibus manuscriptis attulit nova, pridem allata rectius vel plenius proposuit, aut quae praeceperat ipse de legibus linguarum et analogia, correxit atque auxit.

Ac de illis quidem, quoniam lectores, quae ex ipsius exemplari, quae aliunde assumpserimus, dubii esse vix poterunt, fusius disputare omittimus; satis habebimus duobus vel tribus exemplis demonstrasse, quid adiumenti eadem attulerint ad doctrinam grammaticam et notitiam linguae, praesertim hibernicae. Ut e sententia, quam apposuit ad p. 433 (ed. I.): *imrádat imráti cid maith asdénti et nertit adénum inmaidsin connessat im̄ ingníim nolcc et arangairet* (gl. ipsi sibi sunt lex ... inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus, Rom. 2, 15; i. e. cogitant cogitationes, quid boni sit faciendum, et confirmant eius factionem, boni illius, condemnant autem opus malum et interdicunt id) Wb. 1[d], apertissime patet discrimen duplicium illarum formarum, quae singularem in flexione verbi constituunt proprietatem linguae hibernicae, iis ipsis legibus parere, quas p. 425 sqq. breviter exposuimus; sunt enim e quattuor, quae in his continentur, exemplis tertiae personae pluralis subiunctae formae tria: *argairet* (interdicunt), *connessat* (condemnant), *imrádat* (cogitant), profecta a verbis trium serierum compositis, unum absolutae: *nertit* (confirmant), a simplici verbo seriei primae. Nec aliter exemplis quibusdam formae *na*, quae ad p. 235 (ed. I.) proposuit vir doctissimus, quamquam miro errore inductus articuli formam generis neutri *an* miro modo mutatam in iis inesse voluit, collatis cum formula pronominali *na aill* (aliud quid), quam ille olim plurali tributam postea reiecta interpretatione priore eodem huc rettulerat p. 364, eam huius formulae explicationem enucleare potuimus, quam unam esse veram ostendit analogia, ut *na* sit *nach* pronominis forma nom. acc. singularis in genere neutro (ed. II. pp. 358. 362). Item sententiam ed. I. p. 441 prolatam: *hore damelat*, in qua dudum (Beitr. V. 45) suspicabamur inesse vitium, iam in pleniorem formam eamque correctiorem restituere nobis licuit (ed. II. pp. 332. 432) e loco integro apposito ad p. 453 (ed. I.): *iscumme doib bid idalte domeltis hore ni tri sonirti nirisse damelat* (est idem iis acsi idolothytum ederent, quia non per firmitatem fidei ea edunt) Wb. 10[c]; quod exemplum cum paucis ad p. 885 ab auctore additis pertinet ad ea, quae olim (Beitr. V. 44) disputavimus de omissione relativi legitima. Denique multa eiusmodi inveniuntur, quibus aut quae nos vel alii coniectura assecuti eramus, probantur ac confirmantur, aut corriguntur errores veteres vel novi, aut novi quippiam accedit ad scientiam nostram. Ut quibus exemplis aspersis ad p. 683 illustravit et scriptionem codicum, Wb inprimis ac Sg., et usum formarum *co*, *con*, *com*; quae hic repetimus

omnia ordine disposita. Exempla formae *co*: *corob* Sg. 59a. *cororélam*, *cofesid* Wb. 27c. *coti* (bis), *coscrad* 26a; plene scriptae *con*: *con intśliucht* Sg. 39a. *aconrodelgg* 40a. *consuidigther* 201a. *conroib* 59a. *connessat* Wb. 1d. *congéna*, *conétid* 22d. *congaba* 31c. *condechuith* 22b. *condeirsid* 25d. *condatúargabusa*, *confesatar* 26d. *concomuir*, *conrí alainn* 24a. *conrobad* 6d. 28c. *conroib* 26d. *arnaconroib* 15d. *conrochra* 6d. *conromíccad* 28a; plene scriptae *com*: *comthóud* Sg. 23a. 23b. *nadchometig* Wb. 22a. *combi* 22c; compendii ɔ frequentissimi: *ɔalailiu fogoir* Sg. 39a. *sū ɔaballib* (*sum* cum membris suis) 193b. *ni ɔtulitus dogni* (gl. contuli conlatus) 74a. *ní hicach ɔsoin ɔosna* 22a. *ɔfoilsiged do* (donec manifestatum est ei) 197b. *ɔasoscélu* Wb. 26a. *ɔatintuuth*, *ɔetarceirt* 12d. *ɔsulatorem* 26a. *ɔtagad ... occulta ɔpungtione cordis* 4b. *ɔéchta* 4a. *hore ɔéitgid doib* 22a. *ɔnesfea* 4b. *ɔgnisom* 26d. *ɔidrotig*, *ɔrotaig* 33a. *ɔboing* 4d. *ɔsechat* 6a, *ɔsecha* 7d, *ɔsechtar* 22a. *ɔscéra*, *ɔtí* 26a. *ɔtanic* (donec venit) 3a. *ɔdanicc recht* 3c. *ɔidrofoilsigsetar* 21a. *ɔdid moladar*, *ɔdid accadar* 16d, *ɔdid tarlasechæ* 24a, *ɔdid forcane* 28d. *ɔdip* 25d. 26d, *ɔdib* 25d. *ɔdonroib* 15b. *ɔdarlicthe* 15c. *ɔdarta* 28b. *ɔfessid* 27c, *ɔfestar* 28d. *ɔforbanar* 14d. *ɔsechide humaldóit* 8d. *ɔtuidchissed* 15a. *ɔcomairsem* 33a. *ɔnabdæ* 11d. *ɔnáruchretesi* 17a. *ni ɔairigur*, *ni ɔfil*, *ni ɔfitir*, *ni ɔchloor*, *ni ɔchechrat*, *ni ɔchoimnucuir* (p. 740). *ɔrop* 3a. 28b. *ɔroib* 5d. 21d. 25d. *ɔrobith*, *ɔrogabsid* 26a. *ɔrusmboi* 33a. *ɔrobad*, *ɔrochretesi*, *ɔrointsamlithe* 17a. *ɔrogbaid* 26b, *ɔrogba* 28d, *ɔrogabthesi* 24c. *ɔroissinn* 26d.* Exempla lineolae supraductae: *cōthód*, *ishi cōdeilb* Sg. 52b. *cūachtai* 3b *cōbad* Wb. 6d. 26b. *coītesti* 1c, *m* semper significantis in cod. Wb., ut *asgnā*, *ingnīt*, *bibdānact*, *iscūme* 1d; item: *forlaī chlí* Cr. 19a. *teora cethrādin* 25a. *ni accōlatar*, *adchōlatar* 32a. *incōsuidig*. Pr. Cr. 63a. *īrordai* 61a; at *n*: *ūdil* (gl. clandestinus; praecedit *indinidleán*, gl. clanculum) Sg. 222b. *īnan dule*, *īnuile*, *īd tóraind*, *īna gláosnathe*, *īna fuath* 3b. *lasīnísin* (gl. quocum) 222a. *cen rian ṅetrō* 217b. *ī ísiul*, *īna airndrethcha ī ɔ·t·riū* Cr. 18b. *īna aine 7 īna aile* 31a. *ītairsitiu* 61a. E magno autem numero vocabulorum, quibus cognita antea nobis copia nuper aucta est, iam non nominabimus nisi duo peregrina, quorum prius servavit lingua hodierna, alterius iustam interpretationem miramur non esse repertam a viro sagacissimo: *in sciam* (gl. schema) ed. II. pp. 18. 331, hod. *sgiamh* (forma, pulcritudo), et *gluass*, *gluas*, *glúas* (glossa) pp. 22 sqq.

Quare, quod facultas nobis data est eripiendi absconditas illas opes summa assiduitate collectas e tenebris atque oblivione, laetaremur, etiamsi non accederent ad haec exempla aliquot adnotationes et correctiones, quibus ipse, quae de significatione verborum vel de linguarum legibus tradiderat, modo amplificavit modo emendavit. Accessit vero eiusmodi copia haud mediocris. Quamquam, quod nemini mirum videbitur, ipse quoque interdum errores vel non correxit veteres, ut quae de *n* superflue addita, de *no* relativa, de *s* e guttu-

---

* Idem compendium calami lapsu sine dubio pro *o* positum invenimus in loco cod. Wb. 11a, quem propter obscuritatem totum apponimus, sicut accuratius inspectum ipsi legimus: *Cs. cid armbad spirittalis (?) indail ni. eo quod figurat xpm. lapidem angularem isiede indail rindæ asatoróimed asrúaim mór indforcitil spirdáldi (?) arrodibai ditith indisrahel spiurdalti innanoīb indiththrub inbeotho ɔcascnam* (leg. *ocascnam*) *tire tairṅgiri innambéo* (gl. marg. 1. Cor. 10, 3).

ralibus orta minus recte statuerat*, vel isdem deceptus novos admisit, ut quae de *na* pronominis forma supra memoravimus. Sed haec hactenus. Quae autem aut convenientia cum iis, quae nobis et Stokesio placuerunt, aut nova plane ipse repperérat, haec fere invenimus adnotata.

Ex hibernicis excussae consonae exemplis (ed. I. p. 20) dempsit *stán* (gl. stagnum) Sg. 73ᵃ, qua falsa codicis scriptione Stokesium quoque (Goid. 70) et qui eum sequeretur Schleicherum (Indogerm. chrestomath. p. 354) decipi vidimus; adnotavit autem haec: gl. stannum, in codice stagnum! O'R. *stan*, tin. Rectissime vero. Nam etiamsi in omnibus Prisciani libris (5, 10, 54) scriptum extat *stagnum*, tamen neque de stagno cogitasse glossatorem monachum Hibernum, et suo iure editores e correctione editionis Ascensianae recepisse *stannum* probatur tam contextu sermonis, quo quidem post metalla nominata (aurum, argentum, aes, plumbum) requiratur nomen metalli, quam hibernicis formis recentioribus et hodiernis, ut iam in glossis hibernicis a Stokesio editis haec inveniuntur: hoc stannum *sdan* gl. 789, hic staneus. a. um *stanamhail* gl. 610. — Similem interpretationis correctionem, etsi non plenam, adhibuit ad p. 454: *conicfimmis adigal* (possemus ulcisci) et p. 455: *ciafadam* (etsi patior); emendate utrumque, si adicias pronomen (id). Eodem pertinet, quod e variis formis perperam ad radicem IC relatis p. 494 unam saltem sustulit recta interpretatione: *acumactte nangid* (potestatem nequam), de quo exemplo pridem disseruimus (Beitr. II. 64); vel quod quibusdam exemplis coniunctionis *sech* additis ad p. 682 subiunxit interpretationem: quoad (quia? nam, nempe?). Idem in exemplis praesentis secundarii *bin* (essem) ad p. 482 adiectis posuit *námmin* = *ná-m-bin* (quamvis improbante Whitl. Stokesio), quod aliter interpretatus erat p. 702.

Ad sonorum regulam spectant, quae ad p. 68 apposuit ut exempla consonae *v* una cum praecedente vocali evanescentis: *posit* (positivus), *comparit* (comparativus), *superlit* (superlativus), *éc* (mors), quibus unum nos (p. 58) addidimus *dess*, *des* (dexter). Plenius vero ille de *f* in *b* (hod. *bh*) mollita disseruit locis compluribus. Qui cum uncis inclusisset, quae olim p. 46 praeceperat de *b* pronominum *sib* (vos) et *bar* (vester), ascripsit haec: 'cf. p. 66. 72 et ibi adnotata'. Adnotavit autem non solum ad p. 66: '*B* pro *f*: *sacarbaicc* (sacrificium), *felsub fellsube* (philosophus, philosophia), *abamein* (optat) iuxta *afameinn*'; sed etiam ad p. 88, prima infectionis destituentis vestigia inveniri dicens iam in vetusta lingua hibernica praep. *dar* pro *tar*, pron. poss. *do* (tuus) pro *to*, pergit his verbis: 'atque *barn*, *bar* (vester) frequenter scriptum pro *farn*, *far*, cuius *b* non primitivam, sed ex *f* mollitam ostendunt praepp. *i*, *iar* praemissae, non *in*, *iarm*, ut fit ante *b* primitivam.' Eadem additis exemplis modo disertius modo brevius repetita sunt ad pp. 72. 344. 346, tandem ad p. 580. Quare dubitari vix poterit, quin ipse, si haec studia ultra proferre per

---

* De quibus cf. quae Whitleius Stokes et nos certatim disputavimus: Beitr. I. 166. 354. II. 64 sq. III. 280. V. 33—37. — III. 61. 258.

longius vitae spatium ei licuisset, ad eandem fere de hac re sententiam progressus fuerit, quam nos (p. 54 sq.) proposuimus.

Nec desunt correctiones eorum quae ad etymologiam spectant. Ut ad p. 849 ipse adnotavit, pro praep. *sech-* in compositionem intrare formam *sechm-* vel *sechma-*; ad p. 995 duplici errore sublato recte distinxit et *airigur* ab *airic* et *rádim* a *dorátim*; ad p. 1007 delevit falsam interpretationem formae *immoncloich* (= *immincloich*).

Plurima tamen ille addidit vel novavit de ratione et flexione verbi. Ut ad p. 415 adnotavit particula *ro* significari futurum exactum, quod quam prope absit a veritate, cernitur exemplis coniunctivi, quae ed. II. 413 sq. 442 vel ab illo accepimus vel ipsi collegimus. Idem de *d* pleonastice addita post *ceru-* monuit (cf. Beitr. V. 67 sqq.). Ad p. 440 recte notavit *fortíag*, *contáig* non illuc pertinere, sed ad seriem tertiam (quam primam nos constituimus). Ad p. 436 attulit exempla futuri sine *b* formati e thematis desinentibus in mutas, e quibus quod unum olim protulerat tamquam praesentis formam, *ni gebat* (non accipient), nos quoque futuro restituimus (Beitr. III. 262 sq.); ceterorum eiusdem formationis exemplorum auxit copiam pp. 439. 443. Congruit cum his, quod ad p. 457 vere monuit formam relativam *gebas* (qui accipiet) esse futuri (cf. l. c. III. 265). Ibidem 2. pers. pluralis formam relativam praeclare agnovit *bede* (quod sitis) in hoc exemplo: *conicfidsi bede preceptori* (poteritis esse praeceptores), quocum, etsi haec ipsa forma nos fugerat, tamen conferenda sunt, quae l. c. disputavimus (III. 267). Ad p. 442 idem addidit exempla terminationis D, e quibus hanc praeteriti formationem (per *t* factam) apparet non contineri iis verbis, quorum themata liquidis terminentur aut gutturalibus. Plurimum vero valent ad effingendam flexionis imaginem, quae ille observavit ad p. 444. Ubi non modo perspexit *labrar* (loquar) et similes formas esse coniunctivi sicut *tá* (sim) p. 477; verum etiam demonstravit exemplo formae *domointerso* (gl. existimas autem?) Wb. 1[c], verbi deponentis 2. pers. sing. sicut tertiam per *t* (*th*) formari. Cuius formae quattuor praeterea exempla indicativi praesentis repperi, quibus nescio an addendum sit *tarsatochuirther* (super quem ponis?), in quo interpretando (super quem ponitur) ed. II. 342 iam vereor ne temere secutus sim illius auctoritatem; unum coniunctivi; unum, ni fallor, praeteriti: *fomentar* (opinatus es), quod ille tribuit imperativo; alia vid. in Add.

De hibernicis hactenus; de cambricis autem quae ipse suo exemplari ascripsit, haec fere sunt memorabiliora. Ad p. 218 adnotavit destitutionem fieri post praepositionem *att* (ad), eandem post *dan* (sub) ad p. 643. Ad pp. 295. 297. 298 substantivorum pluralem cambrice quoque R terminatum illustravit exemplo *gwaewar*, *gwewyr* (sed cf. Add.), in *-awt* desinentem exemplo *pyscawt* (pisces). Comparationis gradus e substantivis derivatos apposuit ad p. 305. Tandem ad p. 396 adiecit pronomen possessivum 3. pers. sing. infixum cum praepositione *y* (ad) non solum in *oe*, sed etiam in *yw* transgredi.

Haec fere sunt quae sedulis ac diligentibus viri curis aucta, adiecta, emendata invenimus; quorum etsi aliquanto minor copia est quam exemplorum, ta-

men haud mediocre inde quoque adiumentum operae nostrae nactos nos profitemur animo lubente.

Post ipsum conditorem ac parentem grammaticae celticae haud facile quisquam invenietur, qui melius meritus sit de omnibus huius doctrinae partibus quam Whitleius Stokes. Qui vir doctissimus non solum celticae linguae reliquias omnium fere dialectorum et aetatum praeclaris editionibus servavit ac restituit, sed etiam varias quaestiones, quas de rebus grammaticis habuit vel de originibus verborum, proposuit tam in commentationibus insertis ephemeridi Kuhnianae quae inscribitur 'Beitraege zur vergleichenden sprachforschung auf dem gebiete der arischen, celtischen und slavischen sprachen' (Beitr.), quam in libris et schedulis a se editis:

Irish Glosses. A mediaeval tract on latin declension, with examples explained in Irish; to which are added the Lorica of Gildas, with the gloss thereon, and a selection of glosses from the Book of Armagh. Edited by Whitley Stokes, A. D. Dublin, 1860. — E quo libro non modo omnia deprompsimus, quae sola nota St. signavimus aut Lor. (vel Gild.), sed etiam maximam partem eorum, quae e L. Ardm. protulimus.

Irish Glosses, edited by a Member of the Council from a Manuscript in the Library of Trinity College, Dublin. H. 3. 18. (Transactions of the Phil. Soc.) — Quibus differentiae causa apposuimus notam Gl.

Three Irish Glossaries: Cormac's Glossary Cod. A (from a MS. in the Library of the R. I. A.), O'Davoren's Glossary (from a MS. in the Libr. of the British Museum), and a Glossary to the Calendar of Oingus the Culdee (from a MS. in the Libr. of Trin. Coll. Dublin); with a preface and index by W. S. London and Edinburgh, 1862 — Inde fere desumpta sunt quae notavimus Corm. aut Fél. (vel Oing.), ac quaecunque signavimus O'Dav.

Pascon agan Arluth. The Passion of our Lord, a Middle-Cornish Poem, edited, with a translation and notes by W. S. Berlin, 1862. (sign. P.)

Gwreans an bys. The Creation of the World, a Cornish Mystery, edited, with a translation and notes, by Whitley Stokes, Esq. London and Edinburgh, 1864. (sign. Cr.)

Quibus libris per omne temporis spatium uti nobis licuit, quod in opera nostra consumpsimus, nisi quod e P. satis habuimus transcripsisse contextum carminis ipsum cum parte quadam adnotationis et interpretationis.

Goidilica, or notes on the Gaelic Manuscripts preserved at Turin, Milan, Berne, Leyden, the monastery of S. Paul, Carinthia, and Cambridge, with eight hymns from the Liber Hymnorum, and the old-irish Notes in the Book of Armagh, edited by W. S. Calcutta, 1866. (Goid.) — Cuius libelli auxilio caruerunt primae plagulae.

Sanas Chormaic. Cormac's Glossary translated and annotated by the Late John O'Donovan, LL. D.; edited, with notes and indices, by Whitley Stokes, LL. D. Calcutta 1868. — E cuius libri abundanti copia voca-

bulorum, locorum, observationum in postrema demum operis parte aliqua aspergere potuimus.

Ceterum non possum non hic statim gratias agere quam maximas viro praestantissimo, qui singulari humanitate ac benivolentia non modo auctos fere sua ipse manu atque emendatos et illos libros (St., Gl., Cr., Goid., San. Ch.) ad me transmisit et schedulas, quas inserendas curavit ephemeridi Kuhnianae (Beitr.), ut de Iuvenci Cantabrigiensis codice cambrico (Cb.), ac, quae nunc typis exprimitur, commentationem de verbo hibernico, cui subiecit copiam correctionum et animadversionum epistula ad me data, sed etiam nuper e curis, quibus Félire Oengusso editurus est, liberalissime mecum communicavit plagulas contextum carminis continentes cum adnotationibus manu scriptis (praesertim de varia lectione codicis B.); tandem, dum haec ipsa scribo, Fis Adamnain slicht libair na huidre. Adamnán's vision transcribed and translated from the Book of the Dun Cow, with notes. Simla, MDCCCLXX. Unde in Addendis quaedam apposui (notata Vis. Ad.).

Deinde gratissimo animo prosequenda est humanitas praeceptoris dilectissimi Frid. Aug. Pottii, qui roganti mihi non modo illa misit, quae ad ipsum quondam transmisisse se scribebat M. Hertz, excerpta ex Prisciani codicibus Leydensi (Ld.) et Carolisruhensi (Pr. Cr.), sed etiam, quae de glossis codicis Ld. in ephemeride Halensi (Allg. Literaturzeitung) a. 1846 adnotaverat, sua ipse manu denuo transcripsit.*

Nonnulla, quae e fontibus purioribus haurire nequirem, addidi tam e supplemento (O'Don. suppl.), quo Io. O'Donovan** auxit lexici ab O'Reilly conscripti editionem alteram (Dublin. 1864) — quamquam non solum quod in fronte libri additur 'a new edition, carefully revised, and corrected', accuratius inspicienti brevi patebit nihil esse nisi eiusmodi artificium, ne dicam mendacium, quo callidi atque astuti redemptores decipere conentur emptores veterum librorum recoctorum ac vix recoctorum, verum etiam in supplemento ipso multa praesertim e Grammatica Celtica aut vitiose sunt deprompta aut inconsulte —

---

* Idemque tam ex libro, cui inscribitur: 'Bussordnungen der abendländischen kirche nebst einer weltgeschichtlichen einleitung, herausgegeben vou Wasserschleben. Halle 1851' quam e schedula, quam editor libri ipsi olim tradiderat, collecta quaedam vel hibernica vel obscuriora addidit, unde haec repeto: (p. 136) Canones hibernenses. — C. 4. ha*ec est* poe*nitentia* magi *v*el votivi mali si credulus *id dem ergach v*el *pra*ecoris vel cohabitatoris *v*el heretici *v*el adulterii VII anni in pane et aqua. — (p. 139) De arreis incipit (DC. '*arreum*, remissio poenae, permutatio, imminutio vox hib.' an conferendum hib. vet. *athrige, aithrige*?) — C. 5. Arreum anni XII dies et noctes sup*er* XII bucellos (v. l. bucellas) de tribus panibus qui efficiuntur de t*er*tia parte *coaid siir throscho* (leg. *cuit sirthrosctho*, ratione longi ieiunii?) — (p. 140). C. 10. Arr*eum* anni XL dies *fordo borfiit* (leg. *for dobor 7 ith*, super aqua et farre? cf. *dobrith* Corm.) et sup*er*possitiones due omnis ebdomadis XL ψalmi et flecti*ones* et oratio omnis horae. — Memorabilia sunt duo nomina indubie britannica in his: '*Arbedoc* clericus ipse has collectiones conscripsit lacinionese conscriptionis *haelhucaR* Abb*ate* dispensante, quas de scis. scripturis atq. ex divinis fontibus hic in hoc codice glomerati sunt sive aetiam de decreta sca. patres sinodi qui[a] in diversis gentibus vel linguis construxerunt.'

** cuius nomen ubi praeterea apposui, semper eiusdem grammaticam linguae hibernicae spectavi.

quam (cuius libri usum humanissime mihi concessit Adalbertus Kuhn) e volumine primo illius collectionis, cui inscribitur:

Ancient Laws of Ireland. Senchus Mor, published under direction of the commissioners for publishing the ancient laws and institutes of Ireland. Vol. I. Dublin, 1865. — Quo libro pretiosius vix extaret monumentum antiquitatis hibernicae, nisi copiam atque abundantiam rerum, quae eo continetur, aequaret corruptela linguae ac scriptionis.

In posteriore demum operis parte emendanda praesto nobis fuerunt:

Glossae hibernicae veteres Codicis Taurinensis, edidit Constantinus Nigra. Lutetiae Parisiorum, MDCCCLXIX. — In quo libello non solum codicis Tr. aliquot locos, quos festinantius legisset W. S. aut praetermisisset, correctos et suppletos esse apparet ex egregia imitatione codicis, qua nos adiuvit editoris humanissimi liberalitas, verum etiam multa e cod. Ml. vel nova allata sunt vel emendata.

Idem vir illustrissimus insignem gratiam meruit, quod tam in lustrando priore huius operis fasciculo (Revue Celtique, no. 1) quam in relatione, quam eidem ephemeridi inseruit, de cod. Ml. magnam exemplorum copiam attulit, quibus aut corrigenda aut supplenda essent, quae antea proposita erant; unde in Addendis quaedam apposuimus.

Minore glossarum copia, Nanciaci (Nc.) in codicis cooperculo reperta, ad computum pertinente, nos iuverunt duo viri doctissimi: Note on the Irish Glosses recently found in the library of Nancy by Henri Gaidoz (read before the Royal Irish Academy, June 10, 1867) — et inventor ipse: Gloses Irlandaises du neuvième siècle, H. d'Arbois de Jubainville (Revue Archéologique).

Quibus viris praeterea maximam gratiam habemus, quod nobiscum communicaverunt aliquot commentatiunculas vel censuras librorum insertas ephemeridibus gallicanis (Revue critique, Revue archéologique), quibus ostenderunt, quid illius gentis homines profecturi fuerint, si tandem aliquando litterarum studiis Germanos aemulari mallent quam malis artibus impugnare et aspergere sanie, imbuti invidia insana.

Serius quam quae in operis ipsius fructum convertere possem, nactus sum tum quae e codice Vaticano 5755 (secundum enarrationem Reifferscheidii, Bibliothecae patrum Latinorum Italicae Tom. 6, p. 460) familiarissime mecum communicavit meus Martinus Hertz, vir amicissimus iam a pueris, reliquias computi cum duabus glossis hibernicis (fol. 2. 3): ʻnihil remanserit
acht tobliū fuir bissext *beim̄*
bissextus est. ɪ unum aut duo uel tres remanent bissexti n*on est et* ṇẹ
cenelach lessom anisui
tibi forsitan aliqua — pariter ad sūmā. Finiunt argumenta pascaliū titulorū.ʼ — e quibus propter obscuritatem et corruptionem sermonis latini nihil certi eruere potui, nisi quod in glossa posteriore corrigendum censeo *anísiu* (adiumentum generale secundum ipsum hoc);

tum quae benignissime mihi tradidit I. Savelsberg. Is enim postquam

me monuit de glossis, quae e cod. Vindobonensi (Cod. 16) proditae sunt in Lindemanni Corp. grammaticorum Latinorum*, nuper se accepisse scribit a Bockio, prof. Friburgensi, ipsius manu transcriptum (sed nescire ipsum, unde) commentarium Sedulii (hominis Hiberni vel Scoti) in Eutychium grammaticum, qui initio de nomine disserens: 'Ego inquam euticius, vir ingenuus de euticia provincia ortus. Omnes enim de euticia orientes euticii (in marg. man. rec. εὐδίκιοι) appellantur. quasi vere iudiciales. (Euticia enim apud philosophos interpretatur verum iudicium) unus eutex appellatus est quasi vere iudicans, eo quod de vere sapientia iudicavit. Eutex enim cognomen est de agnomine ornatum, euticius vero *olligeondi.* et galatos [galatas] cum regulo.' (Similiter cod. Bamberg. Keil. V. p. 445). — In his *ollige* conferendum videtur cum forma verbali *ollaigthe* (gl. ampli[fi]ca) Ml. 70^c, ut legendum sit *ollige ónd i* (amplificatio ab i).

Denique quae parabatur (et iam forsitan absoluta sit) editio codicis veteris hibernici, qui dicitur *Lebar na h-uidre*, non magis ad hunc librum amplificandum adhiberi potuit, quam, quod nuper editum esse e Stokesii adnotationibus cognovi, volumen II. legum hibernicarum (Senchas Mór).

Gallicae priscae reliquias, etsi aliquantum adiuti sumus Glückii libello (Die bei C. Julius Caesar vorkommenden keltischen Namen in ihrer Echtheit festgestellt und erläutert von Chr. Wilh. Glück. München, 1857) retractare tamen non ita potuimus, ut optavimus, cum praeter libellos, quos ipse parens omnium horum studiorum, Ad. Pictet, vir summa reverentia colendus, benignissime nobis praebuit, ac singularem:

On the Gaulish Inscription of Poitiers — from the papers of Rudolph Thomas Siegfried — arranged by Carl Friedrich Lottner. Dublin, 1863, —

non liceret uti nisi Beckeri commentatione, Kuhnii ephemeridi inserta (Beitr. III. IV.), cui ne temere confideremus, moniti sumus exemplo Chimari Cretensis ap. Liv. 44, 24, quem ille pro Gallo venditavit. Atque ex ipsius viri doctissimi libellis:

Essai sur quelques inscriptions de langue gauloise, par Ad. Pictet Genève (Paris), 1859.

Lettre de M. Ad. Pictet à M. de Longuemar, 1859.

Nouvel essai sur les Inscriptions Gauloises, lettres adressées à M. le général Creuly par Adolphe Pictet. Paris, 1867 — praestantissimus, is quem tertio loco nominavimus, absolutis demum libri secundi capitibus primis ad nos pervenit.

Per totum vero opus contuli cornicas fabulas sacras, quarum editio inscribitur:

The ancient Cornish Drama, edited and translated by Mr. Edwin

---

* quas nuper accuratius edidit C. Nigra (Rev. celt. 1, 58): *ettorsondi* (gl. baritona) fol. 57^b. *airect* (gl. curia), *merbigim* (gl. prurio) 58^a.

Norris, Sec. R. A. S. Oxford MDCCCLIX (Dr.), cuius libri vol. I continentur Ordinale de origine mundi (O.) et Passio domini nostri Ihesu Christi (D.), in Vol. II. Ordinale de resurrexione Domini nostri Ihesu Christi (R.). — Nec neglexi, quae ad interpretationem earundem vel Vocabularii cornici afferunt tam idem liber quam

Lexicon Cornu-Britannicum: a Dictionary of the ancient Celtish Language of Cornwall — by the Rev. Robert Williams, M. A. Llandovery (London) MDCCCLXV.

In cambricis praeter Stokesii editionem glossarum veterum et versuum codicis Cantabrigiensis (Cb.), quam supra memoravimus, atque recognitionem glossarum Ox., quibus idem addidit paucas glossas recentiores e cod. Cott. Vesp. A. XIV. (Mus. Brit.) fo. 11a. (Beitr. IV. 385—423), admodum me adiutum esse animo gratissimo profiteor tam correctionibus et adnotationibus cum de aliis erroribus, tum de iis, in quos Oweni commentis deceptus incidit Zeuss, quas mihi suppeditavit D. Silv. Evans, Camber vir doctissimus, cuius opera tandem aliquando lexicon linguae cambricae editum iri speramus et locupletius et fide dignum, quam eiusdem libello de orthographia (*Llythyraeth yr iaeth Gymraeg gan D. Silvan Evans. Caerfyrddin: W. Spurrell.* MDCCCLXI.), et Spurrelli lexico, quos duces secutus sum in hodiernae scriptionis discrepantia.

In altera parte operis pauca addere potuimus e collectione veterum carminum, quae inscribitur:

The Four ancient Books of Wales, containing the Cymric Poems attributed to the Bards of the Sixth Century, by William F. Skene. Edinburgh 1868. In eius libri volumine altero inveniuntur, quae exempla praebuerunt codex niger Caermartheniorum (CN.), liber Aneurini (An.), liber Taliessini (Tal.), ac quae carmina continentur in codice rubro Hergestensi.

Ex aremoricarum litterarum reliquiis paulo vetustioribus, quas reconditas adhuc iacere dolemus in bibliothecis gallicanis, praesertim Parisiensi, tandem viginti fere annis post illud carmen, quod solum antea innotuerat (Buh.), edita sunt:

Le Grand Mystère de Jésus, passion et resurrection, drame breton du moyen age, avec une étude sur le théatre chez les nations celtiques par le vicomte Hersart de la Villemarqué, membre de l'Institut. Paris, 1865. (MJ.); ac, cum libri primi recognitionem tantum non absolvissem,

Le Catholicon de Iehan Lagadeuc, dictionnaire breton, français et latin, publié par R. F. le Men d'après l'édition de M. Auffret de Quoetqueueran, imprimé à Tréguier chez Iehan Caluez en M.CCCC.XCIX. Lorient. (Saint-Brieuc. Quimper). — Quo libro locupletissimo (sign. Cath.) quod me adiuvit editoris liberalitas, hoc maiorem viro doctissimo habui gratiam, quod linguae hodiernae lexicon assequi non potueram; quamobrem necessario coactus satis habueram iis, quae ex Legonideci et Dumoulini grammaticis transcripseram, addidisse, quae e Manorii grammatica et lexico apud Lhuydium (Arch. brit.)

repetitis transcribere et excerpere liceret, praesertim quae ad Quill. (Quillevère) referrentur.

In postrema demum operis parte occupatis novum adiumentum oblatum est, unde hodiernam dialectorum varietatem magis adnotare possemus:

Nouveau Dictionnaire pratique français et breton du dialecte de Léon avec les acceptions diverses dans les dialectes de Vannes, de Tréguier et de Cornouaille — par A. Troude. Brest, 1869; in quo libro praecepta aliquot grammatica Legonideci emendantur, praesertim de sonorum principalium mutationibus. — Quocum conferenda est, discrepans scriptione:

Grammaire française-bretonne, contenant tout ce qui est nécessaire pour apprendre la langue bretonne de l'idiome de Vannes; par I. Guillome, vicaire de Séré. Vannes, 1836.

Omnibus his adiumentis diligentissime usi, quantum per humanae naturae infirmitatem licebat, id consilii secuti sumus, ut operis utpote non nostri, sed alieni, ratione, quoad eius fieri posset, universe servata, etiamsi minus nobis placeret, servatis etiam, quorum loco nova pro certis proponere non auderemus, nisi quod interdum dubitationis notam [?] apposuimus, in singulis emendandis adhiberemus, quae rectius invenisse aut ipsi nobis videremur aut quae aliorum quaestionibus, praesertim Stokesii, citra dubitationem posita esse confideremus; ita tamen, ut abstineremus comparatione linguarum, quatenus quidem non videretur necessaria, abstineremus longiore disputatione, qua pro nostris opinionibus propugnaremus aut impugnaremus alienas. Quare quae aliter explicavimus, composuimus, disposuimus, ut de flexione potissimum nominum ac verborum, ea cur sic mutaverimus, non magis in hoc libro exposuimus, quam cuius de quibusque viri docti sententiam secuti simus (paucis exceptis, quae in Addendis adumbravimus); potius de illis alio loco aut disseruimus aut disseremus. Omnium autem primum id agendum arbitrati sumus, ut locos et vocabula, quae quasi materiem ac fundamentum omni futurae indagationi praeberent, quam rectissime ac plenissime et proponeremus e libris et interpretaremur. Qua in re agenda ut prospere nobis accidit, quod hibernicorum duplici in quibusdam collatione uti licuit, cum codicem Ld. et ex parte Pr. Sg. Martinus Hertz tam accurate contulisset, ut compluria inde emendare possemus, nec nisi illa in ipsius collatione corrigenda inveniremus, quae hominem linguae ignarum non fallere non potuerunt, ut simillimas inter se litteras *a* et *u*, *s* et *r*, *r* et *n* confusas, codices Tr. et Ml. et Whitleius Stokes et Constantinus Nigra*, ita impedimento fuit, quod praeter paucos locos codicis Wb., in quos, cum in illa urbe ante hoc biennium philologorum conventui interessemus, ipsi inspeximus**, nullum omnino librum manuscriptum nostris oculis cernere potuimus, et nonnunquam, quae adnotaverat Z., difficiliora lectu fuerunt

* E Ml. quae ille attulit, retro numeratis columnis, apposito r. notavi, quae hic, simplicibus numeris paginarum.

** ut quem supra p. XXXVI apposuimus, alios quosdam, in quibus legendis sibi non constabat Z., ut *béssti olca* 31[b] vel *ithé dorraidchiuir* 32[b].

quam fortasse manus codicum ipsa. Itaque cum coniecturis indulgere interdum cogeremur, ne in iis sectandis temere incurreremus in errorem, caute atque accurate comparavimus locos eosdem varie citatos, praesertim e codicibus Wb. et Sg., quorum quae singulis paginis et columnis continerentur, tabulis ope interpretationis Vulgatae et Priscianei operis confectis (cf. Beitr. III. 257) assecuti eramus. Quibus tabulis muniti, ut exemplo utamur, certissima ratiocinatione statuimus *lét* (gl. fidis) et *att* (gl. suber) mero calami lapsu scripta esse pro *tét* (gl. fidis) Sg. 46[b]. et *att* (gl. tuber) Sg. 61[b].

Praeterea, ut quam minimum occuparemur veteribus erroribus, editos saltem libros cambricos L. Land., Leg., Mab. (quo libro ut diutius uteremur, nobis quoque liberalissime concessit Mauricius Haupt) et aremoricum Buh., quos perlustraverat auctor, denuo ipsi excussimus, multa excerpsimus vel transcripsimus, ut quaecunque continentur Legum codice vetustissimo A. Denique quod accuratius signavimus locos e Prisciani opere allatos, interdum asperiorem et difficiliorem sermonem levigare ac mollire quamvis miti manu conati sumus, pauca mutavimus in Indicibus, id haud succensuros nobis speramus lectores.

Ceterum, ut de aliis operae nostrae impedimentis taceamus, sicut animi tranquillitatem bis turbatam sensimus, cum germanico tumultu illius anni, quo ad opus accessimus, tum huius anni bello pertinaci, ita bis laboravimus infirmitate corporis, et cum prima plagula prelo supposita esset, et nuperrime, cum praefari coepissemus. Quare si in tantae molis opere (etiam post magnum numerum eorum, quae in fine libri addenda vel corrigenda significavimus) correctis multis multa vitia nos fugisse apparebit, non mirabimur; immo multo plura credimus detectum iri, cum prodierit editio codicis Ml., quam parat G. I. Ascoli, vel cum editum erit carmen cornicum, quod nuper inventum esse audimus. Sed opprobret nobis, qui volet, modo corrigat.

Pilae, Idibus Decembribus 1870.

Hermannus Guil. Ebel.

LIBRI VETERES CITATI.

Hibernici: Bern. codex Bernensis (St. Goid.).
Br. h. Broccáni hymnus (L. H.).
Cam. fragmentum Camaracense.
Colm. h. Colmáni hymnus (L. H.).
Corm. Cormaci glossarium (Three Irish Glossaries, ed. Stokes).
Cr. Bedae codex Carolisruhensis.
Fél. Félire Oingusso (St. thr. Ir. Gloss.).
F. h. Fiacci hymnus (L. H.).
Gl. Glossae hibernicae e cod. Dublin. (ed. Stokes).
Inc. Sg. Incantatio e cod. Sancti Galli.
L. Ardm. Liber Ardmachensis (St.).
Ld. Prisciani codex Leydensis.
L. H. Liber hymnorum (St. Goid.).
Lor. Lorica Gildae (St.).
Mael. h. Máilísu hymnus (L. H.).
Ml. codex Mediolanensis.
Nc. glossae Nanciacenses.
Nín. Nínínii precatio (L. H.).
O'Dav. O'Davoreni glossarium (St. thr. Ir. Gloss.).
Patr. h. Patricii hymnus (L. H.).
Paul. codex monasterii Paulini (St. Goid.).
Pr. Cr. codex Prisciani Carolisruhensis.
Ps. Psalterium Hamptoniense (St. Goid.).
Sanct. h. Sanctáni hymnus (L. H.).
Sg. Prisciani codex Sancti Galli.
SM Senchas Mór.
St. Irish Glosses etc. to which are added the Lorica of Gildas, with the gloss thereon, and a selection of glosses from the Book of Armagh, edited by Whitley Stokes.
St. Goid Goidilica or Notes on the Gaelic Manuscripts etc., with eight Hymns from the L. H. and the old-irish Notes in the Book of Armagh, edited by W. S.
Tir. Tirechani Adnotatio e L. Ardm. (St. Goid.).
Tr. codex Taurinensis (St. Goid.).
Ult. Ultáni hymnus (L. H.).
Wb. Codex Wirziburgensis.

Cambrici: Cb. codex Iuvenci Cantabrigiensis.
gl(ossae) Ox(onienses).
cod(ex) Lichf(eldensis).
Lxb. folium Luxemburgense.

L(iber) Land(avensis).
Leg(um cambricarum codex Venedotianus A).
CN. codex niger Caermarthen. (The four ancient books of Wales, ed Skene).
An. liber Aneurini (ibid.).
Tal. liber Taliessini (ibid.).
cod(ex) rub(er Hergestensis, ibid.).
Mab(inogion, ed. by Lady Charlotte Guest).
Cornici: Voc(abularium codicis Cottoniani).
P(ascon agan Arluth, ed. Stokes).
Dr. (the ancient cornish Drama, ed Norris), unde:
O. (Origo Mundi), D. (Passio Domini), R. (Resurrectio).
Cr. (the Creation, ed. Stokes).
Aremorici: Chart. (chartularia vetera).
Buh. (Buhez santez Nonn).
MJ. (Grand Mystère de Jésus).
Cath. (Le Catholicon de Iehan Lagadeuc, publ. par R. F. le Men).

Oblata opportunitate relicti spatii vacui addimus tabulam, e qua comparari possint loci vario modo citati (ap. Z. St. N.) e cod. Ml. Secundum ea, quae de illo codice rettulit C. Nigra (Revue celtique, 1.), sibi respondent:

fol. 1 (carmina)	pag. 7	
2ᵃ. 2ᵇ	8	
2ᶜ. 2ᵈ	9	
3ᵃ—3ᵈ	10. 11	
4	12. 13	
5	14. 15	
25	54. 55	
26	56. 57	
27	58. 59	
28	62. 63	
29	64. 65	
30	66. 67	
50	106. 107	
52 a. b.	110. 111	(ps. 33.) Goid. 20.
100	206. 207	ap. St.
130	266. 267	col. 66 r.—64 r.
131	268. 269	63 r.—60 r.
132	270. 271	59 r.—56 r.
135	276. 277	47 r.—44 r.
140	286. 287	27 r.—24 r.
145	296. 297	7 r.—4 r
146	298. 299	3 r.—1 r.

CONSPECTUS OPERIS.

LIBER PRIMUS. DE SONIS.

LIBER SECUNDUS. DE NOMINE ET PRONOMINE.

LIBER TERTIUS. DE VERBO.

LIBER QUARTUS. DE PARTICULIS.

LIBER QUINTUS. DE DERIVATIONE ET COMPOSITIONE.

LIBER SEXTUS. DE CONSTRUCTIONE.

APPENDIX. SPICILEGIA ET SPECIMINA E CODICIBUS.

---

retur) 32b. *arna eperthe isairi robóisom octathdir imdibi hóre ni roimdibed* (gl. nos enim sumus circumcisi; i. e. ne diceretur: ideo fuit vituperans circumcisionem, quia non fuit circumcisus) Wb. 23d. *oeperthae* (ut dicatur) Sg. 26a. *abamin fornaidminte* (gl. imperativus pro optativo ponitur vel deprecativo, ut Musa mihi causas memora, Pr. 8, 18, 103; i. e. optat ut memoretur sibi) 161b. *nofoirbthichthe* (gl. decebat eum consummari; i. e. ut consummaretur) Wb. 32d. *condarlicthe tech nebmarbtath immunn dinim* (ut induatur domus immortalitatis circa nos de caelo) 15c. *ni condergeni etir gním trissatabarthe athis foir hochomnesam* (non fecit omnino actum, per quem conferretur opprobrium in eum a proximo) Ml. 36a.

Condicionalis: *forócrad dúib am. bid fiadib nocrochthe* (gl. ante quorum oculos proscriptus est in vobis crucifixus; i. e. descriptus est vobis acsi coram vobis crucifigeretur, Christus) Wb. 19b. *am. doberrthe* (gl. acsi decalvetur) 11c. *arnibiad rath dílgotho mad trerecht duairngerthe* (nam non esset gratia remissionis, si per legem promitteretur) 2c. *darcenn pecca. didiu síl adim adropredsom combo uisse ciasberthe pecca. di* (pro peccato igitur seminis Adami oblatus est ipse, ut sit iustum ut (si) dicatur peccatum de ea, oblatione (v. supra)? an corr. *de*?) 15d. *cini eperthe frinn* (gl. quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere, Gal. 2, 10; i. e. etiamsi non diceretur, dictum esset nobis) 19a.

Potentialis: *cid iarfachta* (si poscatur) Paul. carm. 1.

Eadem forma sicut in activo genere praefixa *ro-* particula redditur plusquamperfectum ac coniunctivus plusquamperfecti vel perfecti Latinorum. Satis erunt haec exempla: *de rét ailiu roainmnichthe* (gl. significatione denominativa, nomina in des, Pr. 2, 6, 33; i. e. de alia re denominata erant) Sg. 31a. *combad uad roainmnigthe* (ut sit inde nominatum) 106a. *bói ni roglante and* (fuit aliquid quod purgaretur in eo) Wb. 31c. *arnifil ceneel nabelre isinbiuth dinadrícthe nech* (nam non est gens aut lingua in mundo ex qua non sit salvatus aliquis) 28b. *dunarructhæ actoentuistiu* (cui non esset nata nisi una proles) Tir. 11. *iscumme dí roberrthe* (est idem ei acsi sit tonsa, femina) Wb. 11c.

Praeteritum secundarium.

Temporis per S formati, respondentis igitur formis cambricis in *-sit* exeuntibus, unum vel duo exempla extare videntur usus coniunctivi: *atomanaste* (gl. a vobis deduci in Iudaeam, volui; cf. supra allatum: *atdomindnastar*) Wb. 14c. *ní bo comitesti dó* (leg. *comiteste*?) non erat connivendum ei) 1c. Sed ne haec quidem satis certa sunt, potest enim in his inesse forma activa 2. pers. pluralis; cf. quae supra (p. 470) proposuimus.

Futurum secundarium.

Condicionalis: *ani huanainmnichfide* (gl. illud, significat: quasi ad aliquid dictum est quod quamvis habeat aliquod contrarium et quasi semper adhaerens tamen non ipso nomine significat etiam illud; neque enim ex illo nominationem accipit, ut dies, nox, dextra, sinistra, Pr. 2, 5, 29; i. e. id e quo denominaretur) *maniptis tóbaidi intogar. tiagdde in í ropad an. peneuilt noacuitigfide indib huare astimortae peneuilt* (gl. accentus perfecti vocativi in his servatur, Virgili, Mer-

curi. Si enim non esset abscisio, debuerunt huiusmodi vocativi, id est qui in i desinentes paenultimam correptam habent, antepaenultimam acuere, Pr. 7, 5, 18; i. e. si non essent abscisi vocativi qui exeunt in i, antepaenultima in iis acueretur, quia est correpta paenultima) Sg. 120ᵃ. Pergit ibidem textus: quod minime licet, nam paenultimam acuimus, et addit glossator: *combad an. peneuilt noacuitig. indib* (i. e. minime licet, ut antepaenultima accentu acuto proferatur), in quo *noacuitig.* = *noacuitigthe*, praesentis secundarii.

De flexione impersonali.

Flexionis huius, quae in recentioribus dialectis, inprimis in gaelica, omne fere verbum pervadit, initia iam sunt in vetusta hibernica, cum in quibusdam verbi substantivi formis (de quibus infra), tum in verbo passivo. In hoc enim prima et secunda utriusque numeri personae (nonnunquam ipsa 3. pluralis) designantur per unam formam tertiae personae singularis, ita quidem ut infigantur utriusque personae pronomina, tam singularis quam pluralis, sive simplex est verbum, post particulas *no* vel *ro* verbales praefigendas, sive compositum, inter praepositionem et verbum (cf. pp. 327. 412. 413. 415). Exempla in codicibus repperi haec.

Praesentis indicativi.

Sing. 1. pers.: *nomglantar* (gl. emungor) Sg. 178ᵇ. *nomthachtar* (gl. angor) 143ᵃ. *nomdeithidnigthersa* (gl. sollicitor, magna cura; subst. *dethiden*, cura) Ml. 29ᵈ. *fommálagar* (gl. consternor; mox act. *foalgim*) Sg. 146ᵇ. *fordomchomaither* (gl. servor tibi; cf. p. 328) 139ᵇ. *cotomerchloither* (gl. agor, actus) 17ᵃ. *cotammeicnigthersa* (gl. conpellor; i. e. cogor) Ml. 21ᵇ.

2. pers. exemplum deest.

Plur. 1. pers.: *nonlíntarni* (gl. implemur) Ml. 18ᶜ. *corronertamni cách hifoditin fochide am. nonnertarni ho dia* (gl. ut possimus consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo, 2. Cor. 1, 4; i. e. ut confirmamur nos a deo) Wb. 14ᵇ. *am. nonaícdichtherni* (gl. sicut blasphemamur) 2ᵃ. *intan nonnguirtherni* (gl. quando ignimur) Tr. 106. *arúnntangar* (gl. adficiemur) Ml. 47r. *fonsegar* (gl. tribulamur) Wb. 14ᵇ. *honuntogaitarni* (ex quo fraudamur) Ml. 32ᶜ.

2. pers. desidero exemplum. Essent haud dubie *nobllíntar*, *nobnertarsi* (implemini, confortamini) etc.

Coniunctivi specierum.

Sing. 1. pers. fortasse (cf. p. 473): *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) Wb. 5ᵇ.

2. pers. fortasse (cf. p. 474): *arnachitrindarpither frisinfirini* (gl. noli altum sapere sed time; i. e. ne exherederis, expers fias iustitiae) Wb. 5ᵇ.

Plur. 1. pers.: *conintorgáitar* (gl. ut non circumveniamur, a satana) Wb. 14ᵈ. *cotanrirastarni* (gl. obligemur) Ml. 51r.

2. pers.: *no bendachthar* (gl. benedici, si vultis; rectius *nobb.*) Ml. 33ᵈ.

Praeteriti.

Sing. 1. pers.: *issirrǽchoir immumruidbed* (gl. circumcisus sum octava die, ex genere Israel, Phil. 3, 5) Wb. 23[d].

2. pers. exemplum deest.

Plur. 1. pers.: *rondlúmigedni in óenchorp tribaithis* (gl. omnes nos in unum corpus baptizati sumus) Wb. 12[a]. *dorondonadni* (gl. consolati sumus) 16[b]. *fonrochled do airitiu hirisse* (gl. conclusi nos in eam fidem quae revelanda erat) 19[c]. *isdo donrograd* (gl. deus elegit nos ut essemus sancti; i. e. ad id evocati sumus) 20[c].

2. pers.: *istree robhícad* (per eam salvati estis, misericordiam) Wb. 5[c]. *robclandad et robfothiged do sunt* (gl. radicati et fundati vos, estis ad hoc) 21[d]. *dobrograd condibfeil icorp cr.* (gl. scientes fratres electionem vestram; i. e. evocati estis, ut sitis in corpore Christi) 24[c]. *duús indobfochad* (si forte temptati sitis) 25[a].

Futuri.

Sing. 1. pers.: *nomlínfidersa* (gl. complebor) Ml. 33[b]. *fomfirfidersa* (gl. omni studio praeparabor) 33[b]. *fomchridichfidersa* (gl. accingar, in opus ultionis; cf. *focridigedar*, gl. accingit, 35[c]) 31[c].

Plur. 1. pers.: *diacomalnammar apredchimme nininćébthar iarum* (gl. nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum; i. e. si complemus id quod praedicamus, non reprehendemur postea) Wb. 15[d].

2. pers.: *nibiccfither trechroich cr. ma fogneith dorecht* (gl. si circumcidamini Christus vobis nihil proderit; i. e. non salvabimini per crucem Christi, si servitis legi) Wb. 20[a]. *islib atá arogu tra mad ferr cotobsechfider dichosscc alailiu* (gl. quid vultis in virga veniam an in caritate? 1. Cor. 4, 21; i. e. est penes vos ergo electio eius, si eritis meliores, instituemini alia institutione) 9[a].

3. pers.: *nondaberthar aithirriuch indoiri* (gl. nolite opinari... reductos de babilone... in alienas terras posse transferri; i. e. quod ferentur denuo in captivitatem) Ml. 49r.

De infinitivo.

Infinitivus magis quam in ceteris linguis est substantivum verbale in celticis, in quibus non, ut in aliis linguis, una eademque propria effingitur terminatione, sed formam ac naturam plane substantivorum prae se fert, sive congruit cum themate verbi sive derivationibus quibusdam indutus est. Flexio igitur infinitivi eadem est quae substantivi, masculini generis vel neutri (ut derivatorum in *-ad*, *-am*, *-end*), vel feminini (ut derivatorum in *-ál*, *-t*, *-tiu*). Articulo fere caret, assumit tamen sibi pronomina possessiva et saepius praepositionem *do*, eodem prope usu, cuius est angl. *to*, germ. *zu*.

1. Infinitivus primitivus, i. e. aut ipsum thema verbi aut substantivum, unde verbum derivatur. Nom.: *afulang domsa* (gl. supra modum; i. e. mihi erat tolerare ea; *fo-lang*) Wb. 17[c]. *nipa aidrech lib afulang* (non paenitebit vos tolerare eas, tribulationes) 25[d]. *mad fiu lib moainechsa* (gl. quod si dignum fuerit ut et ego eam; i. e. si digna vobis videtur mea protectio) 14[a].

islabre. anáram (gl. non sunt separanda a verbo; i. e. cum verbo *labréthir*, numeranda sunt, infinita; *áram*, numerus, *áirmim*, numero) Sg. 26ᵇ. *etarcert didulib* (interpretari de elementis) Wb. 27ᵃ. Acc.: *trefulang inna fochide bied indhícc* (toleratione tribulationum erit salus) 14ᵇ. Dat.: *am. som bo ainmnetach ocfulung fochide* (ut ipse, Chr., fuit patiens in tolerandis tribulationibus) 26ᵇ. *ató occombáig friss* (sum in certando, certans cum eo) 26ᵈ.

Cum praep. *do*: *dofulung* (ad tolerandum) Wb. 25ᵃ. *doimmfolung fuit* (ad efficiendam longitudinem) Sg. 6ᵇ. *ammi irlaim hicach láo dodul martre* (sumus parati cotidie ad subeundum martyrium) Wb. 4ᵇ. *indíi adchobra som dohícc* (ii quos vult ipse salvare) 28ᵇ. *foilsigthi feisin cen ainm do thórmuch fris* (gl. pronomen solum ostenditur per se; i. e. demonstrandum est ipsum, ut non addatur nomen ei, germ. ohne ein nomen beizufügen) Sg. 211ᵃ.

2. Infinitivus derivatus frequentius desinit in *-t*, *-id*, *-ed*, *-ad*, *-ud* (comparanda graecis *-τις*, *-σις*, *-τυς*, latinis *-(ti)s*, *-tus*, infinitivis slavicis *-ati*, *-iti*, *-nuti*), *tiu* (lat. *-tio*), rarius in *-am*, *-em*, *-um*, *-im*, *-ál*, *-ent*, *-end*, *-iche*, *-echt*.

T (them. *-ti*; cf. lat. ut *mens*, *mors*, *ars*) declinationis femininae (ex ordinis prioris serie quinta transiens in quartam), eorum potissimum verborum, quorum praesens sequitur seriem I., frequentior in combinationibus *-rt*, *-lt*, *cht*. Nom.: *airbert biuth* (frui) Wb. fq. *nirbo mebul dom epert frissom* (non fuit mihi dedecori dicere ei) Wb. 16ᵇ. *ni áil dún tabart testassa* (gl. non nobis necesse quidquam loqui) 24ᶜ. *ished aschomairlle limm athabart* (hoc volo dare, consilium) 16ᵃ. *iscoir athabairt doib* (iustum, ea, tributa, dare eis) 6ᵃ. *athuidecht icride tarési dé* (gl. nolite locum dare diabolo; i. e. eum venire in cor pro deo) 22ᵇ. Gen.: *torbe athabarte dochum nirisse* (utilitas ferendi eius ad fidem) Wb. 11ᵇ. *ordad tabarte gráid* (ordinatio dandi gradus) 31ᵇ. *tabarte gráid* (gl. impositionis manuum) 33ᵈ. *tarhési tomalte inna túare* (gl. eo quod gratias ago, i. e. pro eo quod edo cibos) 11ᵃ. *am irlam techte martre cachdia* (sum paratus ad subeundum martyrium cotidie) 13ᵃ. Dat.: *ocairbirt biuth coirp cr.* (gl. potestis mensae domini participes esse) Wb. 11ᵇ. *sóir octabairt ruún* (apti ad proferenda mysteria) 12ᵇ. *octabirt coibsen* (in dandis confessionibus) 15ᵃ. *ocdiubeirt*, *ocdiupirt* (in decrescendo) Cr. 33ᵃ. 33ᵃ. Acc.: *trithabairt lóge*, *trethabirt fochricce* (danda mercede) Wb. 10ᵈ. 25ᵈ. *trebartabirtsi dochum nirisse* (dando vos ad fidem) 14ᵃ. *trithomailt neich adobarar doib* (gl. nolo vos socios fieri daemoniorum; i. e. per vescendum eo quod offertur iis) 11ᵇ.

Dat. cum praep. *do*: *dothabairt díglae* (ad dandam vindictam) Wb. 6ᵃ. *do airbirt biuth innatúaresin* (ad fruendum cibis his) 10ᵃ. *ní áil tra insin doepert* (non iuvat ergo hoc dicere) 27ᵃ. *engráccigidir cechtar nai alaill 7 iscumme duit legens est 7 qui legit do epert* (gl. dicimus legens est qui legit et qui legit est legens, Pr. 11, 7, 25; i. e. est utrumque eorum loco alterius, et est idem tibi legens est et qui legit dicere) Sg. 193ᵇ. *robtar irlim dothecht martre* (fuerunt parati ad subeundum martyrium) Wb. 7ᵇ.

ID, item fem., a verbis ser. I. Nom.: *ishe besad felsub... saigid* (hic mos est philosophorum, .. disputare) Wb. 27ᵃ. *errenaid* (gl. adpendere, videntur cogitationibus rectis) Ml. 20ᶜ. Dat.: *nitat sóir huili ocsaigid forsunu* (non sunt apti omnes ad disputandum de vocibus) Wb. 12ᵇ. *dochuindchid á altrama* (ad petendum victum suum) Ml. carm. 1. *dochuingid neich cuccu* (ad petendum ali-

quid ab iis) Wb. 27^c. *dochuingid timpne naile* (gl. quis ascendet in caelum? i. e. ad quaerenda mandata alia) 4^d. *fid aile do esnid* (arborem aliam inserere) 5^b. Acc.: *ni archuingid tuare cucuibsi* (gl. non propter penuriam; i. e. non ad quaerendum victum a vobis) Wb. 24^b. *cenchuingid neich conech* (gl. cum silentio operantes suum panem manducent) 26^b.

ED, neutri generis(?): *nipu huisse dællned* (gl. templum dei sanctum ést; i. e. non licuit maculare id) Wb. 8^d.

AD (potius *-ád*), verborum ser. II. Nom.: *ishuisse amolath* (gl. laudandus; i. e. iustum est eum laudare) Sg. 59^b. *ished alligitime scarad friindeb indomuin* (est hoc τὸ legitime, secedere a lucro mundi) Wb. 30^a. *ismórad daggnimo dogní* (est magnificatio boni operis quam facit; ibid. *mórate*, qui magnificant) 6^a. *ropad maith limsa labrad ilbelre dúibsi* (gl. volo omnes vos loqui linguis) 12^c. *tecmallid diadomnich beos arnap trom lib atecmallad* (gl. de collectis sicut ordinavi ita et vos facite, ... ut non cum venero tunc collectae fiant, 1. Cor. 16, 1; i. e. colligite die dominica adhuc, ne sit molestum vobis eas colligere) 14^a. *dlegair do comalnad indhuili rechto* (debet implere omnem legem; ad verbum: debetur, convenit ei impletio omnis legis) 20^a. Gen.: *nebchomalnatha* (non implendi, non impletionis, timor) Wb. 14^a. *gním inchrochtho* (actus crucifigendi, crucifixionis; *crochad*) 8^a. *hi terfochraic marbtha dauid* (in mercedem interfectionis D.) Ml. (Goid. 20). Dat.: *hi fírad nech dorairngert* (gl. ille fidelis permanet; i. e. in verificando quod promisit) Wb. 30^b. *ocnertad neich roprecad* (in confirmando eo quod praedicatum est) 7^b. *ocfognad dodia* (gl. conversus in domino; i. e. in serviendo deo) 27^c. *combad andedesin imlabradsa* (ut esset utrumque hoc, verum et falsum, in sermone meo) 14^c. Cum articulo: *iarsintsoiradsin* (post hanc servationem) Ml. (Goid. 21).

Cum praep. *do*: *tair dumberradsa air fumrése infer dummimdidnaad duaberrad tarmuchenn* (veni ad me tondendum, nam detinebit me vir ad me consolandum ad se tondendum pro me) Tir. 11. *doformagddar ... do lanad inne* (adduntur ad complendum sensum) Sg. 28^b. *ished aplús sapere lessom na ní ararogartsom madugnether ished im̄ asapere ad prudentiam cach réit ararogartsom donebdénum et aforchongair dochomalnad* (gl. dico ... omnibus ..: non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, Rom. 12, 3; i. e. est hoc plus sapere secundum illum, aliquid quod vetuit ipse si fiat, est hoc autem s. ad pr., quamcunque rem vetuit ipse, non facere, et id quod praecipit implere) Wb. 5^a. *do adrad bachal* (gl. curvaverunt genua; i. e. ad adorandum Baalum) 5^a. *donertad iude tra inso lessom* (ad confirmandos Iudaeos ergo hoc illi) 5^b. *arimp domórad dǽ uile* (ut sit ad magnificandum deum omne) 15^c.

UD, a verbis ser. III. Nom.: *imradud inna réte domunde* (gl. legi non subiecta sapientia carnis; i. e. cogitatio rerum mundanarum, cogitare res mundanas; *imrádim*) Wb. 3^d. Acc.: *cenimradud nanemde* (sine cogitatione caelestium, rerum) Wb. 3^d. *ni conchoimnucuir rect fírianugud* (non potuit lex iustificare) 19^a.

Dat. cum praep. *do*: *du atlugud buide dodia* (ad gratias agendas deo) Ml. (Goid. 21). *accobor lammenmuin maid doimradud* (voluntas apud mentem bonum cogitare), *cecha dethidnea domundi doimradud* (omnes curas mundanas cogitare) Wb. 3^d. *rann doloscud* (pars, sacrificii, ad comburendum) 10^d. *dofar-*

firianugud (ad iustificandos vos) 3[b]. *augtortás apstalachte inso tra aainm fessin dosuidigud itossoch inna epistle* (gl. Paulus apostolus; i. e. auctoritas apostolatus haec ergo, nomen suum ipsius ponere in initio epistulae) 14[b]. *dolanad 7 foilsiguth inne indib* (ad complendum et manifestandum sensum in iis) Sg. 28[b].

THIU (TIU, SIU; cf. lat. *-tio*) fem., flexionis substantivorum ordinis posterioris (ser. IV.). Nom.: *isamlid isdeidbir deit áaigthiu* (gl. si malum feceris, time potestatem, Rom. 13, 4; i. e. ita necessarium tibi est eam timere), *isdeidbir haaigthiu arisdothabirt díglae berid inclaidebsin* (gl. non enim sine causa gladium portat; i. e. est necessarium eam timere, nam ad dandam ultionem fert gladium, *agathar*, timet, p. 438) Wb. 6[a]. *arimp dithnad et hícc dúibsi foditiu fochide dúnni* (gl. tribulamur pro vestra exhortatione; i. e. ut sit solacium et salus vobis toleratio nostra tribulationum, tolerare nos tribulationes; *fodaim*, p. 430) 14[b]. *nibadéicsiu cen torbe dam* (gl. ut videamus et faciem vestram et compleamus quae desunt; i. e. non erit videre sine utilitate etiam; *déccu*, p. 428) 25[a]. Dat.: *hi foditin fochide* (in tolerandis tribulationibus) Wb. 14[b]; terminatus *-iu* pro *-in* (p. 266): *do thaidbsiu, do thaibsiu* (ad demonstrandum) Wb. Sg. fq. Acc.: *ni fóisitis déicsin agnúsa* (non sustinebant aspicere faciem eius) Wb. 15[a]. *ni imthesid cen imdeicsin* (gl. videte quomodo caute ambuletis; i. e. ne ambularitis ut non circumspiciatis, sine circumspectione) 22[c].

Cum praep. *do*: *isdóire duibsi inso uile do foditin* (gl. sustinere haec omnia, miserum vobis) Wb. 17[c]. *ishecen doib ingremmen do foditiu isinbiuth* (gl. qui pie volunt vivere persecutionem patientur; i. e. est necessarium iis persecutiones tolerare in mundo) 30[c].

OM, UM (declinationis masculinae), EM (declinationis fem.; cf. subst. *cretem*, gen. *cretme*), AM (nutans inter utramque). Nom.: *dénom ferto* (gl. alii datur gratia sanitatum; i. e. facere virtutem, miraculum), *denum ferte* (gl. virtutes) Wb. 12[a]. 12[b]. *ni tacair denum domuin dindsoscélu* (non decet facere absconditum evangelium) 13[a]. *isduthracht linni dam adénum dúib* (est voluntas nobis etiam ut id faciatis vos) 16[d]. *ishe besad felsub . . . nebchretem* (est hic mos philosophorum, . . non credere) 27[a]. Gen.: *ni tectat rath dénma ferte uili* (gl. non omnes gratiam habent curationum) Wb. 12[b]. *fer dénma bairgine* (gl. pistor, i. e. vir faciendi panis) Sg. 184[b]. *tarhesi denmo indlibuir* (pro factione libri) Sg. 2[a]. Dat.: *ocaccaldim dé* (in collocutione dei) Wb. 15[a]. *imsechim agnime* (in sequendo opera, in sequendis a me operibus eius) 26[a]. Acc.: *am. ni cuimsimmis adenum* (gl. quasi infirmi fuerimus; i. e. quasi non potuerimus id facere) Wb. 17[a]. *indleire doratsam frisechim gnime adim hipecdib taibrem frisechim gnime cr.* (gl. sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem caelestis, 1. Cor. 15, 49; i. e. industriam quam dedimus in sequendis actionibus Adami in peccatis, demus in sequendis actionibus Christi) Wb. 13[d].

Dat. cum praep. *do*: *ismaith intóis éula do accaldam* (gl. scientibus loquor; i. e. est bonum, facile, scientibus loqui, ad verbum: est bona aetas perita ad loquendum) Wb. 3[c]. *écmacht arindí nád cumaing maith do denom* (gl. nequam; i. e. impotens quia non potest bonum facere) Sg. 50[a]. *ardofór maith fochricc dosom sochude docreittim triaprecept* (gl. saepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam; i. e. nam parat bonam mercedem illi, multos credere per doctrinam eius) Wb. 1[b].

M (IM) gen. neutr., ord. post. ser. V.: *combad tothim cen éirge* (ut esset cadere sine surrectione) Wb. 5ᵇ. Dat.: *itogarmaim aanme* (in invocando nomine eius) Wb. 27ᶜ. *ocfarningrim* (in persequendis vobis) 5ᵈ. *ocmingraimmaimse* (in me persequendo) Ml. 33ᵃ. *oc ingrimmim inna cloen* (in persequendis pravis) Cam.

ÁL fem., gen. *-ále*; cf. *indocbál*, gloria, *indocbále* (excussam consonam nescio quam testatur cambr. *kafael*, *kaffel* cf. pp. 17. 101): *imgabáil desimrechte de* (in sumendo mihi inde exemplo) Wb. 26ᵈ. *dogabaal desimrechta*, *dogabál desimrechte* (ad sumendum exemplum) 26ᵇ. 30ᶜ. *ar immgabáil ménaichthe* (gl. euphoniae causa; i. e. ad vitandam dissonantiam) Sg. 8ᵇ. Interdum *-áil* in ipso nom.: *ishuisse aimgabáil* (gl. fornicationem fugite; i. e. est iusta eius vitatio) Wb. 9ᵈ. *ní fír im̄gabail* (gl. vitabundus; i. e. non vera vitatio) Sg. 59ᵃ. *atá inaicniud chaich imgabail uilc* (est in natura cuiusvis vitatio mali) Ml. 14ᶜ.

END, ENT declinationis masculinae, in transumptis, ut videtur, tamen etiam *dílgend*: *ógdílgend* (gl. internecio) Sg. 52ᵃ. *diandílgiunn* (ad eos delendos) Ml. 33ᶜ. Nom.: *ishuise alegend* (gl. legendus; i. e. oportet eum legi) Sg. 59ᵇ. Gen.: *arni ráncatar som less ascribint* (nam non necesse iis fuit ea scribi) Wb. 6ᶜ. *ní archuit scríbind* (non ratione scribendi, scripturae) Sg. 3ᵇ. *biith amenme frisso bad samlid predchaid .i. act cuit ascribint domsa it dni. som im̄* (gl. siquis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat quae scribo vobis, quia domini sunt mandata, 1. Cor. 14, 37) Wb. 13ᵃ. *scribinnd indliburso* (gl. usque in hodiernum diem; i. e. scribendi libri huius) 15ᵃ. *ni recar less legind and* (gl. prophetiae evacuabuntur; i. e. non est necesse legi in iis) 12ᵃ. Dat.: *hi scríbiunt*, *hi scríbunt* (in scribendo) Sg. 9ᵃ. *méit asndoscríbund* (gl. quantum ad scripturam) 3ᵇ. *robá oclegund* (fui legens, in legendo) 148ᵃ. Acc.: *ar legend leo* (gl. propter quos, auctores, Romae moratur filius; i. e. propter legendum apud eos) Sg. 148ᵃ.

Denique infinitivi locum obtinent substantiva quaedam ab adiectivis derivata vel exeuntia in easdem terminationes ICHE, CHE, ACHT, ECHT: *ni tacair lasuide móidmiche* (gl. non loquor secundum deum, non de virtutibus dei gloriabor; i. e. non decet in eo gloriari) 17ᶜ. *ardogalarchi dogrés* (gl. propter frequentes tuas infirmitates; i. e. aegrotare te semper) 29ᵃ. *arahíreschi* (propter eius fidelitatem) 32ᵃ. *ni uisse toisigecht sochuide do* (non decet eum praeesse multis) 28ᵇ. *ni fíu dúibsi insin doé::secht* (*doéitsecht*, audire, discere hoc) 18ᶜ. *oc collandoracht doib* (gl. viros praeesse constituit) Ml. 2ᵇ. Videntur tamen potius haec mere substantiva.

Verba anomala et defectiva.

I. Verbum substantivum quattuor radices exhibet, tres defectivas *as*, *tá*, *fil* in solo praesenti, quartam *bu* per omnia tempora.

1. Radicis AS sunt formae *am* (sum), *at* (es), *as*, *is* (est; illa subiunctae positionis, haec absolutae), *ammi* (sumus), *adib* (estis), *it* (sunt): *am irlam* (gl. promptus sum) Wb. 1ᵇ. *am slán* (gl. sanus sum) Sg. 143ᵃ. *hore tra atbonus miles* (quia igitur es bonus miles) Wb. 30ᵃ. *atfechem dom* (es debitor mihi) 32ᵃ. *nafetarsa atfiriansa* (id scio quod es iustus tu) Ml. 36ᵃ. *isfollus doib asnoipred*

fir oirdnithi (est clarum iis, esse opus viri excellentis) Wb. 1[b]. *isfollus dunni triahessėirgesom asfir dia* (gl. resurrexit propter iustificationem nostram; i. e. est manifestum nobis per resurrectionem eius, esse eum verum deum) 2[d]. *isindectsa rofetarsa aspeccad comaccobor hore adrograd* (gl. concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: non concupisces; i. e. nunc scio peccatum esse concupiscentiam, quia vetita est) 3[c]. *ished asmaith dúib* (est hoc quod est bonum vobis, hoc bonum vobis) 6[a]. *ammi irlaim hicach láo* (sumus parati cotidie) 4[b]. *ammi dée huili* (sumus dei omnes) 6[b]. *ammi corp do cr. et iscenn som duunni* (sumus corpus Christo, et est caput ipse nobis) 5[d]. *adib óis muntire infectso* (gl. estis cives et domestici dei), *adib atrab do dia infectso* (gl. vos aedificamini habitaculum dei) 21[c]. *adib scripthisi ón spirut in oentid fri cr.* (gl. epistula estis Christi scripta spiritu dei vivi, 2. Cor. 3, 3) 15[a]. *adib cretmich infectsa* (estis credentes nunc) 10[a]. *adib ellachti hi cr.* (gl. Christum induistis) 19[c]. *adib ellachti in xpo.* 22[a]. *aridib maithi cene* (nam estis boni iam) 16[b]. *hore adib foirbthisi* (quia estis perfecti vos) 16[a]. *dobeir teist hore adib cretmigsi* (gl. epistula nostra vos estis quae scitur et legitur ab omnibus hominibus, 2. Cor. 3, 2; i. e. fert testimonium quia estis fideles vos) 15[a]. *hore adib dóini nui* (quia estis homines novi) 22[a]. *hore adiboill cr. et adib corp do* (quia estis membra Christi et estis corpus ei) 22[b]. *istoich dom farnguide hóre adimmaicc et am athirse* (est accepta mihi precatio vestra, quia estis filii et sum pater ego) 9[a]. *ithuissi. itcointsi* (gl. digni sunt morte) 1[c]. *biit sualchi and itfoilsi* (gl. facta bona manifesta sunt) 29[a]. *ithé se inna briathra* (haec sunt verba) Sg. 4[b].

Est etiam flexio impersonalis, per quam tertia persona sing. iungitur pronominibus primae et secundae absolutis: *ismé fein asbiur* (ego ipse sum quem dico, me ipsum dico) Wb. 14[c]. *nimé asbéo* (non ego sum vivus) 19[a]. *issnisni ata bobes q. aramus terram cordium hominum* (gl. propter nos; i. e. nos sumus boves qui etc.; *is-sn.*) 10[d]. *ississi intempulsin* (vos estis templum hoc, sanctum dei) 8[d].

Vix non ad eandem radicem pertinent, abiecta vocali vel contracta cum coniunctionibus antecedentibus: *iscían ós accobor lemm farríchtu* (gl. ulterius locum non habens in his regionibus cupio venire ad vos, i. e. est longinquum ex quo est cupido in me ad vos veniendi) Wb. 7[a]. *osmé, osní, ostú* formulae pronominum emphaticae supra (p. 325) prolatae. De formis coniunctivi *mas* (si est), *mat* (si sunt), ampl. *massu, matu, mad* (si estis?) et secundariis *mad* (si esset), *matis* (si essent) cf. coniunctiones.

2. Radicis [?] TÁ (e *do-a*), unde compositum est ATÁ, ATTÁ (*ad-tá* an *ath-tá?*), paulo maior est varietas formarum.

Praes. (Ind.) Sing. 1. pers.: *itáu darcenn soscéli* (gl. in vinculis evangelii; i. e. in quibus sum pro evangelio) Wb. 32[a]. *sechaní ittóo* (gl. ne quis me existimet super id quod videt me; i. e. super id in quo sum) 17[d]. *isbec asmao oldáusa* (gl. parvo maior est quam ego) Sg. 45[a]. *issochrudiu láam oldósa* (est nobilior manus quam ego) Wb. 12[a]. *isocprecept sos. attó* (gl. evangelii factus sum ego minister) 21[c]. *isaraprecept attósa isslabrid* (gl. pro evangelio legatione fungor in catena) 23[a]. *isocca attóo. isocca dam attósa* (sum in eo) 26[d]. 29[d].

2. pers.: *nipadíless duit aní hitái* (non est proprium tibi id in quo es) Wb. 5[b]. *bid ferr oldái* (gl. iudicabit te, i. e. erit melior quam tu es) 1[d]. *hore isnanaccai atái* (gl. noli gaudere adversus ramos, Rom. 11, 18; i. e. quia in eorum propinquitate (?) es) 5[b].

3. pers.: *condonroib indindocbál itá cr. innim* (ut sit nobis gloria in qua est Christus in caelo) Wb. 15[b]. *ni ó iacob na ioh. nida apstal apstil* (gl. Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem, Gal. 1, 1; i. e. non a Iacobo aut Iohanne, non est apostolus apostoli) 18[c]. *nítta ní inditmóide* (gl. ubi est gloriatio tua? exclusa est; i. e. non est tibi quidquam, in quo glorieris) 2[b]. *níbtá torbe de* (non est vobis commodum inde) 19[b]. *atá dethiden fuiri cene* (gl. sapientia carnis legi dei non est subiecta; i. e. est sollicitudo ei praeterea) 3[d]. *atáa lib uile* (gl. nil deest vobis) 26[b]. *hóre attá innarleid cia conicc ní dúun* (gl. si deus pro nobis, quis contra nos?) 4[b]. *attáa lemsa asainredsa* (est mihi haec proprietas) 32[c]. Curtata forma: *cotí intí diant ainm discessio .i. diabul* (donec veniet is cui nomen est d.) Wb. 26[a]; ampliata (intromisso pronomine *d*): *cumacte diandid cóir infognam* (potestas cui est iusta servitus) Wb. 6[a]. *diandid no. hiber hiberi* (gl. Hiberes sunt gens ab Hiberis profecta, Pr. 6, 8, 44) Sg. 100[a]. *insians ondid accobor limsa icc cáich* (sensus e quo est cupido mea salus cuiusvis) Wb. 12[d]. *ni fiastar som cia airm indid immaircide do epert amen* (gl. quis supplet locum idiotae, quomodo dicet amen? 1. Cor. 14, 16; i. e. nesciet ille, quo loco sit congruum dicere amen) 12[d]. *ité tra indi accuis insin arñdid coitchen trechenelœ sui* (sunt ergo hae duae causae propter quas est commune trigenerum sui) Sg. 200[a].

Formam relativam *daas* continere videntur: *adas* (gl. quamvis) Sg. 7[b]. 16[a]. (gl. quanquam) 17[a]. *adaas* (gl. quamvis) 193[a]. *arindi l. adas* (gl. eo) 190[a]. *adas ciadagnéo* (gl. si autem quod nolo illud facio) Wb. 3[d]. *bid adas farmbáich* (quaecunque erit gloriatio (?) vestra) 5[d]. Saepius post praep. *ol* (ultra, ulterius quam), ut *isferr precept oldaas labrad ilbéelre* (melius est docere, quam loqui varias linguas) Wb. 12[d]; cf. *indaas* (id.) Ml.

Plur. 1. pers.: *ni tam toirsech* (gl. non angustiamur) Wb. 15[b]. *conricci innaimsir hitaam* (gl. usque adhuc, i. e. usque ad tempus quo sumus) 9[a]. *attaam arndiis icuimriug archrist* (gl. salutat te Epaphras concaptivus in Christo; i. e. sumus nos duo in vinculis pro Christo) 32[a]. *ni uáinn fesine ataam fortectiri* (non a nobis ipsis sumus legati vestri, ad vos) 15[a].

2. pers.: *nitad lib fésin* (gl. non estis vestri) Wb. 9[d]. *arnidad foirbthisi* (nam non estis perfecti) 14[a]. *ni foarmáam ataid* (non sub nostro iugo estis) 9[a]. *aris eter caratnáimta ataaid* (gl. in medio nationis pravae; i. e. nam inter amicos hostiles estis) 23[a]. *hore ataaithsi immelei* (quia estis una) 10[a]. *hóre ataad icath* (gl. accipite armaturam dei; i. e. quia estis in pugna) 22[d].

3. pers.: *ni tat œcni huili* (non omnes sunt sapientes) Wb. 8[a]. *nitat ainmnidi* (gl. obliqui casus) Sg. 189[a]. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est non omnes esse perfectos) Wb. 26[b]. *ataat danorpe rogab abram* (sunt duae hereditates quas accepit Abr.) 2[c]. *attaat scela linn* (sunt nobis nuntii) 18[d].

Forma relativa: *isferr deserce oldate uili* (est melior caritas, quam sunt omnes, virtutes) Wb. 12[b]. *oillu oldate cóiccet fer* (gl. plus quam quingenti fratres) 13[b].

Cum voculis *ca* et *na* inveniuntur formae *te* (*de*) et *teet*: *indoich síde do náde nídoich* (num veri est simile hoc in eo? non est, non videtur veri simile) Wb. 4[b]. *nate rachualatar* (non! audierunt id) 5[a]. *asbeir cate infírinne hó hiriss* (gl. quae ex fide est iustitia? sic dicit) 4[c]. *cateet diuitiœ* (quid sunt divitiae? de quibus antedictum) 5[c].

Coni. Sing. 1. pers.: *conda marb hóthoil cholno am. cr.* (gl. cum Christo confixus sum cruci; i. e. ut sim mortuus a voluntate carnis sicut Chr.) Wb. 19ᵃ. *mainba œcne lib act conda anecne* (gl. alioquin velut insipientem accipite me, 2. Cor. 11, 16; i. e. si non sim sapiens vobis, at ut sim insipiens) 17ᶜ. *nita chummese friusom* (gl. mihi autem absit gloriari; i. e. non fuerim ego par illorum) 20ᶜ. *am. nonda frecndirccsa* (gl. absens corpore praesens spiritu iam iudicavi ut praesens eum, 1. Cor. 5, 3; i. e. quasi sim praesens ego) 9ᵇ. — 2. pers.: *huaitsiu fercach .i. anundá* (gl. irato te; i. e. a te irato, cum tu es) Ml. 23ᵃ. — 3. pers.: *cenid ar choms.* (quamvis non propter comp.) Sg. 202ᵃ. *conid reid afodil* (gl. tam late patet praeteritum tempus; i. e. ut sit necessaria eius divisio) 147ᵃ. *conid sain inthí dianaip' impius 7 peccator* (ut sit diversus is de quo dicit imp. et p.) Ml. 14ᵈ. *conid soirad dinaib fochaidib* (ut sit servatio e tribulationibus) 24ᵃ. *dobert goiste immabragait fadessin conid marb* (gl. suspendium; i. e. posuit laqueum circa suam ipse cervicem, ut sit mortuus) 23ᵇ. *conid airi doberr indrang. do inchosc ceille inna bre.* (ut propterea ponatur participium, ad significandum sensum verbi) Sg. 189ᵇ. *conid hinunn folad dóib* (ut sit idem intellectus iis) 9ᵃ. De *mad* (si est), *cid* (ut sit) vid. inter coniunctiones (IV. 3). Ampliata forma intromisso *d*: *condid firianu de* (ut sit iustior eo) Wb. 2ᵃ. *ɔdid diib rogab cách deissemrecht* (gl. ita ut facti sitis forma omnibus credentibus) 24ᵃ. — Plur. 1. pers. abnormi forma (cf. infra *bán*, simus; an constructione impersonali?): *condán éolich irrúnaib deachte* (gl. inluxit in cordibus nostris, ignis spiritus sancti; i. e. ut simus gnari mysteriorum deitatis) Wb. 15ᵇ. *condan apstil duibsi* (ut simus apostoli vobis) 17ᵇ. *isdichéin immunrordad condan maicc togu* (gl. praedestinavit nos in adoptionem filiorum; i. e. dudum de nobis cogitatum est, ut simus filii electionis) 20ᵈ. *nidan chumachtig fornirisse* (gl. neque dominamur fidei vestrae; i. e. non dominemur) 14ᵃ. *arnitan* (gl. non sumus, reprobi; i. e. quia non simus) 18ᵇ. — 2. pers.: *arandath disom dimaith* (ut sitis illius de bono) Wb. 21ᵈ. — 3. pers.: *condat anmansom dam briathardi* (gl. si verborum servaverint consequentiam, participia sunt, sin amissis temporibus casus quoque, quos nomina solent verbalia sequi, attrahant, transeunt in ea; i. e. ut sint ipsa quoque nomina verbalia) Sg. 188ᵇ.

Sunt alia quoque composita huius verbi: *artáa* (gl. mei super; i. e. superest, mihi) Sg. 215ᵇ. *ished inso arathá* (gl. relicuum est) Wb. 10ᵇ. *remitaat* (gl. praesunt) 25ᵃ. *desta*, *testa* (deest; cf. decomp. DO-ES-) Wb. Cr. *ished dim testa* (hoc ergo deest) Wb. 26ᶜ, et intromisso pronomine: *andudesta*, *aní dodésta* (id quod deest) 1ᵃ. 26ᵃ. *madudesta ní* (si quid deest) 25ᵃ.

Ad flexionem impersonalem certo pertinet cum primae pers. sing. pronomine infixo: *nímptha fírion* (non sum iustus), *nimtha ladm* (non sum manus) Wb. 8ᵈ. 12ᵃ; eodem forsitan pertineat *nitan* (v. supra).

3. Radix FIL est tertiae tantum pers. sing. indicativi et coniunctivi: *fil ní de asfír* (gl. ex parte credo; i. e. est aliquid in eo verum) Wb. 11ᵈ. *nifil fial etronn et cr.* (non est velamen inter nos et Christum) 15ᵃ. *taibrid afil lib* (gl. ex eo quod habetis, i. e. date quod vobis est) 16ᶜ. *afil armochiunn* (gl. ad destinatum persequor bravium, Phil. 3, 14; i. e. bravium, quod coram me est) 24ᵃ. *confil linni hisind óin sech. a file leosom indibsech.* (gl. amavi πεφίληκα et ἐφίλησα significat; i. e. ut sit apud nos in uno praeterito id quod est apud

eos in duobus praet.) Sg. 160ᵇ. *ni confil nach rainn* (non quod sit, non est ulla pars, orationis) 188ᵃ. *ni confil bas sciith lim act rop arcr.* (gl. in angustiis pro Christo; i. e. non est mors molestia mihi, modo sit pro Chr.) Wb. 18ᵃ. *ni confil tra belre issin cen fogur* (gl. nihil sine voce est, i. e. non est igitur sermo in eo sine sono) 12ᵈ. *conafil dualchi* (ut non sint vitia) 20ᵉ. *conáchfil etir* (gl. chirographum tulit de medio; i. e. ut non sit omnino) 27ᵃ. Item in composito: *dofil cr. conasoscelu* (gl. prope est verbum; i. e. adest Christus cum evangelio suo) Wb. 4ᵈ.

Forma relativa *file*, post substantiva numeri singularis et pluralis, exceptis substantivis neutris, post quae est *fel* (*fil*), *feil*, quae eadem est pro coniunctivo vel condicionali: *ismór indethiden file domsa diibsi* (magna est cura quae est mihi de vobis) Wb. 26ᵈ. *huilib nóibaib file in achaia* (omnibus sanctis qui sunt in Achaia) 14ᵇ. *andechor feil eter corpu nemdi* (differentia quae est inter corpora caelestia) 13ᵉ. *conrici andechur feil ettarru* (gl. usque ad divisionem animae et spiritus) 33ᵇ. *do cach bélru fil lagrecu* (gl. patronymicorum forma in des dicitur communis; i. e. cuivis dialecto quae est apud Graecos) Sg. 31ᵇ. *ciasberat dofeil laa mbrátha* (gl. ne terreamini quasi instet dies domini; i. e. quamvis dicant adesse diem iudicii) Wb. 26ᵃ. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (gl. si ego cum gratia participo; i. e. si est spiritus sanctus in me) 11ᵉ.

Flexio impersonalis. Sing. 1. pers.: *romrír mothol cholnide condumfel fomám pectho* (ligavit me voluntas mea carnalis, ut essem sub iugo peccati) Wb. 3ᶜ. Plur. 1. pers.: *ni indráigne dúib cininfil lib* (gl. non detrimentum patiemini ex nobis; i. e. non detrimentum vobis, quamvis non simus apud vos) 16ᵇ. 2. pers.: *dobrograd condibfeil icorp cr.* (gl. scientes a deo electionem vestram; i. e. evocati estis, ut sitis in corpore Chr.) 24ᵉ. *ma nudubfeil in ellug coirp cr. adib cland abrache* (gl. si autem vos Christi ergo Abrahae semen estis) 19ᵉ. *atluchur dodia cerubaid fopheccad nachibfel* (gratias ergo deo, quod fuistis sub peccato, non estis) 3ᵇ. Tertia persona cum pron. infixis: sing.: *conidfil inindocbáil* (gl. reformabit corpus nostrum; i. e. ut id sit in gloria) Wb. 24ᵃ. *cenodfil do* (quamquam est ei) Sg. 192ᵇ; plur.: *nisfil* (gl. obsoleverunt, non extant hodie) Sg. 178ᵇ. *nisfil leo* (gl. neque interrogativa nomina.. nec relativa, quae omnia carent demonstratione, vocativos pollicentur, Pr. 13, 4, 21; i. e. non sunt eis, vocativi) 208ᵇ.

4. Radix BU formis locupletissima, hoc locupletior quod per tempora et modos, excepto praes. ind. omnes, e significationis varietate duplicem formarum seriem procreavit.

Praesentis et futuri formae.

Praesens primarium (indicativi), ampliore semper et forma et significatione: *bíu* (exto, fio, versor), eiusdem flexionis cuius *dogníu* (facio). Sing. 1. pers.: *biuusa ocirbáig darfarcennsi* (gl. glorior de vobis) Wb. 16ᵈ. *intain nombíu ocirbáig áirib* (gl. confundor in vobis; i. e. cum sum glorians de vobis) 20ᵃ. *combíu icuimrigib* (gl. in quo, evang., laboro usque ad vincula, i. e. donec sum, adeo ut sim in vinc.) 30ᵃ. 2. pers.: *cenmitha innim bi fein* (praeterquam quod in caelo es ipse) Ml. 44 r. 3. pers. abs. *biid* (*bíth*, *bid*), subi. *bii* (*bí*; *pí* post negationem): *biid est hi foetsecht* (gl. si dico bonus homo subaudio est; i. e. est *est* in subintellectione) Sg. 27ᵇ. *biid intinscann and* (est inceptio in eo)

148[a]. *arbiith galar neclis fortsu* (nam est morbus infirmitatis(?) in te) Wb. 29[a]. *istrissandedesin biid duine slán et firian* (per duo haec fit homo salvus et iustus) 4[d]. *rofitir intí imbíi inspirut nóib rúna dée* (scit is in quo est spiritus sanctus mysteria dei) 8[b]. *trede imbí nuall* (tria in quibus est clamor), *huambí nuall* (gl. tria; i. e. a quibus est cl.) Tr. 9. 10. *inti lasmbi œcne, intí lasmbi indencae* (is penes quem est cognitio, innocentia) Wb. 8[d]. Ml. 24[a]. *ní bii debuith do frinech* (non est disceptatio ei cum quoquam) Wb. 28[b]. *nípi ciall lanech dogní insin* (non est intellegentia in quoquam qui facit hoc) 29[b]. *ni bí dechor* (non est differentia) Sg. 27[a]; forsitan rectius ad futurum referantur: *nipi glée et nipi firderb* (non fit clarum nec fit omnino certum) Wb. 12[c]. *niib finn combi mescc* (non bibit vinum donec fit ebrius) 28[b]. *combi bidslán et bidfírian* (donec fit semper salvus et semper iustus) 4[d]. Relativa forma *bíis, bis*: *áis biis ocirchollud* (gl. qui aliis maledicunt, maledici; i. e. aetas quae est maledicens) Wb. 9[c]. *isindí dosich apeccad forcách et bis pen trethairmthecht* (gl. spiritus vivificat; i. e. in eo quod dicit suum cuique peccatum et quod est poena per transgressionem) 15[c]. *am. ithbolc bís hireud* (gl. ut uter, frumenti qui est in gelu) Ml. 57r. *indetaig bruinnidi .i. bis tar bruinniu ógæ són* (gl. fasciae pectoralis; i. e. quae est super pectora virginis haec) 10r. *lester chorthón bís ocedpartaib dodeib* (gl. futilis, Pr. 4, 5, 25; i. e. futile, vas sacrum) Sg. 56[b]. *intan m̄bís hicomaisndís* (cum est in appositione) 26[a]. *ní dírmi ambís iarnachúul dindséit act ambís arachiunn* (non numerat quod est post tergum suum de via, sed quod est ante faciem suam) 24[a]. *intan m̄bís* (cum est), *huare m̄bis* (quia est) Sg. 6[a]. 161[b]. 182[b]. 190[b].

Plur. 1. pers. formae absolutae et relativae (p. 427): *intan mbimmi ocaforbu són* (cum sumus in perfectione huius) Ml. 15[a]. *céin m̄bimme in corpore* (quamdiu sumus in c.) Wb. 12[c]; formae subiunctae: *inna imnedsin imbiam* (curae hae in quibus sumus) Ml. 21[c]. *inbiam fris tra* (num ad id ergo sumus, pervenimus?) Wb. 15[a]. 2. pers.: *dindriuth forsanobith* (de cursu in quo estis) Wb. 20[b]. 3. pers. abs. *biit*, subi. *biat*: *biit atriur do anmaim indeiúin* (sunt tria pro nomine avis, gl. vultur, vulturis, vulturius) Sg. 93[a]. *arbiit alaili and* (nam sunt alii) Wb. 29[a]. *biit an m̄ann dílsi hicachndeilb 7 hicach tarmorcenn imbiat an m̄ann doacaldmacha* (sunt nomina propria in omnem formam et in omnem terminationem, exeuntia, in quamcunque sunt nomina appellativa) 31[a]. *arnibiat inanmanaib lait.* (gl. y et z graecorum causa nominum; i. e. nam non sunt in nominibus latinis) Sg. 6[b]. *loc imbiat arma* (gl. armamentarium) 35[a]. Relativa forma: *induili bite icoitsecht* (gl. omnes discant, i. e. qui sunt in collegio) Wb. 13[a]. *bite immuntaras* (gl. intus passi sumus timores haereticorum, i. e. qui sunt in ecclesia) 16[a]. *amal nagrinnenu i. bite imchre[ch]tu* (gl. tanquam ulceribus fasciolas; i. e. quae sunt circa ulcera) Ml. 10r. *inna eperta bite isinchoms.* (dictiones quae sunt in compositione) Sg. 73[b]. *intan m̄bite* (cum sunt), *intan m̄bite anóinur* (cum sunt soli) 207[a]. 212[a]. 220[b].

Coniunctivus, duplici forma reddens significationem duplicem: (a) ampliorem ampliore *béo* (vel *ba* praemisso *ro*), (b) tenuiorem simplici *ba* (interdum *be* in numero plurali). Sing. 1. pers. a. *nabathoirsech ciabeosa hicarcair* (noli esse tristis quod ego sim in carcere) Wb. 29[d]. *ciabeosa hicarcair et cuimriug* (gl. verbum dei non est alligatum; i. e. licet ego sim in carcere et vinculo) 30[a].

imb icéin fa inaccus beosa (sive procul sive prope sum ego) 23ᵇ. b. *ciaba deróil lanech* (gl. tametsi nihil sum; i. e. etsi sum contemptibilis alicui) Wb. 18ᵃ. *ciababeo* (si vivus sum) 23ᵇ. *mainba æcne lib act conda anecne* (gl. alioquin velut insipientem accipite me; i. e. si non sum sapiens vobis, at ut sim insipiens) 17ᶜ. Utrumque in uno exemplo: *nibadimicthese libsi ciabeo hifochidib* (gl. ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis; i. e. ne sim despectus vobis quod sim in trib.) Wb. 21ᵈ. — 2. pers. a. exemplo carens (*bé*). b. *comba soilsesiu* (gl. inluminabitur tibi Christus; i. e. ut sis lux; additur: sicut Christus lux est) Wb. 22ᶜ.. *armba cháinchomraccachso* (ut sis benevolus) 30ᵇ. *ciafa fírian* (etsi es iustus) Ml. 36ᵃ; forma curtata: *armtairismech in hiris* (ut sis constans in fide) Wb. 5ᵇ. 3. pers. a. formae absolutae: *beith formenme and* (gl. videte; i. e. sit animus vester in eo) Wb. 20ᵇ. *arnapsamlid beith ar creitemni* (ne ita sit fides nostra) Tr. 86. *ciabeid cr. indibsi* (gl. si Christus in vobis est) Wb. 4ᵃ. *cia beith incum̃asc andsom* (gl. nec mirum; i. e. quod sit confusio in illis) Sg. 197ᵇ. *arciabeith amantis amandus ní diruidig. iscruthad* (nam quamvis sit a. a. non derivatio est formatio) 193ᵃ. *mabeid hibarcumung* (si est in potestate vestra) Wb. 5ᵈ. *ma beith nech bes maith* (si quis extet qui sit bonus) Tir. 3. *mabed galar issindóinbull* (si est morbus in uno illo membro) Wb. 12ᵇ. *mabeth nagalar bec for corp duini* (si qui morbus parvus est in corpore hominis) Cam. Formae subiunctae: *cenibé ainmnid* (etsi non est nominativus) Sg. 138ᵃ. *combe hi cóis* (ut sit in causa) 77ᵃ. *conibé eter inpec.* (gl. ut tollatur de medio; i. e. ut non sit omnino peccator) Wb. 9ᵇ. *conábé and* (ut non sit ibi) Sg. 166ᵃ. *connabœ níi indid* (ne quid sit in ea; gl. perscrutanda est conscientia) Wb. 11ᵈ. *nitorban na aé manibœ deserce* (non prodest quidquam eorum, si non est amor) 12ᵇ. *manibée dechur* (si non est distinctio) 12ᶜ. *robe* (gl. gratia vobis, Gal. 1, 3; i. e. sit) 18ᵃ. Curtata forma antecedente particula verbali *roib*, subiuncta coniunctionibus: *conroib óintu etrunni* (esto unitas inter nos) Wb. 12ᵇ. *conroib* (ut sit) 5ᵈ. 21ᵈ. 26ᵈ. 27ᵃ. *conaroib* (ne sit) 16ᵃ. 21ᵃ. *condonroib indocbál* (ut sit nobis gloria) 15ᵇ: 20ᶜ. *araroib saingné* (ut sit proprius habitus) 5ᵃ. *arñdomroibse fochricc* (ut mihi sit merces) 10ᵈ. *arnaroib éicndag indraith diadi* (ne fiat obtrectatio gratiae divinae) 29ᵃ. *arnaroib occo* (ne sit in eo) 5ᵃ. *arnaroib cummasc foir* (ne fiat commixtio in eo) Sg. 2ᵃ. *arnaroib* Wb. 22ᵃ. *arnaconroib dethiden forneuch* (ne sit cura cuiquam) 15ᵈ. *connachonroib nech dimchlaind* (ut non supersit quisquam de genere meo) Ml. 23ᵈ. b. *ba*, *fa*, coniunctionis loco (*sive*, *an*) usitatum, rarius alias: *ba dochu lem són* (gl. bene; i. e. sit verisimilius mihi hoc) Wb. 5ᵇ; interdum *bo*: *nibo intain nombeid arsúil tm.* (ne sit cum estis coram oculo tantum) Wb. 27ᶜ. *act ropo* (modo sit; cf. coniunctiones) 10ᵃ. 13ᵃ; plerumque tamen curtata forma: *condib cuimse less ameit* (gl. per unam sabbati unus quisque seponat quod ei bene placuerit, 1. Cor. 16, 2) 14ᵃ. *condib ferr donberaidsi oldaas cách* (gl. abundatis insuper et caritate vestra in nos ut et in hac gratia abundetis; i. e. ut sit melius quod vos nobis fertis, quam quivis) 16ᶜ. *condip slán áanim* (ut sit salva eius anima), *condip follus dochách* (ut sit clarum cuivis) 9ᵃ. 12ᶜ. *arimp domórad dœ uile* (gl. abundet in gloriam dei; i. e. ut sit ad magnificandum deum omne) 15ᶜ. *arimp follus* (gl. evidens fiat, communicatio fidei tuae) 32ᵃ. *guidmini airñdip maith aforcell doberam dúbsi* (gl. oramus semper pro vobis; i. e. oramus, ut sit bonum testimonium quod dabimus de vobis)

25[d]. *istacair arndip samlid dochách* (est congruens ut sit ita cuivis) 22[c]. *asbertar ananman arndip rucce doib* (efferuntur nomina eorum ut sit dedecori iis) 30[a]. *nip sain anasberat et immarádat* (gl. non bilingues; i. e. ne sit diversum quod dicunt et cogitant) 28[c]. *nib machdad lat* (ne sit mirum tibi) Sg. 158[a]. *rop fir* (sit verum; = amen) PN. e L. Br. *rop slán, corop slán* (sanum esto) Inc. Sg. *conrop, corrop, corop* (ut sit) fq. *arnab laigiu* (ne sit minor) Sg. 179[b]. *arnáp foróil acumachte foramogaib* (ne sit abundans eorum potentia super servos suos) Wb. 27[c]. *arnap mebul domsa moirbág. arnap mebul dúibsi et dúnni* (gl. ne quod gloriamur de vobis evacuetur; i. e. ne sit dedecus mihi gloriatio mea, ne sit dedecus vobis et nobis) 16[d]. *cib cenél* (quodcunque est genus) 3[b]. *cip cruth* (quicunque est modus, quoque modo) 12[a]. *cipé* (gl. ponat; i. e. quisquis est is) Cr. 31[c]. *act cinip lour* (sed si non sit satis) Wb. 11[d]. *manipé duécastar dús inétar dimuintir drommo lias l. diamanchib* (si non sit is, videatur si forte inveniatur de familia Dr. L. vel de monachis eius) Tir. 3. *manip tol* (si non est voluntas), *mainip inchrudso* (si non est hoc modo) Wb. 9[d]. 10[a]. *sechib grád* (quicunque est gradus) 10[a]. *sechiphé dán doberthar doneuch* (quodcunque id est, donum quod datur alicui) 13[a]. *sechiphé* (quicunque is est) 1[d]. 3[b]. 14[d]. 20[b]. *duúsindip fochunn ícce do* (gl. notate ut confundatur; i. e. si forte sit causa salutis ei) 26[b]. *imp óge fa lánamnas* (an sit virginitas, sit matrimonium; i. e. sive est caelibatus, sive coniugium) 10[a]. Formae relativae: a. *cretem bes ifarcridiu* (fides quae sit in corde vestro) Wb. 7[d]. *condib foirbthe intí bess innaellug* (ut sit perfectus qui sit in eius unitate) 26[d]. b. *corruphǽ bas óen airchinnech* (gl. ut sit in omnibus ipse primatum tenens) Wb. 26[d]. *doig bas fír* (gl. dicit dominus, Rom. 12, 19; i. e. verisimile esse verum) 5[d]. *níp sí bes airchinnech* (non illa sit princeps) 28[b]. *ɔic bes nō* (gl. steti status quod in participio simile nomen est; i. e. potest esse nomen) Sg. 195[a].

Plur. 1. pers.: a. subi.: *imbem imbethu imbem imbaás* (sive sumus in vita sive in morte) Wb. 25[c]; abs.: *mad inchrudso bemmi* (si tales sumus) 31[c]. *ardiambemni hicombás bemmi icomindocbáil* (nam si simus nos in morte una, simus in gloria una) 24[a], at: *conrobam iflathemnacht lacr.* (gl. nos transtulit in regnum filii dilectionis suae; i. e. ut simus in gloria apud Christum) 26[c]. b. *cororannam isamlid bami cohaeredes má confodma am. cr.* (gl. heredes sumus heredes quidem dei, coheredes autem Christi) Wb. 4[a]; in imperativi forma: *comman dessimrecht dochach* (ut simus exemplum cuivis) 31[c]. 2. pers.: a. form. subi.: *nibo intain nombeid arsúil tm. dogneith toil farcoimded* (ne sit cum estis coram oculo tantum ut faciatis voluntatem dominorum vestrorum) Wb. 27[c]; abs.: *nabad do reir farcolno beithe* (ne fueritis subiecti carni vestrae) Wb. 6[b]. *mad inchruthsin beithe, mad inchruthsin bethe* (si tales estis, sitis) 18[b]. 24[b]. b. form. subi.: *arnabad toirsig dimchuimriugsa* (gl. ut consoletur corda vestra; i. e. ne sitis tristes de captivitate mea) Wb. 27[c]. *diambad mathi* (si sitis boni) 16[a]; abs.: *conicfidsi bede preceptori uili* (poteritis vos esse praeceptores omnes) Wb. 13[a]. 3. pers.: a. *cobeit am. innahí nadtectat* (ut sint ut ii qui non habent) Wb. 10[b]. *iccach lucc imbet cristidi olchene* (quocunque loco sunt Christiani praeterea) 7[d]. *conrobat in hellug coirp cr. innim* (ut sint in communione corporis Christi in caelo) 29[c]. *isécen corrobat indib sex interualla* (necesse est sint in iis s. i.) Cr. 18[c]. *fribarpecthu arnarobat lib* (gl. irascimini et nolite peccare; i. e. ir. pec-

catis vestris, ne sint in vobis) Wb. 22[b]. *arnarobat leu inpecthise* (ne sint in iis haec peccata) 25[b]. *conarobat dualchi lat* (gl. sollicite cura te ipsum, i. e. ne sint vitia in te) 30[b]. b. *combat irlamu de* (quo sint promptiores) Wb. 12[d]. *armbat irlamu de indfir. armbat irlithiu de* (quo sint promptiores viri) 22[c]. 22[d]. *arnapat toirsich dimchuimregaibse* (gl. ut consolentur corda ipsorum; i. e. ne sint tristes) 26[a]. *arambet etailsi* (gl. non discutiendi; i. e. ut sint...?) Ml. 15[d]. *cinibet samlumsa* (gl. quamvis non sint ut ego) Wb. 9[a]. *cenchometecht diambésib mainbet mathi* (= *manibet*, gl. sine offensione estote Iudaeis et gentibus; i. e. sine communicatione cum moribus eorum, si non sint boni) 11[c]; abs.: *bithé doibsium am. andeuson* (gl. auctores idolorum.... optat deorum suorum similisimos [sic!] fieri quod maledictum) Ml. 34r. Forma relativa: a. *conecat beta propiri* (possunt esse propria) Sg. 32[b]. *ni cumcat bete gentilia ɔecat. im̄ bete poss.* (non possunt esse g., possunt autem esse possessiva) 33[a]. *ɔecat beta ṅdéainm̄nechthecha* (possunt esse denominativa) 54[b]. *beta nóinsylab.* (gl. monosyllaba sunt accipienda, huic, cui, ei, quod regula exigit; i. e. ut sint monos.) 207[a]. *cit comsuid. lagrecv ni écen dunni beta coms. linn* (quamvis sint composita apud Graecos, non necesse nobis sint comp. apud nos) 207[b].

Imperativus, simili formarum differentia. Sing. 2. pers.: a. med. hib. *bi atluirig* (esto in lorica tua; i. e. esto lorica) Gild. 147. b. *naba thoirsech* (noli esse tristis) Wb. 29[d]. *napa chondarcell* (noli esse connivens) 31[c]. 3. pers.: a. *cip cruth biid páx libsi fricách* (quoque modo sit pax vobis cum quovis) Wb. 5[d]. *am. dorograd bid samlid* (ut vocatus est, ita esto) 10[a]. *biith cach gnim innathechtu* (gl. omnia secundum ordinem fiant) 13[a]. *biith dam farcuitsi occa* (sit in eo et vestra pars), *biid arcuitni occa* (sit nostra pars) 11[b]. 24[a]. b. *bad in dno. intaurlatu* (sit in domino oboedientia) Wb. 27[c]. *bad chore dúib friu* (sit pax vobis cum iis) 7[b]. 27[d]. *nábad chotarsne fribarnicc annogessid* (ne sit contrarium saluti vestrae id quod petitis) 24[b]. *bad liter sain .g 7 bíth charac. naill di am. sodain* (gl. debet g quoque... alia putari; i. e. esto littera diversa g, et esto alia figura ei ita) Sg. 6[b]. *bad œrsoilcthe* (gl. aperta sit, porta) 147[b]. *bad carthi* (gl. amatus sit vel esto) 148[a].

Plur. 1. pers.: b. *baán tairismich doirnigdi* (gl. orationi instantes, simus) Wb. 5[d]. *ban buidich issi ardagairle* (gl. habentes alimenta et quibus tegamur, his contenti sumus, 1. Tim. 6, 8; i. e. simus grati) 29[b]. *banchossmaili friartuissech 7 friarsacart* (gl. habentes pontificem magnum filium dei teneamus confessionem, Hebr. 4, 14) 33[b]. 2. pers.: a. *biid am. rongabussa* (este ut sum ego) Wb. 23[c]. *nabith icobadlus doib* (gl. nolite communicare operibus tenebrarum) 22[b]. b. *bad chensi fricách* (esti modesti erga quemvis) Wb. 24[b]. *bad faitig frisinfoirinsin* (gl. observate eos, falsos) 24[a]. *nabad anfoirbthisi* (ne sitis imperfecti) 12[d]. *bed adthramli* (gl. imitatores mei estote) 9[a]. 3. pers.: b. *bat chosmuli frinni* (sint similes nostri) Wb. 17[c]. *bat spirtidi arngnímae* (gl. spiritu ambulemus; i. e. sint spirituales actus nostri) 20[a]. *bat idain fri cach réit* (gl. servi in omnibus fidem bonam ostendentes sint) 31[a].

Praesens secundarium. Sing. 1. pers.: a. *cetabiinn* (gl. sapiebam ut parvulus; i. e. primum eram) Wb. 12[c]. b. *nombin dermatách* (gl. qui me oblivisci faceret) Ml. 20[a]. *commin inricc dó* (gl. ut iam perfectus sim, cf. p. 64) Wb. 24[b]. *námmin duine* (me non esse hominem, = *ná-m-bin*, inf. rel.) 17[c]. 2. pers.: b. *níptha labar* (ne sis superbus[?]) Wb. 5[b]. 3. pers. usus ind.: a.

snáthe nobith himchenn nasacardd ocindedpairt (gl. a filo filamen quod per syncopen flamen; i. e. filum erat circum caput sacerdotum in offerendo) Sg. 54ª. *nobith leo cum in principio 7 in fine* (gl. antiquissimi utrumque dicebant cum me et mecum) 203ª. *isairi nobíth digaim leo an. ϱ sin* (propterea erat digamma apud eos ante ϱ hoc) 9ᵇ. Coni.: *nombíth* (gl. esse dicebant, i. e. quod esset) Sg. 148ᵇ. Pr. Cr. 58ᵇ. *manudfel inspirut nóib indiumsa nábith fochunn uaimm fein domæcnduch* (gl. si ego cum gratia participo quid blasphemor? 1. Cor. 10, 30; i. e. ut non sit a me ipso causa) Wb. 11ᶜ. b. *combed hed nobed and* (ut ita hoc sit, eveniat) Wb. 3ᵇ. *combad tothim cen éirge nobed nitha diaméit* (gl. numquid sic offenderunt ut caderent? absit! i. e. ut esset casus sine resurrectione? non est tantum) 5ᵇ. *combadhé œcrichdatusin nobed and* (ita ut esset ibi infinitum) Sg. 148ᵇ. *conabad éicen doberad ní domsa huaitsu act combad tol* (gl. ne velut ex necessitate bonum tuum esset sed voluntarium) Wb. 32ª. *toimten damsa bad nesbae dam du frecur ceillsiu* (suspitionis mihi, esse inanem mihi tuum cultum) Ml. 58r. Pertinent huc formulae compositae frequentes: *cobeid, combed* (ut esset), *mainbed* (= *manibed*), *arminibed* (nisi). Condicionalis: *iscumme dó bid imdibthe* (est idem ei acsi sit circumcisus) Wb. 1ᵈ. *am. bid do dia* (gl. tibi hoc opus quasi ad deum devoveo, i. e. acsi sit ad deum) Sg. 2ª. *am. bith dochonsain* (gl. quasi consonanti) 9ᵇ. *ni arindi bed leth ngotho nobed indibsem* (gl. semivocales sunt appellatae quod plenam vocem non habent sicut vocales; i. e. non quod dimidium vocis esset in eis) Sg. 5ª. *am. bid emelides nobed and* (gl. Aemilianus, loco patronymici positum, Pr. 2, 8, 41; i. e. acsi esset Aemilides) 33ª. *mad arthosuch beid* (si in principio esset) 203ª. *mad ego nammá asberad bes nobed nach aile leis ocindairchellad am. sodain* (gl. egomet rapui, intellegimus ego et non alius) 202ª. *mani bed crois nibiad etrad* (si non esset gula, non esset libido) Wb. 9ᵈ. *mad forcenn libuir nach magen imbeth amen indib* (si esset finis libri ubicunque est amen in iis) Ml. 2ᵈ. Sed etiam *ba*, non adiecto *d*, tam indicative usurpatum videtur quam coniunctive vel condicionaliter: *ba cobsud indré ingaibthe cech salm* (firmum erat spatium in quo quisque psalmus canebatur) Ml. 54r. *ba arscinsin la aithrea* (gl. institutione patria) 43r. *ba apstal cid moysi hore ba ódia dofoided act nitat cosmili* (gl. considerate apostolum et pontificem Iesum; i. e. erat apostolus etiam M., quia erat a deo missus, sed non sunt similes) Wb. 32ᵈ. *ba uisse aingabail* (gl. reprehensibilis erat, Gal. 2, 11) 19ª. *cosmuilius aile lessom inso ba ndílmain dossom airbert biuth dithorud a precepte* (gl. nescitis quoniam etc., 1. Cor. 9, 13; i. e. aliud exemplum ei hoc, quod licebat ipsi frui fructu doctrinae suae) 10ᵈ. *ba compes ba riag. dobuith nied im acht iscompos fil* (gl. competo compes, et mutatione e in o compos, Pr. 4, 5, 29; i. e. erat compes regulariter futurum, non hoc autem, sed est compos quod extat) Sg. 57ᵇ. *ba uisse, ba coir* (iustum esset) Wb. fq. *ba méite limm niscartha friumm* (esset magni mihi, si non discessisses a me) Wb. 29ᵈ.

Plur. 1. pers. coni.: *commimmis less huili* (gl. dei sumus, in hoc Christus mortuus est; i. e. ut simus eius, apud eum, omnes; = *combimmis*) Wb. 6ᵇ. *commimmis angraib dúibsi dogabaal desimrechta dúnn* (gl. ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos) 26ᵇ. *commimmis ecil hifochidib* (gl. non dedit deus nobis spiritum timoris; i. e. ut simus timidi in tribulationibus) 29ᶜ.

Cond.: *am. bemmis fordiucailsi* (gl. uelut absorpti) Ml. 50r. *am. nombemmis érchoilti* (gl. deus nos ostendit tamquam morti destinatos; i. e. acsi essemus destinati), *am. bimmis octarche* (gl. tamquam purgamentum huius mundi facti sumus) Wb. 9ᵃ. *am. nibimmis cutrummi frib* (gl. quasi non pertinentes ad vos) 17ᵇ. 2. pers. coni.: *cobethesi* (ut sitis) Wb. 19ᵈ. 3. pers. ind.: a. *ithé són leuiti olchene nobítis octimthirecht innanidbart* (gl. qui altari deserviunt; i. e. sunt hi ceteri Levitae qui erant in ministerio sacrificiorum), *locc imbítis primsacairt ocirnigdi* (gl. in sacrario; i. e. locus ubi erant summi sacerdotes inter orandum) Wb. 10ᵈ. *indluic himbítis airdixi .e 7 o* (loca in quibus erant productae *e* et *o*) Sg. 5ᵃ. Coni.: *cechonistis nombetis archuit analoige* (quamvis possent esse quod ad analogiam) Sg. 138ᵃ. *mádodrumenatar alaaili nombetis in oen rainn* (si putarunt quidam esse ea in una parte) 27ᵃ. b. *comtis ainm̄nidi atriur* (ut essent eius nominativi tres) 7ᵇ. *comtis indbaid iniris. combetis inindiub fochricce domsa* (gl. omnium me servum feci ut plures lucrificarem; i. e. ut essent in lucro mercedis mihi) Wb. 10ᵈ. *matis huili conabdis apstil tm.* (gl. quanto magis plenitudo eorum, Rom. 11, 12; i. e. si essent omnes, ut non essent apostoli tantum) 5ᵇ; praemisso *ro*: *conroibtis ocdenum rectche la riga* (gl. volentes esse legis doctores, 1. Tim. 1, 7; i. e. ut essent in facienda legislatione apud reges) Wb. 28ᵃ. Cond.: *ni arindi nombetis* (non quod essent) Sg. 39ᵃ. *maniptis tóbaidi intogar.* (si non essent abscisi vocativi) 120ᵃ. Eaedem formae addito *ro* tam ad futuri usum (cf. infra) convertuntur quam praeteriti: *fobesad fir trebuir crenas tiir diachlainnd cid risiu robæ cland les issamlid arrobertsom arnic] cid risiu robeimmis etir* (gl. gratia data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia; i. e. ad instar viri prudentis qui emit terram liberis suis etiam antequam fuerint ei liberi, ita paravit ipse salutem nostram etiam antequam fuissemus omnino) Wb. 29ᵈ.

F u t u r u m p r i m a r i u m. Sing. 1. pers.: a. *is st. biasa ineilithri collae messa* (hic ero ego in peregrinatione usque ad diem iudicii) Ml. 38r. b. *be sóir mo brethre* (gl. miserebor cuius misereor; i. e. ero potens verbi mei) Wb. 4ᵃ. 2. pers. desunt exempla. 3. pers. absoluta: a. *bieid crich. isand dem bieid crich* (erit finis; tum autem erit f.) Wb. 13ᵇ. *bieid aimser nadcreitfider* (erit tempus, quo non credetur) 28ᶜ. *bied aimser námba lobur* (gl. stabit autem; i. e. erit tempus, quo non erit infirmus) 6ᵇ. *bied afortacht linn beos* (gl. adhuc eripiet nos; i. e. erit eius auxilium nobis adhuc) 14ᵃ. b. *issamlidsin dam bid icc disi tuistiu claindde* (ita etiam erit salus illi generatio prolis) Wb. 28ᵇ. *bid maid som iarum* (erit bonus is postea) 5ᵈ. *bid immalle asseirset* (simul resurgent) 13ᵇ. *bid cumme et riam* (gl. tertio paratus sum venire ad vos et non ero gravis vobis; i. e. erit idem atque antea) 18ᵃ. *act nammá indoich bid frithorcon lib inso* (nisi forte erit offensioni vobis hoc) 18ᵃ. *bidfír æm olsesom* (erit verum autem propter hoc ipsum) Ml. 38r. *bith má de* (erit eo maior, gloria) Sg. 2ᵃ. Eadem subiuncta (ut particulae *ro* p. 414): a. *robia indocbáal tarahési* (erit gloria pro eo), *robbia indocbál darahéssi* (gl. labor vester non est inanis; i. e. erit vobis gloria pro eo) 4ᵇ. 13ᵈ. *rotbia lóg* (erit tibi merces), *isglé limsa rombia buáid* (est certum mihi fore mihi victoriam) 6ᵃ. 11ᵃ. *ropia lóg farsáithir* (erit vobis merces laboris vestri) 23ᵃ. *isintsenmim dedenach arnibia senim terchomric iarsin* (gl. in novissima tuba; i. e. in sonitu postremo, nam non erit sonitus congregationis postea) 13ᵈ. *nipia*

detsiu insin (gl. mutabuntur, tu autem idem es; i. e. non erit tibi hoc) 32[a]. *ni conbia cumscugud for pianud* (gl. horum non erit ulla commutatio) Ml. 26[d]. *ni conbia salt etir* (non erit saltus omnino) Cr. 3[b]. b. *imba immalei do ... náte níba hed* (num erit simul ei? non est, non erit hoc) Wb. 4[b]. *nibba cenadærscugud dineuch son* (gl. non possunt esse absoluta, Pr. 3, 5, 26; i. e. non erit sine differentia sua ab aliqua voce) Sg. 45[a]. *nipa anse dúib mo intsamil* (gl. estote sicut ego; i. e. non erit difficile vobis imitari me) Wb. 19[d]. *niba maith rúun* (non erit bonum mysterium, die iudicii) 1[d]. *isarchuit fog. ní ruba nand* (ratione soni non erit id ibi) Sg. 3[b]. Forma relativa: a. *ished ón bias and* (gl. hoc confidens scio quod manebo; i. e. est hoc quod erit, eveniet) Wb. 23[b]. *bias dúib innim* (gl. spes futurae gloriae, i. e. quae erit vobis in caelo) 26[d]. *indaiccend bias forsindainmnid isé bias forsnaib camthuis.* (accentus qui erit in nominativo, est is qui erit in casibus obliquis) Sg. 207[a]. *ciacruth m̄bias* (gl. dubia, cognitio nobis) 147[a]. b. *rofitemmarni bes sonirt forniressi* (scimus fore firmam fidem vestram) Wb. 14[b].

Plur. 1. pers.: a. subi. *arnaepret indheritic nipiam friaithirgi* (ne dicant haeretici: non erimus cum paenitentia) Wb. 30[b]. b. abs. *bimmi æcni et bimmi foirbthi uili* (erimus sapientes et erimus perfecti omnes) Wb. 12[a]. *isinchruthsin bimmi nóibni* (hoc modo erimus sancti nos) 3[d]. 2. pers.: *arnipa gliccu felsub olambieidsi* (nam non erit callidior philosophus quam vos eritis) Wb. 26[d]. *rofessursa indas nombiedsi* (sciam ego quales sitis vos) 9[a]. *rofetar ní biedsi hicobodlus lasuidiu* (scio non eritis in communione cum his, fornicariis) 9[b]. 3. pers. abs.: a. *bieit cit geinti hiressich* (erunt etiam gentes fideles) Wb. 4[c]. *bieit anamait foachossaib* (erunt inimici eius sub pedibus eius) 32[a]. *ítuil dée biet huili* (in voluntate dei erunt omnes) 9[d]. b. *bit goacha uili* (erunt mendacia omnia, prodigia) Wb. 26[a]. *bit bibdid huili* (erunt damnati omnes) 2[a]. *bithé na precepta cétni* (erunt hae doctrinae eaedem) 17[b]. *bit messa assammessa* (gl. proficient in peius) 30[c]. *airbit comśuidich. oafograib liter naile maduellatar* (nam erunt composita e sonis litterarum aliarum si declinentur, nomina litterarum) Sg. 4[b]. Eadem subi.: a. *cid brothad ni biat fo mám inna culech* (gl. ut peruadat saltim ad momentum dominatio profanorum; i. e. ne momentum quidem erunt sub iugo profanorum) Ml. 48r. *asenud uille tra nibiat inoéntu muintire nime* (gl. neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt) Wb. 9[c]. *foditiu fochide tresindippiat fochricci* (toleratio tribulationum per quam vobis erunt remunerationes) 25[d]. *ciabeit dobre. persandi robiat sidi cen áraim* (etsi sunt adverbia personalia, erunt haec sine numero) Sg. 71[b]. b. *nípathé indii beta thuicsi diiudeib nammá* (non erunt hi qui erunt electi de Iudaeis tantum) Wb. 4[c]. *ropat* Sg. 199[a]. Utraque forma iuxta posita: *robiat archuit folid cenidrubat archuit suin* (gl. in commoditate deficiunt quaedam, ut si velimus ab eo quod est cursor et risor femininum dicere, Pr. 8, 1, 4; i. e. erunt, esse possunt ratione significationis, etsi non erunt ratione soni) Sg. 138[a]. Forma relativa: a. *acht bieit cit geinti hiressich beite isindinducbáilsin* (sed erunt etiam gentes credentes quae erunt in gloria illa) Wb. 4[c]. *cia eret mbete ocmingraimmaimse* (quamdiu erunt in persecutione mea?) Ml. 33[a]. b. *ithé sidi im̄ beta hicthi* (gl. qui secundum spiritum, i. e. sunt hi vero qui erunt salvati) Wb. 3[d]. *nípathé indii beta thuicsi diiudeib nammá* (non erunt ii qui erunt electi ex Iudaeis solum) 4[c].

Futurum secundarium: a. cum particulis *no* et *ro*, quae exciderunt

post particulam negativam. Sing. 2. pers.: *cid rombetha imetarceirt amessa imdia* (gl. o homo tu quis es qui respondeas deo?) Wb. 4^c^. 3. pers.: *nobiad fri fem. 7 neu. am. sod.* (esset in feminino et neutro sic) Sg. 207^b^. *doarrchet dichéin nombiad adrad dóe la genti* (gl. sicut scriptum est; i. e. praedictum est dudum fore adorationem dei apud gentes) Wb. 6^d^. *mad moriarsa dognethe and issamlid inso nobiad chách am. rongabusa* (gl. volo omnes vos esse sicut me ipsum, 1. Cor. 7, 7; i. e. si voluntatem meam faceretis, ita esset quivis ut ego sum) 9^d^. *mani bed crois nibiad etrad* (si non esset gula, non foret libido) 9^d^.

b. Eiusdem formae cuius praesens secundarium, praemissa tamen particula *ro*, praeterquam post negationem. Sing. 3. pers.: *ropad far nóendeilb nobbiad a ainmnid huath. 7 hil.* (super eandem formam foret eius nominativus sg. et pl.) Sg. 90^b^. *nibo decming rombed imthanad hisuidib combad uáisliu cach grád alailiu* (non fuit impossibile ut futura esset alternatio in his, potestatibus caelestibus, ut esset nobilior quivis gradus altero) Wb. 21^a^. *níbad samlaid son dim ma duelltis* (non esset idem ergo si declinarentur) Sg. 4^b^. *níbad samlaid son mad ónchetnidiu nobed* (non esset idem, si a primitivo esset) 207^b^. *níbbad bind nach cruth ailiu* (nullo alio modo foret sonorum) 58^b^. *arnibad peccad* (gl. absit: num lex peccatum est? absit! i. e. nam non esset p.) Wb. 3^a^. Plur. 3. pers.: *nirbo mebul domsa epert frissom rondbiad failte libsi et robtis maithi formbesasi arachiunn* (gl. siquid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus; i. e. non fuit mihi dedecus dixisse ei, fore ei laetitiam apud vos et bonos fore mores vestros coram eo) 16^b^. *roptis imdai piana donaib anmanaib* (abundantes forent poenae animis) Ml. 15^a^.

Praeteritum.

Praeteritum primarium simili ratione distinguere solet significationis attenuationem attenuatione formae.

Sing. 1. pers.: a. *robá occanaithisigud* (gl. prius fui persecutor et contumeliosus, Christo, 1. Tim. 1, 13) Wb. 28^a^. *robá oclegund* (gl. si dicam utinam adhuc legerem, ostendo coepisse; i. e. fui legens) Sg. 148^a^. *intain rombá issuidi* (gl. Thessalonicam in usum mihi misistis, Phil. 4, 16; i. e. cum fui ibi) Wb. 24^b^. *cid angair romba hifochaid* (gl. tribulationis meae articulo vel momento) Ml. 56 r. b. aut abiecta nota praeteriti: *basa iudide ó écosc* (gl. factus sum Iudaeus quasi sub lege essem; i. e. fui Iudaeus habitu) Wb. 10^d^; aut sola *b* radicis servata, sive extat nota praeteriti sive abest: *ropsa beo* (fui vivus) Wb. 3^c^. *isdo ropsa* (gl. omnia factus sum ut omnes facerem salvos; i. e. id fui, omnia) 11^a^. *ciarpsa cimbid* (etiamsi fui vinctus) 30^a^. *nirbsa dagduine itossuch* (non fui bonus homo initio) 18^a^. *nipsa iudide ó béssaib* (non fui Iudaeus moribus) 10^d^. *nipsa tróm for nech* (gl. nulli onerosus fui) 17^c^. 3. pers. a. rarius *ba, bai, be*, frequentius *boi* post signum *ro*: *robói camaiph, robói són dam leo* (fuit etiam, hoc apud eos) Sg. 75^b^. *robói aimser nadrochreitsid* (gl. aliquando et vos non credidistis) Wb. 5^a^. *robói buinne fochosmuilius ńadarcae side* (gl. tuba corneta; i. e. fuit tuba ad similitudinem cornus haec) Ml. 2^b^. *robói chocad etir deichthriub 7 dethriub corricisin* (fuit bellum inter decem tribus et duas tribus eousque) Ml. 37 r. *ciarudbói aururas form* (gl. licet cursim) Ml. col. 1. *deg roboí in spiurt noib les* (quia fuit spiritus sanctus cum eo) Tr. 100. *amal*

rombói, am. rombo, am. rumbói (ut fuit), *intain ronboi, intain rombo* (cum fuit) Wb. fq. *ní rubai nach cruth ailiu* (gl. non aliter, i. e. fuit) Sg. 7ᵇ. *istriahiris rambái cach maith* (gl. non per legem promissio facta est Abrahae sed per iustitiam fidei) Wb. 2ᶜ. *nirrobe in ihu. est et non* (gl. non fuit est et non) 14ᶜ. *nisrabæ anduvairngred doib* (gl. nuntiatum est sed non profuit illis) 33ᵇ. *intí diarobe briathar linn riam* (gl. is de quo iam dixi; i. e. is de quo fuit sermo nobis ante) Sg. 197ᵇ. Sine particula: *et bái and contorchartar trifichit fer diamuintir lais and* (et fuit ibi, donec perierunt ibi 60 viri de familia eius apud eum) Tir. 12. *baiade and tarési .m. benigni trifichtea bliadne* (fuit illa ibi post Benignum 60 annos) Tir. 2. *epscop aed bói isléibti* (episcopus A. fuit Sl.) Tir. 15, unde relativa forma *boie*: *imcharpat boie lais* (circa carpentum quod fuit ei) Tir. 14. b. *bu, bo (pu, po)*: *ropo thol dondathir* (fuit voluntas patri) Wb. 14ᵇ. *rupu accubur leu* (fuit voluntas eis) 33ᵃ. *robbu digaim ind f.* (fuit digamma f) Sg. 17ᵃ. *is airi din robu ecen diucrae friusom* (propterea igitur necessarius fuit clamor adversus illos) Tr. 13. *robu foirbthe side fadesin* (fuit perfectus hic ipse) Tr. 33. *huare rombu mor dorat dd. frit adradsu* (quia multum fuit quod dedit David adorationi tuae) Ml. 41r. Saepius nota praeteriti aut contracta aut omissa: *nírbu fadś foruigéni* (gl. gratia eius in me vacua non fuit) Wb. 13ᵇ. *nirogabsamni anidparta hóre narbo lour linn afoirbthetu* (non accepimus eorum donationes, quia non fuit sufficiens nobis perfectio eorum) 24ᵇ. *hore narbubæ laiudeu creitem* (quia non fuit viva [?] apud Iudaeos fides) 5ᵇ. *cíarbu*, *cíarbo* (etsi fuit) 13ᵇ. *cinirbo* (etsi non fuit) 24ᶜ. *am. som bo ainmnetach ocfulung fochide* (ut ipse fuit patiens in tolerandis tribulationibus, Christus) Wb. 26ᵇ. *cid intain ronmoitsem ní bo arseirc móidme* (etiam cum laudavimus nos, non fuit propter amorem laudis) 17ᵃ. *nipo diaairchissecht* (non fuit ad parcendum ei, Pharaoni) 4ᶜ. *nipo lobur ahires cepu friaicned* (non fuit infirma eius fides, quamvis esset contra naturam) 2ᶜ. *nipo hetóir dorat digail* (non fuit statim, non statim dedit ultionem) 4ᶜ.

Plur. 1. pers.: a. *arisindóiri robámmar* (gl. habemus redemptionem; i. e. nam in captivitate fuimus) Wb. 20ᵈ. *cinirbo etruib robammarni* (etsi non fuimus inter vos) 24ᶜ. b. *nírbommar utmuill ocfoigdi … nirbommar tromdi:::* (gl. non inquieti fuimus inter vos) Wb. 26ᵇ. 2. pers.: *cerubaid fopheccad* (quod fuistis sub peccato) Wb. 3ᵇ. 3. pers.: a. *isiarnarsidib robbátar in tis* (gl. in tis quoque inveniuntur denominativa, sed antique prolata, ut Samnitis pro Samnis) Sg. 57ᵇ. *róbbatar 7 bíet* (gl. ad praesens praeterita et futura intelleguntur; i. e. quae fuerunt et quae erunt) Pr. Cr. 60ᵇ. *irbága robatar leosom* (contentiones fuerunt inter eos), *ni robatar accobra colna leosom* (non fuerunt cupiditates carnis in iis) Wb. 7ᵈ. 20ᵃ. *robatar ocimbresun frimmoysi* (qui fuerunt altercantes cum Mose) 30ᵃ. *ciabatar degtacrae les* (quamquam fuerunt bona argumenta ei) Tr. 81. b. *robtar irlim* (fuerunt parati) Wb. 7ᵇ. *nirubtar gáitha forcomairli* (non fuerunt sapientia vestra consilia) 18ᶜ. *roptar irlithi armoge dún* (fuerunt oboedientes nobis servi nostri) 29ᵇ. *innahí ruptar ardda* (ea quae fuerunt alta, sidera) Cr. 18ᵇ. *hore romtar óis teglig* (quia fuerunt familiares; pro *rombtar*, p. 65) Wb. 7ᵇ. *arrumtar doirthi* (gl. captae ab Assyriis) Ml. 34ᵈ. *cebtar hé riam* (quaecunque fuerunt illa, peccata, antea) Wb. 4ᵃ. *amtar forngarti* (gl. Cecropidae

iussi; *amtar pro ambtar*, cum fuerunt) Sg. 31ᵇ. Form. abs.: *iarsindi batir inricci dubáas huili* (postquam fuerunt digni morte omnes) Wb. 5ᶜ.

Praeteriti secundarii formae propriae non extant (cf. p. 497).

Inveniuntur etiam passivae formae verbi substantivi. Ut coniunctivi: *cobethir* (gl. extraneis inuratur; i. e. ut sint, germ. dass man sei) Ml. 36ᵃ. *sechib grád imbether and... istaschide tiⁿne dée dochomalnad and* (quicunque est status, in quo quis est, est necessarium mandata dei implere) Wb. 10ᵃ. *cip cruth biid páx libsi fricách ciabethir ocfarningrim* (gl. si potest fieri quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes; i. e. quocunque modo est, sit pax vobis cum quovis, quamvis quis sit in persecutione vestra, quamvis persequantur vos) 5ᵈ. Quocum conferendum: *cindas filter lat indiu* (quomodo es hodie?) e libro hib. ap. O'Don. 254. Addo *buithi* formam participii futuri passivi: *isamlid isbuithi dochách* (talis debet esse quivis) Wb. 24ᵃ. *innaní batar buthi arthuus dusrule fodiad* (gl. prima in relationis ordine secunda ponuntur; i. e. res quae debebant esse in principio, posuit eas in fine) Ml. 23ᵃ. *aní ba buthi arthuus dothochur fodiud* (gl. praeposterum) 29ᵃ.

Infinitivus.

Nom.: *buith cen æcone fofera anfírinni* (gl. non est iustus quisquam non est intellegens; i. e. esse sine cognitione profert iniustitiam) Wb. 2ᵃ. *ropo tochomracht linn buid imbethu* (gl. ut taederet nos etiam vivere, i. e. esse in vita) 14ᵇ. *ropo thróg laiss armbuith fomám pectho* (gl. misertus est nostri deus, i. e. esse nos sub iugo peccati) 21ᵇ. Gen.: *dliged buthe inbocht fomam intsommai* (debitum, lex, ut sit pauper sub iugo divitis; graece: νόμος τοῦ εἶναι) Ml. 27ᵈ. *tre gnuis ambuithe in hil.* (gl. pluralia usu ut manes, arma; i. e. eo usu ut sint in plurali) Sg. 73ᵃ. *buithe dúibsi ipeccad* (gl. ut non cum venero tristitiam habeam; i. e. quod sitis in peccato) Wb. 14ᵈ. *buithe cen foríngarthid dondí asuolo* (gl. aliam quidam rationem conati sunt reddere, i. e. cur sit sine imperativo verbum volo, rationem τοῦ εἶναι) Sg. 163ᵇ; compositi: *du slúnd comláinso inna tesbuithe* (ad significationem expletionis defectus) Cr. 3ᵇ. Dat.: *ba uissiu dúib oldáte pecthe dobuid and* (gl. portate dominum in corpore vestro; i. e. est iustius vobis, quam esse peccata in eo, ad verbum: quam sunt peccata ad esse in eo) Wb. 9ᵈ. *bith má de dobuith daitsiu hi coimthecht* (erit maius eo quod es tu in consensu) Sg. 2ᵃ; compositi: *isassu lasna rímairu di huáir deac namma duthesbuith* (facilius est computatoribus, ut duodecim tantum horae desint) Cr. 3ᵇ. Acc.: *isairi asbiursa ambuith immallei* (ideo dico eos esse una) Wb. 10ᵃ. *ciasidruburt ambuith* (quamquam dixi ea esse), *ciasidbiur abuith huandí asuitis* (quamquam dico id esse a voce vitis derivatum) Sg. 58ᵇ. 59ᵃ.

Est etiam forma futuri *both*: *both dún ifochith* (gl. praedicabamus vobis passuros nos tribulationes, i. e. futuros esse nos in tribulatione) Wb. 25ᵃ, et in glossa mutila: *bot:: cen biat ma::: irgn:::* (gl. denuntiabamus vobis siquis non vult operari non manducet; i. e. futurum esse sine victu, siquis non operatur) 26ᵇ.

II. Verba anomala alia quaedam, aut radicum et formarum nimia mutabilitate, ut radicum *fid* (scire), *clu* (audire), aut singulari aliqua proprietate.

1. Radix FID (scire), flexionem verbi deponentis fere sequens, praesentis

formas derivat e forma FINN (= *find* p. 63, interposito *n* p. 427), ut secundarii: *iséside rodfinnad* (gl. qui se sciret) Sg. 209[b]; imperativi: *inlinn rofitir apeccad finnad accúrsagad* (gl. peccantes coram omnibus argue; i. e. qui scint peccata eorum, sciant eorum reprehensionem) Wb. 29[a]; passivi: *ní fintar cid atrebthar ad* (nescitur quid contineatur eo) Sg. 200[b]. *am. nad fintar andugneither hisuidi* (ut nescitur quod fiat hac, nocte) Ml. 30[a]. *biit alaili and rofinnatar apecthe rosíu docói grád forru alaili isiarum rofinnatar ... biit sualchi and itfoilsi. inchaingnímai aili isiarcéin rofinnatar* (sunt aliqui quorum peccata sciuntur antequam veniat gradus eis, sunt alii quorum postea sciuntur; sunt virtutes quae sunt manifestae, benefacta cetera multo post sciuntur) Wb. 29[a].

De praeteriti forma FIT transgressa fere in significationem praesentis eadem proprietate qua in aliis linguis, ut in graec. οἶδα, got. *vait*, cf. p. 458; de futuri et coniunctivi formis FES, FIAS (cf. got. *viss*) p. 468 sqq., de praeterito passivi *rufess* p. 478.

2. Radix CLU (audire) ipsa quoque terminationes verbi deponentis addit.

Praesens e forma CLO: *imb icéin fa inaocus beosa niconchloor act forcáinscél* (gl. digne conversamini, ut sive cum venero et videro vos sive absens audiam de vobis quia statis etc., Phil. 1, 27; i. e. non audio nisi bonum de vobis nuntium) Wb. 23[b]. *bid maith momenmese act rocloor forcáinscéilsi* (ero bono animo modo audierim bonum de vobis nuntium) 23[d]. *cloithir* (gl. involvitur imbecillus obiectionibus; i. e. audit [? nisi est passivae formae: submittitur]) Ml. 16[b]. *ished asdilem limm ciacloid* (gl. ne moveamini per epistulam tamquam per nos missam quasi instet dies domini, nequis vos seducat ullo modo, 2. Thess. 2, 3; i. e. hoc mihi maxime instat, quia auditis) Wb. 26[a]. Tempora secundaria: *nip ar irlami farcúrsagtha mani cloimmis forndrogscéla* (gl. audivimus inter vos quosdam ambulare; i. e. non est ob promptitudinem reprehendendi vestri, si non audivissemus malos de vobis nuntios) Wb. 26[b]. *am. bid o dia rachlóithe* (gl. cum accepissetis a nobis verbum auditus dei; i. e. acsi a deo id audivissetis) 24[d]. *canigóo dúibsi anasberid aiudeu conicloitis geinti tairchital cr. nate rachualatar* (gl. dico numquid non audierunt? i. e. nonne falsum vobis quod dicitis, o Iudaei, non audivisse gentes vaticinium Christi? non ita, audierunt id!) 5[c]. Passiv.: *condamchloithersa ón* (ut audiar hoc, significat; imperson. p. 484) Ml. 21[c]. *cochonerchloatar* (gl. ut per multos gratiae agantur, 2. Cor. 1, 11 [?]) Wb. 14[c]. Praeteritum *rochlos* (ut supra *rofess*) vid. p. 478. Cf. O'Don. p. 226.

Praeteriti formam reduplicatione sine dubio ortam CUAL (= *cochl*) supra p. 448 sqq. exemplis illustravimus; singulare exemplum futuri reduplicati (an coniunctivi?) *cechladar* vid. p. 453.

Coniunctivi potissimum forma CLUIN: *aratuoca cách aoanas ... et ar*[*in*]-*réla dochách rodchluinethar* (gl. docentes et commonentes vosmet ipsos; i. e. ut intellegat quivis quod canat, et ut id explicet cuivis qui id audierit) Wb. 27[b]. *inlinn rodchluinethar* (gl. peccantes coram omnibus argue ut et ceteri timorem habeant; i. e. pars quae id audierit, ii qui id audierint) 29[a]. *niscluinethar* (gl. dicta dissimulat; i. e. quod non audiverit ea) Ml. 21[b]. *aracarat anrochlúinetar* (ut ament, quod audierint, laudat praeceptor scientiam discipulorum) Wb. 11[a]. Passiv.: *intan nád forchluinter* (quando non auditur, venit fur) Wb. 25[b].

3. EIT, TEIT, TET (ire, e *do-éit?*), DOTET (adire, venire). Praes. sg. 3. pers.: *tét alaithe dichiunn dotét aidche* (it dies e facie, decedit dies, venit nox) Ml. 21ᶜ. *am. dotéit side intan nád nacastar* (ut venit iste, fur, cum non animadvertitur) Wb. 25ᵇ. *ished dothéit de treilar nandáne* (gl. aedificatio corporis Christi; i. e. evenit haec per multitudinem donorum) Wb. 22ᵃ. *aris frisasechmadach. dotet inchoms.* (nam in praet. intrat compositio), *isairi ni táet coms. fri rang. huare ascoibnesta do brethir* (gl. non possunt participia componi, quippe cum sint cognata verbis) Sg. 158ᵃ. 159ᵃ. *hí tosug inna rainne frisataet incomśuig.* (initio partis quacum fit compositio) 213ᵃ. *dutét bréntu as* (provenit foetor inde) Ml. 22ᵇ. *dotet iarum dochum indfolaid tanaidi* (intrat postea ad sensum intestinum) 22ᵈ. *ni fortorbe nimdibi tra dotéit som act isformolad iudeorum* (non ad utilitatem circumcisionis ergo transit ipse, Paulus, sed ad laudem Iud.) Wb. 2ᵃ. *isnaib salmaib doruccai 7 melacht teit . . . isdodigail teit hisuidi* (ad dedecus et reprobationem, ad vindictam psalmi euntes) Ml. 27ᶜ. Forma relativa *téte* (cf. *file* p. 491): *fo béesad fir téte do chath* (ad instar viri qui it ad pugnam) Wb. 9ᵃ. *isfollus isinmaginsin tete aither. athire* (apparet hoc loco ire patronymica ultra) Sg. 30ᵇ. *iss. tete andíruidigthe* (hoc est quod it, derivatum) 188ᵃ. *ind athis tete inpeccad istite inpian inna diglae* (gl. uti vestigio) Ml. 28ᶜ. *hóre déte* (quia it) Wb. 11ᵈ. Coni. et imper.: *ma eterroscra friafer ni téit cofer ńaile act bed ingenas* (gl. praecipio uxorem a viro non discedere, quod si discesserit manere innuptam; i. e. si discesserit a viro suo, ne eat ad alium virum, sed sit in castitate) Wb. 9ᵈ. *na teit illánamnas* (gl. circumcisus aliquis vocatus est non adducat praeputium; i. e. ne eat in coniugium) 10ᵃ. *toet do flaithius* (adveniat regnum tuum) Pat. nost. e L. Br. Infinitivus: *ocmothoéitse for apstalact* (in aditu meo ad apostolatum) Wb. 26ᶜ.

Composita: *forthét* (adiuvat) Sg. 187ᵇ. *fortét* (gl. iuvat; cf. *fortiag*, subst. *fortacht*, auxilium, Wb.) Cr. 33ᵃ. *fortéit sps. arnénirtini* (gl. spiritus adiuvat infirmitatem nostram), *ninfortéitni inspirut ocsuidiu ished didiu forthéit inspirut* (non iuvat nos spiritus in hoc, tunc igitur adiuvat sp.) Wb. 4ᵃ. *inti charas nech 7 fortét . . . indfirsin foridæt* (is qui amat aliquem et adiuvat, viri illius qui adiuvat) Ml. 30ᶜ. *fristait sochuide domsa and* (gl. adversarii multi; i. e. obstat multitudo mihi) Wb. 14ᵃ. *ní fristait inbéstatidnisin* (non adversatur huic moralitati) 12ᵈ. *fristait frisom* (adversatur ei) Ml. 28ᶜ. *derbaid cenél dam isuidib ani remitaćt* (gl. ex antecedente cognitione possumus ad quod genus vel numerum refertur, persona, scire, Pr. 12, 1, 2; i. e. significat genus etiam in his id, quod praecedit) Sg. 197ᵇ.

Eiusdem radicis videtur in significationem activam transgressum: *conétat indeb inbetho* (adeunt, quaerunt lucrum mundi; unde patet radix *éit*, *ét*) Wb. 31ᵇ. *conétid inclaidebsin* (gl. galeam salutis induite et gladium spiritus; cf. *étach*, indumentum, vestis?) 22ᵈ. Quocum forsitan iungendum sit: *ɔétet som iar. dośuidiu* (concordat illud postea cum hoc) Sg. 197ᵇ. *isdí ɔétet indrann bís hitossuch* (cum ea concordat pars quae est in principio) 203ᵃ; separandum: *inball nádchometig donchorp* (membrum quod non obtemperat corpori) Wb. 22ᵃ. *hore conéitgid doib* (gl. vetus homo corrumpitur secundum desideria erroris; i. e. quia indulgetis iis) 22ᵃ, unde *cométis*, *conéit*, *cométsam* p. 466 sq. ac *na coméitged dó* (ne conniveat ei) 10ᵃ, cum subst. *cometecht* (conniventia) Wb., de quo inter compo-

posita *com-*. Denique verbi simplicis ipsius haec exempla videntur: *ni conétada* (non invenires) Sg. 188[a]. *doguilse dineuch adbaill et dineuch nád etar* (tristitia de aliquo quod perit et de aliquo quod non impetratur) Wb. 16[b]. *ni etar ciagessir* (non impetratur etsi oratur) 17[d]. *dús inétar* (si forte inveniatur), *maniétar* (si non inveniatur) Tir. 3.

4. IC, IG (sive potius AC, cf. praeteritum) radix verbalis, simplex non usitata, cum particulis *ro* et *do* composita varias formas producit ROIC, RIC, TIC, fluctuantes inter significationem verbi neutri (venire) et activi (assequi, attingere).

Praesentis cum *ro* formati exempla supra sunt prolata (p. 429), praesertim locutionis *roiccu less* (adeo auxilium, egeo), quibus addenda est forma passiva: *ni recar less legind and* (gl. prophetiae evacuabuntur; i. e. non necessarium fit legere in eis) Wb. 12[c]. *ni reccar ales dam epis. uáibsi* (non opus est ea etiam, epistula a vobis) 15[a]. *ní recar less ainmneda la .svi.* (non indigetur nominativi in sui, pronomine) Sg. 209[b]. *recar less dígbail* (deminutione opus est) 45[b]. In seriem tertiam transgressum videtur: *corricci se .i. conricci innaimsir hitaam* (gl. usque adhuc; i. e. donec attingit hoc, attingit tempus quo sumus) Wb. 9[a]. *corrici míli* (gl. et alia mille) Sg. 207[b].

Praeteritum reduplicatum ac futuri et coniunctivi formas (cum *ro* et *do*) vid. pp. 448. 458. 466 sqq.

Ad eandem radicem cum *con* (*cot*, *cum*) compositam redit *conicim* (possum), *cumaing* (potest) cum variis formis supra expositis.

Contra parum liquet de origine praeteriti *docoad*, *dechud* et coniunctivi (optativi) *decha*, *dich*. Prorsus seiungendae et radici *rig* (praet. *racht*) tribuendae videntur formae futuri *regaid*, *rigmi*, *rigad*, *rigthir* cum composita *doriga* (pp. 452 sqq. 475).

5. OL (inquit), cuius haec una forma extat, forsitan non verbum sit habendum, sed particula (tum; cf. praep. *ol*): *iss. domuinursa ol priscien*... (gl. quod propterea puto et relativum esse, Pr. 13, 5, 25; i. e. id puto, inquit Priscianus...) Sg. 209[b]. *ol priscien feissin* (inquit Pr. ipse) 40[a]. *ol pol* (inquit Paulus) Wb. 24[d]. *cid dogénat sidi hi predcha bat nathó ol pol* (gl. mulieres in ecclesia taceant, 1. Cor. 14, 34) 13[a]. *ol immacc* (gl. et iterum dicit: ego ero etc. Hebr. 2, 13) 32[d]. *ol pátræc* (inquit Patricius) cod. Mar. Scot. ap. Pertz. 7, in imit. codicis ad p. 481.

6. Dubitari nequit, quin fuerint aliae radices abnormes, quarum exempla non praebeant codices nostri. Ut sunt mirae praeteriti formae: *fothuaith dosephain anos* (ad septentrionem versus eum pepulit belua, gregem), *tafnetar coin alta* (venati sunt lupi), *cedosefnatar intluaig* (quamvis eum venarentur agmina) Br. h. 57. 60. 62 — supra *sephtatar* p. 457 — quibuscum conferenda videntur adnotata in glossario O'Dav. haec: *seindis .i. cus trathsa* (nuper), *seafainn .i. anosa* (nunc), *sifuis .i. sinnfither do o tsunn amach* (hinc porro), vel quae secuntur: *seona. sifais. seinnes* .i. praes[ens]. *sepna* .i. praeteritum. *sifais.* i. futurum.

II. Verbum britannicum.

Etiam dialecti britannicae haud dubie servarunt systema generale verbi celtici (pp. 410. 411), ac plenius utuntur quibusdam, ut temporibus secundariis tam activi quam passivi, quamquam in aliis minorem formarum copiam servarunt, quam lingua hibernica. Vix enim reliquias temporis futuri exhibent, cuius locum obtinere solet praesens, nec de serierum coniugationis distinctione hibernica servarunt nisi reliquias quasdam ut in variis terminationibus tertiae personae singularis. Flexio impersonalis sola viget in passivo cambricae quoque dialecti, cuius inter britannicas sit maior formarum copia; in cornica et aremorica eadem activum invasit. Huius ergo generis paradigma primum propono, exhibens formas cambricas praesertim vetustiores, deinde exempla vetustiora ipsa.

Activum.

Praesens.

	Ind.	Coni. et opt.	Imper.	Secund.
Sing. 1.	*caru*, *caram*	*caruim*	—	*carun*
2.	*ceri*	*carui-t*	*car*	*carut*
3.	*car* (*ceif*)	*caro*	*caret*	*carei*
Plur. 1.	*carun*	*carom*	*carun*	*carem*
2.	*ceruch*	*caroch*	*ceruch*	*careuch*
3.	*carant*.	*caroint*, *caront*.	*carent*.	*cerint*.

Praeteritum.

	Primar.	Secund.
Sing. 1.	*cereis*	*carasun*
2.	*cereist*	*carasut*
3.	*caras*	*carasei*
Plur. 1.	*carasam*	*carasem*
2.	*carasauch*	*caraseuch*
3.	*carasant*.	*carasint*.

Praesens (et futurum) primarium.

Patet e terminatione primae personae huius temporis in vetustis codicibus *-am*, eadem ac vetusta hibernica *-im*, sed etiam ac recentiore *-af*, quae est terminatio futuri in recentiore lingua cambrica, mixtionem esse factam in usu praesentis et futuri, quorum temporum discrimen delebatur excussa nota futuri *b* sive *f*.

Sing. 1. pers. vetustam terminationem U servasse videntur haec exempla:

congrogu (congelo) gl. Lxb. *ni canu* (non cano?) carm. Cb. Praeterea semper AM in cambricis glossis vetustioribus, ut Oxoniensibus: *ladam* (caedo) 7ᵃ. *anguoconam* (vigilo) 8ᵃ. *rannam* (partior) 4ᵃ. *lammam* (salio) 5ᵇ. *didioulam* (glisco) 2ᵇ. *credam* (vado) 6ᵃ. *clutam* (struo) 5ᵇ. *temperam* (condio) 4ᵃ. Derivata per *i*: *gruiam* (suo), *enmetiam* (innuo), *scruitiam* (screo) 3ᵇ. *diniam* (tinnio), *guirgiriam* (hinnio) 4ᵃ. Derivata per *a*, *ha* denominativa: *etncoilhaam* (auspicio) 6ᵇ. *lemhaam* (arguo) 3ᵇ. *datolaham* (lego) 5ᵇ. *mergidhaham* (evanesco) 2ᵃ. Eadem terminatione *doguorennam* (profundo) gl. Lxb., quare pro *treorgtim* (perforo) ib. haud scio an legendum sit *treorgam* vel *treorgtam*.

Recentior forma *-av*, varie scripta (p. 112) in codice nigro Caerm., in ceteris libris AF ut hodie, cum relicuis huius temporis formis etsi interdum servavit praesentis significationem, plerumque tamen significat futurum: *minneu ae guadaf* (ego id nego) Leg. 2, 6, 2. *mae mwyhaf gwreic agarafi yw hi* (maxime inter mulieres quam amo ipsa est) Mab. 1, 17 *mi ae talaf* (ego solvam id) Leg. 2, 5, 4. *minneu abaraf* (ego efficiam), *paraf yrofi a duw os gallaf ynllawen* (efficiam, per deum, si potero libenter) Mab. 1, 20. 264. *navwytaaf* (quod non cenabo) 2, 59. Forma contracta: *mi aekannattaf* (ego eam mittam; inf. *kennattau*) 2, 218. E libro nigro Caerm. proponimus haec exempla: *athuendigaf de* (et benedicam te) carm. 10. *arduireaue, arduyreaue* (efferam ego) carm. 11. *molawe* (laudabo ego) carm. 12. *ami disgoganave, ami dysgoganafe, ami discogancwe* (et ego vaticinabor) carm. 17.

Cornice AF, AFF (interdum *-a*, abiecto *f*, p. 141) eiusdem usus: *pan welaff ow mab* (cum video filium meum, dolor me pervadit) P. 166, 4. *tan ow feth nyth nahaff* (per meam fidem, non negabo te) 49, 4. *ny strechyaff pell* (non tardabo diu) 158, 3. *par del won lauaraff ȝys* (ut scio, dicam tibi) 8, 1. *me nyth dampnyaf* (ego non damnabo te) 34, 4. *ny evaf bys deth fyn* (non bibam usque ad diem extremum) D. 724. *nyth tynahaf* (non denegabo te), *me nyn naghaf* (ego non negabo eum) D. 907. 910. *ny gafaf, ny gafaf vy, my ny gafaf* (non invenio, ego n. i.) D. 2157. 2167. 2214. *me ny gafa* (ego non invenio) P. 117, 4. *del gresa* (ut credo) D. 216. *thyvgh lauara* (dico vobis), *thyso gy y leuara, thyso lauara* (tibi dico) D. 1. 59. O. 1645. *byth ny falla* (nequaquam deero) D. 1933. *ny vynna* (nolo) O. 1330. *an pyth lemmyn a wela* (id quod nunc video) O. 1396. Cf. p. 369.

Aremorice AF, AFF (Man. *-ân*, Lgn. *-ann*, cf. p. 116), servata vi praesentis, cum futurum significetur formis coniunctivi, tam in Buh.: *ouzouchuy goulen a menaff* (vobis praecipere volo) 36, 17. *hac ez gourchemennaf affet* (et iubeo instanter) 210, 4. *mar gallaf glan* (si possum) 50, 24. *guelet ne gallaf quet* (videre non possum) 192, 7; quam in MJ.: *eguyt an boet nem em hetaf nac e nep guys ne rejouissaf nemet pan guelaf quentaf pae Jesu* (cenam non desidero nec ullo modo delector, nisi cum video primum pretium, Iesum) 6a. *nen nachaf quet* (non nego id) 6b. *a gallaff* (possum) 29a. Interdum cum contractione: *un chapelet... a rof dit* (corollam tibi do; *ez roaf* MJ. 56a. 99b) MJ. 180b. *ez troff daz coffat* (vertor ad te reminiscendum; *pan droaf*, cum convertor, MJ. 203b. 204a) Buh. 198, 15.

2. pers. Cambrice I (ut hodie), E (p. 88) scriptione vetustiore, Y recentiore, inficiens *a* vocalem et radicis et derivationis: *nerthiti* (gl. hortabere)

Ox. 39ᵇ. *douolouse* (gl. depromis) Lxb. *athi ae gueli* (et tu id videbis) CN. carm. 32. *peth aroydy emy*, *pedh aroydy ymy* (quid das, dabis tu mihi?) Leg. 2, 1, 26. 2, 4, 7. *awely di y medyant yssyd ymi* (videsne tu potestatem quae est mihi?) Mab. 1, 7. *welydi yma yti bwyth yr ireit bendigedic* (ecce tibi merces unguenti benedicti) 1, 30. *ac yna ti aglywy dwryf mawr. athi a tebygy ergrynu y nef ar dayar gan y twryf* (atque tunc audies strepitum magnum et putabis concuti caelum et terram per strepitum) 1, 8. *agennhedy dy . . . kanhadaf* (tune permittis? permitto) 2, 7. *oia uorwyn dec a bery di bot vymmarch i am arueu yn vnletty ami heno* (o formosa puella, tune facies ut sit meus equus et arma mea in uno hospitio mecum hac nocte?) 1, 264. *auenygy di y mi* (monstrabisne tu mihi?) 2, 15. *ny thewy di byth* (nequaquam tacebis tu), *nathewy di* (quod non taces tu) 2, 48. 39. *ny cheffy* (non habes) 2, 46.

Cornice YTH vel ETH (cuius *th* e radice pronominis *t* prodisse videtur, ut *th* infixum): *the vap ysac a geryth* (filius tuus I. quem amas) O. 1279. *dew then a gefyth ene* (duo homines invenies ibi) O. 333. *mar a mynnyth govynny ord en keth re as clewas an rena a yll ȝe ȝysky* (si vis, quaere ea ex isdem qui ea audierunt, illi possunt te instituere) P. 80, 2. 3. *marth am bes kymmes drok wothevyth ha te . . . eraga fyn na gewsyth . . . betegyns te ny sconyth* (miror, quantum mali tu sustineas, quod nihil tu contra eos dicis, attamen tu non recusas) 120, 1. 2. 4. *me ad wra arluth bras ow honore mar mynnyth* (ego te faciam magnum dominum, me honorare si vis; leg. *-eth* propter consonantiam finalem) 16, 4. *prag omgwysketh* (cur me verberas?) 82, 4. *del leuereth* (sicut dicis) O. 2533. Propriae formae curtatae oriuntur, si additur *te* vel *ta*, coalescens cum *th* praecedente: *pan dra a wovente se* (quid quaeris tu?) P. 80, 1. *a na wylta* (nonne vides tu?) 120, 3. *a welte* (videsne tu?) D. 2925. *pendra leuerta* (quid rei dicis tu?), *pan leuerta* (quando dicis tu) D. 431. 2017. *pendra ny vente keusel* (cur non vis loqui?), *na venta* (quod non vis) D. 1775. 1293.

Aremorice EZ (= corn. *-yth*): *perac guirion na sarmonez nac ouzomp guer ne leuerez* (cur non sermocinaris libere nec ad nos verbum loqueris?) Buh. 56, 8. 9. *porz mez mar compsez gou* (habe dedecus si dicis false) 166, 12. *pez rez a prezeguez te* (quam legem praedicas tu?) MJ. 76 b. *evalse ez respontez te* (sic respondes tu?) 77 a. *gou dimez a leverez te* (mendacium impudens dicis tu) 78 a. *gui[r]yones a compsez* (veritatem dicis) 14 a.

3. pers. plenior terminatio *-it* (respondens hib. *-ith, -id*) servata esse videtur in uno exemplo cambrico vetusto: *istlinnit* (gl. profatur) Cb. 4. Praeterea semper cambrice (ut cornice et aremorice) nuda radix vel thema verbi proponitur, interdum I inficiente admixta vocali radicis vel derivationis, quatenus infectioni patet: *ac o geyll henne* (et si potest hoc), *nyny adeuedun eckeyll egur escar ahy* (nos dicimus: potest vir separari ab ea), *ac o geil* (et si potest), *ac ony eill* (et si non potest; verb. *gallu*, posse) Leg. 2, 1, 27. 66. 70. *kafreyt aeyrc* (lex mandat; rad. *arch*) 2, 1, 66. *paleueir*, *pan lefeir* (cum loquitur) CN. carm. 5. Tal. carm. 15. *allewenyd ageiff ef yman* (et laetitiam accipiet is hic, *caf*) Mab. 2, 43. *gwiffert petit y geilw y ffreinc. ar brenhin bychan y geilw y kymry ef* (G. p. vocant Franci, et regem parvum vocant Cambri eum; *galw*) 2, 51. *adyweit y gwyr* (quod dicunt viri; *dywedut*) 2, 39. *yny etteil ywort y cledyf* (donec moratur mensa gladium; *attal*) 2, 60. *yd edeu y modrwyeu oll* (relinquit omnes

suos annulos, virgo; *adaw*) 2, 217. *ac ef a vennyc fford itti* (ipse tibi monstrabit viam; *manac*) 1, 6. *ac ef a wyl pawb or a del y mywn. ac nys gwyl neb euo* (et ille videt quemvis qui intrat nec videt quisquam ipsum; *gwelaf*, video) 1, 273. *ydyt marchawc y llamhystaen gostec* (ponet eques nisi provocationem; *dodi*) 2, 16. *yny tyrr, yny dyrr* (donec frangit; *torri*) 2, 18. 49; 51. 65. *yny ryd ynteu vreuarat mawr* (donec dat ille, cervus, ruditum magnum; *rodi*) 1, 7. *yny hyllt y daryan* (donec findit scutum; *hollt*, fissura) 2, 37. 49. *yny ymegyr y holl welioed ynteu* (donec aperiuntur omnia vulnera illius; *agori*) 2, 57. *pa dyn a gwyn* (quis plorat? *kwynaw*) 2, 234. *mal y dyly* (ut debet; *dylyu*) 2, 28. *pan disgleir* (cum apparet) Tal. carm. 15. *asich heul agulich edar* (quod siccabit sol, irrigabit E.) CN. carm. 15.

In aliis integra vocali: *edyn ae kemer ac nys tal* (homo qui id recipit et non solvit) Leg. 2, 1, 77. *ar wreic vwyhaf agar pob un gyt ac ef* (et mulier quam quisque maxime amat cum eo) Mab. 1, 284. *sef ae gat ymi* (tum id concedet mihi) 2, 55. *onyt angheu (agheu) ebrwyd amdwc i* (nisi mors cita me absumet) 2, 17. 21; cf. inter glossas Lxb. *dodimenu* (gl. decreat; i. e. *dodimenw*?). Immo abiecto *i*: *euo ath gud ditheu* (ille abscondet te; hod. *cuddio*) Mab. 1, 14. Contra servata *a* (quam Davies dicit communem huius personae terminationem): *os kanhatta* (si dimittit eum; hod. *caniatãu*) 2, 31. *ac velly y teruyna, ac uelly y teruyna* (et sic terminatur) 3, 36. 161. *ef aamgena dy synnwyr* (tum mutabitur mens tua) 2, 51. *ny weda itti* (non convenit tibi) 2, 30. *or gorthrymha gouut arnat* (si qua aerumna opprimit te) 2, 33. *agerda* (proficiscitur), *yny gerda* (donec pr.), *ny cherda* (non pr.) 1, 243. 2, 36. 1, 14. 2, 7. *yny glwyua* (donec vulnerat) 2, 18.

Corn. vocali infecta: *gyll, a yll, a yl* (potest; e *gall*) fq. *eleth ȝe rygthy a seff* (angeli coram ea surgunt; impers.) P. 226, 3. *ol an dusma a leuer* (omnis hic populus dicit; *lavar*) 129, 2. *wy an kyff* (invenietis eum) 256, 3. *why a ergh* (iubebitis) 170, 1. *te a ȝek* (portabis) 174, 2. *my an te thys* (iuro id tibi) O. 2124. *my as henow vyrago* (nomino eam vir.) O. 114. *ty a verow* (morieris) O. 2737. *my re beghas hag a henna a elow mersy* (peccavi et propterea clamo, imploro misericordiam) O. 1864. Vocali non infecta: *neb a gar* (qui amat) P. 24, 1. *te am nagh* (negabis me) 49, 3. *y coth thys* (convenit tibi) 17, 2. *ny goth thys* (non convenit tibi) 15, 1. *a theber* (qui edit) D. 799; abiecto *i*: *hay mab as gorth* (et filius ipsius eam colit) P. 226, 4. *pyv ytho as hembronk thy* (quis vero eos ducet eo?) O. 1874. *nep a serf* (is qui servit) D. 799; servato *a*: *y whela* (quaerit) P. 21, 3. *hay naghe byth ny wyla* (nec quidquam prodest id negare) D. 1407.

Arem. vocali infecta: *alan so breman souzanet mar quell e lin* (Alanus nunc est sollicitus, si perdit linum suum; rad. *coll*) Buh. 172, 3. *moz quef* (vos invenio) 40, 2. *ne chem nigun* (non manet quisquam; *chom*) 10, 4. *maz guell* (ut possit) MJ. 138a. Sine infectione: *mar car touet* (si libet ei iurare) Buh. 170, 16. *a laz* (occidit) 144, 6. *ma lauar gaou a te prouffe* (si dicit mendacium, tunc probares?) 158, 10. *me pet* (rogo) 92, 16. 114, 5. 172, 16. *me guel* (video) 10, 17. 18, 16 etc. *oz discuez* (monstrat) MJ. 71b.

Plur. 1. pers. Cambr. UN, WN (pro *-um*, *-om*, praevalente radice pronominali *n* huius personae, ut *chw* sequentis): *ceinmicun* (reveremur) Cb. carm. 1. *ny adeuedun, nyny adeuedun, ninni adewedun* (nos dicimus) Leg. 2, 1, 69. 70.

11, 20. *ni ae dywedwn* (nos id dicemus) Mab. 1, 2. *duw awyr nat ymchoelwn* (deus scit nos non reversuros) 2, 218. *nyny eyssyoes aadun guad* (nos tamen admittimus negationem) Leg. 2, 1, 36. *mynwn heb y gweisson* (volumus, inquiunt pueri) Mab. 1, 35. *weithon ni aymdidanwn a thi* (nunc colloquemur tecum) 1, 5. *rodwn* (damus) 2, 218. *am hynny y llosgwn ninneu hi* (propterea nos comburemus eam) 1, 35. Absorpto *w*: *yth adawn* (trademus te; *adaw*) 1, 252.

Corn. YN: *del redyn, del redyn ny y[n] lyffrow* (ut legimus, ut l. nos in libris) P. 204, 3. 206, 2. *nyn gorȝyn* (non veneramur eum), *ken mygtern ny venyn... caffos* (alium regem nolumus accipere) 148, 3. 4. *mar a cresyn* (si credemus) 258, 4. *mar kefyn den* (si inveniemus virum) D. 647.

Arem. cum *m* primitiva OMP: *mar guellomp* (si possumus) Buh. 86, 4. *mar daleomp on em queffomp entromp trompet* (si tardamus, nos inveniemus inter nos deceptos) MJ. 17 a. *non em doutomp tam* (nequaquam dubitamus) 168 b.

2. pers. Cambr. UCH, WCH (abnormi item terminatione orta e radice *chw* pronominis *chwi*, vos, ut iam inter glossas Ox. in praet. *guodeimisauch*, passi estis; servata tamen infectione vocalis, quam postulabat propria terminatio *-it*): *ny ellwch chwi y dalu.* (non potestis vos id solvere) Mab. 3, 197. *ny cheffwch un drwc* (non accipietis quidquam mali) 3, 29. *dowch yma auory chwi ageffwch atteb* (venite huc cras, vos responsum habebitis) 2, 219. *y gwr a ovynnwch chwi* (vir quem quaeritis vos) 2, 232. *or hynn ageisswch chwi* (de eo quod quaeritis vos) 2, 234. *namyn orodwch gret nawneloch gam idi. mi aekannattaf* (tantum si dabitis fidem vos non illaturos iniuriam ei, ego eam arcessam) 2, 218. *y cwm mawr awelwch* (vallis magna quam videtis) 2, 233. Sed etiam *-ych*: *tangneued agawssawch acherenyd ageffych* (pacem accepistis, et amicitiam accipietis) 3, 200; et *-och*: *athi a deuy gyt ami y vurw dyludet ti athwyr. ac enneint ageffoch* (et tu venies mecum ad ponendam lassitudinem tuam, tu et viri tui, et unguentum accipietis) 1, 25. *achynn ych mynet ymeith atteb a geffoch* (et antequam abitis, responsum habebitis) 2, 29.

Corn. OUGH (*-ogh*, *-eugh* etc., = cambr. *-uch*, inficiens): *mar nyn kefough* (si non invenietis eum) R. 620. *mar mynnough* (si vultis) P. 127, 3. *pandra vynnogh thym the ry* (quid vultis mihi dare?) D. 586. *pyth a vynnough why ȝe ry* (quid vultis vos dare?), *pandra yw a vynnough wy* (quid rei vultis vos?) P. 39, 1. 67, 2. *golyas ny yllough* (vigilare non potestis) 55, 4. *pan adra a ynnyough wy warnoȝo* (quare instatis vos ei?) 99, 1. *pragh yth hembrenkygh ov enevalles the ves* (cur abducitis animalia mea?) D. 204 sq. *ny wothogh pendra gevseugh* (nescitis quid loquamini) D. 443. *neb a wheleugh why* (is quem quaeritis vos) P. 68, 2. *pyw, pyv a whyleugh* (quem quaeritis vos?) D. 1109. 1115. *thotho ny ylleugh gul drok* (ei non poteritis facere malum) R. 1914. *pyv a synsow why moghya* (utrum creditis vos maiorem?) D. 788.

Arem. ET, IT (inficiens praecedentes vocales, hib. vet. *-id* = *-ith*): *gourhemenet scler a queret* (iubete prompte quod desideratis) Buh. 124, 1. *pe leueret huy* (quid dicitis vos?) 160, 1. *petra a mennet* (quid vultis?) 168, 15. *lesel an bet a renquet* (relinquere mundum debetis) 26, 2. *hoz em quifit* (vos vos invenitis) 152, 2. *pan guillit net* (quoniam id potestis sincere) 194, 20. *mar quefit* (si invenitis) MJ. 9 a. *mar em queret* (si me amatis) 5 a. *pebez compsou ... a*

lyvirit (quid sermonum loquimini?) 206a. Cum contractione: *en lequet* (ponitis eum) MJ. 129a.

3. pers. Cambr. ANT: *amal itercludant* (gl. ut subigant, cernis) Cb. 32. *os kyn e seythuet vullydin edescarant. os ouaru e guahanant* (si ante annum septimum secedunt, si morte discedunt, separantur, mariti) Leg. 2, 1, 9. 11. *peth a vynnant hwy uelly* (quid ita volunt ipsi?) Mab. 1, 290. *ny chlyweist eiryoet yth wlat dy hun kerd kystal ac aganant* (non audivisti unquam in tua ipse regione cantum aeque dulcem, ac canent, aves illae) 1, 8. *ac ayvant .. ac agyscant* (et bibent et dormient) 3, 302. Apud poëtas saepe abiecto *t* et hic et in aliis temporibus, ut: *ẏ kuẏnan* (deplorant), *ẏ dẏlanuan* (explebunt) CN. carm. 1.

Corn. ONS: *prag na geusons dyougel* (cur non locuntur aperte?) D. 1212. *ny vynnons crysy* (nolunt credere), *vyth nyn cresons ef neffre* (nunquam credent illud) O. 1435. 1440. *vyth ny yllons ymweres* (nequaquam possunt se servare), *ny yllons bos nyfyrys* (non possunt numerari) O. 1420. 1544. *mar an kefons* (si eum invenient) D. 582.

Arem. ONT: *ne cessont quet ouz ma pidif* (non cessant me rogare) MJ. 29b. *ez rencont bout flour sicouret* (debent dulciter iuvari) 24a. *maz clescont prob ma disober* (ut conentur prorsus me delere) 23b. *pe leveront y* (quid dicunt illi?) 227a. *mar queront* (si placet iis) 18a. *goall nen queffont ez int spontet* (quia eum non inveniunt, perterrentur) 215b.

Futuri notam B olim extitisse in britannica quoque lingua, etsi patere videtur ex F (orta e *b*, p. 138) quae inest in formis aremoricis futuri secundarii (de quibus infra), certis tamen primarii reliquiis probari nequit. Quae enim formae huc pertinere videntur, aut recentiore cum radice *bu* compositione ortae sunt indubie ut cornicae, de quibus suo loco exponetur, aut aliquam movent suspitionem ut aremoricae, tam recentior *ra garfet* (ametis), quae forma non futuro, sed coniunctivo tribuitur a Dum., quam vetustiores *gouzauefez* in versiculo: *mechant dezaf mar gouzauefez* (miserum illi, tyranno, si tolerabis) Buh. 86, 11, et *royf* (dabit): *an merch man ha hy leanes a royf mab bihan voar an maes* (virgo haec et ea monialis edet puerum parvum) 78, 7. 8, quarum illam corrigendam esse (leg. *gouzauez*, *gouzafez*) docemur et syllabarum numero et lege consonantiae internae, hanc verbi anomali formam suspectam certe habemus, cum saepius *y* et *if* confundantur. Ac ne vetusta quidem cambrica terminatio BOI, quam inesse putaveris in *hacboi* (gl. excutiendus erit, pulvis; i. e. excuties?) Ox. 39ᵃ, de qua videas in App., et *piouboi* Cb. 1, ab omni parte munita est; hodiernam autem formam *carif* (amabit; Owen. gramm. p. 110) vel *ceriff*, quam acerrime impugnans Davies. (Gramm. p. 99. 100) sua iam memoria pervulgatam 'nunquam, inquit, sine indignatione audio', forsitan rectius explicaverit Williams. (Dosparth p. 103) tanquam conflatam ex regulari forma *car* cum pronomine *ef*.

Tametsi igitur cum eadem nota futuri facile in paradigmate restitui poterant formae primitivae, excussa tamen illa commixtum esse usum praesentis et futuri tam cambrice quam cornice apparet ex exemplis supra enumeratis, in quibus utrumque tempus eadem praesentis forma significatur. Sola aremorica dialectus, quae vim praesentis integram servavit, amissa vetere forma novam sibi

creavit, coniunctivum ad futuri usum convertens. Quare in recentis linguae grammaticis hae formae sistuntur: sg. 1. *kaninn* (canam), 2. *kani* (canes), 3. *kano* (canet), plur. 1. *kanimp* (canemus), 2. *kanot* (canetis), 3. *kanint* (canent), eaedem quae praemissa part. *ra* significant coniunctivum (cf. hib. coni. p. 414 sq.): sing. 1. *ra ganinn* (canam), 2. *ra gani* (canas), 3. *ra gano* (canat), plur. 1. *ra ganimp* (canamus), 2. *ra ganot* (canatis), 3. *ra ganint* (canant). Ita quidem apud Lgn. (pp. 109. 110), quocum concordat Manorius: *lennîn* (legam) etc. Dumoulini (Pragae 1800, p. 106) exemplum coniunctivi — sing. 1. *ra garin* (amem), 2. *ra gari* (ames), 3. *ra garo* (amet), plur. 1. *ra garimp* (amemus), 2. *ra garfet* (ametis), 3. *ra garint* (ament) — discrepat forma *carfet*, haud scio an e futuro secundario deprompta. Concordant fere Buh. et MJ.

Sing. 1. pers. IF, IFF: *dan ylis guen em em teniff* (ad ecclesiam albam pergam) Buh. 34, 14. *aman ez chimiff ne griff quen* (hic manebo, non faciam aliter) 118, 5, unde corrigendum: *a dref ez chimy ne grif quen* (remanebo, n. f. a.) 54, 10. *ne ehaniff* (non tardabo) 34, 16. *ez rentif ma speret* (reddam spiritum meum) 96, 2. *ne guillif quet* (non potero) 90, 22. *gueneoch en dez man ez coanif* (vobiscum hodie cenabo), *enho tretif guelhaf maz guillif* (vos excipiam quam optime potero) MJ. 5a. *nez refusif quet a netra* (non recusabo tibi quidquam) 152b. *kivizyquen e louenhif her dre bevif* (dehinc laetabor, quamdiu vivam) 182a. *hac ennhaf pepret ez credif* (et in eum semper credam) 148b. *ez minif* (manebo), *pan clafvif* (si aegrotabo), *pan mirvif* (si moriar) 192b.

2. pers. I, Y: *en paradoes he quifi* (in paradiso id invenies) Buh. 64, 1. *ganteuy esem quifi sot* (propter illum te invenies stultum) 88, 20. *an pez a quiri* (rem quam desiderabis) 178, 8. MJ. 153a. *ma treit ne guelohy bizhuyquen* (pedes meos nunquam lavabis) 52a. *an tam bara se adevry a dibry hec* (istud frustum panis indubie edes turpe) 60b. *ez chomy* (manebis) 122a. *ez gouzafvy garv an marv yen* (patieris crudeliter mortem gelidam) 80a.

3. pers. O: *doe roen tir a miro* (deus rex terrae servabit) Buh. 6, 25. *eff a guelo* (ipse videbit) 192, 14. *ne gallo* (non poterit) 48, 9. Item in constructione impersonali: *me a laeso* (relinquam) 8, 7. *me compso* (dicam) 18, 24. *ny a pedo* (petemus) 16, 9. *ny a caffo* (capiemus) 32, 2. *huy a guelo* (videbitis) 100, 8. *niz sezlouo* (tibi auscultabimus) 74, 8. *me en dalcho* (tenebo eum) MJ. 158a. Sed etiam I, Y (p. 513): *neuse hep mar me a essay sarmon* (tunc sine dubio conabor sermonem) Buh. 58, 1. *ny alaquay* (ponemus) 114, 15. *me az scoy*, *me hoz scoy* (feriam te, vos) 10, 10. 144, 21. *men scoy* (infigam eum) MJ. 138a.

Plur. 1. pers. OMP: *on em queffomp* (nos inveniemus) MJ. 17a. IMP: *dalchimp* (tenebimus) Buh. 32, 17. *ez sezlouhimp* (audiemus) 52, 13. *oll ez collimp* (omnes peribimus) 86, 1. *hoguen ma cafkymp ny lyen* (tamen ubi inveniemus nos linteum?) MJ. 154b.

2. pers. IT: *cher mar a geffit* (hilarem vultum invenietis) MJ. 5b; frequentius ET: *oll ez guelhet asezet glan mab den . . . a dehou doentad* (omnes videbitis sedentem pure filium hominis a dextra dei patris) 80b. *ez satisfihet voe* (satisfacietis deo) 14b. *boet a queffet darevet* (cibum invenietis paratum) 202b. *pebez anquenou poanyou glan a gouzafhet* (quantum angustiae dolorum mere patiemini!) 44b. *ne quolhet netra* (nihil perdetis) 210a.

3. pers. INT verborum anomalorum.

Coniunctivus (et optativus).

Coniunctivi reliquiae vocali O (= *au*, hib. *á*?) distinctae admodum mixtae sunt cum formis optativi conspicuis aut diphthongo OI, WY aut simplici vocali I; in utrisque formis plerumque, etsi non semper, *h* intromissa, tenues servatae, consonae geminatae inveniuntur sicut in comparationis gradibus (p. 298). Ceterum dialectos britannicas animadvertendum est magis cum lingua gallicana consentire quam cum latina usu coniunctivi huius, quem grammatici Cambri futuro tribuunt. Aremorice isdem formis futurum significari supra diximus.

Sing. 1. pers. cambr. UIV, WYF: *kyd karhwine morva. cassaue mor* (leg. *karhwiue*; quamvis amem ego litus, odi ego mare) CN. carm. 34. *athi amgwely i kany welwyfi dydi* (et tu videbis me, quamvis ego non videam te) Mab. 1, 14. *ny chatwyf vywyneb ot af* (ne servem faciem meam, si eo), *a dywet na deuaf y lys vyth .. yny gaffwyf ar gwr hir* (et dic me nequaquam venturum ad aulam, donec invenerim virum longum) 1, 243. *nyt af y wrthyt ... yny wypwyf aallwyf* (non ibo abs te, donec sciam an possim) 1, 253. *mi ath gaf di tra yth vynnwyf. agwedy nath uynnwyf mi ath dyrraf ymeith* (ego habebo te quamdiu te volam, et postquam noluero te, ego te dimittam foras) 2, 46. *dyrcheuwch y ffyrch y dan uyn dwy ael adygwydawd ar vyllygeit hyt pan welwyf defnyd vyndaw* (attollite furcas sub mea supercilia quae ceciderunt super oculos meos, donec videam materiem generi mei) 2, 219. *tra parhawyfi mi ath gynhalyaf athi ath gyuoeth tra allwyf kynnal ymeu vy hun* (quamdiu ego manebo, ego te servabo et te et tuum imperium, quamdiu potero servare meum ipsius) 3, 35.

Corn. YFF (inficiens): *may hyllyf clewas* (ut possim audire) D. 554. *me an herth guel ha gyllyf* (incutiam eam, hastam, quam optime potero) D. 3012. *may allyf vy y weles* (ut possim ego id videre) D. 83. *drewh e thymmo man guyllyf marow vyth pan yn kyffyf* (afferte eum ad me, ut videam eum; morietur, cum eum nactus ero) R. 1776 sq. *ma gas bo lowyne nef pan vyrwyf* (ut sit vobis laetitia caeli, cum moriar) D. 227. *worto pan wofynnyf* (eum cum interrogo) D. 1855. *kyn leuerryf guyr* (quamvis dicam verum) D. 1481. *na vlamyough vy kyn fyllyf* (ne vituperaritis me etsi aberrem) D. 3013. *er na hyndlyf y golon* (donec tangam eius cor) R. 1531.

Arem. IF, IFF (hod. *-in*, *-inn*): *maz compsiff* (ut dicam) Buh. 76, 2. *maz sacramantif* (ut accipiam sacramentum) 140, 18. *maz guillif* (ut possim) 44, 12. 19. *maz guylliff* (id.) 116, 9. *na laziff* (ut non occidam) 10, 6. *maz beuif* (ut vivam) 24, 15. *maz decedy* (leg. *-if*; ut decedam, moriar) 8, 21. *ma en bezhif* (ut eum sepeliam) MJ. 152b.

2. pers. WYT hodie cum *t* pronominis *ti* procul dubio.

In codice rubro YT in hoc exemplo: *kyn nys gellyt mi ath garaf yn vwyhaf gwr* (etsi non id potes, loqui, ego te amo maxime virorum) Mab. 1, 268; praeterea YCH, accedente *ch* aliena ab hac persona: *ae yma ae yn y lle y mynych* (aut hic aut quo loco voles) 1, 284 sq. *achymer y niver a vynnych gyt athi amwyhaf agerych om fydlonyon i* (et sume numerum quem vis tecum, et quos maxime amas e fidelibus meis) 2, 30. *athra gudyych ti euo euo ath gud ditheu* (et quamdiu abscondes tu illum, ille abscondet te) 1, 14. *hyt pan dywettych di* (donec dicas tu) 2, 213. *kyt keffych hynny yssyd ny cheffych* (quamvis capias

illud, est quod non capias), *hawd yw gennyf kaffel hynny kyt tybyckych di na bo hawd* (facile est mihi capere illud, quamvis opineris tu non esse facile) 2, 222 etc. *pyderw ytti pryt nat atteppych y neb hediw* (quid accidit tibi, quare non respondeas cuiquam hodie?) 1, 18. *pa uedwl yw dy teu di unben pryt na bwyttehych* (quae cogitatio est tua, domine, cur non cenes?) 2, 63. *taw hyt y mynnych* (tace quamdiu voles) 3, 22. *paarch bynnac aerchych di ymi* (quamcunque petitionem petiveris tu a me) 3, 21.

Corn. Y: *me ath pys may leuery* (rogo te ut dicas) R. 2046. *may leuerry* (ut dicas) D. 1323. *te na yllyth omweȝe vn pres yn geyth na peghy* (tu nequis cavere ullum tempus diei ne pecces) P. 20, 3. *beȝens kepar del vynny* (fiat ita ut voles) 57, 4. *del vynny* (si vis) O. 2201. *del ym kerry* (si me amas) O. 2218. R. 1859. 2045. *del ym kyrry, del om kyry* (id.) O. 537. D. 991. *ha me a wyth nan lyttry* (et ego cavebo, ne eum fureris) R. 58. *pan gyffy dalhen ynno* (cum habebis captionem in eo) D. 992.

Arem. I (*-y*): *mir nen heuliy mir men cometti quet* (cave ne id sequaris, cave ne id committas, peccatum) Buh. 66, 3. *diouz guin maz abstiny* (a vino ut abstineas) 70, 10. *mir na filli* (vide ne erres), *na na pariuri* (neve peieres) 166, 4. 5. *euit maz guili* (ut videas) 124, 13. *maz querzy* (ut ambules) 196, 1. *maz credy* (ut credas) MJ. 183a. *ret eu ez mirvy* (necesse est moriaris) 65a.

3. pers. cambr. O: *trayan akafo* (trientem eius quod acceperit) Leg. 1, 1, 5. *euluydyn kentaf emarchoco* (primo anno quo equitaverit) 1, 7, 12. *or pan archo* (ex quo mandaverit) 1, 18, 5. *ac ual y mae mynych yr neb aymkanlyno ac ymladeu aryueloed. efrawc alas aechwemeib* (et ut fit saepe ei qui versetur in pugnis et bellis, E. occisus est et sex filii eius) Mab. 1, 235. *gwnaet iawn mal y barno goreu gwyr y llys* (satisfaciat ut iudicaverint optimi viri curiae) 2, 25. *na vwytaaf ymkyffes yduw heb hi yny vwyttao ygwr yssyd ar yr elor racco* (non cenabo per confessionem dei meam, inquit illa, donec cenet vir qui est in feretro illo) 2, 59. *keis ath lado* (quaere qui te caedat) 3, 13. *arglwyd heb hwy kymer gret y mackwy na dywetto or awelas yman* (domine, inquiunt ii, sume fidem pueri, eum non dicturum, ne dicat de eo quod vidit hic) 1, 264. *duw adalo itt* (deus penset tibi), *duw arodo da ytt* (deus det bonum tibi) fq. Cum particula actionis perfectae: *nyt oes ... namyn yr unty hwnn nys ry dycko* (non est nisi una domus haec quam non abstulerit) 1, 28.

Corn. O: *suel a vynno bos sylwys* (quisquis vult salvari) P. 2, 1. *neb a vynno y glewas* (qui vult id audire, verbum dei) 12, 4. *forth nynges may hallo bos deflam guris* (via non est qua possit purgari) 32, 4. *manno allo* (ne possit) 19, 4. *a woȝaffo* (qui patitur) 24, 2. *an deppro gans cregyans da* (qui eum edet, panem, cum fide bona) 44, 4. Post *o* vocalem Y in anomalo *roy* (det).

Arem. O (coni.): *na gallo* (ut non possit) MJ. 138a. *doe roen tir a miro dit tra hedro na noaso quet* (deus rex mundi providebit, ne tibi quidquam nunc noceat) Buh. 6, 26. *pen diaoul ram foulo* (aut diabolus me conculcet) 88, 5. *ra pell pado* (diu vivat) 200, 19. *doe ... raz remedo* (deus medeatur tibi) 194, 2. *doe ... ram pardono* (deus ignoscat mihi) 44, 4. *doe roz saluo* (deus salvet vos) 112, 6. *maz desquo* (ut discat) 110, 2. *maz gallo* (ut possit) 58, 9. *maz sicouro doe* (ut iuvet te deus) 198, 2. Sed post vocales *a* et *o* potissimum I (opt.), cf. fut. et verba anomala.

Plur. 1. pers. cambr. OM: *ar meint mwyhaf aallom ni o drwc awnawn yno* (et quantumcunque poterimus nos mali faciemus ibi) Mab. 2, 242. *duw awyr nat ymchoelwn hyt pann welhom y uorwyn* (deus scit nos non reversuros donec viderimus puellam) 2, 217. *yr atteb goreu agaffom ninneu* (optimum responsum quod accipiemus nos) 3, 95. *hyt pan dywettych di nat ydiw y uorwyn honno yny byt. neu ninneu ae kaffom. nyt yscarwn athi* (donec dixeris tu non esse puellam illam in mundo aut nos eam invenerimus, non discedemus a te) 2, 213.

Corn. YN sine dubio, etsi exempla fere sunt incerta: *ma yllyn mos the soper* (ut possimus ire cenatum) D. 708. *may hyllyn* (ut possimus) D. 625. 1250. 1625. 1771. *py le penag ys kyffyn* (ubicunque id inveniemus) D. 1551. *branchys olyf pan kyffyn* (ramos olivarum si inveniemus) D. 244. *guel hagh yllyn* (quam optime poterimus) D. 246.

Arem. IMP ut hodie (optativi forma): *maz veohimp* (ut vivamus) Buh. 52, 15. *petra vezo a aushymp ny* (quid erit quod parabimus nos?) MJ. 200b. Tamen etiam OMP (veri coniunctivi): *maz labourhomp ny gracius* (ut laboremus nos gratiose) MJ. 155b. *mar deu ret ... dren marv entromp ez recomp ny* (si necesse est morte inter nos separemur nos) 37b.

2. pers. cambr. OCH: *ac mal y crettoch doet un ohonawch* (et ut credatis, veniat unus e vobis) Mab. 2, 234. *ac yny agoroch y drws ... y gellwch uot yno ... ac or pann agoroch y drws hwnnw ny ellwch uot yno* (et donec aperueritis portam, poteritis esse ibi; et ex quo aperueritis portam illam, non poteritis esse ibi) 3, 98.

Corn. OUGH: *golyough ha pesough ow ʒas may hallough mos ʒy aseth* (vigilate et orate patrem meum, ut possitis ire ad sedem eius) P. 52, 3. *ha me a ra the crist amme may hallough y asswonvos* (et ego Christum osculabor, ut possitis eum cognoscere) 63, 4. *pan vynnough*, *pan vynnogh* (si vultis) 37, 4. D. 545. *pahan cheyson as bues why er byn ihesu nazare pan vynnough y thystrewy* (quam causam habetis vos adversus I. N. quare velitis eum destruere?) D. 1970—72. *pan yn guyllough* (si eum videbitis) R. 1912.

Arem. IT (opt. forma): *maz dereit* (ut manifestetis) Buh. 36, 19, praeterea ET (sed addito *h* differens a praes. primario): *pan querhet* (si vultis) MJ. 48a. *nep a querhet* (quemcunque vultis) 168a. *da ober seder a querhet* (ad faciendum certe quod voletis), *en manyer maz diliberhet* (qua ratione deliberabitis) 45a. *maz mirhet* (ut custodiatis) 168a. *guelhaf maz guelhet* (quam optime poteritis) 45b. *moz pet oar se ez autrehet* (oro vos propterea ut praebeatis) 35a. *maz sefhet* (ut surgatis) 176a. *maz goelhet* (ut lacrimetis) 125b. Hod. *-ot*, iam apud Man.

3. pers. cambr. OINT, ONT: *eny kafoent tyr. breynt etyr akafont* (donec acceperint terram; privilegium terrae quam acceperint) Leg. 1, 5, 12. *pan uenoent. pan ranoent* (si voluerint; si divident) 1, 9, 22. 14, 7. *aphan hambwyllont hwy or lleon y deuant wy yth gyrchudi ... agwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt* (et cum consuluerint illi ex urbe, venient ii quaesitum te, ... et cum non viderint illi te, aegrum erit iis) Mab. 1, 14. *aphan dechreuont alw* (et cum incipient clamare) 2, 9. *y lle yth gaffont* (ubicunque te invenient) 3, 214. Vetustior forma videtur ÁUNT: *cuinhaunt* (gl. deflebit, genus hoc; i. e. defleant) Cb. 55.

Corn. ONS: *may caffons aga gwayn* (ut inveniant ipsi lucrum suum) P. 114, 4. *mar caffons goff* (si inveniant fabrum) 154, 2. *may hallons* (ut possint) O. 2833. D. 840. 2234. *na allons* (ne possint) O. 1825. 1835. *ma na allons* (id.) R. 34.

Arem. ONT (coni.): *ez dle sicour an peuryen hep douigaff gront oz an re creff no deceffont na no foulont* (debet, iudex, iuvare pauperes non timens omnino fortes, ne eos decipiant neve eos conculcent) Buh. 154, 2 sq. *non obstant diblas em casont* (quamvis acerbe me oderint) MJ. 139b. INT (opt.), quae communis hodierna terminatio iam a Manorio profertur, in Buh. et MJ. nondum invenitur nisi in verbis anomalis.

Imperativus.

Frequentiora sunt exempla secundae personae et 3. sg., rariora ceterarum.

2. pers. sing. cambrice vel radicem nudam profert, ut in verbis primitivis, vel thema verbi ut in denominativis et derivatis, servata vocali *a* terminali, abiecta *i* sicut in 3. pers. sing. indicativi. Item cornice et aremorice. Sequitur interdum pronomen amplians.

Exempla cambrica: *tal y ymdidan* (persolve, narra narrationem), *tal di* (persolve tu) Mab. 1, 2. *yf* (bibe) 2, 59. *kymer* (sume), *par* (fac) 2, 25 etc. *galw attat* (advoca tibi) 2, 44. *taw bellach* (tace porro) 2, 39. *taw heb y marchawc. dos drachefyn yr llys. ac arch y gennyf y arthur dyuot ae ef ae arall* (tace, inquit eques, redi in aulam et manda a me Arthuro ut veniat aut ipse aut alius) 1, 242. *gat y mi vynet* (permitte mihi ire) 1, 24. *na at neb y ystauell* (ne intromiseris quemquam ad cubiculum) 2, 25. *na chwsc* (noli dormire) 2, 41. *kwsc yma heno heb ef. achyuot yn uore y uynyd. achymer y ffordd ydwyt ar hyt y dyffrynn uchot* (dormi hic hanc noctem, inquit ille, et surge mane et sume viam tuam secundum vallem sursum) 1, 6. *dywet ti dy chwedleu* (dic tu nova tua) 2, 7. *na dywett ti* (ne dixeris) 2, 36. *manac attaf* (monstra mihi) 1, 255. *weldy* (vide tu) 2, 40.

Servatae A exemplum vetustius inter gl. Ox.: *helghati* (gl. venare; subst. *helg* venatio) 38ᵃ. Recentiora e Mab.: *plycca ditheu* (plica tu) 3, 302. *kymer y ffordd acherda yn erbyn yr allt uchot* (sume viam et proficiscere contra saltum sursum; subst. *kerd*, via) 1, 7. *or gwely wreic tec gordercha hi* (si vides mulierem formosam, ama eam) 1, 238. *gwassanaetha di euo* (servi illi; *gwassanaeth*, servitus) 1, 28. *rydhaa* (libera) 3, 160. *na naccaa* (ne recusaris) 3, 192. *na chabladi viui* (noli tu vituperare me) 3, 15. *coffa* (memento) 2, 17. 18. *agwylha ditheu y meirch* (et custodi tu equos) 2, 41. *adala letty ymi* (et serva hospitium mihi) 2, 43.

Cornica exempla: *saw te ha me* (salva te et me) P. 191, 4. *tav, taw* (tace) D. 855. P. 46, 2. 84, 3. *kymer, te kemer* (sume) D. 306. P. 6, 3. *lauar, te lavar* (loquere) P. 129, 3. 93, 1. *gor* (pone) D. 1872. *gorre* (pone eum) D. 1156. *synge* (tene eum) D. 1883. *lathe, laȝe* (occide eum) O. 2132. D. 2356. P. 142, 2. *whyla, na whyla, te na whela* (quaere, noli quaerere) D. 3100. 2262. P. 198, 4.

Aremorica: *mir* (provide) fq. *les* (sine) Buh. 4, 2. *na barn* (ne iudicaris), *na hent* (noli sequi) 68, 4. 5. *dalch* (tene) 104, 10. *comps* (loquere) 6, 16. *cret* (crede) 10, 7. MJ. 60a etc. *quemer* (sume) 208a. Buh. 180, 9. *lauar* (dic) 74, 6.

86, 9. *preder* (cura, cogita) 72, 3. *na golch quet* (noli lavare) MJ. 52b. *na gourto muy* (ne tardaveris amplius) 183b. *gorre* (tolle, manum) Buh. 166, 10. *na esma*, *naz em esmae quet*, *na esmae quet*, *naz em esma* (noli timere) 146, 6. MJ. 75a 183a. 220a. *denessa* (appropinqua) 75a. *nam ancoufha quet* (noli mei oblivisci) 198a. *laca* (pone) 74a. *laqua* (id.) Buh. 172, 11. 14. *heul* (sequere) 166, 9. *na heul* (noli sequi) 70, 11.

3. pers. cambr. ET: *kollet er enat ytauaut* (amittat iudex linguam suam), *talet ydau* (solvat ei) Leg. 1, 11, 18. *ranet eclaf. deuysset er yac* (dividat aegrotus, eligat sanus) 2, 1, 12. *na wiscet dim ymdanei* (ne induat sibi quidquam, puella) Mab. 2, 20. *aet un ohonawch ... apharet dyuod* (eat una e vobis et iubeat venire) 2, 8. *kymeret* (sumat) 2, 238. *kymeret yr llawr* (deponat) 2, 55. Sed etiam AWT, AWD: *ac yssyd o wreic ueichiawc yny llys honn methawd eu beichogi. ac arnynt beichawc onadunt ymchoelawd eu kallonneb yn wrthrwm heint* (et quod est mulierum gravidarum in aula hac, pereat earum graviditas, et quae ex iis non sunt gravidae, vertatur earum laetitia in praegravem pestilentiam) Mab. 2, 202; cf. *bydhawt* e verbo anomalo *bu*.

Cornice YS, AS, ES: *an geffo pows as gwyrȝyns ha ȝoȝo pernas cleȝe* (leg. *gwyrȝys* propter consonantiam finalem; siquis habet tunicam, eam vendat et sibi emat gladium) P. 51, 2. *hy hanow da kemeres* (suum nomen bonum accipiat) O. 128. *pup ol gylwes* (quivis exclamet) O. 2774. *hath wereses amalek* (et A. iuvet te) O. 2781. Frequentius tamen irregulari formatione ENS, ANS, YNS: *suel a vynno bos sylwys golsowens ow lauarow* (quisquis vult salvari, auscultet verbis meis) P. 2, 2. *tommans onan dour* (calefaciat aliquis aquam) D. 833. *whythyns lemmyn pup yn freth* (flato nunc quivis vehementer) D. 1242. *onan ... guyskyns kenter* (aliquis incutiat clavum) D. 2766. *kevsyns den myns a vynno* (dicat homo quidquid volet) R. 2448.

Arem. ET: *na chomet gour* (ne moretur quisquam) Buh. 28, 20. *na mane. den* (ne maneat quisquam) MJ. 7b. *na fallet den* (ne deficiat quisquam) 70b*t* *pliget tiz gant ho deite* (placeat celeriter deitati vestrae), *pliget guenech* (placeat vobis) 26b. 194a.

Plur. 1. pers. cambr. WN: *lladwn ... ac irwn ... abyrwn ... athaerwn* (occidamus, et unguamus, et ponamus, et asseramus) Mab. 3, 28.

Corn. YN: *gorȝyn neffra ihũs* (veneremur semper Jesum) P. 5, 4. *na whelyn gwevye an pow* (ne conemur relinquere regionem) 247, 1. *na leueryn vn ger gow* (ne dicamus ullum verbum falsum) 247, 3. *leueryn yn puple* (dicamus omni loco) R. 806. *sevyn yn ban* (surgamus) D. 1099. *fystynyn* (festinemus) D. 645. 1134.

Arem. OMP, EOMP: *douguomp goasoniez* (feramus servitium) Buh. 54, 26. *hastomp na tardomp quet* (festinemus, ne tardemus) 32, 12. 146, 17. 210, 8. *delchomp* (teneamus, servemus) 156, 20. *gorreomp hon drem saludomp* (tollamus vultum nostrum, salutemus) 54, 22. *laqueomp* (ponamus, sinamus) 64, 15. 86, 3. *coaniomp* (cenemus) MJ. 6b. *na gorteomp den* (ne expectemus quemquam) 6a.

2. pers. cambr. UCH, WCH (cf. p. 509): *emdeveduch o keureith weithion* (dicite nunc alternatim de lege) Leg. 2, 11, 14. *moesswch attafi heb yr arthur awch cledyfeu* (date mihi, dixit A., gladios vestros) Mab. 1, 25. *kyfodwch weisson* (surgite, pueri!) 1, 245. *arhowch vi yma* (expectate me hic) 1, 277. *na deffrowch hi* (nolite expergefacere eam) 2, 8.

Corn. OUGH, EUGH: *evough why* (bibite) P. 45, 2. *koscough powesough* (dormite, quiescite) 61, 2. *coskeugh, poweseugh* D. 1093 sq. *leverough wy thethe* (dicite eis) P. 256, 1. *leuereugh*, *lyuyreugh* D. 1109. 1115. *deugh holyough ve* (venite, sequimini me) 53, 1. *golyough ha pesough* (vigilate et orate) 52, 3. 57, 2. *aspyough*, *aspyeugh* (speculamini) R. 1918. O. 2558. *dovt na bertheugh vhy*, *na bertheugh ovn* (nolite portare dubitationem, timorem) O. 729. 2508.

Arem. IT, ET: *lysit hy dien* (relinquite eam integram, tunicam) MJ. 145 a. *na lysid hy quet* (ne deserite eam) 45 b. *lisit hoz anquen* (ponite vestrum maerorem) Buh. 130, 3. *guiluit moruan* (vocate Mormanum) 168, 12. *ma sicourit* (adiuvate me) 194, 20. 206, 14. *ententit* (auscultate) 116, 5. *lyvyryt*, *lyvirit* (dicite) MJ. 47 a. 222 a. *chomyt aman* (manete hic) 46 a. *delchit*, *dilchyt* (tenete) 45 b. 158 a. b. *hastit* (festinate) 7 b. *douguit an mab bihan* (afferte puerum parvum) Buh. 98, 15. *rentit hoz test* (reddite testimonium vestrum) 116, 4. *porzit ma buhez* (sublevate vitam meam) 196, 17. *querchit Nonita* (quaerite Nonitam) 146, 1. *seruichit doe* (servite deo) 130, 4. *sentit ouziff* (obtemperate mihi) MJ. 5 b. *tyvit* (tacete) 26 a. *na leset* (ne siveritis) 5 a. *leset* (sinite) Buh. 38, 2. 142, 11. *gueluet herri* (vocate Herricum) 156, 26. *ma sicouret* (adiuvate me) 96, 4. *ententet* (auscultate) 130, 12. 140, 1. *leueret* (dicite) 22, 12. 140, 12. 168, 14. *chemet en maes* (manete foris), *chemet . . . gueneompny* (manete nobiscum) 58, 2. 112, 16. *na chemmet* (ne tardaritis) MJ. 46 b. *quendelchet* (perseverate) 14 b. *hastet* (festinate) 202 a. *duet da guelet na tardet muy* (venite ad eam videndam, nolite iam tardare) Buh. 138, 16. *comset aman na ehanet descuezet herri hoz libell* (dicite hic, ne tardaritis, monstrate Herrice libellum vestrum) 158, 2. 3. *sevet* (surgite) MJ. 69 b. 72 b. *na espernet* (nolite parcere) 9 a. Contracta vocali vel excussa: *na lyquit sy, na lequet sy* (nolite ponere dubium) MJ. 208 b. 214 a. *ma list aman breman da ehanaff* (sinite me hic nunc morari) Buh. 56, 18. *an re man list y da dianc* (hos sinite abire) MJ. 73 a. *lyst hoz compsou* (omittite sermones vestros) 213 b. *nam lest en tempest* (ne me reliqueritis in tempestate) 38 a.

3. pers. cambr. ENT: *erbyn enodolyc deuent ar ebrenyn* (sub natalicia domini veniant ad regem) Leg. 1, 16, 11. *rannent deu hanner . . . talent en deu haner* (dividant in duas partes, solvant in duabus partibus) 2, 1, 1. 8. vetusta *iolent* (gl. praecentur), *omcobloent* (gl. apocant) Lxb.

Corn. ENS, YNS: *thethe me a worhemmyn encressyens ha bewens pell* (iis impero: increscunto et vivunto diu) O. 47 sq. *han kelmyns treys ha dule han hembrynky*[*n*]*s bys thynny* (et ligent eum pedibus et manibus et ducant eum ad nos) D. 583 sq.

Arem. ENT hodie quoque; cf. anomala.

Praesens (et futurum) secundarium.

Triplicis usus sicut in lingua hibernica, indicativi, coniunctivi, condicionalis vel potentialis; ceterum duplicis formae, cum radicis consona terminalis aut singularis maneat aut eadem ratione augeatur, provehatur, geminetur qua in coniunctivo (p. 512).

Sing. 1. pers. cambr. UN, WN (= hib. *-inn*, corn. *-yn*, *-en*, *-an*, arem. *-enn*). Indicative et coniunctive: *oed maelgun a uelun inimnan* (leg. *inimuan*; erat M. quem videbam pugnantem) CN. carm. 1. *breuduid a uelun neithwir* (somnium

videbam nocte proxima) carm. 2. *ac nachaf y gwelwn deu was* (et ecce videbam duo pueros) Mab. 1, 3. *ac ny thybygwn yny byt* (nec putabam in mundo, esse quemquam) 1, 2. *gofyn aoruc ef ymi pale y mynnwn vynet. a dywedut aorugum idaw py ryw wr oedwn. aphy beth ageisswn* (quaerere ille ex me, quo ire vellem, et dicere ego, qui vir essem et quam rem quaererem) 1, 7. *walchmei nyt atwaenwn i didi* (W., non cognoscebam ego te) 1, 25. *cedymdeith ymi oed ef mwyaf a garwn or byt* (is erat mihi socius, quem maxime amabam in mundo) 1, 32.

Condicionaliter et potentialiter: *oed cam nas kymhwyllun* (esset iniustum, si non memorarem eos) An. p. 64. *pei asgwypwn mi aedywedwn* (si id scirem, ego dicerem id) Mab. 2, 233. *pei na thybyckwn ... mi auanagwn itt* (nisi putarem, ego tibi monstrarem) 1, 5. *pei dywedut ti ymi y peth a ovynnaf ytti. minneu a diwedwn y titheu yr hwnn aovynny ditheu* (si dicas tu mihi rem quam interrogabo te, ego dicam tibi id quod interrogabis me) 1, 237.

Corn. EN, YN, AN (incerta et vocali et infectione): *lemmyn an caffen* (nunc si eum caperem) R. 289. *may caffen wheth cryst* (ut inveniam etiamnunc Christum) R. 850. *yn naghen ef am guarnyas* (fore ut se negarem, ipse mihi praedixit) D. 1420. *as dysken* (si eam exuerem, vestem) R. 1941. *guyn veys a quellen* (candida sors, si viderem) O. 685. *ny gowsyn yn tewolgow* (non loquebar in tenebris) P. 79, 4. *ny welyn, ny wylyn* (non videbam) 220, 3. R. 434. *mar a quellan* (si viderem) D. 1944. *na allan seuel* (ut non possim surgere) O. 1348. *a callen* (si possem) O. 2117. *mar callen guthyl* (si possim facere) D. 3007. *ny yllyn syuel yn ban* (non poteram me erigere) R. 533. Condicionalis saepius significatur formis praeteriti secundarii.

Arem. EN, ENN: *ma hunan ez manen* (ego solus manebam) Buh. 12, 20. *ne gallen muy* (non poteram amplius) 42, 24. *quent maz ministren cusul* (antequam capiam consilium) 20, 17. *pan gouzafen* (si tolerarem) 40, 5. *no gouzaffen* (non tolerem ea) 94, 8. *na gouzafhenn* (ut non tolerem) MJ. 28b. *ma en requetenn* (si id desiderarem), *pa en pethenn* (si eum orarem) 74b. *pan dlehenn mervel* (si deberem mori) 18a. *na ne gallhenn quet* (nec possim ire, si me feriatis) 133a. *nen crethenn quet* (non crediderim id) 196a. *pan marvhenn crenn nen caffenn quet* (etiamsi morerer protinus, non caperem eum) 218a.

2. pers. cambr. UT (hod. *-ud*) vel *-it* (ex *i-t*). Ind. et coni.: *am uenegi ohonafi dy les. lle nys metrut dy hun* (ob monstratum a me commodum tuum, quod tu ipse non cogitabas) Mab. 1, 19. *paham ... ygadut ti ef* (cur dimittebas tu eum?) 2, 48. *pabeth yssyd arnaw ef heb yr arthur pryt na welut eiryoet y gyfryw* (quid rei est in illo, inquit A., quare non videris unquam eius similem?) 2, 7. *pwy oed y gwr mwyhaf agarut titheu. myn vygcret etlym gledyf coch oed y gwr mwyhaf a garwn i* (quis erat vir, quem maxime amabas? per fidem meam, E. gladii rubri erat vir, quem maxime amabam) 1, 276.

Cond. et pot.: *pei rodut ti dy gret vygaru i yn vwyhaf gwreic mi a rodwn itt uaen ual y gwelut euo pan elut y mywn. ac ny welei ef dydi* (si des mihi fidem tuam te me amaturum esse maxime e mulieribus, ego dem tibi lapidem, ut videas eum, serpentem, cum intres, et non videat ipse te) Mab. 1, 273. *goreu oed gennyfi ... pei gattut inni ymeith* (optimum esset mihi, si permitteres nobis abire) 2, 55. *athi awely y sawl uorynyon hygar yssyd yn y llys honn. ti*

a geffut orderchat ar yr un a vynnut onadunt (et tu videbis agmen puellarum amabilium in aula hac; et sumas, sumere poteris, ad amandum unam quam volueris ex iis) 1, 272. *beth a vynnit ti* (quid velles tu?) 1, 241.

Corn. YS, ES: *an la[h]ys a bregowthys* (leges quas praedicabas) P. 78, 3. *temple dev yn tystrewys hag arte hyn pen try dyth guel ys kyns yn dreheuys* (templum dei, te id destructurum et rursus ante finem tridui melius quam antea id erecturum) D. 2862—64. *beys vynytha y wharthes* (in perpetuum rideres, risurus eras) O. 153. *attebres* (si ederes) O. 175. *a tryckes yn tre* (si maneres, mansisses domi) R. 1381. *an keth profus a whylyes* (idem propheta quem quaerebas) R. 1680. *an guelesta a thyragos* (si tu videres eum coram te) R. 861.

Arem. ES: *me eu ann heny . . . a cares* (ego sum is quem amabas) MJ. 183 b. *a doen . . . ne dlehes tam* (eum portare minime debebas) 149 b. *bout en nep faczon pardonet ne galhes quet nepret* (ulla ratione ignosci tibi non possit unquam) 88 b.

3. pers. cambr. EI. Ind.: *ny doethoedynt yno namyn ar gwr mwyhaf a garei bop un onadunt* (non venerant eo nisi cum viro quem quaeque earum maxime amabat) Mab. 1, 36. *ny chyuannhaei nar ystwffwl nar cledyf* (non concrescebat nec clavus nec gladius) 1, 247. *ny adei ef ymi* (non permittebat is mihi) 2, 55. *pan yuei o wual* (cum bibebat e cornu bubali) CN. carm. 31. Coni.: *eu hemendyth ar y nep egkemry alecrey* (maledictionem suam, dixerunt, in eum in Cambris, qui vitiasset, leges) Leg. praef. Cond.: *ot archei ereint idaw peidaw ar gware hwnnw ef abeidei vyth ynllawen ac ef* (si iuberet Gerontius eum desistere ab illo ludo, ipse destitisset prorsus libenter, ab eo) Mab. 2, 63. *pei asgattei lit idaw* (si id permisisset ira ei) 2, 41.

Corn. E, Y, A. Ind.: *morogeth a vynne* (equitare volebat) P. 28, 4. *ny ylly* (non poterat) 83, 3. 207, 2. *neb a vynna a ylly neuera oll y yscren* (qui volebat, poterat numerare omnia eius ossa) 183, 3. *ys goȝevy* (eos tolerabat) 227, 4. *ny wely banna* (non videbat guttam, quidquam) 217, 2. *ef a gara, ef ny gara* (amabat, non desiderabat) 109, 2. 110, 2. *oynment o a gymmys ras may weȝe corf heb pedry* (unguentum quod tantae virtutis erat, ut servaret corpus non putrescens) 235, 2. Impersonaliter: *me ny gaffe scyle vas may fo dampnys* (non inveniebam causam iustam, ut damnaretur) 142, 4. Coni.: *yȝeth pesy may halle* (ivit, ut orare posset) 53, 3. Cond. et pot.: *drey den yn peyn a calla* (ferre hominem in poenam si possit) 21, 4. *cafos y mab mar calle* (invenire filium suum si posset) 164, 3. *mar as ladtre theworto* (si eam, ovem, furetur ei) O. 2232.

Arem. E: *un ael . . . a prezegue hac a lavare* (angelus praedicabat et loquebatur) MJ. 218 b. *ef on care her dre zoa beu* (ipse amabat nos quamdiu vivebat) 159 b. *aman ma hunan ez manen den a nep pen nem goulene* (ibi ego solus manebam, homo nullo modo me quaerebat) Buh. 12, 20. 21. *doe maz care dre e aeur am grahe saluet* (deo si placeat, per potentiam suam me faciat salvum) 106, 23. 24. *ne galle den chom* (non posset quisquam manere) 94, 2. *mar galhe* (si possit) MJ. 24 b. *na alhe* (ut non possit), *na ne alhe quet* (nec posset) 188 a. Item per constructionem impersonalem: *me a crethe* (crediderim) MJ. 216 a. 223 b. *me crethe* (id.) 183 b. 211 a. *me crethe rigoal ez falhe* (crederem Rigoalum falli) Buh. 164, 12. *eno me carhe* (ibi mihi placeret) 158, 15. *a te prouffe, a*

te proffe (tune probares?) 158, 10. 164, 6. *me en touhe* (id iuraverim, id iurarem) 94, 11. 172, 8. *a te touhe* (tune iurares?) 164, 15. *a huy a toehe* (vosne iuraretis?) 160, 6. Cum *-y* pro *-e*: *pan diguery an scriptur* (cum aperiebat scripturam) MJ. 209 b.

Plur. 1. pers. cambr. EM (servata *m*): *gwelem* ... *mynyd mawr* (videbamus montem magnum) Mab. 3, 93. *bei ymladem ni ac wyntwy clot drwc avydei arnam* (si pugnaremus nos cum illis, fama mala esset in nos) 3, 148. *ha unbenn. ni aymdidanem a thi. ony bei lesteir ar dy vwyt* (o princeps, nos collocuti essemus tecum, si non esset impedimentum in prandio tuo) 1, 5. *peida gennyt ti. ni agerdem un dyd ettwa* (si placeat tibi, nos proficiscamur unum diem amplius) 2, 61.

Corn. EN, AN: *bys venytha na sorren* (in perpetuum non irasceremur) O. 220. *mara peȝa degis gans y dus nan caffan ny* (si fuerit is ablatus a suis hominibus, ut non inveniamus eum nos) P. 240, 3. *yn vrna martesen theth lauarow y kresen* (tunc fortasse verbis tuis crederemus) D. 2870 sq.

Arem. EMP: *non em cajemp quet* (non inveniebamus nos) MJ. 219 b. *ez dlehemp scler sider he quemeret* (debeamus sine dubio eam recipere) Buh. 22, 15. *pe dre fet ve ez galhemp e cafout* (qua ratione fiat ut possimus eum invenire) MJ. 223 b. *nen crethemp quet* (non crederemus id) 220 b.

2. pers. cambr. EWCH: *pei nam goganewch mi a gyskwn* (si non irrideatis me, ego dormiam) Mab. 1, 2. *pei mynnewch chwi vyui drostaw ef. miui aawn y chwi* (si vos velitis me pro eo, ego eam contra vos) 1, 35.

Corn. EUGH, EGH: *why a thyndylse onor mar calleugh dry An ihesu the cen crygyans* (mereremini honorem si possetis ferre Iesum ad aliam fidem) D. 1992—94. *a vynnegh ol assentye* (velletisne omnes assentiri?) D. 2037. *pysough na entreugh yn temptacyon* (orate ne intretis in temptationem) D. 1059.

Arem. ECH: *perac en lech no dalchech huy* (cur illico non tenebatis eas vos?) MJ. 219 a. *maz carech scler ma quemeret ez rahen requet* (si vobis placeat aperte me recipere, ego faciam mandatum) Buh. 20, 4. *me cret nep lech ne carech quet ez grahemp pechet* (credo, nequaquam placeret vobis ut faceremus peccatum) 38, 18. 19. *mar bech ama[n] en ty man leanes renoncc dan bet* ... *aranquech* (si essetis hic in domo hac monialis, renuntiare mundo deberetis) 20, 8—11. *ha mar fallech mèzequaet vech* (atque si deficiatis, pudore afficiamini), *mar ho drouctretech* (si male eos excipiatis) MJ. 6 a. *pe dre stat ez golchech ma treit me* (quo statu lavaretis meos pedes?) 51 b. *ez eu ret hep quet chom e gouzafhech an poan* (necesse est sine ulla mora patiamini supplicium) 44 a. *mar bez ret ez gouzafhech huy an marv garv se* (si necesse est patiamini vos mortem crudelem istam) 34 a. *quet ne caffech un banhe[ch] laez* (non inveneritis ullam guttam lactis) 201 a. An forte etiam ET in exemplis supra (pp. 511. 514) propositis?

3. pers. cambr. INT (inficiens *a*, non inficiens ceteras vocales). Vetustiora exempla: *scamnhegint* (gl. levant; i. e. levabant) Cb. 4. *nerthheint* (gl. armant, fortius; i. e. hortentur?) Cb. 89. Recentiora: *ac wynt awelynt yno eilun dyn* (et videbant ibi formam hominis) Mab. 1, 27. *ac y kerdassant yny ol o achaws eu kedymdeithas. o meint yd ymgerynt* (et secuti sunt eum propter sodalitatem suam, et magnitudinem amoris quo se amabant) 1, 285. *seithwyr* ...

arennynt y vlwydyn yryngtunt (septem viri partiebantur annum inter se) 2, 6. *ac amylder o anregyon alluossogrwyd owirodeu ageffynt* (et multitudinem donorum et abundantiam liquorum accipiebant) 2, 63. *ac wynt ae torrynt ual y dygit attunt* (et illi frangebant ea, hastilia, ut afferebantur iis) 2, 17. *kani vr nabo da ydau a deuedint* (nam nescit, an fuerit bonum ei quod dicant) Leg. 2, 11, 24.

Corn. ENS iusta terminatione: *gans queth y ben y queȝens. y cuȝens y ben gans queth* (tegmine caput eius tegebant) P. 96, 1. 97, 1. *y kewsens* (dicebant) 137, 1. *pan wyskens* (cum verberabant) 131, 4. *y ny yllens y weȝe* (non poterant eum impedire) 243, 4. *ha na yllens y gwyȝe* (nec potuisse se cavere, dixerunt) 248, 4. *en deskyens del vye* (eum instituebant ut fuerat) 248, 2. *gwyȝe tam na guskens* (cavere ut ne dormirent, iussit eos) 241, 3. *kyn fallens ol* (etsi deficiant omnes) 49, 1. Extat etiam ONS: *nos o ny welons y fas* (nox erat, non videbant bene) 64, 3, per errorem, ut videtur; alia exempla eiusdem terminationis haud scio an coniunctivo potius tribuenda sint.

Arem. ENT: *en pilent* (eum feriebant), *dren placc en quacent* (per plateam eum agitabant), *ne auisent pas* (non erant mentis compotes) MJ. 123a. *rac na coezhent y en muy blam* (ne incidant illi in maius opprobrium) 169b. *pa em sentent ez dalchent ann hent beu* (si me sequantur, teneant viam vitae) 177a. *dit dre nep hent ne galhent quet ober nep torfet* (tibi nulla ratione possint parare ullum damnum) 184a.

Futuri secundarii formae propriae (nisi huc referenda sunt, quae protulimus cum consonis geminatis, provectis, auctis addito *h*) in cambrica dialecto non magis extant quam futuri primarii.

Cornica exempla (infra proferenda) etsi inveniuntur, indubie tamen recentioris sunt originis ut aliae formae cum radice BU compositae. Dubitare possis de origine formarum aremoricarum, quae hodie quoque concordantes cum formis ceterorum temporum secundariorum extant hae, usus condicionalis: sg. 1. *kanfenn* (canerem), 2. *kanfez*, 3. *kanfe*; pl. 1. *kanfemp* (caneremus), 2. *kanfech*, 3. *kanfent*; ap. Dum. impersonaliter sg. 1. 2. 3. *me, te, eon a ganfe*; pl. 1. 2. 3. *ni, c'hui, hint a ganfe*; eaedem cum particula *ra* coniunctivi indice aremorica significantes coniunctivum praesentis secundarii: *ra ganfenn* (ut canerem), *ra ganfemp* (ut caneremus).

E MJ. pauca haec exempla praesto sunt: 3. sg. *hac eguyt se ne casfe car* (et propterea non fore ut oderit amicum) 204b. 2. pl. *penaux gant poan garv ez marvsech ma mab courtes hac em lesfech* (quod supplicio crudeli moriturus, mi fili amabilis, et me relicturus esses) 21a. Neque vero eodem referenda sunt illa: *mar oz deurfe huy* (si vestra intersit), *maz ve huy ve ouz deurfe quet* (si vobis placeret, placeat) 72b. 225a. *da guelet... a huy oar se ho deurfe quet* (ad videndum, vobisne ergo placeat) 225b.

Praeteritum primarium.

Compositione fere natum, per S plerumque, raro nec fere nisi in 3. pers. sing. per T formatum.

De praeteriti reduplicati reliquiis britannicis paucissimis ut cambr. *cicleu*

(audivi), arem. *gueure* (fecit), vel de formis reduplicationis expertibus, ut *bu* (fuit), *duc* (attulit), *goruc* (fecit), cf. anomala.

Sing. 1. pers. cambr. IS in vetusta gl. Lxb.: *strouis* (gl. stravi); in recentioribus libris EIS (inficiens antecedentem *a*, hod. *-ais*, cf. pp. 86. 104): *gueleis*, *gueleise*, *ẏ gueleise* (vidi, vidi ego) CN. carm. 22. *eveis ẏ win a med* (bibi ego vinum et mulsum) An. pp. 68. 69. *can ẏueis disgẏnneis* (quia bibi, delapsus sum) p. 69. *y gaer y gweleis i yndi* (castrum, in quo vidi) Mab. 3, 271. *yr pann yth weleis gyntaf a gereis yn vwyhaf* (ex quo te vidi primum, amavi maxime) 1, 264. *mi ae lledeis* (ego eum occidi) 1, 244. *pan ercheis i ytti dyuot* (cum iussi ego te venire) 2, 44. *yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn* (tunc demonstravi ego viro, quis essem) 1, 5. *pan rode*[*i*]*s ytti y maen* (cum dedi tibi lapidem) 1, 282. *yn ymlad ar pryf hwnnw y kolleis i vy llygat* (certans cum serpente hoc perdidi oculum meum) 1, 271. *kẏueillt a golleis* (amicum amisi) An. p. 65.

Corn. IS, YS: *han pyth a screfys screfys yn meth Pylat ȝeȝe y* (et quod scripsi scripsi, inquit P. eis) P. 188, 4. *me nyn aswonys* (ego non novi eum) 84, 4. *neb re werȝys* (quem vendidi) 103, 4. *pan yn guyrthys* (cum eum vendidi) D. 1506. *mara keusys*, *mara kewsys* (si locutus sum) D. 1271. 1273. P. 82, 1. 3. *y leueris ow dyskas* (dixi meam doctrinam) 79, 1. *pan yn neghys* (quando eum negavi) D. 1428. 1442. *ny wylys* (non vidi) D. 398. Item in Cr.: *an keth perill yth towtys hag a laverys thotha* (idem periculum suspicata sum et dixi ei) 798 sq.

Arem. IS: *guer ne liuiris ne sellis* (verbum non dixi, non vidi) Buh. 122, 16. 17. *egaou en toeys* (falso iuravi) 162, 4. *te a goar doe nen autreis na nep quis concedis quet* (tu scis, deus, me non cessisse ei nec ullo modo consensisse) 44, 23. 24. *ho prestis* (praestiti ea) 158, 12. *coff ha quein ez breiniz* (ventre et dorso putrefactus sum) 12, 8. *ne pechis*, *ne pechis quet* (non peccavi) MJ. 65 b. 68 a. *an abit a humanite a quemeris me* (habitum humanitatis sumpsi ego) 23 a. *ne dellezis blam* (non merui reprehensionem) 65 b. *pan ho guylis* (cum vidi vos), *na mirvys ha na finvezis* (quod non sum mortua nec confecta) 175 b.

2. pers. cambr. EIST (inficiens antecedentem *a*; ex *-is* et *ti* pronomine?): *athitheu ae dieleist* (et tu vindicavisti eos; subst. *dial*, vindicta) Mab. 1, 262. *canys megeist ti evo hyt yr awr honn* (quoniam nutrivisti tu illum usque ad horam hanc) 3, 35. *peredur dec coffa dy gret arodeist ti ymi pan rodeis ytti y maen pan ledeist yr adanc* (Pered. formose, reminiscere fidei tuae, quam dedisti mihi, cum dedi tibi lapidem, cum cecidisti draconem) 1, 282. *nys gorchymynneist* (non iussisti) 2, 48.

Corn. SYS (inficiens; = arem. *-sot*): *gorȝeby te ny vynsys* (respondere noluisti) P. 144, 3. *ha te ger vyth ny gewsys* (nec tu ullum verbum dixisti) 92, 3. *ny brefsys anken na drok* (non expertus es timorem nec malum) R. 278. *pan leuersys* (quoniam dixisti) D. 2861. *kettel tersys an bara* (ut fregisti panem) R. 1318. *prag ym gyssys* (cur me reliquisti?) D. 2957. Propriae formae curtatae accedente nota *te*, *ta*: *pragh y hysta vy* (cur deseruisti tu me?) P. 201, 8. *prag y tolste sy* (cur decepisti tute?) O. 302. *pan dra wylsta* (quid rei vidisti tu?) O. 765.

Arem. SOT: *me eu Jesu dre meur truez a lequesot flour da gourvez en creis da bez* (ego sum Iesus quem propter magnam misericordiam posuisti leniter ad

iacendum in tuo sepulcro) MJ. 183a. *perac na voe difme allas en guerzlot* (quare non mihi, eheu, eum vendidisti?) 129b. Apud Man. *lensout* (legisti), hodie mollito *s*: *kanzout, kanjoud* (cecinisti). Unum tamen exemplum invenimus formae propioris cambricae: *ma minist* (ubi moratus es?) MJ. 206a.

3. pers. cambricae terminationes non minus variant quam hibernicae, ut *s* praeteriti cum vocalibus variis: *-as, -es, -is, -us, -wys*, et *t* post liquidas potissimum. Propria cambricae linguae est terminatio *-awd*.

AS. Vetustiora exempla inter gl. Lxb.: *roluncas* (gl. guturicau[it]), *rogulipias* (gl. olivavit). Recentiora e cod. nigro: *ath vradaste am tuyllas ynnev* (qui prodidit te, decepit me quoque) carm. 26; e Mab.: *y gwelas yno kynan* (vidit ibi C.) 3, 271. *aphan welas y gwr. yny welas y gaer* (et cum, donec vidit), *ac yno y gwelas* (et ibi vidit) 1, 22. 33. 36. *apha ofut bynnac agafas ef* (et quamcunque difficultatem invenit), *yny gafas* (donec cepit), *ny chafas dyn* (non habuit quisquam) 1, 28. 30. 236. *ami awn yn hyspys panyw o ymdidan kynon mab clydno y kollas owein y gennym* (et certo scio propter collocutionem Cynonis filii Cl. discessisse O. a me) 1, 21.

ES post *o* potissimum vocalem radicis: *Heuel arodes yaudurdaut udunt* (H. dedit eis auctoritatem suam) Leg. praef. *erodhes, ae rodes attau, roes* dedit, dedit ei) Leg. fq. *egosodes* (posuit) Leg. 1, 1, 1. *am er agheureyth redigones, or agheureyth redigones* (de, ex actu illegali quem commisit) 2, 10, 5. 9. *ny ffoes yr amherawdyr arthur eiryoet* (non fugit imperator A. unquam) Mab. 2, 381. *hiraeth yssyd arnaf am owein a golles y gennyf meint teir blyned* (desiderium mihi est circa Owenum, qui discessit a me abhinc triennio) 1, 21. *athrannoeth y kyuodes* (et post noctem surrexit) 1, 26. *ae porthes o bop bwyt* (et eum nutrivit omni cibo) 1, 33. *ac yna ydhinones* (et tum diluxit) 1, 9. Tamen etiam: *Heuel da ... auelles* (H. bonus vidit) Leg. praef. ac fortasse: *itdarnesti* (gl. agitare; i. e. agitavit te?) Cb. 88.

IS inficiens vocalem praecedentem: *ac y peris arthur* (et iussit A.) Mab. 1, 258. *yderchis arthur* (mandavit A.) 2, 389. *owein awnaeth aerchis y vorwyn oll* (O. fecit quae praecepit puella omnia) 1, 15. *gofyn fford aoruc owein yr gwr du. ac ynteu ae menegis* (quaerere viam O. a viro nigro, et ille monstravit eam) 1, 12. *gwarchetwis* (servavit; *gwarchadw*) 2, 377. *edeuis, edewis, emedewis, ymedewis* (sivit, reliquit; *adaw*) Leg. Mab. fq.

US, WYS, prior in Leg., posterior in codice rubro, utraque forma in cod. nigro Caerm., frequentissima in iis verbis quorum infinitivus desinit in *u*, ac denominativis in *-a, -aw*: *athuendiguiste awraham pen fit* (et te benedixit Abraham caput fidei). *athuendiguste aron a moesen* (et te benedixit Aron et Moyses) CN. carm. 10. *barnus* (iudicavit), *ekeskus* (dormivit; *kyscu*, dormire), *lekerus* (corrupit; *llygru*, vitiare), *eystedus* (sedit), *edelleghus* (misit; *ellwng*, mittere), *gurhaus* (nupsit; *gwra*, nubere, e subst. *gwr*), *elluydhaus* (profectus est in armis; *lluyd*, expeditio bellica) in Leg. *y kysgwys genthi* (dormivit cum ea) Mab. 3, 271. *nyt y llys agyrchwys* (non perrexit ad aulam), *y neuad agyrchwys* (aulam petivit; *kyrchu*) 1, 26. 36. *mae mi ath vyrywys* (ego sum qui te superavi; *bwrw*) 1, 244. *y gwisgwys owein ymdanaw peis* (induit O. tunicam; *gwisgaw*) 1, 20. *y dygwydwys y kyuoeth* (cecidit potestas eius; *dygwydaw*, cadere) 1, 252. *y tyfwys* (crevit), *y dygwydwys* (decrevit) 2, 232. *ar llu y babyllywys* (et exer-

citus castra metatus est; *pebyllyaw*) 1, 30. *llud aatnewydwys muroed llundein. o anriuedic tyroed aedamgylchynwys* (L. renovavit muros Londinii, innumeris turribus id circumdedit) 3, 297. *y goleuhawys yr awyr* (luxit aer; *goleuhau*) 1, 23. *y kennigywys* (obtulit) 2, 372.

T (TH post *r*) post liquidas: *kei a guant nav guiton* (C. percussit novem sagas), *ew a guant pen paluch* (ille percussit caput P.), *puy guant cath paluc* (quis percussit C. P.?) Cod. nig. carm. 31. *Aneirin ae cant* (Aneurinus id cecinit) An. p. 62. *ef a gant y pader* (cecinit suum pater noster) Mab. 1, 239. *ac ae gwant dros bedrein y uarch yr llawr* (et deiecit eum trans tergum equi in solum), *ac ae gwant dyrnawt* (eumque perculit plaga) 1, 258. 268. *e peth e kemirth* (res quam elegit), *can kemerth anilis en lle dilis* (nam elegit insecurum loco securi; interdum minus accurate *kemirt*) Leg. 2, 6, 30. 11, 35; in codice quoque rubro semper *kymerth* (sumpsit; = *kym-berth* ut hib. *as-bert*, infin. *kymryt*).

AWD frequentissima et omnium verborum communis terminatio, hodie (scripta *-odd*) sola fere usitata. Exempla e cod. nigro Caerm.: *y morvin aehellygaut* (puella quae immisit eum, fontem), *y vachteith ae golligaut* (virgo quae eum dimisit) carm. 38; e Mab.: *ac y parawd arthur eu bedydyaw* (et curavit A. eos baptizandos; supra *peris*) 1, 266. *y gadawd* (reliquit, desiit) 2, 19. *ny adawd neb yny chedymdeithas* (non admisit quenquam in societatem eius) 1, 236. *y kanhadawd* (permisit) 2, 31. 56. *marchawc aymwanawd athi* (eques qui concurrit tecum; supra *gwant*) 1, 260. *yna ydygwydawd y uam yn varw lewic* (tunc cecidit mater eius in animi deliquium; supra *dygwydwys*) 1, 237. *ydeistedawd wrth gaer ruuein* (stetit contra urbem Romam) 3, 272. *ef ae byryawd oll yr llawr wynt* (ipse illos deiecit omnes in solum) 1, 280. *trabarhaawd* (quamdiu permansit) 2, 48; absorpto *a*: *yny glwyfawd ar yr emennyd* (donec vulneravit usque in cerebrum) 1, 13. *y kerdawd* (profectus est) 1, 11. 2, 8. 33. 61. *yd helawd* (venatus est) 2, 22. *ef a lywyawd y gyuoeth* (rexit regnum suum) 3, 298.

Corn. AS (*-es*), YS (*-is*): *ihũs yn dour a scryfas* (Iesus in solum scripsit) P. 33, 3. *han gwyn ... ef a rannas yntreȝa* (et vinum divisit inter eos) 45, 1. *ha hy a wolas* (et illa lacrimavit) 224, 3. *c̃st a settyas ... an scovern arte ȝe dre hag an dyȝgthyas* (Chr. reposuit aurem in loco suo et eam reparavit) 71, 3. 4. *pedyr a gowsas. ihũs a gewsys* (P., I. dixit) 84, 4. 34, 3. *onan yn ban a sevys* (surrexit quidam) 81, 1. *gurek arall a leueris* (mulier alia dixit) 34, 3. *en rena a worȝebys* (illi responderunt), *en arluth a worȝebys* (dominus respondit) 67, 3. 4. *pub onan ol a ylwys* (unusquisque clamavit) 43, 2. *ef a doys* (iuravit) 85, 3. *an el a bregewthys* (angelus praedicavit) O. 229. Interdum absorpta per contractionem vocali: *me a sorras hag a tos* (succensui et iuravi) D. 1422; cf. *ros* (dedit), *dros* (attulit) inter anomala. ES iuxta *-as*: *y an kemeres. an arghans a gemeras* (illi eum ceperunt, argentum sumpsit) P. 70, 1. 103, 2. In eodem verbo invenitur terminalis T: *pan gemert kyg* (cum sumpsit carnem) 3, 2, praeterea non extans nisi in anomalis: *eth* (ivit), *dueth* (venit).

Arem. AS: *quen couls goas ne guelas den* (tam bonum puerum nemo vidit) Buh. 118, 4. *me suply doe nep am croueas dren dour neuez a descueuzas* (supplico deo qui me creavit, per aquam quam novam monstravit) 106, 17. 18. *em dascorchas* (expergefecit me) 12, 25. *cals a gouzafas* (multum passus est) MJ. 75 b; interdum *-az* neglegentiore scriptione: *a scoaz* (pulsavit) MJ. 76 a. *a restituaz*

(restituit) 83b. Eadem persona in constructione impersonali: *me guelas* (vidi) Buh. 88, 23. *me ho guelas* (vidi vos) MJ. 175a. *te a dazprenas* (redemisti) 174a. *hac y en lazas* (et ii interfecerunt eum) 134b. *mo goestlas* (spopondi ea) Buh. 158, 14. Cum contractione: *me ho ros hoantec* (dedi ea libenter) 164, 10. *me ros dezi* (dedi ei, fem.) 168, 17. Terminalis T nisi in anomalis: *aez* (ivit), *deuz* (venit), *grez* (fecit), de quibus vid. infra, non extat; itaque *canas* (cecinit) MJ. 79b. *quemeras* (sumpsit) 207a.

Plur. 1. pers. cambr. ASSAM, YSSAM, SAM (*-som*): *suydhocyon eryjassam ny huchof* (ministri quos enumeravimus nos supra) Leg. 1, 1, 3. *rey redeuedassam ny huchof* (ii quos diximus nos supra), *mel edeuedassam ny vchod*, *val, mal edeuedassam ny vchot* (ut diximus nos supra) Leg. 1, 5, 12. 2, 1, 7. 36. 2, 11, 38. *mwy noc adywedassam ni uchot* (maior quam diximus nos supra) Mab. 2, 6. *kanys rodassam ni idaw ef* (nam dedimus nos ei) 1, 265. *ydymdidanyssam ni* (nos collocuti sumus) 3, 14. *adodyssom ni arnaw ef* (quod imposuimus ei, nomen) 3, 35. *aphan doetham ni yma ni agawssam lewenyd apharch* (et cum venissemus illuc, cepimus laetitiam et honorem) 1, 36. *coet rywelsom ar yweilgi. yny lle ny welsam eiryoet vnprenn* (silvam vidimus in oceano, quo loco nunquam vidimus unam arborem) 3, 93.

Corn. SYN: *del wylsyn ny* (sicut vidimus nos) R. 807. *an corf a worsyn yn beth* (corpus posuimus in sepulcro) R. 49.

Arem. SOMP, cf. *gresomp* (fecimus) inter anomala; item apud Man. *lensomp* (legimus), hodie mollito *s* ut supra *kanzomp*, *kanjomp* (cecinimus), *dlezomp*, *dlejomp* (debuimus), *leverzomp, leverjomp* (diximus).

2. pers. cambr. ASSAUCH, YSSAUCH, SAUCH: *ryueduu hwyret y kerdassawch chwi* (mira fuit tarditas, qua iter fecistis vos) Mab. 3, 194. *tangneued a gawssawch* (pacem accepistis) 3, 200. Vetustum exemplum: *guodeimisauch* (passi estis) gl. Ox. 39ᵃ.

Corn. SOUGH (*-seugh*, = cambr. *-sauch*): *del welsough* (ut vidistis) P. 255, 2. *gwyr aleuersough* (verum dixistis) 50, 4. *corf cryst a gysseugh gyne* (corpus Christi, quod reliquistis mecum), *corf yn beth a worseugh why* (corpus in sepulcro posuistis vos) R. 38. 43.

Arem. SOCH, cf. *gousoch* (novistis) inter anomala; item apud Man. *lensoc'h* (legistis), hodie tamen secundum Lgn. *kanzot, kanjot* (cecinistis), *leverzot, leverjot* (locuti estis).

3. pers. cambr. ASSANT, YSSANT, SANT (*-sont*): *linisant* (gl. lauare salivis, faciem; i. e. polluerunt) Cb. 98. *er hen kefreythyeu a esteryasant arey onadunt aadassant yredec a rey a emendassant ac ereyll en kubyl a dyleassant ac ereyll o neuuyt a hosodassant... ac auarnassant eu cadu* (veteres leges examinarunt, viri sapientes Cambri, et quasdam ex eis reliquerunt intactas, et quasdam emendarunt, et alias omnino abrogarunt, et alias de novo posuerunt,... et iudicarunt eas esse servandas) Leg. praef. *elloskasant Aruon... etrikassant en e lluyd* (incenderunt Arbonem,... remanserunt in armis) Leg. 2, 2, 1. *chwech ereill agymerth vy arueu. ac ae golchassant... adodassant llieineu ar y byrdeu. ac a arlwydassant vwyt... adiodassant vy lludeticwisc* (sex aliae, puellae, sumpserunt arma mea et laverunt ea,... et straverunt lina supra mensas, et ministrarunt cibum,... et detraxerunt vestem meam pulverulentam) Mab. 1, 4. *y*

kerdassant wynteu ac y goresgynnassant... ac y lladassant eu gwyr oll. ac y gadassant y gwraged yn vyw (profecti sunt ipsi et depopulati, ... et interfecerunt eorum viros omnes, et siverunt mulieres vivas) 3, 274. *ac ayyuarchassant well idaw. ac awiscassant ymdanaw* (et salutarunt eum, et vestiverunt eum) 2, 8. *y trigyassant y nos* (manserunt per noctem) 1, 270. *ac y gwrhayssant y arthur* (et iure iurando obstrinxerunt se Arthuro; *gwrhau*) 1, 266. *sef ual ydeistedyssant* (sic sederunt) 3, 21. 34. *y lle y dodyssant y mab* (quo loco posuerunt puerum) 3, 28. *athrannoeth y bore y gwahanyssant* (et postridie mane discesserunt) 2, 66. *aphan welsant y teulu... y kychwynnasant* (et cum vidissent domestici, perrexerunt) 1, 258. *sef agawsant yn eu kyghor* (ita decreverunt in consilio suo) 1, 21. *wynt aglywsont* (ipsi audierunt) 3, 32.

Corn. SONS: *y hwalsons ol adro... onan y welsons... hag y lavarsons thoȝo* (quaesiverunt omnes circum, unum viderunt, et dixerunt ei) P. 154, 2—4. *pan yn caffsons* (cum eum cepissent) 142, 1.

Arem. SONT: *curun bras a spern... oar e quern cernet a lequesont garv* (coronam magnam spineam fronti eius imposuerunt ruditer) MJ. 115 a. *ne oun pe lech... en lequesont* (nescio quo loco eum posuerint) 188 b. *en disquensont glan emaes an langroas* (eum desumpserunt pure de cruce) 152 a. Hod.: *kanzont* (cecinerunt), *leverzont* (dixerunt).

Praeteritum secundarium.

Huius quoque temporis usum triplicem comprobant exempla, etsi non minus quam in lingua hibernica permiscetur usus temporum secundariorum in dialectis britannicis, vario quidem modo. Ut enim pro condicionali huius temporis praesens secundarium invenitur in exemplo cambrico mox sequente (alia videas infra in syntaxi): *pei asgorchymmynnassut nysgadwn* (si iussisses, non dimisissem eum), *nysgadwn* pro *nysgadasswn*, ita in cornica et aremorica dialectis huius temporis formae saepissime in significationem non solum praesentis sed etiam (in aremorica) futuri secundarii transierunt; cf. exempla hibernica p. 469. Itaque hodierna lingua aremorica ex hoc tempore condicionalem sibi formavit: *kanzenn* vel *kanjenn* (canerem, pro *kansenn*) etc.

Sing. 1. pers. cambr. ASSWN, YSSWN, SWN: *mi auynnasswn dy dihunaw yr meitin* (ego volueram te expergefacere bene mane) Mab. 2, 42. *ny darparysswn y rodi y neb* (non paraveram eum dare cuiquam) 2, 231.

Corn. SEN: *scrifys yw yn suredy ha ken me nyn lavarsen* (scriptum est certo, nec ego id narrarem aliter) P. 183, 1. *ny fensen... yn della bos wharfethys* (nolim tale quid accidere) D. 1492 sq. *the pygy cèrtan mensen* (te orare certo velim) R. 444. *guelas ow map y carsen* (videre filium meum desiderarem), *y carsen guelas an fou anotho* (desiderarem videre formam eius), *del garsen mur* (ut desiderarem multum) R. 442. 469. 846. *galsen y ta* (possem bene) R. 863. *lacka mester ny alsen y thyerbyn* (peiorem dominum, non possem eum convenire) D. 2776. *ny gansen* (non canerem) R. 866.

Arem. SEN (*-senn*): *monet de guelet ne cretsen* (ire ad eum videndum non essem ausus) Buh. 122, 12. *eguyt quement reux maz quevsenn* (propter quodcunque malum accepissem) MJ. 218 a.

2. pers. cambr. ASSUT, YSSUT, SUT: *buassei well itti pei rodassut nawd*

yr mackwy (fuisset melius tibi, si concessisses pacem puero) Mab. 1, 265. *pei asgorchymmynnassut nysgadwn* (si id iussisses, non dimisissem eum) 2, 48.

Corn. SES: *an guelesta a thyragos a alsesta y aswonfos* (si tu videres eum coram te, tunc posses eum agnoscere?) R. 861 sq. *a garsesta bynene* (amaresne tu mulieres?) D. 2838.

Arem.: SES: *petra neuez so hoarvezet na galsesde quet eguetou sarmon nac prezec* (quid novi accidit, propter quod non posses nobis sermocinari nec praedicare?) Buh. 74, 1. 2. *maz galses caffout* (ut posses accipere) MJ. 15b. *pan vihes chomet ... hon autrou ufvel a guelses* (si mansisses, nostrum dominum humilem vidisses) 213b.

3. pers. cambr. ASSEI, YSSEI, SEI: *y twrwf yn dyuot yn vwy yn da noc ydywedassei y gwr du im* (strepitus veniens multo maior, quam dixerat vir niger mihi) Mab. 1, 9. *ar vorwyn adoeth yn erbynn y that ac y ovynnawd idaw. py achaws y parassei carcharu y mackwy o lys arthur* (puella ivit obviam patri suo et interrogavit eum, qua de causa iussisset in vincula conici puerum ex aula A.) 1, 289. *deffroi aoruc arthur a gofyn ayysgassei hayach* (expergefactus est A. et quaerere, dormissetne paulisper) 1, 11. *ahynny nys gordyfynassei hi* (nec hoc consueverat illa) 3, 14. *lle y dygwydassei* (quo loco ceciderat) 2, 58. *pan y kollassei* (quando secesserat) 1, 37. *or agollassei* (de eo quod amiserat) 2, 21. *auanagassei* (monstraverat; al. *-yssei*) 1, 11. *odyno y gwelwn mal y managyssei y gwr du ymi* (tunc videbam, ut descripserat vir niger mihi) 1, 8. *am nat archyssei idi dywedut* (quia non iussisset illam loqui) 2, 42. *y kwn a nottayssei* (canes quos notificaverat) 2, 239. *val y gnottayssei, megys y gnottayssei* (ut consueverat) 2, 33. 3, 304. *yd oed yn y uarw lewic rac meint y dolur agawssei* (erat animo deficiens prae magnitudine doloris, quem acceperat) 1, 258. *a gofyn aoruc yr hynn o adawssei arthur udunt* (et quaerere coepit id, quod iis concesserat A.) 1, 2. *sef y gwelei y gweison yn saethu eu kylleill yn y lle y gwelsei gynon* (ibi videbat pueros sagittantes suos cultellos in loco, ubi viderat Cynon) 1, 12.

Corn. SE, SA: *pedyr ... a omdennas yn vrna del rebeghse* (Petrus conversus est, simulac peccavit) P. 86, 3. *rag an keth re ren crowse* (pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *bytqueth yn lan revewse* (semper sancte vixerat) 204, 2. *an ioul ynno re drecse* (diabolus in eo consederat) 47, 4. *heȝow pan eȝys yn mes cleves vyth nyth kemerse* (hodie cum ivisti foras, morbus nullus te ceperat) 157, 4. *c̄st del arse* (= *arghse*, ut Christus mandaverat) 199, 2. *kepar del welse* (sicut viderat) 123, 1. *pan welse* (cum vidisset) 208, 2. 223, 1. *ol y beyn yntremense* (omnem dolorem suum superaverat) 258, 3. *ef a doys ... bythqueth ef nan quelse* (iuravit se nunquam eum vidisse) 85, 4. *Pylat a vynsse gwyȝe bewnans Ihūs. ef a vynse gweȝe c̄st* (P. vellet, optabat servare vitam Iesu, servare Christum) 125, 1. 127, 2. *tekke alter ... ny alse den aspye* (pulchriorem aram nemo posset aspicere) O. 1178. *ef a alse bos yn ta* (ille possit bene esse) D. 1740. *me a garse y weles* (placeret mihi eum videre) D. 233. *me a vynse* (vellem) D. 3125. R. 447. *kymmys tra a lavarsa* (quidquid loquebatur) P. 112, 1. *del lauarsa ragon ny* (ut loquebatur, orabat, pro nobis) 56, 2.

Arem. SE: *ez guelse* (vidisset) MJ. 102b. *maz galse chom ez chomse* (si potuisset manere, mansisset) 205a. *a huy cafse* (et vos invenissetis) 234b. *da*

quent maz marvse (antequam moreretur) 64 a. *hoz scose ... clezef* (vos percussurum esse gladium) 39 b. *ha me crethe ... nam diliurse den* (et crederem neminem me liberaturum fuisse) 183 b. *ez lavare ez daczorchse dan trede dez* (dicebat se resurrecturum tertio die) 205 b. *ef a lavare ... ez daczorchse ... emaes en bez maz gourvezse* (dicebat se resurrecturum e sepulcro in quo iaceret) 167 a. *me deseve ... en mirse doe en croeas* (putabam fore ut eum salvaret deus qui eum creavit) 204 b.

Plur. 1. pers. cambr. ASSEM, YSSEM, SEM haud dubie; sed desidero exempla.

Corn. SEN: *tebel den ef mar ny fe ny nyn drosen thyso gy, na ve bos fals an denma nyn drossen ny bys deso* (si non esset malus hic homo, eum non tulissemus ad te; *drey*, ferre) D. 1976. P. 99, 2.

Arem. SEMP sine dubio, etsi desunt exempla.

2. pers. cambr. ASSEWCH, YSSEWCH, SEWCH sine dubio, etsi desunt exempla.

Corn. SYUGH: *wy ny ȝecsyugh* (vos non sumpseratis) P. 50, 2. *ny glewsyug yn nep plas sawor an parma vythqueth* (non sentiretis ullo loco odorem huius similem unquam) O. 1990 sq.

Arem. SECH: *a huy proffe ... ez rosech lin* (num probaretis vos dedisse linum?) Buh. 170, 14. *ne galsech quet ma muy hetaf* (non possetis magis me delectare) MJ. 153 a. *na gouzafsech* (ne pateremini) 40 b. *penaux gant poan garv ez marvsech* (quod cum supplicio crudeli morituri essetis) 21 a.

3. pers. cambr. ASSYNT, YSSYNT, SYNT: *kyfodi awnaethant y wassanaethu owein mal y gwassanaethassynt gynon* (surrexerunt ad ministrandum Oweno ut ministraverant Cynoni) Mab. 1, 12. *argwyr auynnyssynt y deffroi* (et viri voluissent, volebant eam expergefacere) 2, 8. *eu harglwyd a gollyssynt* (dominum suum amiserant) 3, 196. *hyspys oed gan bawp ... na welsynt eiryoet un wympach no hi* (persuasum erat cuivis, ... se non vidisse unquam formosiorem, quam eam, puellam) 2, 27. Pertinet huc e glossis Lxb. *roricsent*, si recte ita emendo *roricseti* (gl. sulcavissent).

Corn. SENS, SANS: *scruth own mur askemeras rag an marthus re welsens* (horror timoris magnus eos cepit ob miraculum quod viderant) P. 254, 4. *a pe ow thus ȝewy nym delyrfsens* (si essent homines mei, vobis me non tradidissent; angl. *deliver*) 102, 2. *pylat a ros ȝen vorogyon aga ro may lavarsans* (P. dedit militibus donum ipsorum, ut dicerent) 250, 2. *orth pylat ol y setsans* (Pilatum impulerant omnes) 117, 1. *y ny vynsans y ranne* (nollent dividere eam, tunicam) 190, 3.

Arem. SENT vetustiore exemplo comprobari nequit. Hod. *kanzent, kanjent* (canerent).

Passivum.

Flexionis personalis nullum superest vestigium, ne in praesenti quidem. De praeterito et de formis secundariis cf. quae supra adnotavimus de isdem temporibus verbi hibernici (p. 470). Invenitur igitur sola forma singularis

tertiae personae, quae per constructionem impersonalem additis pronominibus infixis ceteras quoque personas significat (pp. 411. 482). Formae per tempora hae sunt cambricae.

Tempora primaria.

Praes. ind.	Coni.	Praet.
cerir (carawr)	*carer*	*carat.*

Tempora secundaria.

cerit		*carassit.*

Tempora primaria.

Praesens et futurum.

Confusio eadem quae in activo temporum, praesentis et futuri, invenitur iam in libris vetustioribus. Quare discrimen non statuunt terminationes nisi modorum, indicativi *-ir* (*-awr*) et praesentis et futuri, *-er* coniunctivi. Comparo hic exempla utriusque terminationis.

Cambr. ind. IR (inficiens praecedentem *a*): *ny rithreithir y reuit* (non enuntiabitur lascivo), *ny chenir buyeid arffo* (non canetur hymnus in fuga) CN. carm. 2. *Hyueid hir ermygir tra vo kerdawr* (H. h. celebrabitur, quamdiu extabit fidicen) An. p. 64. *teyr fordh esereyr eurenynes ... atrederran saraet ebrenyn atelyr ydhy* (tribus modis contumelia afficitur regina, et tertia pars contumeliae regis penditur illi) Leg. 1, 3, 1. *ahene aelguyr goskorth e brenyn* (et hi vocantur comitatus regis) 1, 4, 1. *val hyn er rennyr, val hyn erenyr* (hoc modo dividitur, dividetur) 2, 1, 4. 5. *os en voruyn erodyr* (si data fuerit ut virgo) 2, 1, 9. *y chwedyl hwn aelwir chwedyl iarlles y ffynnawn* (narratio haec vocatur narratio comitissae fontanae) Mab. 1, 38. *iarlles y ffynnawn y gelwir* (comitissa fontanae vocatur) 1, 17. *ny helir twrch trwyth vyth hebdaw* (non fit unquam venatio T. T. sine eo) 2, 226. *or mynnir vy nyuot* (si postulatur venire me) 1, 250. *gwreic y gellir dywedut idi y bot yn deckaf or gwraged* (mulier de qua potest dici, eam esse formosissimam mulierum) 1, 17. *ony chennetteir* (si non mittitur; *cennattau*) 2, 218. Eaedem formae cum pronominibus infixis: *peredur uab efrawc ym gelwir i* (P. filius E. vocor ego), *gwalchmei ym gelwir i* (G. vocor) 1, 261. *Etlym gledyf coch ym gelwir* (E. gladii rubri vocor) 1, 276. *idawc cord prydein ym gelwir. ha vnbenn heb y ronabwy paystyr yth elwir ditheu velly* (Id. c. Brit. vocor. O princeps, dixit R., qua de causa tu vocaris ita?) 2, 375. *nyth ellyngir di y mywn* (non intromitteris tu) 2, 202.

Rarior terminatio AUR (AWR), de qua tacet Davies, apud Owen. (gramm. p. 112) futuro tributa, forsitan vetusto exemplo illustrari possit e carm. Cb.: *ni guorcosam nemheunaur henoid* (non magna societas mihi iungetur hac nocte).

Coni. ER (non inficiens vocalem, interdum mutans consonam ut p. 512): *guedy ganer emab* (postquam natus fuerit filius) Leg. 2, 1, 34. *pop din auedeter* (quisquis fuerit baptizatus) 2, 7, 4. *ni aglywn y kyrn pan ganer. ac aglywn y cwn pan ellynger. aphan dechreuont alw* (audiemus cornua, cum canetur, et

audiemus canes, cum dimittentur, et cum incipient latrare) Mab. 2, 9. *pan vynner idi tewi hi* (cum optabitur, cum iubebitur ea tacere) 2, 224. *ny helir twrch trwyth yny gaffer drutwyn* (non fiet venatio T. T. donec capiatur Dr.) 2, 226. Cum pron. inf.: *hyt tra ymgatter ynvyw* (quamdiu servabor vivus) 2, 221. *ydym wyrda hyt tra yndygyrcher* (sumus viri nobiles, quamdiu adimur) 2, 203.

Eadem forma suppletur imperativus, cuius non est forma propria: *taler yhi ehaguedy* (pendatur ei, mulieri, dos eius) Leg. 2, 1, 9. *na rodher* (ne detur) Mab. 2, 22. *kyweirer y minneu vy march* (paretur mihi equus meus) 1, 253.

Corn. ind. YR, ER (inficiens *a* ut cambr.): *ple kefyr dyv grous aral* (ubi invenientur duae cruces aliae?) D. 2576. *aban na gefyr ken* (quoniam non invenitur alia, arbor) O. 2503. *py kefer pren thy crousye* (ubi invenietur arbor ad crucifigendum eum?) D. 2535. *ymkener* (inter nos canetur) O. 562. *ny yllyr re the worthe* (non potes nimium coli; de infinitivi constructione passiva cf. p. 539) O. 1852. *rag y fynner mara kyller gans paynys mer ow dyswul glan* (nam cupitur si quitur, volunt si possunt cum cruciatu magno me delere plane) D. 2600 sqq. *rag y hyller ervyre hay welas* (nam potest considerari et id videri; cf. P. 60, 1: *ny a yl gwelas hag ervyre*, possumus videre et considerare) P. 20, 1. *mara keller y wythe* (si potest is prohiberi) D. 3058. *del redyer yn lyes le* (ut legitur multis locis) D. 1168. *man gueller a uer (ver) termyn* (ut id cernetur brevi tempore) D. 1940. 1963. 2200. Cum pron. inf.: *en tas a nef ym gylwyr* (pater de caelo vocor) O. 1. *master genough ym gylwyr* (magister a vobis appellor) D. 873.

Coni. ER (non inficiens): *na sconyer pendra wreny* (ne recusetur quidquid faciemus) D. 190. *kettyl yn geffo an bay yn cacher* (simulatque habebit osculum, is corripiatur) D. 987. *may haller govos* (ut possit sciri), *may haller ry* (ut possit dari), *may haller aga iugge* (ut possint iudicari) O. 2102. D. 2076. 2252.

Arem. ind. praes. duplici forma (ut hodie quoque) ER (cf. p. 89? 96? infectionem non invenimus) et EUR (= cambr. *-awr*): *Dirinon ez hanuer* (D. nominatur, locus) Buh. 148, 16. *quement en bet man a ganer* (quae multitudo in hoc mundo nascitur, quicunque nascuntur) 144, 7. *lavar dif... na mar mireur quet ez metou* (dic mihi... an servetur apud te) MJ. 194b.

Coni. et fut. ER (hod. *-or*; cf. *-et*, hod. *-ot*, p. 514; interdum *h* praemisso): *maz disclerhier pep materi* (ut explicetur omnis causa) Buh. 150, 10. *maz galler ma blam ma tamall* (ut possim accusari, reprehendi) 174, 9. *maz achifher en coan man* (ut perficiatur cena haec) MJ. 54a. *deoch [ez] renther mar queret* (reddetur vobis, si vultis) 220a; tamen etiam *-eur*: *maz achefheur* 21b.

Ceterae personae hic quoque significantur pronomine infixo vel praemisso: *gant guentl hac anquen em bener* (dolore et angustia crucior) Buh. 94, 22. *a dreff piler nem gueler* (post pilam non videbor) 54, 12. *breman ez consacrer ac ez baeleguer* (nunc consecraris et fis presbyter) 180, 13. 14. *duet poz peder* (venite quia rogamini), *rac dreist pep pen hoz goulener* (nam supra omne caput flagitamini) 122, 7. 9.

Praeteritum.

Suppletum formis participii britannice sicut hibernice.

Cambrica lingua — exceptis paucis exemplis desinentibus in S (*ss*) —

cum signo huius temporis T variat vocales sicut in activo cum signo *s*, ut terminationes *-at*, *-et*, *-it*, *-wyt* respondeant activis *-as*, *-es*, *-is*, *wys*.

AT: *y coet a welat ar y mor* (silva quae visa est in mari) Mab. 3, 93. *y kaffat y grib* (captum est pecten) 2, 246.

ET: *mab aanet idi* (filius natus est ei), *sef enw adodet arnaw* (hoc nomen datum est ei) Mab. 3, 90. *y rodet y uorwyn y leuelys* (data est puella L.) 3, 298. *y danuonnet* (missus est), *y gossodet* (locatus est) 3, 191.

IT: *minneu a vynnaf yr ymdidan da aedewit y minneu* (ego volo collocutionem bonam quae promissa est mihi; act. praet. *edewis*) Mab. 1, 2.

WYT: *ystauell a gweirwyt* (cubiculum paratum est), *y varch a gyweirwyt* (equus paratus est) Mab. 1, 251. 253. *kei a vyrywyt* (C. superatus est; *bwrw*) 1, 23. *ar hynny y trigywyt* (posthac constitutum est) 2, 23. *ardor y mywn agaewyt ual na allei owein vynet odyno* (et porta intus clausa est, ut non posset O. abire inde) 1, 14. *achynghor agymerwyt* (et consilium captum est) 3, 93. *ac ual y bedydywyt* (et ut baptizatus est) 3, 200.

Eadem forma pro plurali: *yd ellyngwyt y kennadeu* (missi sunt nuntii) Mab. 2, 30. Cum pronomine infixo 1. pers.: *ny bu hir yni ymbyrrywyt i* (non fuit diuturnum, donec sum deiectus ego) 1, 9. *kam ymbyrywyt i doe* (quamquam deiectus sum heri) 1, 23. *y dyd ymurdwyt yn uarchawc urdawl* (dies quo ordinatus sum ut eques ordinarius) 2, 17.

Cornice et aremorice variis his formis respondet una AT (AS corn., p. 154).

Corn. AS: *pan dorras queth an tempel* (cum frangeretur velamen templi) D. 3088. *y torras en veyn* (fracti sunt lapides) P. 209, 4. *yn della y re ȝyskas* (ita sunt instituti) 80, 3. *aban dallathfas an lywe* (ex quo inceptum est diluvium) Cr. 2467.

Arem. AT: *pan ganat dre patricc e proficiat ezro sanct mat* (cum natus est, per Patricium est praedictum, eum esse sanctum bonum) Buh. 208, 20. 21. *douar riuelen ez hanuat an placc man gant an anciendet* (terra R. nominatus est hic locus ab antiquis) 148, 8. *dre exces ez opressat* (per vim oppressa est, puella), *an mab bihan a diouganat* (puer parvus promissus est) 46, 3. 8. *ez stlegat gant cry da ty cayphas* (abreptus est cum clamore ad domum C.) MJ. 76 a. *ez renat oar an mintin mat da pylat* (ductus est primo mane ad P.) 83 a. *eno ez cannat* (ibi verberatus est) 105 a. *ez barnat dre den da mervell en croas* (damnatus est per hominem, ut moreretur in cruce) 106 a. *hon roe mab doentat a cruciffiat* (rex noster, fili dei patris, qui crucifixus es) 173 b. *ne guelat muy iniquite* (non visa est maior iniquitas) 93 a. *ma mab ... am goat a furmat* (mi fili, qui e sanguine meo es formatus) 127 a. *peheny a injuriat hac a offensat* (qui iniuria et offensione affectus est) 36 a. *ez lacat an oan da doen ann langroas* (positus est agnus ad portandam crucem) 122 b.

Rarissima exempla terminationis S (= *ss* hib., pp. 49. 120. 478) haec invenimus cambrica: *ef alas* (ille occisus est; ibid. *y lladwyt*) Mab. 1, 235. *orllas* (si occisus est) 1, 22. *ac yna y llas* (et ibi occisus est; ibid. *y lladwyt*) 2, 244. 245; ac *nywys* (non est compertum) 2, 225. 226. *a wys* (estne compertum?) 2, 235, quocum concordat aremoricum *gous*, *goux*, cf. inter verba anomala.

Participia.

Participiorum formae propriae britannicae ut hibernicae non sunt nisi passivi, praeteriti et necessitatis. Participium praesentis activi quomodo circumscribatur, infra exponetur (p. 538).

Participii praeteriti passivi forma cambrica vetusta ETIC (ampliore derivatione profecta a primitiva forma participii, quae in usum praeteriti abiit, conferenda adiectivis latinis ut *dediticius*, *surrepticius*): *dometic* (gl. domito) Ox. 39ª. *tinetic* (gl. tincta) 40ª. *malgueretic* (gl. deceptus), *diguolouichetic* (gl. proditus) 41ᵇ. *termiscetícion* (gl. sollicitos) 38ª. *hantertoetic* (gl. semigilatis), *dodocetic* (gl. inlatam) inter gl. Lxb. *melldicetic* (maledictus), *bendicetic* (benedictus), *yscumunetic* (excommunicatus) L. Land. p. 114. In libro rubro scribi solet EDIC (destituta *t*, hodie utraque consona destituta *-edig*): *lladedic* (occisus) Mab. 2, 38. *briwedic* (vulneratus) 2, 53. 54. *canmoledic* (comprobatus) 2, 28. *madeuedic* (placatus) 2, 24 etc.

Propius ad hib. *-ithe* accedit eiusdem participii forma cornica *-is*, aremorica *-et*, quae in neutris quoque verbis usurpatur, a terminatione praeteriti differens vocali infecta.

Corn. IS, YS: *Iosep den keris* (I. vir amatus), *Ihũs ganso o keris* (I. ei erat adamatus) P. 215, 3. 214, 4. *ahanas ythew scrifys* (de te scriptum est) 14, 2. *kelmys yv . . . yn y golmenow* (vinctus est in vinculis suis) 212, 3. *o tewlys* (constitutum erat) 41, 1. 214, 3. Formam primitivam forsitan servaverint *benegas* (benedictus) P. 24, 1. 30, 2, alias scriptum *beneges* O. 1745, *benyges* O. 819, *bynyges* fq. ut O. 831. D. 230. 253. 274. 283 etc. — sed etiam *benegis* P. 169, 3. *bynygys* D. 281. 424, *bynygeys* D. 400 — et *malegas* (maledictus) Cr. 901. 908. 935, *mylyges*, *mylleges*, *myleges* O. 311. 580. 610, contra *mylygys*, *myligys* D. 137. R. 2161.

Arem. ET: *gallout so roet dezaf* (potentia est data ei) Buh. 78, 18. *vn re so cuzet* (aliquis est occultus) 58, 16. *ez off prenet* (sum redemptus) 10, 15. *sant devvy aman da bout ganet proficiet edy* (sanctum D. hic fore natum, praedictum est) Buh. 2, 13. *Runniter aman of hanuet* (R. hic sum nominatus) 8, 19. *an mab man so diouganet* (puer hic qui praedictus est) 8, 8. Semel invenimus *-at* consonantiae causa: *ameur crucifiat* (qui sum crucifixus) MJ. 178a. Ceterum cf. quae infra proferentur de cornica et amorica compositione temporum.

Participii necessitatis forma vetusta cambrica ATOI, ATUI, ITOI, respondens hibernicae vetustae *-ithi*, *-thi*, est supponenda ex hodierna cambrica *caradwy* (amandus).

Eiusdem cornica terminatio ADOW servatur in his exemplis: *du caradow*, *Ihũs caradow* (deus, Iesus amandus, amabilis) P. 45, 4. 159, 3. 218, 3. *en debell wrek casadow* (mala mulier abominanda) 159, 1. *yn pren seygh ha casadow* (in arbore sicca et abominanda) 170, 4.

Eiusdem participii, quod deest in hodierna lingua aremorica, vetusta forma inesse videtur in nominibus virorum chartularii Rhedonensis: *Benitoe*, *Venitoe* 1, 8. 2, 16. *Portitoe* 1, 9. 2, 14.

Tempora secundaria.

Concordant cambrice et aremorice (vix aliter cornice) sicut hibernice cum formis participii praeteriti, quales quidem procrearunt dialecti cornica et aremorica.

Praesens (et futurum).

Cambr. IT (hib. vet. *-ithe*, *-the*, p. 480). Ind.: *ar mackwy mut y gelwit peredur yna* (et puer mutus vocabatur P. tunc) Mab. 1, 268. *pan tynnit y cledyf oe wein. ual dwy fflam o tan awelit* (cum trahebatur gladius e vagina sua, ut duae flammae ignis cernebantur) 2, 381. *aphaluawt atrewis y llew ... ual y gwelit y holl amysgar* (et ungue feriit leo, ... ut viderentur omnia eius exta) 1, 34. Coni.: *ymdidan aorugant am benn y carw y bwy y rodit* (deliberare coeperunt de capite cervi cui daretur), *iawn ymedreis i am benn y carw na rodit y neb yny delei ereint* (iuste proposui ego de capite cervi, ne daretur cuiquam donec veniret Gerontius) 2, 22. 28. Cond.: *pei lledit y pryf ny chaffwnn i o glot vwy noc un ohonawch chwitheu* (si occideretur serpens, non haberem ego plus gloriae quam unus e vobis) Mab. 1, 278. *ny ellit dwyn bwyt yr sawl vilioed yssyd yma. ac o achaws hynny y mae y sawl velineu hynn* (non posset parari cibus multis milibus, quae adsunt hic, et hac de causa est multitudo haec molinarum) 1, 279.

Non differt forma 3. pers. plur.: *oedynt kynwlypet achyttynnit or auon* (erant aeque madidi, acsi traherentur e fluvio) Mab. 2, 379. Ceterae personae significantur pronominibus infixis: *sef achaws ymgelwit y du trahawc* (propterea vocabar niger oppressor) Mab. 1, 271. *pei ath ledit ti yno nyt oed itt ath wnelei yn vyw dracheuyn* (si tu occidereris ibi, non esset tibi qui te rursus vivum faceret) 1, 273.

Corn. YS: *ellas pan thybrys an tam* (eheu, quando edebatur offa) O. 762.

Arem. ET. Indicativi rara exempla: *ez saludet* (salutabatur) MJ. 115 a. *ne gallet quet nepret ma remediff* (non poteram unquam sanari) Buh. 118, 17. Frequentiora coniunctivi et condicionalis vel potentialis: *voar ma aeur na murmuret a dref ez chimy* (leg. *chimiff*; de sorte mea ne murmuretur, a tergo manebo) Buh. 54, 9 sq. *ret eo pep tu ez conduhet hac ez macquet* (necesse est ab omni parte educetur et nutriatur) 108, 14 sq. *ne caffet quet guell eguedoff* (non inveniatur melior quam ego) 84, 4. *ma caffet dour* (si inveniatur aqua) 100, 9. *ancaezraf nan* (leg. *han?*) *netaf caffet* (pulcherrimus et nitidissimus qui inveniri potest, fons) 100, 16. *ez voe quenn tennet sclaer maz niveret e esquern sacret* (ita tentus est ut clare numerarentur ossa eius sacrata) MJ. 134 a. *donaf maz galhet* (quam possit profundissime) 97 a. *na ne alhet ... comps deoch antier hanter na trederann* (nec posset dici vobis totum, dimidium nec tertia pars) 13 b. Hod. *kared* (amabatur), *karred* vel *karfed* (amaretur) ap. Lgn.

Praeteritum.

Cambr. ASSIT, YSSIT. Ind.: *y gwr y mynnassit uy rodi i idaw omhanuod* (vir cui voluerant dare me invitam) Mab. 3, 22. *hoffach o lawer oed gan arthur meint y gwr du noc ydywedyssit idaw* (maior multo videbatur Arthuro magnitudo viri nigri, quam dictum erat ei) 1, 22. *nyt oed reit ytti namyn cadw y geir.*

aarchyssit itt (non erat necesse tibi nisi servare verbum, quod erat mandatum tibi) 2, 37. Cond.: *pei oet idaw. ef a ladyssit mal y lladwyt y tat ae vrodyr* (si aetas ei, occisus esset ipse sicut occisus est pater eius et fratres) 1, 235.

Corn. SYS: *mar sos du del danvansys* (num sis deus ut missum erat) P. 93, 2. Mira forma (coni.) *-ser*: *galser the rey* D. 537, vid. p. 539.

Arem. SET: *quent maz ganset parfet aedo* (antequam nasceretur, perfectum erat) Buh. 190, 7.

Infinitivus.

Non magis unius eiusdemque terminationis quam in lingua hibernica, sed variante forma, aut primitivus aut derivatus vario modo. Flexio non potest expectari; saepius praepositione cambr. *y* (= *dy*, hib. *do*), corn. *ȝe*, arem. *da* significatur. Addi possunt pronomina possessiva.

1. Infinitivus primitivus, congruens cum themate verbi. Cambr.: *ac abreid vyd itti y diodef hi yn vyw* (et aegrum erit tibi, tolerare illam vivum, tempestatem; rad. *def*, *dem*, hib. *dam*) Mab. 1, 8. *ac ymlad awnaeth ar sarff* (et pugnare coepit cum serpente) 1, 266. *achyuarch gwell awnaeth* (et salutare coepit) 1, 262. 274. *ti a wely y gellgwn yn kymell yr hydot* (videbis canes in pellendo, pellentes, cervos) 1, 274. *agellwng yuarch ymywn ... allad tan aoruc* (et introducere equum, et elicere ignem) 1, 31. *ac estwng eu penneu aorugant* (et demittere capita sua coeperunt) 1, 7. *amheu yr hynn ... nysgwnafi* (hoc non negabo ego) 3, 270. *achymryt y ffonn yny law. atharaw* (ei sumere fustem in manum et caedere) 1, 7. *bwrw* (deicere, conicere), *galw* (clamare, vocare), *kadw* (servare) fq. Huc pertinet infinitivus denominativorum desinentium in A: *a bwyta aorugam* (et cenare coepimus; *bwyt*, cibus) Mab. 1, 5. *dyret y uwytta* (veni cenatum) 2, 59. *mynet y hela* (ire venatum), *delych gyt ami y hela* (venias mecum venatum) 1, 33. 288. *sef agawsant yn eu kyghor kanhadu idi gwra* (ceperunt consilium, permittere ei nubere) 1, 21. *ny deuthum i yr gwreicka* (non veni ego ad sumendam uxorem; *gwr*, *gwreic*) 1, 272. Praesertim *-atta*, *-otta*: *lletratta, lattratta* (latrocinari; subst. *lleidyr, lleidr*, latro) Mab. 3, 156. 157. 158. *pyscotta* (piscari; e pl. *pyscawt*) 1, 244. *cardotta* (mendicari; subst. *cardawd*, eleemosyna) 3, 157.

Corn.: *pu a woras yt colon cows yn delma* (quis posuit in corde tuo loqui ita?) P. 81, 4. *hy a ve gesys ȝe goȝa* (ea cadere sita, demissa est) 184, 3. *maner o ȝen eȝewon ... an preson govyn onon* (consuetudo erat Iudaeis e carcere poscere unum) 124, 4. *goȝaff paynys pan vynnas* (tolerare cruciatus cum voluit) 3, 4. *Pylat yn ta a woȝye y ȝe gusel dre envy* (P. probe sciebat eos suadere propter invidiam) 127, 1. *mur a ioy askemeras y ȝe ȝeank yn della* (multum laetitiae eos cepit, quod evasissent ita) 251, 2. *mar syo prys danuon genes tus ervys* (si tempus est mittere tecum homines armatos) D. 938.

Arem.: *ez duy da barn* (veniet iudicatum) Buh. 102, 17. *da clasq* (ad quaerendum) 30, 11. 32, 13. 184, 10. *da comps* (ad loquendum) 34, 22. 36, 7. 184, 12. *ma cacc* (me mittere) 4, 19. *da heul ... a grif* (te sequi faciam, te sequar) 14, 4. *gouzaf, gouzaff* (pati) 154, 28. 206, 9. *quelen* (ducere), *goulen* (quaerere) fq.

2. Infinitivus derivatus finales consonas aut servavit, ut frequentiorem *-t* cum variis vocalibus (cf. hib. *-ad*, *-ed* etc.), rariores *-c*, *-l* (*-ll*), *-n*, aut abiecit ut plerumque terminalem *m*.

Terminationes AT, ET, IT, OT, UT. Cambr.: *ti a geffut orderchat ar yr un a vynnut onadunt* (tu possis amare unam quam velis ex iis) Mab. 1, 272. *aorchymynnwys yr kiwtawtwyr adeilat tei* (iussit cives aedificare domos) 3, 298. *dechreu yvet y med* (incipere bibere mulsum) 1, 2. *ac yuet aoruc* (et bibere coepit) 1, 16. *danwaret ... aoruc peredur* (imitari coepit P.) 1, 238. *heb diodef gwelet dyn* (non sustinens videre hominem) 1, 18. *acherdet y fford awneuthum* (et pergere via coepi) 1, 3. *cymryt aoruc* (sumere coepit) 2, 216. *y gymryt gwr* (ad sumendum virum) 1, 21. *agwrthot hynny aoruc* (et refutare coepit hoc) 2, 372. *adywedut aorugum* (et dicere coepi), *ac ymchoelut* (et vertere) 1, 5. 9.

Cornica exempla (*-as*, *-es*, *-os* pro *-at* etc., p. 154): *ȝe veras worth c̄st y eth* (ad videndum de Christo iverunt; *meras*) P. 216, 2. *ny a yll gwelas* (possumus videre; cambr. *gwelet*) 12, 3. *golyas ny yllough* (vigilare non potestis) 55, 4. *rys yv porris batayles* (necesse omnino est proeliari) 51, 1. *rag cafos ran vras an pencon* (ad accipiendam magnam partem pensionis) 38, 2.

Aremorica: *ez troff daz coffat* (convertor ad reminiscendum tui) Buh. 198, 15. *kouffat*, *couffhat* (id.) MJ. 14a. 64a. 203b. 204a. 232b. *couffhat* ('reminisci'), *ancouffhat* ('oblivisci'), *cretat* ('fideiubere'), *cuezedicat* ('dolere'), *angoessat* ('auxiari') Cath. *me aielo ... eguit e querchat* (ibo ad eum quaerendum) Buh. 138, 7. *pret eo plen louenhat* (tempus est plane gaudendi) 28, 22. *maz guillif plen laouenhat* (ut possim plane gaudere) 44, 19. *me gray euezhat* (faciam vigilare, vigilabo) 90, 12. *eguit an fez he neuezhat* (ad renovandam fidem) 14, 2. *lacat* (ponere) Cath. MJ. 177a. 201b. 219a. *laquat* (id.) Buh. 154, 28. *mar car touet* (si placet ei iurare) 170, 16. *ez eo ret techet* (necesse est fugere, abire) 92, 22. *ma quemeret* (me accipere) 18, 5. 20, 4. *he quemeret* (eam accipere) 22, 5. 188, 3. *quempret* (capere) Cath. MJ. 17a. 64b. 75a. 222a. *guelet ne gallaf* (non possum videre) Buh. 192, 7. *da guelet* (ad videndum) 36, 11. *da miret* (ad custodiendum) 118, 10. *dam miret* (ad tuendum me) 10, 16. 134, 19. *da cuzet* (ad occultandum) 46, 15. *da lauaret* (ad loquendum) 126, 7. *afet* (osculari) Cath. MJ. 186b. *da afvet* (ad osc.) 46b. *sellet* (tueri, aspicere) MJ. 183a. 193a. *stouet* (inclinare) 144a. *gallout* (posse, potestas) Buh. 78, 16. *ret eo diff caffout blam* (necesse est me habere dedecus) 174, 6.

Rarissima terminatio EC, IC. Cambr.: *redec yn eu herbyn* (currere iis obviam, coepit) Mab. 2, 216. *ae waet ynteu yn rydec* (et sanguis illius in fluendo, fluens), *athri ffrwt owaet yn redec* (et tres fluvii sanguinis currentes) 1, 246. 247. *y eredic y tir dyrys draw* (ad arandam terram duram illam, alias *aradu*) 2, 222. Corn.: *resek* (currere, fluere) O. 773. Arem.: *redec* ('currere') Cath.

Terminationes EL, ELL, ILL. Cambr.: *edeleant kafael* (debent accipere; hib. vet. *gabál*) Leg. 1, 1, 4. *dywedut aorugum inneu bot ynda gennyfi kaffel aymdidanei ami* (dicere coepi, esse gratum mihi invenire qui colloqueretur mecum) Mab. 1, 5. *nyt oed vynych ytt gaffel bud* (non erat saepe tibi habere fortunam) 2, 216. *oed gyfyḡ ymi sefyll yny llannerch* (erat aegrum mihi stare in saltu) 1, 7.

Corn.: *drehevel* (erigere) P. 195, 4. 203, 3. *seuell ha coȝe* (stare et cadere) 22, 3. *te a yll seuel arte* (tu potes surgere denuo) 22, 4. *merwell prag y reys ȝoȝo* (mori cur eum necesse sit) 121, 2. *merwel* (mori) 70, 4. 89, 3. *kewsel ger vas* (loqui bonum verbum, non potuit; supra *cows*) 83, 3. *rag kewsell* (ad lo-

quendum) 140, 3. *pan glewas yn delma y ʒe gewsell* (cum audisset eos ita loqui) 249, 1. *y a vynne . . . leuerell gow* (volebant dicere falsum) 90, 3. *goʒevell* (pati; supra *goʒaff*) 134, 4. *heb fyllell* (sine defectu) 91, 3. *gelwell, gelwel, gylwel* (clamare) 203, 2; D. 1816. 2089; 955. 1897. *tewel* (tacere) D. 1320. 2385. *teulel, tevlel, tewlel, tywlel* (iacere, conicere) D. 2267. 2847. O. 1250. D. 257. *guyskel, gueskel* (percutere) O. 1665. 2734.

Arem.: *lesel* (relinquere) Buh. 26, 2. 28, 7. 58, 6 etc. *lesell* ('sinere') Cath. MJ. 192 a. *me so maruaillet . . . dilesell an cur . . . ha techet* (miror, deserere eum curam et abire) Buh. 82, 6. *da guenel* (ad pariendum) 44, 10. *ret eo guenell pe menell sur* (necesse est parere aut manere) 92, 10. *guenell* ('eniti, nasci'), *menell* ('manere'), *meruell* ('mori') Cath. *guell ve dif meruell* (melius esset mihi mori) Buh. 40, 7. *meruell a graff* (morior) 162, 5. *mervell, mervel* MJ. 106 a. 204 a. *tevel* (tacere) 217 b. *fellell* (deficere) 56 b. 57 a. *cleuell* ('aegrotare'), *seuell* ('surgere'), *henuell* ('nominare') Cath. Denique cum dissimilatione *l* prioris vel alterius: *teurell* ('iacere') Cath. *teureul* MJ. 145 a. *gueruell* ('vocare') Cath. *derchell* ('tenere') Cath. MJ. 201 b, at *delcher* Buh. 6, 17. 32, 11. 64, 9. 154, 17; item *teurel, guervel, derc'hel* Man. (Lgn.), at *gelver, delc'her* Dum.

Rarissimae terminationis N (*-yn* = *gn*, *cn*; cf. p. 103) exempla cambrica: *dwyn* (portare, ducere, auferre) Mab. 1, 8. 2, 18. 20 etc. *adolwyn* (implorare, rogare) 1, 19. 240. 288. Cornica: *doen, doyn, down, doun* (portare, ferre) D. 3077. P. 111, 3. 166, 4. 173, 4. *don* (id.) 160, 3. 162, 3. 174, 3. D. 629. 659. 662. R. 486. 571; cf. *eʒon* (partum edere) P. 169, 3. Aremorica: *doen* ('portare'; *dougen* Man. Lgn. *dugen* Dum.) Cath. Buh. 20, 12. 52, 17. 54, 11. MJ. 4 a. 67 b. *eren* ('vincire, ligare') Cath. Man. *autren* ('nuere', annuere) Cath. MJ. 26 a. *antren* ('ingredi, intrare, introire') Cath. MJ. 207 b.

Terminalis M (cf. hib. *-am, -em*) cambrice non servatur nisi in exemplis vetustissimis: *dierchim* (ad poscendum) Cod. Lichf. (L. Land. app. p. 271). *diprim* (gl. essum; i. e. edere, cibus) Lxb. *molim* (laudare) Cb. Recentiora semper abiecta *-m* terminantur variis vocalibus *-i, -u, -aw*. I in primitivis: *y dalu ae uoli awnaf* (persolvam ei et laudabo eum, laudare faciam; *moli*, hib. *molad*) Mab. 2, 204. *pan uynner tewi hi* (si postulatur tacere eam, harpam) 2, 224. *lle iawn y rodi ef* (locus aptus ad dandum id) 2, 28. *rac eu bodi* (prae mergendo eos, ne mergerentur) 2, 246. *achyuodi aorugant* (et surgere coeperunt), *kyfodi aorugum* (surgere coepi) 1, 4. 6. *adoli* (venerari) 1, 7. *dwfyr y ymolchi* (aqua ad lavandum), *ac ymolchi aorugam* (et lavari coepimus) 1, 4. 5. *ac erchi agori aoruc* (et iubere aperiri coepit) 1, 7. 15. *amenegi aoruc* (et monstrare coepit), *adodi* (et dare), *ae porthi* (et perferre id) 1, 7. 9. U in primitivis et denominativis: *canu* (canere) fq. *mi aallwn arnaf dy garu yn vwyhaf gwreic* (ego sustinerem amare te maxime mulierum) 1, 262. *gallu* (posse) 2, 9. 38. 59. *gwerthu* (vendere) 3, 158. *dyscu* (docere) 3, 91. *prynu* (emere) 3, 149. *mynnu* (velle) 1, 12. 2, 22. 29. 3, 148. *kyrchu* (quaerere) fq. *ni dele ef talu* (non debet is solvere) Leg. 1, 5, 5. *cladu* (fodere; *clawd*, fossa) Mab. 3, 302. 303. *cablu* (blasphemare; subst. *cabl*) 3, 267. *adeleant guasanaythu* (debent servire; subst. *gwasanaeth*, servitus) Leg. 1, 7, 15. *par di y uedeginyaethu* (cura tu eum sanandum; *medeginyaeth*) Mab. 1, 267. Praesertim antecedente A (*-ha*) in denominativis: *dynessau awnaethum attaw* (appropinquare coepi ei) Mab. 1, 3. *pwy bynnac aallei y rydhau* (quicunque

posset eum liberare; *ryd*, liber) 1, 284. *a thristau aoruc* (et coepit tristis esse) 1, 26. *kennattau* (mittere; *kennad*, legatus) 2, 218. *agwrhau aorugant gwyr y iarllaeth y owein* (et se addicere coeperunt viri comitatus Oweno; *gwr*, vir) 1, 21. *goleuhau aoruc yr awyr* (lucescere coepit aër; *goleu*, lux) 1, 13. AW, IAW (hod. *-o*, *-io*, nisi sequitur *o* principalis) in denominativis plerumque: *kyweiraw*, *kyweiryaw* (praeparare) fq. *heb y lliwaw a lliw gwerthuawr* (non colorans id colore pretioso; *lliw*, color) 1, 15. *kyfodi aorugum agwisgaw amdanaf* (surgere coepi et vestire me), *gwedy gwisgaw vy arueu* (post induere, indutis armis meis; *gwisc*, vestis) 1, 6. 10. *cribaw* (pectinare; *crib*, pecten) 2, 204. *brithaw* (variegare colore; adi. *brith*) 2, 388. *llunyaw* (formare; subst. *llun*, forma) 3, 148. *medylyaw* (cogitare; subst. *meddwl*) 2, 30. *pebyllyaw* (tentorium ponere; *pebyll*) 1, 23. *luydyaw* (expeditionem parare; *llüydd*) 1, 21. *bedydyaw* (baptizare; *bedydd*, baptisma) 1, 266.

Cornica nusquam servans *-m* habet vocales terminales infinitivi *-y* et *-e* (*-a*). Y frequens in primitivis: *drey den yn payn a calla* (ferre hominem in cruciatum si possit) P. 21, 4. *hay worȝeby ny vynnas* (nec ei respondere voluit) 92, 4. *hy a vynnas y derry* (illa frangere voluit eam, pyxidem; *terry*) 35, 2. *an rena a yl ȝe ȝyska* (hi possunt te docere) 80, 3. Cambricis in *-u* (*-au*) et *-iaw* respondent cornicae E, YE, item non infrequentes terminationes: *rag y ranne*, *worth y ranne* (ad dividendum) P. 36, 2. 137, 4. *bewe ny ylly* (vivere non poterat) 207, 2. *ow care* (in amando, amans) 26, 2. *y gare* (eum amare) 139, 4. *ȝy laȝe* (ad eum occidendum) 114, 4. *Pylat a vynsse gwyȝe*, *ef a vynse gweȝe* (vellet servare) 125, 1. 127, 2. *rag gwerȝe* (ad vendendum) 38, 4. *rag y demptye*, *rag y worȝye*, *rag y vntye* (ad eum temptandum, venerandum, unguendum) 14, 1. 29, 2. 35, 2. *rag gorȝye* (ad venerandum) 228, 2. *ov plentye* (in accusando) 33, 3. *ȝe gronkye*, *ov cronkye* (ad flagellandum, in flagellando) 131, 3. 132, 1. *ȝey yvggye* (ad eum iudicandum) 118, 4. *ȝy gusulye* (ad consulendum ei) 119, 2. Loco *e* finalis ut alias non rara est A: *c̄st a ȝanvonas ȝe berna boys* (Chr. misit ad emendum cibum; *perna*, cambr. *prynu*) P. 42, 1. *may fynnas dijskynna* (ut vellet descendere; cambr. *disgynu*) 4, 3. *herdya an gew pan welas* (penetrare hastam cum videret) 221, 1.

Aremorici libri (Buh. MJ. Cath.) servarunt *m* infectam (cf. p. 116) terminationum IF, IFF, AF, AFF: *ret eo reif diff remet* (necesse est dari mihi remedium) Buh. 38, 17. *da reif*, *da reiff* (dare, ad dandum; cambr. *rodi*, *roi*) 46, 16. 200, 17. *pidif*, *da pidiff* (petere) 44, 11. 52, 8. *da sintif* (obsequi) 20, 15. *da nezaff* (ad nendum; cambr. *nyddu*) 168, 17. *da guisquaff* (ad vestiendum; cambr. *gwisgaw*) 26, 19. *da nessaf*, *parfetaff* (ad appropinquandum, perficiendum) 62, 20. *finissaf a mennaf net* (volo finire) 38, 14. *da punissaf* (ad puniendum) MJ. 13a. *dibriff*, *dibrif* (cenare) 5b. 20a. *cridiff* (credere), *crisquiff* (crescere), *midiff* (metere), *crougaff* (suspendere), *alaznaff* (anhelare, spirare), *crucifiaff* (crucifigere) Cath. Extant tamen iam in Buh. et MJ. pauca exempla infinitivi (ut hodie ac semper apud Man.) exeuntis in vocales: *locman reiz don treiza* (nauta peritus ad transvehendos nos) Buh. 8, 18. *guelchi a mennaf* (lavari volo) 104, 15. *rei* (dare) MJ. 12b. 209b. *pridiry* (meditari) 11a. *beza* (esse) 9b. 220b. De hodiernis formis supra l. c. exposuimus.

Temporum aut generum discrimen in infinitivo ut substantivo non differentia formarum notatur, sed praepositionibus adhibitis et constructionis modo.

Praeteriti igitur infinitivus significatur eadem forma, nisi quod cambrice plerumque praemittitur particula *ry* (p. 419), qua abstinent ceterae dialecti. Antecedunt praepositiones ut cambr. *gwedy* (post): *gwedy dyuot yr llys* (postquam ventum est ad aulam) Mab. 2, 20; corn.: *wose y terry* (postquam id fregisset), *woge merwel* (postquam mortuus erit) D. 1315. 1755. *war lergh drehevel* (postquam surrexero) D. 896; arem.: *goude guelet* (postquam vidit) MJ. 186a. *goude e quempret* (post eius captionem, postquam eum ceperunt) 75a. Interdum sine ulla nota praeteriti ut cornice: *why the geusel orth ihesu* (vos collocutos esse cum Iesu, credere nequeo) R. 1481. *rak ty the weles* (quia vidisti, credis) R. 1551.

Participium praesentis activi significatur infinitivo britannico, particulis praemissis, principio praepositionibus, quibus differunt dialecti: cambr. *in*, *yn* (a qua differt particula *yn*, ut; cf. pp. 189. 200), corn. *owth*, *ow*, arem. *oz*, *ouz* (= *gurth*, apud).

Cambr. IN, YN vetustius exemplum iam inter gl. Ox. invenimus: *hin cetlinau* (progredientes; cf. app.) 39[b]. Exempla recentiora innumera in Mab., in singulis fere paginis, ut 1, 1: *ydoed yn eisted yny ystauell* (erat sedens in cubiculo suo), *morynyon yn gwniaw wrth ffenestr* (puellae acu operantes ad fenestram).

Corn. OW (orta e *worth*, *wort*, quae origo comprobatur servatis tenuibus, mediis provectis, p. 190, denique ipsa *th* praemissa vocalibus): *ow tryle*, *ov tryle* (convertens) P. 40, 1. 107, 4. *me a ra ȝeugh spedye ow cafos c̃st* (faciam ut prosperetis capientes Christum) 39, 2. *ef a clewas an colyek ... ow cane* (audivit gallum canentem) 86, 1. *rag own ow crenne* (propter timorem tremens) 53, 4. *wy an kyff ... yn kyg yn goys ow pewe* (invenietis eum in carne, in sanguine viventem; *bewe*) 256, 4. *ef a thueth ... la(h)ys nowyth ov tesky* (venit leges novas praecipiens; *desky*) 107, 4. *wy a gyff bohosogyon ... warnough ow carme* (habebitis pauperes vos appellantes; *garme*) 37, 3. *me an clewas ov tyffen* (audivi eum vetantem; *dyffen*) D. 1573. Ante vocales (vel *h*) *owth*: *ow thastel* (conans) R. 395. *ow thysethe* (sedens) D. 932. 2342. *ow thesethe* (id.) D. 1328. *ow thegery* (aperiens) D. 2999. *ov thymwethe* (cavens) R. 1170. *ov themloth* (pugnans) D. 2509. *ovthomwryl* (se faciens; corr. manu rec.) D. 962. *ov thenwel* (vocans; *henwel*) O. 2729; quamquam etiam minus accurate: *ov ysethe* D. 1486. *ovymw.* (v. l.) D. 962. Forma primitiva *gorth* servatur ante pronomina possessiva: *a beghas orth ov ȝrayta* (peccavit me prodens) P. 145, 3. *yn anken worth ȝe welas* (in angore te videns) 172, 3. *worth ȝe vetye* (tibi occurrens) 20, 2. *hag y worth y dormontye y cuȝens y ben* (et illi eum cruciantes velabant eius caput) 97, 1. *orth y sywe lyes guas* (eum sequentes multos pueros, vidi) R. 557. *gensy prest ij venyn len esa worth y homfortye* (cum ea praesto erant duae mulieres fideles eam confirmantes) P. 167, 1. *worth agan gylwel*, *worth agan gelwel* (nos clamans) D. 955. R. 1770. *orth agas gylwel* (vos clamans) R. 2245. *worth agas yugge* (vos iudicantem, filium dei videbitis) D. 1333.

Arem. OZ, OUZ (pro *ourz* = cambr. *wrth*, ut alias; cf. Buh. 38, 5: *oz roen*, ut rex): *oz touet a te em doeto* (iurans an dubitabis?) Buh. 172, 1. *rac nam*

be blam oz chom aman (ne sit mihi vituperatio manenti hic) 98, 8. *me az guel mezet hac oz doetaff* (video te pudore perturbatum et dubitantem) 160, 16. *ouz couf'hat e cas* (reminiscens casus sui) MJ. 64a. *an heaul men guel ouz yselhat* (sol, eum video inclinantem) 208a. Exemplum mediae infectae: *ouz vale* (ambulantes; *bale*) 206a. In hodierna lingua *ô* (servans tenues, provehens *d*, inficiens ceteras medias, p. 200) ante consonas ponitur, *oc'h* (est etiam praep. *oc'h*, *ouc'h* pro *ouz* = cambr. *wrth*) ante vocales.

Idem fere significatur altera formula corn. *yn un*, arem. *en un*, cuius sunt exempla cornica: *yn vn fystene* (festinans, festinanter) P. 48, 2. 158, 3. 176, 1. 241, 4. 248, 1. *yn vn garme* (clamantes) 168, 1. *yn vn scolchye* (speculantes, insidiantes) 74, 2; aremoricum: *en un lavaret* (loquentes, loquens) MJ. 115a. 222b.

Passiva infinitivi constructio cambrica efficitur sequente praep. *o*: *kaffel mab ohonunt* (accipi filius ab eis, nacti sunt filium), *cymryt crip eur o arthur* (sumi pecten aureum ab A., coepit; sumptum pecten ab A.) Mab. 2, 197. 204. *y wisgaw o wenhwyuar* (ad vestiendum a G., ut vestiatur) 2, 20. *am uenegi ohonafi dy les* (propter dictum a me commodum tuum) 1, 19. *rac dy lad ohonaw* (ne occidaris ab eo; ad verbum: prae occisione tua ab eo) 1, 249. *gwedy dyuot ohonaw* (postquam ventum est ab eo) 2, 13. Item, ubi significatur praeteritum addita particula *ry*: *gwedy ryyssu or gwarthec eu bric* (postquam sunt comesi palmites eorum a pecore), *gwedy ryussu or dynewyt* (postquam est comesum a vitulis, stramen) Mab. 2, 373. 374. *gwedy rygyscu ohonaw* (postquam dormitum est ab eo) 2, 392.

Cornice vero et aremorice haud raro infinitivus passivi per periphrasin formatur, adhibito verbo substantivo, ut corn. *ef a galse bos guyrthys* (id poterat vendi) D. 535; arem. *goude bout cannet mab doe* (postquam verberatus est filius dei) MJ. 114b.

Si infinitivus passivi pendet ex altero verbo, ut posse, debere, facere, hoc ipsum britannice induit formas passivas, ut cambrice: *ni ellir lludias* (non potest impediri) Leg. 2, 11, 35. *gwreic y gellir dywedut idi y bot yn deckaf or gwraged* (mulier de qua potest dici esse eam formosissimam mulierum) Mab. 1, 17. *ar y llech y mae kawc aryant wrth gadwyn aryant. mal na ellir eu gohanu* (in lapide est lanx argentea cum catena argentea, ut non possint separari) 1, 8. *ti awdost na ellir kynnal dy gyfoeth di namyn o vilwryaeth ac arueu* (tu scis non posse defendi imperium tuum nisi virtute et armis) 1, 19. *menegi uot y hiarllaeth yn wedu. ac na ellit y chynnal onyt o uarch ac arueu amilwryaeth* (dicere, comitissa, esse comitatum suum orbatum, nec posse eum servari nisi equo et armis et virtute) 1, 21. *achelu y damwein hwnnw ny allwyt* (nec occultari potuit ille casus) 3, 29. *ni autwaenwn y neb a dylyer ykymryt y gantaw* (nos novimus, qui debeant sumi de eo) 3, 25. Item constructae cum infinitivo formae verborum auxiliarium *gwnaethpwyt*, *gorucpwyt*, quarum exempla infra sequentur inter anomala.

Cornice: *y hyller ervyre* (potest considerari) P. 20, 1. *mara keller y wethe* (si possit is prohiberi) D. 3058. *ny yllyr re the worthe* (non potes nimium coli) O. 1852. *may haller govos*, *m. h. ry*, *m. h. aga iugye* (ut possit sciri, dari, ut possint iudicari) O. 2102. D. 2076. 2252. *ha rena galser the rey the voghesegyon* (et hi poterant dari pauperibus) D. 537. *y fynner mara kyller ... ow dyswul*

(volunt, si possint, me delere) D. 2600. *mar ny wrer y wythe* (nisi fit eius custodia, nisi is custoditur) R. 341.

Aremorice: *maz galler ma blam ma tamall* (ut possim accusari, vituperari) Buh. 174, 9. *ne gallet quet... ma remediff* (non poteram sanari) 118, 17. *na ne alhet... comps deoch* (non posset vobis dici) MJ. 13b. *ne dleer* (v. l. *dleet*)... *e contraria* (non debet ei contradici) 71b. *ma guer a ranquer da derchell* (meus sermo debet servari) 56b.

De flexione impersonali et temporum compositione.

Flexionis impersonalis adhibitae in passivo, sicut in lingua vetusta hibernica (p. 482), exempla britannica supra prolata sunt. Sed vincula, quibus coërcetur hic flexionis modus in vetusta lingua, magis magisque laxantur in recentiore. E passivo transit in activum, ac pronomen, quod antea oportuit infigi, esse potest formae absolutae. Pauca eiusmodi exempla cambrica proferentur infra, ubi dicetur de constructione verbi cambrici. In communem autem usum abiit idem modus in dialectis cornica et aremorica; e frequentissimis exemplis satis erit haec attulisse.

Cornica: *me a gris* (credo) P. 63, 2. 126, 1. 200, 4. 230, 4. *te a ʒek* (portabis) 174, 2. *te a yll*, *ny a yll* (potes, possumus) 22, 4. 12, 3. *ny an pernas* (emimus eum) 105, 2. *why a ergh* (poscetis) 170, 1. *wy a gyff* (invenietis, habebitis) 37, 3. *why an clewas* (audistis eum) 95, 1. *y a armas* (clamaverunt) 42, 4. *y a leueris* (dixerunt) 51, 3. *me re welas* (vidi) 123, 4. *me re beghas* (peccavi) 104, 2. *te releuerys* (dixisti) 101, 1. *ny re gollas* (perdidimus) 246, 3. *y ret flamyas* (te accusarunt) 92, 2. *me ny gaffe* (non inveniebam) 116, 3. 142, 4.

Aremorica: *me a gourchemen* (praecipio) Buh. 26, 22. *me a preder* (cogito, curo), *me preder lem* (multum curo) 8, 4. 9. *me guelas, mo goestlas* (vidi, spopondi ea) 88, 23. 158, 14. *me a laeso* (relinquam) 8, 7. *a te a dle* (debesne?) 162, 19. *ny hoz les* (vos relinquimus) 16, 5. *ny a pedo* (petemus) 16, 9. *huy a guelo* (videbitis) 100, 8. *a huy proffe* (an probaretis?) 170, 12.

Cum hac flexione impersonali in isdem dialectis varia temporum compositio et circumscriptio increbruit, inprimis constructio participii praeteriti cum verbo substantivo facta ad significanda verbi passivi tempora tam primaria quam secundaria, quorum formae simplices magis servatae sunt in lingua cambrica. Adiunguntur autem sic participio, in quo modo servatur, modo perit vis praeteriti (*amatus sum. je suis aimé*), cum (*a*) verba defectiva variarum radicum, tum (*b*) formae radicis *bu*.

Cornica exempla. *a*) Praes. prim. variarum radicum: *pan of fythys* (quando devictus sum) D. 146. *yʒew prevys* (probatum est) P. 85, 2. *del yw scrifys* (ut scriptum est) 21, 1. 73, 2. 186, 4. 206, 2. *del yma scryfis* (id.) 209, 1. *byth reson ʒe laʒe nynges keffys* (nulla causa occidendi est inventa) 128, 4. *kymmys vs ordnys* (quidquid ordinatum est) 24, 2. Praes. sec.: *barabas ytho gylwys* (B. vocabatur) P. 124, 1. *bos mab du neb o leʒys* (esse filium dei qui occisus erat) 210, 4. *teller vyth nyngo keffis* (locus nullus inventus erat, ubi caput poneret) 206, 4.

b) Praes. prim. radicis *bu* (fut.): *del veʒaff hombronkis* (quomodo abducar) P. 61, 4. *avell du y fethyth guris* (sicut deus fies) 6, 4. *mara peʒa degis... yn*

vrna byth leuerys (si fuerit ille ablatus, tunc dicetur) 240, 3. 4. *dre gleʒe y fyth leʒys* (gladio occidetur) 72, 2. *en deʒyow a vyth guelys* (dies videbuntur) 169, 2. *drethos y fythyn sylwys* (per te salvabimur), *dretho ef prynnys bytheugh* (per illud redimemini), *pur wyr y fythons dampnys* (verissime damnabuntur) D. 287. 767. 3093. Coni.: *na vyf lethys* (ne occidar), *na uyf tollys* (ne decipiar) D. 1036. 2008. *re by gorthys, gorthys re by* (adoreris) D. 119. 2703. 35. *na vo golhys* (ut non lavetur) D. 860. P. 46, 4. *may fo leʒys* (ut occideretur, parabant) 98, 2. *fyan na veny kefys* (fugiamus, ne capiamur) 246, 4. *lemman na veny leʒys nynges forth ʒe omweʒe* (nunc ne occidamur non est via ad nos servandos) 245, 4. *may feugh (fevgh) sylwys* (ut salvemini) D. 5. 28. *saw y treys na vons sethys* (modo pedes eius ne ponantur) D. 863. Imper.: *beʒens gevys* (ignoscatur) P. 185, 3. *na veʒens clewys* (ne audiatur) 148, 2. Praes. sec.: *sawijs y feʒe* (servabatur) P. 25, 4; frequentius significans coni. vel cond.: *nyth nahaff kyn fen leʒys* (non negabo te, etsi occiderer, occidar) P. 49, 4. *a ny woʒas ow mestry bos ʒymmo may fes leʒys* (an nescis meam potestatem, esse penes me ut occidaris) 144, 4. *may fe bresys* (ut iudicaretur) 88, 3. *na veʒough temtijs* (ne temptemini) 52, 4. *py fens kefis* (ubi invenirentur) 151, 4. *may fens cregis* (ut suspenderentur) 163, 2. Praet. prim.: *yn henna y fuf genys* (in hoc natus sum) D. 2021. *govy pan vef genys* (vae mihi quod natus, nata sum) O. 1753. 2193. *kepar del fus acusyys* (sicut accusatus es) D. 1999. *pe dre gen re ves guarnys* (an per alios monitus es?) P. 101, 2. *dyllas cr̃st a ve rynnys* (vestis Christi divisa est) 190, 1. *pren be tewlys* (alea iacta est) 190, 4. *y fue gynys* (natus est) R. 1199. *gouy pan veyn genys* (vae mihi quod nati sumus), *re ben tullys* (decepti sumus) P. 246, 1. 2. *pan vons y kefis* (quando inventi sunt) 6, 2. *gans luas y fons gwelys* (a multis sunt visi) 210, 3. Praet. sec.: *neffre ny vean fethys* (nunquam essem devictus) P. 73, 1. *y fye guris* (facta erat, tunica) 161, 3. *prag a dampnys rebee* (cur damnatus esset) 187, 2. Inf.: *may fynnas . . . bos genys* (ut vellet nasci) P. 4, 3. *kyns ys boys colyek clewys* (antequam audiatur gallus) 49, 2. *y vonas leʒys* (eum interfici) 118, 1. 141, 3. 143, 2. 156, 2. *war lyrgh y vonas leʒys* (postquam interfectus esset) 240, 2.

Aremorica. *a*) Praes. prim.: *Runniter aman off hanuet* (R. hic sum nominatus, vocor) Buh. 8, 19. *pan off quemennet* (quando sum iussus) 122, 13. *pardonet out* (condonata, condonatus es) MJ. 15a. 198b. *diuset ezaedi* (electus est), *proficiet edy* (praedictum est) Buh. 2, 9. 13. *ezeo furmet* (formatus est) 44, 22. *so gourhemenet*, *so diouganet* (est mandatum, praedictum) 4, 4. 8, 8. *ny . . . so digazcet* (sumus missi) 186, 7. *laquet omp* (positi sumus) 126, 15. *ezoch choaset* (electi estis) 186, 9. *pan ouch diuset* (quoniam electi estis) 188, 9. *ezint spontet* (perterriti sunt) MJ. 215b. Eandem constructionem secuntur composita cum *em* reflexiva: *da servichaf doe . . . ezof em laquet* (servire deo proposui mihi) Buh. 28, 6. *pan off dan sanct em presantet* (cum me praesentavi viro sancto) 194, 7. 196, 6. Praes. sec.: *bezgoaz gant goas ne doan boaset* (nunquam puero assuefacta eram) Buh. 50, 7. *maz oas dre burzut symudet* (ut esses per miraculum obstupefactus) 74, 4. *hon chatal bras aioa gloaset* (armenta nostra graviter afflicta erant) 130, 7. *drezoa deffri proficiet* (ut certo praedictum erat) 184, 6.

b) Coni. et fut.: *me hoz requet . . . maz vizif graet francq am anquen* (supplico vobis, ut fiam liber a sollicitudine mea) Buh. 144, 1. *maz vizi bepret*

caffet pur (ut semper inveniaris purus) 102, 6. *ma corf dan doar preparet a vezo laquet* (corpus meum in solo parato ponatur) 142, 15. *ne vezo ganet* (non nascetur) 4, 21. *maz vihet nouet* (ut inunguamini) 138, 9. *refuset vihet* (repudiabimini) MJ. 35b. *maz vizint don diprisonet* (ut penitus liberentur) Buh. 204, 25. Imp.: *bezet cruciffiet* (crucifigitor) MJ. 106b. Praes. (et fut.) sec. (praesertim coni. et cond.): *gant oun ... na ven daffnet* (prae timore, ne damner) Buh. 162, 6. *me crethe ez ve pret ... ez ve rentet construet lenet* (crediderim esse tempus, ut vertatur, construatur, legatur) 116, 2. *da gouzout scler a huy ve quemeret* (ad sciendum certo, vosne recipiamini) 20, 20. *doe ra ve meulet* (deus laudetur) 130, 13. *salv ez vemp ny licenciet* (modo permittatur nobis) MJ. 72b. *salv ez vech yvez asezet* (modo etiam considatis) 7b. *ez vent redimet* (ut redimantur) 29b. *ez vihenn reet* (me vinctum iri) 30b. *avihe guerzet* (quod venderetur, unguentum) 15b. *maz vient don questionet* (ut interrogarentur) 219a. Praet. prim.: *pan viof presantet* (cum praesentatus sum), *pan viouf quemeret* (cum captus essem) MJ. 39a. 230b. *vn den aman a voe sebeliet* (homo hic est sepultus) Buh. 10, 25. *en lech maz voe rez badezet* (quo loco legitime baptizatus est) 104, 19. 106, 20. *dan mab maz voe diouganet* (leg. *man*, puero huic est praedictum) 78, 22. *goa ny lo man pan viomp ganet* (vae nobis nunc quod nati sumus) MJ. 223a. *maz vioch lamet* (vos esse demptos) 117a. Praet. sec.: *ez vise ganet* (fore ut nasceretur) Buh. 90, 1. Passiva forma: *pan vezer aman ganet* (cum quis hic nascitur) 16, 17. Inf.: *da bout ganet* (ad nascendum) 2, 12. 48, 2. 88, 15. *goude bout cannet* (postquam flagellatus est) MJ. 114b. *bezout vn mab bihan ganet* (natum fore puerum parvum) Buh. 84, 13. *dam bezaf nouet* (ut inunguar) 140, 14.

Eiusdem temporum circumscriptionis exempla recentiora et hodierna: *lennet oa, ez oa lennet* (legebatur), *lennet oue, ez oue lennet* (lectum est), *vezo lennet* (legetur), *ma vihe lennet* (ut legatur), *ma vise lennet* (ut legeretur) Man. *me a so caret* (amor), *me a voa caret* (amabar), *me a vezo caret* (amabor) vel *caret eson, c. e voann, c. e vezin* Dum. *kared ounn* (amor), *kared é oann* (amabar), *kared é oenn* (amatus sum), *ra vézinn karet* (amer), *ra venn karet* (amarer), vel *mé a zô karet, mé a oa karet* etc. secundum Lgn., qui addit formulas impersonales: *kared eur s. éar* (amatur aliquis), *kared édod* (amabatur aliquis), *kared é vior* (amabitur aliquis), *kared e véed* s. *vied* (amaretur aliquis).

E passivo idem componendi modus in activum transgreditur in verbis neutris, quorum tempora praeterita saepius significantur participio praeteriti formae passivae constructo cum verbo substantivo, tam cornice quam aremorice.

Corn.: *cothys of* (cecidi) D. 1440. *clevas bras es om dewleff devezys* (morbus magnus in manus meas venit) P. 156, 3. *pan o an tyr marya ogas zen beth deuethys* (cum tres Mariae prope ad sepulcrum venissent) 253, 1. *nevngo deuethys an prys* (iam venerat tempus) 200, 1. *hay vos deuezis ze oys* (et eum venisse ad aetatem) 10, 1.

Arem.: *coezet off e gou* (cecidi in falsum) Buh. 4, 16. *aman off manet* (hic mansi) 132, 7. *duet off, duet omp* (veni, venimus) 178, 4; 140, 9. 184, 9. *duet eo an pret* (venit tempus) 8, 21. *aet voan* (ieram) 12, 19. *en toull man ez oann manet* (in hac caverna manseram) MJ. 183b. *me aedoae ma hunan manet* (sola manseram) Buh. 60, 1. *duet mat ra vizi* (bene veneris) 76, 17. 178, 5. *deut mat ra vech, deuet mat ra vihet* (bene veneritis) MJ. 7a. 225a. *pan vihes chomet* (si

mansisses) 213b. Itaque duplici compositione: *so bezet forget* (fabrefactus est) MJ. 95a. *goude bout bezet lazet* (postquam interfectus est) 209a. Conferantur, quae Man. profert: *lennet eo bet, ez eo bet lennet* (lectum est), *lennet oa bet, ez oa bet lennet* (lectum erat), *e vezo bet lennet* (lectum fuerit); atque Dum. *me a so bed caret, me a voa bed caret* vel *caret eson bed, cared e voan bed.*

Interdum isdem formulis praesens circumscribitur ut corn.: *vmma nyngew ef tregis* (hic non moratur ille) P. 255, 4. *yn nef y fe3aff tregis* (in caelo morabor) 93, 3. *yn nef ny ve3yth tregis* (in caelo non moraberis) 46, 3; arem.: *un re... en ylis man so breman ehanet* (aliquis in hac ecclesia nunc moratur) Buh. 56, 12. *en placc man panouf ehanet* (hoc loco cum moror) 56, 1.

Ceterum activorum quoque verborum (transitivorum) praeteritum, quod cornice semper simplici forma redditur, per compositionem circumscripsit dialectus aremorica, adhibito verbo auxiliari *emeux* (mihi est, habeo), cuius flexio exponetur infra inter verba anomala.

Praet. prim.: *me meux cleuet* (audivi) Buh. 84, 10. 104, 13. *me meux torret scler he guerchdet* (infregi aperte eius virginitatem) 42, 3. *a diabell memeux sellet* (dudum tuitus sum) 156, 16. *me meux coniuret hac ameux euez gouezet* (coniuravi atque etiam scivi) 88, 16. 17. *da pep stat ameux relatet* (omni statui quem rettuli) 156, 19. *ameux dicourtes oppresset* (quam oppressi violenter) 42, 6. *me eo Merlin ameux vaticinet* (Merlinus sum qui vaticinatus sum) 48, 1. *me ameux net preparet banquedou* (sincere paravi epulas) 34, 3. *mar emeux carez dellezet* (si vituperationem merui) 50, 4. *gant queuz bras emeuz ef clasquet* (cum sollicitudine magna eum quaesivi) MJ. 189a. *eguet nameux graet* (quam feci) 119b. *hoaz nemeux quet contet an milvet rann* (nondum enumeravi partem millesimam) 13b. *te zeux graet gardis trayson* (fecisti crudeliter proditionem) MJ. 84b. *a te zeux hy santiffiat* (num eam, doctrinam, sacrasti?) 76b. *te azeux quemeret quic a den* (sumpsisti carnem humanam) 67a. *te azeux sclaer quemeret* (aperte sumpsisti, statuisti) 68b. *hon secret azeux ententet* (secretum nostrum audivisti) 18b. *an mat din divin infinit azeux... depitet* (bonum dignum, divinum, infinitum irritasti) 85a. *roet ezeux difme a devry da corff* (dedisti mihi indubie corpus tuum) 57a. *eguyt naz eux quet dalchet pur an hent* (quia non tenuisti pure viam) 67a. *e dorn hec en deveux lequaet en plat guenefme gouzvezet nep en deveux graet an fet se* (manum suam turpem posuit in patina mecum, scitote, qui fecit facinus istud) 59a. *dren deveux dellezet, hervez ma en deveux dellezet* (queniam, ut meruit) 100b. 216a. *nen deveux dygoret netra* (nihil aperuit) 213a. *an heny... nen deveux quet dellezet blam* (is qui non meruit opprobrium) 149b. *he deueux hoantet* (optavit, Nonita) Buh. 138, 15. *guelet onneux ny an lyen* (nos vidimus linteum) MJ. 200a. *cafet... onneux ef* (invenimus eum) 101b. *Barrabas onneux chouset da bout dilivret ... ha Jesus onneux concluet da bout ... cruciffiet* (B. elegimus liberandum, et J. statuimus crucifigendum esse) 118a. *ann ael onneux guelet* (angelum vidimus) 199b. *Jesus hon maestr ... honneux guelet daczorchet* (J. magistrum nostrum vidimus resuscitatum) 211b. *huy ... houz eux y lamet* (vos eos dempsistis), *huy ... ouz eux paeet an dle* (vos solvistis debitum) 175a. *ouz eux hat humen dazprenet* (prolem humanam redemistis) 237b. *ouz eux prederet calet re* (cogitastis rem nimis duram) 44b. *dren saffar ouz eux lavaret* (murmuratione quam extulistis) 59b. *dren ouz*

eux guelet (ut vidistis) 54 b. *en quic humen ... hoz eux quemeret* (in carne humana quam sumpsistis) 27 b. *pa hoz eux diouganet* (quoniam praedixistis), *hoz eux dif recitet* (recitavistis mihi) Buh. 26, 14. 16. *a huy oz eux eff euez nezet* (an vos nevistis id etiam?) 170, 1. 2. *mil pligiadur ... oz eux dif graet* (mille placita mihi fecistis) MJ. 153 a. *evel oz eux aman hanvet* (sicut nunc nominastis) 40 b. *an dle noz eux quet seder quemeret* (debitum quod nequaquam contraxistis) 44 b. *huy a pechet noz eux great noas* (vos peccati non fecistis tumultum) 36 b. *pan noz eux difme autreet* (quoniam non concessistis mihi) 37 b. *huy ho eux gouzafvet en bet man cals a poan* (vos passi estis in hoc mundo multum cruciatus) 174 b. *no deveux quet dellezet quen* (non meruerunt aliter) 99 a. Praet. sec. ind.: *breman ezeo aes ma esper amoa pell amser prederet* (nunc facilis est spes mea quam diu cogitaveram) Buh. 28, 2. *dre moa meur a guez dellezet* (ut multifariam merueram) MJ. 119 a. *an dle ho devoae quemeret* (debitum quod contraxerant) 175 a. *huy oz oa goulennet. hoz boa golennet* (vos interrogaveratis) Buh. 34, 2. 78, 4. Coni. et cond.: *quen na ve duet an pret ... ma em be quentaf gouzafvet* (donec venisset tempus, quo primus passus essem) MJ. 37 a. *na ve nep safar lavaret em be ef guerzet* (ne qua murmuratio efferretur me eum vendidisse) 214 b. *na tra en bet az ve graet cam* (nec quidquam in mundo quod feceris prave) 66 a. Pass. formae exemplum: *me en heny ameur cruciffiat* (ego sum is qui crucifixus sum, germ. den man gekreuzigt hat) MJ. 178 a. Item secundum Man. *me meus, a meus lennet* (legi), *me am boa, te a foa lennet* (legeram, legeras), *pa am bezo lennet* (cum legero), *me am bise lennet* (legerim, legissem); hod. secundum Dum.: *me emus caret* (amavi), *me em boa caret* (amaveram), *me em bezo caret* (amavero), *me em be caret* (amaverim), *me em bize caret* (amavissem) vel *caret emus, caret em boa* etc.; secundum Lgn.: *kared em eûz* vel *mé em eûz karet* etc., *ram bézô karet, ram béfé karet.*

Omnium dialectorum communis est alia circumscriptio frequentissima, qua actionem infectam significat infinitivus cum particulis participii loco additus verbo substantivo (cf. angl. *I am writing*).

Exempla cambrica: *ydwyfi yn darparu gwled itti* (paro epulas tibi) Mab. 1, 25. *yny uyd y gwaet yn hidleit* (donec manat sanguis), *yny oed y gwaet yn lliwaw y llen* (donec sanguis colorabat velum) 2, 11. *yny oed y crydyon yn dala kynnigen* (donec sutores concipiebant invidiam) 3, 153. *sef ydoed yn eisted diwarnawt yny ystauell* (is sedebat quondam in cubiculo suo) 1, 1. *y llech ydoed y kawc yn seuyll arnei* (lapis in quo stabat lanx) 3, 151. *aphan vei ef ygkaerllion yn dala llys* (et cum ipse in Castro Legionum habebat aulam) 2, 5. 6. *ac ual y bydynt yn kerdet* (et ut proficiscebantur) 2, 9. Item passive: *ydys yn lluydaw* (copiae contrahuntur, expeditio paratur), *ydoedit yn dyguori y wlat* (excitabatur regio) Mab. 3, 194; hodie intermisso pronomine possessivo: *ydys yn fyngharu* (amor), contra active: *wyf yn caru* (amo).

Cornica: *ol myns es orth ȝe vlamye* (omnis multitudo qui te accusat) P. 120, 3. *trystyns vs worth ow bluȝye* (tristitia me vulnerat) 53, 2. *yma ol tus an bysma yn certan worth y sywe* (omnis populus huius mundi certo eum sequitur) D. 441 sq. *pan esa c̃st ow pesy* (cum Christus oraret) P. 62, 1. *nagesa worth y grevye* (quod non gravaret eum, non erat membrum) 132, 2. *del esons worth y ȝygtye* (ut eum tractabant) 164, 1. *ny welyn yn fas ow bos mar veyll ow pewe*

(non videbam bene me tam viliter vivere) 220, 3. *ythew scrifys bos eleth worth ȝe wyȝe*, *yma scryfys bos eleth worth the wythe* (scriptum est angelos te servare) 14, 2. D. 96.

Aremorica: *oz crenaff bepret ezaedouff* (semper tremo) Buh. 198, 9. *an guentl yen so oz ma benaff* (dolor gelidus me compungit) 92, 15. *un re deffri so oz ma faziaff* (aliquis certo me turbat) 56, 16. *ez eux feunteun oz eyenenaf* (leg. *eyeunnaf*; fons scatet) 104, 14. *ayoa ouz gourvez* (qui iacebat) MJ. 189 a. *ez vez santel oz hon quelen* (sanctus nos instituet) Buh. 184, 17. *ne vihet quet pell oz sellet* (non diu, celeriter aspicietis) 158, 5. *me ... so bet oz doen fals testeny* (tuli falsum testimonium) 174, 2. Passive: *pan oat ouz e ren* (cum duceretur) MJ. 123 a.

Rarior est similis significatio actionis perfectae, quae in grammaticis cambricae hodiernae profertur, ut *wyf wedi caru* (amavi), aliena a ceteris dialectis britannicis. Cuius exempla e Mab. haec propono: *nyt oes namyn bot y iarll ae holl allu gwedy rydisgynnu wrth y porth* (non est, nuntius, nisi descendisse comitem omnesque eius copias ad portam) 1, 253. *aiuenegi uot y crydyon wedy duunaw ar y lad* (et nuntiari ei, conspirasse sutores de occidendo eo) 3, 153.*

Denique alia temporum compositio fit in omnibus dialectis, etsi minus late patens in cambrica, qua infinitivo verbi additur verbum faciendi, cambrice inprimis ad significandum praeteritum primarium forma *gwneuthum* (feci) vel *gorugum*. Cornice et aremorice eadem ratio, cuius exempla infra sequentur inter anomala, per omne verbum currit. Aremoricae formae recentiores: *lenn a rân* (lego), *lenn a ren* (legebam), *lenn a ris* (legi), *lenn a rîn* (legam), *lenn a rahen*, *lenn a rasen* (legam, legerem), *lenn a rer* (legitur), *lenn a reor* (legetur) Man., hodiernae: *karoud a rann* (amare facio, i. e. amo), *karoud a rinn* (amabo), *karoud a reann* (amabam), *karoud a rafenn* (amarem), *karoud a riz* (amavi) Lgn.

Verba anomala et defectiva.

Ad verbum substantivum accedunt tam verba cum eodem composita quam alia singularibus formis a ceteris differentia. Distinguo omnium quinque series.

I. Verbum substantivum praeter radices quasdam defectivas significatur britannice e radice I formis nonnullis, pluribus e radice BU.

1. Radici I tribuendae videntur formae cambricae praesentis primarii et secundarii *wyf*, *ydwyf* etc., *oedwn*, *ydoedwn* etc.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *ath ewythyr wyf* (et avunculus tuus sum) Mab. 1, 247. *lunet wyfi* (Luneta sum ego) 1, 31. *hyt hediw ydwyfi yn darparu* (us-

* Cum omnibus his conferendae sunt formulae simillimae, quibus hibernici generis dialectus gaelica recentior utitur in componendis temporibus. In passivo enim cum verbo substantivo (impersonaliter constructo) praeter participium componitur formula *iar mo* juncta infinitivo, ut *iar mo bhualadh* (post caesionem meam, postquam caesus sum), ut oriatur duplex series formarum: *ta mi buailte* (caedor), *bha mi buailte* (caedebar), *bithidh mi buailte* (caedar); contra *ta mi iar mo bhualadh* (caesus sum), *bha mi i. m. b.* (caesus eram), *bithidh mi i. m. b.* (caesus fuero). In activo infinitivus verbi subiungitur praep. *ag* (apud, in) aut *iar* (post), ut *ag bualadh* (in caedendo, caedens) et *iar bualadh* (post caesionem). Itaque: *ta mi ag b.* (caedo), *bha mi ag b.* (caedebam), *bithid mi ag b.* (caedam); contra *ta mi iar b.* (cecidi), *bha mi iar b.* (cecideram), *bithidh mi iar b.* (cecidero). Post particulas negativas et in ceteris modis non differunt nisi formae verbi substantivi.

que ad hunc diem ego sum parans) 1, 25. 2. pers.: *hyn gwr wyt* (vir maior natu es) 1, 2. *pwy wyt* (quis es?) 2, 215. *yr hynn ydwyt yny geissaw* (id quod es quaerens) 1, 5. 3. pers.: *mae mwyhaf gwreic agarafi yw hi* (quam maxime amo mulierum, est ea) 1, 17. *y rydhau ot ydiw ygkarchar* (eum liberare, si est in carcere) 1, 22. *nat ydiw* (quod non extat) 2, 213. *eu* Leg. 1, 2, 1. 2. 3, 1. 5, 1. 5. 8 etc. *yu* 1, 5, 6. 7, 7 etc. Plur. 1. pers.: *cennadeu ym ni y gan erbin* (legati sumus ab E.) Mab. 2, 28. *nat wrthyt ti ydym drist ni* (quod non propter te sumus tristes) 1, 33. 2. pers.: *chwitheu pwy ywch* (vos qui estis?) 2, 216. *meredic awyr ywch chwi* (stulti, o viri, estis vos) 2, 228. 3. pers.: *achewri ynt oll* (et omnes sunt gigantes) 1, 264. *kynebrwydet ac awel wynt ynt* (aeque celeres ac ventus illi sunt) 2, 227. *dyuethaf ar uuyt ynt* (postremi in cena sunt) Leg. 1, 1, 3.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *namyn vn mab oedwn i* (non eram nisi unicus filius) Mab. 1, 2. *sef ar ymedwl hwnnw ydoedwn ynheu* (in eadem cogitatione eram ego) 3, 15. 2. pers.: *obei gares itt goreu karywreic oedyt. o bei orderch itt goreu gorderch oedut* (si esset tibi amica, optimus amicus esses; si esset tibi amatrix, optimus amator esses) 1, 14. *yd oedut ti yny uenegi im* (eras tu id demonstrans mihi) 1, 19. 3. pers.: *ac nyt oed gyuanhed yny gaer namyn aoed yn vn neuad. ac yno ydoed pedeir morwyn ar hugeint* (non erant incolae in castro nisi qui erant in aula unica, et ibi erant viginti quattuor puellae) 1, 4. Plur. 1. pers.: *yny lle ydoedem yn chware* (eo loco, ubi eramus ludentes) Mab. 2, 24. 3. pers.: *mwy o lawer ... oedynt* (erant multo maiora) 1, 13. Formae hodiernae: sing. *oeddwn*, *oeddit*, *oedd*, plur. *oeddym*, *oeddych*, *oeddynt*.

Forma passiva: *ydoedit yn dyguori y wlat* (excitabatur regio) Mab. 3, 194. *ac yndechreu treulaw gwled yd oedit ynyllys* (et parari coeptae sunt epulae in aula) 3, 34. Hod. *oeddid*.

Respondent fere formae cornicae et aremoricae. Corn. praes. prim. sing. 1. pers.: *glan off a wos an dremas* (purus sum a sanguine viri optimi) P. 149, 2. *kyn nagoff den skentyll pur* (quamquam non sum homo peritus plane) 8, 1. *ken nagof gvyw* (etsi non sum digna) D. 481. *rag ovn namnagof pur thal* (timore totus fere caecus sum) O. 1056. *mygtern oma* (rex sum ego, cf. p. 369) P. 102, 4. *ythof cuthys* (afflicta sum), *ythof lowen* (sum laetus) R. 766. 1165. *lemmyn ythof vy yaghys* (nunc ego sum sanatus) R. 1741. *am cleves maythof grevyys* (e morbo meo quo gravata sum) O. 2631. *kynthoma* (etsi sum ego) Cr. 1690. 2. pers.: *drokȝen os* (malus homo es) P. 192, 1. *ose mab du* (tune es filius dei?) 100, 4. *ytho mygtern otesc yn meth pylat* (iam vero rex es tu? inquit P.) 102, 3. *te ȝen able ota gy* (tu homo, unde es tu?) 144, 1. *del ose, del osa*, *del oge* (ut es tu) O. 1796. D. 394. 1018. 1926; D. 732; O. 1767. *huhel ythos ysethys* (sublimis es sedens, sedes) D. 93. *prag ythose mar wokky* (cur es tu tam stultus?) D. 1290. *kyn thos bysy* (etsi es assiduus) R. 1060. *kenthota* Cr. 1660. 3. pers.: *yu* O. 614. 618. 1243. D. 1569. R. 579. 892. *ev* O. 619. 737. 841. 847. 850. 868. 945. 998. *ew* O. 191. 1012, plerumque *yv* Dr. vel *yw* P. *mab du ha den yw kyffris* (filius dei et homo est simul) P. 8, 4. *del yw scrifis* (ut scriptum est) 125, 2. *dre ȝe gows yȝew prevys* (sermone tuo probatum est) 85, 2. *ahanas ytheu scrifys* (de te scriptum est) 14, 2. *yn ketella ythyv reys* (sic est necessarium) D. 1167. *prag ythyv ruth the thyllas* (cur est rubra vestis tua?) R. 2529. *maythyv*, *maythyw*, *maythew*, *mathew* (ut sit) O. 688. R. 501.

1077. O. 943. D. 1218. Plur. 1. pers.: *onan ha try on*, *par del on try hag onan*, *del ony onen ha try* (sumus, sicut sumus, ut nos sumus unus et tres) O. 3. 12. 57. *buthys on ny* (demersi sumus nos) O. 1705. *ython warbarth myshevyys* (sumus cuncti deleti) O. 1704. 2. pers.: *pyw ough* (qui estis?) R. 196. *sotel ough* (subtiles estis) O. 2491. *dywysys owgh* (electi estis) D. 228. *tus ogh a prys* (homines estis pretii magni) R. 1775. *gylwys owhy* (vocati estis vos) R. 325. *del ough*, *del owgh*, *del ough why* (ut estis, ut estis vos) D. 782. 1716. R. 363. D. 1305. *ythough* D. 865. O. 1621. *maythough* (ut sitis) R. 1257. 3. pers.: *sygh yns ol kepar ha leys* (siccae sunt omnes, arbores, sicut cinis) O. 761. *noth ol yns hep dylyow* (nudi sunt omnes, rami, sine frondibus) O. 777. *the resons yns da ha fyn* (rationes tuae sunt bonae et praeclarae) D. 822. *dyen yns* (integrae sunt, portae) R. 656. *ny yns parow* (non sunt pares) R. 1820. *pan yns plynsys* (quoniam plantatae sunt, virgae) O. 2092. *tevys ythyns* (creverunt, adoleverunt) Cr. 1057. *tues perfyt... ythyns i* (homines perfecti sunt ii) Cr. 2354.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *dall en* (caecus eram) P. 220, 2. *maythen pur squyth* (ut essem plane defessus) D. 2509. 2. pers.: *peghadores es* (peccatrix eras) R. 1094. 3. pers.: *eff o crist* (ipse erat Christus) P. 8, 4. *an gusyl o* (consilium erat) 32, 1. *grussons cusyll nago vas* (fecerunt consilium, quod non esset bonum) 31, 3. *ytho gylwys. yȝo praysys* (vocabatur, erat laudatus) 124, 1. 109, 2. *kyn ȝo du* (quamvis esset deus) 163, 4. Plur. 1. et 2. pers. exempla desunt. 3. pers.: *pymȝek... ens y* (quindecim erant ea, vulnera) 227, 1. *paris ens* (parati erant) 33, 2. *nagens y hard ȝe wortos* (ut non essent ipsi fortes ad resistendum) 250, 4. *war fals yȝens growndys* (in falso erant fundata, argumenta) 118, 2. *mayȝens y parys* (ut essent ipsi parati) 238, 3.

Arem. praes. prim. sing. 1. pers. (rec. *oûn*, *ezoûn* Man., hod. *ounn*, *éz ounn* Lgn., *eson* Dum.): *meurbet of claff* (valde sum aegrota) Buh. 90, 25. *contant of* (contenta sum) 26, 13. *pan of den bras* (quoniam sum vir potens) 28, 23. *coz off* (senex sum) 8, 22. *coezet off* (lapsus sum, cecidi) 4, 16. *pan off* (quoniam sum) 54, 8. 98, 4. 122, 13. 132, 25. 194, 7. 196, 6. *mazoff*, *mazof* (quod sum, ut sim) 8, 20. 106, 14 etc. *ez off soezet*, *ez off prenet* (sum attonitus, redemptus) 4, 9. 10, 15. *pan ouf ehanet*, *dall* (quoniam sum morans, caecus) 56, 1. 104, 17. *pan ouf manet* (quoniam remansi) MJ. 5 b. *nac ouf mar son* (quamvis sim robustus) 132 b. *soezaf a graf nac ouf clafvet* (miror quod non sum aeger factus) 223 a. *prest ouf* (praesto sum) 56 b. *ez ouf hanvet* (nominata sum, vocor) 89 a. 2. pers.: *pan out* (quoniam es) Buh. 178, (15.) 20. *nac out mar fyer* (quamvis confidens sis) MJ. 63 a. *piou oude* (quis es tu?) 89 a. *piou oude peban oude duet* (quis es tu? unde venisti tu?) 18 a. *ezout pur* (purus es), *ezout souueren* (es supremus), *pe lech ezout* (quo loco es?), *nep pe gant ezout translatet* (per quem translatus es) 66 a. 181 a. 191 a. 231 b. *rac mazout a adam lamet* (quia ex A. sumptus, ortus es) 65 a. *pe da tra ezoude deuet* (ad quam rem venisti tu?), *pe en contre ezoude aet* (in quam regionem ivisti tu?) 70 a. 190 b. 3. pers.: *eu* (est) MJ. fq. *chenchet eu liu* (mutatus est color) Buh. 166, 13. *ret eu gouzaff* (necessarium est pati) 206, 9. *dren pez mazeu din*, *dren pez mazeo onest* (quia est dignus, honestus) 108, 16. 110, 10. *ezeu sapient... ezeo a tut prudant* (est sapiens, est ex hominibus prudentibus) 24, 4. 5. *eo* Buh. fq. (*eo*, *e* Man.) *ne gon pe gant re ef e aet* (nescio quibuscum hominibus is ierit)

MJ. 216 b. *ret ez gouffenn me maz e aet* (necesse est sciam ego quo ierit) 210 b. *ne gon pe dre eze aet* (nescio qua abierit) 217 a. *dre ma hunfre dif ez e reuelet* (per somnium meum mihi revelatum est) Buh. 30, 10. Plur. 1. pers.: *laquet omp*, *paurisset omp* (positi, pauperes facti sumus) Buh. 126, 15. 16. *duet omp* (venimus) 140, 9. 184, 9. *aet omp* (ivimus) 184, 22. *mazomp nechet* (ut pertaesum sit nos) 100, 14. *soezet omp* (attoniti sumus) MJ. 59 b. 217 b. *dre se ezomp ny guynvidic* (hac re sumus nos beati) 209 a. *ezomp deuet* (venimus) 71 a. 2. pers.: *duet mat ouch huy* (bene venistis vos) Buh. 186, 3. *pan ouch* (quando, quoniam estis) 54, 16. 188, 9. MJ. 235 b. *a pan ouch ganet* (ex quo nati estis) 174 b. *mazouch oll en strif edivout* (ut sitis omnes in contentione propter eum) 101 a. *dre mazouch merch huec ha hegar*, *dre mazouch vaillant ha santel* (quia es[tis] puella dulcis et amabilis, q. e. fortis et sanctus) Buh. 38, 9. 178, 3. *ezouch trist* (estis tristes), *ezouch re decevet* (nimis decepti estis) MJ. 206 a. 232 a. *gantaf ezouchuy couviet* (per eum estis vos invitati) 227 a. *ez och choaset* (estis electi) Buh. 186, 9. 3. pers.: *nac ynt licit da recitaff* (ut non sint permissa ad recitandum), *quen uhel ynt* (tam sublimia sunt) MJ. 62 a. *presant ynt rac drem a breman* (praesentes sunt ante conspectum nunc) Buh. 158, 1. *rac mazint scuiz stancq gant langour* (quia sunt fessi tantum languore) 190, 26. *rac ma[z]int y pridiriet* (quia sunt illi solliciti) MJ. 225 b. *un aer flaeryus mazint confus ruset* (aër fetidus per quem confusi trahuntur) 13 b. *ezint spontet* (perterriti sunt) 215 b. *eux a dour ezint difournis* (aqua sunt destituti) Buh. 190, 27.

Praes. sec. sing. 1. pers. (*ouan*, *ez ouan* Man., *oann*, *éz oann* Lgn., *e voann* Dum.): *guerch voan ha glan ha leanes* (virgo eram et pura et sanctimonialis) Buh. 42, 19. *aet voan* (ieram) 12, 19. *penaux voan ampech am mecher* (quomodo eram impeditus a negotio meo) 74, 15. *eno ez oann clos hac obscur* (ibi eram clausus et obscurus) MJ. 230 b. *te ... dif a lavaras ... ezoann guenvidic* (mihi dixisti me esse beatam) 127 b. 2. pers.: *petra neuez so hoaruezet ... maz oas dre burzut symudet* (quid novi accidit, cur esses per miraculum factus mutus?) Buh. 74, 4. 3. pers.: *Mma studi ma opinion voa gueneoch ha reson monet*, *ma studj ma opinion voa e religion monet* (studium meum, opinio mea erat vobiscum et ratione ire, in religionem ire) Buh. 14, 18. 28, 4. *sanct voa heman a pan ganat* (sanctus erat hic ex quo natus est) 208, 20. *Juzas oa ho penn* (Iudas erat princeps eorum) MJ. 64 b. *nac oa mar certen* (quamvis certus esset) 79 a. *oa suramant* (erat certo) 209 b. *un follez oa* (dementia erat) 233 a. *piou oangroaguez se* (quae erant istae mulieres?) 219 a. *a ret oa* (num necesse erat?) 213 b. *pan oa* (quando erat, cum esset) 4 a. 16 b. 19 b etc. *pez fantasy oe dit* (quid furoris erat tibi?) 129 a. *evel maz oae difme dleet* (sicut erat debitum mihi, sicut debebam) 196 b. *mazoa* (ut erat, ut esset) 69 b. 105 b. *rac mazoa*, *dre mazoa* (quia erat) Buh. 46, 1. 210, 5. *rac se ezoa ret arretaff* (ideo erat necesse inhibere) 78, 15. *drezoa deffri proficiet* (ut erat certo praedictum) 184, 6. *ezoa daczorchet* (resurrexerat) MJ. 179 b. *ezoa prennet* (firmata, clausa erat, porta) 217 a. *dre ezoa* (ut erat) 173 a. 194 a. *her drezoa beu* (quamdiu vivus erat) 159 b. 188 b. Post *a* intromisso *i*, *y*: *ef a yoa mat* (is erat bonus) 204 a. *ma desir a yoa hir oz ma inspiraff* (desiderium meum erat dudum me inspirans) Buh. 182, 3. *an placc man aioa diouganet* (hic locus erat promissus) 190, 12. *heman aioa goar hegarat* (hic erat vir amabilis) 208, 14; constructione imper-

sonali: *me aioa claf* (eram aegrotus) 108, 3. *me ioa... galvet Men* (appellatus eram Petrus) MJ. 196b. Plur. 1. pers.: *ez oamp meurbet tristidic* (eramus magnopere maestae) MJ. 199b. *quen astut evel tut mudet ez ez oamp neuse* (an leg. *ez edoamp*? aeque stupefacti ac muti homines eramus tunc) 219b. 2. pers.: *ha pan oach a pep tu sugit a Egypt en houz acuytas* (et cum essetis undique subiecti, ex Aegypto ipse vos liberavit) 128b. 3. pers. sine dubio *oant*, *ezoant* ut hodie (*ouant* Man.).

Forma passiva: *pan oat ouz e ren* (cum duceretur; cf. p. 545) MJ. 123a. Hod. *eur*, *oar*, *voar* praes., *voad* imperf. secundum Lgn.

Interdum ante easdem formas (sicut ante alia quaedam verba vocalibus inchoata) post particulas quasdam cornice et aremorice intromittuntur vel servantur consonae singulares vel coniunctae:

Cornica *s* (= *t*, p. 154) post particulas *mar* vel *mar a* (si) atque *a* (*as*) exclamantis: *marsof vy* (num sim ego) D. 742. 2003. *marsos map dev*, *marsos mab du* (si es filius dei) D. 60. 99. 2865. P. 11, 3. 14, 4. *mar sos dev*, *mar sos du* (si es deus) D. 81. 1738. P. 93, 2. *mar asos* (si es) R 984. 1417. *mar sota* (si es tu) P. 129, 3. 191, 2. *mar soge* (id.) 197, 2. D. 1769. 2891. *mar sosa* (id.) D. 1324. 1479. 1720. *mara sose map dev* (si tu es filius dei) D. 2867. *mar syv* (si est, num sit) R. 520. D. 938. 1088 etc. *mar syw* (id.) D. 222. 3105. 3116. R. 692. 1237. 2103. *mar sew* (id.) P. 61, 2. Cr. 732. 1650. 1802. 1887. 2468. *mar asyw*, *mara syw*, *mara sew* (id.) O. 2563. R. 828. P. 55, 1. *mar sywe* (si is est) D. 1614. R. 611. *mar sywa* (id.) O. 1329. *mara sewa avall da* (num id sit pomum bonum) Cr. 742. *marsewhy fure* (si vos estis sapientes) Cr. 2166. *marsens garow* (si sunt rudes, clavi) D. 2738. *marow mar so* (mortuusne sit) P. 215, 4. *a dev ker assoma squyth* (o deus care, ut sum defessus ego!) O. 684. 1009. *a venen assos goky* (o mulier, ut es stulta!), *a vrry assos gentyl* (o Uria, ut es nobilis!) O. 173. 2153. *a ihesu a sos gocky* (o Iesu, ut es stultus!) D. 2043. *yssos goky* (ut es stultus!) R. 1464. *assosa fol*, *a soge mvs*, *a soge gocky*, *hessoge goky*, *asota gokky* (ut tu es insipiens, demens, stultus!) R. 953. 971. D. 2897. R. 983. 1043. *a syv ioy gynef* (ut gaudeo!) R. 2608. *arluth assyv varthusek* (domine, ut est mirum!) R. 1177. *du a syv emskemunys nep re ordenes y lathe* (deus, ut est maledictus qui iussit eum occidi!) D. 3091. *yn ov colon a syw bern* (in animo meo quantum curae est!) D. 2932. *assyw whek an hun myttyn* (quam dulcis est somnus matutinus!) O. 2074. *yssyw hemma trueth bras* (ut est haec miseria magna!) D. 3182. *asson whansek ol the pysy* (ut avemus omnes precari!) D. 37. *a thu asowhy bylen*, *a thev asowhy gocky* (o deus! ut estis vos turpes, stulti!) D. 2624. R. 87. *ysough gokky ha fellyon* (ut estis stulti et insipidi!) R. 1273. *asso fast ytho dyges agan daras* (ut erat firme vero clausa porta nostra), *asso mur tyn ow passyon* (ut erat valde acris mea passio) R. 1181. 2556.

Coniunctae consonae *ns*, *ng* intromittuntur post particulas *ny* negativam et *na*, *nau* (nunc, tunc, iam): *my nyngof warden totha* (ego non sum custos ei) Cr. 1148. *nynsos cothman the cesar*, *thotho ef nynsos cothman* (non es amicus Caesari, illi) D. 2220. 2431. *gans ihesu nynsos pryveth* (cum I. non es familiaris), *nynsos lemmyn flogh* (non es nisi puer), *nynsos den fur* (non es vir prudens) R. 1092. 1363. 1410. *a nynsose pryeryn* (nisi tu es peregrinus) R. 1261. *nansyv bos soper parys* (iam parata est cena), *nansyv pilat serrys* (nunc iratus est P.), *nansyv hy prys* (iam tem-

pus est), *nansyv ihesu fethys* (iam confectus est I.) D. 701. 2241. 2471. 2617. *nansyv an voren marow* (nunc mortua est puella) O. 2758. *nannsyv* (nunc est) O. 2454. *nansyw* (id.) O. 656. 1127. 2321. *nangew* (id.) Cr. 1334. 1792. 2403 etc. *nynsyv, nynsyw* (non est) fq. in Dr. *nynsew* (id.) Cr. 1048. *a nynsyv nep a theppro* (nonne est qui cenat?) D. 800. *nyngyw mernas belyny* (non est nisi indignitas) P. 82, 4. *vmma nyngew ef tregis* (hic non moratur ille) 255, 4. *nyngew ragos se laȝe* (non est penes te occidere) 123, 2. *nyngew ow faynys beghan* (non sunt dolores mei parvi) 166, 2. *nynjew, nyngew* (non est) Cr. 263. 1094 etc. *nanson lafuryys* (nunc sumus confecti labore) O. 2823. *nynson tus wast* (non sumus homines inutiles) R. 2155. *byth nynsogh why yn della* (nequaquam estis vos ita) D. 791. *nynsough mas dev lorel* (non estis nisi duo nebulones) O. 1504. *nynsough lemmyn gokyes, nynsough lemmyn gowygyon* (non estis nisi stulti, mendaces) R. 1136. 1510. *mes ol nynsough gulan deffry* (sed non omnes estis puri certe) D. 866. *mas nyniough ol da na whek* (sed non omnes estis boni nec dulces) P. 47, 2. *nanso prys gwespar* (iam erat tempus vesperae, sacrorum) 230, 1. *nango hanter dyth* (iam erat meridies) 209, 1. *fast navngo glenys* (firmiter erat adhaerens) 176, 3. *crows Ihũs navnio paris* (crux Iesu iam erat parata) 160, 2. *nevngo deuethys an prys* (iam venerat tempus) 200, 1. *nynso torn da* (non erat consilium bonum) D. 1298. *nynso reys* (non erat necessarium) R. 1252. *whath kentrow ȝeȝe nyngo* (clavi iis nondum erant) P. 154, 1. *teller vyth nyngo kefis* (locus nullus erat inventus) 206, 4. *nynio hard* (non erat audax, non audebat) 214, 4. 234, 2. *henna ganso nynio poys* (hoc ei non videbatur grave) 10, 2. *nynio* (non erat) 6, 4. 151, 3. 167, 4. 187, 3. 233, 2. *byth nyngens y coweȝe* (nequaquam erant ii sodales) 41, 2. *y nyngens gyw* (ii non erant apti) 68, 4. *whath yn erna nyngens war* (tunc nondum animadverterant) 252, 4. In libris cornicis ut aremoricis separari solent: *nyn gyw, nyn io, nyn gens* eodem modo quo *na go* (quod non erat) 31, 3. 202, 4. *na gens* (quod non essent) 250, 4 pro *nag o, nag ens*, cum *na*, quae ante vocales est *nag*.

Aremorica *d* (respondens cornicae *s*) post particulas *mar* (si) et negativam *ne* (raro post *na*): *mar doufme entre dou stouet oar pennou ma dou glin* (si ego interim flexus sum in genua mea) MJ. 54 a. *mar douf forget a drouc metal* (si fabrefactus sum e metallo malo) 94 b. *nedouf quet en termen quen scaf* (non sum denique tam levis) 212 a. *na nedouf nep guys souisant* (nec sum ulla ratione sufficiens) 197 b. *nedoff oz nep re disleal* (in neminem infidelis sum) Buh. 144, 20. *din nedoff quet* (dignus non sum) 188, 5. *mar doude ... da drouc enclinet* (si tu es ad malum inclinatus) MJ. 94 a. *mardeu* (si est) 37 b. 46 a. 65 a. 73 a. Buh. 22, 14. 82, 10. *mardeo* (id.) 116, 1. *nedeo* (non est) 62, 18. 152, 5. *nedeu* (id.) MJ. 41 a. 53 a. 68 a. 204 b. 214 a. 219 b. *anedeu me eu ann heny* (nonne sum ego ille?) 59 b. *andeu quet* (nonne est?) 91 a. *andeu* ('nonne'), *andeueff* ('utrumnam') Cath. *na deu ganet* (qui non est natus) Buh. 82, 9. *na deu mar sanctel hoz guelaff* (quamvis sanctum te videam) 206, 8. *nedomp quet bezet* (non fuimus) MJ. 235 a. *mardouch* (si estis) 194 a. *nedouch quet oll net* (non omnes estis puri) 53 a. *andouchuy* (nonne estis vos?) 112 a. 234 a. *mar dint* (si sunt) 52 b. *anedindy duet* (nonne venerunt ii?) Buh. 158, 18. *bezgoaz gant goas nedoan boaset* (nunquam cum puero consueta eram) 50, 7. *mardoa ret* (si erat necessarium), *mar doa Messias* (si erat M.) MJ. 129 b. 205 a. *nedoa* (non erat) Buh. 122, 19. *nedoa nygun*

(nemo erat) MJ. 204a. *andoa ret* (nonne erat necessarium?) 207b. *andoa enompny birvidic ... hon calon ny* (nonne erat in nobis fervens nostrum cor?) 209b. Item apud Man. *ne doûn quet* etc. et hodie. Rariora sunt exempla iunctarum *nd* post *ne* (cf. corn. *ns*, *nǵ*): *nendouf pas fantasy* (non sum spectrum) MJ. 183b. *nendeu huy* (non estis vos), *nendeu quen* (non est similis), *nendeu quet sy*, *nenbeu* (leg. *deu*) *goap quet* (non est dubium, ludibrium) 186b. 187a. 207b. 223a. *nendoann quet quènferm* (non eram tam firmus) 231a.

Componuntur vero formae, quas supra enumeravimus, eaedem vel paulum immutatae, cum cambr. *yd*, *ytt*, corn. *es*, *us* (*eǵ*, *uǵ*), arem. *ed*, *aed*, cui insuper praecedere possunt particulae ut verbalis cambr. *yd*, corn. *yth*, arem. *ez*.

Cambrica exempla praes. prim.: *yr pan yttwyf ynn medu y dyffrynn hwnn* (ex quo sum possidens hanc vallem) Mab. 1, 265. *nyt yttwyfi yn ansawd* (non sum ego in condicione) 2, 54. *adywedy di ymi a yttiw kei ynllys arthur. yttiw heb ynteu* (dicesne mihi tu, sitne C. in aula A.? est, inquit ille) 1, 260. *neut yttiw dros amser itt* (nonne est trans tempus, nonne praeteriit tempus tibi?) 3, 267. *arglwyd yth ewyllys yd ydym* (domine, ad voluntatem tuam adsumus) 3, 197. *nyt yttiw y clawr yn y lle kyntaf y kefeist* (non est tabula eo loco ubi primum invenisti) 1, 293. Praes. sec.: *nyt yttoedwn i ynholi dim ytti* (non eram ego quaerens quidquam tibi) 3, 12. *ac yd yttoed yn troi* (et erat ambulans) 1, 262. *o hynny yd yttoed yn kolli y liw ae wed* (inde erat amittens, amittebat colorem suum et aspectum) 1, 296. *pan yttoed yn yr vnlle* (cum esset eodem loco) 1, 279. *aphan yttoedynt uelly* (et cum essent sic) 1, 281. *yny yttoed, yny yttoedynt* (donec erat, erant) 2, 28. 3, 274. 1, 4. 7.

Cornica praes. prim. sing. 1. pers.: *del esof ov tyene* (ut sum exanimatus) D. 2511. *namnagessof ow merwel* (tantum non morior) R. 2145; minus accurate: *ythesaf* D. 1224. Cr. 1667. 2125. 2. pers.: *esos yth cop owthysethe* (qui sedes in pallio tuo) D. 931. *ple thesos* (ubi es?) R. 644. 3. pers. (curtata): *an gasadow esy ov cul fals dewow* (abominanda quae facit falsos deos) O. 2692. *yma dout thym ... nagusy aberth yn fas* (est dubitatio mihi, timeo ne non versetur bene) R. 1217. *prag nagvsy ef genes* (cur non est ille tecum?) O. 573. *del vgy* (ut est) O. 2728. *vgy* (qui est) O. 1626. D. 962. 1044. 2042. R. 2160. P. 53, 4. Plur. 1. pers.: *kepar del eson* (sicut sumus) R. 1291. 2. pers.: *kepar del esough* (sicut estis) R. 2434. *ythesough ov kuthyl ges* (facitis ludibrium) D. 332. Praes. sec. sing. 1. pers.: *in agis mysk pan esen* (inter vos cum essem) P. 75, 1. *pan esen ov quandre* (cum ambularem) O. 213. *ythegen yn cres almayn* (eram in media Germania) R. 2148. 2. pers.: *pan esses yn paradys* (cum esses in paradiso). O. 900. *yn dan ambos ytheses* (sub pacto eras) D. 2259. *ythesas ow muskegy* (desipiebas) R. 1466. 3. pers.: *ena vn lowarth ese* (ibi hortus quidam erat) P. 233, 1. *han meyn ... ese a vgh Ihũs whek* (et lapidem qui erat super Iesum dulcem) 244, 3. *pan ese yn mysc y abestely* (cum esset inter apostolos suos) 27, 1. *war ben dewlyn pan ese* (in genibus cum esset) 58, 1. *aberth yn crows pan ese* (in cruce cum esset) 185, 1. 197, 1. *pan esa yn crows pren* (cum esset in cruce) 183, 4. *queth esa a dro ȝoȝo* (aulaeum erat circum eum) 140, 3. *han dus esa ol yn dre* (et populus omnis qui erat in urbe) 97, 2. *war crist y fons ow cronkye manna[n] geve goth na leyth nagesa worth y grevye* (Christum tuderunt, ut non esset ei vena nec membrum quod non eum gravaret) 132, 2. *pup ol ese*

ow crye (universi clamabant) D. 3127. *ese yn dan naw alweth* (qui erant sub novem clavibus, captivi) R. 661. *marow yv pup tra ese spyrys a vewnans ynno, marowe ew pub tra eȝa sperys a vewnans vnna* (mortua est omnis creatura in qua erat spiritus vitae) O. 1089. Cr. 2456. *neb ese aberth yn beth* (qui erat in sepulcro) R. 514. *an brassa ege yn pow* (maxima quae erat in regione, peccatrix) R. 1095. *a wylsta kèn yn torma ys del ege agensow* (vidistine aliud hac vice quam erat modo?) O. 796. *an eal ega in wethan* (angelus qui erat in arbore) Cr. 827. *en keth guasma ythese gans ihesu* (hic idem puer erat cum Iesu) D. 1405. *thysogy ythese benenes lour* (tibi erat mulierum satis) O. 2246. *yȝese meneth ughell* (erat mons altus) P. 162, 2. *The herodes ythesa ... sor bras* (Herodi erat ira magna) 110, 1. *fast may ȝese* (fixa ut esset, manus) 179, 2. *an le may ȝese. the rag an try may ȝesa* (locus ubi erat, coram tribus ubi erat) 255, 4. 112, 2. *dev kendoner yth ege* (duo debitores erant) D. 502. Plur. 1. pers.: *del esen agan vnnek* (ut eramus undecim nos) R. 3295. *ytheseu dre pur hyreth war the lergh ov thymwethe* (propter merum desiderium in vestigio tuo versabamur) R. 1170. 3. pers.: *ȝe Ihūs esens a dro* (circum Iesum erant) P. 140, 4. minus accurate: *I vam whegol a welas del esons worth y ȝygtye* (mater eius dulcissima vidit, quomodo essent eum tractantes) 164, 1.

Eaedem formae cum consonis intromissis: *mar asugy yn wlas* (si est in terra), *mar asugy yn bysma* (si est in hoc mundo) R. 1636. 1758. *nynsugy ov lesky* (non ardet) O. 1398. *ihesu omma nynsugy* (I. hic non est) R. 782. *nyngvgy ow mesternges* (leg. *mygternes*?) *yn bysma* (non est regnum meum in hoc mundo) P. 102, 1. *rusken nynsese an blyn then ben* (cortex non erat a vertice usque ad stipitem) O. 779. *a nynsese ynnonny agan colon ow lesky* (nonne erat in nobis cor nostrum ardens?) R. 1321. *a nyngese alwheow warbarth yn ages guyth why* (nonne erant claves universae in vestra custodia?) R. 650. *gallus nyngese kemmen* (potentia nequaquam erat) P. 75, 2. *gwelsons clevas bytegyns byth nyngese* (viderunt morbum, attamen nullus erat) 157, 2. *ogas o nyngesa pell* (propinquus erat, non erat remotus) 140, 2. *nyngeȝa, nyngessa* (non erat) Cr. 2426. 2429.

Aremorica praes. prim. sing. 1. pers.: *pan aedoff aman voar an hent* (quamquam sum hic in itinere) Buh. 36, 21. *pan aedoff ... en placc man* (quoniam sum in hoc oppido) 202, 7. *ezaedof claff* (sum aegrotus) 38, 12. *diuiner meurbet ezedoff* (divinator sum magnopere) 82, 22. *oz crenaff bepret ezaedouff* (trepidans semper sum), *e penet meurbet ezedoff* (in dolore magnopere sum) 198, 9. 14. *rac en quic ganet mazedouf* (quia in carne natus sum) MJ. 65a. 2. pers. exemplum non invenitur (nec apud Man., qui statuit 1. pers. *ezidoûn*, 3. *ezidi*).. 3. pers. (curtata ut cornice): *proficiet edy* (praedictum est) Buh. 2, 13. *pan edy un dro en hoz ty* (quoniam est aliquando in domo vestra) MJ. 79b. *ganet pan edy* (quoniam natus est) Buh. 98, 7. *pan aedy pardon* (quoniam est remissio) 52, 11. *pan aedy devy beniguet* (quoniam benedictus est D.) 190, 4. *medy ma mab huec* (ubi est filius meus dulcis?) MJ. 126b. *mazedy* (ubi est) 187b. 188b. 189a. 219b. *evel mazedy en lyzer* (sicut est in litteris) 205a. *drezedy scrivet* (secundum id quod scriptum est) 30b. *drezedi* (sicut est) 75a. *hac evelse net ez edi* (et sic plane est) 35b. *enouf hep muy ezedi an squient* (in me dumtaxat est intellectus) 177a. *ezedy* (est) 27b. 178a. *diuset ezaedi* (electus est)

Buh. 2, 9. *claffet ezedy* (aegrota est) 140, 4. *decedet ezedy* (mortua est) 146, 14. Plur. 1. pers.: *pan edomp aman didan coat* (quoniam sumus hic sub silva) 38, 22. 2. pers.: *pan edouch certen en enes* (quoniam estis certo in insula) 16, 3. *pan aedouch breman*, *pan aedouch aman* (quoniam estis nunc, hic) 142, 8. 12. Praes. sec. sing. 1. pers.: *an tour meur crenn maz edoenn me* (turris magna rotunda in qua eram ego) MJ. 231 a. 3. pers.: *pan edoa gryet* (cum esset affixus) 134 a. *rac en tour prennet maz edoa* (quia in turri inclusus erat) 220 a. *gueneomp asezet ez edoa* (nobiscum sedebat) 211 b. *gant dou den net ez edoa* (cum duobus hominibus sinceris erat) 221 b. *me aedoae ma hunan manet* (ego sola remanseram) Buh. 60, 1. Forma contracta (ut apud Man. *ezedôn*, *ezedos*, *ezedo*, *ezedomp*, *ezedoc'h*, *ezedont*, apud Lgn. *éz édounn*, *éz édoz* etc.): *quent maz ganset parfet aedo* (ante quam nasceretur, perfectum erat) 190, 7. *pan edo en croas* (cum esset in cruce) MJ. 139 b. *han bez a edo dygoret* (et sepulcrum erat apertum) 200 a. Plur. 3. pers.: *ouz miret ez edont* (servantes erant, servabant, claves) 217 b.

Cornicis formulis *marasugy*, *nynsugy*, *nyngugy* respondent aremoricae: *aman quet sellet nededy* (hic, aspicite, non est) MJ. 218 b. *nendedy aman*, *nendedi tam aman* (non est hic) 185 a. 186 a.

2. E radice AS (*ás?*) fluxisse videntur formae quaedam singulares 3. ps. cambr. *is* et *oes*, corn. *us* vel *es*, arem. *eux*.

Cambr. IS, antecedens, aut sola: *is xxx. istrimuceint. is cihun argant* (cf. app.) gl. Ox. 22ᵃ. *ismi* (sum ego) Cb. 3. 54. *ishui* (vos estis) Cb. 19. *ys drwc agedymdeith uuost di. ac ys da agedymdeith agollaist di* (est malus sodalis qui fuisti tu, et est bonus sodalis, quem amisisti tu) Mab. 3, 152. *ysgwir* (verum est) 1, 31; aut composita *ydys*, qua forma passivum circumscribitur (p. 544), quin etiam *ydydys*: *vygkarcharu yd ydys oachaws marchawc* (captivitas mea est propter equitem) Mab. 1, 31. OES: *y dywawt y mab. aoes borthawr. oes* (dixit puer: num est portarius? est!) Mab. 2, 201. *gofyn aoruc owein aoes uarch ac arueu yr iarlles. oes* (interrogare O.: estne equus et arma comitissae? sunt) 1, 29. *nyt oes kerdetwr ar yr unben hwnn* (non est viatoris habitus in domino hoc) 1, 20. *hediw nyt oet ar y helw namyn yr un ty hwnn* (hodie non est in eius possessione nisi una haec domus) 1, 28. *adiheu yw itti nat oes deuwr yny byt* (et certum est tibi non esse duo viros in mundo) 1, 6. *kanytoes na gwreic na morwyn ydymardelwych ohonei* (nam nec mulier est nec puella quam dicas tuam) 2, 15. *nydoes breynt y putein* (non est privilegium meretrici) Leg. 2, 1, 80.

Idem coniunctum cum formis radicis I: *ys oed gryssyn na allut dywedut* (erat miserum quod non poteras loqui) Mab. 1, 268. *ysoed gryssyn kelu yryww as hwnn* (miserum erat abscondere hanc speciem pueri) 2, 217. *ysydynt gennyf* (sunt mecum, nuntii) 2, 229.

Corn. ES, US: *an la[h]ys ȝynny es. la[h]ys es yn pow* (leges quae nobis sunt, leges sunt in terra) P. 32, 2. 121, 3. *ol myns es orth ȝe vlamye* (omnis multitudo quae est te incusans, quicunque te incusant) 120, 3. *genen cregis neb es* (nobiscum suspensus qui est) 192, 2. *clevas bras es omdewleff deveȝys* (morbus magnus in manus meas ingressus est) 156, 3. *aban nages a wothfe* (quoniam non est qui sciat) 158, 4. *nagues ioy yges colon* (ut non sit gaudium in corde vestro) R. 1258. *yn pryson evs* (qui sunt in vinculis, famuli) R. 316. *evs*

a huhon (qui est supra nos, deus) D. 3. *vs* fere in Dr. *kymmys yn bys vs vas* (quidquid in mundo est bonum) P. 16, 3. *myns vs omma cuntullys* (quicunque sunt hic congregati) 92, 2. *ȝoȝo kymmys vs ordnys* (quidquid ei ordinatum est) 24, 2. *trystyns vs worth ow bluȝye* (tristitia me perturbat) 53, 2. *nyngew ow faynys beghan vs lemyn war* [leg. *worth?*] *ow sensy* (non sunt dolores mei parvi, qui nunc me tenent) 166, 2. Intromisso *s* vel *ns*, *nǵ*: *marses dor segh*, *marsus dor segh*, *marsus tyr segh* (si sit solum, terra sicca) O. 1100. 1116. 1120. *marsus seghes bras* (si est sitis magna) D. 2978. *marsus kuth war the colon* (si est aerumna in corde tuo) R. 2156. *marsues marghas* (si est mercatus), *marsues grannt thyso grantyys* (si est venia tibi concessa) D. 316. 3142. *nynsus* (non est) fq. in Dr. *mar nynsus* (si non sunt clavi) D. 2674. *nynsues myghtern thyn* (non est rex nobis) D. 2362. *nynses laha*, *nynses mestrysy* (non est lex, non sunt magistri) O. 1236. 2468. *denvyth nynges* (nemo est) P. 34, 3. *ynno eff dyfout nynges* (in illo vitium non est) 192, 3. *byth reson ȝe laȝe nynges keffys* (nulla causa occidendi est inventa) 128, 4. *forth nynges*, *nynges forth* (non est via) 32, 4. 245, 4. *nynges* (non est) Cr. 1996. 2194 etc. *nyngeis*, *ny*[*n*]*geas* (id.) Cr. 1132. 1972.

Arem. EUS (gallicano more scriptum *eux*, *euz*): *ez eux feunteun oz eyennaf* (fons est scatens) Buh. 104, 14. *aman hoantec ezeux dec scoet* (hic desiderati sunt decem nummi) 158, 6. *mazeux ayen ha feuntenyon* (ut sint rivi et fontes) 192, 3. *ez eux rodou gant poanyou* (sunt rotae cum tormentis) MJ. 10b. *ivez ez eux . . . un rifier sclacc* (etiam est rivus gelidus) 11a. *arre ez·eux un dour* (rursus est aqua) 12b. *nac eux den ganet en crethe* (ut non sit homo natus qui id crederet) 28b. *nac eux affet doe en bet nemedouf* (quod non est revera deus in mundo nisi ego) 177b. Cum *d* post *mar* et *ne*: *mar deux drouc* (si est malum) 233a. *aour nac argant mar deux gantaff* (aurum vel argentum si est cum eo) Buh. 10, 20. *en bet ne deux quet nemet poan* (in mundo non est nisi cruciatus) 16, 16. *aman nedeux ran na bannech* (hic non est pars nec gutta) 100, 12. *ne deux nep diougan mat* (non est promissum, augurium, bonum) 170, 9. *ne deux mecher ne galler differaf* (non est opus, non potest differri) 72, 6. *ne deux mecher a differaff* (non est opus dilatione) 186, 17. *ne deuz sy*, *ne deuz quet sy*, *ne deuz mar*, *ne deux mar* (non est dubium) MJ. 23a. 28a. 81a. 204b. *eno ne deux na meux na mann* (ibi nec cibus est nec manna) 14a. *quet queffret ne deux nemedoch* (simul non est nisi vos) 206a.

3. Incertae radicis (SA = *sta?*) sunt formae 3. pers. sing. cambr. *syd*, *yssyd* (= *y syd?*), arem. *so*, quarum utraque sequitur fere nomen vel pronomen.

Cambr. SYD, plerumque *yssyd*: *ir hennrit issid arifrut* (vetustum vadum, quod est in flumine) L. Land. 70. *ornau maynaul essit en Aruon* (in novem regionibus quae sunt in A.), *eteyr auon essit endhi* (in tribus rivis, qui sunt ibi) Leg. 2, 2, 1. *pa ystyr yssyd yr gweidi hwnn* (quae est causa huius clamoris?) Mab. 1, 16. *untroet yssyd idaw* (unus pes est ei), *affonn yssyd idaw o hayarn* (et clava est ei ferrea) 1, 6. *iarll ieuanc yssyd gymodawc idi* (comes iuvenis, qui est vicinus ei, comitissae) 1, 28. *yr annifeil hynaf yssyt yny byt hwnn* (animal aetate maximum, quod est in hoc mundo) 2, 233. *isit petguared pard* (est quarta pars) gl. Ox. 23ᵃ. SIT (cf. *sef* pro *isef*, p. 398): *o sit rann y mi oth uab di* (si est pars mihi filii tui) Mab. 2, 208. Hod. *sydd* ante vocales, *sy* ante consonas.

Arem. SO frequentissime ut: *heman so dan tut burzut* (hoc populo est miraculum) Buh. 46, 10. *piou so* (quis est?) MJ. 183b. 227b. Item impersonaliter: *me so* (sum) Buh. 10, 11. 12, 13. 16, 24. MJ. 14a. 176b. 177a. b. 196a etc. *mezo* 18b. 203a.

4. Radix MA (= *mag*) inesse videtur in formis 3. pers. et sing. et plur. simplicibus, ad quas accedunt aliae aremoricae quaedam compositae.

Cambr. MAE, MAENT: *ydan y prenn hwnnw y mae ffynnawn. ac yn ymyl y ffynnawn y mae llech varmor. ac yn y llech y mae kawc argant* (sub arbore hac est fons. et in margine fontis est lapis marmorea. et in lapide est scyphus argenteus) Mab. 1, 8. *yny cruc y mae karn. ac yn y garn y mae pryf* (in monte est rupes, et in rupe est serpens) 1, 271. *ac ena emay yaun, ac ena emae yaun* (et tum est iustum) Leg. 2, 11, 24. *yno y maent perchen trychant pebyll* (ibi sunt possessores trecentorum tentoriorum) Mab. 1, 272. *apha le emaynt* (et ubi sunt?) Leg. 2, 11, 23. Interrogat nudum verbum etiam sine formulis interrogativis: *mae di gyghor di ymi* (quid est consilium tuum mihi?) Mab. 2, 15. *mae ynywl iarll ae wreic ae uerch. y maent yny lofft racko* (ubi est comes Y. et eius uxor et eius filia? sunt in cubiculo illo) 2, 20. *mae y marchawc oed yma ... y mae ardalym odyma* (ubi est eques qui erat hic? est nuper hinc) 2, 48.

Corn. MA, MONS: *yma* (est) fq. *ymma* (id.) O. 1040. D. 1456. Cr. 2433. *plema* (ubi est?) O. 571. 1316. D. 2665. R. 646. 849. 856. 1649. *yma dew ȝyn parys* (sunt duo nobis parati, gladii) P. 51, 3. *ȝynny sur yma laha* (nobis certe est lex) 143, 1. *ow holon y ma genas* (cor meum est tecum) 172, 2. *ow tybbry genen yma* (edens nobiscum est, proditor) 43, 1. *lauar ȝym plema ȝe dus* (dic mihi, ubi est populus tuus?) P. 78, 1. *pema* (ubi est?) 34, 2. *pyma* (id.) Cr. 1144. 1191. *may ma lyes gwrek ha gour ow treyle thotho* (ad quem multitudo virorum et mulierum est se vertens), *yn le may ma* (quo loco est) D. 557. 2058; lcoaescens cum pronomine: *pleme* (ubi est id, corpus?) R. 46. *plemeve* (ubi est ille?) P. 147, 3. *pymava* (id.) Cr. 1139. 1550. *pan pleyt y mefe, fatel mefa* (quali statu, quomodo est ille?) R. 2053. 2062. Plur.: *ymons* O. 1418. 1612. 2084. *py gymmys y mons y sur ow peghe* (quantum ipsi sint peccantes certe, nesciunt) P. 185, 4. *y mons ow crye huthyk* (clamant atrociter) R. 2304. *me a wor ple mons parys* (scio ubi sint paratae, cruces) D. 2579. *mowns* Cr. 2158. *lower y mowns y ow murnya* (satis illi lamentantur) Cr. 1347.

Arem. MA: *pemdec bloaz so rac drem a breman ma oz gouruez en bez man* (quindecim anni sunt statim nunc, quod est iacens in hoc sepulcro) Buh. 12, 2. *na biscoaz a nep grec me a cret ma quen hirvoudet en bet man* (nec unquam ulli mulieri, credo, tantum ploratum est in hoc mundo) MJ. 14a. *ema ann esquep hep repos ahet nos ouz da gortos* (episcopi sine quiete e longitudine noctis sunt te expectantes) 61b. *ema an hoary entre me ha huy* (ludus est inter me et vos) 146b. *rac ema non enep pepret* (nam est adversus nos semper) 216a. *eno ema* (ibi est) 220a. *ema dou hanter* (duo sunt dimidia) Buh. 148, 22. *dezrouet ema hep gou an breuigou bras* (incepta sunt revera iudicia magna) 150, 16. *ema ... en abaty* (est in abbatia) 184, 4. 14. Apud Man. praeter hanc inveniuntur formae compositae *emaoün, emaout, emedi, emaomp, emaoc'h, emaint,* pass. *emaur*; apud Lgn. *é ma ounn* vel *é m'ounn* etc.

5. Cum hib. *tá* forsitan conferendae sint paucae formae cambricae dubiae, certiores cornicae.

Cambr. *arta* (gl. restat; cf. hib. *artáa*, p. 490) Cb. 3, nisi comparandum est cum adverbio cornico *arte*, *arta* (rursus) saepius invento. Nec magis certum est alterum exemplum: *issit padiu itau gulat* (gl. celsi thronus est cui regia caeli) gl. marg. Cb. 19, in quo fortasse *itau* idem est quod *idau* Leg. *ydaw* Mab. (ei).

Corn. certae significationis, incertae originis nec nisi in infimae aetatis libris inventa: Sing. 1. pers.: *them shape ow honyn ytama treylys* (ad meam ipsius formam ego sum conversus) Cr. 925. 2. pers.: *frank ha leal yttoge* (liber et fidelis es tu) Godolphini comitis symbolum ap. Tonk. 3. pers.: *yta* (est) Cr. 362. 364. 541. 1155. 1240. 1398. 1559. 1564. Plur. 3. pers.: *ytowns* (sunt) Cr. 984. 1494. 2175. 2418.

6. Radix BU, ut in lingua vetusta hibernica ditior formis per tempora et modos, aut nuda (a) in flexionem intrat, aut ampliata sive composita (b) cambr. BYD, corn. BYDH, BEDH, arem. BEZ.

Praesens et futurum.

Praesentis primarii formis semper compositis (b) futurum significant dialecti excepta aremorica, quae more suo coniunctivi formam adhibere consuevit.

Cambrica exempla: *mi auydaf wrth dygyghor di ynllawen* (ego ero ad tuum consilium, obsequar, libenter) Mab. 2, 21. *a dywet y arthur palebynnac y bwyfi gwr idaw vydaf* (et dic Arthuro: ubicunque ero, ei vir ero) 1, 243. *goreu dyn alad a chledyf yn yr ynys honn vydy di ... a chyt ami y bydy ywershonn yndyscu moes ... a mi a vydaf athro itt ... ony byd o wybot y venegi itt. nyt arnat ti y byd y keryd. namyn arnafi* (vir optime pugnans gladio in hac insula eris tu, .. et mecum eris nunc ad discendos mores, .. et ego ero praeceptor tibi ... si non urbanitate demonstrabitur id tibi, non in te erit reprehensio, sed in me) 1, 246. *ni a vydwn drostaw y keidw* (nos erimus pro eo, vades, ut servet) 1, 264. *ni aerodwn ... abydwch gedymdeithon chwitheu athatmaetheu idaw* (nos dabimus eum ... et vos eritis sodales et nutricii ei) 3, 35. *or nas llado. marw vydant o newyn* (si non occiderit ea, animalia, mortua fient, morientur fame) 1, 293. *meybyon o bydant ac ony bedant* (si erunt pueri et si non erunt) Leg. 2, 1, 4.

Cornica: *yn nef y feȝaff tregis* (in caelo ero morans) P. 93, 3. *y fethaf marow* (moriar) R. 2030. *del veȝaff hombronkis* (quomodo abducar) P. 61, 4. *prak gans pup na vethaf lethys* (cur per quemvis non occidar) O. 596. *vethaf the wour* (ero vir tuus) O. 2111. *mara pethaf bev vlethen* (si vivam annum) O. 2386. *bythaf bysy* (ero assiduus) D. 1932. *yn nef ny vythyth trygys, yn nef ny veȝyth tregis* (in caelo non eris morans) D. 858. P. 46, 3. *avell du y fethyth gurys* (sicut deus fies) 6, 4. *gans cryst y fythyth trygys* (cum Christo morabere) D. 3233. *gynen y fythyth tynnes* (per nos trahere) R. 2349. *ytho bethyth mylyges* (nunc eris maledictus) O. 311. *gynen bythyth yn dovses* (nobiscum eris in deitate) R. 2454. *ny vethyth, ny fythyth, ny bethyth, ny bythyth* (non eris) O. 597. 1465; 1510; D. 3130; R. 1506. *fattel byth, fatel byth, fattel vyth* (quomodo erit?) R. 718. 730. 2361. *ow kyc ham gos byth ynno* (caro mea et sanguis meus erunt

in eo) R. 2449. *yn vrna byth leuerys* (tunc dicetur) P. 240, 4. *mar pyth sawys* (si salvabitur), *mar pyth peynys* (si cruciabitur) 95, 1. 211, 3. *yfyth leȝys* (occidetur), *yfyth an barth cleth* (erit a parte laeva) 72, 2. 259, 4. *the vestry a vyth leȝys* (potentia tua erit deleta) 17, 4. *te a vyth ... y[n] paradis genama* (eris in paradiso mecum; impers.) 193, 4. *me a veth ... yth seruys* (ero in servitio tuo) 49, 1. *ty a veth prysonys* (eris incarceratus) R. 70. *why a veth* (eritis) O. 2396. *y feyth gyfys* (ignoscetur), *crous da y feyth* (crux bona erit) D. 529. 2550. *mara pythe ef lethys* (si ille occidetur) D. 1961. *marow vethyn* (mortui erimus, peribimus) O. 1655. *omma ny fythyn gesys yn cres* (hic non relinquemur in pace) O. 1606. *y fythyn sylwys* (salvabimur) D. 287. *mar a pethyn ny abel* (si erimus, simusne nos habiles) D. 2305. *dretho ef prynnys bytheugh* (per illud, corpus meum, redempti eritis) D. 767. *the weth vythons* (eo peiores erunt), *y fythons dampnys* (damnati erunt) D. 2732. 3093. *yn mes y fethons gorrys* (exponentur, eicientur), *yssel y fethons guythys* (humiles servabuntur), *y fethons myttyn parys* (erunt mane parati) O. 342. 1515. 2307. *marow vethons* (mortui erunt) O. 1644. *omma ny vethons gesys* (hic non relinquentur) O. 1589. *hep kentrow byth ny vethons* (sine clavis nequaquam erunt) D. 2698.

Aremorica rariora nec fere nisi post coniunctionem *ma*, *mar* (si), quae poscit formam praesentis, unum 1. pers. sing.: *ma na vezaf mam e berr amser* (si non ero mater brevi tempore) Buh. 96, 1; aliquanto plura 3. pers.: *mar bez ret dif* (si necessarium mihi est) MJ. 21 a. *mar bez cuyt* (si erit dimissus) 101 b. *mar bez da grat* (si est voluntas tua) Buh. 48, 23. *mar bez mat* (si bonum est) 128, 20. *ez vez santel oz hon quelen* (erit sanctus nos instituens) 184, 17. *eno ez vez nos ha dez gouzvezet an re dieug* (ibi sunt die nocteque, scitote, homines pigri) MJ. 12 a. *en lech maz hoarvez ez vez sclaer* (quo loco evenit, manifestum est) 206 b. Proponit tamen Lgn. tanquam praesentis formas: *bézann*, *bézez*, *béz*, *bézomp*, *bézit*, *bézoñt*.

Coniunctivi cambrica exempla: a. *ami agynhalyaf y ty hwnn ... tra vwyf vyw* (et ego custodiam domum hanc, quamdiu ero vivus) Mab. 1, 37. *palebynnac y bwyfi* (quocunque loco ero) 1, 243. *kyt bwyfi yno* (quamvis ibi sim ego) 3, 10. *tra vych di yn kyscu. minneu aaf y ymwelet ar iarll* (dum tu eris dormiens, ego ibi conventum comitem) 2, 44. *travych vyw* (quamdiu vives) 1, 8. *hyt na bo gwas ... nadyn arall ... awypo nabo miui vych di* (donec non sit puer nec alius quisquam, qui sciat non esse me qui sis tu), *mi awnaf ... na bo ... na gwr na gwreic a wypo na bo tidi wyfi* (ego faciam, ne sit aut vir aut mulier qui sciat non esse te qui sum) 3, 10. *pan uo maru* (cum fuerit mortuus) Leg. 1, 5, 5. *o pob guled e bo med arney* (a quovis convivio, in quo erit mulsum) 1, 9, 25. *aphan vo digrifaf gennyt gerd yr adar. ti aglywy duchan* (et cum erit suavissimus tibi cantus avium, audies luctum) Mab. 1, 8. *ywybot pwy vo* (ad sciendum, quis sit) 3, 16. *tra uom vyw* (quamdiu erimus vivi) 2, 46. *ny bo berthach byth y boch chwi no minneu* (ne formosiores unquam sitis vos quam ego) 2, 215. *hyt tra vont. hwy yn y lle kadarn hwnnw* (quamdiu erunt ii in illo loco munito) 3, 302. *mal bont ueichawc byth o hediw allan* (ut erunt gravidae unquam ab hoc die porro) 2, 202.

Corn.: a. *par may feyf gvyw* (ita ut sim dignus) R. 840. *hedre veyf byv*, *hedre veyf bew* (dum ero vivus) D. 847. 1020. *na vyf lethys* (ne occidar), *na*

uyf tollys (ne decipiar) D. 1036. 2008. *pan vyf marow* (cum mortuus ero) D. 422. *hedre vyma ov pygy* (dum ego ero precans) D. 1013. *gweyth denatar na vy* (cave degener ne sis) P. 139, 4. *hedre vy yn beys gynen* (quamdiu eris in mundo nobiscum) D. 730. *may fy gynef* (ut sis mecum), *iuggys may fey* (ut iudiceris) R. 838. 2023. *kyns del vy serrys* (antequam irata sis) O. 245. *pan vyse yn the wlascor* (cum eris tu in regno tuo) D. 2908. *rak na vy gy yn awher* (ne sis tu in sollicitudine) R. 474. *may fythe gy offrynnys* (ut tu immoleris) O. 1327. *thymmovy na gas pen a trovs na vo golhys*, *ʒym na as troys na leyff na vo golhys* (mihi ne siris caput aut pedem, pedem aut manum, ut non lavetur) D. 860. P. 64, 4. *lader kyn fo* (latro etsi sit) 99, 4. *may fo leʒys* (ut necetur), *may fo dampnys* (ut damnetur) 98, 2. 142, 4. *may fova parys* (ut ille, cibus, sit paratus) D. 620. *hedre veyn bev* (quamdiu vivi erimus) D. 115. *hedre vyyn ov predery* (dum erimus cogitantes) O. 2035. *bys may feyn squeyth* (donec erimus defessi) O. 2699. *may feen hembrynkys pesyn* (ut ducamur, rogamus) O. 1973. *pan veugh agey thyn cyte* (cum eritis intra urbem) D. 627. *hedre vyugh byv* (quamdiu vivetis) O. 2349. *hedre vyugh ow pleghye* (quamdiu connivebitis) R. 1950. *claf kyn fons* (etsi sunt aegrae, manus tuae) D. 2697. *pan vons yn chy* (cum sunt domi) R. 1451. *may fons parys* (ut sint parati), *may fons hyblyth* (ut sint flexibiles) P. 18, 3. 131, 3. *hedre vyns y yn ov gulas* (dum erunt ii in regno meo) O. 1503. — Tamen etiam b.(?) *golyough ha pesough*, *na veʒough temtijs* (vigilate et orate, ne temptemini) P. 52, 4.

Arem. formis fere compositis futurum simul significatur. Sing.: *her dra bezif beu* (quamdiu vivus ero) MJ. 100a. *dre hennez dispris traysset viziff* (per illum ignominiose prodar) 60a. *oz absantif ez vizif cuit* (abiens ero libera) Buh. 60, 14. *maz viziff cuit* (ut sim libera) 80, 19. *maz vizif dinam* (ut sim integer) 106, 9. *maz vizif glan* (ut sim pura) 132, 16. *na viziff . . . tamallet* (ne vituperer) 8, 12. *mar fellez ez vezi mezet* (si deficies, pudore perturbaberis) MJ. 62a. *traytour vizy bizhuyquen dalchet* (proditor semper habeberis) 61b. *pan vizy ez roantelaez* (cum eris in regno tuo), *ez vizy yvez en dez man guenef . . . en baradoes* (eris etiam hoc die mecum in paradiso) 141a.b. *maz vizy guell* (ut sis melius) 208a. *aman hep finuez ez vizi* (hic sine fine eris) Buh. 208, 7. *mir . . . na vizi curius*, *mir na vizi re auaricius* (cave ne sis curiosus, nimis avarus) 68, 6. 7. *duet mat ra vizi*, *duet mat ra vezy* (bene veneris, salve) 76, 17. 178, 5. MJ. 180b. *piou vezo*, *petra vezo* (quis, quid erit?) 185a. 200b. *nep a vezo ha so* (quisquis erit et est) 178b. *re dimez vezo* (nimis impudens erit) 57b. *gant clezef . . . ez vezo hep sy castizet* (gladio sine dubio punietur) 74b. *te vezo apostol* (eris apostolus) Buh. 6, 21. *maz vezo vaillant*, *maz vezo fur* (ut sit constans, sapiens) 108, 24. 112, 14. Plur.: *maz vizimp franc*, *maz vizimp dinam* (ut simus liberi, integri) 28, 21. 200, 13. *drez vizimp beo* (quamdiu vivi erimus) 52, 15. *ne vizimp cuit* (non erimus liberi) 86, 1. *maz vizint pur assuret* (ut pure confirmentur) 128, 14. *maz vizint don diprisonet* (ut penitus liberentur) 204, 25. *maz bezint laquaet* (ut ponantur) MJ. 45a. *oar ez vezint gae soudaet* (dum laeti fiant stipendio) 168b. — Propria forma distinguitur 2. pers. plur.: *ne vihet quet pell oz sellet* (non diu, brevi contemplabimini) Buh. 158, 5. *maz vihet flam* (ut sitis candidi) 16, 10. *maz vihet nouet* (ut inunguamini) 138, 9. *maz vihet gant ancquen quen brein* (ut sitis maerore tam putridi) MJ. 190a. *refuset vihet*, *clemet vihet*, *paet*

vihet (repudiabimini, queremini, satisfiet vobis) 35 b. 112 a. 210 a. *eno gueneompni ez vihet* (ibi nobiscum eritis) 162 a. *deut mat ... ra vihet*, *deuet mat ... ra vihet*, *duet mat ... ra vihet* (salvete) 48 b. 208 b. 225 a. Buh. 112, 9. Item apud Man.: *vezîn*, *vezi*, *vezo*, *vezimp*, *vihot*, *vezint*, quamquam Lgn. duplicem formam 2. ps. plur. futuro tribuit *bézot* vel *biot*, coniunctivo unam *ra viot*.

Imperativus variat formis.

Cambr. sing. 2. pers.: b. *nauyd gyndristet ti a hynny* (noli esse tam tristis tu, mulier), *byd lawen* (esto laeta) Mab. 2, 59. 3. pers.: a. *bit y keryd ar y distein* (sit reprehensio maiori domus) 2, 7. *na vit ofyn arnawch* (ne sit timor vobis) 2, 375. *boet ymendigeit y gof* (sit maledictio fabro; cf. *kyt boet*, quamvis sit, 2, 29. 30. 3, 144; id. *poet* 2, 203. 220) 2, 219. b. *bithaud kyffredin vy darogan* (sit communis vaticinatio mea) CN. carm. 1. *bydhawt ragot ti gyntaf ydagorir y porth* (esto coram te porta primum aperta) Mab. 2, 201. Plur. 2. pers.: b. *bydwch yma* (hic adeste) 3, 198. 199. 3. pers.: a. *bint yth law* (sint in manu tua) 2, 204.

Corn. b. sing. 2. pers.: *byth lemmyn a confort da* (esto nunc bono animo), *byth yn the servys len* (esto in tuo servitio fidelis) O. 1341. 2616. 3. pers.: *beȝens guris ȝe vynnas* (fiat voluntas tua) P. 55, 2. *mar ny yl bos keń beȝens kepar del vynny* (si non potest esse aliter, sit ut voles) 57, 4. *war agan flehys yn fras ha warnan beȝans neffre* (in liberos nostros magnopere et in nos esto semper, ultio) 149, 4. *bythens kepar han lyha* (esto par ac minimus) D. 794. Plur. 2. pers.: *na veȝough dyscomfortis* (nolite perturbari) P. 255, 1. 3. pers. (?): *nef ha tyr bethens formyys* (caelum et terra formantor) O. 8.

Arem. sing. 2. pers.: b. *bez liberal* (esto liberalis) Buh. 68, 10. *bez car hac aparchant* (esto amicus et placidus) 70, 16. *na vez flatrer*, *na vez quet couetus* (cave sis adulator, ambitiosus) 68, 5. 8. 3. pers.: *nep so e calą leff gant cleffet bezet visitet en bet man* (quisquis multum gemit propter morbum, visitator in hoc mundo) 200, 7. *en nos bezet* (noctu sit) MJ. 42 a. Plur. 2. pers.: a. *bet assuręt*, b. *bezet certen*, *bezet sur* (persuasum esto vobis, tibi) 58 a. 21 b. Buh. 112, 3. 3. pers.: b. *an peoryen bezent plen soutenet* (pauperes plene sustententur) 68, 11.

Praesens (et futurum) secundarium cambr. duplici forma: a. sing. frequentis usus coni. vel cond.: *pei bewn urathedic* (si essem vulneratus) Mab. 2, 25. *gwr a vei gystal ac ef* (vir qui esset par atque ipse) 1, 18. *manac pa fford vei hynny* (dic, quomodo esset hoc) 1, 19. *ni aymdidanem a thi ony bei lesteir* (nos colloqueremur tecum, si non esset impedimentum) 1, 5. Plur. 1. ps. ind.: *gwedy y beym uedw y deuei y kythreul* (postquam eramus ebriae, veniebat daemon) 1, 36.

b. *am vymot yngyhyt ac y bum y gyt a chwi. abreid vyd ym y oruot. aphei bydwn avei hwy anawd vydei ym y oruot* (propter quod eram tam diu vobiscum, difficile erit mihi eum superare, et si essem diutius, difficilius esset mihi eum superare) Mab. 1, 249. *bei bydut dlawt yn dyuod yma. kyuoethawc vydut bellach o drysor y gwrdu a ledeist* (si eras pauper cum venisti hic, opulentus eris porro thesauro viri nigri quem occidisti) 1, 272. *wynt a welsant or kaffei vedic da. y bydei byw* (illi viderunt, si haberet medicum bonum, eum fore vivum) 1, 258. *kasswallawn aglywei hynny ae wyr. a rewin vydem* (C. audiret id et viri eius, et ruina essemus, periremus) 3, 148. *ac ual y bydynt yn kerdet uelly wynt agly-*

wynt tworyf mawr (et cum essent procedentes ita, ipsi audiebant magnum tumultum) 2, 9.

Corn. simplici potissimum forma: a. sing.: *kyn fen marow* (etiamsi moriar) O. 1331. *kyn fen le3ys, kyn fen lethys* (etiamsi occiderer) P. 49, 4. D. 2536. 3024. *gynen mar pes* (nobiscum si esses) R. 2442. *kynfes tewlys* (etiamsi deceptus sis) P. 22, 4. *may fes le3ys* (ut occidaris, est penes me) 144, 4. *na ve bos fals an denma nyn drossen ny bys deso* (nisi esset falsus hic homo, non duxissemus eum nos ad te) 99, 2. *prag may fe rys y dampnye* (cur esset necesse eum damnari) 116, 4. *a pe ow thus* (si esset populus meus) 102, 2. *a pe yn della ve* (si esset ita) 73, 1. *kepar ha pan ve hegar* (acsi esset amicus) 40, 3. *a pe profus* (si esset propheta) D. 489. *a pe bev, bew a pe, byw a pe* (si esset vivus) D. 3158. R. 1007. 1657. *the voth mar pe genes* (voluntas tua si esset tecum), *y voth mar pe, y voth a pe* (si esset eius voluntas) R. 441. 470. D. 3168. *kyn fe y cleues mar bras* (quamvis magnus esset eius morbus), *kyn fe mar cref* (quamvis fortis sit) R. 1660. 1787. *pysough may feve evys* (rogate ut id bibatur, vinum), *kyn feue map dev* (etsi is esset filius dei), *apeue den drok* (si is esset homo malus) D. 828. 1460. 2969. *a peua ol parusys* (si omne id paretur) D. 690. *beva den yonk bo den coth* (sive est is iuvenis sive senex) P. 175, 3. Plur.: *kynfen neffre ow ponye* (etiamsi semper essemus currentes) R. 550. *na veny le3ys, na veny kefys* (ne necemur, ne capiamur) P. 245, 4. 246, 4. *may fen sur* (ut simus securi) 191, 4. *gothfetheugh ma na veugh bad* (animadvertite, ne sitis stupidi) R. 1774. *may fens creff* (ut essent fortes) P. 159, 2. *nan e3ewon ny wo3ye an prennyer py fens kefis* (nec Iudaei sciebant, arbores ubi invenirentur) 151, 4. *kyn fens y morthelek* (etsi illi sint malleati), *kyn fens y terrys* (etsi infringantur ea, promissa) D. 2731. O. 1237. *kyn na vens neffre golhys* (etsi nunquam laventur) D. 852. *may fens y dysehys* (ut illi recreentur) O. 1833. *may fens cregis* (ut suspenderentur) P. 163, 2.

b. indicative: *yn agan ethom pup tra pup vr parys thyn vethe* (in necessitate nostra omnis res omni hora parata nobis erat) D. 918. *sawijs y fe3e* (salvabatur) P. 25, 4. Incerta sunt exempla condicionalis: *mara pethe lel iuggys* (si legitime indicetur) D. 1344. *mara pe3a degis* (si erit ablatus) P. 240, 3, in quibus nescio an pronomen sit suffixum praesenti primario.

Arem. duplici forma, breviore *be* praesentis, ampliore *bihe* magis futuri.

Praes. sing.: *gant oun ha poan na ven daffnet* (prae timore et angustia, ne damner) Buh. 162, 6. *pan venn gantaf* (si essem cum eo) MJ. 6 b. *mar galhe na mar dle bezaf ez venn recevet da quentaf* (si possit et si debet esse, ut recipiar prima) 24 b. *pan en caffenn ez venn seven* (si eum invenirem, laeta essem) 187 a. *petra hoarfe na venn me din* (quid accideret ut ego non essem dignus?) 92 a. *rac na ves public* (ne sis publicus) Buh. 166, 14. *mir ... ne ves souillet* (cave ne inquineris) 68, 2. *ha foll cref ouz e desevout vez edivout* (et stultus valde id putans esses ideo) MJ. 92 a. *oz an mab man na be ganet* (quod ad puerum hunc, ne nascatur) Buh. 90, 14. *ma be aes* (si commodum sit) 158, 15. *mar be profit* (si sit commodum) 16, 22. 18, 11. *me crethe ez ve pret* (crediderim tempus esse) 114, 17. *guell ue gueneff* ('mallem') Cath. *me a ve plen bizhuyquen den gae* (plene essem semper homo laetus) MJ. 6 b. Plur.: *ny a scohe cref ha devry salv ez vemp ny licenciet* (pulsaremus fortiter et impigre, modo

liceat nobis) 72 b. *mar bemp re prim estimet ez vemp tamallet* (si existimemur nimis prompti, vituperemur) 117 a. *mar bech amo[n] en ty man leanes* (si essetis hic in hac domo monacha) Buh. 20, 8. *oll mar bech huy a vn opinion* (omnes si sitis vos unanimes) 22, 9. *mar fallech mezequaet vech* (si deficiatis, infames sitis), *mar ho drouctretech ez vech claf* (si eos male excipiatis, aegri sitis) MJ. 6a. *me crethe ez vech ezech mat* (crediderim vos esse viros bonos) 211 a. *ne vech quet car cesar* (non essetis, esses amicus Caesaris) 112 a. *ne vent hanter en guer da disclaeriaf* (non essent satis ad dimidium voce explicandum) 10 b. *pe ez vent manet* (aut mansissent) 23 b. 24 a. *ez vent redimet* (ut redimantur) 29 b. *pan vent y muyguet Gabriel* (etiamsi sint ii plus quam G.) 187 b.

Fut. sec. (opt. praes. secundum Man.: *vihen*, *vihés*, *vihe*, *vihemp*, *vihec'h*, *vihent*). Sing.: *pan lavaras gant bras casty ez vihenn reet... evel davat* (cum dixit magna cum castigatione me vinctum iri ovis instar) MJ. 30 b. *quet nen grasenn pan vihenn fur* (non fecissem id, si essem sapiens) 82 b. *pan vihes chomet... hon autrou ufvel a guelses* (si mansisses, dominum nostrum humilem vidisses) 213 b. *an oignamant quer leveret a vihe guerzet... try cant diner* (unguentum carum dictum, quod venderetur 300 denariis) 15 b. *guell vihe dezaff affet dre nep antre na vihe quet ganet* (melius esset ei revera si nullo aditu natus esset) 58 b. *pan na ve drouc graer meurbet ne vihe quet dereet dit* (nisi esset maleficus admodum, non esset deductus ad te) 101 a. *me deseve ez vihe roe* (putabam eum fore regem) 204 a. *ny oll a predere real ez vihe salver general* (omnes expectabamus regalem eum fore salvatorem communem) 207 a. Plur.: *maz vient don questionet* (ut penitus inquireretur in eos) 219 a.

Praeteritum.

Praeteritum primarium hic ut in aliis quibusdam verbis anomalis secedit a communi huius temporis formatione per *s* facta, excepta 2. pers. sing. cambrica, quae in *-ost* desinit; 1. pers. sing. cambrice *-m* (*-um*), cornice et aremorice *-f* terminatur.

Cambr. sing. 1. pers.: *ac yno y bum y nos honno* (et ibi fui hanc noctem) Mab. 1, 10. *yny coet y buum neithwyr* (in silva fui praeterita nocte) 2, 42. *yspeilwr vum i yma* (latro fui ego hic) 1, 37. 2. pers.: *y gwr y buost neithwyr yny ty* (vir, in cuius domo fuisti nocte praeterita) 1, 247. 3. pers.: *achyt bu mawr eu niuer* (et quamvis esset magnus eorum numerus) 1, 22. *a hir uu genyf y nos honno* (et longa fuit, visa est mihi nox haec) 1, 6. Plur. 1. pers.: *yr vn niuer y buam doe* (eadem multitudo quae fuimus heri) Mab. 3, 17. 2. pers.: *digawn y buawch ymhoen* (affatim fuistis in poena) 3, 199. 3. pers.: *Heuel ar doythyon auuant y kyd ac ef* (H. et docti qui fuerunt cum eo) Leg. praef. *ebuant en hir en amresson* (fuerunt diu disceptantes) Leg. 2, 2, 1. *a llawen uuant wynteu* (et laeti fuerunt ipsi) Mab. 1, 262.

Corn. sing. 1. pers.: *py vr fuf vy y wythes* (quando fui ego eius custos?) O. 576. *ny fuf den thotho bythqueth* (nunquam fui homo illi), *yn henna y fuf genys* (in eo natus sum) D. 1238. 2021. *then plasma y fuf rofsys* (ad hunc locum abductus sum), *dre henna y fuf dampnys* (per illud damnatus sum), *pan fuf gylwys* (cum vocatus sum) R. 198. 213. 2150. *del fuef badt y fuf tollys* (ut fui stupidus, sum deceptus) R. 1886. *doro the luef yn woly guynys may fuef*

(pone manum tuam in vulnere quo perforatus sum), *a thev ysse fuef goky* (o deus, quam fui stultus) R. 1540. 1565. *pan vef chacys* (cum expellerer), *aban vef genys* (ex quo sum natus), *govy vyth pan vef genys* (vae mihi quod unquam natus sum!), *ogh govy pan vef genys* (heu! vae mihi quod sum nata) O. 706. 1731. 1753. 2193. *marow na vef* (quod mortua non sum) D. 3171. *bythqueth arluth na vef ȝys* (me nunquam dominum fuisse tibi) P. 49, 3. 2. pers.: *kepar del fus acusyys* (sicut accusatus es) D. 1999. *rak na fues kyns lymmyn fur* (quia non fuisti adhuc sapiens) D. 1194. *fattel thuthtegy then cres na fues gynen yn yfarn* (quomodo venis tu ad pacem, ut non fueris nobiscum in inferno?) R. 261. *pe feste* (ubi fuisti tu?) O. 467. *te a woȝye ȝe honon pe dre gen re ves guarnys* (tunc sciebas ipse, an per alios es monitus?), *drok ȝen os kepar del ves* (malus homo es: pariter ac fuisti) P. 101, 2. 192, 1. 3. pers.: *ny fue ragtho y honan* (non fuit propter eum ipsum) D. 3226. *y fue gynen* (fuit nobiscum) R. 1229. 1347. 1397. 1443. *geneugh ny fue* (vobiscum non fuit) R. 1399. *my re bue boghes coynt* (fui parum callidus) D. 3031. *mar pue drok* (si fuit malum) O. 291. *kepar del ve* (sicut fuit) D. 1154. P. 247, 2. *kepar del ve thym yrghys, kepar del fue thyn yrhys* (sicut mihi, nobis imperatum est) O. 872. 2375. *fatel fe, fatel fue, fattel fue* (quomodo fuit?) R. 468. 494. 597. *ȝe voth del ve* (ut fuit tua voluntas) P. 55, 2. *moy marȝus . . . ys an rena ve yn weth* (plura miracula quam illa facta sunt simul) 200, 4. *kymmys payn ny ve ay oys* (tantum cruciatus non fuit unquam) 135, 4. *yn vrna keskeweȝa y a ve* (tum sodales facti sunt) 110, 4. *ny rebe laddron dres* (fuimus latrones audaces) 192, 4. *asen a ve kerghys warneȝy rag eseȝe dyllas pan a ve gorrys* (asina quaesita est, super eam ad sedendum vestis pannorum strata est) 28, 2. 3. *bys pan ve marow* (donec mortuus est) 2, 4. *kepar del fuve dremmas* (sicut ille fuit optimus) O. 864. *fetel feve lethys* (quomodo ille interfectus est?) O. 2220. *gwef vyth pan veva genys* (vae ei, quod unquam ille natus est) P. 43, 4. Plur. 1. pers.: *yn le may fuen* (quo loco fuimus), *y fuen ny ow kerghas* (fuimus nos quaerentes) R. 169. 1823. *helhys warbarth a fuen ny* (expulsi simul sumus nos) O. 709. *frut may fen kellys* (fructus quo sumus perditi) P. 153, 4. *gouy vyth pan veyn genys* (vae mihi quod unquam sumus nati), *gans vn huyn re ben tullys* (per unum somnum sumus decepti) 246, 1. 2. 2. pers.: *ple fugh why* (ubi fuistis vos?) R. 2243. *yn yfarn na feugh gynen* (qui in inferno non fuistis nobiscum) R. 192. 3. pers.: *gans y blew y fons syhys* (capillo eius, mulieris, siccati sunt, pedes) D. 521. *han ȝewna bys pan vons squyth war c̃st y fons ov cronkye* (et duo illi, donec fuerunt defessi, Christum fuerunt flagellantes) P. 132, 1. *hedre vons y ov plentye* (dum illi fuerunt accusantes) 33, 3. *yfons vnver yntreȝe* (fuerunt unanimes inter se) 39, 3.

Arem. congruens fere cum Manorii paradigmate: *vioûn* (s. *viis*), *viout, oue, viomp, vioc'h, viont* (a quo differt Lgn.: *oenn, oéz, oé, oemp, oec'h, oent*). Sing. 1. pers.: *ne oun piou eu quet na ne viof e re nepret* (nescio quis sit, nec fui eius hominum unquam) MJ. 81b. *goa me allas pan viof dan cas assant* (vae mihi, eheu, quod fui odio connivens) 233a. *pan viof presantet* (cum praesentatus sum) 39 a. *pan viouf quemeret èn an toull a hyrvout boutet viouf* (cum captus essem, in foramen lamentationis trusus sum) 230b. *ann heur maz viouf den* (hora qua factus sum homo) 177b. *an lien maz viouf dastumet* (linteum

quo collectus sum), *ez viouf net savet scaf* (surrexi plane faciliter) 231b. 3. pers.: *ez voe disleal ... Juzas voen heny* (qui fuit infidelis, Iudas fuit ille) MJ. 16a. *un tra nevez voe da den* (res nova fuit homini) 20a. *na ne voe quen* (nec fuit aliter) 174b. *pan voe pret* (cum tempus esset) 140a. *maz voe ioaeus bras* (ut esset laetus admodum) 181b. *rac maz voe e bry* (quia fuit eius consilium) 185b. *mat voe difme* (bonum fuit mihi) Buh. 106, 4. *vn den aman... a voe sebeliet* (aliquis hic sepultus est) 10, 25. *pan voe hep youl violet* (cum invita violata est) 46, 13. *maz voe diouganet* (ut promissum est) 78, 22. *bezcoaz outraig enep taichen ne voue voar ma pen* (nunquam contumelia ullo loco fuit super caput meum) 94, 11. *doe ha den a voue scuiz slanc gant cals anquen* (deus et homo qui fuit tantum fessus multo cruciatu) 102, 14. Plur. 1. pers: *quent divergont ez viomp spontet* (tam inverecunde perterriti sumus) MJ. 219a. *goa ny lo man pan viomp ganet* (vae nobis nunc quod nati sumus) 223a. 2. pers.: *maz vioch lamet* (quod dempti, liberati estis) 117a.

Praeteritum secundarium varie formatur per dialectos.

Cambrice a praeterito primario differt *s* (*ss*) adiecto. Exempla ind.: *yr gaer y buasswn y nos gynt* (ad castellum, ubi fueram nocte superiore) Mab. 1, 10. *hyt y gaer y buassei gynon yndi* (usque ad castellum, in quo fuerat C.), *yny lle y buassei y uorwyn ygkarchar* (in locum ubi fuerat puella in carcere) 1, 22. 35. *govyn awnaeth pwy a uuassei oreu oe deulu* (interrogavit, quis fuisset optimus ex eius familia) 1, 290. *rac hyt y buassynt yny goresgyn* (ob longitudinem, qua fuerant in expeditione) 3, 274. *yny oedynt gystal ac y buassynt oreu eiryoet* (donec erant aeque ac fuerant optime unquam) 2, 61.

Cornice hic ut in aliis quibusdam verbis anomalis hoc tempus vocali *y* (*e*) inserta distinguitur a forma praesentis secundarii: *mar cothfo an casadow dystough y fyen lethys* (si sciret vir abominandus, statim occiderer) O. 2120. *as dysken dyragough noth y fyen* (si eam exuerem, vestem, coram vobis nudus essem), *ny vyen lowen... a cothfen* (non fuissem laetus, si scissem) R. 1942. 2541. *neffre ny vean fethys* (nunquam essem superatus) P. 73, 1. *guyv vyes the gafus crok* (dignus esses qui acciperes suspendium) D. 2683. *thym yffye meth* (mihi foret dedecus) D. 846. *woteweth lader vye* (tandem latro fuerat) 38, 3. *ef a doys ... gans c̃st na vye tregis* (iuravit, cum Christo se non moratum esse) 85, 4. *gwel vya* (melius esset, vendere unguentum) 36, 3. *mestry vyth te ny vea* (nequaquam tibi esset potestas) 145, 1. *yfyeugh yn surredy yn vrna avel dewow* (essetis certo tum ut di, si ederetis pomum) O. 177. Idem praemissa particula praeteriti: *an dyȝgthtyas ... maga tek del rebye* (eam, aurem, restituit tam bene, quam fuerat) P. 71, 4. *yn mernans crist a gewsys byt[h]queth dremas re bee* (in morte Christi dixit: semper probus vir fuerat) 214, 2. *ef rebek den a brys* (is fuisset homo magni pretii) 217, 2. *Pylat a vynnas scrife ... prag a dampnys rebee* (P. voluit scribere, cur damnatus esset, Iesus) 187, 2.

Aremorica exempla non invenimus praeter unum locum: *ez vise ganet... ha dreist pep re ez vize sant* (eum natum fore, vidi, et praeter omnes fore sanctum) Buh. 90, 1. 2. Pertinent tamen huc formae recentiores, quas optativo imperfecti tribuit Man.: *visen*, *visés*, *vise*, *visec'h*, *visent*, vel quas condicionali dat Lgn.: *bizenn*, *bizez*, *bizé*, *bizemp*, *bizec'h*, *bizeñt*, vel *bijenn* etc. (*z* vel *j* = *s*, pp. 143. 171).

Formae passivae.

Cambricae: *llawenach uuwyt wrthyf y nos honno* (laetiores erga me fuerunt hac nocte; germ. man war), *llawen vuwyt*, *uuwyt wrthunt* (laeti fuerunt erga eos) Mab. 1, 10; 276. 2, 61. 62. *ar wled y buwyt deir blyned yny darparu* (et cena, quae tres annos est praeparata; p. 544) 1, 26. *athrauuwyt yny vedeginyaethu ef* (et quamdiu curatus est) 2, 61. Apud Davies. adduntur: fut. *byddir*, coni. *bydder*, praet. sec. *buasid*.

Aremoricum exemplum: *pan vezer aman ganet* (cum quis hic nascitur) Buh. 16, 17. Secundum Lgn. praes. *boar*, *voar*, praet. *boad*, *voad*, fut. *boer*, *voer*, *vior*, sec. *bijed*, *vijed*, *véed*, *vied*. Participium praeteriti duplici forma: a. *bed*, *bet* (hodie quoque): *dre mazeo bed vaillant* (quia fuit constans) Buh. 148, 18. *pan hon eux bed spes hon esper* (quoniam nobis fuit abunde spes nostra) 200, 15. — b. *quement unan so ganet so bezet forget... a un pry* (quicunque nati sunt, fabrefacti sunt ex eadem argilla) MJ. 95 a. *quement den so... ganet na so bezet* (quicunque homines nati sunt vel fuerunt) 10 a. *ezomp bezet* (fuimus) 27 b. 199 a. *na nedomp quet bezet* (nec fuimus) 235 a. *nag oann bezet* (me non fuisse) 197 a. *ez ve affet dit bezet* (fuisset tibi revera) 113 a. *goude bout bezet lazet* (postquam interfectus est) 209 a.

Infinitivus.

Cambr. *bot: eressu yn uawr aoruc y mab bot y dwy hynny* (mirari multum puer, esse illas duas) Mab. 1, 236. *dy uot titheu yn drws* (esse te sub porta), *vy mot yma* (esse me hic) 1, 250.

Corn. *bos* (esse) fq.: *mar ny yl bos ken* (si non potest esse aliter) P. 57, 4. *Ihũs ēst a leueris y vos scryfys yn lyffrow* (I. Chr. dixit id esse scriptum in libris) 17, 1; notata productione: *boys* P. 49, 2. 110, 2. *boes*, *boos*, *bose* Cr. 2300. 2363; 1127. 1154. 2355. 2383; 2385; pron. suff. *ow bosa*, *ow bose vy* (me esse) D. 1120. R. 2447. *ow bosaf* (id.) Cr. 79. 116. 123. 133. 225. *ow bosof* Cr. 128. Sed etiam *bones* fq. in Dr, *bonas* R. 2419. 2614. P. fq.: *pv a yl henna bonas* (quis potest iste esse?) 42, 4. *me ny won bonas kyfys yn denma byth acheson may rys y vonas leȝys* (ego nescio inveniri in hoc viro ullam causam, quare sit necesse eum occidi) 141, 2. 3.

Arem.: a. *bout* (esse) Buh. MJ. fq. ut hodie quoque apud Venetos et Cornugallorum partem. Sed etiam b. *bezout*, *bezaf*, quae formae interdum significant futurum: *bezout* (esse) MJ. 8 a. 150 b. *bezout baelec a allegaff* (fieri clericus cupio) Buh. 176, 5. *dez maz gouzuezher bezout vn mab bihan ganet* (dies quo scietur puerum parvum nasci) 84, 13. *da bezaf* (ut sit) 186, 11. *hep bezaf*, *hep bezaff* (ut non sit) 36, 18. 66, 15. *soingaf e bezaf sant* (puto eum fore sanctum) 86, 5. *bezaff auster a prederaff* (austera esse cogito) 50, 15. *mar guell bezaf* (si potest fieri), *petra ez guell bezaf* (qui potest esse?) MJ. 193 b. 216 b. *ez galhe... beza* (posset esse) 9 b. *pan deuont ... da bezaf anafvon* (si eo perveniunt ut fiant animae) 13 a. *bezaf... consideret* (considerari) 235 a. *beza crouguet* (suspendi) 119 a. *bezaf aet* (ivisse) 197 a. *ho bezaf duet* (vos venisse) 24 a. *bezaff* ('esse') *bezaff presant* ('adesse'), *bezaff tost* ('assistere'), *bezaff oartro* ('circumstare'), *bezaff groaet* ('fieri'), *blam pe bezaff blamet* ('criminari'), *herberchyaff pe bezaff*

herberchyet ('hospitari') Cath. *beza* Man. Dum.; hodie pro dialecti varietate (pp. 116 sq. 144) *béza*, *béă*, *béa* secundum Lgn.

II. Propriae formulae cornicae et aremoricae oriuntur, si ad significandam vim *habendi* (mihi est = habeo) per impersonalem constructionem cum formis quibusdam verbi substantivi radicum 2. et 1. in praesenti, radicis *bu* per cetera tempora adhibitae, coniunguntur pronomina personalia infixa. Primum enim pronominibus infixis 3. personae additur syllaba *tev-*, *dev-* (corn. *ǵev-* pp. 154. 171), ut hae infigantur formulae: corn. *nǵev-* masc., *stev-* fem. et pl., arem. *endev-* masc., *hedev-* fem. sing., *hodev-* plur.; deinde cornice (vix aremorice) *b* intromittitur etiam ante formas verbales radicum 1. et 2. praesertim post notas *m* 1. pers. sing. et *s* (*agas*) 2. pers. plur.; denique eaedem formulae saepe augentur pronominibus absolutis non solum a fine additis, sed etiam praemissis. Praeterea inveniuntur exempla, etsi pauca, harum formarum irregulariter in flexionem personalem transgressarum.

Exempla cornica.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *marth am bes kymmes drok a wothevyth* (mirum habeo, miror quantum mali patiaris) P. 120, 1. *mur varth ambus* (magnum miraculum habeo) O. 371. *trest am bus* (confidentiam habeo) R. 1737. *ovn am bus vy* (timorem habeo ego) O. 1452. *gallos am bues theth crousye* (potestatem habeo te crucifigendi) D. 2184. *marth am bues* (miror) D. 2392. R. 960. *nymbus gvest* (non habeo vestem), *nymbus grath* (non habeo gratiam) O. 356. 1413. *nymbus ath 'lavarow whans aga clewas* (e verbis tuis non habeo desiderium ea audiendi) R. 1517. *nym bus bywe na fella*, *nymbes bewa na fella*, *nym beas bewa na fella* (non habeo vitam amplius) R. 2210. Cr. 1571. 1966. *ay frut dybry nym bes whans* (de fructu eius edere non desidero) O. 171. *nymbues ovn vyth annotho* (nullum timorem habeo eius), *my nym bues dout* (ego non dubito) R. 385. 1435. *worthys me nembes negys* (tecum ego non habeo negotium) Cr. 551. *nymbes yddrag vythe*, *nymbes yddrack v^t^* (nullam paenitentiam habeo) Cr. 1141. 1506. *nymbes ioy* (non habeo gaudium) Cr. 1260. *my a wor ynta lemyn nam bes bewe na fella* (scio probe nunc me non habere vitam amplius) O. 1884. *nam bues gulas ynno deffry* (quod non habeo regnum in eo indubie) D. 2014. 2. pers.: *anotho mar thes preder* (de eo si habes curam) O. 608. *mar thues ovn bones knoukys* (si times ne vapules) D. 2245. *marth yv gynef na thues meth ow keusel gow* (miror quod te non pudet dicere falsum) R. 1391. 3. pers.: *mara ieves wl dybbry* (si habet desiderium edendi) D. 47. *dout an ieues an losel* (timorem habet nebulo) D. 1776. *marth an gefes* (miratur) O. 1484. *neb a vo y gorf golkys nyn jeves ethom golhy* (is cuius corpus lavatur, opus non habet lavari) D. 862. *nyn gefes cowyth yn wlas* (non habet sodalem in regione) R. 1855. *map den hep ken ys bara byth nyn ieves ol bewnes*, *mab dèn hep ken ys bara nyn gevas oll y vewnas* (homo sine alia re nisi pane non habet omnem vitam, suam) D. 66. P. 12, 1. *an corf nan gefes vyth par* (corpus cui nullum par est), *an arluth nan gefes par* (dominus qui non habet parem) R. 788. 912. *yn bysma nan geves par* (qui in hoc mundo non habeat parem) D. 1578. Plur. 2. pers.: *pahan cheyson as bues why* (qualem causam habetis vos?) D. 1970. *leuerough thynny an*

ken agas bus the wul genen (dicite nobis causam cur sit vobis faciendum nobiscum) R. 2154.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *han maystri bras ol am bo* (et potentia maxima quam habebam) D. 148. 3. pers. masc.: *yn vn lowarth an gevo* (in horto quem habebat) P. 140, 1. *pan nan gefo tyller thy pen* (cum non habebat locum capiti suo) R. 269. Plur. 1. pers.: *lowene ny gen bo yn le may fuen* (laetitiam non habebamus quo loco fuimus), *ny gen bo whans guariow* (non habebamus desiderium ludorum) R. 168. 1330.

Fut. prim. sing. 1. pers.: *pan vernans am byth* (qualem mortem habebo?) R. 2028. *govyn orto mar am byth oyl a vercy* (quaere ex eo, habiturusne sim oleum eucharistiae) O. 693. *an gueel gueres mar am veth* (e virgis auxilium si habebo) O. 2015. *alemma rag nym byth creys* (dehinc non habebo pacem), *nym byth gueres* (non habebo auxilium) R. 1960. 2221. *vytheth powes my nym byth* (nunquam quietem habebo) O. 1011. *genough me nvm byth trege* (vobiscum non habebo versari), *gevyons me nvmbyth neffre* (remissionem nunquam habebo) P. 37, 2. 104, 3. *genough aban nam byth cres* (per vos quia non habebo pacem) R. 1133. *me am byth payne ha galarow* (ego habebo cruciatum et dolores) Cr. 658; irregulariter *my an byth* (habebo id, pallium) D. 1187. 2. pers.: *cummyas scon a fyth* (potestatem statim habebis), *gallos a fyth warnethe* (imperium eorum habebis), *onor a fyth vynytha* (honorem habebis usque) O. 379. 1214. D. 1904. *ov cres a fet venary* (pacem meam usque habebis) O. 1020. *ol an bysma ty a fyth* (hunc mundum omnem tu habebis), *ol an rema ty a fyth* (omnia haec tu habebis), *ty a fyth mens a vynny* (tu habebis quantum voles) D. 128. 134. 590; similiter O. 457. 491. 2742. D. 600. 1367. 2044. 2530. 2720. 2913. R. 648. 1132. 1159. 1676. *kymmys yn bys vs vas . . . te a feth* (quantum in mundo est boni, tu habebis) P. 16, 3. *mur a onour te afyth* (multum honoris tu habebis) 136, 3. *ty a fet* (habebis) O. 996. [idem neglegentius scriptum *ty a vyth* O. 2126. D. 1269. R. 2024. Cr. 848. 1736. *te a vith*, *te a v^t* Cr. 735. 1204. 1281.] *paynes yfyth ragtho* (tormenta habebis propterea) Cr. 162. *an frut ny fyth kymmyas* (fructus eius non habebis potestatem), *ny fyth ken ys da* (non habebis nisi bonum), *neffre ny vyth scham na meth* (nunquam habebis pudorem nec dedecus) O. 79. 718. D. 1902. *annethe ty ny fyth prow* (ex iis tu non capies fructum) D. 2658. 3. pers. masc.: *na wrello y voth goef yn gefyth mur a trystyys* (qui non faciet eius voluntatem, vae illi! multum tristitiae habebit) O. 2094. *py lé yn gevyth ef chy* (ubi habebit ipse domum?) D. 670. *na nyl yn nos nag yn geyth nyn geuyth cres* (nec noctu nec interdiu habebit pacem) D. 1882. *byth nyn gevyth fout a ioy* (nunquam habebit defectum gaudii) R. 1561. *lyes map den yn bysma rak y gorf an geuyth ovn* (multi filii hominum in hoc mundo propter eius corpus capient timorem) R. 2080. *owne ahanas rag neffra dean an gevyth* (timorem ex te in perpetuum homo capiet) Cr. 911. *ef an gevyth seyth kemmys, eve an gevyth vij kemmys* (ipse habebit septuplum) O. 599. Cr. 1180. *gober tek eff an geuyth* (mercedem pulchram ille habebit) P. 44, 4. *ef an geuyth* (is habebit) D. 1181. *ef an gevyth* D. 963. R. 2345. *ef an gefyth* O. 516. R. 1985. Fem.: *na heb mur lavur defry benytha nys tevyth flogh, na heb mear lavyer defry benytha nystevyth floghe* (nec certo sine magno labore unquam habebit puerum) O. 300. Cr. 900. Plur. 1. pers.: *neffre trystyns ny gen byth* (nunquam tristitiam habe-

bimus) D. 731. *ny agan byth y drege* (non habebimus id sustinere) D. 3002. *nagan byth gobyr vyth* (quod nullam mercedem habebimus) O. 2821. *tyy py ny agan beth meth* (tege id aut nos habebimus dedecus) O. 1078. *ny am* (rectius *an*) *byth cres the vewe* (nos habebimus pacem vivendi) O. 1714. *ny an bythe agen trygva* (habebimus sedem nostram) Cr. 662. 2. pers.: *ys byth sylwans* (habebitis salutem) R. 1574. *es byth deyth brues* (habebitis diem iudicii) D. 2940. *y ges byth ioy na thyfyk* (habebitis laetitiam non deficientem) R. 1310. *magys byth luen edrege* (ut habeatis plenam paenitentiam) O. 348. *powes nygys byth nep preys* (quietem nunquam habebitis) O. 1222. *why as byth drog vommennow*, *why asbyth . . . agas gobyr* (vos habebitis mala verbera, mercedem vestram) O. 2324. 2586. *why as byth ages ancow*, *why as byth gobar bras* (vos habebitis mortem vestram, mercedem magnam) R. 612. 672. *ken the ole why as byth* (causam flendi vos habebitis) *py ken why as byth drok lam* (sin aliter, habebitis malum progressum) D. 2644. 3075. *rag as lafur why as beth behethlan ha bosaneth* (propter laborem vestrum habebitis B. et B.) O. 2766. *why asbythe* Cr. 2144. *gobar da why agas byth*, *vyngeans hageugh why agas byth* (mercedem bonam, vindictam vestram h.) R. 376. 1763; tandem irregulari flexione: *an tekter asbetheugh why* (pulchritudinem quam habebitis vos) D. 33. 3. pers.: *mar tue moy nystevyth man* (si plures venerint, non habebunt quidquam), *y seruonnth yn nep plas nystefyth fout a gyffyans* (eius famuli nullo loco habebunt defectum remissionis), *dewes mar nystevyth* (potionem si non habebunt) O. 399. 1808. 1816. *y as tevyt anfugy* (illi habebunt miseriam) O. 2328. Mira confusio formarum inest in his exemplis e Cr.: *me an gevyth oll an blame tha worthis ge lemyn* (ego habebo omnem vituperationem a te nunc) 809. *ny an gevyth sure droke lam* (nos habebimus certo malum progressum) 806. *ef astevyth vij plague moy* (is habebit septuplo plus) 1378.

Coni. (et opt.) sing. 1. pers.: *nyneyw marth cuth ken ym bo* (non est mirum, quod dolorem habeam) O. 2819. *agan guryans nam bo meth* (e nostro opere ne capiam dedecus) R. 1878. *cròg rom bo er an thewen neffre marseth ahanan* (suspendium capiam e maxillis si unquam abis hinc) O. 2651. *mag bome vu* (ut habeam conspectum) R. 842. *dyworto mam boma gras* (ab eo si habeam ego gratiam) O. 2077. *kÿn namboma lowena* (quamvis non habeam laetitiam) Cr. 1526. *ow thorment a the scon genogh nam byve tryge* (meus cruciatus veniet celeriter ut vobiscum non habeam versari) D. 542. *nam byma peyn yn gorfen* (ne habeam poenam ad finem) O. 2254. 2. pers.: *myns vs yn beys ryth fo* (quidquid est in mundo, habeas) O. 459. *rethfo* (habeas) O. 2265. 2822. D. 947. 1267. 2097. 2132. 2247. 2727. R. 79. 167. *an hacere mernans . . . ty a vetho iuggys yv thys* (atrocissimam mortem ut habeas, iudicatum est tibi) R. 2034. 3. pers.: *an geffo graas* (si habeat gratiam) O. 422. *an geffo pows as gwyrȝyns* (si quis habeat tunicam, eam vendito) P. 51, 2. *lemman lorgh nep an geffo gorrens y scryp dyworto ha nep nan geffo na nyl guerthens y hugk* (iam baculum qui habebit, ponito peram suam de se, et qui neutrum habebit, vendito vestem suam) D. 919—921. *nan geffo* (ut non habeat) O. 551. R. 384. 2020. *man geffo tregva yn nef* (ut habeat sedem in caelo) P. 213, 2. *man geffo* (ut habeat) D. 2092. R. 1621. 2049. *par man geffo* (id.) R. 2012. *an hagkre mernans whyleugh man ieffo ef* (atrocissimam mortem quaerite quam habeat ille) R. 1973. *manan*

geffo ef sor bras ȝe worth ol an goweȝe (ut non capiat ipse iram magnam ab omnibus sodalibus) P. 150, 2. *kettyl yn geffo an bay* (simulatque habebit osculum) D. 986. *vyngens ren geffo* (ultionem accipiat) R. 2085. Plur. 1. pers.: *thyworthe magan bo gras* (ex iis, virgis, ut habeamus gratiam) O. 1749; flexione irregulari: *nan beyn mar hager thyweth* (ne habeamus tam atrocem exitum) D. 2895. 2. pers.: *res bo drok lam, res bo spit* (habeatis malum progressum, calamitatem) D. 1125. 2322. *banneth an tas re ges bo, banneth an tas ragas bo, ow benneth ol ragas bo, ham benneth ragas bo* (benedictionem patris, b. meam omnem, et b. m. habeatis) O. 2585. 1723. D. 265. 706. *ragas bo meul, ragas bo cres ha mur ioy* (habeatis dedecus, habeatis pacem et magnam laetitiam) D. 2048. R. 1285. *ma gas bo lowyne nef* (ut habeatis laetitiam caeli) D. 226. 3. pers.: *resteffo mur vylyny* (habeant ii magnam ignominiam, Iudaei) P. 216, 1. *mays teffo cas* (ut habeant invidiam) R. 160. *yn ow gulascor may[s] teffo bewnans* (in meo regnum ut habeant vitam) R. 1585; pro singulari: *nep astefo gallos* (qui habet, quicunque habent potentiam) D. 788.

Temp. sec. sing. 1. pers.: *try hes ov fal mar am be* (tres longitudines palae meae si habeam) O. 396; irregulari flexione: *an kynse benfys am been* (e primo beneficio quod haberem) O. 2613. *nam vethen drethe sylwans* (ut haberem per eas salutem) O. 1958. 3. pers.: *den an geffe cans dauas* (homo qui habeat centum oves) O. 2230. *oll an bows pyv an gyffe* (totam tunicam quis habiturus esset) P. 190, 4. Plur. 1. pers.: *nag yn veny vylyny* (nec habeamus ignominiam) O. 1609; irregulari flexione: *may ben nepith aswonfas* (ut habeamus aliquid cognoscere) R. 769; alibi vulgari ratione: *pup tra pup vr parys thyn vethe* (omnis res omni hora parata nobis erat) D. 918.

Praet. prim. sing. 1. pers.: *me am be wondrys fancye* (habui miram visionem), *dewthack warnugans a virhas ... my ambe* (triginta filias habui) Cr. 761. 1986. Irregulariter: *nam buef the wruthyl genes* (quod non habui faciendum tecum) O. 658. *flehys am bef* (filios habui) Cr. 1979. *kemmys gyrryow teake am beff* (tantum verborum pulchrorum accepi) Cr. 1018. *me a levar thys ... yn pan vanar yn bema* (dicam tibi, quomodo id habuerim) Cr. 756. 2. pers.: *ty re fue fest lafur bras* (habuisti laborem maximum) R. 2628; irregulariter: *the pascyon a fus tyn* (passionem tuam quam habuisti acrem) R. 506. 3. pers. masc.: *Cryst kymmys payn yn geve* (Chr. tantum cruciatus habuit) P. 59, 1. *nyn geve par* (non habuit parem) 40, 1. *a wul drok nyngefe meth* (facere malum non puduit eum) R. 1783. *man geve marth* (ut miraretur) P. 111, 2. *manna[n] geve goth na leyth* (ut non haberet venam nec membrum) 132, 2. *rak an torment an gefe* (propter cruciatum quem habuit) R. 694. *oll myns peynys an geve, an paynys bras an geve* (omnem magnitudinem tormentorum, tormenta magna, quae habuit) P. 59, 4. 139, 2. *own boys čst mab du an neff an tebel el an geve* (timorem ne esset Chr. filius dei e caelo, malus angelus cepit) 122, 1. *eff an geue awell boys* (cepit desiderium cibi) 10, 4. *ef an geve strocosow* (accepit verbera) 174, 3. *ef an geve drok uyrus* (habuit malum potum) D. 2975. *pan vernans an geve ef* (qualem mortem habuit ille?) O. 2219. *ef an geva yddrage tyn* (ipse habuit paenitentiam acrem) Cr. 2043. Fem.: *nys teve tus vyth hep mar roow mar tha* (non habuit gens ulla sine dubio dona tam bona) O. 2597. *ȝe wherȝyn nysteva whans* (ridendi non habuit cupidinem) P. 222, 1. Plur. 1. pers.: *na fout byth-*

queth ny gen bue (nec unquam inopiam habuimus) D. 916. *pan dra eȝom ayan* (leg. *agan?*) *be* (cuius rei penuriam habuimus?) P. 50, 3. 3. pers.: *ys gavas thethe keffrys rak nys teve man thy pe* (condonavit id iis simul, quia non habuerunt quidquam ad solvendum ei) D. 508. *an torrow nas teve vythqueth flehes* (uteri qui nunquam habuerunt liberos) D. 2647.

Praet. sec. sing. 2. pers.: *mestry vyth te ny vea ... ken onan ȝys nan rolla* (potestatem nullam haberes, nisi alius quis tibi eam dedisset) P. 145, 1; irregulari flexione: *gallos warnaf ny fyes* (potentiam mei non haberes) D. 2187. 3. pers.: *nyn gyfye den gallos then mernens y worre ef* (non habuisset quisquam potentiam ad mortem ponendi illum) R. 966. Plur. 1. pers. irregulariter: *neffre nygen byen ny ioy hep thyweth* (nunquam haberemus nos gaudium sine fine) R. 1029. 2. pers.: *nys vye worshyp* (non haberetis venerationem) R. 1943.

Infinitivi vicem supplet *cafos*, *caffos* (capere), quod verbum solum adhibet cambrica.

Aremorica.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *emeus* ('habeo') Cath. *em concianzc emeux vn doetancc don* (in consciencia mea habeo dubitationem profundam) Buh. 30, 8. *hac emeux poan* (et habeo cruciatum) 106, 15. *emeux truez* (habeo misericordiam) 204, 21. *hac emeux pep heur queuz meurbet* (et habeo quavis hora dolorem magnopere) MJ. 91 a. *hac emeux pemp* (et habeo quinque) 146 b. *hac emeux deseu nac eu muy* (et habeo cogitationem, eum non esse amplius) 188 b. *a pep tu emeux treffu bras* (ab omni parte habeo aerumnam magnam) 191 a. *goude mil rech em eux yechet* (post mille dolores habeo salutem) 199 a. *ioa ameux glan*, *ioae ameux hel* (gaudium habeo merum, gaudium mihi est largum) Buh. 26, 14. 184, 20. *me yel ... hac ameux hoant de tourmantaf* (ibo .., et habeo desiderium eius cruciandi) 90, 5. *dren carantez han feiz mat am eux dreiz pep tra ouz ma tat* (caritate et fide bona quam habeo super omnem rem erga patrem meum) MJ. 30 a. *en poan pe heny ... ameux da gouzaff* (in supplicio quod mihi est patiendum) 57 b. *pez ameux prob da ober* (quid probe mihi faciendum est?) 191 b. *quement ameux* (quidquid habeo) 99 a. *aoun cref ameux* (timorem fortem habeo) 123 b. *me ray an guet hac ameux avis ha discret em speret* (faciam excubias, et habeo praesagium et secretum in spiritu meo) 193 a. *nemeux na ioa na cuff na car* (non habeo nec gaudium nec amicum nec propinquum) Buh. 8, 23. *nemeux nerz da querzet* (non habeo vim ambulandi) 194, 11. *terzien na nep reux nemeux muy* (febrim aut ullam miseriam iam non habeo) 200, 4. *nemeux esper quet* (non habeo spem) MJ. 54 b. *dren queux flam ameux nemeux quet da guelet aelez ... hoant* (per dolorem ardentem quem habeo, non habeo cupidinem videndi angelos) 187 a. *nemeux quemet try* (non habeo nisi tria) 146 a. *me ameux dren bet vn edit* (ego habeo unum mandatum per mundum) Buh. 204, 4. *me ameux hoant* (ego habeo cupidinem) MJ. 7 b. *me ameux un bez nevez graet* (habeo sepulcrum recens factum) 154 b. *ma emeux un bech am nech cals* (habeo onus cuius me taedet admodum) 123 b. *ma emeux quement strif e divout* (habeo tantum contentionis eius causa) 188 a. *me meux anaf dioutaff* (habeo incommodum ex eo) Buh. 58, 19. *memeux estlam* (habeo turbationem) 174, 7. 194, 9. *me meux mez bras* (habeo dedecus magnum) 196, 8. *me meux dirac pep mil rebeig* (habeo coram omnibus mille opprobria) 40, 18. *me meux lifrini*

raliet (habeo vertragos doctos) 32, 6. *me meux un braouhet* (habeo liquorem) MJ. 143 a. *memeux unan* (habeo unum, talum) 145 b. *memeux hyrder intollerabl* (habeo desiderium intolerabile) 191 a. *me meux dre raeson da monet* (mihi per rationem eundum est) 208 a. 2. pers.: *discuez ez eux nerz* (monstra te habere vim) MJ. 142 b. *pa ez eux spacc voar an placen* (quoniam habes spatium in hoc loco) Buh. 164, 2. *nez eux mecher* (non est tibi opus) MJ. 106 b. *naz eux nep remet competant* (ut non habeas ullum remedium sufficiens) 92 b. *ha te den dall azeux gallout* (et tu, homo caece, habes potestatem, potes) Buh. 102, 10. *te az eux quemeret* (sumpsisti) MJ. 67 a. 68 b. *te zeux graet* (fecisti) 84 b. 3. pers. masc.: *e dorn hec en deveux lequaet en plaet guenef me ... nep en deveux graet an fet se* (manum suam turpem posuit in patina mecum, qui fecit istud facinus) MJ. 59 a. *aoun cref ameux nen deveux nech* (graviter timeo ne habeat taedium, ne eum pigeat) 123 b. *nep en deueux cas so tasset* (qui habet causam, est vocatus) Buh. 150, 18. *ef en deveux sclaer anterin gallout divin* (ille habet indubie prorsus potentiam divinam) MJ. 92 a. Fem.: *deuotion he deueux* (devotionem habet ea). Buh. 22, 10. Plur. 1. pers.: *gant an estlam hon eux aman* (ob turbationem quam habemus hic) Buh. 94, 3. *mecher noneux quet a roedou* (opus non est nobis retibus) 32, 14. *nonneux roe en bet credet henn nemet Cesar* (non habemus regem in mundo, credite id, nisi Caesarem) MJ. 113 b. *testeny honneux ny* (testimonium habemus nos) 23 a. *pebez mecher en matery onneux ny a quen testeny* (quid opus est nobis in hac causa alterum testimonium?) 80 b. *a ny onneux oll hon mecherou* (habemusne nos omnia quae nobis opus sunt?), *oll onneux ny hon binhuyou* (omnia habemus nostra instrumenta) 135 b. 2. pers.: *benoez hoz mam hoz eux* (benedictionem matris vestrae habetis) Buh. 112, 17. *mar oz eux hoant* (si habetis desiderium) 120, 1. *pa noz eux danuez* (quia non habetis bona) 204, 20. *noh euz car* (non habetis amicum) MJ. 21 b. *nouz eux mecher a ober goap* (non est vobis opus facere ludibrium) 165 a. *a noz eux quet lech ... da quempret nech* (nonne vobis est locus paenitendi?) 221 b. 3. pers.: *no deveux quet dellezet quen* (non meruerunt aliud) MJ. 99 a.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *pell ayoa aban emoa hoant daz guelet* (dudum desiderium habebam te videndi) MJ. 103 b. *ma holl joa ne moa muy* (omne meum gaudium, non habebam maius) 130 a. *gouden queuz ha estlam amoae* (post dolorem et turbationem quam habebam) 180 b. *goude quement estlam am oa* (post omnem turbationem quam habebam) 195 b. *quement amoa a amloary* (quidquid habebam curarum) 226 b. *hoant amoa vuel doz guelet* (desiderium habebam humile vos videndi) Buh. 76, 15. *hoant amoa ... douz guelet* (desiderabam vos videre), *hoant meur douz guelet me amoa* (desiderium magnum vos videndi habebam) MJ. 228 b. *ma emoa sur displigiadur re* (habebam certe taedium nimium) 230 b. *memoa drouc avis* (habebam malum consilium) 233 a. 3. pers.: *nonobstant da tourmant nen devoa hoant quet* (quamquam te cruciandi non habebat desiderium) MJ. 92 b. *en devoe joa bras* (habebat gaudium magnum) 102 b. *en devoe tourmant* (habebat cruciatum) 105 a. *en devoe sechet* (sitiebat) 139 b. Plur. 1. pers.: *hac hon oa ioa bras dan dra se* (et habebamus gaudium magnum propterea) MJ. 207 a. *quent divergont ez viomp spontet non oa quet a nerz da querzet* (tam immaniter perterriti sumus, ut non valeremus ad eundum) 219 a. 2. pers.: *huy oz oa goulennet* (quaesiveratis) Buh. 78, 4. *goude*

ann angoes han esmae ha queuz ... ouz oae dif (post angorem et timorem et dolorem quem habebatis de me) MJ. 181 b. 3. pers.: *no devoe nepret contredy* (ut nunquam haberent contradictionem) MJ. 28 a. *an dle ho devoae quemeret* (debitum quod ii contraxerant) 175 a.

E radice *bu* formantur cetera tempora atque ipsum praesens primarium, etsi rarius.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *a pep lignez hep finvez em bez couf* (omnis progeniei infinitam habeo memoriam) MJ. 177 b. *pa em bez couf* (cum memini) 203 b. *bizhuyquen tristez nem bez muy* (nunquam iam habeo tristitiam) 226 b. *me men bout crouguet ... ma nem bez e pris* (suspendi volo si non habeo eius pretium) 16 a. 3. pers.: *nep en deuez gant fez carantez* (qui habet eum fide amorem) Buh. 62, 13. Plur. 2. pers.: *mar ho bez spacc* (si habetis spatium) MJ. 194 b.

Fut. et coni. sing. 1. pers.: *hac autronez gant guir fez am bezo* (et dominos cum vera fide habebo) Buh. 34, 8. *nem bezo quen dam soutenancc* (nihil aliud mihi erit adiumento) 132, 4. *da ober nem boe quet en bet man na nem bezo muy bizuiquen* (faciendum mihi non fuit in hoc mundo, nec mihi erit iam unquam) 50, 9. *na nem bezo certen quen cur* (nec habebo certo aliam curam) 24, 16. *ma em bezo cren hoz bennoez, ma em bezo hael ma guelet* (ut habeam plane vestram benedictionem, large meum visum) 180, 8. 192, 22. *petra am bezo me breman* (quid habebo ego nunc?) MJ. 18 a. *mem bezo ... meur soucy* (ego habebo magnam sollicitudinem) 61 a. *moz quemenno eno me[m] bezo coff* (ut vos poscam, ibi habebo memoriam) Buh. 60, 8. 2. pers.: *ez vezo dan drot un chotat* (habebis statim colaphum) MJ. 77 b. *tregont digner ... az vezo antier* (triginta denarios habebis integros) 18 b. *na rann cuyt nez vezo quet* (nec partem liberam habebis) 52 b. *na oar nep tro nez vezo mez* (nec unquam habebis dedecus) 184 a. *neuse nep tro nez vezo car* (tum nunquam habebis amicum) Buh. 86, 16. *euez pep tro te[z] vezo poan* (etiam semper habebis cruciatum) 6, 23. 3. pers.: *gant ma scourgez en devezo* (flagello meo habebit) MJ. 107 b. *nen deuezo den dieznes* (ne habeat quisquam cruciatum) Buh. 134, 22. Plur. 1. pers.: *hoaz on bezo ouz tremen henoaz entromp* (porro habebimus pernoctantes hodie inter nos, viatores) MJ. 200 b. *non bezo hon priso muy* (non habebimus qui nos curet amplius) 17 b. *ef oar nep tro non bezo quet* (illum nunquam habebimus) 118 a. *non bezo certen den en bet* (non habebimus certo quemquam in mundo) Buh. 188, 13. *hoz peuch pep tro ron bezo* (vestram pacem semper habeamus) MJ. 50 a. 2. pers.: *oz bezo oar ho crochenn* (habebitis in cutem vestram) MJ. 73 b. *oz bezo ef* (habebitis eum) 159 a. *na nos bezo choas* (nec habebitis electionem) 132 a. *bizhuyquen finvez nouz bezo* (nunquam finem habebitis) 236 b. *huy oz bezo oar houz clopenn* (vos habebitis in calvam vestram) 74 a. *joa roz bezo* (gaudium habeatis) 48 b. *pep tro* (ed. *bro*) *roz bezo joa* (semper habeatis gaudium) Buh. 114, 14. *peoch roz bezo* (pacem habeatis) MJ. 199 a. *peoch doe ro bezo huy* (pacem dei habeatis vos) 161 b.

Imper. sing. 1. pers.: *rac se a pret ham bezet hy* (propterea in tempore facite ut habeam eam, crucem) MJ. 132 b. 2. pers.: *an quaez man couf ha trugarez haz vezet* (miseri huius memoriam et commiserationem habe) MJ. 141 b. *buaneguez ez buhez naz bezet* (iram in vita tua ne habeto) Buh. 70, 1. *naz vezet*

dou(e)t (noli dubitare) 102, 11. Sed etiam irregulariter: *Crist hazuez trugarez ouzimp* ('cristelleyson') Cath., ut hodie secundum Lgn. *az péz* s. *ez péz* (apud Lhuydium e Man. profertur: *da pe*, e Quiqueri colloquiis: *te da vezet*). 3. pers. desunt exempla; Quiq. (ap. Lhuyd.) *ên endevezet*, Lgn. *en défet*. Plur. 1. pers.: *racse me ho[z] pet hon bezet hy* (propterea, rogo vos, habeamus eam, mappam) MJ. 49 b. 2. pers.: *ozif truez ... hoz bezet*, *ouzif truhez hoz bezet*, *oziff truhez hoz bezet* (erga me misericordiam habete) Buh. 120, 2. 194, 19. 196, 19. *noz bezet dout* (nolite dubitare) 36, 7. *nep aoun nouz bezet*, *nep aoun noz bezet*, *noz bezet aoun quet* (nolite timere) MJ. 73 a. 155 a. (202 a.) 185 b. 3. pers. desunt exempla; apud Lgn. irregulariter: *hô défeñt*.

Praes. et fut. sec. sing. 1. pers.: *am be hoant* (cupidinem habeam, velim) Buh. 76, 12. *am be me nep rouez* (habeam aliquod donum) 118, 21. *rac nam be blam* (ne habeam vituperationem) 98, 8. *me carhe gouzout quet goude pe me be ma tra pe nambe* (velim scire postea utram habiturus sim rem meam an non habiturus sim) 170, 19. *moz pethe pa em be moean* (rogaverim vos, si habeam remedium) MJ. 42 b. *mem be hoant de tourmantaf* (cupiam eum cruciare) 216 a. 2. pers.: *gallout en se oarnoufme nez ve quet* (potentiam in illo mei non haberes) MJ. 113 a. 3. pers.: *me a crethe en deffe hoant* (crediderim eum habere desiderium) MJ. 216 a. *ez compse ef deompny pardonaf plen da pep heny en divihe contrition* (ipse dicebat nobis se ignoscere plene cuicunque esset contritio) 90 b. Plur. 2. pers.: *dy ne dahech dez quen nouz be entroch brassoch fez* (eo non eatis die ante quam habeatis inter vos maiorem fidem) MJ. 62 b.

Praet. prim. sing. 1. pers.: *da ober nem boe quet en bet man* (faciendum non fuit mihi in hoc mundo) Buh. 50, 8. *nem boe quet* (non habui) 158, 9. *bezcoat nem boe* (nunquam habui) 160, 19. *nem boe netra* (nihil habui) 166, 17. 170, 3. *nem boe* 170, 6. 172, 7. 9. 19. 20. *nen doann quet quen ferm dan termen nam boe divergont un spont yen* (non eram tam firmus illo tempore, ut non haberem immaniter terrorem gelidum) MJ. 231 a. 3. pers.: *dren guerches dinam en deffoe da mam* (per virginem intemeratam quam ipse habuit matrem) MJ. 4 a. Plur. 2. pers.: *a huy a toehe noz boe y* (vosne iuretis vos non habuisse eos, nummos) Buh. 160, 6. *hoz boa* (leg. *boe*?) *goulennet eguetou* (petivistis ea) 34, 2.

De praet. sec. invenimus formam 3. pers. sing.: *hac en divise messias* MJ. 207 a; discordare tamen ibi videtur sententia, quam expectares (et ipsum futurum Messiam).

Formarum compositarum cum participio haec habemus exempla: *pan hon eux bed spes hon esper* (quoniam abundanter habuimus desiderium nostrum) Buh. 200, 15. *han meur truez ouz eux bezet* (et magnam misericordiam quam habuistis) MJ. 175 a.

Conferantur quaedam formae hodiernae secundum Legonidecum: fut. sing. 1. *em* (s. *am*) *bézô*, 2. *éz* (s. *az*) *pézô*, 3. *en dévézô*; plur. 1. *hor bézô*, 2. *hô pézô*, 3. *hô dévézô*. Praes. sec. sing. 1. *em bôa*, 2. *éz pôa*, 3. *en dôa*; plur. 1. *hor bôa*, 2. *hô pôa*, 3. *hô dôa*. Eodem modo e 3. pers. temporum sec. *bé*, *bizé* (*bijé*), *béfé* formulae condicionalis et coniunctivi: 1. *em bé*, *em bizé*, *em béfé* (haberem), *ram béfé* (ut haberem), 2. *éz pé*, *éz pizé*, *éz péfé* (haberes), *raz péfé* (ut haberes), 3. *en divizé*, *en défé*, *ren défé* etc.

Infinitivi vicem supplet *cafout*, *caffout* (sicut cornice).

III. Coalescit verbum substantivum cambricum radicum 1. et 6. non solum eadem compositione qua hibernicum (pp. 488. 501) cum praepositionibus simplicibus vel duplicibus, ut *ar*, *go*, *gor*, *can*, *dar*, *dy (do)*, *cyfar*, *argan* etc., sed etiam, ratione singulari, in temporibus et modis quibusdam cum radicibus et thematis verbalibus aliis, ut *han*, *hen* (oriri?), *pieu* (possidere), *aeth* (ivisse), *daeth*, *doeth* (venisse), *gwyd* (scire), *clyw* (audire), *ad(g)na* (al. *adwaen*, cognoscere).

Exempla compositorum radicis 1. Praes. prim. sing. 1. pers.: *brenhin coronawc wyfi yny wlat yd henwyf ohonei* (rex coronatus sum in regione, ex qua sum) Mab. 3, 9. *ny hannwyf well o nawd* (non valebo melius gratia, tua) 2, 19. *ny hanwyf well ohonaw* (non valebo melius inde) 2, 224. 2. pers.: *apha wlat yd henwyt titheu ohonei* (et quae regio, ex qua tu es oriundus?) 3, 9. *yr wlat yd hanwyt ohonei* (ad terram, ex qua progressus es) 3, 275. 3. pers.: *paderyw ytti*, *paderyw itti* (quid accidit tibi?) 2, 58. 3, 190. *pa derw itti*, *pa derw ytti* (id.) 2, 57. 3, 209. *un o deu aderw idaw* (alterutrum accidit ei) 1, 242. *aderyv am keduyv an chaduan* (num actum est de K. et C.?) CN. carm. 1. Plur. 3. pers.: *pwy biewynt hwy* (cuius sunt illi?) Mab. 3, 191.

Praes. sec.: *daroed y arthur lad y benn* (perfecta erat A. abscisio capitis eius, cervi) Mab. 2, 22. *ac ny daroed idaw namyn dyuot yr ty* (nec perfectum erat ei nisi venire domum, nec nisi domum pervenerat) 2, 47. *daroed y twrneimeint* (finitum erat torneamentum) 1, 279. *llaesgeuyn gwr ny hanoed well neb ohonaw* (L. vir, a quo nemo valebat melius, boni quid accipiebat) 2, 243. *o wrthtir uffern pan hanoed y gwyr hynny* (e terra contra infernum, ex qua venerunt viri hi) 2, 205. *y marchawc bieuoed y pebyll* (eques qui possidebat tentorium) 1, 239. *ar gwr melyn bieuoed y gaer* (et virum flavum qui possidebat castrum) 1, 12. *effrawc iarll bioed iarllaeth* (E. comes possidebat comitatum) 1, 235. *gouyn idaw ae ef gyntaf bioed y llys* (quaerere ex eo, an primum possideret aulam) 2, 14.*

De composito *yttwyf* supra (p. 551) egimus; de compositis *ethwyf*, *dodwyf* etc. significantibus praeteritum infra agetur sub IV. in praet.

Composita radicis 6., cuius consona radicalis tam servata *b* quam mollita *v* (*u*, *f*) in coniunctivo et praesenti secundario formae simplicis (*a*) provectione transit in *p* et *ff* (cf. p. 146 cum addendis).

Praes. prim. significans futurum. b. Sing. 1. pers.: *mi a adnabydaf* (ego cognoscam) Mab. 3, 200. *ony wybydaf i* (si non sciam ego; *gwyd-bydaf*) 3, 30. 2. pers.: *nysgwybydy di yr awrhonn* (non scies eam, rem, nunc) 2, 36. *yd adnabydy voes y llys* (cognosces consuetudinem aulae) 3, 10. *henbydy kyuoethogach* (te habebis ditiorem, eris ditior) 2, 47. 3. pers.: *os ehemreyn aderuyt* (si eius impraegnatio facta erit), *os egouessiau aderuit* (si eius palpatio facta erit) Leg. 2, 1, 20. 21. *oderuyt*, *oderuit* (si acciderit) ib. fq. *ochyueruyd caledi a thi* (si accidet tibi duritia) Mab. 2, 52. *ef agyferuyd gwahanfford athi* (tum occurret tibi trivium) 1, 6. *ny henbyd gwell ef* (non valebit melius ille) 2, 17. *hyt tra ymgatter yn vyw hanbyd gwaeth drem vy llygeit* (quamdiu vivam, peius se habebit lux oculorum meorum) 2, 221. *ef aegwybyd* (ipse id sciet) 3, 190. *nis guibit ar nuygelho* (non sciet id, somnium, qui non occultet id) CN. carm. 2.

* Videtur rectius *bieuoed* e 3. pers. *pieu*, *bieu*: *y gwr dabieu y gaer*. *ygwr bieu y llys honn* (vir qui possidet castrum, curiam hanc) Mab. 1, 16. 269. *a minneu bieu* (et ego possideo) 1, 291.

Coni. sing. 1. pers.: *yny wypwyf* (donec scio) Mab. 1, 253. 2, 54. *kymeint ac a wypwyfi* (tantum quantum ego scio; i. e. *wyd-pwyf*, *wyd-bwyf*) 1, 288. 2. pers.: *yny lle goreu a wypych* (in loco optimo quem scies) 2, 43. *henpych gwell* (valeas melius; formula salutandi) 2, 6. 55. 219. 3, 92. 3. pers.: *pob anifeil or agyfarffo ac ef* (quodvis animal quocum convenerit) 1, 293. *gwedy darffo udunt* (postquam perfectum erit iis, p. perfecerint) 3, 302. *ac ny byd un dalen ar y prenn ny darffo yr gawat eu dwyn* (neque erit unum folium in arbore, ut non perfecerit tempestas eorum ablationem) 1, 8. *ny wnn i neb ae gwypo* (nescio quemquam qui id sciat) 2, 234. *aoes ohonawch chwi aadnapo y uarchoges racco* (estne e vobis qui norit illam mulierem equitantem) 3, 16. *ac ny thebygaf or niuer hwn oll neb nyt adnappo vot y mab yn uab pwyll* (nec opinor ex omni hac multitudine quemquam non cogniturum, puerum esse filium P.) 3, 24. *or brenyn byeufo ellys* (a rege qui possideat curiam) Leg. 1, 14, 5. *ene pyeufo* (donec p.) 1, 17, 6. Plur. 1. pers.: *yr ymdidan goreu a wypom ninneu ni ae dywedwn itti* (narrationem optimam, quam sciemus nos, dicemus eam tibi) Mab. 1, 2. 3. pers.: *egladoet ackaruarfoent ac aruon* (regiones quae contingunt Arboniam) Leg. 2, 2, 1.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *pei gwypwn ... mi a ymdidanwn* (si scirem ego narrarem; = *gwyd-pwn*, *-bwn*) Mab. 1, 260. *pei asgwypwn mi aedywedwn* (si id scirem, ego id dicerem) 2, 233. 2. pers.: *pei gwyput nyt eistedut* (si scires, non sederes) 1, 286. 3. pers.: a. *or kyuarffei y gwynt* (si conveniebat ventus) 3, 299. *yny darffei y vwytta* (donec finita esset cena) 3, 273. *pei gwyppei y marchawc hwnnw hynny ydeuei yth amdiffyn* (si sciret iste eques istud, veniret ad te liberandam) 1, 32. *a wypei dim* (an sciat aliquid) 1, 10. *nyt oed dyn aadnapei y gerd honno* (non erat homo qui cognovisset cantum hunc) 2, 391. *pei hanffei well* (si melius se haberet) 2, 240. *yhuybod puy byeufey eblaen* (ad sciendum quis possideret ipsorum ductionem) Leg. 2, 2, 1. b. *pei mi a wascut uelly ny oruydei ar arall vyth rodi y serch arnaf* (si me pressisses ita, non superfuisset alii cuiquam vertere amorem suum in me) Mab. 2, 217. *ac ny wybydei neb ungeir* (nec sciebat quisquam ullum verbum) 3, 30. Plur. 3. pers.: *kymeint oed eu gwybot ac nat oed ymadrawd ... nys gwypynt* (tanta erat eorum scientia, ut non esset colloquium, ... quod nescirent) 3, 299.

Praet. prim. sing. 1. pers.: *pan gyuaruum gysseuin amam y uorwyn honno* (cum primum conveni matrem puellae illius) Mab. 2, 222. *kyscu awneuthum i ual nawybuum pan aeth ef* (dormivi ego, ut nescierim, cum abiit ille) 2, 9. *mi ath adnabuum pann yth weleis gyntaf gynneu* (ego cognovi te, cum primum te vidi antea) 2, 9. 2. pers.: *goruuost di* (superasti) 1, 259. 3. pers.: *pan dyuu* (cum appropinquavit) 2, 197. *ac ny orfu* (et non perfecit) 1, 24. *athi a oruu* (et tu vicisti; impers.) 1, 25. *y kyuaruu ac wynt* (obviam iis factus est) 2, 42. *aphan arganvu* (et cum animadvertit) 1, 241. *yd arganuu arthur wynt* (animadvertit A. eos) 1, 25. *aphan daruu vwyta* (et postquam perfecta fuit cena) 1, 62. *aphan wybu yn hyspys*, *aphan wybu ef hynny* (et cum sciret certo, et cum id sciret ipse) 2, 12. 34. *ac yd adnabu* (et cognovit) 3, 271. 273. *a mi bieiuu y dinas ar castell* (et ego possedi oppidum et castrum) 2, 14. Plur. 3. pers.: *ac a oruuant* (et superaverunt) 1, 35. *ac yna ny wybuant* (et tum nescierunt) 3, 214.

Praeteriti secundarii exemplum 3. pers. plur.: *wynteu hagen ni wybuyssynt y eisseu ef* (illi tamen non sciverant ipsius absentiam) Mab. 3, 14.

Formae passivae praes. prim.: *nywybydir pa ffordd yda* (nescitur qua via eat) Mab. 3, 212. Coni.: *yny wyper auobwy* (donec sciatur vivusne sit) 2, 25. Praes. sec.: *ual nat adnepit* (ita ut non cognosceretur) 3, 202. Praet. prim.: *yny arganuuwyt y llythyr* (donec animadversae sunt litterae) 3, 91. *ac yna gwybuwyt pan yw peredur oed ef* (et tunc scitum est, eum esse P.) 1, 268. *ny wybuwyt vyth o hynny allan pale y daeth* (non cognitum omnino inde porro, quo venerit) 2, 246. Non differt forma *-pwyt*, addita verbis sequentis seriei, ut *dywetpwyt, ducpwyt, aethpwyt, gorucpwyt, deuthpwyt, gwnaethpwyt.*

Infinitivus: *dyuot* (appropinquare, venire) fq. *yggouot y vlwydyn* (durante anno) Mab. 1, 241. *gwedy goruot arnafi* (postquam superavit me) 1, 25. *gwedy daruot bwytta* (absoluto prandio) 1, 11. *arganfot aoruc ymarch* (animadvertere equus coepit) 1, 28. *llyma uarchawc yn kyuaruot ac ef* (ecce eques occurrens ei) 1, 243. *mi awn dy hanuot om gwaet* (scio te esse oriundum e sanguine meo) 2, 204. *mi aaf ywybot pwy y marchawc* (ego ibo scitum, quis sit eques) 2, 11. *adnabot, clybot* (cognoscere, audire) fq. cf. *amgnaubot* gl. Ox. 38ᵃ.

Nec desunt cornica verba eodem modo composita, pauca cum radice 1. Cambrico *pieu* respondet corn. *pyw, pew*, cuius haec exempla invenimus, praes. prim.: *pyv an pren abew hep mar pous ihesu* (quis est talus qui possidet sine dubio tunicam Iesu), *henna aspew yn certan* (ille eam possidet certo), *re synt iouyn me aspew* (per sanctum Iovem ego eam possideo) D. 2853. 2855. 2858. *ty a vew ov grath nefre* (tu possides gratiam meam semper) O. 974. Coni.: *may beu vy cres* (ut habeam ego pacem) R. 2224. Praes. sec.: *war tu hay vam an pewo* (ad matrem suam versus, quae eum possidebat) P. 207, 3; sed etiam: *yn the see . . . a bewe the tas daveth* (in sede tua quam possidebat pater tuus Davides) O. 2393. Cum cambricis *ethwyf* etc., quae eandem radicem praeteriti themati subiungunt, conferendum est: *galsof* (ivi; cum adiectivis: factus sum), *galsof ysel* (humilis factus sum), *galsof coyth* (senex f. s.) O. 373. 855. *rak hyreth galsof purclaf* (propter desiderium facta sum aegerrima) R. 775; 2. pers. *galsos pur worth* (factus es mere contrarius), *galsos lemmyn pur woky* (f. es modo stultissimus), *galsos mur yn dyscrygyans* (incidisti admodum in infidelitatem) R. 1470. 1513. 1516; ceterum regulariter flexum.* Denique duplici compositione utriusque radicis formatum videtur *nabow* (= *nabu-ew*? cf. cambr. *adnabot*): *me an nabow dyougel* (ego novi eum probe) R. 2120.

Aliquanto plures extant formae compositae cum radice 6., quarum genera sunt duo: prius (a) respondens fere cambricis ad omnia tempora pertinet nec vero patet ultra certa quaedam verba, alterum (b) cornicae dialecti proprium, quod a nullo verbo regulari exclusum videtur, ad futuri potissimum temporis defectum supplendum adhibetur.

Fut. prim., quod praesentis forma significatur, sg. 1. pers.: a. *mar ny wothefaf* (leg. *wofethaf*) *ple theth pen vyghterneth* (si nesciam, quo abierit caput regali-

---

* 3. pers. sing. *gallas* P. 245, 3. 255, 3. D. 2610. 3018. O. 253. 1097. 1627. 2764. R. 39 etc., plur. *galsons* (abierunt) R. 660; praet. sec. *galse* (ierat) P. 207, 2; ptc. prt. *gyllys* (progressus) O. 1636. 1682. R. 809. 1065. 2247. 2615; ac, ni fallimur, 3. sing. praes. *ny yl an gyst yn y blas* (non intrat trabes in locum suum) O. 2528.

tatis) R. 719. b. *vn deyth a thue yredy man taluethaf ol thywhy* (dies quaedam veniet certo, qua id rependam omne vobis) D. 269. 3. pers. (frequentissima eadem in constructione impersonali): a. *my anafyth dysosy* (agnoscam tibi; cambr. *adnabyd*) O. 1788. *me a wo(r)thvyth* (sciam), *ty an gothvyth* (scies id) D. 63. 849. *me a vyn mos the vyras hag a wothfyth* (volo ire visum et sciam) O. 1400. *ay frut hy nep theppro a wovyth cosyl an tas* (de illius fructu qui ederit, sciet consilium patris) O. 188. *y whyrvyth an tyrmyn* (fiet tempus) O. 45. *yn della mar a whyrfeth* (hoc modo si eveniet) R. 347. b. *ef a dalvyth ȝis* (ille rependet tibi) P. 115, 4. *ny daluyth bram* (non valebit peditum) D. 3078. *my an taluyth thyugh* (rependam id vobis) O. 2387. *ef ath carvyth* (amabit te), *theth lauarow y kresen hag ath caruyth bynary* (verbis tuis credamus et usque te amabimus) D. 1846. 2872. *me an caruyth* (amabo eum) D. 1703. *ny an guylvyth, why an guylvyth, wy am gwylvyth* (videbimus id, videbitis eum, videbitis me) R. 53. D. 1332. P. 93, 4. *ty a wylfyth* (videbis) O. 716. 827. 1449. *ef a wylfyth, why a whylfyth* (videbit, videbitis) R. 2384. D. 2208. *ty a welfyeth* (videbis) O. 790. *te an prenvyth* (id redimes, lues) P. 155, 2. *y a dreylfyth* (vertentur) O. 1817. *mar clewvyth agan guary* (si audiet ludum nostrum) O. 2134. *pepenag vo an barth wyr a clevfyth ov voys* (quisquis est a parte vera, audiet meam vocem) D. 2026. *wy a glewyth* (audietis) P. 132, 4.

Coni. sing. 1. pers.: a. *mar scon del thyffyf thotho* (simulac venero ad eum) D. 973. b. *pan clewfyf vy an tan tyn* (cum sensero ignem acrem) O. 1351. 2. pers.: a *pan dyffy ȝet pow* (cum veneris in regionem tuam) P. 193, 2. *ol an tyr an bwyfy* (omnis terra quam possidebis) O. 581. *lowenna tekca gothfy ihesu ov map kevarwouth* (quam scis laetissime, pulcherrime, Iesum filium meum institue) D. 1042. *ty gynef sollathyth gothfythy grygy yn fas* (tu mecum dudum ut scires credere bene) R. 2381. 3. pers.: a. *pan dyffo yn ow goloc* (cum venerit in conspectum meum) R. 964. *ahanes a theffo* (quicunque veniet e te), *haga fleghys a theffo anethe y* (et liberi eorum qui venient ex illis) O. 406. 2835. *goef termyn a theffo deuones a brys benen* (vae illi qua die accidet ut veniat e tempore mulieris) R. 1349. *na theffo glaw aberveth, na theffo glaw* (ne intret pluvia, ne veniat pl.) O. 1076. 2488. *na theffo onan yn beys the tryge omma neffre* (ne veniat quisquam in mundum ad morandum hic unquam) O. 1577. *na theffo na moy yn pow* (ne veniat amplius in regionem), *na theffo den vyth gynen* (ne quisquam veniat nobiscum) R. 2176. 2393. *na theffo thym an mernans* (ne veniat mihi mors) D. 1089. *drehevel kyn teffo* (etsi surrecturus est), *ken teffo y ges golok* (etsi veniat in conspectum vestrum) R. 386. 1861. *antecryst bys may teffo* (donec veniat Antichristus), *gynen may teffo* (ut veniat nobiscum) R. 239. 2330. *pynag a wharfo, pepynagol a wharfo, pypenagol a wharfo, puppenagol a wharfo* (quidquid accidet) O. 1698. 1736. R. 671. 1538. *yn della thyn re wharfo* (ita nobis fiat) O. 667. *awos tra vyth a warfo* (id.) O. 2355. *neb an gothfo gorthybes* (qui sciet eum, respondeto), *ma na wothfo gorthyby* (ut nesciat respondere) D. 775. 1060. *na wothfo* (quod nesciat), *mar cothfo* (si sciat) O. 190. 2119. b. *my ny gafaf ynno ken may cothfo thym y lathe, y dampne* (ego non invenio causam in eo ut deceat me eum occidere, damnare) D. 1798. 2033. *my a vyth an kynso … a perfo vo meystry* (ego primus parabo negotium meum) O. 2164. *pan glevfo* (cum audiet), *may clewfo* (ut audiat) D. 372. 3063.

Plur. 1. pers.: a. *a rak pilat ... pan theffyn ny*, *theth wlascor pan deffyn ny* (cum venerimus nos in conspectum P., in regnum tuum) R. 565. 773. 2. pers.: a. *may tyffough ol the sylwyans* (ut perveniatis omnes ad salutem) R. 2388. *may wothfough* (ut sciatis) D. 2156. 3. pers.: a. *may tyffons vmma*, *may teffons omma* (ut veniant huc) O. 2279. 2408. *kyn teffons y* (quamvis illi veniant) R. 392. *a cothfons* (rectius *-fens*, si scirent) D. 2776.

Imper. 2. plur.: a. *gothveȝough*, *gothfetheugh* (scitote) P. 63, 3. 141, 3. R. 1574. 1774.

Praes. (fut.) sec. sing. 1. pers.: a. *may wothfen* (ut scirem) D. 1287. *a cuffan* (si scirem, si scivissem) R. 2542. Cr. 672. 2. pers.: a. *an gothfes* (si id scires) O. 151. *may woffas thym grassow* (ut scias, habeas mihi gratias) Cr. 730. 3. pers.: a. *mar teffa tus*, *may teffe tus* (si venirent, ut v. homines) P. 27, 4. 249, 4. *ȝe Ihũs c̃st may teffe ol an greff han belyny* (Iesu Christo ut veniret omnis aerumna et contumelia) 162, 4. *pan deffe thy wlascor ef* (quando veniret in regnum suum ipsius) R. 273. *na thefa then nef* (ut non veniat ad caelum) Cr. 469. *a ban nages a wothfe* (quoniam non est qui sciat) P. 158, 4. *re woffe* (sciat) O. 530. Plur. 3. pers.: a. *avorow thys may teffens* (cras ad te ut veniant) O. 2417. b. *me a vynse a talfens myl pons thotho* (vellem valerent mille pondo ei) D. 211.

Praet. prim. sing. 3. pers.: a. *an termyn re deve*, *lemmyn deve ken termyn* (tempus venit, nunc venit aliud tempus; cambr. *dyuu*) P. 48, 3. 75, 3. *lemmyn thys my re deve* (nunc ad te veni) R. 2620. *pyth yv an marth a wharfe* (quid est miraculum quod factum est?) R. 1263.* De *nabow* (novi) vid. supra.

Praet. sec. sing. 3. pers.: a. *ef a wothfye* (ipse sciret) D. 490. *maga fure te a vea avel dew es awartha hag a vffya pub tra* (aeque sapiens esses ac deus qui est in excelsis et scires omnem rem) Cr. 598.

Passivae formae sunt exempla participii, unum brevioris formae: *yn egip whyrfys yv cas* (in Aegypto factus est tumultus) O. 1415; cetera longioris: *deueȝis*, *deveȝys*, *deuethys*, *devethys*, *dyvythys*, *divithys* (qui venit, qui adiit) P. 10, 1; 152, 4. 156, 3; 200, 1. 253, 1; D. 254; 280; 328. *wharvethys*, *wharfethys* (factus) O. 620. 2082; 883. 1542. 1548. D. 1943. R. 1260. *gothvethys mar pyth* (si scietur) O. 1520.

Infinitivus e forma *bos*: *ov tevos*, *ow tevos* (veniens) O. 1741. R. 2147. *wharfos* (accidere) R. 229. 2439. 2480. *gothvos*, *gothuos*, *gothfos* (scire) O. 2098; D. 1672; O. 751. 821. R. 468. 1203. 1750. 2299. 2608. *govos* (id.) O. 2102. *gothfes* (id.) R. 195. *gothvas* Cr. 376. *asswonvos*, *aswonvos*, *aswonfos* (cognoscere) P. 63, 4. D. 966. 1499. R. 862. *aswonfas* (id.) R. 769. Ad formam *bones* redit *devones* (venire) R. 1350. 2302. *ov tevones* (veniens) P. 61, 3. 93, 4.

Aremorica composita radicis 1. non invenimus nisi forte unum: *ma fragilite a eznev* (fragilitatem meam novit) MJ. 90a. *hervez pep unan a ezneu* (secundum unumquemque qui scit) 101b. *nen ezneu den* (nemo eum cognovit) 130b. Idem impers. constr.: *me a plen a ezneu* (plene scio) 65b. *me ezneo* (scio) Buh. 96, 21. *men ezneu* (scio id, cognovi eum) MJ. 86a. 209b. *nyn ezneo*

---

* Simplices eiusdem verbi formae: *ol annotho del whyrys* (omne de eo sicut accidit) R. 1190. *del wharse* (ut acciderat) P. 132, 4.

(novimus eum) Buh. 184, 10. *huy a ezneu* (novistis) MJ. 25a. 53a. *huy goar certen hac en ezneu* (certo scitis et cognovistis eum) 195b. Cambrico *pieu* respondet *biou*: *dre guyr hoary men biou* (per iustum ludum eam possideo, tunicam) MJ. 147a. *ny biou sur* (possidemus eum certo) 88b. *huy byou* (habetis eum) 79b. *huy biou knech ha tnou* (habetis et excelsa et profunda) 237a; aliae formae non inveniuntur.

Paulo plura sunt composita rad. 6.

Praes. prim.: *mar gouezaff* (i. e. *gouzuezaff*, p. 144; si sciam) Buh. 90, 8. *en lech maz hoarvez ez vez sclaer* (quo loco accidit, manifestum est) MJ. 206b.

Coni. et fut.: *ez duy an dez ma en gouzvezy* (veniet dies quo id scies) MJ. 52a. *me gouzvezo* (sciam, comperiam) 224b. *en divez ez hoarvezo* (tandem accidet) 119b. *hoaruezet rez a hoaruezo* (fiat quae lex fiet) Buh. 168, 1. Plur.: *cals as bontez a gouezhimp* (multum bonitatis sciemus) 52, 12. *ma en gouzvihet* (ut sciatis id) MJ. 39b. 164b. *ma en gouviet* (id.) 219b. *ny ho gray en berr quen enserret ma aznavihet* (brevi vos ita includemus, ut cognoscatis) 164a.

Imper.: *gouzvez* (scito) MJ. 184a. 3. pers.: *ahanen cren me men tenno hoaruezet rez a hoaruezo* (abibo protinus hinc, fiat lex quae fiet) Buh. 168, 1. Plur. 2. pers.: *gouzvezet* (scitote) MJ. fq. ut 9b. 12a. 14b. 30b. 36b. 59a. 182b. 184b. 187a. 218a.b. 226a. *gouzuizit ha na tardit pas* (scitote neve tardetis) Buh. 150, 17.

Praes. sec.: *ret ez gouffenn me* (necesse est sciam ego) MJ. 210b. *a possibl ve ez hoarfe quet* (num possit fieri ut accidat?) 167a. *vn guez arall an tra se rac na hoarfe goall* (ne iterum huius rei neglectio accidat) Buh. 74, 10. *oz deurfe, ouz deurfe, ho deurfe* (vobis placeret) supra p. 521. Plur.: *pa goufhemp piou ve ... ez ve hep truez labezet* (si sciremus, quis esset, sine clementia lapidaretur) MJ. 58b.

Praet.: *evel maz hoarvoe* (sicut accidit) MJ. 221b. *ny hen aznavoe* (cognovimus eum) 211b. *y en aznavoe* (cognoverunt eum) 202b. 221b.

Passivae formae coni. vel fut.: *arriu eo dez maz gouzuezher* (advenit dies quo scietur, ut sciatur) Buh. 84, 12. Inprimis particip. praet.: *da guelet coant ho carantez hac an guirionez gouzuezet* (ad videndam belle caritatem vestram et veritatem compertam) 36, 12; praesertim in temporibus compositis: *ameux euez gouezet* (comperi quoque) 88, 17. *mar be gouzve[ze]t* (si sciretur) MJ. 221a. *han truez so hoarvezet* (et miseriam quae accidit) 206a. *pe huy na guel pebez synou so hoarvezet* (an non videtis quae signa facta sint?) 147b. *petra neuez so hoaruezet* (quid novi accidit?) Buh. 56, 10. 74, 1. *ne gon en dez pebez so hoaruezet* (nescio hodie quid acciderit) 58, 14. *aznavezet eu guenez glan* (cognitus est a te pure, dolor) MJ. 67b.* Apud Man. *gouezet, oarvezet, anavezet*, praeterea *talvezet* (valens), *teurvezet* (volens), *faluezet* (desiderans).

Infinitivi plura sunt exempla: *hoaruout* ('contingere'), *aznauout* ('noscere, cognoscere') cum derivatis *aznauoudec* ('cognitor') et *aznauoudeguez* ('agnitio'), *gouzuout* ('scire'), *dagouzuout* ('scilicet'), *deuruout*, *deruout* ('velle'), *taluout* ('prodesse, valere') Cath. Apud Man. ampliore forma *oarvezout* (accidere), *teurvezout* (velle) — ut hod. *c'hoarvézout* vel *darvézout* (accidere), *anavézout* (co-

* Adiectivi vim continet forma simplicior *haznat* ('notus') Cath. Buh. 46, 7. 100, 19.

gnoscere) — cetera emollito *v*: *anaout* (hod. *anafout*, *anavout*, *anaout* Lgn.), *gouzout*, *tallout*, *fallout* (desiderare), *arruout* (advenire, i. q. *arriuout* MJ. 188b), ac iam in Buh. *gouzout* (scire) 34, 20. 170, 18. MJ. 205 b. *da gouzout* (ad sciendum) Buh. 18, 19.·20, 20. 50, 2. MJ. 145 a. 209b. *hep* [*hon*] *gouzout* (ut nesciamus) 217b. Quare forsitan eadem emollitio sit statuenda in *dleout* ('debere'), *deseuout* ('reri, putare') Cath., aliis quae supra p. 535 attulimus.

IV. Formis verbi substantivi radicis 1. cambrice praeteritum quoque augetur, praesertim secundarium, radicis A (sive potius AG? = hib. *ic*, p. 504), cum compositis DAW, GWNA, quorum praeteritum primarium AETH (ivit), DOETH (venit), GWNAETH (fecit) eandem flexionis normam sequi solet quam *bu* (fuit). Formas igitur, quae traduntur, enumero sub *a b c*. Praeterito primario subiungo sub littera *d* formas eandem analogiam sequentes verborum *goruc* defectivi (fecit, quo ut lat. coepit, cambr. *gwnaeth* circumscribuntur alia verba) et *duc* (sumpsit, duxit), quod communem ceteroquin regulam sequitur, denique singulares quasdam eiusdem modi formas aliorum verborum. Concordant fere cornica et aremorica, nisi quod pro cambr. *gwna* (hib. *gni*) substituitur corn. *gwra*, arem. *groa* (vel *gra*). Cui praeter composita addimus propter quandam flexionis similitudinem corn. arem. RO (dare) cum composito cornico *doro* (afferre). Ceterum miscentur significationes *eundi* et *veniendi*; de circumscriptione temporum cum cambrice tum cornice et aremorice facta per *gwna*, *gwra*, *groa* significavimus p. 545.

Praes. (fut.) prim. exempla cambrica:

a. Sing.: *yd af heno* (ibo hac nocte) Mab. 2, 19. *minneu aaf*, *minheu a af*, *miui aaf* (ego ibo) 1, 237. 2, 11. 19. *aey di y erchi ymi benffic march ac arueu heb yr owein ... af heb y uorwyn* (ibisne tu curatum commodandum mihi equum et arma? inquit O.; ibo, inquit puella) 1, 29. *att y wreic vwyhaf a gery yd ey di* (ad mulierem, quam maxime amas, ibis tu) 1, 278. *nyt a kei or llys allan* (non ibit C. ex aula) 1, 250. *vn or ffyrd hynn aa ym lys i* (una ex his viis it ad meam curiam) 1, 274. Plur.: *ac ydawn y wlat arthr. ar meint mwyhaf uallom ni o drwc awnawn yno* (ibimus ad terram A. et quantumcunque poterimus faciemus mali ibi) 2, 242. *yr fford issot ydawn ni* (via deorsum ibimus) 2, 62.

b. Sing.: *or mynnir vy nyvot y mywn mi adeuaf* (si placet venire me intus, ego veniam) Mab. 1, 250. *aro ui. yno ydeuaf* (expecta me, veniam illuc) 2, 57. *pan le pan deui di. pandeuaf o lys arthur* (unde venis tu? venio ex aula A.) 1, 243. *o deuy di* (si venies tu) 3, 272. *y dyd y kychwynnych odyma ti a doy y lys meibon y brenhin y diodevueynt* (quo die profectus eris hinc, tu venies ad aulam filiorum regis passionis) 1, 271. *ot ey di yno ny doy yn vyw* (si ieris illuc, non redibis vivus) 1, 292. *aphan daw* (et cum venit) 2, 26. *ny daw ehun yno* (non venit ipse huc) 2, 15. *adaw hitheu yma* (venitne illa huc?) 2, 217. *ac yn ol y twrwf y daw kawat adoer* (et post strepitum veniet imber frigidus), *ac ar hynny y daw kawat oadar* (et postea veniet vis avium) 1, 8. Plur.: *ni adown y waret itt* (nos veniemus ad id tradendum tibi) 2, 236. *o pa le pan deuwch chwi. pan deuwn o gernyw* (unde venitis vos? venimus e Cornubia) 2, 28. *y deuant wy yth gyrchudi* (venient illi ad quaerendum te) 1, 14.

c. Sing.: *o gallaf... mi ae gwnaf* (si potero, ego id faciam) Mab. 1, 243. *mi awnaf* (faciam ego) 1, 2. 3, 18. *beth awney di yma* (quid facis istic?), *beth awney di* (quid facis tu?) 1, 31. 243. *aphy un awney ditheu* (et utrum facies tu?) 1, 34. *ath gyrchu awna* (et incurrere in te faciet, incurret in te) 1, 8. Plur.: *drwc awnawn* (malum faciemus) 2, 242. *py wattwar awnewch* (quam irrisionem facitis?) 3, 270. *disgynnu ar y prenn awnant* (descendent in arborem, aves) 1, 8.

Cornica: a. (de consonis intromissis cf. p. 549) sing.: *ythaf* (eo, ibo) O. 339. 999. 1473. R. 200. 240. 1798. 1905. 2032. 2400. *ple ythaf* (quo ibo?) R. 1665. *ny won vyth pethaf lemyn* (nescio prorsus quid fiam nunc) O. 355. *my nynsaf* (ego non ibo) R. 811. *ytheth* (ibis) O. 2295. *pyle ytheth* (quo is?) R. 851. *prag ythetha erybyn* (cur occurris tu ei?) R. 241. *marseth* (si is) O. 2652. R. 2362. *then mernans ol an try a* (ad mortem omnes tres ibunt) D. 2490. *yth a then nef* (ad caelum ibit) R. 288. *nynsa* (non it) O. 1878. 1913. R. 760. 1480. 2214. *my a, me a* (eo, ibo), *ty a* (is, ibis), *ef a* (it, ibit) fq. *ny a* (imus, ibimus) R. 250. 2403. *why a* (ibitis) D. 2340. Plur.: *fattel eny* (quomodo ibimus nos?), *ny won fattel en* (nescio, quomodo eamus) D. 2991. 2997. *ple then* (quo ibimus?) R. 2391. *ny wothen rag ponvotter pytheen yn gveel py yn cos* (nescimus propter perturbationem, quo eamus in campo aut in silva) O. 364. *ytheugh* (ibitis) R. 378. 1289. *marsevgh* (si itis) O. 2185.

b. Sing.: *ytof yn weth* (veniam una) R. 610. *ple tof na ple ythaf* (quo veniam aut quo ibo?) R. 1665. *venythe ny thof* (nunquam veniam) O. 2151. *byth ny thueth* (nequaquam venies) R. 115. 1089. *mar ny thueth* (si non venis) R. 1990. *prag na theth* (cur non venis) O. 258. *prag na thuete nes, prage na theta nes* (cur non accedis tu propius?) O. 149. Cr. 543. *an vr may tuth an nef* (horam qua venies ex caelo) R. 882. *fattel thuth tegy* (quomodo venis tu?) R. 260. *ny thue* (non venit, non veniet) O. 1102. D. 1750. 2730. 2754. 2755. R. 330. 2139. 2226. *mar ny thue* (nisi venit) R. 437. *y tue* (veniet) D. 1921. 1937. 1949. 1960. 2199. R. 1223. *mar tue* (si veniet) O. 399. 2064. D. 2501. 3040. 3070. *mar a tue* (si veniat) D. 2961. *mar te* P. 149, 3. 203, 3. *mar a te* 170, 3. *bynyges yv neb a thue, benegas yw neb a the* (benedictus est qui venit) D. 274. P. 30, 2. *ow thorment a the scon, ow thermyn a the yn scon* (cruciatus meus, tempus meum veniet celeriter) D. 541. P. 37, 2. *a ȝe* (veniet, qui veniet) 66, 3. 149, 2. 169, 2. Plur.: *pan theugh mar freth* (quando venitis tam audacter) D. 1115. *dyskis fatel dons thov hemeres* (instructi, sunt homines, quomodo perveniant ad me capiendum) 61, 4. *prag na ȝons genas omma* (cur non veniunt tecum huc?) 78, 2. *the gryst y tons ȝy syndye* (ad Christum veniunt ad eum violandum) 97, 4.

c. Sing.: *gvraf, guraf* (faciam) O. 25. 402; 1988. 2614. R. 1624. *ny wraf* (non f.) O. 1253. 1488. D. 500. *my ny wraf, me ny wraff* (ego non faciam) D. 901. 2244. P. 155, 1. *pan dra raf ȝys* (quid facio tibi?) 46, 2. *pandra wrama* (quid faciam ego?) O. 698. 1274. *mar qureth, mara qureth, mar qwreth* (si facies) O. 1284. 1495. Cr. 220. *prag y whreth* (cur facis?) Cr. 635. *in ny wreth* (nonne facies?) P. 146, 3. *mar omwreyth claff* (si facis te aegrotum) 155, 2. *prak y wreta, mar a qureta, prag na wreta, mar ny wreta* (cur, si, cur non, si non f. tu) D. 1105. 1385. 2981. R. 1088. *ha henna saw agas gura* (ille salvum te [vos] faciet) R. 1599. *mar qura, mar qwra* (si faciet) O. 598. 1520. Cr. 1179.

del wra (ut facit) P. 12, 4. 21, 3. *myghtern nep a ymwra* (regem qui se facit) D. 2222. *mab du ef a omwra* (filium dei is se facit) P. 143, 2. *ef a wra*, *ef a ra* (ipse faciet, facit) O. 638. 1527. Cr. 2017. P. 60, 4. *an temple ef a thyswra* (templum ille delebit) D. 1696. Constr. impers.: *my a wra*, *me a wra*, *my a ra* (facio, faciam) O. 100 etc. 749 etc. 248. *my an gura*, *me an gura*, *me an gwra* (faciam id) D. 958. 1355. Cr. 1099. *me as gura* (f. eos) P. 158, 3. *ny an gura*, *ny an gura ef* (faciemus id) R. 1998. 1883. Plur.: *mar quren* (si facimus) O. 390. *ny wren* (non faciemus) O. 1706. D. 2334. *pendra wreny* (quicquid f. nos) D. 190. *gureugh drehevel* (erigitis) O. 2452. *ny wreugh why tryge* (non manebitis vos) O. 317. *mar qureugh ov wylas* (si quaeritis me) D. 1121. *y wregh ysethe* (sedebitis) D. 814. *rag nown y wrons clamdere* (fame exanimabuntur) O. 400. *ny wrons vry my the crye* (non curant me clamantem) D. 2249. *ny wothons ... py nyl a wrons* (nesciunt utrum faciant) D. 2775.

Sing.: *y rof hynwyn then puskes* (do nomina piscibus) O. 135. *rof thys ov thour*, *rof thys ow tyr* (dabo tibi aulam, terram meam) O. 2110. R. 857. *ov molleth a rof thyso* (maledictionem meam do tibi) O. 585. *ny rof bram*, *me ny rof bram* (non do ventum, nihil curo) D. 1461. 2779. *dre ȝe vay a reyth* (osculo tuo quod das) P. 66, 2. *y reyth kusyl* (das consilium) D. 472. *pyth a cusyl a reth thym* (quid consilii das mihi?) O. 1814. *the thev plos tegey ny re nan nyl thyn* (tuus deus sordidus neutrum dat nobis) O. 1809. *my a re*, *me a re* (do, dabo) D. 1151. O. 1472. 2399. 2463. 2715; D. 512. R. 92. 387. *my as re*, *me as re* (d. ea) O. 2590. R. 674. Plur.: *then keth trana crygyans ren* (eidem illi rei fidem dabimus) D. 2406.

3. pers. sg: *hagan doro the anken* (et inferet nos in sollicitudinem) O. 225. *lyf bras my a thoro* (diluvium magnum afferam) O. 981. *my a ... hagh a thoro an asen* (ibo et afferam asinam) D. 192. *me an doro theugh*, *theugh me an doro* (afferam eum ad vos) D. 997. 1471. *me as doro* (afferam eos) D. 2332. *bys omma ny an dora* (*-a* consonantiae causa; huc eum afferemus) R. 1789. Contractum: *the an drow* (tibi id affero, nuntio) D. 3121.

d. 3. pers. sg.: *an schath an dek the yfern* (scapha portabit eum ad inferos) R. 2235. *me as dek* (portabo eam, crucem) D. 2621. *te a ȝek an grows* (portabis crucem) P. 174, 2. *ny ath deg bys gorfen vys yn ponow the wrowethe* (abducemus te ad iacendum in poenis usque ad finem mundi) O. 903. *mars ty a theg a neyl pen* (nisi portabis alteram extremitatem) O. 2814.

Aremorica: a. (de consonis intromissis cf. p. 550) sing.: *pan aff dren bro* (cum eo per terram) Buh. 206, 5. *ezaf fall* (incedo debilis) 90, 25. *quen sempl ezaff* (tam debilis incedo) 94, 21. *quement maz aff ne guelaff gour* (quocunque eo, neminem video) 96, 3. *quement mazaf ne songiaf quen* (quocunque eo, non cogito aliud) MJ. 20b. *penaux ezafme en he facc* (quomodo eo ego in eius conspectum?) 124 b. *preder maz ez* (cogita qualis incedas) Buh. 72, 3. *penaux ezez plen diguenef* (quomodo is totus a me?) MJ. 127 b. *goaz oz goaz eza diff* (peius peiusque fit mihi) Buh. 118, 16. *pelech ez ahy* (quo illa it?) 34, 21. *oll gant an matez ez a* (omne per ancillam abit, perit) MJ. 201 a. *evelse eza holl madou* (sic pereunt omnia bona) 201 b. *pan a digueneff* (quando discedit a me) 130 a. Post vocalem *ia*, *ya*, ut post particulam verbalem *a*: *e holl goat aya digantaf* (omnis eius sanguis decedit de eo) MJ. 108 a. *me eo Gildas ... aia ...*

da sarmon (ego sum G. qui eo sermocinatum) Buh. 50, 20; item cum pronomine modo impersonali: *me ia* (eo) 44, 1. *me ya* 10, 18. 18, 12. 80, 12. 106, 26. 116, 6. 126, 7. 21. 176, 11. MJ. 18 a. 46 b. 61 a. 88 b. 184 a. 195 b. 215 b. 226 a. 228 a. *me aia* Buh. 6, 12. 18, 19. 20, 19. 34, 13. 138, 8. 162, 1. *me aya* 10, 21. 14, 8. MJ. 199 a. 216 a. 224 b. *ny a ya* (imus) 47 b. Plur.: *mar deomp querzomp scaf* (si ibimus, proficiscamur celeriter) MJ. 184 b. *ne oun ... piou aplen eu an den se hac aet evalse en e rout* (nescio quis plane sit iste homo et itis sic in eius vestigio, i. e. in cuius vestigio sic itis) 78 a. *mar det en ho rancun* (si inciditis in eorum odium) 22 a. *mar deont da fin* (si pergent ad finem) 22 a.

b. Sing.: [*deuann* (venio, = *deuaff*) Lgn.] *peban duez te* (unde venis tu?) MJ. 89 b. *ez deu penet dre pechet den* (venit tormentum per peccatum hominis) 68 a. *ez deu graguez* (veniunt mulieres) 218 b. *an poan se a deu dre pechet* (supplicium istud venit per peccatum) 68 a. *mar deu en bet de appetit* (si perveniet in mundo ad appetitum suum), *mar deu den de sourprenaff* (si pervenit homo ad opprimendum eum) Buh. 84, 22. 156, 2. *pan deu dif coff* (si venit mihi memoria) 118, 18. Plur.: *pan deuont e scaf da bezaf anafvon* (cum perveniunt eo ut fiant animae) MJ. 13 a.

c. Sing.: *ez groaff* (facio) Buh. 172, 22. *ne groaff* (non facio) 204, 2. *ez graf souez* (facio stuporem, stupeo), *maz graf soez* (ut stupeam) 96, 17. 14. *ez graf joae* (gaudeo) MJ. 6 b. *ne gousot quet breman perac ez graf me net* (nescis nunc, cur ego id faciam sincere) 52 a. *hoz caret a graf* (amo vos) Buh. 114, 2. *ne gon en noar pèz a graff* (nescio, in terra quid faciam) 4, 12. *trugarecat ... a graf, trugarecat ... a raf* (gratias ago) MJ. 40 a. 15 a. *ne graf goap* (non facio ludibrium) 27 b. *ne graf sy* (non dubito) 35 b. *ne raff le* (non iuro) 61 a. *ne raf estim* (nihili aestimo) 232 b. *ne gon pe raf* (nescio quid faciam) 191 b. *rac maz gruez clem* (quia quereris) Buh. 124, 11. *col a grez fier manen grez* (perdis, si non facis confidenter) 164, 8. *nez priso den mar grez quen* (nemo te magni aestimabit, si facies aliter) MJ. 61 b. *petra eu a grez te aman* (quid est quod facis tu hic?) 77 b. *hoguen dren pez yvez ma em-grez re* (sed cur etiam te facis regem?) 120 b. *comancc a groa ma anquen* (incipit sollicitudo mea) Buh. 92, 14. *mar groa quen* (si facit aliter) 156, 7. *hoz comzou cref am groa grevet* (vestra verba fortia reddunt me gravatum) MJ. 59 a. *quarantez mam ... am gra suget* (amor maternus reddit me subiectam, cogit me) 41 a. *am gra dreist muy pridiriet* (quae me reddunt maxime sollicitam, somnium et visio) 116 a. *pez son am gra confus* (quid soni reddit me confusum?) Buh. 58, 3. *ne gra* (non facit) 62, 14. *petra a mat a gra* (quid boni facit?) 18, 20. *hoz goulen a gra* (vos poscit) 138, 13. *pa goufhemp piou ve ... a gra don ann trayson man* (si sciremus quis esset, qui facit penitus hanc proditionem) 58 b. *nep a gra louen ma enef* (qui laetam reddit animam meam) 187 a. *evel a car a gra* (ut ipsi libet, facit) 213 a. *un glachar yen ara em coudet* (dolorem gelidum infert animo meo) 9 b. Impersonaliter: *me groa, me a groa, me a gra* (facio) Buh. 144, 12. 120, 14. 50, 5. *a te gra goap* (facisne ludibrium?) MJ. 216 b. Plur.: *ez gruyt gou* (facitis iniuriam) 104 b. *dezaf ... mar gruet gracc* (ei si facitis clementiam) 112 a. *pell cre diouch ma youll ez gret breman* (procul prorsus a meo desiderio facitis nunc) 42 b. *me goar petra a gret aman* (scio, quid faciatis hic) 18 a. *coll poan a ret* (perditis operam) 232 b. *gou a ret* (falso agitis) 133 a. *na gousont pez a greont*

quet (nesciunt quid faciant) 139b. Hodie abiecta plerumque *g* tam hic: *rann* (= *graff*, facio) quam in ceteris temporibus: *rinn* (= *griff*, faciam), *riz* (= *griz*, *gris*, feci), *raen* (= *graen*, faciebam, facerem) etc.

Sing.: *dihuy oar undro ez roaf an gallout man* (vobis una do potestatem hanc) MJ. 56a. *ma malloez a roaf dan bilen* (maledictionem meam do nebuloni) 74a. *ma bouzellou ... da mil toucec ... a roaf an quentaf pret hac ez roaf ma fry* (viscera mea mille bufonibus do primo quoque tempore, et do nasum meum) 98b. *ha quement ameux ... a roaf oll dihuy* (et quidquid habeo, do omne vobis) 99b. *a rof* (p. 506). 3. pers. duplici forma: *me en ro dihuy* (do eum vobis) MJ. 118b. *me Iuzas ... am em-ro dihuy* (ego Iudas me do vobis) 97b. *rac me mem-ro dirac hoz drem* (nam do me coram vobis) Buh. 20, 14; sed etiam: *men re* (v. l. *ro*) *dit da mab* (do eum tibi ut filium), *dide me re* (v. l. *ro*) *hy da bout dit mam mat* (tibi do eam, ut sit tibi mater bona) MJ. 40a. *nep a re buhez* (qui dat vitam) 150b. *men re dit* (do eum tibi) 153a.* Plur.: *na reit diffme ... nep respont mat* (quod non datis mihi ullum responsum bonum) 43a. *pez respont gant gront a reont y* (quid responsi cum ira dant illi?) 112b.

d. Secundum regulam communem: *ne dougaf tam* (nequaquam porto) MJ. 133a. *piou eu heman a douc an dour* (quis est hic qui portat aquam?) 48b. *chede pez froez a douc moez ploe* (vide tu quid fructus ferat vox plebis!) 120b.

Coniunctivi exempla cambrica:

a. Sing.: *nyt ami yn uyw yd aho ef y gernyw* (non me vivo iverit ille ad Cornubiam) Mab. 2, 245.

c. Sing.: *gwell gwneif a thi* (melius faciam erga te) An. p. 62.

Cornica: b. sing.: *ȝoȝo bys pan danvonas c̄st yto ȝe galyle* (ad eum donec misit Christus, veniret ad Galilaeam) P. 87, 4. *venions cref y to Ihūs mar laȝe* (ultionem fortem venturam, Iesum si occideret) 122, 4. *me re welas yto ve[n]ions had laȝe* (vidi venire ultionem et te occidere) 123, 4.

c. Plur. 1. pers.: *then tas a nef caradow pup ober ol yn bysma a wren re bo plygadow* (patri de caelo amato quodcunque opus in hoc mundo faciemus sit placitum) O. 1008. 3. pers.: *py le vyth an guel plynsys may fons mogha onovrys han guella may wrons tevy* (ubi plantabuntur virgae, ut maximo honore habeantur et optime ut crescant?) O. 2034.

Sing. 2. pers.(?): *my ad peys arluth vhel then tyr ty a ry cummyas* (rogo te, domine supreme, terrae ut tu des veniam) O. 376. *yth pysaf a ry thymmo cusyl tha* (rogo te, ut des mihi consilium bonum) O. 1567. 3. pers.: *arluth nef roy thym gul da* (pater caeli det mihi bonum opus) O. 444. *an tas an nef caradow roy thotho grath thy seruye* (pater de caelo amandus det ei gratiam ad serviendum ipsi) O. 680. *an tas dev roy thym bos guyv, en tas dev roy thyn bos gwyw* (pater deus det mihi, nobis, ut sim dignus, simus d.) D. 712. 829. *iouyn roy thys bos den mas* (Iuppiter det tibi ut sis vir bonus), *iouyn roy theugh mur onour* (I. det vobis magnum honorem) D. 1706. 1712.

d. Sing. 3. pers.: *an ioul ren dogo py plath* (diabolus eum auferat ad locum suum) R. 2189. *gueytyens pup may tokco ganso lorgh py clethe da* (curato unus-

* Eadem variatione a *squeiff* (ferire) Cath. oritur duplex forma *ez sco* MJ. 64a, et *sque*: *nep a sque gant dac* (qui ferit pugione) Cath.

quisque ut portet secum baculum vel gladium bonum) D. 942. *ffrut da byner rethokko* (fructum bonum unquam ne proferat) O. 583.

Aremorica exempla coni. et fut.: a. sing.: *bede devy eziff* (ad D. ibo) Buh. 198, 10. *maziff*, *mazif* (ut eam) 8, 16; 144, 3. MJ. 98a. 132b. *mazifme* (quo ibo ego?) 190b. 191a. *quement mazif* (quocunque ibo) Buh. 106, 7. *ivez ezyf* (una ibo) MJ. 162a. *pan if dre bro* (cum ibo per terram) 190a. *nen dif quet pell* (non abibo procul) 192b. *pan y ahanan* (cum abibis hinc) 52b. *gant an princet ne dy quet cuyt* (per principes non dimitteris) 62a. *ret eu ez mirvy en divez eguyt dèn hac ezy en bez* (moriare oportet postremo pro homine et eas in sepulcrum) 65a. *pan ay ma speret an bet man* (cum ibit spiritus meus ex hoc mundo) Buh. 202, 15. *pan ay an bet man* (cum migrabit ex hoc mundo) MJ. 130a. *dan cador eternal ez ay rac tal* (ad sedem aeternam ibit statim) 36b. *hac ez ay scaf hep tardaf quet* (et veniet celeriter non moratus) 47b. *enty maz ay... antreet tizmat* (in quam domum ibit, intratote illico) 47a. *ezay da hol mat dan badou* (ibit omne bonum tuum ad interitum) Buh. 172, 12. *autrou neday cuit nac ytron* (dominus non abibit liber nec domina) 204, 6. Plur.: *mazaimp prest en vn lestrat* (ut eamus praesto navigantes) Buh. 14, 12. *ezahimp breman dan ioy* (ibimus nunc ad laetitiam) MJ. 182b. *pan eheut* (v. l. *ehet*) *an beth* (cum ibitis e mundo) 37a. *Nichodem... a menn ez eheut* (v. l. *ehet*) *bet ety* (N. vult ut veniatis domum suam), *ouz pet ez eheut* (iubet vos venire) 227a.b. *quent ez ehet paet* (antequam abeatis, persolvite) 210a. *me ... a men dastum lignez humen... maz ahint guenef dan nèf* (volo colligere genus humanum, ut eant mecum ad caelum) 20b.

b. Sing.: [*deuinn* (veniam, = *denif*) Lgn.] *maz duy dan pret caezret stat entre re mat da ebataff* (ut pervenias tempore perfecti status ad te delectandum inter homines bonos) Buh. 104, 11. *maz duy* (ut veniat) 122, 1. 146, 3. 190, 22. *eguit maz duy* (id.) 58, 7. *ez duy* (veniet) 86, 22. 102, 16. MJ. 21b. 125b. 180b. 212a. *goa ann heny na duy dèn emdiffen* (vae illi qui non veniet ad se purgandum), *pan duy an dez* (cum veniet dies) 179a. *pan dui an fin* (cum veniet finis) Buh. 72, 17. *pan dui aman da bout ganet* (cum veniet hic ad nascendum) 80, 18. *me a duy* (veniam) MJ. 178b. Plur.: *pan deuhymp arre* (cum revertemur) 210a.b.

c. Sing.: *sorcerezou a gruif* (praestigia faciam) Buh. 84, 9. *da heul ... a grif sider da yuerdon* (te sequar laete in Hiberniam) 14, 6. *ne grif quen*, *ne griff quen*, *me ne grif quen* (non faciam aliter) MJ. 5b. 130b. Buh. 54, 10. 118, 5. 156, 14. *ne grif quet, nen griff quet* (non f., non f. id) MJ. 200a. Buh. 188, 4. *perif* (quid faciam?) MJ. 191a. *me goar perif* (scio quid f.) 189b. *mir na gruy da damnation* (cave ne facias damnationem tuam) Buh. 166, 7. *me az suply ez gruy* (supplico tibi ut facias) 124, 4. *quet nen gry* (non facies id) MJ. 52a. *me a groay* (faciam) Buh. 134, 23. 176, 9. *men groay cloarec* (faciam eum clericum) 112, 13. *me meux liffrini raliet a groay apret* (habeo vertragos doctos qui facient celeriter) 32, 7. *doe an autrou ro greay louen* (deus dominus reddat vos laetos) MJ. 9a. *ma hon gray louen* (reddat nos laetos) 63b. *pez a gray ma colon* (quid faciet cor meum?) 34a. *dit a gray mez* (tibi faciet pudorem) Buh. 86, 12. *me a gray* (faciam) 90, 6. 9. 92, 6. MJ. 119b. *me a gruy* (v. l. *gray*) 78b. *me ray* (id.) 18b. 193a. *me gray* (id.) Buh. 18, 6. 40, 14. 82, 19.

90, 12. 92, 7. *me en gray raliet, ny en gray raliet* (reddam, reddemus eum doctum) 112, 10. 15. *nin gray badezet* (eum baptizabimus) 100, 18. *me hoz gray caillant contantet* (vos, te reddam valde contentum) 112, 2. *me hoz grai synet* (signabo vos) 120, 7. *ny ho gray en berr quen enserret* (reddemus vos brevi ita inclusos) MJ. 164 a. *me he gray* (faciam id) 97 a. *y a gray* (facient) 62 a. *a ray* (faciet) 232 b. *ez disgray' hon scrit* (delebit scriptum nostrum) Buh. 86, 2. Plur.: *maz groahimp* (ut faciamus) Buh. 14, 15. 52, 7. *pez a rahimp ni* (quid faciemus nos?) MJ. 27 b. *na ne grahymp quet quen trete* (nec faciemus ullum aliud pactum) 118 a. *servig cuf ufvel evel se an eil deguile a grehet* (servitium come, humile ita alter alteri facietis) 54 b. *nen greheut bizhuyquen* (nunquam id facietis) 51 b. *pan greheut huy oblatien* (quando facietis vos oblationem) 56 b. *ne reheut* (v. l. *rehet*) *greheut* (non facietis? facietis) 131 b. *quemeñt* [*a*] *vezo enho cas maz grahint toullou goulyou bras em membrou* (tantum erit in iis odii, ut faciant foramina, vulnera magna, in membris meis) 43 a. *ha ma guyscamant guenn . . . a grahint y . . . quen ruz* (et vestimentum meum candidum facient illi tam rubrum) 43 b.

Sing.: *nep pe da ez reif me affet an bara gluibyet* (is cui dabo ego, revera, panem humectatum) MJ. 60 a. *men roy deoch* (dabo eum vobis) 18 a. *dit men roy* (tibi id dabo) Buh. 178, 10. *goude me roy baeleguiez* (postea dabo sacerdotium) 178, 18. *maz roy diff goulou* (ut det mihi lumen) 192, 15. *doe ra roy deoch* (deus det vobis) 16, 4. 6. Plur.: *ez eu ret en rehomp de mam* (oportet eum demus matri ipsius) MJ. 159 b. *dan diot se en e rehet ha me chommo noaz* (idiotae isti eam dabitis, vestem, et ego manebo nudus) 104 b. *mar hen entent en nep quentel an tut a pris nan re ysel ez rohint deomp cruel bresel tenn* (si id comperient aliqua cognitione homines nobiles et vulgus, dabunt nobis crudele bellum acre) 217 b. — Eiusdem formae alia sine dubio fuerunt ut: *ne squeif quet outy* (non attingam eam, crucem) 131 b. *em scoy ann anquou* (me feriet mors) 35 a. *nep gant clezeff . . . a scoy nep den . . . gant clezef . . . ez vezo hep sy castizet* (qui gladio feriet quempiam, gladio punietur sine dubio) 74 b; cf. p. 511.

d. Regulari flexione: *ne douguif quet* (non portabo, crucem) MJ. 131 b. *querz en he douguif me* (porro eam portabo ego) 132 a. *me dougo hep noas* (portabo sine tumultu) 132 b. *mar deu da drouc huy en dougo* (si accidet malum, vos id feretis) 119 b. *me en dougo plèn guenef* (portabo eum plane mecum) 195 a. *an dyaoul dren chouc ra dougo an eneff* (diabolus per collum auferat animam) 15 b. *me he dougo* (feram eam, paenitentiam) Buh. 26, 15.

Imperativus cambr.: a. *aet un* (eat unus) Mab. 2, 8. 3, 16. *ni awn* (nos eamus) 2, 61. *awn* (eamus) 3, 148. 150. *ewch* (ite!) 1, 20. 2, 29. 3, 198. 202. Deest 2. pers. sing., quam supplet *dos* (i) Mab. 1, 18. 2, 10. 11. 14. 43. 44. 57. *dos y gysgu* (i dormitum!) 1, 253. *dos di adref* (i tu domum!) 2, 231. *dos y gyfrwch ar dyn racco* (i salutatum virum illum) 2, 215. *nados di* (noli ire tu) 2, 49.

b. *deuhet hyt yman* (veniat huc) Mab. 3, 270. *deuet ym ol* (veniat post me) 1, 240. *doet un* (veniat unus) 2, 234. *down ninheu ygyt yno* (veniamus, eamus nos una illuc) 2, 215. *ymgweirwch oll wragedin. a dowch yn erbyn gereint* (parate vos omnes, mulieres, et obviam ite Gerontio) 2, 26. *a chwitheu dowch ar llys* (et vos venite ad aulam) 2, 62. *erbyn enodolyc deuent ar ebrenyn* (sub

natalicia Domini veniant ad regem) Leg. 1, 16, 11. Pro 2. pers. sg. ut hodie iam in Mab. substituitur *dyret* (veni) 1, 14. 243. 2, 17. 44. 50. 53. 54. 59. *nadyret* (noli venire) 2, 44. vel *dyred* 1, 15.

c. *gwna* (fac) Mab. 3, 20. 21. 26. 27. *gwnaet* (faciat) 2, 25. 3, 203. *gwnawn* (faciamus) 2, 41. 3, 148. 149. *na wnewch hynny* (ne feceritis hoc) 2, 216.

d. *dwc gennyt y march* (sume tecum equum) Mab. 3, 17. *dygwch vi odyma* (abducite me hinc) 3, 13.

Corn.: a. *ens pup dre, ens pup war tu tre, ens pup ol war tuhe tre* (eat unusquisque domum, domum suam) O. 2844. R. 2644. D. 3237. *eugh* (ite) O. 318. 438. 542. 1164. *eugh yn fen ȝe bylat. eugh yn fen ȝy ȝyschyblon* (ite strenue ad P., ad eius discipulos) P. 113, 1. 256, 1. *ens dev am dyscyblyon* (eant duo e discipulis meis) D. 173. Differt 2. pers. sing.: *ke* fq. Dr. Cr. *ȝen dor ke* (ad solum i) P. 14, 4. *ke ȝe ves* (i foras) 17, 3. *te ke yn vn fystene* (tu i festinanter) 48, 2. *kee* O. 403; hinc semel *kewgh* (ite) Cr. 2436.

b. *dus* (veni) O. 179. 934. 1266. 1393. 1404. 2779. D. 1472. 1621. 2700. R. 1726. 1902. *dues* (id.) O. 652. D. 576. 1817. R. 308. 1791. *des* (id.) Cr. 2440. *des an grows* (veni e cruce) P. 197, 2. *dun leueryn* (veniamus, dicamus) 247, 2. *dun* (veniamus, eamus) fq. in Dr. *den* (id.) Cr. 2481. *then then mygtern* (veniamus ad regem) O. 2543. *duegh* (venite) R. 2240. 2307. *duegh why* (v. vos) R. 323. *deugh* fq. Dr. *dewh* Cr. 2541. *deugh holyough ve* (venite, sequimini me) P. 53, 1. *deugh geneff, gynef* (venite mecum) 63, 3. D. 673. R. 156. *dens* (veniant) D. 694.

c. *gura, gora, gwra* (fac) fq. *te gura iij kenter ȝynny* (tu fac tres clavos nobis) P. 154, 4. *na wra na moy pegha* (ne amplius peccaveris) 34, 4. *gurens ymdenne* (retrahat se, diluvium) O. 1093. *ef grens del vyn* (ille faciat ut vult) D. 371. *goren, guren* (faciamus) O. 254. 1146 etc. *gureugh agis meystry* (facite opus vestrum) P. 69, 4. *greugh y tenne* (trahite eum) R. 2232. *na wreugh* (ne feceritis) D. 1714. 2640. O. 2696.

Sing.: *ro thethe aga hynwyn, ro thothans aga henwyn* (da iis sua nomina) O. 120. Cr. 400. *ro thym the vanneth perfeth* (da mihi benedictionem tuam perfectam) O. 452. *ro thymmo grath, ro thymmo an gras, ro thym an gras* (da mihi gratiam) D. 291. R. 826. 839. Plur.: *ren thotho boxsusow* (demus ei plagas) D. 1389. *thotho war an scovornow reugh boxsesow trewysy* (ei ad aures date colaphos violentos) D. 1362.

Sing.: *doro* (affer) O. 1904. D. 2255. 2278. 2320. 2746. R. 1539. *dro y genes* (affer eas tecum, virgas) O. 1947. *dro hy thymmo war ow scouth* (impone eam, crucem, mihi super umerum meum) D. 2623. *drov e thymmo, drou e thymmo* (affer id mihi) O. 247. D. 2807. *drou e yntre ow dywvregh* (pone eum inter mea brachia) D. 3121. *as drens the ierusalem* (afferat eas, virgas, Hierosolyma) O. 1933. Plur.: *dreugh* (afferte) O. 1066. D. 980. 1465. 2329. 3164. *drewh e thymmo* (afferte eum ad me) R. 1776. *drewhy* (deducite, afferte eos) R. 318. 637. *drew y thymmovy wharre* (afferte eos ad me statim) D. 178.

d. Sing.: *dok dustuny, te dok dustuny* (fer, tu fer testimonium) D. 1272. P. 82, 4. *dok an grous* (fer crucem) D. 2616. *dog a lene tyr guelen* (sume inde tres virgas), *dog manerlich ov baner* (porta honeste signum meum) O. 1945. 2200. *doga ef* (porta illud, lignum) O. 1298. *degyns* (portet, portent) O. 32. 1052.

1054. 1591. Plur.: *degough*, *degeugh* (portate, sumite) D. 2047. O. 2810. *na thegough* (nolite portare) D. 539. P. 37, 1. *degeugh e* (ferte eum) R. 2184.

Arem.: a. sing. 3. pers.: *aet voar e scoacc e fallacou* (incidant in eius umerum eius fallaciae) Buh. 172, 10. *aet da Pylat* (eat ad P.) MJ. 104 b. *aet gueneoch* (eat vobiscum) 118 b. Plur. 1. pers.: *cza eomp na gorteomp den* (heus! eamus, ne expectemus quemquam) 6 a. *oar se eomp pront* (ergo eamus prompte) 155 b. 2. pers.: *cza it* (agite, ite) 215 b. *it oar se apret* (ite igitur celeriter) 226 a. *it de hambrouc* (ite ad eum ducendum) 104 b. *it scaf gantaf* (ite celeriter cum eo) 118 b. *jt da emban* (ite praeconizatun) Buh. 150, 8. *it breman oz an tnou* (ite nunc deorsum) 144, 23. *yt daguitty* (ite ad eam) 34, 22. *yt huy breman* (ite vos nunc) 206, 19. *yt gantaff* (ite cum eo) MJ. 47 a. *yt gante* (ite cum iis, nummis) 86 a. *yt dren bet man* (ite per hunc mundum) 190 b; sed etiam: *et breman* (ite nunc) 46 b. *eth* 185 b. 218 b. 225 b. *eth en peuch* ('apage, apagite') Cath. *edoll en maes* (ite omnes foras) Buh. 56, 17. Differt 2. pers. sing.: *ael mat quae en stat man* (angele bone, i statim!) Buh. 2, 1. *quae rac da drem bed patric* (i recta ad Patricium) 6, 14. *quae dan oferen* (i ad missam) 26, 21. *que diguir bede an tirant* (i, iniuste, ad tyrannum!) 86, 7. *debre ha quae* (ede id et i) MJ. 60 b. *quae* 69 a. 88 a. 116 a. 180 a. 231 b. *quea* 198 a. (v. l. *que*) 100 b.

b. Sing.: *deux* (veni) Buh. 14, 13. 26, 17. 126, 22. 146, 6. 9. 12. 208, 3. MJ. 61 b. 183 a. 203 a. 208 a. *deuz* (id.) 112 b. *duet gueneoch* (veniat vobiscum) 70 a. *deut hon maestr hon autrou louen pan caro* (veniat magister noster dominus noster laetus cum placebit ei) 49 b. Plur.: *deomp* (veniamus, eamus) 47 b. 48 a. 69 b. 129 b. 161 a. 185 a. 203 a. 208 b. 209 b. 224 a. 227 b. 228 a. Buh. 14, 10 etc. *deom* 52, 6. *deomni* 14, 7. *deomny* 32, 19. 110, 8. 200, 14. *deompny* 52, 10. *duet* (venite) 24, 7. 30, 21. 36, 9 etc. *duet huy* 188, 10. *deuet* (id.) MJ. 228 a. *deut* 5 b. 97 a. 194 a. *deuent aman* (veniant huc) 225 b. *deuent tizmat* (veniant cito) 226 a.

c. Sing.: *groa* (fac) Buh. 124, 6. 178, 7. *ma groa preseruet* (fac me servatam) 92, 18. *gra* (fac) 2, 3. 5. 70, 5. 8. MJ. 19 a. 60 b. 61 b. 95 b. 111 a. 180 a. 183 a. 215 b. *na gra* (ne feceris) 52 a. 96 a. Buh. 70, 2. 4. 86, 8. *na gra quen* (ne f. aliter) MJ. 95 b. Plur.: *greomp* (faciamus) Buh. 72, 13. 146, 19. 156, 23. MJ. 17 a. 212 a. 216 a. = *graeomp* 161 a.* *gruyt* (facite) 70 a. 79 b. *evelhenn gruet, evelse gruet* (sic facite) 56 a. *na gruet quen* (ne feceritis aliud) 49 a. *gryt* (facite) 7 b. 9 b. 49 a. = *grit* 9 a. Buh. 84, 21. *grit huy* (f. vos) 88, 11. *na grit* 38, 21. 88, 1. *gret* 74, 24. 88, 7. 11. 120, 3. 122, 1. MJ. 37 b. 82 a. 200 a. b. 210 a = *graet* 181 b. *na gret quet* (nolite facere) 5 b. *na gruet quen, na gret quen* (ne f. aliter) 47 a. 221 a. *na gret mar, na gret sy, na graet sy, na graet mar, na gret douet* (nolite dubitare) 16 a. 37 a. 49 a. 59 b. 81 b. *na ret sy* (id.) 10 a. 188 a. 226 b.

Sing.: *ro* (da) MJ. 95 b. 96 a. 152 b. *roy breman a goez an tut* (da ea, animalia, nunc coram populo) Buh. 128, 24. Plur.: *da doe en placc reomp graczou* (deo reddamus illico gratias) MJ. 63 b. *un cedr yvez reompny dezaf* (sceptrum quoque demus ei) 109 a. *reit* (date) Buh. 40, 1. 122, 8. MJ. 26 a. 102 a. 132 b. 166 b. *roent ef tiz do em acuytaf* (dent eum cito ad solvendos se) 214 b.

---

* Differt *griomp* (affigamus) MJ. 135 b. cum participio *gryet* (affixus) 134 a. 135 b. 175 b.

d. Regulariter: sing.: *da em-douc dan crouc ha douc hy* (fer te ad suspendium et porta eam, cordam) MJ. 96b. *douc ef* (porta eas, litteras) 116b. (eam, cordam) 181a. Plur.: *douguomp*, *douguit* supra (pp. 516 sq.). *ha huy mar querret doug[u]et hy* (vos ipsi, si libet, portate eam, crucem) MJ. 131b.

Praes. sec. exempla cambrica: a. *pei mynnewch chwi vyui drostaw ef. minui aawn y chwi* (si optetis vos me pro illo, ego eam contra vos) Mab. 1, 35. *pei gwypwn... nyt aut wrthyf pan aethost* (si scivissem, .. non isses a me ut ivisti) 1, 262. *beth ahut ti ymi* (quid ibas tu ad me?) 1, 9. *am nat aei yn wreic idaw* (quia non ibat ut uxor ei) 1, 28. *yr fforest yd aei* (ad silvam ibat) 1, 236. *nyt aey ef ygyt a neb*, *nyt aey ef ygyt ac wynt* (non ibat una cum quoquam, cum iis) 3, 267. *ni aem eissoes y dyuet* (nos eamus retro in Demetiam) 3, 153. *pa ffordd yd eynt hwy heb y gereint* (qua via ibant illi? inquit G.) 2, 57.

b. *pei ysgwypwn nydown yma* (si scirem id, non venissem huc) Mab. 3, 85. *kan gwydwn y dout ti ym keissaw* (nam sciebam te venturum me quaesitum) 1, 25. *gofyn or marchawc y peredur py le pandoei* (quaeri ab equite e P., unde veniret) 1, 249. *kany doey ormes byth drwy vor yr ynys honn* (nam nunquam veniebat pestis trans mare in hanc insulam) 3, 101. *budugawl y deuei ef o bop un* (victor veniebat ille ex unaquaque, pugna) 2, 28. *y uenegi ... na deuei ef y ymwelet ac arthur* (ad dicendum, non venire se visitatum A.) 2, 54. *pei gwyppei ... y deuei* (si sciret, veniret) 1, 32.

c. *kerdet awnaei*, *goruot awnaei* (pergebat, superabat) Mab. 1, 27. 38. *ny wydyat hi beth awnaei* (nesciebat ipsa, quid faceret) 2, 34. *ac yna ymlad awnaem ninneu y maen* (et tunc pugnaremus nos de lapide) 1, 277. *kyuodi yr awyr a wneynt* (in aëra surgebant) 2, 386. *peredur aovynnawd udunt. beth awneynt yno* (P. quaesivit ex eis, quid facerent ibi) 1, 277.

d. *bei mynnut ti. mi adygwn wraged* (si velis tu, ego sumam mulieres) Mab. 3, 31. *nymdygut ettwa o lys arthur* (nondum me sumeres e curia A.) 2, 32. *pei na bei drech noc ef nys dygei ynteu y eneit ef* (si non fuisset fortior illo, non abstulisset ipse animam eius) 1, 20. *penneu rei adygynt. llygeit ereill* (capita quidam auferebant, oculos alii) 2, 385.

Cornica: a. sing. 1. pers. fortasse: *yn le maythen* (quocunque ibam) P. 79, 3. 3. pers.: *yn pow may the* (in regione quo ibat) 25, 1. *war aga dewlyn y ȝe pe.rag Ihũs re erell* (in genibus suis ibant ad Iesum alii) 195, 1. *hag y ee ȝe ben dewlyn* (et illi ibant, procumbebant in genua) 196, 1. Plur. 3. pers.: *kepar ha del ens ȝen gas* (pariter atque ibant ad bellum) 64, 2. *hag ythens ȝe ben dowlyn* (et procumbebant in genua) 137, 1. *yn le mayȝens* (quocunque ibant) 251, 4.

b. 2. pers. sing.: *kepar yn beys ha dees* (sicut in mundum veniebas) O. 155.

c. Sing. 1. pers.: *an pyth a wren my ny wothyen* (id quod faciebam, ego nesciebam) D. 3021. *me a sorras hag a tos na wren neffre* (succensui et iuravi me nunquam facturum) D. 1422. *mar leuesyn y knoukye ol the brewyon y wren thotho ef hep mar* (si auderem lacerare eum membratim, facerem id ei sine dubio) R. 1894. 2. pers.: *del thethyvsys thymmovy y wres yn ban dasfewe* (ut promisisti mihi, te sursum revicturum) R. 451. *mara qwrees ow dyskevera* (si me prodas) Cr. 577. 3. pers.: *corf yn beth a worseugh why a wre bost a thasserghy* (corpus quod in sepulcro posuistis vos, iactabat resurrecturum) R. 44. *kemmys dader*

prest a wre (quantum bonitatis semper faciebat) D. 3096. *an temple y wre terry* (templum se fracturum, dicebat), *y wrefe y threheuel* (ipsum id erecturum) D. 1309. 1316. *dathergby an tressa deth y wre* (tertio die se resurrecturum) R. 6. *kyns ty a wre meystry thyn* (antea faciebas magisterium nobis) D. 2982. *pub eroll pregoth a wre* (unaquaque hora praedicabat) P. 23, 1. *kepar Ihũs del devys yn della an bows a wre* (sicut I. crevit, sic tunica faciebat, i. e. crescebat) 161, 4. *pub vr fystene a wre* (semper festinabat) 171, 1. *y ee ... ha hager mowys a wre* (illi ibant et truces vultus faciebant) 196, 1. *whath gweth a wre an pren* (etiam peius faciebat lignum, i. e. gravabat eum) 205, 4. *ef a wre oll y vynnas* (ipse faciebat omnem suam voluntatem) 243, 4. *moygha ȝoȝo drok a wre* (maximum malum ei qui faciebat) 112, 4. *hag aneȝe na wre bry* (et quod illos non curabat) 26, 2. Plur. 1. pers.: *mos a wren ny then castel* (ibamus nos ad castellum) R. 1471. 3. pers.: *oll a wrens* (omnes faciebant) P. 202, 4. *bost a wrens* (iactabant) 242, 4. *ny wrens y na hen scyle* (non faciebant illi aliam causam) 175, 2. *y wrens ry* (dabant) 39, 4.

Sing. 1. pers.: *ay vestry ef ny ren bram* (e magisterio illius non dederim ventum) O. 2739. 3. pers.: *my a rea thyugh an dremma* (dederim vobis hoc oppidum) O. 2770. *reson[s] y a rey ragthe* (rationes illi dabant propterea) P. 118, 2.

d. Sing. 3. pers.: *y fe Iuggijs ys degy c̃st yhonon* (iudicatum est, ut portaret eam Christus ipse) P. 160, 4.

Aremorica: a. sing. 1. pers.: (praes.) *quement maz aen en dougen net* (quocunque ibam, id ferebam sincere) Buh. 122, 20. (fut.) *mar be profit ... ez ahen breman ahanen* (si sit commodum, eam nunc hinc) 16, 23. *mar em scohet ne dahenn na ne gallhenn quet* (si percutiar, non eam nec possim) MJ. 133a. 3. pers.: (praes.) *curun bras a spern ayae drenn esquern* (corona magna spinea quae ibat per ossa) 115a. *dan nou disquibl mat a ye oar ho troat* (duobus discipulis bonis qui ibant pedibus) 202b. (fut.) *pe en lech enta ezahe* (in quem locum igitur iret?) 36b. Plur. 2. pers.: (fut.) *me ya hep tardaf affet da un lech dy ne dahech dez quen nouz be entroch brassoch fez* (eo non cunctatus certo ad locum quo non eatis die prius quam habeatis inter vos maiorem fidem) 62b.

b. Sing. (fut.) 3. pers.: *ac eff reiz en breiz man a deuhe hep ehan da bout aman ganet* (num ille legitime in hac Britannia venturus sit sine mora ad nascendum hic) Buh. 88, 14. *na ell den ... chom ... en tal an bez yen ma ne deuhe am doanhye plen* (nec potest quisquam manere in fronte sepulcri gelidi, nisi veniat qui me perturbabat penitus) MJ. 192a. *maz ve huy crenn en quemennhe ... me a crethe ez deuhe prest* (si vos eum protinus poscatis, crediderim eum venturum praesto) 223b. Plur. 2. pers.: *mar em queret ret eu huy ho tut deputet ez deuhech ... gueneff* (si me amatis oportet vos et homines electi veniatis mecum) 5a.

c. Sing. 1. pers.: (praes.) *en servichen guellaff maz gallen ne gren quen* (serviebam ei quam optime poteram, non faciebam aliter) Buh. 6, 3. (fut.) *na grahen quet rac scecret voe* (non fecerim, nam secreto fuit) 158, 11. *maz carech scler ma quemeret ez rahen requet* (si placeat vobis me recipere, faciam requisitionem) 20, 5. *deoch ez grahenn plen vileny houz roe huy mar cruciffihenn* (vobis facerem plenam indignitatem, si vestrum regem crucifigerem) MJ. 113b. *ne gon pebez tra a grahenn* (nescio quid rei facerem) 218a. 3. pers.: (praes.)

refus a grae hi alies (recusabat illa saepe) Buh. 42, 5. *dre na grae brut un sot entre en tut ef en reputas* (quando non faciebat sonum, stultum inter populum ille eum putavit) MJ. 102 b. (fut.) *doe maz care ... am grahe saluet* (deo si placeat, me salvet) Buh. 106, 24. *certes me a goar na grahe* (certo, scio, non faciat) MJ. 90 a. *na ve quen em grahe louen* (non esset aliud quod me faceret laetam) 191 a. *ef ve a grahe* (ille faceret) 224 a. *nep ouz crouche a rahe e dever* (qui vos suspenderet, faceret officium suum) 234 a. Plur. 1. pers.: (fut.) *ne carech quet ez grahemp pechet* (non placeret vobis ut faceremus peccatum) Buh. 38, 19. 2. pers.: (fut.) *mar debatech ez grahech gou* (si disceptaretis, faceretis falso) MJ. 147 a. *ho grahech diremet hetus* (reddatis eos eximie laetos) 225 a.

Sing. 3. pers.: (praes.) *dezaff men re voar e le doet* (ei dabam id in iusiurandum eius) Buh. 158, 13. *an pez a re an profecy* (id quod dabat prophetia) MJ. 207 b. (fut.) *mar carhe men rohe dezaff* (si liberet, id darem ei) Buh. 164, 14. Plur. 3. pers.: (fut.) *amen pidy hep muy ma disquiblion maz rohent y ho benediction* (rogare volo tantum discipulos meos ut dent ii benedictionem suam) 118, 23.

d. Sing. 1. pers.: (praes.) *quement maz aen en dougen net* (quocunque ibam, id ferebam sincere) Buh. 122, 20. 3. pers.: (fut.) *pe e faeczon ez galhe ... na fragilite feminin ez douque nep tu an ruyn* (quomodo posset... et fragilitas muliebris perferret usquam ruinam?) MJ. 28 a.

Praet. prim. exempla cambrica: a. sing.: *mi aeuthum heb ef y geissaw moruwyt* (ivi, inquit is, quaesitum pisces marinos) Mab. 2, 216. *paham nat aethost di* (cur non ivisti, venisti tu?) 2, 9. *o hynny allan ydaeth teulu arthur* (exinde foras ivit familia A.)... *ac ynteu aaeth y ymwan ar marchawc* (et ipse ivit pugnatum cum equite) 1, 24. Plur.: *pan aetham ni gan arthur* (cum ivimus nos cum A.) Tal. carm. 30. *yr anniueileit yd aethawch yn eu hwysc* (animalia, quae quaesitum ivistis) Mab. 3, 194. *y gysgu ydaethant* (dormitum iverunt) 1, 12. *wynt aaethant* (iverunt ipsi) 2, 8. 9.

Alterius formationis, compositionis cum praesenti *wyf* factae, exempla esse videntur haec: *ys ethyw gennyf deuparth vy oet* (praeterierunt mihi duae partes vitae meae) Mab. 2, 202. *kyllell aedyw ym bwyt* (culter intravit in cenam meam) 2, 201. *or neges ydedyw idi* (de negotio ad quod ivit) 2, 22.

b. Sing.: *y fford ydeuthum gynt* (via qua veni prius) Mab. 1, 10. *ny deuthum i yma yr gwreicka* (non veni huc ad sumendam uxorem) 1, 272. *titheu a deuthost* (tu venisti), *y ford y deuthost* (via qua venisti) 1, 37. 255. *aphan doethost ti ymywn* (sed cum tu intro venisti) 3, 31. *ef a deuth* (venit), *aphan deuth* (et cum venit) 1, 236; 12. 242. *yny doeth, yny deuth* (donec venit), *ac yna ydoeth, ac yna ydeuth* (et tunc venit) 1, 11. 12. 22. 2, 27. *ar iarll a doeth* (et venit comes) 2, 62. Plur.: *aphan doetham ni yma* (et cum venimus illuc) 1, 36. *neu chwitheu pan doethawch. neur doetham y erchi olwen dy uerch* (et vos unde venistis? venimus quaesitum O. filiam tuam) 2, 219. *kyfriuwch awch treul yr pan doethawch yma* (computate consumptionem vestram, ex quo venistis huc) 1, 278. *gwyr hynny adoethant att arthur* (viri hi venerunt ad A.) 2, 8. *wynt adeuthant hyt y lle* (venerunt illi usque ad locum) 1, 277.

Altera huius temporis formatio: *o ouyn kyngor itti arglwyd ydodwyf* (ad quaerendum consilium ex te, domine, veni) Mab. 2, 7. *duw awyr nat ygyrchu*

dy lewenyd ydodwyfi yma (deus scit non ad quaerendam tuam laetitiam me venisse huc) 1, 37. *ar geniuer dyn adoeth yno. ny dodyw vyth dracheuyn* (et quotquot homines venerunt eo, non reverterunt unquam) 2, 62. *ac ar hynny ydoethyw yniueroed yr ty* (et deinde venerunt copiae ad domum) 3, 96.

c. Sing.: *ymgyweraw awneuthum* (parare feci, coepi), *acherdet y fford awneuthum* (et perrexi via), *dynessau awneuthum attaw* (appropinquavi ei) Mab. 1, 3. *a vnben heb hi ansyberw y gwnaethost* (o princeps, inquit ea, iniuste fecisti) 1, 294. *pa drwc digoneis inheu ytti pan wnelut titheu ymi. ac ymkyfoeth byth awnaethost hediw* (quid mali feci ego tibi, ut faceres tu mihi et dominio meo quod fecisti hodie?) 1, 9. *ac adnabot awnaeth y gwr* (et cognoscere coepit vir) 1, 6. *ymdidan awneuth hi agwydyon* (colloqui coepit ipsa cum Gw.) 3, 205. Plur.: *iawn yw idaw coffau ymi ac yr wreic honno awnaethom yrdaw* (iustum est ei reminisci mihi et mulieri huic quod fecimus pro eo) 3, 25. *or gwnaethawch gam ymi* (quod fecistis iniuriam mihi) 3, 199. *achymryt y golwython awnaethant* (et sumere frusta coeperunt) 1, 2. *agoresgyn tir y brenhin awneuthant* (et subigere terram regis coeperunt) 2, 199.

Alterius formationis exempla non invenimus, quamquam Dav. cum *ethwyf*, *ethyw eddyw* (ivi, ivit) et *dothwyf*, *dothyw doddyw deddyw* (veni, venit) comparat *gwneddwyf*, *gwneddyw* (feci, fecit).

d. Sing.: *a dywedut aorugum* (et dicere feci, dixi), *kyfodi aorugum* (surrexi) Mab. 1, 5. 6. *atitheu adeuthost. ac aorugost hynny* (et tu venisti et fecisti hoc) 1, 37. *mynet aoruc kei yr gegin* (perrexit C. ad coquinam) 1, 2. Plur.: *ac eisted aorugam yma* (et sedimus ibi), *ac ymolchi aorugam* (et lavati sumus) 1, 4. 5. *agymerth vy march ae gorugant yndiwall* (et sumpserunt equum meum eumque exuerunt) 1, 4. *ymwan a orugant* (pugnarunt) 1, 244.

Sing.: *nyduc neb kyrch waeth noc adugum i yma* (nemo duxit expeditionem peiorem quam ego duxi huc) 3, 85. *mi ae hennillaf itt yngystal ac ydugym* (ego ea restituam tibi aequaliter atque abstuli) 3, 304. *hynt ffrwythlawn donyawc hyrrwyd glotuawr adugost, hynt lwydyannus adugost* (iter fecisti fructuosum fortunatum insuperabile gloriosum, iter fecisti faustum) 2, 26. 27. *yroffi aduw heb y iarlles na duc dyn eneit vy arglwyd i oe gorff namyn y gwr hwnn* (per me et deum, inquit comitissa, nemo tulit animam domini mei ex eius corpore nisi vir hic) 1, 20. *ar uorwyn ae duc y ystauell esmwyth* (et puella eum duxit ad cubiculum bellum) 1, 28. Leguntur eiusdem modi alia, quae in ceteris praeter 3. pers. formis secuntur rationem communem: 3. sg. *apharabyl adywawt ef wrthi* (et sermonem dixit ipse ad eam), *ac yna y dywawt ef wrth y wreic* (et tum dixit ipse uxori suae) 3, 14; 3. pl. *a hoffach vu . . . y borthant* (et melius fuit quod attulerunt) 1, 12. *aphan gyfodant* (et cum surrexerunt) 1, 23.

Cornica: a. sing.: *ythyth* (ivi) O. 260. *pan yth* (cum ivi) D. 145. *del ythys* (ut ivisti) R. 824. *heȝow pan eȝys yn mes* (hodie cum ivisti foras) P. 157, 4. *del eth* (ut ivit) R. 835. *pan eth* (cum ivit) P. 187, 3. 213, 3. D. 3124. R. 2557. Cr. 1029. *thyworthyf aban ethe* (ex quo is abiit a me) R. 466. *Pylat eth yn mes* (P. ivit foras) P. 140, 1. *dris ol an bys ef eth* (totum mundum transiit, terrae motus) 200, 2. *Crist . . . as gasas hag eth . . . ȝe besy* (Chr. eos reliquit et ivit ad orandum) 56, 1. *y eth* (iverunt illi) 29, 2. 64, 4 etc. *yȝeth pesy may halle* (ivit ut orare posset) 53, 3. *yȝeth ef* (ivit ille) 122, 2. *may ȝeth* (ut ive-

rit) 54, 4. *ple theth, py theth* (quo ivit?) R. 719. O. 606 = Cr. 1197. *mar seth* (si ivit), *mar a sethe* (si ivit is), *kynseth* (quamquam ivit) R. 701. 538. 1013. *ple re seth, pyle re seth* (quo abiit?) D. 1246. R. 789. *ow colon re seth yn claf* (cor meum factum est aegrum) D. 1027. *yn y golen fast regeth mur a gerense worȝys* (in cor eius intravit plurimum amoris erga te) P. 115, 3. Plur.: *aban etheugh a lema* (ex quo abistis hinc) O. 2086. *pan eȝons oll ȝe wary* (cum ivissent omnes foras) P. 34, 1. *y ȝeȝons* (iverunt) 257, 3. *yȝeȝons ȝy besy* (iverunt ad supplicandum ei) 154, 3.

b. Sing.: *ellas vyth pan thueyth a dre* (eheu quod unquam veni domo) R. 1661. *then bys y tuyth* (in mundum veni) D. 2022. *aban thuthe, aban duthe* (ex quo veni ego) D. 517. 524. *fattel duthys yn ban* (quomodo venisti sursum?) R. 2568. *ny thueth deyth brues, ny thueth an prys* (non venit dies iudicii, tempus) R. 234. 877. *thynny ef a thueth a galyle* (ad nos is venit e Galilaea) P. 107, 3. *pyw a thueth* (quis venit?) R. 2499. *y tueth deulugy* (venerunt diaboli), *y tuth vn smat* (venit homo quidam) R. 2124. 2587. *pyv henna gans deusys mas re thueth* (quis ille cum deitate bona venit?), *henna a edom re thueth* (ille ex E. venit) R. 2488. 2505. *me re thuth* (veni) R. 473. 1536. *ty re duth, why re thueth* (venisti, venistis) D. 1107. 1171. *my a theth* (veni) O. 165. *why a theth* (venistis) P. 74, 1. *anbobyll a ȝeth dy* (populus qui venit ad eum) 67, 1. *tyr marea ... a ȝeth* (tres Mariae venerunt) 252, 2. *pan deth, del deth* (cum v., ut venit) 182, 1. 244, 2. *mateth, mayteth* (ut venerit) 59, 2. 134, 3; 153, 4. *pytheth the vroder prag na thethe genes dre* (quo ivit frater tuus? cur non venit is tecum domum?) O. 607. Plur.: *fatel thutheugh why omma* (quomodo venistis vos huc?) R. 193. *pan deȝons* (cum venerunt) P. 258, 1. *the ioy y tethons gynef* (ad laetitiam pervenerunt mecum) R. 2577, ac neglegentius scriptum, ni fallimur: *prag na thesons y yn chy* (cur non venerunt illi in domum?) D. 1247.

c. (De 1. et 3. pers. sing. cf. d.) Sing.: *pyth yw en drok rewrussys* (quid mali fecisti?) P. 101, 4. *del wrussys, del omwressys* (ut fecisti, ut te fecisti) 115, 4. 191, 3. *del wrussys, del russys* (ut fecisti) R. 2476. O. 108. *pan wrussys, pan russys* (cum fecisti) O. 222. 283. *an frut ple russys tyrry* (fructum ubi carpsisti?) O. 210. *mara cruste leuerel* (si dixisti tu), *pan drokkuleth a wrusta* (quid maleficii fecisti tu?) D. 1759. 2007. *prag y whruste sy tully the bryes* (cur decepisti tu maritum tuum?) O. 277. Plur.: *fatel wrussyn ny keusel* (quomodo locuti sumus nos), *na fe nep a wrussyn ny kyllys* (ne periret quisquam quem fecimus nos) R. 1341. 2624. *an onor ... a wrussough thymmo* (honor quem fecistis mihi) D. 321. *as wrussough cam tremene* (ut fecistis iniuste!) R. 40. *pan wressouch gwyl an lester* (quando fecistis navem) Cr. 2424. *grussons cusyll* (fecerunt consilium) P. 31, 3. *cregy a russons* (suspenderunt) 186, 2. *may whrussons cam dremene* (quo iniuriam perfecerunt, tempori maledicent) O. 337.

Sing.: *lowene a rys thyugh* (laetitia quam dedi vobis) O. 320. *aban res an brus* (quoniam dedi sententiam) D. 2495. *bythqueth bay thym ny ryssys* (nunquam osculum mihi dedisti) D. 522. *nep man ressys the wethe* (is cui dedisti eum tuendum) O. 574. *a ros* (dedit) O. 238. 2225. P. 81, 2. 250, 1. *thym del yn ros yn lyen* (sicut mihi eam dedit in linteo, formam faciei) R. 1693. *dev a ros thyn* (deus dedit nobis) O. 493. *ol an beys a ros thetha* (omnem mundum dedit iis) O. 2832. *pyv a ros thyso an wat* (quis dedit tibi colaphum?) D. 1384.

me a ros (dedi), *ty a ros* (dedisti), *why a ros* (dedistis) R. 165. 2143. O. 265. Plur.: *thym rosons bystyl wherow* (dederunt mihi fel amarum) R. 2601.

Sing.: *cryst ... omma a dros* (Chr. huc te attulit) R. 243. *the bobil ath dros bys thymmo omma* (populus tuus te adduxit huc ad me) D. 2006. *ys dros omma then golow* (adduxit eas huc ad lucem, animas) R. 220. *porth yfarn me a torras hag a thros lyes enef* (portam inferni fregi et adduxi multas animas) R. 2575. *ty re gamwruk eredy ha ren dros the vur anken* (peccasti revera et eum intulisti in magnam sollicitudinem) O. 282. *ty r[e] thros thymmo* (attulisti mihi) O. 111. *why re thros thym* (adduxistis ad me) D. 1852.

d. Cambrico *goruc* respondet quodammodo sing. *gruk* (feci, fecit): 1. pers.: *ellas gveles an termyn ov arluth pan wruk serry pan ruk drys y worhenmyn ov ertech gruk the gylly* (eheu, videre tempus quo dominum meum offendi! cum feci contra eius mandatum, hereditatem meam perdidi) O. 352—354. *pan wruk, pan ruk* D. 3033. O. 626. *me ny wruk* (ego non feci) D. 1295. *bewe pel an wruk yn beys* (diu vixi in mundo) R. 210. *myns a wruk* (quidquid feci) D. 1301. *kyn wruk te naghe* (etsi te negavi) R. 1147. *may wruk, may rug* (quod feci) R. 486. O. 51. *aban rug ȝeugh ... ow holye* (ex quo feci vobis, iussi vos me sequi) P. 50, 1. *pan wruge* (cum feci ego) D. 913. O. 2250. *pan yn gruga* (cum ego id feci) D. 1434. *mar kruge golhy agas treys* (si ego lavi pedes vestros) D. 875. 3. pers.: *neb am gruk vy ham gorty ef a ruk agan dyfen* (qui fecit me et maritum meum, is nos vetuit) O. 181 sq. *neb an gruk ny* (qui fecit nos) O. 237. *nep nan gruk, nep an gruk* (qui non f. id, qui f. id) R. 158. 964. *hy an gruk* (illa f. id) D. 549. *ysgruk* (fecit eos) O. 2830. *kemmys re wruk* (quisquis f.) R. 157. *me a wruk, my re wruk, me re wruk* (feci) D. 1441. R. 433. 439. 500; O. 2568. R. 2622; D. 2791. *ty re wruk* (fecisti) O. 2243. *ty rum gruk* (fecisti me) O. 88. *ef a wruk, ef re wruk* (is fecit) O. 217. D. 2888. R 605. 945. 1279; D. 380. 2695. *re ruk, re rug* O. 286. 288. *ny wruk* (non fecit) O. 1439. D. 1752. 2458. 2903. *ny wrug, ny wrugh* D. 1176. 1512. *pan wruge dres ov dyfen, defen* (cum fecit is contra prohibitionem meam) O. 423. 922. *a wruge* (quod f. is) D. 1814. *ef a rug, y a rug* (fecit, fecerunt) P. 30, 4. 118, 4; 28, 1. 162, 3; sed etiam: *y wreg ȝe re aneȝe mos ȝen dre* (iussit quosdam ex iis ire ad urbem) P. 27, 2. *ys guregh pur wyn* (reddidit eos mere candidos) 45, 4. Composita: *yth ymwruk* (fecit se) D. 2395. *an harlot a thyswruk an keth map ol agan gruk* (nebulo delevit eundem filium qui omnes nos fecit) R. 1974 sq. *ef re thuswruk, ef re thyswrug* (is delevit) R. 1840. D. 376. *ty re thyswrug* (delevisti) O. 2336. *ty re gamwruk, ty a gamwruk* (male fecisti) O. 281. 1646.

Sing.: *hy as duk ȝen eȝewon* (illa attulit eos, clavos, ad Iudaeos) P. 160, 1. *ha leas ganso ene doȝo a ȝuk dustuny* (et multi cum illo ibi ei tulerunt testimonium) 208, 5. *ha dew a thuk dustuny* (et duo tulerunt testimonium) 91, 1. *ef a thuk an grous* (is portavit crucem) 175, 1. *ganse y a thuk golow* (secum portarunt lumen) 64, 3. *me a thuk curyn a spern* (portavi coronam spineam) R. 2554. *mur a paynys re thuk* (multum dolorum tulit) R. 1280. *yn ketella ty re wruk ha theworth vrry re thuk y vn wrek* (item tu fecisti et ab Uria abstulisti unicam eius mulierem) O. 2244. *honna yw ol the vlamye a dorras an avel tek hag an dug thym the dastye* (illa est omnis vituperanda, quae carpsit pomum pulchrum et attulit id mihi gustandum) O. 268.

Aremorica: a. 3. pers. sing.: *ez aez adarre goude se Jesus* (ivit iterum postea I.) MJ. 181a. *lavar dif plen mar daez guenet* (dic mihi plene, si ivit, ieritne tecum) 194b; intromisso *y* (ut supra): *Joseph.. ab Arimathia a yez hep abus da Pylat* (ivit sine haesitatione ad P.) 151b. *Nichodemus mat ha Ioseph yvez quent abardahez a yez de bezhat* (N. bonus et I. una ante vesperam ierunt sepultum eum) 156a. Hod. *iz*, *ézoud* s. *éjoud*, *éaz* etc. Lgn.

b. 3. pers. sing.: *ez deuz en douar* (venit in terram) MJ. 4a. *pe en guys ez deuz an prison* (qua ratione venit e carcere?) 229b. *ez deuz un flater* (venit adulator quidam) 76a. *ez deuz de quempret cals a tut armet* (venit ad eum capiendum multum hominum armatorum) 64b. *Juzas... evel quy dimez a deuz hep nep mez* (I. ut canis impudens venit sine ullo pudore) 16b. *pan deuz dit donet en bet man* (cum venit tibi venire, cum venturus eras in hunc mundum) 67a. Plur. 2. pers.: *dan dra se na ne voe quen ez deuzoch plen certen en bet* (ad istam rem, nec fuit aliud, venistis plane certo in mundum) MJ. 174b. Hod. *deuiz* etc. Lgn.

c. 1. pers. sing.: *cofes a gris* (confessionem feci, confessus sum) MJ. 91a. *en gryis* (v. l. *grys*, rectius) *me dre apetit a equite* (feci id ego appetens aequitatem) 164a. 3. pers.: *ho pascaf doucc... e grez Moyses en deserz gant an mann* (vos nutrivit dulciter M. in deserto manna) 129a. Plur. 1. pers.: *ez greomp ny rustony re ouzide* (fecimus nos ruditatem nimiam in te) 230a. Hod. *griz*, *grézoud* s. *gréjoud*, *gréaz* etc. Lgn. Extat tamen propria forma 3. pers. sing. reduplicata, ut videtur, non solum in MJ.: *gouden madou... han eufrou bras a guerue douz re* (post bona et opera magna quae fecit vestris hominibus), *ez guereu digor an mor ruz* (patefecit mare rubrum) 128b. *an pechet a gueure den* (peccatum quod commisit homo) 27a. *piou voen foll a gueure an toull man* (quis fuit ille stultus qui fecit hoc foramen?) 137a; sed etiam in dialecto quadam hodierna: *eure* cf. Luzel, Gwerziou pp. 42. 272. 368. 506. (*eureu* Greg. Rostr.)

Communem regulam sequitur *ro*: 3. pers. sing.: *ez roas* (dedit) MJ. 94a. 140a. *en roas* 65b. 140a. *a roas* 163a. *ez roaz* 19b;* sed etiam *ros* Bah. vid. supra p. 525.

d. Regulariter, 3. pers. sing.: *oar he chouc hon drouc a dougas* (in cervice sua malum nostrum portavit) MJ. 3b. *quement anquen ne dougas grec humen* (tantum sollicitudinis non portavit mulier mortalis) 39b. *en dougas tizmat* (eum portarunt celeriter, Ioseph et Nicodemus) 156a. *neuse pep unan a dougas e poan* (tum unusquisque portavit dolorem suum) 156b.

Praet. sec. cambr. formatur per compositionem cum praesenti secundario *oed*. Formas, quae enumerantur a Dav. et ab hodiernis grammaticis, *aethwn* vel *aethaswn*, equidem non legi.

a. *y kynnullassei ynteu glot yr pan athoed y wrthynt hwy* (acquisiverat ipse gloriam, ex quo abierat ab illis) Mab. 2, 31.

b. *erchi aoruc gereint y enit kerdet or blaen. achadw y ragor ual y gwnathoed kynno hynny* (praecipere G. Enitae ut pergeret et praecederet, ut fecerat antehac) Mab. 2, 86. *oed digawn o drwc awnaethoed duw, ynni* (erat satis mali, quod fecerat deus nobis) 2, 242. *y gwyr awnathoedynt lit a goueileint*

* Discernimus *reas*: *da galile en reas* (ad G. eum duxit) 215a. cf. *ren* ('agere, ducere'), *reer* ('ductor') Cath.

achollet udunt kynno hynny (viri qui fecerant iram et maerorem et detrimentum eis antea) 2, 385.

c. *ar goreugwyr adathoed y hebrwng* (et optimates venerant comitatum) Mab. 2, 32. *achynn y dyuot ef y lys arthur. ef adaethoed marchawc arall y lys arthur* (et antequam veniret ipse ad aulam A., venerat eques alius ad aulam) 1, 240. *gwr yn dyuot y mywn. adaethoed blwydyn kynno hynny y lys arthur* (vir venit intus, qui venerat anno praeterlapso ad aulam A.) 1, 241. *ac ny doethoed owein y nerth ettwa* (necdum pervenerat O. ad vires, necdum reciperaverat vires) 1, 35. *y neges y doethoed oecheissaw* (negotium quod venerat quaesitum) 3, 298. *ac ny doethoedynt yno namyn ar gwr mwyhaf agarei bop un onadunt* (nec venerant illuc nisi cum viro quem quaeque ex eis maxime amabat) 1, 36. *yr pan daethoedynt dros uor iwerdon* (ex quo venerant trans mare hibernicum) 2, 244.

Corn.: a. sine dubio per *y* formatum e primario, etiam si non sunt exempla nisi forte unum 3. pers. plur.: *may ȝeȝens worth y ranne* P. 137, 4, quod corrigendum videtur *mayȝesens* (quod erant).

b. Sing. 3. pers.: *Then tyller c̄st re dethye* (ad locum Christus venerat) P. 33, 1. *Then eȝewon pan dothye y leuerys* (ad Iudaeos cum venisset, dixit) 63, 1. *y redoȝye an purre laddron yn pow* (venerant perfectissimi latrones in terra) 90, 4. *ken ny thothye then nef* (aliter non veniret ad caelum) R. 2450. *a losowys ol an bys mar whek smyllyng my a grys ny thothe bys venary* (ex omnibus herbis mundi tam dulcis odor, credo, non veniret unquam) O. 1744. Plur. 3. pers.: *pan doȝyans* (cum venissent) P. 65, 1. 176, 2. 180, 1. *pan deȝens y bys an beth yȝeth vn marrek ȝy ben* (cum venissent illi usque ad sepulcrum, ivit miles unus ad eius caput) 242, 1.

c. Sing. 1. pers.: *ef re gollas an plas* (Cr. *place*) *am lef* (*luf*) *thyghyow a wrussen* (Cr. *am leff dyghow pan wrussen*) (is amisit locum quem feceram manu mea dextra) O. 421. 921. Cr. 2215. *a quellen my nyngrussen* (si viderem, ego id non fecissem) D. 3023. *ny wrussen venytha the gvhuthas* (nunquam te accusem) O. 163. *parhap y wrussen fye* (fortasse fugerem) O. 1352. *pokeean y whressan fyllell* (aliter deficerem) Cr. 585. 2. pers.: *then nef grusses yskynne* (ad caelum ascenderes) O. 156. *kyn pen try dyth y wrussys guel ys kyns y threheuel* (ante finem tridui te melius quam antea id erecturum, dixisti) D. 1760. 3. pers.: *vn dra a won an gothfes a russe the thythane* (unam rem scio quae si scires eam, te delectaret) O. 152. *In delma crist pan wresse* (cum sic fecisset Christus) P. 48, 1. *hag ol drok suel awresse* (et omne malum quidquid fecisset, clamabant) 119, 4. *eddrek mur an kemeras rag an ober re wresse* (paenitentia magna eum cepit propter facinus quod fecerat) 220, 1. *crist a thelyffras ... suell a wressa both y das* (Chr. liberavit, quicunque fecerat voluntatem patris sui) 213, 2. *an pyt a wrussyugh* (fovea quam feceratis) O. 2792. *a cothfons yredy ny wrussens ov dystrewy* (si scirent, certo non destruerent me) D. 2777. *an toll re wrussens y a vynne ȝe servye* (foramen, quod fecerant, volebant servire) P. 180, 4. *mernans ny wressans tastya* (mortem non gustassent) Cr. 995.

Sing. 3. pers.: *mar callaf ... gwyll tha adam thym cola me an drossa tha baynes na thefa then nef nevera* (si possum facere ut A. mihi auscultet, adduxerim eum in cruciatus ut nunquam veniat ad caelum) Cr. 468. Plur. 1. ps.:

ny nyn drosen thysogy, nyn drossen ny bys deso (non attulissemus eum nos ad te, nisi esset malus homo) D. 1976. P. 99, 2.

d. Plur. 2. pers.: *a ban rug ʒeugh ... ow holye daver vyth wy ny ʒecsyugh* (ex quo vos iussi me sequi, suppellectilem nullam vos sumpseratis) P. 50, 2.

Arem.: a. sing. 2. pers.: *a ret oa ez azes breman ahanen* (num necesse erat abires nunc a nobis?) MJ. 213b.

b. Sing. 3. pers.: *hep mar ez lavaras ez deuzye* (sine dubio dixit se venturum) MJ. 232a. Plur. 2. pers.: *deut mat ra vech pan deuzech quent* (bene veneritis, salvete, cum primum veneritis) MJ. 7a.

c. Sing. 1. pers.: *quet nen grasenn pan vihenn fur* (non fecissem id, si fuissem sapiens) MJ. 82b. *quent ez grasenn glan an cas em avertissas an dra se* (antequam feceram omnino casum, monuit me de illa re) 197b. 3. pers.: *credout ez guelse hag ez grace prest un sin manifest* (credere, credebat Herodes, se visurum eum facientem praesto signum manifestum) 102b.

Plur. 2. pers.: *a huy proffe... ez rosech lin de yuynou* (vosne probaretis vos dedisse linum eius unguibus?) Buh. 170, 14.

Formae passivae.

Cambricae: a. praes. et fut.: *pagyueir heb y gereint ydeir yma* (qua via, inquit G., itur huc?) Mab. 2, 64. Praet.: *ac yna yd aethpwyt eneit dros eneit ac ef* (et tunc itum est pugnatum est fronte in frontem cum eo; *-pwyt* e *buwyt* p. 575) 2, 244. *aphan aethpwyt y vwyta* (et cum itum est ad cenam) 1, 291.

b. *pwy y gwr gwineu y deuthpwyt attaw gynneu* (quis vir fuscus ad quem ventum est modo?) 2, 391. *yna y deuthpwyt attunt. aphan doethpwyt* (tunc ventum est ad eos. et cum ventum esset) 3, 203.

c. Praes. et fut.: *yhanuon awneir idaw* (mitti fiet ei, mittetur ei) 2, 15. Praes. sec.: *arrwym a wneyit yna rwng deu dyn awnaethpwyt y rwng gereint ar uorwyn* (et sponsio, quae solebat tum fieri inter duos homines, facta est inter G. et puellam) 2, 27. *ac an carcharu awneit* (et in carcerem coniceremur) 3, 148. Praet. prim.: *rodi penn y karw awnaethpwyt y enit* (dari factum est caput cervi Enitae, datum est caput) 2, 28. *tangneued a wnaethpwyt* (pax facta est) 2, 238. *y gwnaethpwyt gwely y ereint ac enit* (factus est lectus Gerontio et Enitae) 2, 27. Praet. sec.: *arsom awnathoedit idaw* (et contumeliam quae facta erat ei) 3, 90.

d. Praet. tantum ut in activo: *kennattau y mab aorucpwyt* (mitti ad filium factum est, missi legati ad filium) 2, 199. *y chennattau aorucpwyt. dyuot aoruc hitheu* (missum est ad eam, venit ipsa) 2, 218.

Praes. sec.: *ac wynt ae torrynt ual y dygit attunt* (et illi ea frangebant, hastilia, ut iis afferebantur) 2, 17. Praet. prim.: *pan ducpwyt y deudec gwystyl* (cum deducti sunt duodecim obsides) 2, 202. *pa achaws y ducpwyt gwas kyieuanghet ygkyghor* (quae causa quod ductus, sumptus est puer tam iuvenis in consilium?) 2, 391. In aliis interdum invenitur eadem terminatio: *ef a dywetpwyt idaw hynny* (istud dictum est ei) 3, 203. *a wanpwyt vyntu* (perforatum est latus meum) Tal. carm. 5.

Cornicae: c. praes.: *mar ny wrer y wythe* (si non fiet eius custodia, si non custodietur id) R. 341. *annethe crous y wrer* (ex iis, virgis, crux fiet) O.

1936. Cetera tempora composita cum participio: *gvreys, gureys* (factus) O. 33. 54. 601 = *grueys* D. 568, plerumque scripto *guris* P. 3, 3 etc. *gurys* 6, 4. 8, 3. D. 270 etc. R. 562 etc. *gvrys* O. 2. 20. 336. *gwrys* O. 9, vel *gruys* D. 1040. 1608, interdum *gures* D. 1072. R. 640. 2536. *gvres* O. 98. Comp.: *dyswris* (deletus) P. 31, 3 = *dyswrys* R. 10. 372. 1866. D. 344 etc. *dyswreys* O. 1521.

Ex a. et b. ne participia quidem inveniuntur, quae supplentur formis *gyllys* et *deue3ys* (v. supra).

Praes. sec.: *gulas nef a roys 3e gen re* (regnum caeli quod daretur aliis) P. 23, 4, nisi varia forma est haec participii. Ptc. praet. *reys*: *an preys may fyth map dev ynno reys then fals yethewon* (tempus quo filius dei dabitur falsis Iudaeis) D. 1097. *na vo reys* (ne detur) D. 1574. *bones reys* (dari) D. 1791.

Ptc. praet.: *dreys* (allatus) D. 2447. R. 2328.

d. Ptc. praet.: *degis* (absumptus, portatus) P. 23, 4. 29, 4. 153, 3. *degys* 233, 3. O. 1315.

Aremoricae: a. ptc. praet.: *aet cam* (curvus factus) Buh. 174, 8. *settuy aet* (ecce digressus) 198, 5; frequentius in temporibus compositis: *aet off* (ivi) 36, 15. *aet eo digueneff ma cleffet* (abiit a me morbus meus) 198, 6. *aet eu dan placc yen diguenef* (abiit a me ad locum gelidum, auris) MJ. 74a. *aet eu en e rout* (perrexit via sua) 210b. *aet omp* (ivimus) Buh. 184, 22. *aet voan* (ieram) 12, 19, vel inverso ordine: *ezout aet, ezoude aet* (ivisti) MJ. 94a. 190b. *ef e aet, eze aet, ezeu aet* (ivit) 216b. 217a. 218a. *so aet* (qui ivit) 187a. 218b. *bezaf aet* (ivisse) 197a. *e bout aet* (eum ivisse) 217b.

b. Ptc. praet.: *duet* (advectus, aggressus, reversus) Buh. 30, 7. 64, 7. 108, 6. *setu duet* (ecce qui venit) 122, 23. 194, 6. 196, 5. *chetu ann nos hogos duet* (ecce nox prope advecta) MJ. 50b. *chetu me deuet* (ecce ego veni) 212b; itaque in compositione temporum: *ezouf duet, deuet ouf, duet off* (veni) 20a. 235b. Buh. 38, 7. *mazoff duet* (ut venerim) 14, 1. *ezoude deuet* (venisti) MJ. 70a. *peban oude duet* (unde v.?) 18a. *duet eu* (venit) 176a. *duet eo* Buh. 12, 22. 22, 5. 94, 9. 108, 25. 132, 20. 140, 7. *deuet eo* 142, 3. *pan eo duet* (quoniam venit) 96, 11. *mar deu duet* (si v.) MJ. 46a. *perac nac eu ef deuet guenede* (cur non venit is tecum?) 216b. *so deuet* (qui venit) 225b. *so duet* 183a. Buh. 44, 26 etc. *duet omp, ezomp deuet* (venimus) 140, 9. 184, 9. MJ. 71a. *anedindy duet guenede* (nonne venerunt tecum?) Buh. 158, 8. *duet mat ouch huy* (bene venistis vos) 186, 3. *deut mat ra vech, deut mat ra vihet* (salvete) MJ. 7a. 48b, similes formulas vid. supra p. 542.

c. Praes. prim.: *gouzaf an chancc han viltancc las a graer dit dre cas* (pati casum et indignitatem crudelem, quae tibi fit propter odium) MJ. 127a. *deomp da guelet ... pebez dives a graer dezaf* (eamus visum, qui finis fiat ei) 129b. *an bleut maz rer an bara can* (farina unde fit panis albus, offerendarius) Cath. Coni. et fut.: *ez graher dezy lech ha ty raliet* (fiat illi, Nonnitae, locus et domus instructa) Buh. 148, 12. *me venn dreis pep tra ez graher* (volo primum omnium ut fiat) MJ. 23b. *an volante divin a venn ez graher anterin* (voluntas divina vult ut fiat prorsus) 41b. *seder ne graher quen* (certo non fiet aliter) 178a. Praes. sec.: *da mab an guerchez ... ez graet encres bras* (filio virginis fiebat iniuria magna) MJ. 84a. Fut. sec.: *ne falhe quet ez grahet quen* (non oportebat fieri aliter) 40a. Ptc. praet.: *graet, gret* (factus) MJ. 69b. Buh. 138, 1. *setu*

me graet franc (ecce ego liber factus) 198, 3; frequens in compositione temporum: *pan off gret . . . mam* (quoniam facta sum mater) 98, 4. *pez a vezo graet* (quid fiet?) 58, 11. *pan eo graet* (quoniam factum est) 142, 2. *ez ve gret* (fieret, fiat) 124, 2. *ameux graet* (quod feci) MJ. 38 b. 54 a. *nep en deveux graet* (qui fecit) 59 a. *noz eux great* (fecistis) 36 b. *az ve graet* (quod fecisses) 66 a. *pa songiaf . . . ho bezaf duet hac em graet den* (cum cogito [vos] te venisse et te fecisse hominem) 24 a. *ez ouf en effet em graet den* (me feci revera hominem) 29 b.

Ptc. praet. *roet* (datus) Buh. 78, 19. *so roet, roet eu* (data est) 78, 18. MJ. 95 a. *ez voe roet* (datus est) 152 a. *roet ezeux* (dedisti) 57 a.

d. Fut.: *pe en manyer en douquer* (quomodo feretur id?) MJ. 25 b. Ptc. praet.: *mar deux drouc e dle bout douguet secret* (si est malum, id ferri debet secretum) 233 a.

Infinitivus.

Cambr. a. suppletur forma *mynet* (ire) fq.

b. suppletur forma *dyuot* (venire) Mab. fq., e *dy-bot* (cf. supra *dyuu*, p. 574, et *dynessau*, appropinquare, e *dy*, hib. *do*).

c. *gwneuthur* (facere) Mab. fq. *gwneuthyr* 3, 203. *gunethur* L. Land. 113.

d. *dwyn* (sumere, ducere) Mab. fq.

Corn. a. suppletur formis *mones* (ire) O. 264. 474. 730. 1421. D. 232. 1016. 1907. R. 641 etc. = *monas* P. 30, 4. 162, 1. 241, 2. 250, 4, et *mos*: *mos den dre* (ire in oppidum), *mos yn mes* (ire foras) 27, 2. 30, 4. Dr. passim.

b. *dones* (venire; arem. *donet*) O. 791, plerumque *dos* (cf. arem. *dont*) ut O. 734. D. 1430. 1535. 1634. R. 570. 1166. *does* Cr. 2464. *ov tos* (veniens) O. 714. 1651 = *ow tos* D. 231. 242. 266. 370. R. 145. 1187. 2279. 2496. *ny allas dos yn mes* (non potuit venire foras) P. 106, 1. *y ov tos* (ipsi venientes) 63, 1. *dos yn scon erybyn* (venire cito ei obviam) 256, 2. *I vam . . . fystene a wre may halle doys war y byn* (eius mater festinabat, ut posset venire ei obviam) 171, 2. *thum dues* (in adventu meo) R. 647.

c. suppletur variis formis, vix primitiva *gwyth* (= cambr. *gueith*, corn. *gueid*, opus, V. 7[b]): *the wyth* (ad faciendum) R. 2250, saepius derivata *gwethyll*, *guthyll*: *ʒe weʒyll* (ad faciendum, facere) P. 21, 2. 68, 4. 70, 3. 75, 4. 159, 2. *ʒe wuʒyll* 151, 4. *the wuthul* R. 2252. *hay wuʒell* (et id facere) P. 91, 2. *guʒyll* (facere) 15, 4. 20, 4. 155, 4. *guthyll* 155, 3. *guthyl* O. 1952. D. 1444. 1622. 2317. 3007. R. 825. *hep guthyl* (non faciens) R. 460. *ov kuthyl, au cuthyll, ow kuʒyll* (in faciendo, faciens) D. 332. P. 26, 1. 96, 2; plerumque contracta: *gull* 3, 4. 10, 2. 37, 4. *gul* 65, 4. 89, 2. 180, 3. O. 487. 1174. 1717. D. 546 etc. R. 659 etc. Cr. 444. *ow cull, ov cul* (faciens) P. 165, 2. O. 1556. *ʒe wull, the wul* (ad f.) P. 27, 4. D. 55 etc. = *the wuel* D. 52. *gwill*, *gwyll* Cr. 2380; 1017. 1083. 2527. Propius ad ceteras verbi formas accedit *gruthyl* D. 198. O. 18 etc. *the wruthyl* O. 194. D. 91. R. 26 etc. *gwrethill* Cr. 2485. Item in compositis: *dyswythyl, dyswyl, dyswel* (destruere) D. 571. 979. 360 = *dyswul* D. 2602. R. 978. 2216. *dyswruthyl* (id.) D. 562. *ovth omwryl* v. l. *ov ymwryl* (faciens se) D. 962. *ny the gamwul* (nos male facere) D. 1065.

ry (dare) O. 103. 464. 1801. 1824. R. 604. P. 39, 4. 66, 1. 117, 3. 120, 4. 199, 1. *ha rena galser the rey* (et illi, nummi, possent dari) D. 537.

dry (afferre) D. 16. 273. 596. 1227. 1993. R. 151. O. 1647. P. 21, 2. 27, 3. 97, 4. 117, 2. 136, 2. 229, 4, vel *drey* 21, 4. 41, 1. O. 1860.

d. *don* (portare) v. supra p. 536.

Arem. a. duplici forma suppletur ut cornice: pleniore *monet* (ire) Buh. MJ. fq. *monet* ('vadere'), *monet a rauc* ('antecedere'), *monet en maes* (egredi), *monet pepret* ('progredi') Cath.; curtata *mont* Buh. 24, 1. 52, 18. 122, 1. 184, 1.

b. pari modo: *donet* ('venire') Cath. MJ. Buh. fq. *dont* Buh. 18, 17. 20, 3. 170, 11.

c. suppletur substantivo transumpto *ober* ('facere') Cath. MJ. 3b. 8b. 14b etc. Buh. 26, 7. 8. 82, 8. 12. 132, 19. 188, 18, vel *auber* 64, 12. 118, 12. 152, 18. 23. 170, 7. 204, 24. *ober mat* ('benefacere'), *soubaff pe ober soup* ('offare') Cath. *da ober* (ad faciendum) MJ. 57a. 191b. 201a. b. Buh. 44, 3. 50, 8. *da auber* 156, 17. *dober* 186, 8. Item comp. *disober* (delere) MJ. 23b. 184a.

reiff ('dare') Cath. MJ. 15b. Buh. 200, 17. *reif* 38, 17. 46, 16. 50, 2. 54, 18. 154, 23. MJ. 15b. 85a. 143a. 221a. *rei* 12a. 209b.

d. *doen* ('portare') Cath. MJ. Buh. (v. supra p. 536.)

Verbi eundi coniunctivus et praesens secundarium alteris quoque formis significantur, derivatis e radice EL, unde eadem ratione qua ex A per compositionem prodeunt themata cambrica DEL (venire) et GWNEL (facere), cornica GWREL (facere) et ROL (dare).

Cambrica exempla: a. coni.: *nyth ellyngir di y mywn. yny elwyfi y dywedut y arthur* (non intromitteris tu, donec iero dictum id A.) Mab. 2, 202. *na disgynnych or pan elych odyma hyt rac bron gwenhwyuar* (ne descenderis, ex quo abieris hinc, usque ad Gw.) 2, 19. Mira forma 3. sg. *non elo*, quam expectares et quam ponit Davies, sed *el* (item *del*, *gwnel*): *aphanel ef tro ditheu y got yny el ef dros y penn yny got* (et cum intraverit ille, quassa tu saccum, donec ille supra caput in saccum ierit) 3, 23. Plur.: *y neges yd eloch ymdanei y chaffel* (negotium, ad quod agendum ieritis) 2, 231. *nat elhont ygennyf yny hilyont eudeu kymeint* (ne abeant a me, donec procreaverint duplicem ipsorum numerum) 3, 192. Praes. sec.: *nyt edeweis i uynet namyn hyt yd elut titheu* (non promisi ego me iturum nisi quousque tu ires) Mab. 2, 215. *ny doeth neb eiryoet y erchi yr arch honno aelei aebywyt gantaw* (nemo venit unquam quaesitum hanc quaestionem, qui abiret vivus) 2, 216. *pan elhei y teulu y yvet ... nyt aei ef* (cum ibat familia ad bibendum, non ibat ipse) 3, 267. *pui aheley en eblaen* (quis iret in fronte eorum) Leg. 2, 2, 1. *or pan elem* (ex quo ibamus) Mab. 3, 14. *hyt pan vei nos pan elynt y gysgu* (donec esset nox, cum ibant dormitum), *pan elhynt y west* (cum ibant hospitatum) 2, 210.

b. Coni.: *asynnya di ... yny delwyfi dracheuyn* (observa tu, ... donec redibo) Mab. 2, 36. *dewis di vnbenn ae ty aelych yr llys. ae titheu adelych gyt ami* (elige, princeps, utrum eas ad aulam, an tu venias una mecum) 1, 288. *gwedy delych atref* (cum veneris domum) 3, 301. *na wiscet y uorwyn ... dim ymdanei ... yny del y lys arthur* (ne induat puella quidquam, donec venerit ad aulam A.) 2, 20. *wrth y neb adel attaw* (contra quenquam, qui veniat ad ipsum, non comis) 2, 53. *yny deloch hyt lle* (donec veneritis ad locum) 2, 233. Praes. sec.: *na rodit ... yny delei ereint* (ne daretur, donec veniret G.) 2, 28. *oed digawn odrwc*

awnaethoed duw ynni angwneuthur ar y delw hon. kyny delewch chwitheu y ymlad ani (erat satis mali quod fecerat deus nobis, nos verti in hanc formam, etiam si non venissetis vos ad impugnandos nos) 2, 242. *y dyd y delynt y west* (die quo veniebant hospitatum) 2, 210. *ual y delynt* (ut veniebant) 3, 11. Pass. form. coni.: *hyt pan deler yr gorllewin* (donec venitur ad occidentem) 2, 225. *ynos gyntaf ydelher att wr mawr* (nocte prima cum ventum sit ad virum nobilem) 3, 192.

c. Coni.: *nyt af y wrthyt kyny wnelwyf dim oc adywedy* (non ibo a te, quin faciam aliquid ex iis quae dicis) Mab. 1, 253. *dyuot awnelhych gennyf* (venias mecum) 2, 218. *welydi awnelych* (videsne quid facias?) 2, 38. *har mefyl har sarhayt har cam har enniuiet a guneel brennhin morcanhuc* (et ignominia et contumelia et iniuria et damnum quae fecerit rex Morcantiae) L. Land. 113. *gwnewch chwi awnelhoch* (facite vos quidquid facietis) Mab. 2, 245. Praes. sec.: *pei gwnelut vyghyghor. ti a gaeut* (si faceres consilium meum, tu clauderes) 1, 286. *na guenelhey kam* (ne faciat iniustum) Leg. praef. *ne guenelynt dym* (ne faciant quidquam) Leg. 1, 7, 17. *kyuarch gwell awnelynt idaw* (salutabant eum) Mab. 3, 11. Pass. form. coni.: *gwneler hynny* (fiat istud) 2, 22. *yny wneler tangneued y ryngtaw agwenhwyuar* (donec facta sit pax inter eum et G.) 2, 30 sq. Praes. sec.: *y gwaratwyd awnelit ym* (contumelia quae fiebat mihi) Mab. 3, 85. *pei gwnelhit vygkyghor i* (si fieret meum consilium) 2, 203.

Cornica: a. coni.: *ny evaf... genough annotho... bys maythyllyf yn ow gulas* (non bibam vobiscum de eo, donec intraverim in regnum meum) D. 726. *bys mathyllyf vy the nef* (donec eam ego ad caelum) R. 182. *er nagyllyf then nef* (id.) R. 878. *pandra wraf lemman pan ylly gy ahanan* (quid faciam nunc, cum tu a nobis abieris?) R. 2452. *pan ello ow corf yn pry guyth vy rak an ioul* (cum ibit corpus meum in lutum, serva me a diabolo) R. 1563. *maythello aberueth an myghtern a lowene* (ut intret rex laetitiae) R. 103. *may ȝello an kentrow bras dre y ȝewleff bys yn pen* (ut intrent clavi magni per manus eius usque ad finem) P. 178, 3. *bys maythello* (donec veniet) R. 135. *pepenagol maythello yn keth chyna sugh ganso* (quocunque ibit, in eandem illam domum itote cum eo) D. 630. *henna ny a vyn notye le maythyllyn yn pup le* (id volumus nuntiare quocunque veniemus omni loco) R. 664. *yn evn forth thy maythyllyn* (ut recta via eo eamus) O. 1972. *pesough nagyllough yn temptacion* (orate ne incidatis in temptationem) D. 1077. *moyses me a commond thys ha the aron kekyfrys maythylleugh yn mes am glas* (Moses, impero tibi, et Aroni simul, ut exeatis e regno meo) O. 1587. Praes. sec.: *marsellen hep cous orty* (si abirem non locutus cum ea) O. 2173. *maythelle yn mes an wlas* (ut excederet e terra) R. 2332. *mayȝelle pan wyskens yn mes an crow* (ut exiret, cum flagellarent, sanguis) P. 131, 4. *barabas quyth mayȝelle* (B. ut liber abiret) 150, 4. *bresell cref a ve sordijs en grows pu elle ȝy don* (rixa magna exorta est, crucem, quis iret eam portatum) 160, 3. *bytqueth den ny woȝevys payn alla ȝy golon nes* (nemo unquam passus est cruciatum, qui propius accederet ad cor eius) 172, 4. *der an gollan maythella* (per cor ut penetret) Cr. 1998. *nagella dower vᵗ ynno* (ne intret ulla aqua in id) Cr. 2287.

b. Coni.: *pan wryllyf tremene* (cum transibo, moriar) O. 531. *penag a wryllyf amme henna yv ef* (quemcunque osculabor, is est ille) D. 1084. *the pygy*

me a vynse na wrylly y dysyrye (te orare velim, ne id desideres) R. 1933. *kyn whrylly flattre mar mur* (quantumvis aduleris), *kyn whrylly vyth cous* (quamvis loquaris) R. 1058. 1792. *guyn bys kymmys an gvrello* (candida sors, beatus quisquis id facit) O. 605. *na wrello* (ne faciat, qui non facit, ut non faciat, si non facit) O. 1092. 2093. 2706. R. 1028. *kyn wrello son* (etiamsi edat sonum) R. 2016. *a wrello* (qui faciet) O. 231. R. 498. P. 225, 2. *nep a wrello* (id.) R. 1337. *mygtern neb a omwrello*, *mygtern a omwrello* (regem qui se facit) P. 121, 4. 146, 4. *streche na wryllyn* (moram ne faciamus) D. 1135. *ov arlothes ... agas pygys na wrellough cammen lathe an profus a nazare* (domina mea vos rogavit, ut ne interficiatis prophetam Nazarenum) D. 2196. *gothve3ough na rellough tros* (scitote ne faciatis strepitum) P. 63, 3. *may wrellons terry aga mor3osow* (ut frangerent femora eorum) 229, 3. Praes. sec.: *yn pup ober a wrellyn* (in omni opere quod facerem) O. 445. *orta meras pan wrellan* (ea si intuebar) Cr. 1053. *the pygy certan mensen tarye lemmyn ny wrelles* (te rogare certo velim, ne nunc tardes) R. 445. *as gurelle gwell* (qui eos paret melius, clavos) P. 158, 4. *ihesu na wrella dampnye* (Iesum ne damnet) D. 1958. *vyth na wrella compressa ow tus* (ne unquam opprimat populum meum) O. 1424. *na wrella* (ne faciat) Cr. 2459. *nep a rella yn ketella mernans yv guyw* (qui faciat ita, morte dignus est) O. 2240. *tra vetholl a rella leas ny gavaf* (nihil unquam quod faciat commodum, inveniam) Cr. 1044. *aual na wrellen dybbry* (pomum ne ederemus, vetuit) O. 183. *gans lyf na wrellen buthy* (diluvio ne demergamur, festinemus) O. 1048. *may wrylleugh yn lowene keffrys dybry hagh eve* (ut per laetitiam pariter ederetis et biberetis) D. 811.

c. Coni.: *vythqueth na ve bom a won a rollo whaf mar gales* (nunquam fuit ictus, quod sciam, qui det plagam tam duram) O. 2711. *my a vyth an kynso bom yn vyag a rollo* (ego primus ictum in itinere dabo) O. 2163. *may rollo yn nep teller dour the eve thethe y* (ut det aliquo loco aquam ad bibendum illis) O. 1823. *may rollo bres ane3y* (ut det iudicium de ea) P. 32, 2. *an lor yn nos houl yn geyth may rollons y golow splan* (luna noctu, sol interdiu ut dent illa lucem claram) O. 40. Praes. sec.: *ano3o bres may rolle* (de eo iudicium ut ferret) P. 98, 2. *mestry vyth te ny vea ... ken onan 3ys nan rolla* (potestatem nullam haberes, nisi alius quis tibi eam dedisset) 145, 2.

Aremorica exempla non extant nisi 3. pers. sg. e simplici themate EL, impersonaliter constructae, duplici forma (praesentis et futuri), intromisso *i* (*y*): *oll ny aiel tut santel̃ de guelet* (omnes ibimus, homines sancti, ad eam videndam) Buh. 140, 2. *a ny a crethe monet ... Ayel. ya sur assuret* (audeamusne ire? ibimusne? ita certissime) MJ. 184 b. *me yel* (ibo) Buh. 78, 10. 90, 4. 122, 3. 196, 11. MJ. 155 a. 224 b. 228 a. *mé a yelo* (v. l. *yel*) 60 b. *em em teniff aielo* (contendam, ibo) Buh. 34, 15. *me aielo* 138, 6. *mé yelo* 6, 7. 58, 13. 116, 11. 132, 23. 192, 11. 194, 13.

V. Addendae sunt propriae quaedam formae verborum britannicorum significantium *scire*, *novisse*, *audire*, et subiungenda quaedam defectiva.

1. E cambrica radice *gwyd* (*gwd*, scire) significatur praesens forma praeteriti (cf. ser. IV. anomalorum) sicut in lingua hibernica aliisque (p. 458); redit eadem proprietas in parte formarum verbi *atwen* (= hib. *adgén*, p. 448).

Exempla: *paham wrach y gwydost di mae peredur wyfi* (unde, anus, scis tu me esse P.?) Mab. 1, 257. *ae gwir a dywedir arnat ti. y gwdost yslipanu cledyveu* (num verum, quod dicitur de te, te scire acuere gladios?) 2, 229. *awdost di* (an scis tu?) 2, 23. 47. 60. *ti awdost, ti awdast* (tu scis) 3, 190. 1, 19. *ni awdam y henw* (nos scimus nomen eius, puellae) 3, 270. *ny wdam ni dim oe henryuedodeu* (nihil scimus nos de miraculis eius, castri) 1, 292. *a wydawch chwi pwy y marchawc* (num scitis vos, quis eques?) 1, 257. *ny vdant, ny vdant vy* (nesciunt, n. illi) Tal. carm. 30.

Desunt in his 1. et 3. pers. numeri singularis, ut quae significentur propriis formis, illa *gwnn* (= *gwind*, cf. hib. *finn* p. 502), haec *gwyr*. Exempla: *awdost di pwy yw ef. gwnn heb ynteu* (scisne tu, quis sit ille? scio, inquit ille) Mab. 2, 23. *ny wnn i pwy ynt hwy heb ef. mi ae gwnn heb y gwenhwyuar* (nescio, qui sint illi, inquit is. ego id scio, inquit G.) 2, 23. *mi awnn, mi awn* (ego scio) 1, 285. 2, 204. 229. *mi awnn achaws* (ego scio causam) 1, 22. *onyt ef awyr peth or hynn ageisswch chwi. ny wnn i neb ae gwypo* (si ille nescit aliquid de eo quod quaeritis, nescio ego quenquam qui sciat id) 2, 234. Cf. frequens formula affirmandi: *duw awyr* (scit deus), quae saepius contracta legitur *dioer*.

In numero singulari cum iis formis convenit verbum *atwaen* (novi): *nythadwaen* (non novi te) CN. carm. 35. *nyt atwen inheu ef* (non novi ego illum) Mab. 2, 23. *nyt atwen i dydi. ryued yw gennyfi nam atwaenost* (non novi ego te. miror ego quod non nosti me) 2, 7. *ae hatwaenost di ef. atwen heb y kei* (an novisti tu eum? novi, inquit C.) 2, 236. *aatwaenost di y marchawc racco mawr. nac atwen* (an nosti tu equitem illum magnum? non novi) 2, 10. Contra: *ni aatwaenwn* (novimus) 3, 26 regulari formatione praesentis. Formae compositae cum verbo substantivo *adnabot, adnabuum, adnapei*, ut radicis *gwyd* cum eodem, supra sub n. III. enumeratae sunt.

Praesentis secundarii sunt regulares formae cambricae: *kan gwydwn y dout ti ym keissaw* (nam sciebam, te venturum me quaesitum) Mab. 1, 25. *pei kaffwn dysc . . . y gwydwn* (si discerem, scirem) 1, 247. *ny wydwn i kaethau fford y neb. kanys gwydut heb ynteu* (nesciebam, vetari viam alicui; attamen sciebas, dixit ille) 2, 50. *pony wydut ti* (nonne sciebas tu?) 1, 9. *ac ny wydynt gerdet rac ovyn* (nec sciebant pergere via prae timore) 3, 214. *ny wyddynt vngeir mwy* (non unum verbum ultra sciebant) 3, 268. Singularis tamen est etiam hic terminatio tertiae personae in *-yat*: *yr holl ieithoed a wydyat* (omnes linguas sciebat) Mab. 2, 211. 214. *dala letty goreu ac esmwythaf awydyat yny dref awnaeth* (comparavit cubiculum optimum et maxime decorum, quod sciebat in vico) 2, 43. *gouyn idaw awydyat ef dim ywrth twrch trwyth. y dywawt ynteu nas gwydyat* (quaerere ex eo, num quid sciret de T. tr.; dixit ille, se nescire) 2, 243. 244. Item *atwaenat* (noverat): *agereint aatwaenat gei. ac nyt atwaenat gei ereint* (et G. norat C., sed C. non norat G.) Mab. 2, 53.

Formae passivae praes. sec.: *nywydit eu hyni yny gaer* (nesciebatur eorum violentia in castro) Mab. 1, 22. *ahonno teckaf morwyn oed yny hoes. or awydit yno* (et haec pulcherrima puella erat suo saeculo, quantum sciebatur ibi) 3, 190. Praet. prim.: *nywys pa du y mae, kanywys pa tu y mae* (non est, nam non est compertum, qua sit) 2, 225. 226. *awys heb y arthur pa du y mae hi* (estne compertum, inquit A., qua sit illa?) 2, 235.

Concordant fere cum cambricis cornicae formae et aremoricae. Corn. praes. prim.: *te ny woȝas*, *ty ny wothas* (tu nescis) P. 46, 2. D. 855. *ny wothes*, *ny wothas* D. 848. 2181. *a ny woȝas* (nonne scis?) P. 144, 3. *mar coȝas*, *mar cothas* (si scis) 92, 3. R. 855. *mara custa* (si scis tu) Cr. 2331. *an den ma gallas ny woȝan pele* (vir hic abiit, nescimus quo) P. 245, 3. *ny wothen* (nescimus) O. 363. *wy ny woȝough* (vos nèscitis) P. 50, 3. *ny wothogh*, *ny wothough* D. 443. 1484. *a ny wothough why* (nonne scitis vos?) R. 2445. *rag ny wothons* (nam nesciunt) D. 2774. Propriae formae 1. pers. sg.: *gon* (scio) R. 1547. 1961. 2030. *ywhon* O. 2016. R. 869. *vythqueth na ve bom a won* (ut nunquam fuerit ictus quod sciam) O. 2710. *par del won lauaraff ȝys* (sicut scio, dicam tibi) P. 8, 1. *da y won y vos a ras* (bonum eum scio esse gratia) 104, 3. *me ny won* (ego nescio) 121, 1. 128, 2. 141, 2. *del won ... me as gura* (ut scio, eos faciam) 158, 3. 3. pers.: *ragon ny wor omweȝe* (a nobis nescit se defendere) 194, 3. *y threheuel mar a kor* (si scit id erigere) D. 390. *my a wor*, *me a wor* (scio) O. 185; D. 48. R. 727 etc. *ny a wor* (scimus) D. 1912. *ty a wor* (scis) D. 1511. R. 256. 427. *why a wor* (scitis) D. 2856. *benenas ... a wor bos ov feynys bras* (mulieres quae scitis esse dolores meos magnos) P. 168, 4. Praes. sec., per *y* formatum (cf. *bye*, *dethye*): *ny wothyen*, *my ny wothyen*, *my ny wothyan* (nesciebam, ego n.) R. 2559. 2544. 2614. *ef a woȝye*, *ef a woȝya*, *del woȝye* (sciebat, ut sciebat) P. 36, 4. 54, 2. 85, 3. *pylat yn ta a woȝye* (P. probe sciebat) 127, 1. *te a woȝye* (sciebas) 101, 2. *ny wythen* (nesciebamus) D. 1914. *y ny woȝyens* (illi nesciebant) P. 254, 3. *gweȝe goȝyans* (quam pessime sciebant, poterant) 196, 2. Pass.: *chyf guythoryon ol an gulas a wother the dysmegy* (principes operarum regni quicunque possunt enuntiari; cf. p. 539) O. 2332.

Cambrico *atwen* respondet corn. *aswon*: *dev a aswon volungeth ol the colon* (deus novit voluntatem omnem tui cordis) O. 1375. *coynt mur yv an guas hep mar hag a aswon lyes wrynch* (callidus valde est puer sine dubio et novit multas astutias) D. 1001. *guas da crocer thym ymma a aswon mur a laha* (puer bonus cruciarius mihi est qui novit multum legis) D. 1457. *ty a aswon an scryptor* (nosti scripturam) D. 2416. Ad communem regulam formatur plur.: *ganso yma hep fal mur ay tus thotho haval na aswonyn an profus* (cum eo sunt sine dubio multi ex eius hominibus ei similes ut non noscamus prophetam) D. 970; et praet.: *kettel tersys an bara aswonys cryst* (ut fregisti panem, agnovi Christum) R. 1319. *bythqueth me nyn aswonys* (nunquam ego eum noram) P. 84, 4. Inf.: *y aswon certan ny wraf* (eum certo non agnosco) O. 1488, alibi *aswonvos*, v. supra (p. 577).

Arem. praes. prim.: *ne gousot quet breman perac ez graf me* (nescis nunc cur faciam ego) MJ. 52a. *na gousot tra mistr an myster* (ut nescias quidquam de mysterio) 206a. *a ne gousode* (nescisne tu?) 112b. *ne gousomp pen lech ez eu techet* (nescimus in quem locum abierit) 210b. *mar gousoch* (si scitis) 222a. *pan gousoch* (cum scitis) Buh. 40, 12. *rac na gousont pez a greont quet* (nam nesciunt quid faciant) MJ. 139b. Propriae formae 1. pers. sing.: *ne gon* (nescio) Buh. fq. MJ. 21a. 34b. 191b. 205a. b. 216b. 217a. 218a. *ne gon quet* 223b. Buh. 34, 19. *me ne gon* MJ. 27b. *neonn* ('nescio') Cath. *ne goun* (id.) MJ. 114a. *me so ... quen buanec gant regret na goun quet en bet maz redaf* (sum tam iratus propter taedium, ut nesciam in mundo quo curram) 196a. *ne*

oun (nescio) 78a. 187b. 188a.b. 3. pers.: *ez goar an hol ardou* (scit omnes artes) Buh. 116, 21. *pan goar* (quoniam scit) MJ. 232b. *doe a goar* (deus scit) 14a. 211a; impersonali constructione: *me a goar* (scio) 192a. 214b. *me goar* (id.) Buh. 24, 4. 30, 17. 150, 6. 192, 16. MJ. 66a. 234a. *te a goar* (scis) 82a. Buh. 44, 23. *te goar* (id.) 48, 20. 50, 3. *ny a goar* (scimus) MJ. 230a. *huy a goar* (scitis) 217a. *huy goar* (id.) 219b. *huy* [*a*] *goar net* (probe scitis) Buh. 22, 17. *me en goar* (scio id) MJ. 196b. *men goar* (id.) 34b. 41a. 53a. 77b. 216b. 224a. 233b. *ny en goar* (scimus id) 112a. 165a. *huy en goar* (scitis id) 22b. Passiva forma praet. prim.: *ne gous pet guez* (non est compertum, quotiens; *gous* = cambr. *gwys*, hib. *fess*) Buh. 84, 10. *ez goux a certen* (compertum est certo) MJ. 221b.

Idem verbum compositum cum verbo substantivo tam cambrice quam cornice et aremorice atque arem. *ezneu, aznavout* vid. supra pp. 573—579.

2. Verbum cambricum radicis *clu* (inf. *clybot* = *clyw-bot*, p. 575; corn. et arem. magis regulariter *clewes, cleuet*) plurima tempora communi modo format e themate *clyw*: *wrth aglywafi* (secundum quod audio) Mab. 2, 25. *pa odwrd aglywafi y gennwch chwi* (quod colloquium audio a vobis!) 2, 30. *or clywy diaspat* (si audies clamorem) 1, 238. *ny aglywn y kyrn* (audiemus cornua) 2, 9. *eithyr na allaf kelu ragot y geireu engiryawl chwerw aglywyf yth gyueir* (nisi quod non possum te celare verba fortia acerba quae audio de te) 2, 39 sq. *yr awelych nac yr aglywych* (propter quidquid videbis aut quidquid audies) 2, 36. *pan glywhont llef dy gorn* (cum audierint sonum cornus tui) 3, 23. *bei clywut ti* (si tu audires) 2, 40. *ef a glywei diaspat* (audiebat tumultum) 1, 248. *y clywynt* (audiebant) 1, 16. *y twrwf mwyhaf aglywssei neb* (tumultus maximus quem audiverat aliquis) 2, 47. *ny chlywyssynt eiryoet twryf achawat kyffelyb y rei hynny* (non audiverant unquam tumultum et tempestatem horum similem) 1, 23. *diheu oed gantunt na chlywyssynt eiryoet kerd kystal ar adar yn kanu* (persuasum erat iis se nunquam audisse cantum tam dulcem quam avium canentium) 1, 23. *ny chlywir arnaf* (non audietur de me) 2, 54. *nyt om henw ym clywir* (non nomine meo audior, nominor) 2, 375. *pei clywit arnat* (si audiretur de te) 2, 381.

Propriae tamen formae reduplicatae sunt 1. et 3. pers. sing. praeteriti primarii: *bei clywut ti ymdidan y marchogyon racko mal y kiglef i* (si tu audivisses sermonem equitum illorum, ut audivi ego) Mab. 2, 40. *mi a giglef gan vn or gweisson* (audivi ab uno e pueris) 2, 53. *dial duw arnaf o chigleu i dim ywrth y gwr a ovynnwch chwi* (vindicta dei super me, si quid audivi ego de viro, quem vos quaeritis) 2, 232. *ny ry giglif i eirmoet dim y wrth y uorwyn* (nihil audivi unquam ego de puella) 2, 213. *ac y gyt ac y kicleu arthur a gwenhwyuar yr amrysson* (et simulatque A. et G. audierunt contentionem) 2, 22. *aphan gigleu gei eubot yn dyuot* (et cum audivit C. eos venire) 1, 261. *ar ymdidan hwnnw a gigleu enit* (et colloquium illud audivit Enita) 2, 37. Cetera hic quoque secundum regulam communem: *ac ny chlyweist eiryoet ... kerd kystal* (nec audisti unquam cantum talem) 2, 8. *ymysc hynny wynt aglywsont chwedyldyaeth* (interea ipsi audierunt nuntium) 3, 32.

Cornice et aremorice regulariter flectitur e *cleu*. Corn.: *ny glewaf* (non sentio) D. 1223. *ny clev* (non audit) D. 2321. *me a glew* (audio) R. 2296. *Pedyr a holyas ... may clewo leff ihũs* (Petrus secutus est, ut audiret vocem Iesu)

P. 77, 4. *clew* (audi) R. 774. *yn clewys* (audivi eum) D. 1314. 1724. *neb a glewsys* (quem audisti) O. 224. *ef a clewas en colyek...ow cane* (audivit gallum canentem) P. 86, 1. *pan clevseugh* (quoniam audivistis) D. 1338. *dew a thuk dustuny yn clewsons ow leuerell* (duo dederunt testimonium, se audivisse eum loquentem) P. 91, 1. *lauar crist pan vo clewys* (sermo Christi cum audiretur) 109, 4. *neb a vynno y glewas* (quicunque vult id audire, verbum dei), *mar callo clewas* (si posset audire) 12, 4. 109, 3. *ow cleves* (audiens) D. 1028. *clewas* (audire) D. 554. R. 2128. 2244. Differunt ab hoc verbo et forma et significatione: *cole, cola* (auscultare) O. 222. 323. 626; 293. 419. *mar a colyth* (si auscultas) R. 1388; imper. *coole, kooll* Cr. 595: 650. *aban golste worty hy* (quoniam aurem praebuisti illi) O. 269; et *gosleuw*, *goslow* (ausculta) D. 496. O. 1365. *gosloweugh* (auscultate) D. 3217. *na woslewys* (ne auscultet) D. 454, vel *golsow*, *golsowowh*, *golsowogh* Cr. 636. 115. 1432. *golsowens ow lauarow* (auscultet verbis meis) P. 2, 1. *whans ʒe wolsowas* (desiderium auscultandi) 1, 2.

Arem.: *ne clevaf* (non audio) MJ. 189a. *entroch a cleu* (auditis) 222a. *pan clevo* (cum audiet) 124a. *me a clevo* (audiam) 225b. *maz cleuimp* (ut audiamus) Buh. 24, 10. *ez clevhet* (ut audiatis) MJ. 26b. 176a. *em clevhet* (ut me audiatis) 194a. *cleu* (audi) 15a. Buh. 170, 21. *cleo* (id.) 4, 1. 6, 19. *guitibunan cleuit, cleuet christenien* (omnes audite, audite Christiani) 130, 6. 132, 17. *clevyt* (audite) MJ. 46a. *nem clevhe* (non audiebat me), *nep ho clevhe* (qui vos audiret) 189b. 232a. *a guylis hac a clevis me* (quod vidi et audivi ego) 222b. *pan clevas* (cum audisset) 79b. *ez vezo cleuet ma peden* (audietur precatio mea) Buh. 16, 21. *da clefuet, da cleuet* (ad audiendum) 52, 6. 54, 2. *eguyt clevet* (id.) MJ. 7a. *ouz ho clevet* (audiens vos) 222a. *cleauuet* ('audire') Cath. Cornico *goslow, golsow* respondet arem. *sezlou* ('auscultare, silere') Cath. Buh. 56, 4. *da sezlou* (ad auscultandum) MJ. 190a. *sezlou* (ausculta) Buh. 172, 13. *niz sezlouo* (auscultabimus tibi) 74, 8. Hod. *sélaou, sélao.*

3. Cum negatione sola invenitur verbum impersonale cambr. *nymdawr* (non refert mea, non nolo): *nymtawr i vynet* (equidem ibo) Mab. 2, 53; praes. sec. *nym dorei y kynny bewn* (nihil referret mea, si non essem) 1, 289. Apud Davies. (p. 142): *ni'm dawr i* (mea non refert), *ni'th ddawr di* (tua non refert); contra imperfectum coniugatione personali: *ni ddorwn*, *ni ddorit.* Respondent formulae cornicae praes.: *pynak vo lettrys pylek a weles an chy nym der* (quisquis est, litteratus aut laicus, eum videre domum non refert mea, non ei invideo) D. 682. *ahanas tra uyth nym dur* (te nihil curo) R. 1059. *kyn yn carra vyth mar veur awos y lathe nym duer* (quantumvis eum amet, occidere eum non dubito) R. 1898; semel affirmative: *clev mar ath dur* (audi, si tua interest, si placet) R. 845; substantivum idem videtur: *ese dour ha ponvos bras* (erat cura et sollicitudo magna) R. 1327. Eodem etsi significatione in contrarium versa pertinent aremoricae formulae negativae — concordantes plane cum formulis negativis *nem eux* (non habeo), *noz eux* (non habetis) — *nemdeur* ('nolo') Cath. Buh. 28, 8. MJ. 95b. *nem deur quet* 74b. 187a. *noz deur*, *noz deur quet* (non vultis) 42b. Buh. 40, 9; ac pronomine praemisso: *me nem deur quet* (ego nolo) 221b. Formarum compositarum *deurfe*, *deuruout* exempla supra attulimus (p. 578).

Contra verbum aremoricum *fallout* (desiderare, velle) item impersonale post-

ponit pronomina cum praepositione *da*: *mar fell dit* (si vis) Buh. 62, 24. *mar fell deoch* (si vultis) 62, 2. *petra (a) fell dihuy* (quid vultis?) 162, 15. *ne fell deomp* (non desideramus) MJ. 209 a.

4. Cambrica defectiva: *heb* (inquit) frequentissimum in Mab., plur. *heb wynt* (inquiunt illi) 2, 38. 3, 25; rec. *eb* (Mab. 3, 323. 325. 327. 328). Eiusdem significationis *med*: *edyrn uab nud yw med ef* (E. filius N. est, inquit ipse) Mab. 2, 23; imperf.: *blawt medei y gwydyl* (farina, aiebat Hibernus) 3, 96. *broch medynt wynteu* (meles, aiebant illi) 3, 25; item apud Davies. (pp. 139. 140) duo tantum tempora afferuntur: *meddaf* (aio), *meddi*, *medd* etc.; *meddwn* (aiebam), *meddit*, *meddai* etc. Imperativus defectivus *hwde* (ecce, accipe!) e Mab.: *hwde di y votrwy honn* (ecce tibi hic annulus), *hwde vodrwy yn arwyd* (sume annulum tanquam signum) 1, 14. 285.

Cornici verbi *meth* 3. pers. sing. et plur. praecedente *yn* (particula verbali *y* cum pron. inf. *n*, id) saepius invenitur: *ow horf a ve yw henma yn meth c̃st* (hoc est corpus meum, inquit Christus) P. 44, 2. *yn meth ihũs*, *In meth ihũs*, *In meth pylat* (inquit Iesus, Pil.) 69, 4. 82, 1. 120, 1 etc. *yn meȝe* (inquit ille) 103, 4. 220, 2. (restituendum 198, 3.) *pema yn meth c̃st ȝyȝy neb a vyn ȝe guhuȝa denvyth nynges yn meȝy* (ubi est, inquit Chr. ei, mulieri, qui vult te accusare? non est quisquam, inquit illa) 34, 2. 3. *ym* (leg. *yn*) *meȝens y forth nyn ges may hallo bos deflam guris* (via non est, inquiunt illi, qua possit excusari) 32, 4. *yn meȝens y ny a* (leg. *ny*) *wra dampnye den* (dixerunt illi: nos non damnabimus virum) 99, 4; singula sunt exempla 1. pers. sing.: *methaf* (inquam) Cr. 1352, et infinitivi: *ny allaf methes* (non possum loqui) O. 159. Interiectionis instar (en, ecce) usurpatur: *a wette*, *a wetta*, *a watta* (videsne tu?) R. 1612. D. 2050. P. 147, 3, vel *ov otte*, *ov ote* O. 882. 1981; 2212, plerumque contractum vel curtatum: *otte* O. 117. D. 218 etc. fq. *ote*, *ota*, *otta* O. 1984; 1053. 1081; D. 2980. *awot* O. 1719. *ot* D. 730. R. 2183; saepe adiunctis pronominibus (p. 369 sqq.) vel adverbio *omma* (hic): *otte omma*, *ow ottoma*, *ot omma*, *ot omme* D. 679. R. 2177. D. 125. R. 1803, recentius *attomma*, *attoma* Cr. 1845; 918. 977. 1923.

Aremoricum *ez mez* (*emez*) coniciendum est ex formis hodiernis: *émé-vé*, *émé-dé*, *éméz-hañ*, *émé-nî*, *émé-c'houi*, *éméz-hô* (inquam etc.) Lgn. Exempla imperativi defectivi *sede*, *chede* (vide tu), *setu*, *chetu* (videte vos) vid. supra p. 370 sq.

LIBER QUARTUS.

DE PARTICULIS.

Nomine particularum comprehenduntur tam voculae flexionis expertes, sive primitivae sunt vel originis obscurae, sive ex aliis orationis partibus praesertim nomine derivantur, quam formulae idem agentes, ut aliis vocibus additae varias relationes, quae illis earumque flexionibus significari non possunt, accuratiore modo indicent et suppleant. Hae igitur particulae vel formulae earum vice fungentes, praestantiorum praesertim partium orationis, nominis et verbi, comites, cum varia agant, aut accuratius describant ceteras voces, aut definiant, aut iungant vel disparent, aut affirment, negent etc., singulis capitibus describendae sunt secundum codicum nostrorum et monumentorum vetustiorum auctoritatem.

CAPUT PRIMUM.

De adverbiis.

Adverbia, quae adduntur verbis ut adiectiva substantivis, praeter quaedam primitiva ex adiectivis plerumque sunt derivata in propriam pro hoc munere formam. Adiciuntur tamen itidem ad verbum (rarius ad adiectivum vel adverbium alterum) formulae quaedam, in quibus continentur substantiva, pronomina, praepositiones. Hae igitur formae formulaeque in hoc capite sunt enumerandae.

I. Adverbia hibernica.

1. Adiectivorum forma adverbialis est dativi vel ablativi, generis neutri, nisi malis subintellegere subst. *cruth* (modus),* cum formis articuli huius casus nudis, non comite praepositione ulla. Id quod patet ex his exemplis: *inbiucc* (paulum) Sg. 39[a]. *inbiucc* (gl. paulatim) Sg. 12[a]. *inbiuc iarum* (gl. paulo post; adi. *becc*, *bec*, parvus, paulus) Ml. 19[b]. *indechenéul* (bigenere, communiter) Sg. 203[a]. *innephdílius* (gl. improprie; adi. *díles*, proprius) Ml. 28[d]. *intanisiv* (gl. secundum, adv.; adi. *tánise*, secundus, p. 309) Sg. 213[a]. *indimdu* (gl. passim; adi. *imde*, abundans, p. 63) Ml. 35[b]. *inchotarsnu* (gl. e contrario) Sg. 17[b]. Alia, in quibus casus adiectivi terminatione non distinguatur, sed forma articuli IND ante vocales, liquidas: *is indil asferr iudeus* (gl. quid amplius Iudaeo est? multum per omnem modum; i. e. est multo melior Iudaeus, *ind-il*, *il* multus) Wb. 2[a]. *inderdairc* (gl. vulgo) Ml. 54r. *indoa* (gl. minus; cf. *oa* p. 277) Cr. 33[b]. *indoll* (gl. ultra, nihil faciens; cf. praep. *ol*) Sg. 220[a]. *indadbol* (gl. per ecastor scitus, per pro valde, Pr. 14, 3, 26) Sg. 217[b]. *indemilt* (gl. moleste; leg. *indécmilt*?) Ml. 36[d]. *indandgid* (gl. nequiter; cf. 31[a]: *andgaid*, *angaid*, nequam) Ml. 28[a]. *indinricc* (gl. digne; mox *inricc*, dignus) Wb. 7[b]. *indutmall* (gl. inordinate; adi. *utmall*, instabilis, Sg. 4[b]) Wb. 26[b]. *indinidleán* (gl. clanculum; mox adi. *inidil*, gl. clandestinus) Sg. 222[a]. *indichtarchu* (gl. inferius; *ichtar*, inferior pars, unde adi. *ichtarach*) Ml. 24[d]. *indlaigiu* (gl. minus) 35[a]. *indluindiu* (gl. commotius) 32[d]. *indremdédenach* (gl. praepostere) Sg. 212[a]. IN: *inmár*, *inmór* (gl. admodum, supra modum) Wb. Sg. fq. *inmár*, *inmar* (gl. adeo) Sg. 8[a]. 39[a]. *immou* (gl. magis) Ml. 22[c]. *inmaam* (gl. primum; i. e. maxime) Wb. 1[c]. *inmenicc* (frequenter), *inmeincán* (gl. saepiuscule) Sg. 21[b]. 46[a]. *inmedón*, *immedón* (intra) Wb. Sg. *intæcmaingthech* (gl. fortuitu) Sg. 29[a]. *indoich* (probabili modo, fortasse) Wb. 18[a]. *cid indemin* (gl. iam quidem omnino) 9[c]. *inchian riam* (gl. longe ante; adi. *cían* p. 17) Ml. 33[c]. *ní buncían riam* (gl. non multo ante) 32[b]. *inchomocus* (gl. fere, gl. iuxta) Sg. 188[a]. 197[a]. *infrecndirc* (praesens; rectius *indfrecndirc*) Wb. 17[b]. INT ante *s*: *nintsain* (gl. non aliter; adi. *sáin*, diversus) Sg. 9[b]. *intsoer* (gl. libere; adi. *sóir*, *sóer*) Ml. 31[b]. *intserbu* (gl. amarius) 24[c].

Interdum invenitur singularis ablativi forma (p. 231) terminata *-ith*, *-id*, praesertim adiectivorum in *-de*, *-te* exeuntium: *intropdaid* (gl. τροπικῶς) Ml. 16r. *inmetafordid* (gl. μεταφορικῶς) 44r. *inbastaid* (gl. letaliter) 46r. *inchenadid* (gl. absque) Sg. 213[b]. *indóindid*, *indóendaid* (gl. semel, gl. singulatim; *óinde*, singularis) Ml. 29[a]. 34[a]. Sg. 71[b]. *cidso indhuatad* (quamvis raro) Sg. 137[b]. *inchorpdid* (corporaliter) Wb. 27[a]. *inbéstaid* (gl. forte) Sg. 12[b]. *ní intuasailcthid* (gl. non absolute) Ml. 32[d]. *inchechtartid* (gl. utrobique) Cr. 36[c]. *indsechtardid* (gl. extra) Sg. 213[b]. *indoracdid* (gl. dorice) 204[b]. *inchuartaigthith* (gl. circum)

* Pronominis *aile* dativus cum subst. *cruth* sine articulo invenitur in Sg. 58[b]: *nach cruth ailiu* (aliter; ad verbum: aliquo alio modo; cf. p. 361). Cum articulo dativi formula *inchruth*: *inchruthsin*, *inchrudsin* (hoc modo; cf. p. 354) Wb. fq. *isinchruthsin bimmi nóibni* (hoc modo erimus sancti nos) Wb. 3[d]. *inchruth hi thall* (illo modo) 26[b]. *indinricc nóibaib .i. inchruth ascoir et asinricc scis* (gl. eam suscipiatis digne sanctis) 7[b].

218[b]. *indaicnetid* (gl. naturaliter; *aicneta*, naturalis, e subst. *aicned*, natura) 211[b]. *incomparitit* (gl. comparative) 44[a].

Formula adverbialis adiectivi, quae hodie praecipue adhibetur, cum praep. *con* (hib. hod. *go*, gael. *gu*) rarior est: *hore predchas commaith et comalnas insosc.* (gl. salutate Ampliatum dilectum mihi in domino; i. e. quia praedicat bene et implet evangelium) Wb. 7[b]. *doberam armenmain colleir* (applicamus mentem nostram industrie; cf. adi. *léir* p. 275, et praep. *con* p. 640) Ml. 21[a].

2. Substantivorum formae et formulae adverbiales eaedem esse solent quae adiectivorum. Ut subst. *dia* (dies) in formula usitata *indiu* (hodie) Wb. Sg. Tr. 110. *tegdais adchondarc indiu* (domum vidi hodie) Ml. carm. 2. *dam fil hindiu* (extat hodie quoque) Sg. 178[a]; item *innoct*, *innocht* (hac nocte): *adcondarc alaill innocht* (vidi aliud hac nocte) Ml. carm. 1. *isacher ingáith innocht* (est acer ventus hac nocte) in versiculo cod. Sg. 112 marg. (cf. lib. VI. cap. 2, de constructione poëtica). *satharn casc innocht* (sabbatum paschatis hac nocte), *feil brenain innoct fridardain* (festum Brenani hac nocte die Iovis)* inter notationes marginales Mariani Scoti abbatis nocte scribentis in codice Paulino Vindobonensi ap. Denis., Codd. ms. biblioth. Vindob. vol. 1. pars 1, col. 130; non differunt ab his nisi addito pronomine *inchruthso* (hoc modo), *indectso*, *indectsa* (hac vice, nunc; iuxta quam *infectso* in forma accusativi, p. 212) fq. *indusin* (gl. eo) Ml. 52r. — Ablativi forma diversa a dativo *indórsa* (hac hora, nunc): *dobéer desemmrecht dúib indorsa* (dabo exemplum vobis nunc) Wb. 12[c]. Addo alia: *indhé* (heri: *cid indhé*, gl. heri saltem; cf. *déthenachde*, gl. hesternus, Sg. 38[a]) Sg. 148[a]. *intremdid* (gl. postridie) 66[a]. *indeolid* (gl. gratis; subst. *deolid*, gratia, Wb. 2[c]) Wb. 26[b]. *indemm* (gl. quippe; ortum, ut videtur, ex *indanmim*, germ. nämlich) Sg. 9[a]. *inddírmith* (gl. summatim) 27[a]. *inchobaid* (gl. concinnenter) Ml. 14[d]. Forma curtata (ord. post., ser. IV., pp. 265. 267) forsitan supponenda sit in his: *inmade*, *inmadœ* (gl. sine causa) Wb. 19[b]. 19[d]. *indimmdae* (gl. examussim) Sg. 26[a].

Possit hib. *in* comes adverbii comparata cum particula cambr. *in*, *yn*, indice ipsa quoque adverbii, haberi praepositio propria postulans dativum. Mihi quidem hib. *in* nihil est nisi articulus; vix enim poterat deesse praepositio, facile omitti articulus, id quod saepius fit in forma adverbiali tam adiectivorum quam substantivorum, ut dativum nudum nec praep. *do*, quae dativo addi solet, aut alia ulla comitetur nec articulus. Exempla: *todochai. gair biuc iartain* (gl. paulopostfuturum; i. e. futurum propinquum paulo post; supra *inbiuc*) Sg. 147[a]. *fortachtan dǽ tanaic talmaidiu doib* (auxilii dei quod venit subito iis) Ml. 35[d]. *isdíriug dúib cretem do am. sodain* (gl. recte pateremini) Wb. 17[b]. *isdiriuch andechor deg cinte persana* (gl. rectissime finit personas, pron.) Sg. 197[a]. *adbol baithigim* (gl. effutio, i. e. valde f.; supra *indadbol*) 56[b]. *nondaberthar aithirriuch indoiri* (ferri eos denuo in servitutem; *aitherrech*, variatio, Ml. 52r) Ml. 49r. *nomferat dom aithirriuch* (dare rursus, reddere me mihi) 22[d]. *dia adchumtuch aithirriuch* (ad id, templum, restituendum denuo) Tr. 80. *dubbert segene oitherroch aidacht duáid* (Seg. dedit rursus testamentum Aedo) Tir. 15. *adbeir fornairchinnech féisne tossuch* (gl. primus Moyses dicit; i. e. dux vester ipse pri-

* cf. *isi dardóen riafél petair* (est haec dies Iovis ante festum Petri) in adnotatione scriptoris codicis Mariani Scoti chronographi ap. Pertz. 7, 841, hib. hod. *dia-darduoin*, gael. *diardaoin*, *dirdaoine*.

mus) Wb. 5^{a}. *isandedenach .i. artha ciúṅn són* (gl. in posterum; i. e. in postremum, id est, superest postremo hoc) Ml. 59r. Conferendus etiam nudus dativus *siu* (hoc loco, hic; e pron. *se*, p. 347) et fortasse *cetu, ciatu* (primum; de quo infra sub n. 6). Propria ablativi forma supra memorata: *act ba samlid dúib* (sed ita vobis sit) Wb. 19^{d}. *isamlid* (est ita) 2^{a}. *níbad ṡamlaid son* (non esset ita hoc; *samal*) Sg. 4^{b}. Addo quaedam, in quibus dativi forma non sit manifesta: *dú inaisṅdét* (loco quo exponit), *airm̄ inaisṅdethat* (loco quo exponunt) Sg. 70^{b}. 103^{a}. *airm ifuirsitis, port hifuirsitis* (quo loco invenissent) Tir. 13. *made* (gl. sine causa; supra *inmade*) Ml. 19^{a}. *moch* (gl. mane) 21^{c}.

Invenitur etiam numeri pluralis dativus substantivorum nudus adverbii loco: *níbiat rems. friu huaraib. biit rems. huaraib cen briath. leo* (gl. saepe verbis desunt praepositiones ... et praepositionibus verba, Pr. 14, 2, 13; i. e. non sunt praepositiones apud ea, verba, interdum, sunt praepositiones interdum sine verbis cum eis; dat. pl. *huaraib*, horis, i. e. interdum, a sing. *úar*, p. 22, ut germ. vetust. *stundum*) Sg. 215^{a}. Eodem modo se habet formula *diblínaib* (in duabus partibus, utrobique; cuius plura exempla transeuntis in usum pronominalem videas sub pronomine, p. 367 sq.): *ní dene comrud frissinulcc arnabad hulcc diblínaib* (ne feceris certamen adversus eum in malo, ne sit malum ab utraque parte, utrinque) Wb. 5^{d}.

Aliorum casuum praeter ablativum, quo proprie significatur adverbium, exempla sunt paucissima. Iuxta *indectso* scriptio *infectso* ad accusativum pertinet temporis, ut videtur, qui in aliis quoque invenitur, ut fortasse in *intain, intan* (cum, i. e. tempore quo); certiora exempla: *octabirt coibsen allaesin* (in dandis confessionibus illo die) Wb. 15^{c}. *cach la céin — incein naili* (nunc — nunc) Sg. Ml. *cach lasel — insel aile* (modo — modo) Wb. 15^{d}. Genetivi adverbialis exemplum videtur *calleice* (gl. necessarium existimavi, Epaphroditum mittere ad vos; i. e. utique) Wb. 23^{d};* certiora: *ni meite bid machdad forg[are] forru huare m̄bis forgare fordeib* (gl. si ad deos .. imperativo utimur modo, cur non etiam ad socios? Pr. 8, 18, 103; i. e. non adeo mirus esset imperativus ad eos, quia est imperativus ad deos) Sg. 161^{b}. *ba méite limm* (magni esset mihi) Wb. 29^{d}. *dia domnich* (die dominica) 14^{a}.

Formulae adverbiales substantivorum praesertim, interdum et adiectivorum, cum praepositionibus sunt plures. Exempla quaedam: *arécin* (per necessitatem, difficulter) Wb. 10^{a}. *arecin nosbered* (necessario coactus eam portabat, crucem) Tr. 134. *arthuus* (ad initium, primum) Ml. 19^{b}. 29^{a}. *archinn, archenn*

---

* Eiusdem significationis *calléic: nírbu cogno. challéic* (non fuit cogn. omnino) Sg. 31^{b}. *briathra aildi la cechtar de frialaile 7 menmae togaise calleic la cechtar de* (gl. imponere verbis; i. e. verba venusta apud utrumque ad alterum et mens fraudis omnino apud utrumque) Ml. 31^{a}. *noch ni œrbara són calléic* (noli tamen adhibere hoc utique) Ml. 31^{b}. *ɔdelgthar calléic* (comparatur semper) Sg. 42^{a}. *nibi digbail fol. and calléic* (non est deminutio sensus ibi semper) 45^{b}. *ni accidit tibi* [an: *sibi*?] *calléic* 71^{b}. *isferr limm rafesid cid calléic* (gl. de spiritualibus nolo vos ignorare fratres; i. e. est melius mihi, ut ea quoque sciatis utique) Wb. 12^{a}. *am. ninfessed cách et ronfitir calléic* (gl. sicut qui ignoti et cogniti, ignoti ab hominibus et cogniti apud deum), *nonanich dia calléic* (gl. tentati et non mortificati; i. e. adiuvat deus nos utique) 16^{a}. *ni derscaigi dindhuiliu cheneul isdihilib im̄ acheniuil feissin diroscai calléic* (gl. marg. de comparativo ad textum: fortissimi fuerunt Graecorum Aiax, Diomedes etc., omnibus tamen his fortior fuit Achilles, Pr. 3, 1, 5) Sg. 40^{a}. *taressi eiusdem 7 nibi sem són im̄ calléic* (gl. tantidem pro eiusdem, Pr. 12, 6, 30) 203^{a}. *noch im ni rolsat som cumachtae ṅde diib calleic tri bas doinachtae crist* (gl. sic agebant omnia quasi qui nolint sub dei legibus vivere; i. e. non tamen omnino deiecerunt potestatem dei de se ob mortem humanitatis Christi) Ml. 16^{d}. Vox haec contracta videtur e pron. *cach* et subst. obsoleto (*léic* = arem. *lech*, locus?).

(gl. adhuc) Wb. 2ᵃ. 25ᵃ. *archiunn* (gl. ante) Cr. 31ᵇ. *bariagolda anainm̄sin arachúl marubed* (gl. quasi ab Aeneus Aenides; i. e. esset regulare hoc nomen postea, si esset) Sg. 31ᵇ. *asdeg* (e familia, e domo, principio, primum: *innaní asdeg rochreitset hicr.*, gl. electorum dei; hib. hod. gael. *asteach*, domum, intro, hib. hod. *astigh*, domi, intus) Wb. 31ᵃ. *fib asdeg ropriched* (sic!) 23ᵃ. *im fochróib bá chian* (gl. eget vel modo vel pridem adverbiis) Sg. 151ᵃ. *foleith* (per se, separatim; proprie sub latere) Wb. 17ᵈ. Sg. 188ᵃ. 188ᵇ. *fodiud* (sub fine, postremo) Ml. 29ᵃ. *fochetoir* (statim, illico; i. e. sub prima hora) Wb. 11ᶜ. *focetoir* Ml. 24ᵇ. *forcrith* (gl. perperam) Wb. 12ᵃ. *dogrés, dogress* (continuo, semper; cf. *gresach*, gl. continuus, *ingresgugud*, gl. continuatio, Ml. 28ᵃ. 28ᵇ. 32ᵃ, et *gres*, memoria, monumentum, in inscriptionibus hibernicis vetustis) Wb. Sg. fq. *di éis* (gl. retro) Cr. 31ᵇ. *dichéin* (dudum) Wb. 6ᵈ. *iarcéin* (aliquando, multo post) 29ᶜ. *fride* (gl. interdiu) Cr. 33ᶜ. *fridei* (id.) Wb. 9ᵃ. *inaidchi. fridei* (gl. nocte et die) 26ᵇ. *onnurid* (gl. ab anno priore) 16ᶜ. *immaccus* (mox) 18ᵈ. *iartain* (post tempus, postea) Wb. Sg. fq. Tr. 85.

3. Adverbia nominalia ut *fodí* (bis), *fothrí* (ter), et adverbia pronominalia, tam nuda quam cum praepositionibus coniuncta, ut *siu, sund* (hic), *and* (ibi), *cose* (adhuc), *isuidiu* (tunc), *cene* (iam, germ. ohnedies), inter numeralia vel pronomina vel praepositiones enumerantur. Addo haec exempla: *mabeith accuis dechuir isinuilt biid aiccend indib hisuidiu* (si est causa differentiae, in ultima est accentus tunc) Sg. 212ᵃ. *armad hí coms. iscon bis and innalucsom hisuidiu* (nam si esset in compositione, cum, con est ibi eius loco tunc) 222ᵃ. *ní écen tanicc side cene. ní ecen athodiusgud asreracht cene* (gl. quis ascendet ad caelum, id est Christum deducere, aut quis descendet in abyssum, hoc est Christum a mortuis revocare? i. e. non necessarium, venit hic iam, non necessaria eius resuscitatio, resurrexit iam) Wb. 4ᵈ. *air* (? ideo) Sg. 203ᵃ. *iarnaid* (postea) Tir. 2.

4. Adverbia loci peculiaris formae. In pluribus AN praemittitur, principio sine dubio (sicut lat. *a*) motionem a loco factam significans, ut hodie quoque sibi opponuntur *anuas*, deorsum, et *suas*, sursum, *aníos*, ab inferiore parte, et *síos*, in inferiorem partem (O'Don. p. 264 sqq.), in multis tamen imminuta illa significatione: *inna huilisa asrubartmar ánall* (omnia haec quae diximus illinc, i. e. hactenus) Wb. 8ᵈ. *lase foruillecta beóil inchalich dimil cosse anall* (postquam illita sunt labia calicis melle hactenus illinc, supra) 7ᵈ. *altarach .i. frie anall* (gl. nihil ultra), *frie anall. frie desiu* (gl. ultra citraque) Sg. 71ᵇ. *briathra na salm anall* (verba psalmorum superiorum; cf. praep. *ol*, et adverb. *indoll*, gl. ultra, supra allatum) Ml. 26ᶜ. *gním onach ailiu foirsom anall ... cesad intesi abalia nodgní anall* (actus ab alioquo in illum illinc, passio in illam ab alia quae id facit illinc) Sg. 209ᵇ. *anúas* (a superiore parte, i. e. supra, ut dixi, scripsi; cf. praep. *ós, úas*) Wb. Sg. fq. ut: *ished dosaig anúas óthá quod si ministratio rl.*, *ished dosaig anúas* (hoc dicit a superiore parte a verbis q. s. m., hoc dicit supra) Wb. 15ᵃ. 23ᶜ. *am. tegdais foratochar deglí. anechtair 7 is fás ainchrud ammedon* (gl. sicut domus uacans; i. e. sicut domus super quam ponitur bonus color extrinsecus, et est vanus eius apparatus intrinsecus) Tr. 1ᵃ. Item in adverbiis designantibus regiones mundi: *frigrecia aníar et frietáil anáir* (gl. Illyricum regio inter Italiam et Graeciam; i. e. contra

Graeciam ab occidente et contra Italiam ab oriente, germ. westlich, östlich) Wb. 6[d]. *is friabinn aníar atá tesérge* (contra flumen ab occidente est resurrectio tua) Tir. 13. *indalanái antúaid alaile andess* (gl. duae arcti sunt; i. e. una a septentrione, altera a meridie, germ. nördlich, südlich) Sg. 67[b]. *conidfarggaib lagerman andes* (donec remansit apud Germanum in meridie) F. h. 10. *friu antúaid* (gl. in India Patalis celeberrimo portu sol dexter oritur, Beda de temp. rat. c. 29; i. e. eis a septentrione) Cr. 35[e]. *antúaid cachndíruch* (gl. septentrio, qui et aparctias, flat rectus ab axe, faciens frigora; i. e. rectissime a septentrione, germ. gerade nördlich), *forlaim deis aníartúaid donfrímgáid biid circius. forlaim chlí anairtúaid biid aquilo* (gl. hinc dexter circius, a sinistris aquilo, Beda de nat. rer. c. 27; i. e. ad manum dextram inter septentrionem et occidentem a vento principali est circius, ad manum sinistram inter septentrionem et orientem est aquilo, germ. nordwestlich, nordöstlich vom hauptwinde) Cr. 19[e]. Regiones mundi a Celtis denominari e partibus corporis versi ad orientem, e parte antica aut postica, et dextra aut sinistra, iam supra memoratum est (p. 57, not.). Opponitur illi particulae FA = *fo* (sub) tam de manu dextra, parte sinistra etc. usurpatum: *fa dess no fa thuaith* (gl. nihil faciens in aliam partem declinando; i. e. ad dextram vel sinistram) Wb. 29[a];* quam de regione mundi: *fades* (ad meridiem versus) Tir. 8. F. h. 47.

Adverbiis loci praemissae porro inveniuntur litterae T et S, illa quietem in loco, haec motum in locum significans.

T praemissae exempla: *siu ná tall. siu et tall* (hic non illic, hic et illic) Wb. 3[d]. 28[d]. *inti thall* (gl. ille; i. e. is qui illic) Sg. 197[a]; idem post substantiva pp. 348. 352. *inna ranna aili asrubart tuas* (aliae partes, quas supra dixit) Sg. 22[a]. *ciasidruburt frit tuas. ciasidruburt túas* (quamquam dixi tibi supra, quamquam dixi supra) Sg. 75[b]. 99[a]. *túas inochtur* (gl. ex titulo frontis: i. e. supra in fronte, in inscriptione paginae) Cr. 32[a]. *tuas ocus tís* (supra et infra; cf. praep. *ís*, infra, unde et conicienda formula vetusta *anís*) Corm. v. *cómla*; subiunctum subst. *toil inrig tuas* (voluntatem regis superi) Goid. 42. Designationes regionum mundi *táir, tíar* etc. non inveni, sed aut *airther* (p. 274), aut *anáir, aníar*, ut supra.

S praemissa: *soos* (gl. sursum) Wb. 20[a]. *sech satuirn suas* (ultra Saturnum, planetam, sursum, non pertingunt) Cr. 18[c]. *conscuchad suas ar omun inna sín* (gl. lunam quasi futurae metu tempestatis aliquando altius cornu attollere numquid credibile est? Beda de temp. rat. c. 22) Cr. 33[b]. Formulam *sall*, quae conici poterat secundum analogiam, non legi; *sís* (deorsum) extat in Wb.: *sís fucertar cech ingor suas fuscerdamni* (gl. spem sicut ancoram habeamus animae tutam; i. e. deorsum reponitur omnis ancora, sursum reponamus eam, spem) 34[a]; saepius significans *hinc infra, porro* ut: *asbeir sís* (gl. fidelis sermo, i. e. quem

* De forma *airther, airthir* (προτέρω, in oriente) supra disputatum est (p. 274). Composita substantiva procul dubio sunt *tuaiscert* (regio septentrionalis), *descert* (regio meridionalis): *co feraib tuaisceirt er.* (cum viris septentrionalis Hibernicae) Ann. Ulton. ap. O'Con. 4, 238. *ren uib neill in tuaiscert* (ab O'Neillis septentrionalibus), *ri Dalaraide in tuaiscert* (rex D. sept.) Ann. Ulton. ap. O'Con. 4, 23. 205. 208. *giallu descirt herend* (obsides australis Hiberniae) Ann. Inisfal. ap. O'Con. 2, 37. *indeisciurt Letha* (in australi parte Latii) F. h. 10. Iam in Cr. inveniuntur adiectiva derivata: *tuascerd.* (gl. ad boreales partes, ascendit sol) 33[c]. *iarthuaiscerddach* (gl. etesiarum, flatu; i. e. ventorum flantium inter occasum et septentrionem) 37[b], quocum congruit *erthuaiscertach* (gl. euroaquilo) L. Ardm. 188 b. 2.

dicit infra) 28ᵈ. *ithé gnimi epscuip asmbeir sis* (haec sunt opera episcopi quae dicit porro) 28ᵇ; alia exempla supra p. 349. E denominationibus regionum mundi inveni in recentiore libro *siar* (ad occidentem versus): *muir siar* (mare occidentale) Annal. Inisf. ap. O'Con. 2, 37.

Ante consonam SA inficiens [nisi legendum est *fa*, cf. supra] extat in Cr. 33ᵉ: *sathuaid* (gl. ad septentrionem). Quaeritur, pro *t* in eadem positione utrum sit *ta* an *do*?

Ceterum satis obscura sunt illa praefixa. Nam etiamsi credas *t* ortam e praep. *do* secundum analogiam vocabulorum cum eadem compositorum, difficile tamen erit explicare cetera, *s*, *sa*, et *an*, in quo, cum esse non possit articulus ob liquidam *n* servatam ante tenuem (p. 213), statuimus obsoletam inesse praepositionem (= *ana*?).

5. Adverbia temporis peculiaris formae duo tantum frequenter inveniuntur: *iarum* (postea), *riam* (antea), quae videntur ad superlativi formam derivata e praepp. *iarn*, *ren*. Alia loci vel temporis adverbia inter adverbia nominalia et pronominalia enumerata sunt.

6. Adverbia primitiva vel obscurioris originis: *amne*, *etir* (praep.), *illei*, *immallé* et *immanétar* (composita *imm- an-*?), *nammá*, *beos*, *cetu*.

AMNE (ita, sic): *isamne asruluús airi* (gl. et sic effugi manum eius) Wb. 17ᵈ. *isnad dixnigedar nach œcne hóre isamne dognither* (gl. sic non est inter vos sapiens quisquam qui poterit iudicare inter fratrem suum; i. e. non est sapiens quisquam, quia ita fit) 9ᵉ. *inmaith andubso amne* (bonumne hoc atramentum ita? cf. p. 213) Ml. 13ᵈ.

Eiusdem vocis alia forma videtur *amin*: *am. bid cogno. do œneus 7 nirbu cogno. challeic acht dorigni amin sic. peleus rl.* (gl. quasi ab Aeneus Aenides, sicut a Peleus Pelides, posuit Virgilius, Pr. 2, 7, 36) Sg. 31ᵇ. *masued amin* (*:par* [*ticip*] *7 sic in reliquis masued amin*, gl. ad textum: sunt eadem et nomina et participia, ut armatus ὁ ὁπλισϑεὶς καὶ ὁ ὁπλιστής, doctus etc., Pr. 11, 5, 22) 192ᵇ. Cf. formula coniunctionis loco adhibita: *olisamein* (quia est sic, itaque) infra. Idem addito *se*: *doinchosc romból fial aminsse eteracride* (ad significandum fuisse velamen item inter eorum cor) Wb. 15ᵃ.

ETIR, ITIR (omnino): *etir* (gl. omnino) Wb. 13ᶜ. *ni cumme etir són* (minime idem istud) 19ᵈ. *coníbé eter inpec.* (gl. ut tollatur e medio vestrum; i. e. ut non sit omnino peccator) 9ᵇ. *ní contalla obbad fair itir* (gl. difficillima recusatio tuae iussionis; i. e. nequaquam admittit recusationem in se) Sg. 90ᵃ. *o nach mud etir* (gl. nullo omnino modo), *o nach múd etir són* (n. m. omnino istud) 25ᵇ. 203ᵇ.

ILLEI (huc): *innunn hille* (gl. huc illucque) Ml. 15ᶜ. *dothuidecht lat illei* (gl. Marcum adsume et adduc tecum mihi) Wb. 30ᵈ. *dofoidid illei resiu rissa* (gl. deducite illum in pace, ut veniat ad me) 14ᵃ. Apud O'Don. p. 268 *ille*, *ale*.

IMMALLE (una, simul): scriptione frequentiore *immalle* Wb. 9ᵇ. 13ᵃ. 13ᵇ. Sg. 40ᵃ. 198ᵃ. Ml. 31ᵇ. *isimmalle fosdidmat* (una patientur ea) Ml. 15ᶜ. *im̃alle* Sg. 189ᵃ; alibi *immallei* Wb. 10ᵃ. *isimmallei rofóitea* (gl. cum Onesimo; i. e. una missi sunt) 27ᶜ. *immalei* 4ᵇ. *immelei* 10ᵃ. Curtatum *malle*: *nímalle act iscachœ foleith* (non una, sed per se quisque) Wb. 17ᵈ. *ismalle connubcabsat* (una ascenderunt) F. h. 66.

IMMANETAR (invicem, inter se: *immanetar .i. eturru* O'Dav.): *dechur eter corpu nemdi et corpu tal. et dechur eter corpu nemdi immanetar et dechur eter corpu tal. immanetar* (gl. alia corpora caelestia et corpora terrestria) Wb. 13ᶜ. *óentad etruib immanetar l. etruib et dia* (gl. quod est vinculum perfectionis; i. e. unitatis inter vos invicem vel inter vos et deum) 27ᵇ; scriptum *immenetor*: *dagnítis dam intsabindai anísin immenetor* (gl. nomina illorum suis praeponebant nominibus, Romani, et invicem Sabini Romanorum, Pr. 2, 5, 23) Sg. 28ᵃ. Idem abiecto *i* principali: *arnóis rechto manetar* (gl. invicem odientes, eramus, Tit. 3, 3) Wb. 31ᵈ.

NAMMÁ (tantum, solum; = *na-n-má*, ut non sit magis? sed cf. cambr. *namyn*): *nípathé indii beta thuicsi diiudeib nammá* (gl. vocavit non solum ex Iudaeis) Wb. 4ᵃ. *issathorbe feisin són nammá* (gl. semet ipsum aedificat; i. e. est eius ipsius utilitas sola haec), *acht nammáa issamlid istorbe són* (gl. nisi forte etc.; i. e. sed tantum ita est commodum hoc) 12ᵃ. *isindib nammá atá andliged* (gl. a capite solum composita; i. e. in eis solum est regula) Sg. 113ᵇ. Semel *nanmá*: *isfollus dim nanmá arbríg labrad ilbélre* (patet ergo, tantum ob splendorem loqui variis linguis) Wb. 12ᵈ.

BEOS (adhuc, etiamnunc, porro): *bied afortacht linn beos* (gl. adhuc eripiet nos; i. e. erit eius auxilium nobis adhuc) Wb. 14ᶜ. *isoca ataaid beos* (gl. ministrastis sanctis et ministratis) 33ᵈ. *dobtromma anaccobor collnide beos* (gravat vos cupiditas carnalis adhuc) 8ᶜ. *tecmallid diadomnich beos* (colligite die dominica adhuc) 14ᵃ. *bíth and beos* (esto in eo, statu, porro) 10ᵃ. *nirochumscigther són beos* (ne nunc quidem commutetur illud) 30ᵇ. *hi scríbiunt dá carachtar beos* (gl. antiquam scripturam servamus; i. e. scribentes duas litteras etiamnunc, pro aspiranda *t*, *th* ut veteres Graeci) Sg. 9ᵃ. *atá ocoscríbunt beos* (gl. in libro quem scribit) 213ᵇ. *iss. afol. cétna beos tofóirndet* (est haec notio eadem quam adhuc significant) 72ᵇ. In codd. Tr. et Ml. *beus*: *cech dason dombersom beus* (binae voces quas ponit ille porro) Tr. 1ᵃ. *trisnaceimmen inandais beus* (per gradus in eorum cumulatione porro) Ml. 54r. Recent. *fos*.

CETU, CETA (primum): *ishé cetu rupredach dúib* (gl. sicut didicistis ab Epaphra; i. e. hic primus praedicavit vobis) Wb. 26ᶜ. *ishé céetne fer ceta ruchreti diáis assiæ* (gl. primitius Asiae in Christo Iesu; i. e. est hic idem vir, qui primus credidit ex Asianis) 7ᵇ. *apstil ceta thuidchetar issacumtach et fáithi sissi iarum* (gl. superaedificati vos super fundamento apostolorum et prophetarum in ipso summo angulari lapide Christo Iesu) 21ᶜ. Idem *cita*: *horudeda indfeúil forsnaib cnamaib cita biat iarum incnamai infochaid* (cum tabefacta est caro super ossibus primum, sunt postea ossa in passione) Ml. 22ᵈ. *conide epscop insin citaruoirtned lalaigniu* (ut episcopus ille primus ordinatus sit apud Lagenios) Tir. 11; et *ciatu*: *ithé ciatu ruchreitset diib* (gl. primitiae Achaicae) Wb. 14ᵃ. Sed conferendum est sine dubio *cét*, *cétne*, primus (pp. 307. 308).

II. Adverbia britannica.

1. Adiectivorum forma adverbialis efficitur cambrice praemissa particula IN, YN: *iniaun*, *hiniaun*, *yniaun* (recte, via recta; *iaun*, rectus) L. Land. fq. *ynniaun* ib. 117. *y gwelwn wr pengrych* ... *ae uaryf ynnewyd eillaw* (videbam virum crispum, barba nuper rasa; *newyd*, novus) Mab. 1, 3. *dywedaf yn llawen* (dicam libenter) 1, 237. Ceterum eadem constructio adiectivi invenitur et post verbum substantivum et post nomina substantiva, ubi germanice adhibetur forma praedicativa: *hyn adywedaf ytti vot yntebic gennyf bot yntegach yr hacraf* (hoc dico tibi, esse persuasum mihi, esse formosiorem maxime deformem, e puellis), *bot ynwell gennyf* (esse melius mihi; adi. *tebic*, *tec*, *gwell*) Mab. 1, 4, 5. *adrws y pebyll aoed yn agoret* (et ianua tentorii erat aperta), *dwy gostrel yn llawn owin* (duae lagenae plenae vini) 1, 239. *aphorth y gaer a welei yn agoret* (et portam castri videbat apertam) 3, 265.

Nec tamen non omittitur interdum particula adverbialis: *ar hit cynbran eithaf bet lychur* (secundum C., rivum, longissime usque ad L.) L. Land. 133. *mynych y dywedut* (saepe dicebas), *y mae mynych yr neb* (saepe accidit alicui; adi. *mynych*, frequens, cf. hib. vet. *inmenicc* Sg.) Mab. 1, 11. 235. *kyscu ychydic aoruc hi* (dormire paulum ipsa; adi. *ychydic*, paulus, parvus) 2, 46.

Cornicis adiectivis *yn* praemissa ut cambricis: *ny welons yn fas* (non videbant bene) P. 64, 3. *dyspresijs yn harow* (contemptus crudeliter) 2, 3. *war agan flehys yn fras ha warnan beȝens* (super liberos nostros magnopere et super nos sit, ultio) 149, 4. *yn felen* (ignominiose) O. 2653. *yn pel* (procul) O. 1141. *ij an scorgyas yn tebel* (duo eum flagellarunt male) P. 130, 3. *mara kewsys yn ta* (si dixi bene; de consonarum sequentium infectione pp. 190. 200) 82, 3. Sine particula: *vghell* (alte) 16, 1. *ragon menough rebekis* (pro nobis saepe reprobratus) 2, 3. *menough ef a wruk bostye* (saepe ille iactavit) P. 2888. *yma moyses pel gyllys* (procul abiit M.) O. 1682. *oges*, *ogas* (prope) O. 184. 1141. P. 253, 1. *desympys* (subito) 177, 3; atque adiectivis vel adverbiis aliis postposita: *gallosek bras* (potens valde), *cales bras* (durus admodum) O. 1494. 1525. *gallosek fest* (potentissimus), *wolcum fest* (acceptissimus), *yeyn fest* (gelidissimus) D. 157. 1207. 1209. *meneugh fest* (saepissime) R. 338, rarius anteposita: *fest pel* (diutissime) O. 852. *fest yn creff* (validissime) P. 104, 2. *fest yn foll* (stultissime) 238, 2, praeter composita (p. 203) ut *pur-wyn* (mere candidus) 45, 1 et similia. Exempla praemissae praep. *a* (ex) vid. infra.

Aremorica adiectiva saepe sine particula adverbialiter construi patet e formulis frequentibus in Buh. et MJ.: *duet mat* (bene advectus, qui bene advenit, acceptus; salutandi formula), *credet glan*, *credet plen*, *credet sur* (credite mere, plene, secure); item frequentiora sunt adverbia: *lem* (acute), *pell*, *pel* (procul, diu), *cren* (rotunde, i. e. prorsus) Buh. = *crenn* MJ. (Cath.), *scaff* (agiliter, leviter, i. e. celeriter) Buh. (Cath.) = *scaf* MJ., *sider* (laete, tranquille) Buh. = *seder* MJ., ac peregrina *net* (sincere), *fier* (audacter), *spes* (spisse, crebro), *scler* (clare, diserte) Buh. = *sclaer* MJ. *hogos* ('prope') Cath. MJ. 50b. 161a. Invenitur tamen eadem particula ante adiectiva, cum in Buh.: *te goar en mat* (scis bene) 48, 20. *duet eo en mat* (bene processit, puer) 108, 25, tum in MJ.: *enn*

antier (integre, omnino) 221a. *me goar en mat* (scio probe) 66a, ac pleniore forma, non solum ante vocales sed etiam ante consonas: *ent abil*, *ent abiloch*, *ent pur abilaff* (habiliter, habilius, habilissime) Cath. *ent espres* (expresse) MJ. 66a. 92b. *ent yscuyt* (revera) 194a. *ent certen* (certo) 98b. *ent fier* (confidenter) 232a. *ent seder* (serene) 39b. 53b. 54b. 141b. *ent dinoe* (indubitanter; *dinoe* 19a) 33b. *ent tenn* (instanter) 198a. *enta* (igitur, ergo; = *ent da*, probe?) 36b. Exempla praemissae praep. *a* (ex) vel *da* (ad, praesertim ante superlativum) vid. infra.

2. Substantivorum formae et formulae adverbiales cambricae interdum ipsae quoque efficiuntur praemissa particula *in*, significante idem quod lat. *ut*, gr. ὡς, ut iam in glossis Ox.: *hin map di iob* (ut Iovis filius) 39[b], quae phrasis poterit haberi adverbii loco. Eadem loquendi formula post verbum substantivum: *ef adele bod en uab yr brenyn* (ipse debet esse filius regis) Leg. 1, 7, 1. *gwyr llychlyn yw y rei hynny. a march uab meirchawn yn tywyssawc arnadunt* (viri Scandinaviae sunt illi, et Marcus filius Marciani dux eis) Mab. 2, 380. Magis huc quam ad praep. *yn* pertinere videtur propter infectionem: *yn uore* (mane) 1, 6. De particula *yn* non inficiente cum verbalibus substantivis vel infinitivis passim adhibita ad significandum participium praesentis activi supra actum est (p. 538).

Frequentius tamen substantiva cambrica, ad significanda adverbia, loci et temporis praesertim, aut cum praepositionibus constructa inveniuntur, aut sine praepositione cum articulo vel omnino nuda.

Formulae cum praepositionibus: *diminid*, *dirminid*, *diuinid*, *iuinid* (sursum), *diguairet*, *dirguairet* (deorsum; i. e. ad montem, ad solum, *di* = *y*, hib. *do*) L. Land. fq. *ynguairet* ib. 119. *y uynyd*, *y waeret* Mab. 2, 211. 246. 376, cf. *kyuodi y uynyd* (surgere) 2, 216. *kyuot y uynyd* (surge) 1, 6. 3, 26. Eodem modo frequentiores sunt in Mab.: *y maes* (foras; e *mages*, i. e. in campum, cf. p. 4 not.), *ymywn* (in medium et in medio, intra, in), fortasse *y ma*, *yman* (hic, huc), de quo vid. infra; *in traus*, *ar traus* (porro, i. e. in directione) L. Land. fq. *yn amgen* (aliter, alio modo; opponitur *nyt amgen*, non aliter, i. e. scilicet, fq.) Mab. 3, 300. *yr meitin* (paulisper, paulo ante) 2, 42. 48. *ysgwers*, *ystalym* (dudum, iam dudum; i. e. inde a spatio temporis) 2, 229. 3, 14. *hyt nos*, *hyt dyd* (noctu, die) 2, 6; vel cum pron poss.: *yny vlaen ac yny ol* (ante et post; i. e. in eius fronte et in eius vestigio) 2, 378. Inprimis memoranda sunt propter singularem praepositionis formam: *avory*, *auory* (cras) Mab. 1, 20. 289. 2, 46. 219. 242. *trannoeth*, *drannoeth* (trans noctem, postridie) 1, 6. 10, 20; 11. 12. *drachefen*, *drachefn* (trans tergum, retro) 1, 10. 20 = *drachefyn* 1, 19. 24. 2, 36 etc.; tandem iunctum subst. *oet* (aetas) cum pronomine possessivo infixo post particulam *eir* (= praep. *er*, *yr*): *duw awyr na weleis i eirmoet was well no thidi* (deus scit me non vidisse unquam puerum meliorem te) Mab. 1, 14. *na chiglef eirmoet* (quod non audiverim unquam) 1, 10; ob frequentiorem tamen usum adverbialem forma *eiryoet* (cum pron. 3. pers. *y*) omnibus personis iuncta invenitur: *ny chiglefi kerd kystal a honno eiryoet* (non audivi cantum aeque dulcem atque hunc unquam) Mab. 1, 9. *morwyn deckaf a weleist ti eiryoet* (puella formosissima, quam vidisti tu unquam), *ny chlyweist eiryoet* (non audivisti unquam), *na welut eiryoet* (quod non videbas unquam) 1, 4. 8. 2, 7.

Addo hoc loco designationis cambricae regionum mundi exempla: *ar parth gullengin* (leg. *gulleugin* = *gulleuin*) *dir eccluis. in parth gulleuin dir mainti* (ab ecclesia, a domo lapidea in occidente; cf. *yr gorllewin*, *hyt yggorllewin* Mab. 2, 225. 238. *parth ar gorllewin*, *y tu ar gorllewin* 3, 268) L. Land. 231. 232. *urth parth y dwyrein*, *yny dwyrein*, *parth ar dwyrein* (ad orientem versus) Mab. 2, 202. 225. 3, 268. *ar parth dehou* (ad manum dextram? in meridie? cf. *Deheubarth*, australis Wallia, apud Girald. Cambr.) L. Land. 216. *i parth guocled* (in septentrione; cf. *yr gogled*, *hyt y goglet* Mab. 2, 238), *i parth cled dir cruc* (a colle in septentrione; *cled,* sinister) L. Land. 253. 257; concordant ergo duae posteriores designationes cum hibernicis p. 57. 612, differunt duae priores.

Formulae substantivorum cum articulo vel nudae: *y chwinsaf* (vespere) Mab. 2, 44. 216. *y bore* (mane; supra *yn uore*) 1, 10. 2, 66. *ar bore* (et mane) 1, 6. 12. *ar borèu* (id.) 2, 242. *doe* (heri; hib. vet. *indhé* Sg.) Mab. 1, 17. 23. 33. *doe ac echdoe* (heri et nudius tertius) 3, 19. *neithwyr* (nocte praeterita) 1, 247. 2, 8. 42. *diwarnawt* (die quodam) 1, 1. 236. 267. *diguairet guers* (deorsum aliquantum) L. Land. 251. *ruthur y wrthynt* (paulum ab eis) Mab. 2, 384. *teir blyned y bu ef felly* (tres annos fuit is ita, eo statu, amatus ab omnibus), *os uelly y byd* (si ita est; cf. hib. vet. *samlid* ex *samal*, cambr. *mal*, *fal*) 1, 21. 259. *gweith* (quondam) in compositis: *boregweith* (mane quondam) 2, 34. *treigylweith*, *treiglgweith* (quondam) 2, 5. 28. Formae pluralis: *gweitheu* (interdum; dupl. modo — modo) 2, 200.

Cornica exempla particulae *yn* praemissae certa non invenimus nisi addito *kettep* ante substantivum in formulis: *yn kettep guas* (universi) D. 1350. *yn kettep pen* D. 762. *yn kettep pol* D. 841. 3054. *yn ketep pol* O. 2418. Forsitan tamen huc referenda sint: *yn vaner* (ita) P. 232, 1. *yn ges* (ludibriose) 95, 4. 191, 2, similia.

Aremoricum exemplum part. *oz* cum subst.: *oz roen vellj raliet* (ut rex, ad instar regis, vos geratis; germ. königlich) Buh. 38, 5. Frequentissima autem est haec particula cum infinitivo significans participium (p. 538).

Formulae substantivorum cum praepositionibus non infrequentes in isdem dialectis.

In cornica: *ȝe ves*, *yn mes* (foras) P. 33, 4. 30, 4. *aves hag agy* (extra et intus) O. 953. *ȝen dor* (deorsum, in solum, cf. cambr. *di guairet*) P. 14, 4. *yn ban* (sursum, cf. cambr. *di minid*) 81, 1. 166, 1 etc. *a van* (desuper, supra) 53, 4. O. 38. 857. *yn deweth*, *woteweth* (in fine, tandem) P. 40, 4. 38, 3. *a heys*, *a hys* (e longitudine, longe) 233, 4. O. 1334; 653. 2759. *a les* (e latitudine, late) O. 1666. *adrus*, *adrues*, *adres* (e transverso, contra) O. 393. 964. R. 1792. P. 120, 2. *adro* (e circuitu, circa) O. 2101. P. 23, 1. 121, 3. 133, 3. 146, 1. 154, 2. 250, 3. *a dre* (domo) O. 2185. R. 1661. *the dre* (domum) O. 2213. *avar* (mane; cambr. *yn fore*) O. 629. D. 3239. *pur avar* (primo mane) P. 252, 1. *auorou* Voc. 8ᵇ. *avorow* (cras, cambr. *auory*, hod. *y fory*) O. 2299. 2417. 2432. D. 722. 3240. *warbarth* (simul, una) O. 1044. D. 307. 1179. P. 127, 4. 142, 1. 147, 4. 149, 3. 181, 4. *warberth* (id.) 95, 2. *war ȝellargh* (retro) 205, 4. *war nans* (deorsum) 205, 2. *yn nans* (id.) O. 165. *yn kergh: dun yn kergh* (abeamus), *ke yn kergh* (abi), *yvos . . . yn kergh gyllys* (eum abisse) D. 2289. R. 116. 809. *ke yn kerth* (proficiscere) O. 725. *dun yn kerth* (proficiscamur) D. 188. *ternos*, *ternoys* (postridie) P. 229, 2. 238, 1.

In aremorica: *en maes* (foris, extra) Cath. MJ. 12b. Buh. 58, 2. (foras) 56, 17. 60, 11. *voar a maes* (foras) 58, 4. *en hent: deomp en hent* (abeamus, pergamus) 58, 8. *aet eu en e rout* (perrexit, abiit) MJ. 210b. *dan knech* ('sursum'), *dan tnou* ('deorsum') Cath. *dan pret* (aliquando; i. e. ad tempus) Buh. 104, 11. *rac drem* (illico, statim; i. e. ante visum) 10, 8. 28, 9. *rac tal* (id.; i. e. ante frontem) MJ. 36b. *endez* (hodie; plenius *en dez man* MJ. 5b. 141b) Buh. 30, 11. 58, 14. *en beure* (mane) MJ. 214a. *en nos* (noctu) 42a. *en divez* (postremo) 65a. *apret* (mox; = *a pret mat* MJ. 94a) Buh. 8, 9. 32, 7. MJ. 5a. 17a, unde *abretdahez* ('sero') Cath. *abredahez* MJ. 161a. 202b. *alies* ('saepe') Cath. MJ. Buh. fq. = *alieux* MJ. 119b. *affo* ('cito') Cath. MJ. fq. *adreff* ('pone, retro'), *atreux* (e transverso): *coezaff atreux* ('decidere'), *adilarch* ('retro'), *acostez* ('seorsum'), *agoez, auoez* ('palam'), *abarz*, *ebarz* ('intro, intra'), *oartro* ('circa'), *treiff oartro* ('ambire'), *bezaff oartro* ('circumstare'), *querzet oar quis* ('retrogradi') Cath. Formae pluralis: *aguizyou* ('aliquando, interdum') Cath. *aguezou* MJ. 204a.

Substantiva nuda cornica: *doy* (heri) Voc. 8ᵃ. *metin* Voc. 8ᵇ = *myttyn* (mane) O. 1533. 1644. 2279. D. 2680. R. 1108. P. 243, 1. *dre* (domum; *the dre* supra) O. 607. *mes* (foras; supra *ȝe ves*, *yn mes*) O. 2185. R. 2232; saepius cum adiectivis: *touth da, tothda, tovthta, totta, toth men, toth bras* (cito; *gans touth bras* D. 660) D. 558. 643. O. 1001. 1036. D. 662. 1128, vel composita: *kyffris, kefrys* (simul, pariter) P. 8, 4. 22, 3. O. 119. 472, unde iterum comp. *kekyffris, kekyffrys* (id.) P. 29, 4. 169, 4. *kettoth* (tam cito, simul) O. 1908. R. 1970. *ketoth, kettuth* (id.) O. 2272. R. 1598. *fatell, fatel, fattel, fettel, fettyl* (quomodo?) P. 73, 2. R. 229. 2568. 1423. O. 228.

Aremorica substantiva nuda: *mitin* ('mane'), *dech* ('heri'), *dezquentdech* (nudius tertius) Cath. *tiz* (cito) MJ. 214b. *quenech* ('sursum') Cath. *knech tnou* (supra, infra) MJ. 53b; saepius composita sine articulo: *vetez* (hodie), *vet nos* (hac nocte) MJ. 17b. 61a. *meurbet* (magnopere; i. e. magnam rem) Buh. 16, 15. 54, 21. MJ. 11a. *tizmat* ('cito, subito') Cath. Buh. 32, 19. 160, 7. 164, 17. MJ. 4b. 47a. 59a. 64a. *hastiz* (id.) 60a. 115a. *quentiz* ('confestim, protinus') Cath. MJ. 83b. *queffret* (simul) Cath. MJ. 59b. 199a = *gueoret* 58b. Substantiva cum adiectivis sine praepositione aut articulo: *pell amser* (diu; *pel a amser* Cath.) Buh. 28, 2. *guellaf pret* (alibi *gant guellaf pret*, quam primum) 114, 2. 176, 6. *quentaf pret* (primum) 10, 19. 32, 9.

3. Formulae adverbiales e pronominibus vel numeralibus et substantivis cambricae: *gweithon, weithonn* (nunc; = hib. *infechtso*, hac vice, e subst. *gweith, fecht*) Mab. fq. *yr awrhonn* (nunc) Mab. 2, 36. 55. *hediw* (hodie) Mab. fq. *heno* (hac nocte) Mab. 1, 6. 32. *heibaw* (hac via) 1, 237. 2, 242. *peunyd* (cotidie) 1, 236. 267. *peunoeth* (quavis nocte) 1, 293. *trennyd* (perendie) 1, 288. *eilwers* (alio spatio) in loquendi formula: *pob eilwers* (alternatim) Mab. 2, 17. 39. 3, 266.

Cornicae: *hepeu* (hodie) Voc. 8ᵇ, varie scriptum: *heȝow, hyȝew* P. 157, 4. 172, 2. *hetheu*, *hethev*, *hethew* D. 1113. 1588. R. 825. *hethyv*, *hethyw* O. 5. 49. *hytheu*, *hythev*, *hythew* D. 2994. R. 21. 1550. *haneth* (hac nocte) P. 44, 3. 123, 4. R. 849, per pleonasmum *yn nos haneth* D. 671. P. 49, 2. 239, 3, vel *haneth yn nos* 63, 2. *luman* (nunc l. modo) Voc. 8ᵇ, varie scriptum in Dr. et P.: *lemman, lemmen, lemmyn, lymmyn, lemen, lemyn* P. 245, 4. D. 82. 307; 1913; R. 893. 1749.

P. 51, 1. 60, 1. 61, 2. 69, 4. 75, 3; 139, 4. O. 2839. D. 1149; O. 2389; P. 100, 4. O. 355. 910. 2525. (*lymyn* P. 175, 2). *kyns lymman* (prius quam nunc) D. 1240. *pub er*, *pub eyr*, *pub vr* (quavis hora, semper) P. 37, 3. 175, 3; 108, 4; 53, 4. 171, 1. *pop prys*, *pup prys* (quovis tempore, semper) O. 1213; 2125. D. 308. *delma* (sic) P. 123, 2, saepius *yn delma* 14, 1 etc. *yn della* 62, 4 etc. *yn torma* (hac vice, nunc) O. 795. D. 1445. 2446. *alèmma* (hinc) O. 83. 169. 446. 1003. *alena* (inde) O. 714. 791. 1428. P. 229, 4. *a lene* (id.) 16, 1. 30, 4. O. 1945.

Aremoricae: *hiziu* ('hodie') Cath. = *hizieu*, *hizyeu* MJ. 3b. 214a. *henoz*, *henoaz* (hac nocte) 63b. 202b, utrumque auctum pleonastice: *en dez hizyu*, *hizyo en dez*, *hyzio en dez*, *henos en nos* 152b. 160a. 194b. 58a. *heulene*, *heflene* (hoc anno) Cath. Buh. 192, 18. *hedro* (hac vice, nunc) 6, 26. *breman*, *abreman* (nunc; = *pretman*, *a pret man*, hoc tempore) fq., pleonastice *breman enpret* MJ. 74b. *loman* (nunc; cf. corn. *luman*) 132b. 212b. 223a. *vahunt* (ibi) Buh. 92, 8. *vase* (id.) 36, 5. MJ. 157b. *uase* ('illo, ibi'), *entreuase pe entre eno* ('interibi') Cath. *pemdez* ('quotidie') Cath. *pepret* (semper; = *pep pret*) Cath. MJ. 14b. 17b. 57a = *bepret* Buh. fq. *nepret* (unquam) MJ. 58b. *alesse* (istinc) MJ. 61b. 218b, quocum conferendum *a lech arall* ('aliunde') Cath. Non coalescentia *nep rout* (aliquo modo) MJ. 226a. *nep ten*, *nep tro*, *nep quis* (aliquo modo; e *nep guys* MJ. 6a), *pep tro*, *pep quis* (omni modo, omnino; *e pep manyer*, *e pep guys* MJ. 7a. 12a) Buh. fq. *nep lech* (usquam, nusquam), *nep manyer* (nequaquam) Cath. *pep tu* (omnino, certe, alibi *a pep tu*) Buh. 14, 1. *pep lech* (ubique; *e pep place*, *en peb lech* MJ. 8a. 11a) Buh. 68, 1. (utique) MJ. 113a. *pep hent* (id.) 35a. *pep amser* (semper) Buh. 106, 9. Cf. *an tu man* ('cis, citra'), *an tu hont* ('trans, ultra') Cath. *an dro man* (hac vice, nunc) MJ. 60b. 76b. 165b. *an bloez man* ('horno') Cath. *an bloazuez man* (id.) Buh. 204, 21. *an nosvez man* (hac nocte) MJ. 63a.

4. Praepositiones adverbialiter positae. Cambricae, *a.* nudae: *kynt* (ante), *gwedy* (post): *val kent* (ut antea) Leg. 2, 5, 2. *y fford ydeuthum gynt* (via qua veni antea) Mab. 1, 10. *hyspys yw genyfi na chynt na gwedy na chiglefi* (persuasum mihi est, nec antea nec postea me audivisse), *na chiglef eirmoet nachynt nac gwedy* (me non audivisse unquam nec antea nec postea) 1, 9. 10. *b.* auctae pronominibus vel terminationibus: *yma*, *yman* (hic, huc) — cui opponitur *hwnt* (illic; cf. p. 398) Mab. 2, 222 —, *yna* (tunc, de tempore), *yno* (ibi, de loco; tria haec utrum e praep. *y* an ex *yn?*), praecedente praepositione: *odyma* (hinc), *odyna*, *odyno* (inde, exinde, ex eo tempore, loco); *racko* (illic), *gynneu* (modo), *drwod* (trans, germ. hinüber), *isot* (deorsum), *uchot* (sursum): *kwsc yma heno* (dormi hic hac nocte), *dos yma* (veni huc) Mab. 1, 6. 2, 221. *or awelas yman* (de eo quod vidit hic) 1, 264. *ac yna y menegeis i* (et tunc demonstravi ego) 1, 5. *glewlwyt oed yno* (Gl. erat ibi) 1, 1. *ar boreu auory y kychwynnwnni odyma* (et mane cras proficiscemur nos hinc) 2, 242. *ac odyna ti awely* (et inde tu videbis), *ual na allei owein vynet odyno* (ita ut non posset O. ire inde, ex eo loco) 1, 7. 14. *y gwr hir racko mae arthur* (vir longus illic est A.) 1, 241. *y gwr gwineu y deuthpwyt attaw gynneu* (vir fuscus, ad quem ventum est modo) 2, 391. *dos yna drwod* (transgredere inde), *y deuei drwod* (transgrediebatur, fluvium; kam hinüber) 1, 32. 274. *gweitheu uchot. gweitheu issot* (modo sursum, modo deorsum) 2, 200.

Cornicae, nudae: *kyns*, *kens* (antea) P. 194, 2. 254, 2; coniunctae: *a rag* (a fronte) O. 2717. *yn rag* (porro): *dus yn rag* (procede); *deugh yn rag* (procedite) O. 2403. 2683. Auctae: *omma* (= *orthma?* hic) P. 78, 2. 92, 2. 195, 3. O. 317 etc. = *vmma* O. 102. 244. 885. P. 255, 4. *ena* (ibi, tunc) 56, 1. 83, 1. 112, 1. *ene* (ibi) 77, 3. 208, 5 *eno* 154, 3. *ahanan* (hinc; e praep. *a*, ex, de) O. 2564. D. 850. 1099. *isot* (gl. deorsum), *huchot* (gl. sursum) Voc. 8ᵃ; praecedente praepositione: *agynsow*, *agensow* (nuper, modo) R. 896; 911. O. 796.

Aremoricae, nudae: *euel quent* (ut antea) Buh. 154, 16. *quent eguet an dez* (ante quam dies, ante diem) MJ. 218 a. *goude ez vezo soutenet* (postea sustentabitur) Buh. 108, 19. *me carhe gouzout quet goude* (scire velim postea) 170, 18. *goude ez renat.. da pylat* (postea deductus est ad P.) MJ. 83 a; coniunctae: *dirac* ('palam'), *a rauc*: *monet a rauc* ('antecedere') Cath. Auctae: *aman* (hic), *èno* (ibi) Cath. MJ. Buh. fq. *ahanen* (hinc) Buh. fq. *ahanenn* MJ. 42 a. 116 b. *ahanan* 52 b. *ahane* ('inde, deinde') Cath. MJ. 215 a. 217 b.

5. Adverbia primitiva vel obscurioris originis. Cambrica: *neu* (*neur*, *neut*), *byth*, *ettwa*, *namyn*.

NEU (iam vero, initio particula interrogans: nonne?) rarius simplex, frequentius auctum NEUR (ante praeteritum, = *neu ry?*), NEUT (ante praesens, ut videtur): *ac neu rygeueist gwbyl or annodeist* (ac nonne accepisti summam eius quod flagitasti?) Mab. 3, 160. *neu chwitheu pan doethawch. neur doetham y erchi olwen dyuerch* (iam vos cur venistis? venimus petitum O. filiam tuam) 2, 219. *achynn kyflauanu o neb arnaw. neur daroed y arthur lad y benn* (et antequam accederet aliquis ad eum, cervum, iam abscisum erat ei caput ab A.) 2, 22. *aphan ordiwedassant y llu. neur disgynassei arthur aelu* (et cum consequerentur exercitum, descenderat vero A. et copiae eius) 2, 380. *y gwr racco tneut marw haeach* (vir ille vero modo mortuus est) 2, 59. *aminneu neut ydyn yn gynyon boneu vy esgyll* (et ego, nonne sunt aridi stipites alae meae?) 2, 233. Hod. *neur*, *neud*, *neus*.

BYTH (in perpetuum, unquam): *ar llew vyth yn disgrechu* (et leo continuo eiulabat) Mab. 1, 36. *yrofi aduw mi arodaf idaw uarch ac arueu byth* (per deum, ego dabo ei equum et arma in perpetuum) 1, 29. *ny doeth vyth drachefyn* (non revertit unquam), *ny dywedaf ynneu eir byth* (non dicam ego verbum unquam) 1, 32. 262.

ETTWA (adhuc, rursus): *nyt oet ymi ettwa wreicka* (non aetas mihi adhuc ducendi uxorem) Mab. 2, 199. *ynteu adebygei uot peth or eneit ymywn gereint ettwa* (ille putabat esse aliquid vitae etiamtum in G.) 2, 58. *nywnn awyt iach iawn ettwa* (nescio, num rursus satis sanus sis) 2, 56.

NAMYN (tantum): *namyn vn mab mam a that oedwn i* (tantum unus filius matris et patris eram) Mab. 1, 2. Cf. hib. *nammá*; cambrica tamen particula cum negatione significat *nisi*, *praeterquam*.

Cornica partim respondentia cambricis, partim propria. Cum cambrico *neu* concordat *na*, *naw* (iam vero) semper inserto *ns*, *ný*, cuius exempla coniuncti cum verbis *esse* et *ire* inter verba anomala protulimus. Differt *byth* (unquam, usquam, ullo modo), quod semper fere cum negatione ponitur aut absolutum: *me ny won ... cafos byth reson* (ego nescio, nequeo, ullam causam invenire) P. 121, 2. *byth reson ȝe laȝe nynges keffys* (nulla causa interficiendi est in-

venta) 128, 4. *byth nyngese* (nequaquam erat) 157, 2, aut compositum, etsi scriptione fere separatum, cum substantivo antecedente: *den vyth* (quidquam) 34, 3. 40, 2. 59, 3. *ger vyth* (ullum verbum) 92, 3. *travyth* (quidquam) O. 163. 482. D. 1317 = *trevyth* P. 50, 2. 68, 4. 111, 2; interdum auctum accedente *ol*: *offens vythol* (offensa ulla) O. 1350. *dean vytholl* (ullus homo) Cr. 1250; singularia sunt haec exempla: *byth moy* (utique magis) P. 145, 3. *gouy vyth* (vae mihi utique) 246, 1, sine negatione utrumque, et *navyth navyth* (minime, minime) R. 1020. Idem abiecto *th* ante negationem: *by ny heuel* (minime simile est), *neghys by ny bethyth* (nequaquam recusaberis), *by ny gewsy ken ys wyr* (nihil dicebat nisi verum), *by ny vye re* (nequaquam foret nimium) D. 2383. 3130. R. 1195. 2056. *by na porth dout* (ne utique dubitaveris, timueris) R. 381. Cum eodem sine dubio composita sunt adverbia temporis frequentia, ipsa quoque plerumque cum negatione, de praeterito tempore: *bythqueth* (semper, unquam, = *byth wheth*?) P. 49, 3. 84, 4 etc., amplificatum *bythqueth whet* D. 384; de futuro *bynary* D. 907, curtatum *byner* O. 583. *bydnar* Cr. 1161, et *bynytha* O. 768. 888. 1253. R. 2139. *benytha* O. 300, utrumque saepius cum infectione *venary* O. 898. 1020. 1876. *vyner* O. 2196. *vynytha* O. 96. D. 124. R. 2283 etc. *venytha* O. 107. D. 402 etc. *vynythe* O. 2180, vel cum praepositione *bys* (usque): *bys vynary* (in perpetuum) O. 1790. R. 1872. *bys venary* O. 1744. *bys vynytha*, *bys venytha* O. 1042. 220. Quibuscum congruit fere significatione: *bys vycken* (in aeternum) O. 1239. R. 421. *bys vickan*, *bis vyckan* Cr. 30. 147. Pro his interdum adhibetur transumptum, ni fallimur, *nefre*, *neffre* (angl. *ever*) O. 314. 461. P. 17, 4. 73, 1, minus bene *neffra* 5, 4. Cambrici *namyn* locum tenet *lemmyn*: *ny ve ragtho y honan lemmyn rag pobyll an bys* (non fuit pro ipso, tantum pro populo mundi) P. 6, 2. *nageus dev byth lemmyn ef* (quod non est ullus deus nisi ipse) R. 1751. Servatur tamen *nam* in formula composita *namna*, ante vocales *namnag* (tantum non, paene): *hay golon nam na dorre* (et cor eius paene frangebatur) P. 87, 1. *namnag of pur thal* (totus fere caecus sum) O. 1056. Frequentiora sunt praeterea: *poran* (recta, statim) P. 66, 3. 179, 3. 210, 3. *whath*, *wheth* (adhuc, porro) 15, 3. 115, 4. *arte*, *arta* (rursus, denuo) 22, 4. 34, 3. *yredy*, *eredy* (certo) 27, 3. O. 281. *wharre*, *whare* (celeriter) O. 1167. P. 25, 4. *ytho*, *yȝo* (iam vero, ergo) 146, 2. 99, 3. *re* (nimium, nimis) verba et adiectiva vel sequens vel antecedens: *byny vye re* (nequaquam nimium foret) R. 2056. *re hyr* (nimis longus) O. 2548. Tandem memorandae sunt formulae compositae *solabrys*, *solabreys*, *sollabreys* (dudum, = *suel a brys*, multitudo temporis?) O. 2322. 2747. D. 746, et *solathyth*, *solatheth*, *sollathyth* (id., multitudo dierum?) O. 2612. R. 1929. 2380.

Aremorica: *neuse* (tunc) Buh. MJ. fq. conferendum cum cornico *na-ns*, *naw-ns*. *hoaz* ('adhuc'; *nedeu hoaz*, 'necdum') Cath. Buh. 4, 20. 6, 11. MJ. fq. = *choaz*, *choas* MJ. 120b. 132a, respondens cornico *whath*, *wheth*. *arhoaz* ('cras') Cath. *arre* ('item, iterum') Cath. Buh. MJ. 103a. *adarre* ('iterum') Cath. MJ. 72a. 87b. 235b. *eza* (iam vero, cf. corn. *yȝo*) MJ. 34a. 50a. 67a. 74b. *re* (nimium, nimis) sequens vel antecedens: *re bras* (nimius) MJ. 113a. *calet re* (nimis durus) 44b. *am nech re* (nimis gravat me) 188b. Adverbia temporis, de praeterito: *bezcoaz* ('unque', corn. *bythqueth*) Cath. *bezgoaz* Buh. 50, 7. *bezcoat nem boe* (nunquam mihi fuit) 160, 19. *bizcoaz* MJ. 39b. *biscoaz* 14a. 191a. *bys-*

coaz 58a. 82b. 86b. 93a. 107a. 119a. 141a. 197a; de futuro: *bizhuyquen* (in perpetuum; corn. *bys vycken*) MJ. 6b. 56b. 61b. 99a. 193. 232a, saepius hoc quoque cum negatione ('nunquam') Cath. MJ. 8a. 11a. 51b. 52a.b. 178a. 183b. 187b. 193b. 198b. 199b. 203a. 235b, vel *bizuiquen*, *biziquen*, *bizviquen*, *bizuyquen* Buh. 6, 6. 24, 15; 44, 8; 48, 16; MJ. 13b. *byshuyquen*, *byshuiquen*, *bishuyquen* 85b. 95b; 89b; 100a; tandem aremoricae proprium: *hiuiziquen* (iam, dehinc) Buh. 28, 22. 122, 1. 188, 11. *hivizyquen* MJ. 182a. *hyvizyquen* 56a. 184a.

CAPUT SECUNDUM.

De praepositionibus.

Praepositiones, postulantes substantiva posita in casibus obliquis, in linguis quoque celticis aut verae sunt et primitivae, aut nominales, vel substantiva, vix adiectiva, quae aut sola aut coniuncta cum veris praepositionibus adhibentur. Casus obliquos poscunt verae dativum (ablativum) tantum et accusativum in lingua hibernica vetusta certo fere usu discretos. Cum substantivis praepositionum nominalium genetivum fere iungi, non est quod monearis.

I. Praepositiones hibernicae.

A. Praepositiones verae.

Sunt monosyllabae vel bisyllabae, quarum una pars poscit sequentis substantivi aut dativum aut accusativum, prout significant aut quietem in loco aut motionem in locum factam, pars altera solum dativum, tertia solum accusativum. Secundum hunc ordinem enumerantur hic, ratione praeterea habita vocalium vel consonarum, quibus inchoantur vel finiuntur.

1. Praepositiones cum dativo et accusativo: *ar*, *in*, *fo*, *for*. Usus casuum idem est qui in aliis linguis, dativi ad designandum statum quietis, accusativi post verba motum significantia.

AR (cum pronominibus suffixis AIR, interdum ER, ut in compositione AIR, ER, IR, e vetusta forma gallica *are-*, quare inficit sequentes consonas, p. 6. 196), respondens germ. *vor* et *für*, lat. *ante*, *prae*, *pro*, cum utroque casu e primitiva significatione locali transgreditur in alias quasdam; ut cum dativo in significationes praepositionum latinarum *supra* et *pro* (i. e. loco), cum accusativo praepp. lat. *pro* (i. e. propter), *causa*.

Exempla cum dativo: *archiunn* (ante caput, ante faciem; gl. ante; opponitur *diéis*, gl. retro) Cr. 31[b]. *armochiunn* (ante faciem meam, coram me, apud me, fuit amicus) Wb. 14[d]. *arachiunn*, *ararciunni* (coram eo, nobis) Wb. fq. *nin-*

días biis archiunn focheirt (gl. non corpus quod futurum est seminas; i. e. non spicam, quae est in fine, postremo, seminas) Wb. 13[c]. *ar cach óen laithiu* (cotidie) Cr. 25[e]. *ni artu ní nim ni domnu ní muir ar nóib bríathraib rolabrastar cr.* (nec altius quidquam in caelo, nec profundius quidquam in mari prae sacris verbis, quam sacra verba, quae locutus est Christus) Inc. Sg. *arnab uilib cumactib. arnaib grádib nemdib* (gl. supra omnem principatum et potestatem, constituens in caelestibus) Wb. 21[a]. *asuidigud aranmmaimm dilius* (positio eius, pronominis, pro nomine proprio) Sg. 27[a]. *cachae dosuidigud aralailiu* (gl. invicem pro se posita) 28[b]. *iscoibnessta .x. do .g. 7 .c. combiid cachae aralailiu* (est affinis x litteris g et c, ut sit quaevis pro altera) 11[b]. *ar erchru* (gl. pro defectu) Ml. 31[a]. *areroch[r]aib* (gl. in tibiis), *airnaib eruchordaib* (gl. pro tibialibus) 9r. *arnaib damdabchaib* (gl. pro torcularibus) 24[d]. *arnaib mignimaib* (gl. pro male actis) 27[c]. *arnaib fedaib sonartaib ardaib* (gl. pro terribilibus arbustis) 4r. *arnaib huilib geintib ecnib .i. arnaib foirtrib* (gl. Graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus, debitor sum, praedicare debeo; coram omnibus, apud omnes) Wb. 1[b].

Cum accusativo: *aruntáa uili techt archenn cr.* (gl. nostra congregatio in ipsum; i. e. superest nobis omnibus venire ante faciem Christi) Wb. 25[d]. *isarchenn focheda dodechommar* (gl. in hoc positi sumus in sollicitudine pro vobis; i. e. in faciem tribulationis, usque ad tribulationem pervenimus) 25[a]. *doluid inbiail arithissi archenn in[na] samthige comboi impe* (venit securis rursus ad manubrium, ut esset circum id) Tr. 131. *ríthæ intechsin fricolmán nambretan archumil .n. arggit* (datus est ille equus Colmano e Britannis pro cumala argenti) Tir. 6. *arse* (propter id, propterea) Wb. fq. *arsin* (id.) Ml. 41r. *stipendium ainm indlóge doberr domiledaib armílte* (stipendium nomen mercedis, quae datur militibus pro militia, propter militiam) Wb. 3[c]. *ni aroén fer rocess* (gl. pro nobis omnibus tradidit illum; i. e. non propter unum virum passus est), *ciacheste aririss cr.* (gl. nemo moveatur in tribulationibus istis; i. e. quia patimini propter fidem Christi) 4[b]. 25[a]. *ni arnert indomuin guidmit act isarchrist* (gl. obsecramus pro Christo; i. e. non ob virtutem mundi, non virtutem mundi precamur, sed ob Christum) 15[d]. *isarbiad predchit* (praedicant pro victu) 24[a]. *arinmrath* (gl. pro proditione) Ml. col. 301. Uterque casus post idem verbum: *dorígeni dia armaccaib isrl.* (gl. haec omnia mirabilia; i. e. fecit deus coram filiis Israel), mox: *innahí dorigeni dia ar maccu isrl.* (gl. scripta autem sunt haec; i. e. quae fecit deus propter filios I.) Wb. 11[a].

Alia quaedam, in quibus flexione non discernitur dativus vel accusativus: *ni áirmithi ar aithis* (non numerandum, habendum pro culpa) Wb. 15[d]. *desmrecht insin ar aimsir deirb* (exemplum hoc de, pro, tempore certo) Sg. 66[b]. *deich míli briathar ar labrad ilbélre* (decem milia verborum ad loquendum variis linguis) Wb. 12[d]. *arairchíssecht dúibsi* (gl. parcens vobis) 14[c]. *isarbethid dúibsi tiagmini bás* (pro vita vestra, ut vivatis vos, subimus nos mortem) 15[b]. *ar omun inna sín* (gl. metu tempestatis) Cr. 33[b]. *arimmgabáil ménaichthe* (gl. euphoniae causa) Sg. 8[b]. *arlí* (gl. propter gloriam) Wb. 15[a]. *arbrig* (ob splendorem, ostentationem) 12[d]. *arluach* (gl. propter foenus) Sg. 41[b]. *ardechor* (gl. differentiae causa) 28[a]. *arcáinduthracht* (gl. propter bonam voluntatem) Wb. 23[b].

Cum utroque casu, etsi praecipue cum dativo, respondens germ. *vor* post

verba defendendi: *sochraite dé dommanucul arintledaib demna araslaigthib dualche arirnechtaib aicnid arcechnduine midúthrastar dam* (copiae dei ad defendendum me ab insidiis daemonum, ab illecebris vitiorum, a desideriis naturae, ab omni homine qui male volet mihi) Patr. h. *crist dommimdegail indiu arneim arloscud arbadud arguin* (Christus ad protegendum me hodie a veneno, ab ustione, a mersione, a vulnere) ibid. *dia domchobair noebtogairm arcechguasacht nodguasim* (deus ad iuvandum me — sancta invocatio — adversus omne periculum quod periclitor), *ainsiunn cr. arcechnernbas arthein arthrethan torbas* (protegat nos Christus ab omni leto ferri, ab igne, a mari furente) Sanct. h. 3. 14. *argalar fuail* (adversus stranguriam), *archenngalar* (contra capitis dolorem), *ardíring. argoth sring* etc. Inc. Sg. Similiter: *arcelith archách* (nam celatis quemque) Wb. 9[c]. *ingét abullu arcr.* (num surripiam membra ipsius Christo?) 9[d].

Coalescentis praepositionis cum pronominibus suffixis exempla. Pron. sg. 1. pers.: *cofardumthésidse triguidi náirium hifarnirnigdibsi* (gl. ut adiuvetis me in orationibus pro me ad dominum) Wb. 7[a]. 2. pers.: *guidimse dia nerutsu* (precor deum pro te) Wb. 27[d]. *guide dœ erutsu dogréss* (gl. sine intermissione, habeam tui memoriam; i. e. precationis dei pro te semper) 29[d]. 3. pers.: *nihed améit nonchretidsi act fodaimid fochidi airi* (gl. non solum, ut in eum, Christum, credatis, sed etiam ut pro illo patiamini tribulationes) Wb. 23[c]. *airi*, *isairi* (propter id, ideo) frequens loquendi formula. Plur. 1. pers.: *hóre dorrigeni cr. anuileso erunn ni uisse do neuch iarum buith inaccobor colnidiu* (quia fecit Christus omne hoc pro nobis, non iustum cuiquam postea esse in cupiditate carnali) Wb. 15[d]. 2. pers.: *intain nombíu ocirbáig áirib* (gl. confundor in vobis; i. e. cum sum glorians de vobis) Wb. 20[a]. *lairnigdi airib féisne* (gl. orantes simul et pro nobis; i. e. cum precatione pro vobis ipsis) 27[c]. *atá leusom diforcrid andudesta airibsi* (gl. id quod vobis deerat ipsi suppleverunt, Fortunatus et Achaicus) 14[a]. *doluigimse airibsi* (dono, remitto vobis; = *duibsi*) 14[d]. *isairiubsi* (gl. propter vos) 15[c]. *ismenic anirnichthe airiubsi* (est frequens eorum precatio pro vobis) 17[a]. *conroigset dia nairiuibsi* (gl. illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum) 16[c]. *guidid dia eruibsi dogress* (gl. semper sollicitus pro vobis, Epaphras) 27[d]. 3. pers.: *tesbanat bóill áiriu* (gl. imbecilles; i. e. desunt membra eis) Wb. 11[d]; alias accuratius geminato *r* (cf. p. 335): *andorigeni dia airriu de maid* (quod fecit deus eis boni; = *doib*) Wb. 21[d]. *mór ní asdénti ni airriu* (magnum aliquid faciendum de eis, magni habendi sunt) 15[a]. *fogur cechtar de aralailiu 7 fog. na liter naile airriusom* (gl. i et u vocales, quando mediae sunt, alternos inter se sonos videntur confundere, Pr. 1, 2, 6; i. e. sonus utriusque pro altero et sonus ceterarum litterarum pro eis) Sg. 4[a]. *nígette na brithemnachta becca erriu* (non surriperetis iudicia parva iis) Wb. 9[c]. *ciadudrigni dia mór dimaith erriu* (gl. non in pluribus eorum bene placitum est deo; i. e. quamquam fecit deus multum boni eis), *isirchride atellad errusom* (gl. haec omnia in figura contingebant illis, Iudaeis) 11[a]. *ba uisse hirnaigde erru ba liach ánepeltu* (gl. aemulationem dei habent non secundum scientiam, Iudaei, Rom. 10, 2) 4[d]. Animadvertenda est huius personae pluralis proprietas, qua terminatio *-iu, -u* adhibetur pro utroque casu, cum alias pro dativo inveniatur *-ib* (p. 335).

IN (significationis et usus eiusdem cuius in linguis affinibus) formam primitivam hanc ante vocales et medias servatam mutat ante ceteras consonas

excutiens, assimilans vel condensans liquidam suam ´n secundum praecepta (p. 42 sq.).

Cum dativo: *primgeinde som do hireschaib in heseirgiu et in áiritiu indocbále* (gl. est ipse primogenitus; i. e. primogenitus fidelibus in resurrectione et receptione gloriae) Wb. 4ᵇ. *is st. biasa ineilithri collae messa* (hic ero ego in peregratione usque ad diem iudicii) Ml. 38r. *inengraicc anmae aitherrech.* (gl. loco patronymicorum, invenimus possessiva) Sg. 30ᵇ. *congab iarsuidiu indomnuch féicc* (consedit postea in D. F.) Tir. 12. *indithrub parduis ... in díthrub indomuin* (in deserto paradisi, in deserto mundi) Tr. 18. 19. *bad indiutti* (gl. tribuit in simplicitate) Wb. 5ᵈ. *robói som ingalar* (gl. infirmatus; i. e. erat in morbo, aegrotabat) 23ᵈ. *connabiam ingorti na nochti ... nabiam ingorti na nocti* (ne simus in fame aut angustia) 16ᵃ. *indfoisitiu ingiun imfolngi induine slán* (confessio in ore facit hominem salvum) 4ᵈ. *cosmili friadam ingnímaib* (similes Adami in actionibus) 13ᵈ. Excussa vel assimilata *n*: *hitosuch* (principio, primum) Tr. 49. 118. *itosuch* (id.) Tr. 1. *oc tuiste dúile hitossuch* (apud creationem mundi initio), *ismé féin asbiur itiossuch* (gl. Christus per nos praedicatus est, per me, per Silvanum et Timotheum; i. e. me ipsum primum dico) Wb. 5ᵃ. 14ᶜ. *isairdircc icachthir* (est celebre in omni terra) 1ᶜ. *iccach lucc* (gl. in omni loco), *isirdircc forniress icach lucc* (gl. in omni loco fides vestra) 7ᵈ. 24ᶜ. *ammi irlaim hicach láo dodul martre* (sumus parati cotidie ad subeundum martyrium) 4ᵇ. *iccach œcnu asœcne dodia* (gl. in dei sapientia non cognovit) 8ᵃ. *icomairbirt núidi* (gl. in novitate spiritus, servimus, i. e. in novo testamento) 3ᶜ. *ambess hicridiu* (quod sit in corde) 5ᵈ. *hicumcai no innecin* (gl. in angaria) Tr. 134. *hi comtherchomruc natuade* (gl. in uaccis populorum, fit congregatio taurorum; i. e. in congregatione laicorum, leg. *natuate?*) Tr. 76. *hisalmaib* (in psalmis) Ml. 52r. *hifochaid* (in tribulatione) 56r. *adfiadar isoscelu* (asseritur in evangelio) Wb. 18ᵉ. *am. donairchet hi fáithib et rofiugrad irrect et am. asindedar issoscélu* (gl. secundum scripturas) 13ᵃ. *bad hi forcitul* (gl. qui docet in doctrina) 5ᵈ. *cretem bes hifarcridiu* (fides quae sit in corde vestro) 7ᵈ. *mabeid hibarcumung* (gl. quod ex vobis est; i. e. si est in vestra potestate; cf. p. 54) 5ᵈ. *buid imbethu* (esse in vita) 14ᵇ. *dofuircifea bráth imbethu* (quos inveniet iudicium in vita) 25ᵇ. *imbem imbethu imbem imbaas* (sive in vita sive in morte sumus) 25ᵉ. *inrect comaccobuir file imballaib cáich* (lex concupiscentiae quae est in membris cuiusvis) 13ᵈ. *imbrecairecht* (gl. in astutia, ambulantes) 15ᵇ. *imbathis* (in baptismo) Tr. 43. *imbiuth ailiu* (in alio mundo) Ml. 44r. *illobad et legad* (gl. in corruptione, seminatur) Wb. 13ᵈ. *ni bi som illestur ferce* (non est in vase irae, deus) 22ᵇ. *inmedón, immedón* (in medio) Sg. 151ᵇ. 157ᵇ. *rofiugrad irrecht* (praedictus in lege) Wb. 18ᶜ. *am. rofiugrad irrúnaib recto* (gl. velamen in lectione veteris testamenti) 15ᵃ. *condán éolich irrúnaib deachte* (gl. ad inluminationem scientiae) 15ᵇ. *hirriucht éssu* (in forma Esau) Tr. 85. *innim* (in caelo) Ml. 44r.

Cum accusativo: *in aér* (gl. in aëra, loquentes) Wb. 12ᵈ. *conitucca in œtarcne caich* (ut id ponat in cognitione cuiusvis) 12ᶜ. *in óen chorp* (gl. in unum corpus, baptizati sumus) 12ᵃ. *indóiri, indoiri* (in captivitatem, ducetur, ducentur) 12ᵈ. Ml. 49r. *hitír cannán* (gl. in terram transiit alienam; i. e. in terram C.) Tr. 66. *brethœ hosuidiu mór du setaib do abimilech hi terfochraic marbtha dauid* (datum est ab illo, Saulo, multum rerum pretiosarum Ab. in

pretium interfectionis D.) Ml. (Goid. 20.) *dulluid pátricc othemuir hicrich laigen* (profectus est P. Temora in fines Lageniorum), *duchooid huaimse hitire connacht* (abiit a me in terras C.) Tir. 11. *athuidecht icride tarési dáe* (gl. nolite locum dare diabolo; i. e. eum venire in cor loco dei) Wb. 22ᵇ. *icride cáich* (gl. sermo domini currat, i. e. in cor cuiusvis) 26ᵃ. *tintuuth imbélre naill* (interpretatio in aliam linguam), *abelru imbélre* (gl. interpretationem habet; i. e. e lingua in linguam) 12ᵈ. 13ᵃ. *arisabas imbás dosuidib* (nam est ex morte in mortem his), *abás imbethith* (e morte in vitam) 13ᵈ. *doróigu dia immaccu do* (elegit deus in filios sibi) 4ᵇ.

Interdum contra regulam servata *n*: *dobartabart ó sos. in forbanda rẹchta* (ad dandos vos de evangelio in mandata legis) Wb. 18ᶜ. *infochaid* (in tribulatione) Ml. 22ᵈ. Contra regulam omissa: *ignímaib et béssaib* (in factis et moribus) Wb. 14ᵃ. *higothaib 7 indliucht* (in sonis et intellectu) Sg. 197ᵃ.

Solet deesse ante *n* principalem substantivi: *ainmnathar inim et italam* (gl. in caelis et in terra nominatur) Wb. 21ᵈ. *nihed notbeir ínem* (non hoc fert te in caelum) 6ᵉ. *atá anísiu inúiethnissiu* (est hoc in novo testamento) 10ᵈ. Ante *l*, *m*, *r* quoque interdum deest notatio assimilationis: *amal isilóu* (gl. sicut in die) Wb. 6ᵃ. *forcomnacair buith a maiccsom hi róim* (accidit ut esset filius eius Romae) Sg. 148ᵃ. *hi remerchoiliud innadeachtae* (in praedestinatione deitatis) Tr. 25. *am. ithbolc bís hireud* (ut uter frumenti qui est in gelu) Ml. 57r; semper ante *m* pronomen possessivum infixum, si sequitur consona: *remchuimriug et imchuimriug* (gl. saepe me refrigeravit; i. e. ante captivitatem meam et in captivitate mea) Wb. 30ᵃ. *dofuthrisse abuith imgnáis féin* (gl. volueram mecum retinere; i. e. vellem eum esse in consuetudine mea) 32ᵃ.

Propria est forma IS, ISS (pro *ins-*) cum *s* articuli, servato sicut post alias praepositiones (p. 51). In dativo numeri singularis: *buith dunni issintodochidiu* (gl. cum autem venerit, gl. vita futura; i. e. esse nos in futuro) Wb. 12ᵉ. *nisinchomairbirt arsid* (gl. non in vetustate literae) 3ᶜ. *ataat ilchenéle bérli isinbiuthso* (sunt multa genera loquellae in hoc mundo) 12ᵈ. *issinmaginsin* (in hoc loco) Sg. 30ᵇ. *isintuisiulsin* (in hoc casu) 204ᵃ. *isindomunsan* (gl. in deserto; i. e. in hoc mundo) Tr. 16. *isindlu[c]sin* (hoc loco) Tr. 124. *isintitulso* (in hoc titulo) Ml. (Goid. 20.) *dobérat huili acoibsena isindlaosin* (ferent omnes confessiones suas hac die) Wb. 6ᵇ. *issindrélad* (gl. in manifestatione) 15ᵇ. *issindirnigdi cenchumsanad* (in precatione sine intermissione) 24ᵉ. *ishé nodonnertann cofedligmer isinfrescisin foirbthi* (gl. abundetis in spe et virtute spiritus sancti; i. e. is confirmat nos ut maneamus in spe perfecta) 6ᵈ. *cursagad et taidbsiu pectho isindepistil tóisich dilgud et comdídnad isindedenich* (reprehensio et demonstratio peccati in priore epistula, remissio et consolatio in posteriore) 14ᵈ. *inna aisndísen fil isintsalm innúnn són* (gl. expositionis ingressum ipso sui principio) Ml. 32r. In accusativo: *isinnáiar* (gl. in aëra) Wb. 25ᵇ. *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23ᶜ. *apstil ceta thuidchetár issacumtach et fáithi* (apostoli primum venerunt in aedificationem et prophetae) Wb. 21ᶜ. *dul issammuir* (ire in mare) Tr. 132. *isandedenach* (gl. in posterum) Ml. 59r. Deficiente, ut videtur, *n* articuli: *ni tucsam loun linn ishibithsa* (gl. nihil intulimus in hunc mundum) Wb. 29ᵇ.* Pluralis numeri dativus et accusativus: *rofitemmarni bes sonirt*

* Fortasse: *ishi iarfaigid* (gl. in inquisitionem) Ml. 31ᵃ, nisi potius sic interpretandum est: haec est inquisitio.

forniressi isnaib fochidib (scimus firmam esse fidem vestram in tribulationibus) Wb. 14ᵇ. *ni ecen anísiu dogrés isnaib sonaib hibí cosmailius* (gl. hoc non in omnibus consimilibus vel univocis solet fieri, Pr. 8, 1, 6) Sg. 138ᵇ. *isdia bendachthe isna bidthu* (gl. benedictus in saecula) Wb. 4ᶜ. *isna cammaigthiu* (gl. oblicationes) Ml. 48 r. Eodem modo libri inferioris aetatis interdum *s* pronominis relativi servarunt ut in hoc exemplo: *'sa tacraid ocus 'sa timsaighit* (in quo conveniunt et in quo concurrunt) ap. O'Don. 132; quem usum nostri codices ignorant, cf. p. 341 sq.

Denique animadvertenda est geminata *n* praepositionis ante pronomina: *innachomalnad et inna precept* (gl. attende lectioni; i. e. in eius impletione et doctrina) Wb. 28ᵈ. *asrochoili innachridiu* (gl. qui statuit in corde suo) 10ᵇ. *afil innarcridiuni* (gl. scripta in cordibus nostris) 15ᵃ. *hóre attá innarleid* (gl. si deus pro nobis; i. e. in latere nostro) 4ᵇ. *innandig ... innallíthu* (in eorum potum, in eorum dies festos) 27ᵃ. *ɔtetarthet hil. innaninni* (gl. comprehensiva; i. e. comprehendunt pluralitatem in significatione sua) Sg. 73ᵃ. *innagenitin* (in eius genetivo) 75ᵇ. *doinnasatar inna piana hilnni innacorpu 7 innananmana* (tribuentur poenae ... in eorum corpora et in eorum animas) Ml. 30ᵃ. *airndrisse .i. rethait uisci innamedón son* (gl. erratam venis fontium; i. e. fluunt aquae in media ipsa) 33 r. Tamen etiam: *inandais* (in eorum acervo) Ml. 54 r.

Praepositio *in* cum pronominibus suffixis pro dativo. Sing. 1. pers.: *atá spirut dée indiumm* (est spiritus dei in me) Wb. 10ᵇ. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (si est spiritus sanctus in me) 11ᵃ. 3. pers. masc.: *nanglanad tri ithirgi connabáe nii indid* (gl. probet se ipsum homo; i. e. purget se per paenitentiam, ne sit quidquam in eo) Wb. 11ᵈ. Fem.: *intairissem donairissid indi* (firmitas qua perstatis in ea, fide; *iress*, fem.) 14ᵃ. Plur. 1. pers.: *conroib irgal désercce inspirto indiunn* (gl. spiritum ferventes; i. e. ut sit fervor amoris spiritus in nobis) Wb. 5ᵈ. *indiunni* (in nobis) 14ᶜ. 22ᵃ. 2. pers.: *corro aitreba indiib* (gl. induite vos dominum; i. e. ut habitet in vobis) Wb. 6ᵇ. *ó neurt deachte aneséirgesin indibsi* (gl. vivemus ex virtute dei in vobis) 18ᵇ. 3. pers.: *comthinól innanóib asberr tempul doib hóre atreba cr. indib* (gl. crescit in templum sanctum; i. e. communio sanctorum dicitur templum iis, quia habitat Christus in eis) Wb. 21ᵃ. *leth ṅgotho indibsem* (dimidium vocis in eis) Sg. 5ᵃ. *isde dobiur forcell dineurt inna deserce robói indibsom* (gl. supra virtutem voluntarii fuerunt; i. e. de eo do testimonium, de virtute amoris, qui fuit in eis) Wb. 16ᵃ.

Accusativi haec repperi exempla: *articfea indsom briathar* (nam veniet in illum verbum) Wb. 4ᵈ. *dubber décrad pátricc inte* (pone propinquum Patricii in ea) Tir. 3. *forceinnfitis anm̄ann inte* (desinerent nomina in eam, litteram f) Sg. 6ᵃ. *intesin* (gl. in ipsam) 199ᵃ. 209ᵇ. *toddiusgat guth nintiu* (gl. consonantes movent, vocales; i. e. movent vocem in eas) 7ᵃ. *intan domberam armenmain intiu colleir* (gl. percipere dicimur quando adcommodata aure etc.; i. e. cum applicamus mentem nostram in eos industrie) Ml. 21ᵃ. *arafóimtis intiu són* (reciperent in se) 28ᵃ.

FO (sub). Cum dativo: *fodeud* (gl. in fine; i. e. sub fine) Sg. 9ᵇ. *foen aicciund* (gl. sub uno accentu, proferuntur composita; = *fo oen*) 74ᵇ. *ni biat fo mám inna culech* (non erunt sub iugo profanorum) Ml. 48 r. *condumfel fo-*

mám pectho (gl. venundatus sub peccato; i. e. ut sim sub iugo peccati) Wb. 3[c]. *ni fó armáam ataid* (gl. sine nobis regnatis; i. e. non sub nostro iugo estis) 9[a]. *bieit anamait foachossaib som* (erunt eius inimici sub pedibus eius) 32[a]. *foichlorib* (gl. sub curatoribus) 19[d].

Cum accusativo: *diagmani fobaithis* (subimus baptisma) Wb. 3[a]. *tect fosmachtu rechto* (ire sub ritus legis) 19[d]. *retecht fobathis* (antequam subeant baptisma) Tr. 55.

Coalescit, ut praep. *do*, cum articulo: *inne bess fonfogursin* (sensus qui sit sub hac voce) Wb. 12[d]. *fonchath* (gl. sub Marte) Sg. 44[a].

Exempla pauca cum pronominibus suffixis: *cia dodchommar foi* (quamquam subiimus eam, circumcisionem, *tóbe* neutr.) Wb. 23[d]. *dochruthugud inna liter foib* (gl. ad earum formas; i. e. ad formationem litterarum sub eis) Sg. 4[a].

FOR, rarius FAR, non tangens *s* articuli et pronominis relativi (p. 51). Significatione convenit fere cum praep. germ. *über*, lat. *super* (= *supra* et *de*), sed etiam cum germ. *auf*.

Cum dativo: *cen chaille foraciunn* (gl. non velato capite, mulier; i. e. sine velamine super caput suum) Wb. 11[c]. *arnáp foróil arcumachte foramogaib* (ne sit imperiosa potestas eorum, dominorum, de eorum servis) 27[c]. *forgare for deib* (imperativus de dis) Sg. 161[b]. *doloscud foraltóir* (ad comburendum in altari) Wb. 10[d]. *líntar lán difín foraltóir demne* (gl. calix daemoniorum) 11[b]. *for bélib* (gl. caritas ficta; i. e. in labiis) 15[d]. *robbói foraindsliucht som* (fuit in sensu eius, ei in animo) Sg. 178[b]. *arna conroib dethiden forneuch* (ne sit cura in quoquam) Wb. 15[d]. *forcach réit* (gl. incontinentes; i. e. in quavis re) 30[c]. *forbrethir* (gl. qui in faciem gloriantur et non in corde; i. e. secundum verbum, in verbo) 15[d]. *farnóeṅdeilb, fornóinṅdeilb* (secundum idem exemplar, est, sunt) Sg. 90[b]. 201[b]. *far diull nois.* (secundum declinationem nominis), *far cétnu diull* (secundum primam decl.), *far diull tan.* (secundum secundam decl.), *for deib ṅdíllib* (secundam duas decl., est, sunt) 27[a]. 90[b]. 106[b]. Cum pron. poss. infixo: *dogni atóirandsa dam u. fortchiunn* (fac hoc signum etiam u in capite tuo) Inc. Sg.

Ante articulum et pronomen relativum: *adoparar cachdia forsindaltoir* (offertur cotidie in altari) Wb. 20[d]. *lobre et immomon forsinmug* (humilitas et timor in servo, decet) 8[b]. *am nád robe mesrugud forsindimmarmus nibia mesrugud forsindígail* (gl. quicunque sine lege, peccaverunt, sine lege peribunt; i. e. ut non fuit moderatio in peccato, non erit moderatio in vindicta) 1[d]. *indaiccend bias forsindainmnid isé bias forsnaib camthuis.* (gl. oliqui casus generalem accentuum regulam servant; i. e. qui accentus erit in nominativo, is erit in casibus obliquis) Sg. 207[a]. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15 r. *dilus bis forsnaib cairrib* (de herba quae est in saxis) Tr. 115. *saingné fornaib gnímaib inna preceptore* (lege *forsnaib*; proprius habitus in factis praeceptorum) Wb. 5[a]. *dindriuth forsanobith* (gl. quis vos impedivit? i. e. de cursu, in quo estis), *dindriuth forsataith* (gl. qui conturbat vos; i. e. de cursu, in quo estis) 20[b]. Sed etiam: *indaltóir foranidparat* (altare in quo immolant) Wb. 5[b]; itaque uno eodemque loco: *den chamull forambói* (de camelo, in quo fuit), *dinchamull indiumsa 7 innandrochgni forsarobae* (de camelo superbiae et malefactorum in quo fuit) Tr. 60.

Cum accusativo: *nipsa tróm fornech* (gl. nulli onerosus fui) Wb. 17[c]. *ni-*

taibrid fornech ní nád accobra (gl. ne ponatis offendiculum fratri; i. e. ne inferatis in quemquam quidquam, quod nolit) Wb. 6[c]. *isassu linn scarad friarcorp massu diing anrogadammar .i. techt innarcorp fornem* (gl. bonam voluntatem habemus magis peregrinari de corpore et praesentes esse ad dominum, 2. Cor. 5, 8; i. e. est acceptius nobis separari a corpore nostro, si est impossibile quod petivimus, id est venire in corpore nostro ad caelum) 15[c]. *ni for torbe nimdíbi tra dotéit som act isformolad iudeorum* (gl. quae utilitas circumcisionis?... primum quidem credita sunt illis eloquia dei; i. e. non ad utilitatem circumcisionis ergo transit ipse, sed ad laudem Iudaeorum) 2[a]. *indbendacht doratad forabracham* (benedictio data supra A.) 19[b]. *ní dodígail forfírianu tuccad recht* (gl. iusto non est lex posita; i. e. non ad vindictam in iustos) 28[a]. *intain dombéra dígail for pecthachu. do thabairt diglæ for pecthachu* (cum dat, ad dandam vindictam in peccatores) 25[d]. 32[c]. *doberat maldactin forcách* (gl. quorum os maledictione plenum est; i. e. qui ferunt maledictionem super quemvis) 2[a]. Cum pron. poss.: *duthabairt diglae do dia formunaimtea* (ad tradendam ultionem deo super inimicos meos) Ml. 54r.

Ante articulum et pron. rel.: *ducorastar dia ðeilb mordraige 7 firboith forsinní duuid* (iniecit deus imaginem magnae dementiae et viri stulti in Davidem) Ml. (Goid. 20). *inpeccad bis forsinmertrich .i. corp inna pecthe bite forsinmertrich* (peccatum quod est in meretrice, id est corpus peccatorum quae sunt in meretrice; acc. pro dat., nisi statuenda est neglegentior scriptio articuli) Wb. 9[d]. *beim foris inso forsaní asrubart riam* (explicatio haec de eo quod dixit antea) 9[c]. *forsnahí comalnatar toil dǽ* (gl. pax super illos; i. e. super eos qui implent voluntatem dei) 20[d]. *beim foris inso forsna dligetha remeperthi* (explicatio haec de legibus antedictis) 13[a]. *ordd abbgitir dorat forsna consona* (ordinem alphabeti dedit consonis) Sg. 23[b]. *isgnath hisalmaib aitherrech forsnasunu cétn[u]* (usitata est in psalmis variatio de isdem vocibus) Ml. 52r. *doratad fornanaimdea* (gl. pro ultione hostium; i. e. quae data est super hostes; rectius *forsnanaimtea*) 36r. *intí forsaforcongair* (is cui imperat) Sg. 161[b]. *hisindí forsanairisedar ingním* (in eo, in quem fiet actus) 139[b].

Praepositionis cum pronominibus suffixis iunctae exempla. Sing. 1. pers.: *isform féin doreg hitossuch* (gl. numquid Paulus crucifixus est pro vobis? 1. Cor. 1, 13; i. e. in me ipsum vertar primum) Wb. 7[d]. *comalnid annupredchim niepur brithemnact fornech na form féin* (gl. neque me ipsum iudico; i. e. implete quod praedico, non dico iudicium de quoquam nec de me ipso) 8[d]. *corrofessid file cuimrecha formsa* (gl. ut vos sciatis quae circa me sunt, vincula) 23[a]. 2. pers.: *ni arichthi occo arisdirdith dée dobeir dígail fort* (gl. dei minister est vindex in iram, potestas) Wb. 6[a]. *intain dorratad grád fort* (gl. impositione manuum presbyteri) 28[d]. *arbiith galar neclis fortsu* (gl. propter stomachum tuum, vino modico utere) 29[a]. 3. pers. masc.: *tabairt díglae foir* (gl. annuntietur nomen meum; i. e. datio vindictae in eum, Pharaonem) Wb. 4[c]. *na taibred dimiccim foir* (gl. non iudicet, manducantem) 6[b]. *intí dothuit foir* (is qui cadit super eum, lapidem) 4[d]. *doecmalla foir* (colligit in se) 9[d]. *octabairt bendachtae foir hirriucht ésau* (gl. Iacob sub manibus non agnoscit; i. e. in danda benedictione super eum in forma Esau) Tr. 85. *gním uad feissin foir feisin* (actio a se ipso in se ipsum) Sg. 209[b]. *isdiall fem. file fair* (gl. feminini praevaluit declinatio,

nominis cupido) 93ᵇ. *ni fuirmi nech dimiccim foirsom* (gl. ipse a nemine iudicatur, spiritus) Wb. 8ᶜ. Fem: dat.: *éitset frisinprecept et berat brith fuiri* (gl. ceteri diiudicent; i. e. audiant doctrinam et ferant iudicium de ea) Wb. 13ᵃ. *ordd airic fil fuiri* (gl. post omnes ponitur, littera x; i. e. ordo inventionis in ea) Sg. 4ᵇ. Acc.: *is forrae fadisin doroacht* (gl. mentita est iniquitas sibi; i. in se ipsam venit, versa est) Tr. 3ᵃ. Plur. 1. pers.: *túargabad fornn aire fochide nád túargabar nert* (gl. gravati sumus supra virtutem) Wb. 14ᵇ. *dígal fornn mani cretem* (vindicta in nos, si non credimus) 30ᵇ. *líit fornn aepert* (blasphemia in nos eius dictio) 2ᵃ. *badhé inmesso doberthar forrn* (gl. sic nos existimet homo) 8ᵈ. 2. pers.: *conroib delb inspirito foirib* (gl. det vobis roborari per spiritum eius in interiore homine, deus) Wb. 21ᵈ. *gaibid armma dǽ foirib* (sumite arma dei in vos), *act robed arma dæ foirib* (modo sit armatura dei in vobis) 22ᵈ. *ciadsléinech fuirib* (gl. quis vos impedivit veritati non oboedire?) 20b. *diarnirdil furibsi et conabad fír anasbermis* (gl. olim putatis quod excusemus nos apud vos? 2. Cor. 12, 19) 18ᵃ. *ni dothabairt toirse fuiribsi anísiu* (gl. non ut contristemini) 14ᵈ. 3. pers. in forma dativi: *ecosc nabstal forib et ni ténat ambésu* (habitus apostolorum in eis et non faciunt eorum mores) Wb. 24ᵃ. *graif foraib* (gravis in eis, syllabis), *isgraif bis foraibsom* (gl. in lectione gravantur) Sg. 213ᵃ. 207ᵃ. Forma accusativi: *bás naill conutecht forru* (ut alia mors veniat super eos) Ml. 30r. *forg[are] forru* (imperium in eos; mox: *forgare for deib*) Sg. 161ᵇ. *dígal rectide forru* (gl. per legem iudicabuntur) Wb. 1ᵈ. *huissi do dígail forru* (gl. vasa irae apta in interitum) 4ᶜ. *docoith dígal forru* (gl. prostrati sunt in deserto) 11ᵃ. *rosíu docói grád forru* (antequam veniat gradus eis) 29ᵃ. *messimmirni forrusom* (iudicabimus de eis) 9ᶜ. *isairi dem líimse forrusom díltud eisséirgi cr.* (gl. si mortui non resurgunt neque Christus non resurrexit; i. e. propterea est item secundum me in illis negatio resurrectionis Christi) 13ᵇ. Est tamen interdum alternatio inter utramque formam: *nipo hetóir dorat dígail foraib* (gl. sustinuit in multa patientia, deus) Wb. 4ᶜ. *ritecht gráid forib* (gl. probentur primum; supra *forru*) 28ᵉ.

2. Praepositiones, quas sequitur dativus: *ó* (*ua*), *as* (*a*), *is*, *ós*, *oc*, *di* (*de*), *du* (*do*), *con*, *ren*, *iarn*; *fiad*.

Ó (a, ab), soluta UA (*oa*, praemissa *h* saepius *hó*, *hua*, p. 48), etsi cum pronominibus suffixis tertiae personae utriusque numeri induit formam UAD, inficit tamen sequentes consonas semperque alias nuda manet *ó*, *ua*, non solum ante vocales, sed etiam ante articulum, cuius vocalis absorbetur.

Exempla: *óthossuch* (gl. primitius, i. e. ab initio) Wb. 7ᵇ. *conda marb hóthoil cholno am. cr.* (gl. Christo confixus sum cruci; i. e. ut sim mortuus a voluntate carnis ut Chr.), *bad hothoil infognam* (gl. cum bona voluntate servientes) 19ᵃ. 22ᵈ. *uathecmungg gnímo* (gl. ab aliquo eventu, imponitur agnomen) Sg. 28a. *hua cheinn* (gl. a testa) 52ᵇ. *am. forcantar cathchomnidi ho sacardd hi tos[u]ch 7 mbaithsetar 7 am. noingter iarum ho epscop. sic dana intindarscan iohain forcital innan doine 7 ambaithsed hitosuch 7 rooingthea iarum ho christ .i. rofoirbthiged ho christ 7 forcnad ingním tindarscan iohain* (ut instituuntur catechumeni a sacerdote primum et baptizantur, et ut unguntur postea ab episcopo, sic ergo incepit I. institutionem hominum et eorum baptismum primum, et uncti sunt postea a Christo, id est perfectum est a Chr. et finitum

opus quod incepit I.) Tr. 2ᵃ. *ocach indirgi* (gl. omni iniquitate, repleti), *ocech cenélu serbe* (omni genere malitiae, plenum os) Wb. 1ᶜ. 2ᵇ. *ó cach athig* (gl. omni vento, circumferamur) 22ᵃ. *anasberaid hó bélib* (quod profertis e labiis, quod dicitis) 7ᵈ. *óduthracht* (gl. ex animo, facientes voluntatem dei), *hua duthracht* (gl. ab affectu mentis, proficiscitur) Wb. 22ᵈ. Sg. 3ᵃ. *mani erthroitar hua dia* (nisi prosternitur a deo) Ml. 48r. *ó soilsi etarcni dé* (gl. a lumine deitatis, recedens) Wb. 1ᵇ. *is hosuídib ropu esartae* (gl. quibus Christus est expalmatus, alaphis) Tr. 94. *airbit comśuidich. oafograib liter naile maduellatar* (gl. simplicia, esse debent elementorum nomina; i. e. nam erunt composita e sonis litterarum aliarum, si declinentur) Sg. 4ᵇ. *hua fóisitnib innandáne frisgniat 7 ataimet* (gl. a professionibus derivata, ut mechanicus grammaticus) 33ᵃ. *ó folt* (gl. acsi decalvetur, mulier; i. e. capillo) Wb. 11ᵃ. *ó fugull* (gl. iudicio contendit; in eodem loco: *fugall*, *fugell*, gl. negotium adversus alterum) 9ᵃ. *ua lenomnaib* (gl. a lituris, dicitur litera) Sg. 3ᵇ. *áramtar duidchi sidi ónach fochun ailiu* (gl. nulla alia causa semivocales putabant φ et ϑ et χ) 6ᵃ. *ó adchaib seodoapos.* (gl. fluctuantes; i. e. flatibus pseudapostolorum) Wb. 22ᵃ. *o aimsir bicc* (a parvo tempore) 5ᵃ. *hó airegas* (gl. a principio, credidit) 7ᵃ. *ó ilballaib* (e variis membris, compositum corpus), *ó ilbélrib* (variis linguis, locuntur) 12ᵃ. 12ᵇ. *ohiris inamiriss* (gl. subvertunt universas domus, seductores) 31ᵇ. *óeritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *hua imbiud innanamat* (gl. aquis magnis; i. e. abundantia hostium) 50r. *huath remglicci* (gl. pervicacia) 22r. *ualailiu mud* (alio modo) Sg. 25ᵇ.

Ante articulum: *ondaneulus* (gl. inscientia), *óndintólu* (gl. exundantia, abl.) Cr. 37ᵈ. 39ᵃ. *huandaisledn* (gl. articulo) Ml. 56r. *huanderigim* (gl. questione) 32r. *huandfailti* (gl. hilaritate) 53r. *huandfairsingmenmnaigi slain* (gl. magnanimitate salva) 43r. *cid asbere siu óndfogur* (gl. si bene dixeris spiritu; i. e. quid dices tu voce?) Wb. 12ᵈ. *huansuidiu biuc* (gl. modica sessione) Ml. 47r. *athscribend onphapa leo* (rescriptum a papa Leone) Cr. 40ᵃ. *uisse inboill dóass ónchiunn* (gl. caput ex quo totum corpus compactum et connexum) Wb. 22ᵃ. *huanchosmailigiud* (gl. comparatione) Ml. 26r. *ón bunud* (gl. a principali, accepit) Sg. 33ᵇ. *honaib selib eritib l. honaisleidmenaib,* (gl. sputaminibus susceptis), *honaib buillib* (gl. colophis, gl. alaphis) Tr. 3ᵇ. (91. 92. 93.) *onaib rechtdírcidib* (gl. a legislatoribus) Sg. 44ᵃ. *huanaib cosaib hilignidib* (gl. iligneis pedibus, lectuli) 33ᵇ. *huanaib loiscthib* (gl. adustionibus) Ml. 55r. *huanaib cellorib* (gl. ex promptuariis) 12r. Ante pronomen possessivum infixum vel relativum: *huammuintir féin son* (gl. propriis proditus; i. e. a mea ipsius familia hoc) Ml. 20r. *huat etarcnu .i. huat ingnu* (gl. cognitione mea profundiora intellexisti; i. e. intellectu tuo, cognitione tua) 27r. *isuambraithrib arfoemat* (gl. a fratribus suis, sumunt decimas; = *ua-an-braithrib*) Wb. 34ᵃ. *ombí, uambiat, oambiat* (a quo est, sunt) Sg. fq. *huandirrudigeddar* (a quo derivantur) Sg. 33ᵃ. *insians ondid accobor linsa icc cáich* (gl. volo vestra verba sensu meo loqui ut alios instruam, 1. Cor. 14, 19; i. e. sensus e quo est voluntas in me salvandi quemvis) Wb. 12ᵃ. *huambí nuall* (gl. tria; i. e. a quibus fit clamor) Tr. 10.

Praepositio cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *berir animchomarc uáim* (gl. saluta Priscillam et Aquilam; i. e. offertur eorum salutatio a me) Wb. 31ᶜ. *manudfel inspirut nóib indiumsa nábith fochunn uaimm fein domaeniduch*

(gl. si cum gratia participo, quid blasphemor? 1. Cor. 10, 30) 11ᵉ. *rochúala uaimse* (gl. doctrina quam adsecutus es; i. e. quam audivisti a me) 28ᵉ. *commari farndígal huaimse iscoru dúibsi ón* (gl. si esurit inimicus tuus, ciba illum, Rom. 12, 20) 5ᵈ. *duchooid huaimse hitíre connacht* (abiit a me in terras C.) Tir. 11. 2. pers.: *léic úait, léic uáit* (sine a te, omitte) Wb. 6ᶜ. *cuire huait* (gl. tolle) Cr. 32ᶜ. *ní rohéla uáit* (gl. tu fili mi confortare in gratia) Wb. 30ᵃ. *conabad éicen doberad ní domsa huaitsu act combad tol* (gl. ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium) 32ᵃ. *ní sochude rochretti doneuch rochualammarni huaitsiu* (gl. domine, quis credidit auditui nostro? i. e. non multi crediderunt ei quod audivimus a te) 5ᵃ. 3. pers. masc. neutr.: *isdo iscoir indocbáal arishúad cach necne* (gl. soli sapienti deo: i. e. ei debetur gloria, nam ab eo est omnis scientia) Wb. 7ᶜ. *combed húad nuggabad alocc* (ut ab eo acciperet locum suum) Tir. 13. *gním uad feisin foir feisin* (gl. reciprocum; i. e. actio ex eo ipso in id ipsum) Sg. 209ᵇ. *huad fadisin flaith 7 brithemnacht* (gl. regalis suique generis) Ml. 53r. *arenindarbe analchi ood* (ut abigat vitia a se, homo) Cam. Fem.: *indliter huatinscana inchetna persan isuadi dam intinscanat inna aimsir olchenæ* (gl. sciendum, quod principalem literam quamcunque habuerit positio verbi, in suo loco servamus per omnem declinationem, ut amo amavi, erro erravi etc., Pr. 8, 15, 84; i. e. littera a qua incipit prima persona, ab ea etiam incipiunt tempora cetera) Sg. 157ᵇ. *aidlignitir dam uadisi* (gl. post omnes literas, quibus latinae dictiones egent, ponitur litera x) Sg. 4ᵇ. Plur. 1. pers.: *inbértar epistli uáin* (num ferentur epistulae de nobis?) Wb. 15ᵃ. *ni uainn raucsat ní accatar linn* (gl. non secundum traditionem, quam acceperunt a nobis, ambulant) 26ᵇ. *sochide rodascrib húan* (gl. nonnullis ad transcribendum dedimus) Cr. 32ᵇ. *ní lanech hudin alaile* (gl. domini sumus; i. e. non cuiusquam e nobis alter est) Wb. 6ᵇ. *am. fongní cach ball dialailiu isinchorp arafogna talland cáich uanni dialailiu arammi óin chorp hí cr.* (gl. omnia membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt, ita et Christus) 12ᵃ. *cofesid fiss scéel uánni* (gl. ut cognoscatis quae circa nos sunt) 27ᶜ. *doneuch rochuale cách huanni* (gl. quis credidit auditui nostro? i. e. ei quod quisque audivit a nobis) 5ᵃ. 2. pers.: *nipo uáib act ba o apstalib* (gl. an a vobis sermo dei processit?) Wb. 13ᵃ. *berar animchumarcc hudib* (gl. salutate Priscillam et Aquilam) 7ᵇ. *ní dúibsi issóibud spiritalia uainn dúibsi et carnalia uáibsi dúnni* (gl. si nos vobis spiritualia, documenta, seminavimus, magnum est si vestra carnalia metamus? 1. Cor. 9, 11) 10ᵈ. *niba óin gebas ambuáid huáibsi* (qui sumet victoriam, de vobis, ne unus sit) 11ᵃ. 3. pers.: *cách alethó dib* (seorsum quisque de iis) Tir. 8. *condan fírianichthi úadib* (ut simus iustificati ab eis, peccatis) Wb. 2ᵈ. *farnimchomarc uaidib úili* (gl. salutant vos quicunque sunt fratres; i. e. vestra salutatio ab eis omnibus), *berir doimchomarc uaidib* (gl. salutant te qui mecum sunt omnes), *berir doimchomarc huaidib huili* (gl. salutant te etc.) 24ᵇ. 31ᵈ. 32ᵃ. *huadib féissnae* (gl. per se) Sg. 144ᵃ. *tecmaing dam buith briath. huadibsem ut uilico ondí asuilicus* (gl. dignitatum nomina pleraque ex verbis vel nominibus nascuntur quae faciunt verba ut consul a consulendo; i. e. accidit etiam ut sint verba ex eis, nominibus, ut vilico a vilicus) 156ᵃ.

AṢ (e, ex), in compositione AS, ASS, ES, ESS, alternat cum A sicut particula inseparabilis *es-* (gall. vet. *ex-*, p. 49) cum *e-*, post utramque formam

servato statu primitivo consonarum (p. 179). Forma originaria *as*, *ass* praeter compositionem integra manet ante articulum et pronomina quaedam.

A: *arberr ciall cech muid ainfinit* (gl. infinita pro omni accipiuntur modo; i. e. profertur intellectus cuiusvis modi ex infinitivo) Sg. 190ᵃ. *indarpe aoentu* (eiectio ex unitate, fratrum) Wb. 26ᵇ. *rúna dothabairt á óensonaib* (gl. interpretatio sermonum) 12ᵃ. *ammedón indomuin ut iudei 7 assa immechtraib ut gentes* (gl. intus et foris) Tr. 72. *allatin* (e latino) Ml. 3ᵃ. *ag. anísiu, agc. anísiu* (e graeco hoc) Sg. 148ᵇ. *tintuúth abélru innalaill* (interpretatio e lingua in aliam), *abelru imbélre* (gl. interpretationem, habet) Wb. 12ᵇ. 13ᵃ. *comscugud abás imbás. abás imbethith* (immutatio e morte in mortem, e morte in vitam) 13ᵈ. *túath dǽ adóiri* (gl. resurrectio iam facta; i. e. populus dei e captivitate) 30ᵇ. *ruri anacht trimaccu asurnn tened* (dominus qui servavit tres filios e furno igneo), *in[n]aingel tarslaic petrum aslabreid* (angelum qui liberavit P. e catena) Colm. h. 29. 33. *a persin innaní asbeirtis* (e persona, parte, opinione eorum qui dicebant), *apersin indiudidi asbeirsom anisiu* (e p. Iudaei dicit hoc) Wb. 4ᶜ. 5ᵃ. *intan labratar indfilid apersin innandea* (gl. per poëtarum προςωποποιΐας, id est conformationes vel per responsa dei) Sg. 162ᵃ. *a cáin* (gl. a fratre, educitur Abel in agrum) Tr. 120. *atuaith ituiáith* (e populo in populum, e regione in regionem) Wb. 15ᵈ. *atir tairngeri* (e terra promissionis) Tr. 130.

AS, ASS: *na ilchialla asindóinrainn* (gl. profundae multitudinis sunt capaces; i. e. variae significationes ex eadem parte) Sg. 197ᵃ. *isdo imthrenugud ón as ind fetarlaici* (est ad confirmandum id e vetere lege) Tr. 39. *arbertar as nóen tarmoirciunn* (gl. ex eadem forma) Sg. 33ᵃ. *hore am essaminse precepte asmochuimriug islia de creitfess* (gl. quae circa me sunt, vincula, magis ad profectum venerunt evangelii; i. e. quia sum constans praecipiendi e captivitate mea, eo plures credent), *hóre nopredchimse asmochuimrigib* (gl. confidentes vinculis meis) Wb. 23ᵇ. *tresinfuil storidi doreiset assathóib* (gl. redemptionem per sanguinem eius; i. e. per sanguinem historicum qui effusus est ex eius latere) 20ᵈ. *assa immechtraib* (ex eius extremis; v. supra) Tr. 72. *cenascur sáitha asachiunn act etardibe* (gl. poenas solvent in interitu in aeternum a facie domini) Wb. 25ᵈ. *manid tesarbi ní dimaith assagnímaib* (gl. si omne opus bonum subsecuta est, vidua; i. e. si non defuit quidquam boni ex operibus eius) 28ᵈ. Eodem pertinere videtur formula comparativum augens *messa assamessa, moo assamoo* etc. (cf. p. 277). *istacáir dúnn acháin fochell asarchorp* (gl. omnes nos manifestari ante tribunal Christi oportet, ut referat unusquisque propria corporis sui, 2. Cor. 5, 10) Wb. 15ᶜ. *ascaching donforslaice taithmet anma ignatí* (ex omni periculo liberet nos memoria nominis Ign.) Colm. h. 18. *clerich herenn dollotar dairi patraicc ascechsét* (clerici Hiberniae venerunt ad custodiendum P. ex omni via) F. h. 61.

Coniunctae praepositionis cum pronominibus suffixis exempla quaedam: *ni béram ass* (non feremus ex eo, mundo, quidquam; *bith*, mundus, masc.) Wb. 29ᵇ. *intan aramberar ciall breth. gníma ass. intan aramberar ciall chesta ass* (si profertur intellectus verbi activi, passionis, ex eo, vocabulo) Sg. 148ᵇ. *intan aramberar gnim eissi. intain aramberar cesad essi* (si enuntiatur activum, passivum, ex eo, participio; *ranngabál*, partic., fem.) 196ᵇ. *rúna dothabairt á óensonaib et precept essib iarum* (gl. interpretatio sermonum) Wb. 12ᵃ. *ni tucthar cenn*

essib (gl. genealogiae indeterminatae; i. e. non percipitur finis ex eis) 27[d]. *bertar drogními essib* (feruntur malefacta ex iis, membris) 25[c]. *arbertar im̃ atuisil esib etir huath. 7 hil.* (gl. in i duo sunt denominativa ut plerisque videtur indeclinabilia, frugi, nihili, a fruge, nihilo, Pr. 4, 2, 7) Sg. 51[b]. *arberr ciall innan ule mod eissib* (gl. participia potestate et vi significationis omnes continent modos) 190[a]. Ceterarum non legi exempla; licet conicere *asum* (e me), *asut* (e te), *asunn* (e nobis) etc.

ÍS (infra) et ÓS (super), oppositae significatione praepositiones, ut adi. *ísil* (inferus), *uasal* (altus), subst. *íchtar* (inferior pars), *ochtar* (superior pars).

ÍS: *hís bronnait* (gl. infra ventriculum) Sg. 46[a].

ÓS, soluta UAS (*huas*): *oscech anmimm ainmnigther* (gl. nomen quod est super omne nomen quod nominatur) Wb. 21[a]. *isnaib rendaib fail húas gréin* (in signis quae sunt supra solem) Cr. 18[c]. *eter litre ni huas litrib* (gl. ut Latini in versu scribebant, notam aspirationis Graeci), *huas litir suidigthir leo* (gl. nunc autem dexteram eius partem supra literam ponentes, Pr. 1, 8, 47) Sg. 17[b]. *húasill.* (gl. supra syllabam) 68[b].

Exempla cum pronominibus suffixis: *críst issum críst uasum* (Christus infra me, Chr. supra me) Patr. h. *drochet bethad bíd issum bennacht de athar úasum* (pons vitae sit infra me, benedictio dei patris supra me) Sanct. h. 4. *isósib* (gl. super omnes; i. e. est super eos) Wb. 2[b]. Inde supponendae formulae *isut*, *uasut*, *isunn*, *uasunn* etc.

OC (interdum *uc* in L. Ardm., *ic* ap. Corm.), cui conferenda subst. adi. *ocus* (propinquitas, vicinus) et coni. *ocus*, *acus* (et), respondet lat. *iuxta*, *prope*, *apud*, praesertim cum infinitivo sive substantivo verbali supplens participium praesentis.

Exempla: *comchetbaid són ocdenum in pectho* (consensio haec in faciendo peccato) Tr. 102. *napa chondarcell ocfocru apecctha dochách* (gl. nemo contemnat te et mone illos; i. e. ne sis connivens in monitione sui cuique peccati) Wb. 31[c]. *ocuain et airlicud* (gl. benignas; i. e. in commodando et praebendo) ibid. *oc asgnam glo. et hono.* (in acquisitione gloriae et honoris) 1[c]. *óis foirbthe bíte ocbaithius* (gl. puerorum custodes, gl. paedagogi, 1. Cor. 4, 15) 9[a]. *biuusa oc irbáig* (sum in gloriatione, glorians, glorior), *ató occombáig friss* (gl. in quo laboro certando; i. e. sum certans cum eo, certo cum eo) Wb. 16[d]. 26[d]. *ocnertad neich roprecad dúibsi* (gl. laboravit in vobis; i. e. confortans quod praedicatum est vobis), *occomalnad soscéli* (gl. laborant in domino; i. e. implentes evangelium) 7[b]. *ni fóisitis déicsin agnúsa iarmbid dó ocaccaldim dé oc tindnacul recto dó* (gl. fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus eius, 2. Cor. 3, 7; i. e. non sustinebant videre eius faciem, postquam fuit in collocutione dei in acceptione legis) 15[a]. *robói hirúnaib inna deacte octuiste dúile* (fuit in mysteriis deitatis in creatione mundi) 5[c]. *nipu imdu do inmann cid trén octecmallad* (gl. scriptum est: qui multum habuit non abundavit; i. e. non fuit abundantius ei manna quamvis sollerti in collectione), *nipu lugu achuitsidi ciabo lobor octecmallad* (gl. et qui modicum, habuit, non minoravit, 2. Cor. 8, 15; i. e. non fuit minor eius portio, quamvis esset vecors in c.) 16[c]. *octecht imbethil* (in eundo B.) Ml. 38r. *octabairt bendachtae foir* (in danda benedictione ei) Tr. 85. Rarius coniungitur cum nominibus locorum: *uccraith*

bilich (prope R. B.), *ucsci pátric* (prope S. P., rubum Patricii), *ucсdomnuch már criathar* (ad D. M. Cr.) Tir. 8. 9. 11.

Cum articulo: *trisincredo son gaibther ocinbaithis* (per illud credo quod canitur in baptismo) Tr. 68. *iss. asber infer intan ṁbis ocindoipred .fotuo goithimm.* (gl. fotuo; i. e. futuo) Sg. 190ᵇ. *oc na fothairсthib palnacdib* (gl. iuxta balneas: ad urbem pro iuxta urbem, ad balneas pallacinas [sic cod., leg. palat.], hoc est, iuxta balneas, Pr. 14, 3, 24; cf. p. 216) 217ᵃ.

Ante pronomina possessiva praesertim a vocalibus inchoata plerumque invenitur geminata praepositionis consona (cf. *inn* ante pronomina, supra p. 627): *fáiltiri trerath inspirito occaairitin* (gl. excipientes verbum cum gaudio spiritus sancti) Wb. 24ᵃ. *istacair censæ occa forcitul* (gl. instruite in spiritu mansuetudinis; vocis *censæ* scriptio minus certa, vix tamen leg. *æncæ*, innocentia) 20ᶜ. *occachomalnad* (gl. in his esto) 28ᵈ. *conrobad cuit doibsom occatimthirecht* (gl. obsecrantes nos communicationem ministerii, 2. Cor. 8, 4) 16ᵃ. *imba immalei do occa[r]taithchricc et occarnáinsem* (gl. quis accusabit, quis est qui condemnet? simul autem Iesus Christus?) 4ᵇ. Item: *nifil nech and occtadradso acht meisse móinur* (gl. ego relictus sum solus; i. e. in adoratione tua) Wb. 5ᵃ. Contra: *oc farningrim* (in persecutione vestra) Wb. 5ᵈ. *ocbarless* (ad commodum vestrum) 25ᶜ. *ocmothoéitse* (in aditu meo) 26ᶜ. *ocduguidiusiu* (in supplicatione tua) Ml. 22ᵃ.

Post praepositionem hanc interdum vocalis sequens, ut articuli, particulae compositae, pronominis, in *o* mutatur assimilatione: *ocondalśuidiu* (gl. circa forum: circa pro iuxta accipitur ut circa forum) Sg. 218ᵇ. *enodcainti ocondśruthsin* (gl. coniurato descendens Dacus ab Histro, Verg. Georg. ap. Pr. 11, 7, 27; i. e. coniurati ad hunc fluvium) 194ᵃ. *fubith doṅgniat cercol ocondocbáil* (gl. sunt sui cuique planetarum circuli, quos Graeci apsidas in stellis vocant, Beda de rer. nat. c. 14; i. e. quia faciunt circulum in splendore) Cr. 18ᵈ. *occoesercuin* (gl. ferro sonat fraxinus; i. e. in excisione sua) Sg. 67ᵃ. *atá ocoscribunt beos* (gl. in libro quem scribit; i. e. est in eo scribendo, scribit eum adhuc) Sg. 213ᵇ.

Cum pronomine suffixo 3. pers. sing. masc. et neutr. exempla: *hóbói mochland et mochenéel isocfrecur céill dæ atáa isocca daṁ attósa* (gl. deo servio a genitoribus meis; i. e. ex quo fuit proles mea et genus meum, in ministerio dei est, in eo sum et ego) Wb. 29ᵈ. *isoca ataaid beos* (gl. ministrastis sanctis et ministratis; i. e. in eo, ministerio, estis adhuc) 33ᵈ. *act mad oéntu dúib occa* (nisi unitas, consensus vobis est in ea re) 9ᵈ. *biith daṁ farcuitsi occa, biid arcuitni occa* (sit etiam vestra pars in eo, sit nostra pars in eo) 11ᵇ. 24ᵃ. *ní torbe lasuidiu precept doib manidénatar ferte occa* (gl. Iudaei signa petunt; i. e. non prodest apud hos praecipere iis, nisi fiunt miracula in eo, inter praecipiendum) 8ᵃ. Interdum *occo* assimilata vocali: *cid anuathath nísiu arnaroib occo* (gl. relictus sum solus et quaerunt animam meam; i. e. etiam hic unus ne sit in ea, adoratione) 5ᵃ. *rosariged manda. occo, rosariged mandatum legis occa* (contemptum est mandatum legis in eo, in perpetrando peccato) 3ᵃ. *ishécen ainmne occo* (gl. si quod non videmus speramus, per patientiam expectamus; i. e. necessaria est patientia in eo) 4ᵃ. *óin menme lib occo et óin gním* (una mens vobis in eo et una actio) 6ᵈ. Rariora ceterarum, ut plur. 1. pers.: *inspirut noeb immund innunn ocus ocunn* (spiritus sanctus circa nos, in nobis et apud nos) Mael. h.

3. pers.: *ara ruichiuir moguth occaib* (propter quod redemit servitutem apud illos) Ml. 43r.

DI alternans cum DE, significans lat. *de, ex, ab*, interdum intellectum genetivi exhibens, ut *do* dativi.

Exempla: *ní dichárachtraib* (gl. non de literis dicimus) Sg. 3ᵇ. *dinaimtib* (gl. de osoribus, dicunt) Ml. 16ᵈ. *nidichorp atóosa* (gl. non sum de corpore), *ní nádmbed arse dichorp* (gl. non ideo non est de corpore) Wb. 12ᵃ. *óin diairchinchib* (unus e principibus) 7ᵇ. *nípathé indíi beta thuicsi diiudeib nammá* (gl. vocavit nos non solum ex Iudaeis) 4ᶜ. *de iudeib ón* (gl. maxime qui de circumcisione sunt) 31ᵇ. *deiudéib dobarnaip digeintib dothit* (gl. cum Barnaba adsumpto et Tito, ascendi Hierosolymam) 18ᵈ. *dicach leith* (a quavis parte) 17ᵃ. *ni torban dom níi disin* (non prodest mihi quidquam de hoc) 12ᵇ. *disin doerrbling* (gl. unde desilit; i. e. inde desiluit) Tr. 59. *de śiu* (de hoc, ab hac parte) in Sg.: *frie deśiu* (gl. citra), *fri alpai ṅdesiu* (gl. cis Alpes) 71ᵃ. 217ᵃ. *diéis* (gl. retro) Cr. 31ᵇ. *ni derscigem nech dialailiu* (non differimus quisquam ab altero) Wb. 2ᵃ. *derscugud dineuch* (differentia ab aliquo), *do derscuguth diposit* (ad differentiam a positivo) Sg. 42ᵃ. 43ᵃ. *lán diuisciu* (plenus aquae) Inc. Sg. *lán alám ditherfochraic* (plena eius manus muneris) Ml. 36ᵇ. *islán dineuch thorṅther tresinnainmnigudsin* (gl. significat plenum esse aliquid eius quod significatur) Sg. 59ᵇ. *mór di ṁaid, mór dimaith* (multum de bono, boni) Wb. 4ᵇ. 11ᵃ. *oadcuaid rúin ícce incheneli dóine et andorigeni dia airriu demaid asber iarum dam arandath disom dimaith* (gl. obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis, Eph. 4, 1; quod fecit eis boni, etiam sitis eiusdem, boni, de bono) 21ᵈ. *ar is dilus bis forsnaib caircib dognither inchorcur buide* (nam de herba, quae est in saxis, fit purpura badia) Tr. 115.

Cum articulo: *dindínit bed śástai* (gl. Cato de agna pascenda) Sg. 39ᵇ. *din mulluch* (gl. de vertice) Tr. 140. *isdinaib preceptoribsin asrobrad* (gl. scriptum est; i. e. de his praeceptoribus dictum) Wb. 5ᵃ. *faith cach fer dinaib feraib hisiu* (gl. vere deus in vobis; i. e. propheta quivis vir ex viris his) 12ᵃ. *asoerthar dinaib imnedaib* (se liberari a passionibus) Ml. 40r. Cum pronominibus possessivis: *cododonat arnapat toirsich dimchuimregaibse* (gl. viderunt faciem meam in carne ut consolentur corda ipsorum), *confessid dam fiss scél uáimse et arnabad toirsig dimchuimriugsa* (gl. quem misi ad vos ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda vestra; ne sint, ne sitis tristes de vinculis meis) Wb. 26ᵈ. 27ᵈ. *nifetorsa dimmuintir act fiacc find* (nescio ego de familia mea nisi F. pulchrum) Tir. 11. *congaba cach desimrecht ditgnímaib* (gl. te ipsum praebe exemplum bonorum) Wb. 31ᶜ. *dimuintir drommo lías l. diamanchib* (de familia Dr. L. vel de monachis eius) Tir. 3. *facab nóib dia muintir and* (reliquit sanctum de familia sua ibi) Tir. 8.

Formulae praepositionis cum pronominibus personalibus suffixis. Sing. 1. pers.: *cid arandéntar pecthach díim* (gl. quid tanquam peccator iudicor?) Wb. 2ᵃ. *conrogbat desimrecht díim* (gl. omnia sustineo propter electos; i. e. ut sumant exemplum de me) 30ᵃ. 2. pers.: *conrogba cách desimrecht díit* (gl. exemplo esto fidelium) Wb. 28ᵈ. 3. pers. masc. neutr.: *ató occombáig friss... imgabáil desimrechte de* (gl. in quo laboro certando secundum operationem eius, Christi; i. e. certo cum eo sumens exemplum de eo) Wb. 26ᵈ. *ní óg thindnacul*

asmbeir som óre rotectsat ní de riam (gl. ut aliquid impertiam gratiae vobis spiritualis ad confirmandos vos, desidero vos videre; i. e. non integra contributio, quam dicit, quia receperunt aliquid de eo, spiritu, antea) 1ᵃ. *imforlinged mór namri de* (gl. fecit ut nos efficeremur iustitia, 2. Cor. 5, 21) 15ᵈ. Fem.: *condergensat rainn foleith di* (gl. an bene separaverint participium ab aliis partibus grammatici, quaesitum est; i. e. quod fecerunt partem per se ex eo, *ranngabál*, partic., fem.) Sg. 187ᵇ. Plur. 1. pers.: *focertam fíal diinn* (gl. nos omnes revelata facie; i. e. deponimus velum de nobis) Wb. 15ᵇ. *comminimmis angraib dúibsi dogabaal desimrechta diinn* (gl. ut nosmet ipsos formam daremus vóbis ad imitandum nos) 26ᵇ. *ní dondaum storidiu act isdinni preceptorib arisdiin asrobrad andedeso* (gl. non alligabis os bovi trituranti ... propter nos scripta sunt; i. e. non bovi naturali — an neglegentius scriptum (v. infra) pro *dindaum*, de bove? — sed de nobis praeceptoribus, de nobis dictum utrumque) 10ᵈ. *inbértar epistli uáin dothabairt testassa dinn ... dober teist dinni cretem dúibsi* (gl. numquid egemus commendaticiis epistulis ad vos? epistula nostra vos estis; i. e. num ferentur a nobis epistulae ad dandum testimonium de nobis?, fert testimonium de nobis fides vestra) 15ᵃ. *bacoir dúibsi ciadoberthe testas dinni* (gl. vobis, proficit) 15ᵈ. *conrogabthesi desimrecht dinni* (gl. nunc gaudeo in passionibus pro vobis) 26ᵈ. 2. pers.: *ní diib attáa briathar less* (non de vobis est sermo ei) Wb. 13ᵃ. *ished inso dogní colnidi diib* (gl. cum sint inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis?) 8ᶜ. *condid diib rogab cách deissemrecht* (gl. ita ut facti sitis forma omnibus credentibus) 24ᶜ. *ní áil dún tabart testassa dinn na diibsi* (gl. non nobis necesse quicquam loqui) 24ᶜ. *roerbad dúnni forcell dothabirt díbsi illaithiu brátho. guidmini airndip maith aforcell doberam diibsi* (gl. creditum testimonium super vos in die illo in quo etiam oramus semper pro vobis) 25ᵈ. *ismór indethiden file domsa diibsi* (gl. volo vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis) 26ᵈ. *ciarodbatar tirbithi aili fornn robo diliu linn dethiden díbsi* (gl. ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis; i. e. quamquam fuerunt angustiae aliae nobis, fuit propior nobis cura de vobis) 14ᵈ. 3. pers.: *ma beith nech bes maith diib* (si quis sit qui sit bonus de iis) Tir. 3. *ni sochude diib ataat and* (gl. non multi sunt nobiles; i. e. non multi ex eis sunt) Wb. 8ᵃ. *dorigénsat ... deu diib* (fecerunt deos de illis, f. eos deos) 7ᵈ. *dirogbad .a. diib* (gl. quaeritur cur in vah et ah post vocales ponitur aspiratio et dicimus quod apocopa facta est extremae vocalis cui praeponebatur aspiratio, Pr. 1, 5, 25; i. e. absumpta est a ab eis) Sg. 9ᵇ. *óendai oenlitre dodénum díb hiscribunt* (gl. singulas: Graecorum doctissimi singulas fecerunt eas literas, quippe pro th ϑ, pro ph φ, pro ch χ scribentes, Pr. 1, 5, 24; i. e. singulares, unicas litteras facere ex eis in scribendo) Sg. 9ᵃ.

Pro hac praepositione, sicut hodie (O'Don. p. 300), interdum iam in libris nostris neglegentius scriptum invenitur *do*, ut in his: *epert do techt* (dictum de adventu) Ml. 15ᵃ. *huare nad robáe ni do degnímaib leu* (gl. iter impiorum peribit; i. e. quia non fuit quidquam de benefactis in iis) 15ᵈ. *foselgatar abrathir a tunig som do fuil* (subleverunt eius fratres tunicam illius sanguine) Tr. 4ᵇ. Item cum articulo: *asbeirsom anaccobor donspirut hóre doninfet anaccobor donduini* (gl. qui scrutatur corda scit quid desideret spiritus; i. e. dicit ille desiderium spiritus, quia inspirat desiderium homini) Wb. 4ᵇ. *dondaum* (v. supra) 10ᵈ. *donaib caircib* (gl. purpura, milites Christum induunt; i. e. de saxis) Tr.

115. *madudrignius ni donaib remeperthib* (siquid feci de antedictis) Ml. 23ᵇ. *dinaib eulasaib no donaib etarcnaib* (gl. de experimentis) 19ᵈ.

DO, rarius DU, quam formam L. Ardm. et Ml. potissimum praebent, ad litteras respondens slav. *do*, got. *du*, germ. *to*, *zu* (ad), praepositio frequentissima, substantivo praemissa ad significandum dativum, qui paucis loquendi formulis exceptis (cf. syntaxin nominis) si non cum alia praepositione, cum hac coniungitur, ut *du erchradaitid* (gl. uanitati) Ml. 64r. De his et aliis exemplis cum articulo: *dond, don, donaib*, frequentissima iunctione, conferatur declinatio nominis et articuli.

Ad quam significationem proxime accedunt: *teora greca inso dondí as legendi* (gl. τοῦ ἀναγνωστέον καὶ τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ τοῦ ἀναγινώσκεσθαι; i. e. tria graeca haec pro eo quod est legendi) Sg. 148ᵇ. *cesu meinciu aranecar uerbum do epert donaib huilib rannaib arecar dam cidso indhuatad no. de epert doib* (gl. licet pro omnibus dictionibus dicere verba, frequentique usu hoc approbatur, nec non etiam nomina, sed raro ut Virgilius in VI. Aeneidos: foliisque notas et nomina mandat, Pr. 8, 1, 1; i. e. etsi saepius invenitur verbum dictum pro omnibus partibus, invenitur etiam, quamvis raro hoc, nomen dictum pro iis) 137ᵇ. De usu huius praepositionis praesertim cum pronominibus pro nominativo vel genetivo vid. syntaxin.

Profert eadem, sicut praep. *ar*, intellectum aut loci et temporis, tam in statu quietis quam post verba motionis, aut causae.

Exempla praepositionis locum designantis in statu quietis: *itoimtiu nábad do hierúsalem* (in cogitatione se non esse Hierosolymis) Wb. 16ᵈ. *doluc innanan-m̄an inchoisc ceníuil* (gl. in aliis loco cognominum aliorum agnomina, accipiuntur, Pr. 2, 5, 24), *do luc infinite* (gl. loco infinitivorum, ponuntur) Sg. 28ᵇ. 154ᵇ. *conid riagolda caro dondainm̄nid inchrutsin* (gl. eius quod est caro diminutivum caruncula: vetustissimi etiam nominativum haec carnis proferebant qui magis rationabilis est ad genetivum ... itaque eius, quod est caro, diminutivum caruncula est, ut virgo virguncula etc., Pr. 3, 3, 17; i. e. ut sit regulare caro in nominativo hoc modo) 93ᵇ. *doainm̄nid* (in nominativo) 64ᵃ. Post verba motionis: *luid duardd machae*, *luid conchad duart machae* (ivit Ardmacham, ivit C. A.) Tir. 15. *ni epur frib innalmsin berar do hierus.* (non dico vobis eleemosynam quae feratur Hierosolyma) Wb. 16ᵈ. *iarnatabairt ho filisnib do hierusam.* (gl. arca in Hierusalem revocata; i. e. a Philistaeis Hierosolyma) Ml. 2ᵇ. *nad tintaesiu allatin do gregaib* (noli id vertere e latino in graecum) 3ᵃ. *ho sleib do sleib* (e monte in montem) 29ᵈ. *cid do uáir* (gl. etsi ad horam) Wb. 16ᵇ. *ni duchoscrad intempuil storidi ralasom 7 dia adchumtuch aithirriuch* (non ad destructionem templi historici id coniecit, rettulit ipse et ad eius restitutionem denuo) Ml. 80r.

Exempla praepositionis causam indicantis: *luid sechnall iartain duchúursagad pátricc* (ivit S. postea ad obiurgandum P.) Tir. 14. *do dechor* (gl. differentiae causa) Sg. 28ᵃ. *do derscugud* (propter differentiam), *do thaidbsiu*, *do thaidbse* (ad comprobationem, dicitur hoc) Wb. Sg. fq. Saepe cum substantivis verbalibus respondet germ. *zu*, angl. *to* infinitivis praemisso: *biid din a confessio hisin dofóisitin pecthae biid dan domolad biid dan do atlugud buide dofóisitin din atasom sunt* (est ergo confessio haec confiteri peccata, est porro

laudare, est porro gratias agere; confiteri ergo hoc est hic) Tr. 2[b]. Alia exempla vid. supra pp. 483 sqq.

Mutatur praepositio *du* in DI ante pronomina inchoata vocali *a*. E frequentissimis eiusmodi exemplis ecce pauca: *dutét iarsin diachennadich aicme becc* (accessit postea ad familiam eius gens parva) Tir. 8. *tairngire flatho diachlaindsom* (promissio imperii proli ipsius) Ml. 38r. *dia adchumtuch* (v. supra) 80r. *inbrosnae dombert side dia ebairt fesin* (rogus quem attulit hic ad suam ipsius immolationem) Tr. 4[b]. *dothoorund aluic lais 7 diachoisecrad* (ad circumscribendum locum eius cum ipso et ad consecrandum eum) Tir. 13. *dosbertar dia athir iarum* (attulerunt eam, tunicam Iosephi, ad patrem eius postea) Tr. 4[b]. *ani asmaith ladia doguidi ished tinfetsom dianóibaib* (gl. spiritus secundum deum postulat pro sanctis, Rom. 8, 27; i. e. id quod est bonum secundum deum ad petendum, hoc inspirat ipse sanctis suis) Wb. 4[b]. *anastorbe do sochudi dianícc* (quod est utile multis ad salutem eorum), *apredchas diaclaind. diammuintir* (gl. mulier prophetans; i. e. quae praedicat proli, familiae suae) Wb. 11[c]. *artroidfeasiu inna drochdaini adœ diananduch* (prosternes malos homines, deus, ad malitiam ipsorum) Ml. 48r. *dullotar maicc cathbad diammennut iersin* (venerunt filii C. ad domicilium suum posthac) Tir. 9. *intain guidmeni inducbáil diarcorp et diarnanimm iarnesséirgiu* (cum petimus gloriam corpori nostro et animae nostrae post resurrectionem) Wb. 4[a]. *arni ráncatar som less ascríbint mainbed díarnertadni hifochidib* (gl. quaecunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt; i. e. ad confirmationem nostram in tribulationibus) 6[c]. *diarcoscni* (gl. ad correptionem nostram) 11[a]. *intí dianairchissi dia* (is cui parcit deus), *peccad diaforgénsam cose* (peccatum, cui servivimus hucusque; *do-an-*, *do-a-*) 3[a]. 4[c]. *cumacte diandid cóir infognam* (potestates, quibus est iustum servire) 6[a]. *dú diarbu etarcnad inmacc hisin .i. doathir* (gl. unde agnitus est) Tr. 22. *moge et timthirthidi indi diaruchretsidsi* (servi et ministri eius cui credidistis) Wb. 8[a]. *cib cenél tra diaroscribad indepistilso* (quaecunque igitur natio est ad quam scripta est haec epistula) 3[b]. *na fridoirced nech dialailiu et do dia* (ne quis offendat in alterum et in deum), *fognad cach dialailiu* (serviat quivis alteri) 14[a]. 20[a]. Tamen etiam *u* servato: *dummímdidnaad duaberrad tarmuchenn* (ad me consolandum, tondendum se pro me) Tir. 11.

Formulae praepositionis cum pronominibus suffixis personalibus. Sing. 1. pers.: *istoich dom farnguide* (gl. rogo ergo vos) Wb. 9[a]. *isdia som domsa* (est deus ipse mihi) 1[a]. *dlegair domsa precept docách* (gl. debitor sum, sapientibus et insipientibus) 1[b]. 2. pers.: *dothudidin domenman doaidgniu dobeir cach maid duit* (ducere mentem tuam ad cognitionem affert omne bonum tibi) Wb. 1[c]. *induit fein fadonach ailiu* (utrum tibi ipsi an cui alii?) Sg. 209[b]. *isairi ní thabur duit ón* (gl. nam a carui vel caritum vel cassum videtur posse dici, Pr. 9, 10, 56) 173[b]. *ni duitsiu ismug isdodia* (gl. alienus servus, domino stat aut cadit) Wb. 6[b]. *isduitsiu tucad ópátricc* (tibi datum est a P., carpentum) Tir. 14. *issaingnuis duitso thóinur hisvidiv indepert* (gl. egomet) Sg. 208[b]. Hic quoque saepius deficiente vocali *de* vel *di*: *ni lour deit* (non sufficit tibi) Wb. 10[a]. *bid icc deit féin* (gl. te ipsum salvum facies) 28[d]. *ba toich deit dam* (conveniebat tibi etiam) 29[d]. *indoich epert detsiu* (gl. dicis ergo? i. e. num convenit dicere tibi?) 5[b]. *arnaphé som conéit détso* (gl. noli cibo tuo illum perdere, fratrem,

Rom. 14, 15) 6[c]. *ismó afius deitsiu* (gl. melius tu nosti; i. e. maior est eius notitia tibi) 30[a]. *ba cosce carat limm dit a gentlidi* (gl. gratis et non secundum merita insertus es) 5[b]. *ní thabur dit ón* (gl. a reminiscor supinum in usu non inveni; sed supra: *ní thabur duit*) Sg. 179[a]. 3. pers. masc.: *contubart fland feblæ acheill dóo* (ut daret F. F. cellam suam ei) Tir. 15. *nebchomaitect dó* (gl. noli propter escam destruere opus dei) Wb. 6[c]. *níbo comitesti dó* (gl. scimus quoniam iudicium dei etc., Rom. 2, 2) 1[c]. *nach nastad incretmech et na coméitged dó* (gl. quodsi infidelis discedit, discedat, non est enim servituti subiectus frater aut soror in eiusmodi, 1. Cor. 7, 15) 10[a]. Sed etiam: *dibliadin rembas dáu* (biennio ante mortem ei, i. e. eius) Tir. 3; scotice: *hisund dubeir sacorfaic dau* (hic da sacrificium ei) L. Dér. Fem.: *sechihed rii aless arintaibrid di* (gl. adsistatis ei in quocunque negotio, Phoebae sorori) Wb. 7[b]. *iscumme di* (est idem ei, mulieri) 11[a]. Plur. 1. pers.: *ni góo dún friarcubus* (gl. testimonium conscientiae nostrae) Wb. 14[c]. *isuisse a serce dorat mór di maid duún* (convenit eum amare, praestitit multum boni nobis) 4[b]. *ammi corp do cr. et iscenn som duunni* (gl. unum corpus sumus in Christo; est caput ipse nobis) 5[d]. *isdúnni* (gl. nos quibus) 2[d]. *innahí ruptar ardda dunnai* (quae fuerunt alta nobis, sidera) Cr. 18[b]. 2. pers.: *ní dlegar ní dúib* (gl. nemini quicquam debeatis) Wb. 6[a]. *bed imthuge dúibsi cr.* (gl. induite vos dominum) 6[b]. *ní uainni duibsi* (gl. cognoscitis quia nos non sumus reprobi) 18[b]. 3. pers.: *iartabuirt baithis duaib* (postquam datum est baptisma iis), *pridchis duaib* (praedicavit iis) Tir. 1. 8. *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsis recipientes) Wb. 1[c]. *isfiadnisse doib ácúbus* (gl. testimonium reddit illis conscientia ipsorum) 1[d]. *cometect dóib* (gl. imbecillitates infirmorum sustinere debemus) 6[a]. *isaithiss doibsom cid anísiu* (gl. quidam dicunt etc., 1. Cor. 15, 12) 13[b]. *bithé doibsium am. andeuson* (sint hi ipsi sicut dei ipsorum) Ml. 34r.

CON (respondens lat. *cum*) servata ante vocales et medias *d*, *g*, variata alias ut praet. *in*, scripta CO (CU) ante *s*, *f*, *t*, *c*, *p*, assimilans *n* labiali *b* et liquidis (etsi harum geminatio saepius omittitur), cum *s* articuli servato transiens in COS, COSS.

Exempla: *arrufoitea epistli uaidib som conaidchomarcaib cucisom* (gl. de quibus scripsistis mihi, quaestionibus; i. e. nam missae sunt epistulae ab illis cum quaestionibus ad ipsum) Wb. 9[d]. *conamuntir dochoid less* (gl. expecto illum cum fratribus) 14[a]. *dofil cr. conasoscelu* (gl. prope est verbum; i. e. adest Christus cum evangelio suo) 4[d]. *labrad ilbelre conatintuuth* (loqui variis linguis cum earum interpretatione) 12[a]. *con intsliucht* (cum intellectu), *conalailiu fogoir* (gl. cum alio sono) Sg. 39[a]. *bad samlith sulbairichthe conetarceirt* (sit ita bene dictum cum interpretatione), *act ropo chon etarceirt innambélresin* (gl. aemulamini loqui linguis; i. e. modo fuerit cum interpretatione harum linguarum) Wb. 12[d]. 13[a]. *icc conindocbáil innatiarmoracht* (gl. salus quae est in Christo cum gloria caelesti) 30[a]. *mad condiuiti doindnasatar* (si cum simplicitate tribuuntur, dona) 17[a]. *massu cutséitchi rocretis. manid coséitchi rocretis* (si cum uxore tua, si non cum uxore credidisti) 10[c]. *mad cofoirbthetu hirisse arfenithar et attlugud nhbuide* (gl. nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur) 28[c]. *co fugur* (gl. cum sonitu) Ml. 26[d]. *act ropo chotorbu* (modo fuerit cum utilitate) Wb. 13[a]. *cocumachtu apstil* (gl. divitibus praecipe; i. e. cum potestate apostoli)

29ᶜ. *mad co moidim* (si cum laude) 17ᵈ. Cum articulo: *cosinbrosnu resaigthiu* (gl. cum gremio [leg. cremio] somniato) Tr. 127. *an guin cosind loscud .i. an guin cosindsaigit áin* (vulnus cum adustione id est vulnus sagitta ignea factum) Ml. 55r. *cosintaidbse il* (gl. cum multa ostensione) Ml. 30ᵇ. *cosindbrud .i. cosindepert asingaib méit* (gl. dicuntur autem ista cum emphasi; i. e. cum vi, cum dictione quae excedit magnitudinem) 23ᵃ. *ifoammamugud maicc cosnaib huilib dulib* (in submissione filii cum omnibus creaturis) 26ᵃ. *alaithe cosnaib gnimaib 7 cosnaib imnedaib* (dies cum actionibus et cum curis, desinit) 21ᶜ. *iob cosnafochaidib* (Iob cum passionibus) Colm. h. 13.

Praepositionis *con* (cum) iunctae cum pronominibus suffixis exempla in codicibus vetustis non inveni, sed eadem significatione praep. *le*, ut *liim* (mecum; cf. eam praep.).

REN (ante), secundum analogiam praepp. *in*, *con* servata ante vocales (ante pronomina etiam geminans *n*) et medias, mutata in RE, RI ante *s* et *f* ac tenues, RES cum *s* articuli. In compositione accipit formam REM, REMI (cf. *com-*, *coim-*, *comi-* e *con*), eandem in quam mutatur coniuncta cum pronomine suffixo.

Exempla: *renairite gráid iarmbaithius* (gl. unius uxoris virum, oportet esse episcopum), *renairite gráid són* (gl. diaconi sint unius uxoris viri) Wb. 28ᵇ. 28ᶜ. *adam rénimmarmus* (A. ante peccatum) 9ᵇ. *rengrád et iarmbathis* (gl. unius uxoris vir; i. e. ante gradum et post baptisma) 31ᵇ. *dibliadin rembas dáu* (biennio ante mortem eius) Tir. 3. *resiu* (ante hoc, antehac, antea) Wb. Sg. fq. *acht rop ré forciunn robbé da* (gl. *da* ante finem corripitur) Sg. 169ᵃ. *arndip maith nairlethar amuntir ritecht gráid foir isirdorcu epirt iarum* (gl. oportet illum testimonium habere bonum, 1. Tim. 3, 7), *doberr teist diib ritecht gráid forib* (gl. hi probentur primum) Wb. 28ᵇ. 28ᶜ. *ishé candadas innandegnimaeso .n. gnite inchadchoimnidi retecht fobathis dofoirndither trisin mbrat find* (is est candor bonorum operum horum, quae faciunt catechumeni antequam subeant baptismum, qui significatur pallio albo) Tr. 55. *í retus bid airdixa* (*i* ante *tus* est producta) Sg. 187ᵃ. *athitol recach libur arnaroib cummasc foir* (gl. titulos universi operis per singulos supposui libros) 2ᵃ. *hitossuch recach thuisiul* (gl. loco aspirationis, quam habet ῖ tertia apud Graecos persona, s habet principalem per omnes casus, Pr. 13, 5, 27; i. e. in principio ante omnem casum, pron. se) 210ᵃ. *esséirge ished rorélus dúib recach réit* (gl. tradidi vobis inprimis; i. e. ante omnem rem) Wb. 13ᵃ. *robói laabram recomallnad rechto* (gl. exinanita est fides, Rom. 4, 14) 2ᶜ. *treailli gaibther reproinn* (precatione quae canitur ante prandium) 28ᶜ. *buith relechdachaib* (gl. locus mutarum est duntaxat: nec ante l vel r in eadem syllaba poni posset, f, qui locus mutarum est duntaxat, Pr. 1, 4, 13; i. e. ante liquidas) Sg. 6ᵃ. *fusocart éndœ cennsalach fubithin creitme riacach* (proscripsit eos E. C., quia crediderant ante omnes) Tir. 8. Cum pronominibus possessivis: *remchuimriug* (ante captivitatem meam) Wb. 30ᵃ. *am. rombói fáilte dúib renagalarsom* (gl. viso eo iterum gaudeatis; i. e. ut fuit gaudium vobis ante eius morbum) 23ᵈ. *isand istualáng anerta act rachomalnathar rennaprecept* (gl. potens exhortari doctrina; i. e. tunc est aptus ad confirmandum id, cum implevit id ante doctrinam eius) 31ᵇ.

Cum articulo: *resindalmsin* (gl. semet ipsos dederunt primum domino, 2. Cor. 8, 5; i. e. ante eleemosynam) Wb. 16[c].

Formulae cum pronominibus suffixis: *cr. remam* (Christus ante me; A. *cr. rium*, Chr. ad me) Patr. h. B. *bidreid riam cach namreid* (erit planum coram eo omne asperum) Bern. 115[a]. *ni airecar .b. na .c. remi* (non invenitur b vel c ante eam, litteram m) Sg. 20[a]. *remisi* (gl. post vocalem antepositam) 7[a]. *ropreid remunn cechnamreid* (sit planum coram nobis omne asperum) Colm. h. 34. *remib són* (gl. extrinsecus: aspirata h extrinsecus ascribitur vocalibus, consonantibus intrinsecus; i. e. ante eas hoc) Sg. 9[a]. *remum*, *remut*, *remuind* (= *remuinn*) e libris vetustis apud O'Donov. p. 145.

IARN eandem quam praecedens sequitur analogiam, ideoque induit formas IAR, IARS. Significatione eadem est qua lat. *post*, de tempore potissimum, ex qua transit in intellectum lat. *secundum*, de loco rarius dicta est, ad hoc tamen conferas quae supra dicta sunt sub V hibernica (p. 57).

IARN: *acht isiarnarsidib robbátar in tis* (gl. in tis quoque inveniuntur, Laurentis; i. e. sed secundum vetustos) Sg. 57[b]. *isinbeothu itáa ihu. iarnesséirgu* (gl. gratia dei in vita aeterna in Christo Iesu), *inducbál iarnesséirgiu* (gloria post resurrectionem) Wb. 3[c]. 4[a]. *arisand isecne et isfissid cách iarnetarcnu cr.* (gl. in Christo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi) 26[d]. *iarnetargnu riam* (gl. cognitionem secundam significat, relatio) Sg. 197[b]. *bad iarńdligud hirisse* (gl. secundum rationem fidei; in Sg. 178[a]: *iardligud arside*, secundum morem veterum, minus recte) Wb. 5[d]. *iarmbaithis*, *iarmbaithius* (post baptisma) 12[d]. 28[b]. Ante pronomina possessiva inchoata ab *a*: *ragniusa iarnairgairiu* (gl. peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me; i. e. feci id post eius interdictionem) Wb. 3[c]. *mad sladn inball iarnagalar* (si salvum membrum post morbum suum) 12[b]. *dilsi patricc iarnabaitsed* (rogavit eum P. postquam eum baptizavit) Tir. 8. *nitechtat sens iarnanetarscarad* (gl. sensus in his separatis non potest inveniri; i. e. non habent sensum post separationem suam, composita) Sg. 202[b]. *iarnatóbu* (gl. iterum inserere; i. e. post eorum abscisionem) Wb. 5[c]. *iarnarnetargnu dúib* (post cognitionem nostram, nobis cognitis a vobis) 15[a]. Exemplum significati lat. *post* de loco: *ní dirmi ambis iarnachúul dindséit act ambis arachiunn* (non curat quod est post tergum ipsius de via, sed quod est ante faciem ipsius, cursor) Wb. 24[a]. Forma contracta cum negatione: *niernetargnu riam* (non post cognitionem ante, factam; mox sine negatione: *iarnetargnu riam*) Sg. 197[b].

IAR: *iar fiach* (gl. secundum debitum, imputatur, non secundum gratiam) Wb. 2[b]. *iar fír* (secundum veritatem) 16[a]. *iar far toimtinsi* (gl. in lege iustificamini; i. e. secundum opinionem vestram) 20[a]. *itosuch iartabuirt baithis duaib* (initio, statim postquam datus est baptismus iis) Tir. 1. *iar timnu ihu.* (gl. secundum Iesum Christum; i. e. secundum mandatum I.) Wb. 6[d]. *iar tichte cr.* (post adventum Christi) 19[b]. 21[b]. *cumsanad dudia iar tuiste duile* (quies deo post creationem mundi) 33[b]. *ishé arnathir iar colinn* (gl. pater noster secundum carnem), *isiesse asbunad dossom im̄ iarcolinn* (gl. radix Iesse Christi secundum carnem) 2[b]. 6[d]. *iar cosmilius abáissom* (gl. in morte ipsius baptizati sumus) 3[c]. Interdum *ier*: *iersuidiu*, *iersin* (postea, posthac) Tir. 8. 9, apud eundem *iarsin* 8. 14. *iarsuidiu* 8. 12. 13.

IARS cum *s* articuli: *iardligud arside 7 iarsindligud dam fil hindiu* (gl. utrumque protulit Pacuvius; i. e. secundum regulam veterum et secundum morem qui etiam hodie est) Sg. 178ᵃ. *farcomnucuir rect iarsintairgiriu* (gl. facta est lex, Gal. 3, 17) Wb. 19ᶜ. *iarsinchaintoil* (gl. secundum bonum placitum) 20ᵈ. *iarsinchumung bess lib* (gl. secundum id quod habet voluntas; i. e. secundum potestatem quae est vobis) 16ᶜ. *iarsindindnidiu araneutsa* (gl. secundum expectationem et spem meam) 23ᵇ. *is du atlugud buide dodia iarsintsoiradsin rondsóer rogab dd. insalmso sis* (ad actionem gratiarum deo post hanc servationem qua servavit eum, cecinit Davides hunc psalmum infra, sequentem) Ml. Goid. 20.

Iunctae huius praepositionis cum pronominibus suffixis exempla non inveniuntur, sicut ne hodie quidem.

FIAD (coram) quoque huic seriei addendum videtur. Sunt enim dativi exempla: *fiadsluagaib* (coram copiis) Fél. Iun. 19. e L. Brecc ap. St. 41. *fia doinibh* (coram hominibus) ex eodem libro ap. O'Don. 306, quibuscum congruit formula *fiadib* (coram iis). Quare quod eadem praepositio cum accusativo coniuncta invenitur in Cormaci glossario: *fiad rigu 7 tuatha* (coram regibus et populis) v. *cana*, *fiad inécsine* (coram scholastico) v. *leithech*, id vix non est tribuendum vulgari corruptioni inferioris aetatis. Dativus igitur statuendus erit in nostris: *fiad cách* (gl. qui in manifesto) Wb. 2ᵃ. *follus fiad chách indectsa* (manifestum coram quovis nunc) 3ᵃ. *nifiad chách* (gl. seorsum) 18ᵈ. Cum pronominibus suffixis: *forócrad dúib am. bid fiadib nocrochthe* (gl. ante quorum oculos proscriptus est in vobis crucifixus: i. e. descriptus est vobis acsi coram vobis crucifigeretur) Wb. 19ᵇ. *nahuli dorigniussa fiadibsi dosngniithsi* (gl. quae vidistis in me cogitate; i. e. omnia quae feci coram vobis, facite ea) 24ᵇ. *isfrithorcon leu athabairt forru l. adénum fiadib* (gl. videte ne haec licentia, manducandi idolothytum, offendiculum fiat infirmis; i. e. est offendiculum eis, id dare eis, vel id facere coram eis) 10ᶜ.

3. Praepositiones poscentes accusativum sequentis substantivi: *ol*, *la*, *co*, *fri*, *tri*, *sech*, *tar*, *imme*, *cen*, *etar*, *echtar*; *amal*.

OL (de, propter), rarioris usus: *ol ihu. són* (gl. ceciderunt super me; cf. *de iudeib ón*, *remib són*, p. 636. 642) Wb. 6ᶜ. *oldia isbriathar insin tra* (de deo est hic sermo ergo) Ml. 31ᶜ. *cip cruth tra olse irmith* (gl. volo vestra verba sensu meo loqui; i. e. quomodocunque ergo de hoc iudicatis, volo ego etc.) Wb. 12ᵈ. Formularum pronominalium aliarum *olśuide*, *olsodin*, *olśodin* (propter hoc) exempla iam memorata sunt (p. 350). An conferenda sint etiam *al* (gl. ultra) Sg. 217ᵇ et *indoll* (gl. ultra, adverb., p. 608) Sg. 220ᵃ, quaeritur. De verbo defectivo *ol* videas supra (p. 504).

LA, rarius LE, cum *s* articuli LAS, quae forma etsi non primitiva ipsa, proxima tamen putanda est primitivae (*lath*, *leth?*), intactas relinquens consonas sequentes (p. 179), frequentissimi usus, praesertim cum pronominibus suffixis, quibuscum non coniungitur praep. *con* (p. 641), respondet fere lat. *apud*, *cum*, nisi quod ad interiorem magis sensum (*penes*, *secundum*) convertitur. Ad *s* assimilatam hic non minus quam post praepositionem *a* (p. 633) redit geminata *m*.

Exempla: *laatacu insin* (gl. paulopostfuturum quod et atticum dicunt; i. e.

apud Atticos hoc) Sg. 147ᵃ. *isairi doroigu dia geinti hore nárbubæ laiudeu creitem* (ideo elegit deus gentes, quia non fuit apud Iudaeos fides) Wb. 5ᵇ. *suthain dam la laitnori anisin* (gl. Latini antiquitatem servaverunt) Sg. 5ᵇ. *indinteriecht nad rann insce la grecu* (interiectio quae non est pars orationis apud Graecos) 26ᵇ. *doarrchet dichéin nombiad adrad dǽ lagenti* (gl. scriptum est: propter hoc confitebor tibi in gentibus) Wb. 6ᵈ. *dobersom ainm bendachtan dondalmsin hore islabendachtin doindnagar* (gl. praepararent repromissam benedictionem hanc paratam esse, 2. Cor. 9, 5; i. e. dat ipse nomen benedictionis eleemosynae, quia cum benedictione tribuitur; additur glossa latina: benedictio erit, si cum grato animo tribuitur) 16ᵈ. *la nech* (apud aliquem, in aliquo) Wb. fq. *lase*, *lasse* (apud hoc, in hoc, tum) Wb. Sg. fq. Eadem praepositionis forma ante varios sonos (ante consonas servatas duras, ac saepius duplicatam *m*, p. 41): *la auu censelich* (apud nepotes C., in tribu C.) Tir. 11. *la irnigdi airib féisne* (gl. orantes simul et pro nobis) Wb. 27ᶜ. *am. m̃bís cometid lammaccu nacharochlat* (gl. lex paedagogus noster fuit) 19ᶜ. *lammarbu* (gl. simul rapiemur cum illis) 25ᵇ. *accobor lammenmuin maid doimradud* (gl. repugnans legi mentis meae lex in membris) 3ᵈ. *la nuelitridi* (gl. postea, i. e. apud recentes scriptores) Sg. 5ᵇ. *atarimet . . . la ranna insce* (adnumerant eam ad partes orationis, interiectionem) 26ᵇ. *conroibtis ocdenum rectche la riga* (gl. volentes esse legis doctores) Wb. 28ᵃ. *mad maid la dia* (gl. si dominus permiserit) 14ᵃ. *gabais caille lapatricc lassar ingen anfolmithe* (cepit pallium apud P. L. filia A.) Tir. 2. *ni legend rollegusa la petor act iscúrsagad rondcúrsam dichomitecht et condarcilli fri iudeu* (gl. in faciem ei restiti, Petro, Gal. 2, 11) Wb. 19ᵃ. *isdílmain lacách arnorcunni* (gl. oves occisionis; i. e. licet cuivis occisio nostra) 4ᵇ. *anasmaith la cách* (gl. unusquisque in suo sensu), *istorise lacách* (persuasum cuivis) 6ᵇ. 16ᵈ. *intain bes ninun accobor lenn .i. la corp et anim et la spirut* (gl. spiritus adiuvat infirmitatem nostram; i. e. si est eadem voluntas nobis, apud corpus etc.) 4ᵃ. *cachlacéin* (gl. modo) Sg. fq. *cachladrécht* (aliquid?) Sg. 38ᵇ.

Transit praepositio in LI (ut *du* in *di*, p. 639) ante *a* sequentem pronominum: *ocatercbáil 7 liafuined* (in ortu et in occasu eorum, siderum) Cr. 18ᵃ. *iscoir dochách guide dée liachéle* (gl. obsecro vos ut adiuvetis me in orationibus pro me ad dominum; i. e. iustum cuivis orare deum cum altero) Wb. 7ᵃ. *bad uáisliu cách lialaile oldaas fessin* (gl. superiores sibi invicem arbitrantes; i. e. sit superior quivis apud alterum, alteri, quam ipse) 23ᶜ. *conaroib diupart neich lelele* (gl. illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum ut fiat aequalitas; i. e. ne sit privatio cuiusquam apud alterum; cf. p. 359) 16ᶜ.

Ante articulum: *nicumuing imfogbaidetith nalanamnas maniptol lasinfer. act mad melltach lassinfer* (gl. mulier sui corporis non habet potestatem, sed vir) Wb. 9ᵈ. *lasinfoilsigud* (gl. secum: ego et tu, in quibus demonstratio ipsa secum genus ostendit, Pr. 12, 4, 16) Sg. 200ᵃ. *hore isimmarmus hicr. anasolcc lasin brathir* (gl. si esca scandalizat fratrem, non manducabo carnem) Wb. 10ᶜ. *intain ropo mithich lasinnathir nemde* (gl. ubi venit plenitudo temporis) 19ᵈ. *fiadach lassanda[la]lín 7 tir frecur ceill lassin lín naile* (gl. ut venationibus studiosi capiendarum ferarum utrique ergo captivis diverso labore utuntur cibis; i. e. venatio apud unam partem et agricultura apud alteram partem) Ml. 37 r. *lasna meithleorai* (gl. apud messores), *lasnagniadu* (gl. apud operarios) 44 r. *iss.*

acognomen són lasna firu aili (gl. cognomen; i. e. secundum ceteros viros) Sg. 28ª. *lasna filedasin* (gl. apud comicos; i. e. apud hos poëtas) 63ᵇ. *emith lasnahi* (gl. tam cum habentibus casus) 27ᵇ. Item ante pronomen relativum: *inti lasmbi ecne* (is penes quem est sapientia) Wb. 8ᵈ.

Satis exemplorum accusativi post praepositionem positi. Mirum igitur in codicibus nostris nonnunquam inveniri dativum, in formula *lasuidib* (apud hos), quamquam alternat haec cum meliore *la suidiu*. Scriptio correctior: *ní biedsi hicobodlus lasuidiu* (gl. ne commisceamini fornicariis) Wb. 9ᵇ; alternans cum altera in uno eodemque loco: *ní torbe lasuidiu precept doib mani dénatar ferte ocea* (gl. Iudaei signa petunt), *ni torbe lasuidib manip sulbair* (gl. Graeci sapientiam quaerunt) 8ª. Dativus in Wb.: *níbi sainláa lasuidib act is abstanit doib semper* (non est singularis dies apud hos, sed abstinentia eis semper) 6ᵇ. *atá brithem lasuidib cenuibsi* (gl. eos qui foris sunt deus iudicabit) 9ᶜ. *ni epeirsom arandíltad lasuidib* (non dicit hoc negationis causa apud hos) 17ᵈ. *ni imdibe dualche robói lasuidib act isimdibe colno* (non circumcisio vitiorum fuit apud hos, sed circumcisio carnis) 21ᵇ. In Sg.: *bés lasuidib* (mos apud hos) 4ª. *isdiall nois. lasuidib* (gl. participia; i. e. declinatio nominis in his; scriptum tamen erat *hisuidib*, et deleta praep. *hi* supra scripta *la*) 27ª. *it cétnidi lasuidib* (gl. primitiva sunt, si sequimur Graecorum auctoritatem) 212ᵇ. *dondforcomét file lasuidib* (gl. contraria observationi graecorum) 214ª. Addo his exempla dativi post praepp. *cen, fri, imm* positi, quas item sequitur accusativus, in eadem formula: *cen suidib* (gl. sine quibus) Ml. 20ᵈ. *fri sudib* (ad illos) 31ª. *isimsuidib* (gl. quos circa, vertices vel polos, volvuntur sidera) Cr. 18ᵇ. Commixtio orta aut incerto iam tum usu praepositionum quarundam (pp. 624. 630), aut simili pronuntiatione terminationum *-ib* et *-iu*. Item in chronicis hibernicis saepius *la Laighnibh*, quod rectius in vetusto codice Ardm.: *lalaigniu* (apud Lagenios) Tir. 11.

Formulae praepositionis iunctae cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *ished asdilem lium rath precepte* (gl. orantes pro me ut detur mihi sermo; i. e. hoc est proximum secundum me, gratia docendi) Wb. 22ᵈ. *isfolium ciarafesid* (gl. non volumus ignorare vos; i. e. est bonum secundum me ut id sciatis) 14ᵇ. *isderb liumm* (gl. spero autem), *isfer liumm* (gl. volo ergo) 15ᶜ. 29ª. *amre liumsa torbæ im̃ dúibsi* (gl. refecerunt et meum spiritum et vestrum, 1. Cor. 16, 18) 14ª. *ansu liumsa indóis anechtir diafius* (gl. ne, cum venerint mecum Macedones et invenerint vos imparatos, erubescamus, 2. Cor. 9, 4) 16ᵈ. *ni lium forsuide* (gl. vir uxorem non dimittat, 1. Cor. 7, 11; i. e. non secundum me, non meum praeceptum, sed domini) 10ª. *doadbadar hisvidiu asleim féin* (gl. mei servo; i. e. significatur in hoc quod est mei ipsius) Sg. 209ᵇ. *ba dochu lem són ished rombod doib* (gl. bene! propter incredulitatem fracti sunt, rami, Rom. 11, 20) Wb. 5ᵇ. *ni mebul lemm precept sos.* (gl. non erubesco evangelium), *ni mebul lemm ciafadam* (gl. etiam haec patior, sed non confundor) 1ᵇ. 29ᵈ. *attáa lemsa asainredsa* (gl. nunc vinctus) 32ª. *isirdurcu epert lim són* (apertius mihi hoc dictum) 9ᶜ. *isbeic lim inbrigsin ... isbeicc limsa a brig* (gl. mihi pro minimo est) 8ᵈ. *ni aidrech limm* (non paenitet me), *isglé limm* (persuasum est mihi), *dilem limm inso* (gl. hoc oro) 23ª. *ished aschomairlle limm athabart* (gl. consilium in hoc do), *ni diliu nech limm alailiu* (gl. pro omnibus vobis deprecationem facio) 16ᶜ.

23[a]. 2. pers.: *décce lat corintiu* (ecce tibi Corinthii) Wb. 10[c]. *nib machdad lat* (ne sit mirum tibi, noli mirari) Sg. 158[a]. *ní latt aní ararethi et ní lat incách forsammitter* (gl. tu quid iudicas fratrem tuum? Rom. 14, 10) Wb. 6[b]. *isderb lium attá latsu* (gl. certus sum quod et in te, habitat fides non ficta) 29[d]. *acht ni ainfed liumsa mainbed maith latsu* (gl. sine consilio tuo nihil volui facere) 32[a]. *doadbadar im̃ trisincainaisn̄diis file rath dée latso act nitorbe donach ailiu* (gl. tu quidem bene gratias agis, sed alter non aedificatur, si bene dixeris, 1. Cor. 14, 17; i. e. probatur vero bono sermone, eloquentia, esse gratiam dei tecum, sed etc.) 12[d]. *doguilse dineuch adbaill et dineuch nádetar et dineuch bis lanech nadbí latso* (gl. quae secundum deum tristitia est, paenitentiam in salutem stabilem operatur, saeculi autem tristitia mortem operatur, 2. Cor. 7, 10) 16[b]. *islatso* (gl. te penes) Sg. 215[b]. 3. pers. masc.: *fácab morfeser lais* (reliquit septem viros cum eo), *contorchartar trifichit fer diamuintir lais* (donec perierunt 60 viri de familia eius apud eum) Tir. 11. 12. *óruan .iii. aithgi and lais* (postquam mansit tres noctes ibi apud eum), *imcharpat boie lais* (de carpento quod fuit ei, quod habuit) Tir. 14. *lais feisin cen acaldaim nachaili* (gl. secum aliquis loquitur) Sg. 153[b]. *iss. andiall ninmedonach laisem* (haec est declinatio interna ei) 158[b]. *ropo thróg laiss armbuith fomám pectho* (gl. deus misertus est nostri) Wb. 21[b]. *isimde laiss* (gl. secundum divitias suas, dei) 24[b]. *istrén ahiress isdiamuin leiss cachthúare* (gl. alius credit manducare omnia) 6[b]. *nipu accobor leiss* (gl. non fuit voluntas) 14[a]. *file athir leiss. file chóim̃dith leiss* (quod est pater, dominus ei) Sg. 29[b]. *iscum̃ae leissem bid .f.* (gl. ambo pro ἄμφω) 10[a]. *leissom atech didiu ishe conidrotig* (illius igitur haec domus, ipse eam aedificavit) Wb. 33[a]. *maith less ágnasi* (gl. consentit habitare cum illa, vir cum muliere) 10[a]. *durind alocc les* (definivit locum eius cum eo; paulo supra: *dothoorund aluic lais*, ad definiendum locum eius cum eo) Tir. 13. *ciabatar degtacrae les* (quamquam fuerunt ei bona argumenta) Tr. 81. *nírabae in spiurt nóib les intansin* (non fuit spiritus sanctus in eo tunc), *deg robói in spiurt noib les* (quia fuit sp. s. in eo) Tr. 98. 100. *nipo chóim less frinn* (gl. proprio filio non pepercit, Rom. 8, 32; i. e. non fuit carus ei prae nobis) Wb. 4[b]. *ní diib attáa briathar less* (non de iis, prophetis, est sermo ei) 13[a]. *ished aperficere lessom forbe indagimrata centatarcor drogimrato* (gl. perficere: voluntas benefaciendi adiacet mihi, perficere autem bonum non invenio) 3[d]. *ité són aptota lessem riam* (gl. his quidam addunt illa quae tam voce quam significatione unum casum habent, ut huiusmodi, istiusmodi, Pr. 5, 14, 76; i. e. sunt haec aptota secundum ipsum, auctorem, antea) Sg. 77[b]. Fem.: *isdíl laee maid dodénum dúibsi* (gl. salutat vos multum Priscilla) Wb. 14[a]. *accobur lǽ* (voluntas ei, nutrici) 24[d]. Plur. 1. pers.: *inun accobor lenn* (eadem voluntas nobis) Wb. 4[a]. *noch da leinn ba firinne* (videbatur tamen nobis esse iustitia) 31[d]. *isderb linn* (persuasum nobis), *diutte linn et firinne* (simplicitas in nobis et veritas, sit), *nifil linn inbésso* (gl. nos talem consuetudinem non habemus) 2[c]. 9[b]. 11[c]. *isoéntu forcitil linn hóre isóen rad fil linn* (est unitas doctrinae nobis, quia una gratia est nobis) 13[b]. *arnapsamlid beith ar creitemni condib sain persan maic de 7 maic duini linn .i. condib cretem ceteora persan linn* (ne ita sit fides nostra, ne ita credamus, ut sit alia persona filii dei et filii hominis nos secundum, id est ut sit fides quattuor personarum in nobis) Tr. 86. *niderb linn tra in senchas canone dunaithmenadar isin-*

titulo (non certum nobis, incerti igitur sumus de historia canonis quae memoratur in hoc titulo) Ml. Goid. 20. *nibbu machdath betis grecdi 7 nothath foraib linni* (gl. in dictionibus quas a Graecis sumpsimus, Pr. 1, 4, 13) Sg. 6ᵃ. 2. pers.: *isdedbir dúib cid mebul lib ataidmet* (gl. quem fructum habuistis tunc in illis, peccatis, in quibus nunc erubescitis? finis illorum mors est, Rom. 6, 21) Wb. 3ᵇ. *islib atá a rogu* (gl. quid vultis? i. e. penes vos est eius electio) 9ᵃ. *nitad lib fésin* (gl. non estis vestri) 9ᵈ. *indfáilte robói do libsi* (gl. solacium quo consolatus est in vobis, Titus) 16ᵇ. *nípu libsi intórdso act ba la amiresschu* (gl. hoc apud infideles et non apud sanctos) 9ᶜ. 3. pers.: *nírbo sár leu arcoccéilsine* (gl. dextras dederunt, Iacobus, Cephas etc.) Wb. 19ᶜ. *isinteúir léu* (gl. probaverunt hoc sibi utile esse) 7ᶜ. *móa léu sercc atuile* (gl. voluptatum amatores magis quam dei) 30ᶜ. *dia feidliged ires foirbthe leu* (si maneat fides perfecta apud eos) Ml. 40r. *nifiu leu bás naill* (non digna secundum eos alia mors) 30r. *luid leo fades* (ivit cum illis ad meridiem versus), *luid epscop fith leo* (ivit episcopus F. cum iis) Tir. 8. *ni leo anóinur* (gl. non est proprium nominativorum) Sg. 158ᵇ. *issí dias insin oingther leusom* (gl. rex et sacerdos dicitur; i. e. hi duo sunt qui unguntur apud illos) Tr. 4. *air bu ainm leusom maladictus do* [*cach*] *óin bith* [*hi*] *croi*[*ch*] (nam fuit nomen apud illos mal. unicuique qui erat in cruce) Tr. 136. *babés leusom dobertis daboc leu dochum tempuil* (erat mos apud illos afferebant duo hircos secum ad templum) Tr. 4ᶜ. *isbésad leusom infid dothóbu et fid aile do esnid and* (gl. si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam olivam, Rom. 11, 24) Wb. 5ᵇ. *isbés leosom indaim dothúarcuin* (est mos eis boves triturare) 10ᵈ. *ishooen sainecoscc leosom foraccrannaib innuní predchite* (gl. quam speciosi pedes evangelizantium pacem! Rom. 10, 15) 5ᶜ. *dedcad dochách leosom noch isdoibsom adodced sidi* (gl. infelicitas in viis eorum) 2ᵇ.

CO (*cu*, interdum *có* scripta) verba motionem designantia sequitur significans idem quod lat. *ad*, *usque ad*, integras relinquens tenues et spirantes, quapropter ante articulum scribitur *cos*, *coss*, qua forma primitiva explicatur geminatio praesertim liquidarum, cum pronominibus suffixis formam CUC adoptans.

Exempla: *berthi leiss cocenn* (gl. is qui coepit in vobis) Wb. 23ᵃ. *cucenn cicuil griendi* (usque ad finem cycli solaris) Cr. 32ᶜ. *cocenn bliadne* (usque ad finem anni) F. h. 56. *cubbráth* (usque ad iudicium) Tir. 15. *dialuid dd. forlongais có iadomdu l. co ammondu resául* (cum abisset David in exilium ad Edomitas vel ad Ammonitas ante Saulum) Ml. Goid. 20. *có osnada* (gl. usque ad superiora) Ml. 31ᶜ. *sirid inrindide ńuile ó hisul co huasal* (gl. signiferi latitudo; i. e. longitudo zodiaci omnis e profundo usque ad altum) Cr. 33ᵈ. *is coeuam dodéchuid serpens ní coadam hóre as lobro mulier q. uir* (gl. Evam seduxit astutia sua; i. e. ad Evam versus est serpens, non ad Adamum, quia debilior est mulier quam vir) Wb. 17ᵇ. *eid cohóir* (gl. neque ad horam) 18ᵈ. *hóre iscoburpi asbéram nadill diarńgnímaib* (gl. ut minus sapiens dico, plus ego; i. e. quia usque ad stultitiam dicemus aliud de factis nostris) 17ᶜ. *codesothu* (gl. ad faeces) Ml. 31r. *cose, cosse* (hucusque) fq. *birt edoct cusegéne* (tulit testamentum ad S.) Tir. 15. *coforcenn foirbthetad* (gl. usque in finem) Wb. 14ᵃ. *dulluid iarsuidiu patricc cufiacc* (venit deinde P. ad F.), *foitsi side cufiacc* (misit id hic ad F.) Tir. 13. 14. *ni téit cofer ńaile* (ne eat ad virum alium, mulier), *cotecht co fer* (aditus ad vi-

rum) Wb. 9d. *colaa poil. collaa ambáis* (gl. usque in hodiernum diem; i. e. usque ad diem Pauli, ad diem mortis eorum) 5b. *collae messa* (ad diem iudicii) Ml. 38r. *cullae .m. brátho* (id.) Tir. 5. *aesca bis commattun ostalam* (gl. luna pernox; i. e. luna quae est usque ad matutinum supra terram) Cr. 33b. Cum articulo: *cid cossinnóin l. cosinnóin .i. co cr.* (gl. usque ad unum, ad Christum) Wb. 2a. *cossalaasa* (gl. usque nunc; i. e. ad diem hunc) 23a. Cum pron. rel.: *congrad gnim iarum dondí dodechuid cesad dondi cosatuidches* (gl. orare iussit hera, si se amas, ut ad se venias, Terent. ap. Pr. 12, 2, 12; i. e. iussum, actio postea ei qui venit, passio ei ad quem venit) Sg. 199b.

Frequentia sunt exempla praepositionis consociatae cum pronominibus in forma *cuc*, *cucc*. Sing. 1. pers.: *nuie tanicc cuccumsa* (gl. Gaius hospes meus, salutat vos; i. e. nuper venit ad me) Wb. 7c. 2. pers.: *am. bid me féin notheised cucut* (gl. suscipe illum sicut me; i. e. acsi ego ipse venirem ad te) Wb. 32a. 3. pers. masc. neutr.: *disin dulluid intaingel cuci* (inde venit angelus ad eum) Tir. 13. *dullotar cuci isuidiu sechtmaicc cathboth* (venerunt ad eum ibi septem filii C.) Tir. 8. *hore iscuci rigmi isferr dún* (gl. ideo contendimus placere illi; i. e. quia ad eum veniemus, est melius nobis, placere deo) Wb. 15c. *epistil conaidchomarcaib cucisom* (epistulae cum quaestionibus ad illum, Paulum) 9d. *iscuci farmburpe* (gl. sic stulti estis; i. e. ad id, tanta est vestra stultitia), *iscucci alére* (tanta est eius opera), *iscucci forsercc línn* (tantus vestri amor est in nobis) 19b. 24c. 25a. Fem.: *ardoecmalla inmertrech cuicce pecthu indlína dodaaidlea combi oinchorp pectho asmberar* (gl. an nescitis, quoniam qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur?) Wb. 9d. *m. etergaib .b. cucae* (gl. m vocali sequente intercipit b, ut ambitus, ambesus etc.; i. e. intercipit b ad se) Sg. 14b. Plur. 1. pers.: *donicfad cucunn* (gl. ante speravimus in Christo, per prophetas; i. e. eum venturum esse ad nos) Wb. 21a. 2. pers.: *arairchissecht dúibsi nidechudsa cucuib* (gl. parcens vobis non veni ultra Corinthum; i. e. non veni ad vos) Wb. 14c. *rigthir cuccuib* (venietur ad vos) 9a. *cid æm nodomberasa cucuibsi* (quid est quod me feret ad vos?) 1a. *isóentu doathir et macc ocmothoéitse for apstalact cucuibsi* (gl. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei; i. e. est unitas patri et filio, cum eo in apostolatum ad vos) 26c. 3. pers.: *iprecept narrún diade doib et innanebthórtrommad dochuingid neich cuccu* (gl. in sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, Col. 4, 5) Wb. 27c. *ni roitea cuccu etir* (gl. quomodo praedicabunt nisi mittantur? Rom. 10, 15; i. e. non omnino missi sunt ad eos) 5a. *conacatar fiacc find cuccu* (viderunt F. pulchrum ad se, venientem) Tir. 11.

FRI quia non inficit sequentem consonam, repetenda est a forma primitiva desinente in consonam (p. 179) FRIS, servata ante articulum et pronomen relativum. Tam forma quam significatione congruit cum graeca praepositione πρός (= προτί, sicut utraque forma *fris* et *frith*, cf. cambr. *gurth* = *vert*, p. 67, invenitur in compositione), sive respondet lat. *adversus*, *contra*, sive mitiori sensui lat. *erga*, *in*, *ad*, sive motum significat aut *ad* aliquem aut *ab* aliquo versum. Formae recentioris *ri* (p. 55) exempla duo vetustiora e nostris libris cum pronomine suffixo infra proferentur.

Exempla: *arimfresna cách frialaile* (gl. nunquam ad scientiam veritatis pervenientes; i. e. nam pugnat quivis contra alterum) Wb. 30c. *nipo lobur ahires*

cepu friuicned epert frissom (gl. non infirmatus est fide, Rom. 4, 19; i. e. non fuit infirma fides eius, quamvis esset contra naturam quod dictum est ipsi) 2ᶜ. *niasse tuidecht fritoil dé* (non potest veniri contra voluntatem dei) 4ᶜ. *hóre rombebe cr. darcenn indóesa lobuir et itbóill docr. iarum intimmormus dognither friusom isfricr. dogníther .i. isamal bid fricr. frisorthe* (gl. peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis, 1. Cor. 8, 11) 10ᵃ. *nabíth debuith duún frinech* (gl. non ad dissidium sumus vocati; i. e. ne sit dissidium nobis contra quenquam) 10ᵃ. *robói debuid do philomóin frisuide* (fuit lis Philemoni contra hunc, Onesimum) 31ᵈ. *fornét frisaibapstalu darmchensa* (gl. vestra aemulatio pro me, i. e. contra pseudapostolos) 16ᵇ. *isfrideacht afiadnissesin* (gl. testimonium diximus adversus deum) 13ᵇ. *occath fri diabul* (gl. commilito; i. e. in pugna contra diabolum) 23ᵈ. *beim a cinn fri cloich* (illisio capitis eorum contra lapidem) Ml. 30r. *innammraithemnachtae fri dd.* (gl. iniquae simulationis; i. e. perfidiae in Davidem) 55r. *aní tra aschotarsne frihícc ni etarciagessir* (gl. datus est mihi stimulus carnis meae, . . . propter quod ter dominum rogavi ut discederet a me, 2. Cor. 12, 8; i. e. id ergo quod est contrarium saluti, non sumitur quamvis rogetur, cf. *iscotarsne dondúalig insualig*, contrarium est malefacto benefactum, Wb. 9ᵇ, cum praep. *do*) Wb. 17ᵈ. *conranaic side laithe nand iarsin fridd.* (ut incideret hic die quodam postea in Davidem) Ml. (Goid. 20). *dénum maith fricách* (gl. operemur bonum ad omnes) Wb. 20ᶜ. *fritit* (gl. quae fuit ad Titum, gloriatio nostra) 16ᵇ. *biuusa ocirbáig darfarcennsi frimaccidóndu* (gl. de vobis glorior apud Macedonas) 16ᵈ. *asbert dubthach fripátricc* (dixit D. Patricio) Tir. 11. *ished roerbad friatoschid* (hoc relictum est ad victum eorum, de victima) Wb. 10ᵈ. *am. astoisc fribiathad na forcitlaide l. am. astoisc frifoirbthetid caingníme na forcitlaide fadesine* (gl. discant et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios, Tit. 3, 14) 31ᵈ. *issain fricath sain friscor friimthect* (est diversus ad pugnam, diversus in abitu, in processu, sonus tubae) 12ᶜ. *intain rombói fricroich* (cum esset in cruce, Christus) 20ᵈ. *niuisse domug dé buith frideduid* (gl. servum dei non oportet litigare; i. e. esse in lite) 30ᵇ. *am loor fricach réit* (sum contentus quavis re) 24ᵇ. *benad friachubus fessin* (gl. opus suum probet unusquisque, et sic in semet ipso tantum gloriam habebit; i. e. pulset ad suam ipse conscientiam) 20ᶜ. *ni góo dún friarcubus* (non falsum nobis in conscientia nostra) 14ᶜ. *cách frialaile* (gl. in invicem, exarserunt in desideriis suis) 1ᵉ. *fribarpecthu arnarobat lib* (gl. irascimini et nolite peccare; i. e. in peccata vestra) 22ᵇ. *friabinn aníar* (ad flumen versus ab occidente, a flumine ad occidentem) Tir. 13. *córe fridia* (pax cum deo) Wb. 2ᵈ. 3ᵈ. *conroib core dúib fricách et dochach fribsi* (gl. dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco) 26ᵇ. *cosmili friadam ingnímaib et accobraib* (gl. qualis terrenus tales et terreni), *cosmil fri cr. fessin aathir nemde* (gl. et qualis caelestis), *cosmili fri cr.* (gl. tales et caelestes; i. e. similes Adami, Christi) 13ᵈ. *cosmil fricethir* (gl. animalis homo; i. e. similis quadrupedis) 8ᵇ. *cosmuilius lessom inso frimílid* (similitudo ei haec cum milite) 24ᵃ. *doinscannsom cid cutrummus fri dia* (gl. transfigurat se in angelum legis, Satanas; i. e. incipit etiam similitudinem cum deo) 17ᵉ. *cenachondelg frinech* (gl. positivus per se positus; i. e. sine comparatione eius cum aliquo) Sg. 42ᵃ. *adcomlatar sidi fricach tuisel* (gl. cum omnibus coniungi casibus dicunt), *issaccomolta frirainn ñaili* (est coniuncta cum

alia parte, orationis, praepositio) 51ᵇ. 212ᵃ. *oldaas .c. sain fri .c.* (gl. alia litera g; i. e. quam est c, diversa a c) 6ᵇ. *ualailiu mud frisillaba nád tóirndet folad* (gl. monosyllabae dictiones possunt quodammodo esse syllabae, non tamen sincere; i. e. alio modo a syllabis quae non significant sensum) 25ᵇ. *dodechor fri pronomina aili* (ad differentiam ab aliis pronominibus) 28ᵃ. *scarad friindeb indomuin* (separari ab utilitate mundi) Wb. 30ᶜ. *marudscarsid fritola trebás cr. cid arandluthid caratrad friu* (gl. si mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis?) 27ᵃ. *nibnoibfea fornires inchruthsin et nibscara fribarpecthu* (non sanctificabit vos fides vestra hoc modo nec separabit vos a peccatis vestris) 13ᵇ. *ma eterroscra friafer* (gl. quod si discesserit; i. e. a viro suo mulier) 9ᵈ. *ced torbe doib etarscarad etir friatola et a pecthu* (gl. utquid et baptizantur pro illis? 1. Cor. 15, 29; i. e. quae utilitas eis separari omnino a cupiditatibus suis et peccatis?) 13ᶜ.

Cum articulo: *asbert fiacc frisinaingel* (dixit F. angelo) Tir. 13. *nascarad frisinfer* (gl. non dimittat virum, si qua mulier habet virum infidelem; i. e. ne secedat a viro) Wb. 10ᵃ. *bad faitig frisinfoirinsin* (gl. observate eos qui ita ambulant, Phil. 3, 17) 24ᵃ. *inchruthsin robói pol et isamlid isbuithi dochách .i. imbithphennit concomuir frissinlainn .i. frisinfochricc nemdi* (gl. ad ea quae sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis dei, Phil. 3, 14) 24ᵃ. *indóinecht ararόit som ónni ferid itge frissindeacht arnach érbalamni* (gl. qui est in dextera dei, qui etiam interpellat pro nobis, Rom. 8, 35) 4ᵇ. *ammi cosmili frisincethir* (gl. marg.) 13ᶜ. *indócbal frisarind* (splendor apud, circum, stellam) Cr. 18ᵈ. *manip hinunn etargnae dondiruidigthiu frisacétnide* (si non idem sensus derivato cum primitivo) Sg. 188ᵃ. *oenichthi frisna hireschu* (uniti cum fidelibus) Wb. 32ᵈ. *nídan chosmili frisna preceptori atobsegatsi artimchellni nidia móidem dosom act arna arnóimatsom nach náile* (gl. non sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex deo, 2. Cor. 2, 17) 14ᵈ. Ante pronomen relativum: *issain indí asidrubart 7 indí frisanérbrath* (est diversa ea, persona, quae dixit, et ea ad quam dictum est) Sg. 220ᵃ. *isécen coṅdárbastar inne indí frisasamaltar* (gl. hoc interest inter demonstrationem nominum et pronominum, . . . quod per nomen non solum ipsorum quae ostenduntur, sed etiam illorum ad quos referuntur demonstrationem habet, ut talis Pyrrhus apparet, qualis pater eius, Pr. 13, 6, 33) 211ᵃ. *incorp marbde frissaroscarsom* (corpus mortuum, a quo secessit, animus) Wb. 3ᵃ. Cf. p. 341 sq.

Praepositio cum pronominibus personalibus suffixis. Sing. 1. pers.: *baméite limm niscartha friumm* (gl. desidero te videre) Wb. 29ᵈ. *andorigeni dimaith frimsa* (quod fecit boni mihi, scis tu), *dorrigeni mór nuilc frimsa* (gl. multa mala mihi ostendit) 30ᵃ. 30ᵈ. In eodem libro bis abiecto *f*: *mathéis cucuibsi riumsa* (gl. si autem venerit; i. e. ad vos a me) Wb. 14ᵃ. *robánicse irfócre riumsa* (gl. misimus fratres ne quod gloriamur de vobis evacuetur) 16ᵈ. 2. pers.: *digal indancridi dogní nech frit* (gl. talio) Sg. 181ᵃ. *nephdenum neich diulc frinech dogní olc frit airis uilliu son indaas nadndene olc frinech nadeni olc friut* (gl. amplioris virtutis testimonium; i. e. non facere quidquam mali alicui qui facit malum tibi, nam est amplius hoc, quam ut non facias malum alicui, qui non facit malum tibi) Ml. 23ᶜ. *coniepersa fritso dligim ní duit .i. ni épéer són et ni airbéer fritt* (gl. ego reddam, ut non dicam tibi, quod et te ipsum mihi debes, Philem. 19) Wb. 32ᵃ.

ciasidbiursa fritsu (quamquam id dico tibi) Sg. 106[b]. 3. pers. masc.: *icosmuilius fris ignimaib et béssaib* (gl. qui signavit nos, deus) Wb. 14[c]. *asbert fris* (dixit ei) Tir. 13. *adcomcisset ilbéim friss. isbéss didu indliacc berir ilbeim friss et inti dothuit foir ɔboing achnámi inti foratuitsom im. atbail side* (gl. offenderunt in lapidem offensionis, Rom. 9, 32) Wb. 4[d]. Fem.: *intan asrobrad frie* (cum dictum est ad eam, Saram) Tr. 62. *ished inso nodascara frie* (gl. discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris) Wb. 28[c]. *roscarsat friæ* (gl. circa fidem naufragaverunt) 28[a]. *in immognom frie* (in constructione cum ea) Sg. 161[b]. Plur. 1. pers.: *frinn fanisin cotondelcfam* (gl. in nobis nosmet ipsos metientes) Wb. 17[b]. *catte dim farfailtesin frinn* (gl. ubi est ergo beatitudo vestra? Gal. 4, 15) 19[d]. *hóre nosmóidet iprecept bat chosmuli frinni* (gl. in quo gloriantur tales inveniantur sicut et nos) 17[c]. 2. pers.: *ni epur frib etarscarad frisuidiu* (gl. ne commisceamini fornicariis, non utique fornicariis huius mundi, 1. Cor. 5, 10) Wb. 9[b]. *rofitis mo bésgnese frib* (gl. non alia scripsimus vobis quam quae et cognovistis) 14[c]. *itmaithi aarilti frib* (sunt bona eius merita in vos) 16[c]. *am. ni bimmis cutrummi frib* (gl. quasi non pertingentes ad vos), *icutrummus fribsi* (gl. mensura pertingendi usque ad vos) 17[b]. *congniam fribsi octáircud raith spirito duib conihed fodera fáilti dúibsi et dúnni* (gl. adiutores sumus gaudii vestri) 14[a]. 3. pers.: *niáil dún arcondelc friu* (gl. non audemus comparare nos quibusdam) Wb. 17[b]. *trisfer friu* (gl. te tertium) Sg. 2[a]. *iscobnesta friu diblinaib* (est affinis iis utrimque) 162[b]. *nitachummese friusom* (gl. volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur, mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini, Gal. 6, 14; i. e. non sim similis eorum) Wb. 20[a]. *is airi din robu eoen diucrae friusom* (propterea igitur necessarius fuit clamor ad illos) Tr. 13. *cen chinta friusom* (gl. gratis; i. e. sine delictis adversus illos) Ml. 19r.

Praepositio cum pronomine possessivo infixo: *ni imbresnat mognima frimort et mothogairm* (non pugnant actiones meae contra ordinem meum et vocationem meam) Wb. 29[d]. *ainmne frimpeccad et moicc iarum* (gl. misericordiam consecutus sum, ut in me ostenderet Christus omnem patientiam) 28[a].

TRI, TRE (per) inficiens sequentem consonam (respondens *tri* a vocali terminatae in vetustis nominibus gallicis, cambr. *troi, trwy* = *trê* cum vocali producta), aliter formata TRIS, TRISS, TRES ante articulum et pronomen relativum infixum.

Exempla: *nipi firderb anadchither trithemel* (non erit plane clarum quod animadvertitur per tenebras) Wb. 12[c]. *istrichetim ihu. xpi. isfirian cách* (gl. iustitia dei per fidem Iesu Christi) 2[b]. *tri chocetal* (per concentum; vid. infra) Ml. 6r. *ciabeid cr. indibsi trefóisitin hirisse* (gl. si Christus in vobis; i. e. per confessionem fidei) Wb. 4[a]. *istrifer robói in tris diltud dosom* (per virum fuit tertia abnegatio ipsi) Tr. 103. *isbeo indanim trisodin* (est viva anima per hoc), *istresodin bid slán áanim som* (erit per hoc salva eius anima) Wb. 4[a]. 4[b]. *dilgud a pecthe ndoib tribaithis* (ignosci eorum peccata iis per baptismum) Tr. 45. *tridluthad inna ñnél* (gl. aper[u]it nubibus; i. e. per compagem nubium) Ml. 9r. *inmoltai dongní inse tribindius 7 chlais* (laudes quas facit per euphoniam et chorum) 43r. *tri nephthóbe* (gl. per praeputium) Wb. 2[c]. *trihiris inchóich cretes áhic triafuil* (gl. propitiatio per fidem in sanguine ipsius) 2[b]. *am. rumbói nephimotacht doibsom treamairis atá imotacht dunni trihiris* (ut fuit desertio illis

per infidelitatem, est auxilium nobis per fidem) 33[b]. *treailli gaibther reproinn* (gl. per verbum dei; i. e. per precationem quae canitur ante prandium) 28[c]. *ished dothéit de treilar nandáne inilur na persan* (gl. in aedificationem corporis Christi; i. e. venit hoc per multitudinem donorum in multitudine personarum) 22[a]. *tre essamni cumachti* (gl. per eam confidentiam qua existimor audere, 2. Cor. 10, 2) 17[a]. *am. is tri accomol nildule conterisedar indomon sic imfolangar oinmolad dodia tri chocetal innanule ndule* (ut coniunctione multorum elementorum confirmatur mundus, sic efficitur una laus deo concentu omnium elementorum) Ml. 6r.

Praepositio ante articulum: *trisinintamailsin* (gl. ad aemulandum provocem et salvos faciam; i. e. per hanc imitationem) Wb. 5[b]. *tresinfuil storidi... tresinfuil spirtaldi* (gl. redemptio per sanguinem eius) 20[d]. *berir brith foir .i. trissinprecept bésti ituircmar bestatu cáich et ní fristait in béstatidnisin* (gl. si intret quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, deiudicatur ab omnibus, 1. Cor. 14, 24) 12[a]. *dofoirndither trisin mbrat find* (significatur pallio albo) Tr. 55. *tris in niris fosissetar imbathis* (gl. per fidem) Tr. 43. *trisin fuar inbud caid .i. tri iohain* (gl. per paranymphum) Tr. 2[a]. *trisintuistin* (gl. creatione) Ml. 36r. *conicfidsi bede preceptori uili trisanimthanadsa dicoitsea cách frialaile* (gl. marg.; per hanc vicissitudinem, loquentium praeceptorum) Wb. 13[a]. *istrissandedesin biid duine slán et fírian* (per haec duo fit homo salvus et iustus) 4[d]. *tresigné* (gl. accepta est figura; i. e. per figuram, loquendo) Sg. 73[b]. *ismarb incorp trisnasenpecthu* (est mortuum corpus per vetera peccata) Wb. 4[a]. *trisnaceinmen inandais beus* (gl. per ea intervalla in numerositate graduum; i. e. per gradus in eorum acervo porro) Ml. 54r. *trisnafoirthiu ailitherdi* (gl. peregrina per marmora) Tr. 65. Ante pronomen relativum: *conroib buáid precepte duun tresaníccatar híli* (gl. aperiat nobis ostium sermonis; i. e. ut sit victoria doctrinae nobis per quam salvantur multi) Wb. 27[c]. *tresambí bethu suthin* (gl. repleti fructu iustitiae; i. e. per quam est vita aeterna) 23[b].

Coniunctae praepositionis cum pronominibus suffixis formulae. Sing. 1. pers.: *noibad sochuide trium .i. istorbe cid ed ón* (gl. vivere in carne hic mihi fructus operis est, Phil. 1, 22; i. e. sanctificatio multorum per me, est utilitas etiam haec) Wb. 23[b]. Pro 2. pers. coniciendum *triut*, cuius exemplum non repperi. 3. pers. masc.: *inrect rósárichset istriit atbélat* (gl. factores legis iustificabuntur, Rom. 2, 13; i. e. lex quam contempserunt, per eam peribunt) Wb. 1[d]. *istriit atá gratia* (gl. gratia regnet per Iesum dominum nostrum) 3[a]. *dofurcabar triit fessin* (gl. per se prolatum intellectum habet, superlativum) Sg. 43[a]. *am. dondrigénsat druid triitsom* (ut fecerunt Druidae per eum, diabolum miracula) Wb. 26[a]. *attlugud boide dodia dibarnicc tritsom* (gl. in nomine domini Iesu gratias agentes deo, vos) 27[c]. Fem.: *nímchubandom attach trócaire frib istree robhícad* (gl. obsecro vos fratres per misericordiam dei) Wb. 5[c]. *ní sluindi sill. folad trée feisin* (non significat syllaba intellectum per se ipsa) Sg. 25[b]. Plur. 1. pers.: *istriunni dúibsi indindocbál* (gl. gloria vestra sumus) Wb. 14[c]. 2. pers.: *ni triib fadéisne* (gl. liberati estis a peccato; i. e. non per vos ipsos) Wb. 3[b]. 3. pers.: *conrobad adtlugud buide dodia treu* (gl. quos deus creavit, cibos, ad percipiendum cum gratiarum actione; i. e. ut esset actio gratiarum deo per eos) Wb. 28[c]. *consoibat cách treu aritmathi side ocuslug* (gl. ex his sunt qui pene-

trant domos et captivas ducunt mulierculas, 2. Tim. 3, 6; i. e. ut fallant quemvis per eas, nam sunt bonae hae in persuadendo) 30^c. *atercbál treo fesin* (earum, vocalium, prolatio per se) Sg. 4^b.

Praepositio ante pronomina possessiva: *tremintsamilse* (gl. me ipsum humilians ut exaltemini), *treminsamilso* (gl. omnia sustineo ut salutem consequantur; i. e. per imitationem mei) Wb. 17^b. 30^a. *adopart teoralethindli treathir*, *obtulit teoralethindli treathir* (o. tria dimidia i. per terram suam) Tir. 4. *condib trianvile ṁbethaid ón dana* (ut sit per omnem eorum vitam hoc ergo) Tr. 71. *dogníat cach pecad treanaslachsom* (gl. captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis; i. e. faciunt omne peccatum per persuasionem suam) Wb. 30^c.

SECH, etsi ad litteras convenit cum cambr. arem. *hep* (sine; cf. p. 71 et p. 122), primitivae tamen propiorem servavit significationem lat. *praeter*, *ultra*, *supra*, *extra*.

Exempla: *ni sech comairli dǽ dam* (gl. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei; i. e. non sine voluntate, non praeter voluntatem dei etiam) Wb. 29^d. *sech* (gl. super, omnes alias partes orationis, i. e. magis quam aliae) Sg. 197^a. *sech* (gl. ultra, solem) Cr. 33^d. *sech cách* (gl. abundantius, gl. amplius; i. e. supra quemvis, ultra quidvis) Wb. 13^b. 16^b. 18^c. 25^a. 25^c. *sech mochomáessa* (gl. supra multos coaetaneos meos, proficiebam) 18^c. *ni tiagait saidai sech saturn suas* (non pertinent haec, sidera, supra, ultra, Saturnum) Cr. 18^c. *sech hiris* (gl. circa fidem exciderunt, gl. a fide) Wb. 29^c.

Non mutatur ante articulum: *sech innaimsir crichnigthi hinnunn* (gl. cis definitum tempus, sicut ultra definitum, Pr. 14, 3, 27) Sg. 217^b. *sechaní ittóo* (gl. super id quod videt me, nequis me existimet; i. e. super id quod sum) Wb. 17^d. *forbeir sechaní asanchises* (gl. Anchisiades quasi ab Anchisios; i. e. auget ultra Anchises), *forbart sech afrerndairc* (gl. tremo tremui, pono posui etc., quod in secunda vel quarta coniugatione non potest inveniri; i. e. auctio ultra praesens) Sg. 32^a. 167^a. *sech na huili predicta* (gl. super omnia autem haec, caritatem habete) Wb. 27^b.

Praepositionis cum pronominibus suffixis iunctae haec inveni exempla: *condid tarla sechæ* (donec perveniat ultra eam, metam) Wb. 24^a. *ceit leu precept domsa seccu* (gl. quidam propter invidiam et contentionem Christum praedicant; i. e. aemulatio eis docere me supra eos, melius quam ipsos) 23^b.

TAR, rarius DAR, ante articulum TARS, e significatione primitiva lat. *trans*, quam servat in compositione, in qua superlativi formam TAIRM induit, interdum transiit in alias quasdam, ut lat. *per* (in iureiurando).

Exempla: *tar crích innunn* (gl. per translationem, praep. cis, in tempore et in aliis rebus), *docoid tar recht ṅaicnid hinnun* (gl. cis naturae leges ut ultra naturae, Pr. 14, 3, 27; i. e. trans finem, trans, ultra legem naturae, idem significat cis), *tar ioib* (gl. per Iovem: per quoque in iureiurando accipitur, ut per Iovem) Sg. 217^b. *dar timne recto dognither intimmarmus* (gl. per mandatum legis, fit supra modum peccans peccatum, Rom. 7, 13; gl. cum scienter admittitur) Wb. 3^c. *indetaig bruinnidi .i. bís tar bruinniu ógæ són* (gl. fasciae pectoralis; i. e. vestis pectoralis, id est, quod est super mammas virginis hoc) Ml. 10r. *lambrat bís tar glúne* (gl. mappa, gl. mantile; i. e. manuale quod est super genua) Sg. 172^a. *temel inna tol domunde tar rosc fornanme* (tenebrae cu-

piditatum mundanarum super oculum animae vestrae) Wb. 21ᵃ. *rodsaiset drissi innasenchomrorcan tar sodin* (gl. renascentes spinas; i. e. creverunt spinae veterum errorum per hoc) Ml. Col. 1. *tar sodin iterum ɔricht les* (propter hoc iterum necesse fuit) Ml. 2ᵃ. *taréssi*, *daréssi* (super locum, post, pro), *tarcenn*, *darcenn* (trans caput, i. e. pro) vid. infra inter praepositiones nominales.

Ante articulum: *contuidchissed uita tarsin corpsin* (gl. ut absorbeatur quod mortale est a vita, volumus supervestiri, 2. Cor. 5, 4) Wb. 15ᵃ. *dodechuid temel tarsingréin* (venit obscuritas super solem) Ml. 16ᶜ. *tarsna deo* (gl. πρὸς τοῦ διός, male intellectum a glossatore; i. e. per deos) Sg. 217ᵇ.

Praepositionis cum pronominibus suffixis coalescentis formulae: *torutsu* (gl. per te: per te, per qui te talem genuere parentes, Verg. ap. Pr. 14, 3,26) Sg. 217ᵇ. *du cuitig tarais fadeissin arnirobe nech bad huaisliu taratoissed* (gl. deus quoniam neminem habuit per quem iuraret, iuravit per semet ipsum) Wb. 33ᵈ. *inbiam fris tra íarnarnetargnu dúib itossuch caní ralsid súil torunn* (gl. incipimus iterum nosmet ipsos commendare?), *ni recam ales rolasid suil torunn itossich* (gl. non iterum nos commendamus vobis, 2. Cor. 3, 1. 5, 12) 15ᵃ. 15ᵈ. *teora tonna torunni in bab.* (tres inundationes super nos in baptismo) 27ᵃ. Inde coniciendae ceterae formulae: *torum* (per me, super me), *tairse* (super eam), *tairib* (super vos), *tarsu* (super eos).

IMM (circum, circa), plenius IMME, saepius servatum in compositis, ex primitiva forma *ambi* (p. 5 et 64).

Exempla: *snáthe nobíth hiṁchenn nasacardd* (filum erat circum caput sacerdotum) Sg. 54ᵃ. *cauir anisiu cachdia imduchenn archenngalar* (ponitur hoc cotidie circum caput tuum contra dolorem capitis), *fuslegar de immandelg immecúairt* (delinitur hoc circum spinam circa) Inc. Sg. *nataibred cách úaib bréic immalaile* (gl. nolite mentiri invicem; i. e. ne ferat quivis e vobis mendacium circa alterum, in alterum) Wb. 27ᵇ. *tairthet cach fer immalaile* (gl. quaestiones praestant, fabulae et genealogiae, 1. Tim. 1, 4) 27ᵈ. *annongeiss cách immachomalnad* (gl. commone testificans coram domino, 2. Tim. 2, 14; i. e. cum oras quemvis circa eius impletionem, ut id impleat; germ. bitten um) 30ᵇ. *áliss pátricc dubthach imdamnœ .n. epscuip diadesciplib dilaignib* (rogavit Patricius D. materiam episcopi de discipulis ipsius de Lageniis) Tir. 11. *nimmerat bes hire* (gl. ultra non proficient; i. e. non circa tempus quod sit ultra[?]) Wb. 30ᵃ. *amal nagrinnenu .i. bite imchre[ch]tu* (sicut fasciolae, id est quae sunt circum ulcera) Ml. 10r. *luid sechnall iartain duchúursagad pátricc imcharpat boie lais* (ivit S. postea ad obiurgandum P. circa carpentum quod habuit) Tir. 14. Ante articulum: *imminbidbethid* (gl. in hoc tabernaculo ingemiscimus; i. e. circa immortalitatem, optamus immortalitatem) Wb. 15ᶜ.

Cum praepositionibus suffixis formulae quaedam: *abstail immum cotrisat* (apostoli circa me adveniant) Sanct. h. 10. *imum imacuáirt* (circum me circa) Carm. Neoburg. *immut illaithiu inmessa regat fir herenn dobráth* (circa te die iudicii venient viri Hiberniae ad iudicium) F. h. 52. *lasse gabas immbi* (gl. cum mortale hoc induerit immortalitatem; i. e. cum sumpserit circum se) Wb. 13ᵈ. *doluid inbiail arithissi archenn in[na] samthige comboi impe* (revertit securis rursus ad manubrium, ut esset, donec fuit, circum id) Tr. 131. *condarlicthe tech nebmarbtath immunn dinim* (gl. habitationem nostram quae de caelo

est superindui cupientes, 2. Cor. 5, 2; i. e. ut induatur domus immortalitatis circum nos de caelo) Wb. 15[c]. *immib dicach leith* (gl. quae ultra vos sunt; i. e. circum vos a quolibet latere) 17[b]. *cris firinne immib* (gl. state succincti lumbos vestros in veritate) 22[d]. *gaibid immib anetach macc cóimsa am. nondad maicc cóima* (gl. induite vos sicut electi dei sancti et dilecti per viscera misericordiae) 27[b].

CEN (sine), inficiens sequentes consonas et perstans in hac forma, extra analogiam praepp. *in*, *con*, *ren* posita est, unde supponenda forma primitiva terminata a vocali (*cene*, *cine*?).

Exempla: *cenchaille foraciunn* (gl. non velato capite, mulier) Wb. 11[c]. *cometecht dianécosraib cenchometecht diambésib mainbet mathi* (gl. sine offensione estote Iudaeis et gentibus) 11[a]. *cenchuingid neich conech* (gl. sum silentio operantes suum panem manducent) 26[b]. *airde serce móre insin aforaidmetsom cenchumsanad issindirnigdi cenchumsanad* (gl. memoriam vestram facientes semper in orationibus nostris sine intermissione memores, 1. Thess. 1, 2; i. e. signum magni amoris hoc, memoria eorum sine intermissione in oratione sine intermissione) 24[c]. *isingir lem cen chretim dúib* (gl. tristitia est mihi magna) 4[b]. *cen chinta friusom* (gl. gratis; i. e. sine delictis adversus illos) Ml. 19r. *icomairbirt núidi iarfoisitin hirisse cenpecad* (gl. serviamus in novitate spiritus; rectius *cenphecad*) Wb. 3[c]. *ní chen dliged anephdiall ó dibrannaib* (gl. non absque ratione non declinantur, alteruter, alterutrius) Sg. 75[a]. *censectti* (gl. sine simulatione) Wb. 5[d]. *cen serbi pectho* (gl. estis azymi) 9[b]. *cenfodail ceneuil. cenfodail ceniuil* (sine divisione generis) Sg. 41[b]. 152[a]. *cenfoilsigud* (sine manifestatione) 188[a]. *disin dufoid pátricc incarpat cusechnall cenarith .n. and* (hinc misit P. carpentum ad S. sine auriga, ut non esset auriga in eo) Tir. 14. *huaire nád riarfact furuar buid cenengne et cenfírinni* (gl. quia non est iustus quisquam, non est intellegens, non est requirens deum, Rom. 3, 10; i. e. quia non requisivit, effecit ut sit sine cognitione et iustitia) Wb. 2[a]. *cen fodrúbu* (gl. sine deflexionum moris) Ml. 22[a]. *illobad et legad. oenlobad cenlegad iarsin* (gl. seminatur in corruptione, surgit in incorruptione, 1. Cor. 15, 42) Wb. 13[d]. *issí diuitæ dæ precept sos. cen lóg cenaithi* (gl. in simplicitate et sinceritate dei, conversati sumus) 14[c]. *íforus cen oclatid* (gl. in longanimitate, exhibeamus nos) 15[d]. *fer soér socheniúil cenon cenainim* (vir ingenuus, nobilis, sine ignominia, sine macula) Tir. 11. De formula abnormi: *cen suidib* (gl. sine quibus) Ml. 20[a], conferantur quae supra diximus (p. 645).

Pronomina suffixa praepositioni: *aratá brithem and cenutsu* (gl. quid spernis fratrem tuum in edendo? omnes enim stabimus ante tribunal dei; i. e. nam extat iudex sine te) Wb. 6[b]. *atá brithem lasuidib cenuibsi* (gl. eos deus iudicabit; i. e. sine vobis) 9[c]. *ni rubai cenaib uili* (sine omnibus iis) Ml. 20[c]. Saepius invenitur haec praepositio cum neutro 3. pers. sing. coniuncta adverbii instar *cene* (germ. ohnedies, schon; praeterea, iam): *asreracht cene* (resurrexit iam) Wb. 4[d]. *nunsluinfemni dim cene fanisin* (commendabimus igitur nos ipsi sine his, epistulis commendaticiis) 15[a]. *aridib maithi cene* (nam estis boni ipsi) 16[b]. *airataat iltintudai leu cene* (nam sunt apud eos multae iam interpretationes) Ml. 3[a]. *árislán chial inolfoirbthiu chene* (nam est plenus sensus in plusquamperfecto per se) Sg. 151[b]. De aucta formula *olchene* cf. p. 368.

ETER, ETIR, ITAR, ad litteras cum praepositione lat. *inter* (cf. pp. 42. 68) conveniens, sequentes consonas intactas relinquit.

Exempla: *intain rombói etir tuaith ... eter tuáith ... etir tuáith* (gl. in operibus bonis testimonium habens; i. e. cum fuit inter populum, inter homines) Wb. 28ᵈ. *aris eter caratnáimta ataaid* (gl. in medio nationis pravae et perversae, sitis sicut filii dei sine reprehensione) 23ᵉ. *dechur eter corpu nemdi et corpu tal.* (differentia inter corpora caelestia et corpora terrestria) 13ᶜ. *robói eter corpu et anmanu* (gl. medius paries, peccatum) 21ᵇ. *am. file óentid eter baullu coirp dunn* (ut est unitas inter membra corporis nostri) 12ᵇ. *córe eter dia et duine* (pax inter deum et hominem), *etir fessin et dóini* (gl. mediator; i. e. inter ipsum et homines) 22ᵈ. 28ᵇ. *irbága robatar leosom eter desciplu et debe oéntu im̄ eter amagistru* (gl. significatum est, quod contentiones inter vos sint, 1. Cor. 1, 11; i. e. contentiones fuerunt apud illos inter discipulos et discordia, unitas autem inter magistros eorum) 7ᵈ. *robói chocad etir deichthriub 7 dethriub corricisin* (gl. decim et duae tribus ante captivitatem semper inimicae erant) Ml. 37r. *hitar remśamugud 7 foacomol* (gl. communes: coniunctiones praepositivae vel communes vel postpositivae; i. e. inter praemissionem et subiunctionem) Sg. 212ᵃ. *condib innon infogor hitar hothad 7 hil.* (gl. sola declinabilia possunt habere ex isdem vocibus tam singularem quam pluralem numerum) 203ᵇ. Inde oritur significatio lat. *tam — quam*: *cense fricách eter curit et escarit* (gl. mansuetus ad omnes; i. e. tam amicum quam inimicum) Wb. 30ᵇ. *eter mochuimregasa et líin diapredchimm* (gl. omnia quae aguntur; i. e. tam vincula mea quam homines quibus praedico) 27ᶜ. *eter fileda 7 áis ṅdenma sairse chenæ* (gl. cum solet in quibusdam pronominibus apud omnes similiter postponi; i. e. tam poëtas quam artifices ceteros, artium scriptores, grammaticos) Sg. 212ᵃ. *etir réid 7 amreid 7 etir fán 7 ardd* (gl. viator per tractus terrae; i. e. tam planum quam asperum et tam proclive quam arduum) Ml. 28r. *ochter nachid conaseilb iterfid 7 mag 7 lenu* (O. A. cum pertinentiis eius, tam silvam quam campum et prata) Tir. 6. *eter aicned 7 suidig.* (gl. vel natura vel positione, omni modo longam habent paenultimam, Pr. 4, 1, 5) Sg. 51ᵇ. *eter maith et saich* (gl. siquis superaedificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, foenum, stipulam, uniuscuiusque opus manifestum erit, 1. Cor. 3, 12; i. e. tam bonum quam vile) Wb. 8ᵉ. *eter ógi et lanamnas* (gl. unusquisque proprium habet donum ex deo, 1. Cor. 7, 7; i. e. aut caelibatum aut matrimonium) 9ᵈ.

Ante articulum: *acobás ṁbis etarṅdirainn hi comśuidiguth* (gl. de earum compage; i. e. comp., quae est inter duas partes in compositione) Sg. 2ᵇ. *atá coitchennas itar indibrethirso inim̄ognom* (gl. interest et refert) 203ᵃ. *cid etir na cumcai* (gl. etiam inter angores maximos) Ml. 18ᵈ.

Cum pronominibus suffixis formulae: *robbet etrom ocuspein* (sint inter me et poenam) Br. h. 96. *ni fil fial etronn et cr.* (gl. velamen in Christo evacuatur) Wb. 15ᵃ. *conroib óintu etrunni* (sit unitas inter nos) 12ᵇ. *robo duibsi cinirbo etruib robammarni* (gl. fiduciam habuimus in domino loqui ad vos evangelium, 1. Thess. 2, 2) 24ᶜ. *óentad etruib immanetar l. etruib et dia* (gl. vinculum perfectionis), *andorogbid etruib* (gl. donantes vobis ipsis) 27ᵇ. *dorigénsat indescipuil dechor etarru* (fecerunt discipuli discrimen inter eos) 7ᵈ. *isetarru biid immacaldaim* (gl. a quibus profertur et ad quos dirigitur loquela) Sg. 200ᵇ. *ni*

bí ní etarro (gl. nulla intercessione interveniente) 150^b. Addo singularem loquendi modum cum praep. *cen* (sine) ad significandam praep. lat. *cis*: *cen alpai ńetarru* (gl. cisalpina, Gallia), *cen rian ńetron* (gl. cis Rhenum; i. e. sine Alpibus inter eos et Galliam, Rheno non intermedio inter nos et...) Sg. 217^b.

ECHTAR, respondens latinae praep. *extra*: *echtarecht* (= *echtar recht*; gl. cis naturae leges) Sg. 217^b. *echtar comairbirt ṁbiuth pecthae : irobammar* (gl. extra quod fuimus; i. e. extra consuetudinem peccatorum in qua fuimus) Tr. 4^a.

AMAL, plerumque *am.* scriptum (abl. substantivi *ṡamal?*) respondens lat. *instar*: *am. inlochairnn ńaffracdai* (gl. quasi laterna punica) Sg. 24^a. *am. innahí nadtectat. am. nahí nádchiat. am. nahí nadchrenat* (gl. tanquam non habentes, non flentes, non possidentes) Wb. 10^b. *ni am. inní asóircc* (gl. non quasi aërem verberans) 11^a. *am. indcláinn bunid* (ut stirps originis, primitiva; rectius *inclainn*, *inclainnd*) 5^b. *ám. tuthle l. ailsin* (gl. ut cancer) 30^b. *am. consana* (ut consonae) Sg. 6^b. *am. naheliu* (ut ceteri, soni) 9^b. *am. inna anman* (ut nomina) 188^a. *am. nathracha bodra* (gl. sicut aspides surdae) Tr. 11. *am. tegdais* (ut domus) Tr. 14. *am. inscrissid .i. am. innaltain náith* (gl. sicut rasorium acutum, fecisti dolum) Ml. col. 301. *bithé doibsium am. andeuson* (gl. auctores idulorum ... optat deorum suorum similisimos [sic!] fieri quod maledictum; i. e. sint ii ipsi sicut di ipsorum) Ml. 34r. *amal nagrinnenu .i. bite imchre[ch]tu* (gl. tamquam ulceribus fasceolas) 10r. *am. bolc* (gl. ut uter), *am. ithbolc* (ut uter frumenti) 57r. Infectio consonae sequentis probatur hoc exemplo: *amal chochull dercon l. chno* (ut tegimen [*cucullus*] glandis vel nucis) Ps. 57^a. Conferendum est *samlumsa* (ut ego) Wb. 9^d.

B. Praepositiones nominales.

Substantiva, quae cum antecedente praepositione vera locum praepositionum obtinent, etsi plurima sunt, ut *in ochtur*, *for ochtar* (in superiore parte, supra), *in ichtur* (infra), *di éis* (retro), *inmedón*, *immedón* (in medium, in medio, intra) etc., tamen ea potissimum hoc loco enumeranda sunt, quae frequentius usurpata amisso fere sensu substantivi funguntur vice praepositionum. Pronomina pro personalibus, quae suffiguntur post praepositiones veras, in his formulis possessiva infiguntur inter praepositionem et substantivum.

Sunt eiusmodi substantiva frequentiora: *ése*, *esse*, *hése* (vix subst. *esse*, status, locus; conferendum videtur supra allatum *di éis*, gl. retro) cum praep. *tar*; *cenn* (caput) cum eadem praep., interdum cum *ar*; *cúl* (tergum) cum praep. *íar* (*for*); *ríar* (voluntas: *mad moríarsa dognethe* Wb. 9^d) cum praepp. *do*, *fo*; *bíth* (causa) cum praep. *fo*; *cuit* (portio, pars: *bíith dam farcuitsi occa. biid arcuitni occa* Wb. 11^b. 24^a. *conrobad cuit doibsom occatimthirecht* 16^c) cum praep. *ar*; *rann* (pars), *persan* (persona) cum praep. *a*; *dead* (finis), *degaid* (pars aversa, ut videtur, oppositum nomini *agaid*: *donagaid*, faciei, Lor. gl. 108, unde item praepositionis instar: *i n-agid*, adversus, Ann. Boyl. ap. O'Don. p. 444, hod. *a n-aghaidh*) cum praep. *in*; *ellach* (unitas, communio) cum eadem. Addenda est vox praepositionalis cum genetivo coniuncta *dochum*.

TARESI (cf. praep. *tar*), e primitiva significatione *trans*, *super tergum*, *locum*, *post* transit etiam in hanc: *loco*, *pro*. Alternant *t* et *d*, *s* et *ss* (pp. 49. 653): *baiade and tarési .m. benigni trifichtea bliadne* (fuit illa ibi post B. 60 annos)

Tir. 2. *bad chách darési áréli .i. nabad immalle labritir* (gl. secundum duos aut multum tres et per partes, loquantur; i. e. sit quisque post alterum, ne simul loquantur) Wb. 13ᵃ. *olcc tarési nuilcc* (gl. prudentes apud semet ipsos, malum pro malo reddentes) 5ᵈ. *ishé dobeir lóg deit tarhési dodagnímo* (gl. dei minister est tibi in bono, potestas; i. e. is dat mercedem tibi pro tuo bene facto) 6ᵃ. *nímbia fochricc darhési moprecepte* (non erit merces mihi pro doctrina mea) 10ᵈ. *uisse són darési césto* (gl. videmus Iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum; i. e. iustum hoc pro passione) 32ᵈ. *athuidecht icride tarési dǽ* (gl. nolite locum dare diabolo) 22ᵇ. *indinducbál ó dia tarhesi denmo indlibuir* (gl. quam deus annuit suscepti laboris gloria) Sg. 2ᵃ. *cachae tarhéisi araili* (gl. inveniuntur pro se positae, litterae) 10ᵃ. *arba bes lasuidib .u. tarhesi ṅi. ut pessumus pro pessimus* (u pro i) 4ᵃ.

Cum pronominibus possessivis infixis: *ní déccu darmmési* (gl. quae retro sunt obliviscens, ad ea quae sunt priora extendo me; i. e. non video post me) Wb. 24ᵃ. *doanad dartéssisiu* (ad manendum pro te) 31ᵈ. *madudéll ní taibred ní taraéssi dobochtaib* (gl. laboret operando manibus, ut habeat unde tribuat de labore suo) 22ᵇ. *iscotarsne dondúalig insualig darahési* (est contrarium vitio virtus pro eo) 9ᵇ. *robia indocbáal tarahési* (gl. diligentibus deum omnia concurrunt in bonum), *robbia indocbál darahéssi* (gl. labor vester non est inanis in domino) 4ᵇ. 13ᵈ. *nád chomalnathar anasberar friss rambia digal taraǽssi* (gl. domino servite, qui enim iniuriam facit recipiet id quod inique gessit) 27ᶜ. *taranési* (gl. fracti sunt rami ut ego inserar; i. e. pro eis) 5ᵇ.

TARCENN, alternantibus item *t* et *d*, eiusdem fere significationis ac formula superior: *tarcenn pecca.*, *darcenn pecca.* (pro peccato) Wb. 15ᵈ. 19ᵃ. *hóre rombebe cr. darcenn indóesa lobuir* (gl. peccantes in fratres; i. e. quia mortuus est Christus pro debilibus) 10ᶜ. *itáu darcenn sosceli* (gl. in vinculis evangelii; i. e. in quibus sum pro evangelio) 32ᵃ.

Cum pronominibus infixis: *robtar irlim dothecht martre darmchen* (gl. pro anima mea suas cervices supposuerunt) Wb. 7ᵇ. *am. bid ǽet limsa moort dogabál darmchen céin rongabus icarcair* (gl. quidam ex contentione Christum adnuntiant non sincere, Phil. 1, 17) 23ᵇ. *fornét frisáibapstalu darmchensa* (gl. vestra aemulatio pro me) 16ᵇ; pleniore forma *duaberrad tarmuchenn* (ad eum tondendum pro me) Tir. 11. *taiccéra cách daráchen fessin* (gl. unusquisque pro se rationem reddet deo) Wb. 6ᵇ. *rocathichsiur daráchenn cosse* (gl. quae mihi fuerunt lucra) 24ᵃ. *tararcenn* (gl. pro nobis) Ml. 26ᵈ. *asririusa mochumang darfarcenn* (gl. libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris) Wb. 18ᵃ. *biuusa ocirbáig darfarcennsi* (gl. de vobis glorior) 16ᵈ. *dul martre tarfarcennsi* (martyrium subire pro vobis) 26ᵈ.

Eiusdem substantivi cum praep. *ar* cum dativo vel accusativo formulae ARCHIUNN et ARCHENN supra prolatae sunt (p. 622 sq.). Frequentior est prior cum pronominibus infixis: *afil armochiunn* (gl. ad destinatum persequor bravium; i. e. quod coram me est) Wb. 24ᵃ. *maithi formbesasi arachiunn* (boni vestri mores coram eo), *áirmi...ambís arachiunn* (numerat id, quod coram ipso est) 16ᵇ. 24ᵃ. *ararciunni* (gl. vos dominus multiplicet; i. e. coram nobis) 25ᵃ.

ÍARCÚL (post tergum, post): *attá adeolid iarcúul cáich* (est eius gratia post quemvis) Wb. 31ᶜ; cum pronomine infixo: *ní áirmi ambís iarnachúul*

dindséit (non numerat id quod est post ipsum de via) Wb. 24ᵃ. Eiusdem significationis FORCÚLU (super terga): *dafoccul dimolud dobrith forculu indimdergtha dofarci antres foccul* (duae voces laudis additae post reprobationem quam efficit tertia vox) Corm. *trefoclae*; cum pron. inf.: *luid ingrian foraculu* (cessit sol post se, retro) Ml. 16ᵈ.

DORÉIR, FORÉIR (ad voluntatem, sub potestate, secundum, sub): *nabad do reír far colno beithe* (gl. carnis curam ne feceritis in desideriis; i. e. ne secundum carnem vestram vivatis) Wb. 6ᵇ. *coscitir indfir•et doairbertar foreír dé* (castigantur viri et adducuntur sub voluntatem dei, sub deum, a Paulo) 22ᶜ. Cf. *holuid adam tarréir* (gl. ego autem carnalis sum; i. e. ex quo transgressus est A. voluntatem) Wb. 3ᶜ.

Cum pronomine infixo: *isdiareír roerpad domsa* (gl. credita est mihi secundum praeceptum domini, praedicatio) Wb. 31ᵃ. *amaicc diareír* (gl. oportet episcopum filios habentem subditos) 28ᵇ. *foaréir* (gl. in passione desiderii, ne possideatis corpus vestrum) 25ᵇ. *roléiced anintliucht foaréir fadésne* (gl. dedit illis spiritum compunctionis, oculos ut non videant etc., Rom. 11, 8; i. e. commissus est eorum intellectus sibi ipsi) 5ᵇ.

FOBÍTH (sub causa, causa, propter): *fobíth sóire ceneiuil inna grec* (gl. Graeci honoris causa suae gentis, dicunt) Sg. 40ᵃ. *ni epur frib etarscarad frisuidiu .i. fri genti fobiith precepte dóib* (gl. scripsi vobis ne commisceamini, .. non utique idolis servientibus; i. e. non dico vobis separari ab his, a gentibus, propter docendos eos) Wb. 9ᵇ. *do precept sos. isairi asber som inso fobith inna soebapstal asrubartatar rombo descipulsom aps.* (gl. neque veni in Hierusalem ad antecessores meos apostolos, Gal. 1, 17; i. e. ad docendum evang., ideo dicit hoc propter pseudapostolos, qui dixerunt ipsum fuisse discipulum apostolorum) 18ᵈ. *fobith inna cenel innanman* (gl. pro generibus nominum, distinguntur) Sg. 198ᵃ. Cum pron. poss.: *robói som ingalar et rop scíth libsi ón ansu lessom im̄ fobarmbídsi* (fuit ille in morbo et fuit grave vobis hoc, gravius autem ipsi vestra causa, gl. quam dolor suus proprius) Wb. 23ᵈ. Amplioris formae exemplum: *fubithin creitme riacách* (propter fidem, quia crediderant ante quemvis) Tir. 8. Eiusdem significationis est alia formula: *hua accuiss sulbairichthe* (gl. urbanitatis causa) Sg. 45ᵇ; invenitur tamen etiam sine praepositione: *accuiss na preceptesin* (huius doctrinae causa) Wb. 9ᵇ.

ARCHUIT (pro portione,* ratione habita, quod attinet ad): *isindalmsan arafocair anúas actis foróis tuaithe arfocarar archuit indóissa gráid et indáisa foirbthi ni écen airócre* (gl. de ministerio, quod fit in sanctos ex abundantia, est mihi scribere vobis, 2. Cor. 9, 1; i. e. est eleemosyna, de qua monet supra; sed propter vulgus monetur, de hominibus graduatis et perfectis non necessaria exhortatio) Wb. 16ᵈ. *issí inso fedb asuisse dogoiri in ecclis archuit óisa et bésa* (gl. vidua eligatur non minus sexaginta annorum ... in operibus bonis testimonium habens etc., 1. Tim. 5, 9; i. e. haec est vidua, quae eligenda est in ecclesiam, quod ad aetatem et morem) 28ᵈ. *saini archuit cumachti* (gl. quantum ad

* Cf. praeter exempla supra allata: *nipu lugu achuitsidi* (gl. qui modicum habuit, non minoravit; i. e. non fuit minor portio huius) Wb. 16ᶜ. *cuit hóre* (gl. ad horam; i. e. pars horae) 16ᵇ. *am. rombói cuit cáich dinrath diadu* (sicut cuiusque pars fuit de gratia divina) 5ᵈ. *nisir atrab act is cuit fresligi* (non longa habitatio, est pars tantum adiacendi) 3ᵈ. *act cuit ascribint domsa it dui. som im̄* (modo pars mihi, particeps sum eorum scriptionis, sunt domini haec vero, mandata) 13ᵃ.

potestatem, aliae literae i et u, cum in consonantes transeunt) Sg. 7[a]. *archuit aisndisen 7 foguir* (quod ad pronuntiationem et sonum), *isarchuit fog. ní ruba nand ní archuit scríbind* (propter sonum non potest esse in ea, syllaba, non quantum ad scripturam) 3[b]. *archuit suin* (gl. similes sunt diminutivis pendulus credulus; i. e. quod ad vocem) 59[b]. Cum pronomine: *nímptha firion arachuit-sidi* (gl. non in hoc iustificatus sum) Wb. 8[d].

Significatione vix differunt ARRAINN, APERSIN (e parte, e persona): *arrainn aithrebthado. arrainn indatraib atrebthar and* (a parte possessoris, possessionis; ibid. *alleith atraib*) Sg. 198[a]. 198[b]. *adib mairb arainn pectha bad bii im inihu. cr.* (gl. existimate vos mortuos quidem peccato, viventes autem deo in Christo) Wb. 3[b]. *immormus assinfolud apersain na colno... asinfolud tanidiu* (peccatum e sensu carnali, e sensu interno) 9[c]. Alterius huius formulae exempla quaedam supra allata sunt (p. 633).

INDEAD (in fine, post), INDEGAID (in tergum? post): *indead innanísin* (gl. post illos) Sg. 1[a]. *m. indead aathar* (gl. naturale vinculum generis, possidet genetivus, nascitur a nominativo, generat omnes casus sequentes; i. e. filii post patrem suum) 77[a]. *ished anesséirge leu maic indegaid anathre* (gl. Hymenaeus et Philetus a veritate exciderunt dicentes resurrectionem esse iam factam, 2. Tim. 2, 18; i. e. est haec resurrectio secundum eos, filii post patres suos) Wb. 30[b]. *indegaid ndé* (gl. post deum, ei imputo, quidquid in me sit doctrinae) Sg. 101[b]. *inbindius tánaise indegaid nguttae* (gl. semivocales secundam habent euphoniam; i. e. post vocales) 5[a]. *indegaid nisu* (gl. post Iesum) Tr. 74.

Utrique infigitur pronomen possessivum: *focaird eleseus asamthig innadiad* (deiecit Elisaeus manubrium eius post eam, securim) Tr. 131. *ingute inna degaid* (vocalis post eam, consonam), *lasin ngutai inna degaid* (gl. cum sequente altera; i. e. cum vocali post eam) Sg. 7[b].

INELLUCH, INELLUG (in unitate, una cum; cf. *issí intsillab diuit sill. ellaig raine*, haec est syllaba sincera syllaba adhaerens parti orationis, Sg. 25[b]. *adib ellachti hi cr.*, gl. Christum induistis, Wb. 19[c]): *hóre arinrobe buith inelluch coirp cr.* (gl. nos vocavit non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum) Wb. 29[d]. *inellug coirp cr.* (gl. omnibus sanctis in Christo Iesu) 23[a]. *manudubfeil inellug coirp cr. adib cland abrache am. sodin et itsib ata chomarpi abracham* (gl. si vos Christi, ergo Abrachae semen estis, secundum promissionem heredes, Gal. 3, 29) 19[c]. *condip maith afuirec innim et conrobat inhellug coirp cr. innim* (gl. divitibus praecipe, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum) 29[c]. *inœllug insce biid dictio* (gl. invenitur et plena oratio in una dictione, ut in verbis imperativis curre, lege, Pr. 2, 2, 12; i. e. una cum oratione est dictio) Sg. 25[a].

Cum pronominibus infixis: *am. rombo foirbthe cr. condib foirbthe intí bess innaellug* (gl. exhibeamus omnem hominem perfectum in Iesu Christo) Wb. 26[d]. *fri no. 7 uerbum acht ba innanelluch atarímtis* (gl. ideo participium separatim non tradebant partem orationis, quod nulla alia pars orationis semper in derivatione est, Pr. 11, 1, 2; i. e. separatim a nomine et verbo, sed una cum eis, in eorum coniunctione, id tradebant) Sg. 188[a].

DOCHUM (ad; ad verbum anomalum *doich, dochoid* etc. pertinens?) sine

praepositione: *isillánamnas dorograd dochum ndée* (gl. in domino vocatus est servus; i. e. in matrimonio vocatus est ad deum) Wb. 10ᵃ. *docoid onessimus dochum poil* (fugit Onesimus ad Paulum) 31ᵈ. *contultatar dochum pátricc et cremthinn maic éndi* (ut venerint ad P. et Cr. filium E.) Tir. 9. *conosberinn dochum hirisse* (gl. ut eos lucrificarem, factus sum Iudaeus; i. e. ut eos ferrem ad fidem) Wb. 10ᵈ. *torbe athabarte dochum nirisse* (utilitas eum ferendi ad fidem) 11ᵇ. *tabart innan doine dochum nirse* (ferre homines ad fidem) Tr. 45. *airi manip hinunn etargnae dondíruidigthiu frisacétnide fedir am. ísodin andírui. dochum nacha rainne aile ut bene et male* (gl. in aliud: omnis pars orationis quocunque modo derivativa vel in eadem notione sive definitione primitivi sui accipitur, ... vel in aliud quod iam ante erat suppositum in propria naturali positione, Pr. 11, 1, 2; i. e. nam si non eadem notio derivato cum primitivo, refertur ita derivatum ad aliquam partem aliam, ut bene et male) Sg. 188ᵃ. *ní dechuid dochom forcinn* (non pervenit ad finem) 148ᵇ. *dobertis dąboc leu dochum tempuil* (afferebant duo hircos secum ad templum) Tr. 4ᵇ.

Solvere *do chum* vetamur pronomine possessivo, quippe quod praemissum sit, non infixum: *intí téte adochumsi* (is qui it ad eam, meretricem) Wb. 9ᵈ. *muriissi farndochum* (gl. donec veniam, ad vos) Ml. 34ᵃ. *ciasberat doaidbdetar fisi doib et dotiagat angil andochum nichretidsi* (gl. nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum, Col. 2, 18; i. e. quamvis dicant, demonstrari visiones sibi, et venire angelos ad se, nolite credere vos) Wb. 27ᵃ.

II. Praepositiones britannicae.

A. Praepositiones verae.

Ipsae quoque monosyllabae vel bisyllabae, ut hibernicae, atque plurimam partem eaedem, paucis exceptis, quae alienae sunt a lingua hibernica. Ob has atque ob penuriam flexionis britannicae, propter quam casus substantivorum post praepositiones britannicas dignosci non possunt, non congruum videtur, eundem ordinem servare quem in hibernicis. Enumerabuntur igitur monosyllabae primo loco terminatae vocalibus, deinde consonis, ratione habita sonorum a quibus inchoantur; postremo bisyllabae. Formae in titulis scribuntur cambricae, ut quae puriores plerumque servatae sint.

Communis est trium dialectorum proprietas, tam cambricae quam cornicae et aremoricae, qua praemittitur quibusdam praepositionibus praep. *di* (*y*) ipsa quoque cambrice iterum cum *o* composita: *odi*, *ody*. Quo facto significatio converti solet in contrariam; in quibusdam tamen nihil mutatur. Formulae hae sub singulis illis praepositionibus tradentur.

1. Praepositiones monosyllabae terminatae vocalibus: *guo, di* (*y*), *troi* (*trwy*); corn. *re*.

GUO (hib. *fo*, sub), quamvis frequens in compositione, per se tamen vix invenitur, cum eius locum occupaverit praep. *tan*. Exemplum cambricum vetustius praepositionis separatae L. Land. p. 149 in descriptione finium, quae

incipit: *or pant nessaf dilicat gurruni* etc. (a faucibus, vallicula, proxima fonti G., fluvii, . . .), et finit: *guorruni nihit sursum hit penn guociueir ipant, ubi incepit finis* (secundum G. sursum usque in locum e regione valliculae). Pro *guociueir* paulo ante est *iciueir* (e regione) et in aliis multis locis *penn arciueir* (recte e regione).

Cornica huius praepositionis exempla non invenimus, nec aremorica, nisi vero huc pertinent formulae adverbiales supra (p. 619) prolatae: *vase, vahunt* (istic, illic).

DI (hib. *di*, de) in lingua vetustiore cambrica, ut hibernica praepositio, genetivum interdum indicans: *hin map di iob* (ut filius Iovis) gl. Ox. 39ᵇ. In recentioribus codicibus, ut in codice rubro, pro *dy*, excussa *d* (p. 199), iam est Y (de, ex, ab): *y vys ef y keueis y uodrwy honn* (de digito eius sumpsi annulum hunc) Mab. 2, 216. *blwydyn y heno . . . mi abaraf bot gwled* (anno ab hac nocte ego parabo epulas) 3, 20. *blwydyn y hediw bydwch yma* (post annum ab hodierno die eritis hic) 3, 198. Frequentius praepositio haec coniungitur cum aliis quibusdam, quarum significationem imminuit vel tollit, ut iam in L. Land.: *di am* (de circa, de), in Mab.: *y ar* (de super, de), *y wrth* (de apud, a), *y gant* (de cum, a); recentius ut in Han. Tal. insuper praemissa *o*: *oddiwrth, oddiam.* Exempla videas infra sub illis praepositionibus.

Coniuncta cum pronominibus suffixis vix extat haec praepositio, tam ob congruentiam formae cum proxima praepositione, quam ob frequentiorem usum praepositionis *o* pro ea.

Cornice et aremorice eadem praepositio non invenitur nisi praemissa aliis, ut corn. cum praep. *rag, worth*: *ʒe rag, ʒe worth*; arem. in compositis *diouz* (cambr. *y wrth*), *digant* (cambr. *y gan*) etc., quarum exempla videas infra.

DI (hib. *do*, ad) cambrice, ut hibernice, praeter lat. *ad* dativum potissimum significans iam in vetustioribus glossis: *di litau* (gl. Latio, addat opes), *di aperthou* (gl. muneribus, sua addidit) Ox. 39ᵇ. 37ᵇ. Cum articulo: *dir arpetetician ceintiru* (gl. miseris patruelibus) Ox. 38ᵃ.

Frequentissima est haec praepositionis forma vetustior in finium descriptionibus libri Landavensis, significans *ad, usque ad.* E quibus unum hoc exemplum brevius profero, p. 200: *Finis illius est. aper catfrut in guy ar i hit diuinid bet penn ar ciueir hadrech dindirn dir alt diuinid di drec dindirn. o drec dindirn diguairet di guy. maliduc guy ar i hit bet aper catfrut* (os Catfruti in G., secundum eum, fluvium, sursum usque ad regionem oppositam tergo Dindirn, ad rupem, sursum ad tergum D., a tergo D. deorsum ad G., ut ducit G. secundum eum usque ad os Catfruti). In codicis Lichfeldensis vetustioris duabus eiusmodi descriptionibus nominantur soli termini, ad quos ducuntur fines circumscribentes ambitum agri. Has quoque ob vetustatem et manum contemporaneam, quamvis ob eiusdem manus ruditatem vix possint legi, tamen hic profero, quatenus equidem legere possum secundum codicis imitationem, terminos singulos separans lineolis. Ecce prior (L. Land. App. p. 273, nr. 6): *Mormarch tudnred. † harodes eltguhebrie do. 7 sci. elivdo* (Mormarch, Tutnerth testes. et dedit Eltguobri deo et sancto Eliudo, possessionem usque ad hos terminos:) *di pul ir deruen | di cimer | di aper fenrus | di sermain ir caru* (leg. *bermain, birmain, hirm.?*) | *di bant buhine | di guveir hen lann | dir hitir*

melin / di maugles (?) / *di rit bringui / di aper vsul* (?) / *di licat / di pul retin : : : / di aper.* Posterior (p. 274, nr. 7): *ostendit ista conrupsio* (i. e. conscriptio) *nobilitatem muinur med* (?) *diminih et mensuram eius. aper imer / di éguidmann / ditoldar ⁊ guoeliu uelan* (?) / *di rit cellfin / di lih omivr / di bir main* (leg. *hirmain*, ad longum lapidem?) *i bienidi.*

Constanti ergo in his iam usu *di* pro *do* vetustiore, quae non tenetur nisi in compositis glossarum vetustiorum, ut Oxoniensium: *doguomisur[am]* (mensuro, terram) 3ª. *doguohintiliat* (gl. inceduus, i. e. ambulator) 5ᵇ, Luxemburgensium: *doguorennam* (gl. profundo), *douorinnom* (gl. austum, i. e. haustus), *dovolouse* (gl. depromis). Atque in his ipsis habent *di* glossae Ox. *diguolouichetic* (proditus, i. e. ad lucem datus) 41ᵇ. *diguormechis* (testatus est) 22ᵇ.

Etiam aremoricam vetustiorem huius praepositionis formam DO in qualicunque positione comprobat descriptio finium agri cuiusdam vetusta chartularii Rhedonensis, data anno 821 aremorice, vocibus latinis paucis intermixtis (ap. Courson, pop. Brit. 1, n. 39): *ego Catweten ... uendidi rem proprietatis meae id est de Ran riantcar .., finem habens a fine ran melan don roch do fosmatuuor cohito fos do imhoir ultra imhoir per lannam do fois fin rad dofhion dofinran haelmorin cohiton hi fosan dorudfos coihiton rudfos per lannam dofinran loudinoc pont imhoir. Haeldetuuid scripsit* (ad verbum: a fine partis, sortis, Melani ad rocam, ad fossam Matuori, secundum fossam ad ripam, i. e. rivum, ultra ripam per landam ad fossam finem partis Dofioni, ad finem partis Haelmorini, secundum eum ad fossulam, ad rubram fossam, secundum rubram fossam per landam ad finem partis Laudinoci ad pontem ripae; pro *rad dofhion* legendum sine dubio *ran d.*). Quae descriptio in alia charta, data a. 824, in paucis differens latine invenitur in eodem chartulario (ap. Cours. 1, n. 41): *pars Riantcar quae est a fine Ran Melan ad rocham, a rocha ad fossatam Matwor, a fossata ad ripam, ad ripa per landam ad finem Ran Dofion, secundum finem Ran Dohion et sortis Sulwoion usque finem Ran Haelmorin, per finem fossatellam usque ad rubram fossatam, per rubram fossatam usque ad pontem Loutinoc.*

Haec quoque praepositio *do*, *di* in recentiore lingua cambrica, excussa *d*, in formam Y transiit, in Leg. et Mab. frequentissimam, cum articulo YR, ut *y gei* (Caio), *yr neuad* (ad aulam), *yr gegin* (ad culinam). Sicut cum articulo eadem coalescit cum pronominibus infixis: *gwyr yw ymtat i oll* (sunt viri patri meo, patris mei, omnes) Mab. 1, 264. *ythdihennydyaw* (ad te interficiendum), *ynporthi ni* (ad nos nutriendos) 1, 14. 252. De redeunte *o* in coniunctione cum pronomine possessivo 3. pers. sing. supra (p. 390) dictum est. Eadem *y* post coniunctionem *a* (*ac*) in E transgressa invenitur: *y gildas uab kaw ae yscolheigyon y llys oll* (Gildae f. C. et viris doctis curiae omnibus) Mab. 2, 22.

E frequentissimis exemplis praepositionis cum pronominibus suffixis coalescentis quaedam. Sing. 1. pers.: *deu uab oed im* (duo filii erant mihi) Mab. 1, 33. *cam nys goruc ym* (malum non fecit mihi) 1, 240. *mawr y dywawt y gwr imi y vot ef* (magnum dixit vir mihi esse illum) 1, 7. *y kyuarchawd ef well ymi* (is salutavit me) 1, 4. *y medyant yssyd y mi* (potestas quae est mihi) 1, 7. 2. pers.: *bei nathybyckwn dyuot gormod o ovut itt. mi auanagwn itt* (si non putarem venturum nimium horrorem tibi, ego dicerem tibi) 1, 5. *diheu oed iti gei* (persuasum esset tibi, Cai) 1, 5. *ni ae dywedwn itti* (nos dicemus tibi eam,

narrationem) 1, 2. *hyn adywedaf ytti gei* (hoc dico tibi, Cai) 1, 4. 3. pers. masc.: *yr neb adylyei vynet yr neuad neu yr ystauell oe venegi idaw. yr neb adylyei letty oe venegi idaw* (si quis debebat ire ad aulam vel ad cubiculum, ad id monstrandum ei, si quis debebat ad conclave, ad id monstrandum ei, aderat portarius) 1, 1. Fem.: *yno ybu hi ... yny oed amser idi* (ibi fuit ipsa, comitissa, donec erat tempus ei) 1, 20. Plur. 1. pers.: *dyuot tristit in agofal* (venire tristitia nobis et sollicitudo) 1, 33. *ae amser ynni vynet yr byrdeu* (estne tempus nobis ire ad mensas?) 1, 11. 2. pers.: *mi ae talaf ywch* (ego id solvam vobis) 1, 278. *aphei mynnewch chwi ... miui aawn y chwi* (atque si velitis vos, ego eam ad vos, contra vos) 1, 35. 3. pers.: *y uenegi moes y llys ae deuawt udunt* (ad monstrandum morem aulae et eius ritum eis) 1, 1.

Cornice DHE (pro *de*, p. 199), aremorice DA (item hodie, venetice tamen *de*) profertur pro cambr. *di*, *y*, quibus formis omnibus subiacet primitiva *do*, *du*.

Corn.: *Ihũ c̃st mur gerense ȝe vab den a ȝysweȝas* (I. Chr. magnum amorem filio hominis monstravit), *ȝe adam kewsys* (ad Adamum dixit) P. 5, 1. 6, 3.

Praepositionis iunctae articulo *ȝen* exempla supra prolata sunt (p. 219). Ante *m* pronomen possessivum 1. pers. infixum servari videtur *o* vel *u* praepositionis primitivum: *why a theth ȝym ... thom kemeres ȝom syndye ȝom peynye* (vos venistis ad me ad me capiendum, violandum, torquendum) P. 74, 3. *gallus nyngese kemmen ȝom cara na ȝom sensy* (nulla erat potestas me accusandi vel tenendi; cf. mox: *ow ȝas rom growntyas ȝewy*, pater meus tradidit me vobis) 75, 2. *ȝum comfortye* (ad confirmandum me) 55, 1. Sed alibi subiungitur pronomen absolutum, ut 61, 4: *thov hemeres*; cf. p. 388.

Formulae cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *ȝym na as troys na leyff na vo golhys* (mihi ne siveris pedem aut manum ut non lavetur) P. 46, 4. *why a theth ȝym* (venistis ad me) 74, 1. *te a ve ȝym danvenys lavar ȝymmo ȝe honon* (es ad me missus, dic mihi tu ipse) 101, 3. 4. *moy a mynnen ȝymmo pesy* (plus si vellem mihi petere) 72, 4. 2. pers.: *par del won lauaraff ȝys* (sicut scio, dicam tibi) 8, 1. *lowene ȝys a vester* (laetitia tibi, o magister) 65, 2. *ha ȝeso y tanvonas* (et ad te misit) 116, 1. 3. pers. masc.: *y fe danvenys ... eleth dy* (sunt missi angeli ad eum), *y fe danuenys el ȝoȝo* (est missus angelus ad eum) 18, 4. 58, 2. *in ny wreth dyffry doȝo a berveth yn crows cregy* (nonne iubebis indubitanter eum in cruce suspendi?) 146, 3. Fem.: *yn meth c̃st ȝyȝy* (dixit Chr. ad eam, mulierem) 34, 2. *comfort ȝyȝy y map a vynnas dygtye* (solacium ei, matri, filius eius voluit praebere) 199, 4. Plur. 1. pers.: *yma dew ȝyn parys* (duo sunt nobis parati, gladii) 51, 3. *ny reys ȝynny* (non necesse nobis) 94, 4. 2. pers.: *me a ra ȝeugh spedye ow cafos c̃st* (ego faciam vobis, ut prosperetis capientes Christum) 39, 2. *me re beghas ihũs ȝewy ov querȝe* (peccavi ego Iesum vobis vendens) 104, 2. *kentrow ȝewy why ny fyll* (clavi vobis non deerunt) 158, 1. 3. pers.: *del yrghys ihũs ȝeȝe* (ut mandavit I. eis) 28, 1. *wy a yll gull da ȝeȝe* (vos potestis facere bonum eis, pauperibus) 37, 4.

Arem.: *da heul ... a grif sider da yuerdon* (te sequar laete ad Hiberniam) Buh. 14, 6. *monet da demetri* (ire ad Demetiam) 30, 1. *den da perchen nem gouleno* (nemo ad dominum, ut dominum me poscet) 6, 9. *petra eo da doe guir roen* (quae res est deo vero regi?) 6, 1.

Cum articulo: *deomp dan ker* (eamus ad urbem) Buh. 42, 1. *quae dan oferen* (i ad missam) 26, 21. *heman so dan tut burzut pur* (hoc est populo merum miraculum) 46, 10. *renoncc dan bet* (renuntiare mundo) 20, 9. *an maru off dan tnou man* (mors sum huic valli) 10, 3. Eadem iunctio est cum pronominibus possessivis infixis 1. et 2. pers. sing. *dam*, *daz*; absorbetur autem vocalis praepositionis in ceteris, 3. pers. sing. *de*, plur. 1. pers. *don*, 2. pers. *doz*, 3. pers. *do*, quorum exempla videas supra (pp. 389 sqq.).

Saepe coniuncta cum superlativis efficit adverbia, ut: *da bianhaff, da bianhaf* (minimum, saltem) MJ. 46b. 192b. 193a. *da quentaf* (primum) 70a etc.

Cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *dre ma hunfre dif ez e reuelet* (per somnium meum mihi est revelatum) Buh. 30, 10. *duet eo diff consol* (venit mihi solacium) 12, 22. 2. pers.: *dit me a gra spes oreson* (ad te facio valde orationem) 50, 5. *so dleet dit* (est debitum tibi) 70, 6. 3. pers. masc.: *lauar dezaff* (dic ei) 2, 8. *mas duy dezaf squient* (ut redeat ei scientia) 58, 7. Fem.: *mo goestlas dezi alies* (ea spopondi ei saepe, Nonitae) 158, 14. *me gray dezy spes opressur* (faciam ei oppressionem, Nonitae) 92, 7. Plur. 1. pers.: *an pez so ret deomp* (res quae est necessaria nobis) 60, 20. 2. pers.: *me compso dich* (dicam vobis) 18, 24. *doe ra roy deoch* (deus det vobis) 16, 4. *ret eo deoch* (necessarium est vobis) 38, 17. *peuch a pedaf deoch huy* (pacem peto vobis, pro vobis) 80, 5. 3. pers.: *ez roqz dezei e corff glorius* (dedit iis corpus suum gloriosum) MJ. 19b. *palamour deze* (per amorem erga eos, eorum causa) 29b. *lavar deze* (dic iis) 214b. *me ya dezo querz da guerzaf* (eo iis venditum), *hac en rento ... dezo* (et eum reddam iis) 18a.

TROI, TRUI (= *trê*, p. 96, hib. *tre*, *tri*, per), cambrica forma, cuius scriptio recentior est *trwy*, vel destituta tenui *drwy*. Exempla vetustiora: *troi enmeituou* (gl. per nutus, accipienda nota) gl. Ox. 38ᵇ. In descriptionibus libri Land. passim: *truy uisc* (per Iscam, fluvium) 127. *trui i coit, trui ir coit* (per silvam) 116. 152; 157. 232 etc. In Mab.: *y kerdawd racdaw trwy y ryt yny welas y gaer* (progressus est per vadum, donec vidit urbem) 1, 33. *ar hynny owein adrewis dyrnawt ar y marchawc trwy y helym ... athrwy y kroen ar kig ar asgwrn* (deinde O. feriit plaga equitem per galeam, ... et per cutem et carnem et os) 1, 13. *dodi aoruc y marchawc arllost y waew drwy awwynffrwyn vy march* (posuit eques lignum hastae suae per frenum equi mei) 1, 10.

Praepositionis huius coniunctae cum pronominibus suffixis exempla rariora sunt. In libri Land. descriptionibus finium 3. pers. sing. forma nuda: *bet gebenni trio di aper nant maur* (usque ad G. fluvium, per eum ad os vallis magnae) 116. *dir main tillauc dir cruc dir cruc arall dimynui mynugui truio di aper nant cum cinreith* (ad lapidem T., ad collem, ad alterum collem, ad M. rivum, per eum, per M. ad os vallis C. C.) 187. Forma aucta in Mab.: *yny delych yr koet y daethost trwydaw* (donec venis ad silvam per quam venisti) 1, 6. *ti awydost kynnedyf yr auon. ny eill neb vynet drwydi* (tu scis habitum fluvii, nemo potest transire per eum; *auon*, fem.) 3, 94.

Cornice et aremorice pro primitiva forma TRE in recentiore lingua semper invenitur DRE. Vetustior arem. *tre*, respondens tamen hib. *tar* (trans), extat in nomine regionis aremoricae *Poutrecoet* in chartulario Rhedonensi, quae in eodem latine dicitur *pagus trans silvam* (cf. p. 137).

Cornica exempla: *dre an golon may ʒese* (ut per cor penetraret) P. 218, 4. *dre gleʒe a veughe dre gleʒe yfyth leʒys* (gladio qui vivet, gladio occidetur) 72, 2. *dre y skyans bras. dre y ʒadder* (per scientiam suam magnam, per bonitatem suam) 3, 2. 3. *dry vur cheryte* (per magnam caritatem) 35, 1. Ceterum cf. infra *der* et *dris* idem significantia.

Cum pronominibus suffixis (quae intromittunt ʒ) formulae quaedam: *bryny han er moy drethof a vyth hynwys* (cornices et aquila amplius per me nominantur) O. 134. *drethos y fythyn sylwys* (per te salvabimur) D. 287. *dreʒo cr̃st may fe bresys* (per eum, Caipham, Christus ut iudicaretur) P. 88, 3. *an avell deveʒys dreʒy* (pomum quod venit per eam, arborem) 152, 4. *may hylly yn ta kerthes ty hath pobel ol drythy* (ut possis bene ire tu et omnis tuus populus per eam, aquam) O. 1668. *dreʒough why beʒens leʒys* (per vos occiditor) P. 142, 3. *gans kenter gnyskis dreʒe* (clavo acto per eos, pedes) 179, 4.

Aremorica: *dre* ('per') Cath. *dre caret doe*, *dre caret doue* (per amorem dei) Buh. 68, 17. 70, 17. *an ancou so duet dre splet an pechedou* (mors quae venit per multitudinem peccatorum) 10, 2. *dre ma le* (per fidem meam) MJ. 223 b. *drese* (per hoc, igitur) 66 b. 94 b. Cum sequente articulo vel pronomine modo conectitur modo separatur scriptione: *querzet dren bro* (proficisci per terram) Buh. 2, 6. *me aielo prest dren forest man* (ibo cito per hanc silvam) 34, 15. *dram fez* (per fidem meam!) 158, 9; sed etiam: *me aia breman dre an bro* (eo nunc per regionem) 6, 12. *deomny tizmat dre an coatdou* (eamus nos illico per silvas) 32, 19. *dre ma hun, dre ma hunfre* (per somnum, per somnium meum, video) 4, 18. 30, 10.

Ante pronomina suffixa intromittitur *z*: *me so certes en esmoa dreizaf* (sum certo in perturbatione eius causa) MJ. 116 a. *dreizi doe ha devy a supliaff* (per eum, fontem, ut saner, deum et Davidagium oro; ed. *dreizif* vitiose, violata consonantia cum *guelhy*) Buh. 106, 27. *me so ... dreizoch meurbet morchedet* (sum propter vos valde contristatus) MJ. 50 b. *pe re dreize ... dan marv glas en leuzras hastif* (qui propterea ad mortem atrocem eum miserunt) 207ᵃ. Hodie *drezoun* (per me), *drezoud* (per te) etc., trecorice tamen *dreizoun* etc.

Cornicae dialecti propria est praep. (an eiusdem forma?) RE (per) in formulis iurandi: *re dev an tas*, *re dev tas* (per deum patrem) O. 1919. 2274. *re iovyn* (per Iovem) O. 1532. *re synt iouyn, re synt iovyn* (per sanctum I.) R. 349. D. 368. Cum pron. possessivo: *rum lewte, rum lowte, rom laute, rom lowta* (per fidem meam) P. 116, 3. 157, 3. O. 611. D. 94. Cr. 1201.

2. Praepositiones monosyllabae desinentes in consonas, inchoatae a vocalibus: *o* (*oc*), *ar* (*er*), *yr*, *in*, *is* et *uch*, *ac* (*a*), *ach*, *at*, *am*.

O (hib. *á*, *as*?) etsi cambrice tam ante consonas, quae in recentioribus libris destituuntur, quam ante vocales invenitur, cum articulo OR, nec nisi interdum ante pronomina a vocalibus inchoata servat formam OC, hanc tamen *c* radicalem putare iubemur forma aucta *ohon* (*h* = *x* gall., p. 125). Respondet tam latinis praepp. *ex*, *ab*, *de*, quam lat. genetivo vel ablativo sine praepositione. Cum dialectis et cornica et aremorica consentit L. Land., quatenus coniunctae praepositioni *di* (pp. 662. 672) praemittit *a* (Mab. *o-di*).

Exempla vetustiora: *o ceenn* (gl. murice, tincta lana), *o corsenn* (gl. arundine, praecinctus) gl. Ox. 40ᵃ. *o coilou* (gl. auspiciis, patris arma movebis) 39ᵇ.

o cloriou (gl. tabellis, sparsa) 38ᵃ. *o guiannuin* (gl. vere, prius volucres taceant) 40ᵃ. *o olin* (gl. rota, meta terenda) 37ᵇ. *ocrit* (gl. timore, leg. tremore), *o glanstlinnim* (gl. famine sancto), *o guiled* (gl. pudore), *o isel* (gl. ex humili) Cb. 5. *o pen claud, o rit, o aper* etc. (ab initio fossae, a vado, a confluxu usque ad ...) fq. in descript. fin. L. Land. Exempla e Mab.: *o gordwal brith ... o asgwrn moruil ... o eur* (e corio variegato, ex osse beluae marinae, ex auro, confectae res) 1, 3. *ar dyd hwnw ar nos honno atreulassant drwy dogynder ogerdeu. ac amylder o anregyon wirodeu. alluossyd o waryeu* (et diem et noctem illam transegerunt per abundantiam cantuum et varietatem oblatarum potionum et multitudinem ludorum), *drwy diwallrwyd o bob peth* (per plenitudinem omnis rei) 2, 27. 29. *peir yn llawn o swllt iwerdon* (lebes refertus pecunia Hiberniae), *oed digawn odrwc* (erat satis mali) 2, 240. 242.

Praepositio coniuncta articulo: *o caitoir hac or achmonou* (gl. pube inguinibusque, premit rabidos canes) gl. Ox. 41ᵇ. *or dometic* (gl. domito, quod defuit orbi) 39ᵃ. *or garn* (gl. medio, instita tegis pedes) 37ᵃ. *or cled hin[t]* (gl. limite laevo), *ordrissi* (gl. de tribulis), *or guithlaun tal* (gl. fronte duelli) Cb. 26. 27. 51. *or ford, or onnen, or auallen* etc. (a via, a fraxino, a malo) fq. in finium descriptionibus L. Land. *parc teccaf or byd* (hortus pulcherrimus mundi) Mab. 1, 27. *gwein yn llawn or dwfyr* (vagina plena aquae) 2, 246. Eadem iuncta cum pronominibus possessivis: *ni deuthum i yma om gwlat yr gwreicka* (non veni ego huc e regione mea ad ducendam uxorem) Mab. 1, 272. *meibon a gafas omhanuod ... ombod* (pueros sumpsit non e voluntate mea, e voluntate mea), *dewis di ae oth vod ae oth anvod* (elige tu aut e voluntate tua aut contra voluntatem) 1, 34. 242. *adywedy di ymi dim oth negesseu* (dicesne tu mihi aliquid de negotiis tuis?) 3, 20.

Ante pronomina inchoata vocalibus vel eadem forma invenitur: *na duc dyn eneit vy arglwyd i oe gorff namyn y gwr hwnn* (quod nemo abstulit animam mei domini ex corpore eius nisi hic vir) Mab. 1, 20. *ny wdam ni dim oe henryuedodeu hi* (nescimus nos quidquam de miraculis illius, castri) 1, 292; vel plenior *oc*: *dim oc awch da nys mynnaf* (rem de vestro bono nolo) 1, 272. *a difflannu aoruc owein oc eu plith* (et disparuit O. ex eorum medio) 1, 15. *eu harglwyd a gollyssynt. a llawer oc eu goreugwyr* (et dominum suum amiserunt et multos ex optimis suis viris) 3, 196.

Pronomina personalia suffiguntur formae auctae OHON (in libris saepius separatae *o hon*, non bene). Sing. 1. pers.: *menegi ohanafi ytti dy afles. am uenegi ohonafi ytti dy les* (dici a me tibi detrimentum tuum, propter monstratum a me tibi commodum tuum) Mab. 1, 6. 19. 2. pers.: *am lad ohonat titheu y gwr priawt hi ... mynet ohonat y lys arthur* (ob occisum a te ipsius maritum,.. pergi a te ad aulam A.) Mab. 1, 249. 3. pers. masc.: *adnabot aoruc ... rygaffel dyrnawt anghenawl ohonaw* (animadvertit, se accepisse plagam letiferam ab eo, Oweno) Mab. 1, 13. Fem.: *clybot ohonei hitheu eutrwst hwy yndyuot. redec ohonei yn eu herbyn o lewenyd* (audiri ab ipsa, muliere, illorum gressus venientium, curri ab ea obviam iis propter laetitiam) Mab. 2, 216. 217. Plur. 1. pers: *yna ymlad awnaem ninneu y maen. ar neb auei drechaf ohonam a gaffei y maen* (tunc pugnemus nos de lapide, et qui sit fortissimus e nobis, capiat lapidem) Mab. 1, 277. 2. pers.: *un ohonawch chwi am kymero i* (unus e

vobis sumat me) Mab. 1, 21. 3. pers.: *ractal eur am penn pob un ohonunt* (frontale aureum circa caput uniuscuiusque ex eis) Mab. 1, 3. *or diwed tewi ohonnunt* (tandem taceri ab eis) 1, 248. Contrahitur tamen in *on*, si sequitur *d*, ut oriatur forma aucta ONAD (disiuncta ipsa quoque interdum): *apheis o bali melyn am bop un onadunt* (et tunica e panno flavo circa unum quemque ex eis, pueris) Mab. 1, 3. *tegach yr hacraf onadunt hwy nor vorwyn deckaf* (formosior maxime deformis ex illis, puellis, quam puella formosissima), *achwech onadunt agymerth uy march ... achwech ereill onadunt agymerth vy arueu* (et sex ex eis sumpserunt equum meum, et sex aliae ex eis sumpserunt arma mea) 1, 4.

Cornice et aremorice haec propositio est A, destituens sequentes consonas, eiusdem usus, cuius est cambr. *o*, significans locum, tempus, causam etc., vel respondens genetivo et ablativo latinis post substantiva, adiectiva, verba. Auctae igitur pronominibus suffixis formae sunt corn. arem. AHAN, corn. ANETH, arem. ANEZ.

Exempla cornica simplicis formae: *wy abys a levn golon* (vos rogo e pleno corde) P. 1, 1. *may wrellons ... a lena aga dry* (ut ferant eos ex eo loco) 229, 4. *meur a bobyll ganse a ȝyghow ... hag a gleth* (multum populi cum iis a dextera et a sinistra) 97, 3. *meur a beyn a woȝevy* (multum doloris tolerabat) 54, 1. *glan off a wos an dremas* (purus sum a sanguine viri probi) 149, 2. Cum articulo: *an vghelder may ȝese* (ex altitudine ubi erat) 5, 2. *y feȝaff tregis an barth dyghow* (morabor a parte dextera) 93, 3.

Praemissa adiectivis eadem praepositio adverbia efficit: *notye drys an wlas ... a ogas hag a bell* (notificare per terram prope et procul) P. 249, 3. *a ȝesympys* (subito, statim) 28, 1. 81, 2. 84, 2. 85, 3. 88, 2. 98, 4. (105, 3.) 118, 3. 143, 4. 247, 4. *abell* (e longinquo, procul) 77, 2. *a bell ȝe worth an gwyr afye* (procul a vero aberrabant) 203, 4. Ante alias praepositiones: *a rag guris colmmenow* (a fronte facti nodi) 131, 3. *ha glv A rag hag a denewen* (audi a fronte et a latere) O. 2063. *ymons a rag pel gyllys* (porro iverunt longe) O. 1636.

Formae auctae praepositionis cum pronominibus suffixis: *arluth pan dyffy ȝet pow predery ahanaff gura* (domine, cum venies in regionem tuam, memento mei) P. 193, 2. *ahanas ythew scrifys* (de te est scriptum) 14, 2. *ahanan ny vyth onon* (e nobis non erit quisquam) D. 772. *onan ahanough haneth rum guerthas thom yskerens* (unus e vobis hac nocte vendidit me inimicis meis) D. 736. *anotho y gerhas y eneff* (ab eo abstulit eius animam) P. 106, 4. *may rollo bres aneȝy* (ut ferret iudicium de ea, mulierem adduxerunt) 32, 2. *y wreg ȝe re aneȝe mos ȝen dre* (iussit aliquos ex eis ire in vicum) 27, 2. *an prennyer ... ȝe wuȝyll crous aneȝe* (ligna ad faciendam crucem ex eis) 151, 4.

Exempla aremorica: *duet a lech se na daleet* (venite ab hoc loco, ne tardaritis) Buh. 138, 11. *ma querent so tut ... fier a britonery a noblanc a ti piuizic* (parentes mei sunt homines illustres e Britannia, nobiles, e domo divite) 36, 23 — 38, 1. *a pell amser a het pemdec bloaz* (e longinquo tempore, e spatio quindecim annorum; *a het*, e longitudine, iam inde a) 12, 15. 16. *a trugarez doe* (a misericordia, per misericordiam dei, sanatus) fq. *den bras den a choas hac a stat* (homo amplus, homo electus et nobilis, germ. von stande) 28, 23. *me so den a laes* (sum cultor legis) 150, 1. *da gouzout petra a mat a gra* (ad sciendum quid boni faciat) 18, 20. *francq a pep ancquen* (liber omni dolore)

198, 21. *leun a iechet ha a pep quenet* (plena sanitatis et omnis venustatis) 46, 5. 6. *cals a souzan, cals a ancquen* (multum curae, doloris) 16, 18. 130, 19. *a pep lech* ('undique'), *a pep tu* ('hinc inde', i. e. ab omni parte) Cath. Cum articulo: *an knech dan tnou* ('deorsum') Cath. *vnan an sent* (unus e sanctis) Buh. 4, 6. *an lech hont* (ex illo loco) 2, 4. *an bet man* (ex hoc mundo) 202, 15. MJ. 130 a.

Pleniorem formam *ac* sive potius *ag* mollita tenui servarunt Veneti ante articulum et pronomina possessiva vocalibus inchoata.

Cum adiectivis interdum efficit adverbia: *me aya a berr* (eo brevi) Buh. 10, 21. *me a soing a scler* (video clare) 10, 23. *mir a cren* (serva omnino) 62, 4. *a pell* ('de longe, eminus'), *a tost* ('cominus') Cath. Ante alias praepositiones: *monet arauc* ('antecedere') Cath. Accedente praep. *di*: *duet off diapell* (veni e longinquo) Buh. 38, 7; vel tripliciter (*a-di-a*): *a diabell memeux sellet* (dudum studui) 156, 16.

Formae auctae: *ne sourci glan nep vnan ahanoff* (non laborat omnino quisquam de me) Buh. 118, 19. *ahanot voe ez coezas donet* (ex te accidit ut venires, tua sponte venisti) MJ. 86 a. *unan gardis am traysso ahanoch* (unus e vobis me prodet audacter) 57 b. *anezaff eo ez groaff fae* (de eo, eius, ludibrium facio) Buh. 172, 22. *dan buhez anezaff, an becq anezaf* (vitae eius, acumen eius) 48, 10. 152, 14. *ez dle bezaf fez anezy* (debet esse fides de ea, eius, crucis) 154, 21. *greomp an guirionez anezi* (faciamus veritatem eius, legis) 156, 23. *nem boe quet dram fez anezeff* (leg. *aneze?* non fuit mihi quidquam eorum per fidem meam) 158, 9. *an drouguiez aneze* (malitia eorum) MJ. 22 b. Congruunt hodiernae formae: *ac'hanoun* (ven. *ac'hanon*), *ac'hanod* (*ac'hanoud*), *ac'hanomp, ac'hanoc'h*, contra *anezhañ* (trec. cornug. *anehañ*, ven. *anehoñ*), *anezhi* (*anehi*), *anezho* (*anehe*). E priore forma adverb. quoque prodit *ahanen* (hinc, ex hoc loco), de quo supra (p. 620).

Eadem praepositio saepius subiungitur praepositioni sive adverbio EUX, qua formula (*eus a* Man., *eûz a* Leg., *us a* Dum.) hodierna quoque lingua genetivum significat: *eux a breiz* (e Britannia) Buh. 8, 16. *eo goall comps sotony eux a Rigoall* (est malum dicere falsum de R.) 166, 20. *eux a dour ezint difournis* (aqua sunt privati) 190, 27. Cum articulo: *eux an bro man* (ex hac regione) 6, 5. Omissa praepositione *a*: *nem boe netra eux e madou* (non fuit mihi quidquam e bonis eius, bonorum eius) 170, 3.

AR (hib. *ar*) cambrice in vetustioribus tantum libris ut Land. servata hac forma disparatur a praep. *guar* (*guor*, corn. arem. *war*, *oar* = hib. *for*), postea utraque permisceri solet sicut eaedem praepositiones in hib. hod. *ar*. Quare exempla huius formae e Mab. infra proferentur.

Exempla servatae propriae significationis localis e libro Land.: *ir ford ar trodi, ir rit ar trodi, rit iguein ar trodi* (via, vadum ad Tr., vadum I. ad Tr., fluvium) 192. 218. *penn ir claud ar uisc* (initium fossae ad Iscam) 216. Mutatae significationis exemplum e Mab.: *nys ry ef oe uod nac ar werth nac yn rad* (non dabit is eum, gladium, sponte nec pretio nec ut donum) 2, 227.

Plerumque tamen praepositiones latinas *propter*, *per*, *pro* significare solent propriae formae cambricae ER (vulgata forma hod.) et YR, frequens in Mab.

ER: *menegi y arthur mae mi ath vyrywys er enryded gwassanaeth idaw ef* (dicere Arthuro, debes, esse me qui vicerim te propter honorem servitii ipsius)

Mab. 1, 244. *yn ofnawc eryneigus* (timida propter negotium suum) 2, 46. De tempore in postrema narratione recentiore: *er ys mis* (per mensem, mense abhinc) Mab. 3, 334. De infecta *eir* in formulis *eirmoet, eiryoet* supra actum est (p. 616).

YR: *menegi idaw mae mi ath vyrywys yr enryded a gwassanaeth y arthur* (dicere ei esse me qui vicerim te honoris causa et ministerii Arthuri) Mab. 1, 249. *medwl arall ae kyffroes ynteu nat yr medwl ymdanaw ef ydywedassei hi hynny. namyn yr ystyryaw karyat ar wr arall* (cogitatio alia expergefecit illum, non propter cogitationem circa ipsum dixisse eam, uxorem, hoc, sed propter amorem in alium virum) 2, 35. *yr awelych nac yr aglywych arnafi. nac ymchoeldi dracheuyn* (propter quod videris nec propter quod audiveris circa me, noli reverti) 2, 36. *ac yr duw ac yr dy syberwyt pwylla wrthaw* (propter deum et propter honestatem tuam, miserere eius; *yr duw*, per deum, obsecrandi formula fq.) 1, 270. *oes obeith gennyt ti ar gaffel dy ellwng ae yr eur ae yr aryant ae yr golut pressennawl. ae yr catwent ac ymlad* (num spes tibi, te consecuturum dimissionem tuam aut per aurum aut per argentum, aut per donum pretiosum, aut per pugnam et contentionem?) 2, 234. *nas rodwni euo ettwa yr y pallfrei goreu* (non darem ego illum pro optimo equo, equum meum) 1, 10. *welydi yma yti bwyth yr ireit bendigedic* (ecce tibi hic remuneratio pro unguento benedicto) 1, 30. *yr rydit idaw yrodes hanner y gyfoeth ehun* (pro libertate dedit ei dimidium imperii sui ipsius) 1, 30. De tempore: *ny weleis yrmoet y gyfryw* (non vidi mea aetate eius similem) 2, 7; saepius tamen *eirmoet*, vid. supra.

Cum pronominibus suffixis formulae (hod. *erof* etc.): *yrofi a duw drwc y medreist* (per me et deum, malum perpetrasti), *ac yr duw ac yrof ynneu par di* (propter deum et propter me, cura tu!) Mab. 1, 267. *yr duw ac yrof inheu* (per deum et me ipsum) 3, 209. *na rodaf yryfi a duw* (non dabo per me et deum) 1, 265. *yrot ti mi abwyllaf ac arodaf y eneit idaw heno* (propter te ego miserebor et dabo ei vitam hac nocte) 1, 270. *os oth uod y gwney ditheu yrofi. kyssondeb tragywyd diwahan auyd yrom tra uom vyw* (si sponte tu facies mihi, connubium perpetuum inseparabile erit nobis, quam diu erimus vivi; cf. hib. vet. *airibsi, airriu*, vobis, eis, p. 624) 2, 46. Cum *d* 3. pers.: *nyt gwerth arnaw ef dim. na vynnaf ... vn gwerth yrdaw* (non pretium in illo ullum, non valet quidquam. nolo ullum pretium, sumere, pro eo) Mab. 3, 158. *iawn yw idaw coffau ymi ac yr wreic honno awnaethom yrdaw* (iustum est ei reminisci mihi et mulieri huic quod fecimus pro eo) 3, 35. *kyuarth arodei yr kwn heb gilyaw yrdunt* (stetit contra canes, non rediens propter eos, ursus) 3, 150.

Cornica ER e propria significatione locali: *er an treys me an kylden* (per pedes eum demittam) R. 2082. *an caffen er an ascal yn toulsen* (si eum caperem, per axillam eum iacerem) R. 290. *kymereugh er an thyo baw* (corripite per pedes) R. 2076. *crog rom bo er an thewen* (suspendium patiar per maxillas) O. 2651 — cf. *erbyn* (obviam) infra inter praepp. nominales — saepe transfertur, ut respondeat cambr. *er*, *yr*: *cous er the fyth* (loquere per fidem tuam) O. 1441. *lauar thymmo er the feth* (dic mihi per fidem tuam) O. 676. *leuereugh er agas fyth* (dicite per fidem vestram) R. 2027. *dun ganso er y anfus* (veniamus cum eo propter eius malitiam) D. 1501. *guyn aga beys er bones* (candida earum sors quia sunt) D. 2650.

Aremorica exempla non invenimus.

IN, YN (hib. *in*, *i*, in) in cambricis libris recentioribus *n* mutat ante consonas secundum praecepta (p. 117), in vetustioribus saepius omittit tam ante consonas quam vocales.

Exempla cum intellectu hib. *in* cum dativo: *dierchim tir telih. haioid ilau elcu f. gelhig* (ad poscendam terram T., quae erat in manu E. filii G.) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 271). *dir main i cecin ir alt* (usque ad lapidem in dorso saltus) L. Land. 186. *yn ynys prydein* (in insula Britannia), *yn lle arall* (alio loco) Mab. 1, 4. 5. Cum sensu motionis in locum factae vel ad tempus: *grefiat guetig nis min i tutbulc hai cenetl i ois oisou* (notarius postea non surget in T. et genus eius in aetatem aetatum, in perpetuum) Cod. Lichf. l. c. *aper caruan i ciuer diued* (influxus C. fluvii in C. D. fluvium) L. Land. 117. *crafnell bet pan discynn yn uisc* (Cr. rivus, donec incidit in Iscam), *guy nyhyt hit pan discynn yn hafren* (G. secundum eum, donec incidit in Sabrinam) 127. *aper finnaun doudec seint yn linn syuadon* (ostium fontis duodecim sanctorum in stagnum S.) 138.

Ante articulum: *in ir guorimhetic* (gl. in arguto, foro) gl. Ox. 38ᵃ. *guar ir hennrit issid ar i frut in ir coit maur* (super vetus vadum quod est ad fluvium in silva magna) L. Land. 70. *ar hit i nant du dirguairet bet pann discin inidair cin circhu taf* (secundum fluvium nigrum deorsum donec cadit in terram antequam pervenit in T. fluvium) 247. *gweison ynsaethu yny lle y gwelsei gynon* (pueri sagittantes eo loco, ubi viderat C.), *ygweisson yn saethu yn yr un lle* (pueri sagittantes eodem loco) Mab. 1, 12. 22.

Formulae cum pronominibus suffixis: *a chymryt tristit agoueileint awneuthum ynof am hynny* (et sumere tristitiam et sollicitudinem coepi in me de hoc) Mab. 1, 5. *na welsam eiryoet vilwryaeth yn wreic kymeint ac ynot ti* (quod nunquam vidimus ferociam in muliere tantam quantam in te) 3, 29. *kawc aryant adwfyr yndaw* (lanx argentea et aqua in ea) 1, 15. *ar ffonn hayarn adywedassei y gwr y mi uot llwyth deuwr yndi. hyspys oed gennyfi uot llwyth pedwar milwr yndi* (et clava ferrea, in qua dixerat vir mihi esse pondus duorum virorum, persuasum mihi erat esse pondus quattuor militum in ea) 1, 7. *kawgeu aryant adwfyr y ymolchi yndunt* (lances argenteae et aqua ad lavandum in eis) 1, 5. *gwedy ryuynet gwylltineb yndunt* (cum redisset feritas in eas, capreas) 1, 236. Cum ceteris personis formulae hodiernae *ynom*, *ynoch*.

Cornice IN, YN: *yn kyg yn goys ow pewe* (in carne, in sanguine vivens) P. 256, 4. *yn le may then* (quo loco eram [quo ibam]) 79, 3. *dowr ha goys yn kemeskis* (aqua et sanguis in mixtione) 58, 4. *yn neff tregys*, *yn nef tregis* (in caelo moratus) 7, 2. 93, 3. Abiecto *n* cum pronomine possessivo infixo: *me a veth ... yth seruys* (ego ero in servitio tuo) 49, 1.

Cum pronominibus suffixis: *ow colon ynnof a ter* (cor meum in me frangetur) R. 707. *nynsus fout ynnos guelys* (non est vitium in te visum) O. 2293. *ynno fest luhas tol ... a ve tellys* (in eo, capite, permulta foramina sunt forata) P. 133, 4. *ynno me ny gaffe scyle vas* (in eo non inveniebam causam iustam) 142, 4. *an ioul ynno re drecse* (diabolus in eo insederat) 47, 4. *an grayth ynhy ese* (gratia quae erat in ea, matre Iesu) 222, 4. *han grous a ve drehevys ha Ihũs fasteys ynny* (et crux est erecta et Iesus fixus in ea) 184, 1. *yn*

ethow . . . a wyskis kenter ynhy (Iudaeus clavum impulit in eam, manum) 182, 2. *a nynsese ynnon ny agan colon ow lesky* (nonne erat in nobis cor nostrum ardens?) R. 1321. *han corfow esa ynne* (et corpora quae erant in iis, sepulcris) P. 210, 2.

Aremorica eiusdem praepositionis forma duplex est, EN vel E. Illa ante vocales potissimum usurpatur: *en hol mandamantou* (in omnibus mandatis) Buh. 62, 5. *en hanu doe*, *en hanu an tat* (in nomine dei, patris) 180, 3. 15. *en un lech pennac* ('alicubi') Cath., vel una articulum continens: *en calon . . pan soingaff* (in corde cum cogito) Buh. 8, 1. *collet en bet man* (perdita in hoc mundo, opera mea) 4, 15. *en bro a vezo bras* (in terra erit magnus) 86, 24. *en breiz man* (in hac Britannia) 84, 15. 88, 13. *do quelen en enesen man* (ad docendum in hac insula) 6, 22. *en manyer man* ('ita, itaque') Cath.; tamen etiam ante consonas, ubi de articulo non sit cogitandum: *en faeczon arall* ('aliter'), *en manyer arall* ('alioquin'), *en pep lech* ('ubique'), *enquichen* ('tenus, prope, iuxta') Cath. *en creis ma calon* (in medio corde meo) MJ. 25b. *en nep faeczon* (ullo modo) 88a. Quamquam frequentior hic est forma E: *equichen* ('iuxta') Cath. MJ. 99b. *ma mir e pep lech oz pechet* (serva me omni loco a peccato) Buh. 16, 14. *den bras e keretic* (homo amplus in Ceretica) 28, 24. *guirion e bro bretonet*, *santel e bro Breton* (iustus, sanctus in terra Britannorum) 44, 16. 48, 3. *e breiz ysel* (in Britannia inferiore) 100, 8. 206, 17. *beuaf real e lealtet* (vivam omnino in legalitate) 28, 15. Item post verba motionis: *en maes* ('extra', foras) Cath. Buh. 56, 17. 60, 11. *en ty he digacc a griff* (in domum eam ducere volo) 24, 1. *duet breman en leandi* (venite nunc in conventum) 38, 4. *duet mat ouch huy en abaty hac en ty man* (bene venistis vos in abbatiam et in domum hanc) 186, 6. *off duet e buhez* (veni in vitam) 14, 1. *monet voar mar e bro arall* (proficisci mari in aliam terram) 4, 23. *coezet off e gou ha souzan* (incidi in errorem et angorem) 4, 16.

Ante pronomina possessiva: *troet eo em brut em studi* (cecidit in animum meum, in studium meum) Buh. 20, 2. *euel vn merch en he guerchdet* (ut puella in virginitate sua) 18, 8. *em coff* (in utero meo), *en ho coff* (in utero vestro), *en ho calon* (in corde vestro) MJ. 24a. 23b. 25a.

Cum pronominibus suffixis: *henoz ez vihet . . . enouf me scandalizet* (hac nocte in me scandalizabimini) MJ. 63b. *dalch clos dez nos an propos so ennot* (serva firme die nocteque propositum quod est in te) 14b. *bout enode ne dlehe quet* (esse in te non debebat) 149b. *pouls enhaf hoant* (excita in eo desiderium) Buh. 86, 10. *ennaff breman eo ema[n] goall* (in eo nunc est iniuria) 166, 19. *deomp cren bed enhaff* (eamus protinus ad eum), *duet euel hen bedec enhaff* (venite ergo ad eum) 184, 1. 18. *me meux enhy an audiui muyhaf* (habeo in ea, Demetia, maximam voluptatem) 30, 3. *mont bet enhy an griff* (ire ad eam, puellam, volo), *me men ma enten bet enhy* (cogito proficisci in eam, Demetiam) 24, 1. 30, 2. *an doa enomp ny birvidic . . . hon calon ny* (nonne erat in nobis fervens nostrum cor?) MJ. 209b. *diou union so enoch guiryon ordonet* (duae uniones quae sunt in vobis vere ordinatae) 27a. *ennhey* (in illis, scripturis) 234b.

IS (hib. *is*, infra), tum simplex invenitur tum composita cum *od* (i. e. *o-di*; *ad* L. Land.): *teir eru iss rit deueit* (tria iugera infra vadum ovium) L. Land. 237. *gwraged oll is vy llaw inneu* (mulieres omnes infra manum meam, infra

me sedebant) Mab. 1, 5. *i bron ir all adis ir eccluis nissien* (ad pectus saltus infra ecclesiam N.) L. Land. 232. *disgynnassei arthur aelu y kedyrn odis kaeruadon* (descenderat A. et viri eius fortes infra C.) Mab. 2, 380.

Cornica exempla non inveniuntur, nec aremorica vetustiora.

Arem. hod. *a-iz* adverbii vice fungitur, nisi additur praep. *da.*

UCH (hib. *ós, uas,* supra), sicut praecedens, aut singularis aut cum eadem particula: *uuc nèm is nem* (supra caelum, infra caelum) Cb. carm. 1. *gwellt aoed uch eu pennau ac is eu traet* (stramen quod erat super eorum capita et infra pedes eorum) Mab. 2, 374. *pan uei uwyhaf y glaw. dyrnued uch ylaw ac arall is y law y bydei yn sych* (quando erat pluvia maxima, quantum tegitur palma supra eius manum et item infra eius manum erat siccum) 2, 213.

Praepositio utraque cum pronomine suffixo: *ae gleicaw ohonunt ynhafren. yny yttoed yn llemwi odyuchtaw* (et is deici ab eis in Sabrinam, aper, donec demergebatur infra) Mab. 2, 246. *ar parth gulleugin dir eccluis bet mouric di penn ir inis ad huchti hapenn irall adisti* (a parte occidentali ecclesiae ad M., ad caput insulae super eam et caput rupis infra eam) L. Land. 231.

Cornice et aremorice semper additur praep. *a* (cf. p. 668 sq.). Exempla cornica: *a ugh eglos tek ... an ysethva y ȝesa* (supra ecclesiam pulchram sedes erat) P. 13, 4. *a ugh pen crist garrys* (supra caput Christi positus, libellus) 189, 2. *an meyn ... ese a ugh Ihũs* (lapis qui erat super Iesum) 244, 3.

Cum pronominibus suffixis: *clewys ... vn el ov talleth cane a vghaf war an wethen* (audivi angelum incipientem canere supra me in arbore) O. 216. *dre grace an tas a vghon* (per gratiam dei super nos) O. 1861.

Aremoricum exemplum: *gant curun ha foultr discoultret a vs ma pen so disquennet* (cum tonitru et fulmine erupit, super caput meum descendit, tempestas) Buh. 94, 13. Hod. *a-uz* adverbii natura praeditum eget praep. *da.*

AC (hib. *oc?*) integra servata ante vocales, *a* ante consonas, sed aspirans tenues (p. 193) eodem fere usu quo est praep. germ. *mit,* cum intellectu instrumenti vel societatis.

Exempla cambrica iam inter glossas Ox. 42ª (sine aspiratione): *ha crip* (gl. pectentem, i. e. pectine). Recentiora: *y tynnir achyllell prenneu oe uaraf* (vellitur forcipe lignea e barba eius) Mab. 2, 236. *taraw aoruc owein achledyf* (percutere coepit O. gladio) 1, 31. *llanw crochan a dwfyr* (implere vas aqua) 1, 17. *achyt gerdet awnaei abwystuileit. achyt ymborth ac wynt yny oedynt gynefin ac ef* (et una ibat cum bestiis, et alebatur cum eis, donec essent familiares cum eo) 1, 27.

Cum articulo *ar*: *ir ef ar ireit hwnn* (ungue eum hoc unguento) Mab. 1, 27. Pronominum personalium non est suffixio, sed adiunctio formae absolutae: *ny chwaryei weisson vy mam a mivi velly. minneu a chwaryaf a thitheu val hynn* (non ludebant pueri matris meae mecum ita, ego ludam tecum item) Mab. 1, 242. *taraw karw a hi* (caedere cervum ea, clava; *ffonn,* fem.) 1, 7.

Cornica et aremorica exempla huius praepositionis desunt.

Cognata antecedenti praep. videtur cambr. ACH (cf. adi. hib. *acus, ocus,* vicinus): *hyt pandelwyf hyt ym ach mur kaerloyw* (donec veniam usque prope murum C.) Mab. 2, 234. *ach y law, ach eu law* (iuxta eius, eorum, manum, i. e. iuxta eum, eos) Mab. fq.

AT, ATT (ad), praepositio cambrica satis frequens, etsi secundum ea quae de mediis cambrice interdum transgredientibus in tenues supra disputata sunt (p. 38), comparanda videri potest cum part. *ad-* in compositis hibernicis et gallicis vetustis, inficit tamen consonas sequentes (p. 199).

Exempla: *yna ydoeth kei at arthur* (tum venit C. ad A.) Mab. 1, 22. *y chwedyl adoeth att uatholwch* (nuntius allatus est ad M.) 3, 85. *ymchoelut aoruc kei at y gedymdeithon drachefyn* (verti coepit C. ad socios suos retro) 1, 24. *dyuot aoruc att owein* (venit ad O.) 1, 20. *dyuot att y vorwyn, att yr iarlles* (venire ad puellam, comitissam) 1, 15. 19. *ydeuth att y uam* (venit ad matrem suam) 1, 236. 238. *nessau aoruc att y garrec* (appropinquavit ad rupem) 1, 31.

Cum pronominibus suffixis: *yna y gwybydafi dy dyfot titheu attafi* (tum sciam venire te ad me) Mab. 1, 15. *dyuot tu ac attat* (venire ad te versus) 1, 8. *negessawl wyfi y gan arthur attat* (mandata sunt mihi ab A. ad te) 1, 260. *dynessau awneuthum attaw* (appropinquavi ei) 1, 3. *dyuot aoruc lunet attei* (venit L. ad eam, comitissam) 1, 18. *ydoeth trichawr ogewri attam* (tres gigantes venerunt ad nos) 2, 57. *dyuod aorugant y llu attunt* (venerunt copiae ad eos) 1, 25. *ac o dau neb atadunt* (atque siquis venerit ad eos) Leg. 2, 11, 22.

AM (pro AMM, hib. *imm, imme*, vet. gall. *ambi*, circum, circa, cf. pp. 84. 147) praep. cambrica, per se non extans cornice aut aremorice, alternat cum YM, praesertim in forma aucta AMDAN, YMDAN.

Exempla e Mab. (ubi destitutio sequentis consonae saepius neglegitur): *achymryt twel a vliant gwyn aedodi am vynwgl owein* (et sumere mappam lini albi eamque ponere circum cervicem O.) 1, 17. *ractal eur am penn* (frontale aureum circum caput) 1, 3. *am y uarch* (circa equum suum) 2, 63. *ydeu urenhin anessaysant ygyt amperued y ryt* (duo reges appropinquarunt simul circa medium vadum) 3, 12. *am hanner bwytta amofyn aoruc y gwr* (circa medium prandii quaerere coepit vir) 1, 12. *iawn ymedreis i am benn y carw* (recte constitui ego circa caput, de capite, cervi) 2, 28. Interdum idem significat quod praep. *er, yr* (propter, pro): *paham heb yr hi. am nat wyt ynenryded* (cur? inquit illa. idcirco quod non es aeque nobilis; *paham*, p. 399) 2, 10. *a chymryt tristit awneuthum am hynny* (et capere tristitiam coepi propter hoc) 1, 5. *pedh aroydy ymy am hyn* (quid dabis tu mihi pro hoc?) Leg. 2, 4, 9. *kyuot ti odyna y wneuthur iawn ymi am dy agkenhemdawt dy hun* (surge tu inde ad satisfaciendum mihi pro tua ipsius impudentia) Mab. 2, 65. Item cum infinitivo: *torri y gallon ... am welet y cledyf ynllad y wyr* (frangi cor eius, ob videre, quia videbat gladium caedentem viros) Mab. 3, 99. Adduntur saepius post hanc praepositionem vel subst. *penn* (caput): *y pennyal aoed amben kei* (concursus qui erat circum Caium) Mab. 1, 258. *yny del y iarll ae holl allu gantaw ampenn y lle hwnn* (donec venit comes eiusque omnis potestas cum eo circa hunc locum) 1, 252; vel praep. *tan* (sub): *ymdan y uarch, ymdan y varch* (circum eius equum) 1, 264. 279. 294. 2, 388; 1, 282. *ymdan eu meirch* (circum equos eorum) 2, 38. *gwisc ymdan y gwraync hwn* (vesti, arma hunc adulescentulum), *a derw heb ef ymdan y gwraync hwnnw* (estne indutus, inquit is, adulescentulus ille?) 3, 205. 206. *agwisc ymdan y gwr o pali coch* (et vestis circa virum e serico rubro) 2, 376. Praemittuntur aliae praepositiones, quibus modo vix mutatur significatio, modo certus quidam sensus efficitur: *diam y cam* (de iniuria,

iudicium) L. Land. privil. p. 113; eodem nescio an pertineat *dam* (contractum sicut in comp.): *mi am franc dam an calaur, mi am franc dam an patel* (ego et puer meus circa caldariam, patellam nostram) carm. Cb. *y am e dyskyl ac ef, y am etan ac ef* (de circa mensam, ignem, cum eo; i. e. oppositus ei intermedia mensa, igne) Leg. 1, 6, 1; recentius *oddiam*: *oddiam ai draed ef* (de pedibus illius, soluta est catena) Mab. 3, 345. *hyt am hanner bwyt* (usque circa medium prandii, nullum verbum dictum) 1, 5. *hyt ym ach mur kaerloyw* (usque circa muros C.) 2, 234. *dynessau parth ac yno dan ym ardisgwyl obell* (appropinquabant versus eam partem usque circa animadversionem e longinquo, donec animadverterent procul; notanda hic forma *dan ym*, supra *ymdan*) 2, 236.

Pronominibus suffixis semper praecedit formula composita *amdan, ymdan*: *dodi gwisc arall amdanaf* (induere aliam vestem circum me, coeperunt) Mab. 1, 4. *nywnaeth y gwr ymdanafi o vawred. kymeint amkarcharu* (non fecit vir circa me tantum, non fecit me tanti, ut me caperet) 1, 10. *kymer digawn o arueu ymdanat* (sume satis armorum circum te) 1, 259. *gwisc ymdanat* (indue vestes circum te) 2, 35. *aglywydi geireu ygwyr ymdanat* (num audis tu verba virorum circa te, de te?) 2, 37. *mantell o pali melyn ymdanaw* (secundum imitationem codicis, ed. *ymdaw* vitiose; pallium e panno flavo circum eum) 1, 3. *cwnsallt ymdanaw ef ac ymdan y uarch* (pallium circum ipsum et circum equum eius) 2, 388. *awisgawd y arueu ymdanaw ac ymdan y uarch* (et induit armis se et equum suum) 1, 264. *gwisgaw ymdanaw ac ymdan y uarch, varch* (induere se et equum suum) 1, 279. 282. *dwyn kedymdeithon idi o wyr agwraged hyt nadywedit am vn vorwyn yn ynys prydein vwy noc amdanei* (dati socii ei, Enitae, e viris et mulieribus, ita ut de nulla puella in insula Britannia plus diceretur quam de ea) 2, 28. *ractal eur am y phenn. agwisc o bali melyn ymdanei* (frontale aureum circa caput eius, puellae, et vestis panni flavi circa eam) 1, 14. *y wisc avynno ymdanei* (ad induendum quod vellet circa se, puellam) 2, 20. *na hi nae chennat nydaw byth amdanunt* (nec illa nec legatus eius venit unquam circa eos) 2, 217 sq. *nyt oed dillat ymdanunt* (non erat vestis circum eas) 1, 36. *hèndillat atueiledic ymdanynt* (vestis vetusta lacera circum eos) 2, 24.

3. Praepositiones monosyllabae consonis et inchoatae et terminatae: *min, guor, rac, hep, tan, trach, trus, rung, gurth, cant, kint*; *nes*; corn. *rip*.

MIN, MYN, praepositio cambrica nec in hibernica lingua reperta, nec in cornica aut aremorica, in obsecrandi tantum formulis extat: *myn vygret* (per meam fidem) Mab. 1, 240. *mynnllaw vygkyfeillt, mynllaw vygkyfaillt* (per manum amici mei), *myn dy law di* (per manum tuam) 1, 11. 277. *myn y gwr angwnaeth ni ar y delw honn* (per eum qui nos formavit in hanc formam; praecedit 241: *yr y gwr ath wnaeth ar y delw honn*) 2, 242.

GUOR hibernicae praepositioni *for* respondens britannica integram hanc formam extra compositionem (de qua agetur infra) cambrice vix in libris vetustissimis servavit: *guar irhennrit* (super vetus vadum) L. Land. 70. Plerumque cambrice (sicut hibernice in recentioribus libris) commiscetur cum praep. *ar*, ut in Mab.: *kaer llion ar wysc* (civitas legionum ad Iscam) 1, 1. *gwahanford ar y tu deheu itt* (via divisa ad latus dextrum tibi) 1, 6. *ar y llech y mae kawc aryant* (in lapide, super lapidem est lanx argentea) 1, 8. *aphont awe-*

lynt ar yr auon (et pontem videbant super flumen) 2, 49. *ar our ar y tir, ar vor ac ar tir* (terra marique) 2, 235. 3, 270. Inde aliquantum deflexa significatione: *glewlwyt oed yno ar ureint porthawr* (Gl. erat ibi ritu portarii, ut portarius) 1, 1. *dwc ditheu wynt yma y gymryt digawn ar vygkost i ... ef ae duc yno y gymryt digawn argost gereint* (adduc eos huc ut satis accipiant sumptu meo, ... is duxit eos illuc excipiendos sumptu G.) 2, 45.

Exempla significatae motionis ad locum: *yny debycko pawb dygwydaw y nef ar y dayar* (ut cogitet unusquisque decidere caelum in terram) Mab. 2, 227. *ac ysgynnu ar yuarch* (et ascendere in equum suum) 2, 38. *bwrw kawgeit or dwfr ar y llech* (fundere lancem plenam aquae super lapidem) 1, 13.

Motio contraria e loco significatur praemissa praep. *y* (= *di*, p. 662): *hygyrchaf lle y ar uor ac y ar dir* (locus optime accessibilis e mari et e terra) Mab. 2, 5. *y ar y benn ef y pigwn ysyr bop ucher* (de eius, rupis, capite feriebam stellas quavis vespera) 2, 233. *troes yr helym y ar y wyneb* (decidit galea de facie) 1, 25. *kyffroi y ar y medwl* (expergefieri e meditatione) 1, 259.

Eadem praepositio cum pronominibus suffixis ab *ar* primitiva (*er, yr*) secernitur forma aucta ARN. Sing. 1. pers.: *yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn. ar kerdet oed arnaf. adywedut vy mot yn keissaw aorffei arnaf. neu vinneu aorffei arbawp. ac yna edrych aoruc y gwr arnafi agowenu* (tum dixi ego viro, quis essem, et iter quod erat propositum mihi, et dicere, me esse quaerentem qui me superaret, an ego superarem quemvis; tum vir aspicere me et subridere) Mab. 1, 5. 2. pers.: *a vu ef gennyt ti a gwneuthur amuod arnat* (num fuit is tecum et fecit iniuriam in te?) 1, 240. *pa diaspedein yssyd arnat* (quae vociferatio est in te?) 1, 248. *nyt arnat ti y byd y keryd. namyn arnafi* (non in te erit reprehensio, sed in me) 1, 246. 3. pers. masc.: *pan edrycheis ar y prenn nyt oed un dalen arnaw* (cum inspicerem arborem, non erat unum folium in ea) 1, 9. Fem.: *nyt oed un ystyllen heb delw eureit arnei* (non erat unum spatium sine effigie aurata in eo) 1, 15. *y gwelei ef yr elor. allenn o vliant gwynn arnei* (vidit feretrum et tegmen lini albi in eo) 1, 16. Est etiam formula feminina terminata *i*, inficiente vocalem praepositionis: *llech ynymyl y ffynnawn. ar kawc erni* (lapis ante fontanam et lanx super eum) 1, 13. *ef awelei gaer uawr. athyreu kadarn amyl erni* (is videbat castrum magnum et turres firmas crebras in eo) 1, 250. *llys iarlles y kampeu. py gampeu yssyd erni hi* (aula comitissae rerum fortiter gestarum; quae sunt res fortiter gestae in ea?) 1, 271. Plur. 1. pers.: *corn y wallaw arnam* (cornu exhauriendum nobis) 2, 223. 2. pers.: *os gofut a daw arnawch os gallafi les mi ae gwnaf* (si necessitas veniet super vos, si potero prodesse, ego id faciam) 1, 256. 3. pers.: *drwc ydaeth arnunt hynny* (male accidit eis illud) 1, 15. *ny lyuassei neb ... kynnullaw na meirch nac arueu. rac dodi y vryt or mab arnunt* (non permisit cuiquam adferre nec equos nec arma, ne verteret animum puer ad ea) 1, 236. Est etiam forma magis aucta ARNAD: *lloneit ydwrn o vereu. a golwython arnadunt* (manus plena veruum, et frusta in illis) 1, 2. *byrdeu oed gwedy eu dyrchauel. a bwyt a llynn yn didlawt arnadunt* (mensae erant paratae, et cibus potusque abundanter super eas) 1, 263.

Cornice et aremorice eadem praep. etsi perpetua infectione, servata tamen *w* scribitur WAR vel OAR (aucta *warn, oarn*).

Cornica exempla: *war penakyll an goras* (in pinnaculo eum posuit) P. 13, 3. *war an forth dyllas a les a ve gurris* (super viam vestes late sunt stratae) 29, 3. *den vyth ny yl amontye na leuerell war anow oll myns* (nemo potest computare nec dicere ore omnem magnitudinem) 59, 3. *war dyth pasch* (die paschae) 124, 3. *caman na ylly gwyȝe warnans na bosse y ben* (ut nequaquam posset cavere, ne poneret deorsum caput suum) 205, 2. *war ov feth, war ov fyth, war ow fyth* (per fidem meam) O. 1080. 1206. P. 155, 4. Semel *or the fyth* (per fidem tuam) D. 202.

Cambrico *y ar* respondet *ȝe war*: *ha pylat ȝe war breder a leueris* (et P. ex cogitatione dixit, post cog.) P. 129, 1.

Cum pronominibus suffixis: *mestry vyth te ny vea war[n]aff ve* (potestatem nullam haberes super me) P. 145, 2. *gallos warnaf ny fyes* (id.) D. 2187. *arluth warnas tregeryth* (domine, in te gratia) O. 1015. *warnoȝo a rug cry* (de eo, in eum, Pilatum, fecerunt clamorem) P. 117, 1. *y beynys o cref ha bras warnoȝo* (dolores fortes et magni erant in eo) 56, 3. *pan a dra a ynnyough wy warnoȝo* (quare instatis vos in eum?) 99, 1. *an asen a ve kerghys warneȝy rag eseȝe dyllas pan a ve gorrys* (asina adducta est, ad sedendum in ea vestis pannorum posita est) 28, 3. *war agan flehys . . . ha warnan* (in liberos nostros et in nos, veniat ultio) 149, 4. *ȝen menyȝyow why a ergh warnough coȝe* (montes iubebitis super vos cadere) 170, 1. *wy a gyff bohosogyon pub er warnough ow carme* (pauperes semper invenietis ad vos clamantes) 37, 3. *warneȝe gwelsons clevas* (in iis viderunt morbum) 157, 2.

Aremorica forma, sicut hodie varie scribitur et pronuntiatur (*war*, *var*, trec. cornug. *oar*, quin etiam *ar* apud Venetos et Cornugallorum partem), iam in libris nostris variat scriptione OAR Cath. MJ., VOAR Buh. (cf. *oann*, *voan*, eram): *oar* ('super') Cath. *oar he chouc hon drouc a dougas* (in umero suo nostrum malum portavit) MJ. 3b. *oar un dro* (una) 21a. *oar nep tro* (nunquam) 118a. *oartro* ('circa'), *bezaff oartro* ('circumstare'), *treiff oartro* ('ambire'), *querzet oar quis* ('retrogradi') Cath. *monet voar mar* (proficisci mari) Buh. 4, 23. *santel meurbet voar an bet man* (valde sanctus in hoc mundo) 46, 21. *aedoff aman voar an hent* (sum hic in itinere) 36, 21. Post verba motionis: *quae voar an bet* (i in mundum) 2, 2. *deomp buhan voar an maes* (eamus celeriter in campum, rus) 28, 17. Significans causam: *voar se pan eo oz appetit* (propter hoc, quia est vestrum desiderium) 24, 17. *oar se* ('ergo') Cath. MJ. 47b. 68a. b etc.

Cambrico *y ar* respondet arem. *dioar* (hod. *diwar*): *sus bilenet dioar e tro* (agite, nebulones, ex eius circuitu, vicinia) MJ. 73b.

Cum pronominibus suffixis exempla: *gallout en se oarnoufme nez ve quet* (potestatem hic de me non haberes) MJ. 113a. *bezet lamet . . . an marv man han barn dioarnouf* (dematur haec mors et iudicium de me) 65a. *sachomp oarse a un youll oarnezaf oll* (trahamus igitur uno consensu ex eo omnes) 136b. *deomp hep mar da hoary oarnezy* (eamus sine dubio lusum de ea) 145b. *peuch doe oarnochuy* (pax dei super vos) 50a. *ni a scohe oarneze* (feriremus in eos) 72b. Hod. *warnoun* (super me; ven. *arnon*, *arnan*), *warnezhañ* (super eum; ven. *arnehou*), *warnomp* (super nos) etc.

RAC (cf. hib. *ren*?) respondet lat. *coram*, *prae*, *contra*, *propter*: *rac pob guall*

(contra omne damnum) Leg. 1, 33, 4. *inis rac pouisma deui* (insula e regione loci quietis D.) L. Land. 249. *racenbid* (gl. pro cunctarum numero) Cb. 71. Significationem localem magis servat coniuncta cum subst. *bronn* (pectus): *dyrchafel aoruc y uorwyn rac bronn owein* (mensam parare coepit puella coram O.) Mab. 1, 18. *achyweiriaw y uarch yndiwall. adodi dogyn o vwyt rac y uronn* (et tractabatur equus eius bene, et sternebatur affatim pabuli coram eo) 1, 33. Simplex saepius transfertur ut cum infinitivis: *da yw gennyfi eu kymryt ohonaw. rac eu kaffel om gelynyon* (placet mihi ut ea, arma, sumantur ab eo, prae eorum sumptione, ne sumantur ab hostibus meis) Mab. 1, 29. *uelly ydifferassant hwy lunet rac y llosgi* (ita liberaverunt Lunetam, ne combureretur) 1, 36. Eadem contraria significatione: *yr awyr ynedrinaw rac meint y gweidi ar utkyrn* (aër tremens propter magnitudinem fragoris e tubis) 1, 16. *rac kewilyd* (propter pudorem), *rac tristit* (propter tristitiam) 1, 10. 18. *rac ofyn* (propter timorem) 3, 301. *rac blinder* (ob lassitudinem) 2, 41.

Cum pronominibus suffixis: *achyuodi aorugant ragof* (et surgere coeperunt coram me) Mab. 1, 4. *kyfodi aorugum. acherdet ragof* (surgere coepi et ire ante me, pergere) 1, 6. *dos ragot* (perge!) 1, 237. *ny chelaf vygkystlwn ragot* (non celabo genus meum te) 1, 276. *kerdet racdaw aoruc, y kerdawd racdaw* (perrexit, processit in itinere) Mab. fq. *achychwyn aoruc hitheu racdi* (et pergere coepit, puella) 1, 15. *vb wyr nawd duw ragoch* (heu, viri, gratia dei vobis!) 2, 216. *mi aaf yn gyuarwyd ragoch* (ego ibo dux coram vobis) 2, 232. *kerdet aorugant racdunt* (progressi sunt) fq.

Corn. RAK, RAG, arem. RAC, simplici forma magis translata ad significationem *propter*, *pro*, *prae*, vim primitivam *coram*, *ante* magis servat composita cum praepositionibus *de*, *di* (p. 662) vel *a* et duplici *adi*.

Cornica simplex: *rag densys eff an geue awell boys* (propter humanitatem habuit desiderium cibi) P. 10, 4. *an arghans a gemeras rag corf c̃st* (argentum quod accepit pro corpore Iesu, Iudas) 103, 2. *rag henna* (propterea, ideo) 5, 4. 7, 4. 26, 3 etc. *prag* (propter quid? cur? cf. p. 400) fq. *guyth vy rak an ioul* (serva me a diabolo) R. 1564. *may fen guythys rak an bylen* (ut servemur a malo) D. 41. Cum infinitivo contra quam cambrice aut idem significat quod hib. *do*, cambr. *y*: *an ioul ȝegryst a gewsys yn delma rag y demptye* (diabolus Christo dixit sic eius temptandi causa) P. 14, 1. *erbyn c̃st rag y welas y eth ha rag y worȝye* (obviam Christo ad eum videndum illi iverunt et ad eum venerandum) 29, 2, aut causam significat: *en scherewys a sorras rag bonas c̃ss honoris* (mali homines succensuerunt, quia Chr. colebatur) 31, 1. Composita frequentius cum *dhe*, rarius cum *a* vel duplici *adhy*: *du a sonas an bara ȝe rag y abestely* (deus signavit, benedixit panem coram apostolis suis) P. 44, 1. *an traytor a gewsys ha ȝe rag leas huny* (proditor dixit et coram multis hominibus) 240, 1. *may fe dris ȝe rag c̃st pehadur*[*es*] (ut adduceretur ante Christum peccatrix) 32, 1. *pa na vynne gorthyby a thyrak an arlythy* (quod nolebat respondere coram dominis) D. 1821. *ef a torras a rak agan lagasow* (is fregit coram oculis nostris, panem) R. 1492. *a rak pilat* (coram P.) R. 2593. *kemer the welen ... a rag an debel bobal* (sume virgam tuam coram malo populo) O. 1843.

Cum pron. suff. formulae: *ragoff na weleugh ole* (propter me nolite flere) P. 168, 4. *my re weles ym hunros athyragof el* (vidi in somnio meo coram me

angelum) O. 1955. *nyngew ragos se laȝe* (non est penes te occidere) P. 123, 2. *thyragos ty an guelse* (coram te eum vidisses) R. 1382. *an guelesta a thyragos* (si eum videres tu coram te) R. 861. *ny ve ragtho y honan* (non pro se ipso, tulit dolores) P. 6, 1. *an dour ov fysky a les pup vr ol a thyragtho* (aqua recedens late semper prae eo) O. 1686. *yn tol o tellys rygthy* (in foramine quod erat foratum propter eam) P. 184, 2. *eleth ȝe rygthy a seff* (angeli coram ea stant, Maria) 226, 3. *ragon y pesys y das* (pro nobis oravit patrem suum) 9, 1. *ynny bonas gorys ragon ny cryst a vynne* (in ea, cruce, poni pro nobis Christus volebat) 153, 2. *then castel vs a ragon* (ad castellum quod est ante nos) D. 174. *ote an gvel theragon* (ecce virgae coram nobis) O. 1984. *a thyragon torth vara ef a torras* (coram nobis tortum panem is fregit) R. 1490. *ow horf ... ragough wy pernys* (corpus meum pro vobis emptum) P. 44, 2. *pan yn guyllough thyragogh why* (cum eum videbitis coram vobis) R. 1913. *govy ragthe* (vae mihi propter eos) O. 2216. *reson[s] y a rey ragthe* (causas illi dabant pro se) P. 118, 2.

Aremorica: *dirac* ('coram, palam') Cath. *dirac roen tron* (coram rege thronorum, orare), *dirac roen bet* (coram rege mundi) Buh. 26, 8. 68, 12. *dirac pep den* (coram quovis) 64, 5. MJ. 81 b. *dirac pep re* (coram omnibus) 122 a. *dirac an tut*, *dirac en tut* (coram hominibus) Buh. 76, 3. MJ. 142 b. *a dirac cadarn an barner* (coram, fortiter, iudice) Buh. 166, 2. Frequens formula loquendi: *rac drem*, *rac da drem*, *rac hoz drem*, *dirac hon drem*, *dirac hoz drem* (ante visum, ante tuum, nostrum, vestrum visum, i. e. statim, illico). *rac se* ('ideo', propterea) Cath. Buh. 30, 2. 138, 14. 150, 7. *perac* (cur?) Cath. Buh. 56, 8. MJ. 82 a. *perac abec* ('quapropter, quamobrem?'), *perac tra* ('quamobrem?') Cath.

Ante pronomina suffixa simplicem praepositionem non repperimus; compositam *dirac* sicut hodie commutari forma *diraz* (eodem modo quo hodie *araok* ante pron. suff. transit in *araoz*) docemur uno, quod invenimus, exemplo: *dirazoch* (coram vobis) MJ. 24 b.

HEP (sine; hib. *sech*, pp. 71. 122), *p* destituta HEB: *hep amgnaubot* (gl. sine mente, pars sedet) gl. Ox. 38[b]. Cum infinitivo saepius coniunctum: *heb dywanu neb arnaw* (sine occursu cuiusquam, ut non occurreret quisquam ei) Mab. 1, 11. *nyt oed un hoel heb y lliwaw alliw gwerthuawr* (non erat unus clavus, qui non esset obductus colore magni pretii) 1, 15. Localem significationem *praeter* servavit unum exemplum statim proferendum.

Cum pronomine suffixo: *yd a hitheu hebdaw ef* (praeterit illa ipsum) Mab. 3, 19. *yscaualwch hebdaw ef* (societas sine illo) 2, 35.

Corn.: *hep thanger* (sine damno) O. 1615. *hep worfen* (sine fine) D. 1562. *hep wow*, *heb wow*, *heb ow* (sine mendacio) O. 659. 1410. P. 76, 3. 174, 2. Cr. 2195. *heb pyte* (sine miseratione) P. 98, 3. 203, 1. Cum infinitivo: *heb cows ger* (non dicens verbum) 165, 4.

Arem.: *hep mar* (sine dubio), *hep gou* (sine mendacio) fq. *hep youl* (sine voluntate, invitus) Buh. 46, 13. *hep abec* (sine causa) Cath. MJ. 149 a. *heb gonit* (sine lucro) 84 b. *hep muy* (sine pluribus, solum) 52 b. 65 b. 70 a. 87 b. Cum infinitivo: *hep ober exces* (non faciens flagitium) 84 a.

Cum pron. suff. non invenimus exempla; hod. *hepdoun* vel *hepzoun* (sine me), *hepthañ*, *hepdhañ*, *hepzhañ* (sine eo) etc.

TAN (sub), perpetua fere infectione *dan*, praepositio propria britannicae linguae pro hib. *fo*, associat sibi alias praepositiones ut *di*, *y*, cambrice praesertim coniuncta cum pronominibus suffixis, rarius *a*.

Cambrica exempla: *deutroet owein dan y bord* (pedes O. sub mensa) Mab. 1, 33. *gobennyd dan penn y elin* (pulvinar sub angulo ulnae eius) 1, 2. *bydwch yma ... dan y paret hwnn* (estote hic sub pariete hoc) 3, 199. *y clywynt gyuarthua cwn dan paret yr ystauell* (audiebant latratum canum sub pariete cubiculi) 3, 198. *seuyll dan brenn gooer* (stare sub arbore umbrosa) 2, 53. *gwneuthur pwll aoruc dan y draet* (fecit puteum sub eius pedibus) 2, 237. *y ellwng y cwn dan y coet* (ad dimittendos canes sub silvam) 3, 8. *ffynnawn awelwn dan y prenn* (fontem videbam sub arbore), *ydan y prenn hwnnw y mae ffynnawn* (sub illa arbore est fons) 1, 8. *seuyll aoruc ydan brenn* (stetit sub arbore) 2, 52. *bydwch yma ydan y paret* (estote hic sub pariete), *y clywei dygyuor achyuarthua cwn y dan baret yr ystauell* (audiebat tumultum et latratum canum sub pariete cubiculi) 3, 198. 199. *y vwrw yr llawr y dan draet y uarch* (deicere eum ad humum sub pedes equi eius) 2, 48. *yr brifford issaf ydan y dref* (via principalis infima sub urbe) 2, 50. *adodi y dan y medwl* (et supponere cogitationi suae) 2, 59. *gwan y dan ymeirch* (penetrare sub equos) 3, 84. *y klywei odorun adan paret yr ystauell* (audiebat strepitum sub pariete cubiculi) 3, 198. *ac ny wydyat yny uyd y llygot yngwan adan y grofft* (nec sciebat, donec mures penetrant sub agrum) 3, 155. *a dan tuell* (sub lodice) Leg. 2, 1, 39. cod. B.

Cum pronominibus suffixis: *llenn obali melyngoch ydanaw* (stragulum e panno variegato sub eo, Arthuro) Mab. 1, 2. *ef a gyferuyd marchoges ac ef. amarch achul gochwys y danei* (convenit cum femina equitante, et equus squalidus sudore madidus sub ea) 1, 255. *tynnu gobennydyeu ... udunt y danam ac ynkylch* (sterni pulvinaria ab eis, puellis, sub nobis, in locis nostris, et circum nos) 1, 4.

Item cornice simplex: *tan ow feth, tan ov feth* (per fidem meam) P. 49, 4. O. 2534. Saepius composita: *en gew lym ef a bechye pur ewn yn dan an asow* (hastam acutam ille incutiebat rectissima sub costas) P. 218, 4. *ow cul tan yn dan an chek* (faciens ignem sub catino) R. 139. *yn dan naw alweth* (sub novem clavibus) R. 31. 68. *yn dan dor* (sub solo) R. 2112. *yn dan dryys* (sub pedibus) O. 2807; mutata significatione: *dysweth y a than the glok* (demonstra eas de sub, e tunica tua) D. 2682.

Cum pron. suff.: *aga skulye yn danno* (spargere eos, flores, sub eo) D. 260.

Arem. DIDAN vel ENDAN: *me hoz laes breman didan cur an guir croeadur* (ego vos relinquo nunc sub cura veri hominis) Buh. 80, 2. *a mir oz tourment.... didan ma goalen* (qui servo a tormento sub virga mea) 150, 3. *didan poan an marv* (sub supplicio mortis) MJ. 77 b. *endan* ('sub') Cath. *endan poan out* (sub supplicio es) MJ. 77 b. *endan cuz* (sub occulto) 77 a. Hod. *dindan* (= *di endan*?); ven. tamen *edan*, *didan*; cornico *a dhan* respondet hod. *a zindan* ac ven. *a zan*.

TRACH, TRA (ultra, trans) cambrica praepositio conferenda hib. *tar* (= *tars*), saepius infecta *dra*, abiectam consonam terminalem prodit aspirata *c*, geminata *n* principali substantivi insequentis in formulis frequentissimis in

Mab.: *trachefn* (trans tergum, retro), *trannoeth* (trans noctem, cras, postridie), de quibus cf. p. 616.

Cornica *ter* hibernicae formae propior continetur in formula *ternos*, *ternoys* (postridie) P. 229, 2. 238, 1. Infecta *der* loco praepositionis *tre* (*dre*) saepius invenitur in Cr.: *y festa formys devery der y wreans eve omma der henna predar inta ef a yll der geare arta theth destrowhy skemynys* (formatus es certe illius creatione hic; itaque cogita bene, ipse potest verbo rursus te destruere, maledicte) 209—211. *der henna ythof grevys* (per hoc sum gravatus) 445. *oll owe joye ythew pur wyre kellys der mernans ow floghe* (omne meum gaudium est verissime perditum morte mei pueri) 1230. *der devyes* (per biniones) 2200. Cui conferenda videtur forma *dar*: *dar ken* (super alium, ultra alios) P. 135, 3. *hay brewe guyls yn dar clor* (?et perfringere eam ferociter per terram) O. 2719. *dar nep marthegyon* (?per aliqua miracula) R. 1259.

Arem. *tro* respondens cambr. *tra*: *tronnos* ('perendie', potius postridie) Cath., unde hod. *antronoz* (cornug. *antronouz*, trec. *entronoz*, ven. *antrenoz*).

TRUS, TROS (trans, ultra; pro, loco; sine dubio cognata tam antecedenti quam praep. *troi*; cf. arem. vet. *Poutrecoet*, p. 137).

Praepositio cambrica haec frequens est in descriptionibus finium L. Land.: *dy cecin yr mynyd trus yr mynyd* (ad iugum montis, ultra montem) 137. *or main iniaun trus ir minid dir guoun dir guliple* (a lapide recta trans montem ad paludem, ad locum humidum) 232. *trus i foss hatrus i cecin* (trans fossam et trans dorsum) 218. *pop aghaflauan aguenel greyc talet ekenedel trosdy mal tros gur ony byt guryauc* (quidquid inviolentum fecerit mulier, rependat gens eius pro ea ut pro viro, si non erit maritata) Leg. 2, 1, 81. Destituta *t* in Mab.: *val ydoed ynkerdet dros vynyd* (cum esset proficiscens trans montem) 2, 235. *ef atebygei vot ymynyd yngyfuch ar awyr. aphan deuei dros ymynyd ef awelei y uot yn kerdet gwladoed teccaf a gwastattaf awelsei dyn eiryoet or parth arall yr mynyd* (ipse cogitabat esse montem aeque altum atque aëra; et cum veniret trans montem, videbat se proficiscentem per regiones pulcherrimas et planissimas, quas quis viderat unquam a parte altera montis) 3, 264. *yr pan daethoedynt dros uor iwerdon* (ex quo venerant trans mare hibernicum) 2, 244. *mi athrodaf dros ykae* (ego ponam te ultra fruticetum) 2, 60. *y glot yn ehedec dros wyneb y deyrnas* (gloria eius dilatata ultra fines imperii eius) 2, 28. *dros wyneb yr ynys* (trans faciem insulae, per insulam) 3, 299. *gwallt dros y dwy ysgwyd* (caesaries super umeros, cadens) 1, 17. *diodef un ergit dros eu harglwyd* (pati unam plagam loco sui, ipsorum, domini) 3, 215.

Cum pronominibus suffixis: *ami aatawaf wyrda drosof yma* (et ego relinquam viros nobiles pro me hic) Mab. 3, 26. *agymero yr ergit drossofi* (qui accipiat plagam pro me) 3, 215. *nat archaf i y wyr gwyned ymlad drossofi* (quod non iubebo viros Venedotiae pugnare pro me) 3, 196. *gat yno ef y rodi y bawp drossot* (sine ibi eum dare unicuique pro te), *keis veichev drossot. ni avydwn drostaw* (quaere vades pro te. Nos erimus pro eo) 3, 25. *o aper gungleis in taf maliduc ar i hit diuinid bet i blain. oi blain trusso di blain inant du* (ab ostio G. in T., ut ducit secundum eum sursum usque ad fontem, ab eius fonte trans eum ad fontem fluvii nigri; *trusso*, trans eum, montem?) L. Land. 247. *talu trostau* (persolvere pro eo), *atalet trosdau* (et persolvat pro eo) Leg. 2, 6, 1. 28.

karyat ar wr arall drostaw ef (amor viri alterius ultra eum, praeter eum) Mab. 2, 35. *amarchogaeth vn weith ar hugeint drostaw* (et equitare semel et vicies super eum) 1, 258. *trusdi penn y· brynn* (trans eam, fontanam? ad caput collis) L. Land. 138. *talet ekenedel trosdy* (persolvat gens eius pro ea) Leg. 2, 1, 81.

Corn. DRES, DRIS, DREYS: *dreys pup tra, dres pup tra, dris pub tra, drys pub tra* (supra quamvis rem) O. 21. 1255. P. 24, 1. 148, 1. *dris pub maner* (ultra omnem modum) 173, 2. *ʒe weʒyll dris y vynnas* (ad faciendum ultra, contra eius voluntatem) 68, 4. *dres dyfen ov arloth ker* (ultra prohibitionem domini mei cari) O. 172. *dres pup methek* (super omnem medicum) R. 1632. Eadem significatione qua *dre*: *y pub dyller dris an vro* (in quovis loco per terram) P. 250, 2. *notye drys an wlas* (notificare per regionem) 249, 3. *dris an bys ol, dris ol an bys* (per omnem mundum) 31, 2. 200, 2. Praemissa praep. *a*: *adres pow* (per terram) R. 1477.

Cum pron. suff.: *dresof ef a tremenas* (me praeteriit is) R. 525. *nynsus arluth dresto ef* (non est dominus supra illum) R. 1746. *ny thue dresto* (non venit per eam, aquam) R. 2226.

Arem. DREIST (ven. *drest*): *deux dreist an ster* (veni ultra stellas) Buh. 146, 9. *a vezo vaillant dreist cant guez* (erit fortis plus quam centies) 86, 13. *dreist pep re, dreist pep pen* (ultra quemvis) 90, 2. 122, 9. 154, 9. *dreist pep natur* (supra omnem naturam) MJ. 66b. Interdum DREIS ante consonas: *dreis pep tra* (supra omnem rem) MJ. 23b. 30a. *dreis pep re* (ultra quemvis) 36b. 40b. 93a.

Cum pron. suff. non invenimus exempla; hod. *dreistoun* (super me) etc.

RWNG (inter, cum), praepositio propria cambricae dialecti, pro qua cornice et aremorice *intre, entre* adhibetur, adiungit sibi *y* (*di*), ut aliae.

Exempla e Mab.: *dyuot aoruc y llew rwng deutroet owein dan y bord* (venit leo inter pedes O. sub mensa) 1, 33. *yna rwng dicter allit taraw ymplith y llygot awnaeth* (tunc inter iram et indignationem ferire mures coepit) 3, 155. *ynkerdet ual yrwng deugae* (proficiscentes inter duo fruticeta) 2, 60. *y tlysseu y rwng deuglust twrch trwyth* (pretiosa inter aures apri T. T.) 2, 239.

Remotio ab aliquo significatur addita *odi*: *ody rwng y vam* (a matre sua, matri suae ablatus; = *y wrth*) Mab. 2, 232.

Cum pronominibus suffixis: *tangneued y ryngtaw agwenhwyuar* (pax inter eum et G.) Mab. 2, 31. *ahynny ynhustyng y ryngtaw ar mackwy* (et id clam inter eum et puerum, factum est) 2, 54. *nyt oes ryngthi aneb o nyt yssyd o garyat achedymdeithas* (non est inter eam, Enitam, et quenquam, nisi amor et familiaritas) 2, 28. *penn y rygthi a choryf* (caput cervi inter eam, feminam, et corpus) 1, 294. *mi auydaf wrth dygyghor di ynllawen gan dyuot yngyffredin ar y iawnder y rynghom* (ego ero secundum tuum consilium libenter constituens de aequitate inter nos) 2, 21. *dwy vorwyn yn dyuot. adysgyl vawr y ryngtunt* (duae puellae venientes, et lanx magna inter eas) 1, 248. *kyfranc avyd y ryngtunt hediw* (pugna erit inter eos hodie) 1, 290.

GURTH, GWRTH (hib. *frith* in compositis, *fri* extra compositionem) significatione plane consentit cum hib. praep. *fri*.

Exempla cambrica: *gurt paup* (gl. consistes; i. e. contra quemvis, hostem) gl. Ox. 39[b]. *ymadrawd mor warthaedic a hwnnw wrth wr mal owein* (sermo

tam rudis quam iste contra virum ut O.) Mab. 1, 11. *heb yr iarlles wrth lunet* (dixit comitissa ad Lunetam) 1, 19. *morynyon yngwniaw wrth ffenestr, yngwniaw pali wrth ffenestyr* (puellae acu operantes ad fenestram, suentes sericum ad fenestram) 1, 1. 4. *gwreic arthur pan uu hardaf eiryoet duw nadolic neu duw pasc wrth offeren* (mulier A., cum fuit maxime ornata unquam die nataliciorum vel die paschae ad missam) 1, 4. *duw awyr na weleis i eirmoet was well nothidi wrth wreic ... ac wrth hynny heb hi yr hynn aallafi o waret itti mi aegwnaf* (deus scit, me non vidisse unquam puerum meliorem te in mulierem; et propterea, inquit illa, quod potero auxilii tibi ego id faciam) 1, 14. *achwnsallt o bali ymdanaw ... wrth hynny nys atwaenat neb or llu ef* (et pallium e serico circa eum,.. propterea nemo ex agmine gnorat illum) 1, 24.

Contraria significatio efficitur addita praep. *y* (= *di*, de, a, p. 662): *mynet aoruc odyno y wrth owein* (ire coepit inde de apud O., ab Oweno) Mab. 1, 15. *awdost di dim ywrth uabon uab modron aducpwyt yn deir nossic y wrth y uam* (scisne tu quidpiam de M. filio M., qui ablatus est tres noctes natus de matre sua?) 2, 234. Recentius insuper addita praep. *o*: *cyn torri y bys oddiwrth i llaw* (antequam fractus est digitus de manu), *y llaw i torred y bys ... oddiwrthi* (manus de qua fractus est digitus) Mab. 3, 345.

Cum pronominibus suffixis: sing. 1. pers.: *y dywawt y gwr du wrthyf* (dixit vir niger ad me) Mab. 1, 7. 2. pers.: *gressaw wrthyt* (salus tibi) 1, 239. *ynteu avyd gwrthgloch wrthyt ti* (ipse erit echo versus te, paucis respondebit tibi) 1, 6. *teir blyned yr amser hwnn y deuthum i y wrthyt ti* (tres annos abhinc abii ego a te) 1, 25. 3. pers. masc.: *difflannu aoruc y llew ywrthaw* (abire coepit leo ab eo) 1, 31. Fem.: *llawen uu y iarlles wrthi* (laeta fuit comitissa erga eam, Lunetam) 1, 20. Plur. 1. pers.: *wrthym* sine dubio; sed non legi exemplum. 2. pers.: *gressaw duw wrthych* (salutatio dei vobis, salutandi formula) 2, 28. 3. pers.: *llawen uu y iarlles wrthunt* (laeta fuit comitissa erga eos) 1, 20. *a rynnawd ywrthunt y gwelwn wr* (et prope ab eis videbam virum) 1, 3.

Cornice eadem significatione semper infectum WORTH vel ORTH. Satis erunt haec exempla: *rag own ȝe droys worth meyn ȝe dochye* (prae timore, ne pes tuus contra lapides feratur) P. 14, 3. *worth pylat sor* (adversus P. ira) 110, 1. *rag pur gerense worth mab den* (propter merum amorem erga filium hominis) 227, 4. *worth ihūs ef a gowsas* (ad Iesum ille dixit) 92, 1. *ord an grows, worth an grows, worth an grovs* (ad crucem, affigere) 179, 2. 4. 180, 1. *worth y dreys ha worth y ben ha war ol y gorf yn weth* (ad eius pedes et ad eius caput et super omne eius corpus una, posuit aromata Nicodemus) 236, 3. *worth an les y a dollas ij doll* (secundum latitudinem illi forarunt duo foramina) 178, 2. *ȝen marreg worth y hanow y a yrghys* (militi eius nomine illi mandarunt) 218, 2. Cum infinitivo: *ythew scrifys bos eleth worth ȝe wyȝe* (est scriptum esse angelos te servantes) 14, 2; cf. p. 538. De curtatis formis *wos, wo, ow* videas ibid. et p. 190.

Formula *ȝe worth* (= cambr. *y wrth*): *lauarow da a the ȝe worth an dremas* (verba bona quae veniunt a viro probo) P. 12, 2. *y fe danvenys ȝe worth an tas eleth dy* (missi sunt a patre angeli ad eum) 18, 4. *ȝe worth an beth an meynma ȝynny pu an ommellys* (de sepulcro hunc lapidem nobis quis devertit?) 253, 4. *thyworth ow pen* (de capite meo, auris abscisa est) D. 1145.

Cum pron. suff. (saepius *athyworth*): sing. 1. pers.: *gosleuw orthyf vy* (mihi ausculta) D. 496. *cole worthyf mar mynnyth, or3aff mar mynnyth cole* (si vis mihi auscultare) D. 129. P. 175, 4. *pan dra a wovente se 3e wor3aff ve* (quid quaeris tu de me?) 80, 1. 2. pers.: *mur a gerense wor3ys* (multum amoris erga te) 115, 3. *ny an pernas 3e wor3ys* (nos eum emimus a te) 105, 2. 3. pers. masc. neutr.: *orto Ihũs a gowsas* (ad eum Iesus dixit) 80, 4. *worto fast navngo glenys* (ei arte erat adhaerens, vestis) 176, 3. *Ihũs worto a veras* (I. id conspexit, mulieres flere et clamare) P. 168, 2. *degis na ve 3e worto gulas nef* (ut non sumeretur de eo regnum caeli) 23, 4. *kyns denas a thyworto* (antequam abeam ab eo) O. 1401. Fem.: *aban golste worty hy* (quoniam auscultasti illi, mulieri) O. 269. *a dyworty* (ex ea; *fenten* f., fons) O. 773. Plur. 1. pers.: *govyn worthyn* (pete a nobis) D. 591. *y a yl bones kechys gans tus war forth theworthyn* (ii possunt sumi per homines in itinere de nobis) D. 2294. 2. pers.: *yma thymmo mur dysyr a wothfes ortheugh an guyr* (est mihi magnum desiderium sciendi e vobis verum) R. 195. *thywortheugh my a* (a vobis ibo) R. 1171. 3. pers.: *worte den na woslewys* (nemo auscultet iis, verbis) D. 454. *3e worte vn lam beghan y 3eth* (ab iis spatium parvum abiit, a discipulis) P. 53, 3.

Aremorica eiusdem praepositionis forma est OZ, OUZ (hod. non servata nisi ante pron. suff., praeterea transiens in *oc'h, ouc'h*), excussa *r* pro *orz, ourz*, eadem significatione.

Exempla: *nedoff oz nep re disleal* (non sum iniustus in quenquam) Buh. 144, 20. *it breman oz an tnou* (ite nunc ad vallem versus, deorsum) 144, 23. *duet omp da comps en breff oz Devy* (venimus ad loquendum breviter ad Davidagium) 184, 12. Item deflexa paulum significatione vel versa in contrariam: *ma mir . . . oz pechet* (serva me a peccato) 16, 14. *miret oz an pechedou* (servare a peccatis) 28, 16. *ma mir ouz langour ha sourcy* (serva me a languore et sollicitudine) 90, 17. *doe guir roen bet cals penet so distro, vn tro ouz an brois* (deus, rex vere mundi, multum cruciatus quod est averte aliquando ab incolis regionis) 190, 25. Quamquam plerumque sententiae mutatio significatur addita praep. *di*: *maz vizimp franc dianc diouz pep anquen* (simus liberi, securi ab omni sollicitudine) 28, 21. *diouz guin maz abstiny* (a vino abstineas) 70, 10. *me a quemyat diouz he hol stat* (valediço omni eius condicioni, mundi) 28, 9. *pell cre diouch ma youll* (remotissime a voluntate mea; *diouch* ut hod.) MJ. 42b; vel duplici *a di*: *a diouz e penn ez staguet hy* (supra caput eius affigite eam, tabulam) MJ. 138b.

Cum pron. suff.: sing. 1. pers.: *ozif truez hoz bezet, oziff truhez hoz bezet, ouzif truhez hoz bezet* (erga me habete misericordiam) Buh. 120, 2. 194, 19. 196, 19. *ouziff bout digracc discascun* (adversus me esse immitem quemvis) 4, 17. 2. pers.: *ouzit ez sentif* (tibi oboediam; hod. quoque *señti oc'h*) MJ. 95b. 3. pers. masc.: *noz bezet dout da comps outaff* (nolite dubitare loqui cum eo) Buh. 36, 7. *me meux anaf dioutaff* (habeo dedecus ab eo, homine) 58, 19. Fem.: *yt daguitty da comps outy try guer* (ite ad eam dictum ei tria verba) 34, 22. *me men gouzout diouty* (scire volo ab ea, puella) 34, 20. Plur. 1. pers.: *perac... ouzomp guer ne leuerez* (cur nobis verbum non dicis?) 56, 9. 2. pers.: *ozoch spes ez confessif* (vobis vere confitebor) 140, 17. *ouzouch en hoz drem memem clem* (apud vos in vestro conspectu conqueror) 38, 15. 3. pers., cuius

exemplum non invenimus, sine dubio *oute*, *dioute* vel (secundum varietatem dialecti) *outo*, *diouto*.

CANT (respondens tam hib. *con*, lat. *cum*, quam graeco κατά), vetustior forma britannica, servata in notationibus de mensuris (cf. appendicem), atque eadem fere in Voc. *cans* (pro *cant*, ut *nans* in eodem pro *nant*, vallis; cf. p. 153), in recentioribus libris cambricis assimilata *t* transit in CANN, CAN, plerumque destituta *c*. Quae forma per omnes dialectos increbruit ante pronomina suffixa, mutata vocali ubi locus est infectioni.

Exempla cambr. e L. Land.: *dy aper pull neuynn y guy ar hyt guy a hafren can y choretou hai discynua y loggou bet aper muric* (cf. 200: *guy ar i hit cum coretibus*, 216: *uisc ar i hit cum coretibus suis*, 226: *bet imor hafren cum coretibus suis et anfractibus navium cum applicatione libera in ostio Taroci*) 135. *trui ir coit dirguairet dir claud ar i hit bet i guy cann i choretou dirguairet bet pant anhuc* (per silvam deorsum ad fossam, secundum eam usque in G. fluvium cum piscinis eius deorsum usque ad vallem A.) 157. E Leg.: *na guenelynt dym namyn kan y kaghor ef* (ne faciant quidquam nisi cum consilio illius) 1, 7, 17. *am y cafael can gur* [*a dan tuell*] (propter deprehensionem eius cum viro sub lodice), *o keif hy y gur gan gureic arall* (si deprehenderit ea maritum cum alia muliere) 2, 1, 39. E Mab.: *ar ymdidan a vynnwn gan wyr achan wraged agaffwnn* (et colloquium quod volebam cum viris et cum mulieribus capiebam) 1, 10. *can dy ganhyat* (cum venia tua) 1, 275. *mi a rodaf nawd itt gan hynn* (dabo tibi veniam hac condicione) 2, 19. *athruan uu gan owein hynny* (et aegrum fuit Oweno illud) 1, 37. *hoffach vu gan owein y borthant no chan gynon* (praestantior visa est O. cena quam C.), *hoffach uu gan owein meint y gwr du no chan gynon* (maior visa est O. magnitudo viri nigri quam C.) 1, 13.

Coniungitur haec praepositio sicut praecedens cum praep. *y* (*di*): *y kan e brenyn*, *y kan e brenynes* (a rege, a regina) Leg. 1, 1, 4. *ath annerch y gan ereint. achan dy annerch ef amkymhellawd i hyt yma. y wneuthur dy ewyllys di amgodyant dy vorwyn y gan y corr* (salutatio tua a Gerontio, et cum salutatione tua ipse me compulit huc ad satisfaciendum tibi ob laesionem puellae tuae a pygmaeo) Mab. 2, 24.

Cum pronominibus suffixis exempla: sing. 1. pers.: *hyn adywedaf ytti vot yntebic gennyf* (hoc dico tibi, esse verisimile mihi), *dywedut aorugum inneu bot ynda gennyfi* (dixi equidem videri bonum mihi) Mab. 1, 4. 5. *ahir uu genyfi y nos honno* (et longa visa est mihi nox illa) 1, 6. *agolles y gennyf meint teir blyned* (qui abiit a me abhinc tres annos) 1, 21. 2. pers.: *chwedleu o lys arthur gennyt* (nuntios e curia A. tecum, adfers) 1, 20. *os da genhyt* (si bonum tibi videtur) 2, 383. *gwell yw gennytti* (melius videtur tibi) 1, 6. 3. pers. masc.: *ac ymdeith ydaeth ar deuvarch gantaw* (et processit et duo equi cum eo) 1, 10. *nychollet oen eiryoet ganthaw* (non amissus est agnus unquam ab eo, pastore) 2, 215. *achymryt gwaet y widon ae gadw ganthaw* (et sumere sanguinem strigis et servare eum secum) 2, 247. Fem.: *aphob un yn drigyaw ar hyt yn keleuyn. ac yny estwng genti* (et unusquisque, mus, ascendens secundum calamum, et deflectens eum secum) 3, 155. *panuu uarw y gwr ef a edewis genthi dwy iarllaeth* (cum moreretur maritus eius, is reliquit ei duos comitatus) 1, 28. *mi arodaf itt heb y brenhin vym merch yn briawt a hanner vy brenhinyaeth*

genthi (dabo tibi, inquit rex, filiam meam in matrimonium et dimidium regni mei cum ea) 1, 291. *enteu akemerho meychieu ykenthy hy* (is qui sumpserit vades ab illa) Leg. 2, 1, 28. Plur. 1. pers.: *nyt dec ac nyt digrif genhym* (non pulchrum nec decorum secundum nos) Mab. 2, 247. *adrwc yw gennym ni* (et aegrum nobis est) 1, 37. *dy gyrch di gennym ni* (veni tu nobiscum) 2, 213. *y kollas owein y gennym* (abiit O. a nobis) 1, 21. 2. pers.: *nauit amgeled gennwch mynet yno* (nolite vereri ire illuc) 2, 215. 3. pers.: *drwc vyd gantunt* (aegrum erit eis) 1, 14. *sef ymdidan aglwei gantunt* (hoc narrari audiebat apud eos) 2, 38. *peleidyr godeuawc gantynt* (hastilia longa apud eos), *gwaew gantynt anveitrawl y veint* (hasta apud eos immensae magnitudinis) 1, 24. 247.

Cornice uno exemplo excepto et aremorice semper iam destituta *c*, corn. GANS (= *gant*, p. 153), arem. GANT (ven. *get*).

Corn.: *greg cans gur* (uxor), *gur gans grueg* (maritus) Voc. 7ᵇ. *gans laddron y tewe3as* (cum latronibus finivit, obiit) P. 186, 4. *gans meur a falsury* (magna cum falsitate) 35, 4. *yn growys gans kentrow fastis* (in cruce clavis fixus) 2, 4. *gans peder ha iowan nansyv bos soper parys* (per Petrum et Iohannem nunc parata est cena) D. 700.

Cum pron. suff.: sing. 1. pers.: *deugh geneff* (venite mecum) P. 63, 3. *te a vyth ... y[n] paradis genama* (tu eris in paradiso mecum) 193, 4. *yma gynef flowrys tek* (sunt mihi flores pulcri) D. 258. 2. pers.: *my a gynes*, *me a genes* (ibo tecum) D. 191. 461. *prag na 3ons genas* (cur non veniunt tecum?) P. 78, 2. *ow holon yma genas* (cor meum est tecum) 172, 2. 3. pers. masc.: *ganso o tewlys* (per eum erat statutum) 7, 3. Fem.: *gensy prest ij venyn len esa* (cum ea praesto erant duae mulieres fideles) 167, 1. *bos 3e 3u 3e wull gynsy* (esse deo faciendum cum ea, asina) 27, 4. Plur. 1. pers.: *genen cregis neb es den glan yw* (nobiscum qui est suspensus, homo purus est) 192, 2. 2. pers.: *genough me nvm byth trege* (vobiscum non habebo stare) 37, 2. 3. pers.: *dry ganse* (afferre secum, asinam eos iussit) 27, 3. *gansa y an hombronkyas* (secum ipsi eum duxerunt) 76, 3. *ganse oynment* (cum iis, Mariis tribus, unguentum) 252, 3.

Aremorica exempla: *gant* ('cum') Cath. *an tut gant carantez hac autronez gant guir fez am bezo* (populus cum amore et nobiles cum vera fide erunt mihi) Buh. 34, 7. 8. *autrou gant brut hoz saludaff* (domine, cum honore te saluto) 178, 1. *maz pliche gant doe* (si placeat deo) 18, 4. *gant doe so cren gourhemennet* (a deo protinus imperatum est) 4, 4.

Composita praep. *digant* respondens item lat. *a*: *digant roen glen ez goulenaff. digant roen bet me impetro* (a rege terrae peto, a rege mundi impetrabo) Buh. 132, 13. 190, 21. *nem boe netra digant alan* (non habui quidquam ab Alano) 166, 17. *nos mat degant doe* (bona nox a deo) MJ. 48b.

Cum pron. suff.: sing. 1. pers.: *deux guenef*, *deux gueneff* (veni mecum) Buh. 14, 14. 126, 22. *guell ue gueneff* ('mallem') Cath. *pan a digueneff* (quando discedit a me) MJ. 130a. *aet eo digueneff ma cleffet* (abiit a me morbus meus) Buh. 198, 6. 2. pers.: *guenez certen ez off prenet* (per te certo sum redemptus) 10, 15. *anedindy duet guenede* (nonne venerunt ii tecum, apportati?) 158, 8. 3. pers. masc.: *mar deux gantaff* (si est apud eum, argentum) 10, 20. *mar plig gantaff* (si placet ei, deo) 12, 5. *e holl goat aya digantaf* (omnis eius sanguis exit ab eo) MJ. 108a. *me yelo eguit ... caffout vn mat digataff* (ibo ad acci-

piendum bonum ab eo; cf. hod. cornug. *gatha*) Buh. 194, 16. Fem.: *vn mab vaillant so ganty* (puer potens est apud eam, in eius utero) 74, 21. *pret eo ganti dispartiaff* (tempus est ei, Nonitae, decedere, mori) 138, 17. Plur. 1. pers.: *deux gueneomp* (veni nobiscum) 208, 4. *chemet..gueneompny en ty man* (manete nobiscum in hac domo) 112, 16. 2. pers.: *ma opinion voa gueneoch* (opinio mea erat vobiscum) 14, 18. *duet gueneoch, rac na achape digueneoch* (veniat vobiscum, ne evadat a vobis) MJ. 70a. *me yel gueneochuy* (ibo vobiscum) Buh. 76, 10. *ez ve pret mardeo hep sy gueneochuy studiet* (esse tempus, crediderim, si sine dubitatione studiis vos dedistis) 116, 1. 3. pers.: *yt gante* (ite cum iis, nummis) MJ. 86a. *quemeret archant digante* (sumere argentum ab iis) 61b. Hodie spreta fere infectione *ganen* (trec. *ganin*), *ganez*, *ganeomp* (trec. *ganemp*), *ganehoc'h* (trec. *ganac'h*); ven. tamen *genein*, *genemp*; item *gethoñ*, *gethe*, cornug. *gatha*, *gathe* pro leon. *ganthañ*, *gantho*.

CINT (ante, de tempore) vetustior forma britannica, servata in cambr. adv. *kynt*, antea (p. 619), superl. *kyntaf*, primus, cf. hib. *cét*, *céta*, *cétne*, cambrice semper assimilata *t* transgreditur in KYNN, KYN.

Cambrica exempla: *kyn e seythuet vullydin* (ante septimum annum) Leg. 2, 1, 9. *hwnnw kynn y nos* (id ante noctem, attulit granum formica) Mab. 2, 236. Cum infinitivis saepius: *kynn dy gychwynnu* (ante profectum tuum, antequam profectus es), *kynn y dyuot ef* (ante illius adventum) Mab. 1, 238. 240. *cin circhu taf* (cf. p. 695) L. Land. 247. *kyn bod achaus ydau ahy* (antequam rem habet ipse cum ea) Leg. 2, 4, 9. *achynn eudyuot... ydoeth un* (et ante eorum adventum, antequam venirent, venit aliquis) Mab. 2, 23.

Corn. KYNS (p. 153), etsi magis adverbii (antea) vice fungitur, interdum tamen praepositionis locum obtinet: *kyns pen trydyth, kyn pen try dyth* (ante finem tridui) D. 347; 1761. 2863. *kyns pen sythyn* (ante finem hebdomadis) R. 30. *kyns vyttyn* (ante matutinum) O. 1644. Cum infinitivo: *kyns bos vn nos tremenys* (antequam praeterierit nox) D. 890. *kens mos eyf* (antequam is, bibe) O. 2294; cum adverbio: *kyns lemmyn* (antequam nunc, adhuc) D. 1413.

Arem. KENT: *quent* (ante) Cath. *dre gracc diuin predistinet quent comancc an bet* (divina gratia praedestinatum ante initium mundi) Buh. 78, 24. *quent try dez* (ante triduum) MJ. 78b. *quent an dez* (ante diem) 189a. *quent ann nos du* (ante noctem atram) 113b. *quent abardahez* (ante vesperum) 156a. *quent se* (ante hoc, potius) 10a. 31b. 36b. 74b. 77a. 93b. 94b. 187b. Cum inf.: *quent bout dez anezy* (ante quam fit dies) 61a. *quent forgaff an bet* (ante fabricationem mundi) 69b. *quent ehanaff* (priusquam cuncteris) 98b. *quent bout enoret* (antequam honoretur) 109b. *quent e ren dan marv* (antequam eum ducerent ad mortem) 115a.

His praepositionibus adnumeranda est vox cambrica NES (usque ad; constructa cum infinitivo: donec, nisi; cf. *nes*, *nesaf*, propior, proximus, p. 299): *mynvygcret ny chysgaf hun lonyd nes gwybot chwedyl* (per fidem meam, non dormiam somnum plenum, donec sciam nuntium) Mab. 1, 284. *nes dyuot gilennhin urenhin ffreinc ny helir twrch trwyth vyth hebdaw* (donec veniet G. rex Francorum, non capietur T. T. sine eo unquam) 2, 226. *nyt aruaeth kaffel llefrith y bawp nes kaffel botheu rinnon* (non potest capi lac recens cuivis, nisi suman-

tur lagoenae R.) 2, 225. *ny cheffir mabon uyth nes caffel eidoel* (non invenietur M. unquam, donec inveniatur E.) 2, 226.

Cornicae propria est praepositio RYP, RYB (secundum, iuxta, e lat. *ripa?*): *ryp ihesu cryst gorrys* (iuxta I. Chr. positus, latro) R. 266. *me a gosk ryp y pen* (dormiam iuxta eius caput) R. 418. *ryp crous Ihũs y ȝese vn den* (iuxta crucem Iesu erat homo) P. 208, 1. *ryp an gew a resas ȝe ȝewle* (secundum hastam fluxit ad manus, sanguis) 219, 2. *Pedyr ... a drohas ryb an pen scovern onan aneȝe* (P. abscidit de capite aurem unius ex eis) 71, 2. *an eȝewon onan ... a ros ryb an scovern box ȝe grist* (e Iudaeis unus dedit secundum aurem plagam Christo) 81, 1. Cum pron. suff. invenitur: *ynplas vs omma rybon* (loco qui est hic prope nos) D. 460.

4. Praepositiones bisyllabae: *eithir, guetig* (*gwedy*), *herwyd* etc.

EITHIR (hib. *echtar*, lat. *extra, praeter*), cambrica praepositio tam simplex invenitur quam comitantibus *di, odi.*

Exempla e Mab.: *sef aoruc goresgynn y kyuoeth eithyr yr vn ty hwnn* (vastare coepit ditionem extra unam hanc domum, excepta una hac domo) 1, 252. *rac gwybot oneb dyeithyr y brenhin ae gyghorwyr* (ne sciretur a quoquam praeter regem et consiliarios eius), *ef aedewis y holl longeu ar yweilgi allan dyeithyr vn long* (ipse reliquit omnes naves in mari excepta una navi) 3, 300. *mynet arthur odieithyr yllys* (ire A. extra curiam) 2, 8. *adeuy di yn gyuarwyd ymi odieithyr y dref* (veniesne tu comes mihi extra oppidum?) 2, 47. Cum infinitivo: *eithyr bot ynwell kyweirdeb ybwyt... aweleis i, awelei, yno* (nisi quod erat melior paratio cibi quem vidi, quem videbat, ibi) 1, 5. 15.

Cornice et aremorice perisse videtur haec praepositio.

GUETIG, GUETI, GWEDY (post), cambricae formae, quarum vetustior adverbialiter ponitur (cf. p. 619) in cod. Lichfeldensi: *rodetit elcu guetig equus tres uache* (leg. *rodet di elcu?* datus Elcuno postea equus etc.), *nibe cas igridu di medichat guetig hit did braut grefiat guetig nis min i tutbulc* (phrases in fine chartae decernentis litem, eandem nunquam postea esse redituram affirmantes) App. L. Land. p. 271; ac fortasse inter notata cod. Ox. de mensuris (in app. huius operis): *guorennieu guotig* (adfundere postea?). Praepositionis loco invenitur in priv. eccl. Land.: *dy eccluys Teliau hac dir escip oll gueti ef* (ecclesiae Teliavi et episcopis omnibus post eum), *yn yscumunetic yr neb ai torro hac ay diminuo y bryeint hunn hac ef hay plant guety ef* (excommunicatus is qui vel fregerit vel despexerit hoc privilegium, tam ipse quam eius liberi post eum) L. Land. p. 113. In Mab.: *gwedy y gawat goleuhau aoruc yr awyr* (post tempestatem clarescere coepit aër) 1, 13. *gwedy lleueryd nac udunt* (post locutionem non iis, post denegationem iis factam) 2, 240. Cum infinitivo: *gwedy ffo y lluoed achlan* (postquam fugerunt copiae cunctae) 2, 240. *gwedy llad y gwyr hynny. y rodes yr eil kyuarth* (postquam occidit viros illos, dedit alterum congressum) 2, 243. *gwedy goruot arnafi* (postquam superavit me) 1, 25. *gwedy blinaw yn ymlad* (postquam defessus est pugnando) 1, 259; cf. pp. 538. 545.

Corn. WOSE, WOGE (semel *wege*): *wose try deyth ha hanter* (post tres dies et dimidium) R. 226. *woge soper* (post cenam) D. 834. *wose henna evyn* (postea bibamus) O. 2626. *wege henna y fynnas* (postea voluit) O. 2828. *wose hemma, woge hemma, woge henma* (posthac) O. 1026. 1427. D. 1327. *wose my*

thys thy thefen (post me tibi ad id interdicendum, i. e. postquam ego tibi id interdixi) O. 280. Saepius cum inf. (p. 538.)

Aremorica forma GOUDE: *goude* ('post') Cath. *duet eo diff consol am soulacc goude hir spacc* (venit mihi solacium post longum spatium) Buh. 12, 23. *goude ma angoes* (post angorem meum) 12, 14. Cum articulo: *gouden poanyou da bout louen* (post dolores ut sit laeta, Nonita) 146, 2. Cum infinitivo: *goude bout* (postquam fuit) MJ. 16b. 76a. 114b; cf. p. 538.

HERWYD (secundum, apud) cambrice: *herwyd y kauarwydyt pedweryt mab idaw* (secundum historiam quartus filius ei, erat) Mab. 3, 297. *ac ymauael o gacmwri yndi hitheu. herwyd gwallt y phenn* (arripi a G. ipsa, strix, capillis capitis), *yna ydymauaelawd goreu mab custennin yndaw herwyd gwallt y penn* (tunc arripuit G. fil. C. eum capillis) 2, 247. 248. *hyspys yw gennyfi y deuy di ac ef herwyd y awwyneu* (persuasum mihi est te venturum cum eo secundum eius habenas) 1, 259. *herwyd vyggallu i* (pro facultate mea) 3, 153. Cum infinitivo: *yn porthi ni herwyd bot yn ryd udunt hwy y kyfoeth ar wlat* (alentes nos, erant monachae, quia erat libera ipsis porro potestas et terra) 1, 252.

Corn. HERWYTH (*herweth*): *herwyth y volungeth ef ... y fyth gurys* (secundum illius voluntatem fiet) O. 1320. *ol an bysma rak iugge pup ol herwyth y ober* (ad iudicandum omnem hunc mundum, e suo quemque opere) D. 816. *herwyth agas laha ha concyans guregh y iuggye* (secundum vestram legem et conscientiam iudicate eum) D. 1978. *deus mei miserere herweth the grath hath pyte* (secundum gratiam et misericordiam tuam) O. 2253.

Substantivi *herwyd* exempla cambrica et cornica infra proferentur.

Arem. HERVEZ: *heruez* ('secundum') Cath. *hervez an scriptur* (secundum scripturam) MJ. 167b. *hervez an langour* (secundum languorem) 126a. *hervez ma esper* (secundum spem meam) 24b. *heruez an fez* (secundum fidem, baptizare) Buh. 98, 16. 100, 10. *vn merch heruez he derch guerches* (puella secundum aspectum suum virgo) 18, 16. *leanes heruez hoz leasen* (sanctimonialis secundum legem vestram) 20, 13.

Addo his cornicas et aremoricas praepositiones INTRE, ENTRE (inter), AWOS, EVIT (ratione habita, propter, causa).

Corn. INTER, saepius YNTRE: *ynter benenas* (inter mulieres) P. 172, 1. *yntre en eȝewon* (inter Iudaeos) 181, 2. *yntre an mor han tyryow* (inter mare et terras) O. 26. *yntre du ha pehadur acord del ve kemerys* (inter deum et peccatorem conciliatio quomodo sumpta est) P. 8, 2. *yntre dew* (in duas, partes scissum est) 209, 3. *yntre myll darn* (in mille frusta, frangi) 166, 3.

Iuncta pronominibus suffixis interponit *dh*: *yntretho hay gowethe* (inter eum et eius sodales) D. 1288. *en deȝyow ... a ȝe sur yntreȝon* (dies venient certo inter nos) P. 169, 2. *me a thybarth ynterthogh* (distribuam inter vos) D. 2325. *lemmyn ol cres yntrethough* (nunc omnis pax inter vos) R. 2433. *Intreȝe ... garlont sperne a ve dyȝgthtys* (inter eos corona spinarum est parata) P. 133, 1. *y an kemeres hag an sensys yntreȝe* (ipsi eum corripuerunt et retinuerunt inter se) 70, 1. *ef a rannas yntreȝa* (divisit inter eos, vinum) 45, 1.

Arem. ENTRE (hod. *eñtre*, sed leon. *etre*): *entre an nou men bras quezcomp ny tra* (inter duos hos lapides magnos quaeramus locum) Buh. 148, 1. *entre re mat da ebataff* (inter bonos homines ut delecteris) 104, 12. Cum ar-

ticulo: *entren prèladet sanct voa heman* (inter praelatos sanctus erat hic) 208, 19. *laetet etren bedis* (infamatus inter habitatores mundi) 160, 11.

Cum pronominibus suffixis: *vn arall choasomp entromp* (alium eligamus inter nos) Buh. 182, 16. *breman joeuseomp entromp glan* (nunc delectemur inter nos bene) 188, 20. *entroch peuch mat eo a grataff* (inter vos pacem bonam opto) 202, 12. *malloz doe yvez entreze* (maledictio dei etiam inter eos, nummos!) MJ. 86a. Hod. *etrezomp* etc.

Corn. AWOS (semel *awes*): *awos an tas dev an nef* (propter patrem deum caelestem) O. 480. *awos dev* (per deum) O. 2564. *awos ovn bones lethys, awes dout bones lethys* (propter timorem ne occidatur, ne occidar) D. 886. 2806. *awos an beys* (propter mundum) R. 2471. Paulatim mutata significatione: *awos ol ow gallos byth ny allaf* (per omnem meam potentiam nequaquam possum) D. 53. *me an guyth sur deth ha nos awos y dysciplys* (custodiam eum certo die nocteque invitis eius discipulis) R. 391. *ty a verow sur cowal awos the thev nay vestry* (moriaris certo nihilominus etiam invito deo tuo aut eius potentia) O. 2738. Cum infinitivo: *kentrow ʒewy why ny fyll awos bos claff y ʒewle* (clavi vobis non deerunt quia sunt aegrae eius manus) P. 158, 2. *awos dampnye an denma* (ut damnemus hunc hominem) 94, 4. *awos guthyll wheyll mar scaff* (ut facias opus tam leve) 155, 3.

Arem. EGUIT (*evit*): *eguit an fez he neuezhat ... a grif* (propter fidem, cum fide renovabo eam, vitam) Buh. 14, 2. *mir na gruy da damnation eguit madou bet* (cave ne facias damnationem tuam propter bona mundi) 166, 8. *euit loezn du me so cruel* (in bestias nigras sum crudelis) 32, 4. *eguyt glat* (fortunarum causa) MJ. 94a. *eguyt gobr e drouc* (pro mercede malitiae suae) 83b. *evit hon salvder* (nostrae salutis causa) 3b. *euit se* ('proinde') Cath. Saepius cum infinitivo: *eguyt doen ma poan* (ad portandum supplicium meum) 87a. *eguit ma em descuez dezaff* (ad me monstrandum ei) Buh. 194, 15. *euit guelet, euit quelen, evit len, euit prezec* (ad videndum, instituendum, legendum, praedicandum) fq.

Exempla praepositionis cum pronominibus suffixis: *eguytdouf hep sy gracius* (erga me sine dubio gratiosus) MJ. 140b. *sanct devy suppli eguidoff* (sancte Davidagi, ora pro me) Buh. 198, 13. *eguidot Jesu men suppli* (tua causa Iesum imploro) 194, 21. *bout collet eguythy* (perire propter eam, materiam) MJ. 94b. *hoz boa golennet eguetou* (poposceratis de iis, feris), *na galsesde quet eguetou sarmon* (ut non posses tu propterea sermocinari) Buh. 34, 2. 74, 2.

Cornicae propria praep. TROGHA, TROHA (versus; an composita e nomine *tro* et coni. *ha*?): *fystyn trogha parathys* (festina ad paradisum versus) O. 332. *adam ke yn mes an wlas troha ken pow* (A., exi e regione ad alium pagum versus) O. 344. Cum articulo: *fystynyugh trohan daras* (festinate ad portam versus) O. 349. *stop an wethen troghan dor* (flecte arborem ad solum versus) O. 201.

Denique arem. DAVED, DAVE (ad): *quae gant diligance ha dançc fur dave Juzas* (i cum diligentia et gressu callido ad Iudam) MJ. 88a. *me ya ... dave Lucifer* (v. l. *davet*, eo ad L.) 96b.

Cum pron. suff.: *duy pret da donet dauedou* (veniet tempus redeundi ad me, ex animi deliquio; leg. *dauedof*) Buh. 60, 7. *ny aya oarse davedaff* (imus ergo ad eum) MJ. 47b. *mar en quemennhe davedaf* (si id rogaret eum) 224a.

yt daguitty (ite ad eam) Buh. 34, 22. *troet eo em brut em studi dont dauedouch huy en tyman* (cecidit in animum, in studium meum ire ad vos in hanc domum) 20, 3. *davedoch chetu ez duy* (ad vos, ecce, veniet) MJ. 49 a. *monet un nebeut davede* (ire paululum ad eos) 225 b.

B. Praepositiones nominales.

Frequentia sunt britannica quoque nomina, quae funguntur munere praepositionum, plerumque accedentibus praepositionibus veris.

Cambrica eiusmodi nomina aut ipsa cum substantivis (nimirum in genetivo positis) coniunguntur, aut interpositis particulis.

1. Coniuncta substantivis quaedam, ut *hit*, *hyt*, *hyd* (longitudo), ac supra memoratum *herwyd*, quibus addi posse videntur adiectiva, ut *cer*, *ger*, *geir* (ad; hib. *gair*, vicinus), ipsa per se praepositionum loco ponuntur. Vocis huius *ger* exempla mox cum substantivis membra corporis designantibus loco praepositionum positis (cum *bronn*, *llaw*) afferentur; relicuarum vocum exempla quaedam tam nudarum quam iunctarum cum veris praepositionibus hoc loco tradentur.

HIT (longitudo, praep. usque ad) sine praepositione vera iam in cod. Lichf.: *hit did braut* (usque ad diem iudicii; Mab. 2, 212. 238: *hyt dyd brawt*) App. L. Land. p. 271. Frequens eadem vox nuda in L. Land.: *hit ir hebauc mein* (usque ad falconis lapides) 75. *hit nant y clauorion* (usque in vallem leprosorum) 119. *hit cecin* (usque in tergum) 146, quamquam in his descriptionibus saepius inveniuntur coniunctae *hit in*, *hit bet*. Ante verba praecedit formula *hit pan* (usque ad cum, i. e. donec), cuius locum tenet *behit pan*, *behet pan* L. Land. p. 70, ac frequens in eodem libro *bet pan* (cf. coniunctiones).

Quae vox BET, orta ut videtur e subst. *hit*,* quocum congruit usu et significatione, ante substantiva invenitur in L. Land.: *bet nant ireilin*, *bet gebenni* 75. 116, *bet rit ir main* 150, *bet tal ir brinn* 164, frequentius iuncta *bet in*, *bet i*, *bet ar*. Forma plenior ante substantivum in eodem extat p. 115: *behet tal ir fos* (usque ad frontem fossae), et pp. 166. 220: *a glasguern behet louern*, *behet louguern* (a Gl. usque L.), iamque in cod. Lichf.: *behet hirmain*, *behet camdubr* (usque ad longum lapidem, ad curvam aquam) App. L. Land. pp. 272. 273, eadem in notatis de mensuris: *beheit heitham ir eguin* (usque ad extremum unguem) gl. Ox. 23ᵃ. Nec differt significatione *cihitun*, *cihitun hi* in isdem glossis: *hor elin cihutun hitorr* (ab ulna usque in palmam) *usque ad artum pugni bes est houboit cihitun ceng ir esceir* (usque ad artum femoris), quae definitiones redeunt in L. Land.: *o nant ir eguic cehitinant dirheith tir rud* (a valle cervae usque in vallem etc.) 69. *tal ifos cihitan clouuric diclour* (frons fossae usque ad C.) 115. Quibuscum conferenda sunt aremorica vetusta *cohiton he* (usque ad), *coihiton* (secundum) infra sequentia.

Praepositionibus *ar* et *in* praemissis substantivo *hit* significatur lat. *secun-*

---

* Nimirum e formula *pe hit*, *pa hit* (qua longitudine), quae soluta extat in Mab.: *pyhyt bynnac y bych yma* (quacunque longitudine, quamdiu fueris hic) 2, 204. *pahyt bynnac y kerdei velly* (quamdiu pergebat ita) 3, 264. Contracta *pyt*, *byt* ibidem 2, 204: *hyt y bu dy glot ympedryuol byt bellaf* (quousque fuit gloria tua dilatata usque ad remotissimum).

dum (i. e. ad, in longitudinem): *ar hit duifrut ... di blain morduc arhit morduc ... arhit i nant morduc* (secundum D., M. fluvios, valles) L. Land. 116. *di blain nant tauel ar hyt yr nant bet lyfni lyfni ynyhyt bet y lyn ar hyt yr lynn bet* etc. (ad ortum vallis T., secundum vallem usque ad L., secundum L. usque ad lacum, secundum lacum usque etc.) 138. *dinant ar y hyt bet mor hafren* (ad vallem, secundum eam usque in mare Sabrinae) ibid. Frequens ibidem est adverbii loco formula *nihit, inhit* (minus accurate scripta?) pro *in i hit, yn y hyt,* cum pronomine possessivo, significans *porro,* idem quod *intraus, artraus. Ar hyt* (secundum, per) in Mab.: *auon regedawc ar hyt y glynn* (amnis fluens in longitudinem vallis, per vallem) 1, 3. *edrych ar hyt y lloft* (circumspicere per cubiculum) 1, 15. *kerdet aorugant ar hyt y dyd hyt ucher* (profecti sunt per diem usque ad vesperam) 1, 31.

Plura alia sunt eiusdemmodi substantiva, spatium vel tempus definientia, cum sua quodque praepositione, quae vix unquam omittitur, ut *erbyn* (oppositio, occursus), *ymyl* (latus), *ystlys* (margo, latus), *ol* (vestigium), *uchaf, gwarthaf* (summum, suprema pars), *lle* (locus), *maes* (campus), *blaen* (apex, cacumen), *plith* (medium), *traus* (directio, positio ulterior), *kylch* (circuitus). Pronomina infiguntur possessiva.

Cum praep. *ar*: *licat arganhell ar traus ir coit* (fons A. trans silvam) L. Land. 164. *sef aoruc y corr yna y tharaw ar ffrowyll aoed ynylaw ardraws y hwyneb ae llygeit* (tunc coepit pygmaeus eum caedere flagello, quod erat in ipsius manu, per faciem eius et oculos) Mab. 2, 11. *ydodit y gyllell yny gwein ar draws y llifdwr* (ponebatur cultellus in vagina trans torrentem) 2, 209. *y kerdassant ar traws maes mawr argygroec hyt yn ryt y groes ar hafren* (processerunt per planitiem magnam A. usque ad vadum crucis ad Sabrinam) 2, 377. *y kerdei ar draws yr ynys or mor* (procedebat per insulam a mari) 3, 265. *yn y lle ar ol hynny* (in loco post id, statim postea) 1, 23. *llenllie in aruchaf y vreckan ... a gobennyd ar warthaf y llenllie in* (linum supra tegmen et pulvinar supra linteum) 2, 374.

Cum praep. *can*: *fford gan ystlys yr auon* (via secundum fluvium) Mab. 1, 3. *marchawcfford gan ystlys y fforest* (via equestris secundum silvam) 1, 237. Idem substantivum cum praep. *yn* significat *ad marginem, ad.*

Cum praep. *yn* plura: *kerda yn erbyn yr allt uchot* (perge contra saltum sursum) Mab. 1, 7. *yn eu herbyn ydeuth peredur* (obviam eis ivit P.) 1, 237. *yn ymyl y ffynnawn y mae llech* (ad latus fontanae est lapis), *llech uarmor yn y hymyl* (lapis marmoreus in eius latere) 1, 8. *yn ystlys y coet ydoed llynn* (ad marginem silvae erat lacus) 1, 244. *emelltith duw itt yn lle dy lauur* (maledictio dei tibi loco laboris tui, pro eo quod fecisti) 1, 293. *dwy yssyd yny vlaen adwy yny ol* (duo ante id, agmen, et duo post id, signa; *ystondard*) 1, 30. *kei yn eu blaen* (C. ante eos, praecedebat; germ. an ihrer spitze) 1, 267. *briwaw ymplith dwuyr* (coquere in media aqua) 3, 301. *ef awelei bebyll ymplith y pebylleu ereill* (vidit tentorium inter cetera tentoria) 1, 279. *gwedy y dyuot ymplith y genedyl* (post eius adventum inter cognatos suos) 1, 26. *dodi golwython ygkylch y tan* (ponere frusta carnis circum ignem), *yn gware yny gylch* (ludens circum eum, leo) 1, 31. *a chael yny uedwl yn herwyd gweledigaeth na rywelsei eiryoet mab athat kyndebycket* (et capere in mentem suam, secundum aspectum, nun-

quam se vidisse filium ac patrem aeque similes) 3, 32. *gauael gadarn ageueist ar gedymdeith ynherwyd ymlad aphrouedigaeth y gorff achadw kywirdeb wrthyt titheu* (captione forti cepisti sodalem secundum id, quod pugnavit et temptavit corpus suum et servavit integritatem erga te) 3, 15. *agwedy ffo y lluoed achlan. mynet arthur ae wyr yn eu gwyd yny llong* (et postquam fugerunt copiae cunctae, ire A. et homines eius coram se, pergere, ad navem; *yn eu gwyd*, in praesentia sua, coram se, cf. hib. *fiad*) 2, 240. Eodem pertinent *y maes* (in campum, foras) et *ymywn* (in medium, intra) post verba motionis, in quibus propter statum durum praepositio *y* supponi nequit, atque *ymywn* (in medio) pro *yn mywn*.

In finium descriptionibus libri Land. *ar traus* et *in traus* promiscue significant *recta porro*. Item pro *ar ol* legitur *yn ol* significatione non mutata, praesertim cum pronomine infixo: *yn ol y twrwf y daw kawat* (post tumultum veniet tempestas) Mab. 1, 8. *minneu aaf yth ol ti* (ego ibo in tuo vestigio, post te) 1, 237.

Praep. *y* ante substantiva quaedam est haud dubie *di* (hib. *do*): *ac y ymyl y prenn ydeuthum* (et ad latus arboris, ad arborem veni) Mab. 1, 8. *di guartham campull* (ad summum C., amnem) L. Land. 70.

Praepositio *o* praemissa substantivis locum et causam indicantibus: *o emil ir cair tollcoit* (a latere castri T., a castro T.) L. Land. 179. *o mais i gueirclaud inhit penn i gueirclaud* (extra pratum usque ad initium prati) 257. *vyg-karcharu yd ydys oachaws marchawc* (incarceratio mea est propter equitem) Mab. 1, 31. *hynny oll oth achaws di* (haec omnia tua causa, propter te) 1, 283.

Frequentius quam in lingua hibernica (cf. *archenn*, *archiunn*, *tarcenn*, pp. 622. 658) praepositionum locum tenent cambrica nomina membrorum, praemissis item praepositionibus tam veris quam nominalibus, ut *am*, *yn*, *rac*, *ger*, *hit*, *hyt yn* etc. Pronomina hic quoque infiguntur possessiva. Substantiva eiusmodi sunt: *penn* (caput), *tal* (frons), *bronn* (pectus), *llaw* (manus).

PENN: *yny del y iarll... am penn y lle hwnn* (donec circumveniet comes hunc locum) Mab. 1, 252. *gwas melyn yn dygwydaw ar penn y linn geyr bron peredur* (puer flavus cadens in caput genu, i. e. in genu, coram P.) 1, 295. *gobennyd o bali coch dan penn y elin* (cervical serici rubri sub eius ulna) 1, 2. *ysnoden o eurllin ym penn y uantell* (filum auro textum in fine, margine, pallii, circum pallium) 1, 3. *hyt ympenn teirnos* (usque ad finem trium noctium, per tres noctes, lignum suppetens) 1, 31. *gwneuthur cromglwyt uchpenn y gerwyn* (facere cratem concavam supra lebetem) 3, 210.

TAL: *di tal ir cecyn behet tal ir fos* (ad dorsi initium, usque ad fossam incipientem), *bet tal ir brinn ... i tal ir foss* (usque ad collem,.. ad fossam) L. Land. 115. 164. *ar tal y pebyll ef awelei vwyt* (in fronte tentorii, ante tentorium, ipse videbat cibum), *dyuot a oruc a gostwng ar tal y lin rac bron y uorwyn* (venire et demittere se in frontem genus sui, in genu, coram puella; supra *ar penn y lin*) Mab. 1, 239.

BRONN: *hit bronn ir alt*, *dir bronn ir alt* (usque ad rupem) L. Land. 70. *dygwydaw aoruc ar penn y lin geyr bronn yr amherodres* (cecidit in genu coram imperatrice) Mab. 1, 281. *ae vwrw ger bronn owein* (et proiecit eum, capreolum, coram O.) 1, 31. *y nesseynt wynteu attaw hyt ymbron y march* (illi appropin-

quabant ei usque ad equum) 2, 375. *rac bronn arthur* (coram A., extensum tegmen) 2, 382. *rac y vronn, rac y vron* (coram eo) 1, 15. 245.

LLAW: *adaw y march ar dillat ach y law* (reliquit equum et vestem prope eum), *dos ger llaw y gwr gynneu* (i ad manus viri illius, i ad virum illum) Mab. 1, 27. *gwr melyn yn seuyll ger eu llaw* (vir flavus stans prope eos) 1, 12. *adwyn bwch ae dodi gerllaw y gerwyn* (et afferre hircum eumque locare prope lebetem) 3, 210. *bet islau rit i main melin* (usque infra vadum lapidis flavi) L. Land. 260. *kawg aoed islaw y drws* (lanx quae erat infra portam) Mab. 1, 272. *y dodit islaw y teulu* (ponebantur infra familiam; ad verbum: infra manum familiae) 1, 276. *uchlaw hynny y gwelei mackwy yn eisted ar benn cruc* (supra illud vidit iuvenem sedentem in colle, in capite collis) 1, 274.

2. Substantiva cambrica, quae cum particulis sequentibus praepositionum loco ponuntur. Supra sunt memorata quaedam, ut *hyt yn, bet in, bet ar* (usque ad). Frequentiores sunt formulae, aut significantes lat. *versus*, aut lat. *ex adverso*, in quibus substantiva quaedam absolute vel cum praepositionibus posita *tu*, *parth* (latus, regio), *cyuarwyneb* (facies opposita), sequitur particula *a*, *ac* (praep. *cum* an coni. *atque?*). Addo substantivum *kyt* (coniunctio, societas), quo significatur lat. *una cum* non solum postposito *a*, *ac*, sed etiam praemisso pron. possessivo *y*.

Formulae significantes lat. *versus*: *cecin ir allt ipenn i claud tu ha tal* (a tergo saltus ad caput fossae ad frontem versus) L. Land. 260. *kyuodi aoruc tu ar gaer* (surrexit ad castrum versus), *a thu ar lle hwnnw y kyrchwys peredur* (et ad illum locum versus perrexit P.) Mab. 1, 245. 246. *sef aoruc y uorwyn yna trossi penn y march tu ar marchawc* ... *athrossi penn yuarch aoruc parth ar marchawc* (vertere caput equi sui ad equitem versus, ipsa, ipse) 2, 10. 11. *parth ac yno ydafi* (illuc ibo) 1, 275. *ynteu adeuth parth a dyffrynn auon* (ipse venit ad vallem versus fluminis) 1, 273. *apharth ar gaer ydeuthum* (et ad castrum versus ivi) 1, 3. Adnotanda est propria constructio utriusque substantivi cum *ac att* (praepositione addita post coniunctionem): *yn dyuot ar hyt y dyffryn tu ac attat* (veniens per vallem ad te versus), *yn dyuot ar hyt y dyffryn parth ac attaf* (ad me versus) Mab. 1, 8. 9. *kyt dywetto* ... *parth ac attat ti* (quidquid dixerit adversus te) 1, 270. *ar gwas aaeth parth ac att y brenhin* (et puer ivit ad regem versus) 1, 289.

Formulae respondentes lat. *ex adverso*, *contra*: *ef awelei yny mor gyuarwyneb ar tir* (prospiciebat is in mare oppositum terrae), *wynt adoethant racdunt ynywelynt mon gyuarwyneb ac wynt* (procedebant illi porro, donec videbant Monam contra se) Mab. 3, 265. 269. In L. Land. idem significatur subst. *ciueir* sequente genetivo, antecedentibus praepp. *i*, *ar*, *guo*: *gulich irguairet arihit hit iciueir pouisua deuui* (G. deorsum, secundum eum usque ad regionem oppositam loco quietis D.) 149. *arhyt yr ochyr bet ar cyueyr blain cynbran* (secundum curvaturam usque ad regionem oppositam fonti C.) 133. *arhit cecin diuinid bet imein ar ciueir nant trineint* (secundum dorsum sursum usque ad lapides ex adverso vallis T.) 187. Frequens tamen in eodem est formula *penn arciueir* sequente particula *ac* (recte oppositus, e regione, germ. gerade gegenüber): *or ford maur di blain ir betguos. ar hit ir betguos. ar hit ir pant dirguairet* ... *ar hit i ford maur diuinid bet penn arciueir ha penn i betquos* (a via

magna ad fontem B. amnis etc... secundum viam magnam sursum usque ad regionem recte oppositam ortui amnis B.) 197. 198. *aper catfrut in gui ar ihit diuinid bet penn arciueir ha drech dindirn* (ostium C. in G., secundum eum sursum usque ad locum recte oppositum dorso D.) 200. *ar hit ir allt in hit bet i penn arciueir hagenou ir pant* (secundum saltum porro usque in regionem recte oppositam ostio vallis) 234. *bet penn arciueir ar mein adinant* (usque ad locum e regione lapidum A.) 199. *mingui nihit diuinid bet penn arciueir ar pant ini cecin* (M., secundum eum sursum usque ubi recte opposita est faux in dorso) 231. Ibidem tamen sine particula: *penn arciueir cruc* 246. *bet penn arciueir lann mihacgel* 250. *o penn arciueir aper finnaun euirdil* 253. *hit penn guociueir ipant* 149.

Formulae pro lat. 'una cum: *yn gorymdeith ygyt ar amherawdyr* (ambulans una cum imperatore) Mab. 1, 21. *ef a gymhellwys yr ewiged ygyt ar geifyr ymywn* (ipse compulit cervas una cum capris intra, domum) 1, 236. *ac ygyt ac ef owein* (et una cum illo O.) 1, 1. Pronomen possessivum esse praecedens *y* demonstrat *ae* combinatum cum coniunctione *a* (et): *gwedy y dyuot ymplith y genedyl ae gyt gyfedachwyr* (cum venisset inter cognatos atque una inter familiares) Mab. 1, 26, in quo exemplo sine particula *ac* eadem formula est adverbii loco. In hodierna lingua aliter versum adv. *yn nghyd* (simul, una; *cyd* cum praep. *yn*).

Nominalibus his praepositionibus addendae sunt quaedam formulae frequentioris usus in libro Landavensi, infinitivi coniuncti cum praep. *di linu*, *di circhu* (recentius *y gyrchu*, ad procedendum, ad quaerendum, i. e. recta ad, versus), *cin circhu* (ante quaerendum, i. e. ante): *ar hit ir ford bet diar ir allt iniaun di linu dir luin maur* (secundum viam usque ad summum saltum recta procedenti ad fruticetum magnum) 251. *dinant bachlatron maliduc nant bachlatron iuinid in traus digirchu blain nant duuin* (ad vallem B., secundum B. sursum trans dorsum quaerenti fontem amnis Dubini) 74. *gulible inihit dirguairet... iniaun di circhu hentref merchitir* (G., secundum eum deorsum recta ad H. M.) 174. *dir ard trui ir douciuui. ar hit irard nihit ny bron iralt di circhu blain nant humir* (ad saltum versus ad ortum vallis H.), *iniaun iuinid dicurchu ir guoun breith ar cecin i minid* (recta sursum eunti ad paludem variegatam) 175. 187. Similiter: *di circhu trodi* 218. *di circhu ir pant inicecin* 231. *diuinid di circhu bronn ir allt* 232. *dicirchu penn gueirclaud* 253. Idem infinitivus cum praep. *cin* (*kynn*, *kint*, p. 651): *nant du dirguairet bet pann discin inidair cin circhu taf* (ad Dubim amnem deorsum, donec defluit in terram ante T., antequam pervenias in T.) 247.

Tandem verbum substantivum ipsum expletive additum videtur YS vel solum: *ysgwers yd wyf yn keissaw aolchei vygcledyf* (per spatium sum quaerens, dudum quaesivi qui lavaret gladium meum) Mab. 2, 229; vel cum praep. *yr*: *kanys gwelsei yr ystalym* (quamquam eos non viderat dudum) 3, 13 sq. *am na weleis yr ys seith mlyned undyn* (quia non vidi per septem annos quemquam hominem) 3, 157.

Cornica et aremorica substantiva vel adiectiva eodem modo quo cambrica praepositionum loco ponuntur, aut ipsa cum substantivis coniuncta aut interpositis particulis.

Cornica cum praep. *yn*: *yn mysc* (in medio, inter), *yn creys* (in medio), *yn kerghen* (in circuitu, circa), *yn herwyth* (penes, iuxta): *yn mesk cronow* (inter lora) P. 131, 2. *yn mysc y abestely* (inter apostolos suos) 27, 1. *yn agan mysk* (inter nos) D. 1374. *yn ages mysk*, *In agis mysk* (inter vos) R. 1401. P. 75, 1. *yn cres an chy* (in media domo) O. 2481. *yn cres almayn* (in media Germania) R. 2148. *yn kres an wast* (circa medium corpus) D. 1889. *yn creys an ebren* (in mediis nubibus) O. 1245. *yn creys an dre*, *yn crys an dre* (in media urbe) O. 2282. 2300. *dyeth fast vye rum chal y uos yn kerghen map gal* (miseria magna esset per malam meam, eam esse, vestem, circa filium mali) D. 2131. *an queth a fue yn kerghyn ihesu* (vestem quae fuit circa Iesum) R. 1937. *an bovsna . . . vs yth kerghyn* (tunicam istam quae est circa te) R. 1922. *hedre vo yn y gerghen queth ihesu* (quamdiu erit circum eum vestis I.) R. 1864. *hedre vo yn the herwyth fythys nefre ny vethyth* (quamdiu erit penes te, virga, nunquam superaberis) O. 1464. *In aga herwyth y ȝese vn marrey* (penes eos erat miles quidam) P. 217, 1. Ex his sine praep.: *mesk ov pobel* (inter populum meum) O. 1594; *herwyth* v. supra p. 689.

A formula cambrica *yn erbyn* (in occursum) differt cornica *erbyn*, i. e. *er pyn*, intromittens pronomina possessiva inter utramque vocem: *erbyn c̃st rag y welas y eth* (obviam Christo ad eum videndum illi iverunt) P. 29, 2. *mar keus den uyth er ow fyn* (si loquitur quisquam adversus me) R. 1919. *molloȝ . . . aȝe erȝebyn* (maledictio veniet contra te) P. 66, 3. *mur a dūs o cuntullys erybyn ȝy guhuȝas* (multum populi erat congregatus contra eum ad eum accusandum) 88, 4. *kymmys cawsys erybyn* (quotquot dixerunt adversus eum) 100, 1. *mar myn eraganpyn ny cous* (si vult contra nos loqui), *mar a leuer den vyth er agas pyn why tra vyth* (si loquitur quisquam contra vos quidquam) D. 1663. 180. *eraga fyn . . . vn ger ny leuery* (contra eos ne unum quidem verbum loquebatur), *eraga fyn na gewsyth* (quod contra eos non dicis) P. 96, 4. 120, 2. Pro *er* praep. *war*: *may halle doys war y byn* (ut posset venire ei obviam) 171, 2.

Formulae cornicae cum praep. *a*, *war* etc.: *euiter abard tat* (gl. patruus), *abarh mam* (gl. avunculus), *modereb abarh mam* (gl. martertera), *abarh tat* (gl. amita; i. e. *a barth*, a parte patris, matris) Voc. 7ᵃ. *a dryff tus* (a tergo, clam populo) P. 79, 4. *war lyrgh anken* (post aerumnam) 236, 4. *war lyrgh henna* (post hoc, postea) 91, 3. *war lyrgh y arhadow* (secundum eius imperium) 247, 4. *warlergh the gussullyow* (secundum consilia tua) O. 2269. *war the lergh* (post te) R. 1170. O. 1434. *war aga lergh* (post eos) O. 1641. *war y lyrgh mur a lu* (post eum, Iesum, multum agminis) P. 163, 3. *drefen an virtu* (propter virtutem) 68, 1. *drefen ov bos noeth* (quia nudus sum) O. 259. Formulae *aberth* (intus, intra), *adrò* (circa), *ag̀y* (intus, intro) poscunt praep. *yn*, *dhe*: *mester bras a berth yn wlas* (magnus sacerdos in terra, Caiphas) P. 89, 1. *a berth yn dre*, *aberth yn crows* (in oppido, in cruce) 30, 3; 151, 1. 185, 1. *aberth yn beth*, *aberth yn beyth*, *aber yn beth* (in sepulcrum) R. 311. 2083. 2108. *aberth yn beth* (in sepulcro) R. 514. *an eȝewon debel ȝe Ihūs esens a dro* (Iudaei mali circa Iesum erant) P. 140, 4. *a dro ȝy gorff y trylyas sendall* (circa corpus eius volvit sindonem) 232, 3. *queth esa a dro ȝoȝo* (velamen erat circa eum) 140, 3. *adro thotho* (circa eum) O. 2101. 2500. *adro thethy* (circa eam) O. 778. *agy then yet gor the ben* (intra portam pone caput tuum), *trygys agy theth wlas* (moratus in regione

tua) O. 743. 1483. *agy the ewhe an geyth* (intra vesperum diei) R. 275. *pan veugh agey then cyte* (cum eritis intra urbem) D. 627.

Pro cambr. *hit*, *bet*, *hyt* cornice adhiberi solet formula *bys yn*: *I eth ... bys yn pylat* (illi iverunt usque ad Pilatum) P. 98, 1. *bys yn pen* (usque ad caput, extremitatem, clavorum) 178, 3. *bys yn mont a galvary* (usque in montem Calvariarum) 162, 1. *bys yn ierusalem ke* (Hierosolyma i) O. 1928. *bys yn y chy* (usque in domum eius) D. 648. *bys yn meneth* (usque ad montem) O. 1303. De tempore tamen sine praep. dictum invenimus: *bys deth fyn*, *bys deyth fyn* (usque ad diem extremum) D. 724. R. 416. *bys gorfen bys*, *bys gorfen beys* (usque ad finem mundi) R. 178. O. 584; cf. *bys venary*, *bys venytha* p. 621.

E nominibus membrorum eodem usu, quo cambrica supra memorata, cornice saepius est *pen* (caput): *y thens ȝe ben dowlyn*, *y ee ȝe ben dewlyn* (ceciderunt in genua) P. 137, 1. 196, 1. *war ben dowlyn... ow coȝe* (in genua cadens) 171, 3. *may ȝeth war ben y ȝewleyn* (ut caderet in genua sua) 54, 4. *hag eth arta ȝe besy war ben gleyn* (et ivit rursus oratum in genibus) 56, 2. *war ben vn meneth* (in montem, eum duxit) 16, 1. *hay yll troys a ve gorris poran war ben y gele* (et unus eius pes est positus recte super alterum) 179, 3.

Aremorica nomina praepositionum loco sola posita vel praemissa praepositione: *servichaff doe guir roen ster het ma amser a prederaff* (servire deo vero regi stellarum longitudinem temporis mei, per tempus meum, cogito) Buh. 190, 15. *a het decc bloaz goaz oz goaz eza diff* (e longitudine decem annorum, per decem annos peius peiusque fit mihi) 118, 16. *ema ann esquep hep repos ahet nos ouz da gortos* (sunt episcopi sine requie per totam noctem te expectantes) MJ. 61b. Idem subst. inest in formulis aremoricis vetustis *cohito*, *coihiton* (secundum, per) et *cohiton hi* (usque ad), quae inveniuntur in charta a. 821 supra memorata (p. 663): *do fos matuuor cohito fos do imhoir* (ad fossam Matuori, secundum fossam ad amnem), *do rudfos coihiton rudfos* (ad fossam rubram, secundum rubram fossam, 'per rubram fossatam' ibid.), *cohiton hi fosan* (usque ad fossulam, 'fossatellam usque').

Exempla nominum cum praepositionibus e Cath.: *agoez*, *auoez* ('palam'), *adreff* ('pone'; hod. *adre*, trec. *adreoñ*), *abarz*, *ebarz* ('intra'; hod. *abarz*), *aenep* ('adversus'; sicut hod.), *enqvichen* ('tenus, prope, iuxta') = *equichen* ('iuxta'; hod. *é-kichen*), *oartro* ('circa'; hod. *war-dro*). Exempla e carminibus: *an bugale am eux maguet soutenet re so am* (v. l. *em*) *enep me gourreet* (pueri quos nutrivi, sustentavi nimium, adversus me surrexerunt) MJ. 23b. *breman aman a goez an bet* (nunc hic coram mundo), *roy breman a goez an tut* (da ea nunc coram hominibus; cambr. *yn gwyd*) Buh. 124, 14. 128, 24. *a dreff piler nem gueler quet* (post pilam non videbor) 54, 12. *an plat a dref an clezef se* (lamina a tergo huius gladii) 154, 7. *a gruif hep gou a parz dou dez* (faciam certo intra biduum) 84, 9. *dal liufre guen ez querchen* (tene vestimentum candidum circa te; corn. *yth kerghyn*) 104, 7. *me guel maruaillou hep gou quet voar tro devy* (video miracula revera circa Davidagium), *coulm guen disquennet de metou* (columbam albam delapsam in eum) 116, 16. 17. *da monet de metou* (ad occurrendum ei) MJ. 190a. *enterret en e metou* (sepulta prope eum) 192b. *den suspect so en metou* (homo suspectus qui est inter nos) Buh. 74, 5. *dibunet en hoz mettou* (divisum penes vos; cf. 170, 15: *dre nep metou*, ullo medio, ullo modo) 170, 2.

en creis ma calon, *en creys ma calon*, *en creis ma coudet* (in medio meo corde) MJ. 25b. 193b. 81b. *en creis un bez* (in medio sepulcro) 175b. *en creis ma bisaig ez cracher* (in mediam faciem meam sputabitur), *en creis ho calon* (in medium cor vestrum) 33a. 39b. *en tal an bez yen* (in fronte, prope sepulcrum gelidum) 192a. *en tan equichen sathanas* (in igne iuxta satanam) 99b. *oz hars an men man*, *oz hars an men* (post lapidem hunc, in tergo l.) Buh. 96, 9. 19.

Alia sequitur praepositio: *tost ouz bez ma autrou* (prope sepulcrum domini mei) MJ. 192b. *tost dan mor armoric* (prope mare aremoricum; hod. *tôst da*) Buh. 148, 21. *da arhuest a tost dan mor en vn forest* (ad expectandas, feras, prope mare in silva) 32, 1; cf. *a tost* ('cominus') Cath. Gallicanum *palamour* ('propter') Cath.: *palamour glan da roen an bet* (certo propter regem mundi) Buh. 6, 24 etc.

Cambrico *hit*, *behit*, *bet*, *byt* significanti lat. *ad*, *usque ad*, respondent formae aremoricae frequentiores BET, BED vel BEDE (= cambr. *bet in*, *bet i*, corn. *bys yn*? an = hod. *bet ec*, i. e. *bet ac*?): *bed patric*, *bed devy*, *bede patricius*, *bede devy* (ad Patricium, Davidagium) Buh. 6, 15. 196, 11. 2, 3. 198, 10. *bede hiberdon* (in Hiberniam) 14, 14. Cum articulo *bede an*, *beden*: *deux bede an les celestel* (veni ad aulam caelestem) 146, 12. *duet . . . beden predicator beden cador de enori* (venite ad praedicatorem, ad cathedram ad eum honorandum) 76, 7. 8. *doe ha den a voue scuiz stanc gant cals anquen beden maru yen* (deus et homo qui defessus fuit adeo magna aerumna usque ad mortem frigidam) 102, 15. *dinam beden finuez* (sine macula usque ad finem) 104, 5. Cum pronominibus suffixis *bed enhaff* (ad eum), *bet enhy* (ad eam; cf. p. 672); sed etiam *bedec enhaff* (ad eum) Buh. 184, 18. Hod. *bete* ante consonas, *beteg*, *betek* ante vocales, apud Venetos tamen et *bet* et *beta*, *betag*; cum pron. *beteg ennoun*, venet. *bet on-me* (usque ad me).

CAPUT TERTIUM.

De coniunctionibus.

Coniunctiones quae sententias vel voces non solum copulant, sed etiam disparant, comparant, opponunt, et vario modo iuxta ponunt, in linguis celticis sicut ceterae particulae aut primitivae sunt, plerumque monosyllabae, rarius bisyllabae, aut ex aliis orationis partibus desumptae, ut e nomine, pronomine, praepositionibus, quae vel per se ponuntur vel coniunguntur inter se.

I. Coniunctiones hibernicae.

1. **Coniunctiones primitivae vel obscurioris originis, secundum affinitatem significationis dispositae.**

a. ACUS, DAM (rec. *dan*; et, etiam). *Acus* (respondens britannicae *ac*), frequentius *ocus*, etsi indubie affinis est aliis vocibus hibernicis, praep. *oc* (prope) et adi. subst. *accus*, *ocus*, *comocus*, *comaicsiu* (vicinus, vicinitas), ob minorem tamen perspicuitatem terminationis hoc loco ponenda videtur. Plenam scriptionem *ocus* (interdum *ocuis*) semper exhibet cod. Cam., formam *acus* (compendio *ac.* semel notatam in scotico L. Dér.) plene scriptam cod. Wb. in uno loco: *intain diagmani fobaithis iscosmulius aadnacuil acus abáis dúnni* (gl. consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem) 3ª. In ceteris locis huius codicis omnibus atque interdum in Sg. (ut 100ᵇ: *nomréla et nometargnigedar*) latinum *et* plene scriptum invenitur in medio sermone hibernico. Plerumque tamen in Sg. sicut in ceteris codicibus hibernica vox eadem nota significatur qua latina, 7.

Formae recentioris IS (*a's*, *'s*), de qua agit O'Don. p. 320, antiquissimum exemplum invenimus in hymno Máilísu: *inspirut noeb daittreb arcuirp isarnanma* (spiritus sanctus ad habitandum corpus nostrum et animum).

Eandem particulam compositam continere videtur SCO, SCEO (cf. *seo* pro *so*, p. 9), miro modo praemissa duobus substantivis iungendis in Cam.: *adciam isnaib inscib sco eulis indœcni* (discimus in sermonibus sapientiae et cognitionis); sed pariter ac praecedens particula constructa in cod. hibernico ap. O'Don. l. c.: *firu macu mná sceo inghena* (viros, filios, mulieres et filias); duplicata ibidem in alio exemplo vetustiore: *i bh-fiadhnaise fer nerend sceo macu sceo inghena* (coram hominibus Hiberniae et filios et filias).

Dam (etiam), diversa a coni. *dim*, frequens in codicibus: *robói són dam leo* (gl. solebant proferre et plerus) Sg. 75ᵇ. *arecar dam* (invenitur etiam) Sg. 137ᵇ. *cenelae ciuil inso* (gl. cymbalum), *cenelae ciuil dam* (gl. cynera) Ml. 2ᵇ.

b. NO, NA (vel, sive): *comsuidig. liter no sill.* (compositio litterarum vel syllabarum) Sg. 4ᵇ. *nó itlia desill.* (gl. bisyllaba sint vel eo plus) 44ᵇ. *proind less hitaig nó airitiu ábiith* (gl. cum huiusmodi, fratre maledico, ne cibum quidem sumere, scripsi; i. e. prandere apud eum domi vel sumere eius cibum) Wb. 9ᵇ. *ni ar oén fer na diis* (non pro uno viro aut duobus) 4ᵇ. *ní arlóg na aithi* (non ob mercedem aut talionem) 14ᶜ. 15ᵇ. 24ᵈ. *arnifil ceneel nabelre isinbiuth* (nam non est natio aut lingua in mundo) 28ᵇ. *conafil dualchi na accobra colnidi leu* (gl. qui sunt Christi, carnem crucifixerunt; i. e. ut non sint vitia aut cupiditates carnales in iis) 20ᶜ. *testas dínn na diibsi* (testimonium de nobis vel de vobis) 24ª. *imchloud ceneiuill na diill* (immutationem generis vel declinationis) Sg. 31ᵇ.

c. TRA, DIM (rec. *din*), DONO (ergo, igitur). Coniunctionis *tra* scriptio plena in solo codice Cr.: *anisiu trá isécen* (hoc igitur necesse est) 3ᵇ. In Wb. et Sg. frequentis usus, semper notatur compendio *·t·*, duobus punctis sive commatis super *t* suprascriptis: *cib cenél ·t·* (quodcunque est ergo genus), *issuaichnid sund ·t· asrect* (demonstratio est hic ergo, esse legem) Wb. 3ª. 3ᵈ. *isfollus asin ·t·* (est manifestum inde igitur), *isfoluss dún ·t·* (est manifestum nobis ergo) Sg. 5ª. 40ᵇ. Item in ceteris codicibus: *ised inso ·t· tosach indlibuir* (id ergo est initium libri) Tr. 2ª.

Dim: *ciarudchualatar ilbélre et cenuslabratar nipat ferr de isfollus dim nanmá arbrig labrad ilbélre* (etsi audierunt varias linguas et locuntur iis, non

erunt eo meliores; patet ergo, non esse nisi ad ostentationem loqui variis linguis) Wb. 12ᵈ. *act bahé cúrsagad maid madachoisged dílgud ní maid dúibsi dim cendílgud* (gl. sufficit illi obiurgatio, .. e contrario magis donetis et consolemini, 2. Cor. 2, 6; i. e. modo illa obiurgatio esset bona, si eam sequeretur remissio, non bona ergo vobis sine remissione) 14ᵈ. *ce torbe dúibsi dim* (quid commodum igitur vobis?) 12ᵈ. *conascrad dim íartichte cr.* (gl. medium parietem maceriae solvens, Eph. 2, 14; i. e. ut non separaret igitur post adventum Christi) 21ᵇ. *istoisigiu dim cétna netargne* (est potior igitur primus intellectus) Sg. 198ᵃ.

Dono, interdum *dano,* quin etiam *dana*: *arcia dono* (gl. ut quid autem? i. e. ut quid igitur?) Wb. 2ᵈ. *cedono rigne occo itlib huili* (gl. omnia enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo etc., 1. Cor. 3, 22; i. e. quisquis igitur egit in eo, sunt vestra omnia) 8ᵈ. *hóre ronortigestar dia cedono tuidecht friss* (gl. a deo ordinatae sunt potestates, itaque qui resistit potestati dei ordinationi resistit; i. e. quia deus ordinavit, potestatem, quid ergo resistere ei?) 6ᵃ. *cepu dono adrad dǽ dothabirt dopool inchruthsin* (gl. numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? 1. Cor. 1, 13; i. e. quid ergo adorationem dei dare Paulo hoc modo?) 7ᵈ. *ciapudono dún indarpe geinte inchruthsin aris innon iress nodonfirianigedar* (gl. quomodo gentes cogis iudaizare? nos in Christo Iesu credimus ut iustificemur ex fide et non ex operibus legis, Gal. 2, 16; i. e. quid ergo nobis exheredatio gentium hoc modo? nam est eadem fides quae nos iustificat) 19ᵃ. *ní lour inbendachad diammaldachae ní lour dano innebmaldachad mani bendachae* (gl. hospitalitatem sectantes, benedicite et nolite maledicere, Rom. 12, 14; i. e. non sufficit benedicere, si maledicis, non sufficit ergo non maledicere, si non benedicis) 5ᵈ. *itles dano indangil* (gl. cum iterum introducit primogenitum in orbem terrae dicit: et adorent eum omnes angeli, Hebr. 1, 6; i. e. sunt apud eum igitur angeli) 32ᶜ. *isirlam indanim do thuil dée dodiusgadar dana indanim* (est promta anima ad voluntatem dei, expergefiat ergo anima) 5ᶜ. *ni cech fœr dana* (gl. foenum; i. e. non quodvis gramen igitur) Ml. 44r.

d. NOCH, CAMMAIB, IMMORRO (tamen, autem, sed); his addi potest ÉM (item, vero).

Noch (autem, tamen, attamen) magis minusve opposita antecedentibus: *nibí nach dethiden foir act fognam dodia noch ba hed ón ba choir* (gl. qui sine uxore est, sollicitus est, quae domini sunt; i. e. non est ulla cura ei nisi servire deo; hoc autem erat iustum) Wb. 10ᵇ. *noch ba hé affasugud anebchomalnad* (gl. non irritum facit, lex, quod promissum est, ad evacuandam promissionem, Gal. 3, 17; i. e. haec autem esset eius evacuatio, id non implere) 19ᶜ. *berit insos. do imthrenugud ueteris noch ba uissiu indfigor do imthrenugud ueritatis .i. noui* (gl. volunt evertere evangelium; i. e. sumunt evangelium ad confirmationem veteris; veruntamen esset iustior figuratio, vet. test., ad confirmationem novi) 18ᶜ. *cid dianepirsom anísiu noch ni rabatar indfirso riam fórecht fetar. ni. ariscumme lessom tect fosmachtu rechto et fognam do ídlaib* (gl. quomodo vertemini iterum ad infirma? Gal. 4, 9; i. e. cur dicit hoc, Paulus ad Galatas, quamquam non fuerunt viri hi antea sub lege vetustatis? Resp.: quia est idem secundum ipsum ire sub ritus legis et servire idolis) 19ᵈ. *noch ba ed ba riagolda im̄ inderbus and intain bed femi. 7 derba intain bed mascul.* (sed hoc tamen

regulare erat, incertitudo in eo cum erat fem. et certitudo cum erat masc.) Sg. 66ᵇ. *am. nobed noch ní fail* (gl. fecit Anchisiades, quasi ab Anchisios; i. e. acsi esset, quamquam non est) 32ᵃ. *noch ni ed ón bid hiforg.* (gl. suam quoque coniungens personam, ... ut pugnemus, legamus, Pr. 8, 18, 102; i. e. tamen hoc non est in imperativo; cf. quae paulo ante adnotavit glossator ad vocem *hortatira*: *ni forgare am. sodain. isnertad*, non est imperatio sic, est hortatio) 161ᵇ. *noch ní cóir son acht corop máa inoensill. in comparit iss. aschóir* (gl. u post q vel g posita amittit vim suam, ut nequior pinguior; quod nisi fiat, contingit, si in consonantem transeat i, pares esse syllabas genetivo positivi cum nominativo comparativi, Pr. 3, 1, 7; i. e. attamen non congruum hoc, sed ut sit maior una syllaba comparativus, hoc est congruum) Sg. 40ᵇ. In sententia affirmativa, nisi sequitur alia forma verbi substantivi, ut *ba*, ante qualemcunque partem orationis, interdum ante formas verbales ipsas *is* praecedere solet: *nochisinduine adras dondédiu:in* (gl. deus hunc et hanc destruet, ventrem et escam; i. e. attamen homo huic utrique servit) Wb. 9ᶜ. *dodcad dochách leosom noch isdoibsom adodccd sidi* (gl. contritio et infelicitas in viis eorum, Rom. 3, 16) 2ᵇ. *noch is ósuidiu dorratad* (gl. si ex lege hereditas data est, iam non ex promissione, Abrahae autem per repromissionem donavit deus, Gal. 3, 18) 19ᶜ. *nochis inditin són* (gl. iterum tuitionem) Ml. 19ᵃ. *noch is relatiuum insin insamlathar dam inni frialaili* (gl. qualis; gl. possunt haec eadem et relativa esse et similitudinis; i. e. quamquam est relativum hoc, imitatur etiam notionem ad alia) Sg. 30ᵃ. *nochis infoircthi són* (gl. si qui studiosi sunt: etiam imbecillus involvitur isdem sane obiectionibus, si etc.) Ml. 16ᵇ. *arnidiset nochis forfiat son* (gl. ut officia sua explicare non valeant, corporis mei sensus), *nochis ónmlith son* (gl. ipsa sui attritione veterascit) 23ᵃ. *nochis nondageson* (attamen rogo hoc) 21ᵇ. *nochis intinscanam* (gl. docet autem nos per hoc ut cum operis aliquid arripimus) 23ᶜ. *nochis nocathaigtis ón* (gl. sed potius ut armati dominum non timent) 16ᵇ. *noch isconacertussa ón* (gl. psalterium Romae dudum positus emendaveram) 2ᵃ

Eadem coniuncta cum *ém*, *ám* (p. 703): *noch ém am ísrahélde* (gl. nam et ego Israëlita sum) Wb. 5ᵃ. *noch ám foddáli cenél a .us. in .a in .um* (gl. sociumque, in versu Vergilii ap. Pr. 7, 6, 26: recusant hoc, ûm pro orum, in masculinis habentibus neutra, ... invenitur tamen usus huiuscemodi concisionis. Virgil. in IX. altaque certant prendere tecta manu sociumque attingere dextras, pro sociorum; i. e. tamen hoc quoque distinguit genus ex us in a in um) Sg. 121ᵇ. *fri corpthadid et scoir.* (leg. *stoir*) *doberat iudei tóib tm. noche: : isspirtálde dus. et isspirdide annuiadniss uile* (gl. dominus autem spiritus est, 2. Cor. 3, 17; i. e. ad corporalitatem et materiam referunt I. tantum, tamen etiam est spiritualis dominus, et est spirituale novum testamentum omne) Wb. 15ᵇ.

Cammaib (tamen), variata paulum scriptione (p. 62), praecedit interdum, ut coniunctio *noch*, saepius autem postponitur: *camaiph thech. ainm.* (gl. tamen nominativos habeant: quaeritur cur, si mei pro ἐμοῦ et ἐμαυτοῦ et tui pro σοῦ et σαυτοῦ accipiantur, tamen nominativos habeant, sui, cum pro οὗ et ἑαυτοῦ accipitur, non habeat nominativum? Pr. 13, 5, 24) Sg. 209ᵇ. *isamlid cammaib ataidsi in spu.* (gl. si tamen spiritus dei habitat in vobis) Wb. 4ᵃ. *manimchobrad rad dé dagéna cammaib* (gl. infelix ego homo, quis me liberabit de morte cor-

poris huius? gratia dei, Rom. 7, 24; i. e. si non iuvaret me gratia dei; faciet id tamen) 3[d]. *ní gatda diib cammaif imnetha inbetho* (gl. si acceperis uxorem non peccabis et si nupserit virgo non peccabit, tribulationem tamen et curam habebunt huius mundi) 10[b]. *ni cumcat camaiph ille 7 iste beta naithfoilsigthecha dondí asipse* (gl. non tamen etiam ille et iste referri ad pronomen ipse possunt, Pr. 12, 1, 5) Sg. 198[a]. *ceso comprehensio, literarum asberr camaiph rl.* (gl. syllaba est comprehensio literarum subsequens sub uno accentu et uno spiritu prolata, abusive tamen etiam singularum vocalium sonos syllabas nominamus) 21[a]. *iscuit airicc camai ni gaib airechas* (gl. invenio legem resistentem volenti mihi facere bonum, Rom. 7, 21; *camai* in codice pro *camaib*, *camaif*) Wb. 3[d].

Im̄ (autem, vero), in codicibus semper sic notata, etiam in Wb., putanda est coniunctio eadem, quae hodie scribitur *iomorra*, *imorro* in narratione vetere inscripta *Deirdri*, ed. O'Flan. pp. 154. 160, nisi praeferendum est interdum adv. *immanetar* (vicissim, p. 614). Postponitur etiam haec: *níthucci mo menme im̄* (gl. si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est, 1. Cor. 14, 14; i. e. non intellegit autem mens, si aliena lingua loquor) Wb. 12[d]. *ithé sidi im̄ beta hícthi* (gl. qui secundum carnem sunt quae carnis sunt sapiunt, qui vero secundum spiritum ..; i. e. sunt hi vero, qui erunt salvati) 3[d]. *ciabeid cr. indibsi trefóisitin hirisse isbeo indanim trisodin ismarb incorp im̄ trisnasenpectu* (gl. si Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est, spiritus vero vivit) 4[a]. *isdimdar. moysi isintegdais ishe som im̄ orotaig integdais* ... *ism[ac] hitaig aatharsom isæ im̄* (gl. Christus vero tanquam filius in domo sua; i. e. est famulus [?] M. in domo, ipse vero construxit domum, est filius in domo patris sui ipse autem) 33[a]. *ní derscaigi dindhuiliu cheneul isdi hilib im̄* etc. (non differt ab omni genere, a multis autem ..; cf. p. 610 not.) Sg. 40[a]. *imrádat imráti cid maith asdénti et nertit adénum inmaidsin connessat im̄ ingniim nolcc et arangairet* (gl. ipsi sibi sunt lex, ... inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus, Rom. 2, 15; i. e. cogitant cogitationes, quid boni sit faciendum, et confirmant id facere, hoc bonum, condemnant autem factum malum et vetant id) Wb. 1[d]. Scriptione pleniore, quamquam nondum integra, *imr* cum lineola supra ducta in Wb.: *dosnicfa oobir cid mall bith maith imr. intain dondiccfa* (gl. veniet ex Sion, qui eripiat et avertat impietatem ab Iacob, Rom. 11, 26; i. e. veniet eis auxilium quamvis sero, erit autem bonum cum veniet) 5[c]. *leissem atech didiu iishe conidrotig fer imr. diamuintirsom inti moysi* (gl. fidelis est ei qui fecit illum, sicut et Moyses in omni domo eius, Hebr. 3, 2; i. e. illius est domus ergo, ipse eam construxit, vir autem e familia ipsius est M.) 33[a]. Coniungitur interdum cum *cammaib*, *noch*: *rocruthaigsemar camaiph im̄ oenchárac. f tarhesi .p. cotinf. in epertaib latinndaib* (gl. nos autem antiquam scripturam servamus, in latinis tamen dictionibus nos quoque pro ph coepimus f scribere, Pr. 1, 5, 25) Sg. 9[a]. *noch ba ed ba riagolda im̄* (hoc tamen esset regulare) 66[b]. *noch im̄ ní rolsat som cumachtae ndé diib* (attamen non deiecerunt potestatem dei; cf. p. 610 not.) Ml. 16[d].

Quaeritur an cum eadem sit conferenda forma *imurgu* in cod. Wb. 33[a]: *rubu fersom muinte. maith dam dalhum nirbu choimdiu imurgu* (gl. Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tanquam famulus, Hebr. 3, 5; i. e. fuit vir is

familiae, bonus etiam dispensator, leg. *dálem?* non fuit dominus vero); item in carm. Ml. 1.: *bacunda: sem immurgu* et 2.: *dotiagar ass immurgu.*

Ám, ém (item): *isfollus isindi nachimrindarpaisé noch ǽm am ísrahélde* (gl. dico ergo numquid reppulit deus populum suum? absit, nam et ego Israelita sum, Rom. 11, 1; i. e. est manifestum in eo, quod non me reppulit, quamquam ipse quoque sum Israelita) Wb. 5ᵃ. *cain ronóibad abracham trihiris intree ǽm didiu fanacc* (gl. dicimus quia reputata est Abrachae fides ad iustitiam; quomodo ergo reputata est? Rom. 4, 10; i. e. nonne sanctificatus est A. per fidem? utrum ergo per ipsam quoque, necne?) 2ᶜ. *atá ém .i. ata dam* (est iterum, est idem, est etiam) Sg. 201ᵃ. *dogniam ám* (gl. nos quoque in psi facimus praeteritum perfectum, ut Graeci) 160ᵇ. *fosrucurt dúib ǽm* (gl. quos saepe dicebam, multi ambulant in forma nostra) Wb. 24ᵃ. Transit ex hac sicut graecum ὅμως in significationem lat. *vero, autem*: *cid æm nodomberasa cucuibsi. ni. desidero enim* (gl. desidero enim: obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos, Rom. 1, 10. 11; i. e. quid autem ducit me ad vos? Resp. desid. etc.) Wb. 1ᵃ. *am. ni risinse dobarcoscsi riccubsa ǽm* (gl. tamquam non adventurus sim ad vos, sic inflati sunt quidam; veniam autem ad vos cito, 1. Cor. 4, 19) 9ᵃ. *ammi fáilti ǽm calléic in tribu.* (gl. quasi tristes, semper autem gaudentes, 2. Cor. 6, 10; i. e. sumus gaudentes autem utique in tribulatione) 16ᵃ. *ratéra dia duún ǽm* (gl. ipse autem deus et pater noster dirigat viam nostram ad vos, 1. Thess. 3, 11) 25ᵃ. *ni asse linn ǽm béim* (non facilis nobis vero intellectus) 5ᶜ. *indinne bís indib riam .i. inne ainm̄nichthe. issi ám inne ainmnich. guthaich. atercbál treofesin* (gl. quas si flectas, mutas, vocales, significatio quoque nominum una evanescit, Pr. 1, 3, 7; i. e. significatio quae est in eis antea, id est significatio denominationis; est illa autem significatio nominationis vocalium earum prolatio per se) Sg. 4ᵇ. *iss. ám anécóir putare rl.* (gl. quid autem sic incongruum, quam ...putare? Pr. 13, 6, 32) 211ᵃ. Formulae *noch ǽm* exempla supra prolata sunt (p. 701).

e. ACT, *acht* (modo, tantum) respondens fere angl. *but*, post negationem transit in significationem lat. *sed*: *ni delb adrorsat act iscosmulius delbe* (gl. gloriam dei in similitudinem imaginis mutaverunt; i. e. non est imago quam adorarunt, est similitudo tantum imaginis) Wb. 1ᵇ. *nípu libsi intórdso act ba la amiresschu* (gl. hoc apud infideles et non apud sanctos; i. e. non apud vos hic ordo, sed erat apud infideles) 9ᶜ. Alias respondet lat. *nisi*: *nibí nach dethiden foir act fognam dodia* (non est ulla cura ei nisi servitus dei) Wb. 10ᵇ. *arna conroib dethiden forneuch act tol dǽ do dénum* (ne sit cura cuiquam nisi voluntatem dei facere) 15ᵈ. *coná ruchretesi doneuch act nech dogned nagnímusin* (ne cui crederetis nisi qui faceret haec opera) 17ᵃ. *ní radat som fri sudib acht bréic 7 togais* (non locuntur illi ad hos nisi mendacium et simulationem) Ml. 31ᵃ. *hit lechdacha lesom intan nád techtat acht oin aimsir* (gl. ancipites vel liquidae; i. e. sunt liquidae illi, cum non habent nisi unum tempus) Sg. 5ᵃ. Negationi praecedit in formula *act nammá* (gl. nisi forte, gl. tantum) Wb. 9ᵈ. 23ᵇ.

Eadem coniunctio cum coniunctivo constructa respondet lat. *dummodo*, praesertim in formula *act ropo, act rop*: *bith and beos act ropo ituil dée* (gl. in quo statu vocatus est frater, in hoc maneat apud deum) Wb. 10ᵃ. *act ropo chon*

etarceirt innambélresin (gl. fratres aemulamini prophetare et loqui linguis; i. e. dummodo fuerit cum interpretatione harum linguarum), *farcongair som tra sunt indsamuil precepte et labrad ilbélre act ropo cho torbu æcolsa* (praecipit ipse, Paulus, ergo hic imitationem doctrinae et locutionem multarum linguarum, dummodo sit cum utilitate ecclesiae) 13[a]. *ni confil bas sciith lim act rop ar cr.* (non est mors onus mihi, modo sit pro Christo) 18[a]. *ni imned lim act rop cr. predches et immerada cách* (gl. quid enim? dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem Christus adnuntiatur; i. e. non est tribulatio mihi, dummodo Christum praedicet et cogitet quivis) 23[b]. In aliis exemplis plus minusve conspicua significatio condicionalis interdum transgreditur in temporalem: *act ni robat pecthe less* (gl. sic de pane illo edat, 1. Cor. 11, 28; i. e. si non fuerint peccata in eo) Wb. 11[d]. *am. rongab comadnacul dúun atá comesséirge act rocretem oipred dé* (gl. consepulti Christo in baptismo in quo et resurrexistis per fidem operationis dei, Col. 2, 12; i. e. ut est consepultura nobis, est consurrectio, si credidimus operationem dei) 27[a]. *act ranglana tre athirgi* (gl. erit vas ad omne opus bonum paratum; i. e. si se purgaverit per paenitentiam) 30[b]. *act robæ quies et tranquillitas regibus bieid dam dúnni andedesin* (gl. gratiarum actiones pro regibus ut quietam et tranquillam vitam agamus, 1. Tim. 2, 2; i. e. si fuerit quies et tranquillitas regibus, erit etiam nobis hoc utrumque) 28[a]. *act risam nem bimmi æcni et bimmi foirbthi uili* (cum assecuti fuerimus caelum, erimus sapientes et perfecti omnes) 12[c]. *bid maith momenmese act rocloor forcáinscéilsi* (ero bono animo, cum audivero bonum nuntium de vobis) 23[d]. *act rocomalnither inso uile* (gl. tunc revelabitur; i. e. cum impletum fuerit hoc omne) 26[a]. *isand istualáng anerta act rachomalnathar rennaprecept* (gl. oportet episcopum esse amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari, Tit. 1, 9; i. e. tunc est aptus ad eius confirmationem, cum id implevit ante eius doctrinam) 31[b].

f. MA (si), tam simplex quam pronominibus vel reliquiis verbi substantivi aucta, coniungi solet cum coniunctivo vel formis secundariis. Forma simplex: *ma arberaesiu biuth* (gl. si tu fueris optata securitate perfuncta) Ml. 52r. *machomalnit angrád* (si explent gradum) Wb. 28[c]. *ma confodma[m] am. cr.* (si compatimur sicut Christus) 4[a]. *ma fogneith dorecht* (si servitis legi) 20[a]. *ma docoisgedar* (gl. si consequitur) Sg. 16[b]. *ma beid ní dirúnaib dothéi armenmuin* (si quid de mysteriis venerit in mentem eius) Wb. 13[a]. *ma beith midúthracht* (si est mala voluntas) 20[a]. *ma beith nach fáilte dúibsi* (si qua laetitia est vobis) 23[c]. *bad díade ma beith* (esto divinum, si erit) 24[b]. *ma beth nagalar bec forcorp* (si qui morbus parvus est in corpore) Cam. *bid samlid bid bidbethu ma marbitir facta carnis* (gl. si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis; i. e. erit ita vita aeterna, si mortificabuntur f. c.) Wb. 4[a]. *ma condiuiti doindnasatar* (si cum simplicitate tribuuntur) 16[d]. *ni condigénte ... marufeste* (non faceretis, si sciretis) 9[d]. *ma asberad nech intain asmbeir som* (siquis diceret, cum dicit is) 13[a]. *dígal fornn mani cretem* (ultio in nos, si non credamus) 30[b]. *mani p'dag, mani p'dach* (si non praedicem) 11[d]. *manip tre dagcomairli dognether* (si non fit bono consilio) 29[a]. *isdígal mani comollnither side* (est vindicta, si non impletur haec, lex) 2[c]. Pro *mani* per assimilationem tam *maini*, *mini* scribitur: *mainip inchrudso* (si non est ita) 10[a]. *armini bed crois nibiad etrad* (nam si

non esset gula, non foret libido) 9[d], quam curtatum *main*: *mainba œcne* (si non sim sapiens) 17[c].

Alius cuiuspiam verbi locum saepe habent formae auctae reliquiis pronominis vel verbi substantivi, *-d* et (*-s* vel) *-ssu* ad significandum singularem numerum subiecti, *-t* vel *-tu* (et *-tis*) ad pluralem denotandum.

MAD: *mad tairismech hifochidib et mad maith á gním* (gl. mercedem accipiet; i. e. si constans erit in tribulationibus et si bona erit actio eius) Wb. 8[d]. *act mad melltach lassinfer* (gl. mulier sui corporis non habet potestatem, sed vir; i. e. sed si placet viro), *act mad oéntu dúib occa* (gl. nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus; i. e. nisi si est unitas vobis in eo), *mad cotecht di cofer* (si aditus ei, feminae, ad virum) 9[d]. *mad arlog p'dchasa* (si mercedis causa praedicem ego), *mad arlóg p'dchidir* (si m. c. praedicetur) 11[d]. *mad inchrudso bemmi* (si sic sumus) 31[c]. *mad inchruthsin beithe, bethe* (si ita estis) 18[b]. 24[b]. *ishé ingnim maddu rúin* (is est actus, si est ad mysterium) Tr. 4[c] (103). Quibuscum conferenda sunt non modo haec: *manid innonn forcital linn* (si non est eadem doctrina nobis) Wb. 17[b]. *manid co séitchi rocretis* (si non cum uxore credidisti) 10[c]; sed etiam pleonastice addito pronomine infixo in verbi formis: *manidchretid esséirge cr.* (si non creditis resurrectionem Christi) 13[b]. *manidchomalnid arropredchad dúib* (si non impletis quod praedicatum est vobis) 18[b]. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (si est spiritus sanctus in me) 11[c]. *marudbaitsius nech naile* (si quem alium baptizavi) 8[a]. *madudesta ní dibarniris* (si quid deest de fide vestra) 25[a]. MÁS, usitata hodie forma = *ma as* (si est), nec in nostris codicibus nec in vetustis legibus hibernicis ipsis (etsi haud raro apud earundem commentatores: *más* SM. 98, *mas* 68. 86. 100. 102 etc.) invenitur nisi addito augmento (pronominali?) *su*, MASSU: *massu rathsom* (gl. si autem gratia) Wb. 5[a]. *massu bethu cr. nammá cretmeni issiu l. massu armbethuni siu nammá* (gl. si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus, 1. Cor. 15, 19; i. e. si vitam Christi hic tantum credimus, vel si vita nostra hic tantum est) 13[b]. *massu thol atomaig do* (gl. si volens hoc ago) 10[d]. *massu rect firianigedar cách ní airic ní césad cr. am. sodin* (gl. si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est) 19[b]. *massu ní imdibe ní torb césad cr.* (leg. *torbe* an *torban*? si est aliquid circumcisio, non prodest passio Chr.) 20[b]. *massu cutséitchi rocretis* (si cum uxore tua credidisti) 10[c]. *masu chundubart* (gl. quid dicit scriptura? i. e. si dubium est) 4[d]. *masued doroigaid* (gl. dicite mihi, qui sub lege vultis esse; i. e. si hoc elegistis) 20[c]. *maso dorchide lanech apredchimmeni ni lanech nodchomalnadar act is lanech-nadidchreti* (gl. quodsi etiam opertum est evangelium nostrum, in his qui pereunt est opertum; i. e. si cui obscurum est quod praedicamus, non ei qui id implet, sed ei est, qui id non credit) Wb. 15[d].

MAT: *mathé na briathrasa forcane* (gl. haec proponens bonus eris minister; i. e. si haec erunt verba quae praecipies) Wb. 28[c]. *mat anmann adiechta emnatar and isécen comacomol hisuidib* (gl. nomina diversa, si ad unum referantur, sine coniunctione oportet ea proferre, nisi si adiectiva geminentur, ut pius Aeneas, Marcus Tullius Cicero, Pr. 11, 2, 10; i. e. si nomina adiectiva geminantur, necessaria est coniunctio in his) Sg. 189[b]. Auctum MATU: *matuhé ata horpamin* (gl. si qui ex lege heredes sunt, abolita est promissio) Wb.

1°. Exemplum 2. pers. plur. MAD: *mad ferr cotobsechfider dichossec alailiu* (si meliores eritis, instituemini alio modo) Wb. 9ᵃ. MATIS cum terminatione formae secundariae: *matis huili* (si essent omnes) Wb. 5ᵇ. *docoith digal forru matis tuicsi ní rigad* (venit vindicta super eos, si essent electi, non venisset) 12ᵃ. Respondere videtur *mad* (si esset) in his exemplis: *mad ónchetnidiu nobed* (si esset a primitivo) Sg. 207ᵇ. *mad forigaire dognein* (si imperium facerem) Wb. 10ᵃ. *mad forcenn libuir nach magen imbeth amen indib* (si finis libri esset, ubi est (esset) amen in iis; cf. p. 444) Ml. 2ᵈ.

Praemissa eidem coniunctioni praepositione *cen* oritur forma CENMÁ (nisi, praeterquam si, praeter): *genmo bi turbuid* (praeterquam si fit exemptio) SM. 262; sine verbo cum accusativo: *cenmá innainmnid* (gl. obliquis solis casibus; i. e. excepto nominativo) Sg. 201ᵇ. Frequentius cum verbo substantivo CENMITHÁ: *cenmitha innim bi fein* (nisi quod in caelo ipse es) Ml. 44r. *cènmithá innainmnid* (excepto nominativo) Sg. 202ᵃ. *cenmithá etrad* (gl. omne peccatum extra corpus est; i. e. excepta libidine) Wb. 9ᵈ. *cenmithá anísiu* (gl. quod est aliud mandatum; i. e. excepto hoc) 6ᵃ. *cenmitha se* (gl. ceterum) 8ᵃ. *cenmithá inna anman dílsi* (gl. adiectio aliorum nominum; i. e. exceptis nominibus propriis) Sg. 29ᵇ. *cenmithá innahí asrubart* (gl. praeterea, gl. cetera; i. e. exceptis eis quae dixit) 21ᵇ. 56ᵇ. *cenmithá innahí siu* (gl. in plerisque) 200ᵃ. De accusativo in his exemplis cf. syntaxis; ceterum pluralis quoque forma *cenmothat* profertur ap. O'Don. p. 266.

g. IM — IM (sive — sive) coniunctio disiunctiva geminata, plenius *imb — imb* (i. e. *in ba — in ba*, cum verbo substantivo particula *in* interrogativa): *sechiphé imdodia imdopheccad* (gl. servi estis eius cui oboeditis; i. e. qualiscunque is est, sive deo sive peccato) Wb. 3ᵇ. Expressa legitur verbi substantivi eiusdem radicis forma nuda *b* ante vocales, interdum etiam plenior: *imbinógi imbilánumnas am. dorograd bid samlid* (gl. unumquemque sicut vocavit deus, ita ambulet; i. e. sive est in caelibatu sive in coniugio, ut vocatus est, ita sit) Wb. 10ᵃ. *imbem imbethu imbem imbaás bad lessom* (gl. sive vigilemus sive dormiamus, simul cum illo, Christo, vivamus; i. e. sive sumus in vita sive in morte, sit cum eo) 25ᶜ.

Locum alterius coniunctionis iteratae haud raro obtinet FA (pro *ba* sine part. *in*; cf. inter particulas interrogantes sub n. 3 interrogationem bipartitam: *imba bás ba bethu*): *sechib grád imbether and impóge falánamnas* (quicunque est status, in quo quis est, sive est caelibatus sive coniugium) Wb. 10ᵃ. *imbicéin fainaccus beosa* (gl. sive cum venero sive absens; i. e. sive sum in remoto sive in vicino) 23ᵇ. *im olc fu* [leg. *fa*?] *maith ón* (gl. qualitatis) Ml. 28r. *coemail leiss cacha orr imcara fá æscare* (gl. marg. ad: parricida, gl. *coemailoircnid*; i. e. par ei cuiusvis occisio, sive est amicus sive inimicus; *orr* breviatum *orcun*?) Sg. 12ᵇ. *imtri digbail fa thormach indírsuidigud ceille l. suin* (gl. quocunque modo derivata, orationis pars) 188ᵃ. Magis dubium hucne pertineat: *indasian*[*s*] *.i. imbucai l. lethit* (gl. latitudinem; i. e. in utrumque sensum sive angustiam sive latitudinem) Sg. 3ᵇ.

h. EMITH — EMITH (tam — quam), quam coniunctionem in solo codice Sg. inveni: *emith* (gl. tam), *emith* (gl. quam: auctoritate tam Graecorum quam Latinorum) 5ᵇ. *emith ifogur* (gl. nec in sono), *emith* (gl. nec, in sententia:

Carthago et caput, sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono nec in potestate eiusdem consonantis differentiam) 6[b]. *emith lasnahi* (gl. tam cum habentibus casus), *emith* (gl. quam etiam cum non habentibus) 27[b]. *emid di fiur* (gl. tam de mare, quam de femina dicitur hebes) 66[a].

2. Coniunctiones nominales: *méit*, *céin*, *dég*, *óre*, *intan*, *fobíth*, quibus addi poterat *amal* (e serie quarta), naturam nominis servatam hac re produnt, quod sequenti verbo (cuius est, si fieri potest, forma relativa) praefigitur vel infigitur nota relativa (pp. 343 sqq.) eadem, quae sequitur coniunctiones quasdam e praepositionibus sumptas vel compositas *ol*, *isindí*, *arindí*, *lasse*.

MÉIT (subst. fem., gen. *méite*, = cambr. *meint*, magnitudo) coniunctionis munere fungitur in formulis *méit — méit* (tantum — quantum), *nihed améit — act* (non tantum, non solum — sed): *méit donindnagar fornni fochith issí méit insin donindnagar indíthnad* (gl. sicut abundant passiones ita et abundat consolatio; i. e. quantum tribuitur nobis tribulationis, tantundem tribuitur consolationis; *n* relativa in *do-n-i.*) Wb. 14[b]. *méit asñdoscríbund* (gl. quantam ad scripturam), *méit asdoenscrib. archuit suin* (gl. quantum ad eandem scripturam) Sg. 3[b]. 112[a]. *nabad hed améit nadmbáe rl.* (gl. nec nominetur in vobis, fornicatio; i. e. non solum ne sit, sed nec nom. etc.) Wb. 22[b]. *níhed améit nádricc less cach ball aláili s. multo pl.* (gl. non potest dicere oculus manui: opera tua non indigeo .. sed multo magis, 1. Cor. 12, 21. 22) 12[b]. *nihed améit nonchretidsi act fodaimid fochidi airi* (gl. non solum in Christum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini) 23[c]. *nied amét* (gl. nulla esset non dico scripturae sed nec temp, diff.) Sg. 164[a]. *nihed amet asned asech. creui intan mbis pro cresco acht is. intain mbís pro uideo* (gl. cerno, crevi; i. e. non solum est praeteritum crevi cum est pro cresco, sed etiam cum est pro video; *is.* leg. *issin*, p. 347) 182[b]. *ni hed amét ascoitchén araccuis indattaircedo* (gl. non solum relationis causa, sed etiam etc.) 200[a]. Idem loquendi modus Wb. 5[b]: *insí ameit friscomartatar. nitha diaméit* (gl. numquid sic offenderunt? absit! i. e. num est haec eius magnitudo, qua offenderunt? num tantum off.? non est tantum), et 14[c]: *condib cuimse less ameit* (gl. recondens quod ei bene placuerit; i. e. ut sit commodum ei tantum); cf. *ceméit*, *ciammét* (quantum, quanto) p. 357, et *inméitso* (gl. tanto, perspicaciores) Sg. 1[a]. *inméitse* (gl. tantum) 7[a].

CÉIN (quamdiu, dum): *céin asmberr* (gl. dum dicitur), *céin bes nuiednise gnid cach dagním* (quamdiu est novum testamentum, facite omnem bonam actionem) Wb. 33[a]. *céin bas mbéo infer* (gl. quanto tempore vir eius vivit, mulier alligata est) 10[b]. *cein ṁbiis ocfognam* (quamdiu est in servitio, servus; cf. infra: *intan ṁbíis*, *am. ṅguidess*) 8[b]. *céin ṁbimme in corpore* (quamdiu sumus in c.), *céin rombói in carne* (dum fuit in c.) 12[c]. 21[b].

Eiusdem vocabuli forma (genetivi fem.?) CEINE: *ceine nosoifesiu. ceine nosoisiu huáim* (gl. donec, i. e. verteris a me) Ml. 33[a]. Cf. adv. *dichéin* (e longinquo, dudum) et adi. *cian* (remotus).

DÉG (quia, quoniam; subst. causa, cum gen. in Sg. 201[b]: *deg indainmnedo hó choms.*, gl. itaque regula exigit etc., Pr. 12, 5, 22), cum sequentibus mox *óre*, *fobíth*, infra *ol*, *ar*, *arindí*, coniunctio causalis: *robu anfiss dosom inrolég fanacc dég rombu écndairec do* (fuit inscitia ei, patri, utrum legisset, filius, necne, quoniam erat absens ab eo) Sg. 148[d]. *isdiriuch andechor deg cinte persana* (gl.

si enim super omnes alias partes orationis finit personas pronomen, rectissime tertiarum quoque personarum differentia distincte profertur, Pr. 12, 1, 2; i. e. est recta earum differentia, quia definiunt personas) 197ª. *dég robói inspiurt noib less* (quia fuit spiritus sanctus cum eo) Tr. 4ª.

ÓRE (quia; subst. idem significans quod praecedens, an genetivus subst. *uar*, hora? cf. germ. *weil*, lat. *quando*?), coniunctio frequens, varie scripta *uare*, *hóre*, *huare*: *óre donécomnacht spm. scm.* (gl. deo meo; i. e. quia impertitus est; *do-n-éc.*), *isdia som domsa hóre nocretim ihu. xpo.* (est deus mihi, quia credo I. Chr.), *húare rocreitset ardlathi inbetho cretfed cách iarum* (quia crediderunt summae potestates mundi, crediturus erat quisvis postea) Wb. 1ª. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos; *no-n-d.*, cf. p. 328) 14ª.

INTAN, INTAIN (cum, quando; subst. *tan*, tempus), coniunctio temporalis, ut infra seqens *lase*, notam relationis ipsa quoque poscit, duplicem in formula *intan ṁbis*, *intain mbíis* (cum est) frequenti in Sg., ut: *iss. asber infer intan ṁbis ocindoipred .fotuo goithimm.* (gl. futuo, nubo, verba quae naturaliter ad mares pertinent vel ad feminas, Pr. 11, 3, 14) 190ᵇ. Exempla alia: *isand fortéit sps. arnénirtini intain bes ninun accobor lenn* (gl. spiritus adiuvat infirmitatem nostram; i. e. tunc adiuvat infirmitatem nostram, cum est eadem voluntas nobis) Wb. 4ª. *intain nombíu ocirbáig* (cum glorior) 20ª. *in intain rombói in circum. in intain rombói in ppu.* (gl. in circumcisione an in praeputio?) 2ᶜ. *nípa ammithiu intain ronicfea* (gl. veniet cum ei vacuum fuerit, 1. Cor. 16, 12; i. e. non erit intempestivum cum veniet) 14ª. *intain ronicub féin* (gl. praesens: hoc absens scribo ut non praesens durius agam; i. e. cum veniam ipse) 18ᵇ. *intan durairngert dia duabracham amaithsin ducuitig tarais fadeissin arnirobe nech bad huaisliu taratoissed* (gl. Abrachae promittens deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iuravit per semet ipsum, Hebr. 6, 13) 33ᵈ. *intan adcondairc sponsum* (cum vidit sp.) Tr. 2ᵇ(60). *intan nonguirtherni* (gl. quando ignimur) Tr. 4ª(106).

FOBÍTH (quia; praepositio nominalis supra p. 619 memorata): *fobíth asnathenian inbria. remeperthe* (quia est A. verbum antedictum) Sg. 67ª. *fobíth ṅoenaigedar acialla archinn* (quia unit sensus eorum adhuc) 172ª. *fobíth rongab torsum 7 tortum arecar dam torsor 7 tortor* (gl. torsi quoque et torsum et tortum facit, itaque tortores et torsores dicuntur, Pr. 9, 9, 51; i. e. quia est t. et t., invenitur etiam t. et t.) 172ᵇ. *fobith nád cinnet tert persin* (quia non definiunt tertiae personae) 197ª. *fobith nad comthoet o in us* (gl. excipiuntur fero, volo; i. e. quia non convertunt o in is) 163ª. *fubith doṅgníat cercol ocondocbáil* (quia faciunt circulum in splendore) Cr. 18ᵈ. *fobith istaipe inso* (quia est concisum hoc) Ml. 14ᵈ. *fobith is nephchorpdae són* (quia est incorporale hoc) Sg. 107ª. *fobith ité nodaengraicigetar* (quia haec eorum locum obtinent) 198ᵇ

Conferenda huic formulae: *fochosmailius nondafailsigetar noa.* (sicut significant eos, numeros, nomina) Sg. 71ᵇ. *fochosmailius tiagar dointinscitul gnímo* (ut tenditur ad inceptionem operis) Ml. 15ª. *frisalethar ṁbís qui anchintech* (gl. sciendum quod qui, quando pro interrogativo vel infinito, id est pro quis ponitur, circumflectitur) Sg. 207ª.

Sunt haud dubie alia substantiva eiusdem usus et constructionis, ut *cruth* (modus): *inchruth donelltar mús issam. doellatar monosyllabae* (modo quo decli-

natur, ut declinatur mus, ita declinantur monos.) Sg. 109ᵃ. *inchruth nand rann insce* (quomodo non est pars orationis) 221ᵇ. *cruth nandat choms. sidi* (ut non sunt composita haec) 201ᵇ. *cruth assechidi bethu et nebmarbtu* (quomodo sit sequenda vita et immortalitas) Wb. 29ᵈ. *sechichruth dondrón* (utcunque id fecero) 5ᵇ.

3. Coniunctiones pronominales trium serierum: *an*, *dian*; *ce* (cum formis auctis: *cid*, *cit*, *cesu*, *cetu*); *didiu*, *idón*. His adnumerari poterant quaedam praepositiones cum pronominibus compositae, ut *aran*, *airindí*, *lasse*, *resiu*; sed has proximae seriei addere maluimus.

a) E pronomine relativo nascuntur coniunctiones AN, DIAN (cum, si), quae eandem formae mutationem patiuntur. Forma simplex *an*, temporali magis significatione, quare cum indicativo coniungi solet, poscit sequentem notam relativam. Formae mutatio cernitur in his exemplis: *anaslui grien foafuined dosoi dondorient conaci anæscae* (gl. tunc sole occidente oritur luna plena, ut quisquis occidentem solem observaverit, cum eum coeperit non videre, conversus ad orientem lunam consurgere videat, Beda de temp. rat. c. 23; i. e. cum decedit sol sub occasum suum, vertitur ad orientem, donec videt lunam; nisi est 2. pers., cf. p. 435) Cr. 33ᵇ. *anaslie uilnech and ihu. cr. congaibther tóib et archinn and* (gl. superaedificati ipso summo angulari lapide Christo Iesu, Eph. 2, 20; i. e. si est lapis angularis I. Chr., continetur latus et principium in eo) Wb. 21ᶜ. *anassuidigthe* (gl. positum, sonum) Sg. 4ᵃ. *anat ninsuidigthi* (gl. instituta) Ml. 4 r. *andunerchain* (gl. prophetans, David) 15ᵈ. *andonaithchuiredar u. iterum* (gl. v redeunte in vocalem) Sg. 18ᵇ. *annonderbid* (gl. probantes) Wb. 22ᵇ. *an dumbertis acoibsena* (gl. confitentes peccata sua) Tr. 2ᵇ (58). *andonaidbdem .i. acosmiligther dóli ecsamli .i. dochenelaib 7 airmib ecsamlib q. isécsamil acenél cet. fil isindi asmare 7 asnilus* (gl. nomina demonstrativa possumus diversa ostendentes ad diversa referre, ut si aspicientes mare dicamus, talem esse Nilum, cum sit Nilus masculini, mare autem neutri, Pr. 13, 6, 33; i. e. cum demonstramus, cum conferimus res diversas etc.) Sg. 211ᵃ. *andocoisgedar ne* (gl. ne coniunctione sequente) 15ᵇ. *andoforsat* (gl. condens, Victorius; i. e. cum condidit; verb. *doforsat* pp. 261. 413) Cr. 40ᵃ. *andusleicet inna rind* (gl. residentibus sideribus) Cr. 18ᵇ. *annád foirpret inoensill.* (si non crescunt una syllaba) Sg. 48ᵇ. *anataibrem doneuch* (gl. nemini dantes ullam offensionem; rectius *ann.*) Wb. 15ᵈ. *amba nindrisse* (gl. invaso imperio) Ml. 18ᵇ. *ambas cete* (gl. cantato mense) Cr. 32ᵇ. *aconrodelgg* (gl. conferens) Sg. 40ᵃ. *acomoicsider* (gl. continuans, syllaba) 59ᵃ. *afotegidsi* (gl. adiuvantibus et vobis, *.i. afortéitsi cém ex multis pl.*) Wb. 14ᵃ. *alléicfimme* (gl. relinquentes) Ml. 14ᵈ. *arrucestaigser frissinnebride* (gl. nuper cum Ebraeo disputans; i. e. cum disputasti) 2ᵈ.

Dian (rel. pron. cum praep. *di?*) significationis magis condicionalis, quare sicut *ma* coniunctivo vel praesenti secundario coniungi solet: *dianacomoltar pronomen naill do* (si adiungitur pronomen aliud ei) Sg. 197ᵇ. *dianinbothigetar* (si nubunt) Wb. 29ᵃ. *arnadenmis cum nobis airdiandenmis cum me. dogenmis dam cum nobis* (gl. noluimus cum me et cum te dicere, ne eadem computatione adiungendum esset cum nobis; i. e. ne faceremus cum nobis, nam si faceremus cum me, faceremus etiam cum nobis) Sg. 203ᵃ. *diambed dim neu. far cétnu diull ropad far nóendeilb nobbiad a ainmnid huath. 7 hil.* (gl. nullum neutrum nec primae nec quintae declinationis potest inveniri, nec idem esse singularis no-

minativus neutri generis in a desinens et nominativus pluralis, Pr. 6, 1, 2; i. e. si esset ergo neutrum-secundum primam declinationem, secundum idem paradigma foret eius nominativus singularis et pluralis) 90ᵇ. *diambad mathi ropia indfochricc dobérthar dúnni* (gl. eandem habentes remunerationem, dilatamini et vos, 2. Cor. 6, 13; i. e. si eritis boni, erit vobis ea remuneratio quae dabitur nobis) Wb. 16ᵃ. *ardiambemni hicombás bemmi icomindocbail* (gl. configuratus morti eius, siquomodo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis, Phil. 3, 11) 24ᵃ. *isfeidligud disi diambé són* (gl. l manet per se; i. e. si extat hoc) Sg. 165ᵇ. *ní lour inbendachad diammaldachae* (non satis est benedicere, si maledicas) Wb. 5ᵈ. *diarobae aisdís riam* (si fuit elocutio antea) Sg. 197ᵃ. *diacomalnammar apredchimme* (si implemus quod praedicamus) Wb. 15ᵈ. *diatormastar amét* (si augetur eius magnitudo; cf. p. 476) Ml. 20ᵃ. Cum pron. inf.: *diandaithirsid ón* (si correxeritis id) Wb. 9ᵃ. *diandremthiasat gníma* (si praecesserint ei facta, gratiae) 5ᵃ. *dianderóimtis* (gl. ut salvi fierent; i. e. si eam reciperent, caritatem veritatis) 26ᵃ. *robad bethu dom dianchomalninn* (gl. mandatum quod erat ad vitam; i. e. esset vita mihi, si implerem id, cum *n* inficiente p. 331) 3ᵃ.

b) Pronomen interrogativum (p. 355) CE, CI, CIA e significatione primitivae proxima, lat. *quantumvis*, *quamvis* (vel minore significantia: *quamquam*, *etsi*) saepe transgressa invenitur in alium sensum, ut aut lat. *ut*, *si* respondeat aut *quod*, *quia*. Ceterum et constructione et formarum usu, tam simplicis quam auctarum, congruit cum coniunctione *ma*.

Forma simplex frequentissimo usu respondens particulis lat. *quamvis*, *quamquam*, *etsi* (saepius sicut post *ma* pleonastice addito pronomine *d* infixo post particulas verbales vel praepositiones verbi compositi): *cenotad maicsi raith dam ni dilgibther duib* (quamvis sitis filii gratiae vos quoque, non ignoscetur vobis) Wb. 33ᵃ. *cenodfil chotarsnataith etarru* (gl. quamvis habeant aliquid contrarium) Sg. 29ᵇ. *ciarudchualatar ilbélre et cenuslabratar nipat ferr de* (quamquam audierunt varias linguas et eis locuntur, non erunt meliores eo) Wb. 12ᵈ. *ciatbela indalanái ni epil alaill* (gl. quamvis intereat, nec interimit secum etiam illud aliud, Pr. 2, 5, 29) Sg. 30ᵃ. *nípa híspirut dée ciatbera* (non erit in spiritu dei, quamvis id dicat) Wb. 12ᵃ. *ciasbiursa ds. iude. et ds. gen. unus est ds.* (etsi dico deus Iudaeorum et deus gentium, unus est deus) 2ᵇ. *ciasbera nech ropia nem ciadugneid narétusa nipa fír* (licet dicat aliquis: erit caelum vobis, etsi facietis has res, non erit verum) 22ᵇ. *ciasidrubarṭsa* (etsi id dixi ego) Ml. 3ᵃ. *arciabeid b hisuidib n. inuna syll. atá* (nam etsi est b in his, non in una syllaba extat) Sg. 165ᵇ. *ciabatar degtacrae les* (etsi fuerunt bona argumenta ei) Tr. 3ᵃ (81). Coalescens cum formis verbi substantivi: *ciarbu*, *ciarbo* (quamvis fuit, pro *ciarobo*; cf. *nírbo*, non fuit) Wb. 13ᵇ. *cinirbo* (etsi non fuit) 24ᶜ.

Eadem reddens coniunctiones latinas *ut*, *si*, *quod*, *quia*: *ciabeid cr. indibsi . . . ismarb incorp* (si est Christus in vobis, est mortuum corpus) Wb. 4ᵃ. *ba torad sathir dúun inchrudso cedulmelmis cech tuari et cedugnemmis andugniat arcéli act nibad nertad nambraithre et frescsiu fogchricce asmóo* (esset fructus laboris nostri ita, si ederemus omnem cibum et si faceremus quod faciunt ceteri, sed non esset exhortatio fratrum et spes mercedis maioris) 10ᶜ. *ba saithar do ciadamelad* (erat labor ei, ut ea ederet) 10ᵈ. *ba coir dúibsi ciadoberthe testas dinni* (esset

conveniens vobis, si, ut, proferretis testimonium de nobis) 15[d]. *istoich cia dorattidsi ní diamuintir itmaithi aarilti frib* (gl. scitis enim gratiam domini nostri Iesu Christi, 2. Cor. 8, 9; i. e. est conveniens, ut detis aliquid familiae eius, sunt magna eius merita in vos) 16[c]. *combo uisse ciasberthe pecca. di* (ut esset iustum, si, ut diceretur peccatum de ea) 15[d]. *ishuisse cerusamaltar fricr.* (est iustum ut comparetur Christo) 34[a]. *isfo lium ciarafesid* (gl. non volumus ignorare vos; i. e. placet mihi, ut id sciatis) 14[b]. *bauisse cenotectad ilgotha* (erat iustum, ut haberet multas voces) Sg. 197[a]. *is immaircide cerubé subiunct. pro impera.* (est conveniens esse etc.) 163[b]. *ba immaircide cenobed indi incumscugud* (erat conveniens esse in eo, participio, mutationem) 162[b]. *ciinsamlar* (gl. si eos imitor) 1[b]. *isburbe dom cia dognéo móidim* (gl. in insipientia dico; i. e. est stultitia mihi, si facio gloriationem) Wb. 17[c]. *naba thoirsech cia beosa hicarcair* (gl. noli erubescere me vinctum; i. e. ne sis tristis, si sum, quia sum in carcere) 29[d]. *cia beith incum̄asc andsom* (gl. nec mirum, nam etc.; i. e. si est, quod est confusio in eis; antecedit: etiam numeros confundit, pron. sui, sibi, se) Sg. 197[b]. *atluchur do dia cerubaid fopheccad* (gl. gratias ago deo quod fuistis servi peccati, non estis) Wb. 3[b].

Sunt formae auctae *cid*, *cesu*, *ciasu* ante singularem numerum, *cit*, *cetu* ante pluralem subiecti.

CID, CIT: *cith etarśuidig. 7 cenip etarśuidig. dam* (gl. etiamsi interposita sit alia consonans; i. e. si est interposita et si non est interposita etiam) Sg. 68[b]. *cid mór induil nó cid bec* (quamvis magna sit creatura vel quamvis parva) Ml. 6r. *cid do uáir* (gl. etsi ad horam; i. e. etsi est ad h.) Wb. 16[b]. *cid glicc et cid sulbir ocaisn̄dis* (gl. videte nequis vos decipiat per philosophiam; i. e. quamvis sit sapiens et eloquens in disserendo) 27[a]. *cid aingel dianglib nime predchas duibsi nicretid dó* (licet sit angelus de angelis caeli, qui praedicet vobis, non creditis ei) 18[c]. *isdedbir duib cid mebul lib ataidmet* (est necessarium vobis ut pudeat vos memoriae eorum, peccatorum) 3[b]. *cit sochudi bid huathad creitfes diib* (gl. si fuerit numerus tamquam arena maris etc.; i. e. licet sint plurimi, singularis credet ex iis) 4[d]. *itcorp inboillsin cit ili* (gl. omnia membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt; i. e. sunt corpus haec membra, quamvis sint multa) 12[a]. *cit imdi far forcitlidi* (gl. si decem milia paedagogorum habeatis; i. e. quamvis sint multi vobis praeceptores) 9[a]. *assindet sunt tra citné cumacte* (expositum hic ergo est eas esse potestates) 6[a]. *cit coitchenna anmann n̄adrechta* (quod sunt communia nomina ...) Sg. 190[b]. Transgrediuntur saepius absolute posita ad significationem lat. *etiam*, *quin etiam*: *cid inlobur* (gl. etiam imbecillus) Ml. 16[b]. *cid afognam feisne cianubid· leu* (etiam ipsorum servitus, quaecunque erat iis) Wb. 12[b]. *atá diśerc lalait. inna grec coseich. cid acomroircniu* (est amore apud Latinos Graecorum, ut sequantur etiam errores eorum) Sg. 1[a]. *ní comalnat som cid feisne recht* (gl. neque qui circumciduntur, legem custodiunt, Gal. 6, 13; i. e. ne ipsi quidem implent legem) Wb. 20[c]. *cid etir na cumcai* (gl. etiam inter angores maximos) Ml. 18[d]. *nípathé indíi beta thuicsi di iudeib nammá acht bieit cit geinti hiressich* (non erunt electi de Iudaeis tantum, sed erunt etiam gentes fideles) Wb. 4[a].

CESU, CIASU: *cesu dechor* (gl. invenitur tamen; i. e. quamvis sit differentia) Sg. 41[b]. *cesu meinciu aranecar ... arecar dam* (quamquam frequentius in-

venitur, invenitur etiam) 137ᵇ. *cesued insin asgnath* (gl. sciat quod coniunctiones et praepositiones etc.; i. e. quod hoc est usitatum) 203ᵃ. *aircheso in us conosna són ní in .um. dogní aneu.* (gl. alius cum in us terminetur, neutrum tamen aliud facit) 206ᵃ. *ceso comprehensio literarum* (etsi est c. l.) 21ᵃ. *ciasu icolinn am béosa isiress cr. nombeoigedar* (gl. quod nunc vivo in carne, in fide vivo filii dei) Wb. 19ᵃ. *ciasu airegdu infer* (quamvis superior vir sit, muliere) 11ᵃ. *ciaso ʃolud frecndairc sluindes aprono.* (quamvis sensu praesenti significet pronomen) Sg. 211ᵇ. Semel invenitur dupliciter auctum *cidso*: *cidso indhuathad* (quamvis raro) Sg. 206ᵃ.

CETU: *cetu chumascthai* (gl. in promiscuis tamen invenimus, Pr. 5, 2, 7; i. e. si sunt promiscua, genere) Sg. 62ᵃ. *ni airegdu apersansom oldaas persan nanabstal olchene ceto thóisegu iniriss* (gl. ii qui videbantur esse aliquid, Gal. 2, 6; gl. petur et iacob et ioh.; i. e. non superior persona eorum, quam persona apostolorum ceterorum, etsi sunt priores in fide) Wb. 18ᵈ. *ataat persin in noe. 7 in par. ceto écintecha* (gl. personae finitae sive infinitae; i. e. sunt personae in nomine et participio, etsi sunt infinitae) Sg. 203ᵇ.

Duplicatae CE — CE (sive — sive) fiunt coniunctiones disiunctivae. Forma simplici *ce — ce*: *cenonmolid cenonairid ni tabir uáil na toris fornn* (gl. per gloriam et ignobilitatem, exhibeamus nosmet ipsos sicut domini ministros; i. e. sive nos laudatis sive reprehenditis, non dat superbiam vel tristitiam nobis) Wb. 16ᵃ. *ciatroillet ciniarillet* (sive id merentur sive non merentur) 31ᵃ. Forma aucta *ced — ced*, *cid — cid*: *isbéic lim inbrígsin cedmolad cedtatháir domberaidsi domsa isbeicc limsa abríg* (gl. mihi pro minimo est, ut a vobis deiudicer; i. e. parvi mea interest, sive est laus sive reprehensio quam fertis mihi, parvi mea id interest) Wb. 8ᵈ. *cidcian cidgair* (gl. lex in hominem dominatur quanto tempore vivit; i. e. sive longum, sive breve est) 3ᵃ. *cid precept cid labrad ilbélre bed am. asindbiursa dogneither* (sive est institutio sive locutio variarum linguarum, fiat ita ut dico) 13ᵃ. *cid cré cid táis* (gl. massam; i. e. sive lutum est sive massa) Ml. 27r. *cid bec cid mar indinducbál ódia* (sive parva est sive magna gloria a deo) Sg. 2ᵃ. *cid maith cid olc cid álind cid etig* (gl. qualitas), *cid bec cid már* (gl. quantitas: nomen appellativum naturaliter commune est multorum, quos eadem substantiva seu qualitas seu quantitas generalis vel specialis iungit, Pr. 2, 5, 24) Sg. 28ᵇ. Inde etiam conicienda est constructio *cit — cit*. Exemplum *nu* (*no*) sequentis postea: *cith inechuis nu inelaim nu inemeraib* (vel in pede eius vel in manu eius vel in digitis eius) Cam.

c) E pronominibus demonstrativis prodeunt *didiu* (dat. pron. *de* cum praep. *di*; cf. supra *dim*)ᵉ et *idón* (coniuncta pronomina *ed* et *ón*?).

DIDIU (inde, igitur): *ní óg thindnacal... andudesta didiu* (non plena receptio, ... quod deest inde, igitur) Wb. 1ᵃ. *ní ecen athodiusgud asreracht cene islour dún didiu creitem incholnichtho et esséirgi* (gl. quis descendet in abyssum? id est Christum a mortuis revocare) Rom. 10, 7; i. e. non necesse eum suscitari, resurrexit iam; sufficit nobis igitur fides incarnationis et resurrectionis) 4ᵈ. *ni linni didiu atá* (gl. voluntati dei quis resistit? i. e. non penes nos igitur est) 4ᵉ. *darcenn pecca. didiu síl adim adropredsom* (pro peccato igitur seminis Adami immolatus est ipse) 15ᵈ. *nitat torbi fritoil dée isdiliu lemm didiu aní astorbæ oldaas aní asdílmain* (gl. omnia mihi licent, alimenta, sed non omnia

expediunt, 1. Cor. 10, 23) 11[b]. *isand didiu fortéit sps. ... ninfortéitni inspirut ocsuidiu ished didiu forthéit inspirut intain* ... (gl. similiter autem et spiritus adiuvat infirmitatem nostram, Rom. 8, 26) 4[a]. *isand didiu bieit ... intain* ... (tunc igitur erunt, cum ...) 32[c]. *nipu nach derninnse dem act ni tuccfither rún inna cruche mad sulbair et mad án inprecept crux didu ainm dognim inchrochtho acht tremiberar disuidiu conid aimm dunchrunn* (gl. non misit me Christus baptizare sed evangelizare, non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi, 1. Cor. 1, 17; *didu* pro *didiu*, quemadmodum in dativo substantivorum et comparativis *-iu* et *-u*) 8[a].

IDÓN (hod. *eadhón*, *iodhón*, id est, scilicet) plene scriptum in uno loco L. Ardm.: *dubbert pátricc cumtach dufiacc. idon clocc 7 menstir 7 bachall 7 poolire* (dedit P. capsam Fiacco, i. e. campanam et scrinium et baculum et thecam) Tir. 11, saepissime in omnibus codicibus hoc compendio scripturae notatur: *.i.*

4. Coniunctiones e praepositionibus sumptae vel cum isdem compositae: *ó*, *ar* (*arindí*, *isindí*, *iarsindí*; *arań*), *ol* (*oldaas*, *oldate*; *indaas*, *indute*), *sech*, *co* (*con*), *lasse*, *resiu*.

Ó (praep. ex), coniunctionis loco ante verbum posita (ex quo, postquam), plerumque sine nota relationis, quae sequi debebat: *ochretsit nintá airli armban* (ex quo crediderunt, non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) Wb. 31[c]. *oadcuaid rúin ícce incheneli dóine ... asber iarum dam* (postquam exposuit mysterium salutis generis humani, dicit postea etiam) 21[d]. *massued bés ó mó afius duibsi* (si hoc est, postquam maior eius scientia vobis) 19[b]. *hóbói mochland et mochenéel isocfrecur céill dæ atáa* (ex quo fuit familia mea et genus meum, in cultu dei est) 29[d]. *hoescumlad* (gl. ubi res coepit esse), *hobu rorbaither ingním* (gl. negotio iam parato) Ml. 15[a]. *ho imrordai nech dim isinrecdairc ... adchí* (siquis ergo cogitavit in praesenti, videt) Pr. Cr. 61[a]. *isduitsiu tucad ópátricc ó rufitir dulobri* (tibi datum est a P., carpentum, postquam scivit infirmitatem tuam) Tir. 14. *ó domanicc foirbthetu ni denim gnímu macthi* (ex quo venit mihi firmitas, non facio actiones pueriles) Wb. 12[c]. Coalescens cum verbo substantivo: *ós* (p. 488). De loco eadem cum *tá* coniuncta: *hothá beatus uir usq. n. sic impí* (gl. superioribus dictis; i. e. a verbis b. v. etc.) Ml. 15[c]. *otamind gombond* (a vertice meo usque ad plantam meam) Carm. Neoburg. ac saepius *otha*, *ótha* in finium descriptionibus Tir. 1. Tamen etiam cum *n* relativo (cf. p. 342): *huanerbermis biuth* (gl. ex illo tempore quo degebamus in Aegypto) Ml. 44r.

AR, AIR (nam, enim; praep. ad, pro, propter): *arciancc*, *arciric* (gl. quid enim?) Wb. 2[a]. Cr. 33[b]. *arnibiad rath dilgotho ... arisdígal manicomollnither side* (gl. lex enim iram operatur, Rom. 4, 15; i. e. nam non esset gratia remissionis; nam est vindicta, si non impletur haec) Wb. 2[c]. *ar is di lus bis forsnaib caircib dognither inchorcur buide* (nam de herba quae est in scopulis fit purpura badia) Tr. 4[a] (115). *airisdia docách isinchétne tuiste* (gl. primum quidem gratias ago deo meo, Rom. 1, 8; i. e. nam est deus cuivis in prima creatione) Wb. 1[a]. *air intestimni donucsum riam is do imthrenugud ón asind fetarlaici* (nam testimonia quae attulit antea, est ad confirmandum id e vetere testamento) Tr. 2[a] (39). *air is dí iohain intinscana side aisndis* (nam a Ioanne incipit hic expositionem) ibid. (40). *air ni rabae inspiurt nóib les intansin* (nam non fuit spiritus

sanctus cum eo tunc) Tr. 4ᵃ. Interdum respondens lat. *quod*, *quia*: *connách moidea nech arbed áarilliud nodnícad* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne quis glorietur, quod sit suum meritum quod se salvet) Wb. 2ᵇ. *isairi isindocbál cr. predchimme arni predcham arnindocbáil fanisin* (gl. non enim nosmet ipsos praedicamus sed Iesum Christum; i. e. ideo est gloria Christi quam praedicamus, quia non praedicamus nostram ipsorum gloriam) 15ᵇ. Eadem coniunctio cum maiore emphasi, quasi dictum sit *airi* (propterea): *combad air nobeth cum indiad archoibnius frisnacomacomlasa* (ut ideo sit *cum* in fine, propter affinitatem cum encliticis) Sg. 203ᵃ.

Eadem praepositio cum dat. pronominis demonstravi *inti* ARINDÍ, AIRINDÍ (pro eo quod, i. e. quia): *is airi asberthe emisarius don buc stóridiu .i. airindí asfóite fon díthrub* (propterea vocabatur emissarius hircus historicus, id est quia emittebatur in desertum) Tr. 4ᵃ. *ni arindí doronta︤siu anisiu* (gl. non ad vestram contemptionem dico; i. e. non quod feceritis vos hoc) Wb. 16ᵃ. Saepissime vero in codice Sg.: *érrethcha airindí asrenat frecrae dondimchomurc* (gl. relativa vel redditiva; i. e. redd. quia reddunt responsum interrogationi) 27ᵃ. *ni arindí bed leth ṅgotho nobed indibsem* (gl. semivocales plenam vocem non habent; i. e. non quod sit dimidium vocis in eis; pergitur latine post hibernica: sed quia plenam vocem non habent sicut vocales) 5ᵃ. *diairisin doratad foir anainmsin ... ní airindí rongenadsom isindlucsin* (gl. marginalis ad nomen Euripidis; i. e. ideo datum est ei hoc nomen, ... non quod natus esset illo loco) 31ᵃ. *ní arindí nombetis cid inbiucc. asbersem inmar. acht isarindí nad biat etir* (non quod sint quamvis raro, dicit ille adeo, sed quia non sunt omnino) 39ᵃ. Saepius in eodem codice 33ᵃ: *airindí atreba leiss adrad martis* (gl. Martius; i. e. quia est in eo adoratio Martis), *air indí atreba cæsorcuin* (gl. caesareus), et in aliis quibusdam exemplis supra (p. 353 sq.) allatis.

Congruunt cum hac iunctione ÍSINDI (in eo quod), haud multum diversa significatione: *isfollus isindí nachimrindarpaise* (apparet inde, quod me non reppulit) Wb. 5ᵃ. *issudíchnid isindí romíccsa* (est significatio eo quod me salvavit) 28ᵃ. *isdliged cæm andliged dogniat greic isindí nad derscaigi incomparit dihilib acheneúil fessin* (lex vero est ea lex quam faciunt Graeci, quod non differt comparativus a multis sui ipsius generis) Sg. 40ᵃ. *isindí asrubart tonstricula* (gl. ab eo, quod est tonsor, tonstrix fecit femininum, addita t, et ex eo deminutivum tonstricula) 138ᵃ. *isindí dosich apeccad forcách* (gl. spiritus vivificat) Wb. 15ᵃ. *isindí nadcreitid xpm. quem praedicat lex* (gl. per praevaricationem legis deum inhonoras) 1ᵈ. *isindí nád crette cr. am. rofiugrad irrúnaib recto* (gl. velamen in lectione veteris testamenti, 2. Cor. 3, 14; i. e. quia non credebatur Christus, sicut figuratus est in mysteriis legis) 15ᵃ. *isindí rondainmnigestar dia hondanmim art* [?] *ihs.* (gl. cuius memor; i. e. eo quod eum nominavit deus nomine sublimi Iesu) Ml. 17ᵇ. — et IARSINDÍ (postquam): *isfudumuin indrúnso icc indomuin iarsindí batir inricci dubáas huili* (est profundum hoc mysterium, salvatio mundi, postquam fuerunt digni morte omnes) Wb. 5ᶜ. *mane failid iarsindí ba moch riam* (postquam fuit mane antea) Ml. 21ᵃ.

ARAN (ut) similis est antecedentibus iunctio praepositionis cum pronomine relativo: *ishecen sainecoscc leosom ... aranepertar isdoimmarchor chóre dotíagat indfirso* (gl. scriptum est: quam speciosi pedes evangelizantium pacem, Rom.

10, 15; i. e. necessarius est proprius habitus eis, ... ut dicatur, ad negotiandam pacem tendunt hi viri) Wb. 5ᵃ. *isdobartinchosc arandernaid andogniamni* (est ad vestram institutionem, ut faciatis quod nos facimus) 16ᵃ. *arangaba cách desimrecht de .i. aratucid et aracomalnid cach maid* (gl. ut communicatio fideí tuae evidens fiat in agnitionem omnis boni in vobis, Philem. 6; i. e. ut sumat quivis exemplum inde, id est, ut intellegatis et compleatis omne bonum) 32ᵃ. *arasechemmar abésu som* (gl. et propter nos scriptum est; i. e. ut sequamur mores illius) 2ᵈ. *gigestesi dia linn arafulsam arfochidi* (gl. adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis; i. e. orabitis deum nobiscum, ut toleremus tribulationes nostras) 14ᶜ. *arascrúta cid forchana dohícc cáich* (gl. oportet episcopum esse amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, Tit. 1, 9; i. e. ut scrutetur, quid praecipiat ad salutem cuiusvis) 31ᵇ. Ante medias et nasales saepius ARIN (cf. pp. 5. 342), ut ante pron. inf. *-n*, *-d*, *-da*: *arinchomalnathar* (ut impleat eam, doctrinam) Wb. 31ᶜ. *arintaibrid di* (ut id detis ei, Phoebae sorori) 7ᵇ. *arindfessid* (ut id sciatis) 12ᵃ, vel ante formas verbi substantivi: *arimbad and furruimtis* (ut ibi aedificarent) Tir. 13. Nec raro ante utrasque consonas excusso *a* ARN, ARM (quare cum negatione *na* fit ARNÁ, cuius formae exempla infra inter negationes [n. 4] afferentur): *asbersom fris na torus arndacumcabat* (gl. aperientibus ad portas sermonem diregens; i. e. ut eas aperiant) Ml. 98. *arndomroibse fochricc* (gl. omnia sustinemus; i. e. ut sit mihi merces) Wb. 10ᵈ. *armbat buidich* (ut sint grati) 7ᵇ. *armbat irlamu de, armbat irlithiu de* (quo sint promptiores, oboedientiores) 22ᶜ. 22ᵈ. *armbad irlamu de donbúaith* (gl. qui in agone contendit ab omnibus se abstinet; i. e. quo sit promptior ad victoriam) 11ᵃ. *armtairismech in hiris* (ut sis constans in fide) 5ᵇ. *airndib múcnae 7 airndib ecmailt anétach 7 ambiad 7 andeug* (ut sit austerus et ut sit insolitus eorum vestitus et cibus et potus) Tr. 2ᵇ (71). Cf. formularum *arimp*, *arndip*, *airndip* (ut sit) exempla supra (p. 493 sq.) allata.

Interdum eadem constructio obtinet locum imperativi: *araroib saingné fornaib gnímaib inna preceptore* (esto proprius habitus in actionibus praeceptorum) Wb. 5ᵃ. *ished asbeirsom hic aratartar airmitiu féid donaib preceptorib .i. aracomalnither q. dunt.* (hoc dicit ille hic: afferatur reverentia praeceptoribus, id est, impleatur quod dicunt) 15ᵃ. *oadcúaid rúin ícce inchenéli dóine et andorigeni dia airriu demaid asber iarum dam arandath disom dimaith* (gl. obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione, Eph. 4, 1; i. e. postquam exposuit mysterium salutis generis hominum et id quod fecit deus propter eos boni, dicit postea etiam: estote de illo, de bono) 21ᵈ. *am. fongní cach ball dialailiu isinchorp arafogna talland cáich uanni dialailiu arammi óin chorp hí cr.* (sicut servit quodvis membrum alteri in corpore, serviat facultas cuiusvis e nobis alteri; nam sumus unum corpus in Christo) 12ᵃ. *am. ata cáinchumracig sid armba cháinchomraccachso* (gl. sectare pacem cum his qui invocant dominum de corde puro; i. e. sicut sunt benevoli hi, esto benevolus tu; *sid* in codice neglegentius pro *sidi*) 30ᵇ. Cf. supra *armtairismech*.

OL (quod, quia; praep. super) cum pronomine demonstrativo *suide*, *sodin* sequente nota relativa eundem sensum, quem *airindí*, profert in Sg.: *indinteriecht nad rann insce lagrecu ... atarimet comroirnich inna grec la ranna insce oldaide asrann insce la lait.* (interiectio quae non est pars orationis apud Grae-

cos, adnumerant eam erronei Graecorum ad partes orationis propterea quod est pars orationis apud Latinos) 26ᵇ. *olśodain assainreth doneuter* (gl. Gadir Salustius neutrum esse ostendit, accusativum nominativo similem ponens, Pr. 5, 3, 18; i. e. quia est proprium neutri) 65ᵃ. *graif foraib olśodain assainreth do rems.* (gravis in eis, quia hoc est proprium praep.) 213ᵃ. Idem sine demonstrativo pronomine, cum nota relationis subsequitur: *ol dunaircibed* (gl. quod erat inlatura sine dubio) Ml. 29ᶜ. *ol donecmaiṅg* (gl. quid autem? quod accidit inter tres vel plures, non tamen ad totum etc.? Pr. 3, 1, 5; i. e. quia accidit) Sg. 40ᵃ. *ol asrann* (gl. quod pars est: differt dictio a syllaba non solum quod syllaba pars est dictionis, sed etiam quod dictio dicendum aliquid habet, Pr. 2, 3, 14) 25ᵇ. *cid armad machdad anisin olatá lee dam aniṅgnadso* (gl. nec mirum cum etc., Pr. 9, 4, 25; i. e. quid quod sit mirum hoc, cum sit in eo, verbo, etiam hoc insolitum?) 167ᵃ. Praeterea in compluribus locis eiusdem codicis suprascribitur *ol* supra *quod*, si est i. q. *quia*. Idem coniunctioni *ma* praemissum: *olma duintaesiu* (gl. quod si transtuleris) Ml. 3ᵃ.

Inprimis memorabilis est formula *olisamein* (quia est sic, itaque; *amein* i. q. *amin*, p. 613?): *ismó rochéess cr. airi .i. báas olisamein léic uáit inna tuari nocari* (gl. noli cibo tuo fratrem perdere, pro quo Christus mortuus est, Rom. 14, 15; i. e. maius passus est Chr. pro eo, mortem, itaque sine a te cibos quos amas) Wb. 6ᶜ. *bid preceptóir cách and [olis]amein conicfedsi profetare* (erit praeceptor unusquisque tum, itaque poteritis pr.) 13ᵃ; amplificata: *olisamein attáa* (quia sic est) 32ᵃ.

Significationi praepositionis *ol* propior est coniunctio haec post comparativos, significans lat. *quam*, quae consuevit addere formas verbi substantivi *tá*: *isbec asmáo oldáusa* (gl. est parvo maior quam ego) Sg. 45ᵃ. *isáildiu ammag rogab súil oldósa* (est pulcrior locus quem cepit oculus quam ego), *issochrudiu láam oldósa olcoss* (est nobilior manus quam ego sum, quam pes) Wb. 12ᵃ. Frequentiores sunt formae relativae tertiae personae eiusdem verbi coalescentis cum coniunctione, sing. OLDAAS, plur. OLDATE. Exemplis supra allatis (pp. 275 sq. 489) addimus unum e cod. Ml.: *oldaas nermitnigthi feid* (gl. quam consecratione) 36r.

Saepius tamen pro hac combinatione idem ille codex exhibet INDAAS, in quibusdam locis *inda as* separatum distincte, in aliis tamen iunctum *indaas*, *indas*: *ised berat indheritic aslaigiu deacht maicc inda as deacht athar aris hoathir arróet macc cumachtae islaigiu dim intí arafoim inda as intí honerc[i nert] 7 is[laigiu] intí danaigther inda as intí nad danaigedar* (gloss. marg.: audent cui datum sit imperium et per hoc minorem unigenitum filium a parte deitatis accipere; i. e. hoc dicunt haeretici, esse minorem deitatem filii quam deitatem patris, nam a patre accepit filius potestatem; est minor ergo is qui accipit quam est is a quo habet vim, et est minor is qui donatur quam is qui non donatur) 17ᶜ. *asberat som aslaigiu deacht maicc inda asdeacht athar* (gl. contra haereticos) 24ᵈ. *air immou ruicim les mairchissechtae inda asdigal dothabair form* (gl. sum miserationis magis; i. e. nam magis indigeo indulgentiae erga me quam est vindicta danda mihi) 22ᶜ. *ni lugu immefolngi sonartai do neuch in cotlud indaas bidsuide garait no sessed etarlam* (gl. non minus quippe somno quam modica sessione laborantium recreatur uirtus) 47r. *indaas artomusnai .i.*

intomus inchumachtai fil lintni islaigiu son indaas chumachtai domachtae crist (gl. quam est nostra mensura; i. e. mensura potentiae, quae est nobis, minor est quam potentiae humanitatis Christi) 26ᵇ. *ni mesa indas talam fortiresi* (gl. vestra terra; i. e. non peior quam est terra vestrae regionis) 34ᵃ. Pluralis formae INDATE unum invenimus exemplum: *issoiriu indate idail* (gl. humana imago nobilitet; i. e. est nobilior quam sunt idola) Ml. 34r. Ceterum de vi praep. *in*, quae in his pro *ol* usurpata videri poterat, post comparativum positae cf. syntaxis. Hodierna particula hibernica post comparativum est *iona*, corrupta ex *inda*, *indas*.

Similis formulae, diversae tamen significatione, *adaas* exempla supra (p. 489) prolata sunt, quacum conferendum videri potest: *.i. adoasa* (gl. me: qui prior me erat) Tr. 1ᵃ.

SECH (praep. praeter, ultra) vim propriam magis servare videtur in uno exemplo: *sechisna scripturi* (praeterquam in scripturas) Ml. 3ᵃ. Plerumque tamen ad alium sensum transfertur, ut respondeat lat. *quatenus*, *siquidem*, *quoniam*: *sech is óen spirut fotdáli* (gl. datur alii sermo, alii gratia etc., secundum eundem spiritum; i. e. siquidem est unus spiritus qui id dispensat) Wb. 12ᵃ. *sechis intathir* (gl. benedictus dominus et pater domini nostri; i. e. quatenus est pater) 14ᵇ. *sechis hognimaib són* (gl. ut effectibus) Ml. 20ᶜ. *sech racualid asné* (gl. si illum audivistis; i. e. si quidem) Wb. 22ᵃ. *sech ba foirbthe a aires sidi* (gl. consenserunt ceteri Iudaei ita ut Barnabas duceretur ab eis, Gal. 2, 13; i. e. quatenus perfecta erat fides eius) 19ᵃ. *sechba huaisliu* (quoniam nobilior erat) Sg. 161ᵇ. *etir indobre. sechissí 7 rems.* (inter adverbium, quatenus est hoc, et praepositionem) 27ᵃ. *sech ni coimnactar arnamit son fortanbristisni* (gl. opprimi nequivimus; i. e. siquidem non potuerunt hostes nostri hoc ut infringerent nos) Ml. 44r. *sech nisnaerba[r]tar tm. acht is arindí rondageinset ho gnimaib* (gl. ut qualia agebant talia loqui viderentur) 29ᵃ. *sech ni thartsat som ní comtachtmarni* (gl. nulla mihi ecclesia communicavit in ratione dati et accepti nisi vos soli, Phil. 4, 15; i. e. quatenus non tribuerunt illi quidquam quod petivimus) Wb. 24ᵇ. Itaque coniunctum verbo substantivo *sechis* saepissime adhibetur explanationis causa: *sechis dondfírbrithemain són* (gl. cognitori aequissimo) Ml. 26ᶜ. *sechisnamenmana son* (gl. eorum sensus) 35ᶜ. *sechis mo chois air is inunn óin dicotét lessom. indacran[na] 7 in chos .i. don chomthururas no dindfrengabail* (gl. pedem posuit pro incursu sic alibi ait super Idumaeam extendam calceamentum meum id est ascendam; i. e. nimirum pedem meum, nam unum idemque illi calceamentum et pes, id est de incursu vel de ascensione) 118. *sechis comtherchomrac inna cenel fri testin fola* (gl. coitiones inter se gentium quibus ad belli praeparantur accinctum) 81. Item ante verba ipsa: *sechis agatar indhuili doini són file isintalam* (gl. timeat dominum omnis terra) 109. *sechis asnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere) 31ᶜ. *sechis ni consechmallad nech son* (gl. a malo vacare; i. e. quippe nemo devitabat hoc) 33ᶜ. *sechis forodamassa ón* (gl. expertus sum) 57r. *sechis dorigensat són* 16ᵈ. *sechis nocinned aimsir son* 17ᵈ. *sechis am. nongnetis ón gnim hinaithchi dorchi* 30ᵇ. *sechis cotammoscaigse isnaib slebib* 29ᶜ. *sechis comimmgabthae són* 27ᵇ. *sechisba trom foraib són cen tichtain dtáre fadesin* (gl. proprii soli habitatione gravarent) 34ᵈ. Forma coalitione cum verbo substantivo orta *sechib*, *sechip*, vel *sechi*, abiecto *b*, transfertur ad significationem lat. *quicunque*: *sechib grád imbether and* (qui-

cunque est gradus, in quo quis est) Wb. 10ᵃ. *sechiphé dán doberthar doneuch* (quodcunque est donum quod datur alicui) 13ᵃ. *adgenammar aséis sechiphé nodapredcha* (gl. non ignoramus cogitationes eius; i. e. novimus eius cogitationem, quicunque est qui eum praedicat) 14ᵈ. *sechibed dliged són* (quaecunque est lex haec) Sg. 181ᵃ. *sechié cretes tucfa runa* (quicunque credet, intelleget mysteria) Wb. 15ᵇ. *sechihed bás son imbás etarscartha coirp et anme et bás péne* (gl. novissima autem inimica destruetur mors, 1. Cor. 15, 26; i. e. quaecunque mors est haec, sive est mors separationis corporis et animae et [leg. *fa*, sive?] mors poenae) 13ᵇ. *sechihed rii aless arintaibrid di* (gl. assistatis ei, Phoebae sorori, in quocunque negotio vestri indiguerit) 7ᵇ. *sechitatné* (gl. quibuscunque) Cr. 35ᵈ. *sechié nondoirotiu̇s* 7 *arafoimtis intiu són* Ml. 28ᶜ. Addo formulas *sechidu* (gl. quoque; i. e. quocunque loco) Ml. 25ᵃ, et *sechichruth* (quomodocunque): *sechichruth dondrón* (gl. si quo modo ad aemulandum provocem, Rom. 11, 14). *saichicrud* (gl. dum omni modo) Wb. 5ᵇ. 23ᵇ.

AMAL, compendio scripturae plerumque notata AM. (ut, sicut), e praepositione (p. 657, quae ipsa prodiit e subst. *samail*, similitudo, instar, cf. adv. *samlid*, ita, p. 610, et adi. *cosmil*, similis, subst. *cosmilius*, similitudo, *intamail* = *ints.*, imitatio) fit coniunctio, addita postea nota relationis: *am. mbis tegdis fás inmedón* 7 *scópthe* (sicut est domus vacua intus et scopata) Tr. 1ᵃ. *am. nondubcairimse carad cách*... (ut ego amo vos, amet etc.), *am. rondobcarsamni* (ut nos amavimus vos; *no-n-d.*, *ro-n-d.*, cf. p. 328) Wb. 23ᶜ. 25ᵃ. *am. asndonberat asmberamni* (gl. sicut aiunt nos quidam dicere) 2ᵃ. *am. nguidess athir amacc. robgadammarni* (gl. tamquam pater filios suos deprecantes vos, 1. Thess. 2, 12; i. e. ut rogat pater filium suum, nos rogavimus vos) 24ᵈ. *am. fongníter ídil sic fogníther donaib ánib* (ut servitur idolis, sic servitur divitiis) 27ᵇ. *am. gnís tra cr... issamlid dam gníith demun* (ut facit ergo Christus, ita etiam facit daemon) 21ᵇ. *am. asdomaccaib* (gl. tanquam filiis dico) 16ᵃ. *am. bith dochonsain am. asndi* (gl. quasi consonanti; i. e. acsi esset consona, ut est ea) Sg. 9ᵃ. *am. as reid* 7 *as cobsud indrói doglennar dosuidiu sic ba cobsud indré ingaibthe cech salm* (ut est plana et firma via quae purgatur ad hoc, sic erat firmum spatium in quo canebatur omnis psalmus) Ml. 54r. *am. romboi ingnae cáich issamlid rosnainmgestar som* (gl. cupiditate dictorum suorum) 26ᵃ. *am. bemmis fordiucailsi* (gl. velut absorpti, acsi essemus) 50r. *is dæ intsoilse am. asndæ inna dorche* (dei est lux sicut dei sunt tenebrae) 26r. *am. loiscde* (gl. concremant) 23r. *am. rundfitir dia* (ut ea scit deus) 26r. *am. is tri accomol nildule conterisedar indomon* (sicut coniunctione multorum elementorum confirmatur mundus) 6r. *am. dungniatsidi* (ut faciunt hae, aspides) Tr. 11. *am. forcantar cathchomnidi ho sacardd hi tos[u]ch* 7 *nbaithsetar* 7 *am. noingter iarum ho epscop* (sicut instituuntur catechumeni a sacerdote initio et baptizantur et sicut unguntur postea ab episcopo) Tr. 2ᵃ. *am. foraitbi intsarra thall* (ut risit Sara illa) Tr. 62. Etiam de tempore: *am. immindráitset* (ut collocuti sunt de eo) Tir. 11. Scriptio plena in his locis codicis Wb.: *ceded tra fodeud amal foruigensid do peccad fognid do fírinni et beded noibde* (gl. sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiae in sanctificationem, Rom. 6, 19; i. e. sicut servivistis peccato, servite iustitiae) 3ᵇ. *amal isilóu bad sochrud arnimthecht* (gl. sicut in

die honeste ambulemus) 6ᵃ. *amal donuic testimni ó altorib innan ídol dothaidbsiu indœ infolngithi* (gl. iis qui sine lege erant, tamquam sine lege essem, factus sum, 1. Cor. 9, 21; i. e. ut attulit testimonia ex altaribus idolorum ad demonstrationem dei ignoti; sequitur glossa latina: *ueri dei ut dixit uidi aram in quo scriptum erat ignoto deo*) 10ᵈ. *isamal bid fri cr. frisorthe* (gl. in Christo peccatis percutientes conscientiam infirmam, 1. Cor. 8, 12; i. e. est idem acsi contra Christum peccetis) 10ᵉ. In eodem codice notat altera manus rarior: *amail* (gl. prout potestis), *amail ata* (gl. ut corpora sua, viri debent diligere uxores suas; i. e. acsi essent) 21ᶜ. 22ᶜ. In Ml.: *amalbid innagniadu* (gl. operariorum) 43r. In Sg.: *inna olcsa amal nibed .ad. and* (gl. additionis quoque, est praepositio ad, ut ad haec mala, Pr. 14, 3, 24; i. e. haec mala, acsi non esset *ad* hic) 217ᵃ. Adde e L. H.: *amalroanacht dauid* (ut salvavit Davidem), *amalfoedes in[n]aingel* (ut misit angelum), *amalsoeras ionas* (ut servavit Ionam) Colm. h. 30. 33. 37.

CO, CON duplicis sensus, significans aut lat. *ut* aut *donec* (cf. praep. *co* cum acc.).

Simplici forma redditur lat. *ut* (*quod*): *coimmánad* (gl. ut delegaret) Cr. 39ᵈ. *co itirdibither* (gl. ut perimatur) Tr. 4ᵇ. *coeterceria* (ut interpretetur) Wb. 12ᶜ. *coarmentar féid* (gl. ut ... revereatur) 31ᶜ. *coarlégthar* (gl. ut legatur) 25ᶜ. *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) 5ᵇ. *coasagnoither* (ut intellegatur) Sg. 180ᵇ. *coasmecnugursa* (gl. ut eradicem) Ml. 2ᵃ. *coarfemat* (gl. ut excipiant) 15ᵈ. *cochonerchloatar* (gl. ut per multos gratiae agantur) Wb. 14ᶜ. *cochutrummaigidir* (gl. exaequet) Ml. 25ᶜ. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret) 18ᵃ. *cododonat* (gl. ut consolentur) Wb. 26ᵈ. *coduaircemni* (gl. ut adferamus exemplum) Ml. 35ᵇ. *codufobath* (gl. incideret), *codufobither* (gl. ut succidatur) 2ᵃ. 35ᶜ. *cobeid .i. combad andedesin ... .i. combad sain* (gl. ut sit apud me est et non) Wb. 14ᶜ. Cum negatione: *coni airmed* (gl. ne reputaret) Ml. 98. 7 *coni diruidigther .i. coni starscarthar on* (gl. ut non separetur os ab opere et opus non derivetur ab ore) Tr. 2ᵃ (37). *conicloitis geinti tairchital cr.* (non audivisse gentes praedictionem Christi) Wb. 5ᶜ. *conafitir nech diœcnib indomuin* (gl. sapientia quae abscondita est; i. e. ut nesciat quis e sapientibus mundi) 8ᵇ. *connách moidea nech* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne glorietur quisquam) 2ᵇ. Cum particulis *ro, no*: *cororélam rúna* (ut patefaciamus mysteria) Wb. 27ᶜ. *conoirladigthe* (gl. ut oboediatis) 3ᵇ; cf. exempla supra (p. 417) allata. Saepius tamen hic quoque adhibetur forma aucta *con* (plerumque compendio scripturae ɔ), quam interdum vocali elisa e *cono* ortam esse putaveris, ut in his: *ɔfessid* (ut sciatis; paulo ante: *cofesid*) Wb. 27ᶜ. *ɔfestar* (ut sciat) 28ᵈ. *confessatar* (ut sciant) 26ᵈ; atque in omnibus exemplis formulae *ni con* (non quod), quae vid. infra (cap. 4. I. A.). In aliis vero relativum potius inesse videtur, ut *cocarad* (ut amaret) Ml. 14ᶜ. *cocomalnammar* (ut impleamus), *comman* (ut simus) Wb. 31ᶜ, vel in formis compositis: *conidbarat acorpu* (gl. tradidit illos deus in immunditiam, ut contumeliis afficerent corpora sua; i. e. ut immolarent c. s.) Wb. 1ᵇ. *condib tri anuile ṁbethaid ón* (ut sit per omnem eorum vitam hoc) Tr. 2ᵇ (71). De iunctis *conro*, *corro*, et de forma *cond* in *condib*, *condid* (ut sit), *condumfel* (ut sim) supra dictum est (pp. 328. 414. 493).

Ampliore semper forma significatur lat. *donec*: *corricci se .i. conricci innaimsir hitaam* (gl. usque adhuc; i. e. donec attingit hoc, donec attingit tempus quo

sumus) Wb. 9ᵃ. *conricci inso béssi indepscuip* (hactenus mores episcopi) 31ᵇ. *conrici andechur feil ettarru* (gl. usque ad divisionem animae ac spiritus) 33ᵇ. *ni taibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* (noli dare gradum cuiquam, donec sciatur eius dignitas ad hunc gradum) 29ᵃ. *niib finn combi mescc* (gl. oportet episcopum non esse vinolentum) 28ᵇ. *isbés ·t· dosom anisiu cosc innamban itossug et atabairt fochumacte na feir armbat irlamu de indfir fochumacte dœi combi iarum coscitir indfir et doairbertar foréir dœ* (est moris igitur illi hoc, castigare mulieres primum et dare eas sub potestatem virorum, quo sint promptiores viri sub potestatem dei, donec postea castigantur viri et subiciuntur voluntati dei) 22ᶜ. *coti irchre* (donec venit interitus) 26ᵃ. *nipo irgnae contanic lex* (gl. peccatum non imputabatur cum lex non esset; i. e. non fuit cognitio, donec venit lex) 3ᵃ. *ropo infolngithe irrúnaib ... oidrofoilsigsetar apstil doib* (fuit absconditum in mysteriis, donec id manifestaverunt apostoli eis) 21ᶜ. *irrúnaib deachte condatuárgabusa gentibus* (gl. mysterium quod absconditum fuit; i. e. in mysteriis deitatis donec id protuli g.) 26ᵈ. *robói aimser nadrochreitsid condubtanicc mis. di.* (gl. aliquando et vos non credidistis deo; i. e. fuit tempus quo non credidistis, donec venit vobis misericordia dei) 5ᵉ. Forma *condid* hic quoque: *condid tanicc fessin* (donec venit ipse) Wb. 12ᵇ.

LASE (rectius *lasse*, cum; *la se*, apud hoc), fit coniunctio temporalis nota relationis sequente: *lase asmbiur* (gl. dicendo, i. e. cum dico) Sg. 29ᵇ. *lasse gabas immbi* (gl. cum induerit) Wb. 13ᵈ. *lase conrothinoll* (gl. colligendo; cf. subst. *comthinól*, collectio, Sg.) Sg. 66ᵇ. *lase cocéitbani* (gl. eadem agis mala voluntate, qui iudicas; i. e. cum consentis) Wb. 1ᵉ. *lasse nadraimse* (gl. adorando) Ml. 57r. *lase dorolaig* (gl. remittendo reatum; i. e. cum remisit) 42r. *lasse dusente* (gl. cum persequebatur, a filiis suis) 19r.

RESIU (antequam) cum coniunctivo vel formis secundariis: *dofoidid illei resiu rissa* (deducite huc, antequam veniam ego) Wb. 14ᵃ. *rofinnatar apecthe rosiu docói grád forru* (sciuntur eorum peccata, antequam defertur gradus iis) 29ᵃ. *molid et álgenigid resiu rocúrsacha* (laudat et mitigat, antequam vituperat) 4ᵃ. *crenas tiir diachlaind cid risiu robœ cland les* (qui emit agrum proli suae, etiam antequam sit ei proles) 29ᵈ. *tairchechuin resiu forchuimsed* (praedixit antequam eveniret) 4ᵈ.

II. Coniunctiones britannicae.

1. Coniunctiones primitivae, quarum numerum explent quaedam verbi substantivi formae, sunt praeter copulativas disiunctivae, adversativae, condicionales, causales, concessivae, comparativae.

a. Cambr. AC, HEUIT (et, etiam). *Ac* (et; proprie *ach*, cf. hib. *ac-us*, pp. 151. 673) ante vocales atque saepius ante liquidas (ante *n* semper) et medias, ante quas fere est A (*ha* in vetustioribus codicibus, p. 118) sicut ante tenues quae aspirantur. Exempla vetustiora: *o caitoir hac or achmonou* (gl. pube inguinibusque) gl. Ox. 41ᵇ. *douceint torth ha maharuin in irham . ha duceint torth in irgaem. ha huch. ha douceint manudenn* (quadraginta panes et vervex aestate, et quadraginta panes hieme, et porcus et quadraginta disci bu-

tyri; cf. p. 320), *mormarch. tutnred + harodes eltguhebrie* (Mormarch, Tutnerth testes. et dedit Eltguobrius) Cod. Lichf. (App. L. Land. pp. 272. 273). *bryeint eccluys Teliau o Lanntaf a rodes breenhined hinn ha thouyssogion cymry yn trycyguydaul dy eccluys Teliau hac dir escip oll gueti ef* (privilegium ecclesiae Teliavi Landavensis, et dederunt reges hoc et principes Cambrorum in perpetuum ecclesiae Teliavi et omnibus episcopis post eum) Priv. Land. (L. Land. p. 113). *rac brennin a rac paup* (coram rege et coram quovis), *dy escop Teliau hac dy gur hac dy guas* (episcopo Teliavi et eius homini et puero; mox: *dy escop Teliau ha dy gur ha dy guas*) ibid. Exempla e Mab.: *Arthur ydoed yn eisted diwarnawt yny ystauell. ac ygyt ac ef owein..achynon.. achei..agwenhwyuar* (A. sedebat aliquando in cubiculo suo, et una cum eo O. et C. et C. et G.) 1, 1. *apharth ar gaer ydeuthum. ac nachaf y gwelwn deu was* (et ad castrum veni, et ecce, videbam duos pueros) 1, 3. *ac aryant oed y bwrd. abliant oed lieineu y bwrd. ac nyt oed un llestyr.. namyn eur* (et argentea erat mensa, et tegmen erat lineum mensae, nec ullum vas erat nisi aureum) 1, 5.

Cum pronominibus possessivis et cum articulo eadem particula transit in formas *am, ath, ai, ae, ar* etc.: *vymarch am arueu* (equus meus et arma mea), *ry march ath arueu ditheu* (equus meus et arma tua) Mab. 1, 267. 2, 16. *i tutbulc hai cenetl* (in T. et eius genus) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 271). *brennhin morcanhuc hay gur hay guas* (rex Morcantiae et eius homo et eius puer) Priv. Land. (L. Land. p. 113). *gwenhwyuar ae llawuorynyon* (G. et eius puellae manu operantes) Mab. 1, 1. *y pedeir gwraged ar hugeint ae meirch ae dillat* (viginti quattuor mulieres earumque equi et vestes) 1, 37. *y bwyt ar llyn* (cibus et potus), *y nef ar dayar* (caelum et terra) 1, 5. 8.

Particula *ac, a* interdum, ut est diversae significationis, ita diversae originis videri potest ut in his: *am nat wyt ynenryded dyn a wedo wrthaw ymdidan amharglwydi* (quia non es homo tam honestus, quem deceat colloqui cum domino meo), *nyt wyt vn enryded di ac y dylyych ymdidan am arglwydi* (non es tam honestus, ut debeas colloqui cum domino meo) Mab. 2, 10. 11. Item post adiectiva cum *cy-, cyn-* composita, quae supra (pp. 204. 300) memoravimus; vel post *mor*, quae est rarior constructio: *ymadrawd mor warthaedic a hwnnw* (sermo tam contumeliosus quam iste) 1, 11. *peth mor aghywir ahynny* (aliquid tam inhonestum quam hoc) 1, 19. *am erchi arch mor drahaus y vrenhined aieirll a barwneit a dyuot y wrhau yth arglwyd di* (quia petis petitionem tam arrogantem a regibus et comitibus et baronibus quam ut veniant iuratum in verba domini tui) 1, 277. *nyweleis dyn eiryoet a golwc mor athrugar edrych arnaw ac ef* (nunquam vidi hominem tam misera specie ad videndum quam eum) 2, 23. *peth mor uan as rei hynny* (res tam exiguae quam hae) 2, 231. *ygedymdeithas mor difleis a hynny* (sodalitatem tam imperturbatam quam hanc) 3, 145. *rac welet gwr kyfurd athi yndiuetha pryf mor dielw ahwnnw* (ne videam virum tam nobilem quam te destruentem animal tam deforme quam hoc) 3, 159. *amgyflafan mor anwedus ac awnaethoed* (propter facinus tam turpe quam quod commiserat) 3, 29.* Cum omnibus tamen his conferendus est latinus dicendi modus: *aeque honestus ac.*

* Eadem particula *mor*, conferenda corn. *mar* (p. 200), praemissa adiectivis non sequente *ac*: *mor dost yw* (adeo acerbum est), *mor dyrys yw* (adeo dura est, tellus) Mab. 2, 219. 222. *agwle-*

In aliis exemplis particula *a*, *ac* adversativa videri potest et eiusdem originis atque hib. *act* (sed), praesertim cum interdum maneat *ac* ante consonas destitutas in Mab.: *ni aymdidanem a thi ony bei lesteir ar dy vwyt. ac weithon ni aymdidanwn a thi* (nos collocuti essemus tecum, si non fuisset impedimento tibi edenti; nunc autem colloquemur tecum) 1, 5. *nyt o gyuoetheu yn vwyaf yd ymborthei efrawc. namyn o twrneimeint... ac ual y mae mynych ... ef alas* (non de gubernando maxime curavit E., tantum de torneamentis, sed ut fit saepe,.. occisus est) 1, 235. *kyfarch gwell awneuthum idaw. ac rac dahet ywybod ef. kynt y kyuarchawd ef well ymi. no miui idaw ef* (salutare paravi eum, sed propter urbanitatem prius salutavit ipse me, quam ego eum) 1, 4. *ac ef agadarnhaei ygwennwynei ydwfyr hwnnw genedyl ycorannyeit. ac na ladei. ac nat eidiganei neb oegenedyl ehun* (et affirmabat ipse, venenaturam aquam illam genus pygmaeorum, sed non perdituram nec laesuram quemquam ex eius ipsius genere) 3, 301. Veruntamen in his nihil inesse nisi simplicem structuram copulativam, inde apparet, quod est etiam aspiratio, non destitutio tenuium, atque interdum aliter versa significatio: *drwc yw dy anyan. achanys* ... (malus est sermo tuus, sed quia etc.) Mab. 1, 19. *ti ageffy nawd heb y gereint. ac ny bu da dy wybot. ac ny buost gyuartal. gan dy uot yn gedymdeith. ac nat elych ymherbyn yr eilweith. ac o chlywy ouut arnaf y achubeit ohonat* (tu habebis veniam, inquit G., quamquam non fuit bona urbanitas tua nec fuisti comis, si eris in comitatu nec ibis contra me iterum, sed, si audieris periculum de me, adiuvabor a te) 2, 51. 52. *mi arodaf y carcharawr itti ac ny darparysswn y rodi y neb* (ego dabo captivum tibi, quamquam non cogitaveram eum dare cuiquam) 2, 231.

Particula eadem copulat bis vel saepius posita, discernenda a particula disiunctiva *ac*, cuius exempla infra proferentur.

AC—AC, A—A (et—et, tam—quam): *ygwassanaeth goreu aallwyfi mi ae gwnaf ac idaw ac y uarch* (ministerium optimum quod potero faciam et ipsi et eius equo) Mab. 2, 13. *dygwydaw awnaethpwyt yna agwyr achwn arnaw* (incurrere iussi tunc tam viri quam canes in eum, aprum) 2, 244. Cum pronomine possessivo 3. pers. *ae—ae*: *naw gwidon eneit yssyd yma o widonot kae[r]loyw. ae tat ae mam gyt ac wynt* (novem striges, carissime, sunt hic e strigibus Calevensibus, earumque et pater et mater una cum eis) 1, 256. Per pleonasmum *ae—ac ae*: *agouyn aoruc idi ae hihi oed ... yn dodi ydanaw ymadaw ae lwyth ac ae niuer* (et quaerere ex ea, num ipsa eum iussisset deserere tam populum suum quam exercitum) 2, 34.

Cornica et aremorica coniunctio copulativa eodem fere modo tractatur quo cambrica, nisi quod intactae manent tenues sequentes.

Corn. HAG, HA: *ha ȝoȝo y tysquethas owr hag arghans gwels ha gweth ha kymmys yn bys es vas* (et ei monstravit aurum et argentum, gramen et arbores et quidquid in mundo est bonum) P. 16, 2. 3. *seuell ha cothe* (stare et

---

dychu ohonaw yno mor lwydyannus (et regnari ab eo ibi tam prospere) 3, 16. *achymryt kewilyd aoruc mor hagr oed y delw aoed arnaw* (et capere pudorem coepit, quam turpis esset species, quae erat in ipso) 1, 28. *ac eres yw gennyf mor deissyuyt ydwyt yn mynet* (et miror, quam repente proficiscaris) 2, 36. Atque interiectionis loco: *mor tru* (gl. eheu, i. e. quam miserum!), *mor liaus* (gl. quam multos) Ox. 39ª. *mor truan* (quam miserum!) CN. carm. 1.

cadere) 22, 3. *myns vs omma cuntullys pur apert y ret flamyas ha te ger vyth ny gewsys* (quicunque hic congregati sunt, apertissime te accusarunt, sed tu verbum nullum dixisti) 92, 2. 3.

Cum pronomine possessivo et articulo coalescens: *ȝe worȝaff ve ham la[h]ys* (de me et legibus meis, quaeris) P. 80, 1. *ham gallus y vos grontijs ȝoȝo* (et potestatem meam ei tradi) 113, 4. *ow la[h]ys haw lavarow suel a vynna y clewas* (leges meas et sermones meos, quisquis volebat ea audire) 79, 2. *me re welas yto venions had laȝe* (vidi venire ultionem et te occidere) 123, 4. *y coth thys gorȝyc ȝe ȝu hay hanow* (decet te venerari deum tuum et eius nomen) 17, 2. *han grous a ve drehevys... han pen golas delyffrys* (et crux erecta est et pars infima demissa) 184, 1. 2.

Comparativi loquendi modi cambrici vestigium cornicum extat in formulis *kepar ha* (pariter, aeque ac), post quam ante formas verborum insuper additur particula *del* vel *pan*, et *kettoth ha* (simulatque): *kepar ha dev* (aeque ac deus), *kepar hay on* (sicut agnum), *kepar ha my* (pariter ac me) O. 290. 894. 2350. *kepar ha kuen* (sicut canes), *kepar ha me* (aeque atque ego) R. 172. 1076. *kepar hag ef* (sicut ille) D. 2900. *kepar ha te* (aeque ac tu) P. 172, 3. *kepar ha del leverys* (sicut locutus sum) D. 2690. *gweskis yn arvow kepar ha del ens ȝen gas* (armati pariter atque ibant ad bellum) P. 64, 2. *kepar ha del wovyny* (aeque ac poscebat) 39, 3. *kepar ha del veua ve*, *kepar ha pan veue vy* (pariter acsi essem ego) 74, 4. D. 1173. *kepar ha pan ve hegar* (pariter acsi esset amicus) P. 40, 3. *kettoth han gèr*, *kettoth an ger*, *ketoth han ger*, *kettuth han ger* (simulac verbum, simulac dictum est) R. 1970. O. 1908. 2272. R. 1598. Contra post *mar* (= cambr. *mor*) nunquam sequitur haec particula.

Arem. HAC, HA: *da monet... cuff hac vhel eguit quelen laesen doe hac e gourhemen* (ire ad praecipiendam comiter et humiliter legem dei et eius mandatum) Buh. 12, 10. 11. *bez car hac aparchant* (esto carus et placidus) 70, 16. *donet a duy bras ha bihan* (venturae sunt magnae et parvae, ferae) 32, 16. Significationis adversativae exemplum: *pardonit diff hac nen griff quet rac din nedoff* (ignoscite mihi, sed non faciam id, quia non sum dignus) 188, 4. Hodie quoque *hag*, *ha*.

Cum articulo modo iungitur, modo separatur: *me compso dich scler an merit hac an profit* (dicam vobis clare meritum et utilitatem) Buh. 20, 1. *lesel aour hac argant han hol paramantou* (relinquere aurum et argentum et omnes apparatus) 26, 3. *setu reson han guirionez* (ecce ratio et veritas) 78, 6. Cum pronomine possessivo coalescens: *da doen ma caffou ham souzan* (ad ferendos maerores meos et curam meam) 52, 17. *da fry haz diou gen* (nasus tuus et genae tuae) MJ. 80a.

Eadem bis vel saepius posita: *a griff certen ha noz ha dez* (faciam certe tam nocte quam die) Buh. 182, 10. *setu lesel... ha mam ha tat ha pep stat relatet hac hoz querent* (oportet relinquere tam matrem quam patrem, tam quemvis familiarem quam cognatos vestros) 26, 4. 5. *ha me ham re* (et ego et homines mei) MJ. 215b.

Heuit (etiam, item; cf. hib. *emith?*) coniunctio cambricae propria, suppletur corn. formula *yn weth* (simul), arem. *evez*, *ivez*.

Cambrica exempla: *ay arueu heuyt* (et eius arma quoque) Leg. 1, 5, 5. *ac*

enryuedodeu ereill heuyt aweleist yno (et miracula alia quoque vidisti ibi) Mab. 1, 283. *awrda heb hitheu llad yr undyn mwyaf agereis ... llad y gwr mwyaf a garwn heb hi heuyt* (vir nobilis, inquit illa, occisio unici viri quem amavi maxime ... occisio viri quem maxime amabam, inquit haec quoque) 2, 58. Hod. *hefyd.*

Cornica formula frequens YN WETH (*yn weyth*): *hag yn y leff ʒyghow yn weth gwelen wyn a ve gorris* (et in dextra eius manu item virga alba posita est) P. 136, 4. *y ʒeth vn marrek ʒy ben hag arall ʒy dreys yn weth* (ivit unus miles ad caput eius, et alius ad eius pedes item) 242, 2. *arluth an bys ha nef yn weth* (domine mundi et caeli quoque) D. 290. *map dev os ha den yn weyth* (filius dei es et homo item) D. 278. Idem fere significatur adverbiis compositis *magata* (germ. ebensowohl): *den ha best magata* (homo et bestia pariter) O. 995. *war the pen ... ha war the treys magata* (super caput tuum et super pedes tuos pariter) D. 488; vel *kepar, kyffris, kekyffris*: *ol en da han drok kepar* (omne bonum et malum item) P. 24, 4. *mab du ha den yw kyffris* (filius dei et homo est simul) 8, 4. *palm ha floris kekyffris* (palmae et flores simul) 29, 4.

Aremorica forma YVEZ (*evez*) respondens cornicae: *yvez* ('etiam') Cath. *salv ez vech yvez asezet* (modo etiam considatis) MJ. 7b. *guell eu deoch yvez asezaf* (melius est vobis etiam ut considatis) 7ᵃ. *me yelo euez mar bez ret* (ibo ipsa quoque, si necesse erit) Buh. 58, 13. *gant carantez euez ha gant fez don* (cum amore etiam et cum fide intima) 64, 16. *a vez* (id.): *ha me a vez* (et ego item) MJ. 203b. Hod. *ivez, ivé,* ven. *ec'hue.*

b. NAC, NA (neque), negativa particula plerumque, eadem formarum differentia qua coniunctio copulativa, interdum etsi rarius cambrice adhibetur sensu disiunctivo (aut, sive): *yr neb y delei hwnnw attaw yny helua ... na marchawc naphedestyr ydel idaw* (ad quem venerit ille, cervus, in eius statione, sive erit eques sive pedes ad quem veniet) Mab. 2, 7. Alias negativa est sententia: *yr awelych nac yr aglywych arnafi. nac ymchoeldi dracheuyn* (propter id quod videris aut quod audieris de me, noli reverti) 2, 36.

Cornica et aremorica dialecti concordant sicut in coniunctione copulativa.

Corn. NAG, NA vix praeter sententiam negativam: *mestry vyth te ny vea war[n]aff ve drok vyth na da ken onan ʒys nan rolla* (potestatem nullam haberes in me, malam unquam aut bonam nisi alius quis tibi eam dedisset) P. 145, 2.

Arem. NAC, NAG, NA etiam extra sententiam negativam, cuius sunt haec exempla: *muyguet den az disquiblyen na nep keny* (magis quam homo e discipulis tuis aut quisquam) MJ. 57b. *hep fri na laguat* (sine naso aut oculo) Buh. 106, 12, usurpatur in interrogatione vel condicione: *aour nac argant mar deux gantaff* (aurum vel argentum sitne cum eo, inquiram) 10, 20. *a te so claff nac auaffet* (esne tu aegrotus vel perturbatus?) 56, 7. *mar be profit na merit glan* (si sit meritum vel commodum certe) 16, 22. Quin interdum transferri fere videtur in significationem coniunctionis *hac*, ut in iis quae cum emphasi quadam dicuntur: *na perac hoaz voe dit lazaf* (et quare porro fuit tibi interficiendus?) MJ. 150b;* ac saepissime sequente adverbio *mar*: *nac eu mar fier*

* Sicut hodie interrogationibus quibusdam et exclamationibus modo *hag* modo *nag* praemittitur e dialecti varietate.

(et est tam superbus, quantumvis sit superbus) 3a. *nac ouf mar son* (quamvis robustus sim) 132b. *nac oa mar certen* (quamvis certus esset) 79a. *nag oa mar calet* (quamvis durus esset) 158b; cf. *nac euitse* ('nihilominus') Cath. Eadem fortasse cum articulo coalescens: *setu vn feunteun eyennet an caezraf nan netaf, caffet* (ecce fons qui scatuit formosissimus et nitidissimus qui inveniri poterat nisi leg. *han?*) Buh. 100, 16.

Propria coniunctio disiunctiva cambrica est NEU: *ac enat llys neu ac arall* (cum iudice curiae vel cum alio) Leg. 1, 11, 18. *duw nadolic neu duw pasc* (die nataliciorum vel die paschatis) Mab. 1, 4. *nyt oed un llestyr namyn eur neu aryant neu vueli* (non erat unum vas nisi aureum vel argenteum vel e cornu bubali) 1, 5.

Repetitae tamen huius coniunctionis loco saepius adhibetur interrogativa AE — AE (aut — aut; cf. hib. *imb — imb*): *y kaffwyf y arueu ae eu benffic ac ar wystyl* (sumam eius arma aut mutuata aut pro pignore) Mab. 2, 11. *tebic yw gennyf nadoeth ywrthunt heb lad ae rei onadunt ae kwbyl* (persuasum est mihi, eum non abisse ab eis, ut non occideret aut aliquos ex eis aut omnes) 2, 58. *dy elhwng ae yr eur ae yr aryant ae yr golut pressennawl* ... (liberatio tua aut auro aut argento aut dono pretioso etc.; cf. p. 670) 2, 234.

Ceterae dialecti propriam eiusdem significationis particulam, qua carent, supplent formis verbi substantivi (cf. hib. *fa*, *ba*): corn. PO, BO, PI, arem. PE.

Cornica exempla: *may fes leȝys bo delyffris* (ut occidaris aut libereris) P. 144, 4. *beva den yonk bo den coth* (sive est ille homo iuvenis sive homo senex) 175 3. Primitiva huius particulae vis et origo apparet, ubi duplicatur vel multiplicatur: *pe nyle an dus a vyth delyffris po cryst ... po barabas* (uter hominum liberabitur, Chr. an B.?) P. 125, 3. 4. *ȝoȝo kymmys vs ordnys bo clevas bo peth kescar bo dre breson presonys* (quidquid ei ordinatum est, sive morbus est sive paupertas, sive per captivitatem incarceratur) 24, 3.

In Voc. idem significatur forma *pi*: *goscor pi teilu* (familia) 7ᵃ. *leu pi obil* (clavus) 7ᵃ. *pengugh grec pi pellistker* (mastruga) 9ᵇ. Item fere in Dr.: *heb cowyth py cowethes* (sine socio aut socia) O. 95. *kyn fe myghtern py emprour* (etsi esset rex vel imperator) O. 2053.

Aremorica: *pe* ('vel, seu, an, aut, ve'), *qui pe quies* ('canis') Cath. *monet assur beden cure pe vn re a ve dereat* (ire certo ad curatum vel aliquem esset conveniens) Buh. 138, 3. *na paiur quet pe mez laedo* (ne periuraveris, aut ego te diffamabo) 172, 4. *pe ez vent glan en poan manet* (aut in poena mere mansissent) MJ. 23b.

Duplex vel multiplex eadem particula: *me carhe gouzout quet goude pe me be ma tra pe nam be pe coll an tra se mar be ret* (velim scire postea, utrum habiturus sum rem meam, an non habeam, an iactura huius rei necessaria sit) Buh. 170, 18 sqq.

c. Significatione differt forma cambrica, respondens aremoricae, PEI (si), coniunctio condicionalis frequentissima: *ryued oed gennyfi pei gwypei ef uot ar y uorwyn hynny na delei y hamdiffyn. aphei mynnewch chwi vyvi drostaw ef. mivi aawn y chwi* (mirum erat mihi, si sciret ipse, eques, imminere puellae hoc, quod non iret ad eam liberandam, sed si accipiatis me illius loco, ego eam contra vos) Mab. 1, 35. *pei nam goganewch ... mi a gyskwn* (si non irri-

deatis mihi, ego dormiam) 1, 2. *dywedut wrthyf. bei na thybyckwn ... mi auanagwn itt* (dicere mihi: si non cogitarem,.. ego monstrarem tibi) 1, 5. Atque repetito ipso verbo substantivo *pei na bei* (si non esset): *pei na bei wrthunn gennyf ... mi abarwn* (si non esset incongruum mihi, ego facerem), *pei na bei o garyat arnat ti ny bydwn yma* (si non esset amore tui, non essem hic) Mab. 1, 18. 255. *nyt oed gyfyg gennyf ymlad athidi bei na bei yr anifeil gyt athi* (non erat mihi difficultas, concurrere tecum, si non esset animal tecum) 1, 34.

Cornica et aremorica coniunctio condicionalis est MAR, post quam consonae servantur, provehuntur, intromittuntur secundum leges supra (pp. 190. 549 sqq.) propositas. Pro eadem non modo composita corn. MARA (de qua vid. infra) easdem leges sequens adhibetur, sed etiam arem. MA, MAZ, raro corn. MA. Vix tamen ab his formis separare licebit corn. MAY, MA (*mayth, math* p. 201) et arem. MAZ, MA, quamquam differunt potestate relativa (p. 393) nec non transferuntur ad significationem lat. *ut*.

Cornica exempla: *marsos mab du ... an veyn ma gura bara ȝis* (si es filius dei, hos lapides fac panem tibi) P. 11, 3. *ow honore mar mynneth* (cod. *mynnyth*; me honorare si vis, faciam te magnum dominnm) 16, 4. *leuerough mar pyth sawys* (loquimini, si salvabitur, num salvetur) 95, 1. *mar ny yl bos ken* (si non potest esse aliter) 57, 4. *mar nyth wolhaff* (si non lavabo te) 46, 3. D. 857. *Ma* idem: *dyworto mam boma gras* (ab eo si habeam gratiam) O. 2077. *ma ny yl bones, ma ny yl bos* (si non potest esse) D. 1069. 1090. *ma ny gaffaf branchys vas* (si non inveniam ramos bonos) D. 249. Ad hanc coniunctionem pertinet formula adverbialis *martesen* (fortasse): *pup cowyth ol prydyrys mar tesen vyth yn y vrys desmygy pren vas ple fo* (unusquisque sodalis cogitato; fortasse erit in animo eius ostendere, ubi sit arbor bona) D. 2541. *hag yn wrna martesen theth lauarow y kresen* (et tunc fortasse verbis tuis crederemus) D. 2870. De formis *marnas, mars* (nisi) paulo infra agetur.

Aremorica forma *mar*: *mar compsez gou* (si falsum dicis) Buh. 166, 12. 172, 11. *mar carhe men rohe dezaff* (si vellet, ego id darem ei) 164, 14. *tremen tu arall mar gallaf breman a menaff* (transgredi in alteram partem si possim nunc volo) 90, 19. *dezaf mar gallaf noas razas me hoz assur* (ei si possum nocere, ... affirmo vobis) 88, 2. *Ma* et *maz* eiusdem significationis: *ma lauar gaou a te prouffe* (si dicit falsum, num tu probares?), *me carhe ma be aes* (vellem ego, si esset commodum) 158, 10. 15. *ma caffet dour nin recouro* (si inveniatur aqua, ut eam recuperemus) 100, 9. *ma nen lauer ma nen piniger quet* (si eius, peccati, non fit lavatio et paenitentia, est damnatio) 66, 6. *nez vezo quet ... da quentaf ma ne golchaf dit* (non habebis, nisi primum tibi lavavero, pedes) MJ. 52b. *maz pliche gant doe guir roen ster ... me gray veu* (si placeat deo vero regi stellarum, faciam votum), *maz carech scler ma quemeret ez rahen* (si velitis me recipere, faciam) Buh. 18, 4. 20, 4. Cornico *martesen* respondet *martese* ('forte, forsan') Cath.

Corn. *may* (*ma*) relativa coniunctio: *Ihû c̃st yn pow may the ef a sawye an glevyon* (I. Chr. in regione, quo ibat, salvabat aegrotos) P. 25, 1. *yn le may then ... me as derevas* (ubicunque eram [quocunque ibam?] publicavi eos, sermones) 79, 3. *en gyth ... may fenne ihũs sopye* (dies quo volebat I. cenare) 41, 3. *an termyn re deve may fyth an begel kyllys* (tempus venit, quo pastor amit-

tetur) 48, 3. Praemisso *par* (pariter, ita): *par may feyf gvyw* (ita ut sim dignus) R. 840. *par mangeffo mur a pyn* (ut accipiat multum cruciatus), *par ma allo ow colon guella ow cher* (ut possit cor meum corrigere condicionem meam) R. 2012. 2241. Item post praepositiones, de quibus infra (3.) agetur.

Eadem per se significans lat. *ut*: *a gusyl o may fe dris ȝe rag c̄st pehadures* (consilium erat, ut adduceretur ante Christum peccatrix) P. 32, 1. *me a ra the c̄st amme may hallough y asswonvos* (ego Christum osculabor, ut possitis eum cognoscere) 63, 4. *gans kymmys nell ma teth an dreyn* (tanta vi, ut venirent spinae) 134, 3. *pys e thym man danfonno thyworthyf gras man geffo* (roga eum, ad me ut eum mittat, a me gratiam ut habeat) R. 1620 sq. *lyes trefeth yn clewys ma na yl y thynaghe* (saepe eum audivi, ut non possit id negare) D. 1725. *y fons ov cronkye manna[n]geve goth na leyth nagesa worth y grevye* (flagellarunt, ut non haberet venam nec membrum, quod non gravaret eum) P. 132, 2. *pylat pan welas na ylly c̄st delyffre manangeffo ef sor bras* (P. cum videret se non posse Chr. liberare, quin acciperet ipse iram magnam) 150, 2.

Arem. *maz* relativa: *arriu eo dez maz gouzuezher* (advenit dies, quo scietur) Buh. 84, 12. *en lech maz voe rez badezet* (loco, ubi recte baptizatus est, infans) 104, 19. *bennoez en eur glan maz ganat* (benedictio boni fati, quo natus est) 100, 1. *quement maz[aff] ne cafaff par* (quantumcunque eo, quocunque eo, non invenio parem), *quement maz off ezaedof claff* (quantuscunque sum, totus sum aeger) 38, 10. 12. *dren pez maz eu din. dren pez maz eo onest* (per rem, qua est dignus, honestus; i. e. quia est dignus, honestus) 108, 16. 110, 10. *dren pez yvez ma em grez roe* (quia etiam te facis regem) MJ. 120b. *guellaff maz gallen, guelhaf maz guillif, guelhaf maz guelhet* (quam optime poteram, potero, poteritis) Buh. 6, 3. MJ. 5b. 45b. *muyhaf maz gallaf* (quam maxime possum) 198a. Item praemissis praepositionibus (vid. infra).

Eadem respondens lat. *ut*: *me ... amen pidy ma disquiblion maz rohent y ho benediction* (rogare volo discipulos meos, ut dent ii benedictionem suam) Buh. 118, 23. *digant roen glen ez goulenaff ... maz vizif glan ha dianaf* (a rege terrae peto, ut sim pura et sine macula) 132, 16. *maz guillif plen laouenhat mir e guir stat ma croeadur* (ut possim vere gaudere, serva bene parvulum meum) 44, 19. *maz vizimp franc dianc diouz pep anquen* (ut simus liberi, expertes omnis curae!) 28, 21. *maz groahimp apret* (ut faciamus nunc) 14, 15. *em dascorchas doe ... maz off duet pep tu e buhez* (expergefecit me deus, ut redierim totus in vitam) 14, 1. *hon chatal hon aneualet so maru ... mazomp paurisset ... maz eo truant hon auantur* (noster grex, nostra animalia sunt mortua ... ut simus facti pauperes ... ut misera sit sors nostra) 128, 9. 11. *duet eo he pret maz eo ret decedy* (venit tempus eius, ut sit necesse eam decedere) 140, 7. Item *ma*: *ma en bezhif* (ut eum sepeliam) MJ. 152b. Contra vitiosum est: *oll dre maz quis ez punisser* (omnes secundum meam consuetudinem puniuntur; leg. *dre ma quis?*) Buh. 144, 10.

Contraria significatio (nisi) primum efficitur formula cornica MARNAS (nisi est), variata *marnes*, *mernas* vel contracta *mars* (*mas*), deinde cambr. NAMYN, arem. NEMET, pro quibus substituitur corn. LEMMAN.

Corn. *marnas* (cum formae variationibus): *war pep ol sur marnas ty* (super unumquemque certo praeter te, veniet diluvium), *nynsa den vyth ... then tyr*

sans marnas calef ha iosue (nemo intrabit in terram sacram nisi C. et I.) O. 948. 1880. *marnes drethos vernona nymbyth gueres* (nisi per te, Veronica, non habebo auxilium), *denses marnes dre an luen dvses omma ny sef* (humanitas nisi per plenam divinitatem hic non stabit) R. 2220. 2515. *nyngyw mernas belyny* (non est nisi indignitas) P. 82, 4. *ny welaf vy yth hallan sawye ow bewnans certan mars dre mur our* (non video ego me posse servare vitam meam nisi multo auro) R. 1964. *mars ny a wra ymdenne* (nisi convertimur) O. 226. *mars ef an creys* (nisi id credit), *mars cryst a weres* (nisi Chr. adiuvat) R. 1217. 2312. *mas the wel ym gorthebeugh* (nisi melius mihi respondebitis) R. 47. *nynsough mas dev lorel* (non estis nisi duo errones) O. 1504.

Cambr. *namyn* et arem. *nemet* forma quodammodo concordant cum adverbio hib. vet. *nammá* (p. 614), significatione potius cum hib. *cenmá*, *cenmithá* (p. 706).

Cambrica exempla: *ny dele ef talu ebedyu namen hunnu* (non oportet eum solvere eb. nisi illud) Leg. 1, 5, 5. *athal eu deulin aphenneu eu dwygoes yr meirch yn purdu. ar meirch yn. ganwelw oll namyn hynny* (apices genuum et femorum equorum mere nigri, et equi lividi toti praeterea) Mab. 2, 380.

Aremorica: *en bet ne deux quet nemet poan* (in mundo non est, nihil est nisi dolor) Buh. 16, 16. *ann holl bet nemet se* (totus mundus praeterea) MJ. 68b.

Eadem praepositionis instar cum pronominibus suffixis: *nac eux affet doe en bet nemedouf* (quod non est revera deus in mundo nisi ego) MJ. 177b. *ha nedeux queuzet nemetouf* (nec est afflictus nisi ego) 203b. *en nep guys ma reiouissaf ne ell tra en bet nemetaf* (nequaquam me exhilarare potest quidquam in mundo nisi ille) 188a. *quet gueffret ne deux nemedoch* (una nemo est praeter vos) 206a.

Corn. *lemman* — de quo ut de *namna* (tantum non) cf. p. 621 — saepius transfertur ad significationem lat. *sed* (germ. *sondern*): *kerense cesar ytho ny ȝe lemman belyny* (amor Caesaris vero non erat, sed indignitas) P. 146, 2. *ȝe thu ny goth thys temptye ... lemmyn prest y honore* (deum tuum non decet te temptare, sed praesto eum colere) 15, 2. *mab den heb ken ys bara nyngeuas oll y vewnas lemmen yn lauarow da, map den hep ken ys bara byth nynieves ol bewnes leman yn leuarow da* (filius hominis non habet omnem suam vitam pane solo, sed in verbis bonis) 12, 2. D. 67.

d. PAN (cum, quando), quae vox conferenda videtur cum coniunctione lat. *quando*, sicut lat. *quinque* est idem ac brit. *pimp*, temporalis potius coniunctio absolute posita cambrice non minus frequens est quam cornice vel aremorice: *pan geissych di vyui keis parth ar india* (quando tu quaeres me, quaere ad Indiam versus) Mab. 1, 273. *aphan deuthum yno. hoffach oed gennyf* (et cum venirem illuc, magis placuit mihi) 1, 6.

Saepe praemittuntur huic coniunctioni praepositiones *o* et *y* (= *di*) iunctae cum articulo (pp. 662. 667), ut oriantur formulae *or pan*, *yr pan* (ex quo), quae videntur supplendae in *or hynn pan*, *yr hynn pan* (p. 395): *or pan dotho y hebauc yn emud eny tenno allan* (ex quo posuerit accipitrem in cavea, donec exemerit) Leg. 1, 10, 16. *yr pann yth weleis gyntaf a gereis yn vwyhaf gwr* (ex quo vidi te primum, amavi maxime virorum), *yr pan yth weleis gyntaf mi ath*

gereis (ex quo te vidi primum, ego amavi te) Mab. 1, 264. 273. *yr pan golles y gyuoeth hyt hediw* (ex quo amisit regnum usque hodie) 2, 21.

Oppositae sunt his formulis formulae *hyt pan*, *behet pan*, *bet pan*, significantes terminum, ad quem deducitur aliquid, non minus frequentes, ut in finium descriptionibus L. Land.: *nant y bard nihyt yr guairet hyt pan dyscynn yndour. dour ny hyt y guairet hyt pan discynn y guormuy* (vallem bardi per longitudinem eius deorsum donec descendit in D., secundum D. deorsum donec descendit in G.), *taratyr ny hyt y guairet hyt pan discynn y guy. vuy nyhyt hit pan discynn yn hafren* (secundum T. deorsum donec cadit in G., secundum G. donec cadit in Sabrinam) 127. *ar hyt ir claud bet pan dyscynn yn lyfni* (secundum fossam donec descendit in L.) 138. *ar ihit bet pann discinn in lecha* (secundum eam, vallem, donec descendit in L.) 231 etc. E Mab.: *dyrnawt arodes y marchawc y walchmei hyt pan troes yr helym y ar y wyneb* (plagam dedit eques in W., donec cecidit, ut caderet, cassis a facie) 1, 25. *botheu agatwant gwres yndunt ... hyt pan deler yr gorllewin* (lagoenae servabunt calorem in se, donec venietur in occidentem) 2, 225. *hyt pan dywettych di* (donec dicas tu) 2, 213.

Praeterea invenitur cambrica forma *panyw*, quae videtur composita e coniunctione et verbo substantivo, significans lat. *quod*: *ydywedassant wynteu panyw merchet ieirll oedynt* (dixerunt illae filias comitum se esse) Mab. 1, 36. *ac y dywawt y gwr llwyt panyw peredur ae goruuassei* (et dixit vir fuscus, P. esse qui se vicisset) 1, 266.

Cornica exempla: *han ioull henna pan glewas y demptye a brederys* (et diabolus, id cum audivisset, eum temptare cogitavit) P. 11, 1. *pan welas .. an teball el a vynnas yn ken maner y demptya* (cum vidisset, malus angelus voluit alio modo eum temptare) 13, 1. *pan welaff ow mab* (cum video filium meum) 166, 4. *arluth pan dyffy ʒet pow predery ahanaff gura* (domine, cum veneris in regionem tuam, memento mei) 193, 2. Formulae *a ban* (ex quo), *bys pan* (donec): *ny welys tekke rum fay bythqueth aban vef genys* (non vidi pulcriorem, virgam, per fidem meam unquam ex quo sum natus) O. 1731. *peynys bys pan ve marow* (cruciatus donec est mortuus) P. 2, 4. De formula *kepar ha pan* (pariter acsi) vid. supra (p. 723). Ceterum causalis saepe fit haec coniunctio, cum simplex: *pan theugh mar freth pyo a whyleugh* (quoniam venitis tam violenti, quem quaeritis?) D. 1115. *gouy pan yn gruga* (vae mihi, quod id feci ego!) D. 1434. *ellas vyth pan yu kyllys abel* (eheu, quod periit A.!), *ellas vyth pan ruk cole* (eheu, quod auscultavi!) O. 614. 626, tum composita *aban*: *aba[n] na vynta cresy* (quoniam tu non vis credere), *aban golste worty hy* (quoniam tu auscultasti illi, Evae) O. 241. 269. *ny strechyaff pell a ban nages a wothfe ʒeugh paris as gurelle gwell* (non tardabo diu, quoniam non est qui sciat eos vobis parare melius) P. 158, 4.

Aremorica: *ni hoz desquo pan vezo pret* (docebimus vos, cum erit tempus) Buh. 112, 19. *pan oa en couvy* (cum erat in convivio) MJ. 4a. *pan oa dastumet cusul an princet* (cum esset convocatum consilium principum) 16b. *pan voe debret ... an oan* (cum esset esus agnus) 19a. *pan lavaras* (cum dixit) 30b. Praecedente *a*: *aban eu laquaet* (ex quo positus est, in carcere) 216a. Frequenter haec particula simplex vel condicionalis fit vel causalis: *pan gouzafen*

garu an maru yen (si paterer crudeliter mortem gelidam) Buh. 40, 5. *pan marvhenn crenn* (si morerer protinus) MJ. 218a. *pan dlehen mervell* (si deberem mori) 63a. *pan vihes chomet* (si mansisses) 213b. *pan querhet* (si vultis) 48a. *pan eu huy hep muy quet* (quoniam estis, q. es tu per te ipse) 31b. *me yel cren pan off quemennet* (ibo illico, quia sum iussus) Buh. 122, 13. *deompny pan aedy pardon* (eamus nos, quia est remissio) 52, 10. 11. Idem significatur forma breviore PA: *pa en pethenn* (si eum orarem) MJ. 74b. *pa em sentent* (si me sequantur) 177a. *drouc graet voe pa naz voe an moen* (male factum erat, quoniam non habuisti opes) 120b. *ioae ameux hel pa oz guellaf* (gaudium habeo largum, quod vos video) Buh. 184, 20. *oll ny aiel ... pa hon goulen* (omnes ibimus, quia nos poscit) 140, 2. 5. *mez supli net bed an rector duet poz peder* (rogo te sincere, ad rectorem veni, quia flagitaris; = *pa oz*) 122, 7. Cambrico *panyw* respondere videtur arem. *penaux* (quod) MJ. 21a. 54b. 195b, etsi alias idem est interrogativum (quid? quomodo?) 199a. 24a.

e. CAN (quia; nam, enim): *can buost yn ormes yn gyhyt ahynny mi awnaf na bych byth bellach* (quia fuisti monstrum hucusque, ego faciam ne sis omnino amplius) Mab. 1, 272. *kan nys gollynghy yr hynny mi a rodaf it pedeirpunt ar hugeint* (quia non dimittes eum, murem, pro hoc, ego dabo tibi 24 libras) 3, 159. *ydiolchaf y duw kaffel gwas kyndecket a chyndewret athi. kan ny cheueis y gwr mwyhaf a garwn* (gratias ago deo, quod accipio iuvenem tam formosum et strenuum quam te, quoniam non accepi virum quem maxime amabam) 1, 276. *hyt hediw ydwyfi yn darparu gwled ytti. kan gwydwn ydout ti ymkeissaw* (usque ad hunc diem sum parans epulas tibi; nam sciebam te venturum me quaesitum) 1, 25. *drwc uu gan arthur kyfaruot a chei y gofut hwnnw. kanys mawr y karei* (doluit A., accidisse Caio malum illud; nam valde eum amabat) 1, 258.

Eiusdem forma aucta CANYS (addito, ut videtur, verbo substantivo): *kanys gwell yw gennytti. menegi ohonafi ytti dy afles noth les mi ae managaf itt* (quia magis placet tibi, monstrari a me tibi incommodum tuum, quam commodum, ego id monstrabo tibi) Mab. 1, 6. *drwc yw dy anyan. achanys vy lles i ydoedut ti yny venegi im. manac pa fford vei hynny* (malus est sermo tuus, sed quia eras in eo ut commodum meum monstrares mihi, monstra quomodo sit hoc) 1, 19.

Idem significatur coniunctione MEGYS (cf. *amal* p. 733): *agafi gennyt ti gennat yuynet att y uorwyn draw y ymdidan ahi. megys ardidawl y wrthyt ygwelaf* (egone accipiam a te veniam eundi ad puellam illam ad colloquendum cum ea? quoniam remotam a te eam video) Mab. 2, 45.

Cornice et aremorice idem significatur alio modo, ut praepositione *rac*, cuius exempla infra sequentur.

f. KYN, KYT (quamvis): *ac ymgyrchu aorugam. achyn bei drut hynny. ny bu hir yni ymbyrrywyt i* (et concurrere coepimus, et quamvis esset validum illud, non fuit diu donec deiectus sum) Mab. 1, 9. *gordercha hi. kyn nyth vynno* (ama eam, etiamsi te nolit) 1, 238. *achyt dywettit uot porthawr ar lys arthur. nyt oed yr vn* (et quamvis diceretur, esse portarium ad aulam A., non erat quisquam) 1, 1. *amenegi y mae idaw bot yn well idaw treulaw blodeu y ieuenctit ae dewred ynkynnal yderuyneu ehun. noc yn twrneimeint diffrwyth kyt caffo clot yndunt* (et demonstrare ei, esse melius ei impendere florem iuventutis et vir-

tutem suam ad defendendos fines suos ipsius quam ad torneamenta infecunda, quamvis accipiat gloriam in eis) 2, 29. Scriptio *ked* in Leg.: *ked deker treys arney* (quamvis inferatur vis ei), *kèd as guato ef* (quamvis id negaverit) 2, 1, 80. 4, 9; *kyd*, *kid* in libro nigro Caerm.: *kyd karhwiue morva. kyd carhuiwe morua* (quamvis amem ego litus), *kid ẏ lleinv keudaud* (quamquam implet cavitatem, aqua) carm. 34.

Cum negatione *kany*, *keny*: *athydi amgwely i kany welwyfi dydi* (et tu videbis me, quamvis ego non videam te) Mab. 1, 14. *keny deleho kyd uvyta ac ef. ef adele kyd evet* (quamvis non debeat una edere cum eo, debet una bibere) Leg. 1, 9, 18. Sed etiam *kyny*: *oed digawn odrwc ... ynni ... kyny delewch chwitheu* (satis erat mali ... nobis .., etiamsi non venissetis vos) Mab. 2, 242. Qua forma alias significatur *ut non*: *nyt af y wrthyt kyny wnelwyf* (non ibo a te quin faciam) 1, 253.

Cornicae formae *kyn*, *ken*: *gans an ioul kyn fy temptys* (a diabolo quamvis tempteris), *ganso kynfes tewlys te a yll sevel arte* (per eum quamvis sis deceptus, potes surgere denuo) P. 22, 1. 4. *Ihûs a ve hombronkis ... kyn ȝo du* (I. est ductus, quamvis esset deus) 163, 4. *kyn nagoff den skentyll ... lavaraff ȝys* (quamquam non sum vir sapiens, dicam tibi) 8, 1. *kyn fallens ol me a veth ... yth seruys* (etsi omnes cadant, ego ero in servitio tuo) 49, 1. *kyn fe terrys* (etsi frangeretur, templum) D. 354. *ken nagof gvyw* (etsi non sum dignus) D. 481. *ken teffo yges golok* (etsi veniat in conspectum vestrum) R. 1861. *kynseth añ dreyn yn y pen* (quamquam penetrarunt spinae in caput eius) R. 1013. Interdum addito *mar*: *kyn fe y cleues mar bras* (quamvis magnus esset eius morbus), *kyn fe mar cref* (quamvis fortis sit) R. 1660. 1787.

Aremorica exempla non inveniuntur nisi forte cum negatione *quen na*, diversae significationis: *bizhuyquen ne louenaf dre nep croeadur ... quen nen guelaf* (nunquam delector ulla creatura, nisi eum video) MJ. 187b. *na ne antreo penn enhy ... quen na satisfiher dre ma marv garv da doe an tat* (nec quisquam intrabit, nisi deo patri satisfactum erit morte mea crudeli) 36a. *quen nouz be entroch brassoch fez* (nisi habebitis inter vos maiorem fidem) 62b. *quen nen guylif ne grif net* (donec eum videam, non faciam, non credam) 200a. *eno gueneompni ez vihet quen na clevhet* (ibi nobiscum eritis, donec audietis) 162a. *hac ef a manas en bez ... quen na daczorchas* (et ipse mansit in sepulcro, donec resurrexit) 156b.

Contra aremorice illius particulae loco substituitur aut simplex *pan* aut formulae compositae *nac — mar* (supra p. 724), *peguement pennac* ('quamlibet, quamvis') Cath., vel transumptum *non obstant*: *non obstant ne douf quet hetus* (quamquam non sum audax) MJ. 158a. *non obstant diblas em casont* (quamvis acerbe me oderint) 139b.

g. HAGEN (attamen, tamen) cambrice: *nyt oed yr vn porthawr. Glewlwyt gauaelawr oed yno hagen ar ureint porthawr* (non erat quisquam portarius, in aula A.; attamen G. erat ibi in munere portarii) Mab. 1, 1. *pwy bynnac a vynno ennill clot ... ef aekeiff yno .. avynnei hagen arbennicrwyd clod ac etmyc. mi a wnn y lle y kaffei* (quicunque volet adipisci gloriam, ... accipiet eam ibi, .. qui velit tamen primatum gloriae et honoris, scio locum, ubi accipiat) 1, 284.

Arem. HOGEN: *nep an re so quen neant mazeo truant ma auantur*

hogen vn tro me yelo sur beden prellat (nemo est tam nihil quam misera est sors mea, ibo tamen semel certe ad praelatum) Buh. 192, 11. *pep tro te vezo poan ... hoguen doe roen tir a miro* (semper tibi erit dolor, attamen deus rex terrae cavebit, tibi) 6, 25. *hoguen ma cafhymp ny lyen* (ubi tamen inveniemus nos linteum?) MJ. 154 b.

Cornicum huius vocis non inveni vestigium, etsi a Llwydio proponitur eadem quae cambrica forma. Contra aliquoties extat formula composita BYTEGYNS (= *byth dhe gyns*, utique potius?) vel *betegyns*, *bytygyns* (nihilo minus): *bytegyns reys yv cregy* (nihilominus oportet credere) R. 1016. *eragafyn betegyns c̄st vn ger ny leuery* (contra eos nihilo magis Christus ullum verbum dicebat) P. 96, 4. *betegyns ger ny gewsy* (tamen non dicebat verbum) 114, 2. *betegyns te ny sconyth* (nihilo magis tu recusas) 120, 4. Atque insuper praemisso *sav* (modo, tamen): *sav bytegyns pan yth welaf bos hep hyreth my ny allaf* (sed nihilo minus, cum te video, esse sine desiderio ego non possum) D. 3175. *saw bytegyns ragon ny cryst a vynnas mos yn pry* (nihilo tamen setius nostra causa Chr. voluit abire in lutum), *sav bytygyns cresough why* (nihilo tamen setius credite vos) R. 980. 1300. Propria particula adversativa cornica est *mes* (sed) D. 1273. P. 54, 3. 82, 3, vel *mas* (cf. gall. hod. *mais*?) 47, 2. 51, 1. 201, 4.

h. NOC, NO (quam, post comparativum) analogiam sequens coniunctionis copulativae: *yn vwy yn da noc ydywedassei. noc ydywawt* (maius aliquanto quam dixerat, quam dixit) Mab. 1, 9. 12. *hyn gwr wyt agwell ymdidanwr no mi* (maior vir natu es et melior narrator quam ego) 1, 2. *llawenach y nos honno nor nos gynt* (laetius hac nocte quam nocte praeterita), *glassach nor ffenytwyd* (viridior quam pini) 1, 7. 10. De significatione lat. *tam — quam* vid. supra (p. 722).

Cornica particula comparativa differt, quae est aut YS, ES (*eys*): *whekke ys mel* (dulcius quam mel), *gueth os ys ky* (peior es quam canis) R. 144. 2026. *ny fyth ken ys da* (non erit tibi aliud nisi bonum) O. 718. *by ny geusy ken ys wyr* (non dicebat quidquam aliud nisi verum) R. 1195. *tecke ys houl* (pulcrior quam sol) P. 226, 4. *moy ys eȝow ... a beghas* (magis quam Iudaeus peccavit) 145, 3. *ken mygtern ny venyn ys Cesar caffos neffre* (alium regem nolumus unquam accipere nisi C.) 148, 4. *moy es dev* (maior quam deus) O. 219. *moy yw arluth es spencer* (maior est dominus quam dispensator) D. 802. *mar keus ken es guyryoneth* (si loquitur aliud quam veritatem) D. 1468. *myl weth a uyth an dyweth ... ha hakcre es an dalleth* (milluplo peior erit finis et turpior quam initium) R. 350. *tekke alter ... es del vs genen* (pulcrius altare quam est nobiscum) O. 1179. *ken mam neffre es hyhy te na whela* (aliam matrem noli unquam quaerere nisi hanc) P. 198, 4. *hacre mernans certan eys emlathe y honan ny gaffe den* (turpiorem mortem certo quam interficere se ipsum nemo invenerit) R. 2073. *kyns ys* (antequam) fq. vel *kyngys* (id.) D. 324 etc. — aut forma pleniore AGES, AGIS: *me an dreha ... teke ages kyns* (erigam id pulcrius quam antea), *guel yv vn den the verwel ages ol an bobyl lel the vos keyllys* (melius est unum hominem mori quam omnem populum fidelem perire) D. 348. 447. *moy ages myl vyl enef* (plus quam millies millenae animae) R. 141. *benen a welte the flogh myl wyth dyghtys ages bregh gans nep mylgy* (mulier, videsne tu filium tuum milluplo peius tractatum quam taxonem per ullum molossum?) D. 2926. *gweth agis cronek* (peior quam bufo) P. 47, 4. *moy agis gauel tredden* (maior quam cap-

tura trium hominum) 237, 2. Utrique formae sicut praepositionibus suffiguntur pronomina personalia: *nag us ken dev agesos* (quod non est alius deus nisi tu) R. 2477. *ken arluth agesso ef nyn gorthyaf* (alium dominum nisi illum non adorabo) O. 1789. *ken agesough* (aliter ac vos), *ken agesough why* (alii quam vos) O. 2357. 2490. *y fynnaf ry mos pella esough* (volo ego ire longius quam vos) R. 1299.

Aremorica particula cornicae respondens EGET: *guell ve dif meruell hep dellit eguet dren scevrt lit acuitaff* (melius esset mihi mori sine delicto quam hoc modo iram contrahere) Buh. 40, 8. *muy eguet en croeadur* (magis quam in creatura) MJ. 27 a. *quent eguet an dez* (prius quam dies) 218 a. *quent eguet tremen dez guener* (priusquam praeteribit dies Veneris) 80 a. *guell eu pep quentel madaelez eguet fez* (melior esset certo bonitas quam facies) 107 b. Forma contracta: *muyguet den az disquiblyen* (magis quam quisquam e discipulis tuis) 57 b. *muyguet den certen nep heny* (magis quam homo certo quisquam) 93 a. *pan vent y muyguet gabriel* (etiamsi illi essent maiores quam G.) 187 b. Ante verbi formas cum negatione: *hoaz me a gray . . . muy a reux eguet nameux graet* (etiam plus mali faciam quam feci) 119 b.

Eidem sicut cornicae coniunctioni suffiguntur pronomina personalia: *quent eguedofme* (prius quam ego) MJ. 35 b. 37 b. *brassoch a pep tu eguetoff* (maior undique, omnibus numeris, quam ego) Buh. 74, 23. *ne caffet quet guell eguedoff* (non inveniatur melior me) 84, 4. *brassoch vezo net eguedot* (maior erit revera quam tu) 88, 19.

Pro eadem tamen (sicut hodie) interdum substituitur praepositio *evit*: *goaz eguyt* [vl. *euyt*] *con* (peiores quam canes) MJ. 234 b. *muy eguidoff* (maior quam ego) Buh. 78, 11.

i. AMAL (ut, sicut; hib. *amal*) in uno exemplo cambrico servatur: *amal itercludant* (gl. ut subigant, cernis) Cb. 32. Praeterea semper invenitur forma curtata MAL, iam in vetustis finium descriptionibus ut in L. Land.: *maliduc* (i. e. *mal i duc*, ut ducit, fluvius, lacus etc., i. e. secundum fluviumetc.) fq. *ac ual y mae mynych* (et ut fit saepe) Mab. 1, 235. Saepius transfertur ad significationem temporis (*ut* cum perf. ind.), praesertim in formula frequenti *ac val*, novam narrationis partem inchoante, in Mab.: *ac ual yd oed walchmei diwarnawt . . . edrych aoruc* (et cum esset W. aliquando . ., vidit), *ac ual yd oed owein diwarnawt yn bwyta . . . nachaf uorwyn yn dyuot* (cum autem esset O. aliquando cenans, ecce puella veniens) 1, 21. 26. Eadem cum coniunctivo (= lat. *ut*): *ac mal y crettoch doet un ar uyndwy ysgwyd i yma ohonawch* (et ut credatis, veniat unus in umeros meos huc e vobis; = arem. *maz*, corn. *may*) Mab. 2, 234. *mal y gallei yrru lletrith arnadunt ahut* (ut posset conicere imaginem super eos et simulacrum) 2, 214.

Contra eadem vis comparativa inest in MEGYS: *ti awely ystrat megys dyffrynn mawr* (videbis planitiem ut magnam vallem) Mab. 1, 7. De alio huius coniunctionis usu vid. supra p. 730.

Corn. AVEL: *avell du y fethyth gurys* (sicut deus fies) P. 6, 4. *avel brathken aga dyns orto y a theskerny* (sicut molossi suos dentes adversus eum nudabant) 96, 3. *pedyr c̃st a holyas abell avel un ownek* (Petrus Chr. secutus est e longinquo ut timidus) 77, 2. *y fyeugh yn surredy yn vrna avel dewow* (essetis

certo tunc sicut di) O. 178. *avel seruont ow seruye* (sicut servus serviens) D. 804. *yn ruth avel gos* (ruber sicut sanguis) R. 2500.

Arem. EVEL: *bout pen ysel euel dall* (esse capite demisso ut caecus) Buh. 4, 24. *euel vn foll an oll ez em collez* (ut stultus omnino te perdes) 72, 2. *evel quy dimez* (sicut canis impudens) MJ. 16b. *evel am eux plaen ordrenet* (sicut plene constitui) 20b. *evel oz eux aman hanvet* (sicut hic nominastis) 40b. Frequens est loquendi formula *euel hen*, *eual hen* (ut hoc, i. e. sic, ergo) Buh. 66, 10. 126, 21. 140, 5. 184, 18. 188, 15. *euelhenn* ('sic') Cath. *evelhenn* MJ. 33b. 157a. *evelse* 35b. 54b. 139a. Ante verbi formas saepius additur *maz*: *evel mazedy en lyzer gant hon prophedet scryvet sclaer* (sicut est in litteris per prophetas nostros scriptum clare) 205a. *evel maz eu scaf ho afvi* (ut est celeris eorum invidia) 22a. De tempore: *evel ma en guelas* (ut eum vidit) 102a. *evel maz marvas* (simulac mortuus est) 144a.

2. Coniunctiones nominales efficiuntur nominibus aut per se positis, ut cambricis: *lle, pryt, achaws*, quibus addi poterunt praepositiones nominales *herwyd* et *hyt*, aut praepositione praemissa ut *awr*.

LLE (locus) absolute positum significatione causali: *am uenegi ohonaji ytti dy les. lle nys metrut dy hun* (propter monstratum a me tuum commodum, cum tu ipsa id non cogitares) Mab. 1, 19.

PRYT (tempus) item absolute positum significatione causali: *pyderw ytti pryt nat atteppych y neb hediw* (quid accidit tibi, cur non respondeas cuiquam hodie?) Mab. 1, 18. *pa uedwl yw dy teu di pryt na bwyttehych* (quae est meditatio tua, quare non manduces?) 2, 63.

ACHAWS (causa): *galw o arthur ar gyndelic kyfarwyd... achaws nyt oed waeth kyfarwyd yny wlat nys rywelsei eiryoet noc yny wlat ehun. galw gwrhyr gwalltawt ieithoed. achaws yr holl ieithoed awydyat.* (evocari ab Arthuro C. C., quia non erat peior ductor in ea terra quam nunquam vidisset, quam in sua ipsius terra. Evocari G. G. i., quia omnes linguas sciebat) Mab. 2, 214.

AWR (hora) cum praepositione *yr* conferendum formulae *yr pan* (ex quo): *yr awr y kenych ef aa y nywl ymeith* (ab hora, qua cecineris eo, cornu, abibit nebula), *ac yr awr y rodes unllef arnaw. yd aeth y nywl ymeith* (et simulac dedit unum sonitum eo, abiit nebula) Mab. 2, 65. 66.

Cornicae coniunctiones frequentioris usus prodeunt ex nominibus *del* et *er*; sed conferendae sunt praepositiones nominales *drefen, bys*.

DEL (= cambr. *delw*, hib. *delb*) — quod principio substantivum esse patet ex aliis formulis: *yn delma, y della, yn ketelma* (hoc modo) P. 14, 1. 193, 1. 259, 2. *yn ketella* (eodem modo; = *yn keth del ma*) 170, 2 — coniunctionis instar aut simplex adhibetur aut compositum. Simplex *del* (ut): *nynsyw den fur del gresa* (non est vir sapiens, ut credo) D. 216. *ny an tregh del leuereth* (scindemus id, ut dicis) O. 2533. *del redyn* (ut legimus) P. 204, 3. 206, 2. *cst del arse* (sicut Christus mandaverat) 199, 2. *yn vrna fatell vye am bewnans del yw scrifys yn lyffrow* (tunc quomodo esset de vita mea, sicut scriptum est in libris?) 73, 2. *del vynny* (sicut voles, si vis) O. 2201. *del ym kyrry, del ym kerry* (si me amas) O. 537. 2218; saepius praecedentibus adverbiis ut *par, kepar, mar, maga*: *par del won* (sicut scio) P. 8, 1. *kepar del ves, kepar del ve* (sicut fuisti, sicut fuit) 192, 1. 247, 2. *mar scon del yn guylly* (simulatque eum videbis) R.

1694. *maga town ty del woʒye* (tam profundum iusiurandum, quam sciebat) P. 85, 3. *maga tek del rebye* (tam pulcrum quam fuerat) 71, 4. Praemissae *ha* vel *ys* exempla vid. supra.

Compositum *kettel* (*kettyl*) de tempore (ut, simulac): *kettel tersys an bara* (ut fregisti panem), *kettel thueth er agan pyn* (simulac venit ad nos) R. 1318. 1329. *kettyl yngeffo an bay* (simulatque acceperit osculum) D. 986.

ER (hora) subst. potius quam praepositio inesse videtur in formula composita *erna* (dum, donec), cuius alteram partem patet esse negationem *na, nag,* a negativis fere sententiis pendente: *neffre marseth ahanan er nan prenny yn felen* (si unquam hinc abibis, donec id solvas atrociter), *na hethens nefre er na carwa* (ne desinant unquam, donec moriatur), *er na wrello tremene venytha na wreugh hethy* (donec decedat, nolite unquam desistere) O. 2653. 2678. 2695. *ny thueth an prys er nagyllyf then nef* (non venit tempus, donec eam ad caelum) R. 878.

Aremorice ut coniunctio nominalis saepius adhibetur substantivum *goall* sequente negatione; praeterea conferatur praepositio nominalis *hervez*.

GOALL (malum) — ut cum infinitivo praepositionis instar: *goall bout fier* (quia non eram audax; cf. gallican. *faute de*) MJ. 196b — sic cum negatione coniunctionis loco adhibetur: *goall nen cafaf ez marvaf pront* (si non invenio eum, morior statim) 188a. *ez marvaf yen goal nen guelaf franc* (morior gelide, si eum non video liberum) 193b. *goall nen queffont ez int spontet* (si eum non inveniunt, perterrentur) 215b; ac praemissa praepositione: *a goall nen cafaf* (quia eum non invenio) 217a.

Ad has accedit communis utrique dialecto transumpta vox gallicana et anglica *sauf, save* (salvo, excepto, modo).

Corn, SAV, SAW varie versa significatione: *ny hynwys thym saw pedar* (non nominavit mihi nisi Petrum) R. 916. *saw pedyr c̄st a holyas* (modo P. Christum secutus est) P. 77, 2. *sav me war lergh drehevel as dyerbyn dyougel* (sed ego, postquam resurrexero, eos conveniam certo) D. 896.

Arem. SALV (dummodo): *deoch renther ... salo ez renthet ... deompny Joseph ab Arimathia* (vobis reddetur, modo reddatis nobis I. A.) MJ. 220a. *ne rest quen nemet servichaf quentaf pret salv ez vech yvez asezet* (nihil relinquitur nisi ut ministretur celerrime, modo etiam consederitis) 7b. *ny a scohe cref ha devry salv ez vemp ny licenciet* (pulsaremus fortiter et strenue, modo permitteretur nobis) 72b.

3. Coniunctiones quae sunt principio praepositiones: *o, am, yr, tra, kyn, gwedy* etc., interdum servantes naturam praepositionum sequente infinitivo verbi. Saepius forma relativa particulae negativae, si adest, indicat omissum pronomen demonstrativum *hynn* (p. 392). Exempla cambrica praemittam ut frequentiora.

O ante consonas, ante vocales et interdum ante consonas OS, OR, OT e primitiva significatione (ex quo) transgressa in significationem coniunctionis condicionalis: *offoy di racdaw. ef ath ordiwed. os arhoy ditheu euo. athi yn uarchawc. ef ath edeu yn bedestyr. ac ony cheffy di yno ofut. nyt reit itti amofyn gofut travych vyw* (si tu fugies eum, ipse te vincet, si expectaveris tu eum eques, ipse te dimittet peditem, atque si non ceperis tu ibi angorem, non opus est tibi

quaerere angorem quamdiu eris vivus) Mab. 1, 8. *o bei gares itt goreu kargwreic oedyt. o bei orderch itt goreu gorderch oedut* (si esset amica tibi, optimus amator esses, si esset sponsa tibi, optimus sponsus esses) 1, 14. *ac or byd da gennyt ti arglwyd miui aaf y edrych... ac os uelly y byd mi aarchaf idaw* (et si placebit tibi, domine, ego ibo visum..., et si ita erit, ego rogabo eum) 1, 259. *os byw uydafi ... ti aglywy chwedleu odianghaf... ordianghafi or twrneimeint... onidiaghaf inheu* (si vivus ero, .. tu audies nuntios, si evasero, .. si evasero ego ex certamine, .. si non evasero) 2, 12. 16. *ot ey y honn ny deuy dracheuyn byth* (si hac ibis, via, nunquam reverteris) 2, 62. *meuyl ymi heb hi ot yfaf i diawt yny hyno ynteu* (dedecus mihi, inquit ea, si bibo ego potum donec bibat ille) 2, 59. *ot archei ereint idaw peidaw ar gware hwnnw. ef abeidei vyth ynllawen ac ef* (si iussisset eum Ger. finem facere ludi huius, ipsi libenter prorsus finem fecisset eius) 2, 63. *ti agwyr dy ty aeill dial owein orllas. neu y rydhau ot ydiw ygkarchar. ac os buw y dwyn gyt athi* (tu et viri domus tuae qui possunt ulcisci O. si occisus est, aut eum liberare si est in carcere, et si vivit, eum adducere tecum) 1, 22.

Idem fere quod simplex coniunctio significat formula *oderuyt, oderuit, oderuid* (si factum est; comp. *dar-byd*) frequentissima in Leg. sequente infinitivo ut: *o deruit ydin rodi mach yarall* (si accidit viro ut faceret vadimonium alii) 2, 6, 31.

AM (*ym*), GWRTH (circa, propter quod; i. e. quia, quod): *paham heb yr hi. am nat wyt ynenryded dyn* (cur? dixit ea. quia non es homo satis honestus) Mab. 2, 10. *pauedol ywy y teu di. medylyaw am na wn pa le ydaf heno* (quae meditatio est tua? meditatio, quod nescio, quo eam hac nocte) 2, 13. *duw awyr ym nat wrthyt ti ydym dristni* (deus scit non contra te nos esse tristes) 1, 33. *wrth nat atwaenat neb yny dref mynet aoruc yr henllys* (quia neminem norat in urbe, ire coepit ad aulam vetustam) 2, 12.

YR (ad quod? i. e. quamvis): *mynet serch y uorwyn yn ympob aelawt idaw yr nas gwelsei eiryoet* (venire amor puellae in omnem animum eius, quamquam non eam viderat unquam) Mab. 2, 199.

TRA (trans quod; i. e. quamdiu, donec): *tra vwyf vyw* (quamdiu ero vivus, faciam) Mab..1, 37. *ahi auu wreic trauu vyw hi* (et ea fuit uxor eius, donec fuit viva) 1, 36. Additur per pleonasmum *hyt*: *hyt tra vont hwy yn y lle kadarn hwnnw. nydaw gormes y ynys prydein* (quamdiu erunt in loco hoc firmo, non accidet miseria insulae Britanniae) Mab. 3, 302. Fit haec interdum etiam condicionalis: *ti a geffy nawd tra uych yn dywedut* (tu habebis gratiam, si dixeris) Mab. 1, 271.

CYN (ante quod; i. e. antequam): *achyndristet oed bop dyn yno achyn bei agheu* (tam tristis erat quivis ibi, uti antequam erat mors, i. e. ut ante mortem) Mab. 1, 33.

GWEDY (postquam): *guedy ganer emab* (postquam natus fuerit filius) Leg. 2, 1, 34. *gwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt* (postquam non viderint illi te, aegrum erit eis) Mab. 1, 14.

His coniunctionibus adnumeranda videtur cambr. YNY (donec; e praep. *y* cum negatione? cf. corn. *erna*, arem. *quen na*): *aegolchassant yny yttoedynt gynwynet ar dim gwynnaf* (et ea laverunt, arma, donec erant aeque alba ac res

maxime alba) Mab. 1, 4. *kymer y fford uchot. yny delych yr koet* (sume viam sursum, donec veneris ad silvam) 1, 6.

Addimus duas praepositiones nominales:

HERWYD (secundum quod; i. e. ut): *aherwyd y dyweit y kyuarwydyt* (et ut dicit historia) Mab. 3, 216. — et HYT (donec;* cf. supra *hyt pan*, *hyt tra* pp. 729. 736) cum negatione *na* (ut non, ne): *mal y gallei yrru lletrith arnadunt ahut. hyt nas gwelei neb wynt. ac wyntwy awelynt pawb* (ut posset imponere imaginem ipsis et simulacrum, ne quisquam videret ipsos, et ipsi viderent unumquemque) 2, 214.

Cornicae et aremoricae praepositiones pauciores per se adhibentur tanquam coniunctiones, quaedam addita particula alia.

Cornicae. A (cambr. *o*) condicionalis: *a pe yn della ve neffre ny vean fethys* (si ita esset, nunquam superatus essem) P. 73, 1. *a pe ow thus ȝewy nym delyrfsens yn delma* (si esset populus meus, non tradidissent me vobis hoc modo) 102, 2. Eiusdem exempla exclamantis servato *s* (*ss*), bis vel ter *es* vel *ys* scriptae, ante verbi substantivi formas vid. supra p. 549. Haud raro eidem coniunctioni praemittitur *mar*, ut oriatur particula composita MARA (modo coniuncta, modo separata scriptione): *mara keusys*, *mara kewsys* (si dixi) P. 82, 1. 3. D. 1271. 1273. Plura tam huius particulae quam simplicis *a* exempla vid. supra pp. 190. 549.

DRE (dum) semper in compositione HEDRE (cf. cambr. *hyt tra*): *hedre vons y ow plentye ihũs yn dour a scryfas* (dum accusabant ii, Iesus in solum scripsit) P. 33, 3. *hedre veyf byv*, *bew* (dum ero vivus) D. 847. 1020. *hedre vyma ov pygy* (dum precans ego ero) D. 1013. *hedre vy yn beys gynen* (quamdiu eris in mundo nobiscum) D. 730. *hedre vywy* (dum vives) O. 243.

RAK, RAG (propter) causalis: *dreȝough why beȝèns leȝys rag ynno me ny gaffe scyle vas may fo dampnys* (per vos occidatur, nam in eo non inveniebam causam bonam, cur condemnetur) P. 142, 3. 4. *te yw dall rag genen cregis neb es den glan yw a begh* (es caecus, nam nobiscum suspensus qui est, vir purus est a peccato) 192, 2. *rag an la[h]ys ȝynny es a vyn y dampnye porres* (nam leges, quae nobis sunt, volunt eum damnare protinus) 32, 3. Cum negatione: *rak ny allas den yn beys anotho gul defnyth vas* (nam non potuit quisquam in mundo ea, arbore, uti bene) D. 2547; sed etiam: *rak na fues kyns lymmyn fur* (quia non fuisti adhuc sapiens) D. 1194. *rak nan guela* (quia non video eum) R. 865.

Eadem sequente *may* significans lat. *ut*: *grussons cusyll nago vas rag may fo ihũs diswrys* (fecerunt consilium, quod non erat bonum, ut I. perimeretur) P. 31, 3. Contra cum negatione: *rak na vy gy yn awher* (ne sis tu in sollicitudine) R. 474.

KYNS (prius) sequente *del* uno exemplo illustrari potest: *eva kyns del vy serrys my a wra ol del yvnny* (Eva, priusquam, potius quam irascaris, omne faciam sicut voles) O. 245.

Addendae sunt praepositiones nominales *drefen* et *bys*.

---

* Servata significatione loci: *dwyn dy agclot ti awnaf hyt y bu dy glot* (portabo tuam infamiam, quatenus fuit gloria tua), *hyt y sych gwynt. hyt y gwlych glaw. hyt y treigyl heul. hyt yd amgyffret mor. hyt yd ydiw y dayar* (quoad siccat ventus, q. humectat pluvia, q. volvitur sol, q. circumfluit mare, quatenus est terra) Mab. 2, 204.

DREFEN (quia), saepius praepositionis vice fungitur, ut cum infinitivo constructa, coniunctionis instar posita in his exemplis: *drefen mar mur yv ow ras* (quia tanta est mea gratia), *drefen na fynnyth crygy* (quia non vis credere) R. 121. 1106.

BYS (usque, p. 697) nunquam sola, sed aut cum *pan* coniuncta (p. 729) aut cum coniunctione relativa *bys may* (donec): *bys maythyllyf yn ow gulas* (donec intrem in regnum meum) D. 726. *bys mathyllyf vy the nef* (donec eam ego ad caelum) R. 182. *bys maythello* (donec eat) R. 135.

Aremoricae. DRE (per) forma simplici raro sola invenitur: *dre moa meur a guez dellezet* (sicut multifariam merueram) MJ. 119a. *dren deveux dellezet* (sicut id meruit) 100b. *dren lavaras, dren leverez, dren lyvirit* (ut id dixit, dicis, dicitis) 104a. 142b. 162a; plerumque coniungitur aut cum particula *ez*, saepius contracta DREZ (dum, quamdiu, ut): *dre ezoa lavaret* (ut dictum erat) MJ. 194a. *dre ezoa raeson* (sicut erat ratio) 173a. *drezedy scrivet, drez eu scryvet* (ut scriptum est) 30b. 207b. *drez guillif pat* (dum potero durare) 33a. *drez vizimp beo* (quamdiu erimus vivi) Buh. 52, 15. *drezoa deffri proficiet* (ut erat certo praedictum) 184, 6; aut cum particula *maz*, reddens lat. *quia* (i. q. supra *dren pez maz*): *dre maz eo den bras hac a stat* (quia est vir insignis et nobilis, sit benedictio) Buh. 98, 27. *en hoz quenet enem hetaff dre maz ouch merch huec, a hegar* (tua pulcritudine delector, quia es puella dulcis et amabilis), *gant brut hoz saludaff . . . dre maz ouch vaillant ha santel* (cum studio te saluto, quia es gravis et sanctus) 38, 9. 178, 3. *ez gourchemennaf affet dre mazoa vaillant ha santel* (iubeo firmiter, quia erat gravis et sanctus) 210, 5. Saepius vero sensum temporalem servavit forma composita HER DRE: *her dre bevif* (quamdiu vivam) MJ. 182a. *her dra bezif* (v. l. *dre vizif*) *beu* (id.) 100a. *her drezoa beu* (quamdiu vivebat) 159b. 188b. *her dre quifif spacc* (quamdiu inveniam spatium) 160b. Hodie *eñdra, eñdra ma*, sed trec. *erdra ma*.

Idem significantis ENTRE unum exemplum invenimus: *hennez ne ve quet competant ez vech huy hep compassion entre bathe* (v. l. *pathe*) *ma passion* (istud non esset idoneum, ut essetis vos sine compassione, quamdiu maneret passio mea) MJ. 39a.

RAC sicut cornica praepositio eadem: *mecher no neux quet a roedou rac voar an placc gant an chacc man donet a duy bras ha bihan* (opus non habemus retibus, nam in hunc locum per canes hos venturae sunt magnae et parvae, ferae) Buh. 32, 14—16. *reit en mat oz benigaden rac dreist pep pen hoz goulener* (date bene vestram benedictionem, nam supra quemque vos poscimini) 122, 9. *rac dre exces ez opressat* (nam per violentiam oppressa est) 46, 3. *rac nen cafaf quet* (quia non invenio eum) MJ. 217a. Item fere *rac maz* (quia): *distro vn tro ouz an brois rac maz int scuiz stancq gant langour* (revertere semel ad habitatores terrae, quia sunt defessi aegre languore) Buh. 190, 26. *maruaillou so duet . . . rac mazoa homan leanes santes* (miracula sunt facta, quia haec erat monialis sancta) 46, 1. *rac mazout . . . ma car quer* (quia es amicus meus carus) MJ. 153a. *rac mazout a adam lamet* (quia ex Adamo ortus es) 65a. Contra *rac na* (ne): *rac na ve transportet tam e corff* (ne transportetur eius corpus), *rac na coezhent y en muy blam* (ne incidant illi in maius dedecus) MJ. 169b.

EGUIT (p. 690) sequente *maz* reddens lat. *ut*: *eguit maz duy dezaf squient ... deomp en hent* (ut redeat ei conscientia, abeamus) Buh. 58, 7. *me benig da drein* [leg. *drem*] *a breman euit maz guili gant dipoan* (benedico faciei tuae nunc, ut videas sine difficultate) 124, 13. Eadem sequente negatione: *eguyt nen goar* (ut id nesciat) MJ. 16a; sed etiam: *eguyt naz eux quet dalchet pur an hent* (quia non tenuisti mere viam) 67a.

QUENT (ante) sequente fere particula *maz*, interdum verbali *ez*: *quent ez cano .. an coq teyr guez* (priusquam canat gallus ter) MJ. 63a. *quent ez tremenhet* (antequam praetereatis) 131a. *quent ez ehet* (antequam eatis) 210a. *quent ez grasenn glan an cas em avertissas an dra se* (priusquam fecissem omnino facinus, me certiorem fecit de ea re) 197b. *treit e disquiblyen a golchas certen quent ma ho prenas* (pedes discipulorum suorum lavit certo antequam eos redemit) 19b. *quent maz ministren* (antequam ministrem) Buh. 20, 17. *quent maz ganset parfet uedo* (antequam natus esset, perfectum erat) 190, 7. Praemissa praepositione *da*: *da quent maz marvse* (antequam moreretur) MJ. 64a.

OAR cum particula verbali in hoc exemplo: *oar ez vezint gae soudaet* (dummodo fiant laeti stipendio) MJ. 168b.

Tandem huc pertinet praepositio nominalis HERVEZ (secundum): *hervez so resonet az buhez* (sicut est divulgatum de vita tua) MJ. 121b. *hervez ma en deveux dellezet* (sicut id meruit) 216a.

CAPUT QUARTUM.

De particulis negandi, interrogandi, respondendi, exclamandi.

I. Particulae hibernicae.

A. Negantes.

Tam negatio mera quam particula dehortativa vel prohibitiva, prout invenitur aut in sententia recta vel absoluta aut in relativa vel subiuncta, propriae principio fuit formae in linguis celticis, quae non solum simpliciter poni, sed etiam duplicari et multiplicari potest. Ad negationem saepius accedunt pronomina quaedam vel substantiva pronominalia.

1. Negationis merae absolutae forma hibernica vetusta est NI (saepius accentu notata *ní*): *ní chumcamni ón* (non possumus id) Wb. 4ᵃ. *ní forcmi tuisel inna breth. huambi* (gl. omne enim nomen a quocumque verbo natum vel genetivum sequitur casum vel dativum etc.; i. e. non servat casum verbi ex quo est) Sg. 188ᵃ. *ni cumscichther dead nindib* (non commutatur finis in iis) 162ᵃ. *ni cóir* (non est iustum), *ní coimtig* (non est frequens) 4ᵇ. 90ᵃ. *ni torbe do* (non est utilitas ei) Wb. 2ᵃ. *ni tairmthecht rechto maniairgara recht* (non est transgressio legis, si non vetat lex) 2ᶜ. *ni mebul lemm precept sos.* (gl. non

erubesco evangelium) 1b. De statu consonarum post negationem, modo infecto, modo non infecto, supra disputatum est (pp. 179. 182), de formulis coalescentibus *nip*, *nipsa*, *nirbo*, *nirbsa* inter formas verbi substantivi.

Pro simplici negatione ante qualemcunque verbi formam saepissime adhibetur formula NI CON* (non quod, non quo): *ní conchoscram* (non quod destruamus, non destruimus) Wb. 2b. *ni ɔchechrat* (non amabunt) 30c. *ni ɔchloor act forcáinscél* (non audio nisi bonum de vobis nuntium) 23b. *ni ɔchoimnucuir rect firianugud* (non potuit lex iustificare) 19c. *ni confil bas sciith lim* (non est mors molestia mihi) 18a. *ni ɔfil tra belre issin* (non est igitur lingua in hoc) 12d. *ni confil nach rainn* (nulla est pars) Sg. 188a. *ní ɔfitir cid asbeir* (nescit quid dicat) Wb. 12c. *ni conbia salt etir* (non erit saltus omnino) Cr. 3b. *ni conbia cumscugud for pianud* (gl. horum non erit ulla commutatio) Ml. 26d. *airni conbia som* (nam non erit hoc) Sg. 29b. *ní contalla obbad fair itir* (gl. difficillima recusatio tuae iussionis; i. e. nequaquam admittit recusationem in se) 90a. *ni contuslifea* (gl. non conelabetur, memoriae) Ml. 27b. *ni ɔrogab* (non accepit) 36a. *ni condergeni etir gním* (non fecit omnino actionem) 36a. *ni conlaimemmarni ón* (non audemus id) Wb. 17b. *ni condigénte etrad* (non perpetraretis libidinem) 9d. *sechis ni consechmallad nech son* (gl. a malo vacare; i. e. quippe nemo devitabat hoc) Ml. 33c. *ni conairsoilset* (non aperuerunt) 31b. *ni conimrulдatar* (non circuierunt) Tr. 2b. *ni ɔairigursa na imned* (non sentio ullam tribulationem) Wb. 16a. *ní conétada* (non invenires) Sg. 188a. *ni contesbad banna ass* (non deerat gutta ex eo) Br. h. 88.

Eadem forma particulas quasdam aut constanti usu sequitur ut interrogativam *ca*, condicionalem *ma*, aut alternans cum legitima forma relativa, ut coniunctionem *co-*, de qua vid. infra, ac nominales *hóre*: *hóre ni roimdibed* (quia non est circumcisus) Wb. 23d. *hóre nimtha lаám* (quia non sum manus) 12a. *huare ní in óendiaithir doib* (quia non sunt in uno centro ipsi) Cr. 18c; et praecipue *amal*: *am. nistectitis* (tamquam eam non haberent), *am. ni cetis* (tamquam non flèrent), *am. ni airbertis bith* (gl. tamquam non utantur hoc mundo) Wb. 10b. *am. ni cuimsin*, *am. ni cuimsimmis* (quasi non possem, q. n. possemus) 17b. 17c. *am. ni bimmis cutrummi frib* (gl. quasi non pertingentes ad vos) 17b. *am. ni risinse* (gl. tanquam non adventurus sim) 9a. *am. ninfessed cách* (quasi nos nesciret quivis) 16a.

Pro MANI (si non) saepius perspicue scriptum reperitur MAIN (infecta *a* et excussa *i*, ut *muir* prodiit e vetere *mori*, mare) in Wb.: *mainba æcne lib act conda anecne* (gl. alioquin velut insipientem accipite me, 2. Cor. 11, 16; i. e. si non sim sapiens vobis, tamen sim insipiens) 17c. *arnirácatar som less ascríbint mainbed diarnertadni hi fochidib* (gl. quaecunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt) 6c. *mainbed maith latsu* (gl. sine consilio tuo nihil volui facere) 32a. *cenchometecht diambésaib mainbet mathi* (sine concordantia cum eorum moribus, si non sunt boni) 11c. *armain accuiss na preceptesin* (gl. alioquin debueratis de hoc mundo exisse, 1. Cor. 5, 10; i. e. si non

* Hinc prodisse recentiorem formulam *nocha* (gael. et ulton. *cha*, abiecto *no*) probatur infectione (eclipsi) nasali: *nocha g-ceilim* (non celo), servato *n* ante *f*: *nocha n-faghaim* (non invenimus), *nocha n-fitir* (nescit), *nocha n-fuil* (non est); nisi sequitur praeteriti forma: *nochar fágaibh* (non reliquit) O'Don. 157. 159. 400. Gael. *ni bheil* vel *cha neil* (non est).

esset huius doctrinae causa) 9[b]. Eadem infectio cum manente *i* sequentis formulae *nip*: *mainip inchrudso* (si non est ita) Wb. 10[a]; cf. *cainipsa sóir* (= *canipsa*: nonne fui liber?) 10[c]. Contra curtata forma *mne* excussa vocali *a* inesse videtur in hoc exemplo: *cote mothorbese dúib madmne labrar* (gl. quid vobis prodero nisi vobis loquar?) Wb. 12[a].

2. Particula negativa sententiae subiunctae vel relativae est NA (sicut *as* subiunctum contra *is* absolutum), pro qua frequentiores sunt formae auctae duae, NAD et NACH.

NA invenitur iuncta cum consonis residuis pronominis infixi: *bied aimser námba lobur* (gl. stabit autem; i. e. erit tempus, quo non sit infirmus; *ná-n-ba*, cum *n* relativa) Wb. 6[b]. *asber infectso asmug et nancoimdiu* (dicit nunc se esse servum et non dominum) 17[a]. *arnamtomnad námminduine* (gl. ne quis me existimet super id quod videt me; i. e. ne me cogitet non esse hominem, *ná-n-bin*; addit glossa latine: *sed deus*) 17[d]. *doménarsa bamarb peccad hóre nánrairigsiur* (gl. sine lege enim peccatum mortuum erat, Rom. 7, 8; i. e. putavi esse mortuum peccatum, quia id non animadverti) 3[c]. Cum praepositione: *fer oinsétche dunarructhae actoentuistiu* (vir unius uxoris cui non esset nata nisi una proles) Tir. 11. Post coniunctiones nominales: *am. nángabimmse dim nigaib lucas* (ut non sumo ego ergo, non sumit L., mercedem doctrinae) Wb. 16[d]. *am. nandeni masc. dindi asauxilium cebeith genitor áarrad ni deni dindhí asops* (gl. Attius de Hercule dicens: quorum genitor fertur esse ops gentibus, pro opem ferens et auxilium gentibus . . . ut si dixisset: quorum genitor auxilium fuit gentibus, Pr. 7, 8, 41 sq.; i. e. sicut non facit masculinum ex vocabulo auxilium, quod est genitor ei coniunctum, non facit e voce ops) Sg. 125[a]. Et cum pron. pers. infixo, etsi rarius: *huare nánduntanaic acarachtar* (quia non venit nobis figura) Sg. 26[b]. *hore nánrairigsiur* (quia non animadverti id, peccatum) Wb. 3[c]. Eadem sine pron. rel.: *itoimtiu nábad do hierúsalem* (gl. ne quis nos vituperet, 2. Cor. 8, 20; i. e. in opinione, non esse Hierosolyma,. destinatam eleemosynam) Wb. 16[d]. *frinech na deni olc friut* (in aliquem qui non facit malum contra te) Ml. 23[c]; post praepositionem: *cid arna airecht prono. naitrebthach* (cur non fecit pron. possessivum) Sg. 198[b]; sine praepositione: *cid natat sláin indhuli* (cur non sunt salvi omnes) Wb. 28[b].

NAD, NÁD (interdum NAT, NÁT scripta): *nadndene olc* (quod non facis malum) Ml. 23[c]. *intí nád imdibthe* (is qui non erat circumcisus) Wb. 1[d]. *ani nad comnactar dóini trianecne* (id quod non potuerunt homines cognitione sua), *indí nád ní libsi* (quae non sunt res vobis, nullius momenti secundum vos) 8[a]. *am. innahí nadtectat setchi* (gl. tamquam non habentes, uxorem), *am. nahí nádchiat* (gl. tamquam non flentes), *am. nahí nadchrenat* (gl. tamquam non possidentes; i. e. instar eorum, qui non etc.) 10[b]. *ni taibrid for nech ní nád accobra* (nolite dare cuiquam rem, quam nolit) 6[a]. *ba nephimmaircide nad techtad som dliged coimdemnachtae isnaib dulib doforsat 7 immanaccai* (esset inconveniens, quod non haberet ius dominationis in rebus, quas creavit et perspicit) Ml. 17[b]. *asberat nat he macc dæ rogenair nachrochsat* (dicunt non eum esse filium dei, qui natus est, vel quem crucifixerunt) Ml. 25[b]. Rarior est haec forma cum pron. pers. infixo: *lanech nadidchreti* (ei qui non credit id; cf. p. 705) Wb. 15[b]. Contra frequentissima post coniunctiones ut *intan* (cum, quando), *óre*, *hóre*,

huare (quia) etc., quae postulant *n* relativam: *intan náddhbi conson* (cum non est consona) Sg. 54[b]. *hit lechdacha lesom intan nádtechtat acht oin aimsir* (sunt liquidae illi, Prisciano, cum non habent nisi unum tempus) 5[a]. *intan nádnacastar et nádforchluinter* (quando non videtur neque auditur, venit fur), *intain nadtomnibther athichtu* (cum non expectabitur adventus eius, aderit dies iudicii) Wb. 25[b]. *doménarsa ropsa beo intain nád rairigsiur peccad* (putavi me esse vivum, cum non animadverti peccatum) 3[a]. *hóre nád coméicnigther nech fritoil* (quia non cogitur quisquam contra voluntatem, non omnes sunt salvi) 28[b]. *hore nádmair peccad diaforgénsam cose* (gl. nunc soluti sumus a lege mortis, Rom. 7, 6) 3[c]. *huaire nád riarfact furuar buid cenengne et cenfírinni* (gl. quia non est iustus quisquam, non est intellegens, non est requirens deum), *huaire nád riarfactatar dia* (gl. omnes declinaverunt, Rom. 3, 10—12) 2[a]. *huare nád forcmat inninni* (quia non servant sensum), *huare nad comsuidigther* (quia non componitur) Sg. 50[a]. 159[a]. *am. nád robe mesrugud forsindimmarmus nibia mesrugud forsindígail* (gl. quicunque sine lege peccaverunt, sine lege peribunt; i. e. ut non fuerit moderatio in peccando, non erit moderatio in vindicta) Wb. 1[d]. *am. nádn̄déni neu. dindí astiberis cia doberthar flu. friss ní deni neuter dindí assuthul ciadcomaltar oppidum friss* (gl. Suthul, Muthul, et sunt propria, quae ideo quidam neutra esse putaverunt, quod appellativis neutris sunt coniuncta: oppidum Suthul. Sed melius etc., Pr. 5, 2, 11) Sg. 63[a]. *am. nát anse dúib arisgním anecni dogníu* (gl. velut insipientem accipite me; i. e. ut non est difficile vobis, nam actum insipientis facio) Wb. 17[c]. *arindí nád cumaing* (quia nequit) Sg. 50[a]. *isindí nadcreitid* (quia non creditis) Wb. 1[d]. Omisso pron. rel. post praepositionem: *nífil ceneel na belre isinbiuth dinadricthe nech* (non est natio aut lingua in mundo, e qua non sit salvatus aliquis) Wb. 28[b].

Formulae *ni con* opponitur affirmativa NI NÁD (non quin): *ní nád ṁbed arse dichorp* (gl. non ideo non est de corpore, si dixerit pes: quoniam non sum manus, non sum de corpore) Wb. 12[a]. *ni nad todoichfet* (gl. indicia non quod non sint, i. e. futura) Ml. 28[b]. *ní nadrindualdatar acht inrualdatar* (non quin incurrerent, sed incurrerunt) 24[b].

NACH, NÁCH (interdum infecta vocali NAICH) nunquam cum nota relationis positum: *nabad indebthib .i. nabad hé fornimbradud nách maith ani itáa* (gl. infirmum in fide adsumite, non in disceptationibus cogitationum, Rom. 14, 1; i. e. ne sit ea vestra cogitatio, non esse bonum id quod est) Wb. 6[b]. *ishé [rofitir] inneuch rochéssusa nách gáo dom anasbiur* (gl. deus scit quod non mentior, 2. Cor. 11, 31; i. e. ipse scit in eo quod passus sum, non esse falsum mihi quod dico) 17[d]. *cid nách intsamlid* (gl. nostis domum Stephanae? 1. Cor. 16, 15; i. e. cur non imitamini? quid quod non etc.?) 14[a]. *isfollus nach mór bríg artic. linni* (manifestum est, non esse magni momenti articulum nobis, Latinis) Sg. 26[b]. *iséside rodfinnad naichn̄deirsed* (gl. qui se sciret non deserturum) 209[b]. Ne post nominales quidem coniunctiones: *am. nách annse n̄dúib* (gl. magnificate dominum omnes populi; i. e. ut non est difficile vobis) Wb. 6[d]. *óre asn̄duil foruigensat nach dúlem* (gl. propterea tradidit illos deus in passiones ignominiae, Rom. 1, 26; i. e. quia est creatura, cui serviverunt, non creator) 1[b]. *uare naich hí sus tiagait* (gl. scindo scidi scissus findo fidi fissus, excipiuntur ussi ustus torsi tortus, Pr. 11, 9, 37; i. e. quia non in sus exeunt) Sg. 196[a].

Cum pronomine infixo inter particulam negativam et verbum invenio eandem formam: *isindí nachimrindarpaise* (eo quod non reppulit me) Wb. 5ᵃ. *indí nachidchualatar* (gl. qui non noverunt deum) 25ᵈ. *doneuch naichidfitir* (alicui, qui eam nescit, dicere rationem) Ml. 27ᵈ. *nachidfrithgaib* (gl. qui nec timore dei frenatur) Ml. 117. *atluchur dodia cerubaid fopheccad nachibfel* (gl. gratias ago deo quod fuistis servi peccati; i. e. quod fuistis sub peccato, quod non estis) Wb. 3ᵇ. *isísi nobcrete .i. ised rochreti cách duibsi na nachaibersoilcfithe etir 7 nachab ticfed for rí nach far tuad atoiri do imthecht foirb a doirsea* (gl. portae hierusalem quae credebamini in aeternum clausae; i. e. vos credebamini, id est hoc credidit unusquisque de vobis, vos apertum non iri omnino nec vobis venturum esse regem vestrum nec populum vestrum e captivitate ad ambulandum super vos, o portae) Ml. 98. *nacharomarb som dia* (quod non interfecit eos deus) Ml. 23ᵇ.

Particulae cum verbo substantivo coalescentis forma videtur NAND (interdum NANT scripta, sicut *nat*, *nát* pro *nad*, *nád*, vel *ant* pro *and*) in numero singulari, NANDAT in plurali: *déde didiu nand* (gl. sine intermissione; i. e. duo igitur quae non sunt) Wb. 1ᵃ. *ponc bis eter dason nand máasin abrig* (gl. vix punctum haberi potest; i. e. punctum inter duas voces, quod non maior hoc eius valor; ibid. mox: *ní maasin abrig*, gl. quasi puncto aliquo) Sg. 150ᵇ. *coasagnoither nand sech. .i. huare istimmor.* (gl. edit, non potest enim in hoc iambo paenultima syllaba longa esse, ut intellegatur praeteritum, Pr. 10, 5, 30; i. e. ut intellegatur non esse praeteritum, quia est correpta) 180ᵇ. *isfollus asin tra nand ainm̄ 7 nand cumachte legas do leohdagaib acht isaim̄serad nam̄a* (est manifestum hinc ergo non esse nomen nec potestatem quae liquescat liquidis sed est temporalitas tantum) 5ᵃ. *ciasidruburt nandgnáth cum hicoms. acht is con bis tarahési* (gl. praepostere tamen, ut quibusdam placet, cum ablativo pronominum componitur cum praepositio, ut mecum, tecum, Pr. 14, 3, 29; i. e. etsi dixi non esse usitatum *cum* in compositione, sed est *con* quod est eius loco) 217ᵇ. *isbec nand sinunn andéde nisiu* (gl. nominativus abusive dicitur casus, quod ex ipso nascuntur omnes alii vel quod cadens a sua terminatione in alias facit obliquos casus, Pr. 5, 13, 68; i. e. paulum abest, quin sit idem utrumque hoc) 76ᵃ. *huare nand neuter* (gl. excipitur, hic imber; i. e. quia non est neutrum) 64ᵃ. *inchruth nand rann insce s. isfortórmach* (gl. quomodo in ubique undique: que quando vim et significationem coniunctionis non habet, syllaba est, non pars orationis, quomodo etc., Pr. 14, 5, 44; i. e. quomodo non est pars orationis, sed ad auctionem) 221ᵇ. *nant ní ídol et nad nesconu ní* (gl. omnes scientiam habemus, 1. Cor. 8, 1; i. e. nihil esse idolum nec communicare quidquam) Wb. 10ᵇ. *isfaittech rondboisom nant* (gl. neque permanebunt iniusti ante oculos tuos) Ml. 21ᵈ. *asrubartatar nant he macc dǽ rogenair iarcolain 7 nant hǽ rocrochsat* (gl. confutatur omnis iudaicae eius dictionis improbitas; i. e. dixerunt non eum esse filium dei, qui natus est secundum carnem, et non eum esse quem crucifixerunt) 24ᵈ. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est non omnes esse perfectos) Wb. 26ᵇ. *cruth nandat choms. sidi leo 7 nád tech. tinf.* (gl. quomodo nec illic illaec: quidam haec, hoc istoc, hac istac, magis per metaplasmum finis quam per compositionem proferri confirmant, unde nec aspirationem servant, quomodo nec illic illaec, Pr. 12, 5, 22; i. e. quomodo non

sunt composita haec eis et non habent aspirationem) Sg. 201b. Neque tamen differre videtur forma in sententia absoluta: *nant ní les insommae pecthach* (non est ei aliquid dives improbus) Ml. 36a. Quare dubitare licet, an potius cum negatione sit coniunctum *and*, quippe quod similiter omisso verbo positum sit in sententiis affirmativis: *airdixa .i. and ut predicta* (gl. exilis servavit regulam; i. e. producta i est ut praedicta) Sg. 56b. *ciall pt. plusqupf. ansom hisuidiu* (p. 355) 151a. Quamquam conferenda est formula *diant* (cui est) supra allata (p. 489).

3. Particula prohibens vel dehortativa duplex invenitur in sententia absoluta, NI et NA. E quibus illam regulariter coniunctivo praemitti, hanc imperativo probatur multis utriusque generis exemplis, quamquam sunt pauca repugnantia, ut: *ni táirged cách* (ne paret quivis) Wb. 23c. *nadtintaesiu* (noli tu id interpretari) Ml. 3a. Accedit extra hoc praeceptum posita forma aucta NACH, potissimum pronominibus infixis praemissa.

NI: *nita chummese friusom* (ne sim aequalis illorum) Wb. 20a. *ní malartaesiu, ní derlegaesiu* (gl. ne disperdas) Ml. 155. *ní dene comrud friss inulcc* (gl. noli vinci a malo; i. e. ne feceris certamen cum eo in malo) Wb. 5d. *ni toibre grad, ni taibre grád* (ne dederis gradum) 29a. *niiscoirther* (ne posueris eam) 10a. *ní dlegar ní dúib* (gl. nemini quicquam debeatis) 6a. *ni rochumscigther són* (ne summoveatur hoc) 30b. *ni dignem, nidignemni* (ne faciamus) 17b. 15d. *ni taibrid* (ne dederitis) 6c. *ni tidbarid farmbaullu* (gl. ne exhibeatis membra vestra) 3b. *nímthomoldid dodigail fuirib* (gl. nemo mihi molestus sit) 20d. *ni imthesid* (ne ambulaveritis) 22c. *ni dérsid* (ne deserueritis) 20b. Formulae *nib, nip* (ne sit), particulae coalescentis cum coniunctivo verbi substantivi, exempla supra allata sunt (p. 494).

NA: *na cuindig* (noli quaerere), *na tuic* (noli sumere) Wb. 10a. *naba thoirsech* (noli esse tristis), *nabad mebul lat* (gl. noli erubescere) 29d. *na imchomarcad ní* (ne quid interroget) 28b. *na taibred* (ne det) 6b. 27b. *na comáitged dó* (ne indulgeat ei) 10a. *nascarad* (ne discedat) 10a. *na decad* (ne videat) 23c. *na fridoirced nech* (ne quis offendat) 14a. *na anam* (ne deficiamus) 20c. *na seichem* (ne sequamur) 25c. *nabad anfoirbthisi* (nolite vos esse imperfecti), *nabith icobadlus doib* (gl. nolite communicare eis) 12d. 22b. *na berat* (ne auferant) 31c. *naherassiget* (ne contradicant) 30b.

NACH: *taibred cách airmitin dialailiu et nách taibred dofessin* (gl. honore invicem praevenientes; i. e. det quivis honorem alteri et ne det sibi ipse) Wb. 5d. Cum pronominibus infixis: *nachamindarbanarsa fo chomtururasib innan diummassach* (gl. non subiciar pedibus superborum) Ml. 118. *nachnastad incretmech* (ne eum vinciat, retineat, fidelis) Wb. 10a. *nachinrogbu uáll* (ne nos capiat superbia) 15d. *nachibmided .i. nachibberar ismachtu rechta fetarlicce* (gl. nemo vos iudicet in cibo aut in potu, Col. 2, 16; i. e. ne quis vos iudicet, id est, ne feramini sub ritus legis vetustatis) 27a. *nachiberpidsi dam ibarcumachtu* (gl. vos domini eadem facite illis remittentes minas, servis, Eph. 6, 9; i. e. ne confidatis etiam potestate vestra) 22d.

4. Particulae prohibentes in sententia subiuncta sunt ARNÁ (cum formis auctis) et CONARU, cuius locum interdum obtinet *coná* (vel *coni*).

ARNA, ARNAD, ARNACH: *arnap samlid beith ar creitemni* (ne ita sit

fides nostra) Tr. 3ᵃ (86). *arná érbarthar isprecept ar biad nammá et arna dergaba línn cretmech* (gl. omnia sustinemus, ne offendiculum demus; i. e. ne dicatur: est doctrina propter victum solum, et ne deficiant credentes) Wb. 10ᵈ. *arnaderlind .i. arnarimfolńgar diltod do* (gl. ne fratrem meum scandalizem, non manducabo carnem, 1. Cor 8, 13; praecedit in codice: *maimfolńgi díltud dunbráthir*) 10ᶜ. *arnadich cách assadligud inadaltras* (ne veniat quivis ex officio suo in adulterium) 9ᵈ. *arna decha foir* (ne veniat super eum) 28ᵇ. *arnafoircnea* (ne finiat) 20ᵇ. *arnafoirbret* (gl. ne insolescant) Ml. 27ᶜ. *arnafarcabtis* (ne remanerent) Wb. 31ᵈ. *arnatomnitis, arnatomontis* (ne putarent) 4ᵈ. 12ᵈ. *arnadrís ifernn* (ne assequar infernum) Sanct. h. 20. *hóre asnamairessach fodúacair .i. arnách airbirid biuth* (gl. siquis dixerit: immolaticium est! nolite manducare propter illum qui indicavit, et propter conscientiam, 1. Cor. 10, 28; i. e. quia infidelis est qui id monet, id est ne vescamini) Wb. 11ᵇ; cum pronomine infixo: *arnachatísat sóibapstil* (ne sibi veniant pseudapostoli) 17ᵈ. Interdum accedente RO: *arnaroib* (ne sit) Wb. 5ᵃ. 22ᶜ. 29ᵃ. Sg. 2ᵃ. *arnarobat* (ne sint) Wb. 22ᵇ. 25ᵇ. *arnarimfolńgar* (ne efficiar; v. supra) 10ᶜ. *arnách róllca derchoiniud dilgid dó et dandonid* (gl. ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui huiusmodi est, donetis et consolemini, 2. Cor. 2, 7) 14ᵃ. *arnachitrindarpither frisinfirini* (gl. noli altum sapere, sed time; i. e. ne exherederis, excidas e iustitia) 5ᵇ; vel CONRO: *arnaconroib* (ne sit) Wb. 15ᵈ.

Idem significatur formula CONA, quam sequitur RO vel CONRO: *conaroib* (ne sit) Wb. 16ᵉ. 21ᵃ. *conarobat* (ne sint) 30ᵇ. *ɔnáruchretesi doneuch* (ne crèderetis cuiquam) 17ᵃ. *connachonroib nech dimchlaind* (ne supersit quisquam de genere meo) Ml. 23ᵈ. Interdum tamen pro legitima hac significatione adhibetur mera CONA, CONNACH: *conabad éicen doberad* (ne necessario daretur) Wb. 32ᵃ. *connabé nái indid* (nequid sit in ea, conscientia) 11ᵈ. *connách moidea nech* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne quis glorietur) 2ᵇ. Quamquam proprie haec particula respondet lat. *ut non*: *conafitir nech diæcnib indomuin* (gl. loquimur dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est, 1. Cor. 2, 7; i. e. ita ut nesciat quisquam e sapientibus mundi) Wb. 8ᵇ. *robói duchensi dauid cona rogáid do dia digail for saul innan olc dorigeni side fris acht rogáid ho dia conidnderoimed di lamaib sauil* (gl. quo et in saul is mitis sit et in sua defensione sollicitus; i. e. fuit ad mansuetudinem (tam mansuetus) D., ut non peteret a deo ultionem in S. malorum, quae fecit ille ipsi, sed petivit a deo ut se eriperet de manibus S.) Ml. 117. *etarscartar connabi oinchoms.* (separantur, ut non fiat unum compositum) Sg. 157ᵇ. *ɔnábé and* (ut non extet) 166ᵃ. *ɔnatissed etir indigal* (ut non veniret omnino vindicta) Ml. 27ᶜ. *conafil dualchi* (ut non sint vitia) Wb. 20ᶜ. *conách fil etir* (gl. tulit de medio, chirographum, Col. 2, 14; i. e. ita ut non sit omnino) 27ᵃ. *connach ningeuin* (ut non cognoverit eum) Ml. (Goid. 20). *connach ainm samlaid* (gl. *ipse* verbis adiunctum perfectionem habet, ipse sedi; i. e. ut non sit nomen ita) Sg. 198ᵃ. *connách ase ditia dobuith uandí asdis* (gl. hic et haec dis ditis, unde hi et hae dites et haec ditia, cuius nominativum singularem in usu non inveni; debet tamen secundum analogiam hoc dite esse, nam in is finire neutrum non potest, Pr. 6, 12, 64; i. e. ita ut non sit possibile ditia esse e dis) 104ᵇ. *meus ... nomréla et nometargnigedar. conaich éicen mo no. díles do eipert* (meus, pronomen, manifestat et notificat

me, ita ut non sit necesse meum nomen proprium dicere) 200b. *conaich rann insce foleith isuidiu* (gl. ius dictionis proprium perdit, praepositio composita) 212a. Nec non significat *quod non*: *accuis aile onach articol .o. la lait.* (gl. deinde articulum Romani non habent, Pr. 13, 4, 17; i. e. argumentum aliud, cur non sit articulus *o* apud Latinos) Sg. 207b. *conabad fír anasbermis* (non esse verum, quod diceremus) Wb. 18a. Verum etiam CONI e sententia primitiva transgressum invenitur ad significandum *ne*: *coniepersa fritso* (ut non dicam tibi) Wb. 32a. *7 coni diruidigther .i. coni etarscarthar on* (gl. ut non separetur os ab opere et opus non derivetur ab ore) Tr. 2a (37). *conintorgáitar* (gl. ut non circumveniamur) Wb. 14d. *coni frithsuidiged .i. coni frithtarised* (gl. ut nullus opponeret manum) Ml. 34a. *conibé eter* (ne sit omnino) Wb. 9b. *coni airmed* (gl. ne reputaret) Ml. 98.

5. Particulae NI — NI duplicatae vel multiplicatae exempla quaedam: *isdo isuisse. ni do dóinib ni do dulib* (gl. deo gloria in saecula saeculorum; i. e. illi debetur, gloria, nec hominibus nec creaturis) Wb. 18c. *ni artu ní nim ni domnu ní muir arnóib bríathraib rolabrastar cr.* (nec altius quidquam in caelo nec profundius quidquam in mari quam verba sancta quae locutus est Christus) Inc. Sg.

6. Amplificatur negatio sequente vel pronomine vel substantivo pronominali. Formulae eiusmodi frequentiores sunt *ni — nach*, *ni — ní*.

NI — NACH (*na*, *nech*, *nechtar*, nullus, nemo, neuter; cf. p. 361 sqq.): *ni nach aile assidbeir* (gl. ecce ego Paulus dico vobis; i. e. nemo alius dicit id) Wb. 20a. *nibí nach dethiden foir* (nulla ei est cura) 10b. *bete banscala occartimthirect ni du nach oipred ailiu im.* (gl. numquid non habemus potestatem mulierem, sororem circumducendi? 1. Cor. 9, 5; i. e. ut sint feminae ministrae ad nostrum servitium, ad nullum tamen aliud opus) 10c. *nitorban na de* (nihil eorum prodest) 12b. *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) 16a. *nirubi nechtar de cenalail* (neutrum eorum erit sine altero) 11c. NAD—NACH etc.: *isnad dixnigedar nach œcne* (gl. sic non est inter vos sapiens quisquam? 1. Cor. 6, 5; i. e. est quod non est quisquam sapiens!) 9c. *nadndixnigedar nech* (gl. neminem esse) Ml. 23a. *huare nad fil nanert nail indamerbainn* (quia nulla alia potentia est qua confidam) 29d. Item in sententiis prohibitivis: *na fridoirced nech* (ne quis offendat) Wb. 14a. *connách moidea nech* (ne quis glorietur) 2b.

NI — NÍ (non res, non quidquam, nihil; cf. p. 364): *ní bi ni etarro* (gl. nulla intercessione interveniente) Sg. 150b. *si feisine 7 ní bi ni tarahesi* (gl. 1 manet per se; i. e. ea ipsa nec quidquam est pro ea) 165b. *arni fil ní frisambed andechor* (nam nihil est, a quo differat) 183a. *ní torban dom nii disin* (nihil prodest mihi quidquam ex hoc) Wb. 12b. *ni dír dúib ní disund* (non congruum vobis quidquam de hoc) 27a. *ni dernat sidi ni nadfiastar side* (nihil faciunt hi, servi, quod nesciat ille, dominus) 22c. *ní inchoisget sidi ní* (nihil significant hae) Sg. 202b. Sic supra: *ni artu ní nim ni domnu ní muir* Inc. Sg. Prohibitive: *ni dlegar ní dúib* (ne quid debeatis) Wb. 6a. *na imchomarcad ní inœcle.* (ne quid interroget in ecclesia) 28b.

B. Particulae interrogantes.

Extant particulae interrogationem indicantes in celticis linguis, ut in latina aliisque. Interrogatio ipsa, ut negatio, est aut recta aut obliqua vel subiuncta, quamquam particularum interrogantium vix est differentia in hac vel illa positione. Discernitur autem interrogatio simplex ac duplex sive bipartita, utraque aut positiva sine negatione aut cum negatione.

1. Interrogatio recta simplex positiva inchoatur particula IN (ante labiales IM; cf. lat. *an*): *innaci* (gl. viden, videsne?) Sg. 15[b]. *inintsamlammarni* (gl. an aemulamur dominum? i. e. an imitamur?) Wb. 11[b]. *inanfossigid* (gl. nescitis?) 8[d]. *india indoich side do* (gl. quis accusabit adversus electos dei? deus qui iustificat? Rom. 8, 33; i. e. num deus? num veri simile hoc ei?) 4[b]. *indosa* (gl. nuncubi, gl. num et ubi; i. e. num alicubi?) Sg. 14[b]. *incoscramni* (gl. legem destruimus?) Wb. 2[b]. *in cuntubart lib inso* (gl. an ignoratis, fratres?) 3[c]. *imba immalei do* (gl. simul Iesus? Rom. l. c.) 4[b].

Interrogationi obliquae simplici positivae semper praemissa invenitur formula DÚS IN (*im* ante labiales; i. e. *dofius in*, ad sciendum num*), non infrequens in Wb.: *duús incomalnid arrupredchad dúib issos.* (gl. ideo scripsi ut cognoscam experimentum vestrum, an in omnibus oboedientes sitis, 1. Cor. 2, 9; i. e. an impleatis quod praedicatum est vobis in evangelio) 14[d]. *doairfenus doib dús imbed comrorcon and et nirobe* (gl. ascendi Hierosolymam secundum revelationem et contuli cum illis evangelium, Gal. 2, 2; i. e. contuli cum eis, si forte esset error in eo, et non fuit) 18[d]. *combad cét leu buid domsa iniriss et duús inintamlitis* (gl. si quomodo salvos faciam: quamdiu sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo, si quomodo ad aemulandum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis, Rom. 11, 14) 5[b]. *ni epur frib etarscarad frisuidiu .i. frigenti fobíith precepte dóib duús induccatar fohiris* (gl. scripsi vobis in epistula: ne commisceamini . . . non utique etc., 1. Cor. 5, 9; i. e. non dico vobis separari ab his, a gentibus, propter docendum eos, si forte suscipiantur in fidem) 9[b]. *nascarad frisinfer dús inríctar triagnáissi* (gl. si qua mulier fidelis habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum; i. e. ne secedat a viro, si forte convertatur per consuetudinem eius), *teccomnocuir inso isairi didiu asbiursa ambuith immallei dús inríctar indalanái trialaile* (gl. sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, 1. Cor. 7, 13. 14), *cechoniis cor dosétche uait níiscoirther act indnite dús im comchétbuid dúib* (gl. servus vocatus es, ne sit tibi cura de libertate, sed etsi potes liber fieri, magis utere, ibid. v. 21; i. e. licet possis dimittere uxorem tuam, ne eam dimiseris, sed expectato, si forte sit consensus vobis, *im* = *imb*) 10[a]. *duús indip fochunn icce do aindarpe aoentu* (gl. non communicamini cum illo ut confundatur, 2. Thess. 3, 14; i. e. si forte sit causa salutis ei eius excommunicatio) 26[b]. *duús indobfochad .i. duús. infadás farsaithar* (gl. ne forte temptaverit vos is qui temptat et inanis fiat labor vester, misi ad cognoscendam fidem vestram, 1. Thess. 3, 5) 25[a]. *dúus induithirsét* (gl. nequando deus det illis pae-

* Eadem vox ante pronomina interrogativa: *iarfigid dús ciaport indib maith óigedacht* (inquisitio, quae domus, ubi, in vobis sit bonum hospitium) Wb. 26[b]. *sirbetho tiagar huáin dochum hitalem dús cid forchomnucuir ird: indinaim* (ad sciendum quid acciderit) Ml. 16[c].

nitentiam et resipiscant a diaboli laqueis, oportet mansuetum esse ad omnes servum domini, 2. Tim. 2, 25; *dúus ind-* hic ante vocalem, cum supra sint *in-*, *dús in-*) 30[b].

2. Interrogatio simplex negativa inchoatur particula composita e pronomine interrogativo cum negatione *cani*, pro qua interdum invenitur *inná*.

CANI: *cani messe immoforling cretim dúibsi* (gl. nonne opus meum vos estis in domino?) Wb. 10[c]. *cani góo dúibsi anasberid* (nonne falsum vobis quod dicitis?) 5[a]. *cani tú féin* (gl. quis enim te discernit? i. e. nonne tu ipse?) 8[d] *cani doich* (nonne est probabile?) 5[b]. *cani mebuir lib insenchasso* (gl. legem non legistis? i. e. nonne meministis huius legis?) 20[a]. *décce lat corintiu et genti cani rochretset* (ecce tibi Corinthii et gentes, nonne crediderunt?) 10[a]. *canipu uissiu athabairt dúnni* (gl. si alii potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? 1. Cor. 9, 12; i. e. nonne fuit iustius, eam dare nobis?) 10[d]. *cani accai* (gl. nonne vides?) Ml. 25[b]. Sunt etiam scriptiones CONI, CINI: *congniam fribsi octáircud raith spirito duib conihed fodera fáilti dúibsi et dúnni* (gl. adiutores sumus gaudii vestri; i. e. collaboramus vobiscum in efficienda gratia spiritus vobis; nonne hoc fert gaudium vobis et nobis?) Wb. 14[c]. *cini glé lib* (nonne cognitum vobis?) 12[d]. *cini inonn riagul linn* (gl. nonne eodem spiritu ambulavimus?) 18[a]. Scriptiones *cain*, *cainip* in Wb.: *cain ronóibad abracham trihiris* (annon sanctificatus est A. per fidem?) 2[c]. *cainipsa sóir* (annon fui liber?) 10[c], e *cani*, *canip*, sicut *main*, *mainip* (pp. 740. 741) e *mani*, *manip*.

INNÁ (*innád*), etsi proprie ad interrogationem duplicem pertinet, tamen huc quoque translatum invenitur: *innadnaccai* (gl. nonne vides?) Ml. 17[b].

3. Interrogatio bipartita priori parti praemittit notam usitatam interrogationis IN (IM), parti posteriori BA vel FA (formam verbi substantivi), unde cum negatione oritur FANACC.

Exempla interrogationis vel rectae vel obliquae. *a.* Cum parte posteriore positiva: *imba bás ba bethu* (gl. quid eligam ignoro; i. e. utrum sit mors an vita) Wb. 23[b]. *imbat da .g. bete and ba .g. 7 .n.* (gl. in hoc veritatem videre: ostendit Varro his verbis: aggulus, aggens, agguilla, iggerunt. In huiuscemodi Graeci et Attius noster bina gg scribunt, alii n et g, quod in hoc veritatem videre facile non est, Pr. 1, 7, 39; i. e. utrum duo g sint hic, an g et n) Sg. 15[a]. *do línad intsliuchta uerbi airciasberasu potior ní lán chiall and confeiser ciadiacumachtaigther .i. induit fein fa donach ailiu* (gl. omnis genetivus verbo adiungitur ad perfectionem sensus, ut mei vel illius potior, Pr. 13, 5, 26; i. e. ad perf. s. verbi, nam etsi dicis potior, non plenus sensus hic, donec sciatur, cuius potiaris, utrum tui ipsius an alius cuiusquam) 209[b]. *isinderb immasc. fá fem.* (gl. dubia sunt genera; i. e. est incertum, sitne masc. an fem.) 61[a]. *issinméit m̃bis indepert .i. immar fa bec* (gl. figura dictionis in quantitate comprehenditur) 73[a]. Exemplum interrogationis tripertitae: *inicoms. fa hi comas[ndis] biit fa andíis* (utrum in compositione an in appositione sunt an duo, separata?) Sg. 217[a]. Eiusdem constructionis translatae ad significationem lat. *sive sive* vid. supra exempla (p. 706). Ceterum iterari posse IN non modo exemplis ibidem prolatis sed etiam hoc probatur: *in intain rombói in circum. in intain rombói in ppu.* (gl. in circumcisione an in praeputio?) Wb. 2[c].

b. In sententia posteriore negativa legitime repeti *in* cum negatione INNA,

INNAD his exemplis proditur: *inná tecta cumachte indoilbthid inna criad* (gl. annon habet potestatem figulus luti?) Wb. 4ᶜ. *innád cualaidsi* (gl. an nescitis? i. e. annon audistis?) 5ᵃ; vel cum pleonasmo: *nó inna bet onach ainm̄diu etir acht itcétnidi* (gl. *i* longam habent ... in *ile* neutra, sive ex eis fiant sive non habeant aliud ante se genus, Pr. 4, 5, 24; i. e. sive non sunt e quoquam nominali omnino, sed sunt primitiva) Sg. 56ᵇ. *fá innád fail nechtar de hualailiu* (an neutrum eorum sit ab altero) 37ᵇ. Frequentius tamen plenae sententiae loco invenitur FANACC (necne): *cain ronóibad abracham trihiris intree ám didiu fanacc* (gl. dicimus quia reputata est Abrachae fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? Rom. 4, 9. 10; cf. p. 703) Wb. 2ᶜ. *imba nacol dom fanac* (gl. ut et vos sciatis quae circa me sunt, quid agam, omnia vobis nota faciet Tychicus, Eph. 6, 21) Wb. 23ᶜ. *:::digail forib ma:::d irlaithi arrofitir side imbo hochridiu fanacc* (gl. servi oboedite, timentes dominum. Quodcunque facitis, ex animo operamini, Col. 3, 22. 23; i. e. dabit vindictam vobis, si non estis oboedientes; nam scit ipse, utrum sit ex corde necne) 27ᶜ. *robu anfiss dosom inrolég fanacc* (fuit ignotum illi, legerit necne) Sg. 148ᵃ. *indi st. rogabad in salm fanac 7 cessi aimser inrogbath* (gl. siue hoc verum sit siue falsum; i. e. utrum inde sumptus sit psalmus necne, et quo tempore cantus sit) Ml. 24ᵈ.

C. Particulae respondentes.

Respondetur hibernice plerumque repetito verbo, praesertim verbo substantivo, sive affirmatur sive negatur quod interrogatum est. Ut sententia biblica: sit sermo vester: est, est; non, non (germ. ja, ja! nein, nein!) in hodierna lingua hibernica ita redditur: *go madh é bhur cómhrádh dhaoibh, A seadh, a seadh*; *Ní seadh, ní seadh*, quae formulae respondent vetustis: *is ed, is ed. ní ed, ní ed.* Exemplum responsionis eodem modo negantis: *incoscramni . ní conchoscram* (gl. legem destruimus? absit! Rom. 3, 31) Wb. 2ᵇ; frequentiora sunt exempla formulae NATE, NADE (cum *nat*, p. 741, an e verbo *tá, atá* ut *cate?* cf. pp. 356. 489): *india indoich side do náde ní doich* (gl. deus, qui iustificat, accusabit? i. e. num deus? num probabile hoc de eo? minime! non est probabile), *imba immalei do occartaithricc et occarnáinsem náte níba hed nisi arsercc less* (gl. quis est qui condemnet? simul autem Iesus Christus qui mortuus est? Rom. 8, 34; i. e. num simul erit ipse redimens nos et accusans? non ita! non erit hoc! non is ei est amor nostri) Wb. 4ᵇ. *indoich bid indirge dodia insin. nate ni clóin* (gl. numquid iniquitas apud deum? absit! Rom. 9, 14) 4ᶜ. *cani epir náte atbeir* (gl. an et lex hoc non dicit? scriptum est enim etc., 1. Cor. 9, 9; i. e. num non dicit? immo! dicit id) 10ᵈ. Formulae NATHÓ (cf. O'Don. pp. 324. 390) singulare exemplum videtur: *cid dogénat sidi hi* [leg. *in*?] *predchabat nathó ol pol* (quid facient hae? num praedicabunt? minime, inquit Paulus) Wb. 13ᵃ.

Nihilo tamen magis defuerunt in lingua vetusta hibernica particulae respondendi propriae, ut sunt in aliis linguis. Nam etsi non invenitur particula respondens affirmativa in codicibus nostris, invenitur certe particula negans NAICC (germ. *nein!*): *naicc* (gl. non: ubi est gloriatio tua? exclusa est. Per quam legem? factorum? non! Rom. 3, 27) Wb. 2ᵇ. *naic oní cumscaigther .d. in aliis dic.* (gl. in aliis, dictionibus, transferatur *d*, in aliis non, scire non possum, Pr. 2, 1, 7) Sg. 23ᵃ. A qua non differt sine dubio NACC in formula supra me-

morata *fanacc*: cf. *nac quasi nec* Corm. *nacc .i. non* O'Dav. Simplicioris formae *ac* Corm. vel *acc* (Deirdri p. 160) exempla vid. ap. O'Don. pp. 327. 390.

D. Particulae exclamantes.

Particulae appellandi vel exclamandi, quas dicunt interiectiones, extant paucae in codicibus hibernicis. Frequentior est *a*, *á*, *ha* (lat. o!), praemissa vocativo (cuius exempla vid. in declinatione nominis). Praeterea leguntur in Sg.: *upp* (gl. ei, Verg. ap. Pr. 7, 5, 21) 120ᵇ. *uch mochliab a nóib ingen* (vae pectus meum, o sacra virgo! gl. marg. scriptoris codicis) 211ᵃ. Nescio an sit etiam interiectio in gl. marg.: *uit mochrob* (vae? manus mea) Sg. 176ᵇ, in dextera folii parte, in cuius parte sinistra legitur *sca. brig.* (sancta Brigitta!).

II. Particulae britannicae.

A. Negantes.

1. Cambrica particula negativa simplex absoluta est NI, NY: *ni cein guodeimisauch* (gl. non bene passa, signa) gl. Ox. 39ᵃ. *ny chlywyssynt eiryoet twryf a chawat kyffelyb y rei hynny* (non audiverant unquam tumultum et tempestatem similem horum) Mab. 1, 23. De statu consonarum sequentium primitivo aut infecto supra praecepimus (pp. 189. 194. 202).

Ante vocales praecedere solet forma NYT: *nyt oed gyuanhed yny gaer* (non erat domicilium in castro), *nyt oed un llestyr*, *nyt oed un dalen* (non erat ullum vas, folium) Mab. 1, 4. 5. 9. *nyt yspeilwys ynteu vi* (non spoliavit ipse me) 1, 10. *nyt attebei ef* (non respondebat is) 1, 267. *nyt atwaenwn i didi* (non cognoscebam ego te), *nyt adwaeney neb or teulu euo* (non noverat quisquam ex agmine illum) 1, 25. 267. *nyt o gyuoetheu yd ymborthei* (non de imperando curavit) 1, 235. Quin etiam ante consonas invenitur: *nyt reit itti* (non est necessarium tibi) Mab. 1, 8. 21. *nyt dyd hediw y neb y gerdet* (non dies hodie cuiquam proficiscendi) 1, 288. *nyt velly y mae iawn itt* (non ita tibi aequum est) 1, 25. *nyt at neb y lettya yny dref* (non sinit quemquam habitare in urbe; mox: *gadu neb y lettyaw yndi*) 2, 62. Eadem aucta *nyt*, ut *nat*, supponenda est ante tenues aspiratas (p. 194), cum *ny*, *na* destituentes (p. 202) putandae sint primitivae formae.

Formae eiusdem locum interdum obtinere videtur NYS: *achyuarch gwell aoruc idi. ac nys attebawd yr iarlles* (et salutare eam, sed non respondit comitissa) Mab. 1, 18. *wrth hynny nys atwaenat neb or llu ef* (propterea non norat quisquam ex agmine illum) 1, 24. Plerumque vero *s* patet esse pronomen infixum personale 3. pers. (p. 376): *os gallafi les mi ae gwnaf. afles nys gwnaf inneu* (si potero commodum ego faciam, incommodum equidem non faciam) Mab. 1, 256. *dim oc awch da nys mynnaf* (quidquam ex vestro bono nolo) 1, 272. *ny chyuarchafi well ytti. kan nys dylyy* (non salutabo te, nam non meruisti id) 1, 283.

Cornica NY destituens sequentes consonas: *ny yl den vyth amontye* (non potest quisquam computare) P. 40, 2. *mar ny yl bos ken* (si non potest esse

aliter; = *gyl*) 57, 4. *y vos kyllys ny vynna* (eum perire nolebat) 7, 3. *yn nef ny veȝyth tregis* (in caelo non moraberis) 46, 3. De consonis *ns*, *ny*, *ni* intromissis, ut in hoc exemplo: *henna ganso nyn io poys* (hoc ei non erat molestum) P. 10, 2, supra egimus (pp. 549. 580).

Aremorica NE destituens sicut hodie, etsi saepissime non notatur infectio: *ne reheut* (non facietis) MJ. 131 b. *ne raff*, *ne raf* (non facio) 61 a. 232 b. *ne oun* (nescio) 78 a. 187 b. 188 a. b. *ne onn* (id.) Cath. *ne vezo ganet credet glan* (non erit natus, credite pure) Buh. 4, 21. Contra: *ne graf*, *ne groaff* (non facio) MJ. 27 b. 35 b. Buh. 204, 2. *ne gra* (non facit) 62, 14. *ne gon* (nescio) 4, 12. MJ. 21 a. *ne gallo* (non poterit) Buh. 48, 9. *ne gorreif ma drem* (non tollam vultum meum) 42, 17. De intromissis consonis *d*, *nd* cf. p. 550 sq.

2. In sententia relativa vel subiuncta eadem particula britannice, quae hibernice, est NA.

Cambrica exempla: *mae ryued nu thodeis yn lynntawd* (mirum est, quod non ceciderim in furorem) Mab. 1, 10. *diheu oed gantunt na chlywyssynt eiryoet kerd kystal* (persuasum erat eis, se non audisse unquam cantum talem) 1, 23. *y gynnedyf yw na daw marchawc ar y dir ef na mynno ef ymwelet ac ef* (consuetudo eius est, ut non veniat eques in terram ipsius, quocum nolit ipse congredi) 2, 50. *mackwy ual hwnn yr na allei dywedut* (puer ut hic, qui non poterat loqui) 1, 267. *ar y llech y mae kawc aryant wrth gadwyn aryant. mal na ellir eu gohanu* (in lapide est vas argenteum in catena argentea, ita ut non possint separari) 1, 8. *medylyaw am na wn pa le ydaf heno* (meditatio, quia nescio, quo eam hac nocte) 2, 13. Cum pronomine infixo: *ryued yw gennyfi nam atwaenost* (mirum est mihi, quod me non novisti) Mab. 2, 7. Sequitur interdum post negationem vox, ex qua pendet: *na chymeraf myn vygkret . . . na rodaf myn vygcret* (non sumam, non dabo, per fidem meam; i. e. per fidem meam, me non sumpturum, daturum), *na rodaf yryfi a duw* (non dabo, per me et deum) Mab. 1, 264. 265. Contra in quibusdam sententiis relativis cambrice particulam absolutam *ny* adhiberi supra diximus (p. 392): *gwrdu mawr awely ympenn yr orsed. ny bo llei odim no deuwr* (virum nigrum magnum videbis in capite valli, qui nihilo minor sit duobus viris) Mab. 1, 6. *nyt oes aryhelw namyn yr unty hwnn nys ry dycko iarll* (non est in possessione eius, comitissae, nisi una haec domus, quam non ei ademerit comes) 1, 28.

Sunt etiam hic formae NAT et NAS differentes quomodo absolutae *nyt*, *nys*.

NAT: *ryuedu aoruc arthur na deffroes gwenhwyuar ac nat ymdroes yny gwely* (miratus est A., non experrectam esse G. nec motam in lecto suo) Mab. 2, 8. *dywedut wrthunt awnaethpwyt. nat yr amarch arnunt y dodit islaw y teulu* (dictum est eis, non propter contemptionem ipsorum eos poni infra familiam) 1, 276. *ar da arunnei owein. hyt nat oed vwy gan y gyfoeth garyat* (et bona distribuebat O., ita ut non esset maior apud subditos amor) 1, 21. *nyt oes . . . nys ry dycko iarll ieuanc . . . am nat aei yn wreic idaw* (non est quod non abstulerit ei comes iuvenis, quia non fiebat uxor ei) 1, 28.

NAS: *ny dele mab uchelur uod en penteulu. sef achaus nas dele* (non debet filius optimatis esse maior domus; haec est causa, cur id non debeat) Leg. 1, 7, 1. *ac yrof a duw nas rodwni euo* (ac per me et deum non darem ego illum, equum) Mab. 1, 10.

Cornica exempla: *ef a doys... gans c̄st na vye tregis* (iuravit, se cum Christo non esse moratum) P. 85, 4. *ȝe demptye guȝyll pegh neb na ylly* (ad temptandum eum, qui facere peccatum non poterat) 20, 4. *te reson vyth a dres eraga fyn na gewsyth* (quod tu nullam rationem contra eos dicis, miror) 120, 2. *te na yllyth omweȝe* (ita ut tu non possis cavere) 20, 3. *na ve bos fals an denma* (nisi esset falsus hic homo) 99, 2. Ante vocales cornice NAG: *kyn nagoff den skentyll* (quamquam non sum homo sapiens) P. 8, 1. *grusons cusyll nago vas* (ceperunt consilium, quod non erat bonum) 31, 3. Tamen etiam NA: *uynytha na effo coul* (ut nunquam bibat ius) D. 1620. *then dor prag na ymwhelaf* (ad terram cur me non prosterno?) D. 2594.

Aremorica: *euit vnan na duy, palamour sascun da vnan na duy* (propter aliquem, qui non veniet) Buh. 4, 20. 6, 11. *men scoy crenn quen tenn ennhaf na gallo en scaf flachaf quet* (impellam eum tam acriter in eum, ut non possit celeriter deflecti) MJ. 138a. Ante vocales item NAC, NAG: *soezaf a graf nac ouf clafvet* (miror quod non sum aeger factus) MJ. 223a. *byscoaz e re nag oann bezet* (nunquam eius hominem me fuisse) 197a; rarissime NAD (cf. p. 550).

De formula *na — mar* (quamvis) vid. supra (p. 724).

3. Particulae dehortativae forma paulum differt in sententia recta.

Cambrica NA, ante vocales NAC: *na dos ditheu yny gyvyl ef* (cave eas tu in vicinitatem illius, equitis!) Mab. 1, 248. *na at neb* (ne siveris quemquam) 2, 25. *na cheryd ui ny wydwn i hynny* (noli opprobrare mihi! nesciebam ego istud) 1, 287. *kyrchu y llamhystaen. Na chyrch heb y gereint* (sumere nisum, coepit eques. Ne sumpseris! inquit G.) 2, 16. *nac ymchoeldi dracheuyn* (ne te verteris retro!) 2, 36. *nac ewch bellach hynny* (nolite porro ire ita) 3, 33. *na vit* (ne sit) 2, 375. 383. *na wiscet ... dim ymdanei* (ne induat sibi quidquam) 2, 20. Item ante coniunctivum: *na rodher yny del gereint* (ne detur, cervi caput, donec venerit G.) 2, 22. *na disgynnych* (ne descenderis) 2, 19.

Alibi tamen, ut in hibernica lingua vetusta, coniunctivo praemissa invenitur NY: *ny bo gressaw duw wrthyt* (ne sit salutatio dei tibi!) Mab. 1, 292. *ny bo berthach byth y boch chwi no minneu* (ne formosiores unquam sitis vos quam ego) 2, 215. *nyt ami yn uyw yd aho ef* (ne me vivo eat ille) 2, 245.

Cornica: *na wra na moy pegha* (noli amplius peccare) P. 34, 4. *na thegough sor yn golon, na thegovgh sor yn colon* (nolite portare iram in corde) 37, 1. D. 539. *na as troys na leyff na vo golhys* (ne omiseris pedem aut manum, quin lavetur) P. 46, 4. *na veȝough dyscomfortis* (ne sitis perturbati) 255, 1. Eadem forma servari videtur ante vocales: *na ol* (noli flere) R. 853. *na olough* (nolite flere) D. 2640.

Aremorica: *na gra quet sy* (noli dubitare) MJ. 52a. *na ret sy* (nolite d.) 10a. 188a. 226b. *na grit dif caffou na saouzan* (ne pararitis mihi curas aut dolorem) Buh. 38, 21. *duet ... na tardet muy* (venite, ne tardaritis amplius) 76, 6. *na vez quet couetus* (noli esse ambitiosus) 68, 8. Non differt forma ante vocales: *na ehan quet* (noli cunctari), *na esma quet* (noli timere) Buh. 4, 2. 146, 6.

4. Particula prohibitiva subiunctae sententiae cambrice suppletur praepositione *rac* cum infinitivo verbi positae (p. 678): *ylety eu er escubaur ebrenyn rac dale muc ar yadar* (habitatio eius, falconarii, est horreum regis, ne officiat fumus eius avibus) Leg. 1, 10, 4. *ykymerassant kytyyghor ... ynamgen ... rac*

gwybot or corannyeit adywettynt (ceperunt consilium alio modo, ne sciretur a pygmaeis, quod dicerent) Mab. 3, 300. *na dos ditheu yny gyvyl ef rac dy lad ohonaw* (ne ieris tu in illius viciniam, ne occidaris ab eo) 1, 248. Cambricae proprius est hic loquendi modus, quoniam in ceteris dialectis eadem praepositio aut contrarium significat, aut cum negatione abit in coniunctionem: *rac na* (pp. 737. 738).

Cornica particula et aremorica in sententia subiuncta eadem est, quae in absoluta.

Cornica: *Pylat a yrghys ʒeʒe ... monas ʒen corf ʒy weʒe nan kemerre y yskerans ... ha gwyʒe tam na guskens* (P. iussit eos ire ad corpus ad custodiendum id, ne id auferrent inimici sui, et cavere, ne quid dormirent) P. 241, 2. 3. *na veny leʒys nynges forth ʒe omweʒe* (ne occidamur, non est via servandi nostri) 245, 4. *omweʒe ... na peghy* (cavere, ne pecces) 20, 3. *me a gevs thotho mur dek na sconyer pendra wreny* (colloquar cum eo suavissime, ne recusetur, quicquid faciemus nos) D. 190. Formulae *rak na* exemplum supra attulimus l. c.

Aremorica: *mir na filli. mir na gruy da damnation* (cave ne erres, cave ne efficias condemnationem tuam) Buh. 166, 4. 7. *doe roen tir a miro dit tra hedro na noaso quet* (deus rex terrae providebit, ne tibi quidquam nunc noceat) 6, 26. *ne eaffaf span gant oun na ven daffnet* (non capio tranquillitatem prae timore ne damner) 162, 5. 6. Formula *rac na*: *niz sezlouo ... vn guez arall an tra se rac na hoarfe goall* (auscultabimus tibi, ne iterum ista res accidat male) Buh. 74, 10. *ahanen reson eo monet ... rac nam be blam oz chom aman* (hinc necesse est abire, ne habeam dedecus manens hic) 98, 8; cf. supra l. c.

5. Negationem duplicem vel multiplicem copulat propria particula britannica NA, ante vocales NAC (neque), sive duplicatur vel multiplicatur ipsa, sive simplicem sententiam negativam sequitur (respondens germ. *noch*). In qua, cum nec eius loco inveniatur *ni — ni* (ut in hibernica lingua) et ante verbum sententiae semper insuper praecedat particula negativa, inesse coniunctionem disiunctivam suspiceris; cf. tamen quae supra (p. 724) adnotavimus.

Cambrica exempla: *ny byd reit itt torri na gwaew na chledyf* (non erit necessarium tibi frangere nec hastam nec gladium) Mab. 1, 259. *ny welynt neb ryw dim. na thy nac anifeil. na mwc. na than. na dyn. na chyuanned* (non videbant quidquam rei, nec domum nec animal nec fumum nec ignem nec hominem nec habitaculum) 3, 146. *nac y adef llad awch tat chwi nac y diwat ny deuthum i* (nec ad profitendam caesionem vestri patris nec ad denegandam veni ego) 1, 287. *adiheu oed gennyfi gei. na dihangei nadyn nallwdyn ynvyw* (et persuasum erat mihi C. non evasurum vivum nec hominem nec bestiam) 1, 9. *hyspys yw genyfi na chynt na gwedy na chiglef i kerd kystal* (persuasum est mihi, nec antea nec postea me audisse cantum aeque dulcem) 1, 9; post simplicem negationem: *ny byd ryd heno nac auory na threnhyd* (non liber erit hac nocte nec cras nec perendie) 1, 289. *a diheu oed iti gei. naweleis i eirmoet bwyt na llynn nywelwn yno ygyffelyp* (et certum erat tibi C. me non vidisse unquam cibum nec potum, quem non viderem ibi pariter) 1, 5. Cum articulo vel pronomine infixo coalescens particula: *ac ny dywat nar gwr nac vn or morynyon vn geir* (nec dixit neque vir neque una e puellis ullum verbum) Mab. 1, 5.

pandaeth yr gaer nadyn. na mil. nar baed. nar cwn. na thy. nac anhed. nys gwelei yny gaer (cum venisset ad castrum, nec hominem nec animal nec aprum nec canes nec domum nec habitationem videbat in castro) 3, 151. *ny at yr arueu estronawl mawr racco welet nae wyneb ef nae bryt* (non sinunt arma mira magna illa videri nec vultum illius nec formam) 2, 10.

Cornica *na* semper respondet germ. *noch*, aut antecedente formula *na nyl* (germ. *weder*, cf. p. 403) aut singularis, sive praecedit negatio verbo addita sive sequitur: *den vyth ny yl amontye na leuerell war anow* (nemo potest computare nec dicere ore) P. 59, 3. *nyniough ol da na whek* (non omnes estis boni nec dulces) 47, 2. *ȝym na as troys na leyff na vo golhys* (mihi noli omittere pedem nec manum, quin lavetur) 46, 4. *dal na boȝar ny ase nag omlanas nagonon na claff vyth ow crowethe mar pesy a leun golon* (caecum aut surdum non sinebat, ut non sanaretur, nec unum nec aegrotum quemquam iacentem, si orabat pleno corde) 25, 2. 3.

Aremorica particula tam iterata invenitur: *nemeux na ioa na cuff na car* (nec gaudium habeo nec amicum nec cognatum) Buh. 8, 23. *perac guirion na sarmonez nac ouzomp guer ne leuerez* (cur vere nec sermocinaris nec nobis verbum dicis?) 56, 8. 9; quam semel posita: *gat na louarn ne espernaff* (nec lepori nec vulpi parcam) 32, 8. *ne deux gruec na amieguez* (non est mulier nec obstetrix) 96, 7. *eguyt an boet nem em hetaf nac e nep guys ne rejouissaf* (cenam non desidero, nec ullo modo delector) MJ. 6b.

6. Ad amplificandam negationem suas sibi quaeque dialectus elegit voces.

Cambrica frequentius addit (sicut lingua hibernica) pron. *neb* (aliquis), subst. pronominale *dim* (res): *ny chaffwn i neb* (neminem ego inveniebam) Mab. 1, 10. *dim oc awch da nys mynnaf* (nihil de vestris bonis cupio) 1, 272. *ni chigleu i dim* (non audivi ego quidquam) 2, 232. 233.

Cornica frequentius adhibet substantiva quaedam, ut *banne* (gutta vel stilla) Voc. 9[b], vel *banna* (cf. gall. hod. *goutte*): *bythqueth whet tebel na mas ny wylys ganse banne* (nunquam adhuc nec male nec bene vidi iis, oculis meis, quidquam) D. 398. *ny clev banne* (nihil audit) D. 2321. *iudas ny gosk vn banne* (I. ne minimum quidem dormit) D. 1078. *gans queth y ben y queȝens guelas banna na ylly* (involucro eius caput involvebant, ut videre nihil posset) P. 96, 1. *dal o ny wely banna* (caecus erat, nihil videbat) 217, 2. *banna ny allaf gwelas* (nequaquam possum videre) Cr. 1622. *Cam* (passus; cf. gall. hod. *pas*) vel *cammen*, *camen*, *caman* (plur. an conferendum cambr. *caman*, via?): *pan welas cam na ylly y dolla* (cum videret, nequaquam se posse eum decipere) P. 13, 1. *ny vyn an vyl harlot cam awos an bys dywethe* (nequaquam vilis nebulo decedere vult per mundum) D. 2914. *drok yv gyne na venta kammen tryle yn maner tek* (aegre fero, te nequaquam velle converti in rationem pulcram), *na wrellough cammen lathe an profus* (ut ne interficiatis prophetam) D. 1293. 2196. *mar wokky cammen na vynnyth crygy* (tam stultus, ut minime velis credere), *my ny won pywe cammen* (ego nescio, quis sit ille omnino) R. 990. 2493. *camen pylat pan welas na ylly c͞st delyffre* (P. cum videret nequaquam se posse Christum liberare) P. 150, 1. *caman na ylly bewe*, *caman na ylly gwyȝe* (ut nequaquam posset vivere, cavere) 204, 1. 205, 1; idemque adiuncto *byth* (utique), de quo adverbio frequentissimi usus vid. supra p. 620 sq.: *me a vynse y wythe*

ha ny yllyn cammen vyth (optabam eum servare, sed nequaquam poteram) D. 3126. *dyougel an keth denna the selwel cammen vyth na yl wharfos* (certo ut idem ille homo salvetur, nequaquam potest evenire) R. 2480. Semel invenimus *tam* (frustum): *gwyȝe tam na guskens* (cavere, eos iussit, ut ne dormirent) P. 241, 3. Denique his quodammodo addi poterit *bram* (crepitus ventris): *ny daluyth bram* (non valebit ventum, quidquam) D. 3078. *ny ren bram* (nihil darem) O. 2739. *ny rof bram* (nihil do, nihil curo) D. 1461. 2779.

Aremorica vocem *quet* ('gall. point') Cath. (leg. *ket*, incerta origine; eadem in sententia affirmativa Buh. 170, 18: *me carhe gouzout quet goude*, scire certe opto postea) negationi addere consuevit adeo, ut facta sit perpetua fere negationis comes (sicut gall. hod. *pas*) usque ad hodiernum diem. Exempla: *ne deux quet*, *ne deuz quet* (non est) Buh. 16, 16. MJ. 28a. *ne guallaf quet* (non possum), *ne gallen quet* (non poteram) Buh. 56, 13. 78, 13. *na ehan quet* (noli tardare) 4, 2. *na tardomp quet* (ne tardemus) 32, 12. 146, 17. 210, 8. *doe roen tir a miro dit tra hedro na noaso quet* (deus rex mundi prospiciet tibi quidquam nunc ne noceat) 6, 26. *nen prouffen quet* (ed. *quen*, corrigendum consonantiae causa; non probarem id) 170, 15. Eadem vox saepius additur praep. *hep* (sine): *hep gou quet* (sine ullo errore, mendacio) 116, 15. *hep quet nam*, *hep quet anam* (sine ulla macula) 72, 16; 104, 6. 146, 17. *hep quet a mar* (sine dubio) 204, 16. *hep muy quet* ('duntaxat, tantummodo') Cath. MJ. 65b. Ab hac voce prorsus differt *quen* (aliter, aliud; respondens corn. *ken*, p. 398): *ne galaf quen* (non possum aliter) Buh. 94, 21. *nem bezo quen* (non habebo aliud) 132, 4. *hon credit na compsit quen* (credite nobis, nolite loqui aliter) 188, 12. Contra addita invenitur gallicana vox ipsa: *pas an dra se ne falhe ez ve quet dissimulet* (minime oportebat istam rem dissimulari) MJ. 10a.

B. Particulae interrogantes.

1. Interrogationem simplicem positivam, tam rectam quam obliquam, cambrice significat A ante verba, AE (= *a yw?*) ante nomina: *gofyn aoruc owein aoes uarch ac arueu yr iarlles* (quaerere O., essetne equus et arma comitissae) Mab. 1, 29. *gofyn aoruc owein yr uorwyn aoed le y gallei ef kaffel bwyt* (quaerere O. e puella, num esset locus, ubi posset capere cibum) 1, 32. *a bery di* (faciesne tu?) 1, 264. *ae amser ynni vynet yr byrdeu* (estne tempus nobis ire ad mensas?) 1, 11. *ae gwr y arthur wyt ti* (esne vir Arthuri tu?) 1, 243. *gofyn aoruc owein ae dyn bydawl* (quaerere coepit O., num esset homo mundanus) 1, 31.

Cornice A (nihil differens a particula verbali, itaque abiecta ante vocales principales) in interrogatione recta: *a glewsyugh why* (audivistisne vos?) O. 2727. *a garsesta* (placeretne tibi?) D. 2838. *a alsesta* (possesne tu?) R. 862. *a welte* (videsne tu?) D. 2925. *a wotta* (videsne?) P. 195, 3. 255, 4; cf. p. 606. *a ow cows why an clewas* (loquentemne vos eum audivistis?) 95, 1. Abiecta: *ose mab du* (esne tu filius dei?) P. 100, 4. *oge gy*, *otagy* (tune es?) D. 1234. R. 463. *oma vy nep ath werthas* (num ego te vendidi?) D. 755. *es whet theth corf galarow* (suntne etiamnunc corpori tuo morbi?), *yw saw ol the wolyow* (suntne sana omnia tua vulnera?) R. 487. 489.

Obliqua interrogatio inchoari solet coniunctione *mar* (si): *leuerough mar*

pyth sawys (dicite, num conservetur) P. 95, 1. *myrugh mar te* (aspicite, num veniat) 203, 3.

Aremorice A, sed ante vocales AC (hod. *ha*, *hac* vel *na*, *nac*): *a guir eon tra se* (num verum est hoc?) Buh. 126, 20. *a te so claf* (num tu aegrotus es?) 56, 7. *ac eff so muy* (an sunt plures?) 120, 18. *a huy a guel* (vosne videtis?) MJ. 53 b. *ac an nor ayoa digoaret* (portane erat aperta?) 217 a. *da gouzout scler a huy ve quemeret* (ad sciendum perspicue, num vos recipiamini) Buh. 20, 20. *huy* [*a*] *goar net a hy so parfet acc* (vos scitis probe, num ea sit perfecta satis, puella) 22, 16. *leueret spes ac ef so hoz esper* (dicite, num ea sit vestra spes) 22, 12. *grit huy vn odiancc ac eff reiz en breiz man a deuhe ... da bout ... ganet* (facite augurium, num ea lex sit, ut in hac Britannia nascatur) 88, 13.

2. Interrogationis simplicis negativae notae differunt per dialectos.

Cambrica PONY (hib. *cani*): *pony wydut ti nat edewis y gawat hediw na dyn na llwdyn yn vyw* (nonne sciebas tu non sivisse tempestatem hodie vivum nec hominem nec bestiam?) Mab. 1, 9. *ponyt oed da mynet y geisaw* (nonne erat bonum, ire quaesitum?) 1, 11. *aphonyt y geissaw dial* (et quidni sumere vindictam?) 2, 18.

Cornica A NY, A NA: *a ny woȝas ow mestry* (num nescis potestatem meam?) P. 144, 3. *a ny wothough why* (nonne scitis vos?) R. 2445. *a nynsyv* (nonne est?) D. 800. *a nynsese, a nyngese* (nonne erat?) R. 1321. 650. *a na wylta* (nonne vides?) P. 120, 3.

Aremorica ANE: *anedindy duet guenede* (nonne sunt ablati tecum, argentei?) Buh. 158, 8. *a ne ve pret* (nonne esset tempus?) MJ. 160 b. Plerumque AN aut scriptum aut pronuntiandum, ut iustus fiat syllabarum numerus: *anedeu me eu ann heny* (nonne ego sum ille?) MJ. 59 b. *ane gousode* (nonne scis tu?) 112 b. *anoz eux quet lech* (nonne habetis locum?) 221 b. *an deu* (*quet*) *ma queuz me receuabl* (nonne est aerumna mea acceptabilis?) 91 a. *andoa* (nonne erat?) 207 b. 209 b. *an deuz den* (nonne est quisquam?) 110 b. *andeu, andeueff* (nonne?) Cath. Ceterum haud raro dissolvitur sententia, ut ex interrogativa pendeat negativa: *a me nam eux lech da nechif* (nonne habeo locum, causam, aegre ferendi?) MJ. 21 a. *a te na cret* (nonne credis?) 74 b. *a te na desev* (nonne putas?) 90 a.

3. Interrogationis bipartitae vix extant exempla. Cambricae iteratae particulae A — A vel AE — AE, si pars posterior est affirmans, colligi possunt ex interrogatione simplici et e Leg. 2, 1, 27: *edeueyt e kefreith na vyr nep beth eu hy ai moruyn ae gureic* (lex pronuntiat neminem scire, utrum sit illa virgo an mulier; cf. p. 725). Negativa in parte posteriore formula *a nac* exemplis non comprobatur.

Cornica exempla non invenimus nisi interrogationis obliquae, in quibus praemissum *py nyl* (uter, utrum? p. 403) sequitur communis particula disiunctiva: *merough pe nyle an dus avyth delyffris po cryst ... po barabas* (videte, uter hominum liberetur, Christusne an B.) P. 125, 3. 4. *ny wothons yn teffry py nyl a wrons drok py da* (nesciunt certo, utrum faciant malum an bonum) D. 2774 sq.

Aremoricum exemplum eandem particulam habet: *ac ef so beu pe nac eu*

quet (estne vivus ipse, annon est?) MJ. 195b. Vix eodem pertinent haec exempla: *pe en contre ezoude aet knech na tnou* (in quam regionem ivisti sursum aut deorsum?) MJ. 190b. *cousquet cref out pe ezout mut* (obdormisti graviter aut es mutus) 104a.

C. Particulae respondentes.

Cambrice saepius sicut hibernice tam affirmative quam negative respondetur repetita voce, qua continetur interrogatio, vel substantivo vel verbo.

Ut affirmative: *ae amser ynni vynet yr byrdeu. Amser. arglwyd heb yr owein* (estne tempus nobis ire ad mensas? Tempus! domine, respondit O.) Mab. 1, 11. *a bery di bot vymmarch i am arueu yn vnletty ami heno. Paraf* (parabisne tu ut sint equus meus et arma mea in uno habitaculo mecum hac nocte? parabo!) 1, 264. *aoes chwedleu o newyd gennyt ti. Oes arglwyd heb yr ynteu* (suntne nuntii novi tecum? Sunt! domine, respondit ille) 2, 6.

Negativae particulae forma NA adhibetur, ante vocales NAC: *dywet heb ef. a vu ef gennyt ti a gwneuthur amuod arnat. Na vu myn vygret heb hi* (dic, inquit ille, fuitne is apud te et fecit invitae tibi? Non fuit, per fidem meam, inquit illa) Mab. 1, 240. *a vorwyn heb y peredur adoy di y dangos ymi yr anileil hwnnw. Nac af ny lyuasswys dyn uynet yr fforest yr ys blwydyn* (puella, inquit P., veniesne tu monstratum mihi animal illud? Non ibo! non sivit hominem ire ad silvam iam per annum) 1, 293. *aatwaenost di y marchawc racco mawr. nac atwen heb yr ynteu* (nostine tu equitem illum magnum? Non novi, respondit ille) 2, 10. Inde oritur formula NAC EF (non id! germ. *nein!*): *tydi vychwaer heb y peredur. myvi a rannaf y bwyt ar llynn. Nac ef eneit heb hi* (tu mea soror! inquit P., ego distribuam cibum et potum. Minime, anima, inquit illa) Mab. 1, 251. *arhowch vi yma heb y peredur mi aaf y ymwelet ar pryf. Nac ef arglwyd heb wynt. awn ygyt y ymlad ar pryf* (expectate me hic, inquit P., ego ibo ad visitandum serpentem. Minime, domine, inquiunt illi; eamus una ad certandum cum serpente), 1, 277 sq. Hodie quoque *nag e* in sententia biblica: *bydded eich ymarweddiad Iĕ, iĕ; Nag e, nag e* (sit sermo vester: est, est; non, non!). Hib. *nathó* respondere videtur cambr. NADO (hod. *na ddo*): *mi adebygaf ... nacheueist na bwyt nadiawt. Nado yrof aduw heb ynteu* (ego opinor te non accepisse nec cibum nec potum. Non accepi per me et deum, inquit ille) Mab. 2, 42.

Quare vix invenias particulam *nac* solam usurpatam, ut fuit hibernica particula negativa respondens *naicc* (p. 749); invenitur tamen substantivi instar: *dyuot o gennat arthur anac genthi o iwerdon* (rediri a legatione Arthuri coeptum et non, i. e. negatio, repulsa, cum ea ex Hibernia), *gwedy lleueryd nac udunt. kyuodi aoruc bedwyr* (postquam dictum non, negatum est eis, surrexit B.) Mab. 2, 240.

E contrario sunt propriae quaedam cambricae particulae affirmantes, quibus caret lingua hibernica. Ex his frequentior IE, IEU: *ae gwr y arthur wyt ti heb ef. Ie myn vygkret heb y peredur, heb y gwalchmei* (num vir Arthuri es tu? inquit ille. Ita! per fidem meam, inquit P., G.) Mab. 1, 244. 285. Quamquam saepius haec particula non tam respondet, quam confirmat, immo interdum

exclamat: *awn ygyt y ymlad ar pryf. Ie heb y peredur ny mynnafi hynny* (eamus una certatum cum serpente. Certo, inquit, P., nolo ego istud) Mab. 1, 278. *datlewygu aoruc yr iarlles. Ie vy mab kychwyn a vynny. Ieu heb ef gan dy genyat* (resuscitata ex animi deliquio comitissa: revera, fili mi, abire tu vis? Ita! inquit ille, cum tua venia) 1, 238. *can dy genyat heb y peredur mi a gychwynnaf ymeith. Ie hynny vymrawt avynny. Ieu myn vygcret. aphei na bei o garyat arnat ti ny bydwn yma hyt y bum* (cum tua venia, inquit P., pergam foras. Heu istud, mi frater, vis? Ita! per fidem meam; et nisi fuisset amore tui, non fuissem hic quamdiu fui) 1, 255. *Ieu heb y peredur yma y bydwn heno* (certo, inquit P., hic erimus hanc noctem) 1, 256.

Particula post interrogationem affirmans est DO (ita): *deffroi aoruc arthur agofyn agysgassei hayach. Do arglwyd heb yr owein dalym* (expergefieri A. et quaerere, dormivissetne paulisper. Ita! domine, inquit O., aliquantisper) Mab. 1, 11. *a ymwelas ef athi heb hi. do heb ef* (num convenit ipse te? interrogavit illa. Ita! respondit is) 2, 24. Cf. supra *nado.*

Cornice et aremorice item responderi iterato praesertim verbo, quo interrogatum est, vel affirmative vel negative, demonstrant haec exempla, corn.: *a alsesta y aswonfos. Galsen y ta* (possesne tu eum agnoscere? Possem certo) R. 863; arem.: *a te proffe ... ne proffen quet, a huy proffe ... nen prouffen* (tune probares? Non probarem) Buh. 164, 9. 170, 15.

Fuisse tamen propriam particulam affirmantem cornicam IA, YA testatur Lhuydius, etsi in nostris libris non invenitur. Eiusdem quaedam exempla aremorica: *ya* ('adverbium respondendi') Cath. *a huy a toehe noz boe y. Ya tizmat hep laquat sy* (num vos iuraretis, vos non habuisse eos, nummos? Ita! illico sine dubitatione) Buh. 160, 7. *a te touhe tam an tra man. Ya tizmat hep nep atfer* (num tu iurares revera hanc rem? Ita! statim sine ulla perturbatione) 164, 17. Item, si non praecedit interrogatio, *ya tizmat* MJ. 132b. *ia* 48a. *ya* 134b. 155a. 157a. 167a. 168a.

D. Particulae exclamantes.

Cambrica frequentior interiectio et particula appellans, praemissa sicut in lingua hibernica vocativo, A, HA, iam extat in gl. Ox.: *a mein funiou* (vittae tenues!), *a hir etem* (instita longa!) 37ᵃ. *ha arcibrenou* (o sepulti!) 39ᵃ. Item in Mab.: *a unbenn, ha unbenn, ha iarlles* (o domine! comitissa!) fq. *a vorwyn, ha vorwyn* (o puella!) 1, 28. 293. *a geimeit* (o comites, itineris! sing. *ceimat, ceimiat*) 3, 193.

Particulae magis exclamantes sunt OCH et OI, quarum illa interdum, haec semper appellantem *a* post se habet.

OCH: *och heb y riannon paham yrodyadi atteb uelly* (heu, inquit R., cur das tu ita responsum?) Mab. 3, 21. *arthur awisgawd ymdanaw y vynet y ymwan ar marchawc. Och arglwyd heb y gwalchmei gat ymi vynet y ymwan ar marchawg yn gyntaf* (A. se induit iturus certatum cum equite. Heus! domine, inquit G., permitte mihi, ut eam certatum cum equite primus!) 1, 24. *Och ereint heb ef ae tidi yssyd yma* (heus Geronti, tune es hic?) 2, 54. OCH A: *erchi y vendyth awnaeth. Och a truan heb ef ny dylyy gaffel bendyth* (petere eius bene-

dictionem coepit. Heu! miser, inquit ille, non debes accipere benedictionem) Mab. 1, 287. *och awr heb y gereint. paham y colleist ditheu hwnnw* (eheu, vir, inquit G., cur amisisti tu illud?) 2, 14. *och aenit heb ef pa gerdet yw hwnn* (eheu, Enita, inquit, quale iter est istud!) 2, 55.

OI A: *oia uorwyn dec a bery di* (ohe, puella pulchra, parabisne tu?) Mab. 1, 264. *oia wr pa le yd ymordiwedawd ef athi* (ohe, vir, ubi superavit is te?) 2, 24. *oiawr kanyat y mor marw dlws yndaw* (o vir, num permittit mare mortuo habere pretiosa?) 2, 216. *oi awrda y mae ymi gedymdeith. kynnydycko y gerd honn* (o vir nobilis, est mihi socius, etsi non intellegit hanc artem) 2, 229. *oia arglwyd duw heb ef pwy yssyd yngorffen vyndiua i* (eheu domine deus, inquit ille, quis est perficiens perniciem meam!) 3, 154.

Sunt praeterea aliae quaedam particulae cambricae exclamandi, praesertim lamentandi: *oiaduw heb ef gwae vi vymot yn achaws* (o deus, vae mihi, quod sum ego causa; cf. hib. *fe amai* Corm. cod. B. ap. St. Tr. gl. XXXVII.) Mab. 3, 97. *oiaduw holl gyuoethawc gwaeui heb ef nyt oes neb heb le idaw heno namyn mi* (o deus omnipotens, vae mihi, inquit, non est quisquam, cui non sit locus hac nocte, nisi ego) 3, 143. *gwae ui heb hi os om achaws i y mae* (vae mihi, inquit ipsa, quod propter me est quod etc.) 2, 35. *vb.wyr nawd duw ragoch. yr y byt na wnewch hynny* (heu viri, gratia dei sit vobis! per mundum nolite facere istud! cf. hib. vet. *upp*, gl. ei, Sg.) 2, 216. *y mam heb ef peth ryued ryweleis ygho[e]t* (papae, mater, quid mirum vidi in silva!) 1, 236.

Denique memorandae sunt formulae compositae *llyma, llyna* (ecce; eodem usu quo gall. hod. *voici, voilà*): *llyma weithon ual yd helawd arthur y carw* (ecce nunc quomodo venatus sit A. cervum), *llyna yssyd iawnaf am hynny* (ecce quod est aequissimum propterea) Mab. 2, 22. 25.

Cornicae eaedem fere sunt interiectiones. Maiore cum emphasi profertur A, quare etsi ante vocativum haud raro praecedit, ut *a el* (o angele!) O. 736. *a das* (o pater!) 85. *a vroder* (o frater!) 1827. *a venen* (o mulier!) 173. *a vap* (o fili!) 853. *a vester* (o magister!) P. 65, 2. *a thu* (o deus!) 246, 2, tamen et omittitur saepe: *arluth* (domine) P. 50, 4. *arluth du* (domine deus) 42, 4. 43, 2. *guas te a ȝek an grows* (puer, tu feres crucem!) 174, 2, et bis vel saepius iterata invenitur: *a a adam* R. 161. *a a a ow arluth da* Cr. 392, nec non posita sine vocativo: *a taw* (ohe tace!) Cr. 171. Frequentiores sunt praeterea: *ogh* (eheu!) R. 438. *govy, gouy* (vae mihi! O. 621. P. 246, 1. *goef, gwef* (vae ei!) D. 750. P. 43, 4. *goy* (vae illis!) R. 1187, cum transumptis, ut *ellas* (angl. *alas*) Dr. = *ethlays* Cr.; saepe auctae et cumulatae ut *ogh trv trv* O. 249. *ogh goef* R. 2313. *ogh govy* O. 2193. *tru govy ellas ellas* O. 861.

Exclamantis *as* (*es, ys*) cum verbi substantivi formis exempla supra p. 549 attulimus, quibus addimus haec amplioris formae: *yssefuef goky* (ut fui stultus!) R. 1565. *assevye plygadow genef gruthyl both the vrys* (ut esset placitum mihi facere voluntatem animi tui!) O. 2115. De formula *awette* (viden? ecce) cf. supra p. 606.

Aremorica A semper exclamativa etiam rarius invenitur: *a ma mab quer* (ah, fili carissime!) MJ. 24a. *a ma mab* (ah, mi fili!) 44a. 45b. *a ma mam huec* (ah, dulcis mea mater!) 28b. *a ma mam* (ah, mea mater!) 46a, contra frequentissime *ma mab, ma mam.* Aliae quaedam interiectiones: *ach autrou*

(eheu, domine!) fq. *ach roen tron te goar guirionez mar e meux carez dellezet* (eheu, rex thronorum, tu scis veritatem, num reprehensionem meruerim) Buh. 50, 3. *ach goa me* (heu, vae mihi!) 174, 1. MJ. 126 a. *goa plen an den* (vae prorsus homini!) 92 b. *hau* (heus!) 88 a. *ay* (ei!) 146 a. Frequentiores sunt praeterea interiectiones transumptae *allas* (gall. hod. *hélas!*), *cza*, *orcza*, *orzca*, *orcza cza* (gall. hod. *ça! ça ça!*) ut: *cza merdeidi manifest mazaimp prest* (eia, nautae, manifesto ut eamus praesto; ed. *eza*, vitiose) Buh. 14, 11. Denique formulas *sede*, *setu* etc. (en, ecce) vid. supra p. 370 sq.

LIBER QUINTUS.

DE DERIVATIONE ET COMPOSITIONE.

Themata nuda, omni flexione et derivatione destituta, sensu tamen quodam praedita, quae radicum nomine feruntur utpote elementa vocabulorum, quibus omnis lingua constat, in celticis linguis sicut in ceteris aricae stirpis sunt monosyllaba. Eiusmodi syllabae radicales cum vocalibus ipsis per se efficiuntur, tum accedentibus ab alterutro latere vel ab utroque consonis aut singulis aut conexis binis, ut in plurimis radicibus, vel ternis, quae in paucioribus inveniuntur. Radicum igitur hae discerni possunt formulae vel species:

I. Radices solis vocalibus constitutae: *i* (ire), *a*, *i* (pron. 3. pers.). II. Singulis consonis inchoatae: *ba* (mori), *bu* (esse), *tu* (pron.) etc. III. Singulis consonis terminatae: *al* (alere), *ag* (timere) etc. IV. Singulis et inchoatae et terminatae: *ber* (ferre), *gar* (vocare), *can* (canere), *ret* (currere) etc. V. Binis consonis inchoatae ut *tri* (tres). VI. Binis terminatae: *arb* (tradere), *arg* (caedere) etc. VII. Binis inchoatae in singulas desinentes, ut *cret* (credere), *brag* (pedere), *slig* (linere), *scar* (separare). VIII. Singulis inchoatae, binis terminatae: *verg* (efficere), *volc* (humectare), *delv* (fingere) etc. IX. Binis et inchoatae et terminatae, ut *cland*, *plant* (serere), *slund* (significare). X. Ternis consonis inchoatae, singulis finitae, cuius speciei sunt lat. *strepo*, *strîdo*, paucissima exempla celtica praeter transumpta ut *scrib* (scrîbere). Eiusmodi vero radices vel latinae rarae sunt, quae incipiant a ternis, desinant in binas consonas, ut lat. *splendeo*, *stringo*, et vix invenias ullam terminatam tribus; nam germ. quoque *berht* (got. *bairht*, clarus, quocum forsitan conferri possit nomen vetustum *Burcturi* Tab. Peut., alibi accommodatum ori romano *Bructeri*), *tenht* (in nomine vetusto *Tencteri*) potius derivata themata sunt habenda quam verae radices. Quare multo minus expectandae sunt radices fictae secundum formulas, quas porro construere possis, SCERCT, SCRERCT, si consonas principales SC, SCR, terminales RCT statuas.

Omnem illarum radicum copiam colligere et per varias species vocabulorum singulorum origines et propagationes indagare, lexici haud dubie est, non grammatices, quae potius pluribus communia observat.

E syllaba radicali ipsa vel solo vocalis incremento aucta paucissima nomina flecti constat per omnes linguas europaeas, ut gall. *-reix*, hib. *rí*, corn. *ruy*, arem. *roe* (lat. *rêx*) vel hib. *mí* (graec. *μήν*, *μείς*); plerumque inde formantur themata et vocabula bisyllaba vel plurium syllabarum per derivationem et compositionem. Ac de flexione nominis et verbi in superioribus libris expositum est. Derivationis et compositionis formulae vel leges sequentibus capitibus tradentur.

CAPUT PRIUS.

De derivatione.

Celtica derivatio sicut in ceteris linguis affinibus fit tam vocalibus quam consonis. Vocales derivantes etsi tam inter se coniungi possunt quam alternare cum derivationibus consonarum vel syllabis derivantibus per illas formatis, inter se tamen non plures subsecuntur quam binae, quarum prior verane sit vocalis an semivocalis, interdum in medio relinquitur. Est igitur vocalium derivatio simplex aut summum duplex, consonarum praeter simplicem etiam duplex vel multiplex.

Ad externam hanc derivationem in celticis quoque linguis saepius accedere radicis variationem internam, praesertim vocalium incremento factam, patet comparatis celticis nominibus et verbis tam inter se quam cum vocabulis et radicibus linguarum cognatarum. Ut per I vocalis incrementum prodierunt hib. *fiad* (= vêda, veida), cambr. *gwyd* (hod. *gŵydd* i. e. *gwuid*), arem. *goez* (praesentia, coram) e radice *fid*, *guid* (= vid); hib. *ad-fiadat* (proferunt, enuntiant) ex eadem radice (cf. scr. *vêdáyâmi*, zend. *vaêdhayêmi*); hib. *fiad*, rec. *fiadh* (fera) St. gl. 183, unde *fiadach* (venatio) Ml. 37r. et *fiadmila* (ferae) Corm., corn. *guitfil* (fera) Voc. 8ᵇ, cambr. hod. *gŵydd*, arem. hod. *goez*, *gouez*, ven. *goue* (ferus), pl. *goezet* (ferae) Buh. e themate nominis gall. *vidu*, hib. *fid* (arbor), cambr. hod. *gwŷdd*, corn. *guit*, *gweth*, arem. *guez*, hod. *gwez*, *gwe* (arbores); vel cambr. vet. *mein* (tenuis), corn. *muin* (gracilis) Voc. = *mon* O. 2444, arem. *moan*, hib. hod. *mín* (p. 104) e radice *min* (cf. lat. *minor*, *minuo*, gr. *μινύθα*, *μινύθω*, got. *mins*, *minniza*, slav. *mĭnii*, *mĭną*, lit. *minù*). Haud aliter U vocalis incrementum statuas in gall. *roudo* (Roudus, Anderoudus), hib. hod. *ruadh*, brit. vet. *rud* (p. 108), cambr. hod. *rudd*, corn. *ruth* R. 2489. 2512, *ruyth* O. 1622. 1635, arem. *ruz* Cath. MJ. 44, hod. *ruz*, *ru* (ruber), si conferas lat. *rûfus*, graec. *ἐρεύθω*, got. *rauds*, lit. *raudónas*, slav. *ryždĭ* contra radicem, qualis inest in scr. *rudhirá-s*, lat. *ruber*, gr. *ἐρυθρός*. Denique A radicalis variatio ei similis, qua per graecas maximeque per slavicas radices alternant *e*, *a*, *o*, probatur his exemplis hibernicis: *atrab* (habitaculum, possessio) Wb. 21ᶜ. 27ᵇ. Ml. 17ᵇ. vel *atrob* Sg. 190ᵃ, *dithrub* (desertus) F. h. 44, *dithrubach* (eremita) Colm. h. 19, contra *atreba* (habitat, possidet) Sg. Wb.; item *diall* (declinatio) contra *duelltis* (declinarent), *do(n)elltar* (declinatur), *doellatar*, *duellatar* (declinantur) Sg., vel *diall* (gl. diverticulum) Sg. 53ᵇ contra *direllsat* (gl. deviarunt) Cr. 37ᶜ;

quare similem rationem statuere haud dubitamus inter *tadal* Ml. 25[a], gen. *tadill* Wb. 27[b], et *do(da)aidlea*, *do(sn)aidlibea*, *doaidlibem* (visitat, visitabit, visitabimus) Wb. 9[a]. 25[d]. Ml. 14[d].

I. Derivatio hibernica.

A. Derivatio vocalium.

Nomina linguarum indeuropaearum principio desinere in vocales tres primitivas A, I, U, edocti sumus grammatica comparata. Concordare priscam gallicam servatis vocalibus primitivis thematum terminalibus cum inscriptionibus probatur, tum traditis apud scriptores nominibus compositis, quarum partem priorem terminant eaedem vocales. Ut I terminalis: *Koisis*, *ναμαυσατις*, *ucuetin* Inscr.; eadem finiens priorem partem compositorum nominum vetustorum: Moridunum, Moricambe, Moritasgus, Cassivellaunus, Cassignatus, Cassibratius (minus recte Casibratius Grut. 869, 7), Nivimagus (?). Finalis U: Esunertus, Viducasses, Bituriges, Caturiges, Mandubratius. Excipitur sola A, cuius locum obtinet O: *Licnos Contextos*, *Iccavos Oppianicnos*, *Andecamulos Toutissicnos*, *Trutiknos*, *Doiros*, *cernunnos*, *Σεγομαρος*, *Βιδιλλανοιιακος*, *celicnon*, *cantalon*, *canecosedlon*, *iubron*, *νεμητον*, *dvorico* Inscr.; in plurimis nominibus, ut Lugodunum, Lupodunum, Sigovesus, Bellovesus; eadem copulans post consonas terminales: Cingetorix.

Inter has tamen A (O), quae interdum loco cedit, ut in compositis Lausdunum, Lugdunum, non est eadem tenacitate qua ceterae duae, I et U, quae etiam ante alias vocales inveniuntur derivantes.

Servatur igitur utraque derivans, nisi semivocalis J, V statuenda est, ante (O = A) tam in simplicibus nominibus quam in compositis.

IA (IO) extra compositionem: *Tarbeisonios*, *Alixie* Inscr.; Curia Itin., Stuccia, Ravius, Novius, Tobius (fluvii Brit. et Hibern.) Ptol., Ollius, Mincius (fluvii Galliae cisalp.), Larius (lacus), Tausius (Tunger, Capitolin. Pertin. c. 11), Commius, Helvii, Helvetii, Nervii, Carvilius, Cassius (gallicae originis?) Caes., Albion (nomen vetustum Britanniae, ap. Mel. Plin. Ptol.), Bergion (Mel. 2, 5). In priore parte compositorum: Noviomagus, Noviodunum, Mediolanum, Mediolacus, Mediomatrici, Bodiocasses, Veliocasses, Ambiorix. Praeterea conferenda sunt exempla duplicis vel multiplicis derivationis: *τοουτιους* Inscr., Vasio (urbs Vocontiorum, Mel. 2, 5. Plin. 3, 4), Sirione (ablat.) Itin. A., Juliâcum, Clipiâcum etc., Teutobodiâci, Bodiontici (cf. Segobodium Tab. Peut.) Plin.; inprimis frequentissima *i* collocati inter syllabas derivantes *-at*, *-et*, *-it*, *-ant*, *-ont* et *-on* vel *âco*: Tutatione, Stabatione, Colatione, Cunetione, Bregetione, Saletione, Tinnetione (cf. ad Bilitionem castrum Greg. Tur. 10, 3, hod. Bellinzona), Brigantione, Derventione, Vesontione, Revessione, Petovione, ablativi nominum locorum in Itinerariis. Avenio, Arausio (oppida Galliae Narbon., Mel. 2, 5), Divitiâcus, Segontiâci, Magontiâcum etc. In E transgressa eadem vocalis invenitur in his exemplis: *Anareviseos*, *Ουιλλονεος*, Eideus Inscr., Correus (Bellovacus) Caes. 8, 6. 19. Contra consona J probari videtur scriptione *ii* in *Alisiia*, bis in *dugiiontiio* Inscr.

UA (UO): Atesui (Galliae pop., Plin. 4, 18; cf. Essui Caes.), Mesua (collis Gall. Narb., Mel. 2, 5; cf. *Μεσούιον* Ptol. in Germ. magna), Addua (fluv. Gall. cisalp.; cf. quidam nomine Adduus, Vellei. 2, 102 et Aduatuci Caes.), Aedui, Vidua (fluv. Hibern., Ptol.; cf. Viducasses Plin.), Ateboduus, Maroboduus (cf. p. 22), Cartismandua (Britannorum regina, Tac.), Veromandui, Abrincatui Ptol. Plin., Ambitui Plin. Item in priore parte compositorum: Boduognatus, Epomanduodurum (cf. Mandubratius). Cf. dupliciter vel multipliciter derivata: Meduana (torrens prope Andegavum, Greg. Tur. 10, 9; item in Actis SS.), Medoacus (fluvii duo Galliae cisalp., Plin.), Meduantum Tab. Peut., Nantuates (i. e. Vallenses), Gutruatus Caes., Bituitus (Flor. 3, 2; cf. Bituriges), Aruanna, Teruanna Itin. Ad V tamen consonam potius referenda videntur cum alia tum haec: Sequana, Sequani, Arduenna, Arverni Caes.

Eaedem vocales servari solent ante consonas derivationis accedentes; ut *i*: Morini, Toutillus Inscr. (cf. Toutia, Toutiorix, p. 34), Bodincomagus (Plin. 3, 16), et maxime *u*: Esubii (pop. Gall. ap. Caes.), Esuggius (nom. viri ap. Murat. 1986, 7. Orell. 2062; cf. Esunertus Inscr., i. e. Marte validus, compositum cum nomine dei gallici Esus Inscr., Hesus Lucan.), Mandubii Caes. (cf. Epomanduodurum, Cartismandua), Meduli, Medulli Plin., *Μέδουλλον* Ptol., Medullius Inscr. (Grut. 1038, 9; cf. Meduana, Meduantum), Catullus (cf. p. 4; nomen viri cambr. vet. *Catell* in chron. cambr. in praef. Leg. p. IV), Catuso Inscr. (Orell. 273), Catussa (Sequanus, Inscr. Orell. 4803), Bellatullus, Belatulla Inscr. (Orell. 287. 4983; cf. Bellatumara p. 16, Belatucardus Inscr. Mur. 43, 1), Adiatunnus Caes.

Diphthongos derivantes in vetustis nominibus statuere vix licebit nisi forte *ai*, de qua vid. p. 29; nam e combinatis *ai*, *ei*, *au*, *eu* vocales posteriores accedente flexione fere solvuntur in spirantes. Exempla igitur sequentur infra sub spirantibus.

In lingua hibernica iam vetusta, si excipias antiquissimas inscriptiones ogmicas, quas vocalibus servatis congruere fere cum gallicis probatur exemplis p. 222 sq. allatis: Corp*i*maqv*a*s, Cun*a*tami, perisse supra p. 172 sqq. demonstravimus vocales tres primitivas non solum intermedias in compositis, sed etiam terminales substantivorum, ut in *fer* (= *fira-s*, vir), *dia* (= *deiva-s*, deus), *muir* (= *mori*, mare), *buáid* (= *bôdi*, victoria; in quibus vocibus *a* vel *i* detrita proditur vocali radicis infecta), *fid* (= *vidu-s*, arbor), *bith* (= *bitu-s*, mundus), *cath* (= *catu-s*, pugna). Contra servatur vel ipsa vel per defectionem in *e* transgressa *i* derivans in formulis substantivorum *-tion* etc., adiectivorum *-tio*, *-dio* etc. Ad illam enim revocanda sunt substantiva hibernica in *-tiu*, gen. *-ten*, *-siu*, gen. *-sen* (ut *fóisitiu*, *déicsiu*, *úrphaisiu*; cf. lat. *divisio*, *-ionis*), ad has adiectiva derivata in *-te*, *-de*, *-ithe* (ut *dálte*, forensis, *gaide*, hasta praeditus).

Eiusdem haud dubie originis est finalis E in prioris ordinis substantivis, trium generum (cf. pp. 229. 247), ut in derivatis masc. gen. in *-aire*, *-ire* (*notaire*, notarius), in abstractis fem. gen., quae frequentissima ex adiectivis sunt formata (*láne*, plenitudo), et neutr. ut *forbe*: *forbe indagimrata* (perfectio bonae cogitationis; dat. *diaforbu* ibid.) Wb. 3[a]; vel in pronominibus ut *aile* (alius), *uile* (omnis). Subiungo nomina quaedam, praesertim alibi non memorata.

Substantiva: *ette* (gl. pinna) Sg. 67ᵃ. *lainne* (gl. acrimonia, gl. acredo) Sg. 50ᵇ. 52ᵃ. 62ᵇ. *lindæ* (gl. termes) Sg. 102ᵃ. *rucce* (dedecus) Wb. 24ᵃ. 26ᵇ. 30ᵃ. *bethe* (gl. buxus, arbor) Pr. Cr. 24ᵇ. *gainae* (gl. silex) Sg. 61ᵃ. *tinne* (gl. chalybs) Pr. Cr. 47ᵇ. *slice* (gl. lanx) Sg. 20ᵃ. *athinne*, *aithinne* (gl. torris, gl. fax) Sg. 70ᵃ. Pr. Cr. 48ᵃ. *enchache* (gl. scurrilitas) Wb. 22ᵇ. *doacaldmaiche* (appellativitas) Sg. 29ᵃ. *indílsi* (in proprietate, in proprietatem) 29ᵃ. 29ᵇ. *comoicse* (vicinitas) Wb. 14ᵇ. *gue* (falsitas, mendacium) 14ᶜ. Adiectiva: *áithæ* (gl. acutus) Sg. 108ᵃ. *buide* (gl. flavus) 14ᵃ. *torisse*, *tarisse*, *toraisse*, *taraisse* (fidelis, firmus, securus) Wb. 10ᵃ. 25ᵃ. 27ᶜ. 30ᵈ. Ml. 27ᵃ. *sommae* (dives), *domme* (inops) Ml. 36ᵃ. 36ᵃ. *cumme* (aequalis, idem) fq. *cutrumme* (similis): *nibat chutrummi huili* (non erunt similes omnes) Wb. 9ᵈ. *asse* (facilis), *anse*, *inse* (difficilis) Wb. fq. *isasse dúib maid dodenum* (facile est vobis bonum facere) 4ᵃ. *ni asse linn œm* (non facile vero videtur nobis) 5ᵃ. *arniasse nóib disuidib* (nam non facilis sanctus ex his) 3ᵈ. *níasse tuidecht fritoil de* (non facile resistere voluntati dei) 4ᵃ. *annse* (difficilis) 6ᵈ. *am. nát anse* (sicut non est difficile; mox comp. *ni ansu*) 17ᵃ. *isinse nduit* (est difficile tibi) 5ᵇ. *isinse andímiccem* (est difficilis eorum deiudicatio) 4ᵃ. *isinsæ inball dothinchos* (est difficile membrum instituere) 13ᵃ. *ba inse dún epert gue airintí labrathar indiunni .i. ihs. xps isfírion side* (esset difficile nobis dicere mendacium, nam is qui loquitur in nobis, i. e. I. Chr., est verax hic) 14ᶜ. Saepius *ni.* responsis praemissum post quaestiones Wb. 19ᵈ. 27ᵃ. 28ᵇ, vel *nin.* SM. 26. 48. 228. 230. 254, in veteribus glossariis explicatur *ni hannsa* (non difficile). Adiectiva derivata in *-de*, *-the*, *-te* cum finalem vocalem saepius in *a* mutent in Sg., ex eodem quaedam aliae voces his addi poterunt, ut *derba* (certitudo) 66ᵇ. *sechta* (gl. mechanice) 33ᵃ.

In eandem tamen *e* aliae vocales transgressae videntur amissa consona finali thematis cum *s* nominativi in pluribus formis hibernicis, ut iuxta *-a* (*cara*, gen. *carat*, amicus; *caera*, gen. *caerach*, ovis; *goba*, gen. *gobann*, faber) inveniuntur *-e*, *-i*, *-u*, quin etiam *-iu* in substantivis posterioris ordinis: *menme*, gen. *menman* (mens); *tene*, gen. *tened* (ignis); *bráge*, gen. *bráiget*, *brágat* (cervix); *aire*, gen. *airech* (primas); *fili*, gen. *filed* (poëta); *áru*, gen. *áran* (ren); *máthrathatu*, gen. *-thatad* (matrimonium); *ailidetu*, gen. *-detad* (alternatio); *coimdiu*, gen. *coimded* (dominus). Eodem igitur pertinebit E in *cuilae* (gl. culina) Sg. 51ᵇ, quod videtur transumptum, et U terminalis in his: *orddu ldmae* (gl. pollex) Sg. 88ᵇ. *cundu* (gl. supparus) 70ᵃ.

B. Derivatio consonarum simplex vel duplex.

Sunt primum enumerandae formulae monosyllabae consonarum derivantium, et inter eas quae frequentius inveniuntur bisyllabae vel elisa vocali binarum saltem consonarum. Vocalis antecedere potest consonae derivanti non solum correpta aut nulla, ut consona nuda ad radicem accedat, sed etiam producta, diphthongus vix nisi per contractionem. Consona derivans ipsa est aut singularis, aut iuncta tam secum (derivatio geminata) quam cum alia (derivatio conexa). Tam formulae derivationis conexae, cuius consona prior frequentius est liquida N, spirans S, tenuis T, C, rarius R, vix L, quam formulae bisyllabae in hoc conspectu enumerantur secundum consonam posteriorem. Praemitto

hic quoque exempla vetusta gallica, ut sint fundamento tam hibernicis quam britannicis.

1. Derivatio liquidarum.

L singularis derivantis, quam semper sequitur vocalis, exempla vetusta gallica vel britannica: *a*) accedentis excussa vocali ad radicem: *canecosedlon* Inscr. Ἐβλάνοι (pop. Hib.) Ptol. Sumlocenna (colonia ad Nicrum, in Inscriptt.; cf. Sumelocenne Inscr. Orell. 5248 = Samulocenis Tab. Peut. et Sumelonius Inscr. Grut. 851, 7). Segla (nom. pr. fem.) Inscr. Murat. 1213, 2. Cuslano sacr. (cf. Cosli, nomen vetust. oppidi Cusel, et Cuses Orell. 484) Inscr. Orell. 1985. Maglo (dat.; cf. Maglus Conomagli fil. Boll. Mart. 1, 258, 15) Inscr. (Beitr. III. 349). Maglius, Sapplius, Sapplia Inscr. (Glück. 50).

b) Accedentis cum vocalibus correptis. AL-: *Magalu* (dat.) Inscr. Magalus (rex Boiorum) Liv. 21, 29. Magalius Inscr. Stein. 369. Teutalus (Gallus) Sil. Ital. 4, 198. Camalo-dûnum Inscr. Orell. 208. Plin. 2, 75, 77. Vacalis, terram Gabalum Sidon. Ταίζαλοι, Ταιζάλων (ἄκρον, Britann.; cf. Azali Plin. 3, 25, 28) Ptol. Cucalus Momms. Inscr. Helv. 352, 69. Cucalonis fil. Inscr. Orell. 4903. EL-: Ocelum, Graioceli Caes. Vindelici Horat. (od. 4, 4). Vindelicus amnis Flor. 3, 2. IL-: Sicila (vicus Galliae) Lamprid. Alex. Sever. c. 59. Messilus, Senomacilus, Merocila Inscr. (Beitr. III. 352). Basilia (cf. Basilus Caes. 6, 29) Ammian. 30, 3. Iopilia Bolland. Sept. 5, 597. Vergilius, Virgilius Martial. Sidon., Vergiliae stellae (cf. p. 11). Carvilius Caes. Vindilius Inscr. Stein. 298. OL-: ἄλβολον (pulegium herba Gallis) Dioscor. 3, 30. Anisola (amnis, monast.; cf. Anisus) Boll. Mai. 3, 608. Iun. 3, 355. UL-: Meduli Auson. epist. 4. 7. 9. Camulo-genus, Taximagulus Caes. Camulus (Mavors) Inscr. Orell. 1977. 1978. Camulo-dûnum Tac. Ptol. Cass. Dio, Itin. Ant. Tab. Peut. Andecamulum Itin. σκούβουλουμ (strychnus herba Gallis) Dioscor. 4, 71. Βρίγουλος (vetustius nomen Araris vel Saugonnae) Plut. ed. Reisk. 10, 729. 730. Dammula Inscr. Murat. 1305, 1. Itulus Grut. 807, 7. 853, 9. Domnulus, Dumnulus Sidon. epist. 4, 25. 9, 13. Venuleius Lamprid. Alex. Sever. c. 68. Benuleia (fem.) Inscr. Murat. 1313, 10.

Forsitan huc pertineat formula TAL- in *cantalon* Inscr.

c) Accedentis cum vocalibus productis. ÂL- derivantis exempla videntur: Mantala (Allobrog.) Tab. Peut., Petromantalum (Galliae oppid.; cf. Cata-mantaloedis fil. Caes.?) Tab. Peut. Montalomagensis vicus Gregor. Tur. 7. 47, si conferendum est cambr. vet. *montol* (gl. trutina; hod. *mantol*) Ox. 7ᵇ. Ac quaedam alia forsitan huc pertineant supra allata in *-alo*, formae adiectivi, quae cambrice est *-aul*, *-awl*. Diphthongi a semivocali *v* profectae (cf. pp. 32. 128) in nominibus Καμβαύλης ap. Pausan. 10, 19, Sugeulo in Inscr. ap. Orell., si sunt derivata, non composita (cf. hib. vet. *éola*, *éula*, sapiens, p. 35).

d) Derivans LL in nominibus gallicis vel britannicis. ALL-: Οὐέξαλλα (aestuar. Brit.) Ptol. villa Bonalla, Boll. Mai. 3, 608. monast. Pentallum in pago Rotomag., Mabill. saec. 2, 478; in quibusdam alternans cum *-ell*: in vico Marsallo, Marsello Trad. wizenburg. n. 215. 230, Concurcallum, Concorcellum ap. Vales. Etiamnunc in Italia superiore Guastalla, Varallo, vix non gallicae originis. Bisyllabae quoque extant formulae cum tenuibus vel liquidis aut prae-

cedentibus aut sequentibus: Caracalla ('Aur. Antoninus Bassianus Caracalla, Lugduni genitus, cum e Gallia vestem plurimam devexisset, ... de nomine huiusce vestis Caracalla cognominatus est') Aurel. Vict. epit. c. 21. Avallocius vicus Greg. Tur. 4, 50. Aballone (loc. Gall.) Itin. Ant. Aballava (Brit. locus) Inscr. ap. Petrie I. p. CXIX. ELL- (in femininis praesertim deminutivis, ut videtur): Mosella (cf. Mosa). *Οὐξέλλα* (oppid. Brit.) Ptol. Maurella (nom. propr. fem.) Mabill. dipl. suppl. p. 93. villa Nivella, Boll. Iul. 3, 61. locus qui dicitur Morsella (Belg.; cf. Mursella et Mursa, Pannon. loc. in Itin. Ant.), Mabill. saec. 3. 1, 17. 18. Vincella (super fl. Icaunum, hod. Vincelle) dipl. a. 634, Mabill. dipl. p. 465. silva forestella (p. 79). Plur.: Vercellae Plin. 3, 17. Venelli, *Οὐένελλοι* (nom. gentis) Caes. Ptol. Vipellis, Viscellis (Noric., Pannon.) Tab. Peut. Porro: Uxellodunum Caes. locus Oscellus (in Sequanae insula) Boll. Mai. 6, 803. (Conferenda cum his: capellus, capella, capellum (minor capa, tegmentum, gall. hod. *chapeau*, pileus) ap. Cang., a quo non dissedet Capellatium (vel Palas, nomen regionis, i. e. limitis imperii romani quondam transrhenani) Amm. 18, 2.) ILL- (cf. deminutiva: *regillus*, gl. regulus, gl. Isid. *remillus*, remulus, parvus remus, Lex. vet. ap A. Mai. Auct. class. 8, 505), frequentissima derivatio nominum propriorum masc. et fem.: Roscillus, Celtillus, Adbucillus, Procillus Caes., Toutillus, Troucillus, Sorillus, Borillus, Capillus, Pistillus in Inscriptt. ap. Grut., Murator., Orell. Feminina: *Buscilla* Inscr. Fadilla, Procilla (Nemausensis generis) Capitolin. Anton. P. c. 1. Livilla, Drusilla Sueton. Calig. 7. 24. Babilla, Vindilla, Excingilla, Gabrilla etc. in Inscriptt. Non infrequens eadem formula in duplici derivatione cum liquidis vel tenuibus: Cavarillus Caes. Otacillus, Otacilla Inscr. Orell. 373. Varicillus, Iovincillus, Carantillus Inscr. Grut. et Murat. Mogetilla Inscr. (Beitr. III. 353). Cabillonum Caes. ULL- sicut praecedens: Marullus Inscr. Orell. 4019. Sabullus Grut. 1003, 1. Titullus Murat. 1501, 7. Catullus (Tricassinus, Vesontinus) Murat. 1068, 7. Orell. 2064. Germullus Grut. 955, 12. Cintullus, Centullus Murat. 1281, 6. Feminina: Marulla Orell. 5060. Magulla Grut. 912, 10. Titulla Murat. 1501, 6; cum alia derivatione: Bellatullus, Belatulla Orell. 287. 4983. Caratullus Grut. 862, 2. In nominibus locorum: Cuculle (prope Iuvavum; cf. bardocucullus, Trebell. Poll. Div. Claud. c. 17, cuculli bardaici, Capitolin. Pertin. c. 8) Tab. Peut. *Μέδουλλον* (Raetiae oppid.) Ptol. Praevalent sicut in simplici item in geminata derivatione vocales *i* et *u* iuxta *a*; cum *e* tum *o*, quae est rarissima, ex illis transgressae videri poterunt.

Hibernica vetusta exempla concordant cum gallicis hactenus enumeratis.

a) Simplex L non intermedia vocali ad radicem vocali terminatam accedere videtur in themate verbali *bal*, *bel*, unde *epil*, *atbail* (perit) etc. e radice *ba* (mori); sicut iu subst. neutr. *síl* (semen) Wb. 4ᶜ, gen. *síl* 15ᵈ. Eadem post consonas ipsas frequentior est in substantivis desinentibus in *-le*: *túithlae* (gl. gibbus) Sg. 22ᵃ. *tuthle* (gl. gibbus, gl. cancer) Pr. Cr. 9ᵃ. Wb. 30ᵇ. *saltlae* (gl. calx), *certle* (gl. glomus) Sg. 50ᵃ. 70ᵇ. *sercla* (gl. irritamenta, gulae) 63ᵃ; praesertim in abstractis fem.: *isintuaichli* (gl. in astutia, sapientes; adi. *tuachil*) Wb. 8ᵈ. *sotli* (gl. animositates; *sotal*, superbus, arrogans, O'Dav.) Wb. 18ᵃ. *icumachtu et miathamli dé* (gl. in forma dei, cum esset

Christus, Phil. 2, 5) Wb. 23c. Item in alia derivatione cumulata: *forcitlid* (praeceptor; e *forcital*) Wb. fq. *taircetlid* (gl. sagax) Sg. 60b. *écsamlus* (diversitas) Wb. 13b. Sg. 211a. *sainemlan* (gl. bellus) Sg. 37b. Non aliter ante terminationes flexionis: *donaib íslib* (gl. ad inferna; adi. *ísel*) Ml. 27b. *ecsamli*, *ecsamlib* (diversos, diversis) Sg. 211a. *bed adthramli .i. gaibid comarbus fornathar et intamlid abéssu* (gl. imitatores mei, patris vestri, estote) Wb. 9a. *bed adthramli* (gl. ut sitis sine querella et simplices sicut filii dei) 23c. *gnímu sainemli* (facta praeclara) 12b, e compositis *écosmil*, *athramil*, *sainsamail*, de quibus infra dicetur.

b) Liquida simplex accedens cum vocalibus correptis, interdum variantibus inter se sicut in radice ipsa; cf. *fugall* (cui adscribit alia manus *fugell*, gl. negotium, adversus alterum; mox dat.: *ófugull*, gl. iudicio, contendit) Wb. 9a.

LA: *-al* derivans 1. substantiva masc. et neutr.: *tindnacal* (distributio) Wb. 1a. *casal* (gl. penula, gl. lacerna) Pr. Cr. 63b; quibuscum conferri potest praepositio *amal* (instar). Nom. propr. virorum: *Cathal* Ann. Inisf. ap. O'Con. 2, p. 20. *Tuathal* (= Publius, e *tuath*, populus) Tigern. ap. O'Con. 2, 31. 2. Adiectiva: *huasal* (superus) Cr. 33d, *uasal* (nobilis; brit. *uchel*) Wb. fq.; transumptum: *umal* (humilis) Wb. 5d.

-ol et *-ul* tam inter se alternantes quam cum *-al* derivante in substantivis: *mebol* (dedecus) Wb. 8a, *mebul* 1b. 3b. *tindnacol* (traditio) Sg. 209b. *tindnacul* (in his locis nominativus vel accusativus, non dat.) Wb. 9b. 21c, supra *tindnacal*; eiusdem formae et radicis *adnacul* (sepulcrum) Wb. 27a. Ml. 22b. *báigol* an *báigul* (hod. *baogal*, periculum): *dogabáil báiguil*, ad capiendam praedam) Wb. 25b. *gabul* (gl. furca, gl. patibulum; cf. med. lat. *gabalus*, *gabala*, *gabalum*, crux, patibulum, ap. Cang.) Sg. 45b. 53a. *saigul cáich* (gl. tempus acceptabile, novi testamenti) Wb. 15d; an transumptum lat. *saeculum*? cf. transumptum *tempul* masc. (templum) Wb. 8d. 21a. Dubium est, num eodem pertineant: *séol*, *seol* (gl. velum, gl. carbasus) Sg. 14a. 70a. *diol* (gl. lodix) 69a. *dorochol* (gl. foramen) 54a.

-el in subst. *temel* (obscuritas) Wb. 12c. 21a. Adi. *ísel* (hod. *íseal*, inferus; brit. *isel*) colligendum est e dativo *ísiul* et *hisul* Cr. 18b. 33d. et formis plur. *ísli*, *ísli* Cr. 18b. *íslib* Ml. 27b.

Huc referenda est duplex derivatio TAL (SAL): *forcital* (doctrina) Wb. fq. *tairchital* (vaticinium) Wb. 5c. *intinscital* (inceptio) Ml. 15a. *tóxal* (gl. verriculum) Sg. 33b. *tre foxal* (gl. per metaplasmum) 201b. TEL (SEL): *tuisel* (casus) Sg. fq.

LI: *-il* in adi. *tuachil* (gl. astutus) Sg. 60a. *samail* fq. in compositis ut subst. *intsamil*, *intsamail* (imitatio, instar) Wb. Sg., adiectivis: *cosmil* (similis; i. e. con-samali), unde subst. *cosmilius* (similitudo) Wb. Sg. fq. et adi. decomposita *écsamil* (dissimilis) Sg 208a. 211a. *erchosmil* (gl. persimilis) Cr. 35d, multisque aliis derivatorum fere similibus (cf. germ. *-lich*, angl. *-like*) ut: *sainsamail* (gl. optimas) Sg. 50a. *sainsamail* (gl. potis) 39b. *sainemail* (praecipuus) Wb. 3c. *combad adramail inmacc* (ut esset patris similis filius) 6d. *athramil*, *mádramil* (paternus, maternus) 13d. Adde *miathamil* (hod. *miadhamhuil*, honestus, nobilis), colligendum e subst. *miathamle* (v. supra), ac multa recentiora ut *caillteamhail* (silvester) St. gl. 1061. Exempla vocalis elisae accedente derivatione vel flexione supra allata sunt.

c) Cum vocalibus productis eadem vix invenitur, si excipias quaedam ad

derivationem conexam pertinentia, quorum vocalis producta est excussa consona priore. ÓL (= *ál?* ut *mór* = *már*, p. 17) derivans esse videtur in subst. *dedól* (crepusculum) Corm., dat. *huan cetnu dedol indlaithi* (gl. a primo ergo crepusculo) Ml. 42 r., unde adi. compositum *remdedólte*, *remdedoltae* (gl. antelucanus) Sg. 36ª. Ml. 21ᶜ. Hibernica adiectiva derivata in *-ál*, ut sunt cambrica in *-aul*, *-awl*, non inveni. Transumptum videtur *achtáil* (actualis, operans): *mad incæclis tra inchoss ishé óis achtáil et indlaám ishe óis achtáil asmáa alailiu* (gl. marg. 1. Cor. 12, 15; i. e. si igitur in ecclesia est pes, hoc est genus operans, et manus, hoc est genus operans maius altero) Wb. 12ª; cf. O'Dav.: *achtail .i. oni is actualis vita betha gneitheach .i. ar 7 buain* (arare et metere).

d) Derivantis LL exempla e codicibus vetustis. ALL: *aball* (gl. malus, arbor; cf. Aballone Itin.) Sg. 61ᵇ. *pupall* (gl. tentorium) 50ª. *fannall* (gl. hirundo) 52ᵇ. *connall* (gl. stipulam, colligendo) 66ᵇ.

ELL: *srogell* (gl. flagrum) Sg. 48ᵇ, gen. *sainchenelæ srogill* (peculiare genus flagelli) Wb. 17ᵈ, nisi est transumptum.

ILL fortasse, nisi compositio est statuenda, in *inill* (gl. tutor; si recte lego, est enim dubia scriptura) Sg. 13ª; cf. *inill* (gl. tuta), *roinill* (gl. tutissima) Lor. 74. 147. *innill* (gl. fidus) Corm. B. cum derivatis *inninilligud* (gl. tuitionem), *huandinnillivgud talmaidech* (gl. subita tuitione) Ml. 19ª. 35ᵈ. *ininillius nemthremeta l. nemthroeta* (gl. impenetrabilis tutela), *doninillius* (gl. tutamini) Lor. 66. 140; et simplici *l*: *isnessa do innilem* (est propior ei tuitio) Wb. 4ᵇ. Certius huc pertinet nom. pr. *Sinill* Tigern. ap. O'Con. 2, 177; cf. p. 297.

OLL, ULL: *mocoll lín*, *mocol lín* (gl. subtel; gael. *mogul*) Sg. 63ª. Pr. Cr. 25ᵇ. *cocul* (cucullus) Corm. *amal chochull dercon* (ut tegimen glandis) Ps. 57ª.

e) Derivationis conexae formulae in hibernicis obscurata sunt excussione consonae prioris, servatae fere in dialectis britannicis, et productione suppletoria vocalium (pp. 17. 71).

TLA: *dál* (cambr. vet. *datl*) in comp. *daltech* (gl forum) L. Ardm. 189 b. 2. et *dálsuide* (gl. forum) Sg. 57ª. *cenél* (genus, natio, gens; cambr. vet. *cenetl*) cum derivato *cenéle* (genus) fq. *sál* (gl. calx; cambr. *sawdl*) Sg. 68ᵇ. Fortasse *scél* (nuntius, = *scethl*, *sechethl?*) cum composito derivato *soscéle* (evangelium) Wb. fq. *CLA*: *muinél* (collum; cambr. *mynwgl* Mab.) St. gl. 744. Corm. B. Conexam derivationem latere in terminatione *-ál* subst. verbalis fem. *gabáal*, *gabál* (sumere, sumptio, p. 487) Wb. fq. cum compositis: *imgabáal* (vitare, vitatio) Wb., *imcabál* Sg. 203ª. *dígbál* (ablatio) 9ª. *etargabál* (gl. intercapedo) 52ª. *tercbál* (ortus) Cr. 18ᶜ. *indocbál*, *inducbál* (gloria, splendor) Wb. fq. Cr., patebit conferenti cambr. *cavail*, *cafael*, *caffel*.

M derivans gallica, semper sequente vocali: *a*) singularis accedit sine vocali ad radicem: Ὄγμιος (Gallorum deus; cf. *Ogma* et *ogam*, p. 1) Lucian. Trocmi (pop. gall.) Liv. Plin. Acmodae (insulae) Plin.

b) Vocales correptas continere videntur AM-: Cinnamus (nom. viri) Inscript. Grut. 842, 10. Loutius Clutami fil. Inscr. Orell. 4994. Duplex tamen derivatio S-M- contineri videtur in nominibus Βελίσαμα (aestuar. Brit.) Ptol. Miner. Belisamae Inscr. Orell. 1431 (Belisanae Orell. 1969), nisi est compositum,

et Trigisamo (locus, item fluvii, hod. Treisam, quorum alter influit in Danuvium, in Rhenum alter) Tab. Peut.; rectius Tragisamo? cf. Tragisa (flumen) Inscr. Orell. 1331. EM-: πονέμ (? herba artemisia vel serpyllum, rapium Gallis) Diosc. 3, 117. petra quae Artemia dicitur, vir Artemius nomine (cf. hib. *Artur*, cambr. *Arthur*) Boll. Iul. 1, 53. 114. IM-: Bergimus (deus) Inscr. Orell. 1971. 1972. pars agri quod vocatur Sissima, dipl. a. 634 ap. Mabill. p. 465. Post aliam derivationem: Carpusimo Inscr. Murat. 1441, 4. OM-: Bergomum (opp. Gall. cisalp.), Vindomum (Brit.) Itin. Vertacomacori (pagus gallicus, compos. Ver-tacomo-cori? cf. Dacoma Inscr. ap. Emele p. 67) Plin. 3, 17. Venaxomodurum (Raet. oppid.) Notit. dignit. UM-: *Tetumus* Inscr. Triumus, Gassumus, Bitumus, Ucumus Inscr. (Beitr. III. 355). Maidumo, dipl. a. 862 ap. Mabill. p. 537. in villa nuncupante Cuchuma (ad Mosell.), Martène 1, 184.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis derivantis *m* exempla non videntur extare.

d) Neque geminatae MM derivantis gallicum apparet exemplum.

e) Contra ad conexam derivationem SM pertinere videntur: Osismi (pop. gallic.) Caes. Plin. (Ὀσίσμιοι Strab. Ptol.) civitas Ecolismensium Libell. de provinc. Rom., Ecolisma (hod. Angoulême) Greg. Tur. 2, 13. 37. nemus cui Molismus nomen est, Vita S. Roberti primi abb. Molism., Boll. Apr. 3, 670. Bellismum castellum, Orderici Vital. histor. eccl. Norm. (Vales. pp. 72. 79). λειούσματα ἢ λεγούσματα. εἶδος καταφράκτου. Γαλάται, Hesych. Sed conferas derivationem supra memoratam duplicem *s-m*, ut in nomine Belisama ap. Ptol.

Hibernica M derivans: *a*) simplex accedit ad thema verbi vocali terminatum in substantivo masc.: *gním*; gen. *gnímo* (actio), e verbo *gníu*, facio (cf. *fognam*, gen. *fognamo*, servitus, Wb.); ad vocalem radicis consona excussa in *mám* (servitus; cf. *mug*, servus) Wb., assimilata in *ingreimm* (persecutio), de cuius variis formis vid. p. 268; post consonas eadem accedere videtur in subst. fem. *tailm* (laqueus) et *tuilm .i. muliebre membrum* Corm. Eliditur vocalis accedente flexione vel altera derivatione: *dénma*, *dénmo*, gen. a *dénom* (facere) Wb. *hǫ́ tirmai* (gl. ab ariditate) Ml. 15[b]. *dílmin* (licitus) Wb. *sechtmaine* (gen., septimanae) Cr. *tairismech* (constans) Wb. Inprimis memoranda sunt substantiva neutra duplicis derivationis *-mann* (ord. post. ser. V.) et masc. *menme*, gen. *-man* (mens) Wb. fq., quocum forsitan conferenda sint: *félmae* (gl. saepes) Sg. 50[b]. *aicmae* (genus) 34[b].

b) Simplex cum vocalibus correptis.

MA in substantivis feminini generis (p. 241), vix in adiectivis praeter superlativos.

-am rarissima et vix nisi praecedente *a* in subst.: *áram*, gen. *áirme*, dat. *árim* (numerus) Sg. *indacaldam*, dat. acc. *accaldim*, *acaldaim* (collocutio; sed cf. p. 253) Ml. Wb. Sg. Forsitan huc pertineat adi. *airlam*, *irlam* (paratus, promptus; *airle*, voluntas) Wb. fq., pl. *airlama do denum uilcc* (parata ad faciendum malum, membra) Wb. 3[d]; extat tamen etiam simplex *lam*: *issí indainim aslam* (anima parata est) ibid. Superlativorum exempla vid. p. 278, quibuscum conferri potest adv. *riam* (antea; a praep. *re*, ante) fq.

-um in adv. *iarum* (postea, p. 613).

-em frequentior in subst. verbalibus gen. fem. (p. 486): *móidem* (laus), *cretem* (fides) Wb. fq. *égem* (clamor) Corm. B. *airégem* (gl. querimonia) Sg. 51ᵃ, dat. *huanderegim* (gl. questione) Ml. 32r. *tairissem*, *terissem* (positio, status) Sg. 74ᵇ. Ml. 34ᵉ, cum art. *intairissem* Wb. 14ᶜ. *dímiccem* (deiudicatio, reprobatio, contemptio): *isinse andímiccem* (est difficilis eorum deiudicatio) Wb. 4ᶜ, gen. *mess dimicme* (iudicium reprobationis) 11ᵇ, acc. *nataibred dimiccim foir* (gl. non spernat) 6ᵇ. *ni fuirmi nech dimiccim foirsom* (gl. a nemine iudicatur) 8ᶜ. *ar dimicim* (propter deiudicationem) Ml. 36ᵃ.* *sechem* (secutio), dat. acc. *sechim* l. c. Forsitan huc pertineat: *innilem* (tutela) Wb. 4ᵇ. De superlativis p. 278.

MU in subst. masc. gen. (p. 238); cf. *gním* supra allatum (et p. 486).

-am frequentior: *cosnam* (defensio, contentio) Wb. 11ᵉ, gen. *cech cenele cosnama* (gl. non in contentione) 6ᵇ, dat. *dochosnam insmachta* (gl. aemulator paternarum traditionum) 18ᵈ, plur. *cosnama domundi* (gl. contentiones), *ithé coisnimi* 7ᵈ.** *solam* (gl. solarium) Sg. 53ᵃ. *todernam* (gl. supplicium) 133ᵇ. Ml. 27ᶜ, dat. *todœrnam* Ml. 55r. *huandascnom* (incessu) Sg. 69ᵇ. *oc asgnam*, *oc ascnam* (acquisitione) Wb. 1ᶜ. *do accaldam* (ad colloquium; sed vid. supra) 3ᵉ. Oppressa vocali radicis: *fognam* (servitus; a *fogniu*, servio) Wb. fq. *immognam* (constructio) Sg. fq. *congnam* (cooperatio, adiutio): *ininchongnamsin* Wb. 5ᵈ. Cumulata derivatio inest in subst. *altram* (nutritio) Wb. 28ᵈ, gen. *altrama* Ml. carm. 1.

-om, *-um* alternantes inter se in frequenti subst. verbali *dénom*, *denum* (facere), gen. *dénma*, *dénmo*, cum *-am* in comp. *frithgnom* (gl. hic exercitus, ἡ γυμνασία; i. e. exercitium) Sg. 106ᵇ. *altrom* (supra *altram*) Corm.

-em rarior: *áinsem* (accusatio, cf. *áinsid*, accusativus, Sg.): *isnessa do innilem oldaas bid arnáinsem* (est propior ei tuitio quam esset accusatio nostra) Wb. 4ᵇ, gen. *indainsemo* (gl. accusationis) Ml. 34ᵃ, dat. acc. *ar dimicim 7 chomainsem* (propter deiudicationem et contemptionem) 36ᵃ. *no in dochomainsem ecolsa dagniith* (gl. aut ecclesiam dei contemnitis?) Wb. 11ᵈ. *du fuillem argait ... indrechtairecht indfuilema* (ad lucrum argenti ... lucri) Ml. 36ᵃ. Derivationes duplices vel acervatae *-aman*, *-eman*, *-amnacht*, *-emnacht* infra proferentur.

MI (praeterquam in subst. fem. *tailm*, *tuilm* supra memoratis) vocali interposita.

-im in adi. *tirim* (gl. siccus) Corm. *tírim* (aridus) Ml. 15ᵇ. In subst. *indithim* (mentis intentio) Corm. B.

c) Cum vocalibus productis non invenitur, nisi huc referre velis subst. masc. *gním* (supra memoratum) et fem. *lám* (manus; = παλάμη, palma?) fq.

d) Geminata MM in subst. *foglim* (comprehensio, discere) Wb. 30ᶜ. 30ᵈ. *foglaim* Ml. 14ᶜ. — cf. *fogliunn* (gl. doceor) Pr. Cr. 56ᵃ — comprobatur hodiernis formis *foghlaim* (discere), *foghlamaim* (disco); vix in subst. fem. *anim*, *animm* (animus) Wb. 4ᵃ. 31ᵇ, de cuius flexione mixta cf. pp. 253. 265. Praeterea in vocabulo peregrino transformato *membrum̄*, *mem̄brum* (hod. *meamrum*, mem-

---

* Conferantur verbi formae: *andumecitis* (gl. despicientes) Ml. 34ᶜ. *dimeccither alled frispirut* (gl. spiritualiter examinatur) 8ᵇ. *niba dimicthese libsi* (ne sim despectus vobis) 21ᵈ.

** Conferas verbi formam: *cossin fochidi* Wb. 15ᵈ. *am. doncoisin* 17ᵇ. *dichoissin* 21ᵃ. et dat. subst. *donfreendid* (gl. satanae) 9ᵇ. ac gallicum nomen *Senones* (i. e. pugnaces?).

brana) Sg. (cf. Praef. XII.), gen. *cin membruimm* (quaternio) Corm.; genuina tamen eiusmodi derivatio vix extat. Nam in *colum* (columba, columbus) St. gl. 203. 504, unde compositum *ciadcholum* (gl. palumbes) Sg. 70ᵃ, *mm* ad *mb* redit.

N derivans in nominibus gallicis vel britannicis aut ipsa thema terminat aut vocalem terminalem sibi adiungit.

1. Terminalis N, celtice sicut latine amissa in nom. sing., rediens tamen per flexionem (*-on*): *Frontu* (nisi est transumptum), *Brigindoni* (dat.) Inscr., cf. gen. Cucalonis, dat. Segomoni Inscr., saepe adiungitur *i* derivanti: *Οὐασιων* (Gall. opp.), *Κενιών* (Brit. fluv.) Ptol. Sirione, Avenione Itin. Ant. Banionis fil. Inscr. Orell. 4903, vel alii derivationi: casamo (assectator e Gallia ductum est) Quintil. 1, 5, 8. Segomo (victor?), Aramo, Cucalo, Gennalo, Catuso, Cacusso, Criciro, Sembedo, Suobnedo, Adianto, Vindaluco (Glück. 150), inprimis in nominibus locorum e formulis *-atio*, *-etio*, *-antio* etc. supra (p. 763) memoratis. Correptam *o*, quam et poëtae testantur et scriptores graeci in nominibus gentium: Lingones, Senones, Turones, Santones, *Πίκτονες*, *Πικτόνων ἄκρον*, *Ῥήδονες*, *Κέντρονες* (vel in derivatis: Santonicus, Lingonicus, Pictonicus, *Τουρονιεῖς*), vix errabimus in his quoque statuentes: Ceutrones, Eburones, atque in nominibus locorum gallicis (abl.) Aballone, Carvone, Calone, Matiscone Itin. Ant. et britannicis: Abone, Alone.

2. Ante vocalem terminalem eadem: *a*) iuncta radici sine vocali: *Licnos*, *Tarkno* Inscr. Cenimagni (Brit. pop.) Caes. Limnus, Dumna (insulae prope Brit.) Plin. 4, 16. Dumnum Tab. Peut. Dubnus, Dubna, Dubnotalus, Dubnoreix, Dubnorex Inscr. (Glück. 68 sqq.). Dumnorix Caes., et aucta derivatione: *Δαμνόνιοι* (pop. Brit.) Ptol. Isca Dumnoniorum (opp. Brit.) Itin. Domnotonus (comp.?), Dumnissus (fluvii) Auson. epist. 5, 15. 31. Mosell. 8. Domnitius Sidon. ep. 4, 20. Arebrignus (pagus) Eumen. c. 6. De duplici derivatione (non conexa) MN- vid. infra.

b) Singularis cum vocalibus correptis. AN-: Rhodanus, Sequana, Duranius (fluv.) Auson. Sidon. Taranis Lucan. Fortasse: *Γαγγανοί* (pop. Hibern.) Ptol. Rauranum Itin. Ant. Victisirana Inscr. Grut. 700, 6. *σαπάνα* (anagallis herba Gallis) Dioscor. 2, 209. EN-: *Vosseno* Inscr. Belenus (deus Gallorum) Auson. prof. 10. *Βρεμένιον* (oppid. Britann.) Ptol. Fortasse: Cinnenius Inscr. Stein. 537. Ruteni (pop. Gall.) Caes.* IN-: Mutina Propert. Morini Verg. Vix aliter: Ricina (insula ap. Brit.; cf. Rucinates, pop. Vindel.) Plin. Fevina, Bassina Inscr. Grut. 763, 6. Stein. 244. *λάγινον* (veratrum nigrum Gallis) Dioscor. 4, 148. *Ὄλινα* (fluv. Gall. Lugd.), *Δαρινοί, Καρινοί, Ἐρδινοί* (populi Hibern. et Brit.), *Κορίνιον* (opp. Brit.) Ptol. ON- apud poëtas correpta: Epona (dea) Iuven. Lingonus Martial. Aponus, Axona, Divona, Santoni (supra Santones), Ausonius, Sidonius, Teutonius ap. Claudian., Auson., Sidon., apud quos etiam derivatione cumulata Matrona, Caledonius, Carantonus. Concordat Ptol.: *Σάντονοι*, *Μόδονος* (fluv. Hibern.), *Κατουρακτόνιον*, *Δαμνόνιοι*, *Λεμαννόνιος κόλπος* (Britann.). Quibuscum conferre licebit: Duronum, Cambonum Itin. Ant.

* Propter hib. vet. *roithinche*, *roithnech* (p. 15)? quamquam producto *ê* Rutêni dicuntur a poëtis (p. 14).

Cabillonum, Lemonum Caes. Abona Geogr. Rav. Ex inscriptionibus: Sirona Stein. 305. Banona Grut. 763, 6. 872, 2. Alpona, Vindona Orell. 321. 2019. Vindonius Stein. 200. Drausonius Grut. 919, 8. UN-: Ἰτούνα (aestuar. Brit.; cf. Ἴτυος ποταμοῦ ἔκβασις, et nom. viri Itulus, p. 766) Ptol.

Insero hic formulam duplicis consonae derivantis M-N-, cuius exempla generum sunt duorum. In quibusdam enim vocalis principio intercedens inter utramque liquidam correpta statuenda est, elisa accedente flexione: Ἰσάμνιον (Hibern. promunt.) Ptol. Garumna Caes.,* quibus forsitan conferre liceat alia quaedam nomina vetusta, ut Vertumnus (cf. Vertisco Caes.?), Tolumnius Propert. 4, 2. 10. Alia, eandem vocalem in formula -MAN- constanter servantia, possunt videri potius composita quam vere derivata, ut Cenomani (Ital. sup.) Liv. Aulerci Cenomani (Gall. pop.; differt Cenimagni ap. Caes. Brit. pop.) Caes. Viromanus Istabili fil. Inscr. Murat. 1766, 1. Ariomanus Iliati fil. (Boius) Grut. 670, 3. Vetomanis Itin. Peut., praesertim cum antecedat *-o* vocalis (p. 763). Derivatum vero nobis quidem videtur nomen apud Gallos primum auditum ac vix non ortum Germani.** Duplex derivatio VAN- cum vocali *a* praecedente semper contrahitur in *aun-*, de qua vid. infra.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. ÂN- fortasse in derivatione mixta IAN- nominum Ambiani Caes. Magianus, Cassianus Inscr. Orell. 457. 1986, saepius post alias: Volusianus, Trebellianus, Matronianus ap. script. hist. august. ÊN-: Rutêni Lucan. Sidon. (sed cf. p. 772). ÎN-: Ticinus (fluv.) Sil. Ital. Sidon. et EIN-: Αὐτεινοί (pop. Hibern.) Ptol. Londinium (cf. p. 99) Tac. ÔN-: Drahonus (fluv.) Auson. Mosell. 365. Δαβρώνα (flum. Hibern.) Ptol. Verona, Cremona, Bononia apud poëtas (p. 22), Βονωνία (oppid. Pannoniae, Galliae, Italiae gallicae) Ptol. Zos., quibuscum haud scio an concordet δουκωνέ (ebulum herba Gallis) ap. Dioscor. 4, 172. Quaeritur, an sit statuenda haec eadem derivatio mixta ÔNIA in nominibus personarum: Boionius (praen. Antonini Pii Nemausensis), Boionia (eiusdem avia) Capitolin. Anton. P. c. 1. Raconius, Racconius Inscr. Or. 2043. Grut. 851, 7. Voconius Stein. 248. Cesonius, Cissonius (deus) Orell. 1406. 1979. Tammonius Orell. 2013. Sumelo-

* Cf. 'gromnarum opportunitas' Vita S. Bertini abb. belg., Boll. Sept. 2, 602, ubi additur nota: '*gromnae*, *gronnae*, loca palustria et herbosa'. An cum lat. *gramen* conferendum vel cum germ. *gruoni* (viridis)?

** Vocalis correpta sicut in vetustis nominibus virorum cambricis et aremoricis desinentibus in *man* item principio fuisse videtur in nomine Germanorum. Huius novissima interpretatio facta est e subst. brit. *garm* (clamor; cf. Grimmii Hist. linguae germ. p. 787). Sed cum hoc sicut hib. *gairm*, gen. *garma* (clamoris) F. h. 16, plur. *garman* (nomina) Corm. B. (cf. comp. *togairm* p. 268) repetendum sit a themate *-mann* (infra p. 776), inde derivari non poterat nisi *germannanos*. Quare ad radicem certe revertendum erat hib. vet. *gar* (in *togarthid*, vocativus, Sg., atque in *dogair*, *frisgair*, *forgair*, *forchongair*, *forcongur*, p. 430; cf. cambr. *geir*, *gair*, corn. *ger*, vox, verbum, p. 85. Contra si compositionem statuas, quaeritur an simplicior sit interpretatio haec, qua nihil significaverit nomen nisi vicinos. Est enim non solum cambr. *ger* (vicinus, pp. 691. 694; e *cer* cum c pro *g*, p. 38?), sed etiam hib. vet. *gair* (de spatio et tempore): *cid cian cid gair* (gl. quanto tempore vivit, homo; i. e. sive longum est sive breve) Wb. 3ᶜ. gael. *an gar* (iuxta, prope), *gair* (vicinia). Atque si cum adi. *cian* (remotus, p. 17) bene quadrat nomen Cenomani (extremi Gallorum cisalpinorum ad orientem versus; *o* vel *i* servata ob vocalem antecedentem productam), non aliter quadrabit nomen Germani (modo sumas elisam vocalem ob vocalem correptam antecedentem, cf. Lugdunum pro Lugodunum) cum *ger*, *gair* contrariae significationis. Nec difficile erit intellegere hoc modo illos Caesaris locos: Condrusos, Eburones, Caeroesos, Paemanos, qui uno nomine Germani appellantur, B. Gall. 2, 4. Segni Condrusique ex gente et numero Germanorum, 6, 32. Populi complures, sed non admodum frequentes ad Arduennam sese communi vocabulo vocabant Germanos i. e. vicinos.

nius Grut. 851, 7. Cf. tamen exempla utriusque vocalis correptae supra allata. UN-: Virunum Itin. Seduni Plin. fortasse. Cum diphthongo AUN- contractum ex *-avan-* (pp. 32. 128) duplici derivatione Ἀλαυνός (fluv. Brit.), Ἀλαυνοί (pop. Nor.) Ptol. Alauna (Gall. septentr.), Alaunio (Alp. marit.) Tab. Peut. Acaunum, Agaunum (in valle Sedunensi; petram, saxum significans) Boll. Febr. 3, 741. Sept. 6, 345. Deabus Icauni Inscr. Orell. 187. Icauna (fluv. Gall., hod. Yonne) dipl. a. 634 ap. Mabill. p. 465. Boll. Iul. 7, 204. Genauni (cf. Gen*ava*) Horat. Plin. Ligaunus, Licaunus (Gallus) Sil. Ital. 4, 206. Velauni Plin. 3, 20. Segovellauni (cf. Vell*avii*) id. 3, 4. Vellaunodunum, Cassivellaunus, Vercassivellaunus Caes.

d) Geminata. ANN-: Lemannus (lacus) Caes. Plin. Ammian. Lausanna Itin. capanna (hod. gall. cabanne) Isidor. Aroanna (= Arvanna?) Fredeg. c. 20. Carvanna (locus) Mab. saec. 1, p. 217. Teruanna (oppid. Belg.) Tab. Peut. Verannius (nom. viri) Catull. Gobannio (loc. Brit.) Itin. Ant. ENN-: Muenna (loc. Gall.; cf. Ἀλκιμοεννίς Ptol.) Itin. Ant. Vienna (ad Rhod.), Ravenna (cf. Ravius fluv. Hibern. Ptol.) Itin. Clavenna (hod. Chiavenna), Clarenna (loc. in reg. Danuv. sup.) Tab. Peut. Cebenna (mons) Caes. Mel. Auson. Crebennus (locus) Auson. epist. 12, 14. Arduenna Caes. INN-: Aginnum Itin. Anton. Auson. epist. 24. Pausinnus, Pausinna Inscr. helv. Orell. 5066. Artalbinnum Itin. Ant. Morginnum (Allobrog.) Tab. Peut. in villa Borginno, Boll. Aug. 4, 85. ONN-: Sauconna, Saogonna (hod. Saone) Ammian. 15, 11. Fredeg. 42. Scarponna (loc. Gall.) Itin. Calonna, Bebronna (fontes) Boll. Iul. 1, 50. 51. Lauconnum, Lauconnense monasterium Boll. Febr. 3, 742. UNN-: Vesunna Itin. Ant., Vesunnici Sidon. epist. 8, 11. Vibunna Inscr. Murat. 2073, 1. Andematunnum Itin. Antunnacum Itin. Ant. Ammian., quod censendum est derivatum ex Antunnus, nomine viri.

e) Conexa derivatio RN- in vetustis nominibus. ARN-: Benarnum (Aquitaniae, num gallicum nomen, an ibericum?) Itin. Ant., Benarna urbs, Benarnum civitas Greg. Tur. 9, 7. 20. ERN-: Nivernum (loc. Gall.) Itin. Ugernum (castrum) Greg. Tur. 8, 30. 9, 7. Tigernum castrum, Tigernense castellum (Arvern.) Greg. Tur. de glor. martyr. 1, 52. 67. Isarnodorum: a vico, cui vetusta paganitas ... Gallica lingua Ysarnodori i. e. ferrei ostii indidit nomen. Boll. 1. Ian. par. 2. His adnumerandum videtur nomen Arverni (cf. Ἀρουέρνοι, pop. Gall., Ptol., et Arubinus Inscr. Orell. 1221), quamvis in glossariis Parisiensibus idem scribatur et explicetur: 'Areverni (in Vindob. 'Arevernus') ante obsta' (vix recte). URN-: Cilurnum (Brit. locus) Notit. dign. Conexam potius esse hanc derivationem quam ortam e duplici R-N- (ut nomen vetustum Tigurini Caes. sit idem quod nomen Tigernum) comprobare videtur vocalis ante *rn* in vocibus eiusmodi hibernicis praecedens, non intercedens sicut in duplici derivatione M-N-.

Hibernica N sicut in ceteris aricae stirpis linguis e radice saepius derivat thema aut verbi aut praesentis. Ut supra (p. 427) proposuimus *benim* (ferio), *arachrinim* (deficio), *crenas* (qui emit), iuxta quae antiquiores formas sine *n* servarunt nomina *tóbe*, *erchre*, *crìthid*; cf. *forbanar* (perficitur) iuxta *forbe* (perfectio), *torban* (prodest), *torbenat* (prosunt) iuxta *torbe* (utilis), *asrenat*

(reddunt) iuxta *érrethcha* (redditiva), *tesbanat* (deficiunt) iuxta *tesbuith* (defectus), *rocéitbani* (consentis), *cotchétbanam* (consentimus) iuxta *comchétbuid* (consensus). Ad quae accedunt intromisso *n* tam *comboing* (frangit), *indlung* (findo), similia, quam quae servarunt *n* in derivatione: *fulang* (toleratio), *cumang* (potentia), *tecmang* (eventus), *decming* (impossibilis). In nominibus autem N derivans:

1. terminalis thematis frequens in substantivis ordinis posterioris tam simplex quam geminata invenitur.

a) Simplex ut in substantivis masculinis et femininis ser. IV (*a.* et *b.*) p. 264 enumeratis, quibus addi poterunt alia ut *muirmóru* (gl. Siren, si conferendum est cambr. *morwyn*, puella) Sg. 96ᵇ.

Inprimis tamen memorandae sunt formulae derivationum duplicium *MAN* et *TIN* (*-thin*, *-sin*).

Ad formulam derivantem *MAN* pertinent e serie IV. a. *menme* (mens), abiecta vocali feminina *talam* (terra) et *anim* (anima; sed cf. p. 771) ac plurima masculina (nom. ag.) ut *brithem* (iudex) Wb. 6ᵇ. 8ᵈ. 9ᶜ. *dálem*, *dalem* (gl. caupo) Sg. 63ᵇ. *dúlem* (creator) Wb. 1ᵇ. *cairem* (gl. sutor) Sg. 156ᵇ. *mraithem*: *nírbo mraithem* (non fuit proditor) Wb. 32ᵈ. *flaithem* (dominus) Colm. h. 31. In quibus omnibus *n* decidisse comprobatur non solum flexione ipsa, sed etiam derivatione cumulata adiectivorum et substantivorum, ut *anmande* (ad animam pertinens; *anim*) Wb. 13ᵈ. *talmande* (terrestris; *talam*) 11ᵃ. *brithemande* (gl. iudicialis, suggestus; *brithem*, iudex) Ml. 26ᶜ. *brithemnacht* (iudicium) Wb. 6ᵇ. 8ᵈ. *flaithemnas*, *flaithemnacht*, *flathemnacht* (gloria; *flaithem*) 25ᶜ. 26ᶜ. 30ᵇ. Sg. 2ᵃ. *mraithemnacht*, gen. *innammraithemnachtae* (gl. iniquae simulationis; *mraithem*) Ml. 55 r. Intrat tamen eadem formula in cumulatam derivationem substantivorum diversae flexionis: *bibdamnact* (culpa; *bibdu*, reus, plur. *bibdid*) Wb. 1ᵈ. *coimdemnacht* (dominium), *comdemnigedar* (dominatur; *coimdiu*, gen. *coimded*, dominus) Ml. 17ᵇ. Femininis supra memoratis forsitan addenda sint: *lenom* e dat. pl.: *ua lenommaib* (gl. a lituris) Sg. 3ᵇ. et *suanem* (labor? fatigatio?) e gen. et acc. sg.: *dénum suanemun inaidchi precept fridei* (gl. in labore et fatigatione nocte et die operantes) Wb. 26ᵇ. *súanemuin dodénum inaidchi doreicc arbiad et dítach diamuntir precept fridei do ice anman sochuide* (gl. memores estis laboris nostri et fatigationis, 1. Thess. 2, 9) 24ᵈ.

Ad *TIN* (= tian; cf. lat. *-tio*, *-tionis*) redeunt substantiva feminina ser. IV. b. desinentia in *-tiu*, *-thiu*, gen. *ten*, *-then*, de quibus (praeter p. 264) cf. p. 486. Servatae *n* per derivationem exempla: *tuistenach* (genetivus; *tuistiu*, *tuisten*) Sg. 77ᵃ. *caintoimtenach* (bene cogitans; *toimtiu*) Ml. 31ᵇ. *ermitnech* (gl. reverens; *ermitiu*, *airmitiu*, honor) 32ᵇ. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24ᵃ. *toltanach* (gl. beneplacitus; *toiltiu*? cf. *tol*, voluntas) Wb. 22ᵇ, unde verbum *rotoltanaigestar* (gl. placitum, doctissimo artis grammaticae) Sg. 7ᵇ. Eodem pertinent cum S (= *st*) desinentia in *-siu*, gen. *-sen*, ut *déicsiu* (conspectio; e verb. *décu*, video), *cen imdéicsin* (sine circumspectione) Wb. 25ᵃ. 22ᶜ, ut *aicsiu* (causa) colligendum e derivatis: *indaicsendaid* (gl. causa, adv.) Sg. 74ᵇ. *aicsenogud*, *aicsenogod* (causatio) 209ᵇ. 215ᵃ. 216ᵃ. cf.: *am. ailsin* (gl. ut cancer, serpit; gael. *aillse*, cancer, morbus) Wb. 30ᵇ.

b) Geminata *NN*, quae videtur variae originis, in substantivis et masc. et

fem. ser. IV.c. ut *goba* (faber; cf. nomina gall. Gobannicnos, Gobannitiu), quibus addi poterit *adircliu* (cornix; dual. hib. med. *faidirclinn* secundum St.) Sg. 69ᵃ. In quibusdam *-nn* forsitan ex *-nj* (curtata forma e pleniore *-nia*?) prodierit, ut in *Eriu*, gen. *Erenn* (Hibernia); conferendae tamen videntur hae formae: in tua Evernili patria Vit. Columbae¹; ex Hiberione, Hyberionacum L. Ardm. apud St. (Thr. Ir. Gl. LXIII.). In aliis ex *-nd* (*nt*?), ut in substantivis neutris, quae huc pertinent, duplicis derivationis

MANN (gr. -μα, -ματος, lat. *-men* et *-mentum*) ser. V. ut *béim* (plaga), *gairm* (clamor), *togairm* (invocatio), *ainm* (nomen) fq. *ám* (gl. manus, cf. lat. *agmen*) Ml. 36ᵇ. *sleidm* (gl. saniem) Sg. 218ᵇ. *senim* (sonitus) Wb. 13ᵈ. *tothim* (casus) 5ᵇ. *etarthotaim* (interitus) Ml. 128. Nisi vero in omnibus his mera exuberantia soni statuenda est, quoniam ex isdem per simplicem *n* scribuntur *honaisleidmenaib* (gl. sputaminibus) Tr. 3ᵇ. *garman* (nomina) Corm. B. aliaeque formae, quas vid. p. 269 sq.

2. N derivans, quam sequitur vel sequebatur vocalis terminalis, *a*) accedens nuda ad radicem: *bán* (gl. exsanguis; i. e. pallidus, albus, e rad. *bâ*, cf. φαεινός) Sg. 67ᵃ. *lán* (plenus) fq. *rún* (mysterium) Wb. *dún* (castrum, arx) Sg. *dán* (donum, ingenium, ars; dânu e dâ) Wb. Sg. Elisa consona: *trén* (fortis; comp. *tressa*) Wb. Sg. *én* (avis; cambr. vet. *etn*) Sg. *fén* (gl. plostrum, plaustrum) Sg. 21ᵃ. *srón* (gl. nasus; cambr. *ffroen*) 95ᵇ. *uan* (agnus; cambr. *oen*) St. gl. 459. In substantivis et adiectivis, si accedit terminalis *e* (-nia): *ruamnae* (gl. lodix) Sg. 69ᵃ. *gibbne* (gl. cirrus) Pr. Cr. 63ᵇ. *cétne*, *ceetne* (primus) fq. *múchni* (gl. protervi) Wb. 30ᶜ. Item sive flexio accedit nominis vel verbi sive alia derivatio: *slemna* (gl. levia) Sg. 10ᵃ. *comroircnech* (mendosus) 6ᵃ. 26ᵇ. *oircnid* (occisor) Sg. *colnide* (carnalis) Wb. *bliadnide* (annotinus) Cr. *daingnigim* (gl moenio) Sg. 19ᵃ. *essamnu* (audacior) Wb. 23ᵇ ex *essamin*.

b) Cum correptis vocalibus:

NA: *-an* in substantivis in nostris quidem codd. vix nisi in transumptis: *almsan* (eleemosyna) Wb. *persan* (persona) Sg. Wb. Accedunt tamen e glossariis quaedam, ut *scatan* (allec) Corm. B. Gl. 36. *etan* (frons) Gl. 17. 43.. *inbleogan* .i. *toxal* (demptio) Corm. B. *loman* (funis) Corm. B. (*lomkon* Gl. 30). *on imlecan* (al. *imlicen*, gl. ab umbilico) Corm. B. *rigan* (regina; rectius *rigain*?) Corm. In adiectivis: *lethan* (latus) Wb. 16ᵃ. *bat idain* (gl. fidem bonam ostendentes, sint servi) 31ᶜ. (*hidan* quasi idon ab eo quod est idoneus Corm. *idan* ab idoneus Gl. 39. *idhan* .i. *comlán* O'Dav.) cum negatione: *anidan* Corm. *anidhan* Gl. 5.

-on, *-un* alternantes inter se (sicut *-ol* et *-ul*) in subst. tam masc.: *domun* (mundus) Wb. Sg. *inmeccun* l. *intamun* (gl. radicem) Ml. 45r. *mecon* (radix) Gl. 31. Corm. B. *tamon*, gen. *tamoin* (truncus) Gl. 27. *tamhan* (gl. truncus), *emon* (par) Corm. B. *homon*, *immomon* (timor) Wb. 6ᵃ. 8ᵇ. *homun*, *omun* 16ᵃ. 29ᵃ. Cr. 33ᵇ; quam fem.: *orcun* (occisio) Wb. 4ᵇ. *frithorcon* (offendiculum) 10ᵃ. 18ᵃ. *tuarcun* (gl. tribulatio) 1ᵃ. *comthúarcon* (gl. contritio) 2ᵇ. *comrorcon*, *comrorcun* (error) 18ᵈ. 22ᵃ. cf. *commattun* (usque ad mane; infra *matin*) Cr. 33ᵇ. Differunt ut genere, ita flexione: gen. *indomuin* Wb. 8ᵇ, *oircne* (p. 242). Rariores sunt in adiectivis ut *slemon* (lêvis; infra *slemain*) L. H. (St. 84).

-en in substantivis femininis (p. 241): *magen* (locus) Sg. 30ᵇ. Pr. Cr. 63ᵃ.

Ml. 2ᵈ. *bairgen* (panis) Wb. Sg. *draigen* (gl. pirus) Sg. 61ᵇ. *caingen* (negotium), *dethiden* (cura) Wb. In adi. *daingen*: *isindun* [l. *duu?*] *daingen* (gl. in edito) Ml. 32ᵃ. *fochen* (gratus, acceptus, nisi comp. hoc?) Wb. 30ᵈ. Corm. B. *temen .i. doirche* (obscurus) Corm.

NI: *-in* in subst. fem.: *bliadin* (annus), gen. (plur.?) *bliadne* Cr. 32ᶜ. *colinn* (corpus, caro) Wb. 3ᵇ, i. e. *colin*, gen. *colno* fq. *rígain* (supra *rígan*) secundum gen. pl. *rígne* (reginarum) Paul. carm. 1. *matin* (mane) Cr. 33ᶜ. *mencain* (gl. plenus; e *menicc*, frequens?) Sg. 68ᵇ. In adi.: *essamin* (intrepidus, constans, firmus) Wb. 16ᵃ. 23ᵇ. *diamuin* (purus) 6ᵇ. *demin* (gl. immunis, a carie servatur; i. q. praecedens, an: securus? cf. subst. *demnigud*, *deimnigud*, confirmatio, approbatio) Cr. 34ᵇ. *dimitin* (gl. immunis) Pr. Cr. 9ᵇ. *slemain* (lubricus) St. gl. 639. *domain* (profundus) Wb. 13ᵃ. *fudumuin* (id.) 5ᶜ. *isingoithluch fudumain* (gl. in profunda palude) Ml. 33ᶜ. *fudomain* (gl. altum, mare) Sg. 29ᵇ. *trémuin* (infirmus) Wb. 17ᵇ. Forsitan addenda sint nomina propria virorum vetusta: *Slebinus* (i. e. Montanus; *sliab*, mons), *Bledinus*, *Melinus*, Boll. Mart. 2, 284. 559.

Pertinent huc formulae derivationum duplicium -M-N, -T-N (S-N).

-M-N variantibus vocalibus intermediis in subst. fem. *sechtman* (hebdomas), gen. *sechtmaine* Cr. 32ᵃ, gael. *seachduin* (= *-mhuin*), cum arem. *sizun*, corn. *seithum* (*seithuin?*), *sythyn* (cambrice *wythnos*, i. e. octo noctes), fortasse transumpto e lat. *septimana* (gall. hod. *semaine*). Certe transumpta sunt substantiva: *testemin*, *testimin* (testimonium, textus): *frisgair intesteminse dondib dligedib remeperthib* Sg. 193ᵇ. *forsintestiminso* Wb. 23ᶜ. *amal donuic testimni* (ut dedit testimonia) 10ᶜ. *intestimni donucsum riam* (testimonia quae attulit ipse antea) Tr. 2ᵃ. *iartestimin inso* (secundum textum hoc) Ml. 19ᵈ. *medontestimin* 14ᵇ. 14ᶜ. *is medon testimin inso. is iar testimin inso* Ml. 117. *badoig bed ningcert intestiminso* 128. *issi ciall gaibes intestiminso* (is est sensus quem continet hic textus) 209. *sollumun* (sollemne, epulae): *am. arrograd descad fobairgin isollumun agni sic ni coir descad pectho dobuith isollumun agni .i. xpi.* (gl. pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur non in fermento veteri, sed in azymis, 1. Cor. 5, 7. 8; i. e. ut vetitum erat fermentum in pane in epulis agni, sic non est iustum fermentum peccati esse in epulis agni, i. e. Christi) Wb. 9ᵇ. Eodem tamen pertinent hibernica: *finemain* (vitis) L. Br. apud St. 63. et hod. *leanamhain* (secutio), unde derivata *cáer finemnach* (uva) St. gl. 267. et *lenmunach* (sequester) St. gl. 1040. cum composito *teidmlenamnachu* (gl. pestilentes) Ml. 15ᵃ.

Nativa sunt eiusdem derivationis adiectiva: *fulumain* (gl. volubilis) Sg. 61ᵇ. *dilmin*, *dílmain*, *dilmain* (legitimus) Wb. Sg. fq. Subst. derivationis cumulatae: *colmene* (gl. nervus) Sg. 221ᵇ, quocum conferendum est elisa vocali: *ainmne* (patientia) Wb. 4ᵃ. 27ᵇ. 28ᵃ.

-T-N, S-N (= *st-n?*) in substantivis abstractis derivationis cumulatae *-tine*: *doaccomol inna cairddine* (gl. ad confirmandam coniunctionem, i. e. amicitiae; i. e. *cairtine* = carantania, cf. gall. Carantonius) Sg. 28ᵃ, et *-sine*: *cocéilsine* (gl. societas; *céle*, socius) Wb. 19ᵃ. *dundfaithsini* (gl. prophetiae; *fáith*, propheta), *hofaithsini* Ml. 24ᵈ. 38ᶜ. Addo adi. *cotarsne* (contrarius) Wb. Sg., ex quo porro derivantur *cotarsnid* (adversarius), *cotarsnatu* (oppositio).

c). Cum productis vocalibus vel diphthongis: *ÂNA* terminatio frequentissima deminutivorum (p. 273). Eadem in adi. *slán* (salvus, quasi *sal-án*) fq.

ÈNA cum fem. *ÊNIA* in deminutivis (p. 274). Eadem in adi. *fírian* (iustus) Wb. fq. (*fírion* Wb. 8ᵈ. 14ᶜ.), hod. *fíréan.*

ÒNA (ex -auna? -avana?) in subst. *medón* (medium): *armedón* (gl. per medium) Sg. 164ᵃ. *inmedón*, *immedón* (in medio) 151ᵇ. 157ᵇ, unde adi. *medónde*, *inmedónach* (p. 23). Adi. *corthón* (?): *do lest. chorthón* (vasi figlino?) Sg. 56ᵇ.

d) Geminata. *ANNA*: *salann* (gl. sal) Sg. 63ᵃ. 70ᵇ. *ferann*, gen. *ferainn* (ager) Wb. 19ᵈ. *cucann* (gl. pistrinum, gl. coquina, gl. culina) Sg. 49ᵇ. 51ᵇ. *crocann* (olla; cambr. *crochan*) St. gl. 56; differt gen. *crocainn*: *ainm inchrocainn imbí bilis* (gl. fel; i. e. nomen pelliculae in qua est bilis; paulo infra *crocenn*) Sg. 95ᵃ. Exuberationem soni continere videtur *torann* (strepitus), dat. *on torainn*, *on toraind* (gl. a tonitru) Corm. B. Gl. 37, si conferas gall. Taranis. Addendum est *echtrann* (gl. exter; *echtar*, extra) Sg. 39ᵇ. Wb. 12ᵃ. et fortasse *gigrann*, *giugran* (gl. anser) Sg. 36ᵃ. 64ᵇ.

INNA: *-enn*: *foilenn* (gl. alcedo) Sg. 93ᵃ. Ld. *failen* (id.) Pr. Cr. 34ᵇ. *doinenn* (gl. nubilum) Sg. 49ᵇ. *crocenn* (gl. tergus) 111ᵇ. *croicend* (pellis, rheno) Corm. (gen. *crocainn* supra). Eodem pertinere videtur: *cuilennbocc*, *culennbocc* (gl. cynyps, ita cod. Sg., Cinyps, Pr. 7, 8, 42; addit alia manus: cynos g[raec.] hircus la[t.]) Sg. 125ᵃ. Pr. Cr. 48ᵃ. Adi. *coitchenn* (communis), unde subst. *coitchennas* (communio) Sg. fq. Ab his differt transumptum *mulenn* (molendinum; gl. pistrinum) Sg. 49ᵇ.

-inne amplior derivatio subst. fem.: *fírinne* (iustitia) Wb. fq. *dúlchinne*, *dulchinne* (remuneratio) Wb. 3ᵇ. 11ᵃ. 20ᵃ. *athinne*, *aithinne* (gl. torris, gl. fax) Sg. 70ᵃ. Pr. Cr. 48ᵃ.

e) Derivationis conexae RN exempla: *lúacharnn* (gl. λαμπάς) Sg. 47ᵃ, acc. *lochairnn* (: *am. inlochairnn nafracdai*, gl. quasi laterna punica) Sg. 24ᵃ. *dedarnaib* (gl. strenuis, viris; leg. *cedarnaib*?) Ml. 22ᶜ. *hiarn* (ferrum) Corm., gen. *hiairn* Inc. Sg. *cilornn* (gl. urceus; cf. Cilurnum, Brit. loc., Notit. dign.) Sg. 49ᵃ. Terminationem auctam *-erne* (= -ernia) continet *tigerne* (dominus) St. gl. 399: acc. *tigerne* Tir. 5, dat. *diathigerni* (domino suo, p. 230) Wb. 8ᵈ; vel *tigerna* St. gl. 398. 404. 453 atque in Ann. IV. mag. ap. O'Con. 3, 658, hod. *tighearna*, gael. *tighearn*, cf. p. 174.

R derivans in vetustis nominibus gallicis vel britannicis: 1. terminalis: Arar Caes. Οὐάραρ (aestuar. Brit.) Ptol. Amber (?), Elaver Caes. Liger, Nicer Auson. Sidon. Biber (gen. Biberis, fluv. Sequanam augens) Mab. saec. 3. 2, 110. Boll. Mai. 6, 800. 804. Anger, Angeris (super fluvium Angerem, in ipso Angeris fluvii alveo) Greg. Tur. Vit. patr. 18, 1. 2.

2. Sequente vocali terminali: *a*) accedens ipsa ad radicem: Ἔδρου (ἔρημος, Hib.) Ptol. Dubra (fl.) Geogr. Rav. Dubris (loc. Brit.) Itin. Ant. Tab. Peut. Vernodubrum (fl.) Plin. Οὐέδρα (fluv. Brit.) Ptol. Tungri Caes. Gabris (prope Avaricum), Gabro-magus (Noric.) Tab. Peut. Eadem ante alteram derivationem: Edronem (portum) Plin. 3, 16. Gabreta (silva) Strab. Ptol. Sabrina Tac. Sasranus (cf. Σεσηρονεύς Plut.) Inscr. brit. ap. Orell. 2779.

b) Antecedentibus vocalibus correptis. AR-: Adari fil. (Trever) Inscr. Stein.

586. Labarus (Gallus) Sil. Ital. 4, 232. Isara (fluv.) Lucan. 1, 393. Oscara (fluv.) Greg. Tur. 2, 32. Nomina fluviorum Samara, Avara, Autara (hod. Somme, Evre, Eure) colligenda e nominibus vetustis oppidorum adiacentium Samarobriva, Avaricum, Autricum. Namare (Noric.; cf. Namarini, Hispan. celt., Plin. 4, 20) Tab. P. Cavares (pop. Gall.; cf. Cavarinus, Cavarillus Caes.) Mel. Plin. mataris (missile gallicum; cf. p. 83). Μέταρις (aestuar. Brit.) Ptol. Leucarum (Brit. loc.) Itin. Ant. ἰούμβαρουμ (veratrum nigrum Gallis) Dioscor. 4, 16. ER-: Latera (stagnum, in agro Nemaus.) Plin. 9, 8. *-erio*: Cimberius, Lucterius Caes. Βολέριον (promont. Brit.) Ptol. Βελέριον (promont.) Diod. 5, 21. Βοδερία (aestuar. Brit.) Ptol. villa Vinderia Act. SS. Mabill. saec. 5. 4, 268. Boll. Febr. 3, 692. locus qui Buxerias dicitur (in territ. Tull.) Boll. Febr. 3, 700. Creverias Boll. Febr. 2, 191. IR-, *-irio*: Tausiriacum Greg. Tur. Vit. patr. 18, 1, nomen loci ad Bituriges, cui supponi potest nomen viri Tausirius (cf. Tausius Tunger, p. 38). OR-: Durocortorum Caes. Iecora fluviolus Sept. 5, 617; interdum alternans cum sequenti, ut in Lesora (mons, hod. Lozère) Sidon. carm. 24, 44, Lesura Plin. 11, 42. Lactora, Lactura (loc. Gall. merid.) Itin. Eboracum Itin. *-orio*: Λεονόριος, Leonorius (Galatarum dux Asiam minorem occupantium) Strab. Liv. 38, 16. Κομοντόριος (Gallorum rex) Polyb. 4, 45. 46, ex qua porro derivata: Gesoriacum, Cortoriacum Itin. UR-: Eburones Caes., Eburodunum, Eburomagus Itin. Laburo (deo) Inscr. Orell. 2017. Caburus Caes. Lesura (fluvius influens in Mosellam, postea Lisera, Lesera, hod. Lieser) Auson. Mosell. 365. Voturi (Galat. asiat.) Plin. 5, 32.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. ÂR- in derivatione mixta *-ârio* nominum virorum: Ducârius (Boius) Sil. Ital. in fine libr. 5. Ducarius (Insuber eques), Lutarius (dux Galatarum Asiae minoris) Liv. 22, 6. 38, 16. Habet etiam Corippus 2, 125. 184 Baduârius, Belisârius, quae videntur nomina gallicae originis (cf. Belisana Inscr., Belisama Ptol., et nomen viri Remisario in dipl. a. 853 ap. Mabill. dipl. p. 531). Nomina locorum: Sabaria (Pannon.; cf. Sabis, Sabrina) Ptol. Plin. Itin. Vocario (Noric.) Tab. P. Senaparia Greg. Tur. Vit. patr. 18, 1. Corbaria Fredeg. 109. Malmundarium (monast.), Rabarias, Toscarias, Humolarias (loca) in Act. SS. ap. Mabill. et Boll. Sint, ut *-ârio*, etiam *-ôrio*, *-ûrio*, si recte adducantur: Λεωννώριος (contra Λεονόριος Strab.) Memnon. Heracleot. ap. Phot. p. 720. Ἀκιχώριος Pausan. 10, 19. Ἰσούριον (oppid. Brit.) Ptol., Isurium Itin. A. Vecturius (i. e. opifex ferrarius; p. 156) Trebell. Poll. trig. tyr. c. 8. Vecturiones (pop. Brit.) Ammian. 27, 8. ÊR- in voce patêra ('sic ministros nuncupant Apollinaris mystici') Auson. prof. 4, 11. Diphthongi *au* ex *av* ortae cum *r* derivante lucidum exemplum extat: Elauris (flumen) Sid. carm. 5, quod est Elaver Caes. Non pertinet huc Casaurus (locus) dipl. a. 873 ap. Mabill. p. 542, qui alibi dicitur casa aurea.

d) Duplicata R rarius invenitur. ARR vix extat, nam Ambarri Caes. videtur compositum Amb-arri, Ambarari (circa Ararim habitantes). ERR: Beterrae (oppid. Gall. merid.) Plin. 3, 4. Climberrum (Gall. merid.) Itin. Ant. URR: Aturrus (fluv., si nomen est gallicum) Auson. Manibus Reburri Inscript. Nemaus. ap. Murat. 973, 12. Orell. 4215.

e) Conexa derivatio TR-: Matreia (loc. Raet.) Tab. Peut. Matrona Caes. Centrones, Ceutrones Caes., cf. e gloss. Vindob. '*lautro*, balneo'; nisi potius

haec ad duplicem derivationem T-R- pertinent cum nominibus supra memoratis: Metaris, Latera, Lucterius, Duro-cortorum, Comontorius, Lactora, Voturi, Vecturius. Dubitare autem licet, utrum derivata sint an composita: Deiotarus Cic. Caes., Brogitarus Cic.

Hibernica R 1. terminalis thematis (ord. poster. ser. III.) non extat nisi in nominibus cognationis *athir* (pater), *máthir* (mater), *bráthir* (frater), *siur*, *sethir* (soror), ad quae partim accedunt numeralia *teoir* (tres) f. et *cethir*, *cetheoir* (quattuor).

2. R derivans cum vocali terminali, sive servata est illa sive periit:

a) adiuncta ipsi radici aut in vocalem desinenti aut elisa consona in subst.: *lár* (solum) Ml. *clár* (tabula) Wb. *ár* (strages; cambr. *aer*) Sg.; ac certissime in adiectivis: *már*, *mór* (magnus) fq. *sír* (longus, diuturnus) Wb. 3ᵈ, quorum comparativi *máa*, *móo*, *sia* respuunt terminationem positivi. Ante flexiones vel derivationes: *bélre* (lingua), *lobre* (debilitas) Wb. fq. *digallre* (defectus morbi, sanitas) Wb. 18ᵃ. *inna feuchrae* (gl. feritatis), *ho feuchrai* (gl. feritate, morum) Ml. 33ᶜ. 33ᵈ. *cathrar* (civis, dat. sing. plur.: *do cach cathrur*, *do chathraraib*, a *cathir*, civitas) Sg. 28ᵃ. 33ᵃ. *labrad* (loqui) fq. Iunctae liquidae in multiplici derivatione exemplum: *altram* (nutritio) Wb. 10ᵇ. 28ᵈ; transumptum *mesraigthe* (gl. modestus) Sg. 60ᵇ.

b) Accedens cum vocalibus correptis.

RA: *-ar* in substantivis varii generis: neutr. (ord. prior. ser. I.) *galar* (morbus) Wb. 12ᵇ. Cam.; masc. *do cach cathrur* (omni civi) Sg. 33ᵃ; incerti generis: *uabar*, *obar*, *úabar* (vana gloriatio) Wb. 13ᵇ. 27ᵃ. F. h. 67. *ilar*, *hilar* (multitudo, pluralitas, pluralis; dat. *ilur* Sg.) Wb. Sg. fq. *scibar* (gl. piperi) Sg. 92ᵇ.

In adiectivis: *dondoscar* (gl. idiotae; praecedit: *donbáith*, i. e. stupido) Wb. 12ᵈ. *o amlabar* (gl. a muto) Sg. 37ᵇ. *trebar* (prudens), quod colligendum est e derivatis: *trebaraigim* (gl. sapio, i. e. prudens sum) Sg. 146ᵇ, *trebairiu* (gl. minus stultus) 42ᵇ, subst. *trebaire* Wb.

Prodeunt ex his substantiva feminina in *-aire*, ut *trebaire* (prudentia) Wb. 3ᵈ. 5ᵈ. Alia tamen sunt diversae originis: *indoiscairi* (gl. vilitatem; adi. *daiscuir*) Ml. 25ᶜ *trócaire* (misericordia) Wb. 4ᶜ. 5ᶜ. 15ᵇ, gen. *inna trocaire* 23ᶜ.

Vindicanda est linguae hibernicae derivatio *-aria* ut *-âria*, utraque substantivorum generis masculini. Huius transgressae in *-óir* exempla sequentur paulo infra; illa substantiva e substantivis derivans facta est infectione AIRE, IRE: *echaire* (gl. mulio, gl. custos mulorum) Sg. 33ᵇ. *notire* (notarius) Wb. 27ᵈ. *rectire* (gl. praepositus gentis) Wb 17ᵈ, dat. *óndrectairiu* (gl. a vilico) Pr. Cr. 62ᵃ. *tectire*, *tecttaire*, *techtire*, *techtaire* (legatus) Wb. 8ᵈ. 14ᵈ. 15ᵃ. 24ᵈ. *scrinire* (gl. arcarius) 7ᶜ. *tablaire* (gl. tabellarius) Sg. 35ᵃ. *fuirsire* (gl. parasitus), *indfuirsiri* (gl. histrionis) 49ᵇ. 103ᵃ., Inde derivatio duplex *-airecht*: *tectairecht*, *techtairecht* (legati munus) Wb. 10ᶜ. 13ᵇ. 15ᵈ. *imbrecairecht* (gl. in astutia) 15ᵇ.

Videtur, ut *-m-n*, sic derivare formula bisyllaba -MAR in his: *lanmair*, *ithemair* (gl. ventres; i. e. impleti, edaces) Wb. 31ᵇ, e qua etiam subst. *línmaire inna aimsire* (plenitudo temporis) Ml. 28ᵈ, quibus vix erit supponendum adi. *már* (magnus).

Inprimis hic memoranda est duplex derivatio -TAR (*-ther*, *-thir* in comparativis supra p. 274 memoratis), qua cum a pronominibus *cech*, *nech* profecta sunt dualia *cechtar*, *nechtar* (p. 363), tum a praepositionibus vel adverbiis substantiva quae videntur generis neutri. Ut ab *is*, *ós* (p. 634) derivantur *íchtar* (pars inferior) Corm. B. Gl. 20. *ochtar*, *uachtar* (pars superior): *in ichtur aetheris 7 in ochtur aeris* (gl. luna in confinio aëris turbulenti et puri decurrit aetheris; i. e. in inferiore parte aetheris et superiore aëris) Cr. 33ᶜ. *túas inochtur* (gl. ex titulo frontis) 32ᵃ. *for ochtar dochinn* (supra caput tuum) Inc. Sg., unde cumulata derivatione prodit *octarche* (gl. purgamentum; i. e. supremitas) Wb. 9ᵃ. E *cen* et *al* (p. 643) nascuntur *centar* (pars citerior; cf. *cen rian*, gl. cis Rhenum, Sg.), *altar* (pars ulterior): *athigerna bi atluir*[*i*]*g roinill ocumimdegail aramainsib inchentair 7 arphein inalltair* (gl. domine esto lorica tutissima, i. e. ad servandum me a vanitatibus huius mundi et a poenis ulterioris) Lor. 147, cum derivatis *centarach*, *centarchu* (gl. citra, gl. citerior) Sg. 39ᵃ. 39ᵇ. et *altarach .i. frie anall* (gl. ultra) Sg. 71ᵇ. Conferenda est praepositio *echtar* (extra) cum composito *immechtar* (extremitas) p. 228. et adverbio *anechtair* (extrinsecus) Tr. 1ᵃ. *indóis anechtir* (extranei homines) Wb. 16ᵈ, ad quae accedunt derivata *echtrann* (gl. exter) Sg. 39ᵇ. *abélre nechtrann* (lingua externa) Wb. 12ᵉ, plur. *æchtrinn* (extranei) Wb. 21ᵇ. *echtranna* (*ailidi .i. echtranna donaib bochtaib*, gl. aliena praebere) Ml. 28ᶜ. *immechtrach* (gl. extra, i. e. externus) Sg. 39ᵃ. 39ᵇ. 57ᵃ. Ad formam *cotar* (contra) redit derivatum *cotarsne* (contrarius) Wb. Sg. Ml. Tandem vocali interposita ab *in* derivatur *inathar* (viscera) Corm. B. Gl. 20.

-or: *ingor* (ancora) Wb. 34ᵃ. *gabor* (gl. caper) Sg. 37ᵇ. *fescor* (vespera) Corm., dat. *ond fescur* Sg. 183ᵇ.

-ur alternans cum *-or* et *-ar* in subst. *dobur*, *dobar* (aqua) Corm. *accobor*, *accobur* (cupiditas) Wb. fq.; in transumptis: masc. *lebor* (liber) Sg. 106ᵇ, gen. *libur* 2ᵃ. fem. *corcur* (purpura) Tr. 115, comp. *dubchorcur* (gl. ferrugo; cf. Κόρκυρα ἡ μέλαινα, insula Dalmatiae adiacens, ap. Ptol. 2, 15, Corcyra nigra Inscr. Orell. 503) Sg. 52ᵃ. In adi. *lobor* (infirmus, debilis) Wb. 16ᶜ, *lobur* 2ᶜ. 4ᵃ. 6ᵇ; alternans cum *a* in gen. *trebuir* (prudentis) Wb. 29ᵈ, cf. supra.

-er (fortasse *-ser*) in subst. fem. *aimser* (tempus) fq.

RI: *-ir* in subst. *cobir* (auxilium) Wb. 5ᵃ. 16ᵃ, *cobuir* 20ᵃ. *erochuir*, *aerachair* (gl. crus) Sg. 46ᵃ. 68ᵇ. Differre videtur *cinteir* (gl. calcar; = *cintir*? arem. *kentr*, cf. Centrones Caes.) Sg. 50ᵃ. Transferuntur huc feminina ut *corcair* (purpura) St. gl. 224, quocum nescio an conferendum sit *cocuir* (gl. murex; leg. *corcuir*?) Sg. 68ᵇ. In adi. *feuchuir* (gl. severus) Ml. 24ᵃ. *daiscuir* (gl. scurra) Sg. 56ᵇ.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis.

ÂRI: *-áir* maxime in transumptis: *lunáir* (infra scriptum sub: mensis paschalis, principium) Cr. 37ᵉ, gen. adi. *lunáir*, lunaris. *sanctáir* (gl. sacrarium) Sg. 33ᵃ. *alter airm dobinair* (de duobus), *fri hunáir* (ab unitate, differt) 41ᵇ. *clusenáir* (recluse, voc.) Cod. Mar. Sc. (Praef. XX.)

Saepius tamen in -ÓIR transgrediuntur transumpta latina in *-ârius* vel *-âris*, ut masc.: *caindlóir* (gl. Onesimum accolitum, additur latine: *no. gradús*; i. e. ἀκόλουθος, candelarius) Wb. 31ᵈ. *itsaini riaglori inso* (gl. aliis utens regularibus, Beda de temp. rat. c. 19) Cr. 32ᶜ. *on adbirseoir* (gl. ab adversario)

Corm. B.; cf. *laitnóir* (Latinus) colligendum e *laitnorib*, *la laitnori* Sg. 4ᵃ. 5ᵇ. *lubgartóir* (gl. olitor) 92ᵇ. *foichlorib* (gl. sub curatoribus) Wb. 19ᵈ; fem. *altóir* (altâre) Wb. 5ᵇ. *altóirnat* (gl. arula) Sg. 48ᵃ, ut *umaldóit*, *omaldoit*, *homaldóit*, *humaldóit* (humilitas) Wb. 6ᵈ. 8ᵈ. 13ᵃ. 27ᵃ. 31ᶜ cum transumpta derivatione *-dóit* = *-tât*. Ad latinum *-tor*, *-tôris* redeunt transumptâ: *preceptóir* (praeceptor) Wb. 18ᵈ. 22ᶜ. 25ᵃ, plur. *preceptori* 5ᵃ. *senatóir* (gl. senator) Sg. 50ᵃ. 54ᵇ. *dictatóir* (gl. dictator) 54ᵇ.*

d) RR derivantis exemplum non extat.

e) Ad derivationem conexam *TRA* (seiungendam ab ea, quam supra memoravimus, terminatione *-tar*) pertinere videntur substantiva varii generis, variis interpositis vocalibus.

-tar (*-tor*, *-tur*) frequens in subst. neutris: *lestar* (vas) Wb. 4ᶜ. Sg. 65ᵇ, dat. *illestur* Wb. 22ᵇ. *sáithar*, *saithar*, gen. *sáithir* (labor) Wb. fq. Eiusdem generis videntur *cuchtar* (gl. caupona) Sg. 63ᵃ. *criathar* (cribrum) 48ᵇ. St. gl. 700. *tarathar* (terebra) Corm. B. Gl. 37. *láthar*, *lathar* (temptatio) Wb. 9ᵈ. 23ᵇ. 25ᶜ. *loathar* (gl. pellis) Sg. 67ᵇ. *ethar* (gl. stlataria, gl. stlata) 35ᵃ, *ethur* (scapha) Sm. 126. Corm. (*ethor* cod. B.) *lothor* (gl. alveus; cf. '*lautro*, balneo' gloss. Vindob.) Sg. 49ᵃ, *lóthur* (gl. canalis) Cr. 39ᶜ. Masculina vero: *inriathor* (gl. torrens) Ml. 50 r. *clithar* (nomen regis) Corm.

-tar (*-ter*) in subst. femininis: *briathar* (verbum) fq. *muntar*, *montar* (familia) Wb. fq., *muinter* Wb. 7ᵇ. 14ᵃ. 25ᵃ. 26ᵈ, *mointer* 1ᵃ.

Propius ad comparativi formas accedunt *foirter* (*foirthir*, remotus, peregrinus O'R.): *arnaib foirtrib* (gl. barbaris) Wb. 1ᵇ. et *ailither*, supponendum derivatis: *i n-ailithri* (in peregrinationem) SM. 266. 298. *ineilithri* (in peregrinatione) Ml. 38 r. *oilithrech* (Romipeta) St. gl. 311, nisi vero sunt composita.

2. Derivatio spirantium.

Spirantes derivantes quae in hibernica lingua antiquitus fere e mediis vocibus et extremis evanuerunt (pp. 48 sqq.), in vetustis nominibus gallicis vel britannicis frequentiores inveniuntur, non solum S, sed etiam J et V. Primum duarum spirantium vocalibus affinium, transeuntium ideo etiam in diphthongos, exempla vetusta proferam, deinde spirantis *s*, quae prae ceteris viget in derivatione.

J bis vel ter post ipsam *i* additur: *Alisiia*, *dugiiontiio* Inscr. iuxta *Alixie*; praecipue tamen in nominibus gallicis derivatis cum vocalibus *a* et *e* annexa radici invenitur. AJ- (cum AI alternans, p. 29) in inscriptionibus: Ceaiio (deo) Inscr. brit. Orell. 1981. Cotaiio (Beitr. III. 200). Mathaio (ibid.). Bedaio Aug. Orell. 1964. Vicani Altiaienses Or. 180. Quibus poterunt addi: Bedaium (loc. Noric.) Tab. Peut. *Ναβαῖος* (fluv. Brit.), *Βούλλαιον* (oppid. Brit.), *Γόβαιον* (ἄκρον, Gall. Lugd.) Ptol. Benaia (nomen mulieris; cf. hib. *ben*, femina) Greg. Tur. Vit. patr. 15, 3; comp. Baiocassi, Baiocasses Auson. Not. prov. Gall. Diphthongum profitentur: Pronaea (fluv.) Auson. Mosell. 354. Annaeus fq.

EJ- (vel EI) in nominibus apud scriptores: Nammeius, Noreia Caes. Σε-

* Differt *lésboir*: *fer brithe lésboir* (gl. Onesimum acolitum) Wb. 25ᵈ, de quo vid. p. 234.

γηια (aestuar. Britann.), Τάμεια (oppid. Brit.) Ptol. Arbeia (Brit.), Veleia (Gall.) Notit. dign. Celeia, Matreia Itin.; comp. (?) Deiotarus Caes. Cic. Apud scriptores hist. Aug. etiam plura gallicam originem prodentia, ut Ateius, Cocceius, Egnatuleius etc. Ex inscriptionibus nomina virorum et feminarum: Maleius Grut. 878, 8. Ateia Grut. 742, 3. Manneia, Loreia Murat. 174, 2. Segeia ibid. 1276, 8. Careia Carei fil. Grut. 428, 9. 468, 6. Verbeia (dea) Orell. 2061. Pompeius Catussa (Sequanus) Orell. 4803; cum multiplici derivatione: Farsuleia Stein. 799. Sidonieia Grut. 736, 2. Nomina locorum recentiora e dipl. Mabill.: Areium, Oleium, Lineium, Moreium, Milleium, Berneium, Arenceium etc. Alteja (fluv.), Corbeja (monast.) Boll. Productam *ê* huius derivationis testari videntur cambrica et aremorica nomina frequentia desinentia in *e*, *ui*, *oe* (= *ê*, pp. 96. 98). Sunt etiam in inscriptionibus: Dome (= Domeius?) Stein. 68. Talluppe Stein. 184. Ac sunt cambrica in *-ei* desinentia non solum vetusta, sed etiam hodierna (cf. deriv. brit.), quibus ut aliis *v* subest *j* finalis (p. 127). Separamus autem Correus Caes. Ουιλλονεος Inscr. (p. 763) sine *j*.

OJ- (OI) rarius invenitur, interdum fortasse ab *-ogi-* profectum (p. 48): Soius, Soio, Boius cum comp. Boiocalus, Boiodurum, Boiorix, Comboiomarus; Koiios, Soiio, Boiiorix; multipliciter derivatum: Anteloius (Beitr. III. 197. 200).

Hibernicam J nusquam servatam esse supra (p. 48) demonstratum est. Quare quae nomina substantiva vel adiectiva in *-e* exeuntia potius ad pristinam terminationem *-aia* vel *-eia* quam ad *-ia* redeant, adhuc discerni nequit. Conferendae tamen sunt formae *iudeib* (Iudaeis), *iudeu*, *iudeiu* (Iudaeos) Wb. cum nominibus gallicis supra allatis.

V derivans post consonas ut in substantivo gallico *tarvos* (taurus) Inscr., in nominibus Helvii, Helvetii, Nervii, Arverni, ita forsitan in aliis supra (p. 764) sub *u* appositis sit statuenda. Eadem in vetustis nominibus gallicis vel britannicis cum omnibus vocalibus invenitur. AV-: Vellavii, Litaviccus, Convictolitavis Caes. Κοριαούιοι (pop. Brit.) Ptol. Genava fq. Iuvavum, Ausava, Massava, Nemavia, Vosavia (loc. Noric., Vindelic., Gall.) Tab. P. Galava (loc. Brit.) Itin. Ant. Lacavo (deo) Inscr. Orell. 2018. Alavius Steiner. 870. Cassavus (Glück. 85). Segusiavi Caes. Inscr. Vellavum territorium (hod. le Velay), Vellava urbs Greg. Tur. 4, 47. 10, 25. pagus Berravensis id. 6, 12. Rionava, Ambava Fredeg. c. 42. 106. Apud poëtas vocali producta: rhetoris Pictâvici, Auson. epigr. 51. Sarâvus Auson. Mosell., Timâvus Sidon. Eodem sine dubio pertinet *-au* in syllabis derivantibus *aun-*, *aus-* etc., ut ex Elaver prodit Elauris (p. 779).

EV-: Lutevani Plin. 3, 4. Luteva, Loteva (Gall. merid.) Tab. P. Sulevis, Saleviabus Inscript. Orell. 2100. 2101. Caleva (Brit. opp.) Itin. Ant., Καληούα Ptol.

IV-: Ουεργιούιος (ὠκεανός; cf. p. 11) Ptol. Suliviae Idennicae Minervae Inscr. Nemaus. Orell. 2051. Dexsiva, Dexsivia Inscr. Orell. 1988. Bacivum villa Fredeg. c. 96.

OV-: Vinovia, Durocornovium (Brit.) Itin. Ant. Οὐιννοούιον (opp. Brit.), Σελγοοῦαι (pop. Brit.) Ptol. Gergovia, Lexovii Caes. Segovii Inscr. (Glück. p. 190). Segovia Plin. Flor Itin. Ant. Καρτα Βιδιλλανουιακος i. e. *Bidillanoviacos* Inscr. (Pictet, Nouv. Ess.) Luxovio Inscr. Orell. 2024. Luxovium (monast., hod. Luxeuil ad Vosag.) Fredeg. et Act. SS. Luxoviensis episcopus Aetherius (hod. Lisieux in Normann.) Greg. Tur. 6, 36.

UV- (fortasse a simplici *v* profecta): Dânuvius Inscr. Grut. 448, 3. 490, 2. Orell. 648. Plin. Tac. (Ann. 2, 63. 4, 5. Hist. 3, 46.) Dexuviates (vel Desuviates) Plin. 3, 4, 5.

Ut *-au* et *-iu* locum obtinent derivationum *-avia*, *-ivio* in cambricis *litau* (= Letavia), *lisiu* (= lixivium; cf. p. 129), ita eaedem inveniuntur in plurimis nominibus locorum, pagorum Galliae, in chartis vel chronicis medii aevi.

AU: Calau, Bisau Polypt. Irmin. pp. 79. 133. 146. Peciau ibid. p. 128. Significans regionem e nomine fluvii in *-a*: in pago Tellau iuxta fluvios Tella et Warinna, Boll. Apr. 2, 217. in pago Tellau iuxta fluvios Tellas et Warinna, Mabill. saec. 3. 2, 464. D'Ach. 2, 272. in pago Tellao, Tellau, dipl. a. 709. 751, Mabill. pp. 482. 490. in pago Vimnau super fluvio Vimina, D'Ach. 2, 275. in pago Vimnau, dipl. a. 775, Mabill. p. 498. in pago Witmau, Pertz. 1, 520. Apud Gregor. Turon.: Berrao vicus 10, 31. 6, sed accedente terminatione: Berravensis pagus 6, 12.

IU: Basiu (= Bacivum) Mabill. dipl. p. 250, Bacio, a 716, Mabill. p. 485. Sithiu, Sitdiu (monasterium) ap. Pertz. et in chartul. Sithivensi, ed. Guérard, Ualliu, dipl. a. 799, Mabill. p. 503. missi in Tellau, Vitnau, Pontiu, Miraei opp. p. 340. de pago Pontiu, Mabill. dipl. pp. 393. 520. Madriu, dipl. a. 775, Mabill. p. 498. Mairiu, a. 832, Mabill. 520. 536. Addo vocem *silviu* (quasi latine dicatur *silvivium*, germ. streu, quod substernitur pecori de silva collectum?) e diplom. a. 917: de moneta et molendinis et cambis de pontis quoque censubus et de silvis quod etiam *rustice dicitur silviu* et quaeque pertinent ad supra dictam villam etc., et e dipl. a. 919: nonam partem in annona, feno, segalibus et de hoc quod *rustice dicitur silviu* nec non etiam de hostilitio nostro, Mabill. dipl. pp. 562. 563. Accedente terminatione sunt formae ut supra: in Bacivo, dipl. a. 716, Mabill. p. 485. comes Pontivensis, dipl. a. 1066 ap. Mabill. p. 586. in pagum Pontivum, de pago Pontivo, Boll. April. 1, 25. Iul. 5, 287.

Hibernica V derivans secundum ea, quae supra pp. 54—58 exposita sunt, nisi post *d*, *n*, *l*, *r* — post quas *b* scriptam esse *v* primitivam formis britannicis docemur, ut in *fedb* (vidua), *banb* (sus), *selb* (possessio), *delb* (imago), *tarb* (taurus), *marb* (mortuus), *serb* (amarus) — servata non invenitur. Periit igitur post ceteras consonas omnes ut post *c* in *ech* (equus), interdum una cum vocali antecedente ut in *éc* (mors), *des*, *dess* (dexter) contra brit. *ancou*, *dehou* et gall. *Dexsiva*, ut in transumptis *posit* (positivus) etc.; eandem post vocales totam perisse, nullo nisi in diphthongo *au* vel vocalibus productis *ó*, *ú* vestigio relicto, demonstravimus exemplis *tana* (tenuis), *nau*, *nói* (navis) ac transumpto *ola* (olivum). Quare hibernica *v* derivans comprobari nequit nisi britannicis dialectis comparatis.

S gallica derivans 1. thematis terminalis inesse videtur in nominibus compositis: Civismarus (?) Liv. Atismara Inscript. Orell. 259. Cartismandua Tac. Ratisbona in libris medii aevi.

2. Sequente vocali terminali: *a*) singularis ad radicem accedens ante flexionem vel alias derivationes: Οὐόλσας (sinus Brit.; = Volusa?) Ptol. Belsa (patria quae Belsa dicitur; vulgo la Bausse, regio Carnutum, cf. Belisia sub IS) Boll. Febr. 3, 693. Belsinum (Gall. merid.) Itin. Ant. Belsonancum (in silva Arduenna) Greg. Tur. 8, 21. Deusa (fem.) Inscr. Grut. 838, 14. Deusi fil. Grut. 807, 6. Deusone (in regione Francor., hod. Deutz; = Divisus, Divisa, Diviso?) Cassiod. chron. ap. Roncall. 2, 222. camsila, camsilus, camsellus e subst. camisa, camisia ap. Cang. Huc pertinent, in quibus *s* derivans cum *c* thematis coniuncta efficit *x*: *in Alixie* ('saxosa' Pict. Nouv. Ess.; hib. vet. *ail*, gen. *ailech*) Inscr. Alexia v. l. apud Caes. Senicco Senixonis fil. Inscr. Murat. 1402, 5. Quibus forsitan addenda sint: Bonoxus Inscr. vas. figl. ap. Stein. Cod. inscr. rom. Dan. et Rheni 207. Andoxus, Hannaxus, Ombexo, Berhaxis, Bonnexis, Dunnohoxsis, Ulohoxsis, Ulohoxis, Bihoxsis, alia allata supra (p. 47). Ceterum cum non solum geminata *ss* ut in Andossus, sed etiam simplex *s* pro *x* substituta inveniatur: *in Alisiia* Inscr. Alesia Caes. — cf. *Alisanu* (dat.) Inscr. Aliso (castellum) Veget.? — Bonosus Vopisc. Eutrop. (Βόνωσος apud Paeanium paraphrasten Eutr.) Barhosis (l. c.), haud scio an ex illis quoque, quae mox sequentur, quaedam huc referenda sint.

b) Cum vocalibus correptis, quatenus vere huc pertinent, non ad *ss* vel *x*. AS-: Betasi, Betasii (pop. belg.) Tac. Plin. Carcasum (Volcar. Tectosag.) Plin. Corasus (nom. viri) Inscr. Murat. 1319, 1. Audasius Inscr. Murat. 1585, 4. Frontasia Frontonis fil. Inscr. Grut. 741, 4. Mercasia (nom. fem.) Murat. 1353, 4. locus qui prisco vocabulo propter geminum lacunar gemellus Mercasius nuncupabatur, Boll. Aug. 6, 582. Ocrasia (nom. fem., cf. Ocresiae captivae nomen, matris Servii Tullii, ap. Aurel. Vict., et montis alpini Ocra ap. Ptol.) Murat. 1424, 10. ES-: Nemesa fluv. in Mosellam influens) Auson. Mosell. Tamesis (fluv.), Novesium (al. Nivisium) Tab. P. IS-: Anisus (fluv. Noric.) in chronicis, Anisola (amnis) Boll. Iun. 3, 355, Anisiacus (villa) Boll. Oct. 1, 162. Saliso, Diviso (nn. locor.) Itin. Amm. Παρίσοι (pop. Brit.) Ptol., Parisii (pop. Gall.) Caes. Albisia (fem.) Inscr. Stein. 301. Belisia, Bilisia (loc. Belg.) Boll. Iul. 3, 92. Sept. 5, 596. 610. Carisius (nom. figuli) in vas. figl. Cinisius mons (mons Cenisius, Cinisus ap. Pertz., Mont Cenis; cf. mons qui Albis vocatur, Neug. 1, 5, ac Sentis item nomen montis) Fredeg. c. 121. τριμαρκισία Paus. 10, 19, 11. Fortasse in derivatione acervata Alisontia Auson., Alisincum Itin. Ant. OS- interdum alternat cum US-: Urusa (loc. Vindel.) Tab. P. Salusa (fons) Mel. Arcusa (fem.) Inscr. Murat. 1295, 3. Morimarusa hoc est mortuum mare Plin. 4, 13, 27. Epuso (Belg. prim., Eposium castrum Greg. Tur. 8, 15, in Act. SS. Evusium, Ivosium, hod. Ivois, Ipsch Trever.) Notit. dign. Orusius, Annusius Inscriptt. Orell. 457. 1966. Varusius Stein. 790. Venusius (Britannus) Tac. (Hist. 3, 45). Bergusium Tab. P. Sigusium Greg. Tur. 4, 45. Segusio, Segusione, Segusiavi Plin. Tab. P. Caes. Catusiacum Itin. Ant. In his *u* brevem putare licet; est enim Volusî Catullo 36 et Iuvenali 15, 1 e nom.

Volusius, unde Volusianus, Volusenus, frequens nomen (seiungendum igitur ab adi. hib. vet. *folus*, *follus*, apertus, clarus).

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. In nominum modo memoratorum nonnullis putari poterit vocalis producta, ut derivationis *-aso*, ob vocem omâsum usurpatam ab Horatio in epist. 1, 15, 34, gallicam secundum Philoxeni glossam, et fortasse in nomine Tamesa, quod Ptolemaeo corrupte quodammodo est Ἰάμησα. Apud poëtas autem producuntur ÎS-: Talisius Auson. Parent. 8. 20. ÔS-: Tolosa Auson. prof. 16. 17. US-: Padusa (fossa e Pado) Vergil. Aen. 11, 457. Claudian. epithal. Pall. 109. Attusia Auson. Parent. 21. Diphthongi cum *s* derivante, AUS- (ex *av-s* orta): Nemausum (Gall. oppid.; cf. Nemavia, loc. Vindel. Itin.) Mel. Plin. Pennausus (n. viri) Inscr. Grut. 736, 2. Arausio (Gall. oppid.) Mel Plin. Carausius (Menapiae civis) Aurel. Vict. de Caes. 19. 'monasteriolo in pago stampinse noncobante Lemauso' (hod. Limours) dipl. a. 703, Mabill. dipl. p. 480. EUS- (ex *ev-s?*): Celeusum (loc. Vindel.; cf. Celeia) Tab. P.

d) Derivans SS. ASS-: Salassi (pop. gallicus Ital. sup.) Liv. Ἰούρασσος (mons) forsitan rectius dicatur Ptolemaeo, quam Iura Caes., Straboni Ἰουράσιος et Ἰόρας, Plinio Iures (pl.), cum legatur etiam in Inscr. helvet. ap. Stein. 536: TRANSIVRASSI. VALL. ROM. INVIA. Casibratio Tagassi fil. Grut. 869, 7. ESS-: Lucressa Lucressis fil. Inscr. Murat. 1170, 7. Revessione Tab. P. ISS-: Dumnissus (fluv.) Auson. Mosell. Autissiodurum (Gall. oppid.), Vindonissa (Helv. opp.). Gergissus (poëta gallicanus; cf. Gergovia Caes.) Virgil. gramm. ap. A. Mai. Auct. class. 5, 111. USS-: Verulae Colussae Inscr. Orell. 285. Pompeius Catussa civis Sequanus Inscr. Orell. 4803. Ianussius (n. viri) Inscr. Or. 4468.

e) Conexa X (= *cs*) in uno exemplo certissime derivans: Camulixus Inscr. ap. Emele p. 76; fortasse in aliis quoque supra memoratis.

Hibernice S derivans secundum ea, quae supra pp. 49—52 exposuimus, servari non potuit nisi post consonas, quibus ab initio adiuncta erat. E quibus cum *n* et *c* exciderint, *d* et *t* in *s* mutatae sequentem quoque *t* mutaverint, geminationis autem notatio saepe omittatur, hibernica *s* exceptis paucis exemplis ut *mí* (mensis), gen. *mís* Cr, unde elisa vocali *trimse*: *trimsi* (gl. tempora, observatis; i. e. trimestria) Wb. 19^d, vel *cís* (census), quorum *s* prodiit e *ns*, semper aut combinatis *cs* respondet aut locum tenet geminatae *ss*, plerumque ab *st* profectae, sicut in nom. *mí* (mensis).

1. Terminalis igitur S una cum vocali antecedente (*-as*) decidisse putanda est in substantivis neutri generis supra propositis (p. 270): *teg* (domus), *nem* (caelum), *leth* (latus, pars), *mag* (campus), *sliab* (mons), *lóg* (pretium), *dún* (castrum), *glún* (genu), quibus adnumerari potest *gné* (ratio); una cum *n* in comparativis, sicut in nom. *mí* (mensis).

2. S ante vocalem terminalem vel ampliorem derivationem: *a*) singularis non servatur nisi forte post liquidas: *arsid* (vetus) Wb. Sg. et post excussam *c*: *heulas* (peritia), *aneulas* (inscientia; adi. *éula*, pl. *éulig*) Sg. 209^a. Cr. 37^d.

b) Pleraque omnia exempla *s* servatae etiam simpliciter scriptae referenda

sunt ad SS geminatam, quam ex *st* prodisse in quibusdam patet ut in subst. masc. *mess*, *mes* (iudicium, = mes-tu, med-tu) Wb. Ml. *fiss*, *fis*, *fius* (scientia) Wb. Sg. Cr., cum compositis *tomus*, *intomus* (gl. mensura), *inmorthomus* (gl. (pondus) Ml. 26ᵇ. 33ᶜ, gen. *intoimseo* (gl. ponderis) 35ᶜ, et *cúbus*, *cubus*, *cocubus* (conscientia) Wb. 1ᵈ. 4ᵇ. 20ᶜ. 31ᶜ; fem. *fís* (visio) Corm., pl. *fisi* Wb. 27ᶜ; neutr. *inna fess* (gl. scita) Cr. 39ᵇ; in aliis conici potest ut in adi. *fás*, *fáss* (vanus, cf. lat. *vastus*) Wb., in subst. *bés* (mos), *bás* (mors), *áes* (aetas) fq. *gnúis*, *gnuis* (facies) Wb. 12ᵇ. Sg. 208ᵇ, plur. acc. *inna gnuissi* (gl. ora) Ml. 16ᶜ. *gnás*, *gnús* (mos, consuetudo; cf. p. 25). Frequenter *s* simplex scribitur elisa vocali radicis vel derivationis, ut in participiis: *cuimse* (accommodatus, commodus: *condib cuimse less ameit. am. rombo chuimse ladia dochach*) Wb. 14ᵃ. 22ᵃ. *tuicse* (electus) 4ᵇ. 4ᶜ. 5ᶜ. *airdíxa* (productus) Sg., vel in derivatione duplici et multiplici: *miscsech* (gl. exosus; e *miscuis* Wb.) Ml. 28ᵃ. *caimmse* (gl. cambises, cui adscribitur a glossatore inter textum: *proprium no. regis*, in margine autem: *l. no. uestis caimmse*; est enim vox iam ab Hieronymo usurpata, sed sine *b*, *camisia*, quae videtur gallicae originis, cf. cambr. *camse* Mab. 2, 218) Sg. 23ᵇ. *sairse* (ars; prim. *sáer*) Sg. 90ᵃ. 103ᵃ. 212ᵃ. *ar arcomoicsi* (propter vicinitatem nostram) Wb. 14ᵇ. *doguilse* (maeror) Ml. 20ᵇ, acc. *doguilsi* Wb. 14ᵈ. *somailse* (gl. ducedo; adi. *milis*) Sg. 52ᵃ. *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19ᵃ. Item secundum regulas elisionis (p. 27) accedentibus flexionibus, ut in gen. sing.: *intoimseo* (gl. ponderis; nom. *tomus*) Ml. 35ᶜ. *dligeda inchoitchennsa* (leges communitatis; nom. *coitchennas*) Sg. 203ᵃ. *innricceo* (dignitatis; nom. *inruccus*) Sg. 59ᵇ, in plur.: *comaicsi* (gl. vicinae; sing. *comacus*) Ml. 26ᵃ. *dinaib doirsib* (gl. de portis; sing. *dorus*) 27ᵇ. Contra ubi vocalis ob positionem manet, geminata *ss* scribi solet, id quod patebit ex exemplis mox sequentibus *londassa*, *testassa* e *londas*, *testas*, *immarmussa* ex *immarmus*.

Eadem cum vocalibus correptis, frequentissima in nominibus ord. prior. ser. III.

ASSU (astu?): *-as* in substantivis generis masculini: *londas* (gl. indignatio) Ml. 29ᵃ, gen. *indlondassa* (gl. indignationis; adi. *lond* Wb.) Ml. 20ᵇ. *bíte ingenas*, *bed in genas* (quae sunt in castitate, esto in c., vidua) Wb. 9ᵈ. *indas* (status), *cindas* (qualis status? cf. p. 357) Wb. 6ᵇ. 7ᵈ. *angutass* (gl. vim suam servantes, vocales; i. e. vocalitatem suam) Sg. 40ᵇ. *iscían arfolmas dún insin* (gl. praedestinati) Wb. 21ᵃ. *archoibnius frisna comacomlasa* (propter affinitatem cum enclicitis, est cum in fine in mecum) Sg. 203ᵃ. Eodem transgrediuntur peregrina: *ethemlagas* (etymologia) Sg. 27ᵇ. *adaltras* (adulterium) Wb. 3ᶜ. 9ᵈ. *testas* (testimonium) Wb. fq., gen. *testassa* Wb. 15ᵃ. 16ᵃ. 24ᵃ. *comadas* (commodum, commoditas) 21ᵃ. Derivans substantiva ex aliis vel ex adiectivis additur variis aliis derivationibus, ut in his: *remthechtas* (praepositio; *techt*, ire), *tairmthechtas* (transgressio) Sg. 215ᵃ. 220ᵃ. *muntaras* (communio; *muntar*, familia) Wb. 16ᵃ. *coitchenas*, *coitchennas* (communitas; adi. *coitchen*, *-enn*) Sg. 203ᵃ. 208ᵇ. *lánamnas*, *lanamnas* (coniugium) Wb. 9ᵈ. 10ᵃ. *flaithemnas* (gloria) Wb. 25ᵃ. *on ingantos* (gl. ab admiratione) Corm. B. *airechas* (principatus; adi. *aire*, gen. *airech*, gl. primas, Sg. 50ᵃ) Wb. 1ᵇ. 3ᵈ. Sg. 174ᵃ, eiusdem fere formationis, cuius videntur *curchas* (gl. arundo) Sg. 52ᵇ et *senchas* (vetus historia, lex) Wb. 20ᵃ.

30ᵉ, plur. *senchassa*, *senchaissi* (statuta vetusta, antiquitates) 28ᵃ. 31ᵇ, dat. *senchassib*, *senchassaib* 30ᵈ. 31ᵇ.

ESSU: *-es*, rarior terminatio *-ut* in subst. *cairtes*: *cairdes* (gl. pactum) Lor. 61; comp. *anamchairtes* (doctrina): gen. *áis anamchairtessa* (gl. doctores; i. e. aetas doctrinae, qui docent, p. 364) Wb. 12ᵇ. Fortasse forma comparanda subst. *senchas*: *ainches* (gl. fiscina; in marg.: *fiscina. babtyzerium*) Sg. 37ᵇ.

ISSU: *-ius* in substantivis: *inbindius* (sonoritas, euphonia) Sg. 5ᵃ, gen. *bindiusa* 23ᵃ. *cosmilius*, *cosmulius*, *cosmuilius* (similitudo) Wb. Sg. fq. Saepius tamen *-us*: *inrucus*, *inruccus* (dignitas, facultas; adi. *inricc*, dignus, Wb. 7ᵇ) Wb. 29ᵃ. Sg. 59ᵇ, gen. *innriccso* Sg. 59ᵇ. *intimmarmus* (peccatum, scandalum) Wb. 3ᶜ, gen. *immarmussa* 29ᵃ. *comarbus* (cohereditas) 4ᶜ. 9ᵃ. *inderbus* (incertitudo) Sg. 66ᵇ. *indtairdircus* (gl. claritudo) 2ᵃ. *éicndarcus* (absentia) Wb. 19ᵈ. *ammus* (temptatio: *ishé aammus lemm*) 2ᶜ. *denus* (spatium temporis), *trédenus* (triduum) 24ᵃ. 27ᵃ. *cutrummus* (similitudo) 17ᵇ. 17ᶜ. *écsamlus* (diversitas) 13ᵇ. Sg. 211ᵃ. Peregrinum: *moralus* (moralitas) Ml. 14ᵈ. Differt ab his *indhuinnius ardd* (gl. alta fraxinus; cf. cambr. *onn*, *onnen*) Sg. 67ᵃ, cum articulo feminino.

Idem in adiectivis: *accus* (vicinus) Wb. 23ᵈ. *ocus* (vicinus; opponitur *cían*, remotus) Pr. Cr. 59ᵇ. *comocus* (cognatus, affinis) Sg. 6ᵃ. *follus* (apertus, clarus) Wb. fq., pl. *foilsi* Wb. 29ᵃ, unde *foilsigur* etc.

Multo rariora sunt derivata, quae ad pristinam terminationem *SSA* redeunt: *-es* vel *-is*: subst. fem. *inbaithes* (cephale), acc. *inbaithis* (verticem) Lor. gl. 83. 248. Masc. vel neutr. *coibnes* (affinitas) colligendum ex adi. *coibnesta* (affinis) Sg. 11ᵇ. 159ᵃ, gen. *inchoibnis* 9ᵇ. 28ᵃ, dat. *diachoibnius* 28ᵃ. *archoibnius* 203ᵃ. *baithis* (baptisma) Wb. fq. Adi. *díles* (proprius), gen. *dílis* Sg. fq., nisi forte hoc compositum est e subst. *les* (commodum).

-os: *lámos* (manulea, a *lám*, manus; cambr. *llawes*, *llewys*) Corm. *eross* (gl. puppis) Sg. 105ᵃ, dat. *erus* (gl. puppi) L. Ardm. 189a.2. *inerus* Patr. h.

Tandem per *SSI* derivata sunt subst. in *-is*, fem.: *inis* (insulae, dat.) Sg. 194ᵃ. *accuiss*, *accuis* (causa) Wb. Sg.; cf. *gnúis* (facies) supra allatum. Incerti generis: *richis* (gl. carbo), *richisán* (gl. carbunculus) Sg. 47ᵇ. *miscuis* (odium) Wb. 3ᵈ. 4ᶜ. 7ᵈ. Addo his subst. et adi. in *SSIA*, *-ise*: *semise* (gl. attenuatio) Ml. 22ᵈ. *tánise* (secundus; cf. p. 309). Transumptum, sed ad hibernicae originis speciem accommodatum (cf. *adfiadat*, pronuntiant) videtur *fiadnisse* (testimonium; anglosax. *gevitnesse*, angl. *witness*) Wb. 1ᵈ. 2ᵃ. 3ᵃ, neutri generis: *afiadnissesin* (testimonium hoc) 13ᵇ; unde compositum *núiadnisse* (p. 56): *céin bes nuiednise* (quamdiu est novum testamentum) Wb. 33ᵃ. *annuiadniss uile* (leg. *-nisse*) 15ᵇ, gen. *núiadnissi*, *núiednissi*, *nuiednisi* (*laithe nuaidnisi* Ml. 17ᵈ) Wb. 15ᵃ. 26ᵃ. 27ᵃ. 33ᵃ. 33ᵇ, dat. *inúiethnissiu* (in novo testamento) 10ᵈ.

3. Derivatio mediarum.

B gallica derivans in vetustis nominibus: *a*) annexa ad radicem sine vocali non invenitur ob rariorem mediarum derivationem.

b) Solius accedentis cum vocalibus correptis extant exempla. AB-: Cenabum (Gall. oppid.) Caes. Arabus (nomen viri) in Inscriptt.: Indutus Arabus Grut. 687, 11. L. Marullus L. Marulli Arabi fil. Orell. 4019. Deo Intarabo

Inscr. Orell. 2015. Arabo, Arrabo, Arrabone (fluv. et loc. Pannon.; cf. cambr. *araf*, mitis, p. 11, not.) Itin. In duplici derivatione: Aballaba (loc. Brit.; cf. Aballone Itin.) Not. dign. Ovilabis (opp. Norici, hod. Wels; an conferendum Obilonna, Allobrog., in Tab. P., et his quoque Aballo loci nomen, et hib. vet. *aball*, malus?) Itin. EB- derivantis nescio exemplum. IB-: *Οὐολίβα* (oppid. Damnon. Brit.) Ptol. OB-: *Αὔσοβα, Τοίσοβις, Τουέροβις* (fluvii Brit.), *Ὄροβις* (fluv. Gall. Narbon.) Ptol., Orobii (pop. alpinus; cf. Ausava, loc. Gall., in Tab. P. et nomen Arabus?) Plin. 3, 17. Cum *n* derivante: Abnoba (mons; cf. Abona flumen, p. 737) Avien. Plin. Tac. *Ἄβνοβα, Ἀβνοβαῖα ὄρη* Ptol. UB-: Gelduba (castellum Rheno impositum) Plin. 19, 5. Tac. Itin. Ant. Sequente *i*: Esubii Caes., Esubiani Plin. Mandubii Caes. Vidubium (ad Arar.) Tab. P. Ussubium Itin. Ant. Tab. P., cf. *οὐσσουβίμ* (herba lactago, lauriola Gallis) Dioscor. 4, 147. *Οὐερουβίουμ* (ἄκρον, i. e. Verubium, e fonte latino, Brit. promunt.) Ptol.

c) Non inveniuntur alia exempla derivantis B, nec cum vocalibus productis aut diphthongis, nec geminatae aut conexae.

Hibernicae B derivantis exempla sunt aeque rara, immo rariora. Excussae vocalis accedente terminatione exemplum: *claidbene* (gl. ensiculus) Sg. 49b, e *claideb*.

Cum vocali correpta derivantis nota mihi est una formula EB: *indeb* (commodum, utilitas) Wb. 24a. 28c. 29b. 30a. 31b. *indeb* (gl. stips) Sg. 70a. *claideb* (gladius) Wb. 6a. 22d. Et hanc quoque oblitteravit recentior lingua, et hibernica et gaelica, cum scribatur hib. *inneamh* (utilitas), hib. gael. *cloidheamh, claidheamh* (gladius); pariter atque hib. vet. *felsub* (philosophus) Wb. transiit in *fealsamh*.

Iunctae in derivatione mediae formulae UMB in *ciadcholum* (gl. palumbes; *colum* pro *columb*, p. 64) Sg. 70a, nisi est transumptum.

D gallica derivans: *a*) accedens ad radicem excussa vocali non invenitur.

b) Praemittens vocales correptas. AD-: Orcades Claudian. IV. consol. Honor. 32. *Ὀρκάδες* (*νῆσοι*), *Ὠταδινοί* (pop. Brit.; cf. hib. *uathad*?) Ptol. *Sanadis* Inscr. ED-: esseda Vergil. Propert. (p. 9), essedum Caes. T.aruessedum (locus circa lacum Comensem) Tab. P., Manduessedum (locus Brit) Itin. Ant. *Ταρουεδούμ* (promunturium Britanniae extremum contra Orcades insulas; i. e. Tarvedum, e latino scriptore desumptum, = cambr. *tarwedd*, pervasio, fermentum?) Ptol. Voreda (loc. Brit.) Itin. Ant. Tenedon (circa Rhen. superior.) Tab. P. Secunda Sembedonis fil. Inscr. Orell. 204. Curvedenses Inscr. Stein. 1693. In derivatione duplici: Agedincum Caes. ID-: Druidae Lucan. 1, 451. Auson. prof. 4. 10. Ravidus (cf. Ravenna) Catull. 40. Magidius Inscr. Grut. 983, 10. Sabidi (Sabidius, nom. viri; cf. Sabis fl. et fortasse cambr. *sefyll*, stare, nisi prodiit e *stab-ill*) Martial. 1, 33. Epidius Sueton. gramm. 5. *Ἐπίδιον* (*ἄκρον*, Brit.) Ptol. Trevidon Sidon. carm. 24. OD-: Acmodae Plin. Losodica (circa Danuv. superior.) Tab. P. Losodienses Act. SS. Mabill. saec. 3. 1, 686. in loco Sarodo, dipl. a. 766, Mabill. p. 495. UD-: Abudius (nom. viri) Tac. Ann. 6, 30. Abudiacum (Raet. loc.) Tab. P. Haebudes (insulae) Plin. *Ἔβουδα* (duae insulae eius nominis, unde etiam ceterae circumiacentes *Ἔβουδαι νῆσοι*) Ptol.

c) Vocales productas num praemiserit *d* derivans, dubitare licet. Parum enim probatur *e* producta apud poëtas in nomine Caledonii, sicut in Aremorici, quoniam inter vocales correptas nimis multas unam producere potuerunt (cf. p. 3 not.). Nec fides semper habenda est Ptolemaei scriptionibus, cui non solum est *Καληδόνιος δρυμός*, sed etiam *Οὐῆκτις*, *Νεμῆται*, *Δημῆτα* contra regulam sonorum (p. 85). Sunt autem exempla singula derivationis cum diphthongis OED-: Catamantaloedis Caes. et OUD-: Olloudius Inscr. (Mars, p. 34). Plura derivationis duplicis contractae (= *avad-*) AUD-: avis gallico vocabulo *alauda* Plin. de pictis veni *bascauda* Britannis Martial. 14, 99 (cf. Iuvenal. 12, 46. *bascaudae*, conchae aereae, genera vasorum Gloss. Pap.). Bagaudae (rebelles?) apud complures scriptores veteres: Eutrop. Aurel. Vict. Eumen. Salvian. Zosim.* Sapaudia (recentius Savoia) Ammian. 15, 11. Notit. dign. Ennodii Vit. S. Epiphanii, Boll. Ian. 2, 375. Sapaudus, Sabaudus (nom. viri) Sidon. epist. 5, 10. Greg. Tur. 4, 30. Eodem referenda videntur nomina: Apaudulus (viri) Amm. 28, 1. Fons Bleaudi (Fontainebleau) dipl. a. 1186, Mabill. dipl. p. 603. 'cum illa alpe Cassauda', circa a. 805, Mabill. p. 509.

d) Derivationis conexae ND exempla: Ragondone (Pannon.) Tab. P. Quoranda (fluv.) Boll. Aug. 4, 779. *Βουουίνδα* (i. e. Buvinda, fluv. Hibern. merid.: flumen quod *Boinn* nominatur, Boll. Mart. 3, 271, cf. p. 56), *Κοριόνδοι* (pop. Hibern.) Ptol. Berloindis (nom. fem., saec. 8) Polypt. Irmin. 71, 7. Et RD: Picardus (figuli nom.) Inscr. Stein. 947. Laudardiaca villa, dipl. a. 660, Mabill. dipl. p. 606. villa Leverda, Act. SS. Mabill. saec. 6. 1, 599. Bacurdus (deus) Inscr. Colon. Orell. 1963. Cacurda (nom. fem.) Grut. 838, 14. Lapurdum (locus) Greg. Tur. 9, 20, si recte hunc locum obtinent.

Hibernica D derivans, quae in plerisque ob commixtam scriptionem *d* et *th* pro *d*, *t* infectis (pp. 63. 73) difficile distinguitur a derivante *t*,

1. terminalis thematis certo statuenda est in subst. (ord. post. ser. I.) *drui* (Druida), pl. du. *druid*, *druith* Wb. 26ᵃ. 30ᶜ; fortasse in aliis eiusdem seriei substantivis ut *coimdiu* (dominus), *fili* (poëta), *tene* (ignis), *cré* (lutum) et adiectivo *bibdu* (damnatus).

2. Ante vocales vel servatas vel abiectas eadem invenitur: *a*) annexa ad radicem excussa vocali ante accedentem derivationem vel flexionem, interdum ipsa provecta ad duritiem tenuis (pp. 60. 62): *cráibdech* (devotus, religiosus; *crabud*) Tir. 3. *fáilte* (laetitia) Wb. 5ᵈ. 14ᵈ. 16ᵇ. *fáilti* (laeti; *fáilid*) 16ᵃ. 24ᶜ. *intaisceltai* (exploratores) Tr. 4ᵇ. *alta* (feri; *allaid*) Br. h. 60. Frequentissima vero sunt exempla vocalis elisae in adiectivis desinentibus in *-de*, quorum *e* finalis alternat, praesertim in cod. Sg., non solum cum *ae*, sed etiam cum *a*. Quae derivatio, etsi respondent cambrica hodierna tam *-aid* quam *-aidd* (et *-ydd*) terminata, tamen ad primitivam *-DIA* (-adia) potius revocanda videtur, quo-

---

* Aurel. Vict. de Caes. 39: excita manus agrestium ac latronum, quos *Bagaudas* incolae vocant. Eumen. in panegyr. vet. 3, 4: latrocinium *Bagaudicae* rebellionis. Salvianus de gubernat. dei lib. 5, p. 159 ed. Pithoei: imputamus nomen, quod ipsi fecimus, et vocamus rebelles, vocamus perditos, quos esse compulimus criminosos. Quibus enim aliis rebus *Bagaudae* facti sunt, nisi iniquitatibus nostris? Si recte scriptum est, referri potest ad radicem *bâg* (p. 16).

niam consona derivans *d* fere scribitur, post suos tantum sonos *t*, vix unquam *th*.

T semper fere post S: *mistae* (gl. menstruus, *mí*, gen. *mís*, mensis) Sg. 38ᵃ. *béste* (moralis) Wb. 12ᵈ. *inbéstaid* (gl. forte) Sg. 12ᵇ. *cistae* (gl. censorius) 35ᵃ. *bastai*, *bastu* (gl. letales, gl. letali) Ml. 65 r. *inbastaid* (gl. letaliter) 46 r. *rostae* (gl. rosarium) Sg. 35ᵇ. *nephchostae* (gl. apes; *cos*, pes) 102ᵇ. *trecoste* (gl. tricuspis .i. tribus pedibus) 67ᵇ. *glanchosta* (gl. merops; i. e. nudis pedibus, quasi sit merus pes?) Pr. Cr. 48ᵃ. *lámostae* (gl. manulatus) Sg. 60ᵃ. *coibnesta* (affinis) 159ᵃ. *inciclasta* (gl. cyclas) 32ᵇ. *eolensta* (gl. aeolica) 31ᵇ. Tamen hic quoque servatam D habent: *berensdœ* (gl. Beroensis), *derbensde* (gl. Derbius) L. Ardm. 184 a. 1.

T post L interdum, non semper: *dalte*, *dáldde* (= *dálte*, gl. curialis, gl. forensis) Sg. 55ᵇ. 57ᵃ. *remdedólte*, *remdedoldae* (gl. antelucanus) 36ᵃ. Ml. 21ᵃ. *idalte*, *ídolde* (idolicus) Wb. 10ᶜ. *israhelte*, *israhelde* (Israelita) 5ᵃ. 21ᵇ. 23ᵈ. *spirtálde* (spiritualis) 15ᵇ, gen. *spirdáldi*, *spiurdalti* 11ᵃ. *colde* (= *colte*, gl. colurnus) Sg. 33ᵇ. 35ᵇ, *colde* (*coll*, gl. corylus, 33ᵇ. 38ᵃ) 38ᵃ. *ilde* (pluralis) 198ᵇ. *múldae* (gl. mulionicus) 33ᵇ. *riagolda* (regularis), *nephriagolde* (irregularis) 31ᵇ. 40ᵇ. *ficuldae* (gl. ficulnus) 35ᵇ. *casaldae* (gl. paenulatus) 159ᵃ. *inna etaldai* (gl. Italides; i. e. italicae, plur. fem.) 34ᵃ. *incolchelda* (gl. Colchis) 32ᵇ. *sicelda* (gl. Lilybaeus; i. e. Siculus) Cr. 39ᶜ. *romoldai* (gl. Romulidae) Sg. 31ᵇ. *inmarcelldai* (gl. Marcelli), *inchornaldai* (gl. Cornelii, Pr. 2, 6, 32) 30ᵇ.

D semper servata videtur post N, tam finalem thematis: *conde* (caninus) Sg. 95ᵇ. *anmande* (gl. animale; i. e. ad animam pertinens) Wb. 13ᵈ. *talmandé* (terrestris) 11ᵃ. *eiscsende* (gl. intentivum) Sg. 221ᵇ. *cenalpande* (gl. cisalpinus) 217ᵇ; quam elisa vocali terminali: *fínda* (gl. vinaria, cella) Sg. 35ᵃ. *dóinde* (humanus) Wb. 8ᵈ. 10ᵈ. *iṁchenda* (gl. anceps) Sg. 14ᵇ. *bróinde* (gl. rosarium) 35ᵇ. *griende* (solaris) Cr. 32ᶜ. *iṁscende* (gl. praefectorius), *aṁuinde* (gl. collarium; mox: *muinœ* et 70ᵃ *muintorc*, gl. torquis) Sg. 35ᵃ. *domunde* (mundanus) Wb. 3ᵈ. *medónda*, *medóndœ* (medius) Sg. 10ᵃ. *rematindae* (gl. antelucanus) Ml. 21ᵃ. Item in transumptis: *aniendae* (gl. anienus) Sg. 35ᵇ. *frimaccidóndu* (ad Macedonas) Wb. 16ᵈ. *romándi* (gl. Romani) Sg. 31ᵇ. *dardánde* (gl Dardanus pro Dardanius) 38ᵇ. *introianda* (gl. Troas), *troiánde* (gl. Teucrus), *troiánda* (gl. Iliensis) 32ᵇ. 51ᵃ. 57ᵃ. *sabiṅdae* (gl. Quiritis pro Quiris, gl. Sabinus) 57ᵇ. *intsabindai* (Sabini) 28ᵃ. *latindi* (latinae, voces) 6ᵃ. *inscip emelendae .i. macc emelii* (gl. emilianus scipio pro emelii filius; sic codex), *incœsar octauienda* (gl. Octavianus Caesar) 31ᵃ. *tarsende* (gl. Tarsensem) L. Ardm. 176 b. 2.

Item D post R et M: *húrde* (gl. humanus; i. e. ad humum pertinens, terrenus) Sg. 36ᵃ. *húrda* (gl. viridarium) 35ᵇ. *birdae* (gl. verutus) 60ᵃ. *dairde*, *daurde* (gl. quernus) 33ᵇ. 38ᵃ. *senathardae* (gl. avitus) 60ᵃ. *bratharde* (fraternus) Wb. 5ᵈ. 33ᵈ. *trechatharde* (gl. tripolites) Sg. 38ᵇ. *libarde* (ad librum pertinens) 1ᵃ. *órdae* (aureus: *carmocol órdae*, gl. carbunculus; i. e. carb. aur.) 47ᵇ. *ligordae* (gl. Ligus; i. e. liguricus) 109ᵃ. *airnaib eruchordaib* (gl. pro tibialibus) Ml. 9 r. *metaforde*: *inmetafordid* (gl. μεταφοριχῶς) 44 r. *trisna foirthiu ailitherdi* (gl. peregrina per marmora) Tr. 2ᵇ. *nemde* (caelestis) Wb. fq. *damde* (gl. cervinus) Sg. 37ᵇ.

Denique D post ceteras fere consonas, ut post vocales. Post vocales:

bíde (gl. Picenum, gl. Picens; i. e. piceus, e subst. *bí*, pix) Sg. 50ᵇ. *beode* (vivus; contra subst. *beothu* Wb.) Sg. 39ᵃ. *treode* (gl. tricuspis) 67ᵇ. *díade*, *diade* (divinus) Wb. 26ᶜ. 27ᶜ. Post consonas simplices: *trabda* (gl. trabeatus, gl. traba vestis) Sg. 192ᵇ. *arabda* (gl. arabs) 16ᵃ. *rigda* (regius) 52ᵇ. *fagde* (gl. faginus) 33ᵃ. *airegde* (principalis) Wb. 4ᶜ. 25ᶜ. *inscipdae* (gl. Scipionides) Sg. 32ᵃ. *mucde* (gl. suinus) 37ᵇ. *grecda*, *grecdae*, *grecde* (graecus) Sg. fq. *afracda* (gl. punicus) Sg. 19ᵃ, *affracdai* (acc. fem.) 24ᵃ. *etalacda* (gl. Italica) L. Ardm. 177 a. 2. *inna trosta ilecdi* (gl. iliceaeque trabes) Sg. 33ᵇ. *déthenachde* (gl. hesternus) 38ᵃ. *marcachde* (gl. equester), *traichtechdae* (gl. pedester), *góithlachde* (gl. paluster) 54ᵇ. *tropde*: *intropdaid* (gl. τροπικῶς) Ml. 16r. Post consonas cum liquidis conexas, post quas elisioni locus est: *marbde* (mortuus, emortuus) Wb. Sg. *tarbde* (gl. taurinus) Sg. 37ᵇ. *imda* (gl. opulentus; = *imbda*, *imbde*, e subst. *imbed*, copia) 125ᵃ. *corpde*: *inchorpdid* (gl. corporaliter) Wb. 27ᵃ. *nephchorpde* (incorporalis) Sg. 59ᵇ. *torcde* (gl. aprinus) 37ᵇ. *cercdae* (gl. gallinaceus) 58ᵇ. Cum *d* tamen vel *th* finali substantivorum fit *tt*, *t*: *acclantae* (gl. plantarium; neutr. cum articulo, e subst. *cland*) Sg. 35ᵃ. *tecnate* (gl. domesticus; e *teg* et *gnáth*?) Wb. 7ᵇ. *túati* (gl. qui foris sunt; i. e. gentiles, *túath*) 27ᶜ. *adchomaltar frisna briathra huathati 7 hilddai* (adiungitur verbis singularibus et pluralibus) Sg. 71ᵇ. *donaib teoraib personaib uathataib* (tribus personis singularibus; *uathad*, *uathath*) 186ᵃ. *ambrotte* (gl. momentaneum; e subst. *brothad*, momentum) Wb. 15ᶜ. *gutte* (vocalis, e subst. *guth*, vox) Sg. fq. *delb aicnete* (imago naturalis; *aicned*, natura) Wb. 15ᵇ. *dúnattae* (gl. castrensis; *dúnad*, castrum, exercitus, secundum vet. Gloss.) Sg. 57ᵃ. *slabratae* (gl. catinensis; errore glossatoris derivatum a *slabrad*, gl. catena, quod praecedit) 57ᵃ. *arsate* (gl. antiquarius; *arsid*, vetustus) 218ᵇ. *arsata* (gl. authentica, vetustus) 65ᵃ. *arsatib* (gl. nobilissimis ac authenticis, libris) Cr. 37ᵇ. *scotae* (gl. violarium; hod. *scoth*, *sgoth*, flos; cf. supra *rostae*, *bróinde*, *húrda*) Sg. 35ᵇ. Eodem haud scio an pertineat *geinddae* (gl. genitalis) Sg. 64ᵃ, quoniam alias servatur *d* post *n*.

Exempla scriptae TH pro *d* paucissima: *ni denim gnímu macthi* (non facio actus pueriles) Wb. 12ᶜ. *frisnagnimu corpthi* (contra actus corporales) Ml. 15ᵃ, cum derivato *fri corpthadid* (ad corporalitatem) Wb. 15ᵇ.

b) Accedentis cum vocalibus correptis formulae:

DA: *-ad*, *-ud* in substantivis paucissimis: *déad, diad* (finis; cambr. *diwedd*) Wb. Sg. *crabud* (religio, devotio; cambr. *crefydd*), gen. *crabaith* (= *crabid*) Wb. 20ᵇ. 33ᵃ. Quaeritur tamen an his addenda sint neutra quaedam (prior. ord. ser. I.) ut *uathad, uathath* (singularis, singularitas; cf. nomen populi brit. Ὠταδινοί ap. Ptol.) Wb.Sg. et, quae videntur duplicis derivationis, *có osnada* (gl. usque ad superiora) Ml. 31ᶜ. *imned* (tribulatio) Wb.

ADI (rarius *IDI*): *-id* (cf. p. 74 et cambr. hod. *-ydd*), frequens in substantivis generis masculini (nom. ag.), interdum adiectivis, in quorum genetivo redit *a* primitiva, ut *aittrebthado* (possessoris) Sg. 204ᵃ (cf. p. 6), *i* transgreditur in *e*: *fisid*, *fissith* (gl. sophista, gl. catus) Sg. 15ᵇ. 52ᵃ. *diglaid* (gl. ultor) Ml. 27ᵃ. *nuiethicid* (gl. neophytus; i. e. novus advena) Wb. 28ᵇ. *cóisid* (gl. accusativus seu causativus) Sg. 77ᵃ. *sercaid*, *sercid* (gl. amans; i. e. amator) 124ᵇ. 188ᵃ. *rechttáircid*: *onaib rechttáircidib* (gl. a legislatoribus) 44ᵃ. *comtaircidi* (gl. conlatrices) Ml. 47r. *cotarsnid*: *cach cotarsnid* (gl. impedivit vos satanas; i. e. quivis adversarius; adi. *cotarsne*, contrarius) Wb. 25ᵃ. *tecelsid* (gl. acceptor, personarum) L

Ardm. 178a. 1. *gessid* (gl. precator) Ml. 155. *indhéitsidi* (auditores) Wb. 30ᵈ. *innanétside* (auditorum) 11ᵇ. *ainsid, áinsid* Sg. *esrechtaid* (gl. exlex) 113ᵇ. *arsid* (vetus): *innarrith arsidni* (gl. in nostro vetere curriculo) 180ᵇ. *nisinchomairbirt arsid fopeccad* (gl. non in vetustate litterae; i e. non in consuetudine vetere sub peccato) Wb. 3ᶜ. *andgid, angid* (nequam): *achumactte nangid* (potentiam nequam) 6ᵃ. *indindithem andgaidsin* (haec meditatio nequam), *innandoine nangaid* (hominum nequam: cf. *indandig* ibid.) Ml. 31ᵃ. *indandgid* (gl. nequiter) 28ᵃ. *andgidiu* (gl. nequior) Sg. 40ᵇ. *a fer dligid* (vir eius legitimus), *do fiur indligid* (ad virum illegitimum) Wb. 3ᶜ. *cimbith* (captivus) Corm. *cimbid* (gl. anathema, optabam ego esse, Rom. 9, 3; i. e. captivus) Wb. 4ᵇ. *isairi am cimbidse* (gl. propter quod etiam vinctus sum) 27ᶜ; cf. *cimbidi* (gl. custodias) L. Ardm. 189b.1. *allaid* (ferus) Br. h. 57. *cendaid* (mansuetus) Corm.

Servatam *a*, si huc pertinent, ostendunt *airchelad* (gl. praedo; *arcelim*, gl. aufero, Sg. 9ᵃ) Sg. 62ᵇ. et peregrinum *pecthad* (peccator; pro *peccathad* e *peccad*) Wb. 29ᵃ.

Eadem simplex *-id, -aid* post derivantem *t* accedit nihil mutans: *cometid lammaccu* (gl. paedagogus; i. e. servator, custos apud filios) Wb. 19ᵃ. *inna coschometide* (gl. paedagogorum; *comét*, servatio) 9ᵃ. *fortachtid* (gl. fautor) Sg. 8ᵇ. *fortactidi* (gl. opitulationes; *fortacht*, auxilium, e *fortiag*, adiuvo) Wb. 12ᵇ. *diachtid* (gl. consultor) Ml. 19ᵈ. *tórmachtaid* (gl. auctor; *tórmacht*, augmentum) Sg. 65ᵃ. *intormachtid* (gl. augenter) Ml. 117. *coimthechtid* (gl. comes; *coimthecht*, consuetudo, societas) Sg. 66ᵃ. *nephthairmthechtid* (gl. intransitivum) 189ᵃ. *tudraichthid* (gl. pelignus; i. e. pelliciens; leg. *-tid?*) 38ᵇ. *tudrachtaid* (gl. pellex; *tudracht*, cupiditas) 60ᵇ. 68ᵇ. *huasalterchomrictid* (gl. archisynagogus) L. Ardm. 182b. 2. *tuistidi* (parentes) Wb. 28ᵈ. *esartaid* (gl. caesar; i. e. qui caedit, = *esarctid*) Sg. 50ᵃ.

Liquidae derivantes finales ad accedentem eandem elisa sua vocali iunguntur: *medóntairismid* (gl. mediastinus) Sg. 37ᵇ. *banterismid* (gl. obstetrix; *tairismid*, obstator, e *tairissem*) 69ᵃ. *dénmid* (gl. factor; *dénom*) Ml. 274. *athiroircnid, tuistidoircnid* (gl. parricida), *setharoircnid* (gl. sororicida; *orcun*, caesio) Sg. 12ᵇ. 13ᵃ. *donaib essoircnidib* (gl. plagiariis) Wb. 28ᵃ. *ainm̄nid*, gen. *ainmnedo* (nominativus) Sg. fq. Iuncta *l* in cumulata derivatione: *cétlaid* (cantor): *erochairchétlaid* (gl. tibicen) Sg. 12ᵇ. *taircetlid* (gl. sagax; *taircetal*, e verbo *doaurchanaim*, gl. sagio) 60ᵇ. *forcetlid, forcitlid, forcitlaid* (praeceptor; *forcital*, e *forchanim*, praecipio) Wb. fq. *tairmchoslaidib* (gl. praevaricatoribus; *intarmchosal*, praevaricatio, F. h. 38) Ml. 154. *foxlid, foxlaid* (ablativus) 27ᶜ. Sg. 77ᵇ.

Frequentissima est formula duplicis derivationis *-TADI* (*-ithid, -tid, -thid, -thith*, = cambr. *-etid*, hod. *-edydd*), cuius tenuis pertinere videtur ad terminationem (*-TA, -TI, -TU*) nominum verbalium: *élnithid* (gl. violator) Sg. 69ᵃ. *comascnidaid* (gl. compos) 105ᵇ. *nephascnaidid* (gl. impos) 106ᵃ. *irchoiltith* (gl. maledicus) Wb. 9ᵇ. *huasalgabáltaid arcon* (gl. arquitenens) Sg. 24ᵃ. *rannagabáltaith* (participator) 39ᵃ. *líntidi* (gl. fartores) 186ᵇ. *múntith* (gl. eruditor) Wb. 1ᵈ. *ingrentid* (persecutor) 18ᵈ. *ingraintid* (gl. exequutor) Ml. 65r. *donfrendid* (gl. Satanae) Wb. 9ᵇ. *gnéthid* (gl. operarium) 30ᵇ. *críthid* (gl. emax) Sg. 60ᵇ. *fognamthidi* (ministri) Wb. 8ᶜ. *foglimthidi* (discipuli) 13ᵃ. *forngarthaid* (imperativus) Sg. 147ᵇ. *togarthith*, gen. *togarthado* (vocativus) 76ᵃ. 215ᵃ. *tobarthid*

(dativus) Ml. 27[c]. *eperthith* (gl. lelex; i. e. locutor) Pr. Cr. 48[a]. *timthirthidi* (ministri) Wb. 8[a]. *berrthaid* (gl. tonsor) Sg. 54[b]. *húnaib aitrebthidib* (ab habitatoribus) 32[b]. *óigthidi* (gl. sartores) 186[b]: *indílegthith* (gl. exterminator) Cr. 43[b]. *indfresligthidi* (gl. masculorum concupitores) Wb. 9[c]. *costigtith* (gl. paedagogus) 9[a]. *dechraigthid* (gl. disceptatrix) Ml. 52r. *fledaichthith*, *fledaichthidi* (gl. epulo, gl. epulones) Sg. 52[a]. *medtosrigachtigtheid* (gl. libripens) 114[a]. *doilbthid* (figulus) Wb. 4[c].

ADU (?): *-ud* (transiens in praecedentem) in adi. *cobsud* (firmus), *anbsud*, pl. *anbsaidi* (gl. mutabiles) Ml. 54r. 64r.

ADIA: *-ade* servato *a* in uno exemplo vel duobus: *cenathe* (gl. absens; *cían*, remotus) Wb. 18[a], cum adv. *inchenadid* (gl. absque) Sg. 213[a]; accedit derivatum *du erchradaitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. Praeterea semper *-ide*, si servatur vocalis, ut post vocalem radicis productam vel positionem: *núide* (novus) Wb. fq. *bróinidae* (gl. molaris) Sg. 57[a]. *stóride* (materialis) Wb. 2[a]. *muiride* (gl. civitas Thalasa) L. Ardm. 188 b. 2. *iudide* (Iudaeus) Wb. 5[a]. 10[d]. *scipide* (gl. Scipio; supra *scipdae*) Sg. 28[a]. *corran célide libsi* (gl. ut refrigerer vobiscum, Rom. 15, 32) Wb. 7[a]. *celide et buith cen denum neich* (gl. otiosae) 29[a]. *inna fliuchaide* (gl. humidorum) Sg. 73[a]. *lathidi* (gl. diurno) Ml. 54r. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221[b]. *spirtide* (spiritualis) Wb. fq. *naimtide* (hostilis) Wb. 26[a]. *laurentide* (gl. Laurentis), *tiburtide* (gl. Tiburtis) Sg. 57[a]. *idbarthide* (gl. immolaticius) Wb. 11[b]. *cáirchuide* (gl. ovinus) Sg. 37[b]. *immaircide*, *immircide* (conveniens) Ml. Wb. *dercaide* (gl. rubrenus) Sg. 35[b]. *indetaig bruinnidi* (gl. fasciae pectoralis) Ml. 10r. *colnide* (carnalis) Wb. fq. *sreibnaide* (gl. membranaceus) Sg. 58[b]. *bliadnide* (gl. annotinus) Cr. 43[d]. *patnide* (gl. leporinus) Sg. 37[b]. *cétnide* (primitivus) Sg. fq. *ingraide* (intelligibilis) 74[b]. *gentlide* (gentilis) Wb. 5[b]. *nephinducbaide* (gl. ingloriosus) Ml. 29r. *rectide*, *rechtide* (legalis) Wb. fq. *cruithnechtide* (gl. cerritus; a subst. *cruithnecht*, frumentum; incerta tamen scriptione litterarum finalium) Sg. 60[a]. Eadem terminatio contra consuetudinem servata post vocalem correptam radicis et consonam simplicem: *humide*, *humaidi* (gl. aeneus, gl. aeneam) Sg. 15[b]. 114[a], minus bene *humaithe* Tr. 4[b], e subst. *ume* (*humae fogrigedar*, gl. cymbalum tinniens, Wb. 12[b]. *credume*, gl. aurichalcum, Sg. 170[a]), cuius locum obtinet cambr. vet. *emed*, hod. *efydd*.

Addo nomina propria quaedam aut huc pertinentia aut ad formulam *ADI* e chronicis vel Actis SS.: *Colgadh*, *Loscadh* Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 160. 194. *Colladius* Boll. Mart. 2, 567. *Lugadius* ibid. 559. *Lugidius* episcopus Boll. Mai. 2, 581. *Lugith*, *Lugidius*, *Lugith Maccan* Boll. Aug. 1, 342. 343. 344. *Eochaidh Fionn* ('Equitius candidus', quod esset vetusta scriptione *Echid find*; cf. *óenechaid*, gl. eques, Sg. 55[b], = nom. vet. *Epidius*) Boll. Iul. 5, 593. *Crichidh*, *Crichidius* Boll. Mart. 1, 398.

c) Derivantis *d* cum vocalibus productis aut diphthongis non apparet exemplum hibernicum.

d) Derivatio conexa *NDA* extat in paucis subst. verbalibus ut *talland* (facultas; gael. *tàlann*): *arafogna talland cáich uanni dialailiu* (inserviat facultas cuiusvis e nobis alii) Wb. 12[a]. *arni tacair lasuide móidmiche do neuch innachthallond* (gl. quod loquor non loquor secundum deum, 2. Cor. 11, 17; i. e. nam non licet apud hunc cuiquam gloriari aliqua facultate) 17[c]. *dil-*

gend (deletio): *andilgind* (gl. Assyriorum victoria) Ml. 64r. cum comp. *ógdílgend* (gl. internecio) Sg. 52ª. *scríbend* (scribere, scriptura) Wb. Sg. Cr., cum comp. *athscribend* (gl. rescriptum) Cr. 40ᶜ, derivato *incomscribndaith* (gl. syngraphum) Sg. 24ª, cuius *-nd* alternat interdum cum *-nt*, atque *legend* (legere) Wb. Sg. (cf. p. 487). *NDI* in adi. *álind* (decorus, formosus; hod. *áluinn*) Sg. 28ᵇ. *alind* Wb. 7ᶜ. *ni alind inball nádchometig donchorp* (non decorum membrum quod non obsequitur corpori) 22ª. *isalind sen sobrich* (decorus est senex sobrius) 31ᵇ. In NN eadem combinatio transiit in dat. *diandilgiunn* (gl. victoria insolente usi in omnes crudeles; i. e. ad deletionem eorum) Ml. 33ᶜ, atque in nomine fluvii Hiberniae *Bóinne*, e vetustiore *Bovinda* (pp. 56. 64). Eodem fortasse pertinere derivationem *MANN* substantivorum neutrorum supra dictum est (p. 776).

G gallica derivans rarior est ceteris mediis. AG- in nominibus propriis virorum: Adbogius Coinagi fil. (Petrucorius) Inscr. Stein. 440. mem. Nertagi Avin. Grut. 700, 3. Bellatullus Birragonis fil. Grut. 763, 6, quibus forsitan addendum sit Teutagonus (Basternarum dux) Valer. Flacc. Argonaut. 6, 97. Addendum est Galli nomen Vesagus (cf. Bellovesus, Sigovesus, Vesontio) Sil. Ital. 4, 213, ut legitur in editis et scriptis, in aliis Vesegus, Vesogus et magis variatum Vosegus, Vogesus. Montis quoque nomen Vosegus Caes. Βάρσεγος (leg. Βώσεγος) Iulian., Vosegus Inscr. Orell. 2072, Vosagus in Tabula Peut., quae Wizenburgi ad eandem silvam descripta est, Vosagus, Wosagus, Vosogus in Traditt. monast. Wizenburg., rectius sine dubio ita scriptum est quam inversum Vogesus Lucan. 1, 391, Vogesus, Vogasus etiam apud recentiores. Formula igitur derivans EG- addenda est antedictae, si omnia haec derivata sunt, non composita (cum praep. *vo* = hib. *fo*, brit. *guo*?).

Duplicatae et coniunctae *g* formulae GG-, NG-, RG- in vetustis nominibus: Esuggii fil. Inscr. Ambian. Orell. 2062. Flaniggo Inscr. Brix. Orell. 3543. Tulingi Caes., Tylangii Avien. Caspingio (loc. ad Rhen. infer.) Tab. Peut. Galbungus scholarcha gallicanus saepius memoratus apud Virgilium grammaticum (A. Mai., Auct. class. tom. V); cf. Galbarius apud eundem et Galba Tac. Viturgia (nom. fem.) Vopisc. Proc. c. 12, si, ut videtur, nomen est gallicae originis (cf. Vitudurum Itin.).

Hibernicam G derivantem in substantivis, adiectivis, verbis statuere ob confusionem scriptionis *ch* pro *g* et *g* pro *ch* (pp. 63. 74) hoc difficilius est, quo rarior haec derivatio. Verba denominativa neutra frequentia in *-agim*, *-aigim*, *-igim* (ser. III.), quamvis semper fere scripta sit *g*, aperte tamen e derivationibus *-ach*, *-ech* prodisse videntur, ut *cumachtaigim*, *cumachtagimm* (gl. potior, gl. nuo; i. e. potens sum, adi. *cumachtach*) Sg. 39ᵇ. 54ª. *cuiligim* (gl. prosto; mox *cuilech*, gl. prostibulum) 53ª; minus aperte alia ut *trebaraigim* (gl. sapio; i. e. prudens sum) Sg. 146ᵇ. Quamquam denominativi verbi causativi formae hibernicae vetustae *-igur* respondere videtur cambrica *-aam* iam vetusta: *nomisligur* (humilem me facio; cf. cambr. vet. *lemhaam*, gl. arguo, i. e. acutum facio, gl. Ox. 3ᵃ) Wb. 17ᵈ. *co asmecnugursa* (gl. ut eradicem, a *mecan*, radix; cf. cambr. vet. *etncoilhaam*, gl. auspicio, *datolaham*, gl. lego, *mergidhaham*, gl.

evanesco, Ox. 6[b]. 5[b]. 2[b]; i. e. facio auspicium, contionem, defectionem) Ml. 2[a]. At cambrica haec forma oriri potuit ex *-agam* (p. 140), non potuit ex derivatione adiectivorum, hib. *-ach*, cambr. *-auc*, ex qua cambrice prodire debebat *-ocam* (hod. *-ogaf*). Quare quaeritur, an forma hibernica diversa ab hac sit, originis eiusdem cuius forma verbi denominativi neutri.

Conexa derivatio invenitur nulla, nisi forte NG inest derivans in adiectivo *tualang*, *tualaing* (gnarus) pp. 22. 234, in quo rectius statui videtur compositio, pariter atque in thematis *fulang* (pati), *cumang* (valere), *tecmang* (accidere).

4. Derivatio tenuium.

P quemadmodum angustius patet inter tenues, ita rarius derivans invenitur in nominibus gallicis. Extat combinata cum tribus vocalibus *a*, *i*, *u*. AP-: Menapii (pop. belg.) Caes. Monapia (insula prope Brit.) Plin. 4, 16. *Μαναπία*, *Μανάπιοι* (oppid. et pop. Hibern.) Ptol. 'in pago Madriacinse Vinias, Camapio et Niventis' dipl. a. 775, Mabill. dipl. p. 498. 'Gamapio vico' D'Ach. 2, 86. IP-: Warsipio (loc.) Martène 2, 20. UP-: Rutupiae (Brit. oppid.) Ptol. Ammian. Itin. tellus Rutupina, Rutupinus ager, Auson. parent. 7, 18. Conexa MP fortasse in nom. fluv. Wartimpa, Labbe 2, 665.

Hibernica lingua hanc tenuem, quam ne in ipsa quidem radice servavit (p. 66), omnino nescit derivantem. Ad P a Q profectam conferri poterunt quaedam exempla hib. *c*, *ch* derivantis, respondentia britannicis in *p* (*b*) desinentibus, ut hib. *enech*, hod. *eineach*, arem. *enep* (facies).

T derivans in nominibus gallicis vel britannicis vetustis *a*) singularis accedens ad radicem in subst. *bratu* (abl. *βρατουδε*), in compositis Bratuspantium, Vergobretus, ambactus* Caes., in nominibus Celtus, Celtillus Caes., *Contextos*, Meltus, Crestus, Graptus Inscr. (Beitr. V. 96), in adi. *-gnatus* nominum compositorum, ut Critognatus, Boduognatus etc. (p. 16), e radice *gnâ* (p. 25); fortasse in nominibus Verucloetius (Helvet.) Caes. Indutiomarus Caes. Cic.

b) Cum vocalibus correptis tam terminalis thematis quam excepta vocalibus. AT-: Atrebatum terras pervaserat, Sidon. carm. 5, 212. Abbatus (v. l. Acatus, at Batus) amens, Sil. Ital. 4, 239. Sunt plurima nomina formulae simplicis vel mixtae cum vocalibus, sed vix poterit affirmari vocalis *a* correpta in omnibus: *Γαισάτοι* (pilati, p. 52), *Γαλάται* (rad. hib. brit. *gal*) Polyb. Sematus Inscr. Murat. 167, 2. Liudatus Grut. 1159, 2. Sedato (deo) Inscr. Orell. 2043. 4972. Casatus Orell. 1986. Cirata (fem., Nervia) Orell. 2976. Cerate, Ceratensis vicus Greg. Tur. *Βριουάτης* (*λιμήν*, Gall. Lugdun.) Ptol. Brivate (nom. Bri-

---

* Si ex interpretatione gallicae vocis *exacon* ap. Plin. 25, 6: 'centaurion nostri fel terrae vocant propter amaritudinem summam, *Galli exacon*, quoniam omnia mala medicamenta potum e corpore exigat per alvum', colligere liceret radicem gallicam *ac* eandem quam lat. *ag* (agere), facile esset inde compositam vocem *ambactus* putare. At alius plane intellectus subest radici *ac* tam in hibernica voce vetusta *aicme* (genus), quam in cambricis *ach* (genus), *achmon* (inguen). Quare facilius repetetur gallica vox, quae significat circumactum, circumeuntem, a radice hib. *ag*, significationis non diversae a latina, in *atomaig*, *atobaig* (p. 328), *immact* (p. 455).

vas) Sidon. Apollin. Brivatis, Brivatensis vicus (gall. *briva*, pons) Greg. Tur. fq. Praecedente *i*: Ambiliati Caes. Ariomanus Iliati fil. (Boius) Inscr. Grut. 670, 3. Metiatus Inscr. Orell. 347. Magiatus Orell. 1987. Stiriate (Noric.) Tab. P. vicus Ratiatensis Greg. Tur. de glor. conf. c. 54. portus Retiatus Mabill. saec. 4. 1, 549. villa Bulgiatensis Greg. Tur. 3, 16. Praecedente *u*: Nantuates Caes., in derivatione multiplici: Gutruatus Caes. ATIA: Duratius Caes. Volcatius, Vulcatius (nomen viri frequens) tam ap. Caes. quam ap. Ammian. et scriptores hist. Aug. Βϱναντία (oppid. Brit.) Ptol. Manatia (fem.) Inscr. Stein. 201. Sedatia Stein. 244. Nomina virorum ex Inscriptt. ap. Stein.: Sedatius 334. Veratius 50. 650. Conatius 6. Caratius 146; e recentioribus: Arvatius (episc. Tungr.) Fredeg. c. 1. Namatius, Nammatius Sidon. epist. 8, 6. Greg. Tur. 2, 16. Nomina locorum amplius aucta: Colatione, Stabatione (alp. Cott. et Noric.) Tab. P. Tutatione (Noric.) Itin. A. Aranatio, Burcinatio (ad Rhen. infer.) Itin. Ant. Praecedente *i*: Teđđiatius Stein. 1849. ATU in nominibus Bellatumara, Belatucardus, Belatucadrus (Mars; cf. adi. cambr. vet. *cadr*, gl. decorus, gl. Lxb.), Belatulla, Belatullus, Bellatullus Inscr. fq. Abrincatui (pop. Gall.; si est derivatum, non compositum, et comparandum subst. corn. *hebrenciat*, dux, *hebrenchiat plui*, gl. presbyter, i. e. dux plebis, parochus, et hod. cambr. *hebrwng*, ducere, comitari) Plin. Praecedente *i*: Adiatumarus Inscr. Stein. 1969. Adiatunnus Caes. Adiatullus (Glück. p. 2). Praecedente *u* in derivatione aucta. Aduatuci Caes. ET-: Ambivareti Caes. nomine Vernemetis (= fanum ingens; cf. p. 10) Venant. Fortun. Drappes, gen. Drappetis, Veneti, Nemetocenna, Orgetorix, Cingetorix, Vercingetorix, Conconnetodumnus Caes. fluviolus Albeta Mabill. saec. 2, p. 122. ETIA: Tasgetius, Helvetii, Decetia Caes. Orgetia (nom. fem.) Inscr. Grut. 345, 8. Cingetius (nom. viri) Inscr. Stein. 228. Leucetius (Mars) Stein. 248. Saletione, Tinnetione, Bregetione Itin. IT-: Gallitae, Belgites (pop.) Plin. 3, 20. 25. Αὐτάϱιτος (Gallorum. dux; cf. Autricum e nomine fluvii supponendo Autara, hod. Eure) Polyb. 1, 77 sq. Antecedente *u*: Bituitus (rex Allobrog.) Flor. 3, 2. Βιτυιτός Appian. de reb. gall. p. 85. ITIA: Togitius Inscr. Stein. 324. Domnitius Sidon. epist. 4, 2; in multiplici derivatione: Gobannitio, Divitiacus Caes., Bilition Greg. Tur. (p. 763). ITUA: Ambitui (pop. gall.) Plin. OT-: Lugotorix Caes., Dumnotonus (fluv.) Auson. epist. 5. UT-: Carnutes Caes. Namuta Minutae filia Inscr. (Mém. des Antiq. de France 16, 139). Buxutum (hod. Bossu) Act. SS. Boll. Oct. 4, 1032. Mabill. saec. 2, p. 865. UTIA: Venutius (Britannus) Tacit. Ann. 12, 12, 40. Hist. 3, 45.

c) Cum vocalibus productis. ÂT-: Teutates (Gallorum deus) Lucan. 1, 445. Nomini herbae gallico ταϱβηλοδάθιον ap. Dioscoridem supra (p. 77) suppositum est ταϱβοταβάτιον, compos. e *tabât*, cambr. hod. *tafawd* (lingua). ÊT-, ÎT-, ÛT- in enumeratis exemplis aliquibus poterunt quaeri, sed in quibusnam, erui vix poterit. Apud Ptolemaeum scriptio -ητ nominum derivatorum, ut Δημῆται, Νεμῆται, suspecta esse debet, cum quia apud veteres ipsos etiam -ετ invenitur, ut apud Ptolemaeum ipsum Αἰγουστονέμετον, apud Strabonem Δϱυναίμετον, apud Iulianum Νέμετες, tum quod britannicae linguae dialecti cambrica et aremorica in nominibus *Nimet*, *Nemet*, *Dimet* (pp. 85. 87) correptam semper vocalem exhibent. Non aliter iudicandum de aliis eiusmodi:

Καλῆται, Ναμνῆται (Galliae populi) Ptol., Σούδητα ὄρη (al. Σούδιτα) Ptol., Γάβρητα (ὕλη) Strab. Ptol., Ἐλουήτιοι Ptol. Plut. Dio Cass., apud Strabonem mire Ἐλουήττιοι.

d) Accedentem *t* cum diphthongis derivantem non invenimus; geminatae TT unum extat exemplum Induttus Inscr. Stein. 574, unde forsitan corrigendum sit Induitus ibid. 318. Eo frequentior est derivatio conexa NT; nec desunt exempla derivantium ST, CT.

NT praemittens vocales correptas omnes. ANT-: Νοουάνται (pop. Brit.) Ptol. Trinovantes (Brit.) Caes. Brigantes (Brit.) Ptol. Tac. Δεκάνται (pop. Brit.), Γαβραντουΐκων (κόλπος, Brit. sinus), Καρβαντόριγον (oppid. Brit.) Ptol. Carantus Inscr. Stein. 261. 801. Eadem in mixta vel multiplici derivatione: Meduantum (ad Mosam; cf. Medoacus fluv. Ital. super.) Tab. P. Σεγαντίων (λιμήν, port. Brit.) Ptol Brigantia, lacus Brigantinus (Raet.) Plin. Itin. Carantius, Çarantia Inscr. Grut. 1038, 9. Stein. 72. 128. Carantillus Grut. 8, 2. Carantinus Stein. 1944. Carantinius Stein. 338. Carantonus (fluv., hod. Charante) Auson. Mosell. Κελαμαντία (German. merid. oppid.), Σκαραβαντία (Pannon. oppid.) Ptol Tarnantone (Noric.; cf. Tarnis fluv., Auson. Mosell.) Tab. P. Adiantoni Tontionis Inscr. Stein. 2040. Diviciantillus Murat. 1503, 5. ENT-: Argentoratum, Argentomagus, Argentovaria (oppida) Itin. Ammian. Carpentoracte (Gall. opp.; cf. ad posteriorem partem Κατουρακτόνιον Ptol., Cataractone Itin. Ant., Brit. opp.) Plin. 3, 4. In derivatione acervata: Aventicum (Helvet. oppid.) Tacit. Ioventius Inscr. Murat. 1353, 5. Βροδεντία (oppid. German. merid.), Βωλέντιον (Pannon.), Δουέντινον (Britann.) Ptol. Druentia (fluv.) Liv. Plin. Druentianus (nom. viri) Vulcat. Avidien. c. 9. Derventione (loc. Britann.; cf. 'iuxta amnem Doroventionem', Bedae Vita S. Paulini, Boll. Oct. 5, 108. 'iuxta fluvium Ormentionem' Boll. Iul. 6, 599) Itin. Ant. Imanuentius Caes. INT-: Ῥεδιντούινον (oppid. Germ. merid.) Ptol., si hoc nomen est celticae originis. ONT-: Ambisontes Plin. 'in Rossontensi' Greg. Tur. 9, 20. 'locus cui vocabulum est Rossonto' Boll. Febr. 1, 853. Frequentior in derivatione aucta: Vocontii (pop. ad Rhodan.) Liv. Iustin. Gerontius (nom. viri) Ammian. 14, 5. Gerontia (mater Genovefae) Vit. S. Genovefae, Boll. Ian. 1, 138. Lucontius (nom. viri) Sidon. epist. 4, 18. Οὐισόντιον (Pannon. oppid.) Ptol. Vesontio, Vesontione Caes. Itin. Surontium (Noric.) Tab. P. Tincontium Itin. Ant. Alisontia (fluv., hod. Elsenz) Auson. Mosell. Visorontia (fluv., hod. Veseronce) Greg. Tur. 3, 6.* Segontiaci Caes. Mogontiacum, Magontiacum Tac. Itin. Bodiontici Plin. UNT-: Aguntum Plin. Itin. Ant. Carnuntum (Pannon. opp.) Vellei. Ammian. Carnunto (Senoniae Lugdunens.) Notit. dignit. In derivatione aucta: Οὐολούντιοι (pop. Hibern.) Ptol. Βιλινουντία (herba Apollinaris; Belenus Apollo Gallis) Dioscor. 4, 69. 'in villa Seguntiaco' Martène 1, 55. 'de villa Arguntiaco' Boll. Iul. 6, 209.

---

* Celticae originis, ut Moenus, Nicer, sunt etiam alia nomina fluviorum Germaniae meridionalis, atque supra dictae formationis, ut desinentia in chartis medii aevi in *-ansa*, *-insa*, *-inze*, *-enze*: *Ratanza*, *Ratenze* (hod. Rednitz), *Paginsa*, *Pagenza*, *Begenze* (hod. Pegnitz), *Werinze* (hod. Wernitz). Horum primi forma vetustior in chronicis et chartis carlingicis est *Radantia*; ceteris aut eadem terminatio supponenda est (cf. *Bregenze* e *Brigantia*), aut *-entia* (*Varentia*, *Verentia*?), vel *-ontia* (cf. *Elsenze* ex *Alisontia*).

ST minus frequens. AST-: *Τόλαστα* ap. Ptol. (paulo infra). monasterium, quod nuncupatur Malaste, dipl. a. 835, Mabill. dipl. p. 523. Nomina virorum apud Gregorium Turon.: Vinastes (al. Vivastes), de mirac. S. Mart. 2, 23. Vedastes cognomento Avo (civis Turon.) Hist. 7, 3. Leudastes, Leodastes 5, 14. 48. 6, 32. de mir. S. Mart. 2, 58. Bladastes, Blandastes 6, 12. 7, 28. 34, ut nomina Polyptychi S. Irminonis, forsitan francica sint habenda (composita cum -gast; cf. Grimmii Histor. linguae germ. 1, 541). EST-: *Οὐέτεσιον* (oppid. Tolistoboior. in Asia minore) Ptol. Segeste (Carnor. oppid.) Plin. 3, 19. Tergeste (gallicae originis?) Plin. (De transumpto forest, forestella cf. p. 79). IST-: Tolistoboii (pop. gall.: *Τόλαστα χωρίον*, Tolasta castellum Asiae minoris apud eundem populum, Ptol. 5, 4) Liv. Plin. OST-: Venostes (pop. alpin.) Inscr. trop. ap. Plin. 3, 20. UST-: Segusterone (Alp. marit.) Itin., si non est compositum (cf. lat. terrestris, palustris).

CT derivantis vetusta exempla rariora sunt et minus certa. ACT-: Bibracte (oppid. Aeduor.; e *biber*, fiber, p. 37) Caes. Fortasse Epasnactus (Arvernus; ex *ep*, equus, et *asen*, asinus?), nisi potius est compositum. ECT- fortasse in his: Anectius, Senectius (ex civitate Nerviorum) Liv. epit. 139.

— —

Hibernica T derivans: 1. thematis terminalis, amissa in nom. sing., sed rediens per flexionem et derivationem, in nominibus ord. post. ser. I., tam

a) simplex extat (*th*, *d*) ut in subst. *míl* (miles), *cing* (vir fortis; gall. *Cingeto-rix*), *abb* (abbas), *secndap* (secundus abbati), *traig* (pes; *traigthech*, pedester), aliis, de quorum consona terminali minus patet; quam

b) conexa NT (*t*) in subst. ut *cara* (amicus), *æscare* (inimicus), *náma* (hostis), *bráge* (cervix), *dínu* (agna); in numeralibus, ut *fiche* (viginti), *tricha* (triginta); in adi. *té* (fervidus), pl. *téit*, unde derivatur *téte* (fervor). Quorum omnium exempla vid. supra (p. 255 sqq.).

2. Excepta vocalibus terminalibus, quamvis perditis, simplex accedit ad radicem:

a) nuda T (*th*, *d*) frequentissima in substantivis et participiis, cum a principio adiuncta radici terminatae vocalibus vel liquidis, vix aliis consonis, tum elisa vocali, quae antecedebat. Iam supra disputatum est, quibus legibus finiatur elisio vocalium derivationis (p. 27 sq.), qua facta nihilo minus sequitur derivantis *t* infecta forma *th*, vel *d* pro ea, primitiva *t* post certos tantum sonos (pp. 71—73). Hoc demum loco *t* derivantis et accedentis ad radicem exempla accuratius disponenda sunt ob copiam suam et ob propria quaedam observanda.

aa. A principio igitur T derivationum simplicium *TA*, *TI*, *TU*, duplicium ut *TIN*, *TLA*, *TRA*, *TARA* (de quibus vid. supra) et *TIA*, participiorum praesertim, adiungitur

α) vocalibus (interdum transposita liquida vel abiecta *n*): *ráth* (gratia), *breth* (iudicium), *flaith* (imperium) Wb. *cleith* (celatio) Wb. 23ᶜ. 29ᵃ. *buith* (esse) fq. *debuith*, *debuid* (disceptatio) Wb. 10ᵃ. 30ᵇ. *indepaidse* (haec incantatio) Inc. Sg. *sreith* (series, structura) Sg. *sruth* (flumen) Sg. *biuth* (mundus; = bitu) fq. *bráth* (iudicium, = brâtu) Wb. *guth* (vox, = gatu? cf. *χάσκω*) Sg. *cruth*

(modus, forma) Wb. Sg. *inchruth, inchrud* (apparatus) Sg. 132[b]. Tr. 1[a]. *tóbaidi* (abscisi) Sg. 120[a]. *cithech* (gl. flebilium) Ml. 65r. Elisa vocali radicis ipsa per flexionem aut derivationem duplicem: *in debthib* (in disceptationibus; nom. *debuith*) Wb. 6[b]. *debthach* (contentiosus) 11[d]. *aipthi* (gl. veneficia; *epaid*) 20[b]. *ipthach* (gl. maledicus) 9[b], *ibdach* Inc. Sg. *inapthin* (in perniciem) Wb. 32[a]. *foircthe* (gl. eruditus; *forchun*) Ml. 35[d]. *imdibthe* (circumcisus) Wb. 10[a].

β) Liquidis, e quibus servantur *r*, *l*: *edbart, idpart* (oblatio) Wb. Ml. *forbart, forbbart* (gl. abolitio; e verbo *forbiur*, gl. redoleo, Sg.) Sg. 52[a]. 67[b]. 127[b], unde adi. *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41[d]. *escart* (gl. peripsema) Wb. 9[a]. *tomalt*: gen. *tomalte*, acc. *trithomailt* (edendi, edendo) 11[c]. 11[b]. *dalte* (discipulus; e rad. *al*, nutrio?) 23[a]. 24[a]; quibuscum comparari possunt formae verbales praeteriti *asrubart* (dixit), *tormalt* (manducavit). Contra *n* et *m* pereunt ante *t* (pp. 42. 68): *andermet* (gl. oblivio) Ml. 23[d]. *taidmet* (memoria) Wb. 3[b]. *foraithmet* (memoria, neutr., cf. p. 223; *-met* = menta, cf. *foraithminedar*, *foraithmentar*, formas verbales in Ml. 17[b]) Ml. 22[d]. 23[a]. 27[b], gen. *foraithmit* 44r. *airmitiu* (honor; = mintiu, ex eadem radice, cf. *coarmentar féid* Wb. 31[c]) Wb. fq. *forcital, forcitlid* (doctrina, praeceptor; e verb. *forchun*, praecipio) Wb. fq. *foditiu* (toleratio; pro *fodaimtiu*, e verb. *fodaimim*) Wb. fq. *fóisitiu* (confessio; cf. *fuismedach*, confessor, Patr. h.) Wb. fq. *airitiu* (receptio) Wb. fq. *eritib* (susceptis) Tr. 91. *intursitib* (gl. irriguis, aquis) Ml. 15[b]. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24[a]. Atque ipsa radicis vocali elisa: *foimtiu, toimtiu* (suspitio, opinio; pro *fomitiu, dofomitiu, -mintiu*, cf. *airmitiu*) Wb. 20[a]. 31[b], *cáintoimtiu, mithoimtiu* (bona, mala opinio) 23[a]. 24[d]. *tuistiu* (creatio), *tuistidi* (parentes; *dofuisim*, generat, Sg. 61[a]) Wb. *teistiu* (profusio; *doesmet*, profundunt, 31[b]) 2[b]. Quibuscum conferendae sunt formae verbales *rochet* (cantus est), *doreiset* (profusus est).

γ) Gutturalibus *c* et *g*, tam singularibus quam conexis *cc*, *ng*, quae redeunt in *c*, *ch* ante accedentem *t*: *techt* (itio, aditus) fq. *imthect, imthecht* (ambulatio) Wb. *tairmthecht, tairmthect* (transgressio; verb. *tiagu*) Wb. 2[c]. 3[c]. *dúthract, duthracht* (voluntas, *-duthraccar* p. 450) Wb. Sg. *tuidecht, frituidecht* (oppositio; cf. *tuidchetar*, p. 457) Wb. Sg. subst. *cumachte* (potentia: verb. *cumacc, cumang*) Wb. Sg. fq., adi. *sochumact* (potens), *dochumact* (impotens) Wb. 10[a]. *écmacht* (gl. nequam; i. e. impotens) Sg. 50[a]. *indneime andracht* (gl. tetri vestigia viri) Sg. 112[a]. *techt* (gl. vas vadis) 65[a]. 102[a]. *téchte* (adi. subst.): *taibrith átéichte ndoib* (gl. tributa praestatis) Wb. 6[a]. *ished astécte dúib* (id convenit vobis) 9[b]. *anastechte .i. féil: et genas* (gl. quod decet mulieres) 28[b]. *inna aimsir téchti* (tempore suo legali) 23[d]. *téchte* (lex) Sg. 117[a]. *biid cachgním innathechtu* (gl. omnia secundum ordinem fiant) Wb. 13[a]. *asechte tarrchet di cr.* (gl. ut impleam verbum dei .i. euang.) 26[d]; cf. participia *etarfuillechta* (interlitus), *cuimrechta* (alligatus) Sg. 24[a]. 39[b]. *derachtae* (destitutus) Ml. 18[d]. *sechmadachte* (praeteritum) Sg. Excussa tenui post *r*, *l*: *ort .i. orgain* (occisio) O'Dav. Fél. Mart. 6. *timmorte* (correpta, vocalis) Sg. *esartaib* (gl. caesis) Ml. 78. 80. — De *ct*, *cht* pro *pt* (quod servatur in transumpto *precept*) supra (p. 68) actum est.

δ) Differunt dentales *t*, *d*, *s*, quae radicis terminales non solum ipsae transeunt in S, sed etiam derivantem T secum mutare solent (pp. 49. 786). Cf. exempla supra allata: *mess* (iudicium), *fiss, fius* (scientia), *imcaisiu* (circumspectio), *remcaissiu* (providentia); excussa vocali radicis: *déicsiu* (conspectus),

remdeicsiu (providentia), *frescsiu* (expectatio, spes); tandem participia: *tuicse* (electus) fq. *cuimse* (accommodatus) Wb. 14ᵃ. 22ᶜ. *airdixa* (producta, vocalis) Sg. fq. *fordiucailsi* (gl. absorpti) Ml. 50r. Servatur tamen T derivans et in participiis terminatis in *-tí*: *is imcasti* (gl. consideranda) Ml. 18ᵈ. *tinfesti* (gl. flatilem) Sg. 17ᵇ; et ubi excutitur S praecedente liquida: *cinteir* (gl. calcar; cf. κέντρον, κέστρα) Sg. 50ᵃ.

bb. In aliis eliduntur vocales derivationum accedente flexione vel alia terminatione: α) derivationum *ÂTU, ITU* etc.: *rélto* (manifestationis), *césto* (passionis; pro *rélatho, césatho*), *crochtho* (crucifixionis; nom. *crochad*) Wb. fq. *airilteo, arillte* (meriti; nom. *airilliud*) Ml. 34r. Wb. 5ᶜ. *inchoteicthea* (gl. concretionis) Ml. 8r. *inmoltai* (laudes) 43r. *isna cammaigthiu* (gl. obliquationes) 48r. Formulae *ITU* exempla frequentia exhibet derivatio duplex *-igud*, gen. *-igtho*. Quibus omnibus sunt conferenda, quae infra secuntur, retinentia vocales: *comalnad*, gen. *comalnatha*; *dliged*, plur. *dligetha*; *dílgud*, gen. *dílgotho*. Item in derivatione cumulata ut in vocibus: *pecthad* (peccator) Wb. *berrthaid* (tonsor) Sg. *pecthach* (peccator) Wb. *aitrebthach* (possessivus) Sg.; ac saepissime in participiis ut *aidchuimthe, loiscthe* (gl. cauteriata) Wb. 28ᶜ. *oingthe* (gl. unctus), *scópthe* (gl. scopata) Tr. 1ᵃ. *foirbthe* (perfectus) fq.

β) Derivationum *ANT (INT)* et *ANTI*: *di naimtib* (gl. de osoribus), *huanaimtib* (gl. osoribus) Ml. 16ᵈ. 23ᶜ, *lamnaimtea, formunaimtea* (apud, super inimicos meos) 2ᵈ. 54r., *naimtide* (inimicus, hostilis) Wb. 26ᵇ, nom. plur. *namait, namit* Wb. 32ᶜ. Ml. 44r. *bithgairddi* (gl. semper breves, vocales; = *gairti* e sing. *garait*) Sg. 5ᵃ. Quibus conferendae sunt formae verbales *bertar* (feruntur), *scribtir* (scribuntur; ex *-atar, -antar*).

γ) Derivationum duplicium *ATAT, ATTAT* etc.: *beothu* (vita) Wb. 3ᶜ. *óentu* (unitas) Wb. fq. *nebmarbtu*, gen. *-tath* (immortalitas) Wb. 15ᶜ. 29ᵈ. *inne indfebtad* (sensus qualitatis) Sg. 28ᵃ.

b) Derivantis T (*d, th*) cum vocalibus correptis exempla.

ATA subesse videtur formae *-ad* in subst. neutri generis, gen. *-aid, -id* (p. 222 sq.): *uathad, uathath* (singularitas, singularis), *derbad* (certitudo), *biad* (victus), *folad* (significatio), *bunad* (origo), *torad* (fructus); quibus nescio an adnumerandum sit *torbanad* (utilitas) Wb. 17ᵈ, cf. *forbanda* (mandata) 7ᶜ. 18ᶜ. 21ᶜ. (tamen etiam *forbandi* 31ᵇ). Eiusdem formae videtur nomen masculinum (conferendum britannicis ut corn. *cheniat*, cambr. hod. *ceiniad*, cantor?) *gniad* (acc., ministrum) F. h. 7, acc. pl. *lasna gniadu* (gl. apud operarios), *amal bid innagniadu* (gl. operariorum) Ml. 44r. 43r., quocum forsitan conferenda sint: *airchelad, pecthad* (p. 793). Subst. fem. eiusdem terminationis: *slabrad* (gl. catena) Sg. 57ᵃ, dat. *isslabrid* (gl. in catena) Wb. 23ᵃ; conferatur: *slabar cach cumang* (quidvis angustum). *esslabar cach fairsing* (quidvis amplum) Corm. s. v.

In adi. *calad* (durus) Br. h. 8. O'Dav. Fél. prol. 107, pl. *calaidh* Fél. Ian. 17.

Eodem vix non pertinent adiectiva numeralia duplicis derivationis MAD: *cethramad* (quartus) etc. (p. 309 sq.).

ETA, ITA: *-ed* in subst. neutr.: *nemed* (gl. sacellum; gall. vet. *nemeton*, p. 10) Sg. 13ᵇ. 48ᵇ. *dliged* (lex), gen. *-id*, pl. *-etha* Wb. Sg. *imned* (tribulatio), plur. *imnetha* Wb. fq. *imbed* (gl. copia, gl. ops) Sg. 125ᵃ. *aicned* (natura), gen.

-id (p. 224). *hǽllned* (gl. illuvies) Sg. 55ᵇ. *maided* (clades) Wb. 7ᶜ. *riched* (caelum) Br. h. 101. Fél. prol. 6.

De *-rad*, *-red*, quae videri poterant formulae derivationis, infra dicetur in capite de compositione.

Duplicis derivationis sunt communes participiorum formae (p. 479) *TIA*, semper fere scripta *-ithe*, ut *irlithe* (oboediens), *anirlithe* (inoboediens) Wb. 27ᶜ. 29ᵇ; rarissime *-ide*: *toirndide .i. brec* (gl. tinctum) Ml. 14r. *inna inchlidi* (occulta) 26r. — atque *TEIVA* (?): *-ithi*, cuius per *d* scripti unum exemplum invenimus: *fodlaidi* (distribuendas) Cr. 33ᵇ.

ATI: *-ith*, *-id* in substantivis gen. fem., plerumque verbalibus (p. 484): *iarfigid*, *iarfaigid* (quaestio, inquisitio) Wb. 11ᵇ. Ml. 20ᵃ. 31ᵃ, gen. *inna iarfaigtho*, *inna iarfaichtheo* Ml. 24ᵇ. 35ᶜ. *fochith*, *indfochith* (tribulatio, passio) Wb. 11ᵃ. 14ᵃ, gen. *inna fochodo* Ml. 22ᵈ, *fochatho*, *focheda* Wb. 17ᵈ. 25ᵃ. *iarsichid* (gl. adquaesitio) L. Ardm. 183b.2. *cobrith* (auxilium) Wb. 7ᵉ. *deolid* (gratia) 2ᵉ. 31ᵉ. *ho desid forlán* (gl. abundavit delictum) 3ᵃ. *indairigid* (gl. delibatio; i. e. primitiae) 5ᵇ. *iseola side nifil nach díclith airi* (gl. testis mihi est deus; i. e. gnarus hic, non est ulla celatio coram eo) 1ᵃ. *suaignid*, *suaichnid* (demonstratio) Wb. fq. *intsamlid* (imitatio) Wb. 24ᶜ. *slánicid* (sanatio) Inc. Sg. *indbaid* (lucrificatio, lucrum; *indeb*) Wb. 10ᵈ. *tasgid* (victus) 29ᵃ, *mothoschid*, *mothoschith* (victus meus), *domthoschid*, *friatoschid* (ad v. meum, eorum) 10ᵈ. *tirbithi* (sollicitudines) 14ᵈ. *incomscribndaith* (gl. syngraphum) Sg. 24ᵃ. *sirid* (longitudo) Cr. 33ᵈ. *díddith* (gl. velum) Sg. 60ᵇ, *dítith* Wb. 11ᵃ. *bestid* (gl. panthera) Sg. 62ᵃ. *sulbairgthid* (gl. lepos) 67ᵇ. *ni exceptaid linn són s. regula* (non exceptio apud nos haec sed r.) 37ᵃ, *cen exceptid* (gl. simul inutiles facti sunt, gl. cum omnibus vobis: i. e. sine exceptione) Wb. 2ᵃ. 25ᶜ. Totum peregrinum est *colcaid* (culcita) Sg. 229, pl. *coilcthe* Corm. *orc tréith*.

ATU in uno exemplo transumpto invenimus infecta vocali *-ed*: *oipred* (operatio), gen. *oipretho* Wb. 1ᵇ. 3ᵃ; cui forsitan addi possit: *illitred* (in forma, activi et passivi) Sg. 144ᵇ. Ceterum exempla formae *-ad* pertinent ad *ÂTU*.

ITU (*IATU*) frequens in substantivis verbalibus generis masculini *-iud*. Cum articulo: *ishe dim intœrchoiliud* (est hoc ergo decretum; praecedit bis dat. *dondérchoiliud*, *dunderchoiliud asrochoilsem*, gl. decreto; in Sg. 27ᵇ. 188ᵃ: *herchoiliuth*, *herchoiliud*, definitio) Ml. 22ᶜ; *intœrchoiliud* (gl. in effectum) Ml. 40r. *hi remerchoiliud* (in praedestinatione) Tr. 1ᵇ. Alia exempla: *do chomairleciud in popuil asindoiri* (gl. in remissionem captivitatis) Ml. 252. *tóiniud* (gl. discessio) Wb. 26ᵃ. *derchóiniud* (gl. abundantior tristitia) 14ᵈ. 15ᵈ, gen. *deirchóintea* 21ᵇ. *œítiud*, *etiuth* (vestitus) 10ᵈ. 29ᵃ. *arilliud*, *airilliud* (meritum) Wb. fq. *cinniud*, *cinniuth* (definitio) Sg. fq. Addi potest *airmtiud* (gl. cuspis) Sg. 67ᵇ, nisi potius est compositum.

Saepius scribitur *-ud*. Cum articulo: *incotlud* (somnus) Ml. 47r., dat. *dochotlud* Wb. 25ᵉ. *intatárcud fil hisui* (gl. relatio enim etc., praecedit: cum sit relativum sui; i. e. relatio, quae est in sui) Sg. 200ᵃ, gen. *indattaircedo* ibid. *intairdérgud* (gl. propositum) Wb. 4ᵃ. Alia exempla: *comthóud*, *comthoud* (immutatio) Sg 23ᵃ. 23ᵇ. *imchlóud*, *imchloud* (inversio) 31ᵇ. 62ᵃ. *dílgud* (remissio; = *dílugud*), gen. *dílgutha* Wb. 14ᵈ. 18ᵃ, *dílgotho* 2ᶜ. *díltud*, *diltuth* (offensio, negatio) 6ᶜ. 10ᶜ. 13ᵇ. *moguth* (servitus?) Ml. 43r. *sóibud* (falsatio) Wb. 10ᵈ. *imrá-*

dud (cogitatio) Wb. fq. *dolbud* (figmentum) Wb. 4[c]. *isindolbud* (gl. in confixione) Ml. 53. *hifurselbudsi* (in vestram possessionem) Wb. 8[d]. *ersolgud* (gl. rictus) Sg. 107[a]. *tuasulcud* (resolutio) 74[b]. *troscud* (tribulatio) Wb. 16[c]. *do loscud* (ad combustionem, ad comburendum; cf. Sg. 180[b]: *loiscdib*, gl. essis) Wb. 10[d], *cosind loscud* (cum adustione; ibid. *huanaib loiscthib*, gl. adustionibus) Ml. 55r. Nescio an eodem pertineat *hirud* (gl. margo) Sg. 52[a].

Quocum alternat *-oth*: *díltod* (scandalum; alibi *díltud*) Wb. 1[d]. 5[b]. Item in derivatione cumulata *-ogod*, pro *-igiud*, *-igud*, *-ugud*.

Frequentissima est derivatio duplex *-igiud*, *-igud*, *-ugud*, *-ogud*, *-ogod* (gen. *-igtho*, *-igthea*, pp. 8. 239) e verbis denominativis in *-igim*, *-igur* (p. 795): *huanchosmailigiud* (gl. comparatione) Ml. 26r. *incairigud* (reprehensio) 34[a]. *ailigud* (alternatio) Sg. 59[a]. *aithisigud* (contumelia afficere; *athis*) Wb. 28[a]. *semigud* (attenuatio) Sg. 9[a]. *suidigud, suidiguth*, *comsuidigud* (positio, compositio) Wb. Sg. fq. *dugaimigud* (gl. ad hiemandum) L. Ardm. 188b.2. *cen fócre et cen arigud* (sine monitione et sine animadversione) Wb. 3[a]. *ismoo íarnaarigud q. ante pl.* (est maius post animadversionem, peccatum, quam) 3[c]. *óinugud* (unio) 21[c]. *imthrenugud* (confirmatio) 18[c]. 24[c]. Tr. 2[a]. *affasugud* (evacuatio) Wb. 19[a]. *cathugud* (impugnatio) 22[d]. *intinbodugud* (nubere) Sg. 137[b]. *ménogud* (dissonantia) 40[b]. *tossogod* (inceptio) Wb. 24[c]. Eaedem formulae post alias consonas derivantes: *airdegnúsigud* (gl. significatio; *airde*, signum? rad. *gen* p. 25) Sg. 77[a]. *foilsigud* (manifestatio) Wb. Sg. *demnigud*, *deimnigud* (comprobatio) Wb. 13[b]. 23[a]. 30[a]. *fírianugud* (iustificatio) Wb. fq. *do immdogod forggnuso* (gl. significantiae causa, i. e. ad augendam significationem), *comadasogod* (accommodatio) Sg. 216[a]. 217[a].

c) Derivans T post productam vocalem.

ÂTU in subst. abstractis masc. generis, verbalibus plerumque, quorum *â* producta, etsi notata non invenitur nisi in uno exemplo: *dummimdidnaad* (ad me consolandum) Tir. 11, proditur tamen dativi forma non mutata: *incúrsachad* (reprehensio; mox *inchúrsactha*) Wb. 7[d]. *inbendachad* (benedictio), *innebmaldachad* (non maledicere) 5[d]. *duathmaldachad* (gl. ad remaledicendum) Ml. 22r. *cundrad* (gl. merx) Sg. 68[b]. *descad* (faex, fermentum) Wb. 9[b], *codesothu* (leg. *descthu*? gl. ad faeces) Ml. 31r. *didnad*, *díthnad* (remissio, solacium) Wb. 12[b]. 14[a], gen. *díthnatha* 14[b]. *cumsanad* (quies), *ainm cumsanto* (nomen quietis) 33[b]. *tridluthad* (per compagem) Ml. 9r. *machdad* (miratio; p. 54). *comalnad* (impletio), gen. *comalnatha*. *césad*, *césath* (passio), gen. *césto*. *crochad* (crucifixio), gen. *crochtho*, alia frequentia in Wb. (p. 485). E substantivis: *aimserad* (temporalitas) Sg. 5[a]. *besad* (consuetudo) Wb. 27[a]. Peregrina *peccad* (peccatum), *damnad* (damnatio), *tráctad* (tractatus): *ishé inpeccad* (hoc est peccatum) Wb. 3[c]. *hóre nádmair peccad diaforgénsam cose isheside dorárricc báas dúnni* (gl. nunc soluti sumus a lege mortis in qua tenebamur, Rom. 7, 6; i. e. quia non viget peccatum, cui servivimus hucusque, hoc effecit mortem nobis) ibid. *intairdérgud arrudérgestar dia togu indalanái damnad alaili* (gl. propositum dei; i. e. propositum quod proposuit deus, electio alterius, damnatio alterius) 4[c]. *hisin tráctad* (gl. in commento) Sg. 4[b].

Servata T terminalis invenitur in substantivo transumpto *oróit* (semel *orait*, semel *orit*, = orate; cf. *-óir* = -ârius, p. 781) fq. in inscriptionibus vetustis; item

in substantivis: *umaldóit*, *omaldóit*, *homaldóit*, *humaldóit* (humilitas) Wb. 6[d]. 8[d]. 13[a]. 27[a]. 31[c], *omalldoit* Tr. 2[b]. *trindoit* (trinitas), *dintrindoti* Ml. 15[b]. *cartoit* (caritas), *castoit* (castitas) Corm., quae etsi peregrina sunt tota, conferenda tamen sunt britannicis eiusdem derivationis (cambr. *-dawt* = *-tât*) non infrequentibus.

d) Servata T etsi in quibusdam certe repetenda est a derivatione conexa NT, cuius *n* perit hibernice (pp. 42. 68), in aliis tamen aliter explicari poterit, ut e TV (cf. p. 69) vel e geminatione ipsa TT Quare praemittimus haec exempla formulae TT ancipitis.

-TTA in substantivis: *bélat* (gl. compitum) Sg. 24[a]. *drochat*, *drochet*, *droichet* (gl. pons) 46[b]. Sanct. h. 4. Corm. *lossat* (gl. trulla) Corm. B. *traill*, *losat* SM. 122, dat. acc. *lossait* Corm. *leithech*. Item in deminutivis (supra p. 274).

-TTAT derivationem cumulatam produnt substantiva masculina desinentia in *-atu* et *-etu* (ord. poster. ser. I.) abstracta ex adiectivis derivata. Cum articulo: *intaurlatu* (oboedientia) Wb. 27[c]. Accedit utraque derivatio vel ad primitivam vocem vel ad derivatam: *dánatu* (audacia) Sg. 90[a]. *torbatu* (utilitas) Wb. 12[d]. Sg. 193[a]. Ml. 9r. *dommetu* (paupertas) Cam. *aesbatad* (gl. inutilitatis suae) Ml. 65r. ex adi. *dána* (audax), *torbe* (utilis), *domme* (inops), *esbae* (inutilis). Item ex adiectivis *cotarsne* (contrarius) Wb. Sg., *tecnate* (gl. domesticus) Wb. 7[b], *uasal* (sublimis) fq. derivantur *cotarsnatu* (oppositio) Sg. 29[b]. *tecnatatu* (gl. familiaritas) Ml. 22[a]. 28[b]. *huasletu* (gl. apex) Sg. 16[a]. Sic *coimsetu* (parsimonia) Wb. 29[b]. prodisse videtur ex adiectivo *cuimse* (accommodatus, commodus) 14[a]. 22[a]. Rarioris formulae *-itu* exemplum: *indaithimfolngitad* (gl. efficacitatis) Ml. 47r.

Frequentissime autem haec derivatio fit ex adiectivis vel participiis terminatis *-ide*, *-de*, *-te*, *-the*, raro e nominibus in *-id*.

Exempla formulae *-idatu* (*-adatu*, *-datu*): *du erchradaitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. *fliuchaidatu* (humiditas; adi. *fliuchaide*, gl. humidus, Cr. 34[b]. Sg. 73[a]) Cr. 18[a]. *randdatu* (= *rantatu*), *ranndatu*, *randatu* (partialitas; adi. *rannte*, *rande*) Sg. 27[a]. 203[b]. *béstatu* (moralitas; *béste*, moralis) Wb. 12[d]. *treodatu* (trinitas; adi. *treode*, p. 792) 26[a]. *úrdatu* (viror) Ml. 15[b]. *ildatu* (pluralitas) Sg. 198[b]. *locdatu* (localitas) 217[b]. *crichdatu* (gl. finitum) 148[b]. *ecrichdatu* (gl. infinitum) 30[a]. *cethardataid* (gl. quaternitatem) Tr. 86. *anathardatu* (gl. quorum patrimonia) Ml. 28[c]. *armthatu* (gl. armatura) Sg. 50[b]. *corpthatu* (corporalitas) Wb. 15[b]. *máthrathatu* (gl. matrimonium; an pro *máthardatu*, ex adi. *máthar de*, formato ut *atharde*, paternus, *brátharde*, fraternus?) Sg. 53[b]. *æicentatu* (gl. necessitas) Wb. 25[a] ex ptc. *écente*, cf. *conéicnisset* (gl. angarizaverunt) Tr. 4[b].

-idetu (*-detu*): *ailidetu* (alternitas) Sg. 38[a]. 59[a]. 60[b]. *uilidetu* (universitas) Wb. 27[b]. *arsidetu* (antiquitas; adi. *arsid*) Sg. 208[b]. *immaircidetu* (convenientia) 213[b], *immarcidetaid* (gl. sequellam) Ml. 9r. *toimsidetu* (mensuratio? *fri toimsidetaid metair*, gl. in metro necesse est) Sg. 25[b]. *taschidetu* (necessitas) Wb. 23[b]. *dunmoindeinmidetu* (gl. ad generalem mu[ni]ficentiam) Ml. 9r. *imfogbaidetith* (usum; pro *fogabd.*) Wb. 9[d]. *barnebcongabthetitsi* (incontinentiam vestram) 9[d]. *suichdetu* (consequentia) Sg. 149[b]. 214[b]. *formúichdetu* (occultatio) 9[b]. *foirbthetu* (perfectio; partic. *foirbthe*) Wb. fq.

Certo statuenda videtur NT in his:

ENTA: *-et*, *-at* in subst. *arget* (argentum) Corm. *dna*, *airget* (gl. *cini*) O'Dav.,

gen. *argit*, *arggit* Tir. 6, *arggait*, *arggit* Paul. carm. 1. 2. *carpat* masc. (carpentum) Br. h. 51. Corm. (gl. *á*), acc. *in carpat*, *im charpat* (circa c.) Tir. 14, gen. *carpait*, dat. *isincarput* Corm. *Corbmac*, *icarput* Br. h. 52.

ANTI: *-it* in substantivis: *méit*, *meit* (magnitudo; gen. *méite*, fem.) fq. *lagait* (parvitas: *hi meit 7 lagait*) Sg. 26ᵃ. *lethit* (latitudo: *indasian[s] .i. imbucai l. lethit*, gl. in latitudinem) 3ᵇ. *sliassit*, *sliasit* (gl. poples, gl. femen) 66ᵇ. 101ᵇ. *innelit* (capreolum; cambr. *elain*, cerva) Tir. 13. E verbis derivata: *comét*, *comeit* (servatio) Sg. 25ᵇ. Wb. 28ᵈ. *liathritæ* (gl. pilae, instar; hod. *liathróid* f., verb. *liathraim*) Cr. 35ᵈ. Conferenda sunt transsumpta latina: *abstanit* (abstinentia) Wb. 6ᵇ. 6ᵉ. *pennit* (paenitentia) Cam. Wb. *accidit*, *aiccidit* (accidens) Sg. 9ᵃ. 6ᵇ.

In adiectivo: *garait* (brevis) Ml 47r. *traig cethargarait* (gl. proceleusmaticum, posuit; i. e. pedem quater brevem) Sg. 7ᵇ.

Prorsus ab his separanda sunt peregrina *posit* (positivus), *comparit* (comparativus), *superlit* (superlativus), *optit* (optativus), *infinit* (infinitivus) Sg. *primit* (primitivus) Wb.; cf. p. 58.

ST derivantis exempla hibernica non extant, quippe quae in S, SS transierit (p. 787). Contra sunt plurima exempla CT praemissis vocalibus *a* vel *e* formantis substantiva abstracta generis feminini e nominibus vel primitivis vel derivatis, pauca e verbis.

-act: *deact*, *deacht* (deitas) Wb. fq. *dóinacht* (humanitas) Wb. 13ᶜ. *apstalact*, *apstalacht* (apostolatus) 7ᵇ. 14ᵇ. 26ᶜ. E nominibus derivatis: *noidenacht* (infantia) Wb. 24ᵈ. *grecdacht* (gl. hellenismus) Pr. Cr. 51ᵃ. *deoladacht* (gratia) Wb. 2ᵇ. *óigedacht* (hospitium) 26ᵇ. *filedacht* (poësis) Sg. 213ᵃ. *dundarchogacht* (gl. venatione: *airchoige*, canis venaticus, O'Dav., acc. *arrchocaid*, *archocaid* SM. 126. 144) Ml. 38r. *flaithemnacht*, *flathemnacht* (dignitas, gloria, status dominii) Wb. 26ᶜ. 30ᵃ. Sg. 2ᵃ. *brithemnact*, *brithemnacht* (iudicium) Wb. fq. *innammraithemnachtæ* (gl. iniquae simulationis) Ml. 55r. *bibdamnact* (culpa, reatus) Wb. 1ᵈ. *inderbamnacht* (gl. diffidentiam) Ml. 19r. In aliis sola *t* derivans est (p. 800), ut fortasse in *dásacht* (insania) Wb. 9ᵇ. 28ᵃ (cf. pp. 795. 809). Adiectivum videtur *romacdact* (gl. superadulta, virgo) Wb. 10ᵇ, conferendum aut corn. *mahteid*, *maghteth*, *maghtyth* (virgo) aut hib. *macdacht* (pueritia) Corm. *colomna áis*.

-ect: *doinect*, *dóinecht* (humanitas; frequentius quam *dóinacht*) Wb. *intoissigecht* (gl. ductum) Ml. 37r. *timthirect*, *timtherecht*, *timthrecht* (ministerium; = *do-im-thir-echt*) Wb. 5ᵈ. 13ᵇ, *intimthrecht hisin* (officium hoc) Ml. 36r. *airchissecht*, *airchissecht* (coniventia, clementia; verb. in Wb. 4ᶜ: *airchissi*, *arcessi*, clemens est, deus) Wb 4ᶜ. 14ᵃ, *honderchissecht* (gl. propitiatione) Ml. 32ᵈ. *foétsecht*, *foetsecht* (subintellectio) Sg. 27ᵇ. 69ᵃ. Ex derivatis: *cruithnecht* (frumentum) Sg. 35ᵃ. 66ᵇ. *tectairecht*, *techtairecht* (legatio, munus legati) Wb. 10ᵃ. 13ᵃ. 15ᵃ. *brecairecht* (gl. astutia) 15ᵇ. *sercaidechtae* (gen., gl. artis amatoriae) Sg. 63ᵇ. *sáirdénmidecht* (gl. artificium) 133ᵇ. *mo forcitlaidechtaese* (gl. magisterii mei, perfectio) Ml. 17ᵈ.

C derivans terminalis thematis statuenda videtur in nominibus vetustis gallicis: Atimetux, Alanux Inscr., ac fortasse in compluribus eiusdem formae cuius Atimetus, Alanus (p. 47) ut *ιουουιους*. Accedit autem ad radicem vel derivationem praecedentem: *a*) cum vocalibus correptis: AC- etsi in quibusdam

sine dubio fuit correpta, ut in Caeracates (cf. hib. vet. *cáirchuide*, gl. ovinus, e *cáira*, *cáirach*, ovis) Tac. Hist. 4, 70, fortasse in pluribus: Ἴσακα (fluv. Brit.; cf. Ὄβοκα infra) Ptol. *Κορνακόν* (oppid. Pannon.; cf. Cornaco in pago Matascense, Renov. test. Abbonis circ. a. 805, Mabill. dipl. p. 508) Ptol. Σεούακες (pop. Noric.) Ptol. Levaci Caes., plerumque tamen fuit producta ut in formulis ÂCA, IÂCA frequentissimis, de quibus mox dicetur. EC-: Turecum (nomen vetustum civitatis Helvet.; cf. Turecionicum, Allobrog. loc., in Tab. P.) Inscr. IC-: Casticus (Sequanus) Caes. Aremorici, Arecomici Caes. Raurici Plin. Ptol. Raurica Inscr. Orell. 432. 590. Urbicus (nom. viri, cf. Urbigenus pag. Caes.) Inscr. Orell. 459. 4018. Stein. 42. Helico (ex Helvetiis civis) Plin. 12, 1. Divico Caes. Bellicius (nom. viri) Inscr. Orell. 497. 2776. Argicius Auson. parent. 4. Cuticiacum, Cuticiacense praedium (supponendum nomen viri Cuticius) Sidon. epist. 3, 1. Riticius (episc. Augustodun.) Greg. Tur. de gl. conf. c. 75. In derivatione cumulata: Vindelici Horat. Avaricum Caes. Itin. Ant. Autricum Ptol. Tab. P. (oppida Galliae nominata a fluviis Avara, Autara, hod. Evre, Eure). Minaticum (Gall. loc.) Itin. Ant. Aventicum (Helvet. caput) Tac. OC-: Ὀβόκα (fluv. Hib.) Ptol. Durocobrivis (Brit. loc.; i. e. pons Durocae; cf. Samarobriva Caes.) Itin. Ant. Bibroci Caes. UC-: ταυρούκ (herba gladiatoria Gallis) Dioscor. 4, 99. Sunuci, Aduatuci (pop. belg.) Plin. Caes. Sparucus (Tribocus) Inscr. Orell. 3408. Banuca (nom. fem.) Orell. 4900. Rasuco Orell. 2775. Visucius (deus) Inscr. Orell. 2067. Stein. 63. 131.

b) Cum vocalibus productis. Frequentissimae sunt formulae derivantes ÂC-, IÂC-, iam statuendae in gallicis nominibus virorum: Galgacus Tac. Dumnacus Caes. Neptacus, Nepitacus Inscr. Orell. 4595, Magiacus Orell. 4900. Divitiacus, Valetiacus Caes., ad quae accedit nomen populi Segontiaci Caes. Profertur enim nomen inventum in inscriptione vetusta et apud Tac. Caratacus apud populos britannicos medii aevi pervulgatum producta vocali finientis derivationis (pp. 4. 82. 94. 95). Concordat nomen Benâcus, vix non gallicae originis, et alia apud veteres poëtas (p. 15).

Passim inveniuntur eaedem formulae cum terminatione generis neutri in nominibus locorum gallicis tam aetate Romanorum quam recentiore. Subesse his nomina virorum, qui villas, vicos, oppida condiderunt vel possederunt (eodem modo quo nominibus locorum germanicis in *-inga*, *-ingum* ipsis quoque frequentissimis) patet e vetustioribus quibusdam: Turnacum (hod. Tournay; Turnus, nom. viri in Sidon. epist. 4, 24), Nemetacum (loc. belg.; cf. virorum nomina *Nimet*, *Nemet* pp. 85. 87) Tab. Peut. Itin. Ant. Avitacum (praedium Aviti) Sidon. epist. 2, 2. Brennacum (Brennus, nomen gallicum notissimum) Greg. Tur. 4, 22. 47. 5, 35. Fredeg. 55. Iuliacum, Tiberiacum (inter Rhenum et Mosam; Iulius, Tiberius) Itin. Abudiacum (Raetiae loc.; Abudius Tac.) Itin. Catusiacum (loc. belg.; cf. Catuso in inscript., p. 764) Itin. Ant. Solimariacum (loc. ad Mosam supremam; cf. Solimari fil. Inscr. Stein. 324) Itin. Ant. Possunt interdum eadem reduci ad deorum vel dearum nomina, ut hoc ipsum Solimariacum ad Solimaram, cuius aedis fit mentio in inscriptione ap. Orell. 2050, Magontiacum, Mogontiacum ad deum Mogontem (deo Mogonti, Inscr. brit.) Orell. 2026, ut Aventicum ad deam Aventiam (Iustitiam? cf. p. 82). At potuit hoc a fluvio proficisci, ut Avaricum, Autricum. Et cavendum utique,

cum dubitari nequeat, quin Galli nomina non solum oppidorum, sed etiam silvarum in personas deorum vel dearum praesidum transformarint, id quod docent inscriptiones illis sacrae: deo Nemauso Orell. 2032. 2033, Luxovio 2024, Vesonti 2064, Vosego 2072; deae Bibracti Orell. 1973, Celeiae 1982, Noreie 2034. 2035, Ardoinne 1960, Abnobae 1986.

Alia quaedam e chartis vel libris medii aevi, praebentia *-iâc*: villa Martiniacensis (Martigny, prope Turon.: 'in qua celebre ferebatur saepius orasse Martinum') Greg. Tur. de gl. conf. c. 8. 'Prisciaco in pago Camiliacense. villa Lubariaco. Camiliaco vico publico' (Priscus, Lubarus, Camulus) chart. a. 690 ap. Mabill. dipl. p. 472. 'in loca nuncupantis Childriciacas. iam dicta loca Childriciagas' (Childericus) chart a. 709, Mabill. p. 482. Flaviaco, Festiniaco, Aureliaco, Pauliniacus in chart. a. 832. 884. 960 ap. Mabill. pp. 520. 550. 572. Propiciacus, Pompeiacus. in vico Brenniaco Act. SS. Mabill. saec. 1, pp. 679. 680. Sedatiacum (nom. person. Sedatius, Sedatia, p. 797), Germaniacum, Epponiacus, Pauliacus etc. in Act. SS. Boll. Iul. 1, 112. 6, 599. 7, 256 sq. 'locus qui a Corbone viro inclyto Corboniacus dicitur' Act. Mabill. saec. 4. 2, 241.

Regionum nomina eiusdem derivationis inter vetusta non extant; tamen eundem in his usum celticum comprobat cambricum nomen regionis *Brecheniauc*, regi Brachani' Lib. Land. (p. 83), de qua Cottoniensis quoque codex refert (qui continet Vocab.) p. 10ᵇ: *Brecheniauc* primum a Brachano nomen accepit. Idemque post alia dicta de hoc viro: sepulchrum Brachan est in insula quae vocatur *enysbrachan* quae est iuxta Manniam. Patet etiam ex hoc nomine cambrico viri nomen subiacens, simulque formula *-âc* vel *-iâc*, eadem quae cambr. *-auc*, *-iauc*, hib. *-ach*, efficiens praecipue derivationem adiectivorum (pp. 16. 71. 94).

c) Geminata C in nominibus gallicis. ACC-: 'in Mamaccis' in chart. ap. Mabill. dipl. p. 404. ICC-: Senicco Inscr. Murat. 1402, 5. Mariccus ('e plebe Boiorum') Tac. Hist. 2, 61. Maricca Grut. 879, 10. Litaviccus Caes. Boudicca Tac. Bodiccius (iuxta Litavicus, Bôdicus p. 171). UCC-: Abucci, Abucciae Inscr. Murat. 1515, 2. Sunducca Murat. 1402, 5.

d) Conexae C derivantis frequentiores formulae sunt NC, SC, minus frequentes RC, LC in nominibus vetustis.

ANC-: *Καρούαγκας* (mons Alpium oriental., mons Ciruencus in chartis, Iuvav. pp. 201. 204. 236. 243) Ptol. Caranco (loc.) Martène 2, 23. praedium Marancum Boll. Sept. 1, 701. 'in fluviolo Brivancia' Baluz. 2, 1516. In cumulata derivatione: apud Belsonancum villam (quae in medio 'Ardoennensis silvae sita est') Greg. Tur. 8, 21. ENC- alternans cum proxima: 'in pago uuapencense', chart. circ. a. 805, ap. Mabill. p. 508. Donencum, Donincum (Picard.) Vales. INC-: arinca ('Galliarum propria', frumenti genus) Plin. 18, 8. Agedincum Caes. Reginca (Gall. occ.), Lemincum (Allobrog.), Vapincum (Alp. marit.) Tab. P. 'vicus cui nomen Bovinca' Boll. Mai. 2, 654. Bodincomagus (Ital. sup.) Plin. Tab. P.* Aquincum, Acincum (Pannon.) Ptol. Itin. Amm. Aquincus (nom. viri) Inscr. Grut. 902, 5. Pervincus, Pervinca (nom. person.) Inscr. Orell.

* Nomen gallicum procul dubio. Sed Plin. 3, 16: 'pudet a Graecis Italiae rationem mutuari, Metrodorus tamen Scepsius dicit, .. Ligurum lingua amnem (Padum) *Bodincum* vocari, quod significet fundo carentem. Nomen liguricum forsitan ad Gallos in Italia transgressum.

494. 3484. Pervincius (cf. Pervianus Stein. 544) Stein. 306. In cumulata derivatione: Iovincillus Inscr. Murat. 1353, 6. Asincum, Alisincum (cf. Alisontia, Aliso; germ. *elira*, slav. *olĭcha*, *olĭsza*, alnus?) Itin. Ant. Durotincum (Alp. marit.) Tab. P. Aldrincus (loc.) Act. SS. Mab. saec. 1, p. 690. Bezerinca (loc.) Boll. Sept. 8, 179. UNC-: Uruncis (loc. circa Rhen. superior.), Burunca (ad Rhen. inferior) Itin. Ant.

ARC-: Isarci (pop. raet. ad fluvium Isarcum) Plin. emarcus (vitis genus, vox gallica) Colum. ERC-: Aulerci Caes. Plin. Mamercus (nom. viri) Sidon. epist. 5, 2. 5, 14. 7, 1. 'in Solerciaco' Mabill. dipl. p. 606. Luperciacum (quibus subsunt nomina virorum Solercus, Lupercus; cf. Solovettius Liv. Lupodunum Auson.) Polypt. S. Irminonis p. 290. Bitercium, chart. a. 893 ap. Mabill. p. 557. URC-: Cadurci Caes. Plin. Namurcum (hod. Namur) Boll. Mai. 2, 651. Camburciacum (a nom. viri Camburcus) Polypt. S. Irmin. p. 271.

LC quaeritur an derivans sit in his: Bodalca, Rodalca (loc. in pag. Tellau, Vimnau) dipl. a. 775 ap. Mabill. p. 498, atque in nomine Chabilci apud Avienum, non diverso, ut videtur, a nomine *Καλούκωνες*, *Καούλκοι* apud Strab. et Ptol., gallicone an germanico?

ASC-: 'in pago Violascensi' Sidon. epist. 2, 14. Alia exempla, sed interdum, ut videtur, e sequentibus formulis transumpta in Testamento Abbonis, renovato circa a. 805, ap. Mabill. dipl. p. 507—509: Cravasca, Bicorasco, Basciasco, Aebasciaco (nomina locorum circa Alpes maritimas). Ibidem: 'in pago Matascense Cornaco. Doliana in pago Vendascino. in valle Diubiasca infra fines Langobardorum'. ESC-: civitas Carpentoractensis nunc Vindesca Libell. provinc. Rom. in Eutrop. ed. Havercamp. 'ad villam Seanescum' Act. SS. Mabill. saec. 3. 2, 423. ISC- frequentior ceteris in nominibus virorum et populorum: Vertiscus Caes. Taurisci, Scordisci (gentes gallicae) Plin. *Οὐίβίσκοι* (cf. Vibius Inscr. Orell. 2060) Ptol. Ubisci Plin. Vivisca gens Auson. Mosell. 438. Eravisci, Aravisci (Pannon. pop., ad fluv. Arabonem?) Plin. Tac. Erminiscius Auson. parent. 21. In nominibus locorum: Viviscum (loc. ad lac. Lemann.) Tab. P.; cum aliis derivationibus antecedentibus vel sequentibus: Isinisca (loc. Vindelic.), Petenisca (loc. Helvet.) Tab. P. Matisco, Matiscone (hod. Macon) Caes. Tab. P. Laviscone (Allobrog.) Tab. P. 'monasterium quod Condatiscone vocitari voluerunt' Greg. Tur. Vit. patr. c. 1. Condatisco monast. (cf. Condatomagus, Gall. merid., et Condate, Gall. sept., in Itin.) Boll. Febr. 3, 741. 745. 'ad montis perfugium Latisconi' Boll. Iul. 7, 70. E chartis medii aevi: Terniscus (episc.) a. 678, Teuriscus (iudex) a. 853 ap. Mabill. pp. 469. 531. Galisco, Attanisco (nom. locor.) in renov. testam. Abbonis ap. Mabill. p. 509. Matriscum a. 884, Seniscum a. 960 ap. Mabill. pp. 551. 572. OSC- fortasse e proxima formula, in memorato test. Abbonis: 'in Nanosces. de Bonnosco. super Bricoscis. colonica ubi dicitur Albariosco. de Lavarnosco. Craviosco (supra Cravasca). Cattorosco. ubi dicitur Riaciosco. ad Lavariosco. in pago Segusterico Lavariosco', ap. Mabill. pp. 508—510. USC-: Rugusci (pop. alpin.) Plin. Ptol. Caranusca (loc. Gall., prope Mediomatr.) Tab. P. 'in valle Venusca' Baluz. 2, p. 1458.

Hibernica C derivans, quae infectione fieri solet CH: 1. thematis terminalis in substantivis (ord. post. ser. II.) invenitur, tam masculinis ut *aire* (gl. primas) Sg. 50ᵃ. *ruire* (dominus) Colm. h. 4, item compluribus nominibus propriis, quam fem. ut *cathir* (civitas) fq.ᵉ *nathir* (gl. anguis, gl. colubra) Sg. 6ᵇ. 181ᵃ. Praeterea in adiectivo *éula*, *eola* (peritus) Wb. fq.

2. Si secuntur vel sequebantur vocales: *a*) accedentis ad radicem vel derivationem praecedentem vocali elisa exempla, non tam frequentia quam *t* (*d*, *th*) accedentis, plura supra enumerata sunt (p. 72). Quibus hic addenda est formula *-che* in substantivis femininis: *hiresche* (fides, fidelitas) Wb. 32ᵃ. *ingresche* (gl. instantia) 22ᵈ. *galarche* (aegritudo) 29ᶜ. *octarche* (gl. purgamentum) 9ᵃ. *ocdenum rectche* (facientes legis doctrinam, iurisprudentiam) 28ᵃ. *acht asringba désyllabchi* (si excedit disyllabitatem) Sg. 187ᵃ. *roithinche* (gl. hilaritas) Wb. 5ᵈ. *issi indfotingese* (haec est patientia illa) 25ᵉ; *-rce*, *-ce* (pro *-gche*, *-chche*, secundum regulam) in transumpto: *fetarlice* (vetus lex, vetus testamentum; idem significat *feadarlach*, *feitearlach*, *beterleach*, *beitearlach* O'R.) Wb. 15ᵃ; gen. *fetarlicce* 4ᵈ, de cuius et formarum et generis variatione vid. supra p. 252. Accedit *ch* eodem modo tam in derivatione cumulata: *senchassa* (antiquitates), *cáirchuide* (gl. ovinus) Wb. Sg., quam in derivationibus *-ach*, *-ech* etc., si accedit flexio: *sualchi* (virtutes) Wb. *do hireschaib* (fidelibus), *amiresschu* (infideles, acc.) Wb. 4ᵇ. 9ᶜ. *inmedóncha* (intestina) 12ᵇ. *diltadchu* (gl. negatores) Ml. 20ᵃ. *cuitbedcha* (gl. frivolas) 57r. *michlodcha* (gl. nefarias) 48r. *erchradchae* (gl. perfunctoriae) 44r. *daibche* (amphorae, gen.) SM. 166. *arnaib damdabchaib* (gl. pro torcularibus) Ml. 24ᵈ.

b) Accedens cum vocalibus correptis.

ACA: *-ach* frequentissima derivans adiectiva e substantivis, accedente terminatione sequens regulam elisionis vocalium, progressa ex *ÂCA*, quam productam apud veteres poëtas servarunt dialecti britannicae, etsi hibernice semper corripitur, prodit tamen eandem originem intacto *a* dativi sing. masc. neutr. (cf. pp. 15. 17. 27. 94. 225).

Adiectiva e substantivis primitivis: *iressach*, *amiressach* (fidelis, infidelis; subst. *iress*) Wb. fq. *berach* (gl. verutus), *bennach* (gl. cornutus) Sg. 60ᵃ. *santach* (gl. cupidus; i. e. avarus, subst. *sant*) Wb. 28ᵇ. *cnocach* (gl. gibberosus) Sg 22ᵃ. *corpach* (gl. corpulentus) 125ᵃ. *marcach* (gl. equester) 50ᵃ. *huallach* (gl. arrogans) Ml. 41r. *sainredach*, fem. *sainredaig* (gl. peculiari) 38r. 35r. *mergach* (gl. rugatus) 57r. *madach* (gl. cassa) 47r. *innam buadach* (gl. victorum) 21ᵈ. 34ᵃ. *dithrubach*, *dithrebach* (eremita) Colm. h. 19. St. gl. 315.

E derivatis: *coibdelach* (gl. consobrinus) Wb. 27ᵈ. *ar chobdelaich* (gl. pro cognato) Sg. 44ᵃ. *coibdelig* (gl. necessariis amicis) L. Ardm. 177b. 2. Inprimis in *-tiu*: *létenach* (gl. audax) Sg. 50ᵇ. *caintoimtenach* (bene cogitans) Ml. 31ᵇ. *tuistenach* (genetivus) Sg. 77ᵃ. *toltanach* (gl. beneplacitus, p. 775) Wb. 22ᵇ. Addo *dedenach* (finalis, ultimus) Wb. 13ᵈ. 14ᵈ. Ml. 59r. *fechtnach* (prosper) 48r., e subst. *dead* (finis), *fecht* (progressus).

Derivans eadem formula cum *t* substantivi: *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41ᵈ, e subst. *forbart* (p. 800). *cumachtach* (potens) Sg. 39ᵇ, *cumactig* Wb. 14ᶜ, *dinaib cumachtgaib echtrannaib* Ml. 26ᵇ. *dásachtach* (insanus) Wb. 19ᵇ. 28ᵉ. E substantivis terminatis in *-ad*, *-ed*, *-id* etc. (an quaedam e participiis?)

prodeuntia: *clothach* (gloriosus) Br. h. 101. *dilgadach* (gl. indulgens) Sg. 39ᵇ *dilgedchem* (gl. indulgentissimam) Ml. 63r. *dilledach* (declinabilis) Sg. 65ᵃ. *bathach* (gl. moribundus) Sg. 59ᵃ. *digabthach* (deminutivus), *ingabthach* (gl. vitabundus) 45ᵇ. 59ᵃ. *aitrebthachd* (possessiva) 77ᵃ. *debthach* (schismaticus, dissidens; subst. *debuid*) Wb. 11ᵈ. *ipthach* (gl. maledicus) Wb. 9ᵇ. *pecthach* (peccans, peccator) Wb. fq. *carthaig* (gl. amantes) Ml. 52r. *carthacha* (gl. affecta) 66r. Interposito *t* (= *tt*): *ainmnetach* (patiens; *ainmne*) Wb. 26ᵇ. *dunmarbtach* (homicida), *atharmarbtach* (parricida), *matharm.* (matricida), *bratharm.* (fratricida), *siurmarbtach* (sororicida) St. gl. 316—320.

Non infrequens eadem formula in nominibus, tam gentilibus: *atir romanach* (gl. romanus ager) Sg. 33ᵃ. *eirindach* (Hibernigena), *albanach* (Scotigena), *gallduch* (Angligena), *normanach* (Normanigena), *frangcach* (Francigena), *romanach* (Romanigena) St. gl. 305—310; quam propriis vel cognominibus virorum: *Conru Cathbhudhach*; *Cathbhudach* autem dicebatur eo quod in bellis erat triumphator (rectius *cathbhuadhach*, vid. supra) Vita S. Declani, Boll. Iul. 5, 594. *Bronach* est nomen meum, quod latine dicitur tristis (*brón*, maeror, Wb. fq.) Vita S. Mochoemoci, Boll. Mart. 2, 283. E chronicis hibernicis ap. O'Con.: *Congalach* Ann. Ult. 4, 232. *Dungalach* Tigern. 2, 258. *Baethgalach* IV magistr. 3, 252. *Berach* Tigern. 2, 205. *Cuanach* Tigern. 195. 240. *Dluthach* Tigern. 226. *Calgach* IV mag. 628. *Maolcalggach* IV mag. 198. *Maoldomhnach* (adi. *maol*, nudus, calvus, cambr. *moel*; cf. *máil* in n. pr. *Maildún* p. 24, not.) ibid. 419. *Eachmarcach* Tigern. 286. 293. *Airectach*, *Airechtach* 256. *Indrechtach* 223. *Robartach*, *Flaithbertach* Tigern. 235. 256. *Cumascach*, *Ceallach* Tigern. 192. 195. *Cathusach* Ann. Ult. 4, 273. *Gebennach* Ann. Inisf. 2, 35.

Eiusdem terminationis substantiva plerumque adiectiva principio videntur, ut adiectivum *coibdelach* supra allatum substantivi partes suscipit in hoc exemplo: *isacus acoibdelug* (gl. esca ventri et venter escae, convenit; i. e. est propinqua eorum cognatio) Wb. 9ᶜ. Item *erthuaiscertach* (gl. euroaquilo) L. Ardm. 188 b.2. *iarthuaiscerdidach* (gl. etesiarum, flatu; cf. p. 612 not.) Cr. 37ᵇ. *fiaduch* (venatio) Ml. 37r. *ilach* (gl. paean) Pr. Cr. 43ᵃ. *étach*, *éitach*, *aeitach* (vestitus; cf. *étiud*, id.) Wb. fq. *dristenach* (gl. dumetum) Sg. 53ᵃ. *caullach* (gl. porcus) 66ᵃ. *lemnach* (gl. mulsum) 73ᵃ. *tudrach* (gl. irritamen) 54ᵃ. *bandachlach* (gl. leno) 52ᵃ. *étradach* (gl. prostibulum) 53ᵃ. *gésachtach* (gl. pavo) 8ᵇ. Differunt tamen genere et flexione: masc. *fochrach* (mercennarius: *atrebat ni triatimdirecht am. utreba infochrach afochraicc*, gl. marg. ab officiis -arius; i. e. habent aliquid per officium suum, ut habet mercennarius mercedem suam) Sg. 35ᵃ; neutr. *tosach* (initium) Tr. 29. 39, dat. *tossuch*, *tossug* Wb. fq.; feminina *dabach* (amphora) Corm., gen. *daibche* SM. 166. *sámthach* (manubrium securis): gen. *samthige*, acc. *samthig* Tr. 131. *teluch* (excelsum, collis): acc. *telaig*, dat. pl. *telchaib*, *tilchaib* Ml. 117. 14ᵃ. Ac cavendum utique, ne radix habeatur derivatio: *cumtach* (aedificatio, structura, gl. fabrateria; *cum-ud-tag*) Wb. 8ᵃ. 13ᵃ. 21ᶜ. 28ᵇ. Sg. 38ᵃ. 209ᵇ. *tórmach* (auctio; rad. *mag*) Sg. *ellach* (coniunctio) Wb. fq. De *-lach* finali substantivorum infra dicetur in capite de compositione.

ICA: *-ech* item plurima adiectiva format e substantivis: *suilech* (gl. oculeus .i. oculos habens; *súil*, oculus, Wb.) Sg. 94ᵃ. *cuimnech* (memor; *cuman*) Wb. 33ᵃ. *fuarrech* (gl. clemens) Ml. 20ᶜ. *buidech* (gl. contentus) 2ᵈ. *innanguidech* (gl.

supplicum) 35 r. *faitech* (gl. cautus) Sg. 51ª. *cluichech* (gl. ludibundus) 59ª. *daintech* (gl. dentatus) 159ᵇ. *éithchechaib* (gl. periuris) Wb. 28ª.

Cumulatae derivationis cum liquidis vel cum *s*, vel *t*, *th* (e substantivis vel participiis) exempla: *cretmech* (fidelis; *cretem*), *tairismech* (constans; *tairissem*) Wb. fq. *indidmech* (gl. intentivum) Sg. 214ᵇ. *torismich* (gl. fidentes) Wb. 14ᵇ. *nemnech* (virulentus) 7ª. *bémnech* (vulnifer) Br. h. 6. *uilnech* (angularis) Wb. 21ª. *comroircnech* (mendosus) Sg. 6ª. 26ᵇ. *tursitnech* (gl. irriguus; de quo p. 800) 24ª. *aithaisndisnecha* (gl. relativa), *do imchomairsnechaib* (interrogativis) 30ª. *loingsech* (gl. extorris; *longas*) Ml. 55 r. *miscsech* (gl. exosus; *miscuis*) 28ª. *tóisech* (praestans; *tuus*, initium) Wb. Sg. *cuibsech* (gl. conscientia eius cum sit infirma; *cúbus*) Wb. 10ᶜ. *toirthech* (frugifer; *torad*) 5ᵇ. *dlichtech* (gl. rationabilis; = *dligthech*, comp. *dligthigiu* Sg. 22ª, e subst. *dliged*) Wb. 5ᶜ. *traigthech* (gl. pedester, gl. pedes) Sg. 38ᵇ. 50ᵇ. *teichthech* (gl. vitabundus) 50ᵇ. *loingtech* (acceptus, gratus) Wb. 6ᶜ. *tonnatech* (supra scriptum supra vocem *natrix*, i. e. aquatica, e *tonn*, unda; an: virulenta? cf. *tonnadh*, aqua venenata, letum veneno effectum, O'R.) Sg. 69ª. *intecmaingthech* (gl. fortuito) 29ª. *tuasailcdecha* (resolutiva) 30ª. *cosmailainmnechthecha* (gl. homonyma), *comainmnichdecha* (gl. synonyma) 29ª. *andéainmneichthech* (denominativum) 29ᵇ.

Huius quoque formulae sunt substantiva: *cuilech* (gl. prostibulum) Sg. 53ª. *caillech* (anus) Wb. 31ᶜ. *cáithech* (gl. acus, aceris; eodem loco *cáith*) Sg. 68ª. *cuithech* (gl. laquear) 54ª.* Peregrina: *mertrech*, *meirddrech* (meretrix) Wb. Sg. *oirclech* (gl. flamen; i. e. oracularius?) Sg. 96ᵇ. *bethech braisech* (gl. betaceus, e beta, inter deminutiva, Pr. 3, 8, 44; addit glossa: genus oleris) 49ᵇ.

De verbis denominativis terminatis *-igim*, *-igur*, *-ugur*, quae ex his derivationibus progressa videntur, supra disputatum est (p. 795); cf. *rodchúrsach* (obiurgavit eum) Wb. 14ᵈ, subst. *cúrsagad*, gen. *cúrsagtha* ibid.

Substantiva feminina in *-iche* oriuntur ex adiectivis formularum *-ech* et *-ach*. Servantia vocalem secundum regulam: *tairismiche* (instantia; *-issem*, *-ismech*) Wb. 22ᵈ. *sóinmiche* (prosperitas, felicitas) 27ᵇ, cui opponitur *dóinmiche* (infelicitas, adi. *sóinmech*, *dóinmech*: *huandasenom sóinmech*, gl. adsis pede diva secundo, Verg. ap. Pr. 5, 7, 40, Sg. 69ᵇ, et in Ml. 19ᵈ: *etir na doinmecha*, gl. inter adversa). Item: *móidmiche* (gloriatio) Wb. 17ᶜ. *suacaltmiche* (gl. suavitas) 15ᵈ. *menmnihe* (gl. dissensio) 18ª. *ó eritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57 r. *indfechtnige* (prosperitas) 45 r. *huandfairsingmenmnaigi* (gl. magnanimitate) 43 r. Subst. *trichtige*, *trichtaige* (spatium triginta dierum), saepius adhibitum in Cr., pro *trichtiche* ex adi. *trichtech* (cf. p. 306). Elidentia vocalem: *hiresche* (fidelitas), *ingresche* (gl. instantia), alia supra memorata.

Eiusdem formae substantivum masculinum: *cennige* (gl. lixa) Pr. Cr 25ª, plur. gen. *inna cennaige* (gl. negotiatorum) Ml. 27 r., dat. *cennaigib* Corm. *epscop fina*. Cf. hod. *ceannach* (mercatus).

CI: *-ich* derivans videtur inesse in voce *mithich*, *mithig*: *intain ropo mi-*

---

* Quaeritur, an sint composita *sotech* (gl. lupanar; cf. *soith* f., canis, O'R. et *teg*, *tech*, p. 63?) Sg. 64ª, et *cuindrech*, castigatio, = *con-direg*?): *scosc* [leg. *is cosc*?] *et cuindrech forcechtarde*, gl. quanto tempore heres parvulus est, nihil differt a servo, Gal. 4, 1; i. e. correptio et castigatio est super utrumque horum) Wb. 19ᶜ. *diarcuindriuch* (gl. a domino corripimur; i. e. ad castigationem nostram) 11ᵈ; cf. apud O'Don. (suppl. O'R.): *cuindrech .i. caendirgud* et *cuindrigter .i. caindirgither* vel *.i. coiscither* e vet. gloss.

thich, *intain rombo mithig less* (cum fuit tempestivum, commodum ei; contra comp. *ammithiu*, tempus incommodum, Wb. 14ᵃ) Wb. 19ᵈ. 31ᵃ. *corrup mithich* (ut sit tempestivum) 19ᵈ. *intain be mithich* 20ᶜ. De *-uch*: *daurauch* (gl. quercetum) Sg. 53ᵃ supra disputatum est (p. 8).

c) Duplicata C (si tamen est derivans) in adi. *menic*, *menicc* (frequens): *ismenic anirnichthe airiubsi* (gl. ipsorum obsecratio pro vobis; i. e. est frequens eorum precatio pro vobis) Wb. 17ᵃ. *inmenicc* (frequenter) Sg. 21ᵇ, respondens cambr. *mynych* (= *-icc*, p. 151). Eadem alternans cum brit. *-c* (hod. *-g*) in vocibus *sebocc*, *cnocc*, *combrec* (cf. p. 172), *carric* (saxum; acc. *forsincarraic* Corm. *prúll*, dat. pl. *cairrcib* Tr. 115) L. Ardm. 10b.1, nisi forte haec ad NC referenda sunt. Similis dubitatio oritur de terminatione hodierna substantivorum femininorum hib. *-og*, *-eog*, *-óg*, *-eóg*, quae dicuntur deminutiva (O'Donov. p. 333), sed frequentissime ulla deminutionis significatione carent, ut *crupog* (ruga), *duilleog* (frons, a *duille*, folium), *saileog* (salix), *maideog* (concha Veneris), *meilleog* (cortex), *meilleóg* (lupatum), *crumóg* (sium sisarium, herba), *maltóg* (modesta femina), *cruiteóg* (femina crottizans, citharizans); gael. *-ag*, *-eag*: *crupag* (ruga), *duilleag* (frons), *saileag* (salix), *maideag*, *maighdeag* (concha Veneris), *méilleag* (cortex), *meilleag* (lupatum, item mulior labiosa), *crumag* (sium), *cruiteag* (femina citharizans). Apud O'R. legitur fem. *scalóg*, *scológ* (servus, item colonus; cf. vet. *ferscala*, carm. Ml. et *banscala*, Wb. 10ᵉ), quae vox omisso signo productionis inesse videtur in notatione scriptoris codicis Mariani Scoti inclusi in plur. *scoloca* (cf. praef. XXI, not.*). Separandum est ab his *fuindeog* (fenestra) St. gl. 134. *fuinneog*, *uinneog* O'R., idem cum signo productionis in *Deirdri* ed. O'Flan. pp. 80. 84: *dóirsi acus fuinneóga* (portas et fenestras, claudere) p. 86: *trés an ffuinneóig*, *trés an ffuineóig* (per fenestram), indubie peregrinum; cf. scand. *vindauga*, angl. *window*.

d) Conexa derivatio NC (hib. *cc*, *c* pp. 68. 69).

NCA (*-ac*): *óac* (iuvenis, cambr. *iouenc*, p. 48) Sg. 38ᵃ, plerumque contractum *óc* ut in composito *ócmil* (tiro) Sg. 77ᵇ. et derivato *óclachde* (iuvenilis) Wb. 30ᵇ. Similis contractio statuenda est in *derucc* (gl. glans) Sg. 113ᵇ.

NCI (*-ic*, *-icc*) haud dubie derivans in substantivis femininis: *fochricc* (merces) Wb. 1ᵇ. 2ᵇ. 10ᵈ. 20ᶜ, cum articulo: *indfochricc* 16ᵃ, *ind fochraicc* (gl. meritum) Ml. 45r. *terfochraic* (munus) 14ᵃ. 36ᵇ (et Goid. 20). *taidchric*, *taidchricc*, *taithchricc* (redemptio) Wb. 2ᵇ. 4ᵇ. 21ᵃ. 28ᵇ, comprobatur non solum vocibus hibernicis: *fochrach* (mercennarius) Sg. 35ᵃ, *taidchur* (redemptio) Wb. 3ᵃ, *doradchiúir* (redemit, praet.; = *do-ro-ath-ch.*) 2ᵇ, sed etiam cambr. arem. *gobr*, corn. *gober* (merces, praemium).

Conexae derivationis RC exemplum nescio, nisi forte pertinet huc *adarc*, gen. *-arcae* (cornu), unde adi. *adarcdae* (gl. corneta, tuba) Ml. 2ᵇ. Conexae LC derivantis ne unius quidem exempli memini.

Conexa SC derivans non est infitianda in cognomine *Muirsce* (maritimus) in chronicis hibernicis: *Dunchad Muirsce* Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 212. *Dunchadh Muirissce*, *Muirsce* Ann. IV mag. 3, 230. 256. *Fiachrach Muirsce* Ann Ult. ap. O'Con. 4, 35. Minus certa eadem in his: *Cudhinasc* (n. pr. viri) Ann.

* Vox *brajlacc* ibidem sequens, aliunde incognita, colaphum significare videtur, composita e *bra* (supercilium) et *flacc*, hod. *flag* (ictus).

Tigern. ap. O'Con. 2, 225. *infualascach bec* (parvus ramus; ap. O'R. *fualscaidhe*, rami) Sg. 65ª, cf. *dotholuascad* 127ᵇ. *mimasclach* (gl. cardo; comp. *mimasc-l.*) 62ᵇ. *arobróinasc* (gl. despondi enim, vos uni viro virginem castam exhibere Christo, 2. Cor. 11, 2; num leg. *ar robróinasse?*) Wb. 17ᵇ.

C. Derivatio consonarum multiplex.

Derivatio in linguis celticis accumulata invenitur non minus quam in ceteris. Derivationis tam simplicis quam duplicis formulae praecipuae enumeratae sunt hactenus atque addita saepius exempla multiplicis derivationis, huius tamen conspectus in hunc locum reservandus erat.

Sive ante derivationem duplicem praecedit sive sequitur post eam derivatio simplex, vel ipsa quoque duplex, fit derivatio triplex vel quadruplex. Derivationis triplicis exemplum vetustum gallicum est nomen Bel-s-on-ancum (p. 807); quadruplicis exempla, si numerantur vocales derivantes immixtae, sunt nomina Gob-ann-it-i-o(n) Caes., Div-ic-i-ant-illus Inscr.

Hibernicae triplicis derivationis exempla quaedam. 1. Si praecedit simplex ante duplicem: *foil / s / ig-ud* (manifestatio) Wb. Sg. *foirb / th / ig-ud* (confirmatio) Wb. 22ª. *im / d / ug-ud, imm / d / og-od* (auctio, multiplicatio) Wb. 25ª. Sg. 216ª. *fled / aich / th-ith* (gl. epulo) Sg. 52ª; ac, nisi separaveris derivationem conexam: *sáirdèn / m / id-echt* (gl. artificium; cf. *sercaidecht*, ars armatoria, p. 805) Sg. 133ᵇ. *mo forci / tl / aid-echtae* (gl. magisterii mei) Ml. 17ᵈ.

2. Si sequitur duplicem simplex: *tal / m-an / de* (terrestris) Wb. *traig / th-ech / dae* (gl. pedester) Sg. 54ᵇ. *tol / t-an / ach* (gl. bene placitus), *rotol / t-an / aigestar* (placitum est) Wb. 22ᵇ. Sg. 7ᵇ. *comd / em-n / igedar* (imperat), *coimd / em-n / acht* (dominatio) Ml. 17ᵇ. 35ª.

Quadruplex derivatio, si duae formulae duplicis derivationis iunguntur: *ó eri / t-n / ich-i* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *aic / s-en / og-ud* (causatio) Sg. 209ᵇ. *hi cét / n-id / et-id* (gl. partes primae in positione; i. e. in prioritate, priore loco, adi. *cétnide*) 188ª. *hi cumsc / aig-th / et-aid* (in commixtione) 158ᵇ. Item si ab utroque latere duplicis derivationis accedit simplex, cuius sunt exempla: *flai / th / em-n / as, flai / th / em-n / acht* (gloria) Wb. Sg. *bri / th / em-n / acht* (iudicium) Wb.

Duabus derivationis duplicis formulis si accedat amplius simplex, fiat quintuplex derivatio. Immo sextuplicis exemplum est *díxnichthetad* (: *illaithiu díxnichthetad na deachte*, gl. ego hodie genui te, Hebr. 1, 5; i. e. die manifestationis, existentiae, deitatis) Wb. 32ᵃ, i. e. *díx / t-n / ich-th / et-ad* (*s* = *st*), e nom. *dírnichthetu*, qui redit ad partic. *díxnichthe* progressum per verbum denominativum *díxnigur* e subst. *dícsiu*, gen. *dixsen.**

---

* Idem quod *déicsiu* (visio; cf. *remdeicsiu*, providentia, Ml. 20ᵇ, e verbo *décu, deccu* p. 429) Wb. 25ª, cuius *e* producta ante *i* derivationis transiit in *i* productam. Verbi causativi *dìxnigur* significatio primitiva, quae est *visionem facio*, i. e. me *spectandum praebeo*, *videor*, *appareo*, omnino fere transiit in significationem *sum, exto*. Quapropter hoc frequens invenitur: *cia tussu dixnigedar* (gl. o homo, tu quis es?) Wb. 4ᶜ. *isnad dixnigedar nach æcne* (gl. sic non est inter vos sapiens quisquam) 9ᶜ. *indixnigedar* (gl. an sit, praepositio) Sg. 22ª. *fá innadixnigeder cechtarde* (an neutrum eorum sit) 37ᵇ. *indixnigedar* (gl. inesse) Ml. 19ᵇ. *ni dixnigedar* (gl. si est; addit glossator latine: *si pro non*) 20ᶜ. *nadndixnigedar nech* (gl. neminem esse, dei memorem) 23ª. *cid áes dixnigedar* (gl. cognito quanta sit luna) Cr. 32ᵇ. *aircioanmnid dixni.* (gl. nam ex quo sit

II. Derivatio britannica.

A. Derivatio vocalium.

Vocales tres terminales thematum atque intermedias in compositis gallicis vetustis *a* (*o*), *i*, *u* (p. 763) etiam maiorem quam in hibernica lingua vetusta destructionem subisse supra demonstratum est (pp. 174 sqq.) in dialectis britannicis. In quibus non solum *a* (*o*), *i*, *u* terminales vocabulorum, in quibus extant in vetustis nominibus, communiter desunt, nullo vestigio relicto, ut in *gur*, *gwr* (vir; = hib. vet. *fer*, e *vira-s*), *duiu*, *duw* (deus; = hib. *dia*, gall. *deivo-s*), *am* (circum; hib. vet. *imme*, gall. *ambi*), *mor* (mare; = hib. *muir*, e *mori*), *bud* (victoria; = hib. vet. *buáid*, e *bôdi*), *bit*, *byd* (mundus; hib. *bith*, e *bitu-s*, cf. Bituriges), *cat*, *cad* (pugna; hib. *cath*, e *catu-s*, cf. Caturiges, Catuslogi, Catuso etc.), *nant* (vallis; cf. Nantuates Caes.), sed etiam vocalis finalis vocum hibernicarum periit, interdum ne infectione quidem prodita, ut in *ol*, *oll* (omnis; hib. vet. *uile*), *arall* (alius; hib. vet. *araile*). In aliis tamen vocabulis aut evanescentis *i* (ex *ia*) vestigium relictum est in praecedente vocali infecta, ut in *breich* (= brachium), *Gereint* (= Gerentius, Gerontius, pp. 83. 90), vel (ex *î* = *û*) in *lleidr* (latro), *dreic* (draco, p. 175), aut accedente derivatione servatur utraque illa vocalis vetusta, ut in *diuudyawc* (inutilis, inefficax; e *bûd*, *bûdi*, *bôdi* modo memorato) Mab. 2, 226, *Morcanhuc* (Morcantia p. 162, e nomine viri *Morcant* L. Land. 137, *Morgan* Mab. 2, 25. 26; cf. Adcantuannus Caes.) L. Land. 113. 137, *Bodur* (n. v.; cf. Boduognatus Caes.) ibid. 229.

Quae cum ita sint, si quae permansisse videntur finales vocales, illas, sive productae sive correptae sunt, detrita demum terminali vocali ac fere consona hunc locum obtinuisse statuendum est, vel ex ipsis consonis prodisse, ut *i* et *u* in quibusdam diphthongis. Quarum omnium exempla, quia obscura saepius etsi varia haud dubie sunt origine, enumero hoc loco, praemittens *i* frequentiorem, subiungens *u*, *a*, *e*, *ê* productam.

I cambrica (hodie *i*, ergo producta) substantiva abstracta generis masculini (fortasse neutri principio, p. 379, an e feminino genere huc transgressa? cf. aremorica infra proferenda et romanicam derivationem *-ia*, *-ie*) formare solet ex adiectivis: *tlodi* (paupertas; adi. *tlawt*) Mab. 2, 21. *caledi* (durities, difficultas; adi. *calet*) 2, 61. *beichogi* (graviditas, fetus, plur. *beichogyeu* 3, 299; ibidem legitur adi. *beichawc*, *beichiawc*, gravida, mulier) 2, 202. *oth direidi di* (e tua malitia; adi. *direit*, hod. *diriaid*) 3, 204. *mabinogi* (plur. *mabynogyon* 3, 36; ex adi. *mabinawc*, iuvenilis, puerilis, ergo iuventus, puerilitas, narratio puerilis) 3, 7. 81. 143. 161. 189. 216.

---

nominativo, particula o? Pr. 13, 4, 17; i. e. nam ex quo nominativo est? si pronomen est o, cf. p. 357) Sg. 207b. *am. dixnigetar* (gl. ut pro invicem sollicita sunt membra) Wb. 12b. Substantivum verbale et participium composita cum voce *bid* intensiva in Wb.: *nirrobe in ihu. xpo. est et n. .i. fir et gáu acht isest nammá robói and .i. fir .i. biddixnugud firinne* (gl. non fuit est et non, sed est in illo fuit, 2. Cor. 1, 19; ad verbum: non fuit in Iesu Christo *est* et *non*, i. e. verum et falsum, sed *est* solum fuit in eo, i. e. verum, i. e. perpetua manifestatio, perpetua existentia veritatis) 14a. *arisbidixnichthe som* (gl. ipse est ante omnes, Col. 1, 17: leg. *biddixnichthe*, i. e. nam ipse est perpetuo extans) 26d.

Inprimis memoranda sunt cambrica masculina cumulatae derivationis NI, ONI, IONI ex adiectivis et substantivis: *mechny* (securitas, vadimonium, e subst. *mach*, vas, securitas, e quo conici poterat adi. *mechin*; sunt tamen hodie quoque *crychni*, *syrthni*, *crygni*, *glesni* ex adi. *crych*, crispus, *swrth*, piger, *cryg*, raucus, *glas*, caeruleus, viridis) Leg. 2, 6, 20. *maerony* (officium praepositi; *maer*, p. 100) 2, 11, 29. *bardhony* (bardismus) 1, 43, 11. *dayoni* (bonitas, humanitas; adi. *da*, e quo derivatur *daiaun*, bonus) Mab. 1, 238.

Masculina sunt etiam alia e substantivis orta: *gweidi* (clamor, vociferatio: *yr gweidi honn*; hod. *gwaeddi* inf., e fem. *gwaedd*, id.) Mab. 1, 16: *gweli* (vulnus; plur. *gwelioed* Mab 2, 25); item transumptum *pali* (sericum) Mab. fq. Contra femininum (ut hod.) *kennadwri* (legatio: *ar gennadrwi honno*) Mab. 2, 29. 3, 95, e subst. *kennad*, *kennadwr*, legatus; item hod. *celli* (nemus; cf. hib. vet. *caill*, silva). Differt formatione *gueli* (cubile, lectus) Ox. B. 44ᵃ. Leg. 2, 1, 18. *gwely* (lectus) Mab. 1, 16. 2, 8, hod. *gwely*, *gwelyf* masc. (e *gwal*, cubile, Mab. 2, 239).

Cornica substantiva huius derivationis: *berri* (pinguedo; adi. *bor*, pinguis) Voc. 10ᵃ. *gloteny* (gula) P. 13, 1. *kelli* (nemus) Voc. 9ᵇ. *selli* (anguilla) 8ᵇ, plur. *syllyes*, *selyas* O. 136. Cr. 410. *goly* (vulnus) P. 227, 2. Non differt *gueli* (lectus) Voc. 9ᵃ, *guely*, *guyly*, *gcyly* O. 2127. D. 2203. O. 653.

Aremorica: *glisi* (livor, aegritudo; adi. *glas*, lividus) Buh. 204, 9. *dieuguy*, *dieguy* (pigritia) MJ. 11 b. Buh. 72, 1. Cath. *mezuinti*, *mezuynti* (ebrietas) Buh. 70, 12. Cath. *crezni* (avaritia) Cath. *cozni* (senectus; adi. *coz*, senex) Buh. 136, 11. *gloutoni* (gula) Cath. Buh. 70, 7, *gloutony* MJ. 13 a. *sotony* (falsum) Buh. 70, 11. 166, 20. *cas pe cassoni* (odium) Cath. Feminini generis sunt hodierna: *gwarizi*, *gwarisi* (invidia, aemulatio), *mezveñti*, rec. *meoueñti* (ebrietas), *kozni*, ven. *kohni*, *kouhoni* (senectus), *kasoni* (odium), *pizoni* (avaritia), *rogoni*, *brazoni* (arrogantia), *druzoni* (pinguitas; adi. *piz*, *rok*, *bras*, *drus*); masculino tamen tribuuntur *diegi* (pigritia), *loustoni*, *lousdoni*, ven. *lousteri* (immunditia), *kreni* (avaritia). Alia exempla huius derivationis: *aly* (consilium; hod. *ali* m.) MJ. 16 a. *gouly* (plaga; hod. *gouli* m.), *benny* ('musa, cornemus'; hod. *biniou*, ven. *benieu*), *bali* ('procastrium') Cath.; peregrina plurima, ut *prelacy* (praelatia) Buh. 186, 1. *abaty* (abbatia) 184, 4. 8. 14. Cath. *barbari* (barbaria), *geometri* (geometria), *gerarchi* (hierarchia) Cath. At cambr. corn. *gwely* respondet *guele* (lectus) Cath., hod. *gwele*, ven. *gule* masc.

Eadem vocalis invenitur terminans nomina virorum vetusta in chartulariis. Cambrica in libro Land.: *Eli*, *Ili* 176. 177. *Lauri* 153, quibus addo e Mab.: *Gluueri*, *Pryderi* 3, 98. *oed escor vympryder ymi pei gwir hynny . . . da yd ennweist dy uab pryderi* (erat finis mihi sollicitudinis meae, si verum istud. Bene nominasti filium tuum Pr.) 3, 34. *Gwri wallt euryn* (G. auricomus) 3, 31. 35, et nomen montis cambrici altissimi *Eryri* (ab *eryr*, aquila; qui mons Anglis dicitur *Snowdon*) 3, 269. 303; exemplum feminini generis: *a konno oed dryded prifrieni yn yr ynys hoñ* (et illa erat tertia mulier princeps in hac insula) 3, 83. Aremorica e chartulario Rhedonensi: *Eli*, *Ili* 1, 20. 2, 20. *Louri* 2, 15. *Rami* 2, 25. *Moeni* 2, 30. *Haelmoini* 1, 29. *Bili*, *Ratuili* fq. *Omni*, *Omnis* (ex *omun*, *ofyn*, timor?) 1, 35. Mor. 275. *Plinis* (cf. Plinius) Mor. 275. Nomen cambr. *Deui*, *Deuui* L. Land. 153. 193, arem. *Davi* Chart. Rhed. 2, 28, *Devy*

(= David) Buh. fq. amisit *d* finalem; in aliis videtur *n* supponenda, si confertur nomen vetustum Cunobilinus (p. 85).

U finalis nescio quo pacto extat in corn. *medu* (supra scrib. *meddou*, medum; gr. μεθύ) Voc. 10ᵃ, quod non solum cambrice est *med* gl. Ox. B. 44ᵃ. Mab. 1, 2 (*met* Leg. 1, 17, 5), hodie *medd*, arem. *mez* Cath., sed etiam corn. *meth* O. 2435; in quo exemplo haud scio an commixtio facta sit cum adi. *medw, meddw* (ebrius). Eadem in voce *bodu* frequenti in nominibus compositis tam cambricis quam aremoricis, perinde atque in gallicis vetustis *-boduus* (p. 22, not.), quae forsitan idem significet quod *-gern* in nominibus vetustis germanicis, ut Fridigern, ad semivocalem *v* referenda videtur, sicut in plerisque exemplis *u*, *w* terminalis (p. 129 sq.), exceptis paucis, in quibus *w* finalis orta est infectione, ut in *enw* (nomen; hib. *ainm*).

A terminalis rarior: cambr. corn. arem. *bara* (panis; e *barag*? cf. hib. vet. *bairgen*); cf. cambr. *eira* (nix) Mab. 1, 260 et hodie; sed etiam *eiry* (rariore forma) 1, 257, cui respondet corn. *irch* Voc. 8ᵇ, arem. hod. *erc'h* (p. 140). cambr. *clwppa* (clava) Mab. 2, 57. corn. *capa* (cappa) Voc. 9ᵇ. *bruha* (victus) 10ᵃ. *conna* (collum) 7ᵃ. O. 2813. D. 2762 = *conne* O. 2184; transumpta *scala* (patera), *kanna* (lagoena) Voc. 10ᵃ. In adi. cambr. *traha* (fortis, audax; gr. θρασύς? p. 37), *didraha* (animo carens) Mab.

Nec frequentior E correpta finalis, alternans interdum non solum cum aliis vocalibus sed etiam abiecta ipsa aut servata consona terminali varians per dialectos: cambr. *cale*, *cala*, *caly* (penis) Leg. 2, 1, 27. 36. 67, sed arem. *calch* (veretrum) Cath. cambr. *camse* (tunica) Mab. 2, 218, sed corn. *cams* (alba) Voc. 9ᵇ, arem. *camps* Cath. corn. *banne* (gutta) Voc. 9ᵇ, *banna* P. (cf. p. 754), arem. *bannech* Cath. Buh. 100, 12. MJ. 144 b. (*banhech* restituendum MJ. 201 a), *banne*, *bannec'h* Man., hod. *banne*, sed trec. *bannec'h*, ven. *bannah* masc. Cf. cambr. *doe* (heri) Mab. 1, 17. 23. 33 et hodie, corn. *doy* Voc. 8ᵇ, sed arem. *dech* Cath., hod. *dec'h*, *deac'h*. In aliis aut *j* abiecta videtur, ut in cambr. *gware* (ludus: *ar gware hwnnw* masc.) Mab. 2, 63, corn. *eure* (aurifex), *idne* (auceps) Voc. 7ᵇ, aut *v*: cambr. *bore* (mane) Mab. 1, 6. *boreu* 2, 242; hodie usitatius *boreu*, *goleu* (lumen) quam *bore*, *gole*.

E productae finalis cambrica exempla alternantis cum *ui* in nominibus vetustis iam sub Ê cambrica enumerata sunt (p. 96). Alia nomina desinentia in *oi*, *oe*, *ui*, *wy* (= *ê*): *(Lann)timoi*, *(Lann)bedui* (nomina locorum, quorum pars posterior est nomen viri) L. Land. 209. 221. *Tissoi* (alumnus S. Dubricii) 178. *Elinui* 262. *Guennonoe*, *Guinnonui* 170. 182. *Guernonoe* 205. *Guoronui*, *Guronui* 260. 261. *(Lann)guoronoi*, *(Lann)guronoi* 230. 236. *Iunabui* 70. *Guinabui* 115. *Guernabui* 72. 74. Quibus addenda nomina propria e Mab.: *Giluaethwy* 3, 190. *Math uab Mathonwy* 3, 189 sq. *Eryr gwern abwy* 2, 333. *Hunabwy* 2, 209. *Ronabwy* 2, 372 sq.

Concordant aremorica vetusta desinentia in *oe*, *oi* e chartulario Rhed.: *Suloe* 2, 31. *(Treb)hinoi* 1, 45. *Keboi* 1, 54. *Haeswalloe* (cf. nomen S. *Winwaloei*, abbatis Landevenecensis, Boll. Mart. 1, 250) 1, 3. *Grenbidoe* 1, 54. *Wasbidoe* Mor. 304. *Matwidoe* Mor. 305. *Riskipoe* 1, 2. *Nominoe* fq. *Benitoe*, *Venitoe* 1, 8. 2, 16. *Portitoe* 1, 9. 2, 14. 16.

Appellativa cambrica eiusdem terminationis: *mackwy* (puer; *magu*, nutrire)

Mab. fq. *mympwy*: *gwna dy vympwy* (fac voluntatem tuam; e *mynnu*) Mab. 3, 158. *meudwy*, *meidwy* (eremita) 1, 257 masculini generis; feminini *motrwy* (annulus: *y votrwy honn*) 1, 14, nisi composita sunt haec omnia. Conferenda tamen est terminatio participii *-dwy* (p. 532).

B. Derivatio consonarum simplex et duplex.

1. Derivatio liquidarum.

L subiuncta radici vel antecedenti derivationi in vocibus britannicis *a*) nuda invenitur post vocalem: *hail* (largus) Voc. 8ᵃ. L. Land. *hael*, *hel* Mab. Buh. *moel* (calvus) Mab. 2, 208. *cul* (macer) Voc. 10ᵃ. cambr. hod. *hil* (semen); vel emollita consona radicali: *mail*, *mael* (p. 101 sq.). corn. *strail* (tapeta) Voc. 10ᵃ. Eadem sicut ceterae liquidae haud infrequens est post consonas, quamquam haec vocabula secundum ea, quae supra (pp. 166 sqq.) exposuimus, aremorice tantum respuunt vocalem, cambrice alternant cum formis, in cornica dialecto solis fere usitatis, quae vocales praesertim *y* vel *e* intercedentes habent. Ut iam in gl. Ox.: *sumpl* (gl. stimulus; hod. *swml* m., pl. *-au*, sed etiam *swmwl*, *swmbwl*, pl. *symbylau*), *rascl* (gl. sartum; *raskyl*, radula, e cod. Demetico, Leg. Wall. II. 865; hod. *rhasgl* f., pl. *-au*) B. 42ᵇ; recent. *cwbl* (totum, summa) Mab. 2, 25, sed *cwbwl* 2, 21, *cwbyl* 1, 12 etc. *mevyl*, *mefyl* (dedecus; hod. *mefl*, pl. *-au* masc.; hib. vet. *mebol*, *mebul*) 1, 19. 26. 263, *meuel* Leg. 2, 1, 36. arem. *guefl* (gula) Cath., sed cambr. *gweuyl* (labium; hod. *gwefl* fem., pl. *-au*) Mab. 2, 210. *dyscyl*, *dysgyl* (lanx; hod. *dysgl* f., pl. *-au*) 1, 248. 295; in adi. *amyl* (numerosus, frequens; hod. *aml*; cf. hib. *imbde*) 1, 250. 2, 64. Item in transumptis cambr. hod. *dysgybl*, pl. *-ion* (discipulus), *teml* (templum) f., pl. *-au*, *cengl* (cingulum) f. arem. *disquibl*, *desquebl* (discipulus) Cath. Buh. 118, 6. *articl* (articulus), *fabl* (fabula), *popl* (populus), *templ* (templum) Cath. Contra cambr. *torcigel* (gl. ventris lora) Ox. B. 43ᵃ. *perykyl*, *perigyl* (periculum) Leg. 1, 7, 21. Mab. 2, 49; corn. *discebel* (discipulus) Voc. 8ᵃ. *tempil*, *tempel* (templum) D. 314. 355, ac geminata liquida *tempyll* P. 91, 2. 209, 3. Plura exempla praebent derivationis conexae formulae TL, CL, de quibus infra agetur. Ab omnibus his abesse solet vocalis accedente flexione: arem. *dazlou* (lacrimae) MJ. 4b. 190a. 204a. *disquiblion* (discipuli) Buh. 118, 22, *disquiblyen* MJ. 19b. 47b. 76b; cambr. *disgyblon* Mab. 2, 25. 56. *cegleu* (lora) 2, 18. 65. *gwarthafleu* (stapiae; hod. *gwarthafl* f.) 2, 200 sq.; corn. *dyskyblon*, *dyscyblyon* D. 457. 462, *dyscyplys* P. 52, 2. *templys* (templa) 30, 3. Quamquam contraria his inveniuntur cambrica derivata, non solum in Leg.: *dadaleu*, *dadeleu* (v. infra), sed etiam vetustissima: *datolaham* (gl. lego) Ox. 5ᵇ. *cenitolaidou* (gl. natales) 39ᵇ. *ircenthiliat* iuxta *centhliat* (gl. Dauida, canorum) Cb. 7. 49.

b) Cum vocalibus correptis praeter interpositas, de quibus modo actum est.

EL (interdum *-ell* scripta, praesertim in P.) in substantivis: cambr. *awel* (aër, ventus; hod. fem., pl. *-on*) Mab. 2, 227, corn. *auhel* (aura) Voc. 8ᵇ. *awel* O. 1147. D. 1209, arem. *auel* (flatus, ventus; hod. *avel*, ven. *aüel*, trec. *aouel* f.) Cath. Buh. 14, 9. 92, 21. cambr. *twel*, pl. *tywelеu* (gausapa; hod. *tywel* masc., pl. *tyweli*) Mab. 1, 17. 5, arem. derivatum *touaillon* (manutergium; hod. cornug.

toal, *tokal*, ven. *tuell* f., pl. *-iou*, *-eu*) Cath. corn. *esel* (membrum; hib. vet. *asil*) Voc. 7ᵃ, pl. corn. *esely* etc., arem. *ysily* p. 284. corn. *bresell*, *bresel* (altercatio, pugna) P. 160, 3. 238, 1, arem. *bresel* ('guerra'; hod. *brezel* masc., pl. *-iou*) Cath. et in nominibus virorum vetustis *Breselwobri*, *Breselmarchoc*. arem. *ahell* (axis) Cath.; aliis, quae per infectionem huc transierunt. In adiectivis: cambr. *taguel* (silens, in comp. *taguelguiliat*) gl. Ox. 5ᵃ, hod. *tawel*. corn. *tebell* (malus) P. fq., *tebel* 130, 3. cambr. corn. arem. *isel* (inferus, humilis); ac quibus hibernice convenit *a*: cambr. *uchel* (altus; hib. vet. *uasal*) Mab. fq., corn. *vghell* (altus) P. 162, 2, *vghel* 207, 4. 229, 2, arem. *vhel* Cath. Buh. 12, 10. 14, 9. 112, 18. arem. *uuel*, *vuel* (humilis; hib. vet. *umal*) Cath. Buh. 100, 6.

AL, OL, UL rariores sunt derivationes. In subst. masc. cambr. *aual* (malum, pl. *aualeu*) Mab. 2, 200. 1, 237, arem. *aual*, *aval* (pomum) Cath. MJ. 4ᵃ, corn. *aval* O. 823. 879, pl. *avalow* O. 176, sed *avel* O. 267. P. 6, 3, *avell* 152, 4. Cum infectione cambr. *gebel* (gl. dolabra) Ox. B. 42ᵇ = *geuegl* (forceps; hod. *gefail* f., pl. *gefeiliau*) Mab. 3, 89, corn. *geuelhoern* (munctorium) Voc. 9ᵇ, arem. *gueuel* (forceps) Cath. corn. (?) *gofail* (officina; cambr. hod. *gofail* vel *gefail* f., pl. *-eiliau*; *gof*, faber) Voc. 7ᵇ, arem. *gouel* (fabrica; hod. *gofel*, *govel*, ven. trec. *goel* fem.; pl. *-iou*, *-eu*, *-o*) Cath. corn. *kigel*, *kygel*, *kegel* (colus; cambr. *cogail* m., pl. *cogeiliau*) Voc. 9ᵇ. O. 367. 415, arem. *queiguel* (hod. *kegel*, *kegil*, trec. *keiel* f., pl. *-iou*) Cath. *beguel* (umbilicus; cambr. hod. *bogail* m., demetice fem., pl. *bogeiliau*) Cath. In *medol*, *medwl* (meditatio; hod. *meddwl* masc., pl. *meddyliau*, unde verb. *medylyaw*) Mab. 1, 258. 2, 13. 211. cambr. *morthol* (gl. seta) Ox. B. 42ᵇ = *myrthwl* (malleus; hod. *myrthwl* masc., pl. *-ion*) Mab. 3, 89, arem. *morzol* (malleus) Cath. MJ. 135 b. 157 b, corn. pl. *mortholow* O. 1002. Pertinet huc discordans a cambrica forma *tywyll* (cf. infra) adi. arem. *teval* (obscurus; hod. *tenval*, *teval*, treo. *teoual*, ven. *tiouel*, *teoel*) MJ. 11 b, *theffhal*, *teffoal* Cath. et subst. derivatum formae pluralis corn. *tiwulgou* (tenebrae) Voc. 6ᵃ, *tewolgow* P. Dr., singulativum arem. *teffoulligen* (caligo, obscuritas; hod. *tevalijenn* fem.) Cath.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. Formulae frequentiores sunt ÂL, IÂL, ICÂL (cf. pp. 93 sqq.), derivantes adiectiva e substantivis, praesertim cambrica: *gurawl* (virilis) Mab. 2, 24. *duyuaul* (divinus) Leg. 1, 43, 20. *breinaul*, *breynyaul* (privilegio praeditus) 2, 1, 7. 11, 29. *kefreythyaul* (legalis) 1, 16, 10. *engiriawl*, *engiryawl* (fortis, immensus) Mab. 2, 41. 3, 301. *brawdoryawl* (fraternus) 3, 300. *anbithaul* (gl. fervida) Cb. 61. *budicaul* (victoriosus) gl. Ox. 39ᵃ. *creaticaul* (genialis), *ringuedaulion* (gl. arcana) 38ᵇ. Plura vetustiora eiusmodi in *-ol*, *-iol*, plur. *-olion*, e glossis Lxb. supra enumerata sunt (pp. 94. 289).

Sunt substantiva et verba eiusdem derivationis, orta ex adiectivis; ut cambr. *ebawl* (pullus equinus; hod. *ebol*, pl. *-ion*), *ebawlvarch* (equus iuvencus) Mab. 3, 32. 2, 9, pl. *ebolyon* Leg. 1, 12, 7, corn. *ebol* (pullus) Voc. 8ᵇ. *ebel* D. 177. 193. 201. 219. 321, arem. *ebeul* (hod. *ebeul*, *eubeul*, pl. *-ien*, ven. *ebel*, pl. *-ion*) Cath., e subst. *ep*, hib. *ech*. cambr. *gwennawl* (hirundo; f. ut hod. *gwennol*, pl. *-iaid*, hib. vet. *fannal*) Mab. 2, 200, corn. *guennol* Voc. 8ᵇ, arem. *guennel* (hod. *gwennel*, ven. *gwignel* coll., sing. *gwenneli*, *gwennelik*, ven. *gwignelenn* fem.) Cath. cambr. *morawl* (mare) Mab. 2, 211. *montol* (gl. trutina: hod. *mantol* fem., pl. *-ion*) Ox. 7ᵇ. *munutolou* pl. (gl. fornilium; i. e. ligna minuta) Ox. B. 44ᵃ. Verba

e subst. cambr. *pedoli* (pedes equi soleis munire) Mab. 2, 12; ex adi. *meynnyholi*, *meynholy* (minuere; adi. *mein*) Leg. 2, 1, 26. 4, 7.

d) Duplicata liquida derivans frequentior est in formula ELL (interdum scripta *-el*), alternante cum ALL (et ILL), in substantivis cambricis femininis (nonnunquam transumptis) significantibus instrumenta vel utensilia: *buyall*, *bwyall* (securis) Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. Mab. 1, 280, *bahell*, *bael* gl. Ox. B. 42ᵃ. (hod. *bwyell*, pl. *bwyeill*, internae flexionis, p. 282, ut sequentia; hib. vet. *biáil*, *biail* Sg. Tr. Corm.). *gwaell* (acus, fibula) Mab. 2, 384. *cawell* (corbis; hod. *gwaëll*, *cawell*, pl. *gweyll*, *cewyll*) 3, 304. *kyllell* (cultellus, sica, forceps; hod. *cyllell*, pl. *cyllyll*) 2, 226. 236, pl. *kylleill* 1, 3. 12. 263; cf. *cultel* (gl. artbum), *celeell* (gl. culter) Ox. B. 42ᵃ. *mantell* (pallium) Mab. 1, 3, pl. *mentyl* Leg. 2, 1, 6. *estauell*, *ystauell*, *ystafell*, plur. *ysteuyll* (cubiculum; hodie tamen pl. *ystafelloedd*) Leg. Mab. fq. *gratell* (gl. graticula; hod. *greidell*, pl. *-i*, demet. *gradell*, pl. *gredyll*) Ox. B. 42ᵃ. Magis minusve discrepant flexione: *padell* (sartago; hod. pl. *pedyll*, *padelli*), *crauell* (pala fornacea; hod. *crafell*, pl. *-i*, *-au*) Leg. 1, 18, 13. 39, 4. *guopell*, *guapell* (gl. sudaris, gl. ultia; hod. *gobell*, ephippium, pl. *-au*) gl. Ox. B. 43ᵃ. *ffrowyll* (flagellum; hod. *ffrewyll*, pl. *-au*) Mab. 2, 11. Genere quoque discrepat *pebyll* masc., plur. *pebyllyeu*, *pebylleu* (tentorium, hib. vet. *pupall*, p. 161) Mab. 1, 25. 239. 253. 277. 278. 2, 382 sq., quamquam hodie tam *pabell* fem., pl. *pebyll* extat, quam *pebyll* masc., pl. *-au*. Concordant cornica: *padel* (sartago), *steuell* (triclinium) Voc. 10ᵃ. *mantel* (mantellum) 9ᵇ. D. 1186. 2531. *logel*, *logell* (loculus; cambr. *llogell*) Voc. 9ᵇ. P. 233, 3, *logol* R. 2179. *kelegel* (calix) Voc. 9ᵃ. *kethel* (cultellum, cultellus) 9ᵇ. 10ᵃ. *collel* (cultellus) 10ᵃ. *collell grauio* (scalprum, scabellum) 8ᵃ. *scudel* (discus; cambr. *ysgudell*, scutella, lanx) 10ᵃ. P. 43, 3. Differt *bool*, *boell* (securis) O. 1001. Cr. 2282; ac prorsus differt *towyll* (instrumentum; angl. *tool* transumptum) P. 156, 4, *toul* D. 2678. Aremorica: *mantell* (chlamys, mantellus; hod. *mañtell*, cornug. *miñtell*, fem. sicut sequentia, pl. *-ou*), *contell* (cultellus, culter; hod. *koñtell*, *kouñtell*, ven. *koutell*, pl. *koñtilli*, *koñtellou*), *scudell* (scutella, lanx; hod. pl. *skudilli*, *skudellou*), *pezel* (catinum), *fraeill* (verberaculum, flagellum; hod. *frel*, pl. *-ou*) Cath. plur. *bouzellou* (viscera; ven. *boelleu*) Cath. MJ. 98 b. Contra hod. *bouc'hal*, *boc'hal*, *boc'hel* (securis), pl. *bouc'hili*, redit ad *bouhazl*, vid. infra.

ALL, ILL (ELL) in aliis substantivis et in adiectivis. In subst.: cambr. *aballen*, *auallen* (malus), *Auallguid* (nomen viri) L. Land. 164. 197. 217, corn. *auallen* (malus) Voc. 9ᵃ, arem. *auallenn* (pomus) Cath. iuxta *aual* significans fructum (p. 818). cambr. *Cauall* (nomen canis Arthuri, *cabal* p. 136; = caballus) Mab. 2, 22. 239. 242; cui propter scriptionem *-al* pro *-all* addo *keffyl* (equus vilis; cf. Cabillonum Caes.) 1, 238. In infinitivo cambr. *seuyll*, *sefyll* (stare) 1, 7. 2, 209. In abstractis et adi.: *tywyll* (obscuritas; item adi.) Mab. 1, 24. *guedhyll* (quod residuum est; cf. *guedy*, post) Leg. 1, 30, 6. *adrythyll* (admodum vividus, hilaris) Mab. 1, 2. *tratheryll* (admodum acer) 1, 283. *musgrell* (iners) 1, 240. Corn. *skentyll*, *scyntyll*, *skyntyll* (sapiens) P. 8, 1. 134, 1. 216, 1. Arem. *contrell*, *contrel* (contrarius) Cath. MJ. 197 a. (daemon) 84 b; cf. tamen cambr. *kythreul* (hod. *cythraul*) Mab. 1, 36.

Derivationi infinitivi cambr. *-yll* respondet corn. arem. *-ell*, cuius exempla supra enumerata sunt (p. 535 sq.).

Exempla, in quibus *-ell* videtur terminatio deminutiva, supra (p. 297 sq.) proposita sunt. In hodierna lingua cambrica eadem in alia quaedam invenitur transgressa: *ffynnonell* (fontanella, fonticulus), *iyrchell* (hinnuleus).

Rariores sunt formulae OLL, ULL: corn. *cugol* (gl. cuculla, cambr *cwcwll* m.), *ofergugol* (gl. casula) Voc. 9ᵇ, arem. *cougoull* (hod. masc.) Cath. arem. *coroll* (chorea) Cath.

e) Derivationis conexae exempla:

TL frequentissima in substantivis varii generis cambricis: *chwedl*, *chwedyl*, pl. *chwedleu* (sermo, narratio: *y chwedyl hwnn*, *hwn* masc.; at hod. *chwedl* fem.) Mab. 2, 19; 1, 10. 11. 38. 2, 26. 3, 305; 2, 6. 12. 202. *datl* (gl. forum), *datlocou* (gl. fora) Ox. 38ᵃ. *dadl* (gl. contio) 8ᵃ. (causa iudicialis; hod. *dadl* fem., pl. *dadlau*) L. Land. 113, pl. *dadleu* Leg. 2, 11, 50. *dadeleu* 1, 9, 11. 11, 12. 34, 8. *dadaleu*, *daetleu* 2, 11, 34. *sodleu* (calces; cambr. hod. *sawdl* f., pl. *sodlau*, calx, pars postica calcei) Mab. 1, 13. *banadil*. *banadyl* (genista; hod. *banadl*, *banal*, *banad*, coll.) L. Land. 204. Mab. 2, 218. *anadyl* (spiritus; hod. *anadl*, *anal* f., pl. *-au*) Tal. carm. 7. *cenetl* (genus) cod. Lichf. *kenedl* Mab. 3, 301. *kenedyl* (hod. *cenedl* fem., pl. *-oedd*) 1, 26 etc. *kenedel* Leg. 1, 18, 14. *hoedel*, *hoedyl* (vita; hod. *hoedl* fem., pl. *-au*) Mab. 2, 218. 3, 267. 268. *gwystyl* (obses, pignus; hod. *gwystl*, pl. *-on* masc.) 1, 284. Derivatum adiectivum: *seuydlawc* (stans; hod. *sefydlog* e rad. *saf*) Mab. 2, 211. Cornica: *kinethel* (generatio), *enchinethel* (gigas), *guistel* (obses), *dathelvur* (contionator) Voc. 7ᵇ. *banathel* (genista) 9ᵃ. *bistel*, *bystel*, *bystyl*, *bestyll* (fel; cambr. *bustl* masc., pl. *-au*) 7ᵃ. D. 2977. R. 2601. P. 202, 2. *whelth* (narratio, fabula) P. 109, 3, pl. *whethlow* D. 369. R. 608. 901. Derivatum verbum: *gustle* (spondere) P. 249, 4. Aremorica: *guentl* (dolor parturientis) Buh. 92, 15. 94, 22, plur. *guentlou* 90, 21. *quehezl* (nuntius) 30, 15, pl. *quehezlou* ('rumor, novum'; hod. *kelou*, trec. *keloio*, ven. *kevell* f., pl. *-eu*) Cath. *guiznesl*, *guinhezl* (venator) Buh. 30, 15. *bouhazl* (securis), *haezl* (stiva, hod. *heal*, *hell*), *seuzl* (talus; hod. *seul*, ven. *sell* masc.) Cath. *bestl* (fel; hod. fem.) MJ. 143a. *goestl* (vas, pignus, hod. *gwestl*, ven. *gloestr* m., pl *-ou*, *-eu*) Cath. Derivatum verbum: *goestlaff* (pignorare) Cath. *goestlas* (spopondit), *goestlo* (spondebit) Buh. 158, 14. 204, 11. Dissimulatur eadem terminatio transpositione: *alazn* ('anhelitus'; hod. *alan*, sed ven. *anal* fem.), *balaznenn* ('myrica'; coll. hod. *balan*, trec. *baelan*, ven. *belan* iuxta *banal* masc., genista) Cath.

CL rarior in subst. cambr. *mynwgl*, *mynwgyl*, pl. *mynygleu* (collum, cervix; hod. *mwnwgl* masc., pl. *mynygl*, *mynyglau*) Mab. 1, 17. 18. 3. *cudygyl* (receptaculum, cella; hod. *cuddigl* masc., pl. *-au*) 1, 257; arem. *mercl* (ferrugo) Cath.

Praeterea huc pertinet AEL rarissima derivatio, ut in cambrico subst. verbali frequenti *kafael*, *kaffael*, saepius *kaffel* (sumere; hib. vet. *gabál*, *gabáil*), unde compositum *dyrchauel* (erigere) Mab. 2, 37. 385, corn. *drehevel* P. 195, 4. 203, 3. Vix in adi. *amryuael* (varius; hod. *amryfal*) Mab. 1, 7. 2, 20. 31, plur. *amryuaelon*, *amryuaelyon* 2, 31. 3, 304, quod compositum videtur conferendum cum *pedryual* (quadratus, quadrangularis; hod. *pedryfal*) 3, 99.

M derivans rarior est britannice quam ceterae liquidae. Accedentis ad radicem nudae exemplum vix invenias praeter pauca, quae aut peregrina vi-

dentur aut vetustatem indeuropaeam redolent, ut arem. *armou*, cambr. *arueu*, corn. *arvow* (arma) Cath. Leg. Mab. P., cambr. hod. corn. arem. *palf* (palma) Voc. 7ᵃ. Cath., cambr. corn. *pryf*, *prif* (vermis; arem. hod. *prev*, *preñv*, *preon*), cambr. corn. arem. *haf* (aestas; vet. *ham*), corn. *goyf* (hiems; cambr. vet. *gaem*), cambr. *enw* (nomen; hib. vet. *ainm*). Atque in his ipsis saepius interponitur vocalis, ut in cambr. *gayaf*, arem. *gouaff* (hiems) Leg. Mab. Buh.; in cambr. *kalaf* masc. (calami, stipulae; hod. fem. *calaf*, *cala*) Mab. 3, 154, corn. *cala* (*kala gueli*, stramentum, Voc. 9ᵇ) D. 680, arem. sing. *colouenn* (stramen; hod. *koloenn*, e *colo*, masc.) Cath. Forsitan tamen huc pertineant cambr. *law* (manus; hib. vet. *lám*) Mab., corn. *lef*, *le* (p. 95), atque interposita vocali *kuref*, *kuruf* (cerevisia; hod. *cwrw*, *cwrwf*, e *curmi*, *corma*, p. 115) Leg. 1, 19, 9. 35, 6. corn. *coruf*, *coref* Voc 10ᵃ. Rara quoque sunt exempla simplicis *m* accedentis cum vocalibus: cambr. *etem* (gl. instita; *adau*, pl. *adaued* Mab. 2, 241. 374) Ox. 37ᵃ. *guillihim* (forceps; *gwelleu* Mab. 2, 204. 225. 242, hod. *gwellaif*, pl. *gwelleifiau*), *nedim* (gl. ascia, hod. *neddai*, *neddyf*, runcina) Ox. B. 42ᵇ; fortasse *uiidimm* (gl. lignismus) ibid., si conferendum est *gudif*, *gudhyf* (scalprum) Leg. 1, 38, 7. 2, 1, 4, hod. *gwyddif* m., pl. *-au*; sed cf. hib. *fidhba* (falcastrum) St. gl. 797. Certius huc referenda sunt *diprim* (gl. essum; i. e. cibus) Lxb. *erchim* (poscere) cod. Lichf. *molim* (laudare) Cb., aliaque infinitivi exempla, de quibus supra actum est (p. 536 sq.) Praeterea corn. arem. *enef* (anima; hod. *ene*, trec. ven. *ine*, *ineañ*, dubii generis) fq. Ac forsitan addenda sint e glossis Lxb.: *tiyom* (gl. naevi), *douohinnom* (gl. austum, i. e. haustus, conferendum aut hod. *gwehyn*, exhaustio, aut verbo *doguorennam*, gl. profundo, ibid.).

In quibusdam statui debet MM: corn. *eʒom*, *ethom* (necessitudo, inopia; arem. hod. *ezomm*, *izomm*, ven. *ec'homm* masc.) P. 50, 3; 155, 3. D. 182. 533. 862. 917. *othom* O. 967. R. 596, pl. *othommow*, *ovthommow* O. 2684. D. 952; fere orta per assimilationem, ut in corn. arem. *lam* (saltus; cambr. hod. *llam* masc.; hib. vet. *léimm*) P. 53, 3. O. 470. D. 1125. 1464. 2782. 2913. Cath., in corn. *cam* (passus, cambr. *cam*, arem. *kamm* masc., hib. vet. *ceimm*), de quo cf. p. 754. Plerumque tamen haec ad duplicem derivationem MAN referenda esse, frequentiorem in vetusta lingua hibernica, probatur cornicis potissimum exemplis pluralis formae supra (p. 293 sq.) prolatis. Eodem spectant cambr. vet. *linom* (gl. litura) Lxb., cf. hib. *ua lenomnaib* (gl. a lituris) Sg. 3ᵇ. cambr. *kulym* (nodus; hod. *cwlwm*, plur. *cylymau*) Leg. 1, 35, 7, arem. *coulm* Cath., conf. corn. *colmen* P. 131, 4, *colmennow*, *colmmenow* 76, 2. 212, 3. 131, 3; et hib. vet. *colmene* (gl. nervus) Sg. 221ᵇ; arem. *liam*, *lyam* (ligamen) Cath. MJ. 174b. Eadem formula *m* servatae subst. corn. arem. *garm* (clamor; hod. masc., pl. *-ou*, at cambr. fem., plur. *garmoedd*; hib. *gairm*) P. 4, 2. 207, 4. Cath., e quo nuper nomen Germanorum deductum est (p. 773, not.**), subiacere videtur, cum ex *m* singulari expectanda sit *f*, ut in *arfeu* (arma), *kuref*, *kwrf*, *kwrw* (curmi, cerevisia). Contra num recte scriptum sit *seithum* (septimana) Voc. 8ᵇ, dubitare licet propter eiusdem vocabuli formas corn. *sythyn* R. 30, arem. *sizun* Cath., quibuscum conferendae sunt formae arem. *testeni* (testimonium) Cath., corn. *dustuny*, *dustyny* P. Dr. Ceterum etiam sine iusta causa geminatio facta est in transumptis ut loco simplicis *m*: *decum*, *degum* (decimae) Leg. 1, 8, 8. 9. 24, 3; pro *nd* (*nn*): *ofrum* (oblatio; hod. *degwm*, *offrwm*, pl. *-ymau*, m.) Leg. 1, 8, 7.

24, 5; cf. hod. *saffrwm* (vel *saffrwn*, crocus), *llatwm* (orichalcum, angl. *latten*). Item pro simplici *n* in corn. *venym* (venenum) O. 1779, arem. *uenim* (hod. *binim* m.) Cath. *velim* (infamis, *vilain*) MJ. 114b; cf. hod. *patroum* (vel *paeroun*, patronus).

N derivans britannica 1. terminalis thematis non servatur nisi in paucis formis pluralibus supra (p. 293 sq.) enumeratis, quae praeter vetustissima arica vocabula cambr. *cun*, *cwn*, corn. *kuen*, *ken*, arem. *con* (canes) et cambr. *ychen*, corn. *ohan*, arem. *ouhen* (boves) ad derivationem MAN fere redeunt, ut corn. *hynwyn* (nomina), *bommyn* (ictus), *tymmyn* (frusta), *bremmyn* (pedita). His nescio an addi possit peregrinum cambr. *llatron*, *lladron*, corn. *laddron*, arem. *lazron* (latrones); ad eandem tamen formam *-on*, *-ion* (*-ien*) accesserunt plurima exempla (pp. 288—290).

2. Contra in thematis vocali terminatis frequentissima est *n* derivans: *a*) ad radicem accedens nuda, vel postea demum interposita vocali (p. 166 sqq.) in infinitivis supra p. 536 allatis, quibuscum conferendum est cambr. *amwyn* (defendere; hod. *amwyn* iuxta *amygu*, subst. *amug*, *amwg*) Mab. 1, 240. Praeterea cambrice: *etn* (avis; hod. *edn*) in comp. *etncoilhaam* (gl. auguro) gl. Ox. 6ᵇ, iuxta pl. *œtinet* 40ᵇ. *kolheuen*, *kolouen* (columna; hod. *colofn*) Leg. praef. 1, 7, 21. *dafyn*; (gutta; hod. *dafn*) masc.: du. *deu dafyn*, pl. *dafneu* Mab. 1, 260. *kefyn* (dorsum hod. *cefn*) 1, 37, unde *drachefn* (retro) 1, 20, *drachefen* 1, 10, *drachefyn* fq. *lludyn*, *llwdyn*, pl. *llydnot* (bestia; hod. *llwdn* masc., pl. *llydnod*) Leg. 1, 36, 9. Mab. 1, 9. 3, 199. *ouyn*, *ofyn* (timor; hod. *ofn*) 2, 241. 375; item in nominibus propriis: *Gwadn* iuxta *Gwadyn* Mab. 2, 209. 210; *Dumn*, *Gurdumn* Chron. (p. 111) et *Duun*, *Conduun*, *Domnguaret*, *Dofngarth* L. Land. (p. 114); adi. *dwvyn* (profundus; hod. *dwfn*) Mab. 2, 41. *iaun*, *iawn* (rectus, iustus) Leg. Mab. Cornice: *hethen*, *ethen* (avis) Voc. 8ᵇ. O. 1111, cum derivato *idne* (auceps) Voc. 7ᵇ. *chein* (dorsum) 7ᵃ, *keyn* O. 1298 etc. *own* (timor) P. 53, 4. 57, 2. 68, 3. *lon* (bestia) Cr. 1569 = *lodn* 1471. 2477. *down* (profundus) P. 66, 4. *evn* (iustus) 18, 2. 147, 2, *ewn* 218, 4 (*eyn* 207, 4. 235, 4) atque in comp. *eunhinsic* (iustus) Voc. 8ᵃ. Aremorice: *ezn* (avis; hod. *ezn*, *evn*, ven. *een*, *eïn*) Cath. *columpnenn* (columna; sing.) Cath. *queyn*, *quein* (dorsum, tergum; hod. *keïn* m.) Cath. MJ. 105b. *loezn*, plur. *loznet* (bestia; hod. *loen* ven. *lon*) Buh. 32, 4. 30, 18. *aoun*, *oun* (formido; hod. *aoun*, treç. cornug. *aon*, ven. *eün* f.) Cath. item Buh. 94, 7. 162, 6. *don* (profundus; hod. *don*, leon. *doun*) 4, 11. *dou*[*n*] Cath. *effn*, *ehaffn* (rectus; hod. *eeun*, ven. *eann*, *eünn*) Cath. Buh. 172, 15.

Item accedente terminatione: cambr. *mechny* (vadimonium; *mach*, vas) Leg. 2, 6, 20. corn. *folneth* (stultitia; adi. *fol*) R. 961. arem. *cozni* (senectus; adi. *coz*) Buh. 136, 11. *furnez* (sapientia; adi. *fur*) 110, 1.

b) Cum vocalibus correptis *a* et *i* frequentiores sunt formulae.

AN in substantivis cambricis varii generis: *gulan* (gl. lana) Ox. 40ᵃ. Leg. 2, 1, 4. *creman* (ligo) gl. Ox. B. 42ᵇ. Leg. l. c., pl. *crummanhuo* Cb. 77, *cremaneu* Leg. l. c. *breuan* (molina) Leg. 1, 35, 9. *hossan* Mab. 3, 149, pl. *hossaneu* (braccae) Leg. 1, 32, 3. *cussan* (osculum) 2, 1, 19. 22. *brecan*, *breckan* (lodix) 1, 43, 2. 2, 1, 4. Mab. 2, 374. *crochan* (vas, olla; hib. *crocan* St. gl. 56) Mab. 1, 17. Pluralem hodie quoque formant *cusan*, *cryman*, *crochan* (*brycan*)

masc., *hoean*, *breuan*, *brecan* fem. in *-au*; contra alia ipsa quoque varii generis in *-od*, *-iaid*, *-edd*, in vetusta lingua *-ot*, *-ieit*, *-ed* (p. 291): *alanot* (animalia; hod. *alan* fem., pl. *alanod*) Mab. 1, 250. *croysan*, *croessan* (scurra; hod. *croesan* masc., pl. *croesaniaid*) Leg. 1, 12, 6. *rianed* (puellae; hod. *rhian*, *rhiain* fem., pl. *rhianedd*, *rhianod*) Mab. 1, 240. *kalaned* (habitatores), 2, 372. Est *-an* etiam in priore loco duplicis derivationis: *galanas* (homicidium, homicidii satisfactio), *gwassanaeth* (servitium) Leg. Mab. fq. In cornicis: *gluan* (lana) Voc. 9ᵇ. *louan* (funis; hib. vet. *loman*) 8ᵃ. O. 1297. 1347. D. 2060, *lovan* D. 2761. P. 105, 4, pl. *louonow* D. 2520. *garan* (grus) Voc. 8ᵇ. *fosaneu* (calcias, pl.) 9ᵇ. In aremoricis: *gloan* (lana) Cath. Buh. 170, 6. *saouzan*, *souzan* (cura) 38, 21. 136, 16. *garan* (runcina), *louffan* (ligamen; hod. *louan*) Cath.

In adiectivis cambricis: *buan* (celer; vivax? cf. *byw*, *buw*, vivus), e quo plur. *buenion* (gl. conciti) Lxb. *truan* (infelix; e primitivo *tru*, hib. vet. *tróg*, pp. 23. 99, cf. Trogus, p. 23) Mab. 1, 28. 287. 2, 54. *bichan*, *bychan* (parvus; hib. vet. *becc*) gl. Ox. 22ᵇ. Mab. fq. *litan*, *llydan* (latus) L. Land. 247. Mab. fq. In cornicis: *laian*, *diblaian* (fidelis, infidelis) Voc. 8ᵃ. *boghan* (parvus) Voc. 10ᵃ, *beghan* P. 53, 3. 166, 2, *bykan* O. 397. 810. 1269. D. 91, *byan* O. 1673. 2682. D. 2082. 3004, *byen* O. 806. *ledan*, *leden* (amplus, latus) O. 2261. P. 237, 2. In aremoricis: *buhan* (celer; hod. *buan*, *buhan*) Buh. 12, 9. 24, 2. 28, 17, *buan* Cath. *bihan* (parvus; hod. *bian*, *bihan*) Cath. Buh. 32, 16. MJ. 5ᵇ. *ledan* (amplus) Cath. *lean* in comp. *leanty*, *leandj* (monasterium) Cath. Buh. 18, 15. et derivato *leanes* (monialis) 18, 2. 20, 8. 12. Cath.

Plerumque certe hinc profecta est per infectionem (p. 82) formula derivans EIN non infrequens in vocibus cambricis, etsi restant dubiae originis quaedam, quibus non respondent cornicae aut aremoricae. Exempla e Mab.: *lliein* (linteum; hod. *lliain*, *llian* masc.) 1, 4. 15; cf. corn. *lien gueli* (sindo), *lien dulof* (manutergium l. mantile) Voc. 9ᵇ. 10ᵃ, *lyen* (linteum) D. 3204. R. 1693; arem. *lien* ('tela'; hod. *lien*, *lian*, ven. *liein* masc.) Cath., *lyen* MJ. 152 a. 154 b. *celein* (cadaver; hod. *celain*, *celan* fem.) 1, 248. 272. *putein* (meretrix; hod. *putain*; iuxta roman. *putena*, *putana*, ut *carreit* iuxta *carrata*, *carrada*) 1, 286. *pedrein* (tergum equi; hod. *pedrain* fem.) fq.; cf. corn. pl. *peydrennow* D. 2094. *ynys prydein* (insula Britannia; hod. *Prydain*) fq. *diaspadein* (vociferatio; hod. *diaspedain* inf.) 1, 16. *llundein*, *kaer lundein* (Londinium; hod. *Llundain*) 3, 297. 298. Ita iam in glossis Ox.: *gueli liein* (gl. cubile) B. 44ᵃ, et ap. Nenn. p. 80: *Cair Lundein* (Londinium). Item in Leg. 2, 6, 2: *pap Ruvein* (papa Romanus), in Mab. 3, 274: *kaer ruvein* (urbs Roma; hod. *Rhufain*).

EN in subst. cambr. *assen*, pl. *assennoed* (asinus) Mab. 2, 391, corn. *asen* Voc. 9ᵃ. P. 27, 3. 28, 2, arem. *asenn* (hod. *azen*, pl. *ezen*, *azened*), fem. *asenes* Cath. In adi. cambr. *llawen* (laetus, hilaris) Mab. fq., corn. *louen*, *lowen* Voc. 10ᵃ. O. 719 etc., arem. *louen* Cath. Buh. fq., *laouen* (ut hod.; ven. *laüen*) Buh. 98, 4.

IN in substantivis cambricis varii generis: *tetyn* (praedium; leg. *tedyn*, hod. *tyddyn* masc.) Leg. 2, 1, 59. *blwydyn* (fem., annus) fq. *telyn* (harpa; hod. fem.) Leg. 1, 14, 3. Cornice alternant *i* et *e*: *benen* (sponsa) Voc. 7ᵇ. (mulier) O. 161. 315, *benyn* P. 33, 2. 35, 1. *blipen*, *blyȝen*, *blythen*, *blethen* (annus) Voc. 8ᵇ. P. 228, 3. D. 351. O. 2103, pl. *blethynnow* O. 657. *cudin* (coma) Voc. 7ᵃ.

telein (cithara) 7[b]. Aremorice item: *blizien* (anni spatium; hod. cornug. *blizen* masc.) Buh. 4, 5.

Adiectivum: cambr. *melyn* (flavus) Mab. fq. Corn. *milin* (fulvus, flavus) Voc. 8[b], *melyn* (ibid. in marg.) O. 1965. Arem. *melen* (croceus) Cath.

ON et UN rariores sunt terminationes, interdum alternantes cum *-an*. In substantivis femininis cambricis: *auon* (amnis, fluvius; hod. *afon*) Mab. 3, 94. 264. *hinon* (serenum caelum) 1, 8. *calon* (cor), *gwidon* (saga; hod. vulgo *gwiddan*) fq. Cornicis: *auon* (fluvius) Voc. 9[b]. *talon* (venter) 7[a]. *cudon* (palumba; cambr. hod. *cuddan* fem.) 8[b]. *colon* (cor) 7[a], fem. O. 1758. Aremoricis: *cudon* (palumbes), *auonn* (fluvius) Cath. *calon* (cor; hod. *kalon*, leon. *kaloun* f.) Cath. Buh. MJ. *ytron*, *itron*, *itronn* (domina; hod. *itroun*, *itron*, ven. *iñtron*) Buh. 204, 6. MJ. 160b; 161b; Cath. In masculinis cambricis: *anutonou*, *anutonau* (gl. periuria; hod. *anudon* masc.) gl. Ox. 45[b]. Cb. 21. *ysparduneu* (calcaria; hod. *ysbardyn* masc.) Mab. 1, 13. Cambr. *barwn*, *barwnyeit* (baro, barones) Mab. respondet arem. *baron* Cath. Cambrico hod. *chwegrwn* respondet corn. *hwigeren* (socer) Voc. 7[b]. Contra aremorica quaedam in *-on*, *-ion* redeunt ad primitivas formas *-an*, *-ian*: *goasoniez* (ministerium; cambr. *gwasanaeth*) Buh. 54, 26. *guirion*, *guirionez* (verus, veritas; hib. vet. *fírian*) Buh. fq.

In *-in* et *-on* exeunt nomina virorum cambrica et aremorica, in quibus dubium esse possit, brevisne sit vocalis an longa. IN in cambricis: *Eithin* L. Land. 136. *Elfin* 150. In aremoricis: *Haelin* Chart. Rhed. 1, 8. *Haelmorin* 1, 41. *Conmorin* 1, 12. *Winmorin* 1, 5. *Wotalin* 1, 2. *Jarnhitin* 1, 7. 20. *Datlin* 2, 31. *Hoiernin* 1, 26. ON in cambricis (ex *-awn*?): *Panon* Mab. 2, 243. *Nwython* 2, 208. 238. *Mabon uab Mellt* 2, 238. *Mabon uab Modron* 2, 225. 232. *Teirnon* 2, 208. *Amaethon* 2, 222. *Saranhon*, *Gouannon* (cf. p. 162). In aremoricis: *Sulon* Chart. Rhed. 1, 1. *Winon* 1, 7. *Woron* 1, 6. *Leison* 2, 23, quibus addenda *Milun* 1, 27. *Jarun* 1, 21. Sunt etiam desinentia in ION: cambr. *Teithyon* Mab 2, 243; arem. *Galion* Chart. Rhed. 2, 22. Potius tamen productas vocales quam correptas indicant appellativum frequentissimum cambr. *breenhin* (p. 86), hod. *brenin* (rex), et nomina virorum cambr. *Digon* (adi. *dygaun* Leg. 2, 11, 21, hod. *digawn*, sufficiens, quod compositum videtur sicut *guocaun* in *Catguocaun*, *Catgocon*; cf. *conedd*, *gogonedd*, gloria) Mab. 2, 205, cambr. *Judguallon*, arem. *Catwallon*, *Catlon* (cf. pp. 82. 128. 132).

Formulae duplicis M-N contractae et assimilatae exempla quaedam supra prolata sunt (p. 821). Illis addenda sunt servantia utramque consonam cum intermedia vocali: cambr. *porthmon* (hospes, caupo; hod. *porthmon moch*, *defaid*, mercator suarius, oviarius) Mab. 2, 47; arem. *locman* (hod. *loman*, sed ven. *lokman*, gall. hod. *lamaneur*, germ. lotse) Buh. 8, 18.

Infectam *m* habent duae formulae derivationis, si sunt derivationis, non compositionis, *-men* et *-man*.

MEN (hod. *-fen* fem.) ortum e MON comprobare videtur cambr. vet. *or*, *achmonou* (gl. inguinibus) Ox. 41[b], plur. ex *achmon*, hod. *achfen*, ab *ach*, generatio. Eadem formatio inest in obscura voce *aqrimonou* (gl. scrata) gl. Lxb. Hodiernum cambr. *tyngedfen* (fortuna, sors, praedestinatio) est *teketuen* Leg. 2, 11, 49, *tyghetuen*, *tynghetuen* Mab. 1, 283. 3, 206. 304.

MAN abstracta formans (per derivationem an per compositionem cum subst.

man, de quo cf. p. 4 not., sicut infra proferentur composita cum *ma*?) e substantivis vel verbis (cambr. hod. *-fan* masc.): cambr. *kwynuan* (lamentatio; subst. *kwyn*, fletus, verb. *kwynaw*, flere, Mab. 2, 234) Mab. 1, 8. *kwynuan a griduan* (lamentatio et vociferatio; *gryd*, clamor, *grydiaw*, vociferare) 2, 234. *ehetuan* (volatus; hod. *ehedfan*) 3, 211; corn. *tarnutuan* (plantasma) Voc. 8ᵇ; arem. *goeluan* (luctus), *queinuan* (gemitus) Cath. *reposuan* (requies) Buh. 26, 11. Quibuscum comparare licebit nomina propria terminata a *-man*, una cum vetustis *Germani* (p. 773) ac vix non composito *Cenomani*,* ut cambrica: *Iliman*, *Illiman* L. Land. 193. *nant cichmann* 232. *Gwrcan*, *Tecuan* Mab. 2, 208. 209. cambr. arem. *Catman* Chron. cambr. in praef. Leg. Chart. Rhed. Mor. 300. Aremorica: *Morman* Chart. Rhed. 1, 2. 7. *Virmanan* (nomen feminae; conferendum nom. fluvii bavar. *Wirmina*? adi. cambr. hod. *gwrm*, fuscus?) 1, 13. *Querman* 1, 24 *Rannimanus* Mor. 294. *Kentlaman* (cf. *Kenetlor*, p. 95) Chart. Kemperleg. Mor. 431. 454.

c) Vocales productae cum liquida derivant frequentiores *â* et *ê*, rariores *î* et *ô*.

ÂN. Cambr. *-aun*, *-awn* frequentissima in peregrinis ut *cristawn* (Christianus) Mab. 1, 262. 266. *ffynnawn* (fons; hod. fem.) 1, 1. 8 etc. Redit subst. *dayoni* (bonitas, humanitas) Mab. 1, 238 cum aliis supra enumeratis (p. 815) ad adiectiva in *-aun*, *-iaun*. Corn. arem. *-ên* in subst. *funten* (fons) Voc. 9ᵃ, *fynten* P. 224, 2. 4, *fenten* O. 771. 836. 1845. 2436. *feunten* Cath. *feunteun*, *feunten* Buh. (p. 96). *cristen*, *christen* (Christianus) Cath. Buh. 132, 22, plur. *christenien*, *christenyen* (p. 290). IÂN in nominibus regionum cambricis: 'Guorthigirnus ad regionem, quae a nomine suo accepit nomen *Guorthigirniaun*, effugit... Pascent regnavit in duabus regionibus, Buelt et *Guorthigirniaun*.' Nenn. ed. San-Marte pp. 59. 60. 'mons *Cruc maur* in regione quae vocatur *Cereticiaun*.' id. p. 78. *pedwar cantref keredigyawn* (quattuor c. regionis C.) Mab. 3, 189. Item in corn. *crystyon* (Christianus) R. 970; contra eliso *i* (ut cambr. arem.) pl. *crystunyon* D. 1545, *crystenyon* D. 1564. R. 365, *cristenyon* D. 979. Ac cambr. nomen viri *Meirchawn* prodiit e forma primitiva *Merchiawn* (p. 83).

ÊN in substantivis varii generis: *guiannuin* (ver, hod. *gwanwyn* masc.) gl. Ox. 40ᵇ. *colwyn* (catulus) Mab. 1, 293. *morwyn*, pl. *morynyon* (puella) Mab. fq.; transumptis: *postoloin* (gl. antella; hod. *pystylwyn* masc., med. lat. postilena, tegmen equi) Ox. B. 43ᵃ. *kerwyn* (lebes; fem. ut hod.) Mab. 3, 211. 302. *cadwyn* (catena) 1, 8. *gwenwyn* (venenum) 3, 301. Cornicis: *moroin* (puella) Voc. 7ᵇ. *coloin* (catulus) 9ᵃ. *keroin* (cupa) 10ᵃ. *guaintoin* (ver) 8ᵇ. *guenoinreiat* (veneficus) 8ᵃ. De *moren*, *moran* O. 2649. R. 1044. cf. p. 96, sicut de aremoricis: *colen* (hinnuleus), *colen qui* (catulus), *chaden* (catena; hod. *chadenn*, *jadenn*, ven. *chalenn* fem., pl. *ou*, *-eu*) Cath. Contra huc transiit corn. *haloin*, *halein* (sal) Voc. 10ᵃ. cum *haloinor* (salinator) 8ᵃ, quibus non solum arem. *holen* (sal; hod. *holenn*, *c'hoalenn*, ven. *halenn*, *haleinn* masc.) et *holener* Cath. respondent, sed etiam cambr. hod. *halan*, *halen* et *halenwr*, atque hib. vet. *salann*.

ÎN in substantivis et adiectivis statui debet, quae hodie quoque cambrice

* Brevem *a* in hoc nomine ostendit versus vetustae inscriptionis Mediolanensis ap. Grut. 1161, 6: Te iubet agnatos visere Cenomanos. Itaque *a* principio brevem in nomine Germani affirmare licebit, productam a Romanis ob congruentiam cum adiectivo suo *germânus*.

et aremorice servant *i*, ut in subst.: cambr. *eguin*, *euyn* (unguis; hod. *ewin* f.) gl. Ox. 23ᵃ. Leg. 1, 2, 3, corn. *euuin* Voc. 7ᵃ, arem. *iuin* (hod. *ivin* masc.) Cath. cambr. *elin* (cubitus; hod. *elin* fem., angulus, cubitus) Mab. 1, 2, corn. *elin* (ulna, angulus) Voc. 7ᵃ. 9ᵇ. *elyn* D. 2310, arem. *elin* (cubitus; hod. *ilin* m.) Cath. cambr. *chwerthin* (ridere, risus) Mab., corn. *hwerthin* Voc. 10ᵃ. *wherȝyn* P. 222, 1, arem. *huerzin* (ridere) Cath., hod. *c'hoarzin*, ven. *c'hoarc'hein*, ut in transumpto cambr. *melin*, corn. *melin* Voc. 10ᵃ, arem. *melin*, *milin* (molendinum). Quamquam quibusdam hibernica respondent quorum vocalis est correpta, ut *bydin* (turma, agmen, fem. ut hod. *byddin*, pl. *-oedd*: *or vydin honno* Mab. 2, 378; cf. cambr. vet. *bodiniou*, gl. phalanges, Lxb. et hib. vet. *hobuidnib*, gl. copiis, Ml. 34ᶜ) Mab. 1, 30. 2, 377 sq. In adi. cambr. *cyffredin* (communis), *meinin* (lapideus), *heyernin* (ferreus), *eurin* (aureus), etiamsi idem scribitur *euryn* Mab. 3, 31. 35. Item in dupliciter derivatis, ut *mabinawg* (iuvenilis), *gwylltineb* (feritas).

ÒN in subst. cambr. *eilun* (imago, forma masc. hod. *eilun*) Mab. 1, 27. 34; item vocalis producta principio videtur correpta in voce *mywn* (medium; hod. *mewn*) Mab. fq. ob hib. vet. *medón*.

d) Duplicata *n* derivans in pluribus statuenda videtur, in quibus etsi simplex scriptio liquidae iam in libris vetustis invenitur (p. 112), saepius tamen alternat cum duplicata.

AN, ANN: cambr. *capan* (pilleus, tegmen capitis viri) Leg. 1, 12, 8. Mab. 2, 377. 3, 269. *capann* (tegmen capitis feminae; cf. *capanna*, casula, Isid., hisp. *cabanna*, gall. hod. *cabane*, et nomen vet. *Capellatium*, limitis transrhenani ap. Amm., utrumque fortasse tegmen significans) 1, 294. Corn. *guilan* (alcedo, hib. vet. *foilenn* Sg.) Voc. 8ᵇ. Arem. *goelann* ('ulula') Cath.

EN, ENN, IN, INN: cambr. *elinn* (gl. novacula) Ox. B. 42ᵇ, *ellyn* (hod. masc.) Mab. 1, 17. Item nescio an statuenda sit geminatio in nota singularitatis *-enn*, *-en*, *-inn*, *-in*, ad quam pertinere videntur cambr. hod. *ffunen* (ligamentum), pl. *funenneu* Leg. 1, 27, 3. *brethyn* (pannus, vestimentum) Mab. 2, 382, pl. *brethinnou* (gl. cunae, i. e. involucra) gl. Ox. 39ᵇ; arem. *laesen*, *lesen* (lex; hod. *lezenn* fem.) Buh. 12, 11. 26, 20, *laesenn* Cath., pl. *laesennou* Buh. 150, 9.

Nec vero negandum est, in multis ob pronuntiationem duriorem substitui duplicem scriptionem pro simplici, quacum alternat, ut in *asen*, *asennoed* (asinus) Mab. 2, 391. *kyflauann*, *kyflauan* (laesio) 1, 267. In aliis quaeritur an geminata *nn* per assimilationem sit orta ex *nd*, *nt* (cf. pp. 147. 162): *gelynn* (inimicus), *dyffrynn* (vallis flumine permeata) Mab. 1, 6. 252. 257. Unde certe orta est in transumptis cornicis: *scriuen* (epistolam; cf. hib. vet. *scribend* p. 487) Voc. 8ᵃ. *lyen* (hib. vet. *légend*): *maplyen*, *mablyen* (clericus, scholasticus, i. q. hib. *mac-léighin*) D. 553. O. 2600. *offryn* (oblatio; hib. *oifrend* Corm. B.) O. 504. 530. 1316; aremoricis: *leenn* (legere; *lenn* Man. ut hod.) Cath. *pedenn*, *peden* (precatio) Cath. Buh. 124, 8, pl. *pedennou* 108, 12. *offerenn* (missa) Cath. *oferen* Buh. 26, 21, *offerennou* 130, 23.

Vix statuenda sunt ONN, UNN in subst. *calon* (cor) Mab. fq., pl. *calonneu* Leg. 1, 10, 8, et adi. *gwrthunn* (indecorus) Mab. 1, 18. *ysgymunn* (maledictus, hod. *esgymmun*) 1, 248, *eskemun* Leg. 2, 1, 13 e lat. *excommunicatus* transumpto.

e) Conexa liquida derivans nisi cum *r* non invenitur.

ARN in substantivis: cambr. *hayarn*, *haearn*, arem. *hoiarn*, *houarn* (ferrum; cf. p. 104 sqq.), masculini generis, ut mox sequentia, a quibus excipitur fem. cambr. *eskeuarn* (auris; hod. *ysgyfarn*) Leg. 2, 1, 30, corn. arem. *scouarn* (hod. *skoarn*, leon. *skouarn*) Voc. 7ᵃ. Cath. MJ. 98 b. Cum hac formula non solum alternat ERN cornice: *louuern* (vulpes; *lowarn* O. 895, arem. *louarn* Cath. Buh. 32, 8) Voc. 8ᵇ. *lifern* (talus) 7ᵃ. *hoern* (ferrum) 9ᵇ. 10ᵃ; aremorice: *auel gualern* ('boreas', hod. *awel gwalarn*) Cath.; sed etiam ORN: corn. *scovorn* (auris) P. 71, 2. 3 81, 2, *scoforn* D. 1144. 1150, pl. *scovornow* 1361. 1391; sicut corn. *lugarn* (lucerna; cf. arem. *luguaerniff* Cath.; hib. vet. *luacharnn*) Voc. 9ᵇ. respondet cambr. hod. *llygorn*. In adi. cambr. arem. *cadarn* (firmus, fortis, strenuus; cf. *cadar*, clipeus, et *cad*, pugna?) Mab. fq. Buh. 166, 2.

ERN, IRN in subst. notissimo cambr. vet. *tegirn*, *tigirn* (in nominibus compositis p. 85), rec. et hod. *teyrn* (dominus), arem. vet. *tiern* (p. 137), unde compositum arem. vet. *machtiern* ('tyrannus'), corn. *mygtern*, *myghtern* (rex) p. 192, cambr. hod. *mechdeyrn*.

URN, ORN in substantivis generis masculini, ut cambr. *cilurnn* (gl. urnam, hod. *celwrn*) Cb. 40, arem. *quelorn* (sinum, mulctrale) Cath. cambr. *cesseilwrn* (fasciculus ligni, tantum quantum implet brachium, *cesail*) Mab. 2, 373. *ascurn* (os, ossis) Lég. 1, 11, 6, *ascwrn*, *asgwrn* (hod. *asgwrn*, pl. *esgyrn*) Mab. 1, 3. 9. 17, corn. *ascorn* Voc. 7ᵃ. O. 112. R. 2598, arem. *ascorn* (leon. *ascourn*) Cath. Nisi forte compositio est statuenda, praesertim in arem. *arzorn* (ulna; cf. *dorn*, manus) Cath. vel cambr. *loscurn* (cauda) Leg. 2, 1, 27, *lloscwrn* (hod. *llosgwrn*, pl. *llosgyrnau*) Mab. 1, 271, cui respondeat corn. arem. *lost* O. 1454. Cath. et cambr. hod. *llost*.

R derivans britannica *a*) ad radicem vel derivationem praecedentem accedit sola per se (ut ceterae liquidae iuxta formas, quae interponunt vocalem, p. 166) iam in vetusta lingua cambrica tam in adi.: *cadr* (decorus) gl. Lxb. *guichr* (= cambr. hod. *gwychr*) Ox. 20ᵃ. iuxta *guichir* (ferus) Cb. 27, quam in subst.: *dacr* (lacrima) in comp. *dacrlon* (uvidus) gl. Ox. 8ᵃ. *dubr* in comp. *camdubr* (curva aqua) cod. Lichf. Item in Mab. *kelydr* (nomen viri) iuxta *kyledyr* 2, 238. *hagr* (deformis) 1, 6. 28. *dwfr* (aqua; sicut hodie masc.: *y dwfyr hwnnw* 3, 301) 1, 13. contra *ochyr* (margo; hod. *ochr*, pl. *-au* fem.) 1, 263. cum aliis l. c. prolatis; plurima derivationis TR. Eadem accedente flexione vel derivatione: *cipriou* (tigna; hod. *cebr*, pl. *ceibr* fem., unde sing. *ceibren*, pl. *-i*) gl. Lxb. *llevreu* (libri) CN. carm. 10. *dyfred* (aquae; hod. *-oedd*) Mab. 3, 299. *hacraf* (deformissimus) 1, 4. *modreped* (materterae; hod. *modrybedd*) gl. Ox. B. 43ᵇ.

In aremoricis nominibus vetustis eadem scriptio invenitur, ut in chart. Rhed. in nomine fluvii *Atr* Mor. 300, et in recentioribus adi.: *loffr* (leprosus) Cath. Buh. 196, 21. *cuffr* (deditus, favens) 66, 2. *cazr* (bellus, pulcher), *hacr* (obscenus, turpis), *lampr* (lubricus) Cath. Subst. *quepr* (tignum; hod. *kebr* m., pl. *-ou*, sed ven. *kibr* coll., sing. *-ienn* fem.), *gaffr* (capra), *reffr* (anus, culus; hod. *reor*, trec. *reaor* masc.) Cath.; transumpta: *poultr* (pulvis), *feltr* (filtrum), *podagr* (podagra), *cambr* (camera), *marbr* (marmor) Cath.

Contra in cornicis vix sine vocali: *lyffrow* (libri) P. *lyfryow* D. *dagrow*, *daggrow*, *dagrewnow* (lacrimae) P. *dour* (aqua, amnis) Voc. 9ᵇ. P. 45, 3. O.

1666. iuxta *douer* Voc. 10ª. Interposita vocali non modo: *hveger* (socrus), *keber* (tignum), *cober* (cuprum), *carder* (leg. *cader*? speciosus, decorus), *gavar*, *gaver* (capra), *hager* (turpis), *liuer*, *lyvyr*, *leuyr* (liber), sed etiam *hvigeren* (socer), *modereb* (amita, matertera), *moderuy* (armilla) Voc., cf. p. 168.

b) Praemittit vocales correptas, e quibus frequentiores videntur *a*, *e*, *u*

AR in subst.: cambr. *adar* (volucres) CN. carm. 10. Leg. 1, 10, 4. 5. Mab. 1, 8, cum nota singularitatis inficiente *eterinn*, *eterin* gl. Ox. 22ᵇ, e cuius radice cum *n* derivante sunt *atanocion* (gl. aligeri) Lxb. et *etn*, *ætinet* (avis, volucres) gl. Ox. *llachar*, *tanllachar* (splendor, ignis) Mab. 3, 304. cambr. corn. arem. masc. *lavar* (verbum, sermo) fq. arem. *glachar* (dolor, hod. *glac'har* fem.) Buh. MJ. fq.

In adiectivis: cambr. *helabar* (eloquens) gl. Ox. corn. *aflauar* (mutus) Voc. 8ª. *bothar* (surdus) 8ª. O. 2013, *boȝar* P. 25, 2. arem. *bouzar* (surdus) Cath. Buh. 154, 10. *clouar* (tepidus) Cath. (suavis) Buh. 54, 25. 62, 16. 92, 19. MJ. 9 b.

ER in subst.: cambr. *amser* (tėmpus) fq. *ucher* (vespera) Mab. 1, 24. 31. transumpto *nimer* (numerus) gl. Ox. 22ᵇ, *niuer*, *nifer* Mab. 1, 16. 22; masculini generis: *niuer a hunnw* Mab. 1, 16. *yr amser hunnu* (contra fem. hib. *aimser*) Leg. praef.; pl. *-oed* (hod. *-oedd*): *niueroed*, *amseroyd* (p. 292). Corn. *amser* (tempus), *gurthuher* (vespera) Voc. 8ᵇ, *gorthuer* (id.) R. 1304. Arem. *amser* (tempus; hod. *amzer* fem.), cum transumpto *niuer* (numerus; hod. *niver* masc.) Buh. fq.

Infecta EIR in subst. *llesteir* (impedimentnm; hod. *llestair* masc., pl. *llesteiriau*) Mab. 1, 5 convenit cum derivante *-ein*.

OR primitiva correpta rarior est, fortasse in cambr. *ragor* (praegressio) Mab. 2, 36, freqventior ex *ur* nata, ut in corn. *sichor* (siccitas), *glibor* (humor) Voc. 8ᵇ; cf. arem. *gluebour* ('madiditas'), *langour* (languor), *largezour* ('lardarium'), *mezelour* (speculum) Cath. Cambr. vet. *caitoir* (pubes) gl. Ox. 41ᵃ. est *kedor* Leg. 2, 1, 27, hod. *cedor* m., arem. *quaezour* Cath., hod. *kezour*, *kaezour*.

UR derivans inesse videtur in frequentibus substantivis cambricis desinentibus in *-ur*, *-wr* vel *-iur*, *-ywr*: *guylur*, *gwylwr* (vigilator) Leg. 1, 37, 1. Mab. 1, 32. *twyllwr* (deceptor) 1, 26. 32. *bratwr* (proditor) 1, 26 *yspeilwr* (spoliator) 1, 37. *yslipanwr* (politor) 2, 228. *gellyngwr* (dimissor) 2, 227. *treissiur* (oppressor) Leg. 2, 11, 50. *yspyttywr* (hospitii fundator, gubernator) Mab. 1, 37; quamquam tractantur haec velut composita cum subst. *gwr* (vir), plur. *gwyr*: *reyhur*, *reythur* (vir legis, iudicii), plur. *reythuyr*, *reihtwyr* Leg. 2, 8, 4. *amodur* (pactor, e subst. *ammod*, pactum, ibid.), plur. *amoduuir* 2, 8, 1. *milwr* (miles) Mab. 1, 7, plur. *milwyr* 2, 231. 235. *ryswr* (vir ferus, heros) 2, 236. 243, plur. *ryswyr* 2, 245. Derivationem tamen probare videntur tam vetusta nomina Vecturius, Vecturiones, Mamurius (de quibus cf. p. 156), quam formationes cambricae: *Arthur* (n. propr., hib *Artur*) fq. et cum *i*: *milwryeid* (militaris) Mab. 2, 24. *popuryes*, *pophvryes* (pistrix; masc. hod. *pobwr*, pistor) Leg. 1, 31, 8. *golchuryes* (lotrix; cambr. hod. *golchwr*, lavator) 1, 31, 11. 42, 1. *kennadwri* (legatio) Mab. 1, 280. Cornica eiusdem formationis modo tanquam composita scribuntur: *datheluur* (contionator), *gueidvur*, *gueiduur*, *veidvur* (faber), *araderuur* (arator), *helhvur* (venator), *caduur* (miles, athleta), *ancredvur mor* (pirata) Voc. 7ᵇ, modo tanquam derivata ut *guicgur* (mercator, negotiator) et transumptum *emperur*

(imperator), plerumque *u* in *o* mutato: *bathor* (nummularius), *harfellor* (fidicen), *heirnior* (ferrarius), *teleinior* (citharista) 7ᵇ. *haloinor* (salinator), *liuor* (pictor), *maidor* (caupo) 8ᵃ. *darador* (ostiarius) 9ᵇ. *redior* (lector) 7ᵃ. *grauior* (sculptor) 8ᵃ, cum femininis *rediores* (lectrix), *canores* (cantrix) 7ᵃ; *pystryor* (incantator) D. 1767. *gwecor* (negotiator) P. 40, 1. pl. *guycoryon*, *guykcoryon* D. 331. 1304. *guythoryon* (fabri) O. 2331. *tyorryon* (tectores) O. 2486. Aremorica in *-our*: *badezour* (baptista; item hod.) Cath. MJ. 104a. *achantour* (incantator; sed hod. *achañter*) Cath. MJ. 76b. *prezegour* (praedicator) 104a. *breutaour* ('placitator'), *marhegour* (eques) Cath.

Transumpta videtur terminatio memorabilis cambr. *-dur* (praesertim *-adur*, respondens lat. *-âtor*), etsi hodie non tantum in peregrinis invenitur ut *awdur* (auctor), *pechadur* (peccator), sed etiam in genuinis: *pasgadur*, *pasgiadur* (pabulator), *cysgadur* (dormitor), *cofiadur* (memorator), *penadur* (princeps), interdum alternans cum *-awdr* et *-awdwr*, ut *llywiadur* (gubernator), fem. *llywiadures*, iuxta *llywiawdwr* et *llywiawdr*, fem. *llywiodres*, *llywodres* Cornica huiusmodi exempla: *piscadur* (piscator), *ruifadur* (remex, nauta) Voc. 7ᵇ. *cuscadur* (dormitor) 8ᵃ. *pehadur* (peccator) P. 8, 2, pl. *pehadoryon* 5, 3. *sylwadur* (salvator) R. 800. 1152. 1733, *sylwador*, *sylwader* D. 304. R. 2008. Aremorica: *marchadour* (mercator) Cath., pl *marchadouryen* MJ. 76b. et, ni fallor, *penedour* (afflictione gravatus: *castizet ha loffr meurbet ha penedour*) Buh. 196, 21, sed etiam *-der*: *guiader*, *guyader* (textor), fem. *-es* Cath. De terminatione *-adur* = lat. *-atura* vid. infra.

Contra nativa est terminatio TER, DER, formans abstracta ipsa quoque masculina ex adiectivis. Cambrica exempla: *guander* (debilitas) Leg. 1, 10, 5. *cochter* (rubedo) Mab. 1, 257. 260. *dicter* (indignatio) 3, 155. *esmwythter* (hilaritas) 3, 146. *praffter* (firmitas) 3, 30. *gwynder* (albedo) 1, 257. *iawnder* (aequitas) 2, 21. *kyflawnder* (plenitudo) 2, 33. *blinder* (fatigatio) 2, 19. *dogynder* (sufficientia) 2, 27. 40. *balchder* (superbia) 2, 7. *amylder* (varietas) 2, 20. 27. *cymedrolder* (vicissitudo) 2, 8. 32. Eiusdem est variatio sive ampliatio cambrica TRA: *esmwythder*, *esmwythdra* (luxuria, laetitia) Mab. 2, 32. 34. *gwychdra* (strenuitas) 2, 66. *ehouyndra* (intrepidus animus) 3, 153.

Cornica: *caletter* (durities) O. 1524. *tekter* (pulcritudo, deliciae) O. 766. D. 33. R. 186. *hacter* (deformitas) Cr. 289. *gwander* (debilitas) P. 68, 3. 171, 3. 173, 4. *tumder*, *tomder* (calor) Voc. 8ᵇ. P. 58, 3. *yender* (frigus) D. 1223. *dader* (bonitas) D. 1296. 3096, *dadder* O. 973.

Aremorica: *caleter*, *caletder* (durities) MJ. 11a. Cath. *douczder* (dulcedo) MJ. 3b. 41b. *salvder* (salus) 3b. *sclaerder* (claritudo) 212b. *crizder* (crudelitas) 234b. *hirder* (longitudo) 10b. Buh. 12, 17. *lemder* (acumen), *duder* (nigredo), *glasder* ('viriditas'), *guennder* (candor, albedo), *breinder* (putredo), *berrder* (brevitas), *brasder* (granditas) Cath.

c) Cum vocalibus productis derivantis *r* formula frequentior est ÂR in substantivis masculini plerumque generis.

Cambrica exempla: *callaur* (hod. *callor*, plur. *-au*, masc., sed fem. arem. hod. *kaoter*, pl. *-iou*, et iam *caldaria* ap. Greg. Tur. de glor. conf. c. 98, ital. *caldaja*, gall. hod. *chaudière*) carm. Cb. *hestaur*, pl. *hestoriou* (sextarius; hod. *hestor*, pl. *-au*, fem.) gl. Ox. 22ᵇ. Viros significantia: *pispaur* (leg. *pippaur*? ti-

bicen) gl. Ox. 38ª. *heussawr* (pastor) Mab. 2, 215. 216. *porthawr* (portarius; hod. *heusor*, *porthor*, pl. *-ion*) 1, 1. 2, 201. *carcharawr* (captivus) 1, 254. 2, 231, plur. *karcharoryon* 2, 372, concordantia forma et flexione cum adi. in *-aul*, *-auc* (p. 289). Compositum cum subst. *awr* (hora) videtur *neithawr* (nuptiae; hod. *neithior* fem.) Mab. 2, 221. 223.

Cornica: *caltor* (cacabus; = cambr. *callaur*), *dinair* (nummus) Voc. 10ª, *dynar* (id.) P. 36, 1, plerumque tamen in *-er*, ut *dyner* D. 536. 1514. 1538, iam in Voc.: *soler* (solarium) 10ª. Viros significantia: *prounder* (sacerdos, i. e. praebendarius) 7ª. *peber* (pistor) 10ª. *conseler* (consiliarius) O. 1566. 1579. *kendoner* (debitor) D. 502. Sed quaeritur an huc pertineant aliqua ex iis, quae in *-or* exeuntia supra posuimus sub *-ur*.

Aremorica in *-er* (p. 96): *diner* (denarius) Cath. Buh. 162, 2. *piler* (pila; hod. *diner*, *pillier* m., pl. *-ou*) 54, 12. Cath. *cauter* (cacabus, caldaria; hod. *kaoter*, ven. *kauter*, *koter* fem.) Cath. Viros significantia: *barner* (iudex) Cath. MJ. 121 a. Buh. 152, 7. *noter* (notarius) 156, 22. Cath. *croeer*, *crouer* (creator) Buh. 22, 11. 90, 15. 124, 20. 176, 1. *diuiner* (divinator) 82, 22. *tromper* (deceptor) MJ. 76 b. Cath. *alhuezer* ('clavicarius'), *clocher* (campanarius), *bacheler* ('baccalarius'), *balbouzer* (balbus), *barber* ('barbitonsor'), *beller* (bellator), *guilcher pe touser* (tonsor), *baraer* (pistor), *manheguer* (chirothecarius; hod. *maneger*, ven. *manegour*), *groaer* (actor, factor) Cath. Plur. *-erien* (p. 290). Interdum *-eur* ut hodie: *careur* (amator) Cath.

In ÊR desinens transumptum totum videtur cambr. *magwyr* fem. (maceries) Mab. 2, 234, arem. *moguer* (paries) Cath.

Transumpta terminatio e lat. et roman. *-atura*, *-tura* videtur aremorica *-adur*, e verbis formans substantiva abstracta ut: *pligadur* (voluntas, beneplacitum) Cath. Buh. 40, 1. 48, 23. *crœadur* (creatura, infans) 48, 24. 100, 20. 102, 7. Cath. *gluipyadur* (humectatio), *benadur* (sculptura), *liuadur* ('tinctura'), *gueadur* (textura), *pentadur* (pictura), *losquadur* (arsura), *queladur* ('alabrus'; i. e. dolabra) Cath. Hodierna ita terminata sunt masculina, ut *breinadur* (putredo), *gwaskadur* (compressio), e quibus addita *-ez* (= cambr. *-aeth*) prodeunt feminina, ut *breinadurez*, *deskadurez* (institutio), *berradurez* (breviatio), *magadurez* (educatio). Eodem pertinet cambricum hodiernum *creadur* masc. (creatura), pl. *-iaid*, corn. *croadur* Voc. 8ᵇ (*creator* R. 191. 259); dubium, utrum eodem an ad lat. *-torium* nomina cambrica instrumentorum, tam masculina: *geiriadur* (vocabulum), *mwyadur* (microscopus), *tremiadur* (telescopus), *gleiniadur* (munctorium), *calaniadur* (fasti), pl. *-on*, quam feminina: *gwniadur* (digitabulum), *pladur* (falx), pl. *-iau*.

d) RR derivans non invenitur.

e) Conexa derivatio TR, variata ut supra, mares significat in cambr. *ewythyr* (avunculus, patruus), corn. *euiter*, arem. *eontr* Mab. Voc. Cath., cambrico *gualatr*, *gualatyr*, hod. *gwaladr* (gubernator) in compositis nominibus cambr. arem. supra allatis (p. 169), cornico *cusulioder* (consiliarius) Voc. 7ᵇ, aremoricis *melinheer* (molendinarius), *pesquezr* ('piscarius'), *pechezr* (peccator), fem. *-es* Cath., quibuscum conferri possunt transumpta cambr. *amherawdr*, *amherawdyr* (imperator) Mab. fq., pl. *amherodron*: *amherodron mein*, *amherodron vein* (imperatorii lapides) 3, 265. 266. cambr. *lleidr*, *lleidyr* (latro) 3, 156, corn. *lader* Voc. 8ª.

P. 74, 4, arem. *lazr* Cath. MJ. 139b. 140b. 141 a. b. arem. *avoeltr* (adulter) Cath. arem. *empalazr hac empalazres* (imperator, -trix) Cath.; frequentius eadem designat masc. gen. instrumenta ut cambr. *aradyr* (aratrum; hod. *aradr*, *arad*) Mab. 2, 222, corn. *aradar* Voc. 8ᵃ (*araderuur*, arator, 7ᵇ), arem. *aravzr*, *ararz* (hod. *arar*, *alar*, ven. *arer*) Cath. cambr. *tarater*, *taradyr* (terebra; cambr. hod. *taradr* masc.) gl. Ox. B. 42ᵃ. Leg. 2, 1, 4, corn. *tardar* O. 1002, arem. *tarazr* (hod. *tarar*, *talar*, ven. *tarer*) Cath. cambr. *paladar*, *paladr*, *paladyr* (hastile) Leg. 2, 1, 65. Mab. fq., arem. *palatz an brech* (lacertus) Cath. cambr. *cruitr* (gl. pala) Cb. 14, corn. *croider* (cribrum) Voc. 10ᵃ, arem. *croezr*, *croerz* (hod. *krouer*, *kroer*, ven. *klouer*, *klouir*) Cath. corn. *loder* (caliga; cambr. hod. *llawdr*, bracca) Voc. 9ᵇ. arem. *lezr* (corium; hod. *ler*), *leuzr* (temo; hod. *leur*), *louazr* (alveus; hod. *laouer*, ven. *louer*, *loer* fem.; hib. *lóthur*) Cath. corn. *kenter* (clavus) P. 154, 4, arem. *quentr* (calcar) Cath. cambr. *llestr* (vas), pl. *llestri* Leg. Mab., corn. *lester* (navis), pl. *luulistri* (classis) Voc. 7ᵃ, arem. *lestr* (vas, navis) Cath. Peregrina quoque sunt fere masculini generis ut cambr. *cepister*, *kebyster* (capistrum; hod. *cebystr*) Ox. B. Leg., arem. *cabestr* Cath., feminini tamen hodie cambr. *ffenestr* (fenestra), pl. -i, sed masculini arem. *fenestr*, *penestr* (hod. *prenestr*, trec. *prenest*) Cath.

2. Derivatio spirantium.

Praeter S praevalentem in derivatione inter spirantes etiam J et V derivantes in pluribus formulis ostendunt nomina gallica vel britannica vetusta (pp. 782—784). Utramque hanc derivantem servat cambrica lingua.

J derivantem licet statuere in terminatione plur. *-eion*, ut in *gwesteion* (hospites) Mab. 1, 271, quod nostra scriptione esset *gwestejon*, e *gwestei*, vel ut hodie scribunt *gwestai*. Huius derivationis nomina virorum vetusta cambrica in *-ei* desinentia supra prolata sunt (p. 127), convenientia cum vetustis gallicis in *-ejus*, *-eja*. Eiusdemque sunt hodierna non infrequentia appellativa in *-ai*, pl. *-eion*, generis communis: *gwestai* (visitator, visitatrix), *blotai* (farinae mendicator, -trix), *cardotai* (mendicus, mendica), *magai* (nutritor, nutrix), *dyhuddai* (pacificator, pacificatrix). Amplius generant derivata in *-eiad*, *-eiaeth* etc., et ipsa prodierunt e verbis denominativis in *-a*, *-aw* (*-o*), ut *gwesta*, *dyhuddo*.

Ceterum conferenda videntur nomina in *-ui*, *-oi* desinentia supra (pp. 96. 816) proposita.

V terminalis tam post consonas quam post vocales simplices et diphthongos exemplis supra (p. 129 sqq.) illustrata est. Eadem in duabus praecipue formulis AV et IV servata consonae munere perspicue fungitur in duplici derivatione *-awc*, *-ewic*, ut in *Lletewic*, *Lledewic* (e Letavia oriundus, = Litavicus, cf. Litaviccus Caes.; plur. *Letewicion** ap. Nennium) Mab. 2, 238. 239. 242, e *Llydaw* (Letavia, Britannia aremorica). Eodem modo formari poterit *Cernywic* e *Cernyw* Mab. fq., nomine regionis Cornubiae, eodemque nomine locorum,

* A vetusto interpolatore Cambro: nos illos, Britones aremoricos, vocamus in nostra lingua *Letewicion*, id est, semitacentes, quoniam confuse loquuntur. Nenn. ap. Gale c. 23, Nenn. et Gild. ed. San-Marte p. 44, not. (cf. Mab. 3, 275. 294). Est falsa interpretatio e cambr. *lled* (semi-, dimidium) et *tewi* (tacere).

i. e. Cornoviae (cf. Durocornovium, Brit. loc., Itin. A., sed etiam *Κορναούιοι*, pop. Brit., ap. Ptol.), cuius *-ov* in recentiore lingua transiit in *-iv*. Simplex, indeque finalis, utraque derivatio extat in *kylchau* (confinia) Mab. 3, 34. 197, *gressaw* (salutatio) cum denominativo *gressawu* (salutare) fq., *eilyw* (forma, figura, hod. *eiliw* masc.; cf. *eilun*, imago) 3, 202. atque in pluribus exemplis, vetustis praesertim nominibus, tam cambricis quam aremoricis, supra l. c. enumeratis formarum *-au*, *-iau* (lat. *-iavus*), *-iu* (lat. *-ivium*), hodie *-aw*, *-yw*. His autem addenda est alia forma (cambr. vet. *-ou*, rec. et hod. *-eu*) in substantivis et adiectivis. In subst.: *genou* (os, hod. *geneu* m.) L. Land. 231. *agheu*, *angheu* (mors, hod. *angeu* m.) Mab. 1, 36. 2, 237. *goleu* (lux, lumen, hod. masc.) in nomine mulieris *goleudyd* (lux diei) 2, 197. *eisseu* (defectus; hod. *eisieu* m.): *or bei eisseu dim arnaw* (si quippiam deerat ei) 2, 208. *keneu* (catulus, animal iuvencum, hod. *ceneu* masc.; e rad. *cen* pro *gen*, p. 38) 2, 226. 236. Eadem vox *keneu* in nominibus propriis virorum, tam simplex quam composita: *Chanao* Greg. Tur. 4, 4. *Morcenou* L. Land. 136. *Riceneu* 162. Suntque alia eiusdem terminationis nomina virorum: *Bleideu* L. Land. 147. *Cinbleidiou* L. Land. 188. *Llacheu* (fil. Arthuri) Mab. 2, 390. Minus certa, quorum deest forma hodierna: *blodeu* (flos) Mab. 1, 241. *arueu* (armatura: *un arueu*, una armatura) 2, 47, vix separanda a plurali forma *blodeu* 2, 218. *arueu trymyon* (gravia arma) 3, 304. In adiectivis: *asseu* (sinister) Mab. 1, 275. 2, 200. 387. *dehou*, *deheu* (dexter) L. Land. Mab. *teneu* (tenuis) Mab. 1, 259. 2, 382. *gwineu* (fuscus) fq.; in adverbio *kynneu* (modo, paulo ante) Mab. 2, 38 (pp. 398. 619). Hodie *aseu*, *deheu*, *teneu*, *gwineu*, *cynneu*. Ceterum extant hodiernae formae alternantes: *cenaw* (catulus), unde plur. *kenawon*, *kynawon* Mab. 3, 28, quocum conferendum hod. *alltraw* (sponsor), ac non solum *eisiw* (indigentia), *asw* (sinister; *assu* iam Leg. 2, 1, 36. 11, 10), sed etiam frequentior *aswy*.

Cornica substantiva et adiectiva eiusdem formae *-ou* e Voc.: *ancou* (mors), *golou* (lux) 8ᵇ. *garthou* (stimulus), *bisou* (anulus) 8ᵃ. *altrou* (victricus) 7ᵃ. *dehou* (dexter) in nomine herbae *dehoules* (abrotanum) 9ᵃ; e Dr. et P. *-ow*: *uncow*, *ankow* (mors) P. 174, 4. 234, 2. *golow* (lux) 64, 3. 79, 1. *ganow* (os) fq. *dyghow* (dexter) P. fq., *dyhow* Cr. 65, *dyov*, *dyow* D. 1487; 1329. R. 1582. *tanow* (tenuis) R. 2462.

Aremorica quoque sunt et nomina virorum desinentia in *-ou* (quamquam in quibusdam videtur legendum *-on*), *-iou*: *Guorasou*, *Dinaerou*, *Loiesbritou* Chart. Rhed. 1, 7, 17. Mor. 267. *Cadou*, *Saliou* Chart. Kemperl. Mor. 431. *Periou* Coriosop. Mor. 378. 379; cf. *Poatou* (Pictavia) Cath.; et appellativa atque adiectiva: *ancou* (mors; hod. *añkou*, ven. *ankeu*) Cath. Buh. 10, 1, *ancquou* 144, 5. *golou* (lumen, lux; hod. *goulou*, cornug. *goulaou*, trec. *golo*, ven. *goleu* m.) Cath. Buh. 100, 3, *goulou* 184, 7. 192, 4. *guenou* (os; hod. *genou*, *ginou*, cornug. trec. *geno*, ven. *geneu* m.) 66, 2. Cath. 166, 15. *besou* (anulus; hod. *bizou*, ven. *bizeu* m.) Cath. *autrou* (dominus; hod. *aotrou*, cornug. *autrou*, *otrou*, trec. *aotro*, ven. *eutreu*) Cath. Buh. MJ. *dehou* (dexter; hod. *deou*, cornug. *deo*, trec. *dev*, *deo*, ven. *deeu*) MJ. 141 a, *deho* Cath. *tanau* (tenuis; hod. *tano*, ven. *teno*) Cath.

Derivatio conexa TV mutata ut in aliis exemplis (p. 131) inesse videtur in cornicis substantivis in *-adow* desinentibus, quae veremur ne parum recte supra (p. 287) plurali tribuerimus: *pesadow* (precatio), *arhadow*, *arghadow* (man-

datum), *plegadow* (placitum), *falladow* (vitium), *danvonadow* (missio), *govynnadow* (postulatum), *gorhemmynnadow*, *gorhemynnadow* (iussum), item in *ynnyadow* (compulsio) O. 999. *dytheuadow* (promissum) O. 1871. *kelladow* (iactura) O. 2117.

S derivans simplex forsitan statuenda sit in verbis denominativis cambricis desinentibus in *-aam* (*-aham*, *-haam*), *-aaf* (inf. *-a* et *-au* pp. 534. 537). Quamquam in his suspicari possis *g* primitivam derivantem, si compararis formas hibernicas (p. 795). Vetustis exemplis supra enumeratis (p. 506) addo alia ipsa quoque causativa e Mab.: *ef agadarnhaei* (ipse affirmabat; adi. *cadarn*) 3, 301. *ac ae hofnockaei yn gymeint* (et terrebat eos adeo; i. e. timidos fecit, adi. *ofnawc*) 3, 299. Eiusdem tamen formae sunt denominativa neutra: *megys ygnottayssei* (ut consueverat) Mab. 3, 304. *hyt trabarhaawd yoes* (donec manebat vita eius) 3, 299. *ny cheit byth trabarhaei bwyt a llynn* (non caperetur unquam, castrum, donec maneret cibus et potus) 1, 252. *tristau*, *arafhau* (tristem, quietum fieri) 1, 26. 2, 381. Ac propter *h* praemissam in plerisque eodem certe iure *s* derivantem consonam conicere licebit. Cornica praesertim a comparativis: *guella* (meliorem reddere) D. 1050. R. 2242. *byth ny wyla* (nihil proficit) D. 1407. *lyha*, *lygha* (minuet) O. 1772. 1787. D. 1909. *guethe* (male tractare, destruere) O. 689. R. 1416. *lowenhe* (exhilarare, laetari) R. 1690. D. 1427. Aremorica: *neuezhat* (renovare) Buh. 14, 2. *louenhat* (exhilarare) MJ. 9b. 211b. Buh. 28, 22. *bihanhat* ('minorare'), *trugarecat* ('misereri'), *ysselhat* ('infimare') Cath. Hodierna eiusmodi verba ex adiectivis vel substantivis e dial. Leon.: *bihanaat* (deminuere, deminui), *gwellaat* (meliorem reddere), *c'hoantaat* (desiderare), *peoc'haat* (pacare).

Servata eadem sicut hibernice non invenitur nisi geminata (vel per assimilationem ex *cs*, *st*, *ns* progressa) etiamsi simplex scripta est: *a*) annexa radici: cambr. *camse* (camisia) Mab. 2, 218, corn. *cams*, arem. *camps* (gl. alba) Voc. 9ᵃ. Cath.

b) Accedens cum vocalibus correptis, e quibus frequentiores sunt *a* et *u*, si sequitur flexio vel altera derivatio, geminata SS scribi solet (cf. p. 120).

AS in cambricis substantivis femininis abstractis e substantivis: *dinas* (munitio, oppidum: *yr dinas honn* Mab. 1, 290) Mab. 1, 16. *vrdas* (honor, dignitas) 3, 298. *kymmwynas* (communicatio) 2, 12. *kyweithas* (societas) 1, 23. *kedymdeithas* (societas) 1, 236. 261. *galanas* (occisio, homicidium) Leg. fq. *priodas* (nuptiae) Mab. 1, 21. *teyrnas* (dominium: *yny teyrnas honn* 2, 379) 1, 247. 3, 297. 298. Geminatio scripta in plur.: *dinassoed* 3, 274. 298. *teyrnassoed* 3, 298. *gwintasseu* (caligae) 3, 265; in verbo denominativo: *ymgedymdeithassu* (associari inter se) 3, 149. Vix in cornicis ut: *cowe3as* (sodalitas; = cambr. *cyweithas*) P. 110, 2. vel *hanas* (susurrus? cambr. hod. *hanes*, hib. *sanas*) 79, 4; differunt certe pleraque, quorum *as* substituitur loco primitivae *at* (p. 154). Nec huc pertinet adi. corn. *ogas* (vicinus), quod respondet cambr. *agos* (hib. *acus*). Quamquam eadem terminatio extat in nominibus virorum cambricis, ut *Gildas* Mab. 2, 22. 391.

ES in cambricis collectivis generis feminini: *llyghes*, *llynghes* (classis; e *llong*, navis) Mab. 3, 264. 269. 300, e quo nom. pr. *Lyggessauc* L. Land. 140.

dauattes (grex ovium; *dauat*) Mab. 2, 215. Item in *llawes* (manica; hib. vet. *lámos*, e *lám*, manus) 3, 269, plur. *lleuys* (hod. *llewys*) Leg. 1, 12, 6. *gormes* (afflictio, miseria) Mab. 1, 293; in transumpto: *neges* (negotium; *yneges honno* Mab. 1, 260), pl. *negesseu* Mab. fq., *nekesseu* Leg. 1, 13, 14; corn. *negis*, *nygys*, *negys* P. 62, 2. 63, 2. 69, 2. O. 699. 720. 733. 912. Cr. 1737, pl. *nygyssow*, *negyssyow* O. 1004. Cr. 1883. Cf. arem. *garlantes* ('flameum', i. e. corona, sertum; hod. *garlañtez* fem., pl. *-ou*) Cath. Differt genere masc. cambr. arem. *maes* (campus, planities; e simpl. *ma*, *mag*, p. 4 not.), corn. *mes*.

Frequentissime vero eadem terminatio ES format substantiva feminina e masculinis, respondens graecolat. *-issa* et gall. hod. *-esse*.

Cambrica exempla: *leeces .i. mulieris* (gl. maritae) Cb. 80. *kor ar gorres* (pygmaeus et pygmaea, *corres* 1, 241) Mab. 1, 243. *unbennes* (domina; masc. *unbenn*) 1, 14. 289. *iarlles* (comitissa) fq. *arglwydes* (domina; *arglwyd*) 1, 17. 251. *marchoges* (eques femina) 1, 255. 294. *manaches* (sanctimonialis) 1, 251. *amherodres* (imperatrix; *amherawdr*) 1, 280. *camraes*, *camaraes* (Cambra) Leg. 2, 1, 58. 59. 61. Etiam IES: *pophuryes* (pistrix; hod. *pobwr*, pistor) Leg. 1, 31, 8. *golchuryes* (lotrix) 1, 31, 11. Plur. *mynachesseu* Mab. 1, 252; e libro recentiore: *arglwyddesau* 3, 330.

Cornica e Voc.: *caites* (serva) 7ᵇ. *laines* (nonna) 7ᵃ. *ruifanes* (regina), *arludes* (domina) 7ᵇ. *manaes* (monialis), *canores* (cantrix), *rediores* (lectrix) 7ᵃ. *hwirnores* (crabro) 8ᵇ. E P. et Dr.: *arluthes*, *arlothes* R. 1701. D. 1965. *cowethes* (socia, sodalis) O. 95. 652. *gwerghes*, *gwyrhes*, *gwyrghas*, *gwerhas* (virgo) D. 403. R. 154. O. 2663. P. 3, 2. 4, 3. *mygternes* (regina) 226, 2. *pehadures*, *peghadures*, *peghadores*, *peghadoras* (peccatrix) 32, 1. D. 491. R. 1094. 1097. *pestryores* (saga) O. 2668.

Aremorica: *heizes* (cerva) Buh. 30, 19. Cath. *guerches* (virgo) Cath. MJ. 157 a. Buh. 18, 16. 22, 7. 44, 9. 46, 2. (*guerchez* 92, 19. MJ. 66 b.) *leanes* (monialis) Cath. Buh. 18, 2. 20, 8. 12. 22, 5. *Bretones* (Britanna) 140, 3. Cath. *achantoures* (incantatrix), *magueres* (nutrix), *alhuezerez* (clavicaria), *baelec pe baelegues* (sacerdos) Cath. De plurali forma *-eset* vid. p. 293. Eadem interdum additur adiectivis: *santes*, *sanctes* (sancta) Buh. 46, 2. 140, 3. *brases* (praegnans; adi. *bras*, magnus, crassus) Cath. Buh. 74, 20. 92, 6, unde particip. *brasesset*, *braseset* (impraegnata) 42, 20. 46, 14. Hodierna scriptione *-ez*.

IS in substantivis: cambr. *ynys* (insula; fem.: *yr ynys honn* Mab. 1, 246) Mab. fq., pl. *ynyssed* Mab. 2, 391; corn. *enys* O. 2592; arem. *enes* Buh. 16, 1. 3, sing. *enesen* 6, 22. 80, 11, *enesenn* Cath., hod. *enez*, *enezen* f., sed ven. *iniz*, pl. *-i*. cambr. *euullys*, *ewyllys* (voluntas; hod. *ewyllys*, *gwyllys*, masc.) Leg. 2, 11, 38. Mab. 2, 24. 26. *gregys* (cingulum; hod. *gwregys* masc., plur. *-au*) Leg. 2, 6, 41; corn. *grugus* (cingulum, zona, cinctorium) Voc. 9ᵇ, arem. *gouris* (zona; hod. *gouriz*, ven. *grouiz* masc.) Cath. In adiectivis, nisi sunt composita: *dilis*, *dylis* (hod. *dilys*, certus, securus; hib. vet. *diles*) Leg. 2, 1, 54. 5, 2. *hyspys* (manifestus, certus) Mab. 1, 7. 11.

OS: corn. *airos* (puppis; hib. vet. *eross*) Voc. 7ᵇ. Cambr. subst. *kyfagos* (vicinitas) Mab. 1, 3. 31. 236, comp. ex adi. *agos* (vicinus) 1, 24. 25. 239. corn. *carogos* (affinis, consanguineus) Voc. 7ᵃ, *ogas* (propinquus) P. 19, 4. 140, 2. 189, 3. 200, 1. 249, 3. 253, 1. D. 1102, *oges* O. 184. 1141. D. 2660.

US (*-ws*) in paucis substantivis cambricis: *drws* (ianua; cf. hib. vet. *dorus*, *doros*; differt corn. *darat*, ostium, Voc. 9ᵃ.) Mab. 1, 15. 250. *madws* (tempus impletum, opportunitas) 1, 33. *amws* (equus) 2, 215.

c) Cum producta vocali frequentiores sunt formulae ÊS (ÎS) et ÔS, vix non profectae ab *-ens* et *-ons*.

In ÊS (= lat. *-ensis*) desinunt adiectiva cambrica: *tuscois* (gl. tuscus) Ox. 38ᵇ. *amdyfrwys* (aquosus; *dwfr*, aqua) Mab. 3, 265. 269. Item substantiva collectiva in *-wys*, arem. *-is*, supra memorata (p. 294). Discrepant cambrica fem. in *-uys*, *-wys* ut composita cum substantivo *gwŷs* (notitia): *mamuys* (maternitas; hod. *mamwys*) Leg. 2, 1, 59. *rackuys* (praecedentia; hod. *rhagwys*) 2, 2, 1.

Ad ÔS (= lat. *-onsus*, *-ôsus*) redit *-us* (interdum *-ius*), frequentissima terminatio, formans adiectiva maxime e substantivis. Cambrica: *goualus* (tristis; *goual*) Mab. 1, 244. *agkyghorus* (demens, consilii expers; *cyghor*) 2, 54. *gorawenus* (triumphans; *gorawen*, gaudium) 2, 385. 386. *galarus* (miser; *galar*, miseria) 1, 272. *enrydedus* (honorabilis; *enryded*, honor) 1, 33. 263. *ryuygus* (arrogans) 1, 242. 249. 253. *llwydyannus* (prosper) 2, 27. 3, 297. *cywelydyus* (inhonestus; hod. *cywilydd*, pudor) 1, 244. Compar. *iachussach* (magis sanus) Mab. 3, 271 ex *iachus* pro *iach* (sanus).

Cornica: *badus* (lunaticus) Voc. 8ᵃ. *priderus* (sollicitus) 10ᵃ. *faidus* (formosus) 7ᵃ. *gothus* (superbus; *goth*, superbia) 8ᵇ, *gothys* O. 899. 2221. Cr. 284. 306.

Aremorica: *ingingus* (ingeniosus), *auius* (aemulus) Cath. *anafus*, *anaffus* (perturbatus, sollicitus; *anaf*, perturbatio, Buh. 58, 19) B. 56, 19. 126, 14. *quenedus* (formosus; *quenet*, decor, Cath.) 148, 9. *morchedus* (tristis; *morchet*, sollicitudo, Cath.) 126, 9. 13. *flerius* (foetidus; corn. *flair* Voc., arem. *fler* Cath.) 68, 13. *orgouyllus* (superbus) MJ. 10a. *venimus* (venenosus), *afuyus* (invidiosus) 11a. *cassonyus* (odiosus) 11 b.

Per ÂS formatum subst. numerale cambr. *liaus*, *lliaws* (multitudo, multi; hod. *lluaws*) gl. Ox. 39ᵃ. Mab. 2, 245, corn. *leas*, *luas* P. (p. 95). *lues* O. 633. 1136. *lyes* D. 557. 749. 1755. 1995, arem. *lies furm* (multiformis), *quenlies* (tot), *quenliez guez* ('quotienscumque'), *lies* ('saepe') Cath. *alies* (saepe) Cath. Buh. MJ. Dubia res est de cambr. subst. *achaws* (causa; hod. *achos*, pl. *-ion*, masc.) Mab. 2, 35. 3, 98. 300, cum in hib. *accuis* (p. 151) brevis vocalis inesse videatur.

3. Derivatio mediarum.

B derivans in paucissimis vocibus certa est, ut in subst. cambr. *cledyf*, plur. *cledyfeu* (gladius) Mab. fq., corn. *cleȝe* P., *clethe* Dr., arem. *clezef*, *clezeff* Buh. 90, 10. 152, 3 ob hib. vet. *claideb* — quamquam hodierna forma arem. *kleañ* (fem., at leon. *kleze* masc., plur. *-ier*, p. 290) respondet hod. hib. gael. *cloidheamh*, *claidheamh* — et in adi cambr. *araf* (mitis, placidus), unde verb. *arafhau* (quietum esse, quiescere) Mab. 2, 381, si recte conferuntur vetusta nomina gallica virorum Arabus, Intarabus, et fluviorum Arabo, Arar (p. 11, not., et 788). De aliis dubium est, utrum huc pertineant, an ad *m* derivantem: *guanaf* (horreum, series; hod. *gwanaf* fem., pl. *-au*) Leg. 1, 35, 9. *kynnedyf* (habitus, con-

suetudo; hod. *cynneddf* fem., pl. *-au*) Mab. 1, 276. 2, 50. 208. *twryf*, *twrwf*, *kynnwryf* (tumultus; hod. *twrf* masc., pl. *tyrfoedd*, *tyrfau*) 1, 8. 13. 29. 290.

D derivans multo frequentior est, praesertim cum vocalibus correptis *e*, *i*, quamquam vestigium non est ordinis posterioris in declinatione, ut hib. *tene*, gen. *tened* (ignis) respondet cambr. *tan*; rara tamen ipsa quoque cum productis. Ad comprobandam *d* primitivam addentur exemplorum hodiernae scriptiones cambricae per *dd*.

ED in substantivis abstractis ex adiectivis: pauca sunt diversae originis. Cambrica (hodie masculina, excepto *buchedd*, vita, fem., pl. *bucheddau*): *culed* (macies; hod. *culedd* e *cul*, macer) gl. Ox. 8ᵇ. *criched* (ruga; *crychedd*) 40ᵃ. *bicoled* (vecordia; cf. hod. *bwgwl*, minae, *bygylu*, minari) gl. Lxb. E Mab.: *diwed* (finis; hod. *diwedd*, hib. vet. *dead*, *diad*) 1, 3. *mawred* (magnitudo; hod. *mawredd*) 1, 10. *goruoled* (triumphus, gaudium; *gorfoledd*) 2, 31. *amgeled* (sollicitudo; *amgeledd*) 2, 37. 39. *dewred* (valor, fortitudo; *dewredd*) 1, 3. 247. 273. 2, 29. *trugared* (misericordia; *trugaredd*) 2, 376.

Quae inter vetustiora eiusdem terminationis inveniuntur, subst. *emed*, pl. *emedou* (aes) gl. Ox. 38ᵃ, *cared* (gl. nota) 38ᵇ. (gl. nequitiae) Cb. 86. et adi. *celmed* (efficax) gl. Ox. 5ᵇ, sunt hodie *efydd*, *cerydd*, *celfydd*.

Cornica: *deweth*, *dyweth* (finis) P. 40, 4. 166, 4. 186, 4. 200, 1. 236, 4; R. 348. O. 671. 1728. D. 2947. 2948. *guyryoneth*, *guyroneth* (veritas; cambr. *gwirionedd*) D. 1468. 1477. 1587. 1974. 2029; O. 702. 740. D. 735. *trueth* (miseria; cambr. *truedd*) D. 2437. 3182. R. 899. *tregereth* (misericordia, pietas) O. 454. 705. R. 1148, *tregeryth* O. 1015. *vfereth*, *euereth* (vanitas; cambr. *oferedd*) R. 950. 1262; 936. Alia aut incertae sunt derivationis ut *myghterneth* (regnum, imperium; cambr. hod. *teyrnedd*, sed *rhagdeyrnaeth* iuxta *rhagdeyrnedd*) D. 785. R. 313. 712. 720, aut indubie ad *-eth*, cambr. *-aeth* pertinentia.

Aremorica quaedam huc pertinentia: *buhez* (vita) Cath. Buh. 14, 1. 70, 1. 78, 12. MJ. 35 a. *diuez*, *divez* (finis) Cath. Buh. 102, 16. MJ. 91 b. *bihanez* (parvitas; cambr. hod. *bychanedd*) Buh. 72, 11. 182, 13, *bihannez* Cath. *truez* ('pietas') Cath. Buh. 120, 2. 122, 4, *truhez* 194, 19. *trugarez* (misericordia) Cath. MJ. 91 b. Buh. 80, 13. 106, 2. *guirionez* (veritas) fq., *guiryonez* Cath. *follez* (stultitia; cambr. *ffoledd*), *larguentez* (largitas) Cath. In hodiernae linguae lexicis invenio *divez*, *bihanez* tributa generi masculino, sed feminino *trugarez* (*trugare*), *gwirionez* (*gwirione*), *largeñtez* (ven. *largañte*), *buez* (*buhez*, *bue*), *truez* (*true*), *follez* (ven. *folèh*). In quibus facta esse videtur confusio cum derivatione *aez*, *-ez*, cambr. *-aeth*. Servarunt tamen hodie quoque genus masculinum substantiva in *-érez* actionem ipsam indicantia, ut *pokérez* (osculatio), *gwalc'hérez* (lavatio), *boudérez* (susurrus). Incertae terminationis sunt alia ut *marchadourez* (commercium; hod. *marc'hadourez* fem. collectivum, merx, merces), *quelingnadez* ('docimen') Cath.

ID (hib. *-id*) in substantivis cambricis significantibus viros exercentes artem vel officium: *medyd* (coctor mulsi; hod. *meddydd*, plur. *meddyddyon*) Leg. 1, 17, 1. *kynyd*, plur. *kynnydyon* (venator; hod. *cynydd*) Mab. 2, 209. 225. 244. *melinyd* (molitor; *melinydd*) 1, 278. 279. Inprimis derivatione duplici ETID, ITID (hod. *-edydd*, *-iedydd*; hib. *-thid*): *llemhidyd* (saltator) Mab. 2, 209. *Sugyn*

m. Sucnedyd (Suco Suctoris f.) 2, 210. *Medyr vab Methredyd* (Iaculans filius Iaculatoris; nn. propria, cf. p. 83) 2, 211, unde rectius erat *dremidyd*, minus bene scriptum: *Drem uab Dremhitit* 2, 6. *Drem vab Dremidyt* (*drem*, visus, lux, 2, 221) 2, 208.

In cornicis ita terminatis scribit tenuem more suo (p. 143) Voc.: *piphit* (tibicen), *brodit* (iudex; subst. *brawt*, iudicium), *pridit* (poëta; cambr. hod. *pibydd, prydydd*). Idem invenitur in Leg.: *kenyt* (venator) 1, 16, 1. *medyt* (medi coctor), *hebogyt* (falconarius) 1, 1, 1. *kanhuyllyt, kanuyllyt* (candelarius) 1, 1, 1. 9, 25.

Eadem terminatio in aliis subst. masc. significantibus res: *estid* (gl. sedile, gl. theatrum; cf. verb. hod. *eistedd*, sedere) gl. Ox. 6ª. 38ª. *gubennid* (cervical; *gobennyd*, pl. *gobennydyeu* Mab. 1, 2. 4, hod. *gobenydd*, pl. *-yddion* vel *-yddiau*) B. 44ª. *cemecid* (gl. lapidaria; hod. *cyfegydd*) 42ᵇ. E Mab.: *mynyd*, pl. *mynyded* (mons; *mynydd*, pl. *-oedd* vel *-au*, p. 292) 1, 11. 27. 288. *bedyd* (baptismus; *bedydd*) 1, 265. 266. *crefyd* (religio; *crefydd*, hib. vet. *crabud*) 1, 16. *emennyd* (cerebrum; *ymenydd*) 1, 13. *cynnyd* (augmentum, valor; *cynydd*) 1, 262. *defnyd* (figura, materia; *defnydd*) 2, 219. *llewenyd* (gaudium; *llawenydd*) 1, 36. 2, 31. *lleueryd* (sermo, oratio; *llaferydd, lleferydd*) 2, 240. *kerennyd, karenhyd* (amicitia, favor; *carennydd*) sq. *lluossyd* (multitudo; hod. *lluosedd*) 2, 27.

Cornice ut aremorice vocalis *e* praevalere solet, cornice praeterea oblitterari media (ut *b* in *cleze*, gladius) in his: *lowene* (gaudium; cambr. hod. *llawenydd*) P. 30, 1. 65, 2. *kerense* (amor; cambr. *carennydd* = *cerentid*, *carantid*) 58, 4. 223, 3. D. 549, *kerenge* O. 1207. 1231. D. 483. R. 453. Servata tamen est in masc. *menit* (mons) Voc. 9ᵇ, *meneth*, plur. *menyȝyow* P. 16, 1. 170, 1.

Aremorica exempla: *menez* (mons, masc. hod.) Cath. MJ. 13a, plur. *meneziou* 10b. *carez* (reprehensio; opprobrium*; cambr. *cerydd*) 91b. 101b. Buh. 50, 4. *badez* (baptisma; hod. *badez*, *bade*) 52, 6. *leuenez* (gaudium; hod. *levenez*, cornug. trec. *levene*, ven. *lehuine*) 46, 17. 146, 3. 5. MJ. 120a. *carantez* (amor; hod. *karañtez*, *karañte*) Buh. 34, 7. 36, 11. 52, 10. 110, 4. Cath. MJ. 30a. (*quarantez* 41a.) *lauarez* (dicere) Cath. Transierunt hodie haec quoque ad genus femininum, excepto *menez* (trec. cornug. *mine*, *mene*, ven. *mané*).

Eandem terminationem exhibent adi. cambr. *llonyd* (hod. *llonydd*): *ny chysgaf hun lonyd* (non dormiam somnum tranquillum) Mab. 1, 284. *celuyd* (hod. *celfydd*) colligendum e subst. *celuydyt* (ars) Leg. 1, 43, 11. Mab. 3, 148. 153. cambr. *newyd* (novus; hod. *newydd*) Mab. 1, 3, corn. *nowyth*, *newyth* P. 107, 4. 233, 2, arem. vet. *nowid*, *negued*, *newed* (p. 91), rec. et hod. *neuez*, *nevez* (cornug. *neve*, trec. *neoue*, ven. *nehue*).

Frequentiora vero sunt adiectiva cambrica desinentia in EID (hod. *-aidd*) conferenda hibernicis in *-ide*, *-de*, nisi sunt composita (cf. *-eid*, suus, p. 387), formata e substantivis: *pebreid*, *pybreid* (piperosus) Mab. 2, 201. 203 *brenhineid* (regius) 3, 100. *teyrneid* (dominicus; *mackwy t.*, iuvenis dominicus, auctoritate domini praeditus) 2, 9. *hebogeid* (proprius falconis; *llygeit h.*, oculi quales sunt falconis) 2, 385. Sed etiam ex adiectivis: *bonhedigeid*, *anvonhedigeid* (nobilis, ignobilis; adi. *bonhedic*, nobilis, e subst. *bonhed*, hod. *bonedd*, genus, nobilitas)

* Ven. *gare* masc. nihil aliud esse videtur quam *care* fem.

Mab. 1, 160. 2, 385. Invenitur *-ieid*: *milwryeid* (militaris, militi conveniens; hod. *milwraidd*) Mab. 2, 24.

Producta vocalis derivans ÊD apparet in uno exemplo cambr. vet. *notuid* (acus; hod. *nodwydd*, *nydwydd* fem., pl. *-au*) gl. Ox. B. 42ᵇ, arem. *nadoez* (hod. *nadoz* fem., pl. *-iou*, treo. ven. *nadoue*, *nadoe*, pl. *-ien*) Cath. Nam cambr. *arglwyd* (dominus; hod. *arglwydd* vel *arlwydd*, pl. *-i*) Mab. fq., corn. *arlut*, *arluth* Voc. P., compositum videtur.

ÔD in subst. cambr. *muchud* (lapis niger; hod. *muchudd* masc.) Mab. 1, 251. 257. 283; in adi. *ufud* (oboediens; hod. *ufudd*) 3, 13, nisi est transumpta vox latina.

G derivans infectione perdita, quae statuenda est in vocibus quibusdam, ut in n. pr. viri *gelhi* cod. Lichf., quod ibidem scribitur *gelhig*, in particula *gwedy* (post, postea) e vet. *guetig*, aliis quoque supponi poterit exeuntibus in vocales.

Rariora sunt exempla mediarum in derivatione conexa etiam cum liquida nasali. MB et ND substituendae sunt formis infectis hod. cambr. *colomen* (columba) cum nota singularitatis e *colom*, corn. *colom* fem. Voc. 8ᵇ. O. 132. 1109. 1189, arem. *coulm* (hod. masc. ven. *klomm*) Cath. Buh. 116, 17; et *ysgrifenu* (scribere), *ysgrifenwr*, *ysgrifenydd* (scriptor), corn. *scriuiniat* (scriptor) Voc. 8ᵃ, aliisque cornicis et aremoricis supra (p. 826) allatis. Integra servata videtur formula NG in cambrico themate verbali: *ynhustyng* (susurrans; hod. *husting*, sibilare, ex *hust*, susurrus) Mab. 2, 54; fortasse in adi. *teilwng* (dignus; cf. hib. vet. *tualang*), unde *teilyngdawt* (dignitas) Mab. 3, 298; vix in verbis (cf. p. 534): *gestwng* (demittere), *gellwng* (dimittere; cf. *guollung*, gl. vacuus, Cb. 65), *hebrwng* (comitari, ducere) Mab. 1, 7. 31. 3, 145. Certe in verbo *hebrwng* inesse potius tenuem comprobatur tam cornicis formis *hembronk* (ducet) O. 1874. *hembroncas*, *hombronkyas* (duxit) D. 1205. P. 16, 1. 76, 3. 114, 3. *hembrenkygh*, *hembrynkeugh* (ducitis, ducite) D. 204. 1195. cum derivato *hebrenchiat*, *hebrenciat* (dux) Voc. 7ᵃ. 7ᵇ, quam arem. *hambrouc* (ducere, comitari; hod. *ambrouk*) Cath. MJ. 104b.

4. Derivatio tenuium.

P derivans rarior ceteris (sive primitiva est sive respondet hib. *c*, *ch*) in paucis his formulis invenitur.

EP in substantivis cambricis: *enep* (facies) gl. Ox. B. 41ᵇ, *kuynep* Leg. 1, 2, 3, *hwyneb* Mab. 1, 240, alibi *gwyneb*. *motrep* (hod. *modryb*), quod colligendum est e plur. *modreped* (materterae) gl. Ox. B. 43ᵇ. Concordant corn. *eneb* (pagina) Voc. 9ᵇ, *modereb* 7ᵃ; arem. *enep* (facies) Cath. Buh. 124, 7 (cf. *aenep* p. 697), *mozreb* (matertera; hod. *moéreb*) Cath.

Frequentiores sunt formulae duplicis derivationis TAP, TEP, INEP, abstracta formantes ex adiectivis: *kyweirdeb* (apparatus), pl. *kyweirdebeu* (et *-dab* et *-deb* hodie quoque) Mab. 1, 5. 15. 237. 238. *kyssondeb*, *anghyssondeb* (consonantia, dissonantia) 2, 21. 46. *gwylltineb* (feritas) 1, 236. Masculina sunt haec hodie, ut *gwyneb* (facies), *godineb* (fornicatio), *cyweirdeb*, *cysondeb* etc

IP in adi. cambr. *kyffelyp*, *kyffelyb* (similis; e *cyhafal*) Mab. 1, 5. 23. 247, unde derivatur verbum: *kyffelybu* (comparare) 1, 257. *ymgeffylybet bawp*

okonawch aegilyd mal y mynno (nubat quaevis vestrum alteri, sicut volet) 1, 272. Respondent corn. *hevelep, hyuelep* (similis, imago) O. 2337. R. 1705, *defalebys* (deformatus, foedatus) Cr. 1603. 1664 sq.; arem. *heuelep* (talis) cum derivatis *heuelebecat* ('similare'), *heuelebequaet* ('assimilatus') Cath. *diheuelebet* (foedatus) Buh. 124, 7. Eiusdem formationis exemplum esse videtur cambr. *gulip, gwlyp* (liquidus, madidus) Cb. 60. Mab. 2, 378, arem. *glueb, gleb* (madidus) Cath. Buh. 100, 13, unde corn. *glibor* (humor) Voc. 8ᵇ, arem. *gluebour* Cath.

T sicut proxima tenuis frequentior est derivans: *a*) accedens ad radicem non interposita vocali: cambr. *clot* (*clo-t*, gloria, hod. *clod* fem.) gl. Lxb. Mab. fq. *braut* (iudicium; hod. *brawd* fem.) Leg. praef. *aperth* (victima; = *atber-t*, hod. *aberth* masc.) gl. Ox. *kyuoeth*, *kyfoeth* masc. (potentia, hib. *cumachte*) Mab. fq. *nith* (sororis filia; cf. lat. *neptis*) Mab. 3, 200. Corn. *clos* (gloria) D. 3234. R. 164. 1290. *bres*, *brus*, *brues* (iudicium) fq. *noit* (gl. neptis) Voc. 7ᵃ; transumptum *pregoth* (praedicatio, hib. *precept*) P. 23, 1. 2. R. 2458. Arem. *breut* (iudicium) Cath. *nyz* ('neptis'; hod. *niez*, leon. *nizez*, accedente terminatione fem.) Cath.; praeterea in aremoricis vetustis nominibus compositis *-cart*, *-gent*, pro *carat*, *genet*.

b) Accedens cum vocalibus correptis. AT in substantivis plerumque masculinis duarum fere specierum:

α) *-at*, pl. *-eit*, plerumque *-iat* (cambr. hod. *-iad*, pl. *-iaid*) derivans masculina e verbis, interdum e nominibus: *llygat*, pl. *llygeit* (oculus) Mab. 1, 271. 2, 220. 385. (*licat* L. Land. fq. p. 90); corn. *lagat*, pl. *legeit* Voc. 7ᵃ, *lagas* O. 1109, pl. *lagasow* (cambr. hod. *llygaid* et *llygadau*) R. 1492; arem. *lagat* (hod. *lagad*, pl. *lagadou*) Cath. Buh. 120, 5. (*laguat* 104, 16. 106, 12). IAT infecta fere vocali antecedente: cambr. *orgiat* (gl. caesar; i. e. qui caedit) Ox. 7ᵃ. *grefiat* (notarius) cod. Lichf. *rodiat*, *rodyat* (dispensator) Leg. 2, 1, 28. 4, 8. *meichat*, *meichiat* (pastor suarius) Mab. 2, 198, pl. *meicheit* 3, 92. *eirchat* (negotiator) 3, 21. *offeirat* (presbyter) 2, 211. *kynweisat*, *kynnweisyat* (princeps ministrorum) 3, 92. *Cluat uab Clustueinat* 2, 211. *disgwylat*, pl. *disgwyleit* (custodes) 2, 26. *centhiliat*, *centhliat* (gl. canorum, Davida) Cb. 7. 49. *doguohintiliat* (gl. inceduus) Ox. 5ᵇ. Cornica (interdum adi.) e Voc.: *cheniat* (cantor) 7ᵃ. *vurcheniat* (incantator), *renniat* (divisor), *helhiat* (persecutor), *guenoinreiat* (veneficus), *sewyad* (sartor) 8ᵃ. *guidthiat* (custos), *cherniat* (cornicen), *brenniat* (proreta) 7ᵇ. *guirleueriat*, *gouleueriat* (veridicus, falsidicus) 8ᵃ. 8ᵇ. *hebrenchiat*, *hebrenciat* (dux) 7ᵃ. 7ᵇ. *oferiat* (presbyter) 7ᵃ. *sinsiat* (tenax), *henbidiat* (parcus), *gunithiat ereu* (agricola), *scriuiniat* (scriptor) 8ᵃ; e P. et Dr. *gvythyas*, *guythyas*, *gwythyes*, *gwythes*, *(g)wothyas* (custos) O. 74. 692. 609. 576. Cr. 1194, pl. *guythysy*, *guyththysy* O. 2038. 2397. *sylwyas* (salvator) D. 252. R. 307. 1722. 2418. *nygethys* (avis) O. 914. Aremorica: *merdeat* (nauta), *dibriat bras* ('estor, manducus'), *quinyat* ('paraphonista', cantor), *briminyat* ('pedo'), *gouzyfyat* ('patiens') Cath. et vetusta nn. pr. virorum: *Winmochiat*, *Anbudiat* Chart. Rhed. 1, 17. 2, 21.

β) Eiusdem terminationis, sed diversae flexionis (conferenda hibernicis in *-iud*, *-ud*) sunt substantiva abstracta principio, etsi interdum mutant significationem, plurima in *-iat* (cambr. hod. *-iad*, pl. *-iadau*, nisi prorsus carent hoc

numero, masculina, pauca feminina, ut *caniad*, masc. cantus, fem. carmen, pl. *-au*). Cambrica: *taguelguiliat* (gl. silicernium; i. e. tacita vigilia) Ox. 5ª. *caryat* (amor) Mab. 1, 17. 21. 37. 2, 34. 35. 3, 300. *gwydyat* (cognitio) 3, 300. *dyuotyat, dyuodyat* (adventus) 2, 15. 23. 3, 300. *kymellyat* (compulsio) 2, 24. *edrychyat* (inspectio) 1, 29. *kanhyat, kennyat* (permissio) fq. Sic iam inter gl. Lxb. *guiltiatou* (gl. tonsurae) e subst. *gwallt* (caesaries)? Cornica: *golyas* masc. (vigilia, vigilare) P. 173, 1. 55, 4. D. 1067 sq. *anclethyas, anclythyas, anclethyes, enclethyes* (sepultura, sepelire) O. 869. D. 548. R. 439. D. 3103. 3161. *cummyas* (licentia, permissio) O. 410. 750. D. 3139, *kymmyas, cummyes, kummeus, kemeas* O. 79. 412. D. 3112. P. 230, 2. Aremorica: *gluyzifiat* ('anulus'), *doubloazyat* (biennium) Cath. *quemyat* (valedictio) MJ. 46 a, *quimyat* (licentia), *gourhiziat* (hinnire) Cath.

Rariora in *-at*, si excipias infinitivos cambr. *-at*, corn. *-as*, arem. *-at* (= *-aat*) p. 535. Cambrica: *gweryrat y meirch ac eu pystylat* (hinnitus equorum et eorum trepidatio) Mab. 3, 266. *toat y neuad* (lacunar curiae; hod. *gweryriad, pystylad, toad* masc.) 3, 265. *dillat, dyllat* (vestimentum) Leg. Mab. fq. *cannat* (vas, vadis) gl. Ox. 6ª. 8ᵇ. *kennat*, pl. *kennadeu* (hod. *cenad* fem., pl. *-au*, missio, itemque legatus) Mab. fq. *cawat* (tempestas; hod. *cawod, cafod, cawad* fem., pl. *-au*) Mab. 1, 8. 23. Cornica: *anuabat* (sterilitas), *valtovat* (fertilitas) Voc. 8ᵇ. *couat* (nimbus) 8ᵇ, *cowes* fem. O. 1080. *dillat* (vestis) Voc. 9ᵇ, *dyllas* P. 29, 3. O. 368. D. 221, *dylles* O. 1925. *orchinat* (calceamentum; cambr. *archenad* masc.) Voc. 9ᵇ. *cannas* (nuntius, legatus) D. 1041. R. 768. *darat* (ostium) Voc. 9ᵇ, *daras* (ianua) O. 349. R. 329, pl. *darasow* D. 3041. R. 81. *urat* (unguentum) Voc. 7ᵇ. Aremorica: *barat* (fraus; hod. *barad* masc.) Cath. Buh. 170, 10. *dillat* (vestimentum), *archenat* (calceus, calceamentum; hod. *dil'ad, arc'hennad* masc.), *cannat* (nuntius; hod. *kannad* masc., pl. *-ed*), *couhat glau* (imber) Cath.

Eodem pertinent, de quorum genere infra exponetur, substantiva aremorica mensuram significantia: *dornat* (manipulus), *bayat* (turba, caterva) Cath. pl. *podadou laez* (ollae plenae lactis) MJ. 201 b.

Rara sunt adiectiva derivata in *-at*: cambr. *guilat* (gl. hilaris) Ox. B. 45ª. *girat* (lamentabilis) Mab. 1, 16. 3, 302. *gwastat* (planus, aequus), *anwastat* (iniquus) 1, 31. 238. 2, 372. Arem. *haznat* (notus), *ung coffat* (couterinus), *trybloazyat, trigluizifyat* (triennis), *tridezguizyat* (triduanus) Cath.

Ex hac formula per infectionem (cf. p. 85) orta est cambrica EIT formans et substantiva et adiectiva e substantivis. Substantiva finientia mensuram nomine, e quo derivantur: *carreyt* (currus plenus, quantum currus capit; e *carr*) Leg. 2, 1, 34. *kawgeit* (quantum capit lanx; *cawc*) Mab. 1, 8. 13. *dyrneit* (manipulus, quantum manu capitur; *dwrn*) 1, 238. *corneyt* (cornu plenum), *gocreyt* (quantum cribro continetur; *gogr*) Leg. 1, 8, 6. 12, 16; 35, 14. *ffioleit* (quantum capit calix), *arffedeit* (sinus plenus) Mab. 2, 59. 373. *kerwynet, kerwyneit* (quantum continet cupa) 3, 302; praeterea *lloneit* (plenitudo, quantum implet) Leg. Mab. In chartis medii aevi legitur non solum *carrata, carrada* (quod currus capit, = cambr. *carreit*), sed etiam *carretum, currotum, carradium* (cf. Cangium s. v.). Alius significationis substantiva ita derivata rariora sunt, ut *ireit* (unguentum: *ar ireit hwnn*) Mab. 1, 27.

Generis diversitate haec cum adiectivis fere congruunt. Inveniuntur enim

tam masculina: *tri korneyt, tricorneyt* Leg. 1, 7, 9. 19, quam feminina: *y ffioleit honn* Mab. 2, 59; eadem lege sine dubio, qua cambrica hodierna in *-aid* sunt masculina e masculinis, ut *caraid* e *car*, *cawgaid* e *cawg*, *dyrnaid* e *dwrn*, *cornaid* e *corn*, *gograid* e *gogr*, item *llonaid*, contra fem. e fem., *ffiolaid* e *ffiol*, *arffedaid* ex *arffed*, *cerwynaid* e *cerwyn*. Nec aliter aremorica lingua hodierna, quae servat terminationem *-ad* (= *-at*), genus primitivi transfert in derivatum, ut e masculinis *karr* (currus), *dourn* (manus), *pod* (olla), *boutek* (labrum) formantur masculina *karrad*, *dournad*, *podad*, *boutegad*, e femininis *bag* (scapha), *loa* (cochlear), *leur* (area) feminina *bagad*, *loaiad* vel *loiad*, *leuriad*.

Adiectiva eodem modo derivata maxime e nominibus metallorum extant cambrica: *eureit* (aureus) Mab. fq. *aryanneit*, *aryannhyeit* (argenteus) Mab. 3, 264. 2, 200. *llathreit* (splendidus) 3, 8. 11. 16. *llineit* (roscidus) 1, 283; ex adiectivo *didramwyeit* (infrequens; *didramwy* id.) 1, 236; e verbo *Bendigeid* (Benedictus) 3, 102 etc., *ymendigeit* (maledictus) 2, 219. 220, conferenda participiis cornicis et aremoricis (p. 532).

ET (hod. *-ed*) derivans ex adiectivis cum pauca substantiva, ut *sechet* (sitis; hod. *syched* masc.) Leg. 1, 10, 5. *lludet* (lassitudo) Mab. 2, 19, tum frequentissimas formas aequalitatis cambricae proprias, diversas a substantivis desinentibus in *-ed* (hod. *-edd* masc.), quarum exempla e Mab.: *duet* 1, 257. *gwynnet* 3, 8. *cochet* 1, 257. 3, 8. *dahet*, *daet* 1, 4. 252. *ysgawnet* 2, 207. *tecket*, *telediwet* 3, 145. *haccret* 2, 207. *drycket* 1, 267. *bychanet* 2, 51. *calettet* 2, 49. 51. *cadarnet* 1, 252. *brenhineidet* 2, 7, ex adi. *du* (niger), *gwynn* (albus), *coch* (ruber), *da* (bonus), *ysgawn* (levis), *tek*, *telediw* (formosus), *hagr* (deformis), *drwc* (malus), *bychan* (parvus), *calet* (durus), *cadarn* (firmus), *brenhineid* (regius); alia ut *isset* 3, 299. *uchet* 2, 233. 3, 273. *anhawsset* 2, 51 e comparativis *is* (inferior), *uch* (superior), *anhaws* (difficilior).

Ceteroquin rara terminatio praeter substantiva verbalia, quae infinitivorum vice funguntur (p. 535), pauca cambrica et cornica (nutantia inter *-es* et *-as*), aliquanto plura aremorica. Cambrica masculina: *pa gerdet yw hwnn* (quale iter est hoc?) Mab. 2, 55. *yn yr agherdet hwnnw* (in deviatione illa; hod. *angherdded* masc., pl. *-ion* item) 1, 266. Concordat forma, differt genere *delehedyon*, *deleedyon* (debita) Leg. 2, 1, 13 e *deleet*, hod. *dyled* fem., plur. *dyledion*. Alia formant pluralem in *-ou*. ut *cuntullet* (gl. collegio), *cuntelletou* (gl. collegia; *cynnull*, colligere, congregare) gl. Lxb. et transumptum *cilcet* (gl. stratorium, gl. tapiseta; culcita), *cilchetou* (gl. vela; forma conveniens cum hod. *cylched* fem., pl. *-au*) gl. Ox. B. 22ᵃ. A. 38ᵃ. Cornica: *luhet* (fulgur; cambr. hod. *lluched* coll.) Voc. 8ᵇ, *luhes* (coll.) R. 129. 296, *lughas* P. 209, 2, sing. *luhesen* (cambr. *llucheden* fem.) R. 293. *cuntellet* (congregatio, contio) Voc. 7ᵇ. *seghes* (sitis) D. 2974. 2978 sq. Arem. *luffet* (fulgur; hod. *luc'hed* coll.) Buh. 94, 1, sing. *luchedenn* (fulgetra, coruscatio; hod. *luc'hedenn* fem.) Cath. *sechet* (sitis; hod. *sec'hed* masc.) Cath. MJ. 139 b. 142 b. 143 a.

Eadem derivatio in cambr. adi. *calet* (durus; hod. *caled*), cuius servata tenuis geminatur in forma supra allata *calettet* (cf. p. 153) pariter atque in verbis quibusdam derivatis cambr. *lletratta*, *llatratta* (latrocinari; hod *lladrata*) Mab. 3, 156. 157. 158. *parattoi* (parare, expedire) 3, 299. 300. Corn. idem incerta

vocali ut alia: *cales* O. 2711. D. 927. 1008. R. 244, *calas* O. 1502. R. 2260, *calys* P. 196, 4. 209, 4, *cals* D. 62; arem. *calet* Cath. MJ. ut hodie.

IT in substantivis masculini plerumque generis. Cambr.: *bywyt* (vita) Mab. 1, 30. 2, 216. *iechyt* (bona valetudo, sanatio) 1, 283. *tristit*, *tristyt* (tristitia) 1, 5. 18. *kedernyt* (firmitas) 1, 249. 257. Constructio horum masculina in Mab.: *marw or cleuyt hwnn* (mortuus hoc morbo) 2, 198. *y kauarwydyt* (historia) 3, 297. Sunt masculina etiam hodierna cambrica *bywyd*, *iechyd*, *tristyd* etc. Feminina tamen alia ut *keluydyt* (ars; sicut hod. *celfyddyd*, pl. *-au*) Leg. 1, 43, 11. et hod. *gwerthyd* (fusus; *gurpait* gl. Lxb.), pl. *-au*.

Corn.: *gurhthit* (fusus) Voc. 10ᵃ. *gueret* (humus; cambr. hod. *gweryd*) 7ᵃ, *gweras*, *gwyrras* Cr. 2081. 2084. *yeghes* (sanatio) R. 1716, *jehes* O. 1794. 2630. *clevet* (morbus) Voc. 8ᵃ, *cleues*, *cleves* R. 1713. O. 1794. 1798, *clevas* P. 24, 3. 156, 3.

Arem.: *gwerzit* (fusus; hod. *gwerzid*, ven. *gwerc'hid*, *gourc'hed* fem., pl. *-i*) Cath. *yechet*, *iechet* (sanatio, bona valetudo) Cath. Buh. 46, 5. *quenet* (decor, formositas) 38, 8. 46, 6. 98, 23. Cath. *cleuet* (morbus) Cath. Buh. 174, 7. 202, 2, *cleffet* 8, 20. 198, 6. 200, 6. Hodie *iec'hed*, *kleñved* (ven. *kleiñhuet*) masc.; *kened* fem., at ven. *kinet* masc.

LIT (hod. *-llyd*), derivationis instar formans adiectiva, infra inter composita proferetur.

OT rarissima format adverbia cambr. corn. *isot*, *issot* (deorsum), *uchot* (sursum; cambr. hod. *isod*, *uchod*) Mab. 2, 200. Voc. 8ᵇ, nisi orta est vocalis ex *á*, *au*.

c) Accedentis cum vocalibus productis formulae inveniuntur hae.

ÂT in substantivis cambricis, verber vel plagam significans re aliqua vel instrumento inflictam: *cleuydawt* (ictus gladio illatus; leg. *cledyuawt*) Mab. 2, 213. *paluawt* (ictus palma, ungue inflictus) 3, 102. 1, 34. *dernaut*, *dyrnawt* (proprie plaga manu vel pugno facta, a *dwrn*, sed etiam quilibet ictus) Leg. 1, 7, 21. Mab. fq. Hodierna sunt masculina *dyrnod*, *cleddyfawd*, pl. *-odau*, e masc. *dwrn*, *cleddyf*, sed feminina *arfawd*, *palfod*, *ffonod*, *gorddawd**, *bolltod* e fem. *arf* (instrumentum), *palf* (palma), *ffon* (clava), *gordd* (malleus), *bollt* (hasta), sicut supra enumerata cambrica in *-aid*, aremorica in *-ad*.

Alia eiusdem terminationis substantiva: *aylaut*, pl. *aylodeu* (membrum familiae) Leg. 1, 5, 5. *aelawt* (membrum) Mab. 2, 199. *deuawt* (mos, ritus, consuetudo) 1, 1. 3, 272. *tauaut*, *tauawt* (lingua) Leg. 1, 11, 18. Mab. 1, 11. 2, 382. 388. *guyraut* (liquor, potio) Leg. 1, 10, 5. *diawt* (potus) Mab. 1, 238. *gwaelawt* (solum) 2, 201. 3, 302. 303. *ryuedawt* (miraculum) 3, 16. *yspydawt* (sustentatio, commoratio) 3, 101. 102, *yspadawt* 3, 102. *rynnawd* (momentum, tempus vel spatium parvum) 1, 3. 6. *bracaut*, *brachaut*, *bragaut*, *bragawt* (mulsum) gl. Ox. B. 42ᵃ. 44ᵃ. Leg. Mab. *pechawt* (peccatum) Mab. 1, 243. *medrawt* (n. viri) 2, 375. Variant haec quoque genere hodie, masc. *tafod*, *rhyfeddod*, *rhynawd*, *pechod*, *molawd* (laus), fem. *diod*, *defod*, *arfod* (opportunitas), comm. gen. *aelod*, *gwirod*, *trafod* (negotium), sed pluralem fere formant in *-odau*, etsi a masc.

* auctore Cambro viro doctissimo D. Silvano Evans, quamquam in lexicis masc. generi tribuitur.

gwaelod, *bragod*, *esgusawd* (excusatio) formatur *-odion*, a masc. *trallod* (afflictio) duplici forma *-odau* et *-odion*, a fem. *diod diodydd*, a *gwirod -au* et *-ydd*.

Adiectivum principio videtur *priawt* (proprius): *ef ehun yny priawt person* (ipse in sua propria persona) Mab. 3, 303. Inde subst. masc. *priawt* (sponsus, maritus) Mab. fq., et *priodas* (nuptiae) Mab. 1, 21.

Cornica substantiva: *tauot* (lingua) Voc. 7ᵃ, *taves*, *tavas* O. 767. 826. *diot* (potus, potio) Voc. 7ᵇ. 10ᵃ, *dewes* O. 1810. 1816. 1912. 1918, *dywes* D. 2980. R. 2600, *dewas* P. 201, 4. 202, 1. *bregaud* (mulsum) Voc. 10ᵇ. *peghes*, *peghas*, *pehes*, *pehas* (peccatum) P. 3, 4; 75, 4. D. 528; O. 1796; Cr. 2146, pl. *peghosow*, *pehosow*, *peghusow* O. 1866. 2259. D. 826, *pehasowe* Cr. 1170. *goles* (solum) O. 781. 2443. R. 2196, *golas* P. 184, 2. *gwyras* (liquor) D. 2975. *gur priot* (sponsus) Voc. 7ᵇ, *pryes* (maritus) O. 278. 294. (uxor) 646, *pryas* (maritus) Cr. 744. 886. 893. 1297. (uxor) 1012. 1308, *preas* (uxor) 1227.

Aremorica: *teaut* (lingua; hod. *teod*, ven. *teat*, trec. *teaod* masc.) Cath. MJ. 99 a, *teut* Cath. *diet* ('poculum', i. e. potio), *goelet* (fundus; hod. *gweled* masc.) Cath. *pechet*, pl. *pechedou* (peccatum) fq. *priet* (maritus) Cath. Buh. 126, 8. 13.

Duplicis derivationis formula TÂT, tota conveniens cum lat. *-tât* (cf. hib. vet. *-dóit*, pp. 782. 803), non infrequens in cambricis substantivis (hod. *-dod* masc., exceptis *trindod*, *awdurdod*, *cardod* fem.): *moruyndaut* (virginitas) Leg. 2, 4, 7. *guerendaut* (status puellae) 2, 1, 39. *escolectaut* (status scholaris) 1, 43, 11. *keudaud* (cavitas, praecordia) CN. carm. 34. *teilyngdawt* (dignitas) Mab. 3, 298. *agkemhendawt* (impudentia) 2, 65. *nychtawt* (tabes) 2, 207. Tota latina sunt *audurdaut* (auctoritas) Priv. Land. Leg. praef. *trindaud* (trinitas) CN. carm. 5. *kiwtawt* (civitas) Mab. 3, 298. 303. Corn. *huueldot* (humilitas) Voc. 8ᵃ. *arlottes* (dominatus) D. 1604. *denses* (genus humanum) R. 2514. 2531. 2609. 2621. *dovses*, *dvses* (divinitas) R. 2454. 2515. *drenses* (trinitas; perpetua infectione) D. 68, *drenges* Cr. 154. 1940. pl. *cousesow* (cavitates, intestina) D. 885. Arem. *guerchdet* (virginitas; hod. *gwerc'hted*, *gwerc'hded* masc.) Cath. Buh. 18, 8. 34, 17. 42, 3. *trindet* (trinitas) 72, 13. 98, 3. 186, 4. Cath. *lealtet* (legalitas) Cath. Buh. 28, 15. 68, 10. *vueldet*, *vukeldet*, *uueltet* (humilitas) 84, 14. 206, 17. Cath. *crueldet* (crudelitas) Buh. 92, 21. *coudet* (animus, mens) Cath. Buh. 62, 6. 72, 15. MJ. 9b. 11a. 81b, *caoudet* Buh. 56, 2. (v. l. MJ. 9b. 11a). *queudet* ('urbs', civitas), *hegaratded* (benignitas), *pirchirindet* (peregrinatio), *escopdet* (episcopatus), *archdiagondet* (archidiaconatus) Cath.

ÈT in substantivis paucis: cambr. *aelwyt* (focus, domus; hod. *aelwyd* fem., pl. *-ydd*) Mab. 3, 299. *morduyt*, *mordwyt* (femur; hod. *morddwyd* fem., pl. *-ydd*) Leg. 2, 1, 23. Mab. 1, 267. corn. *oilet* ('frixorium', rec. *olas*, focus, Lh.) Voc. 10ᵃ. *merdoit* (femur, coxa) 7ᵃ, pl. *morȝosow* P. 229, 4. arem. *oalet* ('focarium'; hod. *oaled* fem., ven. *ueled*, *oueled* masc.), *morzat* (crus; hod. *morzed*, ven. *morc'hed* fem.) Cath. Differre videtur cambr. *breidwyt* (somnium; hod. *breuddwyd* masc., pl. *-ion*) Mab. 2, 392. 3, 264.

ÌT in quibusdam alternare videtur cum *-yt*, ut in cambr. *tristit* (tristitia) Mab. 1, 5. *rydit* (libertas; hod. *rhyddid* masc.) 1, 30, nisi hoc ad terminationem *-tit* referendum est (cum hodiernis formis rarioribus *rhydid*, *rhydd-did*); cf. hod. *odid* (ex adi. *od*), unde *odidawc* (singularis) Mab. 1, 2. et corn. *tristys*, *trystys* (tristitia) D. 123. R. 204, *trystyys* (i. e. *-ìs*) O. 2094.

ÛT transumpta videtur in subst. cambr. *kenut*, *kynnut* (ligna, cremium; = comminuta? hod. *cynnud* coll.) Leg. 1, 38, 5. 6. Mab. 1, 31. 238, corn. *kunys* O. 1296. 1299. 1333. D. 1219. 1241, arem. (hod. *keuneud*, ven. *kened*) sing. *queuneuden*, *queuneudenn* (lignum) Cath.; in adi. corn. *menys*, *monys* (minutus, parvus) O. 2720. D. 438, arem. hod. *munud*; in subst. corn. *marȝus*, *marthus*, *marthys* (miraculum; = virtus?) P. 200, 4. 254, 4. O. 756, arem. *burzut* (miraculum; hod. *burzud*, ven. *burc'hud* masc.) Buh. 46, 10. 74, 4. 106, 19, *berzud* Cath.

Duplex derivatio TÛT, concordans cum lat. *-tût*, regulariter mutata *-tit*, vindicanda est substantivis abstractis e nominibus: cambr. *duiutit* (deitas) Cb. init. *gleyndyt* (puritas, sanctitas) Leg. praef. *ieuenctit* (iuventus) Mab. 1, 285. 2, 7. 29; hodie quoque masc. *duwdid*, *gleindyd*, *ieuenctyd*, *gwendid* (vanitas, e *gwan*), *calondid* (animositas). Corn. *-sys* alternans cum *-ses*: *densys* (humanitas, natura humana) P. 10, 4. 54, 3. *dewsys*, *deusys* (deitas) O. 2666. R. 2487. 2502. *drynsys* (trinitas) O. 1734. 2660, *drengys* R. 308. Cr. 126. 2008. 2239. *cowsys* (animus, mens) P. 15, 4. 36, 4. Arem. *meurdit* (maturitas) Cath.

d) Geminatae TT derivantis nescio an sint exempla cambr. *gwenith* masc. (triticum) Mab. 2, 221. 3, 154, corn. *gwaneth* Cr. 1066, arem. *guiniz* ('far, triticum'; hod. *gwiniz*, ven. *gunec'h*, *gunic'h*, trec. *gwenit* masc.) Cath. et cambr. *bygwth* (minae) Mab. 3, 272.

e) Conexae derivationis huius tenuis sunt formulae NT, ST, CT.

NT vocalibus *a*, *e*, *i* subiungitur. ANT, quae servatur thematum terminalis in pluralibus cambr. *neyeynt*, *nyeint* (nepotes), cambr. corn. arem. *kereynt*, *kerens*, *querent* (amici, cognati, parentes) p. 293 sq., quocum conferendum est collectivum cambr. *carant* Mab. 2, 30. 234, praeterea

α) pluralem infectione formans in paucis substantivis invenitur, ut in cambr. *bliant* (linteum) Mab. 1, 259, in arem *azrouant* (hostis) Cath. (daemon) MJ. 115a. Pluralis forma carens singulari videtur cambr. *eskeueynt* (pulmones) Leg. 1, 10, 8, corn. *scevens* (pulmo) Voc. 7ᵃ, arem. *squeuent* (hod. *skeuent*, ven. *skent*) Cath. Frequentissima eadem est derivatio in adiectivis aremoricis, ut *truant* (miser) Cath. Buh. 128, 11. 192, 10. *friant* (gulae deditus) 70, 12. Cath., fortasse translata e gallicanis, quorum satis magna copia invenitur in libris, ut *neant*, *prudant*, *imprudant*, *plesant*, *presant*, *vaillant* etc. Gallicanae certe originis est substantivorum terminatio *-ancc* (lat. -entia, -antia), maxime in peregrinis, interdum totis transumptis: *fizyancc*, *fizianc* (fiducia; hod. *fizians*, ven. *fians* fem.) Cath. Buh. 64, 12. *credancc* (fides) 8, 5. *setancc* (sententia) MJ. 120a. *viltancç* (coenum) Man. *financc*, *uengancc*, *ignorancc*, *inconueniancc* Cath. Conferendum est tamen *Roiant-* iam in nominibus vetustis virorum compositis in chart. Rhed. et *Catloiant* ibid. 1, 8. 12. 55; conferenda item terminatio *-inti*, *-entez* substantivorum abstractorum: *nevezinti* (novitas) MJ. 19b. *merzerinti* (martyrium), *mezuynti* (ebrietas), *falsentez* (falsitas), *larguentez* (largitas), *paurentez* (paupertas) Cath. *lausquentez* (ignavia) MJ. 197a.

β) ANT, IANT in substantivis abstractis praesertim cambricis ortis e verbis (hod. *-ant*, *-iant*, plur. *-annau* masc.): *porthant* (provisio, nutritio) Mab. 1, 12. *molyant* (laus, gloria) 1, 11. 2, 391. *dylyant* (meritum) 2, 378. *medyant* (possessio, vis, potentia; hod. *meddu*, possidere) Leg. Mab. fq. *codyant* (laesio, offensio) Mab. 2, 24. *gogonyant* (exaltatio, gloriatio) 2, 33. *mwynant*, *mwyn-*

nyant (usus, utilitas) 3, 85. 2, 226. In eandem formulam transformatum *krissant* (crystallus, masc.: *blawt y krissant*, splendor crystalli; hod. *crisiant*) 1, 251.

. Cornica eiusmodi variant vocalibus: *sylwans* (salus, servatio) O. 1958. R. 1574. P. 1, 4, *sylwyans* R. 2388. 2611. *cregyans* (fides) P. 44, 2. O. 1882, *crygyans* D. 1813. R. 1174. 1537. 2389. *gorthyans* (veneratio) P. 1, 4. O. 476. 847. 1738. 1891. *scient, skeyens, skyens* (scientia, intellectus) Voc. 8ª. O. 80. 82, *skyans* O. 167. P. 1, 3. 3, 2. *daserghyans, dasserghyens* (resurrectio) R. 2545. 2632. *dysquythyans, dysquythyens, dysqueʒyens* (manifestatio) O. 1733. 147. P. 236, 4. *dewyllyens, dewellens* (remissio) D. 826. O. 1173. *gevyans* (venia) O. 2249. P. 220, 2, *gevyons* 104, 3, *gefyens, geffyans* D. 1891. R. 1570, *gyuyans, gyfyans, gyffyans* D. 1816. R. 1576. O. 1808, *gyfyens, gyffyens* D. 2279. R. 1159. Diversa origine est eiusdem formae peregrinum: *vyngeans* (ultio) D. 1921. 1937. 2199, *vengyans* 2079, *venions* P. (p. 171).

In quibusdam invenitur duplex derivatio·NANT (cf. *tairnant*, malagma, Voc. 8ª?) masc. gen.: *mernans* (mors) P. 98, 4. 117, 2. 126, 4. 142, 2. 151, 2. 208, 2. 211, 2. 214, 2. O. 817. 1522, *mernens* O. 84. D. 740. *bewnans* (vita) P. 73, 2. 103, 1. 125, 1. 191, 4. 241, 1. 246, 3. O. 63. 89. 848, *bewnens* O. 701, semel *bewnas* P. 12, 1.

Aremorica eiusdem derivationis substantiva sunt paucissima: *squient* (sensus, sapientia; hod. *skiant* fem.), *badizyent* (baptisma; hod. *badiziant*, ven. cornug. *badient*, *badihiant* masc.) Cath.; dupliciter derivatum: *mernent* (pestilentia) Cath.

In quibusdam vocibus *a* ex alia vocali orta videtur, ut in cambr. *ariant, aryant* (argentum; cf. gall. vet. Argentoratum) Leg. Mab. fq., corn. *argans, arghans* Voc. 7ᵇ. P. 16, 2. 103, 2, *arhans* O. 771. 2097. 2500. D. 1514. 1537. R. 2231, arem. *argant* Cath. Buh. 10, 20. 26, 3, *archant* MJ. 15b. 83b. 85a. 86a.

Non infrequens in substantivis cambricis item abstractis generis·masculini est derivatio EINT, cui primitiva *-ent* supponi potest (p. 86): *goueileint* (sollicitudo; *goual* 1, 18) Mab. 1, 5. *heneint* (senectus) 2, 29. *dremeint* (aspectus) 1, 250. *digyoueint* (indignatio) 1, 259. *diodevueynt*, *diodeiueint* (toleratio) 1, 271. 272; cf. corn. *trystyns* (tristitia) D. 731. 1023, *trystans* P. 222, 3. Addenda sunt contracta cambr. *breint* (privilegium) Mab. fq. (masc.: *y bryeint hunn*, Priv. eccl. Land., hodie tamen fem. *braint*), unde prodiit auctum *brenhin* (rex) Mab. fq., *breenhin* L. Land., corn. *bryntyn* (princeps) O. 1962. 2281. D. 1542 (i. e. *brigentin* an *brigantin*?), et cambr. *meint* (magnitudo), corn. *myns* (quantitas, multitudo) fq. masc. ut hod. *maint* (ex adi. *mawr*), arem. *ment* (quantitas; hod. fem. *meñt* cum hib. vet. *méit*) Cath. Primitiva *e* subest transumptis *koveint* (conventus, monasterium) Mab. 1, 251. *twrneimeint* (torneamentum) Mab. fq., pariter ac numeralibus *douceint*, *triuceint* compositis iam in cod. Lichf., quorum alteri parti *uceint* (*ugeint* Mab., hod. *ugaint*) subest terminatio *-ent* (hib. vet. *fiche*, viginti), cum *-ant* supponenda videatur formae *trimuceint* (cf. hib. vet. *-moga*) inter gl. Ox. (p. 319).

Etiam aremoricis nominibus virorum vetustis in chart. Rhed. 2, 16: *Brient, Nodent, Catloient*, et vici *Serent* Mor. 305. 329 subesse videtur *i* inficiens, quae apparet in nomine *Kerentin* (= *Carantin*) ibid. 1, 37.

INT in substantivis cambricis interdum: *dremynt* (visio; supra *dremeint*)

Mab. 2, 64. 3, 100, hodie *tremynt.* ONT licet supponere nominibus *dyfneint* (Domnonia) Mab. 2, 209, *Gereint* (Gerontius, pp. 90. 798).

ST in formula EST extat in paucissimis vocibus, ut in cambr. *lluest* (expeditio bellica, hod. masc., pl. *-au*; *llu*, exercitus) Mab. 1, 261 et transumpto *fforest* (silva, hod. fem., plur. *-ydd* vel *-au*) 1, 236. Vix pertinet huc corn. *legest* (polypus; cambr. hod. *llegest* masc., plur. *-od*) Voc. 8[b], cui respondet arem. hod. *legestr* masc., pl. *-ed*; potius conferendum est *elester* (*strail elester*, gl. matta) Voc. 10[a], cum nota singularitatis *elestren* (carex; cambr. hod. masc. *elest*, *elestr*, *elestren*) 9[a], arem. *elestrenn* (gladiolus; hod. coll. *elestr*) Cath. Contra in eandem formulam transmutata vox peregrina inest in corn. *pellistgur* (pellicia, i. e. p. viri), *pellistker* (mastruca) Voc. 9[b].

CT derivantis formula frequentissima est ACT, IACT, sicut hib. *-act* vel *-ect* e substantivis vel adiectivis formans abstracta generis fere feminini, ut: *duy kegheussayth* (duae defensiones) Leg. 2, 11, 21 et *or uedhecynyaet* (a medicina) 1, 18, 14. *dwy iarllaeth* (duo comitatus) Mab. 1, 28. 290. *ti ageffy honno* (accipies illum, *iarllaeth*) 2, 59. *y vrenhinyaeth* (regnum) 3, 96. *y uudugolyaeth* (victoria) 3, 304; inveniuntur tamen masculina: *y gwassanaeth* (ministerium) 1, 291. *y gwassanaeth hwnn*, *y gwassanaeth goreu* (m. hoc, optimum) 1, 265. 2, 13. *ar tirogaeth* (et territorium) 3, 154. Hodierna quoque lingua genus femininum servavit in plerisque, ut *iarllaeth*, *gofaniaeth*, *cenedlaeth*, *lluddedigaeth*, *gweledigaeth*; in paucis masculinum ostendit, ut *gwasanaeth*, *hiraeth*, *amrywiaeth*. Pluralis, ubi formatur, hodie desinit in *-au*, ut in *cenedlaethau* (generationes), cui respondet iam inter gl. Ox. *cenitolaidou*. (De *-aid* vetustiore scriptione pro *-aeth* = *-act* vid. p. 150).

Cambrica exempla: *iarllaeth* (comitatus) Mab. 1, 21. 235. 2, 14. *guasanaith*, *gwassanaeth* (servitium) Priv. Land. Mab. *marchogaeth* (res equestris) Mab. fq. *amherodraeth* (imperium) Mab. 1, 292. Praeterea IACT: *bathoriayth* (ius nummorum) Priv. Land. *meccnyaeth*, *meichniaith* (securitas, vadimonium, officium vadis), *hebokyaeth* (officium primi falconarii; saepius minus bene scriptum *-yaet*) Leg. fq. *chwedylyaeth* (nuntiatio) Mab. 1, 287. *milwryaeth* (militia) 1, 19. 21. *brenhinyaeth* (regnum) 1, 275. 291. *kynnydyaeth* (venatio) 2, 225. Item derivata ex adiectivis vel participiis: *hiraeth* (longitudo, desiderium, sollicitudo) Mab. 1, 21. 2, 29. *tirogaeth* (territorium, masc.; hod. *tiriogaeth* fem.) 3, 154. *gweledigaeth* (visio) 1, 257. *darestyngedigaeth* (submissio, subiectio) 1, 255. *tebygolyaeth* (cogitatio, superbia; adi. *tebygawl*) 1, 240. 242. *budugolyaeth* (victoria; adi. *budicaul*, *budugawl*, p. 818) 2, 385. 3, 304. Frequenti in Mab. verbo *marchogaeth* (equitare) conferenda sunt verba denominativa *marchogaethu* (rem equestrem exercere), *gwassanaethu* (servire) Mab. fq. *medeginyaethu* (mederi) Mab. 1, 267. 2, 56.

Cornica exempla: *ruifanaid* (regnum) Voc. 7[a]. *medhecnaid* (medicina) 7[a]. *marogeth*, *morogeth* (equitare) O. 1960. 1971. 2145. P. 28, 4. *tyreyth* (tellus) O. 381, *tyreth* R. 346. 763. *hyreth* (desiderium, sollicitudo) D. 3176. R. 747. 775. 1169. Vix *-ieth*: *mythygyeth* (medicina) R. 1670. *lynnyeth*, *lydnyathe* (progenies) R. 1810. Cr. 2097, sed *lynneth* O. 315. 316. 1241. Contra frequentius *-n* inserto: *folneth* (stultitia) R. 961. *gokyneth* (dementia) O. 473. 1512. D. 1808. 1989. *gowegneth* (falsitas, mendacium) R. 906. *muscokneth*, *muscoghneth* (amen-

tia) R. 1128. D. 1283. 1990. Incerta, quae tamen propter analogiam dialecti aremoricae addimus: *skenteleth*, *skentuleth* (sapientia; adi. *skentyll*) D. 1804. 1809. *cosoleth* (requies; *cosel*) O. 518. 858. 1725. *drokkuleth*, *drocoleth*, *drokeleth* (maleficium) D. 2007. 1864. 2866. E derivatione *-tát* transgressa: *denseth* (humanitas) P. 223, 2. et peregrina *pytet*[*h*] (pietas, misericordia) 223, 2. 3. *bolungeth* (voluntas) O. 873. 1165. 1277, *bolnogeth* O. 2352. D. 957. 1072.

Aremorica in *-aez* vel *-ez*: *hiraez* ('plixitas', desiderium) Cath. *buanegue*: (ira) Buh. 70, 1. Cath. *amneseguez* ('confinitas'; hod. *amézéguez*), *goalleguez* (incuria), *gonideguez en douar* (agricultura; hod. *gounidégez*), *taluoudegaez* (valor), *siluidigaez* (salus), *losquidigaez* (ustio), *igouridigaez* ('aperitio, apertura'), *golchidigaez* (ablutio), *teulidigaez* (abiectio), *difforchidigaez* (separatio), *heuelebidigaez* ('assimilatio'), *lemidigaez* (acutio), *entrelazidigaez* (internecatio), *santidigaez* (sensibilitas), *pinuisigaez* ('gaza'), *padelez* (perennitas, sempiternitas), *doeelez* (deitas), *pesquezrez* ('pischolencia') Cath. In *-iez*: *droucyez*, *drouguyez* (malitia) Cath. MJ. 141 a. *lignez* (progenies) Cath. MJ. 120 a. *bergiez* (viridarium; hod. *verjez*), *meurzlargiez* ('carnicapium, carnibrevium'), *mezeguiez* (medicina), *cloareguiez* (clericatus), *marheguiez* ('militia'), *mibiliez* (pueritia), *quirintiez* (amicitia, parentela), *auoultriez* (adulterium), *autroniez* (dominatio) Cath. *goasoniez* (= cambr. *gwasanaeth*) Cath. Buh. 54, 26. *baeleguiez* (sacerdotium, clericatus) 178, 18. Cath. Eodem sunt referenda aremorica desinentia in *-nez*, *-inez*, *-élez* ex adiectivis: *furnez* (sagacitas, sapientia) Cath. Buh. 46, 12. 48, 24. 110, 1. *lofrnez*, *loffrnez* (lepra) 196, 8. Cath. *ancoffnez* (oblivio), *quernez* ('caricia'), *goyunez* (votum) Cath. *queffrinez* (attentio) Buh. 180, 6. *madaelez* (bonitas; hod. *madélez*, ven. *madéleah*) 86, 14. MJ. 6 b. *madelaez* 141 a. *pabaelez*, *pabaelaez* (papatus) Cath. *santelaez* (sanctitas), *priedeluez* (coniugium; hod. *priédélez*, *priédéleh*), *roantelaez* (regnum) MJ. 141 a. *rouantelez* (hod. *rouañtélez*, ven. *rouañtéleah*), *guiniuaelez* (partus, nativitas; hod. *ginivélez*), *cuffelez* (benignitas; hod. *kuñvélez*) Cath.

Sunt feminina hodie haec aremorica: *santélez*, *gwiziégez* (scientia), *pinvidigez* (opulentia), *gwazoniez*, *bélégiez*. His adnumeranda sunt alia feminina in *-ez* exeuntia cumulata derivatione, et in *-érez*, locum actionis significantia, ut *kigérez* (macellum), *baraérez* (taberna pistoria), et in *-adurez* (cf. p. 830), ut *berradurez* (breviatio), *deskadurez*, *kelennadurez* (institutio), *magadurez* (educatio); cf. *quiguerez* ('carnificina'), *magadurez* ('fotus, alimentum') Cath. Minus certa res est de aliis ut de *cristenez* (christianitas) Cath., quod Buh. 182, 10 significat religionem christianam; quamquam hodie quoque *kristenez* (ven. *krichenech*) respondet germ. christenheit (communio christianorum). In hac tamen voce, orta e subst. *cristen* (= cambr. vet. *cristaun*, christianus), non videtur alia derivatio statuenda nisi cambr. *-aeth*, *-iaeth*.

C derivantis britannicae, quae elisa vocali accedere videtur in corn. plur. *tiwulgou* (tenebrae) Voc. 8[b], *tewolgow* P. Dr., cf. cambr. hod. *tywyllwg* iuxta *tywyllwch*. frequentiores sunt formulae quaedam cum vocalibus correptis et productis.

a) Cum vocalibus correptis. AC vix est expectanda, cum hib. vet. *-ach*

adiectiva derivans britannice producta vocali proferatur (pp. 16. 94). In illam desinentia sola novi nomina vetusta aremorica locorum e Chart. Rhed.: *Rannac*, *Lisranac* 1, 29. 2, 26. terra quae vocatur *Ranwinac* 2, 16. *Alarac* 2, 19. 26. plebs *Avizac* 1, 35. plebs *Malanzaç* 1, 26. Item IAC: *Buiac* Mor. 340. ecclesia *Giliac* 1, 37. *Poliac*, plebs *Poilac* 1, 27. 29. ecclesia, plebs, vicus *Rufiac* 1, 38. 39. 41. 53. terra quae appellatur *Chenciniac* 1, 12. 2, 24. donavimus duas *Eriginiac tigran* et *Eriginiac Haelnou* 1, 4. plebs *Kempeniac* 1, 30. plebs *Motoriac* 1, 10. 2, 21. *Pirisiac* 1, 19.

Infecta tamen eadem derivatio, cambr. *-eic* (cf. *-ein*, *-eit*), corn. arem. *-ec*, inest in subst. fem. cambr. *gurehic* (mulier; = *gureic*) gl. Ox. B. 43ᵃ, *gureyc*, *gureic* etc. Leg. (p. 131), *gwreic* (hod. *gwraig*) Mab. fq., unde verb. *gwreica* (uxorem ducere) Mab. 1, 291; corn. *greg*, *grueg*, *grec*, *gruec* Voc. *gurek*, *gwrek* P. (vid. supra); arem. *gruec* Cath. Buh. 96, 7 (74, 25). MJ. 115b. 211a, *grec* 14a, hod. *grouék*, *groék*, *grék*. In cuius plurali redit integra *-ac*: cambr. *graget* Leg. 2, 1 init. *gwraged* (hod. *gwragedd*) Mab. fq., corn. *gvraget* O. 976, arem. *groaguez* Cath. MJ. 219a. *graguez* fq. (hod. *gragez*, *groagez*, *grouagé*).

EC in substantivis quibusdam (in plerisque, si non in omnibus, repetenda a pristina IC): cambr. *ritec* Cambriae fluv. (cf. *rit*, vadum) L. Land. 119. 120. *redec* (cursus; hod. *rhedeg* fem.) Leg. 1, 25, 5; inf. *redec*, *rydec* Mab. (p. 535). *yn ehedec* (evolans) 3, 304. *carrec*, pl. *cerric*, fem. (lapis, rupes; hod. *careg*, pl. *ceryg*, fem.) Mab. 1, 30. 31. 3, 265. *gwaec* (fibula; hod. *gwäeg* fem.) 2, 374. *pynnyorek* (sarcina, sagma; hod. *pyniorec*, *pynorçc*, pl. *-au* fem.) 1, 238. *gwarthec* (armenta; nom. propr. viri *gwartheyyd* 2, 243) 2, 242. 373. Corn. *cassec* (equa; cambr. hod. *caseg*, plur. *cesyg* fem.) Voc. 9ᵃ. *blonec* (adeps; cambr. hod. *bloneg*) 7ᵃ. *guarthek* (armenta) O. 1065. pl. *karrygy* (lapides) O. 478; transumpta *manegow* pl. (manicae) R. 2589. *cloireg* (clericus) Voc. 7ᵃ. *medhec*, *methec* (medicus) 7ᵇ. R. 1648; eodem pertinere videtur adi. *moreȝek*, *morethek* (sollicitus) P. (p. 139) D. 3187. R. 749; inf. *resek* (currere, fluere) O. 773; mutata vocali: *flurrag* (prora; cambr. *fflureg* fem.) Voc. 7ᵇ. *guarac* ('diploma') 8ᵃ, *guarak* (arcus) O. 1244. Arem. *casec* ('iumentum'), *goarec* (arcus), *blonec* (abdomen), *benhuec* (utensile) Cath., pl. *binhuyou* MJ. 135b; inf. *redec* (currere) Cath.; transumpta *manec* (chirotheca) Cath. *cloarek* (clericus) Cath. Buh. 112, 13. 118, 2. 178, 13. *mezec* (medicus) Cath.

IC correpta derivans adiectiva e substantivis (hib. vet. *-ech*) vix invenitur, nisi forte in vetustis nominibus virorum cambricis in L. Land.: *Budic* (cf. hod. *buddug* fem., victrix, Victoria) 123. *Meilic* 153. 154. 170. *Elbic*, *Eruic* 115. 153. 154. 193. *Cremic* 226. *Etelic* 150. 170. *Letric* 140. 141; aremoricis in Chart. Rhed.: *Wrbudic* (cf. *Bodicus*, Britannorum comes, ap. Greg. Tur., p. 99) 1, 21. *Kethic* 1, 49. *Cowellic* 1, 45. *Bledic* 1, 2. *Liosic* 1, 49. 52. *Pascic*, *Hadric* Mor. 341.

Certius huc pertinent pauca substantiva (vix adiectiva) cambrica: *llewic* (animi deliquium; hod. *llewyg*, pl. *-on* masc.) Mab, 1, 237. 258, unde *datlewygu* (ad se redire) 1, 238. *rycic* (arrogantia; hod. *rhyfyg* m.) 1, 2; peregrina *medic*, pl. *medygon* (medicus; hod. *meddyg*, pl. *-on*) 1, 258. *lleyc* (laicus; hod. *lleyg*), pl. *lleycyon* Leg. praef. *tebic* (similis, verisimilis; hod. *tebyg*), unde *tebygu*, *tybygu* (putare) Mab. fq. Corn. transumptum *leic* (laicus) Voc. 7ᵃ, sed *lek* D. 38.

681 (sicut corn. arem. *medhec*, *meȝec* respondet cambr. *medic*, *meddyg*), contra arem. *lic* (laicus) Cath.

UC extat in nomine regionis cambricae *Morcanhuc*, *Morcannhuc*, *Morgannhuc* L. Land. p. 113, *Morganhwc* Mab. 3, 189 (cf. pp. 162. 814); eadem alternans cum OC in cambr. plur. *damcirchinnucu* (gl. ambages) Cb. 56. *datlocou* (gl. fora) Ox. 38ᵃ. Cambr. hod. *gwddwg* (vel *gwddw*, *gwddf*, masc.) respondet arem. *gouȝouk* (collum; hod. *gouk*, leon. *gouzouk* m.) Cath. In multis nominibus vetustis cambricis et aremoricis -*oc* et -*uc* sunt pro -*auc*, -*âc*, sub qua formula mox sequentur exempla. In hodiernis -*wg* interdum iuxta -*wch* frequentiorem derivat substantiva abstracta ex adiectivis: *tywyllwg* (obscuritas), *trythyllwg* (alacritas).

b) Cum vocalibus productis. ÂC, IÂC frequentissima formula britannica, vocalem varie mutans per dialectos (p. 93 sq.), adiectiva potissimum derivat e substantivis.

Cambr. vet. -*auc*, -*oc*, -*iauc*, pl. -*ocion*: *marchauc* (equester, eques) gl. Ox. 41ᵃ. *rit lechauc* (vadum lapidosum) L. Land. 116. *buch laethauc* (vacca lac praebens) Leg. 2, 1, 34. *pont meiniauc* (pons lapideus) L. Land. 234. *Brecheniauc*, *Pepitiauc* (nomina regionum Cambriae derivata e nominibus virorum; cf. p. 807) 122. 227. 244. Inter gl. Lxb.: *euonoc* (spumaticus), *golbinoc* (rostratus), *atanocion* (aligeri; hod. *adan*, ala). In Mab. -*awc*, -*iawc*, plur. -*ogyon*: *oetawc*, *oedawc* (aetate provectus) 2, 24. 32. *koedawc* (silvester) 1, 31. 262. *aruawc* (armatus) 1, 16. 34. *mil pedwartroetawc* (animal quadrupes) 2, 207. *ki kanderawc* (canis rabidus; hod. *cynddeiriog*) 2, 221. *kyuoethawc* (potens) 1, 16. 18. 272. *carrecgawc* (lapidosus) 1, 262. *llidiawc*, *llityawc*, *llidyawc* (iratus) 1, 242. 268. 2, 385. *brenhin teithiawc*, *brenhin gwlat teithiawc* (rex legitimus) 2, 201. 222. *diuudyawc* (inutilis) 2, 226. Plur. *cyttirogyon* (contermini) 2, 29. *marchogyon* (equites), *cytuarchogyon* (rei equestri una dediti) 3, 298. 2, 30. *tywyssogyon* (principes) 3, 298. Fit interdum derivatio eadem ex adiectivo: *duawc* (subniger) Mab. 1, 13.

Eiusdem derivationis sunt multa nomina vetusta virorum in L. Land.: *Camauc* 205. *Matauc* (*Madawc* Mab. 2, 243) 73. *Guallauc* (*Gwallawc* Mab. 2, 25) 254. *Guassauc* 264. *Caratauc* (*Karadawc* Mab. 2, 379. 3, 271) 71. 155. 205. 248. 261. *Lyggessauc* 140. *Cimeiliauc*, *Cimeilliauc* fq. In his tamen saepius derivationis vocalis transit in *o* vel *u*: *Matoc* 194. *Matuc* 136. *Gualluc* 198. *Lounuc* 153. *Tutuc* 120. *Clotuc* 194.

Cornice -*oc* in Voc.: *chefuidoc* (potens, cambr. *kyfoethog*) 7ᵃ. *ȝuludoc* (dives; cambr. *goludog* e *golud*, divitiae), *bochodoc* (inops, pauper; cambr. *bychodog*) 8ᵃ. *galluidoc* (potens) 7ᵇ. *gouhoc* (parasitus, mendax) 8ᵃ. 8ᵇ. *primusdoc* (lippus), *skientoc* (sapiens), *gurbulloc* (insanus) 8ᵃ. *denshoc* (dentatus) 8ᵇ. *croinoc* (rubeta, i. e. pellita; cambr. *croen*, pellis, corium), *scouarnoc* (lepus, i. e. auritus) 9ᵃ. *chelioc* (gallus; cf. *cala*, *cale* p. 816?) 8ᵇ. *teithioc* (vernaculus) 7ᵇ. *conerioc* (rabidus, amens, demens), *chuillioc* (augur) 8ᵃ. Recentius fere -*ek*, -*ey*, ut iam in Voc. *clafhorec* (leprosus) 8ᵃ, etsi non semper: *gallosek* (potens) O. 1494. D. 157. R. 752, *galosek*, *gallogek* R. 108. 2376. *ownek*, *ovnek* (timidus; *own*, timor) P. 77, 2. O. 2158. *marrek*, *marrey*, plur. *marogyon*, *marregyon* (miles; = cambr. *marchauc*) P. 241, 4. 190, 2. 243, 1. D. 1613. *cronek* (rubeta, bufo) O. 1778. D. 2732. P. 47, 4. *colyek* (gallus) 49, 2. 86, 1, *kullyek* D. 903.

bohosogyon (pauperes) 36, 3. 37, 3, *bohosugyon* D. 543. 3108, *boghesegyon* D. 538. *othommek* (egenus), pl. *othomegyon*, *eȝomogyon* R. 2377. D. 2636. P. 26, 2. *gowek* (mendax) R. 55, pl. *gowygyon* R. 1478. 1510.

Aremorice item *-oc* in vetustis nominibus virorum chartularii Rhed.: *Haeloc* 1, 5. *Moroc* 1, 4. *Risoc* 1, 27. *Litoc* 1, 38. *Catoc* 1, 53. *Iarnoc* 1, 16. *Alunoc* 1, 5. 18. *Wetenoc* 1, 20. 38. *Moiaroc* 1, 4. *Loiesoc* 2, 14. 16. *Wesilloc* Mor. 331. *Tabioc* 2, 21; in nomine loci *Pascwentoc* 1, 29. Huius derivationis transeuntis in *-uc* exempla supra (p. 95) enumerata sunt. Eadem in *-ec* transgressa videtur iam in nomine viri vet. *Woletec* (cf. corn. *vuludoc*, dives, Voc.) Chart. Rhed. 1, 5. 22, sicut semper in recentiore lingua: *hoantec* (desiderio affectus; *hoant*, desiderium) Buh. 54, 19. 108, 2. 164, 10. *buanec* ('iratus') Cath. MJ. 14 a. *conniryec* (rabidus; *connar*, rabies), *bleuhec* ('pilosus'), *friec* ('nasosus'), *elguezec* ('mentosus'), *guennouec* ('buccatus'), *lostec* ('caudatus'), *aznauoudec* ('cognitor'), *saeec* ('tunicatus'), *maluennec* ('palpebrosus'), *abrantec* ('superciliosus'), *caillarec* ('lutulentus'), *lagadec* ('oculosus'), *barfuec* ('barbutus'), *gloanennec* ('lanutus'), *menec* ('lapidosus'), *quelyenec* ('muscosus'), *pourrec* ('porrosus'), *scoaziec* ('spatulosus'), *quicguec* ('carnosus'), *beguec* ('rostratus'), *mechiec* ('polyposus'), *dantec* ('dentosus') Cath. *baelec* (presbyter; cambr. *balawc* Mab.) Buh. 176, 5. Cath. *gounidec* (agricola), *marhec pe marhegues* ('miles'), *tiec* (oeconomus), *amnesec* ('confinis') Cath. Cf. hodierna *marc'hek* (eques), *madek* (bonus, benignus) etc.

Nec disiunxerim aremorica terminata *-ek*, quae indicant loca, in quibus nvenitur vel fit id quod significat primitivum, quamvis sint feminina hodie, cum primitus *bro* vel aliud substantivum femininum potuerit subintellegi, ut *rosec* (rosetum), *pechesec* (persicetum), *fauec* (faginentum), *linec* (linarium), *iruinec* (raparium), *ausillec* (salicetum), *quelennec* ('hussetum'), *queluezec* ('nuclearium', i. e. coruletum), *corsec* (cannetum), *blezuec* ('floralium'), *balaznec* (miricetum), *broennec* (iuncetum) Cath. Hodierna *kaolek*, *kanabek* (locus, ager brassica, cannabi consitus), *dervennek*, *avalennek* (quercetum, hortus in quo sunt mali arbores), *gwennadek* (locus inserviens insolandae cerae, insolandis linteis).

Substantiva huius formulae sunt pauca, ut cambr. *hebauc* (accipiter; hib. vet. *sebocc* Sg.) Leg. 1, 10, 7. *caiauc* (libellus) gl. Ox. 39ᵃ; corn. *lafroc* (femoralia) Voc. 9ᵇ; arem. *llaurec* (bracca, femorale, coxale; hod. *lavrék* masc.) Cath. Ac saepe, quae videntur substantiva, principio sunt haud dubie adiectiva, ut *plumauc*, *plufoc* (pulvinar) gl. Ox. B. 44ᵃ. Voc. 9ᵇ, *marchawc* Mab., *balawc* (clericus) 1, 287; fem. *keynyauc* (denarius) Leg. 1, 12, 6.

ÎC vocalem, cuius productionem testatur hod. et cambr. *-ig*, et arem. *-ic*, partim servasse videtur, ut in derivatione duplici *-tic*, *-etic*, partim correptam postea produxisse, ut in adiectivis ceteris (hib. vet. *-ech*), etsi eadem temporum differentia intercedit inter hib. *-ach* et brit. *-âc*.

Cambrica: *arbennic* (primarius, princeps; hod. *arbenig*, at hib. vet. *airchinnech*) Mab. 1, 241. 253. *teirnossic* (tres noctes natus) 2, 225. *chweric* (alacer; hod. *chwerig*) 1, 259. *pwyllic* (prudens; hod. *pwyllig*; subst. *pwyll*) 1, 259. *gwenwynic* (venenosus; hod. *gwenwynig*) 1, 273. *gwledic* (imperans, princeps; hod. *gwledig*; subst. *gwlat*, regio) Mab. fq. *ewyrdonic* (hibernicus; subst. hod. *Iwerddon*) Mab. 2, 386. *lletewic*, *lledewic* (letavicus) 2, 238. 242. Efficit duplicem ETIC, terminationem participiorum cambricam (p. 532), accedens ad simplicem

notam *-et* britannicam. Plur. *-icion*: *Letewicion* (Aremorici, p. 831), *arpeteticion* (miseri) gl. Ox. 38ª.

Cornica e Voc.: *pendeuig* (princeps) 7ᵇ. *eunhinsic*, *camhinsic* (iustus, iniustus; *hins* = *hint*, via), *fadic* (profugus), *fodic* (felix) 8ª. *treuedic* (rusticus, colonus) 7ᵇ. 8ª. Eodem alia pertinere videntur ut *dyscrygyk* (incredulus) R. 1369. 1519, pl. *dyscryggygyon* O. 1855. (1869).

Aremorica: *piuizic* (dives) Buh. 10, 4. 38, 1. *pinuizic* (id.), *euzic* (horribilis) Cath. *armoric* (aremoricus) Buh. 148, 21. *keritic* (Ceretica regio) 28, 24. *hegredic* (amicabilis; subst. adi. *hegarat*, amicus) 154, 11. *aounic* ('formidosus'; contra cambr. *ofnawc*, corn. *ownek*) Cath.; cf. peregrina *ipothetic* (hypotheticus), *lic* (laicus) Cath.

Rariora sunt substantiva huius derivationis: cambr. *euyc* (cerva; hod. *ewig* fem.) Leg. 1, 9, 22. 10, 11; peregr. *lleithic*, pl. *lleithigeu* (sedes, scamnum; hod. *lleithig* fem.) Mab. 3, 265. Corn. *euhic* (cerva), *sernic* (frutex) Voc. 9ª. Arem. *eustic* (luscinia) Cath.; transumpta *fabric* (fabrica), *fisic* (physica), *music* (musica), *tisic* (phthisis) Cath. Addenda tamen sunt e dialectis ea, in quibus *-ic* terminatio est deminutiva (p. 297).

EIC praeter formulam supra memoratam invenitur in cambr. *ysgolheic*, pl. *yscolheigyon* (scholasticus; hod. *ysgolhaig*) Mab. 3, 157. 2, 22; corn. *scolheic* Voc. 8ª.

c) CC geminatae locum concedo derivanti britannicae CH, quamvis incertus, utrum semper progressa sit ex hac geminatione (p. 151) an interdum ex *x* (cf. p. 125). Frequentiores sunt formulae ACH, UCH (rariores ECH, ICH) praesertim in substantivis abstractis cambricis, masculini fere generis.

ACH: cambr. masc. *gaflach blaenllym* (furca acuta cuspide; e *gafl*, hib. *gabul*) Mab. 1, 242, pl. *gaflacheu* (hod. *-au*) 1, 238. *bogsach* (gloriatio, hod. *bocsach*, pl. *-au*) 3, 331. 334; cf. nomina virorum *Diwrnach*, *Deorthach* 2, 224. 376. Fem. *ir gilfach* (ad angulum; hod. *cilfach*, pl. *-au*) 3, 399. *keuedac* (leg. *-ach*, sicut ibidem est *bucc* pro *buch*, *beckan* pro *bychan*; cambr. hod. *cyfeddach*, comessatio, epulae, fem., ut *cyfrinach*, secretum, *cyfeilliach*, amicitia, *cydgyfathrach*, associatio, plur. *-au*) Leg. 1, 19, 12. Femininum item cambr. *gwrach* (anus, pl. hod. *gwrachod*) Mab. 2, 247, corn. *gruah* Voc. 7ᵇ, arem. *groach* (hod. *groac'h*, leon. *grac'h*) Cath. Inde composita et derivata cambrica: *ymgyfathrachu athydi* (consociare se tecum) Mab. 3, 83. *ygyuathrachwr* (affinis eius) 3, 94. *ae gytgyfedachwyr* (et sodales eius) 1, 26.

ECH in fem. cambr. *disgrech uawr* (clamor magnus; cf. hod. *dysgyr*) Mab. 1, 30.

ICH: *eurych* (faber aurarius) Mab. 3, 149. Item in verbis: *yn chwennychu* (desiderantes; *chwant*), *llefrith awhennych rei* (lac dulce desiderabunt aliqui) 2, 29. 225. *rac eirychu* (ne dicatur; *geir*, verbum) 2, 218. *diguolouichetic* (gl. proditus) Ox. 41ᵇ, derivatum e simplici *lou* (p. 106), cf. hod. *llewych* (lux, splendor) masc., *llewychu* (illuminare), iuxta *llewyrch*, *llewyrchu*. Saepius tamen his subiacet formula *-wch*. Dubium est, num addendum sit adi. adv. cambr. *mynych*, *yn vynych* (frequens, frequenter; hib. vet. *menic*, *menicc*) Mab. fq., corn. *menough* P. 2, 3. O. 689.

UCH formans abstracta cambr. subst. masc. ex adiectivis: *diffeithwch* (vastitas, desertum; adi. *diffaeth*, corn. *mor difeid*, gl. pelagus, Voc.) Mab. 1, 3.

236. *digrifwch* (oblectatio; adi. *digrif*) 2, 34. 3, 14. *digrifwch adidanwch* (oblectatio et exhilaratio) 3, 31. *tristwch* (tristitia) 2, 371. *yscafalwch*, *yscaualwch*, *ysgaualwch* (oblectatio; adi. *ysgaual* in *kynnysgaualhet* 2, 35) 2, 33. 34. 35. *ynyalwch* (solitudo, regio non habitata) 1, 236. 238. *aflonydwch* (inquietudo) 2, 46. Cum pron. masc.: *ar agkyuartalwch hwnnw* (propter indecentiam istam; praecedit adv. *yn agkyfuartal*, indecenter) 1, 259. *yny dihirwch hwnn* (in hac aerumna) 3, 153; cf. nomen viri *Matholwch* 3, 83, regionis *Seissyllwch* 3, 36. Addo *hedwch* (pax) Mab. 3, 305 e simplici subst. *hed* (hod. *hedd*, pax, hib. vet. *síd*) et *cuwch* (cavitas; hod. *cwch*) 2, 200. Derivantur ex his verba: *gleduchu*, *gwledychu* (regnare) Leg. 1, 5, 1. Mab. 2, 66. 3, 16. *y gwledychwys* (regnavit; *gwledwch*, regnum) 1, 282. 3, 36. *pessychu* (tussire; *peswch*, tussis) 1, 19. Extant tamen etiam feminina: *trawsswch* (barba) 2, 376; et hod. *buwch* (vacca), de cuius formis vid. p. 295.

Cornicum exemplum *pengugh grec* (mastruga, i. e. mitra mulieris, cambr. hod. *penguwch graig*) Voc. 9ᵇ.

d) Conexa NC derivat subst. cambr. *gwraync* (adolescentulus) Mab. 3, 205. 206; adi. cambr. *ieuanc* (iuvenis) Mab. 1, 28, corn. *iouenc*, *youonc* Voc. 7ᵃ, *yowynk* D. 19, *yonk* P. Dr. (p. 127), arem. *youanc* Cath.

Conexarum LC, SC vix extant exempla praeter singula cambr. *madalch* (fungus, masc.; hod. *madalch* iuxta *madarch*) Mab. 3, 193. et *delysc* (arundo) 3, 202. RC videtur derivare haec: cambr. *alarch* (olor) Mab. 2, 212. *pedeir tywarchen* (quattuor glebae; coll. *tywarch*, caespes) 2, 200. *ymdihauarchu* (confligere) 1, 37. *llannerch* (spatium apertum in silva) Mab. fq.; cf. hod. *llewyrch* (illuminatio). Corn. *elerhc* (gl. olor, cignus) Voc. 8ᵇ, *lanherch* (gl. saltus) 9ᵃ. Contra de arem. *quaserch* (grando; hod. *kazarc'h*, *kazerc'h*) Buh. 92, 23, cf. p. 158.

C. Derivatio consonarum multiplex.

Triplicis derivationis britannicae exempla quaedam. 1. Si praecedit ante duplicem derivationem simplex: cambr. vet. *diguolou / ich / et-ic* (manifestatus), *cre / at / ic-aul* (genialis) gl. Ox.; corn. *gow / eg / n-eth* (falsitas), *musc / ok / n-eth* (amentia) R. 2. Si sequitur simplex post duplicem: cambr. *gwel / ed-ig / aeth* (visio), *bud / ug-ol / yaeth* (victoria) Mab.; corn. *sk / ent-el / eth* (sapientia) D.; arem. *lem / id-ig / aez* (acutio), *pri / ed-el / aez* (coniugium), *mag / ad-ur / ez* (nutritio) Cath. Item cambr. hod. *llyw / odr-aeth / iad*, *llyw / iodr-aeth / iad* (exercens officium gubernationis, gubernator), e primitivo *llyw* (remus), per *llywyaw* (regere) Mab. 3, 297, *llywiawdr*, *llywawdr* (gubernator) progresso ad formas *llywiodraeth*, *llywodraeth*, cum verbo suo in *-aethu*, unde *llywodraethiad*, *llywiodraethiad*.

Quadruplicis derivationis exempla cambrica sunt adiectiva hodierna *budd / ug-ol / iaeth / us*, *budd / ug-ol / iaeth / ol* (victoriosus, triumphans), in quibus ad triplicem derivationem *budd / ug-ol / iaeth* accedit derivatio *-us* vel *-awl*. Quintuplicis exemplum aremoricum *heu / el-eb / id-ig / aez* (assimilatio) Cath.

Multo autem maior derivationum numerus in plerisque exemplis quae attulimus existeret, si separare liberet derivationes conexas ut cambr. *-aeth*, corn. arem. *-ez*, *-aez* (= *acht*) vel cambr. *-awdr* (= *at-or*).

CAPUT ALTERUM.

De compositione.

Compositionis facultate lingua celtica non cedit iis linguis affinibus, quae ut indica, graeca, germanica maxime ea excellunt, et longe superat illas, quae ut latina, slavica minus ea valent.

A vetusta linguarum affinium ratione componendi, qua tres vocales A, I, U thematum finales servantur in compositione, prisca gallica tantum differt, quod pro *a* proferre consuevit *o*, cuius consuetudinis exempla vetusta supra enumerata sunt (p. 763). Excipiuntur ab ea solae particulae desinentes aut in consonas (In-subres, Con-date, Ver-nemetum, Ad-minius, Ex-cincomarus) aut in *e* (Are-morici, Ate-boduus, Ante-camulum) atque una vel altera vox quae praesertim post mediam vocali facilius carere potuit (Lug-dunum iuxta pleniorem formam Lugodunum vel Lugudunum, Cob-nertus, Bod-vacius, Vod-goriacum). Contra interponi quoque solere *o* post themata consonis terminata, exemplo sunt nomina Cingeto-rix, Vercingeto-rix (hib. vet. *cing*, gen. *cinged*, bellator, vir fortis); aspernantur copulantem hanc vocalem voces quaedam terminatae syllaba *-is* (ut Atis-mara, Cartis-mandua, Ratis-bona).

Tres illas vetustas vocales compositionis, quae deficere incipiunt iam in prisca lingua, post Romanorum aetatem magis magisque defecisse inde colligendum est, quod nisi in inscriptionibus ogmicis ne in vetustioribus quidem monumentis aut hibernicae linguae aut britannicae ulla superest. Vestigia tamen excussarum relicta esse infecta consona principali vocis posterioris in compositione supra demonstratum est (p. 176).

Composita ipsa utriusque linguae vigentis, et hibernicae et britannicae, iam enumerabuntur secundum ordinem partium orationis. Subiungentur in fine decomposita, i. e. e pluribus vocibus composita. Hibernicis hic quoque praemittentur vetusta exempla gallica.

I. Compositio hibernica.

A. Nomina composita.

Idem semper est componendi modus, sive prior vox est genetivi vel alius casus obliqui loco, sive nominativi vel apposita, ut fit in dialectis celticis.

1. Substantiva cum substantivis. Vetusta gallica nomina plurima composita sunt e duobus substantivis, praesertim in quibus posteriorem locum tenent voces -rix, -reix (= reig-s; lat. rex, germ. -rîk), -dunum, -durum (castrum) etc., ut Dumnorix (hib. *domun*, mundus), Bituriges (hib. *bith*, cambr. vet. *bit*, mundus), Caturiges (hib. *cath*, cambr. vet. *cat*, pugna), Moridunum (hib.

muir, brit. *mor*, mare), Catuslogi (hib. vet. *sluag*, agmen), Esunertus (Esus nomen dei; hib. *nert*, cambr. *nerth*, virtus, valor). Forsitan eodem pertineant *Ταρόδουνον* (nomen loci ad transitum Abnobae, Zaraduna medio aevo, hodie Zarten) Ptol. et nomina virorum Deiotarus Cic. Caes., Brogitarus Cic.; denique patronymica frequentissima in -CNOS desinentia: *Iccavos. Oppianicnos*, *Andecamulos Toutissicnos*, *Koisis Truticnos* (Coisis Druti filius), *Ateknati Trutikni*, *Tanotaliknoi* (Dannotali filii) Inscr., eiusdemque formae nomina propria: *Μουσανος Ἀρτικνου* Murat. 643. Gobannilno (leg. -icno) Murat. 1384, 4. deo Taranucno (al. Taranuco) Orell. 2055. 2056. 2057, cum derivatis *Οὐεννίκνιοι*, *Οὐεννίκνιον* (*ἄκρον*; pop., promunt. Hibern.) Ptol.

Hibernica exempla duorum substantivorum compositione iunctorum: *muccfoil* (gl. hara, stabulum porcorum) Sg. 26ᵃ. *fidbocc* ((gl. arcus; i. e. arcus ligneus) 107ᵇ. *cenngalar* (dolor capitis) Wb. 17ᵈ. Inc. Sg. *lubgartóir* (gl. olitor) Sg. 92ᵇ. *rechttáircid* (legislator) 44ᵃ. *erochairchétlaid* (gl. tibicen) 12ᵇ. *ranngabáltaith* (participator) 39ᵃ. *marcír* (gl. strigilis; i. e. *marc-cír*, equi pecten) Pr. Cr. 27ᵇ. *tóisrenn* (materia, massa) Wb. 9ᵇ. 4ᶜ. *buadlia*, *buáidlia* (gl. fornix; i. e. lapis triumphalis) Sg. 69ᵃ. 113ᵃ. *inna cranchur* (gl. sortes, iaciuntur; cf. *di chor cruinn*, de iactu sortis, Tr. 4ᵇ.) Ml. 81. *scaterc* (gl. lucar; i. e. speculum, *scadarcc* SM. 124. 138, *scaideirc* 150. 152, i. e. *scath-derc*) Pr. Cr. 48ᵇ.

Colligo alia quaedam, in quibus idem substantivum saepius invenitur aut priore loco aut posteriore.

Priore loco *lám* (manus): *lámbrat*, *lambrat* (gl. gausape; *brat formtha*, gl. sagana, Sg. 51ᵇ) Sg. 128ᵃ. 132ᵃ. 172ᵃ. *lámtheoir* (gl. mantile) 92ᵃ; *muir* (mare): *muirbran* (gl. merges, i. e. mergus) Sg. 55ᵇ. *muirmóru* (gl. Siren) 96ᵇ.

Frequentius aliis priore loco extat *ban*, genus femininum sequentis substantivi, cui praecedit, significans: *banairchinnech* (gl. antistita) Sg. 66ᵃ. *banchu* (canis, fem.) 67ᵃ. *bandálem* (gl. caupona; i. e. copa, hospita) 63ᵃ. *bandèa* (dea) 53ᵃ. 60ᵃ. 66ᵇ. *bándèe iffirnn* (gl. Parcae; i. e. deae inferni) 53ᵇ. *bandechuin* (pl., diaconissae) Wb. 28ᵃ. *bannamae* (gl. inimica) Ml. 26ᵃ. *inbannamit* (gl. hostem, occupat amplexu, Stat. ap. Pr. 5, 5, 27; i. e. hostem feminam) Sg. 67ᵃ. *banmil* (gl. miles, femina), *banogi* (gl. hospes, femina) 66ᵃ. *banscala* (servae) Wb. 10ᵃ. *banterismid* (gl. obstetrix; *terismid*, stator, obstator, e subst. *tairissem*, statio) Sg. 69ᵃ. Tam in exemplis enumeratis, in quibus substantivum praemissum est loco nominativi, in compositionem intrat forma *ban*, quae est alibi forma gen. pluralis (sing. nom. *ben*, p. 241), quam in quibus est genetivi loco, ut in *bandachlach* (gl. leno) Sg. 52ᵃ. *banrád* (gl. verbosae, viduae iuniores; i. e. mulierum loquella?) Wb. 29ᵃ. Praemissum etiam invenitur subst. *fer* (vir) in *fergnia* (gl. virago; *gnia*, scientia, O'R.) Sg. 52ᵃ. *fergus* (n. viri; cf. *oengus*, *dongus*) 114. Praemittitur item, quod postponitur in aliis linguis, subst. *dún* (castrum, oppidum) in nominibus urbium vel montium castris munitorum: 'ecclesia in cacumine montis, qui appellatur *Dundeuenel*. in cacumine montis *Dunbreten* ... quinta vero ecclesia *Dunedene*, quod anglica lingua dicta *Edenburg*. sexta mons *Dunpeleder*.' Vita S. Moduennae, Boll. Iul. 2, 309.*

---

* Prorsus seiungenda est formula *fius scél*, *fis scél* (nuntius), quae in codice Wb. solo usitata separatur scriptione. Exempla per casus singularis: *hóre dumánic fius scél uáib* (gl. ideo

Posteriore loco *tan*, *caill* (hortus, silva): *fíntan* (gl. vinetum), *rostan* (gl. rosetum) Sg. 53[a]. *mirtchaill* (gl. mirtetum), *escalchaill* (gl. esculetum) 53[a]. *olachaill* (gl. olivetum) 50[c]. 53[a]. *innan olachaille* (gl. olearum, frondibus) Ml. 25[b]; *oircnid* (occisor): *athiroircnid* (gl. parricida), *tuistidoircnid* (occisor parentum) Sg. 12[b]. *sethuroircnid* (gl. sororicida) 13[a]; *suide* (sedes, locus): *dálsuidœ* (gl. forum; i. e. locus contionis) Sg. 57[a]. *trebunsuide. iúgsuide* (gl. tribunal) 50[a]; *teg* (domus): *rigteg* (gl. praetorium) Wb. 23[b]. *indidultaigœ* (gl. fani, antistita) Sg. 66[a].

Ut in aliis linguis item in hibernica et britannica posteriorem locum frequentius in compositione obtinent substantiva, non modo perspicua et usitata, sedet iam obsoleta, interdum tam obscurae significationis, ut videantur esse formulae derivationis. Hibernica eiusmodi hic enumerans conspectus causa congero in hunc unum locum quaecunque inveni exempla, sive cum substantivis sunt composita sive cum aliis orationis partibus. Sunt haec: *lach*, *rad*, *red*.

LACH: *tenlach* (gl. Toletum, nomen oppidi, in codice *tolletum*, quod glossator putasse videtur appellativum in *-etum*, quoniam addidit glossam *esgal*) Sg. 36[b]. *teglach* (familia) coniciendum e gen. *teglig* (*óis teglig*, qui sunt familiae, familiares), dat. *isinteglug* (in fam.) Wb. 7[b]. 21[a]. *anacht noe a luchtlach* (servavit N. [et] eius familiam) Colm. h. 22. *isingoithluch* (gl. in palude; *góithlachde*, gl. paluster, Sg. 54[b]) Ml. 33[c]. *mátharlach* (gl. matrix) Sg. 69[a]. *mimasclach* (gl. cardo) 62[b]. Compositam eandem vocem cum adiectivis et particulis demonstrant haec: *óclach* (iuvenis, hod. *óglach*; adi. *óc*), unde derivata *óclachdi* (gl. iuvenilia) Wb. 30[b]. et *hóclachus* (iuventus, quarta e sex aetatibus humanis) Corm. *colomna ais*. *treanaslach*, *ocaslug* (persuasione sua, in persuasione) Wb. 14[d]. 30[c]. *inmiaslaig* (gl. malae persuasionis) Ml. 28[b]. *hondasluch messidiu* (gl. iudiciali suggestu) 26[a]. *tre indlach* (gl. per diaeresin) Sg. 207[a]. *cen indlach* (gl. sine ira et disceptione) Wb. 28[b]. *cen nach indlach* (gl. sine ulla interceptione) Ml. 32[a]. *ellach*, unde *ellachte* (unitus), *inelluch*, *inellug* (in unione; cf. p. 660) Wb. fq. pro *aithlach?* E quibus apparet subst. prioris ordinis ser. I.; mira igitur est infectio nominativi feminina in Wb. 7[c]: *inchatlach inna fer* (universitas virorum; *cat* = brit *cant*, cum?). Radix *lang* (*fulang*, sustinere, *imfolang*, efficere, Ml. 23[c])

consolati sumus fratres in vobis, 1. Thess. 3, 7; i. e. quia venit nobis nuntius de vobis) 25[c]. *ropo irlam sochuide and dochretim ni ruamus fris im̄ hóre nád robe tit armochiunn .i. doadbadar sunt furóil serce hopool doibsom issindi nadran ocprecept dondsochuidi arlainni fesso scél ontechtairiu dochoid cucusom* (gl. cum venissem Troadem propter evangelium Christi et ostium mihi apertum esset in domino, non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens eis, profectus sum in Macedoniam, 2. Cor. 2, 12; i. e. fuerunt parati multi ibi ad credendum, non mansi in eo tamen, quia non fuit Titus coram me; id est, demonstratur hic abundantia amoris a Paulo erga eos eo quod non mansit docens ecclesiam propter acerbitatem nuntii de ministro qui iverat ad illos; *nadran* pro *nad roan*) 14[d]. *cofius scél uáibsi* (gl. consolatus est nos deus in adventu Titi; i. e. cum nuntio de vobis) 16[b]. *cen fius scél uáibsi .i. condised ar muinter ó fius scél uáibsi* (gl. propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere Athenis solis, 1. Thess. 3, 1) 25[a]. *fis scél ó bás* (gl. in nobismet ipsis responsum mortis habuimus, 2. Cor. 1, 9) 14[b]. *cofesid fiss scéel uánni .i. confessid dam fiss scél uáimse et arnabad toirsig dimchuimriugsa* (gl. Tychicum misi ad vos ad hoc ipsum, ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda vestra, Col. 4, 8) 27[c]. Praecipue animadvertenda est in gen. *fesso scél* flexio in priore voce iuxta alteram non mutatam. In hac igitur formula praemittitur genetivo plur. subst. neutri *scél* (narratio, nuntius; p. 223) subst. *fius*, *fiss* (scientia): *cen fius dúib* (gl. vos dies ille tanquam fur comprehendit; i. e. ut non sit scientia vobis) Wb. 25[c]. gen. *fessa et etarcni dœ* (gl. Christum adnuntiamus docentes omnem hominem in omni sapientia; i. e. scientiae et cognitionis dei) 26[d], unde compositum *robu anfiss dosom* (fuit inscitia ei) Sg. 148[a]. De nomine cognato *fes* cf. p. 253; gen. compositi *anfess*: *dond dis anfiss* (aetati inscitiae, insciis, cf. p. 364) Wb. 13[b].

patet e subst. *indlach*, collato cum verbo *indlung* (findo, p. 428), *indloingtis* (gl. dissecabantur) L. Ardm. 175b.1.

RAD, RED substantiva abstracta derivant e substantivis vel adiectivis, ut cambr. *rwyd*. RAD flectitur ut *lach*: *mrechtrad* (varietas; adi. *mrecht*, varius, diversus, Sg. 38ᵇ) Wb. 15ᶜ. Sg. 197ᵃ. Ml. 2ᵈ, gen. *fri inchosc inmrechtraidsin* (ad significationem huius varietatis) Sg. 197ᵃ, dat. *conanilmrechtrud* (cum multa sua varietate) 29ᵇ. *diuchtrad* (*isdo diuchtrad corporum et dochotlud corporum*, gl. sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus, 1. Thess. 5, 10) Wb. 25ᵃ. *caratrad* (amor) 27ᵃ. 30ᵃ. Sunt tamen collectiva generis feminini: gen. *macraide* (filiorum) F. h. 16. *dondlaechraid* (bellatoribus) gl. marg. Sg. 112ᵃ. Discernenda vero ab his sunt illa, in quibus est formula derivationis duplex *-r-ad*, ut *slabrad* (gl. catena) Sg. 57ᵃ, fem.: dat. *isslabrid* (gl. in catena) Wb. 23ᵃ, unde amplius derivatum est *slabratae* (gl. catinensis) Sg. 57ᵃ; cf. *slabar cach cumang. esslabar cach fairsing* (*s.* quidvis angustum, *e.* quidvis amplum) Corm. *slábhradh*. RED (gen. neutr.) cum substantivo: *angaimredsa* (hanc hiemem) Wb. 31ᵈ; cum adiectivo: *asainredsa* (proprietas haec, hoc peculiare, unde derivatur *sainredach*, gl. peculiaris, Sg. 57ᵃ, adi. *sáin*, proprius, diversus) Wb. 32ᵃ.

2. Substantiva cum adiectivis. Inter vetusta nomina gallica non rara sunt eiusmodi exempla, ut quae in loco posteriore voces -marus (adi. *már*, magnus), -gnatus (hib. vet. *gnáth*, consuetus) ostendunt, partim supra enumerata (p. 16). His autem haud dubie adnumeranda sunt alia, quorum pars posterior minus usitata est, ut Bellovesus, Sigovesus (cf. subst. hib. vet. *fis*, *fiss*, scientia, Wb. Sg., cambr. hod. *gwys*, notitia; inprimis autem cambr. nom. viri *Maelwys* Mab. 2, 205, = Maglovêsus, pp. 96. 101), Cassivellaunus (cf. cambr. *gwell*, melior, ex quo auctum videtur adi. *guallon* in nominibus propriis britannicis, pp. 87. 107. 132), Convictolitavis (sodalitate amplus? cf. adi. terminatione tantum differens cambr. vet. *litan*, hib. vet. *lethan*, latus, et subst. cambr. hod. *cywaith*, cooperatio). Cogidubnus Inscr. Orell. 1338. Cogidumnus Tac. (hib. vet. *domuin*, cambr. *dwfn*, profundus).

Hibernicum exemplum perspicuum est *cennmar* (gl. capito; i. e. capite magnus) Sg. 52ᵃ. *linmár* (gl. numerosa) Ml. 45r.* Addenda censeo composita cum *bith* (mundus), quod est significationis intensivae in his: *bithbeo*, *bidbéo* (semper vivus, immortalis) Wb. Sg. *bithgairddi* (gl. perpetuo breves), *bithfotai* (gl. semper longi) Sg. 5ᵃ. 5ᵇ. *bidslán* (semper salvus), *bidfírian* (semper iustus) Wb. 4ᵈ. Item composita cum *leth*, *led* (dimidium), ut *ledmarb* (gl. emortuus; i. e. semimortuus) Wb. 2ᵃ.

3. Substantiva cum verbis composita, quorum loco in aliis quoque linguis substitui solent derivata, ut latina: *tergiversari*, *significare*, denominativa plerumque, ut *remigare*, οἰκονομεῖν, οἰκοδομεῖν ab οἰκονόμος, οἰκοδόμος, germ. rathschlagen a rathschlag, ne in celticis quidem linguis expectanda sunt. Nec aliter se habeat hibernicum exemplum: *ardóintam* (gl. in eadem dictione significamus, articulum et pronomen) Sg. 26ᵇ, si conflatum sit ex *arde* (signum) et *óintu* (unitas) vel *óinde* (singularis).

4. Adiectiva cum substantivis. Gallica vetusta: Dubnotalus (pro-

* Contra recte separantur scriptione *cruim már* (gl. curculio; i. e. vermis magnus) Sg. 47ᵇ.

funda fronte; adi. cambr. *dwfn*, subst. brit. *tal*), Maritalus (magno fronte; hib. *már*) Inscr. (Pict. Nouv. Ess. p. 42). Vergobretus (iudicio efficax? adi. cambr. vet. *guerg*, gl. efficax, p. 11 not., subst. hib. vet. *breth*, iudicium, p. 10) Caes. Noviodunum Caes., Noviomagus, Nivimagus (hib. vet. *núe*, novus) Itin. Aus., Vindobona (hib. vet. *find*, albus) Aur. Vict. Cambodunum (hib. cambr. *cam*, *camm* e *camb*, curvus) Ptol. Itin. Cantobenna (album [?] cornu, e *cant*, cambr. *can*, albus, et *benn*, cornu), unde Cantobennicus mons, Cantobennensis crypta ap. Greg. Tur. Addendum est Maroboduus (magnus voluntate; de utraque voce celtica cf. p. 16 et 22 not.), nomen transformatum ore gallico, cui supponere licet germanicum formam aliam et diversae significationis, ut Marabathus (i. e. ἱπποµάχος, Haupt. 7, 529).

Frequentissima sunt huiusmodi composita et in hibernica lingua et in britannicis, ut quae consuerint componere adiectiva, quae in aliis linguis separantur. Exempla hibernica: *ócmil* (gl. tyro; i. e. miles iuvenis) Sg. 47[b]. *luathchride* (gl. cardiacus) Ld. 26[b]. *ardlathi inbetho* (altae potestates, principes mundi; = *ardflathi*), *ardphersan* (alta, nobilis persona: *ammi techtiri ártphersine*, gl. non quaerentes ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab aliis, cum possimus honori esse ut Christi apostoli, 1. Thess. 2, 7; i. e. sumus ministri sublimis personae, *árt* pro *ard*, pp. 26. 60) Wb. 1[a]. 24[d]. *ógdílgend* (gl. internecio; i. e. integra caedes) Sg. 52[a]. *derbaisndisin. derbfogir* (gl. ipsae pronuntiationes) 3[b]. *derbráthir* (gl. germane, rogo te) Wb. 24[a]. *nochtchenn* (nudus capite; germ. barhaupt) 11[c]. *sóirmug*, *sóirchele* (gl. libertus) 10[a]. *tromchride* (gl. iecur; i. e. cor grave) Sg. 65[b]. *inna monistre .i. inna coitchennbetath* (gl. coenobiorum; *coitchenn*, κοινός) Cr. 39[c] Adiectiva ita composita, carentia igitur flexione interdum minus recte separantur in codicibus (sicut alia composita), ut in Inc. Sg.: *arnóib briathraib rolabrastar cr.* (supra sancta verba, quae locutus est Christus).

Colligo adiectiva quaedam hoc modo frequentius composita.

Cáin (bonus): *trisincainaisndiis* (per bonam elocutionem) Wb. 12[d]. *cáinchomracc* (benevolentia; cf *imchomarc*, salutatio) 30[b], gen. *cáinchumricc*, *cáinchomricc* 7[b]. 24[b], adi. *cáinchomraccach* 30[b]. *arcáinduthracht* (gl. propter bonam voluntatem) 23[b]. *cáingním* (benefactum) Wb. fq. *cáinscél* (bonus nuntius) 23[b]. *cáinteist* (bonum testimonium), *cáintoimtiu* (bona cogitatio) 23[a]. *cáintol* (bona voluntas) 20[d]. *ho chaintaidliuch* (gl. satisfactione) Ml. 32[a].

Dag (bonus): *dagairle* (bonus, contentus, animus) Wb. 29[b]. *tre dagcomairli* (per bonam voluntatem) 29[a]. *dagduine* (bonus homo) 6[b]. 16[d]. 18[c]. *donaib dagforcitlidib* (bonis praeceptoribus) 11[c]. *daggnim*, *dagnim* (benefactum, bonum opus) 6[a]. 10[a]. *dagimrata* (bonae cogitationis) 3[d]. *dagtheist* (bonum testimonium) 25[a]. *dagmóini* (beneficia) 28[a]. Interdum *deg*: *degtacrae* (bona argumenta) Tr. 3[a](81). *degním*, *degnímai* Ml. 14[b]. 14[c], *innandegnimae* (benefactorum) Tr. 2[b](55). *degmaini* Ml. 27[c]. 209, unde *mordegmainib* (magnis beneficiis) 25[c].

Drog (malus): *droggním*, *drogním*, *drogníim* (malefactum, malum opus) Wb. 6[a]. 25[c], *drochgnim* Ml. 14[c]. *inna drochomairle* (gl. consilii pravitate; i. e. mali consilii) Ml. col. 301. *innandrochgni* (malefactorum) Tr. 2[b] (60). *drogimrato* (malae cogitationis) Wb. 3[d]. *drogscéla* (mali nuntii) Wb. 26[b]. Idem extra

compositionem: *inna drochodoini* (gl. malos) Ml. 24b; contra comp. *inna drochdaini* 48r.

Fír (verus): *inna fíraingliu* (veros angelos) Wb. 9c. *afírluge* (gl. iusiurandum), *hi fírlugu* (gl. in iureiurando) Ml. 36a. Sg. 217b. *fírbrithem* (verus iudex) Wb. 8d. Ml. 27c. *fírmac aicnid* (gl. filius meus es tu) Wb. 32b.

Il (multus, varius) cum substantivorum numero plurali: *hua ilanmanaib* (a multis nominibus) Sg. 30c. *ó ilballaib, diilballaib* (e multis membris) Wb. 12c. *ó ilbélrib* (*labratar ó ilb.*, locuntur multis linguis), *labrad ilbéelre, ilbélre* (locutio variarum linguarum) 12b. 12c. 12d. *ní tre ilpersa s. p' filium di.* (gl. locutus est nobis in filio, deus; i. e. non per multas personas sed) 32b. *ilchathraig* (gl. aliquot civitates) Sg. 13a. *ilchenéle* (multa genera) Wb. 12d. *na ilchialla, innan ilchial* (multae significationes, multarum s.) Sg. 154a. 197a. *ildáni* (multa dona, variae facultates) Wb. 21a. *o illitrib* (a multis litteris) Sg. 71a. *ataat ilsenman* (sunt multi sonitus) Wb. 12c. *innan iltoimddensin* (multarum harum opinionum) Sg. 26b. Cum sing.: *ilmrechtrad* (p. 856).

Núe, núie (novus): *la nuelitridi* (apud novos, recentes scriptores) Sg. 5b. *nuiethicid* (gl. neophytus) Wb. 28b; cf. *nuietanicc cuccumsa* (gl. hospes meus; i. e. nuper venit ad me; gen. adverbii loco?) Wb. 7c.

Sáib, sóib (falsus): *sáibapstil, sóibapstil* (pseudapostoli) Wb. 8c. 17d. 28c. *inna soebapstal* (pseudapostolorum), *fri sáibapstalu* (contra falsos ap.) 16b. 18a. *sáibairde, sáibfirtu* (falsa signa, miracula, acc.) 26c. *inna sáibchore* (gl. syrtium; i. e. falsorum lebetum) Cr. 34b.

Sáin (diversus, singularis, proprius): *sainchenelœ* (genus proprium) Wb. 17d. *asainchomardesin* (singulare hoc signum) 26b. *sainecoscc, sainécosc* (proprius habitus, propria forma) Wb. 5a. Sg. 69a. *sainfolad* (propria significatio) Sg. 26a. *saingné* (proprius habitus) Wb. 5a. *hi saingnúis, huasaingnúis* (in, a propria forma) Sg. 71a. 208b. *sainláa* (proprius dies) Wb. 6b. *itheside sainchóim indrig* (hi sunt singularis clementia regis) Wb. 28d.

Sen (senex, vetus): *senathir* (avus; colligendum ex adi. *senathardae*, gl. avitus) Sg. 60a. *senmáthir* (gl. avia) Wb. 29d. *senduine* (vetus homo) 27b. *sengreic* (antiqui Graeci), gen. *inna sengrec* Sg. 6a. 9a. *inna senpecthe* (veterum peccatorum), *trisna senpectu* (per vetera peccata) Wb. 22a. 4a. *na sentinni* (gl. anus) 28d. *inna senchomrorcan* (veterum errorum) Ml. col. 1.

Uasal (altus, nobilis): *huasalgabáltaid arcon* (gl. arquitenens) Sg. 24a. *huasallieig* (gl. archiater) Cr. 35a. *huasalsichire* (gl. ariopagita), *huasalterchomrictid* (gl. archisinagogus) L. Ardm. 182b. 2. *inernaigthib huasalathrach* (in precationibus patriarcharum) Patr. h. *do huasalathrachaib* (patriarchis) Wb. 30a.

5., Adiectiva cum adiectivis. Gallica exempla haud dubie quaedam inter composita cum -marus, -gnatus, ut Virdomarus, Virdumarus (cf. cambr. *gwrdd*, fortis, strenuus) Propert. Caes., Cintognatus (cf. cambr. *cyn* = *cynn*, *cint* praestans, praecipuus) Inscr.

Hibernica: *dubglass* (gl. caeruleus) Sg. 70b. *saindiles* (proprius) Sg. fq. *sainsamil* (gl. potis) Sg. 39b. *sainsamail* (gl. optimas; cf. p. 768) 50a. Eodem pertinere videntur alia ut *arddmár*: *fid arddmár* (arbor alta) Sg. 53a. *camderc* (gl. strabo) 63a. Forma cum his congruunt derivata e compositis antecedentis ordinis: *senathardae* (gl. avitus, e subst. *senathir*, avus) Sg. 60a. *diutidúthrachtig*

(gl. sinceri; e subst. *diutidúthracht*, simplex voluntas) Wb. 23[b]. *mathmarcde* (gl. augustus; e subst. *mathmarc*, gl. augur) Sg. 60[b].

6. Adiectivorum cum verbis compositio rarior est, sicut substantivorum cum verbis. Referri tamen poterunt huc: *mani cáinairlither* (nisi bene conformet) Wb. 5[b]. *cáineperr* (gl. bene dicitur, tam a poëtis quam a sine metro scribentibus, hic homo et homo hic) Sg. 215[a]. *madbocht* (.i. *maith roboinged*, bene messum est) Br. h. 29. Contra in *airdben* (interimit) et similibus formis statuenda videtur duplex praepositio *ar-di-*.

7. Numeralia cum substantivis vel adiectivis composita, ut esset formarum eorundem eodem loco unus conspectus, supra enumerata sunt (p. 301 sqq.).

B. Pronomina et verba composita.

Supra enumerata sunt pronomina secum vel inter se composita ut personalium emphaticae formae *snisni*, *sissi* (p. 325), demonstrativa *side*, *sodin*, *ade* (p. 349 sq.), pron. adi. *aile* (alius) tam secum quam cum substantivis: *alaile*, *indalarann* etc. (pp. 358—360). Item de composita formula: *fadesin*, *fessin* (ipse) vid. p. 366.

Verbum cum verbo non componitur. Eiusdem cum nomine compositi esset exemplum hibernicum: *ithemair* (edaces; verb. *ithim*, gl. mando, Sg. et adi. *már*) Wb. 31[a], nisi potius esset derivatum.

C. Particulae compositae.

Frequentiora ceteris omnibus sunt composita cum particulis, e quibus quaedam non inveniuntur nisi in compositione, aliae non solum compositae sed etiam extra compositionem separatae. Illae, quae dicuntur inseparabiles, cum solis fere nominibus compositae, hoc demum loco enumerandae sunt. Separabilium particularum seu praepositionum, quae tam cum nomine, et substantivo et adiectivo, quam cum verbo compositionem ineunt, supra iam enumeratarum hoc loco formae aut eaedem, si servantur, iterum aut variatae, in quas transeunt saepius in compositione, exponendae sunt.

I. Particulae inseparabiles.

Possunt discerni particulae privativae, qualitatis, intensivae. Privativae particulae exemplum vetustum gallicum continet nomen Ancalites Caes., si confertur nomen Caletes (cf. arem. hod. *kalet*, *kaled*, durus, firmus, cambr. hod. *caled*. vet. *calut*, gl durili, Lxb.), fortasse Andarta (cf. tamen p. 867) Inscr.; eodem pertinet *ex-* in nomine Exobnus, Exomnus, et fortasse in Excingilla, Excincomarus (pp. 47. 125). Particulae qualitatis *su-* (bene) magis minusve certa extant exempla in nominibus Sucarus, Suessiones, Suasa, Suanetes (pp. 14. 93. 122). Frequentior ceteris est intensiva particula *ver-*, ut in his: Veragri, Vercassivellaunus (cf. Cassivellaunus), Vercingetorix (cf. Cingetorix) Caes., Vercundaris Liv. (epit. 137), Vertacomacori Plin., vertragus (cf. pp. 4. 145) Martial., Vernemetis Venant. Fort., Vernemetum, Verlucion Itin. Ant. In in-

scriptionibus: Vercombogius Grut. 758, 11. Vercobius Orell. 2728. Veriugodumnus Or. 2062. Forsitan addendum sit *ro-* e nomine populi hibernici Ῥοβόγδιοι (cf. hib. *robocht*, nimis pauper?) ap. Ptol., et nomine deae gallicae Rosmertae;* denique *ar-*, *er-*, e nominibus Ἀρκύνια ὄρη, Hercynia silva, Hercuniates (cf. pp. 46. 92, et infra sequens cambr. *er-*).

1. Privativae particulae linguae hibernicae veteris: *an-* (*am-*, *in-*), *neb-*; ac praepositiones: *es-*, *di-*.

AN, quamquam non inficit consonam sequentem, nisi huc pertinet *anchrist* (gl. ille iniquus; i. e. Antichristus) Wb. 26ᶜ, sed *cotichtin nancr.* (usque ad adventum Antichristi) 25ᵈ, servatur tamen ante *f* et tenues: *ond aneolus* (gl. inscientia; nom. *aneolas*) Cr. 37ᵈ. *anecne* (insipiens) Wb. 17ᶜ. *anfiss* (inscitia) Sg. 148ᵃ. *dond áis anfiss* (insciis) Wb. 13ᵇ, cum verbo derivato *in anfossigid* (gl. nescitis?) 8ᵈ. *anfissid* (gl. nihil sciens) 29ᵇ. *anfoirbthe* (imperfectus), *anfoirbthetu* (imperfectio) 6ᶜ. 12ᵈ. 29ᵃ. *anbsud* (gl. mendax), *it anbsidi* (gl. mutabiles; cf. p. 55) Ml. 64r. *inna brodscoad anglana* (gl. quisquilia immunda) Tr. 4ᵃ. *andach* (nequitia), *diananduch* (nequitiae eorum) Ml. 48r. *andgid*, *angid*, *andgaid*, *angaid* (nequam) Sg. Wb. Ml. (p. 793). *anglaine* (immunditia) Wb. 3ᵇ. *ancretem* (infidelitas), *ancretmech*, *ancreitmech* (infidelis) 5ᵇ. 10ᵃ. 12ᵈ. *ancride* (iniuria) Wb. 9ᵃ. Sg. 181ᵃ. Ml. 27ᵃ.

AM, quae est regularis eiusdem particulae forma ante labiales, invenitur tamen etiam ante *l* et interdum ante vocales: *amires*, *amaires*, *amiress* (infidelitas), *amiressach*, *amhiressach* (infidelis) Wb. fq. *o amlabar* (gl. a muto) Sg. 37ᵇ. *ammithiu* (tempus inopportunum, germ. unzeit) Wb. 14ᶜ. *intais amprom* (aetas improba, i. e. improbi) Ml. 31ᶜ. *indamprome* (improbitas) Sg. 42ᵇ. *issindambethu* (gl. beati quorum remissae sunt iniquitates, Rom. 4, 7) Wb. 2ᶜ. *amreid* (iniquus) Ml. 28r. Bern. 115a.

IN (cf. p. 5) in vocibus quibusdam apparet, ut in adi. *inderb* (incertus): *isinderb imasc. fá fem.* (gl. dubia sunt genera; i. e. est incertum, utrum sit masc. an fem.), *isinderb coich inmug* (est incertum, cuius servus) Sg. 61ᵃ. 209ᵇ. *indaimser inderb hisin* (gl. tempus incertum), *doslund aimsire deirbbæ* (gl. pro certo tempore), *doslund aimsire inderbbæ* (ad significationem temporis certi, incerti), *sluindid aimsir nindeirb* (significat tempus incertum) 66ᵇ; derivata *inderbus*: *des. naill ar inderbus hi mascul* (gl. longum diem; i. e. exemplum aliud de incertitudine in masculino, usu subst. dies, Pr. 5, 5, 26) ibid. *inderbamnacht* (gl. diffidentiam) Ml. 19r. Alia exempla: *indenmi* (gl. imbecilles; leg. *indemni*, ex adi. *demin*, p. 777?) Wb. 11ᵈ. *indirge* (iniquitas; cf. adv. *diriug*, *diriuch*, recte, p. 609, subst. *dirge*, rectitas, Sg. 3ᵇ) Wb. 4ᶜ. *do fiur indligid* (gl. si fuerit cum alio viro, vocabitur adultera mulier; praecedit: vivente viro, gl. *a fer dligid*) 3ᶜ. *aris ingnad linn anadciam* (est enim insolens, mirum, nobis quod videmus) Ml. 16ᶜ. *ingir* (tristitia, maeror) Wb. 4ᵇ. 24ᶜ. *intudrachtai* (gl. inviti) Ml. 46r. Fortasse: *inderachtae* (gl. nunquam destitutum) Ml. 18ᵈ, nisi hic est acc. articuli *in*; cf. *indomae* (gl. inopem) 36ᶜ. *inerchelltae* (gl. ereptum) 19ᵃ.

---

* In inscriptione: DEO MERCVRIO ET ROSMERTAE CARANVS. Mém. des Antiquaires de France 13, 208. Iuxta Mercurium, i e. Teutatem gallice, Rosmerta ergo uxor Teutatis? In aliis inscriptt.: MERCVRIO ET NVNDINAE. Cf. Smertulitanus Namnes Orell. 188. L. Smerius (leg. Smertus) Grut. 742, 1. Σμέρται (pop. Brit.) Ptol.

NEB, NEPH (cf. p. 62, interdum *nep* aut regulariter, p. 60, aut neglegentius; inficit consonas sequentes). 1. Cum substantivis, in quorum numero habendi sunt infinitivi: *tri nebairitin lóge* (non recepta mercede), *nebairiten neich* (gl. haec gloria; i. e. me non recepisse quidquam) Wb. 11ᵃ. 17ᶜ. *andligednisin nephaccomoil* (lex haec non iungendi, tres litteras in una syllaba) Sg. 7ᵇ. *nephimotacht* (non subsidium, ibid. *imotacht*) Wb. 33ᵇ. *bethu et nebmarbtu* (vita et immortalitas), *tech nebmarbtath* (habitatio immortalitatis) 29ᵈ. 15ᶜ. *nephmolad* (non laus) Ml. 6r. *innebmaldachad* (non maledicere) Wb. 5ᵈ. *nebchomaitect dó* (non conivere ei) 6ᵃ. *nephní* (gl. nihil; *ní*, res, aliquid) Sg. 95ᵃ. *do nephní* (gl. ad nihil) Ml. 36ᵃ. *nephdiall* (non declinatio: *ní chen dliged anephdiall*, gl. non absque ratione non declinatur) Sg. 75ᵃ. *nebthobe*, *nephthóbe* (gl. praeputium; i. e. non circumcisio) Wb. 1ᵈ. 2ᶜ. *nebthuad* (non plebs: *bid tuad domsa monebthuad*, gl. vocabo non meam plebem plebem meam, Rom. 9, 25) 4ᵈ. *hi nephchenéil* (gl. in non gentem) 5ᵃ. *tribarnebcongabthetitsi* (per vestram incontinentiam) 9ᵈ. *ónd nephchomfogur* (gl. literarum inconsonantia) Sg. 152ᵇ. *nebchretem* (non credere) Wb. 27ᵃ. *nephdenum neich diulc* (nihil mali facere) Ml. 23ᶜ. *do nebdénum* (ad non faciendum) Wb. 5ᶜ. *tre nebthabirt dígle* (non ulciscendo), *innebthabirt dígle* (gl. vos potentes estis; i. e. in non ulciscendo) 18ᵇ. Huiusmodi composita saepius sententiae negativae vice funguntur: *inepbuith diaréir* (gl. nequis eum spernat, Timotheum; i. e. eo quod non sit ad eius voluntatem, non oboediat ei) Wb. 14ᵃ. *arcor hifarselbudsi et epert ammi mogæ duibsi et arnebmóidem himagistrib ut gamalial et nebmes fornech condid messid incoimdiu cosechide humaldóit huáimse .i. fornebmóidem hi magistru et nebmess fornech immaid faolcc condid messed dia* (gl. haec autem, fratres, transfiguravi in me et Apollo, propter vos, ut in nobis discatis, ne supra quam scriptum est, unus adversus alterum infletur pro alio, 1. Cor. 4, 6; i. e. quod posuimus nos in ditione vestra et diximus: sumus servi vestri, et quod gloriati non sumus in magistris ut Gamaliel nec iudicavimus de quoquam donec eum indicaret dominus, ut assequeremini humilitatem a me, id est, ne gloriaremini in magistros neve iudicaretis de quoquam utrum bonus esset an malus, donec eum indicaret deus) 8ᵈ.

2. Cum adiectivis vel participiis: *nephairmtith* (gl. impos; antecedit *comairmith* [sic], gl. compos) Sg. 67ᵇ. *nephascnaidid* (gl. impos; praecedit 105ᵇ: *comascnidaid*, gl. compos) 106ᵃ. *nephthairmthechtid* (gl. intransitivum) 189ᵃ. *iretaib nebaicsidib* (in rebus invisibilibus) Wb. 4ᵃ. *nephéscide* (gl. σκοτομήνη), *isinnepæscaidiu* (gl. in σκοτομήνη; i. e. nocte sine luna, *æsce*, luna) Ml. 29ᵈ. 30ᵃ. *nebleiscc* (gl. non pigri) Wb. 5ᵈ. *nephlax* (gl. inremissa) Ml. 51r. *nephriagoldai* (gl. anomala) Sg. 40ᵇ. *nephfoscat* (gl. ascia, loca) Cr. 35ᶜ. *nephdilledchaib* (gl. carentibus casu, dictionibus) Sg. 39ᵃ. *anephthairismech* (gl. instans; quod stare vix potest) Pr. Cr. 58ᵃ. Sg. 147ᵇ. *nephchorpdae*, *nephchorpde*, *reto nephchorpdi* (incorporeus, rei incorp.) 27ᵇ. 59ᵇ. 187ᵇ. *nephchostae* (gl. apes; sine pede) 102ᵇ. *it nephdimdi* (gl. est nihil) Ml. 64r. *nephimmaircide* (gl. inconveniens), *nephimfolngidi* (gl. inefficaces) Ml. 17ᵃ. 17ᵇ. *nephinducbaide* (gl. ingloriosus) 29r. *nephatdanaigthe* (gl. inremuneratum) 36r. *nephfrithgabthe* (gl. effrenata) Tr. 4ᵃ. *nephfograigthi* (gl. inconcinna; i. e. non pronuntianda) Sg. 138ᵃ. *nephfodlaidi* (gl. atomos, philosophorum), *nephfodlide* (gl. insecabilem, substantiam) 28ᵇ. 189ᵇ.

nephadnachte, *nephathnachta* (gl. asbestes) Sg. 20ᵃ. Pr. Cr. 8ᵃ. *itnephchumscaichthi na teora litreso* (gl. immutabiles sunt apud nos tres) Sg. 10ᵃ.

ES, É (= gall. vet. *ex-*, cambr. *eh-*, pp. 49. 125). Rarius invenitur forma plenior: *esrantaid cech maith* (gl. boni et utilitatis expers) Ml. 31ᵃ. *esrechtaid* (gl. exlex) Sg. 113ᵇ. *eter carit et escarit* (tam amicum quam inimicum) Wb. 30ᵇ. *imcara fá æscare* (sive est amicus sive inimicus; cf. p. 706) Sg. 12ᵇ. *isescomn im. dosuidiu* (gl. nihil commune nisi ei qui existimat quid commune esse), *is æsscon* (gl. illi commune est, Rom. 14, 14) Wb. 6ᶜ. *treanescoingud* (gl. quomodo gentes cogis iudaizare? Gal. 2, 14) 19ᵃ; cf. *escona* (p. 743). *eslabre* (gl. amabilia) Wb. 24ᵇ; cf. *esslabar* (amplus, solutus) Corm. *slabrad*. Ex hac tamen altera magis usitata progressam se probat eo, quod non inficit consonas sequentes: *énairt* (gl. enervus) Sg. 221ᵇ. *énirt*, *enirt*, *henirt*, *ǽnirt* (infirmus) Wb. fq. *arnénirtini* (infirmitatem nostram) Wb. 4ᵃ. *hi ædomenri* (gl. in amicitiam) Ml. 2ᵈ. *etuailngithe* (gl. indignatus) 41r. *étrumma* (gl. levia; *trom*, gravis) Sg. 10ᵃ. *toich di étoich* (probabile ex improbabili) Wb. 4ᵈ. *ecáin* (gl. indecens) Cr. 43ᶜ. *ecintech* (infinitus) Sg. 147ᵃ. *écóir*, *ecóir* (incongruus) 30ᵃ. 211ᵃ. *écoimtig* (inusitatus) 138ᵃ. *écrichthae*, *écrichde*, *écrichdæ* (gl. infinitus; *crích*, finis) 147ᵃ. 151ᵃ. 151ᵇ. *éicrichnichthe* (infinitus) Wb. 28ᶜ. *dondecuimliucht* (gl. ad incommodum) Ml. 35ᵈ.

Huc pertinent complures voces inchoatae litteris coniunctis *éc-*, *écn-*, *écm-*, ortis ex *é-co-*, *é-con-*, *é-com-*, *é-cum-*: *écsamil* (diversus, dissimilis; cf. *cosmil*, similis) Sg. 208ᵃ. 211ᵃ. *écsamlus* (diversitas) Sg. 211ᵃ. *cosmilius conécsamlus tra inso* (gl. quoniam per hominem mors et per hominem resurrectio, 1. Cor. 15, 21; i. e. similitudo cum dissimilitudine ergo haec) Wb. 13ᵇ. *écndairc*, *écndaircc*, *éicndirc* (absens) Sg. 138ᵃ. 148ᵃ. Wb. 25ᵈ. *éicndarcus* (absentia) 19ᵈ. *éicndag comnissim* (detrectatio proximi), *éicndag indraith diadi* (detrectatio gratiae divinae), *écndach cáich* (criminatio cuiusvis) Wb. 1ᶜ. 29ᵃ. 30ᶜ. *domæcnduch* (ad me criminandum) 11ᶜ. *am. nonéicdichtherni* (gl. sicut blasphemamur) Wb. 2ᵃ. *innan écndaigende* (gl. obtrectatorum) Ml. 2ᵈ. *écmacht* (gl. nequam: *arindí nád cumaing maith do denom*, quia nequit facere bonum; = *écumacht*) Sg. 50ᵃ. *écmailt*, *écmuilt* (gl. inquies; i. e. inquietus) 66ᵃ. 102ᵇ. 130ᵇ. *indemilt* (gl. moleste; leg. *indécmilt*?) Ml. 36ᵈ. *ecmailt* (insolens) Tr. 2ᵇ. *écmailtiu* (gl. insolentior) Ml. 41r. *écmailtigidir* (gl. insolescit), *arna ecmailtigetar* (gl. ne insolescant; ibidem: *inna comailte .i. indáisso noib*, gl. quietorum) 27ᶜ. 28ᵃ.

In quibusdam differt *éc-*, aliunde ortum, ut ex *edg-*, *aithg-* haud dubie in *ecne*, *écne* (sapiens, sapientia; = *aith-gne*, cf. p. 60), ex *aithc-* in aliis, ut *écosc* (habitus; = *aith-co-sech*?), *doécomnacht* (tribuit) non infrequentibus in Wb.

DI vel DE particula privativa rarior est: *ho nephairim l. in diarim* (gl. innumero, dierum est infinitum tempus) Ml. 17ᵈ. *disamlathar* (gl. dissimulat) 21ᵇ. *dimitin* (gl. immunis) Pr. Cr. 9ᵇ. *dithrub* (desertus, desertum): *robu díthrub ho christ* (fuit desertum a Chr.), *in dithrub pardais*, *parduis*, *indomuin* (in deserto paradisi, mundi) Tr. 1ᵃ. *indiththrub inbeotho* (in deserto mundi) Wb. 11ᵃ. *diing* (impossibilis): *massu diing*, *isdiing* Wb. 15ᶜ. 29ᵃ. *decming* (impossibilis, mirus; *de-cuming*): *ni decming* (gl. non mirum, 2. Cor. 11, 14) 17ᶜ. *ni bo decming*, *nibu degming* (non fuit mirum) 21ᵃ. 13ᵈ. *forcetlid doibsom timotheus et bráthir inhiris nípu decming cid icolin* (gl. Timotheus frater ecclesiae dei, 2. Cor. 1, 1; i. e.

praeceptor illis T. et frater in fide, non fuit impossibile, etiam in carne) 14ᵇ. *deserbdi .i. cen serbi pectho* (gl. azymi, estis, 1. Cor. 5, 7) 9ᵇ. Conferatur infra *di* praepositio. Eandem particulam compositam (*di-chon?*) continere videtur *dinnimu* (vilius, vas) Wb. 4ᶜ, sicut hod. *diombuidheach* (ingratus), *diombuan* (caducus), *diomolaim* (contemno) O'Don. 272.

2. Particulae qualitatis inseparabiles hibernicae: *su-*, *du-*, *mí-*.

SU, SO (scr. *su-*, gr. *εὐ*, bene), DU, DO (contrariae antecedenti significationis) saepius iuxta se opposita leguntur: *nihed asrúbart side bíth nech inóyi cid sochumact no dochumact do* (gl. de virginibus praeceptum domini non habeo, 1. Cor. 7, 25; i. e. non hoc dixit ille: esto aliqua in virginitate, sive potens est sive impotens rei) Wb. 10ᵃ. *iscotarsne dondúalig insualig darahési* (est contraria vitio virtus pro eo) 9ᵇ. In eadem oppositione sunt voces quaedam a sola *s* vel *d* inchoantes: *eter sóir et dóir eter mug et coimdid* (gl. non est personarum acceptio apud deum, sed operum; i. e. tam nobilis quam ignobilis, tam servus quam dominus, cf. p. 656) Wb. 27ᶜ, unde subst. *sóire* (nobilitas, salus, libertas), *dóire* (ignobilitas, miseria, captivitas) iam memorata (p. 31). *di sóinmechaib et dóinmechaib* (gl. omnia concurrunt in bonum diligentibus deum; i. e. de bonis et malis rebus) Wb. 4ᵇ. *issóinmichi inna indocbale* (gl. in dextera dei sedens) 27ᵇ. *soinmichthe* (gl. prosperatus) Ml. 36ᵈ. *etir na doinmecha* (gl. inter adversa) 19ᵈ. 32ᵇ. *somme* (dives), *domme* (inops) 27ᵈ. 36ᵃ. 36ᶜ.

SU in substantivis: *sualig* (virtus), pl. *sualchi*, gen. *inna sualche* (benefacta) Wb. 9ᵇ. 29ᵃ. 22ᵃ. *suaicned* (proba natura, cf. p. 365) Sg. 61ᵃ. *suáichnid* (demonstratio, significatio; cf. *aidgne*, *aithgne* (cognitio?): *combad suáichnid leosom* (ut esset demonstratio illis) Wb. 26ᵇ, *issuaichnid* (est dem.) 3ᵈ. 10ᵃ, *issuáichnid* 28ᵃ, *isúaichnid* 16ᶜ. 23ᵈ, *ishuáichnid* 7ᶜ, *issuáignid* 8ᶜ, *issuáicnid* 13ᵃ. cf. gen. *suanemun*, acc. *suanemuin* (*suanem*, assiduitas? e radice *an*, manere? cf. Suanetes, Consuanetes) Wb. (p. 775). In adiectivis: *sulbir* (eloquens; i. e. bene loquens, cf. *amlabar*, mutus) Wb. 17ᵇ. 27ᵃ. *sonirt* (firmus, fortis; *nert*, vis, valor) 8ᶜ. 14ᵇ, dat. pl. *sonartaib* Ml. 4 r., comp. *sonortu* (firmior) Wb. 6ᵃ, unde subst. *sonirte* (firmitas) Wb. 12ᵇ. *suthin* (aeternus) 13ᵇ. 13ᵈ. 23ᵇ, *suthain* (gl. perpetuus; *tan*, tempus) Sg. 5ᵇ, unde subst. *suthine*: *adcither a suthine som* (gl. invisibilia eius conspiciuntur; i. e. conspicitur ipsius aeternitas) Wb. 1ᵇ. *soirthiu* (expeditior, celerior; *reth*, cursus) Sg. 15ᵃ. *sochoisc* (gl. docibilem; *cosc*, institutio) Wb. 30ᵇ. *sochrud* (gl. honestus, gl. venustus; *cruth*, forma, modus) Sg. 60ᵇ, *sochrud*, *sochruth* Wb. 6ᵃ. 11ᶜ. Praeterea in derivatis substantivis: *issuacaltmichi* (gl. in suavitate; subst. *accaldam*, appellatio) Wb. 15ᵈ. *somailse* (gl. dulcedo; adi. *milis*, dulcis) Sg. 52ᵃ. *soscéle* (bonus nuntius, *εὐαγγέλιον*; *scél*, nuntius) Wb. fq.; verbis: *sulbairiged* (bene loquatur), *sulbairichthe* (bene prolatum) Wb. 12ᵇ. *cosochenélaigidir* (ut nobilitet) Ml. 34 r.

DU: *dondúalig* (vitio) Wb. 9ᵇ. *cen dualaich* (sine vitio), *cen dualchi* (sine vitiis) Sg. 25ᵇ. 26ᵃ. *dualchi*, *nan dúalche*, *ó dúalchib* (vitia, -orum, -is) 20ᵃ. 27ᵃ. 27ᵇ. 30ᵇ. *duaibsib* (gl. nefastis, diebus) Sg. 106ᵇ. *na dulburiu* (gl. non bilingues, diaconos oportet esse) Wb. 28ᶜ. *dochruth* (turpis, inhonestus) 10ᵇ. 13ᵃ. *dochrud* (gl. indecor) Sg. 65ᵃ. 203ᵃ. *inna aisndisen dochuirde* (gl. cacephati causa; puto legendum *dochruide*) 203ᵃ. *dochruidigthir* (gl. turpatur) Ml. 28ᵇ. *doguilse* (mae-

ror), *doguilsi* (maerorem) Ml. 20[b]. Wb. 14[d]. Fortasse eodem pertinet: *ropo tochomracht linn* (gl. ita ut taederet nos) Wb. 14[b].

MI (idem significans quod *du-*, inficiens consonas sequentes): *inmiaslaig* (gl. malae persuasionis) Ml. 28[b]. *du miimbirt, do miimbirt* (gl. ad decipiendum) Ml. 32[a]. 33[d]. *fri mifogur* (contra dissonantiam) Sg. 59[a]. *mithoimtiu* (prava opinio, error): *ni mithoimtiu dúibsi is fír briathar dé* (gl. accepistis non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum dei) Wb. 24[d]. *miduthracht* (malevolentia) 20[b]. *arnaib mignimaib* (gl. pro male actis) Ml. 27[c]. *mignethi* (gl. male facta) 28[c]. *innammithule* (gl. malae voluntatis) 33[d]. *míchloth.* (breviatum, lineola ducta per *h*; gl. infaustos) Sg. 34[b]. *michlodcha* (gl. nefarias) Ml. 48r. *michruthaigthe* (gl. informis, mulier) Sg. 5[a]. Nescio an huc pertineant etiam *miscuis* (odium) Wb. 4[c]. 7[d]. *ismiscuis do dia* (gl. inimica est deo, prudentia carnis) 3[a], *miscsech* (gl. exosus) Ml. 28[a], *romiscsigestar* (odio habuit) Wb. 4[c].

3. Particulae intensivae inseparabiles: *ro-*, *ér-*, *der-*.

RO cum subst.: *robarte* (profectus maris), *robartai*, *robarti* (gl. malinae, plur.; i. e. maiores, crescentes aestus maris) Cr. 20[b]. 34[c].* *rogu* (electio) Wb. 9[c]. Cum adi.: *romár* (nimis magnus, difficilis: *arná bad rómár leosom intsamil cr. fochetoir* (gl. imitatores mei estote sicut ego Christi; i. e. ne sit nimis difficilis illis imitatio Christi statim) Wb. 11[c]. *romacdact* (gl. superadulta, virgo) 10[a]. *ruclé* (gl. conspicuus, honore; *glé*, clarus, perspicuus, Wb.) Ml. 36[a]. *róiba* (gl. vinolentum) Wb. 31[b]. *roolach* (gl. crapulatus vino; cf. *imróol* infra sub *imme*) Ps. 57[a]. In verbis eadem particula plus minusve secedens ab usu particulae verbalis: *roiccu*, *ruicim less* (indigeo) p. 429. *rolaumur*, *rulaimur* (audeo) p. 438.

ÉR (inficiens consonas sequentes): *erchosmil* (gl. persimilis) Cr. 35[d]. *ǽrchuilecha* (gl. tam nefarii ausus; *cuilech* (gl. profanus, Ml.) Ml. 16[c]. *ǽrdasachtaig* (gl. tam amentes, non eritis) 18[c]. *ǽrmall* (admodum lentus) Sg. 195[b]. *eirgnæ* (gl. apertum et evidens) Wb. 14[a]. Forsitan eodem pertineant: *erchoiliud*, *herchóiliuth* (interdum abbrev. *hércho.*, definitio) Sg. fq. *érchoiliud*, *ærchoiliud* (decretum) Ml. 22[c], *érchoilti* (gl. morti destinati) Wb. 9[a], *erchoilti* (gl. votivae) Ml. 66r. *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4[b].

DER (item inficiens consonas sequentes): *dermar* (gl. enormis) Cr. 35[d]. *indermár* (gl. in immensum) Wb. 17[b]. *ó derchóiniud* (gl. abundantiori tristitia; in eodem loco amplius ter: *derchoiniud*, *derchóiniud*) Wb. 14[d], *derchóiniud in*

---

* Sunt hi duo loci, in quibus voces hibernicae indicantes aestum maris crescentem et decrescentem produntur. Beda de natura rerum, c. 39, ed. Basil. 2, 39: 'Aestus oceani lunam sequitur, tanquam eius aspiratione retrorsum trahatur eiusque impulsu retracto refundatur, qui quotidie bis adfluere et remeare, unius semper horae dodrante et semiuncia transmissa, videtur, eiusque omnis cursus in lidones (ita cod. Cr., supra scribitur *.i. hi contrachtu*), et malinas (*.i. hi robartai*), id est, in minores aestus dividitur et maiores.' Alter locus in Bedae libro de temporum ratione, c. 27, ed. Basil. 2, 117: 'Imitatur lunae cursum mare non solum communi accessu et recessu, sed etiam quodam sui status profectu (in Cr.: *.i. hi robarti*) defectuque (*.i. contracht*) perenni, ita ut non tardior solum quam pridie, verum etiam maior minorve quotidie redeat aestus. Et crescentes quidem malinas (*.i. robarti*), decrescentes autem placuit appellare ledones (*.i. contrachtu*).' Paulo ante etiam aliae denominationes leguntur: 'Luna in dimidio mensis spatio, hoc est, XV noctibus ac diebus quater decies terram circumlabitur, insuper et dimidium terrae semel... Mare per id temporis vicies novies adfluit (*.i. hi tuiliu*) simul et remeat (*.i. in aithbiu*).' Subst. *tuile* est affluvium, germ. *flod, fluth* (gael. *tuil*, diluvium); ex *aithbe* (compos. *aith-be*) ortum videri poterit germ. *ebba, ebbe.* Voci *robarte* (fem. 4. ser.) conferendum est adi. *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41[d], *forbartaig* (gl. exoletam, virginem; i. e. aetate provectam) Sg. 173[a]; *contracht* (transumptum) masculinum probatur terminatione acc. pl. in *-u*, diversum a fem. in *-acht.*

aduersis (desperatio; opponitur: *úall de prosperis*, i. e. superbia, arrogantia) 15ᵈ. *amirisse l. deirchóintea derochóinet anicc trechesad cr.* (gl. filii diffidentiae, Eph. 2, 2: i. e. infidelitatis vel desperationis, desperant salutem suam per passionem Chr.) 21ᵇ. In aliis exemplis ac fortasse in hoc ipso origine et significatione differt *der*, particula duplex infra proferenda.

Si quae aliae voces sunt vel videntur intensivae, aliunde haud dubie sumptae sunt, ut nomina in his: *intsartol* (gl. libido; gael. *sàr* intensiva, subst. *sár* in Wb. 19ᵃ: *nírbo sár leu arcocéilsine*, p. 647, unde *rósárichset*, violaverunt) Wb. 1ᵈ. *fírderb* (admodum certus, clarus: *nipi fírderb anadchither trithemel*, adi. *fír*) 12ᶜ; praepositio (cf. *tri*): *rii trembethe* (gl. regi saeculorum) 28ᶜ.

Nec adnumeranda est his particulis vox intensiva *bith*, *bid* non infrequens, ut cum subst.: *imbithphennit* (in perpetua paenitentia) Wb. 24ᵃ. *imminbidbethid* (gl. ingemiscimus gravati, in hoc tabernaculo, 2. Cor. 5, 4; i. e. circa immortalitatem) 15ᶜ. Cum adiectivis: *act bid bidbéo. isbithbeo corp cr.* (gl. Christus surgens a mortuis iam non moritur), *bad bithbíi in ihu cr.* (gl. viventes deo in Christo Iesu, Rom. 6, 9. 11) Wb. 3ᵇ. *dé bithbí* (di semper vivi, immortales) Sg. 39ᵃ. *bithgairddi*, *bithfotai*, *bidslán*, *bidfírian* (p. 856). Cum verbis vel formis inde propagatis: *bithbennach firu muman* (semper benedic viros Momoniae) Marian. Scot. ap. Pertz. 7, 481. *biddixnugud*, *bidianichthe* (p. 813, not.). Vix enim aliud statuendum erit iam in nominibus vetustis Bituriges et Dumnorix, quam significatio intensiva substantivorum, quae hibernice sunt *bith* et *domun* (mundus), nec magna perhibenda erit differentia significationis illorum compositorum et derivatorum ex isdem substantivis Bituitus Flor. et Dumnacus Caes. (pp. 11. 14; cf. germ. Hermanaricus, Ermanaricus comp. cum *irmin-* intensivo, et simplicia Irmino, Herminones, nomina item virorum vel populorum). Particula britannica *byth* (adv., p. 620), etsi affinis significatione, discordat tamen usu et forma.

II. Particulae separabiles.

Extant particulae in nominibus compositis gallicis vetustis, quae haud dubie separatae praepositionum vice fungebantur. Particulas esse, non nomina, ex hoc ipso patet, quod aut non intercedit post eas vocalis, ut post *ad-*, *in-*, *con-*, *com-*, aut intercedunt, quae non inveniuntur in compositione nominum (p. 853), *a* et *e*, ut in *ate-*, *cata-*, *ande-*; in *i* desinunt solae *di-*, *tri-*, *ambi-*. Ex his quaedam videri poterunt inseparabiles, ut *ad-*, *ate-*, *ande-*, quia ne in hibernica quidem lingua vetusta sunt separatae *ad*, *aith*, *ind*; attamen etiam has principio extitisse separatas docemur tam cambr. *at* quam aliarum linguarum affinium praepositionibus, lat. *ad*, germ. *at*, *and*, gr. *ἀντί*. Exempla gallicarum particularum secundum eundem ordinem, quo hic memoratae sunt, proponam.

AD: Admagetobriga Caes. Adminius (al. Admimus) Sueton. Calig. 44. In inscriptionibus: Adlucca Messili f. Murat. 1353, 6. Adnamtus, Adnamatus, Adnamitus Orell. 422. 4983. 5060. Advolenus, Advolena Murat. 1621, 7. Adbogius Stein. 440. Adgentius Or. 2018. Adginnius, Adgennia Grut. 718, 9. Adginnius Orell. 4018. Adgonna Murat. 1621, 8. Itaque Adgandestrius ap. Tac. poterit esse quamvis germanicum, tamen sicut Maroboduus ore gallico transfor-

matum. Addendum est nomen belgicum Atrebates pro Adtrebates, assimilatione eadem, quae hibernice invaluit in vocibus *atreba* (habitat, possidet, p. 354), *accobor* (voluntas), *accomol* (adiunctio) Wb. Sg. fq., quarum compositio patet e formis *adrothreb* (habitavit, consedit) Ml. 17ᵇ, *adcobraim* (gl. volo) Sg. 146ᵃ, *adcomaltar*, *adchomlatar* (adiungitur, -untur) Sg. Cr. Cf. mox hib. *ad-*.

IN: Insubres Liv. Indutius Inscr. Or. 431. Indutiomarus (cf. p. 25 not.) Caes. Quaeritur num iuxta hanc sit alia particula *int-* ante vocales: Intarabus (deus; cf. Marullus Arabi fil. Inscript. Vesunnens. ap. Orell., et nomen fluv. Arabo; cambr. hod. *araf*, mitis) Orell. 2015. Ἰντουέργοι (nomen Germaniae populi Rhenum accolentis gallicum; cf. Vergobretus Caes., cambr. vet. *guerg*, p. 11 not.) Ptol. Separanda tamen videtur particula *in-* in hibernicis quibusdam vetustis significans habilitatem vel intensionem, quam significat hod. hib. gael. *ion-*.

CON: Consuanetes Plin. Convictolitavis, Conconnetodumnus Caes. Condate, Condatisco Itin. Greg. Tur. Condercum (Brit. opp.) Notit. dign. Condrusi Caes. Congavate (Brit.) Not. dign. Congennicia Inscr. Murat. 1778, 12. Contrebia (caput Celtiberorum; cf. Contreue villa, al. Contrave, Gentreue, ad Mosellam, Günth. cod. dipl. 1, n. 25) Valer. Max. Concangii (Brit. opp.) Not. dign. COM ante labiales: Comboiomarus (sic corr. Combolomarus) Liv. Combretonium (Brit. opp.) Itin. Ant. Vercombogius Inscr. Grut. 758, 11; eiusdem formae ante vocales sit exemplum, si debeat separari Com-ageni Tab. P. CO ante liquidas (?): Conamotuso (cf. Namuta supra p. 797) Inscr. Grut. 827, 1.

ARE: Aremorica Plin. 4, 17. Aremorica gens Auson. prof. 10. Arecomici Caes. Plin. Arebrignus pagus Eumen. (Panegyr. vett. 7, 6). Arebrigium, Arelape (loc. Noric.) Itin. Arelate (Gall. merid.) Caes. Plin. = Arelatum Itin., Arelas Auson. Apud Caesarem minus bene scriptum est Armoricae civitates, cum haud dubie in hoc nomine insit praepositio formae primitivae *are*, e qua prodiit hib. *air*, cambr. *-ar*, discernenda a particula inseparabili *ar-*, *er-* in nomine Ἀρκυνια, Hercynia.

ATE: Ateboduus Inscr. Grut. 758, 11. Ategnata Grut. 758, 11. 763, 6. Ataevortus Grut. 733, 1. Atecotti (Brit. pop.) Notit. dign., qui dicuntur Atacotti, Attacotti Ammiano, Aticotti, Atticotti Hieronymo (cf. Cottianum regnum Strab., Melocottius Orell. 437, *coth*, senex, p. 151). Absorbetur finalis vocalis vocali inchoante vocem sequentem: Ateula (cf. p. 35) Inscr. Orell. 3274. Atesui (Gall. pop., cf. Esunertus Inscr., Essui Caes.) Plin. 4, 18. Centullus Ateponis fil. (ex *ep*, equus) Inscr. Mur. 1281, 6. Ἀτεπόμαρος (p. 52) Plut. Ἀτεπόριξ Strab. p. 560. Ἀλβιόριξ Ἀτεπόρειγος Inscr. Ancyr. Murat. 643. Atoparno Mur. 1321, 4. Etsi separata nunquam invenitur hib. *aith-*, *-ed-*, cambr. *at-* (lat. *re-* inseparabilis), utraque orta ex *ati-*, *ate-*; eadem tamen affinitas intercedere videtur inter hanc particulam (got. *id-*) et infra sequentem *ande-*, graec. ἀντί, quae inter *cata-*, *con-*, *com-*, *co-* (cambr. hod. *cyd-*, *cyn-*, *cyf-*. *cy-*) et praep. cambr. vet. formae plenioris *cant* (hib. *con*, lat. cum).

CATA: Catamantaloedis fil. (cf. Mantala, Petro-mantalum, p. 766) Caes. Catalauni, campi catalaunici Eumen. Eutrop. Ammian. Iornand. Durocatalaunos Itin. Catasextus Momms. 352, 42. Catmelus (Gallorum regulus) Liv. 41, 5, pro Catamelus. Disparandum est subst. *catu* (pugna), quod servat *u* terminalem.

et conferenda forma cambr. vet. *cet-*, hod. *cyd-*, cognata praepositioni separatae *cant*. De dubia forma hib. vet. *cat-*, *cot-* infra disputabitur.

ANDE: Andecavi (Gall. pop.) Plin. Tac. Andematunnum, Anderitum, Andecamulum (Gall. oppida) Itin. Andecumborius (n. v.) Caes. Ex inscriptt.: Andecamulenses Orell. 1804. Anteroudus Murat. 1577, 3. Andebrocirigis f. Grut. 921, 2. Andedunis Arneth. 28. Andiourus Stein. 2379. et fortasse Andarta (dea; si pro Ande-arta, cf. tamen p. 859) Orell. 1958. Addo nomina locorum Andesagina, Andethannale e Vales., et formulam donationis andelangus (Grimm. Antiqq. iur. germ. p. 196). Cf. infra hib. vet. *ind-*.

DI forsitan addendum sit particulis, quas enumeravimus, e nominibus Diablintres vel Diablintes Caes., Diablinti Plin., δουηκαληδόνιος ὠκεανός (transcaledonius oc.?) Ptol., Dicaledones Ammian.

TRI (praep. hib. vet. *tri*, *tre*, nisi in quibusdam est numerale *tri*): Trinovantes Caes. Tac. Triulatti Plin. τριμαρκισία Pausan. Τρισάντων (fluv. Brit.) Ptol. Triboci Caes. Plin. Tac. Tricastini Liv. Plin. Tricolli, Tricorium, Tricorii saltus Plin. Ammian. Cum *e* Trecasses Plin.

AMBI: Ambivareti, Ambibarii Caes. Ambitouti, Ambilatri Plin. Ἀμβίδραυοι, Ἀμβίλικοι Ptol., nomina populorum. Nomina virorum Ambigatus Liv., Ambirenus Arneth. 44. 66, fortasse Ambitoutus restituendum (Amretoutus) Stein. 1972. Etiam hic vocalis finalis absorptae exempla videntur Ambiliati Caes., Ambisontes, Ἀμβισόντιοι (Isonta fluv.?) Plin. Ptol., Ambarri (Arar fluv.?) Caes., ambacti Caes. Est haec prisca forma praep. cambr. *am*, hib. vet. *imme*, *imm* (pp. 5. 64. 84. 147). A particula separanda sunt nomina Ambiani, Ambiorix Caes., Ambillius Grut. 960, 1.

Hibernicae particulae separabiles ordine alphabetico: *ad-*, *air-* (*ar-*, *er-*, *ir-*, *aur-*), *aith-* (*ath-*, *id-*, *-ed*, *ad-*, *at-*), *as-* (*ass-*, *ess-*, *es-*), *cen-*, *con-* (*co-*, *com-*, *cum-*, *cot-*), *di-* (*de-*), *do-* (*t-*), *etar-* (*etir-*), *fo-*, *for-*, *fri-* (*friss-*, *frith-*), *iar-* (*iarm-*), *imm-* (*imme-*), *im-*, *ind-* (*int-*, *inn-*), *ó-* (*uad-*), *rem-* (*remi-*), *sechm-*, *tairm-*, *tri-* (*tremi-*); postremo loco *ol-*. De statu consonae sequentis, primitivo aut infecto, suo loco disseruimus (pp. 180. 183).

AD (lat. *ad-*, cambr. *at* separatim, in compositione tamen etiam *ad-*; sequentes consonas non inficiens); particula non dubia in his: *adeilliub* (devertar), *lasse adnelliub* (cum devertar) Wb. 14ᵃ, *atdubelliub* (visitabo vos) 7ᵃ, subst. *niba cuit adill cucuibsi* (non erit pars devertendi ad vos) 14ᵃ. *admachdursa* (gl. miror; i. e. admiror, subst. *machdad*, miratio) Sg. 6ᵃ. *adgládur* (gl. appello), *adgládathar* (appellatur) Sg. 146ᵇ. 211ᵇ, *adgladathar* (gl. appellat) Ml. 4r. *adlaig* (gl. contemptibiles) Wb. 9ᶜ. *adslig* 14ᵈ. *adgaur* (gl. convenio) Pr. Cr. 57ᵃ, *adobragart* (gl. vos fascinavit) Wb. 19ᵇ. *adsuidet* (gl. defendunt) Sg. 4ᵇ. *oadcuaid* (postquam exposuit) Wb. 21ᵈ. *adcumdminim* (gl. assuesco) Sg. 144ᵃ. *admuinur* (volo; cf. *domuinursa*, p. 438) Inc. Sg. *anadruirmed do abram* (gl. nobis reputabitur; i. e. id quod reputatum est A.) Wb. 2ᵈ, *isní niñ atruirmed hiresche do* (reputata est fidelitas ei) 2ᶜ, e verbo *adrímim* (adnumero, computo), unde plures formae: *adrími*, *adrímther*, *adrímfither* etc., inter quas leguntur in Sg.: *atarímtis* (tradebant id una cum ..), *ataruirmiset* (adnumerarunt id) 188ᵃ, *atarimet* (adnumerant eam) 26ᵇ. pro *addar.*, cf. exempla supra (p. 328) enumerata for-

marum *atom-*, *atob-*, *atab-* pro *addom-* etc. et *ataimet* (profitentur, i. e. *ad-daimet*, an *ath-daimet?*) Sg. 33[a]. Sequentibus tenuibus saepius assimilatur media: *atreba* (possidet, habitat) Wb. Sg. *átrefea* (habitabit) Ml. 80, quod compositum esse cum hac particula patet ex *adrothreb*, *atrothreb* (assedit) Wb. 26[d]. Ml. 17[b]. Item spiranti *s* in *ascnam* (incessus, acquisitio): *huandascnom* (incessu) Sg. 69[b]. *ocascnam tíre tairngiri innambéo* (cum ingrederentur terram promissionis vivi) Wb. 11[a]. *oc asgnam glo. et hono.* (in acquisitione gloriae etc.) 1[c], cum decompositis *comascnidaid*, *nephascnaidid* (compos, impos) Sg. 105[b]. 106[a]. Scriptio *ad-c.* et *acc.*, *ac.* promiscua est in his: *adci* (videt, novit) Wb. fq. *ma adced torbe innathect* (si videtis utilitatem in eius adventu) Wb. 11[b], *am. adcethe* (acsi videretis) 19[b], *aci anœscae* (vides lunam) Cr. 33[b], *innaci* (gl. viden?) Sg. 15[b], *innadnaccai*, *cani accai* (gl. nonne vides?) Ml. 17[b]. 25[b]. *adcobraim* (gl. volo) Sg. 146[b]. *accobor* (voluntas, cupiditas) Wb. fq. *accaldam*, *acaldam*, *acaltam* (allocutio) Wb. 3[c]. 4[d]. 15[a]. Sg. 153[b]. In decompos. *adcomla*, *adcomaltar* (adiungit, adiungitur) Wb. 3[b]. Sg. 63[a], *accomlatar* (adduntur) Cr. 32[a], *accomol* (coniunctio) Sg. fq. Ml. 6r., *accomallte* (gl. socius) Wb. 5[b]. Interdum huius particulae confusio facta est cum *aith-*, *ath-*, et minus recte infectio sequentis consonae: *atchí* (videt) Wb. 24[c]. *animdibe adchi cách* (circumcisio quam videt quivis) 2[a]. *anadchither* (quod videtur) 12[c]. *adchobra* (vult; at recte ibidem *mátchobra* = *ma ad-d-chobra*, si id vult) 28[b]. *adchomlatar* (adduntur) Cr. 32[a].

AIR (pro, ad, in) forma frequentior alternans cum IR, ER, AR (cf. p. 5): *intairdérgud arrudérgestar dia* (gl. propositum dei) Wb. 4[c], *arrudérged irúnaib inna deacte* (propositum est in mysteriis deitatis) 2[b]. *arenairema* (ut suscipiat) Cam. *airitiu* (receptio) Wb. fq. *eritib* (gl. susceptis) Tr. 3[b]. *ó eritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *airdirc*, *irdircc* (conspicuus) Wb. *erdirc* Ml. (p. 5). *aires*, *iress* (fides, = *air-sess?*) Wb. fq. *airégem* (gl. querimonia) Sg. 51[a], *huanderegim* (gl. questione) Ml. 32r. *na erigmea* (gl. querellas) 26[b], *arégi* (gl. queritur) 31[a], *anaranegi* (gl. conquerens) 18[d], *aranéiget* (quod queruntur) 20[b]. *airle* (voluntas), adi. *airlam*, *irlam*, *erlam* (promptus), verb. *irladigur* (oboedio) frequentia in codicibus. *airmitiu*, *ermitiu*, *armitiu* (honor) Wb. Ml. fq. *irbág*, *arbágimse* (gloriatio, glorior) Wb. 16[d]. *irgaire* (vetitum) 3[c]. 12[d]. *mani airgara* (nisi vetat) 2[c]. *airchellad* (raptus), *aridrochell* (id rapuit) Sg. 202[a], *ni ercheltar* (gl. non aufertur) Ml. 21[c]. *artroidfeasiu* (subicies), *mani erthroitar* (nisi subicitur) 48r. *airchinn* (principium) Wb. 21[c]. *airchinnech* (princeps) Wb. fq. *naueirchinniuch* (gl. nauiclero) L. Ardm. 188b.2. *airchissecht* (gratia, indulgentia) Wb. 4[a]. *honderchissecht* (gl. propitiatione) Ml. 32[d]. *airchissi*, *arcessi* (indulget), *airchissa*, *arcessea* (parcat) Wb. 4[c]. 5[b]. Denique conferantur *anairtuáid* (inter orientem et septentrionem) Cr. 19[c], *erthuaiscertach* (gl. euroaquilo) L. Ardm. 188b.2. ER, IR formae alternantes: *na nachaib ersoilcfithe etir* (vos nequaquam apertum iri, credidit quivis), *biid ersoilcthi* (este apertae, portae) Ml. 98. *œrsoilcthe* (gl. aperta, porta); *ersolgud* (gl. rictus) Sg. 147[b]. 107[a]. *dondirsolcoth* (gl. ad apertionem, oris mei) Wb. 22[d]. *erchrœ*, *tre erchrae*, *tre erchra* (gl. per eclipsin) Sg. 143[a]. 169[b]. 192[b], *ar erchru* (gl. pro defectu) Ml. 31[a]. *irchre* (interitus: *irchre flatho román*, interitus imperii Romanorum) Wb. 26[a]. *irchride* (irritus) 11[a]. 24[b]. *erchradach* (gl. mendax), *du erchraduitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. *erchradchae* (gl. perfunctoriae) 44r. *irchoiltith* (gl. maledicus), *áis biis ocirchollud* (gl. maledici

qui aliis maledicunt) Wb. 9b. 9c. In his etiam *air-*, *ar-* scribi potuisse patet. Exempla alia, in quibus *er-*, notata plerumque *ér*, alternat cum aliis particulis, praecipue *as-*, mox sub hac sequentur. Scriptionis AUR rarioris pro *air-*, *ir-* exemplis supra memoratis (p. 7) addimus: *ciarudbói aururas form* (gl. licet cursim) Ml. col. 1.

AITH, ATH (vel *aid-*, *ad-*, *ed-*, *id-*, pp. 5. 73, e primitiva *ate-*, itaque inficiens consonas sequentes; lat. *re-*, iterum; cf. subst. *aithe*, talio, Wb. 14c), cuius significatio perspicua est in his: *athscribend* (gl. rescriptum; i. e. epistula rescripta, reddita) Cr. 40a. *aidchrochad* (crucifixio iterata, repetita) Wb. 11d. *aidchumtach* (reaedificatio) 26a. *ní adchumtig na aill* (non rursus poscit aliud quid) Sg. 211a. *duathmaldachad* (gl. ad remaledicendum) Ml. 22r. *adrogegonsa* (gl. repupugi), *adrothoirndius* (gl. repunxi, Pr. 10, 5, 32) Sg. 181a. Alia quaedam exempla purioris scriptionis: *anaithessc* (admonitio) Wb. 9d. *aithirge*, *indaithirge* (paenitentia) 20b. Sg. 137b. *nanglanad tri ithirgi* (purget se per paenitentiam) Wb. 11d. *aidrech* (paenitens) 5c. *aithgne, aidgne* (cognitio, recognitio) 1b. 1c. 19d. *adgenammar aséis* (gl. non ignoramus cogitationes eius; i. e. cognovimus sensum eius) 14d. *adbar* (causa; hod. *adhbhar*) 17d. *adbeir* (dicit) 5a. *adrubartmar* (diximus, rettulimus) Sg. 197b. *idméit* (gl. quotus, quantus; i. e. iterata magnitudo) 30a. *anaithne* (gl. depositum) 66a. *adroni* (deposuit, commisit; cf. *immeráni*, et decomp. *timne*) Wb. 29d. Saepius autem ea abnormitas oriri videtur, sequentibus liquidis vel mediis, ut induretur consona aut particulae finalis aut principalis verbi. Particulae consona indurata: *atluchur*, *atluchfam buidi* (refero, referamus gratias), *atlogud*, *adtlugud*, *attlugud* (relatio, gratiarum) Wb. 3b. 17a. 28c. *atligthe buide* (gl. gratiae, agantur) 14c. *atmuilniur* (gl. iterum dico) 18c. *attroilli*. *atroillisset* (meruit, meriti sunt) 2d. 4c. *atbail* (interit) Sg. 4b. Wb. 4d. *ætgnithi* (gl. intellecta) Wb. 1b; interdum potius cum infixo *d* coaluit: *atbeir* (dicit id) Wb. 10d. *ciatbela* (quamvis intereat; *ce-ath-d-bela*) Sg. 30a. *atgairith* (reclamatis ei, iniuriae) Wb. 9c; cf. *atobsegatsi* (praecipiunt vobis; supra *aithessc*) Wb. 15d. Induratae consonae proximae singulare exemplum videtur *idpart, edpart*, *edbart* (oblatio), cum verbo *adbartigim* (offero; cf. p. 5), servans consonam particulae, quae alternantibus vocalibus discordat ab *ad-* et cum hac nostra concordat; sed cf. decomposita cum particula *ód*. Coalescentis utriusque consonae in unam duram exemplis, ut *écne* (cognitio, sapientia, sapiens) iuxta *aithgne*, *epil* (perit) iuxta *atbela*, *atbelmis*, *epur*, *epiur* iuxta *atbeir*, aliis supra enumeratis (pp. 59. 60) addo *acre* (= *adgre*): *cid atobaich cen dílgud cech ancridi dognethe frib et nibethe friaacre* (gl. quare non magis iniuriam accipitis? 1. Cor. 6, 7; i. e. quid impellit vos ne remittatis quamvis iniuriam quae fiat contra vos neve sitis contra eius reprobationem?) Wb. 9c.

AS (ex) alternans cum ES (*æs-*, *ass-*, *ess-*, *eis-*): *asoirc cách .i. air indí atreba æsorcuin* (gl. caesareus; i. e. caedit, excidit quemvis etc.) Sg. 33a. *esartae* (gl. expalmatus) Tr. 3b. *esartaib* (gl. caesis) Ml. 78. 80. *occo esorcuin* (gl. ferro sonat fraxinus; i. e. in excisione sua) Sg. 67a. *in esairenib* (gl. in plagis), *donaib essoircnidib* (gl. plagiariis) Wb. 15d. 28a. *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsis recipientes) Wb. 1b. *asfóite* (emittebatur) Tr. 4a. *ni esgaibter* (gl. nec excipiuntur) Ml. 6b. *esbae* (inutilis), *a esbatad*

(gl. inutilitatis suae) 58r. 65r. *am. bith espach no deid* (gl. velut otiosus) 77. *ní æscomlai* (gl. non proficiscitur, ab affectu mentis; i. e. non prodit, exit), *anasrochumlai* (gl. profectum) Sg. 3ª. 7ᵇ. Elisam vel assimilatam *s* ante *r* comprobare videntur haec exempla: *éirge* (surrectio) Wb. 5ᵇ. *érrethcha*, *hérredcha* (gl. redditiva) Sg. 27ª. 30ª iuxta verbum *asrenat* in eodem loco 27ª: *érrethcha airindí asrenat frecrae dondiñchomurc* (redditiva quia reddunt responsum interrogationi). Vel (ante particulam verbalem?): *arná érbarthar*, *ærbarthar* (ne dicatur), *ni érbarid* (ne dicite), *conérbaridsi* (ut dicatis), *arna erbarat* (ne dicant), *ni erbrad* (non dictum est) Wb. fq., cuius verbi aliae formae sunt *asbiur* (dico, profero), *asrobrad* (dictum est) etc. Ceterum cum etiam legantur formae *adbeir*, *atbeir*, *adrubartmar* (modo sub *-aith*), concedi certe debebit varia compositio cum particulis *as-* et *aith-*. Eiusdem usus promiscui exempla *arnach érbarlamni* (gl. interpellat pro nobis; i. e. ne intereamus) Wb. 4ᵇ, iuxta *atbail*, *ciatbela* (cf. *aith-*): *amal inni asroilli .i. airatrolli dia a aigsin donaib doinib* (gl. de hominibus tamquam benemerentem; i. e. ut eum qui meruit, nam meruit deus timorem suum de hominibus) Ml. 109. *assidroilliset* (meruerunt id) Wb. 17ª iuxta *atroil.* (cf. *aith-*) in quibus *as-* pro *aith-* positum affirmari fere poterit, sicut in *asrenat* (reddunt) supra allato et in decomposito *asreracht* (surrexit), *æsseirset*, *esseirset* (resurgent), *esseirge*, *eisseirge* (resurrectio) Wb. fq. Alternant vero non solum *ér-* et *as-*: *érchoiliud* (destinatio) etc. supra (p. 864) iuxta *asrochoili inna chridiu* (destinavit in corde suo) Wb. 10ᵇ. *dunderchoiliud asrochoilsem* (decreto quod decrevit) Ml. 22ᶜ. *asrochoiled* (gl. decerneret) 36ᵇ. *asrochoiled bás dúnni* (destinata est mors nobis) Wb. 27ª, sed etiam *ar-* et *aith-*: *adrograd* (vetitum est) iuxta *ararograd* (quod vetitum est) Wb. 3ᶜ, *mani airgara* (nisi vetat) 2ª.

CEN (sine) significans lat. *cis-* in comp. *cenalpande* (gl. cisalpinus) Sg. 217ᵇ.

CON (cum, *con-*) forma primitiva sequitur regulam liquidae *n* (p. 43). Forma variata COM, inficiens sequentes consonas, orta putanda est e vetustiore *come-* (concordante cum gallica vetusta *cata-*), ut sunt *rem-*, *remi-*, *tairm-*, *trem-*, *tremi-* e *ren*, *tar*, *tri*.

CON rarius ante vocales (ante quas usitatior est forma *com-*), frequentius ante medias *d* et *g* invenitur, interdum ante alias consonas: *conar* (via, e rad *ar*): acc. *conair* Wb. 6ª, dat. pl. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15r. *conéicnisset* (gl. angarizaverunt) Tr. 4ᵇ. *conéitgid*, *conéit* (indulgetis, indulserit), *conétid* (induite; infra *cometig*, *coméitis*, *coméitged*, *cometecht*; cf. p. 503) Wb. *conicim*, *conicc*, *conic*, *conecat* (possum, potest, possunt) p. 429 sqq. *condieig*, *condaig*, *condegar* (quaerit, quaeritur) Wb. 14ᶜ. 8ᵈ. 23ᵈ. *condelc* (comparatio) Wb. 17ᵇ, dat. *coindeulgg* Sg. 25ᵇ. *aconrodelgg* (gl. conferens) 40ª. *condarcell* (conivens) Wb. 31ᶜ. *dichomitecht et condarcilli* (de indulgentia et coniventia) 19ª. *cen chondarcilli* (sine coniventia) 23ª. *congaibther* (continetur), *nebcongabthetu* (incontinentia 21ᶜ. 9ᵈ. *congéna* (faciet una, adiuvabit) 22ᵈ. *conrótgatar* (construxerunt; decompos. *con-ro-od-t.*) Sg. 32ᵇ. Ante tenues aut spirantes *con-* non invenitur nisi aut in transumptis: *consecraim* (consecro) Sg. 24ª. 138ª. *conflechthaigthi* (confligendum) Ml. 16ª. *contracht* (contractus maris, p. 864 not.) Cr. aut addito pron. rel. inf.: *indí consechat* (qui corripiunt) Wb. 6ª. *consuidigther* (componitur) Sg. 201ª. *aconfoiremni* (gl. comparantes) Wb. 8ᵇ. Ante *b* expectanda est forma as-

similata *com-*.* CO ante tenues et spirantes: *cosmil* (similis), *cosmilius* (similitudo) Wb. fq. *incoscramni. nichoncosram* (num destruimus? non destruimus; *co-scarad*) Wb. 2[b]. *in cotlud* (somnus) Ml. 47 r. *inchoteicthea* (gl. concretionis) 8 r. *ni coitsi* (?) Wb. 17[b]. *isinunn óin dicotét lessom indaoran :: 7 in chos* (gl. pedem posuit pro incursu; *cotét*, aditus) Ml. 118. *cotecht* (conventus, aditus) Wb. 9[d]. *cocéilsine* (gl. societas) 19[a]. *cocrichthi* (gl. finitimae, gentes) Ml. 18[d]. *honaib cocrannib* (gl. consortibus) 80. *cocetal* (concentus) 6 r. *lase cocéitbani* (si consentis) Wb. 1[a]. Ante *f* mollitam (p. 55): *cobás* (gl. compages) Sg. 2[b]. *inchobaid* (gl. concinnenter) Ml. 14[d]. *hi cobodlus*, *icobadlus* (in communione, familiaritate) Wb. 9[b]. 22[b]. *ar chobdelaich* (gl. pro cognato, accipitur proximus; = *cobadlich*) Sg. 44[a]. *cobeden* (coniugatio) Sg. fq. *cobsud* (stabilis) Ml. 54 r. *coibnes* (affinitas) p. 788. *coibse* (confessio) p. 264. Interdum ante liquidas: *comescatar* (commiscentur) Sg. 61[a]. *corirsiu* (gl. ligabis) Ml. 48 r.

COM (*coim-*) ante vocales: *sech mochomdessa* (gl. supra coaetaneos meos; *comdes*) Wb. 18[c]. *comairmith* (gl. compos) Sg. 67[b]. *comarbus* (cohereditas) Wb. 4[c]. 9[c]. *comarpi* (coheredes) 19[c]. *comarde* (signum) 10[c]. 21[a]. 26[b]. *comithi* (gl. commensationes; i. e. comessationes) 20[b]. *comocus* (gl. affinis) Sg. 6[a], *comoicse* (vicinitas) Wb. 14[b]. *coméicnigther* (cogitur) 28[b]. *comid* (servate) 27[a], *comét*, *comeit*, *coméit* (servatio) Sg. 25[b]. Wb. 28[d]. 29[c], unde *cometid* (p. 793). *cometig* (: *inball nádchometig donchorp*, membrum quod non conivet corpori) Wb. 22[a], *na coméitged dó* (ne coniveat ei) 10[a]. *mani cometsam* (si non indulserimus) Cam. *mani coméitis* (si non indulseris) Wb. 6[c]. et *cometecht* (concordantia, coniventia) Wb. 11[c]. *ni fiu cometecht doib* (gl. ignorantiam dei quidem habent) 13[c], pro quo scribitur *comitecht* 6[c]. 19[a]. 20[b], *cometect*, *nebchomaitect* 6[c]. Elisa vocali radicis: *ni conchoimnucuir* (non potuit) Wb. 19[c]. *ni coimnacmarni*, *ni coimnactar* (nequivimus, nequierunt) Ml. 44 r. *nád coimnacaid* (quod non potuistis) Wb. 9[b]. *ani nad comnactar* (id quod non potuerunt) 8[a].

Eadem ante consonas: *comlabridi* (gl. ad eam dirigitur, personam) Sg. 204[b]. *comnessam*, *comnesam* (proximus; cf. p. 278) Wb. Ml. Cam. *comrama* (contentiones) Wb. 30[d]. *comrar* (gl. capsa) Sg. 36[a]. 92[a]. *comrorcon* (error) Wb. 18[d]. *comśuidigud* (compositio), *comśuidigthe* (compositus) Sg. fq. *comśreth* (constructio) Sg. 47[a]. *bid comsrithi* (gl. conserenda, manus) Ml. 16[a]. *incomscribndaith* (gl. syngraphum, ostende) Sg. 24[a]. *dechor comfogair* (gl. consonantis differentia), *ónd nephchomfogur* (gl. literarum inconsonantia) 6[b]. 152[a]. *combás* (mors communis) Wb. 24[b]. *hi combas* (in eadem morte) 24[a]. *comdathaigthe* (gl. concolor) Sg. 65[a]. *comdithnad*, *comdithnad* (solacium) Wb. 14[b]. Sg. 90[a]. *comdluthad* (gl. synaeresis) Sg. 117[b]. 118[b]. *comchésad* (gl. compassio) 188[a]. *comchétbuid* (consensus) Wb. 10[a]. *inchomchetbuid* (gl. errantium consensus) Ml. 33[d]. *comchétbaid* (gl. consensus) Tr. 4[a]. *innu comchétbatti* (gl. his consentanea) Cr. 34[b]. *comchlante* (gl. conseminatus) Sg. 24[a]. *coimthecht* (gl. coitus, solis in eadem constellatione) Cr. 32[a]. *coimthecht* (societas, consuetudo) Wb. 16[d]. Sg. 2[a]. 208[b]. *coimthechtid* (gl. comes) Sg. 66[a], quasi a verbo *comthiag* (cf. *fortiag*, subvenio, *fortacht*, auxilium, *imthiag*, ambulo, *imthecht*, ambulatio, habitus, Wb.).

---

* Differunt nomina virorum *Conbretan* Annal. IV. magistr. ap. O'Con. 3, 268. 484. *Conchobor* (Conor) cod. Mar. Sc. (ap. Pertz. 7, 556), *Conchubhar* scriptum in narratione vetusta de filiis Usnechi (O'Flan. pp. 16. 146).

Loco *o* huius particulae interdum legitur *u* vel infecta *ui*, ut in *cutrummi* (similes) Wb. 3ᵈ. 17ᵇ. *nibat chutrummi huili* (non erant similes omnes) 9ᵈ. *cutrummus* (similitudo; cf. *étrumme*, dissimilis, *fortrumme*, opportunitas, Sg. Ml.) Wb. 17ᵇ. 17ᶜ; *basi a falte mo chuitbiud* (gl. in me psallebant; i. e. hoc erat gaudium eorum irridere me) Ps. 48ᵃ. *cuitbedcha* (gl. frivolas, fabulas) Ml. 57r. *cúbus*, *cubus* (conscientia) Wb. fq. p. 787. *cumgabal* (elatio) Ml. 36r.; *cuintgim* (quaero) Wb. 14ᶜ, *cuingem* (quaerimus) 14ᵈ. *na cuindig* (noli quaerere) 10ᵃ. *na cuinged* (ne quaerat) 10ᵃ. 11ᵇ. *cuintechti* (quaerendus) Tr. 4ᵇ. *dochuingid* (ad quaerendum) Wb. 4ᵈ. 27ᶜ. *nibu archuingid forsét* (gl. non in occasione avaritiae; i. e. non fuit vestrae pecuniae petendae causa) 24ᵈ. iuxta *condaig*, *condieig* (quaerit) 8ᵈ. 14ᶜ, *comtachtmarni* (quod petivimus) 24ᵇ. *condegar* (quaeritur) 8ᵈ. *condegar lóg* (petitur merces) 14ᶜ; *cunutgim* (gl. architector, gl. construo) Sg. 141ᵃ iuxta *conrótgatar* (extruxerunt) 32ᵇ. *conidrotig* (construxit eam, domum, *conrotaig* (construxit) Wb. 33ᵃ. *inti conutunigmin pecothu* (gl. si cuius opus arserit, 1. Cor. 3, 15) 8ᵈ; *as chubaithiu* (gl. concinniore; supra *inchobaid*) Ml. 7r.; *cuimse* iuxta *coimsetu* pp. 787. 804; *cumaing*, *cumuing*, *cumúing* (potest), *cumcam* (possumus), *cumcat* (possunt) p. 431 sqq. *cuimsin* (possem), *cuimsimmis* (possemus) cum subst. *cumachte, cumacc, cumang* (potentia, posse) iuxta *fochomarhte* (sub potestatem) Wb. 32ᵈ. et formas supra allatas *conic*, *coimnacmar* etc.; *inrochumsan* (gl. conquievit?) Ml. 32ᵈ. *cumsanad* (quies): *cumsanad dudia iar tuiste duile cumsanad duphopul isrl. hitir tairngeri cumsanad duphopul nuiednisi in regno caelorum* (gl. et requievit deus die septimo ab omnibus operibus suis), *ainm cumsanto* (nomen quietis) Wb. 33ᵇ. *cumsantach* (gl. quies, i. e. quietus) Sg. 103ᵃ, iuxta *conosna* (desinit) 22ᵃ; *cuimrech* (gl. ipsi sibi sunt lex; i. e. vinculum) Wb. 1ᵈ, plur. *cuimrecha, cuimrega* 23ᵃ. 27ᵈ, *cuimrechta* (gl. alligatus) Sg. 39ᵇ iuxta *conriug* (gl. ligo) 181ᵇ; *cumchranna* (gl. trabes, navium partes) 189ᵃ iuxta *cocrannib* (gl. consortibus) Ml. 80. Leguntur ita notata diversis manibus: *mani cumsciget tairmorcenn ni cumsciget cenel* (gl. graeca tam in as quam in alias quascunque terminantia syllabas eadem servant genera apud nos, quae habent apud Graecos, si eandem servant terminationem etiam apud Latinos, quam habent apud illos), *conosciget chenel machonosciget tairmorcen* (gl. in multis enim videmus commutatione terminationis genera quoque esse conversa, Pr. 5, 4, 23) eodem loco Sg. 65ᵃ; *cumscugud* (commutatio) iuxta *comscugud* Wb. 13ᵈ, item *cumscugud* (gl. transmutatio, gl. confusio) Sg. 22ᵃ. 191ᵃ. 215ᵃ, *cennach cumscugud* (gl. in ea permaneat) Wb. 10ᵃ. *ni rochumscigther* (ne mutetur) 30ᵇ. *cumscaigthe* (gl. motus) Ml. 19ᵃ. *nicumscaigthi* (non mutandum) Sg. 6ᵃ. *nephchumscaichthi* (gl. immutabiles) 10ᵃ; iuxta *conroscaigissiu* (gl. summovisti) Ml. 21ᵈ. *ɔroscaiged .ei. in .e.* (mutatum est) Sg. 19ᵇ; cf. *conscuchad suas* (gl. altius attollere) Cr. 33ᵇ. Decomposita *imchumarcc*, gen. *cáinchumricc* Wb. 7ᵇ, alias *imchomarc, cáinchomricc*. *Cum* sola legitur in substantivo frequenti *cumtach* (aedificatio, p. 810), unde *aidchumtach* (reaedificatio) Wb. 26ᵃ, in *cummasc* (commutatio; cf. gael. *cumasg*, turbatio, mixtio), gen. *cummisc* Sg. 2ᵃ. Wb. 13ᵈ. *innachuimlecht* (gl. in cuius commodum) Ml. 36ᶜ. *cuimlengaithi* (gl. congrediendum) Ml. 16ᵃ; in *cuman* (: *ni cuman lim*, gl. nescio) Wb. 8ᵃ, e quo adi. *cuimnech* (memor) 33ᵈ et verb. *cuimnigedar* (gl. reminiscentis; a radice *an*?) 16ᵇ. His addenda videntur: *cundu* (gl. supparus περιώμιον) Sg. 70ᵃ. *cuindrech* (casti-

gatio) Wb. 19ᶜ, *ácuindrech* Ml. 22ᶜ, dat. *diarcuindriuch* Wb. 11ᵈ. *cundrad* (gl. merx) Sg. 68ᵇ. *arni cundil mesce caillech* (nam non decora ebrietas anuum) Wb. 31ᶜ. *cumac*, *cumang* (angustus) Corm. *cumcai*, *cumgai* (gl. angores) Ml. (p. 172.) *ni cumung donindnagar arforcital dúib .i. iscumung fuiribsi imm occanairitin naforcetalsin* (gl. non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris, 2. Cor. 6, 12) Wb. 16ᵃ; tandem decompositum originis obscurae *cuntubart*, *cundubart* (dubium) Wb. 3ᶜ. 4ᵈ. 13ᵃ, *cumtubart* Sg. 99ᵃ, acc. *cundubairt*, *cumtubairt* Wb. 13ᵇ Sg. 154ᵇ. *in cumtubairt* Ml. 27ᶜ, plur. *cen chumtubarta* (gl. sine haesitationibus) Wb. 23ᵃ, unde adi. *cumddubartaig* (gl. ancipiti, terminant genetivo) Sg. 104ᵃ.

CAT, COT (respondens brit. *cant*) videtur inesse in his: *inchatlach inna fer* (p. 855) Wb. 7ᵃ. *na chatelcid fuirib* (gl. contra pseudapostolos, occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, 2. Cor. 5, 12) 15ᵈ. *cotchétbanam* (gl. bonam voluntatem habemus, 2. Cor. 5, 18; i. e. consentimus; supra *cocéitbani*) 15ᶜ; saepe cum pron. inf. ut *arcotdicc dia* (nam potest id deus) 5ᵇ. *cotaóei* (servat id) 29ᵈ. et in exemplis supra (p. 328) enumeratis; cum *u*: *cutsecar* (consecravit id) Tir. 13.

DI (de) alternans cum DE (saepius etiam *di-*. *dé-*): *diall* (gl. diverticulum; alias interpretatio lat. declinatio, cf. *direllsat*, gl. deviarunt, Cr. 37ᶜ) Sg. 53ᵇ. *dímess* (deiudicatio, contemptio): *ní tabarthi dímess doneoch for nachnénirt arafoirbthetu fadesin* (non danda contemptio cuiquam super quemquam infirmum propter ipsius perfectionem) Wb. 6ᶜ. *dímiccem* (deiudicatio) Wb. (p. 771.) *dechor*, *dechur* (differentia) Sg. Wb. fq. *diltai* (negat) Sg. 201ᵇ, *diltud*, *díltud* (negatio) fq. *indilegthith* (gl. exterminator) Cr. 43ᵇ. *dílgud* (venia, remissio), *dílgaid*, *dilgid* (remittitis, veniam datis; pro *dílugud*, *dilugid*) Wb. fq. *dirósci*, *diroscai* (differt, excellit) Sg. 42ᵇ. 40ᵃ. Ml. 55r. *dírruidiguth*, *díruidigud* (derivatio, cf. p. 52) Sg. 53ᵃ. 188ᵃ. *dígbail* (deminutio), *dígabthach* (deminutivum) 45ᵇ. *dirogbad* (ablata est, desumpta est, vocalis) 9ᵇ. *dinaib déainmnichdechaib* (gl. de denominativis) 2ᵇ. *dechoms.* (gl. decomposita) 73ᵇ. Cf. privativum *di-*, *dí-* supra (p. 862).

Ceterum haud raro ut in constructione (p. 637) ita in compositione scribitur *do* (*du*) pro *di*: *doluigimse* (remitto) Wb. 14ᵈ. *lase dorolaig* (gl. remittendo reatum) Ml. 42r. *duelltis* (declinarent), *doellatar* (declinantur) Sg. 4ᵇ. *dorellsat* (gl. deviarunt) Ml. 79. *doriltiset*, *doriltiset* (negarunt) Wb. 5ᶜ. 25ᵇ. *ciammét doroscai* (gl. quantum praestet) Ml. 34r. *duroscaifea* (gl. antecedet) 31r. *doroscaitis* (gl. eminebant) 43r. *am. dongaibter dobre.* (gl. diminuitur; i. e. ut deminuuntur adverbia) Sg. 218ᵃ.

DO (rarius *du-*) idem significat quod supra memorata particula *ad-*: *dobriathar* (adverbium) Sg. fq. *dósuidigthi* (apposita) Sg. 63ᵃ. *dogair* (gl. appellat) Ml. 29ᶜ, *dogáiremmi* (appellamus) 80. *docuiriur* (gl. ascisco) Sg. 16ᵇ. *dorochuirsemar* (gl. adscivimus) 6ᵇ. *duairci* (parat) Ml. 128, *coduaircemni* (gl. ut adferamus, exemplum) 35ᵇ. *dosaidisiu* (sedes tu, assides) 209. *in dochétbuid* (gl. in adsensum) 230. Saepius minus continet hunc intellectum, magisque est particulae verbalis loco, fere ut *no*: *dobiur* (gl. do) Sg. 163ᵃ. *dogniu* (facio; cf. *gním*, factum) fq. *doscéulaim* (gl. experior; subst. *scél*, notio, nuntius) Sg. 145ᵇ. *doreracht* (surrexit) F. h. 43, *andureracht* (cum surrexit) Ml. 154. Memorabilis

est ea proprietas huius particulae, qua ante vocales et consonas emortuas reiecta vocali fieri solet T-: *intesamni* (gl. fiduciam) Ml. 19r. *tucu*, *tuccu* (intellego; e *do-uccu*), *táirci* (efficit; al. *duairci*, *doáirci*), *tanicc* (venit; cum pronomine infixo *domanicc*) Wb. *toe* (adverte; *dosoi* p. 25) Corm. *leithech*. Frequentiora huiusmodi exempla infra sequentur inter decomposita. Exempla positae *do* pro *de* vid. supra; de aliis dubia res est: *dosluindet* (negant) Wb. 30ª. *dosluinfiter* (negabitur) 28ᶜ. *dosluindi* (gl. scandalizatur, frater tuus) 6ᶜ. *dodrolluind* (gl. scandalizante, plebe; i. e. negavit eum) Tr. 4ª. *dochoimmarraig* (gl. spoliavit), *duchoimmarraig* (gl. eruerit) Ml. 14ᵇ. 11r.

ETAR, ETER (inter): *etarscarad* (separatio, separare), *eterscértar* (separabuntur), *ma eterroscra* (si secesserit) Wb. 9ᵇ. 8ᵇ. 9ᵈ. *etarscarthar* (gl. dirimitur) Cr. 31ᵇ. *coni etarscarthar on* (ut non separetur id) Tr. 2ª. *etargabál* (gl. intercapedo), *etargaib* (gl. intercipit) Sg. 14ᵇ. 52ª. *etargne*, *etargnæ*, *etarcne*, *ætarcne* (cognitio, intellectus) Wb. fq. Sg. 188ª. *etarcnad* (cognitus?) Tr. 1ᵇ. Wb. 26ᵈ. *etarcert* (interpretatio), *etercerta*, *etarcerta* (interpretatur) Wb. Sg. fq. *etercertar* (explicatur) Tr. 2ª. *etarthotaim* (interitus) Ml. 128. *etarlam* (occasione data, opportune) Ml. 47r.

FO (rarius *fu*-; sub): *foétsecht*, *foetsecht* (subintellectio) Sg. 27ᵇ. 69ª. *foéitsider* (gl. subauditur) Ml. 34ª. *folínfea* (supplebit) Wb. 12ᵈ. *fomenaid* (gl. observetis) 7ᵇ. *foimtiu* (observatio) 31ᵇ. *gau et fomraith fosuidiu* (mendacium et dolus sub hoc) Ml. 28ᶜ. *fodail*, *fodil* (divisio) Sg. 33ª. 188ª. *foditiu* (toleratio), *fodaimet* (tolerant) Wb. 1ᵉ. 2ᶜ. *fagebtis* (= *fo-a-gébtis*, caperent, haberent ea) 8ª. *fognam* (servitus) Wb. fq. *fogní* (servit), *foruigensid*, *foruigensat* (servivistis, serviverunt; pro *forogensat* a *fogniu*, comp. e *gniu*, unde *gním*, factum, ut *dogniu*) Wb. 1ᵇ. 3ᵇ. 12ª. *intan foruirim* (cum posuit) Ml. col. 1. *foruar inna inbotha* (paravit nuptias) Tr. 2ª. *foruar*, *furuar* Wb. (p. 22.) *ni fóiret* (non parant) Wb. 27ᵈ. *focertam*, *fucertar* (submittimus, deponimus, demittitur) 15ᵇ. 34ª. *focridigedar* (gl. accingit) Ml. 35ᶜ, *focridigter* (gl. accingi) 46r. *fochonn*, *fochunn* (causa, occasio) Wb. 3ᶜ. 11ᶜ. 15ᵈ. 23ᶜ. 26ᵇ. *fochétbuid* (suspitio, opinio) Sg. 201ᵇ.

In quibusdam reperitur *fu*- (sicut *cum*) aut scriptione constanti, ut in *fudomain*, *fudumain*, *fudumuin* (profundus) Sg. 29ᵇ. Ml. 33ᶜ. Wb. 5ᶜ. *fudumne* (profunda) Wb. 5ᶜ. 8ᵇ, aut alternante, ut iuxta formas *fulang* (sustinere), *fulós*, *arafulsam* etc. inveniuntur *follongam* (quam sustinemus) Wb. 14ᵇ. *foloing* (sustinet) 29ª. *follo* (gl. perferre) Ml. 32ᵈ, vel *fullugaim̃* (gl. abdo) Sg. 22ª. iuxta *anas follaigthe* (gl. neglecta) Ml. 64r.

FOR (super; rarius *foir*-, principio sicut praep. separata locum vel tempus significans, inde tamen etiam ad significationem cogitatorum abstracta): *ni foruáisligemni* (gl. non superextendimus nos) Wb. 17ᵇ. *foróil*, *furóil* (abundantia) 10ᵈ. 16ᶜ. *forloiscthe* (gl. igne exanimatus) Ml. 31ᶜ. *indoich bid ar formrath* (gl. cum essem astutus, dolo vos cepi? 2. Cor. 12, 16; i. e. num verisimile fuisse fraudationem nostram? [nisi vero rectius explicabitur: *ar for mrath*, fraudationis vestrae causa] mox *mratha*, gl. seditiones) Wb. 18ª. *forbanda rechto* (gl. secta legis) 7ᶜ. *forbanda recta* (gl. legem mandatorum) 21ᶜ. *forbanda rechta* 18ᶜ. *forbandi* (gl. mandatis) 31ᵇ. *ní forbanar* (non perficitur) Sg. 148ª. *forbanar*, *forbe* (perficitur, perfectio) Wb. 14ᵈ. *cen forbæ* (sine perfectione) Sg. 147ᵇ. *forbæ cáingnima* (gl. prudentia) Wb. 20ᵈ. *forbe* (perfectio) 3ᵈ. *foirbthe* (per-

fectus) fq. *ani forfenar* (gl. quod consummatur) Tr. 2ᵃ. *forbart*, *forbbart* (gl. abolitio) Sg. 52ᵃ. 67ᵇ. 127ᵇ. *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41ᵈ. *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173ᵃ. *forbiur* (gl. redoleo) 173ᵃ. *arnafoirbret* (gl. ne insolescant) Ml. 27ᶜ. *forrubart* (gl. inolevit) 33ᶜ. *fortacht* (auxilium) Wb. 11ᵃ. 14ᶜ. 32ᵇ. *fortachtid* (gl. fautor) Sg. 8ᵇ. *fortactidi* (gl. opitulationes) Wb. 12ᵇ. *co-fordumthéisidse* (gl. ut adiuvetis me; praes. *fortiag*) 7ᵃ. *fortéit*, *forthéit* (adit, adiuvat) 4ᵃ. *fortét* (gl. iuvat) Cr. 33ᵃ. *indfortrummae* (gl. opportunitas) Ml. 27ᵈ. *aforcell forrogelsamni dúib* (gl. testimonium nostrum super vos) Wb. 25ᵈ. *forcenn* (finis) Sg. 28ᵇ. 169ᵃ. *hi foirciunn* (in fine) 18ᵇ. 203ᵇ. 213ᵃ. *forcetal*, *forcital* (doctrina) Wb. fq. *forchun*, *forchanim* (praecipio; cf. pp. 184. 428) Wb. 8ᶜ. 10ᵃ.

FRI (adversus, versus) in compositione servavit formam pleniorem FRIS vel primitivam ipsam FRITH, quae inficit tenuem gutturalem.

FRIS (*friss-*, interdum *fres-*): *frisorcat* (gl. inficiunt veneno) Ml. 15ᵃ. *afrisnoirc* (gl. infensus) Ml. 28ᶜ. *frissorcar* (gl. offenditur) Wb. 6ᵃ. *frisgart* (respondit) Tir. 11. *frisbiur* (gl. obnitor) Sg. 22ᵃ. *fristinfet* .i. *frisbrubdi* (gl. exsufflat, inimicos suos) Ml. 28ᵇ. *fristait frisom* (gl. adversarii) 23ᵃ. *fristait sochuide domsa and* (gl. adversarii multi, mihi sunt) Wb. 14ᵃ. *frescsiu* (expectatio, spes, = *fris-aicsiu*) Wb. fq. *cuit fresligi* (pars, momentum, adiacendi) Wb. 3ᵈ. *indfresligthidi* (gl. masculorum concupitores) 9ᶜ. *dondfresndid* (gl. satanae, = *frissendid*, cf. *cosnam* et decompositum *imfresna*) Wb. 9ᵇ. *fristacuirther* (gl. obicitur autem huic) Sg. 21ᵇ.

FRITH (interdum *frid-*): *na fridoirced nech dialailiu* (ne offendat quisquam alterum) Wb. 14ᵃ. *infrithorcuin* (gl. offensam) Ml. 22ᵈ. *nephfrithortai inneuch* (gl. in nullo laesi) 19ᶜ. *ind frithorthai* (gl. adflicti) 58r. *acumachtae indfrithchathaigtho* (gl. manus conserenda; i. e. oppugnationis) 16ᵃ. *frithchathaigthiu* (gl. rebelli animo) 25ᵇ. *afrithchathaigthiu* (gl. impugnatores suos) 49r. *ifrithcheist* (in oppositione) Sg. 163ᵇ. *hifrithcheist* (gl. si quis obiecerit) Cr. 32ᵇ. *nachidfrithgaib* (gl. qui nec timore dei frenatur; cf. *nephfrithgabthe*) Ml. 117. Infectionem respuit tenuis dentalis: *nad frithtasgat friusom* (gl. imperitos decipiunt; i. e. eos qui non adversantur eis) Ml. 17ᶜ, cui addo decomp.: *inna frithtuidechtae* (gl. contradictionis) Ml. 25ᵇ. Servatur tamen in his forma *frith-*; contra alibi cum sequente *t*, *th* coalescit in *t*, *tt*: *frituidecht* (obiectio) Sg. 21ᵃ. 189ᵃ. *dondfritobairt maill fritataibret na dorche donsoilsi* (oppositione lenta, quam opponunt tenebrae luci) 183ᵇ. *ni frittáit mohiressa* (non contraria est fides mea; *frith-téit*, contrait) Wb. 31ᵃ. His addendum est subst. *frecre* (responsum) Wb. fq., ortum e *frithgaire* eodem modo, quo est *acre* ex *athgaire* vel *écne* ex *aithgne*, *ithgne*; tandem adi. decompositum *frecndairc* (praesens) Wb. Sg. fq., e *frith-con-dirc*.

IARN (post) simplex in nominibus: *iarthuaiscerddach* (gl. etesiarum, p. 612 not.) Cr. 37ᵇ. *iarsichid* (gl. adquaesitio) L. Ardm. 183b. 2. *iarfigid* (inquisitio) Wb. 26ᵇ. *ni áil dúib áiarfigid* (gl. nihil interrogantes) 11ᵇ. *iarfaigid* (gl. inquisitio) Ml. 20ᶜ. 31ᶜ. *inna iarfaigtho*, *inna iarfaichtheo* (gl. quaestionis, gl. inquisitionis) 24ᵇ. 35ᶜ. *honaib iarfaigthib* (gl. inquisitionibus) 15ᶜ; in verbo: *huaire nád riarfact*, *huaire nád riarfactatar* (quia non quaesivit, quaesiverunt) Wb. 2ᵃ; alioquin aucta forma *iarm-*: *iarmuidigthe* (gl. postposita; *iarmśuid.*) Sg.

3[b]. *nied iarmafoichsom* (non hoc quaerit ipse) Sg. 198[b]. *am. bid nech iarmidóised dosuin* Ml. 32[a]. *a hiarmua* (gl. pronepos eius) Gl. 44.

IMMÈ, IMM (*im-*, interdum *imb-*, ante *s* emortuam *imp-*): *immeráni* (delegavit), *coimmánad* (gl. ut delegaret) Cr. 39[d]. *immechtar*, *immechtrach* (externus) p. 781. *as imbechtrachu* (gl. exteriore) Ml. 6r. *immandairc* (gl. cui beatitudinem credit rite competere) 14[d]. *imminndairc* (gl. incinatur) 47r. *immidaircet dochrist* (gl. pro domino salvatore de psalmis testimonia) 2[d]. *immaircide*, *imaircide*, *immircide*, *imircide* (conveniens, pertinens ad aliquem, psalmus, sermo, amor) 2[b]. 14[a]. 22[c]. 34[a]. 16[a]. Wb. 12[d]. 12[b]. *immomon* (timor) Wb. 8[a]. *immerádat*, *imrádat* (cogitant), *imbrádud* (cogitatio), *imbráti*, *imráti* (cogitationes) Wb. fq. *imrera* (gl. solverat) Sg. 62[b]. *bed imthugesi dno. corroaitreba indiib. bed imthuge dúibsi cr.* (gl. induite vos dominum Iesum Chr.) Wb. 6[b]. *issi aimthuge* (gl. induite novum hominem in iustitia) 22[a]. *imgabaid* (vitate), *imgabáil* (vitatio) 9[d]. *imgabail* (id.), *imgabthach* (gl. vitabundus) Sg. 59[a]. *imthrenugud* (confirmatio, inculcatio) Wb. 18[c]. 24[c]. Tr. 2[a]. *imtrénigim* (gl. mando, -are) Sg. 146[b]. *isimcasti* (gl. considerandus) Ml. 18[d]. *imcaisiu* (gl. specimen) Sg. 54[a]. *imchesti* (gl. contentiones; simplex *cesti* Wb. 30[a], quaestiones), *imcháinti* (gl. conflictiones) Wb. 29[b]. *immechuretar* (negotiantur, tractant) 5[a]. *imluadad* (gl. saltabat) [? gl. iactabat, Ml. 72] Ml. 33[b]. *imluadi* (gl. exagitat) Ml. 33[d]. *immeluaiter* (gl. iactamini) 276. (46r.) *duntimluad* (gl. ad agitationem) Ml. 15[a]. *immelotar* (circuierunt) Tir. 14. *ni conimruldatar* (non circuierunt) Tr. 2[b]. *impúth* (conversio), *impáidach* (gl. versutus) Sg. p. 25.

Sunt differentiae quaedam in significatione huius particulae compositae. In pluribus haud dubie significat idem quod praepositio separata, lat. *amb-* in *ambire*, cambr. *am-*, ut in his: *bad sochrud arnimthecht hore isfride imtiagam* (gl. sicut in die honeste ambulemus; *imthiag*, ambulo, *imthecht*, circuitus, vitae habitus) Wb. 6[a]. *imatrebdidiu* (gl. circumhabitato) Cr. 3[b]. *imchlóud*, *imchloud* inversio, generis in aliud) Sg. 31[b]. 62[a]. *imdénom* (gl. limbus) 70[a]. *imlebor* (gl. intonso capillo) 159[a].

In aliis cum cambr. *ym-*, quod in verbis frequentissime mutuam actionem indicat, concordat, ut in his decompositis: *imfognam*, *immognam* (constructio sententiae; i. e. mutuum servire; *fognam*, servire, e verbo *fo-gniu*) Sg. fq. *immusacaldat* (gl. se adloquuntur) Ml. 62r. *isetarru biid immacaldaim* (gl. a quibus profertur et ad quos dirigitur loquella; i. e. inter eos est mutua loquella) Sg. 200[b]. *tresinnimmacaldam frec.* (gl. praesentes demonstrantur, prima et secunda persona) 161[b]. *do immarchor chóre* (ad negotiandam pacem) Wb. 5[a]. *immargal* (gl. lis; cf. *irgala*, gl. arma, Wb. 6[a]) Sg. 67[b]. *indimmarslaide 7 inchoidech bis foraib oc imthuarcain .i. inimmargail* (gl. ille equorum sonus, cum naribus vicissim in lite positi animos suos flatibus ardere significant) Ml. 16[b]. *imdílgid* (gl. ita et vos, sicut dominus donavit vobis) Wb. 27[b], quibus adnumeranda sunt supra allata *imbressan*, *imchesti*, *imcháinti*, *immechuretar*, et conferendum: *imchenda* (gl. anceps, i. e. biceps) Sg. 14[b], haud dubie compositum ut gr. ἀμφίβιος, bestia quasi anceps Cic., ex *ambo*, ἄμφω.

Actionis reflexivae, quae saepius significatur cambr. *ym-*, hibernica particula significatae exemplum perspicuum non extat, nisi forte *imrádim* (cogito. i. e. mecum loquor) fq. et *imcaib* (gl. devita, recipe te?) Wb. 28[c], cum formis

supra appositis. Luculentum tamen exemplum transgressae e reflexiva in passivam significationis est decompositum *imfogbaidetu*: *nicumuing imfogbaidetith nalamnas maniptol lasinfer* (non potest obtineri eorum matrimonium, si non est voluntas apud virum) Wb. 9ᵈ.

Denique in aliis eadem particula videtur significationis intensivae, ut in vocabulis supra allatis *imthrénigim*, *immomon* (cf. Ambigatus, nomen viri gallicum).

IN (lat. *in*-) particula composita non sequitur regulam separatae, sed servat liquidam finalem: *indiuenigedor* (gl. inesse) Ml. 19ᵃ. *inlinaigetar* (irretiunt) 32ᵃ. *inmedóncha aili* (intestina alia), *inmedónchaib* (gl. pro intestinis) Wb. 12ᵇ. Sg. 111ᵃ. *inmedónchu* (gl. interior, gl. magis intra) Sg. 39ᵃ. *inrufill* (gl. implicuit) Ml. 33ᶜ. *insádaim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57ᵃ. *du insudigthisiu* (gl. statuta tua) Ml. 30ᵇ. *anat ninsuidigthi* (gl. instituta) 4r. *infesmais* (gl. consuevimus indicare) 17ᵈ. *ingen* (filia; cf. lat. *indigena*) Wb. Sg. *ingebsa* (gl. comprehendam) Wb. 8ᵈ. *ingoistigther* (gl. inlaqueari; cf. Ml. 23ᵇ *ho goistiu*, gl. suspendio) Ml. 28ᶜ. *ingreim* (persecutio), *ingrentid* (persecutor; cf. p. 265) Wb. *ingrennat* (persecuntur), *inrograinn* (gl. persecutus) Ml. 26ᵃ. 26ᵈ. *intonnaigim* (gl. inundo) Sg. 144ᵃ. Infectionem, quae in his animadverti nequit aut non extat (ubi iunctae sunt NT), valuisse post *in*- probat cum hodierna scriptio ut *inghean* (filia), tum infecta *ch*: *incholnichtho*, *incholnigthea* (incarnationis) Wb. 4ᵈ. 27ᵃ. *inna inchlidi* (occulta) Ml. 26r. cf. decompositum *inchosc* etc. infra.

Eadem forma invenitur ante vocales in decompositis infra sequentibus ut *tinola* (colligit; *do-in-ola*) et in adi. *inidil* (gl. clandestinus) Sg. 222ᵇ, si huc pertinet; intromisso pronomine: *indessid* (gl. eis insederat: error qui eis insederat) Ml. 20ᵃ.

IND (*int*-, *inn*-, *in*-; gall. vet. *ande*-, germ. *and*-, gr. *ἀντι*-) concordat fere cum praep. *fri* significatione motionis tam ad aliquam rem quam ab aliqua re factae.

Motionis *ab aliqua re* significatae exempla: *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23ᶜ. *tre indarpae .de. asinmascul* (gl. a fratribus Phaethontides, unde femininum Phaethontis, Pr. 2, 6, 35; i. e. per ablationem syllabae de e masculino) Sg. 31ᵇ. *arenindarbe analchi ood* (ut abigat malefacta a se, homo) Cam. *nachimrindarpaise* (quod non me reppulit), *arnachitrindarpither* (ne sis exheredatus, abactus) Wb. 5ᵃ. 5ᵇ. *cen indlach* (gl. sine disceptatione), *cen naoh indlach* (gl. sine ulla interceptione) 28ᵇ. Ml. 32ᵃ. *tre indlach* (gl. per diaeresin) Sg. 207ᵃ. *indlung* (gl. findo; ergo andelangus, p. 867, fissio, interceptio?) 15ᵃ. *ni indráigne dúib cininfil lib* (gl. in nullo detrimentum patiemini ex nobis, 2. Cor. 7, 9) Wb. 16ᵇ.

Motionis *ad aliquam rem vel personam** exempla: *indindéiricc* (impetus in aliquem, vindicta, malum redditum; mox opponitur *indílgud*, venia, remissio) Wb. 25ᶜ. *indindrid naimtidi* (gl. vastationis; i. e. incursus hostilis) Ml. 27ᵃ. *asnindnide ittá* (gl. expectatio revelationem filiorum dei expectat, Rom. 8, 19) Wb. 4ᵃ. *iarsindindnidiu* (gl. secundum expectationem) 23ᵇ. *indnadad* (gl. ex-

* Nomen igitur oppidi gallicum Anderitum (*rit*, vadum, germ. *furt*) facile eiusdem esse potest significationis, cuius est germ. *Urfar* (i. e. überfahr) locorum quorundam.

pectet, alter alterum) 11ᵈ. *indtuigther* (gl. induitur) Sg. 143ᵇ. *ní nad rindualdatar* (non quin incurrerent) Ml. 24ᵇ. Idem sensus continetur in decomposito infra sequente *doindnaich*, *tindnagar* (tribuit, attribuitur).

His exemplis adnumeranda est forma INT, *d* mutata in *t* ob sequentem *s* (p. 44) in subst. *intsamil*: *intšamil* (gl. instar) Sg. 64ᵃ. *tre intsamil*, *tre intšamail* (per imitationem) Wb. 16ᵃ. Sg. 6ᵃ. *do intamil* (ad imitationem) Wb. 5ᵃ, iuxta scriptionem *indsamuil* 13ᵃ, atque in formis verbalibus: *inintsamlammarni* (gl. an aemulamur?) 11ᵇ. *duús inintamlitis* (si forte imitentur) 5ᵇ. *intamlid abéssu* (imitamini mores eius; cf. adi. *cosmil* constructum cum praep. *fri*, p. 649, similis alicui, ad aliquem) 9ᵃ. Item in subst. *intšliucht*: *reltair intintšliucht* (manifestatur sensus), *dindindliucht* (de intellectu) Sg. 201ᵃ. 53ᵃ. *intliucht* (gl. sensus) Wb. 5ᶜ, e simpl. *sliucht* (cognitio) Sg. 200ᵃ.

Denique formae assimilatione ortae INN, IN (cf. *find*, *fin*, albus, p. 64): *innarbar hires dam trí drochgnimu* (gl. fides peccatis obstruitur; i. e. abigitur, removetur, supra *indarbe*) Ml. 14ᶜ. *isuisse intoichther andruailnitheso honnebdru*. (gl. oportet corruptibile hoc induere incorruptionem) Wb. 13ᵈ. *inrualadsa* (gl. offendi) Ml. 20r. *inrualdatar* (incurrerunt) 24ᵇ. *insamlathar side mobésusa* (imitatur hic mores meos) Wb. 9ᵃ. *insnastis* (gl. exserere consuerunt, gladium; cf. *coatomsnassar*, gl. ut inserar, p. 473, ex *adsnassar*) Ml. 26ᶜ. *ingaba áchocubus* (reprehendat conscientiam suam) Wb. 11ᵈ. *ba uisse aingabail* (gl. reprehensibilis erat, Gal. 2, 11) 19ᵃ. *ninincébthar iarum* (non reprehendemur postea; cf. p. 60) 15ᵈ. *inricc* (dignus) 7ᵇ. *inricci dubáas huili* (digni morte omnes) 5ᶜ. *inruccus* (dignitas) 29ᵃ. *inrucus*, gen. *inricc*s*o* Sg. 59ᵇ. Item in decompositis: *innarbantar*, *inarbenim* (appelluntur, appello), *doinscann* (incipit, aggreditur), *intinnscann* (inceptio), *intinnscana* (incipit), *intinscanam* (incipimus; = *in-do-ind-*) infra sequentibus.

Ó, UA (ab) rara in compositione: *huabéla* (gl. hiulcus) Sg. 7ᵇ. *indhúanmenman hisin* (gl. ipsa animadversio) Ml. 28ᵈ. Plerumque forma variata UAD: *úadfialichthi* (gl. revelata, facie; i. e. velo exuti) Wb. 15ᵇ. *indhúadairberthach bith* (gl. abusive) Sg. 3ᵇ; forsitan indurata consona: *utmall* (instabilis, inquietus) Sg. Wb. *utmaille*, *utmuille*, *utmille* (instabilitas) Wb. Quamquam coalescit ut *ad-* cum consona proxima: *uccu* (optatum, optio, = *udgu*; cf. *togu*, *rogu*) Wb. 30ᵈ. *úcu* (id.) Sg. 148ᵃ. Decompositum: *húatuasailcthae* (gl. absolutum) Sg 30ᵇ pro *úad-t*.

REMI, REM forma composita praep. *ren*, *re* (ante, prae): *cid reminota* .i. *cid reminetarcnaigedar* (gl. praenotare) Ml. 18ᶜ. *remitaat* (gl. praesunt) Wb. 25ᶜ. *remsedaigthe* (gl. praeside) Ml. 47r. *remšuidigud* (praepositio) Sg. 27ᵃ. 212ᵃ. 215ᵃ. *remisuidigddis* (praeponebant) Sg. 28ᵃ. *irremfius* (in praescientia) Wb. 31ᵃ. *remfoiti* (gl. praemissa, gl. praemissam) Ml. 30ᶜ. 76. *ní remdechatar* (non antecesserunt), *diandremthiasat* (si antecedunt ei) Wb. 5ᵃ. *remdedólte* (gl. antelucanus) Sg. 36ᵃ. *indremdédenach* (gl. praepostere) 212ᵃ. *remthechtas* (praecessio) 203ᵃ. 215ᵃ.

SECH (praeter) rara in compositione induit formam SECHM (SECHMA?): *nad sechmalla* (gl. non omittit, bona facere) Ml. 35ᵈ. *ni consechmallad nech son* (nemo devitabat hoc) 33ᶜ. *ní sechmalfamni* (non praeteribimus) 25ᵃ. *ni sechmalfaider* (non praetermittetur) 14ᵈ. *sechmadachte* (praeteritum, tempus; = *sechma-*

-thachte? cf. *fortacht*) Sg. fq. Decompositum: *sechmoella* (caret, = *sechmfoella*) Sg. 196[b].

TAIRM (= *tarmi-*) forma composita praep. *tar* (trans): *intarmchosal* (praevaricatio) F. h. 38. *tairmchoslaidib* (gl. praevaricatoribus) Ml. 154. *intairmchrutto isleib tabór* (gl. in eandem imaginem transformamur; i. e. transformationis in monte T.) Wb. 15[b]. *tairmthect*, *tairmthecht* (transgressio) Wb. fq. *tairmthecht* (transitus, litterae in litteram) Sg. 14[a]. 15[a]. *nephthairmthechtid* (gl. intransitivus) 189[a]. *tarsatharmthiagat* (gl. transgressis; i. e. trans quae transgrediuntur) Cr. 18[b]. Cf. *tremi-*.

Separanda ab hac sunt formulae compositae *tair-* (= *do-air*), et *tairn-* (= *do-air-chon*), ut in *tairngire* (promissio) Wb. fq., cuius compositio patet e formis praeteriti *durairngert*, *dorairngred* (promisit, promissum est) Wb. 2[c]. 5[c].

TRI (per) fortasse in uno exemplo: *trisgataim* (gl. foro; an errore glossatoris, potius: furor? cf. *nagatad dianairiese a do.*, gl. qui furabatur, iam non furetur, Wb. 22[c]) Sg. 54[a].

Alibi forma variata TREMI, TRIMI: *tremdirgedar* (in gl.: *ishinnon persan diatremdirgedar uerbum et part.*, gl. legens doceo pro lego et doceo; i. e. est eadem persona qua pervaditur verb. et part.) Sg. 190[a]. *ní tremfeidligfet* (gl. non permanebunt, ante oculos tuos), *istremfeidligud suthin inchosig permaneo* (est perduratio longinqua quem significat permaneo; pergitur: non sic maneo; cf. *fedligedar*, gl. manet, Wb. 2[c]) Ml. 21[d]. Plerumque tamen idem significat quod *tairm-*: *tremitiagat* (transgrediuntur, praecepta) Wb. 25[d]. *trimirothorndiussa indium* (gl. transfiguravi in me) 8[d]. *tremiberar di suidiu* (transfertur ab hoc) 8[a]. *tremiberar dindaimsir matin* (transfertur de tempore matutino) Ml. 21[c]. *trimiberar ho gnimaib donaib briathraib* (transfertur a factis ad verba) 31[b]. *cenelae ciuil inso 7 trimirucad disuidiu coneper libro psalmorum* (gl. psalterium; i. e. genus instrumenti musici hoc et translatum est de hoc ut dicat l. ps.) 2[b]. Differt intensiva forma TREN: *trenothath* (gl. exilis e graeco ἐξίτηλος factum, Pr. 4, 5, 24) Sg. 56[b]. *rii trembethe* (gl. regi saeculorum immortali deo, honor et gloria) Wb. 28[a].

Aliquantum differt a ceteris praepositionibus OL (ultra, quam, p. 716) vix composita in dictione grammatica *olfoirbthe* (plusquamperfectum) Sg. 151[b], iuxta *sechmadachte foirbthe* (praeteritum perfectum).

D. Decomposita.

Etsi omnis compositio in linguis celticis sicut in ceteris fere* linguis indeuropaeis hac lege continetur, ut binae partes inter se iungantur, tamen cum tam prior quam posterior pars ipsa composita esse possit, negari nequit esse composita e tribus vel pluribus vocibus. Trium vocum decomposita gallica prisca, in quibus sint aut sola nomina vel substantiva vel adiectiva, aut particulae intermixtae, non ita rara sunt inter nomina oppidorum vel virorum, ut Epomanduodurum (in quo, ut in Augustodunum, Augustoritum, Iuliobona, con-

* Excepto uno genere compositorum, quae *dvandva* (copulativa) dicunt Indi; in his enim inveniuntur, quae excedant partium numerum binarium, ut *agni-vâyu-ravibhyas* (igne et aëre et sole).

tinetur viri nomen, Epomanduus, cui conferenda sunt Viromandui, Cartismandua) Itin., Eporedorix, Indutiomarus Caes., Atepomarus, Ateporix Plut. Strab., Vertacomacori (Vocontiorum pagus) Plin., Venaxomodurum (oppid. Raet., leg. Verax.?) Notit. dign.

Nec rara sunt decomposita vetusta hibernica, praesertim in quibus intermixtae sunt particulae, ut *ban|air-chinnech* (princeps femina), *cain|chom-arc* (benevolentia) Wb., *dag|im-rádud* (bona cogitatio) Wb., *grien|t-air-issem* (gl. solstitium) Cr., *ban|t-er-ismid* (gl. obstetrix) Sg.

Multo autem frequentiora sunt decomposita, in quibus praecedunt particulae, aut duae aut plures. Quae ceteris digniora sunt notatu et diligentius enumeranda tam ob frequentiam, quam quia saepius coalescentes transeunt in formas vix perspicuas, nisi comparentur cum aliis. Sequor iterum ordinem alphabeti non discernens hic particulas separabiles et inseparabiles. Harum tamen plura exempla decomposita iam inter compositas inseparabiles ob formarum conspectum prolata sunt, maxime sub *an-*, *neb-*, *és-*, sicut nominum et separabilium particularum decomposita nonnulla supra leguntur, ubi addenda fuerunt ob eandem vel ob aliam causam.

I. Decomposita cum duabus particulis.

Omnibus praemitto exempla A sequentis praepositionem aliam, quae etsi in quibusdam patet pronominis forma, in aliis tamen difficile explicatur: *arachela* (gl. frustratur) Ml. 31ᵃ. *arachrinim* (gl. defetiscor) Sg. 145ᵇ. *arafocladar som* 209ᵇ. *assafiud* (gl. exero) 221ᵇ. *asagninim* (gl. sapio) 146ᵇ. *coasagnoither* (gl. ut intellegatur) 180ᵇ. *intí asagusi etarthotaim ácharat* (is qui optat interitum amici sui), *indí assaguiset* (gl. optarent) Ml. 128. *fodarorcenn* (?) Wb. 11ᵃ; tandem verbum frequentissimum *tabur* (do).

AD cum antecedentibus aliis. COM-AD: *comadnacul* (consepultura) Wb. 27ᵃ. FO-AD: *foacanim* (gl. succino) Sg. 167ᵃ. Addenda his haud dubie: *foammamichthe* (subditus) Wb. 13ᶜ. *foammamugud* (servitus; subst. *mám*, iugum, servitus, Wb.) Ml. 26ᶜ. 28ᵈ. FRIS-AD: *frisaiccim* (gl. opperior) Pr. Cr. 57ᵃ. *cinnisin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare? i. e. *fris-n-acci*) 54ᵇ. *cid frisaccamni* (gl. et praestolamur) Ml. 51 r. *frisacinnse* (gl. praestolabar) 54 r. IMM-AD: *immatrebdidiu* (gl. circumhabitato) Cr. 36ᶜ. *immacaldam* (colloquium) supra p. 876.

AIR. AITH-AIR: *aitherrech* (variatio, repetitio) Ml. 52 r., unde adv. *aithirriuch*, *oitherroch* (p. 609). CON-AIR: *conairleicther* (gl. admittitur), *conrairleic* (gl. permisit) Ml. 32ᶜ. 32ᵈ. *do chomairleciud in popuil asindoiri* (gl. in remissionem captivitatis) 252. *comairle* (consilium) Wb. fq. *icomairbirt* (in foedere) Wb. 3ᶜ. Excussa vocali eodem pertinere videtur: *comrorcon* (error; *com-ar-orc.?*) pp. 253. 776. DO-AIR, TAIR, TAR, TER: *tairissem* (constantia), *tairismech* (constans) Wb. 5ᵇ. 8ᵈ. 14ᵉ. *terissem* (status) Ml. 34ᶜ. *tairmescc* (immixtio) Wb. 10ᵇ. *ón tairgiriu* (gl. pollicitatione [? gl. sollicitatione, Ml. 73]) Ml. 33ᵃ. *tairchella* (memorat) Wb. 12ᵇ. *condid tarla sechae et conrí alainn* (ut consequatur et assequetur praemium suum, cursor) 24ᵃ. *condid tarilbæ illau báiss* (gl. serves mandatum sine macula usque ad adventum domini; i. e. donec ei occurres die mortis) 29ᶜ. *doaurchanim* (gl. sagio) Sg. 60ᵇ. *danáircechnatar som* (praedixerunt illum) Tr. 1ᵃ. *doarchet*, *doairchet*, *tairchet* (praedictum est) Wb.

fq. *tairchechuin*, *tairchechnatar* (praedixit, -erunt; cf. pp. 448. 450) Wb. 4[c]. 4[d]. 5[a]. *tairchital* (prophetia) 5[a]. *donterchantu* (gl. prophetato) Ml. 53. *condárbais frecndarcus du fortachtae* (ut demonstres praesentiam auxilii tui; cf. *do-ad-bad* infra) Ml. 209. *condárbastar inne* (ut demonstretur sensus) Sg. 211[a]. *doérbai* (gl. concīdit; cf. *do-es*) 60[b]. *doarblaing*, *doeirbling* (desiluit) Tr. 2[b]. IMM-AIR: *immargal* (gl. lis) Sg. 67[b]. *inimmargail* (gl. in lite), *indimmarslaide* (mutuus furor) Ml. 16[b]. *do immarchor chóre* (ad tractandam pacem) Wb. 5[a]. IND-AIR: *inarbenim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57[a]. *inárbenim* (gl. appello, -ere) Sg. 146[b]. *innárbantar* (gl. inpelluntur; *ár* ob positionem? cf. p. 26) Ml. 15[c]. *nachamindarbanarsa* (gl. non subiciar) Ml. 118. *indaárben úainn* (repelle eos a nobis) Ps. 47[b].

AITH. CON-AITH: *conaitecht* (gl. quaesivit) Ml. 78; fortasse *cometig* etc. p. 871. DO-AITH, TAITH, TATH, TAID, TAD, TED: *tatháir* (reprehensio; simpl. *áir*, *airid* Wb. 16[a]) Wb. 8[d]. 16[a]. *niincholinn donatháira acht isanaccobor* (non carnem vituperat, sed cupiditatem) 3[d]. *ataidlech* (gl. satisfactionem), *intaidlich* (gl. satisfactionis) Ml. 23[a]. *ácaintaidlech* (gl. satisfactionem), *hochaintaidliuch* (gl. satisfactione) 32[a]. 32[b]. *doaithminedar*, *taithminedar*, *taidminedar*, *taidmenadar* (significat, memorat) Ml. 41 r. Sg. 13[b]. 22[a]. Wb. 9[c]. *taidmet* (memoria) Wb. 3[b]. *doadbat*, *tadbat* (demonstrat), *doadbadar*, *taidbadar* (demonstratur), *taidbse* (demonstratio) Wb. Sg. Ml. fq. *doaidbdetar físi doib* (manifestantur visiones iis) Wb. 27[a]. *nochis dunaidbet són* (gl. adserere perhibentur) Ml. 33 r. *taidchur*, *taidchricc*, *taithchricc* (redemptio) Wb. fq. *doradchiúir*, *dorraidchiuir* (redemit, quos red.; i. e. *do-ro-aith-ch.*, *do-n-r.*, cf. p. 413) Wb. 2[b]. 32[d]. *ni tidbarid farmbaullu* (gl. ne exhibeatis membra vestra) 3[b]. *bid tedbarthi* (gl. offerenda, securitas) Ml. 259. *taiccéra cách* (gl. unusquisque rationem reddet; = *do-aith-géra*) Wb. 6[b]. *doracartmar cois cáich* (gl. causati sumus) 2[a]. *tacre* (argumentum) 25[a]. *degtacrae* (bona argumenta) Tr. 3[a]. *tacair*, *tacir* (congruus, decens) Wb. fq. FO-AITH: *foraitbi* (subrisit; *fo-ro-aith-tibi*) Tr. 2[b]. *fodcbat* (gl. deponunt; = *fo-ath-gabat*) Cr. 18[b]. *fotrácbussa* (gl. reliqui te; *fo-t-ro-ath-gab.*) Wb. 31[b]. *facab*, *facib*, *fáccab* (reliquit) Tir. 8. 15. FOR-AITH: *foraidmet* (memoria) Wb. 24[c], *foraithmet* Ml. 22[d]. 23[a]. Sg. 197[b], gen. *foraithmit* Ml. 44 r. *foraithminedar 7 furaithmentar* (memorat et memoratur) 17[b]. *foruraithminset* (gl. meminisse, adiuvabit) 47 r. IND-AITH: *indatbendachub* (gl. benedicens benedicam te, Hebr. 6, 14; *-at-* = *ath-t*, cum pron. inf. 2. ps.) Wb. 33[d]. REMI-AITH: *remiepur* (gl. praedico) Sg. 222[a]. *remieperthe* (antedictus) Wb. Sg. fq.

AS (*es-*, *é-*). COM-ES: *comeisseirge* (conresurrectio) Wb. 27[c]. DO-ES, TES, TE: *tesbuith* (deesse) Cr. 3[b]. *tesarbæ*, *tesarbi* (defuit; = *do-es-robe?*) Wb. 17[d]. 28[d]. *tesarbæ* (gl. aberat) Ml. 34[c]. *testa* (deest) Cr. 18[d]. *tesbanat* (deficiunt) Wb. 11[d], *ní tesbanat l. nídechriget* Pr. Cr. 62[a]. *tessurc*, *dumesurcsa* (defendo, defendo me) Inc. Sg. *tessim* (gl. refunde), *inní forsataismetar* (eum super quem profunduntur) Ml. 51 r. 23 r. *doesmet fuili* (profundunt sanguines) Wb. 31[b]. *teistiu fuile* (profusio sanguinum) 2[b]. *fri testin fola*, *do thestin fuile* (ad profusionem sanguinis, sanguinum) Ml. 81.

CON. AD-CON: *accomol* (coniunctio) Sg. fq. *adcomaltar* (adiungitur; cf. infra *tinol*, *do-in-ol*) Sg. 63[a]. AITH-CON: *con aidchomarcaib* (cum quaestionibus, p. 640) Wb. 9[d]. *aithchumbe* (gl. cauteria et combustiones), *aidchuimthe* (gl. cauteriatus) Wb. 1[b]. 28[c]. *adchondarcsu*, *adchondarc* (vidi) carm. Ml. *intan adcon-*

dairc (cum vidit), *adchondairc som* (vidit ille) Tr. 2ᵃ. 4ᵇ. Fortasse: *anadchodadossa trithorad mo precepte* (gl. obsequii mei oblatio, Rom. 15, 31) Wb. 7ᵃ. *adchotatsat* (gl. inceptos) Ml. 251; at *adcotedæ* (impetravit) Tir. 8. *adcotat* (gl. adquirunt) Wb. 6ᵃ. *adcotadsamni* (gl. adepti sumus) Tr. 3ᵇ. *attotchomnicc* (accidit tibi) Wb. 6ᵇ. AS-CON: *ascongarar* (gl. indicitur) Ml. 14ᶜ. *aschomarta* (gl. ad internecionem caesi sunt) 26ᵈ. CON-CON: *cocubus* (conscientia) Wb. 11ᵈ. 31ᵇ. FO-CON: *fochomalsid*, *fochomolsam* (sustulistis, toleravimus) Wb. 11ᵇ. 14ᵇ. FOR-CON: *resiu forchuimsed* (antequam fieret) Wb. 4ᵈ. *am. farcuimsitis* (quasi facta sint) Sg. 148ᵃ. *forchomnucuir*, *forcomnucuir*, *farcomnucuir*, *forcomnacair* (factum est) Wb. Sg. fq. *aforcmachte* (gl. factitium) Sg. 30ᵇ. *forcmi* (servat) 188ᵃ. *forcmat* (servant) 50ᵃ. *fortacomai* (servat id) Ml. 29ᵃ. *forcomét*, *forcométas* (observatio) Sg. 22ᵃ. 214ᵃ. 112ᵇ. 208ᵃ. *forcongrim* (mando, iubeo) Wb. fq. *co forṅgairiu apstil* (gl. cum omni imperio) Wb. 31ᶜ. *forṅgarthid* (imperativus; = *forchong.*) Sg. 147ᵇ. FRIS-CON: *friscomartatar* (gl. offenderunt) Wb. 5ᵇ; cf. *frecndirc*, *frecṅdairc* (praesens; p. 875) Sg. fq. IMM-CON: *imchomarc* (interrogatio), *imchomurc*, *imchomarcar*, *immechomarcar* (interrogo, interrogatur) Wb. Sg. fq. IN-CON: *do inchosc* (ad vituperationem) Wb. 15ᵃ. *inchosc* (demonstratio, significatio), *inchoisget* (significant), *inchoisechar* (significatur) Sg. 30ᵃ. 53ᵃ. 197ᵃ. 198ᵃ. *inchosig* (significat) Ml. 21ᵈ.

DI. AIR-DI: *arrodibai dítith indisrahel spiurdalti inna noib indiththrub inbeotho oc ascnam tíre tairṅgiri innambéo* (intercîdit velum Israel spiritualis sanctorum in deserto mundi, cum assequerentur terram promissionis vivi) Wb. 11ᵃ. *ni airdben* (gl. nec interimit) Sg. 30ᵃ. *nan airtbide* (gl. interfectorum) Ml. 72. *iarnardbiu inna banflathasin* (gl. interfecta Athalia) Ml. 14ᵃ. CON-DI: *cuindrech* (castigatio, quasi: condirectio) Wb. Ml. (pp. 811 not. 873). ETAR-DI: *etirdibnet* (gl. perimunt) Ml. 15ᵇ. *coitirdibither* (gl. ut perimatur) Tr. 4ᵇ. *etardibe* (gl. interitus; cf. mox *tóbe = do-fo-be*) Wb. 25ᵈ. IMM-DI: *imdibenar* (gl. absciditur, caput) Sg. 143ᵇ. *imdibnem* (gl. abdicamus, occulta dedecoris, 2. Cor. 4, 2) Wb. 15ᵇ. *imdibe* (circumcisio) Wb. fq.

DO. AITH-DO: *intatárcud* (gl. relatio), *araccuis indattaircedo* (gl. relationis causa) Sg. 200ᵃ. *tri atarcud* (per relationem) 197ᵇ. *atarcadach* (gl. relativum) 197ᵃ. *atólam* (inundatio, diluvium, cf. *intóle*, *imrool*, *furóil*, *deróil*) Pr. Cr. 61ᵃ. COM-DO: *comthoet* (convertunt) Sg. 163ᵃ. *comthóud*, *comthoud* (commutatio) 23ᵃ. 23ᵇ. *comtaircidi* (gl. conlatrices) Ml. 47r. IN-DO transiens ante vocales in INT: *isdo intimdugud indeircc* (gl. ad confirmanda corda vestra) Wb. 25ᵃ. *ónd intólu* (gl. exundantia; cf. *atólam*) Cr. 39ᵃ. Est significatio intensiva in his; item in composito triplicis particulae: *intairbir addé* (gl. dorsum eorum semper curva, Rom. 11, 10) Wb. 5ᵇ. REM-DO: *indanm̄a remtharcidi riam* (gl. cognitionis antelatae) Sg. 200ᵃ.

ER. REMI-ÉR: *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4ᵇ. *hi remerchoiliud* (in praedestinatione) Tr. 1ᵇ. De aliis ut *remiérbart* (antedixit) Wb. 5ᶜ cf. quae supra disputavimus p. 870.

ETAR. DO-ETAR, TETAR: *doetarcuirethar* (gl. interpellat, pro nobis) Wb. 4ᵇ. *cen tetarcor* (sine interpositione, intromissione) 3ᵈ. *arduetarrid* (?) 5ᶜ. *doretarnacht hondrosc* (gl. eius acie comprehensum; i. e. comprehendit oculo, cf. *dorrindnacht*, p. 455) Ml. 33ᶜ.

FO. AR-FO: *ma arfoimam* (si suscipimus) Cam. *iroimed* (excipito) Wb. 6^d; neglegentius: *ciarfemthaso* (gl. accepisti) 8^d. DO-FO, transiens in TÚ, TU, TÓ, TO: *dofuaircc* (gl. bovi trituranti, i. e. qui triturat), *arisbés leosom indaim do thúarcuin* (gl. numquid de bobus cura est deo? i. e. nam mos eis, boves triturare) Wb. 10^d. *fer dénma bairgine tuarcain dofuaircitis inna grán la arsidi* (gl. pistor: a pinso pistum debet esse, unde pistor nomen verbale, Pr. 10, 8, 46; i. e. vir faciens panem conterendo, conterebantur grana apud veteres) Sg. 184^b. *tuarcun* (gl. tribulatio) Wb. 1^c. *dofór maith fochricc dosom* (parat bonam remunerationem ipsi) 1^a. *dofuislim* (gl. labo) Sg. 146^b. *dufuisledar* (gl. possit elabi) Ml. 30^c. *tórand*, *tórant* (signum, forma, figura) Sg. 3^b, cum verbo *tóirndet*, *tofóirndet* (significant; cf. *rind*, signum caeleste) Sg. 25^b. 72^b, *toirndide* (gl. tinctum) Ml. 14 r., pleniore forma *dofoirndither* (qui significatur) Tr. 2^b. *tororansom* (gl. signavit; = *do-fo-ro-r.*) Ml. 29^b. *ho thorachtib ilib* (gl. multis successionibus) 34^a, *inna toracht són* (gl. processus malitiae) 29^a. *codufobath* (gl. incideret), *codufobither* (gl. ut succidatur) 2^a. 35^c. *tóbe* (decisio; = *do-fo-be*) Wb. 2^a, 5^b. *isintobu* (gl. in praecisione) Ml. 81. *nephthóbe*, *anebthobe* (gl. praeputium) Wb. 1^d. 2^c. *todœrnam* (supplicium) Ml. 55 r. *togairm* (vocatio), *togarthid* (vocativus) Wb. Sg. fq. *togu* (electio) Wb. p. 270. *togluasacthi toglúaset chombairt* (gl. et egerunt partum, praegnantes) Bern. 31^b. *tóchrechad* (gl. molimen) Sg. 54^a. *óntochrechad* (gl. magno molimine), *inna tochrechthu* (gl. bellorum machinas, admoverunt) Ml. 19^a. 26^d. Quaeritur an eodem modo *tualang* (gnarus) solvendum sit in *do-fo-lang*, quamquam contraria videntur adi. cambr. *teilwng*, et nomen vetustum Tylangii, Tulingi. Est interdum alternatio inter simplicem *do-* et duplicem *tó-*: *dianduthraccarsa* (cui optavi) Wb. 14^b iuxta *ciadudfutharcair* (etiamsi optavit) Ml. (Goid. 20). *dogáithaim̃* (gl. illudo) Sg. 24^a iuxta *nimthogaitha mochocubus* (non circumvenit me conscientia mea) Wb. 4^b. *ruthógaitsam nech* (gl. circumvenimus, aliquem) 16^a. *domuinur*, *domoiniur* (puto) Sg. 209^b. Wb. 14^a iuxta: *arnatomnathar* (ne cogitetur) Wb. 13^c, *toimtiu* (cogitatio; = *dofomintiu*) 23^a. *ducrechat* (gl. callide excogitant, gl. moliuntur) Ml. 28^a. 30^b iuxta *tóchrechad* ante memoratum. IMM-FO, IMMO: *im̃fognam*, *im̃ognam*, *immognam* (constructio sententiae; i. e. mutua servitus) Sg. fq. *imotacht* (subsidium, utilitas; cf. *fortacht*, auxilium): *am. rumbói nephimotacht doibsom tre amairis atá imotacht dunni trihiris* (gl. nobis nuntiatum est quemadmodum et illis, sed non profuit illis sermo auditus, Hebr. 4, 2) Wb. 33^b. Frequens est verbum *imfolung* (efficio), praesertim elisa vocali radicis: *imfolñgi*, *immefolngat*, *immafolñget*, *imfolñgar* in Wb., *im̃efolñgai*, *im̃efolngai*, *immolñgai*, *immolñgaither* in Sg., *immefolngi* (efficit), *imfolangar* (efficitur) Ml. 47 r. 6 r. In praeterito interposita *r* particulae *ro*: *imforling*, *immeforling* (effecit), *imforlinged* (effectum est) Wb. IN-FO: *ropo infolngithe irrúnaib* (fuit absconditum in mysteriis; p. 720) Wb. 21^c. *dothaidbsiu indæe infolngithi* (ad demonstrationem dei absconditi; p. 719) 10^d; cf. *fullugaim̃* (gl. abdo) Sg. 22^a. REM-FO: *remfuar* (gl. parasceuen) Tr. 1^b. *remfuar bis. 7 emblesim* (praeparatio bissexti et embolismi) Cr. 3^b. *remfoiride* (gl. praestitutorum, a deo) Ml. 26^c. SECHM-FO: *sechmoella*, caret) Sg. 196^b.

FOR. AIR-FOR: *arforchelta* (cunctatur, expectat) Wb. 4^c. DO-FOR, TÓR, TOR, TUR, TUAR: *dofórmgat* (augent) Sg. 53^a. *doformagar*, *doforma-*

gar, *doformagddar* (augetur, -entur) Sg. 28ᵇ. 58ᵃ. 188ᵃ. *doformaig*, *tormaig* (auget) Ml. 117. Sg. 41ᵃ. *tórmach*, *tormach*, *tormag* (auctio) Sg. fq. *tórmachtaid* (gl. auctor) Sg. 65ᵃ. *natorthissem inaptkin fobés srotha luaith* (gl. ne forte supereffluamus; i. e. in perniciem more fluminis rapidi) Wb. 32ᶜ. *ni torgaitha* (non circumvenit; supra *togaitha*) Wb. 25ᵇ. *torbe* (utilis) Wb. fq. Alternantes tamen cum his formis inveniuntur TAR, TER: *intairsitiu* (inundatio) Pr. Cr. 61ᶜ. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24ᵃ. *on torgabail* (gl. admissi peccati gravis, conscius) Ml. 22ᵇ. *anastorgabthe* (gl. in nos admissa), *torgabthi* (gl. commissam, a me iniustitiam; 23ᶜ praet. *ma durogbusa*, gl. si admisi, ubi plenius esset *durorgabusa*) 23ᶜ. 27ᶜ. *issí inso intargabáal* (gl. delictum in vobis) Wb. 9ᶜ. *ontargabail* (gl. admissione, tanti peccati) Ml. 22ᵈ. *dofurgabtais* (gl. proferri debuit; i. e. proferebant), *dofurcabar triit fessin* (gl. per se prolatum) Sg. 7ᵇ. 43ᵃ. *dufurcbad* (gl. promebat) Ml. col. 301. *tercbál* (prolatio), *tergabar* (profertur) Sg. 4ᵇ. *intercbal* (gl. oriens) Tr. 4ᵇ. *oc tercbáil* (in ortu, siderum), *turgabthi* (gl. exortiva, Galliae) Cr. 18ᶜ. 36ᵇ. *codururgaib* (gl. emerserit) Ml. 33r. *tuargab cenn indrúnsin* (gl. nunc autem manifestum est, mysterium) Wb. 26ᵈ. *túargabad fornn aire fochide nád túargabar nert* (gl. gravati sumus supra virtutem) 14ᵇ. TARMI-FOR: *tairmorcenn* (terminatio; = *tairmorfcenn*, quod ultra finem) Sg.

FRIS. IMM-FRIS: *imfresna* (adversatur), *imfresnat* (adversantur) Wb. 30ᶜ. 31ᵇ, pron. inf. *immafresnat* Ml. 20ᵈ, vel emollita spirante: *imbresnat* Wb. 29ᵈ, subst. *imbressan* (lis) 11ᶜ. *oc imbresun* (in altercando) 30ᶜ. *imbresna* (gl. pugnas verborum) 29ᵇ.

IMM. CO-IMM, COM-IMM: *coimchláim* (gl. cambio, ἀμείβω) Sg. 186ᵃ. *in coimchloud són* (gl. in quadrupedibus hoc invenis, panther panthera) 62ᵃ. *comimmaircidi* (gl. competenti, hora) Cr. 39ᵃ. DO-IMM, TIMM: *duimmaircthe* (gl. artabatur) Ml. 63r. *danimmart* (cohibuit eum) 14ᵇ. *timmargaid* (gl. castiget) 41r. *ni timmorcar frislond nintliucta* (gl. quae a nullo proficiscitur affectu mentis, vox inarticulata), *nephthimorti frislond nintliuchta* (gl. inarticulatae, literae) Sg. 3ᵃ. *ind .e. timmorte* (e correpta, i. e. compressa) 12ᵃ. *timmartaib* (gl. artis, rebus) Ml. 27ᵃ. *itimmaircnib* (gl. in carceribus) Wb. 15ᵈ. *timne* (mandatum) 3ᶜ. 10ᵃ. 15ᵃ. *timpne* (gen. pl.) 4ᵈ. *artimchellni* (circa nos) Wb. 14ᵈ. *timthastaib* (gl. fixis, labris) Sg. 6ᵃ. *doimmthastar frislond nintliuchta bis hisinmenmain* (gl. articulata vox est, quae coartata, hoc est, copulata cum aliquo sensu mentis eius qui loquitur, profertur, Pr. 1, 1, 1) Sg. 3ᵃ. *dodrimthirid*, *madudrimthirid* (ministravit id, si min.) Wb. 32ᵈ. 28ᵈ, *timthirthidi* (ministri), *timthirect* (ministerium) 5ᵈ. 8ᶜ, *intimthrecht hisin* (hoc officium) Ml. 36r. IMM-IMM: *imimgabaim* (gl. vito) Sg. 50ᵇ. *imgabthach ní fír imgabail iscosmail indí imaimgaib* (gl. vitabundus) 59ᵃ. *immanimcab* (devita eum) Wb. 30ᵈ. *imrimgabsat* (gl. declinaverunt) Cr. 39ᵃ.

IN. DO-IN, TIN: *doinola* (gl. adplicat) Ml. 25ᵇ. *aratinola* (ut colligat; cf. *ad-com-ol*, supra) Cam. *tinolta* (gl. locata) Ml. 5r. *hóre doninfet anaccobor donduini* (quia inflat voluntatem homini, spiritus), *ished tinfetsom* (hoc inflat ipse) Wb. 4ᵇ. *tinphed* (gl. spiritus) Sg. 6ᵃ. *tinfeth*, *tinfed* (aspiratio) 9ᵃ. 214ᵃ. *tinfesti* (gl. flatilem; Ml. 16ᵇ: *ho sétfethchaib*, gl. flatibus, ardere) Sg. 17ᵇ. *dorencanas* (gl. perspectis; si est e verbo *doincanim*) Ml. 33ᶜ. FO-IN: *fointreb* (gl. supellex) Sg. 113ᵃ. FRIS-IN: *ar … indfresngabail*, *dindfresngabail* (pro, de ascensione) Ml. 118.

IND. AR-IND: *inna airndrethcha* (incurrentia, elem.) Cr. 18ᵇ. *airndrisse* (gl. erratam venis fontium) Ml. 33 r. AS-IND: *asingaib* (excedit) Ml. Sg. *aisndiis*, *aisndis*, *áisndis* (expositio) Wb. 12ᵈ. Tr. 2ᵃ. Ml. 14ᵈ. *aisndedat* (gl. conserunt verba), *asindedar* (gl. inseritur; cf. *adfiadar*, *anadiadar* Wb.) Ml. 17ᵃ. 31ᵃ. DO-IND, TIND: *doindnaich* (gl. distribuit) Sg. 27ᵇ. *doindnagar* (tribuitur) Wb. 16ᵈ. *dorrindnacht* (tribuit, praet.) 20ᵇ. *tindnagtar* (praebentur) 15ᶜ. *mad doindnasatar* (si tribuuntur) 17ᵃ. *lasse dorindin* (cum tradiderit) 13ᵇ. *tindnacal*, *tindnacul* (communicatio) Wb. 1ᵃ. 4ᵇ. 9ᵇ. 13ᵃ. 15ᵃ. Sg. 27ᵇ. *tintúuth*, *tintúd* (interpretatio), *tintáthig* (interpretes: cf. p. 25) Wb. Sg. Ml. *doinscannsom* (aggreditur, incipit; cf. infra *intinnscana*, *tindarscan*) Wb. 17ᵃ.

O, OD (*d* non animadvertitur nisi in consona proxima dura, ante quam interdum vocalis ipsa quoque perit). AIR-O: *arosailcther* (gl. aperitur), *aranosailcea* (gl. illum patere) Ml. 14ᶜ. 36ᵇ. *arutacht* (.i. *rochumtaig*, aedificavit) Br. h. 10. AITH-OD: *atrópert* (obtulit ei) Tir. 1, *adropart* (obtulit) 4. 13. 15, *adopuir* (offert) 10. *adoparar* (offertur) Wb. 20ᵈ. *adopartar* (offeruntur) 10ᵇ. *adropred* (oblatum est) 15ᵈ, unde vix non derivatur subst. *edpart*, *idpart* (oblatio) fq. CUM-OD: *cumsanad* (requies), *cumsantach* (quietus), *inrochumsan* (num conquievit?), *conosna* (desinit) p. 872. *cunutgim* (aedifico), *cumtach* (aedificatio), *conrotaig*, *conrótgatar* (aedificavit, aedificarunt) ibid. *cotabucabarsi* (gl. elevamini), *arndacumcabat* (ut elevent eas, portas) Ml. 98. *conucbat* (gl. adtollere) 77. *conocabsat* (erexerunt) Tr. 4ᵇ. *cotaucbat* (gl. se attollunt, sidera), *cotaocbat* (gl. exsurgunt) Cr. 18ᵇ. 18ᵈ. *cumsciget*, *conosciget* (commutant) Sg. (p. 872). DI-OD, DIO, DIU, TIU (*doo-* cf. p. 873): *dioiprid chách* (gl. fraudatis), *na tiubrad cách achéle* (gl. nolite fraudare invicem; i. e. privatis, ne privet) Wb. 9ᶜ. 9ᵈ. *diuparthe* (gl. privatam, substantiam) Sg. 28ᵇ. *conaroib diupart neich lelele* (gl. ut fiat aequalitas, illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum, 2. Cor. 8, 14) Wb. 16ᶜ. *ocdiupirt* (in decrescendo, de luna) Cr. 33ᵃ. *doopir sens indiuit* (gl. privativum est, e in compositione ut enervus; i. e. privat sensum simplicis) Sg. 221ᵇ. *diucrae*, *diucaire* (exclamatio) Tr. 1ᵃ. Corm. *prúll*. *níta cumacc do cháingním condid diusgea inspirut nóib* (est impotens boni operis, donec eum expergefaciat spir. s.; = *diu-segea*, *diu-sechea*) Wb. 4ᵃ. *ní diuschi fog.* (non excitat vocem) Sg. 6ᵇ. *diuscartae* (gl. depositus) Ml. 32ᵈ. *diuscartach* (gl. deponens, verbum) Sg. 196ᵇ. *diummus* (superbia; cf. *tomus*), gen. *indiumsa* Tr. 2ᵇ, adi. *diummussag* (gl. superbus) Wb. 29ᵇ. *innan diummassach* (superborum) Ml. 118, verb. *nonnodiummusaigtis* (gl. apud superbientes) 42 r. DO-OD: *topur* (fons) Wb. 29ᶜ. SM. 124. FO-OD: *fócre* (monitio): *oc fócru* Wb. 31ᵃ, *cen fócre* 3ᵃ. *forócrad* (indicatus est) 19ᵇ. *fodúacair* (id indicat) 11ᵇ. IND-OD: in subst. *indocbál*, *inducbál* (splendor circum sidera, gloria; = *ind-od-gabál*) Cr. Wb. fq. Minus accurate igitur scripta sunt: *cumgabal* (elatio) Ml. 36 r. *iss. acumdach leiss* (gl. eiusmodi constructio) Sg. 148ᵃ. *adobarar* (offertur) Wb. 10ᵃ. 11ᵇ. *adobartat* (gl. obtulerant) Ml. 14ᵃ. *idbart*, *edbart* (oblatio) Wb. Ml.

Duplicibus his particulis adnumeranda videtur DER (= *di-air*, *di-er?*): *condermanammar* (ut obliviscamur), *dermet* (gl. oblivio), *dermatach* (obliviosus) Ml. 21ᵃ. 23ᵈ. 20ᵃ. *ní derlegaesiu intitul* (gl. ne disperdas dauid tituli inscriptionem) Ml. 155. *ni derlaichta apecdæ doib* (non sunt abolita eorum peccata iis) Wb. 33ᵃ. *conderliged apeccad doib* (gl. ut misericors fieret) 32ᵈ. *ni condergeni*

etir gním (non perpetravit ullam actionem) Ml. 36a. *condergenšat* (quod fecerunt) Sg. 187b. *arna dergaba* (ne deficiat) Wb. 10d. *arnaderlind* (gl. ne fratrem meum scandalizem) 10a. *conderbadad in sanguine* (donec demersum, suffocatum est, chirographum; cf. *bádud*, naufragium, 17d) 27a. *deróil* (penuria; oppositum *foróil*, abundantia) 18a. *rogáid ho dia conidnderoimed di lamaib sauil* (petivit a deo ut eriperet se de manibus S.) Ml. 117.

II. Decomposita cum pluribus particulis.

Frequentem duarum particularum compositionem exempla hactenus enumerata ostendunt. Nec rara sunt decomposita plurium particularum, ut trium. Horum maior pars oritur, si accedit amplius simplex particula ad compositum cum duplici, ut *tó-*, *tim-* etc., vel duplex eiusmodi frequentior ad compositum cum simplici.

AITH-DO-AIR: *ol atairbir* (gl. quod redigat), *atairbert hiforaithmet* (gl. redigat in memoriam) Sg. 197a. CON-DO-AIR: *conterisedar* (continetur) Ml. 6 r. FRIS-DO-AIR: *fristairissed*, *frithtarised* (obsisteret) Ml. 33b. 34a. IN-DO-AIR: *intairbir adáe* (gl. dorsum eorum semper curva; cf. p. 882) Wb. 5b. DO-IND-AIR: *ingním tindarscan iohain* (opus quod inchoavit Iohannes) Tr. 2a. FO-IND-AR: *foindarlid* (gl. subintravit lex) Wb. 3a.

DO-FO-AS: *dofuisim* (generat), *dofuisemar* (generatur) Sg. 61a. *tuistidi* (parentes), *tuistiu* (creatio) Wb. fq. DO-FOR-AS: *tuarascbat* (proferunt; *do-for-as-gabat*) Sg. 7a.

CON-AD-CON: *comacomol*, *comaccomol* (coniunctio) Sg. 221b. 222b. DO-AD-CON (?): *tacmungad uadbran::* (gl. talari, tunica) Tr. 4b. DO-AIR-CON: *duárchomraicset cloini ndoib fessin* (gl. congregaverunt iniquitatem sibi), *cia duerchomraictis doib inclóini* (quamvis congregarent sibi iniquitatem) Ml. 128. *senim terchomric* (sonitus congregationis) Wb. 13d. *donterchomruc nóib file icorint* (gl. ecclesiae dei quae est Corinthi) 14b. *dontirchomruc nóib* (gl. ecclesiae dei; nom. *terchomarc*) 18a. *durairngert* (promisit) 5c. *duairngerthe* (promitteretur), *dorairngred* (promissum est) 2c. *tairngire* (pollicitatio) fq. *tairngire* (promissio), *indatairngire* (duae promissiones), *tír tairngeri* (terra promissionis) Ml. 38 r. *tír tairngeri*, *hi tír tairngeri* Wb. 33b. DO-AITH-CON: *tecmaing*, *tecmaing* (accidit) Wb. Sg. *ol donecmaing* (gl. quod accidit) Sg. 40a. *donaibhi thecmongat* (gl. accidentibus) Sg. 2a. *doecmoised* (accidisset) Wb. 5d. *teccomnocuir* (accidit) 10a. *tecmang* (gl. fors) Ml. 77. *uathecmungg* (gl. ab eventu) Sg. 28a. *doecmalla* (colligit), *tecmallid* (colligite), *tecmallad* (collectio) Wb. 9d. 14a. 16c. DO-FO-CON: *dorigni tochmarc inna ecailse dochrist* (fecit procationem ecclesiae Christo, Iohannes) Tr. 48. *doforchossol cách inrechtsin hoadam* (gl. peccati lex), *isoaicniud pectho doforchosalsam ó adam* (gl. eramus natura filii irae; si subest radix *sol*, *sal*) Wb. 13d. 21b. DO-IN-CON: *do bar tinchosc* (ad vestram institutionem; *do-in-cho-sech*) Wb. 16a.

ETAR-AIR-DI: *in etarairdbe* (gl. internecionem) Ml. 252. DO-IM-DI: *doimdibnim* (gl. parco autem, 2. Cor. 12, 6; i. e. decido, narrationem) Wb. 17d. ETAR-IM-DI: *ar indetarimdibiu* (gl. interfectione) Ml. 36b.

DO-FO-DO: *tódochidi* (futurae, vitae poenae) Wb. 14b. *issintodochidiu* (in futuro) 12c. *todoichfet* (futuri sunt; cf. *dochoid*, p. 456) Ml. 28b.

CON-DO-ETAR: *arindi ɔtetarrat som* (gl. comprehensivum) Sg. 29ª. *ar in chomtetracht* (pro comprehensione) Ml. 118. ETAR-DO-ETAR: *am. bid on etartetarcur* (gl. ut hostiae intercessione) Ml. 32ª.

DO-AIR-FO: *ón terfochraic* (gl. oblatione; *t-er-fo-chur.*, cf. p. 812) Ml. 14ª. *terochraicci* (gl. munera), *honaib terochraichib* (gl. muneribus), *ni ɔrogab terochraic hofiur sommu; ni ɔrogab terochraich ofiur dommu* (non accepit munus ab homine divite, ab h. paupere) Ml. 36ª. AS-DO-FO: *estosc* (expressio), *bed estoiscthi* (gl. ad imprimendum) Ml. 24ᵈ. 50r. AITH-DO-FO: *adrothoirndius* (gl. repunxi) Sg. 181ª. CON-DO-FO: *comtuairc* (gl. contere) Ml. 29ᵇ. *comthúarcon* (gl. contritio) Wb. 2ᵇ. *comthórńdedcha* (gl. his appendices, nomini et verbo alias orationis partes, Pr. 11, 2, 7) Sg. 189ª. IM-DO-FO: *imthuarcon* (mutua tribulatio) Ml. 16ᵇ. TREMI-DO-FO: *trimirothorńdiussa* (gl. transfiguravi; cf. p. 413) Wb. 8ᵈ. DO-IARM-FO: *infers dodiarmorat* (versus qui ei subiunctus est) Sg. 136ª. *la .q. et lasingutai dodaiarmorat* (apud q et apud vocalem quae ei subiuncta est) 6ᵇ. *soirthiu de inlabrad diatairmthecht isinlitir comfograigthi dodaiarmórat* (gl. corrumpo, irrito. hanc autem mutationem sciendum naturali quadam fieri vocis ratione propter celeriorem motum linguae labrorumque ad vicinos facilius transeuntium pulsus, Pr. 1, 7, 40; i. e. expeditior eo sermo ad eius transitum in litteram consonantem quae ei subiuncta est) 15ª. Subst. *tiarmóracht*, *tiarmoracht* (consequentia; cf. *toracht* supra) Wb. 30ª. Sg. 9ª. 16ª. AITH-IM-FO: *indaithimfolńgitad* (gl. efficacitatis) Ml. 47r.

CON-DO-FOR: *don chomthururas* (de incursu), *nachamindarbanarsa fo chomthururasib innan diummassach* (gl. non subiciar pedibus superborum; i. e. incursibus) Ml. 118; nisi hic quoque est *ur-* pro *ar-*, cf. *aururas* p. 869. IN-DO-FOR: *inturситib* (gl. irriguis) Ml. 15ᵇ.

IM-DO-IM: *imtimcélfamni* (gl. cingemus, ex omni parte), *immintimcheltisni* (gl. nos cingebant, numerositate sua) Ml. 24ª. 32ª.

CON-DO-IN: *comthinól* (conventus, congregatio) Wb. 21ᶜ. *ciall chomthinóil and* (gl. σύν copulativa) Sg. 222ª. DO-DO-IN: *dothinóol étig* (applicatio vestimenti) Wb. 12ᵇ. FRI-DO-IN: *fristinfet* (gl. exsufflat) Ml. 28ᵇ.

COM-AS-IND: *comaisńdís*, *comaisńdeis* (gl. appositio) Sg. 26ª. 27ᵇ. REMI-AS-IND: *issí indremaisndis inso* ((haec est praenuntiatio) Tr. 1ᵇ. *isindremaisndis* (gl. in praefatione) Ml. 14ᵈ. IN-DO-IND: *biid intinnscann and 7 ni forbanar* (gl. inceptus, optativus), *aúcu bis and cen inthinnscann* (gl. non inceptus), *intinscanta ni dechuid dochom forcinn anintinscann* (gl. nec inceptum nec finem habuit, Pr. 8, 8, 43) Sg. 148ª. 148ᵇ. *intinscana*, *intinnscana*, *intinscanat* (incipit, -iunt) Tr. 2ᶜ. Sg. 136ª. 157ᵇ. *intinscanam* (incipimus) Ml. 23ª. *intinscantar* (gl. initiatur) Tr. 2ª. *do intinscitul ingnimo* (gl. ad arripiendum opus) Ml. 15ª.

AITH-COM-OD: *anathchumtach són* (gl. instauratio) Ml. 47 r. *aidchumtach* Wb. 26ª. *dia adchumtuch* (ad instaurationem eius, templi) Tr. 3ª. DO-DI-OD: *dodiusgadar* (expergefiat) Wb. 5ᶜ. *am. dorodiusgad cr.* (gl. convivificavit nos Christo) 21ᵇ. FOR-DI-OD: *fordiucailsi* (gl. absorpti) Ml. 50r. AIR-FO-OD: *irfócre, airocre, arfocarar* (admonitio, admonetur) Wb. 16ᵈ. DO-FO-OD: *lase dufuasailce* (gl. solvendo) Ml. 29ᵇ. *tuasulcud* (resolutio) Sg. 74ᵇ. COM-IND-OD: *icomindocbail* (in gloria simul) Wb. 24ª.

Denique sunt quattuor vel quinque particularum praemissarum exempla

decomposita. Ut congrediuntur formulae duae duplices *to-* = *do-fo-* et *diu-* = *di-od-* in his: *todiusgud*, *todiuschud* (expergefactio) Wb. 5ᵃ. *toddiusgat* (gl. movent) Sg. 7ᵃ, iuxta triplicem in *dodiusg.* et *dosfiuscad* (suscitabat eos, ad vitam) F. h. 34. Admittit triplex *tuad-* = *do-fo-od-* simplicem *od-* in *húatuasailcthae* (gl. absolutum) Sg. 30ᵇ; triplex *tochom-* = *do-fo-chom-* simplicem *con-* in *ɔtochmairtsiu* (gl. contrivisti, dentes peccatorum) Ml. 19ᵃ; triplex *tindar-* = *do-ind-air-* simplicem *in-* in *intindarscan iohain forcital innan doine* (inchoavit I. doctrinam hominum) Tr. 2ᵃ; triplex *terchom-* = *do-er-chom-* simplicem *com-*: *intuile comthirchomracc scorum. hitalam* (gl. ecclesia universa Christi; *com-do-ir-com.*) Wb. 7ᶜ. *comtherchomrae* (gl. glomus) Sg. 16ᵇ. *sechis comtherchomrae inna cenel fri testin fola* (gl. coitiones inter se gentium quibus ad belli praeparantur accinctum), *inna comtherchomrac* (gl. conventicula) Ml. 81. *hi comtherchomruc na tuade* (gl. congregatio taurorum in vaccis populorum) Tr. 3ᵃ. *honchomtherchomruc* (gl. congestione, apum) Ml. 28ᵃ. *hi coindeilc ingotho comtherchomraicthi o litrib* (gl. quantum ad totam comprehensionem vocis literatae) Sg. 3ᵇ. Sequitur triplicem *estó-* = *as-do-fo-* simplex *a-* = *aith-* in *astoascther* (explicatur) Sg. 148ᵇ. *do aestóasc acheille* (ad manifestationem sensus eius) 30ᵇ. Quinque particulae: *comaterchomla* (gl. apud se ponat recondens, eleemosynam, 1. Cor. 16, 2) Wb. 14ᵃ, e triplici *terchom-* = *do-air-com-* (cf. *terchomarc* supra, et *accomol*, *adcomlatar*, p. 473) et duplici *coma-* = *com-ad-* (*a-* pro *ad-*, ut in *atreba*).

II. Compositio britannica.

A. Nomina composita.

1. **Substantiva cum substantivis.** Cambrica exempla vetustiora: *boutig* (stabulum) Ox. 6ᵃ. *torcigel* (gl. ventris lora) B. 43ᵃ. *guertland* (pratum) 41ᵇ. *guinlaun* (gl. vitis) Cb. 77. *mapbrith* (gl. cunabula) 8. *aleulinn* (gl. olivum) 85; e L. Land.: *dufuyrguyr* ('aquatici viri') 121. *mochros* ('locus porcorum interpretatur') 77. *hebaucmein* (lapides accipitris) 75. *gueirclaud* (pratum) 204. 231. 234. 257. *cicbran* (corvus carnis) 150. E Leg.: *bredhenguysc* (vestis lanea), *llyeynguysc* (vestis lintea) 1, 1, 4. 9, 2. 11, 2. 12, 2 etc. *mylky* (vertragus) 1, 16, 11. E Mab.: *gwialgeing* (ramus, virga) 2, 15. *borevwyt* (ientaculum, germ. morgenbrot) 2, 43. *milgi* (vertragus) 1, 31. *gwydlwdyn* (bestia silvestris) 2, 226. *catuarch* (equus pugnae) 2, 10. *gweirglawd* (pratum) fq. *tylwyth* (agmen, habitatores domus, familia) 2, 12. *maendy* (domus lapidibus constructa) 2, 234. Vix differunt, quorum partem priorem efficiunt themata verborum: *discynua y loggou* (locus exponendi e navibus) L. Land. 135. *esgynuaen* (lapis scandendi, ex quo scanditur in equum; *disgynnu*, *ysgynnu*) Mab. 1, 14. *yspeilty* (domus spoliandi, spelunca latronum) 1, 37. Corn.: *denlath* (homicidium) P. 124, 2. *lowarth* (hortus; hib. vet. *lubgort*) 140, 1. *marghvran* (corvus) O. 1106. *ofergugol* (casula) Voc. 9ᵇ. *doferghi* (lutrius) 9ᵃ. *guenoinreiat* (veneficus) 8ᵃ. *caurmarch* (camelus) 9ᵃ. Arem.: *enepwert* (dotatio) Chart. Rhed. 1, 49. *leandi* (do-

mus sanctimonialium, monasterium) Buh. 18, 15. 38, 4. *leanty* vel *manachty* (coenobium, monasterium), *coulmty* (columbarium), *scublech* (scopetum), *marchatlech* (emptorium), *carbont* (strata), *croashent* ('compitum'), *mautguenn* (pellis ovina), *caruguenn* (pellis cervi), *asquellcrochenn* ('noctua', potius: vespertilio), *menclez*, *mengleuz* (lapicidium), *marchbran* (corvus), *dourqui*, pl. *dourgon* (lutra), *dornguenn* (ansa) Cath. *liorz* (hortus; corn. *lowarth*) Cath. MJ. 64a. *coruent* (turbo) Cath. Buh. 94, 1.

Sunt ita composita nomina et virorum et feminarum vetusta compluria. Cambrica: *Catgualatyr* (belli dux) L. Land. 124. *Catuuth* (pugnae ardor) 191. *Clotri* (germ. Chlodoricus, gloria insignis) 168. 169. *Ourdilat* ('puella, filia Cingual'; i. e. auro vestita; cf. *Creidylat*, nomen feminae comp. cum adi. *crey*, splendidus, in Mab. 2, 212, subst. masc. *dilat* verso in fem., ut gr. πέπλος in ἡ χρυσόπεπλος) 260. Aremorica: *Cathoiarn*, *Budhoiarn* (ferrum pugnae, victoriae) etc. in chart. Rhed.

Interdum substantivum primarium, quod praecedente altero accuratius circumscribi vel finiri solet, in compositione britannica non posteriorem locum tenet, sed priorem, ut in cambricis: *rytychen* (vadum boum, angl. Oxenaford) Mab. 3, 303. *Mamouric* (= Mauricomagus, locus Mauricii) L. Land. 197; cornicis: *mamaid* (gl. nutrix; i. e. *mammaeth*, mater nutritionis) Voc. 7ᵃ. *maerbuit* (dispensator) 8ᵃ. *gorty* (maritus) O. 181. 295; arem. *lostlouarn* (genus herbae, cf. germ. fuchsschwanz), *meurzlargiez* ('carnicapium') Cath. Praemittuntur etiam substantiva britannica, ut hibernica (p. 854), in compositione, quae in aliis linguis non sunt nisi apposita, ut in cambricis: *pensaer* (faber princeps, primarius; *penn*, caput) Mab. 2, 243. *pennkynyd* (venator dux) 2, 7. 226. *pennllemhidyd* (inter salientes princeps, germ. hauptspringer) 2, 209. His adnumerari poterunt plurima nomina britannica locorum, in quibus praecedunt *din*, *caer* (oppidum, civitas), *treb*, *tref* (vicus), *lann* (area, ecclesia) etc. Etiamsi omnium horum non est compositio vera, sed potius aut appositio aut consociatio substantivi cum genetivo, id quod comprobatur declinatione: *ae vrodoryon maeth* (et eius fratres alumni) Mab. 2, 371; invenitur tamen ex isdem progressa non solum flexio: *tatmaetheu* (patres nutricii) 3, 35, sed etiam derivatio: *pennteuluaeth* (munus maioris domus) 2, 372.

Quaedam substantiva saepius aut priorem locum aut posteriorem obtinere compositionis, ut in qualibet lingua alia, ita in britannica patet. Ut idem substantivum frequentius priore loco: cambr. *laubael* (gl. secularia; i. e. securis manualis) gl. Ox. B. 42ᵇ. *llawuorynyon* (puellae a manibus, servae) Mab. fq. *morbran* (gl. merges; i. e. corvus marinus) gl. Ox. 5ᵇ. Corn. *morhoch* (gl. delphinus; i. e. sus maris), *moruil* (gl. cetus; i. e. animal marinum, *-mil*), *mornader* (gl. murena; i. e. anguis m.) Voc. 8ᵇ. Arem. *morhouch* (delphinus), *morgadenn* (piscis quidam), *morglau pe morlucenn* ('nimbus') Cath.

Substantiva in posteriore loco compositi frequentiora. Cambr. *gwyd* (arbores, collect.): *ffawyd*, *ffenytwyd* (fagi, pini) Mab. 1, 7. 29; corn. *pren* (arbor, lignum), *les* (herba) in nominibus arborum vel herbarum in Voc.: *pinbren* (pinus), *perbren* (pirus), *ficbren* (ficus), *guinbren* (vitis), *moyrbren* (morus), *oleubren* (olea), *boreles* (consolida) etc. De cambr. *gur*, *gwr* (vir) videas, quae supra (p. 828) adnotavimus; inveniuntur tamen cambrica hodierna eiusmodi

ut *llygotwr* (murium venator), *canwr* (cantor), *cantwr* (id.), quibus respondeant feminina in *gwraig*: *llygotwraig*, *canwraig*, *cantwraig*.

Magis digna, quae diligentius enumerentur, sunt britannica substantiva ea, quae sive obsoleverunt extra compositionem, sive etiamnunc extant, ob frequentiorem usum in posteriore loco compositorum transierunt fere in formulas derivantes. Sunt eiusmodi *ma* (*man*), *gued*, *bot*, *rwyd*, *lit*, subiuncta substantivis vel adiectivis, quae conspectus causa hoc loco una proferuntur.

MA (locus, pp. 4. 136; cambr. hod. *-fa*): *enarima* (gl. in agone; leg. *en airma?*) gl. Lxb. *digatma* (gl. area, gl. circus) gl. Ox. 37[b]. 38[b], plur. *airmaou* (gl. machide..; i. e. loci pugnae, *air*, acies) gl. Lxb., *irdigatmaou* (gl. circi) Ox. 39[a], *guaroimaou* (gl. theatra) 38[a]. In L. Land.: *poguisma*, *pouisma* (locus quietis) 249, servata vetusta scriptione, sed etiam: *pouisua* 149. *aperua*, *discynua* (locus adplicandi naves) 113. 135. *nant i guolchitua*, *guolchetua* (nomen vallis) 240. E Mab.: *aerua* (locus proelii) 3, 102. 195. *helua* (locus venationis) 2, 7. *pebyllua* (locus figendi tentoria) 3, 272. Corn.: *tregva* (habitatio) P. 213, 2. Interdum mere abstractae significationis, eiusdem fere cuius *-bot*, ut cambr. *y llas lladua uawr obobparth* (facta est magna caesio ab utraque parte) Mab. 3, 195. *kyuarthua cwn* (latratus canum; alibi *kyuarth*) 3, 198; corn. *redegua* (gl. cursus) Voc. 7[a]. *olua* (lamentatio) P. 4, 2. *ysethva*, *asethva* (sessio, cambr. hod. *eisteddfod*) 13, 4. 143, 4. *cofua* (recordatio) D. 827. *dywethva* (finis) D. 728. *powesva* (requies) O. 145.

Vix secedunt ab his cambrica, cornica, aremorica in MAN (MEN) exeuntia, ut *debruan* (prurigo) Cath. et exempla supra (p. 825) proposita. Differre tamen videtur MAN subiunctum substantivis et adiectivis tam in nominibus cambricis virorum (l. c.), quam in quibusdam nominibus avium, in quibus non concedas locum adiectivo *man* (parvus) aut *ban* (altus): corn. *goluan* (passer), *berthuan* (parra) Voc. 8[b]; arem. *goluann* (passer) Cath. Totum vero differre patet cambr. *tylluan* (ulula; hod. *dylluan*) Mab. 3, 214.

GUED (*gwed*, forma, modus, Mab. 2, 60. 3, 9. *yr un wed*, eodem modo, 1, 279; hod. *gwedd* fem.). Cambr.: *clutgued* (gl. strues) gl. Ox. 9[a]. *onguedou* (gl. exta) 41[a]. Ibidem invenitur adi. deriv. plur. *ringuedaulion* (gl. arcana) 38[b], sing. *rinwedawl* (*y dwuyr rinwedawl hwnnw*, aqua haec arcana) Mab. 3, 301, e subst. *rinwed* (virtus arcana) frequentiore ibidem, hod. *rhinwedd* (ut *tarwedd* fermentatio? cf. p. 789).

Corn.: *fynweth* (finis) P. 212, 4. Arem.: *finuez* (finis) Buh. 72, 14. 104, 5. 146, 5. *dezuez* (dies) 102, 18. *bloazuez* (annus) 204, 21. *danuez* (materia, copia) 166, 18. 172, 20. 204, 20. Ab his, quae huc potius pertinere videntur quam ad *guez* (= cambr. *gweith*, hib. *fecht*), separandum erit adverbii loco usurpatum *guizuidiguez*, *guyzuyzigues* (aperte, palam) Buh. 46, 18. 148, 21, utpote derivatum in *-igez* = cambr. *-igaeth*.

BOT (esse, subst. et inf. verbi substantivi) ut in infinitivis supra (p. 575 sqq.) prolatis. Vetustius exemplum cambr.: *hep amgnaubot* (gl. sine mente) Ox. 38[b]. Hodiern.: *eisteddfod* (sessio, congressus).

RWYD (hod. *-rwydd* masc., extra compositionem solum adi. *rhwydd*, liber, aptus; cf. hib. *-rad*, *-red*) e cambricis substantivis vel adiectivis format abstracta: *yndyscu moes ac aruer y gwladoed ae mynutrwyd*. *kyuartalrwyd ac adfwynder*

ac unbenrwyd (discens consuetudinem et usum terrarum et earum mores, decentiam et urbanitatem et mores principis) Mab. 1, 246. *arbennicrwyd* (principatus) 1, 284. *diwallrwyd* (abundantia; adi. *diwall*) 2, 19. 29. *enbeitrwyd* (periculum; adi. *enbeit*, periculosus) 2, 24. *ysgavnrwyd* (hilaritas) 2, 34. *telediwrwyd* (formositas) 2, 13. *gwastatrwyd* (oblectatio) 2, 34. *arderchocrwyd* (amabilitas) 2, 6. *lluossogrwyd* (abundantia) 2, 52. 63. Forsitan huc pertineant corn. *gurruid* (mas, masculus), *benenrid* (femina) Voc. 7ᵃ. *gorryth* (mas) O. 2837. R. 420. Prorsus vero differt cambr. *-ret*: *gweithret* (operatio; *gweith*, opus) Mab. 1, 11. *gueisret*, *gueythret* Leg. (p. 156), cui respondet corn. *gwythres* (opus) O. 1069. 1853. P. 17, 2.

Inprimis notandum est LIT (hod. *llyd* vel *lled*, latitudo, unde ortum videtur adi. *llydan*, latus), quod cum substantivis compositum efficit adiectiva respondentia derivatis lat. in *-lentus* vel *-osus*: *gwaetlyt* (sanguinolentus) Mab. 1, 295. 2, 388. *rytlyt* (ferruginosus; hod. *rhwd*, ferrugo) 1, 294. *tomlyt* (lutulentus; *tom*) 2, 10. *yn greulyt* (cruentus; *crau*) 2, 52. *llychlyt* (pulverulentus; *llwch*) 2, 373. *byrwellt dysdlyt chweinllyt* (stramen breve pulverulentum pulicum plenum) ibid. Item hodierna: *gwenwynllyd* (venenosus), *poerllyd* (salivosus).

Vix substantiva, qualia hactenus enumeravimus, licebit suspicari in aliis quibusdam terminationibus, ut in TER, TRA derivante substantiva masculina (p. 829) eandem vocem atque arem. fem. *tra* (res).

2. Substantiva cum adiectivis. Sunt cambrica non infrequentia ita composita. Vetustiora: *bronnbreith* (pectore variegatus) gl. Ox. 40ᵇ. *bleuporthetic* (gl. laniger) 38ᵃ. *dacrlon* (gl. uvidus) 8ᵃ. *litimaur* (gl. frequens populis) Cb. 18. *guithlaun* (gl. duellis) 51. E Mab.: *bronnwyn* (pectore, ventre albus, canis) 1, 274. *march mynggrych* (equus iuba crispus) 1, 26. *gwas*, *gwr pengrych* (puer, vir capite crispus), *morwyn benngrech* (puella caesarie crispa) 1, 3. 14. 281. 282. *marchawc pendrwm* (eques capite gravis, capite demisso) 2, 37. *march pennuchel* (equus capite elevato) 2, 388. *hynt ffrwythlawn glotuawr* (via fructus plena gloriosa) 2, 26. *march clotuawr* (equus magnae gloriae) 2, 240.

3. Substantiva cum verbis non tam composita videntur quam derivata e compositis. Exempla cambrica: *etncoilhaam* (gl. ab aspicio auspex; = auspicor, *eten*, avis) gl. Ox. 6ᵇ. *ffrwynglymhu*, *ffrwynglymu* (frena nodare), *ffrwynglymawd* (nodavit) Mab. 2, 38. 39. 41. *aphan hambwyllont* (et cum consuluerint) 1, 14. *agyrbwyllei* (qui memoraret), *nys kyrbwylleis* (non memoravi id) 1, 10. Cf. *yd ymdoruynnyglynt* (frangebant cervices suas; *tor*, fractio, *mynnygl*, cervix, cum particula reflexiva *ym*) 2, 19.

4. Adiectiva cum substantivis. Sunt frequentia huius compositionis exempla britannica, ut hibernica. Sufficient pauca.

Ut cambrica adiectiva colores indicantia cum substantivis: *guenfrut* (albus amnis) L. Land. 148. *glaspull*, *rudpull* (glauca, rubra fossa) 74. 148. *rudem* (rubrae gemmae) Mab. 3, 265.

Adiectiva *hen* (senex, vetustus), *cam* (curvus) etc. cum substantivis: *hendat* (gl. avus), *henmam* (gl. avia) Ox. B. 43ᵇ. E L. Land.: *hennrit* 70. *hendreb* 71. *henalt* 75. *henford* 146. *hennpont*, *henpont* 199. E Mab. *henllys*, *henneuad* (vetusta aula) 2, 13. 3, 372. *henwisc*, *hendillat* (vestis obsoleta) 1, 250. 2, 24. *henwrach* (vetula mulier) 2, 199. Item: *camdubr* (curva aqua) Cod. Lichf.

camfrut (curvus fluvius), *camguili* (curvus vicus) L. Land. 133. *sichnant*, *sychnant* (vallis sicca) 173. *emrecholl*, *amrygoll* (iactura varii generis; *amryw*) Leg. 2, 9, 2. Mab. 2, 21.

Cornica eiusmodi: *hendat* (avus), *hengog* (abavus) Voc. 7ᵃ; cf. *hendas*, *hengyke* Cr. 1446. 1702. *drocger* (infamia), *drochoberor* (maleficus) Voc. 8ᵃ. *hirgorn* (gl. tuba) 7ᵇ. *camwul* (male facere) D. 1065; ac multa separatim scripta (p. 203).

Aremorica: *camglou* (sarculum), *droucomps* ('obloqui'), *guenngoloff* (September) Cath. *guennvet* (candida sors, beatitudo) MJ. 174a.

Voces ita compositae interdum transeunt ad significationem adiectivorum, ut cambr. *march llydangarn* (equus lata ungula praeditus; *carn*, ungula) Mab. 2, 50. *Creidylat* (nom. pr. feminae; i. e. splendida veste induta, cf. p. 889) 2, 212; corn. *kveffcolon, cufcolon* (cari animi) P. 101, 1. 256, 3. Ex aliis derivantur adiectiva ut corn. *camhinsic* (iniuriosus, iniustus), *eunhinsic* (iustus), *drocgeriit* (infamis) Voc. 8ᵃ; arem. *guennuidic* (felix) Cath.

5. Adiectiva cum adiectivis composita colores designantia (cf. hib. vet. *dubglass*, gl. caeruleus, Sg.) plura inveniuntur cambrica, ut *gwr gwynllwyt* (vir albofuscus, i. e. canescens) Mab. 1, 286 *gwas melyngoch* (puer flavoruber, i. e. flavo capillo, rubra facie) 2, 376. *palffrei gwineudu* (equus fusconiger) 1, 10. Color intensivus significatur praemisso adi. *glew* (penetrans, intensivus, fortis), color merus praemisso *pur*: *glewdu* (admodum niger, equus) Mab. 1, 285. *glewlwyt* (nom. pr. viri; i. e. admodum fuscus) 1, 1. 2, 6. 202. *purgoch*, *purwynn*, *purdu* (mere ruber, albus, niger) 1, 10. 2, 372. 3, 380.

Addo his e narrationibus codicis rubri locos quosdam scatentes adiectivis compositis, tam cum substantivis quam cum adiectivis, quae modo prope poëtico cumulata post substantiva aegre transferuntur in aliam linguam: *dyrnawt gwenwyniclym tostdrut milwryeidffyryf* 1, 268. *dyrnawt agheuawldost gwenwyniclym engiriawlchwerw* 2, 51. *dyrnawt tostlym athrugar angerdawldrut* 2, 57. *dyrnawt eidiclym gwennwynicdost kadarnffyryf* 2, 60. *dyrnodeu kyflymedic tostdrut kadarnchwerw* 2, 51. *dyrnodeu caletchwerw kyflymdrut* 2, 65. *gwymp agheuawlchwerw clwyfedicdost briwedicffyryf* 2, 49. *ar balffre glewdu ffroenuoll ymdeithic. arygig wastadualch escutlym didramgwyd gantaw* 1, 285. *march mawr uchel ymdeithwastat hywedualch* 2, 49. *ac wynt awelent corr yn marchogaeth march ucheldew ffroenuoll maswehyn kadarndrut* 2, 10. *catuarch kadarndew kerdetdrut llydangarn bronehang* 2, 50. *catuarch ffroenuolldrwt awyduawr esgyrnbraff* 2, 65. *pump marchawc awyddrut kadarnffyryf y ar gatueirch cadarndew eskyrnbraf maswehynn ffroenvolldrut* 2, 40. *peleidyr kadarnvras godeuawc* 1, 24. *breckan lwytkoch galetlom toll a llenlliein vrastoll trychwauawc aruchaf y vreckan* 2, 374. *cymellyat cadarndrut gwrawl milwryeid* 2, 24. *diaspat athrugar aruchel didawеldost* 2, 58. Adiectiva adverbiorum loco: *acherdet yn uchelualch drybelit ffraeth gyssonuyr awnaei y march* 2, 9. *ymlad awnaeth ar sarff yn llidyawcdrut ffenedicualch* 1, 266. *ae kyrchawd yn llityawcdrut engiryawlchwerw awydualch* 1, 268. *yn llidiawcdrut gyflymwychyr greulawnffyryf dyrchauel y gledyf aoruc* 2, 51. Eiusdemmodi alibi alia.

6. Adiectivi cum verbo compositi exemplum cambricum: *ceinmicun* (reveremur) Cb. carm. 1.

7. Numeralia cum substantivis saepius componuntur ut adiectiva;

exempla vid. p. 315 sqq. Notanda hoc loco est proprietas linguae cambricae, quae in his non solum genus, sed etiam numerum propria interdum forma distinguit, ut: *teirblwyd*, *pedeirblwyd* (tres, quattuor anni; *blwydyn*, fem., *teir*, *pedeir* formae femininae num. *tri*, *petwar*), *trineint*, *chwemeib*, *seithmeirch* (tres valles, sex filii, septem equi, *neint*, *meib*, *meirch*, plur., p. 283). Composita haec cum substantivis etsi interdum videntur adiectiva: *mab teirblwyd* (puer triennis) Mab. 3, 32. *amws nawgayaf* (equus novem hiemes natus, novennis) 2, 215, habenda tamen sunt abstracta numeralia in genetivo. Eadem compositio inest in derivato adi. *teirnossic* (tres noctes natus; *nos* fem.) Mab. 2, 225. 232.

B. Pronomina et verba composita.

Minus frequentia sunt quam cetera composita. Pronomina aut secum composita, ut *miui*, *tidi*, *arall*, *lall*, aut cum substantivis vel numeralibus, ut *alldut*, *yllpedwar*, supra memorata sunt (p. 368 sqq. 402 sq.).

De verborum compositione disertius expositum est p. 573 sqq.

C. Particulae compositae.

Aut inseparabiles aut separabiles, sicut hibernicae, componuntur cum substantivis, adiectivis, verbis. Separabiles, quae separatae praepositiones sunt aut fuerunt quondam, in compositione interdum variant formas. Hic quoque primum inseparabiles particulae, deinde separabiles et praepositiones obsoletae enumerabuntur.

I. Particulae inseparabiles.

1. Privativae particulae britannicae: *an-* (*am-*), *eh-*, *di-* (*dis-*).

AN cambrica forma usitata: *anutonou* (gl. periuria) Ox. 45ᵇ. *iransceth* (gl. pulverem nullum, excute) 39ᵃ. *anwastat* (iniquus, non planus) Mab. 2, 372. *antangneuedu* (facere expertem pacis, quietis) 2, 35. Post particulam *m* et *b* destitutae inveniuntur: *anuab* (liberis orbus; *mab*) Leg. 1, 43, 12. *anveitrawl*, *anueitrawl* (immensus; hod. *meidr*) Mab. fq. *anuonhedigeid* (ignobilis; *bonhedic*) Mab. 1, 260. Contra mediae *d* et *g* ac tenues infectione nasali arripi solent, cuius varias formas supra memoravimus (pp. 117. 205). Tenuium infectarum exempla quaedam e Mab.: *amarch* (contemptio; = *an-parch*, *am-p.*, *am-m.*) 1, 276. *aghyngor* (dementia), *aghyghorus* (demens; *an-c.*) 2, 54. 55; decomp. *ryaghyweir* (parum instructus) 1, 241. Sola *n* in *m* mutata ante *b*, *p* legitur in Leg.: *ambreinaul* (expers privilegii; *an-br.*), *ampriodaur* (non possidens) 2, 11, 29. 32. In hodierna lingua manet forma *an-* etiam ante *b* et *m*, utramque destitutam: *anfodd* (mala voluntas, indignatio; *bodd*), *anfad* (non bonus; *mad*); item ante *ll* et *rh*, non destitutas: *anlles* (incommodum), *anrhith* (deformis).

AM (AF) forma praecedens ante *l* in Mab.: *afles* (infortunium, incommodum) Mab. 1, 6. 256. Item hodie ante liquidas excepta *m*: *afles* (iuxta *anlles*), *afnaws* (impudens), *afrif* (innumerus).

Cornica concordant: *anauhel* (gl. procella; praecedit *auhel*, gl. aura) Voc. 8ᵇ. *aniach* (infirmus; *iach*, sanus) 8ᵃ. *ancredbur mor* (gl. pirata) 7ᵇ. *anfur* (im-

prudens) 8ª. *ancombrys* (dissentiens) P. 34, 1. *ancres* (inquies) R. 208. *ankevys* (oblivioni datus) Cr. 1348. 1498. 2179. Destituta sequens *m* vel *b*: *anuabat* (gl. sterilitas) Voc. 8ª. *ay anvoth* (eo invito) P. 175, 1; ante *l* forma *af*-: *mab aflauar* (gl. infans), *aflauar* (gl. mutus; hib. vet. *amlabar*) Voc. 7ª. 8ª. *aflythys*, *aflythygyon* (miser, miseri) D. 451. O. 2745.

Aremorice minus usitata est haec particula, cuius locum tenere solet *di*-; nec inveniuntur in Cath. nisi haec exempla: *ancouffaus* (immemor, obliviosus), *ancouffhat* (oblivisci: *nam ancoufha quet*, noli me oblivisci, MJ. 198 a), *ancoffnez* (oblivio), *anes* (incommodum), *ampar* (impar).

EH (= hib. vet. *es*-, *é*-, gall. vet. *ex*-; cf. p. 125) certa in cambr. *ehofyn* (intrepidus; *ofyn*, *ouyn* = hib. vet. *omun*, timor) cum derivatis, quae l. c. memoravimus; minus certa in aliis ut *ehang* (amplus; i. e. non angustus?) Mab. 2, 40. 43. 50. 208, aut potius significationis intensivae. Pleniorem formam ES, YS servavit hod. *esgarant*, *ysgarant* (inimicus).

Corn. *eskar* (inimicus) p. 294.

Cf. arem. *ebat* ('praeludium'), *ebataff* ('ludere') Cath.?

DI privativa (destituens sequentes consonas) frequens est in dialectis britannicis, praesertim composita cum substantivis, quae vertuntur ad significationem adiectivorum, vel cum adiectivis primitivis. Cambrica: *didaul* (gl. expers; *daul*, pars) Ox. B. 45ª. *diauc* (gl. segnem) Cb. 93. *dihel* (gl. deses; hod. *dihails* carens servitio) Ox. 6ᵇ. decomp. *guordiminn:u:* (gl. invitus) 39ª. In Mab.: *dianaf* (sine macula; *anaf*) 2, 239. *dielw* (deformis; *elw*, an *delw*?) 2, 17. *diboen* (impunis; *poen*) 2, 38. *diffrwyth* (sine fructu) 2, 29. 3, 299. Cum adiectivis: *didraha* (timidus, non audax; adi. *traha*) Mab. 1, 236. *dipetrus* (non haesitans) 2, 64. *diheu*, *dieu* (verus, certus; hod. *diau*; *gau*) 1, 6. 9. 250. Substantivi exemplum decompositum hod. *dirwest* (abstinentia; *di-rywest* an *di-erwest*?) unde derivatur *diruestiat* (ieiunus) Cb. 64. Ceterum conferatur infra praep. *di*- (p. 903).

Cornica: *diskient* (insipiens; *skient*, sapientia, scientia), *dioc* (piger) Voc. 8ª. *dicreft* (iners) 7ᵇ. *diogel* (securus) 10ª, *dyogel*, *dyougel*, *dyowgel* (certus) O. 2188. D. 897. 2572. *dybyte* (immisericors) D. 3098. *dyveth*, *deveth* (impudens) P. 191, 1. 242, 4. *defyth*, *dyveyth* (desertum) D. 142. P. 17, 3.

Aremorica iam vetusta: *dicofrit*, *difosot*, *diwoharth* (ita dicuntur agri, quibus non inhaerent servitutes *cofrit* etc.) in chartis a. 824. 829 chartularii Rhedon. 1, 41. 42. Eadem particula substantiva vertens in adiectiva: *dianc* (angustiae expers) 28, 21. *dinam* (sine macula, innocens, purus) fq. *dimalicc*, *dualicc* (sine malitia, benignus) 70, 5. 152, 19. *dicarantez* (amoris expers, est invidus) 70, 15. *dipisticc* (infirmitatis expers) 194, 3. *dimez*, *diuez* (impudens) MJ. 16 b. Cath. *diarm* ('exermis'), *dizoumag* (indemnis), *dizemez* ('agamus', 'enuba'), *digouzuez* (inscius), *digouris* ('azonus'), *diec* (piger), *diecat* (pigrescere), *dieguy* (pigritia, inertia, torpedo) Cath. *e dieguy* (in inertiam) Buh. 72, 1. Eadem praemissa adiectivis et substantivis servantibus significationem suam: *diguir* (non verus, falsus) Buh. 86, 7. *dicoant* (ingratus) 70, 15. *gant dipoan* (cum facilitate) 124, 13. *diouguel* (certus, 'tutus, securus') 44, 14. Cath. *digarez* ('causa', excusatio, purgatio) Cath. Buh. 166, 11. *discuiz* (indefessus) Cath. Eadem in verbis et participiis (p. 903).

Vix differt significatione forma *dis-*, ut in cambricis hodiernis: *disbar* (sine pari, unicus), *disbur* (impurus), *disgar* (non amatus, inamabilis), *disliw* (pallidus); cornicis: *dislaian* (infidelis; praecedit *laian*, fidelis) Voc. 8ª. *disliu* (deformis; *liu*, color, forma) 8ª. *dyscomfortis* (infirmatus, debilitatus) P. 255, 1 iuxta *dygonfortys* 58, 1; aremoricis: *disconfortaff*, *disconfortet* (desolari, desolatus), *disliu* (discolor), *disheul* (umbraticus). At videtur haec transumpta lat. *dis-*.

2. Particula qualitatis inseparabilis britannica respondens hibernicae *su-*, *so-* non infrequens est. Contrariae DO vestigium superest in gl. Lxb.: *tidoihinto* (gl. per avia), si legendum est *troi doihintou*, e *hint*, via. Obsolevit autem ob congruentiam cum increbrescente *di-*, de qua modo dictum est.

Formae HU, HO, HE, HI, HY (destituentes consonas sequentes, id quod patet e Mab. 1, 259. 286: *hygar*, comis, amicus, et 2, 5: *hygyrchaf lle*, locus optime accessibilis, e *car*, *cyrchu*; cf. p. 204) iam memoratae sunt cum exemplis e tribus dialectis (p. 93).

3. Particulae intensivae: *ro-* (*ry-*), *er-*, *dir-*, *guor-* (*gor-*, *gur-*), quibus addi possunt *en-*, *e-*. Desinentes in *r* particulae *er-*, *dir-* regulam memoratam frequentioris *guor-*, *gor-* (pp. 194. 205), destituentis sequentes consonas, aspirantis tamen saepius tenues, sequi videntur, *en-* autem servare quasdam consonas primitivas et alias destituere. Ceteras generalem regulam particularum desinentium in vocales et destituentium sequi apparet.

RO, RY (= hib. *ro-*). Illa est vetustior forma cambrica, servata in *rocredihan* (gl. vigricat; cf. append.) gl. Lxb.; haec recentior: *rygyghyrth* (admodum, multo mane, nimis mane) Mab. 2, 33. *ryormod* (nimis amplus) 3, 203. *ryaghyweir* (nimis male, parum instructus) 1, 241. RE cornice et aremorice non solum scriptione separatur, ut corn. *re nebes* (parum) O. 389. *re got* (nimis brevis) 2520. 2549. *re hyr* (nimis longus) 2548. *re pel* (nimis diu) R. 721; arem. *re* (nimis) Cath. *re auaricius*, *re creminall* (nimis avarus, criminalis) Buh. 68, 7. 126, 5; sed etiam postpositum invenitur (p. 621). In nominibus propriis virorum cambricis *ri-* eadem particula esse non potest, quia et aremorice *ri-* scribitur in nomine *Rigoal* in Buh. 162, 13. 15. 16. 19, et postpositum invenitur, sed est pro *rîg* (p. 98).

ER rarior particula. In cambricis vocabulis: *erdrym*, *kalettir erdrym* (terra dura valde compacta; hod. *erddrym*, e *trym*, compactus, gravis) Mab. 2, 40. 50. *ansawd erdrym arnaw* (habitus potens in eo) 3, 266. *ergrynu* (concuti) 1, 8. Vix intensivae significationis est in subst. *erhyl* (venatio) Mab. 2, 242. Forma primitiva *er-* (ut *ver-* in compositis) statuenda est tam e vetusto nomine Hercyniae silvae, pro Ercynia (p. 46), quam ex hodiernis compositis *erchynu* (elevare), *erchyniad* (elevatio; subst. *cwn*, altitudo, p. 92) ob aspiratam tenuem sequentem; cf. *archinn* (gl. adveniet, lux) Cb. 66. Addo hoc statim loco particulam decompositam DYR (e *do-er*, *dy-er*), quae invenitur in frequenti verbo cambr. *dyrchauel* (erigere; simpl. *cafel*) Mab. 2, 37. 385, e quo *dyrchaf*, *dyrcheuwch*, *dyrchefit* 2, 219. 385; corn. *drehevel* (id.) P. 195, 4. 203, 3; forsitan etiam in arem. *diraes* (attingere) Cath.

DIR item in cambricis: *diruawr* (valde magnus; = hib. vet. *dermár*) Mab. 2, 31. 3, 90. 300. 303. 304.

GUOR, GOR (*gur-*, *uur-*, *uor-*, raro *guer-*; = gall. vet. *ver-*). De formis

variantibus et infectione sequentium consonarum disputatum est supra (pp. 130. 133. 194). E nominibus virorum cambricis et aremoricis vetustis compositis cum hac particula, ut sunt gallica vetusta cum *ver-* (p. 860), colligo ea primum, in quibus sequens tenuis servata est primitiva. Cambrica e L. Land.: *Gurtauan* 72. *Gurtauau* 155. 156. *Gurcant* 111. 125. *Gurcenou*, *Gurceneu*, *Guorceniu* 141. 142. 143. *Gurcimanu* 223. 235. *Guorciubeith*, *Guorceiveith* 193. 198. *Gurcon*, *Guorcon* 130. 170. *Guorcu* 194. *Gurcuid*, *Guorcuudh* 177. 186. Aremorica e chart. Rhed.: *Vurtahou* Mor. 271. *Worcoet* 2, 30. *Worcomet* 1, 42. Mor. 265. *Worcomin* Mor. 273. *Vurcondelu* Mor. 309. His aspirata tenuis haud dubie convenit; sed neglecta videtur in compositione notatio aspirationis, quae post liquidam *r* in mediis vocibus non compositis semper adhibetur in vetustis codicibus, apud Nennium etiam in compositis nominibus *Guorthigirnus*, *Guorthigirniaun*, *Guorthemir*, atque in L. Land. ipso in *Gurthevir* 243. *Gurthauan* (supra *Gurtauan*, *Gurtauau*) 148. Contra destituta tenuis legitur in arem. *Gurdiernus* Mor. 416, *Guorgomet* Rhed. 1, 8, cambr. *Gurdauan* L. Land. 153, fortasse in *Guorgonui* 212, si est pro *Guorceneu*. Deinde alia cum aliis consonis post particulam, item interdum destitutis; cambrica: *Guruan*, *Guoruan* (*-man*) L. Land. 69. 73. 74. 77. *Guermaet* 108. *Gurmoi* 115. *Gurniuet* 195. 202. *Gurhitir* 168. *Guorhoidil* 180. *Gurguare*, *Gurguarui* 154. 155. *Guruarui* 157. *Gurguistil* 137. *Gurberth* 140. *Gurbui*, *Guorboe*, *Guoruoe* 142. 153. 155. *Gurbud* 153. *Guorfrit* 205. Aremorica quaedam (praeter enumerata supra, p. 133): *Wrmunoc*, *Wrmonoc* 1, 17. 2, 19. *Worhamoi* 1, 25. *Wrhoiarn*, *Gurhoiarn* 1, 3. 29. *Worhocar*, *Gurhugar* 1, 4. 2, 31. *Worworet* 1, 2. 22. *Worwoion* 1, 48. 2, 19. 25. *Worgoion* 2, 27. *Worgou*, *Riworgou* 2, 14. *Worgouan*, *Worguan* 2, 19. 25. 27. *Wrgen* 1, 24. *Gurgitan*, *Wrgitan* 1, 5. 16. *Wordoital* Mor. 266. *Wordantal* 2, 30. *Wrbudic* 1, 21. 47.

Addo illustrandae significationis causa et compositionis cum variis orationis partibus recentiora quaedam Cambr.: *gworflwch*, *gorvlwch* (calix; *blwch*, pyxis) Mab. 1, 27. 240. *gorsedua* (sedes alta, sublimis, mons) 2, 215. *goreureit* (omnino aureus) 1, 15. *gordu* (admodum niger), *gorwen*, *gorwenn* (fem. adi. *gwyn*, albus; cf. *purdu*, *purwen*, p. 892) 2, 224. 247. *gorderchu* (adamare, in coniugium petere) Mab. fq. Item verb. decomp. *gorchymynnwys* (iussit) Mab. 3, 297. Corn. *gurhemin ruif*: (gl. edictum) Voc. *gorhemmyn* (mandatum) O. 654 etc. *gorwyth*, *gorweyth* (cura) O. 1356. P. 107, 2. Arem.: *gourfauterecat* (abundare), *gourchemenn* ("commendare") Cath. *gourchemen*, *gourhemen* (mandatum), *gourchemennaff* (iubeo), *gourhemenet* (iussus; simpl. *quemen*, *quemennet* Buh. 122, 13. 154, 1) Buh. 4, 4. 12, 11. 20, 15. 210, 4. 9.

EN, particula intensiva in recentiore lingua, quaeritur an sit residua e vet. gall. *ande-* (hib. *ind-*, *in-*; cf. *et-* ex *ate-*, *cet-* ex *cata-*). In cambricis vocibus: *enlip*, *enllybyau* (calumnia, calumniari; hod. *enllib*) Leg. 2, 1, 76. *enryued* mirabilis), *enryuedu* (mirari), *enryuedodeu* (miracula; hod. *enrhyfedd*) Mab. 1, 239. 261. 278. 296. *enryded* (honor; hod. *enrhydedd*) 2, 10. *engiryawl* (ingens, immensus) 3, 301. 302. Possunt eodem referendae videri voces: *enmetiam* (gl. innuo) gl. Ox. 3ᵇ. *enmeituou* (gl. nutus) 38ᵇ. atque inde transpositum *emneidaw* (innuere) Mab. 1, 19. 268, quia in codice rubro non extat particula *em-*, sed *am-* vel *ym*; extant tamen hodie quoque subst. *amnaid*, pl. *amneidiau*, et verb.

amneidio. In his exemplis liquida primitiva servata est; sed leguntur destitutae aliae consonae, ut in *enbeitrwyd* (periculum; hod. *enbyd*, periculosus, e simpl. *pyd*) Mab. 2, 24. *o eneneu y seirff* (e faucibus serpentum; *en-geneu*) 2,381, atque in hodiernis *enfawr*, *envyn*, *enwir* (valde magnus, albus, verus).

Cornica exempla: *enniou* (gl. commissura; *enn-* = *ande?*) Voc. 9ᵃ. *enchinethel* (gl. gigas; cf. p. 153) 7ᵇ. ac, nisi articulum continent, *enbit* (gl. cosmus), *envoch* (gl. facies) 7ᵃ. Aremoricum: *enquelezr* (gigas) Cath.

E- (*eh-* ante vocales) cambricis quibusdam vocibus praemissa etsi augere videtur significationem, saepe tamen vix distinguit haec composita a simplicibus: *edrych* (videre; simpl. *drych* Mab. 2, 374, hib. vet. *derc*) Mab. 2, 374. 376. 380. *ymadrawd bangaw ehawn* (sermo nobilis effluens) 2, 379; cf. hod. *egwan* (debilis), *egwyddor* (rudimentum). Differt inficiens *e* in nomine viri *Edyrn*, *Edeyrn* (*teyrn*, dominus) Mab. 2, 23. 27, et hodiernis *efryd* (i. q. *bryd*, propositum, voluntas), *efrĕu* (i. q. *brĕu*, balare, mugire), *efrydd* (claudus, infirmus; *brydd*) etc., quibus haud scio an subsit omnibus vetustius *eu-* (p. 82).

Conferendum his videtur corn. *effreth* (claudus) D. 399.

II. Particulae separabiles.

Particulae vel praepositiones ordine alphabetico: *ad-*, *am-* (*em-*, *ym-*), *ar-*, *at-* (*et-*), *cant-* (*con-*; *ce-*, *cy-*; *com-*, *cem-*, *cym-*; *cet-*, *cyt-*), *cint-*, *do-*, *di-*, *es-* (*ys-*), *guo-* (*go-*), *guor-* (*gor-*), *gurth-*, *in-*, *rac-*, *tra-*, *tre-*.

AD (hib. *ad*, ad) primitiva forma videtur praepositionis, quae separata est *at*, *att* (p. 674). In compositis his confusio facta utriusque formae animadvertitur et inter se et cum *at-* (hib. *aith-*). Consonae enim sequentes inveniuntur modo destitutae modo aspiratae, ut destitutae: *adfwynder* (urbanitas morum; *mwyn*, tenuis, gracilis) Mab. 1, 246. *adrythyll* (vividus; pro *addrythyll*, ut videtur, cum adj. *trythyll*) 1, 2; item in decomposito *goaduein* (subgracilis; adj. *mein*) 2, 42. Aspiratae: *dyrnawt athrugar*, *diaspat athrugar* (plaga, vociferatio miseranda, immensa; = *adtrugar*, *attrugar*) Mab. 2, 57. 58, in decomp. *goathrist* (subtristis, aliquantum tristis) 2, 23. 37. 40, iuxta *goatcas* (vexatorius) 3, 301. Item hodiern. *athref* (mansio, possessio), *athrefig* (domesticus; = hib. *adtreb*, p. 868), iuxta adv. *atref*, *adref* (domum) Mab. 1, 20. 2, 231. Adnumerandum his est subst. *aper*, hod. *aber* (ostium fluvii), ortum ex *adber*, *atber* (p. 148). Forma primitiva etiamnunc servatur tam ante vocales quam ante consonas: *addoed* (tempus definitum, addictum), *addfwyn*, *addfwynder* (urbanus, urbanitas).

AM (circum): cambr. *hep amgnaubot* (gl. sine mente; vid. infra) Ox. 38ᵇ. *amlais* (gl. demissa; i. e. circumsoluta, vestis) 39ᵃ. *isamraud* (gl. mens est) Cb. 78. *ystondard amlwc* (vexillum explicatum) Mab. 2, 385. In aliis (cf. hib. *imchenda*, anceps, p. 876) varietatem, multitudinem, intentionem significat: *amliw* (versicolor) Mab. 1, 278. *amryw* (diversi generis, diversus; opponitur *cyfryw*, eiusdem generis) 3, 96. *yn amgen* (alio modo), *nyt amgen* (non aliter) fq. *amryfael* (numerosus, varius) 1, 246. *amdrom* (praegravis, fem.) 3,156. *amdlawt* (egenus; cf. *didlawt*, dives, *tlodi*, paupertas) 2, 23. Corn. *ambos* (pactum, promissum) O. 1232. D. 2259, pl. *ambosow* O. 1235. D. 949. *kepar ha del ambosas* (pariter ac promisit) R. 915. Arem. *amnesec* (confinis), *amnesegues* (confinitas), *amparlet mat* (affabilis), *amprefan* (rubeta, toxicum) Cath.

Forma variata hujus particulae est OM, ex qua EM, YM eodem modo ortae putari poterunt, quo *he-*, *hy-* e vetustiore *ho-*, *hu-* (p. 92 sq.). Inveniri tamen videntur tam *im-* quam *om-* jam inter gl. Lxb.: *ómcobloent* (gl. apocant; i. e. calumnientur inter se? *cablu* Mab. 3, 267), *imrogalou* (gl. orgiis). Easdem formas habet cornica dialectus, rariorem *em-* (semel *emb-*), frequentiorem *ym-* in Dr., *om-* (semel *um-*) in P. et Cr.: *ef a welas golow tek han meyn vmhely* (is vidit lucem claram et lapidem conversum) P. 244, 3. *pu an ommelys* (quis eum convertit?) 253, 4. *ymbreyse* (iudicare) D. 1677. *emscumunys* (prorsus excommunicatus, maledictus) R. 2165. 2190. 2222, *emskemunys* D. 3091, *ymskemunys* D. 1415. R. 2089, *ymskemenys* D. 141, *omscumvnys* P. 17, 3, *omskemynes* Cr. 1207. 1253. Arem. *em-* vid. infra.

Ut hibernica *imm-* (p. 876) item hac cambrica *em-*, *ym-* significatur actio reciproca vel mutua inter duo vel plures: *emdeveduch* (colloquimini), *emdhihan* (collocutio) Leg. 2, 11, 14. 48. *ymdidanu* (colloqui) Mab. fq. *ymlad* (pugna) Mab. 1, 235. *ymwan* (pugnare) 2, 17. *ymwelet* (videre inter se, visitare) 1, 20. 259. *ymgaru* (amare inter se, amplecti) 1, 25. *ymgyrchu* (adoriri inter se) 1, 24. *meint yd ymgerynt ac nyt ymganlynnassant* (valde se amabant, sed non comitati sunt inter se) 1, 285. Item in decomp. *ymgedymdeithassu* (associare inter se; e subst. *kedymdeithas*, societas) 3, 149.

Eiusdem significationis exempla cornica: *emloth* (caedere inter se, pugnare) D. 2509. R. 224. *the omlath* (ad pugnandum), *ef a embloth* (is pugnabit) O. 2142. 1661. *ymknouke* (inter se ferire) D. 2324. *ymcusylle gureny ny* (inter nos consulamus nos) R. 561. *ymsywe y a wra* (inter se illae secuntur, veritas et fides) D. 2450. *ymkener* (invicem canatur) O. 562.

Etiam frequentius significatur actio qua quis agit in se, reflexiva, atque interdum passivum ipsum, ut cambr.: *ymrithaw aoruc menw yn rith ederyn* (mutare se M. in formam avis) Mab. 2, 239. *ymdangos aoruc yuorwyn idaw* (monstrare se coepit puella ei) 1, 28. *arodi dwfyr y ymolchi aoruc y owein* (et dare aquam ad se lavandum Oweno) 1, 15. *amynet ruthur y wrthaw ac ymgudyaw* (et recedere paulum ab eo et abscondi, coepit puella) 1, 27. *yny ymegyr y holl welioed ynteu* (donec aperiuntur omnia vulnera illius) 2, 57. *ymchoelut aoruc*, *ymchoelut aorugant* (verti coepit, coeperunt; pro *ymchwo.*) Mab. fq. Sic iam in gl. Ox.: *hep amgnaubot* (gl. sine mente, i. e. sui conscientia).

In cornica et aremorica dialectis maxime usitata est particulae significatio reflexiva. Cornica exempla: *emlathe y honan* (semet ipsum interficere), *ythemwyskys* (ipse se perculit), *y honan ythymwanas* (ipse se percussit) R. 2073. 2067. 2065. *ymamendye* (emendare se) O. 1526. *ymweres*, *omweras* (se iuvare) O. 125. 1420. Cr. 1153. *te na yllyth omweȝe vn pres yn geyth na peghy pan omsettyas ȝe demptye* (ut tu non possis cavere ullum tempus diei, ne pecces, cum proposuit sibi temptare te, Satanas) P. 20, 3. 4. *ragon ny wor omweȝe* (a nobis nescit se defendere) 194, 3. *onweyth* (leg. *omweyth*) *lemmyn*, *ymwyth lemman* (defende te nunc) 92, 3. D. 2144. *ymthreheuel* (se erigere, surgere), *ymthysquethas* (monstrare se, apparere), *ymguen* (se movere, moveri) R. 395. 1496. 2097. *ymsaw* (serva te), *ymsawye*, *omsawya* (se servare) D. 2866. 2878. Cr. 2373. *a ymsensy den cref* (credebat se virum fortem) O. 2222. *then dor prag na ymwhelaf* (ad humum cur non prosterno me?) D. 2594. *may thomelly*

(ut prosternaris) Cr. 1114. *mar omwreyth claff* (si te facis aegrotum) P. 155, 2. *mar sota mar fur ... del omwressys* (si tu es tam sapiens, quam fecisti te) 191, 3. *mab du ef a omwra* (filium dei ipse se facit) 143, 2. *mygtern neb a omwrello, mygtern a omwrello* (qui se regem fecerit) 121, 4. 146, 4. *ow ymwryl* (v. l. *ovth omwryl*) *map dev* (faciens se filium dei), *myghtern nep a ymwra* (regem qui se facit), *ythymwruk ... dev ha den* (fecit se deum et hominem) D. 962. 2222. 2395. *me ... a vyn scon ymgregy* (volo statim me suspendere), *Iudas eth ȝe omgregy* (Iudas ivit ad se suspendendum) D. 1516. P. 105, 3. *omȝyghtyn trussen an wlas* (paremus nos, fugiamus per terram) 246, 4. *ymdenne* (se convertere, recipere) O, 226. 1093. *ymden* (verte te) O. 1377. *ty a tew hag a ymden* (tacebis et recipies te) R. 985. *Pedyr a omdennas* (Petrus se convertit) P. 86, 3. *peb ȝe ves a omdennas, ȝe ves y a omdennas* (quivis, illi foras abierunt) 33, 4. 68, 2. *orth Ihūs a omgame* (adversus Iesum se curvabant) 196, 2. *om gwethen ny* (tegamus nos) Cr. 858.

Aremorica forma *em* (cujus scriptio separata frequentior est): *emrentaff faez* (se dedere) Cath. *ezof em laquet* (ego me devovi) Buh. 28, 6. *pan off dan sanct em presantet* (cum viro sancto me praesentavi) 194, 7. 196, 6. *na hem daffny* (ne te damnes) 172, 15. *a te em doeto* (num haesitabis?) 172, 1. *me gourchemen ahanen em tennet* (posco, abite hinc) 60, 6. *da pinigen em tennet* (ad paenitentiam vos convertite!) 66, 10. *so diff em queuz em discuezet* (in aerumna mea mihi se manifestavit) MJ. 195 b. *ezeu ... deomp ny ... em discuezet, em discuezet ... eu deomp ny* (nobis apparuit) 209 a. 211 b. *nem emellaf tam* (non immisceo me) 225 b. Hodie apud Venetos: *um* (*hum*) *gar* (amate), *um garet* (amate vos), *ni um gar* (amamus nos), *ind um gar unan en aral, ind um gar en eil egile* (amant alter alterum, amant inter se).

Interdum duplicata est particula: *dan ylis guen em em teniff* (ad ecclesiam albam me convertam) Buh. 34, 14. *en hoz quenet emem hetaff* (vestra formositate delector) 38, 8. *aman meurbet emem hetaff* (hic valde delector) 114, 10. *em em gourchemennaf* (me commendo) MJ. 198 a. *ma emem laetaff* (ut me vituperem) 197 a. *eguyt an boet hem em hetaf* (cenam non curo) 6 a. *antentic em em aplicquet* (honeste vos applicate, honestum te praebe) Buh. 38, 3; vel inde variata *en em*: *goa ann heny na duy den emdiffen* (vae illi qui non veniet ad se defendendum!) MJ. 179 a. Quae forma est vulgaris hodierna: *en em wiskann, me en em wisk* (vestio me), *en em wiskomp* (vestiamur), *en em garomp an eil egile* (amemus inter nos).

Saepius praecedunt pronomina tam personalia infixa quam possessiva, ut oriantur formulae variae, praesertim 1. pers. *mem, men, ma em, ma en* vel duplicata insuper particula *ma mem* (= *ma emem*), *ma men*, quarum exempla hoc loco colligo: *da pinigen memem teno da guir roen sent a mem rento* (ad paenitentiam me convertam, vero regi sanctorum me reddam) Buh. 42, 10. 11. *ahannen a mem teȝo* (hinc abibo; = *emem*?) 44, 2. *me Juzas ... am em ro dihuy* (ego Iudas do me vobis) MJ. 97 b. *ouzouch en hoz drem memem clem* (de vobis apud vos conqueror) Buh. 38, 15. *me mem ro* (me offero) 20, 14. *me mem caffo dirac hoz drem* (inveniam me, ero coram vobis) 206, 10. *ahanen cren me men tenno* (inde protinus me recipiam) 166, 22. *ma men ten dan offerennou* (ut oblationes adeam) 130, 23. *ma em refferaf a graf me* (me refero

ego) MJ. 198 a. *eguit ma em descuez dezaff* (ad me monstrandum ei) Buh. 194, 15. *me men ma enten* (volo me convertere) 30, 2. *ne gallen muy ma mem difen* (non poteram amplius me defendere) 42, 24. *me men dre boas ma men croasaf* (ego volo e more cruce me signare) 142, 19. *me yel bed devy da mem recommant* (eo ad Davidagium me commendatum) 196, 13. *me ya sider dam mem guelhy* (eo statim me lavatum) 106, 26. *ham em marvaillaff a graf net* (et miror sincere) MJ. 217 a. 2. pers.: *an oll ez em collez* (totum te perdis) Buh. 72, 2. *esem guifi sot* (te invenies stultum) 88, 20. *eux ahanen da emten net* (hinc abi sincere) 4, 3. *dahem avys* (reminiscere), *da hem dihuz* (consolare te), *da hem laz* (occide te) MJ. 62a. 69a. 95b. *naz em esmae quet, naz em esma* (noli perturbari) 75 a. 220 a. *naz em douet quet* (noli haesitare) 214 b. 3. pers.: *an test expres en em descuez* (textus expresse demonstratur) Buh. 78, 9. *en em discuezas dan mam* (se manifestavit matri) MJ. 173 a. *an bet eshemdetaill*, v. l. *en em detaill* (mundus dissolvitur) 148 a. Plur. 1. pers.: *da devy hon em supliomp* (Davidagio commendabimus nos) Buh. 128, 3. *on em queffomp entromp trompet* (nos inveniemus inter nos deceptos) MJ. 17 a. *non em cafemp quet re seder* (non inveniebamus nos, non eramus nimis laeti) 219 b. *non em doutomp tam* (nequaquam dubitamus) 168 b. *don em offraff* (ad nos offerendos) 69 b. 2. pers.: *hoz em quifit* (vos invenietis, aderitis) Buh. 152, 2. *pell ahanenn hoz em tennet* (procul hinc abite) MJ. 42 a. *da pinigen houz em tennet* (ad paenitentiam convertite vos) 14 b. *houz em hastet* (properate) 227 b. *ho hem discuezet* (monstrate vos) 176 a. 3. pers.: *nep ho em abandon* (qui se dedunt) MJ. 12 b. *do em acuytaf* (ad se solvendos, fide) 214 b.

AR (ad) in cambricis: *anit arber bit* (gl. num vescitur) Cb. 92. *aruordir* (terra ad mare sita) Mab. 3, 204. *arwyd* (signum) Mab. fq. *y gwr aarwed y uaner* (signifer) Mab. 2, 389. *arbennic* (princeps) 2, 241. 253. Cornicum exemplum vix videtur adv. *arte*, *arta* (rursus) p. 621, contra mutata vocali: *ervyre* (animadvertere, observare) P. 20, 1. 60, 1. *my a yrvyr* (observo) O. 1219. Aremorica: *argoez* ('intersignum') Cath. = *aruoaz* Buh. 156, 1. 3. *armor* (maritima terra) Cath. *armory*, *armoric* (Aremorica regio, aremoricus; p. 111). Hodie quoque *arwez* (signum), *arvor* (terra ad mare sita), *arvorek* (aremoricus), *arvorad*, fem. *arvorades* (accola maris), *argaden* (incursus hostilis; *cad*, pugna).

AT (rarius *att-*, *ad-*, hib. vet. *aith-*, re-) in cambricis: *atail* (gl. vicem referre) gl. Ox. 42ᵃ. *atep*, *atteb* (responsum) Leg. 2, 6, 8. Mab. 2, 242. *atneuedu* (renovare) Leg. 2, 11, 48. *atnewydwys* (renovavit) Mab. 3, 297. *atueiryaw* (repellere; hod. *adfeiriaw*) 1, 28. *atwaenat*, *adwaeney* (cognoscebat) 1, 28. Scriptio hodierna particulae variat, *ad-* et *at-*.

Forma variata ET (hod. *ed-*): *etbinam* (gl. lanio) gl. Ox. 4ᵃ. *acetmet* (gl. et...retonde) Cb. 77. *etmyc* (reverentia, honor) Mab. 1, 259. 284. *eturyd* (restituere; hod. *edfryd*) 1, 253.

Cornica huius particulae exempla videntur: *aswon* (cognoscere) p. 603. *in atal* (in talionem) O. 427. *attamye* (redimere) P. 153, 4. *eddrek*, *edrege* (paenitentia, paenitere; hib. vet. *aithirge*) 220, 1. 4.

Aremorica: *aznauout* (noscere, cognoscere), *azrec* ('compunctio', paenitentia), *atcaret* ('adamare', denuo amare), *atcoezaff* (recidere), *atcoan* ('obsonium')

Cath. *atis* (consilium) Buh. 64, 10. 66, 17. 176, 7. *atfer* (dubium) 152, 7. 164, 17. *adarre* (iterum) Cath.

Praepositio britannica CANT (cum; inficiens, sicut ipsa infectione mutatur *gant*, *gan*) in paucis compositis cambricis invenitur: *kanhadu* (permittere; *kanh-*, *kann-* = *kant-*), *kanhadaf*, *kennhedy* (permitto, permittis), *kennat* (permissio) Mab. 1, 21. 2, 7. 45; decomp. *kanhymdeith* (consuetudo) 1, 27. *ymganlyno*, *ymkanlynnassant* (cf. infra *am-co-*). Mutata vocali forsitan huc pertineat cambr. vet. *cuntullet* (gl. collegio), *cuntelletou* (gl. collegia) gl. Lxb., cum *u* quae redit in formis cornicis: *cuntellet* (gl. congregatio, contio) Voc. 7ᵇ. *cuntullys* (congregatus) P. 88, 4. 92, 2. *me a guntell* (colligam), *cuntell* (collige) Cr. 1091. 1293; sed cambr. rec. *kynnullaw* (colligere, afferre) Mab. 1, 236, hod. *cynnull*, colligere (*cynnhull* Dav. Gramm. p. 147), unde subst. *cynnulliad*, *cynnulleidfa*. Eademque forma videtur subiacere aremoricis vocibus vetustis *compot*, *kemper* pro *combot*, *cember* (p. 192).

Denique magis huc quam ad formam *con-* videntur referenda cambr. *cyn-*, *cynn-* inficiens in adiectivorum formis ut *kynuonhedicket* (aeque nobilis) Mab. 1, 264. *kynnysgaualhet* (aeque iucundus) 2, 35; corn. *kentrevek* (vicinus) O. 2231; arem. *quen-* comparativum, servatum ante quamlibet consonam (hod. *ken*, *ker*, *kel*, eadem formarum differentia qua articulus et pron. poss. 1. pers. plur. pp. 217. 384): *quen buan* (tam cito), *quenliez guez* (quotiescunque), *quentiz* (confestim, protinus; hod. *keñtiz*, ven. *kentec'h*) Cath. cum decompositis supra (p. 401) allatis.

Praeterea huius praepositionis partes suscipiunt formae variae etiam plures quam hibernicae, desinentes aut in vocalem (*o* vel *a*, *e*, *y*) aut in *n*, *m*, *t*.

CON (*can-*, *cen-*, *cyn-*, ante labiales *cam-*, *cem-*, *cym-*) ante consonas medias et tenues potissimum. Exemplum vetustum cambricum: *congrođu* (gl. congelo) gl. Lxb. In nominibus virorum vetustis multis etsi licet conicere hanc particulam, ut in *Concar* L. Land. 180. *Conteuit* 182. *Conguare* 133. *Congueithen* 179, sicut est in priscis gallicis Convictolitavis, Condrusi, Consuanetes, certa tamen non est ob congruentiam cum voce *cun*, *con* (p. 92), quae etiam postposita invenitur: *Elcon*, *Elcun*, *Britcon*, *Britcun* etc. In lingua cambrica recentiore consonae sequentes mutantur infectione nasali, cuius exemplis supra enumeratis (pp. 118. 205. 207) addimus hoc: *kynnal* (propugnare, sustentare; *dal*, tenere) Mab. 1, 19. 21. *hynhalyaf*, *cynhely* (tuebor, defendis) 3, 35. 2, 17. Assimilatio necessaria est ante *m*, *b*, *p*. Sequente *m* interdum duplex *m* scripta invenitur, saepius simplex (p. 112): *kammeint* (totidem, eadem magnitudo) Leg. 2, 6, 9, in aliis locis *cemeint*, in Mab. *kymeint* fq. Labialium *b*, *p* infectione nasali post finalem *m* particulae evanescentium exempla cambrica supra prolata sunt (p. 207). Ante *s* semper assimilatur *n* ut in *cysswllt* (iunctio) Mab. 1, 14. *kyssondeb* (concordantia) 2, 46. *cystlwn* (affinitas) 3, 270, quibus addendum videtur *kystal* (aequi pretii) 1, 9.

Exempla cornica: *kynyuer*, *kynyver*, *keneuer* (par numerus, tot) O. 1029. 1215. P. 228, 3; ante labiales: *comisc*, *cymmysc* (commixtio) Voc. 8ᵇ. *kymyskys*, *kemyskys*, *kemyskis*, *kemeskis* (commixtus) D. 2977. O. 1058. P. 202, 2; 58, 4. 219, 1. *kymmys*, *kemmys*, *kemys*, *kymmes* (= cambr. *cymeint*) P. 9, 4. 16, 3. 24, 2. 31, 4. 58, 3 etc.; 171, 2; 166, 4; 120, 1. *me a gymmyn*, *my a gemmyn*, *me a gemyn*

(commendo; cambr. *cymmyn*, *cymyn*) O. 2363. D. 2986. P. 204, 4. *kymer*, *kymmer*, *kemmer*, *kemer* (comprehende, sume) D. 306; O. 403. 849; 331; 823.

Aremorica: *quenderchell* (continere) Cath.; ante labiales: *quement* (tot, tantum, i. e. eadem magnitudo) fq. *quemesq* (miscere), *quempret* (capere), *quemeret* (captus), *quemenn* (nuntiare, mandare) Cath. *quemen* (mandatum) Buh. 154, 1.

CO (*ca-*, *ce-*, *cy-*), quae videtur inesse in cambr. vet. *cobrouol* (gl. verbialia; cf. cambr. hod. *brëu*, vociferari, mugire, et hib. vet. deriv. *briathar*, verbum) gl. Lxb., inficiens in recentioribus solet praecedere ante *w*: *kauuersit* (pretium, idem valor; i. e. *kywerthit*) Leg. 2, 6, 16. *kyweirer*, *kyweirwyt* (paratur, paratus est) Mab. 1, 253. *kyweithas* (societas) 1, 23; ante *ff*, *h*: *kyffroes* (excitavit) 2, 35. *yn gyhyt* (aeque longus; *kyhyt*) Mab. fq. *kehedet* (aequalitas) Leg. 2, 11, 28. *kyffelyp*, *kyffelyb* (similis; = *ky-heuelyp*?) Mab. 1, 5. 247. Cornice item: *cowyth* (sodalis) O. 95. 2061, pl. *cowythe*, *cowethe*, *coweȝe* (p. 292). *coweȝas* (societas) P. 110, 2. *kehavall* (similis) Cr. 2201. Aremorice: *quehit* (aeque longus), *quehidell* (aequinoctium), *queuaes* ('ager', i. e. *quemaes*) Cath.

Tam haec particulae forma *cy-* quam supradicta *cyn-*, *cynn-* potest praecedere ante adiectiva cambrica aucta terminatione aequalitatis *-et* (p. 300), quacunque consona inchoantur, destituta semper in hac conexione: *cywynnhet*, *cynwynnet* (aeque albus), *cyduet*, *cynduet* (aeque niger) Mab. 2, 377. 378. *kygochet*, *kyngochet* (aeque ruber) 2, 376, 378.

COM (*cem*, *cym-*, *caf-*, *cef-*, *cyf-*) videtur etiam ante tenuem extare in gl. Lxb.: *comtoou* (gl. stemicamina, i. e. stamina, contexturae; cui conferendum videtur *hantertoetic*, gl. semigilatis, in isdem glossis). Ante vocalem *cem-* in gl. Ox.: *cemecid* (gl. lapidaria) B. 42b. Forma *cim-* servatur in nomine viri *Cimeilliauc* L. Land. 225. 227. 246. 253. *Cimelliauc* 240, *Cimeiliauc* 252, pro quo alibi legitur *Ciueilliauc* (cf. p. 114). Conferenda sunt nomina vetusta virorum aremorica *Comalton*, *Comaltcar*, *Comal*, *Cowal*, *Cowellic* (p. 116). Eadem in vocibus cambricis recentioribus plerumque ante vocales et liquidas invenitur: *kauacos*, *kyfagos* (propinquitas, vicinitas) Leg. 1, 32, 6. Mab. 236. *kyfaillt* (amicus) 1, 11. *kyfarch*, *cyuarch* (salutatio) Mab. fq. *cyfyeith* (qui est eiusdem linguae) Mab. 2, 231. *kefuc*, *keuuc* (eiusdem altitudinis; = *kyfuch*) Leg. 1, 35, 7. 36, 8. *kyflauan* (crimen) Mab. 1, 267. *kyflawn* (impletus) 1, 17. *kefnesafyet* (proximi, cognati; sing. hod. *cyfnesaf*, proximus) Leg. 2, 1, 74. *kefran* (portio) 2, 11, 35. *kefreyth* (lex) Leg. fq. *kyfryw* (qui est eiusdem generis) Mab. 1, 237. His addendum est singulare exemplum obduratae *f*, *ff* ante *r*: *kyffredin* (communis) fq. cum decomp. *amgyffret* (vid. infra).

Congruunt exempla cornica et aremorica recentiora. Cornica: *chefals* (gl. artus; = *cyf-alt*) Voc. 7a. *keuelyn*, *kevelyn* (cubitus) O. 955. 957; 2529. 2541. *kevellyn*, *kevellen* Cr. 2260. 2262. Obdurata *f*, *ff* ante *r*: *kyffris*, *kefrys* (simul, pariter) p. 618. Assimilata *l* sequenti: *coullenwys*, *collenwys*, *colenwys* (impletus) O. 655. D. 436. P. 48, 2. *collenwel*, *colenwel* (implere) O. 1267. 1474. *collenweugh* (implete) O. 1211.

Aremorica: *queuer douar* (iugerum; cambr. *cyfar*), *queffelin* (cubitus) Cath. *queffrann* (pars) Cath. MJ. 52b. *queffrannec* (particeps) 14a. Cath. *queffret* (simul) Cath. MJ. 59b. 199a. Buh. 102, 4. 120, 9. 124, 10. *queffridy* (communio) 204, 18.

Ante *l* assimilata: *quelenn*, *quelen* (docere, instituere; cf. *goulen*) Cath. Buh. 12, 10. 18, 1. 52, 2. 78, 13. Hodierna aremorica etsi servavit *v* in formis acceptis: *kevren* (portio), ven. *kever doar* (iugerum), trec. ven. *kevret* (una), in novis tamen compositis adhibet *ken-* ante vocales et consonas, quae destituuntur: *kenober* (cooperatio), *kenveva* (vivere una; *beva*), *kenvreur*, pl. *kenvreudeur* (confrater), *kenvro*, *kenvroad* (popularis qui est eiusdem terrae, *ken-bro*; at cambr. *Cymro*, p. 207).

CET (*ced-*, *cyt-*, *cyd-*; gall. vet. *cata-*, nisi potius conferenda est praep. nominalis *kyt*, p. 695) ante vocales et consonas: *kytunbynn* (conprincipes, qui sunt una pr.) Mab. 2, 389. *kytuarchogyon* (qui sunt una equites) 2, 30. *kytsynnyawd* (consensit) 3, 298. *kydleydyr* (conlatro), *kidtiriauc* (confinis) Leg. 2, 4, 11. 11, 36. *kyttirogyon* (contermini) Mab. 2, 29. *kytgerdet* (una ire) 1, 27. Scriptio *ked-* in decompositis *kedymdeith* (comes, sodalis) Mab. 2, 28. 389, *kedymdeithas* (consuetudo, familiaritas, hod. *cydymdaith*, *cydymdeithas*; cf. hib. vet. *imthecht*) 1, 236. 285, iuxta *kytymborth* (idem victus) 1, 27. Cornica huius formae exempla videntur *chetua* (gl. conventus) Voc. 7ᵃ. *chespar* (coniunx) 7ᵃ. *kescolon* (consentientes) D. 2. 1076. *keskewe*ʒ*a* (sodales) P. 110, 4. Aremorica: *quetbreuzr* (confrater), *quetaerez* (coheres), *quetamnesec* (convicanus) Cath.

Ab omnibus his seiungendum videtur cornicum *ke-* immobile in: *kepar* (pariter; cf. p. 723) fq. et in decompositis: *kekyffris*, *kekyffrys*, *kekyfrys*, *kekeffrys* (eodem modo, item) P. 29, 2. 124, 2. 138, 3; 169, 4; O. 1673; 1557. D. 927. *kekemys*, *kekemmys* (quotcunque, quantumcunque) O. 54. R. 1348. 1554; in quibus perinde atque in *kettoth*, *kettel* (simul, simulac; pp. 618. 735) priorem partem *keth* statuimus (p. 398).

Denique seiungendum est CINT (ante, primus, hib. *cét* p. 307), quod etsi assimilatione mutatur in *cynn-*, *cyn-* destituens consonam, quae sequitur: cambr. *kynweisat*, *kynnweisyat* (princeps ministrorum) Mab. 3, 92. *kynnhaeaf*, corn. *kyniaf* (autumnus) Mab. 3, 154. Voc. 8ᵇ, nunquam tamen liquidam amittit, ne hodie quidem.

DI (hib. vet. *di-*, de, ex) praesertim in verbis ut in cambricis: *diheurau* (exculpare) Leg. 2, 1, 27. *dianghaf* (mortem effugio, superstes ero; *angheu*, mors) Mab. 2, 12. 16. *disgynnu* (descendere) 2, 241. *dilyssu* (dimittere) 1, 34. *dispeilaw* (gladium denudare), *diflannu* (evanescere) 1, 13. 31. *pedwar dyn ditholedic* (quattuor homines ablati) 3, 157. *dial* (ultio; hib. *digal*) 2, 232. *dieleist* (ultus es) 1, 262.

In cornicis: *dythane* (consolari, delectare; cf. hib. *didnath*) O. 152. R. 2526. *dyal* (ultio) O. 1209. 1210. 1233. 1250. R. 1753, *dyhal*, *dyel* O. 1227. 947. *dewyllyens*, *dewellens* (remissio) D. 826. O. 1173. *dijskynna*, *deyskynnas* (descendere, descendit) P. 4, 3. 5, 2. *dijskyn* (descende) 14, 4.

In aremoricis: *disquen* (descendit) Buh. 94, 13. 116, 19. *dilesell* (dimittere, sinere) 82, 6. Cath. *dinach* (abnegare), *dianc* (deviare), *diuerraf* (abbreviare) Cath. *dibunet* (divisus) Buh. 170, 2. *diancraff* (exancorare), *dideulell* ('deiactare'), *diarchenaff* (discalceare), *dizonaff*, *dizonet*, *dizonidigaez* (ablactare, -atus, -atio), *dizantaff*, *dizantet* (edentare, -atus), *diuisquaff*, (spoliare, exuere), *diuisquet* (spoliatus), *digolmaff* (denodare), *dibleuiff* (depilare), *diboellaff* (furere, insanire), *dizornet* ('demanicatus') Cath. *diprisonet* (e captivitate liberatus) Buh. 204, 25.

Ab his vix possunt seiungi composita cum substantivis supra prolata (p. 894), cum similis usus sit praep. *con-* in pluribus ut *cyfyeith*, *cymro* (homo qui est eiusdem linguae, eiusdem terrae) etc.

DO (*dy-*, *di-*, hib. *do-*, ad) in gl. Lxb.: *dodocetic* (gl. inlatam, i. e. adductam; verb. *duc*, p. 591), *dodipre*.. (gl. grasatur, pro crassatur? cf. corn. *dibbry*, p. 160, *diprim*, esus, in isdem glossis). E Mab.: *dynessau* (appropinquare) 1, 3. 261, *dynessu* 2, 29. *tra yndygyrcher* (quamdin adimur) 2, 203. *dygwydaw* (cadere; *cwyd*.) fq. *dyro* (da) 1, 265. *dyret* (accede, veni) p. 586. *D-* ante vocales: *diolchaf* (gratias agam; *do-iolch*.) Mab. 1, 266. *y danuonnet* (missus est; cf. *aanuones*, misit, 1, 280) 3, 191; cf. *del*, *daw* etc. inter verba anomala, *dam-dar-* etc. inter decomposita.

Corn. huc pertinere videntur: *doro*, *dro* (affer) p. 581 sqq. *dogoth*, *dogouth*, *degoth*, *deguth*, *degouth* (convenit, decet) D. 1981. R. 872. O. 641. 1925. D. 215. *dethywys* (promissus, promisit) O. 704. R. 796, *dythywys* (promissus, promisit) O. 842. R. 623, *dythewadow* (promissio) O. 1871. *me as deghes* (proicio id, argentum) D. 1515. *danvon*, *danfon* (mitte) D. 581. 1936.

Arem. *di-* e *do-* conici potest in verb. *digacc* (mittere; simpl. *cacc*, p. 204) Buh. fq. *digoezaff* (accidere), *dizoen* (deferre) Cath. Est enim etiam in decompositis *diou-* e *doguo-*.

ES, YS (ex) in paucis compositis cambricis, partim transumptis: *ystynnu*, *estynnu* (porrigere, extendere; hod. *estynu*) Mab. 1, 279. 2, 224. *eskemun*, *ysgymunn* (excommunicatus; hod. *esgymmun*) Leg. 2, 1, 13. Mab. 1, 248. EH, E ante vocales et medias: *ehetuan* (evolatus) 3, 211. *egweryt* (terra esecta, caespes; simpl. hod. *gweryd*) 3, 271. An etiam A: *agori* (aperire) 1, 7. 15?

Corn. *ystyn* (porrige, extende) O. 205. D. 2753. *yskyn* (ascende) D. 222, *yskynne* (ascendere) O. 156. R. 2640; *egery*, *egyry*, *ygery* (aperire) O. 382. D. 2999; R. 1325; 317. *vgor*, *ygor* (aperi) D. 1871. 1985.

Arem. *esteuziff* (extinguere), *esuezaff* (abesse), *astenn* (dilatare, propendere), *astennet* (expansus); *ehoazaff* (meridiari); *igueriff* (aperire) Cath.

GUO (*go-*, *gu-*, *wo-*, *gou-*, pp. 130. 131. 133. 134, sub) in cambricis compositis vetustioribus: *guobri*, *guobriach* (gl. gravis, gl. sapientior), *guodeimisauch* (sustulistis), *gubennid* (cervical), fortasse *guoguith* (gl. victus) gl. Ox. E Mab.: *prenn gooer* (arbor subfrigida, umbrosa) 2, 53. *gohen* (vetulus) 2, 13. 24. *dim gohir* (spatium longius) 2, 12. *godlawt* (cf. *amdlawt*, p. 897) 2, 24. *gogled* (septentrio; *cled*, sinister) 1, 235. *gowenu* (subridere) 1, 5. *yggouot y vlwydyn* (= *yngouot*, *go-bot*, subsistente, manente anno) 1, 241. *gostwng* (succumbere) 1, 239. *gostwng penneu* (submittere capita; hod. *ystwng*, demittere, = *stwng*) 1, 240.

In cornicis: *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare), *goȝevy* (tolerabat; cambr. vet. *guodeim*.) P. fq. *govyn*, *a wovynnys*, *a wovynys* (quaerere, interrogavit) P. 124, 4. 67, 1. 69, 1. *golok*, *goloc* (conspectus) O. 1530. D. 964. *war an wolok* (trans faciem) D. 2100. *gober*, *gobyr*, *gobar* (merces, praemium; cf. p. 812.) P. 44, 4. O. 2584. 2587. R. 376. 672. *gosteyth*, *gosteth*, *gostyth* (submissus, subiectus; cf. cambr. *gostwng*) O. 53. 1217. Cr. 894.

In aremor. vetusto adj. *wobri* (gravis, sapiens), frequentiore in nominibus virorum enumeratis supra (p. 98). In recentioribus: *goezreu* (oculorum morbus; cf. *ezreuell*, narrare?), *gollo* (vacuus), *golloet* (vacuatus, exhaustus; cf. hib. vet.

fullugaim, gl. abdo), *gozro* (mulgere), *gouzroncquet* ('balneare', cf. hib. vet. *fothrucud*) Cath. *goulenn*, *goulen* (petere, poscere) Cath. Buh. 20, 16. *golennet* (petitus) 34, 2. *gouzaf*, *gouzaff* (pati; corn. *goȝaff*) fq. *gopr*, *gobr* (merces), *gopra* (conducere) Cath.

GUOR (*gor-*, hib. vet. *for-*, super) induens eandem formam quam particula intensiva. Praepositionis significatio in cambricis: *goresgynnu* (superscandere fines, invadere regionem, vastare) Mab. 1, 252. *goruot* (superare) 1, 25. Aspirationem demonstrant etiam hodierna: *gorchadw* (superinspicere), *gorphen* (finis, hib. *foircenn*), *gorphenhaf* (finis aestatis, nomen mensis Iulii cambricum); sed conferas exempla iam prolata etiam infectionis destituentis (p. 194). In cornicis: *vurcheniat* (incantator; cambr. *gorcheiniad*) Voc. 8ᵃ. *gorfen* (finis) O. 227 etc. *gorhery* (operire; cf. *egery*, aperire) D. 2655. *gorre* (ponere) P. 50, 2. 162, 3. 178, 4. Accedit *growethe* (iacēre, cubare) O. 624. 888, dissimulata forma, quam prodit quodammodo: *ȝe wroweȝe* P. 179, 1. 233, 4. In aremoricis: *gouruez* (cubare, procubare), *gouruezet* (cubitus), *gourffenn* (finis), *gourdrous* (minari), *gourren* (levare, attollere, exaltare), *gourre* (superficies, pinnaculum), *gourcher* (coopertorium; hod. *goulc'her*) Cath. *gorreif*, *gorreomp* (tollam, tollamus; cf. *dizreiff*, referre, redire) Buh. 42, 17. 54, 22.

GURTH (contra, re-) in cambricis compositis: *gurtheb* (respondere; = *atep*, *ateb*) Leg. 2, 11, 24. *gwrtheb* (*awnaeth*, respondit; sequitur mox *atteb*) Mab. 2, 241. *gwrthtwng* (in eodem loco *gurthuc*, *gurhtug*, pro *gurthtug*, iusiurandum oppositum; hod. *twng*, iusiurandum) Leg. 2, 6, 2. In cornicis: *gurthuher*, *gorthuer* (vespera) Voc. 8ᵇ. R. 1304. *gorthyp* (responsum) D. 512. 1839, pl. *gorthebow* O. 2155. *a worthebys* (respondit) P. 11, 4. 36, 4. 43, 1. *a worȝebys* 67, 3. 4. *y worȝeby* (respondere ei) 92, 4. *gortos* (expectare, = *gorth-dos?*) fq.

Aremoricum exemplum non invenitur nisi *gourtoet* (expectate) Buh. 22, 1. *gourtos*, *gortos* (expectare) 26, 11. Cath. *gorteomp* (expectemus) MJ. 6ᵃ, respondens corn. *gortos*.

IN rara in compositis: cambr. *emennyd* (cerebrum; hod. *ymenydd*) Mab. 1, 13. Accedit hodiernum subst. *ynfer* (inlatio, i. e. influxus, ostium; = gael. *inbhir*, in nomine *Inbhirneis*, angl. *Inverness*, oppidi principis Gaelorum ad ostium Nessae) significans idem quod cum aliis praepositionibus composita *aper* (= *atber*), *kemper* (= *cember*) iam memorata.

Corn. *impinion* (cerebrum) Voc. = *empynyon*, *empynnyon*, *ympynnyon* (p. 290). *enclethyes*, *anclethyes*, *anclethyas*, *anclythyas* (sepultura, sepelire) D. 3103. 3161. R. 439. O. 869. D. 548.

Arem. *enclasq* (discutere, inquirere), *englenaff* (haerere, adhaerere), *engoestlaff* ('vadiare'), *enguehentaff* (coire), *emellaff* (intermittere) Cath.

RAC (prae) in subst. cambr. *ractal* (frontale; *tal*, frons) Mab. 1, 3. 239. *racynys* (insula praeiacens) 2, 240. *rackuys* (praecedentia) Leg. 2, 2, 1. Corn. exemplum unicum videtur: *rag leueris* (antedictus) P. 224, 1. Hod. *rhag-* frequentissima in compositione.

TRA (trans) separatim non extans nisi in adv. cambr. *trachefn* (retro, iterum), *trannoeth* (post noctem) fq. (p. 616), est intensivae significationis in adi. hod. *tragwiw* (admodum dignus, excellens), *trathyn* (admodum tenuis, nitidus).

TRE (per), forma praep. *troi*, *trwy* in comp. cambr. *treorgtim* (gl. perforo) gl. Lxb. In hodiernis compositis *try-*.

Corn. *tremene* (transire, perire) O. 1648. 2695. *trenyge* (transvolare) O. 1142. Arem. *tremen* (transire) Cath. Buh. 90, 19. 92, 4. 5. *tremenydy*, *tremènidy* (viatores) MJ. 200b.

D. Decomposita.

Nominum trium vel quattuor compositorum exempla vix inveniuntur praeter adiectiva illa cumulata (p. 892), ut *catuarch ffrocnuolldrwt*, *catueirch ffroenvolldrut* Mab. 2, 65. 40. *yn llidiawcdrut gyflymwychyr greulawnffyryf* 2, 51. Frequentiora et memoria digniora quam eiusmodi sunt, ut hibernica, ita britannica, praesertim cambrica, composita, in quibus ante nomen vel verbum praecedunt duae vel plures particulae.

1. Decomposita cum duabus particulis.

AM, YM. CON-YM (*cyt-ym-*, *ced-ym-*, *cann-ym-*) in nominibus supra allatis *kytymborth*, *kedymdeithas*, *kanhymdeith*. DO-AM, transiens in DAM (= hib. vet. *do-imm-*, *timm-*): *ae damgylchynwys* (circumdedit eam) Mab. 3, 297. *damweineu* (casus, pericula) 2, 45. *damunet* (desiderium) 2, 35. GO-AM: *goanmoeth* (leg. *goamnoeth*, undique nudus) Mab. 2, 42. GUOR-YM: *gorymdeith* (processio, ambulatio) Mab. 1, 21. 27. In lexicis inveniuntur formulae *dam-*, *dym-* (= *dy-am*, *dy-ym-*) significantes idem quod simplices *am-*, *ym-*, contrarium tamen *di-am*, *di-ym-* (e *di-*, de). Praeterea *ad-ym-*, *gwrth-ym-*: *adymlid* (iterum persequi), *adymweled* (revisitare, iterum videre inter se), *gwrthymladd* (oppugnatio).

Arem. *dam-* (*dem-*), actionem inchoatam significans in hodiernis: *dam-zigor* (semiapertus), *dam-zigeri* (subaperire), *dam-glevet* (subaudire) etc.

AR. COM-AR: *kyfarwyd* (dux, historicus) Mab. 2, 47. 214. 392. *kauarwydyt* (historia) 3, 297. *cyuarwyneb* (oppositus, p. 694). *kyuaruot* (convenire, p. 573 sq.). Corn. *kevarwouth* D. 1043. DO-AR, DAR (= hib. vet. *do-air-*, *tair-*): *termisceticion* (gl. sollicitos; hod. *terfysgu*, turbare, sollicitare) Ox. 38ᵃ. *darmerth* (praeparatio alimenti, commeatus) Mab. 3, 299. *darparu* (praeparare) 1, 25. *darpar* (praeparatio) 2, 62. 3, 85. *darestwng* (proicere, devincere) 1, 37. *daruot* (perfici, finiri, p. 573). Corn. *darbar* (praepara) O. 2317. Arem. *darempret* („festinare"), *darempredіff* (frequentare) Cath. Separanda est formula DYR, orta e *do-er-*, *dy-er-*, de qua supra dictum est (p. 895).

AT. DO-AT, DAT (hib. vet. *do-aith-*, *taith-*): *datrithaw* (reformare, remutare, i. e. in formam pristinam restituere) Mab. 2, 235. *datrithwys* (restituit) 3, 161. *datkanu* (recitare, revelare) 1, 35. 2, 19. 391. DI-AT, DIT: *didanuud* (gl. elicio) Ox. 4ᵃ. Sed transit haec in eandem formam in quam praecedens, ut in hodierna lingua, iam in Leg. 2, 1, 31: *dadanhuder* (detegitur, revelatur et in Mab. 1, 238: *datlewygu* (ex animi deliquio restitui); pro *di-at-* cum verb. *lewygu*, linqui animo). Hodierna eiusmodi: *dadblanu* (transplantare, plantam), *dadgarcharu* (e carcere liberare).

Ut *et-* pro *at-* ita pro hac invenitur formula cambrica DET: *detwyd* (= *do-at-w.*, sapiens) Mab. 3, 299.

Cornica exempla utriusque formulae, *das*: *dascor* (dimittere, reddere) D. 1508. P. 204, 2. *dassergky* (resurgeret, resurgere) R. 375. 1028. *dasuewe* (reviviscere) R. 399; *dys*: *dysprenne* (redimere) R. 216. *dyscuthe*, *dysquethas*, *dysquethes* (detegere, manifestare) O. 1146. 1439. 1746.

Aremoricum vetustum adi. *detwid* in nominibus virorum compositis in chart. Rhedon.: *Detwidhael* 1, 19. *Haeldetwid* 1, 14. 2, 17. *Iarndetwid* 1, 41. Recentiora: *dazprenaff*, *dazprenet*, *dazprener* (redimere, redemptus, redemptor), *daczorch* (resurgere), *dazquilyat*, *dazguyliat* (ruminare), *dascompret* ('cernere', circuire), *dastum* (aggregare, colligere), *daczon* (echo) Cath. *datcaffout* (relevare) Buh. 78, 26. *dascorchas*, *dascorch* (resuscitavit, resuscita) 12, 25. 128, 20. *descuez* (manifestat, manifestare) 78, 9. 194, 15. *discuezet* (manifestatus) MJ. 195 b. 209 a. 211 b. *distreiff* (reddere) Cath. *dizreiff* (vertor, revertor?) Buh. 102, 20. Hodierna scriptio *das-*, *daz-*.

CON. AM-CO: *amcibret irmaut* (comprehensio pollicis) gl. Ox. 23ª. *amgyffret milwr* (comprehensio militis, quantum comprehendit m.) Mab. 1, 247. *hyt yd amgyffret mor* (quousque mare circumfluit) 2, 204. *ymgyweiraw*, *ymgyweiryaw* (parare se) Mab. fq. *ymkanlyno*, *ymganlynnassant* (consuetudinem habeat, societatem habuerunt, una iverunt) Mab. 1, 274. 275. AR-CO: *argywedu* (vincere) Mab. 1, 265. *arganfot* (animadvertere, pp. 574. 575). DO-COM: *dygyforant* (surgent) Mab. 1, 264. GUOR-CO: *gorchymynnwys* (iussit) Mab. 3, 297. Item corn. *gurhemin*, arem. *gourchemen* supra memorata (p. 896).

DO. GUOR-DO: *gordyfynassei* (consueverat) Mab. 3, 14.

ES. AM-ES: corn. *emscumunys* (excommunicatus) p. 898. DO-ES: cambr. *dys*: *disgrech*, *disgyryein* (clamor, vociferatio; hod. *dysgri*, *dysgrïo*) Mab. 1, 30. 2, 388. Corn. *dysmygy*, *dysmegy*, *desmygy* (enuntiare; cambr. *dysmegu*) D. 1378. 1387. 2542. Magis cum particula privativa, cuius exempla supra (p. 895) attulimus, congruere videntur corn. *dyswul*, arem. *disober* (delere) etc., de quibus cf. verba anomala.

GUO. AM-GUO, AMO (hib. vet. *imm-fo-*, *immo-*): *Amguoloyt* (nom. propr. viri; adi. *loyt*, hod. *llwyd*, fuscus) Chron. cambr. in praef. edit. Leg. *amofyn* (quaerere) Mab. fq. Hodie quoque *ymofyn* (inquirere), *ymogwyddo* (labare; *cwyddo*) etc. DO-GUO, DOUO (hib. vet. *do-fo-*, *tó-*) formula servata in gl. Ox.: *doguomisuram* (mensuro) 3ª. *doguohintiliat* (gl. inceduus; i. e. ambulator) 5ᵇ, ut in Lxb.: *doguorennam* (gl. profundo), *douohinnom* (gl. haustus; cf. hod. *gwehyn*, exhaustio?), *douolouse* (gl. depromis), sed transiens in DI-GUO iam in gl. Ox. in voce *diguolouichetic* (gl. proditus, i. e. ad lucem datus) 41ᵇ, in L. Land. p. 113 in *dyguadef* (*braut*, sufferre, accipere iudicium; = *doguodem*). DYO (= *dy-go-*) sicut in hodierna lingua, iam in Mab.: *diodevueint*, *diodeiueint* (tolerantia; rectius *dyo-*) 1, 271. 272, hod. *dyoddef* (tolerare, sustinere). Aremorice *diou-* in verbo hodie quoque usitato *diougan* (polliceri, promissum, pollicitatio) Cath. *diouganet* (praedictus; cf. adi. *diouguel*, supra p. 894, e *gouguel*, cambr. *gogel*, celatus, et priv. *di-*) Buh. 62, 3.

GUOR. DO-GUOR: *diguormechis* (testatus est) gl. Ox. 22ᵇ, ut supra *diguo-*. YM-OR: *ymordiwedawd* (confecit invicem, ad finem perduxit, devicit) Mab. 2,

23. 24. 239. 243. 244. *ymordiwes* (devictio) 3, 8. Item in lexicis: *amorchudd* (tegmen circum aliquid), *dyoresgynu* (subiugare), *dyorlwydd* (prosperari; *am-gor-*, *dy-gor-*) etc.

2. Decomposita cum pluribus particulis.

Trium particularum compositione coniunctarum exempla cambrica: *ymgyuaruot* (congredi inter se, pugnare) Mab. 1, 265. *ymgedymdeithassu* (p. 898). *gossymdeith* (sustentatio; *guo-es-ym*) 2, 21. *daroganwys*, *darogan* (praedixit, vaticinium; *do-ar-guo-*) 1, 262. 295. Nec rarae sunt eiusmodi iunctiones in hodierna lingua, sive ante duplices, ut *dam-*, *dym-*, *dar-*, *dad-*, antecedunt simplices particulae sive secuntur post eas: *darymrithio* (se praesentare, videri; *dy-ar-ym-*), *ymddadlewych* (reflexio mutua lucis, sui ipsius reflexio luminis; *ym-dy-at-*), *ymddadwreiddio* (eradicari; *ym-di-at-*). Eodem pertinere videtur arem. *dizremen* (remeare; *do-at-tremen*) Cath.

Quattuor particulae, ut in cambr. *diosymdeith* (non sustentatus; *gossymdeith* cum *di-* priv.) Mab. 1, 283, compositione iunguntur hodie quoque: *dadymoddef* (desinere tolerare simul), *dadymofidio* (desinere irasci, agitari aliqua re; *di-at-ym-go-*), *dadymorchuddio* (se revelare, tegmine celante se liberare; *di-at-ym-gor-*).

LIBER SEXTUS.

DE CONSTRUCTIONE.

Quae differentia orationis invenitur apud omnes populos, quicunque monumenta scripta reliquerunt, ut aut ad imaginem cotidiani sermonis sit composita, soluta quam dicunt, sive prosa oratio, aut poëtica vel astricta numeris, eadem differentia fuit celticae orationis, ex quo litteris mandari coepta est, ut vetustis illis temporibus, cum gallicae gentis adulescentes disciplinae Druidum traditi, ut ait Caesar, magnum numerum versuum ediscebant, quos fas esse non existimabant litteris mandare. Utriusque orationis proprietas et forma, tam prosae orationis quam poëticae constructio apud celticos populos, duobus huius libri capitibus exponetur.

CAPUT PRIUS.

De constructione prosae orationis.

In constructione prosae orationis vel ordinatione vocum sive partium orationis per sententias simplices, duplices, multiplices facta secundum communem sermonis consuetudinem, soluta numeris et modis orationis poëticae, celticarum prae ceteris omnibus linguarum percipitur proprietas illa, qua certis sententiae locis poni solent principales partes orationis. Accedunt proprietates ipsarum partium orationis principalium, nominis vel pronominis et verbi, tam leges constructionis, aut congruentiae aut rectionis, quam proprietas consuetudinis. Quae de particularum, adverbiorum vel praepositionum et coniunctionum, ac numeralium constructione minus singularia hoc demum loco exponi solent, supra in capitibus de illis orationis partibus tradita sunt, ut esset in isdem locis et formarum et exemplorum conspectus. Quae vero in libris grammaticis hodiernae linguae in parte de syntaxi proferuntur de infectione consonarum principalium, eclipsi, articuli formis etc., ea pertinent ad doctrinam de sonis vel

formis. Hoc ergo loco tractanda et exemplis e codicibus comprobanda non sunt nisi haec: 1. ordo constructionis, 2. nominis et pronominis constructio, 3. verbi constructio.

I. Constructio prosae hibernica.

1. Ordo constructionis.

Sententia asseritur aliquid de persona vel re aliqua; quod asseritur, praedicatum, id de quo asseritur, subiectum dicere consuevimus. Primi igitur momenti sunt in sententia eae voces quae asserunt vel praedicant; tacet qui asserere nescit. Sententia hibernice constructa voces praedicantes primo loco ponit.

a. Vox praeter ceteras praedicans est verbum. Quare primum locum in sententia hibernica obtinet verbum: *demnigid apollonius* (affirmat Apoll.) Sg. 158ᵇ. *berid cách brith forarele* (fert quivis iudicium de altero) Wb. 29ᵇ. *dobérat huili acoibsena isindlaosin* (gl. omnis lingua confitebitur deo), *taiccéra cách daráchen fessin* (gl. unus quisque nostrum pro se rationem reddet deo) 6ᵃ. *beoigidir inspirut incorp* (spiritus vivificat corpus) 13ᵈ. *taibred cách airmitin dialailiu* (quivis honorem alteri dato) 5ᵈ. Item frequentissime in narratione: *dulluid pátricc o themuir hi crích laigen... áliss pátricc dubthach... frisgart dubthach... asbert dubthach fri pátricc ... dubbert grád .n. epscoip foir ... 7 dubbert pátricc cumtach du fíacc* (Patricius Temora versus est in fines Lageniorum... rogavit P. Dubthachum... D. respondit... D. dixit ad P... contulit gradum episcopi in eum... et capsam dedit P. Fiacco) Tir. 11. *asbert side ... 7 dogni athirgi 7 luid ingrian foraculu* (dixit hic, ... et facit paenitentiam, et cessit sol retro; cf. p. 305) Ml. 16ᶜ.

Nec aliter in sententia negativa, vel interrogativa, nisi quod praecedunt particulae vel pronomen interrogativum: *nidénat firtu úili* (non omnes operantur virtutes), *nilabratar uili ó ilbélrib* (non omnes locuntur variis linguis) Wb. 12ᵇ. *ní derscigem nech dialailiu* (non differimus unus ab altero) 2ᵃ. *ní comécnigedar na dliged insin* (gl. nulla ratione cogente; i. e. nulla lex cogit hoc) Sg. 61ᵃ. *incoscramni* (num nos destruimus?) Wb. 2ᵇ. *cia connesfea tuicsiu dé* (quis condemnabit electos dei?) Wb. 4ᵇ.

De flexionis diversitate in his animadvertenda, qua post negationem vel particulam interrogantem eadem verbi forma subiuncta adhibetur quae in verbis compositis, supra (p. 425) expositum est.

b. Etiam verbum substantivum, quod cum nomine praedicato coniunctum significationem habet verbi praedicantis, in sententia affirmativa hibernica sicut omnia verba praecedit (etsi idem in britannicis dialectis nomini praedicato primum locum concedit); post verbum sequitur nomen praedicatum vel quod substitutum est praedicati loco: *issiniu infer* (gl. Adam primus formatus est; i. e. vir senior est, muliere) Wb. 28ᵇ. *isbeicc limsa abrig* (gl. mihi pro minimo est) 8ᵈ. *iseola side* (ipse est sapiens, deus) 1ᵃ. *isdered inbetho inso* (est finis mundi hic) 10ᵇ. *isúaib fesin achenél* (gl. Epaphras est ex vobis) 27ᵃ. *itdússactig in-*

dóini hisiu (insani sunt hi homines) 12ᵃ. *itmaithi aarilti frib* (bona sunt eius merita de vobis) 16ᶜ. *itmóra na bretha* (sunt gravia iudicia) 17ᵇ. *bit goacha uilı* (omnia, prodigia, erunt falsa) 26ᵃ.

In sententia negativa vel interrogativa idem ordo est post particulam praecedentem, si forma substantivi extat, ut *tá*, *ba*, *fil*, etiamsi solam consonam radicalem servavit inclinatam: *nitat foirbthi forngnimai hicr.* (non sunt perfecta facta vestra in Chr.) Wb. 8ᶜ. *nitat æcni huili* (non omnes sunt sapientes) 8ᵃ. *nitat apstil huili luct inna æcolsa* (non sunt apostoli omnes homines ecclesiae), *nitat forcitlidi úili* (non omnes sunt praeceptores), *nitat sóir huili oc tintuúth abélru innalaill* (non omnes sunt periti convertendi ex una lingua in aliam) 12ᵇ. *nifil fial* (non est velamen) 15ᵃ. *nibat chutrummi huili* (non omnes erunt aequales) 9ᵈ. *nipsa tróm fornech* (gl. nulli onerosus fui) 17ᶜ. *nipsa iudide ó béssaïb* (non Iudaeus fui moribus) 10ᵈ.

Contra quod nomen praedicatum proprie dicitur, adiectivum vel substantivum, hoc, cum abest verbum substantivum, ut in interrogatione vel negatione, primum post vocabulum interrogandi vel negandi obtinet locum: *inmaith andubso* (num hoc atramentum bonum est?) Ml. 13ᵈ. *insí ameit friscomartatar* (num tantum offenderunt? ad verbum: num haec est eius meguitudo quod offenderunt?) Wb. 5ᵇ. *ní coimtig duine cen chomrorcain* (non frequens homo sine errore) Sg. 90ᵃ. *ní cóir infotha utmall* (congruum non est fundamentum mobile) 4ᵇ. *nisír atrab act is cuit fresligi* (gl. voluntas benefaciendi adiacet mihi, Rom. 7, 18; i. e. non longa habitatio, sed est pars adiacendi) Wb. 3ᵈ. *niuccu act isfáitsine* (non optio, sed est vaticinium) 30ᵈ. *ni fíu aserc ade* (gl. temporalia sunt; i. e. non est iustus amor horum) Wb. 15ᶜ. *ní corp intóin báll* (gl. corpus non est unum membrum) Wb. 12ᵃ. Item, si compositum est adiectivum cum substantivo: *ní gnáth choms. in ainmnidib* (non consueta est compositio in nominativis) Sg. 201ᵃ.

c. Ut in sententia simplici absoluta, ita et in subiuncta et in sententiae duplicis vel multiplicis partibus singulis idem est ordo verbi et nominis praedicati, quibus non praecedunt nisi coniunctiones vel aliae particulae in parte negativa, condicionali, relativa etc. Exempla: *combi diass mór indóengránne* (ut calamus magnus fiat unum illud granulum) Wb. 13ᶜ. *nonanich dia dicachimniud. nonanich dia calléic* (gl. ecce vivimus ut temptati et non mortificati) 16ᵃ. *dogéntar aidchumtach tempuil less et predchibid smactu rechto fetarlicce* (fiet reaedificatio templi per eum, et praedicabit ritus legis vetustatis, Antichristus) 26ᵃ. *o rofaillsig tra aingel na coemtechta do anmain adamnain na fisisea... ruc lais iarsin* (postquam angelus tutelaris monstravit animae Adamnani visiones has, . . perrexit cum eo postea) Vis. Adamn. ap. O'Don. p. 440. *ciatbela indalanái ni epil alaill* (quamvis intereat unum, non interit alterum) Sg. 30ᵃ. *nitairmthecht rechto mani airgara recht* (non est transgressio legis, si non vetat lex) Wb. 2ᵃ. *bid maith momenmese act rocloor forcáinscéilsi* (gl. ego bono animo sum cognitis his, bonis nuntiis de vobis) 23ᵈ. *isolc indindeiricc ismaid indílgud* (mala est vindicta, bona remissio) 25ᶜ. *itcorp inboillsin cit íli* (corpus sunt haec membra, quamvis sint multa) 12ᵃ. *rofitemmarni bes sonirt forniressi isnaib fochidib* (scimus fore firmam constantiam vestram in tribulationibus) 14ᵇ. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est, non omnes esse perfectos) 26ᵇ. *issi aciallsom ata comsuidigthi* (haec est illius opinio, ea esse composita), *isfollus isnaib do-*

briath. so ata coms. (gl. ostendunt adverbia abhinc, adhuc etc.; i. e. apparet in his adverbiis, ea esse composita) Sg. 201[b]. *arnamtomnad námminduine s. dt.* (ne me existimet non esse hominem, sed deum) Wb. 17[d]. *ciasu airegdu infer arachuitsidi nirubi nechtar de cenalail* (gl. veruntamen neque vir sine muliere etc., 1. Cor. 11, 11; i. e. quamvis praestantior sit vir ratione huius, divini, non erit alter eorum sine altero) 11[c]. *ma[d] sladn inball iarnagalar isdidnad donaib ballaib ailib* (si sanum est membrum post morbum suum, refectio est ceteris membris) 12[b]. *rosuidigestar dia óin chorp diilballaib conderna cech ball anastoisc dialailiu* (posuit deus unum corpus e multis membris, ut faciat quodvis membrum, quod necessarium est alteri) 12[c]. *am. dotéit side dogabáil báiguil intan nádnacastar et nádforchluinter isamlid dorriga dia dobráth intain nádtomnibther athichtu* (gl. dies domini sicut fur in nocte ita veniet) 25[b]. *ma eterroscra friafer ni téit cofer naile act bed ingenas. mad cotecht di cofer badhé afer incétne* (gl. praecipio: quod si discesserit mulier, manere innuptam aut viro suo reconciliari, 1. Cor. 7, 11; i. e. si secesserit a viro suo, ne eat ad alium virum, sed sit in caelibatu; si erit aditus ei ad virum, esto hic vir eius prior; ubi prima pars inciperet: *ma eterroscra inben friafer* etc., si appositum esset subiectum) 9[d]. *gaibit inna pronoa. aittrebthacha engraic anmae dilis indaitrebthado arintan asmbiursa meus engraicigidir insin mo ainm díles 7 nomréla et nometargnigedar. conaich céicen mo no. díles do eipert* (pronomina possessiva tenent locum nominis proprii possessoris, nam si dico meus, hoc loco est nominis mei proprii et me manifestat et notificat, ut nomen meum proprium non sit necesse dicere) Sg. 200[b].

d. Si in sententia simplici vox vel pars quaedam cum emphasi proferenda est, constructio hibernica hanc partem, quae praemittitur in aliis linguis, cum verbo substantivo praemittere solet, ut oriatur nova sententia: *isdothabirt díglae berid inclaidebsin* (gl. non sine causa gladium portat, potestas; i. e. ad dandam vindictam portat gladium hunc, ad verbum: est ad dandam vindictam, portat gladium hunc) Wb. 6[a]. *isdia rodordigestar* (gl. a deo ordinatae sunt, potestates; i. e. est deus qui eas ordinavit) 6[a], cuius sententiae simplex ordo esset sine emphasi: *rodordigestar dia* (eas ordinavit deus).

Frequens est eiusmodi solutio sententiae tam absolutae quam subiunctae ad praeferendam vocem aliquam vel partem sententiae. Ut cum verbo praedicante in posteriore parte: *ismesse rophroidech doib* (ego praedicavi eis) Wb. 10[c]. *ishé rofitir aurlatu et hiriss cáich* (ipse, deus, scit oboedientiam et fidem cuiusvis) 7[c]. *itboill immefolnget corp* (gl. corpus non est unum membrum, sed multa; i. e. membra efficiunt corpus) 12[a]. *ithé rogabsat airegas* (gl. primum apostolos posuit deus) 12[b]. *hore isdúib predchim* (gl. vobis enim dico gentibus, Rom. 11, 13) 5[b]. *hore iscoburpi asbéram naaill diarngnimaib* (quia usque ad stultitiam dicemus aliud quid de factis nostris) 17[c]. *dobersom ainm bendachtan dondalmsin hore is labendachtin doindnagar* (dat nomen benedictionis eleemosynae quia cum benedictione tribuitur) 16[d]. *am. bid fiadib nocrochthe* (acsi coram vobis crucifigeretur, descripta est passio Christi; ad verbum: acsi esset coram vobis, quod crucifigeretur) 19[b]. *bid dúib doecmoised* (asci vobis accidisset) 5[d]. Cum verbo substantivo tam in parte posteriore quam in praemissa: *hires foirbthe 7 gnímai sainemlae .i. ishires astoisech ishisuidib* (gl. alterum altero suppletur; i. e. fides perfecta et facta praeclara, id est, fides est praeminens in his) Ml. 14[a].

isduchrist asimmaircide insalmso (ad Christum pertinens est hic psalmus) 16ᵃ. *ised trede insin astoisechem do duiniu .i. bairgen rl.* (gl. haec tria primum obtinent locum) Ml. 20ᵈ. *ismé asapstal geinte* (gl. ego sum gentium apostolus) Wb. 5ᵇ. *fil ní de asfír* (gl. ex parte credo; i. e. aliquid ex eo verum est) 11ᵈ. *bith ítuil dée biet huili* (in voluntate dei erunt omnes) 9ᵈ. *bid dibarnágsi ronbiani indocbál* (a vestro timore erit nobis gloria) 25ᵃ. *biit sualchi and itfoilsi* (gl. facta bona manifesta sunt, non alia; i. e. sunt bene facta, quae sunt manifesta) 29ᵃ. *diambed dim neu. farcétnu diull ropad farnóendeilb nobbiad aainmnid huath. 7 hil.* (si esset ergo neutrum secundum primam declinationem, secundum unum paradigma esset eius nom. sing. et plur). Sg. 90ᵇ. *robo duibsi cinirbo etruib robammarni* (gl. fiduciam habuimus ad vos loqui evangelium; i. e. fuit ad vos, etiamsi nos non fuimus inter vos) Wb. 24ᵉ. *combad air nobeth cum indiad* (ut ideo sit *cum* in fine) Sg. 203ᵃ. *combad sechmadachtae nobeth and* (ut esset ibi praeteritum) Ml. 27ᵇ. *insí ameit friscomartatar condositis huili. combad tothim cenéirge nobed and. nitha diaméit* (num tantum offenderunt ut caderent omnes, ut esset ibi casus sine surrectione? non est tantum) Wb. 5ᵇ. *combadhé aecrichdatusin nobed and* (gl. quidam nomen verbi hoc esse dicebant, verbum infinitum, Pr. 8, 8, 43) Sg. 148ᵇ. *combed hed nobed and* (ita ut hoc sit) Wb. 3ᵇ. *arinbad hi prono. tm. nobed foilsigud* (ut in pronomine tantum sit demonstratio) Sg. 211ᵃ. *nabad doréir far colno beithe* (gl. carnis curam ne feceritis in desideriis) Wb. 6ᵇ. *am. bid emelides nobed and* (gl. Aemilianus Aemilii filius; i. e. acsi Aemilides esset) Sg. 33ᵃ. *ni arindí bed leth ṅgotho nobed indibsem* (gl. semivocales; i. e. non quod dimidium vocis esset in eis) Sg. 5ᵃ. *ní arindí bed hisui l. innachamthuislib nobed ingním l. incésad* (non quod in sui vel in eius casibus obliquis esset actio aut passio) Sg. 209ᵃ. *nibad samlaid mad ónchetnidiu nobed* (non esset ita, si a primitivo esset) Sg. 207ᵇ. *acht rop réforciunn robbé da* (si ante finem fuerit da, in dare, datus) Sg. 169ᵃ. *ithé ata mundus túas* (gl. divitiae mundi, divitiae gentium; i. e. sunt hae, gentes, τὸ mundus supra, quod est mundus supra) Wb. 5ᵇ. *itsib ata chomarpi* (vos estis coheredes) 19ᶜ. *isósib atá* (gl. iustitia dei in omnes et super omnes; i. e. super eos est) 2ᵇ

Fit eadem constructio post negationem atque interrogationem, sive abest verbum substantivum: *taccu nimé asbéo* (gl. vivo autem iam non ego, Gal. 2, 20) Wb. 19ᵃ. *ni uáinn fesine ataam fortectiri* (non a nobis ipsis sumus vestri legati) 15ᵃ. *ni sochude diib ataat and* (gl. non multi nobiles) 8ᵃ. *ce hé roscríb* (quis scripsit?) Sg. 197ᵃ, in quibus esset affirmative *ismé, isuáinn, issochude, ishé*; sive additur: *nitat huili itmaicc tairngiri* (non omnes sunt filii promissionis; constructione simplici *nitat maicc tairngiri uili*) Wb. 4ᶜ. *nitat huili robtar tuicsi* . . . *nitat huili robtar uilcc* (non omnes fuerunt electi, non omnes fuerunt mali) 11ᵃ. *ní pathé indii beta thuicsi* (non hi erunt electi) 4ᶜ. *nifil ainmnid nobed acht inti theste inoen inna litersa* (gl. et hae quidem generales sunt nominativi terminationes, Pr. 7, 1, 2; i. e. non est nominativus nisi qui exeat in unam harum litterarum) Sg. 114ᵇ.

Sententiae duplicis dupliciter solutae, binarum ergo partium in quaternas solutarum exempla sunt: *nifil folad naill forasernte in sosc. issin act cr. arishéside rofiugrad irrecht et adfiadar isoscelu* (non est alia substantia, de qua celebretur evangelium hoc nisi Christus, nam ille figuratus est in lege et enun-

tiatur in evangelio) Wb. 18ᵃ. *nitú nodnai:: acht ishé notail* (gl. non tu radicem portas, sed radix te, Rom. 11, 18) 5ᵇ. *ciasu icolinn am béosa isiress crnombeoigedar* (si in carne sum vivus, fides Christi me vivificat; ad verbum: si est in carne, quod sum vivus, est fides Christi, quae me vivificat; ubi *su* in prima parte est loco verbi substantivi) 19ᵃ. Item, si posterior pars sententiae secundum priorem compleatur: *isdo iscoir indocbáal arishúad cach necne* (gl. soli sapienti deo gloria, Rom. 16, 27; i. e. ei est iusta gloria, nam ex eo est omnis sapientia) Wb. 7ᶜ, existat: *arishúad ascach necne.*

e. Est autem alia quoque emphaseos ratio, ut substantivi nominativum tanquam absolutum praemissum sequatur aut simplex sententia cum pronomine infixo: *farsúli dosmbérthe dom* (oculi vestri, daretis eos mihi, i. e. oculos vestros daretis mihi) Wb. 19ᵈ. *nahuli dorigniussa fíadibsi dosn̄gniithsi* (quaecunque ego feci coram vobis, facite vos) 24ᵇ; aut illa ipsa, quam supra diximus, constructio emphatica, ut fiat solutio sententiae simplicis in tres partes: *inspirut noíb isheside aseola* (spiritus sanctus sapiens est; constructione simplici *iseola inspirut nóib*) Wb. 4ᵇ. *torad aláam ished dodtoisged* (gl. operantes manibus nostris; i. e. fructus manuum eius eum alebat, Paulum) 9ᵃ. *nach gním umal badhé dongneith* (gl. non alta sapientes, sed humilibus consentientes, Rom. 12, 16), *ná maith robé badhed dogneid* (gl. providentes bona) 5ᵈ. *inrect rósárichset istriit atbélat* (per legem, quam violaverunt, peribunt) 1ᵈ. *na cumactte isdia rodordigestar* (gl. quae sunt, potestates, a deo ordinatae sunt) 6ᵃ. *inchaingnímai aili isiarcéin rofinnatar* (gl. quae aliter se habent abscondi non possunt, 1. Tim. 5, 25; i. e. cétera benefacta multo post sciuntur) 29ᵃ. *inna teoir rannasa isóin rann fardin̄grat* (gl. proprium est nominis substantiam et qualitatem significare, hoc habet etiam appellatio et vocabulum, ergo haec tria una pars est orationis, Pr. 2, 4, 18; ad verbum: hae tres partes, est una pars quam significant) Sg. 26ᵇ. Item immixta parte relativa: *lann segar and issi ede dulchinne inmílti* (gl. unus accipit braveum; i. e. palma quae accipitur ibi est remuneratio militiae; ubi perfectius esset *issi ede asdulchinne*, simpliciter constructum *isdulchinne inmílti lann segar and*) Wb. 11ᵃ. *innahí tiagta hí ster isóanmanaib dogrés biit sidi* (quae desinunt in *ster*, e nominibus semper sunt haec) Sg. 54ᵇ. *indaiccend bias forsindainmnid isé bias forsnaib camthuis.* (gl. obliqui casus generalem accentuum regulam servant, Pr. 13, 3, 14; ad verbum: accentus qui erit in nominativo, is est qui erit in casibus obliquis; leg. *intaiccend* ob pron. masc. sequens *é*) 207ᵃ.

Hae sunt leges ordinis, quem praecipuae partes sententiae hibernicae sequi solent. Nec tamen mirum, si interdum legitur exemplum minus accurate eas sequens, ut: *buith cen æcne fofera anfírinni* (esse sine cognitione profert iniustitiam) Wb. 2ᵃ. *fáilte cáich bad fáilte dúibsi. brón cáich bad brón dúibsi* (gaudium cuiusvis sit gaudium vobis, cura cuiusvis sit cura vobis) 5ᵈ, quae essent secundum regulam: *buith cen æcne ised fofera anfírinni. bad fáilte dúibsi fáilte cáich* etc.

f. In principio sententiae poni verbum, deinde praedicatum, ex iis quae supra disputata sunt satis patet. Post illa plerumque sequitur subiectum cum vocibus, si quae pendent ex ipso, post quod sequi solent, quae pendent ex verbo, et voces subiunctis denuo subiunctae, ut in Wb.: *isuisse lóg asaithir dochách* (gl. dignus est operarius mercede sua; i. e. est iusta merces laboris

sui cuique) 29ᵃ. *dorigeni dia corp ṅduini ó ilballaib* (fecit deus corpus hominis e multis membris) 12ᵃ. *arnaroib naéicmailt inellug inna æcaillse* (ne quid inquietum sit in communione ecclesiae) 22ᶜ, et in exemplo supra allato e Sg.: *gaibit inna pronoa. aittrebthacha engraic anmæ dilis indaitrebthado.* Neque tamen tam constans est ordo harum partium posteriorum. Ut subiectum, quod antecedit ante obiectum verbi in exemplis modo prolatis, idem sequitur in his: *sluindith folad indepert* (significat substantiam vox) Sg. 25ᵇ. *ni dénat firtu uili. ni tectat rath dénma ferte uili* (non omnes faciunt virtutes, non omnes habent gratiam faciendi virtutes) Wb. 12ᵃ.

g. Extra ordinem sermonis communis procedere posse sermonem poëticum, ut in omnibus linguis, ita in hibernica, vix est quod memoretur. Ut vel genetivi antecedentis exempla, quamvis rara, inveniuntur in carminibus: *dorodba innunn arcolla císu* (destruat in nobis nostrae carnis census; secundum glossatorem *cisa arcolla .i. peccata*) Ult. h. 5. *nicair indomuin cathim* (non amavit mundi esum, i. e. comedere mundum) Br. h. 8.

2. Nomen et pronomen constructum.

a. Articulus hibernicus cum substantivo eodem modo construitur, quo in ceteris linguis, quae eo utuntur, ut in graeca. E. c: *fobéesad fir téte dochath argaibid side céil forbáas intan téte donchath* (gl. tanquam morti destinatus; i. e. more viri euntis ad pugnam, nam capit ille opinionem de morte, cum it ad pugnam) Wb. 9ᵃ. Propria, quibus differt hibernica, animadvertuntur haec.

Si e substantivo pendet substantivi genetivus articulo finiti vel nominis proprii, articulum pariter atque in lingua hodierna abesse solere ante prius, e pluribus exemplis patet, allatis in capite de articulo. Quamquam inveniuntur pauca, in quibus articulus adiungitur utrique substantivo. Neque vero pertinet haec lex ad ea, quae sequitur substantivum appellativum carens articulo, ut *ácenele ṅdoine* (genus humanum, germ. das menschengeschlecht) Wb. 5ᵃ. *do hicc in chenéli dóine* (ad salutem generis humani) 7ᶜ; vel cum pronomine demonstrativo (de quo vid. infra): *acenelæ fothairethesin* (hoc genus balnearum) Sg. 217ᵃ. *forsacenélæ metirsin* (de hoc genere metri, germ. über diese versart) 8ᵃ. *alaa ṁbrithemnactesin* (haec dies iudicii) Wb. 6ᵇ.

Ante nomina propria articulus fere abest: *romuil doforsat incathraig ó eneas rocinnset indromain* (Romulus condidit civitatem, ab Aenea orti sunt Romani) Sg. 31ᵇ. *arindí atreba bésu aristotil* (gl. Aristotelicus), *atreba besu socráit* (gl. Socraticus) 33ᵃ. *ishé apoill insin* (gl. Latonae filius), *ishé romuil* (gl. Iliae filius) 31ᵃ. *istiamthe immeruidbed et ni roimdibed tit* (Timotheus circumcisus erat et non circumcisus Titus) Wb. 18ᵈ. *sliab ṅossa* (mons Ossa) Sg. 63ᵃ. Quamquam interdum invenitur isdem praemissus: *inscip emelendae* (gl Aemilianus Scipio), *incæsar octauienda* (gl. Octavianus Caesar) Sg. 31ᵃ. *indróm fil hí constan.* (gl. urbs Roma constantinopolitana), *airechas inna rómæ* (principatus Romae) 174ᵃ.

Gentilia quoque et patronymica modo cum articulo posita inveniuntur, modo sine eo: *arrucestaigser frissinnebride* (gl. cum Ebraeo disputans) Ml. 2ᵈ. *indromain* (Romani) Sg. 31ᵇ. *intsabindai* (Sabini) 28ᵃ. *inmarcelldai* (gl. Marcelli), *inchornaldai* (gl. Cornelii) 30ᵇ. *indæneedai* (gl. Aeneadae), *romoldai* (gl. Romulidae) 31ᵇ. *arindí atrebat romáin and. atrebat lait. and* (habitant Romani, La-

tini ibi) 33ᵃ. *docach cathrur di romanaib* (cuivis civi e Romanis) 33ᵃ. *irchre flatho román* (interitus imperii Romanorum), *tóiniud flatho ó rómanib* (secessio imperii a Romanis) Wb. 26ᵃ. *la laitnori* (apud Latinos), *la grecu* (apud Graecos), *la atacu* (apud Atticos) Sg. 5ᵇ. 26ᵇ. 147ᵃ. *la iudeu* (apud Iudaeos) Wb. 5ᵇ.

Additur articulus interdum contra communem usum. Ut ante substantivum: *ishé intecttaire maith condaig indocbáil diathigerni* (is est bonus legatus, qui quaerit gloriam domino suo) Wb. 8ᵈ, ubi secundum usitatam constructionem esset: *ishé astectire maith.* Ante adiectivum numerale *cétne*, e loco, quem alias obtinet ante substantivum (p. 308), depulsum pronomine possessivo: *mad cotecht di cofer badhé afer incétne* (si aditus ei, mulieri separatae, ad virum, sit is eius vir prior) Wb. 9ᵈ.

b. Casus substantivi nominativus et accusativus pariter atque in aliis linguis constructi inveniuntur, ut accusativus post verbum activum et praepositiones.

Paucis exemplis comprobatur accusativus temporis hibernicus: *arromertussa buith and angaimredsa* (gl. ad me Nicopolim, ibi enim constitui hiemare, Tit. 3, 12; i. e. esse hanc hiemem) Wb. 31ᵈ. *cech naidchi* (quavis nocte) F. h. 30.

Genetivus substantivi ex substantivo pendens exemplis satis frequentibus in declinatione illustratus est. Inprimis memoranda sunt haec: *muince .iii. nungae* (torques trium unciarum) Tir. 6. *fer dénma bairgine* (vir faciens panem) Sg. 184ᵇ. *bás etarscartha coirp et anme* (mors separans corpus et animam) Wb. 13ᶜ. *anman inchoisc cenéuil* (nomina significantia gentem) Sg. 32ᵇ. *sellach lan feich ocus sellach leith feich ocus sellach cethramthan feich ocus sellach slan* (spectator, sceleris, plenam multam debens et sp. dimidium debens et sp. quartam partem debens et sp. integer) SM. 240. Rarior genetivi causa est adiectivum, ut in his: *am tualang anetarcerta* (sum gnarus interpretandi eas, linguas) Wb. 12ᵃ. *ammi tuailnge armbrethre* (sumus gnari verbi nostri) 17ᵇ. *be sóir mo brethre* (gl. miserebor cui misereor) 4ᶜ. *ba coir cenachomalnithe ropredchad mór namri dúib* (iustum erat ut id impleretis, praedicatum est multum miraculi vobis) 13ᵃ. *imforlinged mór namri de* (factum inde multum miraculi; *amre*) 15ᵈ. *dorrigeni mór nuilc frimsa* (fecit multum mali in me) 30ᵈ. Saepius enim adiectiva, quae in aliis linguis cum genetivo vel alio casu construuntur, hibernice praepositiones postulant: *lán di uisciu* (plenus aquae) Inc. Sg. *inricci du báas* (digni morte) Wb. 5ᶜ. *loor fricach réit* (contentus qualibet re) 24ᵇ; atque eodem modo post neutrum adiectivi ac pronomina genetivus significatur praepositione *di*: *mór dimaid*, *mór dimaith* (multum boni) Wb. 4ᵇ. 11ᵃ. *ismó afius deitsiu andorigeni dimaith frimsa* (maior eius notitia est tibi, quod boni fecit mihi) 30ᵃ. *cedurónath ní dimaith frimaccu isrl.* (quamquam factum est aliquid boni in filios Isr.) 33ᵃ. *nephdenum neich dúulc* (nihil mali facere) Ml. 23ᶜ. Contra etiam post verbum substantivum invenitur genetivus possessivus, qualitatis, pretii: *is dæ intsoilse am. asndæ inna dorche* (dei est lux, ut dei sunt tenebrae) Ml. 26 r. *nírbu lánfolid* (non fuit pleni sensus, vox) Sg. 42ᵃ. *isbeic lim*, *isbeicc limsa* (parvi mihi est) Wb. 8ᵈ. *ba méite limm* (magni mihi esset) 29ᵈ. Adverbii loco genetivus temporis: *itarcud indocbalæ domsa dia brátha* (gl. ad gloriam meam in die Christi) Wb. 23ᶜ. *irlaim do dul báis cachdia* (parati ad subeundam mortem cotidie) 16ᵃ; cf. p. 610.

Ante dativum vel ablativum praemittere praepositionem *do* lingua hibernica iam vetusta consuevit. A paucis his positionibus abest illa praepositio.

1. A forma adverbiali numeri singularis tam substantivorum numeralium, praemisso pronomine possessivo (p. 311 sq.), quam adiectivorum et substantivorum, praemisso solo articulo; item a forma adverbiali substantivorum pluralis numeri etiam omisso articulo, quorum exemplâ supra enumerata sunt (p. 608 sq.).

2. Post comparativum, cum omittuntur particulae comparationis *oldaas*, *oldate*, *indaas*, *indate* (p. 716), eodem modo quo in lingua latina adhibetur ablativus pro constructione cum particula *quam*. Exempla: *isuáisliu cach céitbuid córe* (gl. pax superat omnem sensum; i. e. est nobilior omni sensu pax) Wb. 24ᵇ. *is ansu cech todœrnam an guin cosind loscud .i. anguin cosindsáigit dín* (gl. pro suplicio dolentis cruciatum adustionibus excedente familiare est; i. e. est gravius omni cruciatu vulnus cum adustione, id est vulnus factum sagitta ignea) Ml. 55 r. *ishuaisliu cech duil andoratad dondoinacht* (gl. omnem creaturam longe transgreditur) Ml. 25ᵃ. *isferr cach réit són* (melior omni re haec, caritas) Wb. 27ᵈ. *huilliu óin syll.* (gl. supra syllabam) Sg. 70ᵃ. *nabad lia diis no thriur dam* (ne sint plures quam duo vel tres quoque) Wb. 13ᵃ. *nídad ferrsi inchétnu* (non estis meliores quam primum; cf. p. 308) 8ᵃ. *isarnaib grádib nemdib. et ni bo decming rombed imthanad hisuidib combad uáisliu cach grád alailiu* (gl. constituens ad dexteram suam in caelestibus supra omnem principatum et virtutem, Eph. 1, 20; i. e. est supra gradus caelestes, et non fuit impossibile ut esset alternatio in his, ut esset nobilior quisque gradus altero) 21ᵃ. *ni diliu nech limm alailiu* (non carior mihi quisquam altero) 23ᵃ. *ni ferr nech alailiu and* (non melior quisquam altero) 2ᵃ. *ni mó bríg cachhe alailiu* (non maioris auctoritatis quisque quam alter) 19ᵉ. *nand máasin abríg, ní maasin abríg* (non maior quam hoc, punctum, eius valor) Sg. 150ᵇ. Vestigium proprii casus, ablativi diversi terminatione a dativo, inest in hoc exemplo: *creitmech sin asmessa ancreitmech* (gl. infideli deterior, vidua) Wb. 28ᵈ. Ante pronomina tamen personalia hic quoque adhibetur praepositio *do*: *fodaimid nech asmessa dúib* (sustinete aliquem qui est deterior vobis) Wb. 17ᵇ.

Contra pro Latinorum ablativo mensurae hibernice substituitur praepositio *in* cum dativo: *corop máa inóensill. incomparit iss. aschóir* (ut sit maior una syllaba comparativus, quam positivus, hoc est congruum) Sg. 40ᵇ. *mad in dib nuarib deac nammá bas laigu cach mí aescai oldaas trichtaige* (si duodenis tantum horis minor est mensis lunaris quam triceni dies) Cr. 3ᵇ. *teora cethramdin huare aequinocht indid mailliu atuile arcachóen laithiu* (dodrans horae aequinoctialis, eo tardior aestus maris singulis diebus) 25ᶜ. *acoic indid oa q. xxx* (quinque, eo minus quam triginta) 33ᵇ.

3. Idem casus inesse videtur in locutionibus quibusdam, unde eadem forma, quae sequitur verbum, transit in constructionem substantivi et derivatorum. Cuiusmodi tria maxime sunt exempla: *frecuirthe ceill* (gl. recole) Cr. 33ᵇ; subst. *frecor ceill* (gl. ἡ γυμνασία, exercitus) Sg. 106ᵇ. *freccor céil ídol et accobor atúare* (cultus idolorum et appetitus cibi eorum) Wb. 11ᵇ. *bad nesbae dam du frecur ceillsiu* (quod esset inutilis mihi cultus tuus) Ml. 58 r., gen. *recht frecoir chéill cruithnechtae* (gl. frumentaria lex) Sg. 35ᵃ, dat. *isocfrecur céill dæ atáa*

(in cultu dei est) Wb. 29[d]. Item e verbo: *araber biuth* (gl. degentis) Ml. 98. *ma arberaesiu biuth* (gl. si tu fueris . . . perfuncta) Ml. 52 r. *arambere biuth* (frui, quomodo oporteat te) Wb. 28[c]. *arnách airbirid biuth* (gl. nolite manducare) 11[b]. *airbir biuth* (gl. utere) 29[a]. *huanerbirmis biuth* (ex quo degebamus) Ml. 135[d]. *am. ni airbertis biuth* (gl. tanquam non utantur) Wb. 10[b]. *anarrubartatar biuth* (gl. freti) Ml. 75, non solum in substantivum (infinitivum) *airbert biuth* (vesci, frui, uti, degere): gen. *erbertae biuth* (gl. uescendi) Ml. 209, dat. *do airbirt biuth inna túaresin* (ad vescendum illis cibis) Wb. 10[c]. *ocairbirt biuth coirp cr.* (fruentes corpore Christi) 11[b]; sed etiam in composita et derivata: *echtar comairbirt inbiuth pecthae* (extra consuetudinem peccatorum) Tr. 4[a]. *a comairberte biuth .i. cumscugud a comairbertae biuth fri cech foirbtaid* (gl. atque omne studium suum depellendis uitiis admouerent; i. e. eorum consuetudinis, id est, commutatio eorum consuetudinis cum omni perfectione, leg. *foirbthetaid?*) Ml. 77. *indhúadairberthach bith* (gl. abusive) Sg. 3[b]. Tandem e locutionibus verbalibus: *coarmentar féid* (gl. ut . . . revereatur) Wb. 31[a]. *arammuinfetar feid huili doini talman trissanadamraesiu* (gl. ab his qui in terra sunt eum faciet honorari; i. e. reverebuntur eum omnes homines terrae per mirum hoc) Ml. 128. *ní adbartaigedar acht cotautaing 7 arasmuinethar feid* (gl. non paupertatem eorum auersatur; i. e. sed protegit et honestat eam) 36[a], in subst. *aratartar airmitiu féid donaib preceptorib* (ut detur honor praeceptoribus) Wb. 15[a]. *airmitiu féid inchinn* (honor capitis) 7[d]. *dobeir airmitin féith donfiur* (dat honorem viro) 11[c], ac derivatum: *oldaas nermitnigthi feid* (gl. quam consecratione) Ml. 36 r.

c. Adiectiva congruentia cum substantivis genere, numero, casu hibernice sicut in aliis linguis, locum in communi constructione obtinent post substantiva. Sunt tamen quaedam propria hibernicae linguae in hac substantivi et adiectivi coniunctione.

1. Adiectivum omnis flexionis expers saepius praemissum invenitur substantivo. Est autem haec constructio nihil aliud nisi compositio adiectivi cum substantivo, quam in linguis celticis magis usitatam quam in aliis (cf. pp. 857. 891) comprobat infecta consona substantivi principalis in pluribus exemplis (p. 183). Compositio igitur statuenda est, etiamsi separatae sunt hae voces in codicibus, ut: *ni artu ní nim . . ar nóib bríathraib rolabrastar cr.* (non altius quidquam in caelo quam sacra verba quae locutus est Christus) Inc. Sg., pro *ar nóibbríathraib.*

A communi lege, e qua postponuntur adiectiva, excipiuntur adiectiva pronominalia: *alaile* iuxta postpositum *aile*, *uile* significans lat. *omnis*, *quivis* iuxta *uile* significans *totus*, quod postponitur tanquam mere adiectivum, item *cach*, *cach óen* (quivis), *nach* (aliquis); quorum omnium exempla prolata sunt inter pronomina (p. 358 sq.). Excipiuntur praeterea numeralia, et cardinalia simplicia et ordinalia affinia magis adiectivis, etsi cum his prorsus concordare *tánise* (secundus), distingui *cétne* (primus) et *cétne* (idem) probatur exemplis supra allatis (pp. 308. 309).

Adiectivi veri substantivo praepositi cum flexione pauca exempla mihi occurrunt haec: *inna dœrcœ fróich* (gl. vaccinia; i. e. rubrae ericae) Sg. 49[a]. *isna drocho doini* (gl. malos) Ml. 24[b]. *saini laa saini aimsera requiem futuram aeternam* (proprios dies propria tempora) Wb. 33[b].

2. Adiectiva post substantiva numeri dualis induunt formam pluralis numeri, tam hibernica quam cambrica. Ut in exemplis vetustis hibernicis: *etir da nainm cosmaili* (inter duo nomina similia) Sg. *da druith ægeptacdi* (duo druidae aegyptiaci) Wb. supra memoratis (pp. 279. 259).

3. Adiectivum generis neutri sine substantivo solum solo substantivi poni potest: *duthraccarsa amaithsin* (optavi bonum hoc) Wb. 14. *andubso* (nigrum hoc, i. e. atramentum) Ml. 13ᵈ. Adverbialis adiectivorum ablativus eodem videtur pertinere (p. 608).

Frequentius per se sola invenitur forma neutri pluralis, eodem plane modo, quo latina: *nifitir idal innainchlidi* (gl. nescit idolum occulta) Ml. 26r. *fudumme* (gl. profunda, dei spiritus scrutatur) Wb. 8ᶜ. *na cotarsnai* (gl. adversa, vobis) Ml. 20ᵃ. *comrama et baga poil frisnadedencha* (pl. cursum consummavi, 2. Tim. 4, 8) Wb. 30ᵈ. *inna caingnethi* (gl. bene acta) Ml. 22ᵈ. Eandemque formam nduit pron. dem. *intí*: *innahii irrufollnastar siu* (ea in quibus regnavit hic) Wb. 13ᵇ. *madugneu innahii remiærburt. madudrignius ni dinaib remeperthib. madugneu inna remeperthi* (si facio ea quae ante dixi, si quid feci de antedictis, si facio antedicta) Ml. 23ᶜ. 23ᵈ. *innahí atá chosmailiu* (gl. verisimiliora, dicunt) 16ᵇ. *innahi batar buthi arthuus* (ea quae debebant esse principio; sing. 29ᵃ: *ani babuthi arthuus*) 23ᶜ.

d. Numeralium quae sunt propria in constructione et congruentia, ut unus esset conspectus, iam tractata sunt in enarratione formarum.

e. Pronominum haec sunt propria de congruentia et usu.

1. Pronomen interrogativum congruit genere cum substantivo, ad quod refertur, masc. *cia*, fem. *cesí*, *cisí*, addito generis disertius distinguendi causa pron. personali fem. *sí*, neutr. *ced*, *cid* (p. 356). Etiam pronomen personale tertiae personae transiens in significationem demonstrativi, sing. masc. *é*, *hé*, fem. *sí*, neutr. *ed*, *hed*, plur. *é*, *hé* trium generum, sequitur tam genus quam numerum sequentis substantivi.

Sing. masc.: *ishe besad felsub* (hic est mos philosophorum) Wb. 27ᵃ. *ishé inglosnáthe caracter inna liter* Sg. 3ᵇ, dat. *donglosnaithiu* (gl. ad normam) Ml. 35ᵇ. *ishé infogur cétna* (hic est idem sonus) Sg. 203ᵃ. *bahe angnímsom molad dæ* (hoc erat illorum officium, laudare deum) Ml. 24ᵃ. *isee arndíltuth dunn fanissin* (est haec abnegatio nostra ipsorum) Cam. *ishé inso innóibad* (gl. haec est sanctificatio vestra, ut abstineatis etc.) Wb. 25ᵃ. *ishé inso tuasolcud indimchomairc asrubart riam* (haec est solutio quaestionis quam protulit antea) Sg. 157ᵇ. *ishæ inso infognam donchoimdid nemdu* (hoc est servire domino caelesti) Wb. 27ᶜ, *ishe se incomdithnad* (gl. solacio mihi ipse esse possum, . . si quid etc., Pr. 6. 1, 1; i. e. hoc est solacium) Sg. 90ᵃ.

Fem.: *issi rún indforcillsin* (est hoc mysterium huius testimonii) Wb. 28ᵇ) *issi ticsál archruche duun* (est haec nostra sumptio crucis nostrae) Cam. *issí intsillab diuit* (haec est syllaba sincera) Sg. 25ᵇ. *issí introcaire. issi indochra*: *de* (haec est misericordia, haec est deformitas) Ml. 23ᵇ. *issi indainm aslam dochomalnad recto dé ni incorpp* (gl. condelector legi dei secundum interiorem hominem. Wb. 3ᵈ. *issi indfoditingese asrubart riam* (haec est ea patientia quam dixit antea) 25ᶜ. *issí inbriathar insin* (hoc est illud verbum) 31ᵃ. *issi indetarceirt inson grecde* (haec est interpretatio, vox graeca) Sg. 207ᵇ. *isi adéne* (est haec eius celeritas)

Cr. 18b. *issí apennit dé* (haec est eius paenitentia) Wb. 26b. *issi aimthuge* (gl. induite novum hominem in iustitia) 22a. *bidsi afochricc* (gl. qui seminat in spiritu de spiritu metet vitam aeternam) 20c. *issi aciall som* (haec est eius opinio) Sg. 201b. *issí inso fedb* (haecce est vidua) Wb. 28d. *isí inso indrún inso* (hocce est mysterium) 13d.

Neutr.: *ised ancride indermait buith cen chlain* (gl. iniuria oblivionis; i. e. haec est i. o., esse sine prole) Ml. 23d. *ished anoneste insin. ished didiu anhonestum* (hoc est illud honeste, hoc igitur est honestum) Wb. 25b. 10b. *ished inso anaithescc* (haec est admonitio) 9d.

Plur.: *ithe riaglori insin* (hi sunt regulares) Cr. 32a. *hit hé dodmainetar insin indi* (hi putant illud qui etc.) Sg. 5a. *ité inna noi* (haec sunt ea novem pronomina) 197b. *ithé se inna briathra* (haec sunt verba) 4b. *hithé sin inna ranna aili asrubart tuas* (hae sunt ceterae partes, quas dixit supra) 22a. *ithe inso inna briath.* (haec sunt verba) 203a. *ithæ inso bési* (hi sunt mores), *ithæ inso bésse inna fedb* (hi sunt mores viduarum) Wb. 28d. 29a.

2. Saepe praesertim in fine sententiae pronominis personalis vel possessivi loco adhibetur praepositio *do* cum eiusdem personae pronomine suffixo.

Pronomina personalia hoc modo significata: *nibad aóenur dó* (gl. rogavi eum veniret ad vos cum fratribus; i. e. non esset solus ipse) Wb. 14a. *imba immalei do* (gl. quis est qui condemnet? simul autem Iesus? Rom. 8, 34; i. e. num erit simul ipse?) 4b. *do inis maddoc dún .i. meisse 7 choirbbre* (ad insulam Matoci nos, ego et Coirpre) Sg. 194a. *dichlaind thessei dóib. di grecaib dóib huili* (gl. Thesidae, Cecropidae id est Athenienses; i. e. de genere Thesei ii, de Graecis ii omnes) 31b. *huare ní in óen diaithir doib* (gl. ab alio cuique centro absides suae exsurgunt ideoque diversos habent orbes motusque dissimiles, planetae, Beda de nat. rer. c. 14; i. e. quia non in uno centro ipsi) Cr. 18c.

Pronomina possessiva eodem modo circumscripta, substantivo antecedente: *condib dídnad domsa foirbthetu hirisse dúibsi* (gl. desidero consolari per fidem vestram; i. e. ut sit solacium mihi perfectio fidei vestrae) Wb. 1b. *itcarit domsa... iscland tuicse do dia* (sunt amici mei, est proles electa deo) 5c. *cáingním doib* (gl. ut videant opera vestra) 5d. *eter baullu coirp dunn* (inter membra corporis nostri) 12b. *arachuitsidi is de corpore dissi* (hac ratione est de corpore eius) 12a. *bid ícc disi tuistiu clainde* (gl. salvabitur per filiorum generationem; i. e. erit salus ejus, mulieris) 28b. Inprimis pro genetivo subiecti haec formula additur infinitivo vel substantivo verbali: *ronfitirni cach trechretim dúibsi* (gl. epistula nostra vos estis quae scitur et legitur ab omnibus hominibus manifesta; i. e. novit nos quivis per fidem vestram) Wb. 15a. *isfeidligud disi* (gl. l manet per se) Sg. 165b. *feidligthe disi inógi* (permansionis eius, ut permaneat illa in integritate) 16a. *batochu doibsom buid and* (gl. quanto magis hi, Rom. 11, 24; i. e. erat verisimilius hos esse ibi), *ramúinset doib buid and* (gl. hi qui secundum naturam, i. e. didicerunt esse ibi) Wb. 5b. *rommúnus imbed dom* (gl. scio abundare) 24b. *ropad maith limsa labrad ilbelre dúibsi* (esset acceptum mihi vos loqui multas linguas, locutio vestra) 12c. *combad ét leu buid domsa inirisse* (ut sit aemulatio eis esse me in fide) 5b. *buith dúnni issintodochidiu* (gl. cum venerit quod perfectum est; i. e. esse nos in futuro) 12c. *ba ferr limm im buith di inógi* (gl. beatior autem erit si sic permanserit, mulier, secundum meum

consilium, 1 Cor. 7, 40), *búith dúibsi inógi* (gl. itaque dico fratres, v. 29; i. e. esse eam, esse vos in caelibatu, malo) 10[b]. Distinguitur ab hoc dativo praecedens pronomen possessivum in exemplis supra allatis e Cam.: *isee arndiltuth dunn fanissin. issi ticsál arcruche duun.*

3. Formulae pronominis demonstrativi *in-so*, *in-sin* includentis non solum substantivum, sed etiam, si una cum eo extant, adiectiva vel numeralia, exempla supra prolata sunt (p. 348). Fit idem, si adduntur aliae voces, ut genetivus e substantivo pendens: *forsacenélae metirsin* (gl. inter hendecasyllabos phalecios; i. e. hoc genus metri) Sg. 8[a]. *araaric acenelæ fothairctheein* (gl. ad balneas pallacinas, Pr. 14, 3, 24; i. e. nam eius inventum hoc genus balnearum; praemittit glossator latine: *de nomine philosophi*) Sg. 217[a]. *congaibetar inna trechenel martre so* (continentur haec tria genera martyrii) Cam.

4. Pronomina interrogativa semper praecedere, plerumque cum solutione sententiae (1. *d*), praepositionem autem sequi cum relativo, comprobatur exemplis supra enumeratis (p. 355 — 357).

5. Relationem hibernice significari non solum pronominis relativi formis absolutis vel infixis, sed etiam propriis in activo saltem formis verborum simplicium, patet ex iis quae supra disputata sunt (pp. 340 sqq. 426 etc.). Consuetudini cambricae, qua pro casibus obliquis relativi pronominis ponitur in fine sententiae pronomen personale suffixum praepositioni vel possessivum ante substantivum (p. 392), conferri possunt pauca exempla hibernica, ut quae supra (p. 340) attulimus. Contra praemisso nomine vel pronomine facillime omittitur nota relationis, tum ubi subiecto vel obiecto locus erat, tum in sententiae solutione emphatica (1. *d*); legitime in quacunque sententia negatio *nach* (p. 742) adhibetur vel quae propria esse solent sententiae absolutae, verbi substantivi forma *is* et negatio *ni*.

6. Pronomina personalia infixa 3. pers., praeterquam quod relativi locum occupant, interdum plus minusve supervacanea videntur. Tum enim ad emphaticam constructionem efficiendam (1. *e*) adhibentur, tum forma *d* adiungitur coniunctionibus *ma* et *ce* modo ipsis verbi substantivi loco, modo per pleonasmum post particulas *ni*, *nu*, *ru*; exempla vid. supra (pp. 705. 710 sq.).

3. Verbum constructum.

a. Praecipua verbi tam hibernici quam britannici proprietas est eius constructio impersonalis, per quam sola tertiae personae numeri singularis forma ponitur, ad quamcunque personam numeri singularis vel pluralis pertinet. Construuntur hoc modo verbi substantivi formae *is*, *as*, *bid* etc., praesertim cum ob emphasin simplex sententia resolvitur in duplicem (p. 912), idque cum pronominibus absolutis, cum alia verba adhibita hac constructione postulent infixa. Ut in his exemplis: *ismé asapstal geinte* (gl. ego sum gentium apostolus) Wb. 5[b]. *asmé móinur aridrochell* (gl. egomet rapui, intellegimus ego et non alius; i. e. quod ego solus id rapui) Sg. 202[a]. *taccu nimé asbeo .i. isairi am beosa icolinn ambéosa* (nego, non ego vivo, id est propterea vivo, in carne vivo ego) Wb. 19[a]. *issnisni ata* (nos sumus ..; cf. p. 325) 10[d]. *am. bid me féin notheised cucut* (gl. suscipe illum sicut me; i. e. acsi ego ipse venerim ad te) 32[a]. *combad sissi doberad teist dimsa* (ut vos daretis testimonium de me) 18[a]. Verum etiam in

simplici sententia tam absoluta quam subiuncta: *ississi intempulsin* (vos estis illud templum) Wb. 8[d]. *combad snini formoidemsi* (gl. occasionem damus gloriandi pro nobis) 15[d]. Verbi substantivi tertia persona pluralis in uno exemplo: *itsib ata chomarpi* (vos estis coheredes) Wb. 19[c], errore scriptoris posita esse videtur pro *issib*. In his exemplis pronomen personale *mé* vel *snisni* etc. videtur potius obiectum actionis reconditae in verbo substantivo quam subiectum.

Eiusmodi certe constructio cum obiecto verbi impersonalis (cf. germ. es gibt männer, menschen) adiungitur verbi substantivi formae *fil*, *feil*, quae nunquam flexionem personalem induit et sequentem accusativum postulat. Exempla: *ni feil titlu remib ciasidciamni titlu re cechoin salm* (gl. non sunt suprascripti psalmi quidam; i. e. non sunt tituli ante eos, quamquam videmus titulos ante singulos psalmos) Ml. 2[b]. *nífil aimsir nadmbed* (gl. rex constitutus ex tempore quod utique non coepit aliquando; i. e. non est tempus, quo non sit; nom. *aimser*) 17[a]. *nifil chumtubairt ata nanman sidi* (non est dubium, quin sint nomina haec; nom. *cumtubart*) Sg. 154[b]. *ni confil nach rainn nád techtad cetnidetaid* (non est pars, orationis, quae non habeat originem primitivam; nom. *rann*) 188[a]. Conferantur pronomina trium personarum infixa inter particulas et verbum, quorum exempla supra enumerata sunt (p. 491). Accusativus praeter pron. inf. 3. pers. (2. *e*. 6): *cenodfil chotarsnataith etarru* (gl. quamvis habeat aliquid contrarium; nom. *cotarsnatu*) Sg. 29[b]. *cinidfil chairi linn* (gl. nos alienos a culpa; i. e. quamquam non est culpa in nobis; Ml. 28[c]: *incairi*, gl. notam, nom. *caire*) Ml. 30[a].

Verbi substantivi forma *tá* quamvis servaverit flexionem personalem in vetusta lingua (p. 488—490), tamen ipsa quoque non solum impersonaliter constructa invenitur, sed etiam cum accusativo ad instar formae *fil*, id quod comprobant haec exempla: *nimtha laám* (non sum manus) Wb. 12[a]. *nímptha firion arachuitsidi* (gl. non in hoc iustificatus sum) 8[d]. *nintá airli armban* (non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) 31[c].

Ceterum lingua vetusta hibernica verbum substantivum, ad quod plures radices pertinent, tamen etiam aliis quibusdam verbis significat. Ut verbi *gaibim* (capio) forma praeteriti: *am. bid déet limsa moort dogabál darmchenn céin rongabus icarcair* (gl. quidam ex contentione Christum adnuntiant, non sincere, Phil. 1, 17; i. e. quasi sit contentio secundum me missionem meam sumendi pro me, quamdiu sum in carcere) Wb. 23[b]. *am. rongabusa* (ut ego sum) 9[a]. *biid am. rongabussa ingnim et bésib* (este ut sum ego facto et moribus) 23[a]. *am. rongab indosa indrong briatharde pers. ta. in .as* (gl. coniugatio nominatur quod una eademque ratione declinationis plurima coniugantur verba, Pr. 8, 17, 93; i. e. ut est haec o vinculum verbale, persona secunda in as; sequitur enim mox ap. Prisc.: cum enim verba omnia, quae aequali regula declinantur, in o vel in or desinant, in o quidem terminantia, si primae sint coniugationis, in as efferunt secundam personam) Sg. 159[b]. *nifitetar am. rongab* (nesciunt qualis sit), *am. rongab comadnacul dúun atá comeisséirge* (sicut est consepultura nobis, est conresurrectio) Wb. 27[a]. *am. rondgabsat in optit* (gl. tam participia quam infinita verba ad similitudinem optativorum, Pr. 11, 4, 15; i. e. ut sunt in optativo) Sg. 190. Ob infixum hic pronomen *d* 3. pers. sg. generis neutri (*n* praecedens sicut in ceteris exemplis est relativum infixum, quod postulat coniunctio

nominalis) licet suspicari in his loquendi modum per ellipsin hunc: incepi id, nimirum esse, i. e. sum. Verbi derivati *dixnigur* transeuntis ad eandem significationem exempla supra prolata sunt (p. 813, not.).

b. Activum verbi hibernici vetusti plenam flexionem personarum servavit, alienum ab impersonali constructione, quae in recentiore lingua etiam in hoc genus invasit, praesertim in gaelica, e qua e. c. affero praet. sing. 1. *do bhuail mi* (cecidi), 2. *do bhuail thu*, 3. *do bhuail e* etc.; fut. sing. *buailidh mi*, *tu*, *se*, plur. *buailidh sinn*, *sibh*, *siad* (caedam, -es etc.; *-idh*). Hibernice quoque hodie iuxta personalem magis servatam adhibetur impersonalis, ut praes. sing. *ceilidh mé* (celo), *tú*, *sé*, plur. *ceilidh sinn*, *sibh*, *siad*. In vetusta lingua constructio impersonalis eiusmodi rara est, praeterquam in verbis iunctis impersonali constructioni verbi substantivi, ut supra in *aridrochell*, *notheised*.

Passivi tamen flexio personalis defecit iam in vetusta lingua, quae uti non solet nisi tertia persona utriusque numeri: *intain arallegthar aepis*. (cum recitatur eius epistula) Wb. 18ª. *lase aralégatar* (cum leguntur, voces) Sg. 213ª. Ceteras personas et singularis numeri et pluralis modo impersonali significari infixis formis pronominum personalium inter verbi tertiam personam singularis et particulas verbales *no*, *ro* vel praepositiones in verbis compositis, ut traditum est iam in systemate verbi (p. 411), patet ex exemplis ipsis supra enumeratis (p. 482).

Actio reflexiva in linguis celticis propria verbi forma non designatur. Hibernice significatae eiusdem particula praefixa *im-*, ut vulgo significatur britannice, vix unum vel alterum exemplum extat (p. 876). Solet infigi pronomen eius personae, quae in se agit: *nommóidim* (glorior, i. e. laudo me) Wb. 14ᶜ. *nonmóidemni* (gl. gloriamur) 2ᵈ. *act ranglana* (gl. si emundaverit se) 30ᵇ.

c. Temporum et modorum usus et constructio, simplex in omnibus linguis celticis, ipso e systemate verbi et exemplis ad demonstrandas verborum formas prolatis affatim apparet.

Promiscuus usus temporum secundariorum, praesentis vel futuri et praeteriti, frequentior in cambrica constructione, iam animadvertitur interdum in vetusta hibernica: *atbélmis* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. interissemus) Wb. 4ᵈ, quod idem significat *interiremus*. Omissis enim particulis *no* et *ro* tollitur distinctio inter utrumque tempus, ut in pass.: *noberrthe* (calvaretur), *roberrthe* (calvatus esset; cf. pp. 447. 481).

d. Infinitivum hibernicum nihil esse nisi substantivum, cum ex formatione varia (p. 483 sq.) patet, tum ex eius constructione cum pronomine possessivo vel substantivi genetivo, cuius sunt exempla quaedam luculentiora: *tre fulang inna fochide* (tolerandis tribulationibus) Wb. 14ᵇ. *imradud inna rête domunde* (cogitare res mundanas), *cen imradud nanemde* (sine cogitatione caelestium, est sapientia carnis) 3ᵈ. *ni áil dún tabart testassa* (gl. non nobis necesse quicquam loqui, i. e. dare testimonium) 24ᶜ. *octabairt ruún*, *octabirt coibsen* (in proferendis mysteriis, confessionibus) 12ᵇ. 15ᶜ. *gabál desimrechte* (sumere exemplum) fq. Invenitur tamen aliter quoque constructus infinitivus, ratione duplici. Frequentissime enim substantivum positum in nominativo praemittitur infinitivo verbi, unde pendet, subiuncto cum praep. *do*: *istaschide timne dée dochomalnad* (necesse est mandatum dei impleri) Wb. 10ᵃ. *ismaith intóis éula do accaldam* (est

bonum cum sapientibus colloqui) 3[c]. *augtortás apstalachte inso tra aaínm fessin dosuidigud itossoch na epistle* (gl. Paulus apostolus; i. e. auctoritas apostolatus haec ergo suum ipsius nomen ponere in initio epistolae) 14[b]. Quae si convertas in constructionem priorem, sint cum genetivo: *istaschide comalnad timni dée. ismaith accaldam indóesa éulach. isaugtortás apstalachte suidigud aanma fessin itossoch.* Rarior est similis constructio nominis subiecti, tanquam respondens Latinorum acc. cum inf., ut in his exemplis: *arisbés leosom indaim do thúarcuin* (nam est mos apud illos, boves triturare) Wb. 10[d]. *ar dofór maith fochricc dosom sochude docreittim diaprecept* (gl. saepe proposui venire ad vos, ut aliquem fructum habeam; i. e. . . multos credere eius praecepto) 1[b]. Contra subiecti nominis dativus saepius sequitur infinitivum: *isáiniu duibsi anasbiursa rafitir cid israhel cretim do geintib* (gl. sed dico: numquid Israel non cognovit? Rom. 10, 19; i. e. est nobilius, lectius vobis id quod dico ego, novit id etiam Israel, credere gentes) Wb. 5[a]. *asrochoili innachridiu buid dondingin inógi* (gl. iudicavit in corde suo servare virginem suam, 1. Cor. 7, 37; mox: *buith di inógi*) 10[b]. Item in carmine: *ni ágor reim mora minn dondlaechraid lainn oalochlind* (non timeo ne percurrat mare limpidum militia acris e Scandinavia) Sg. 203. Plura exempla pronominum sic constructorum vid. supra (p. 920).

Infinitivus cui praecedit praep. *oc*, praesertim cum verbo substantivo constructus saepius respondet participio praesentis: *bíu ocirbáig, biuusa ocirbáig* (sum glorians) Wb. 16[d]. 20[a]. *robóisom octatháir* (fuit vituperans) 23[d]. *robá oclegund* (fui legens) Sg. 148[a]. Eodem modo hodie participium praes. gaelice significatur, praepositione *ag* cum infinitivo. In vetusta tamen lingua hibernica non tam communis usus est ea constructio.

II. Constructio prosae britannica.

Vetustiores codices cambrici cum non sententiarum pleniorem conexum, sed singularum vel paucarum vocum glossas exhibeant, cornici autem et aremorici libri ampliores oratione poëtica scripti sint, regulam britannicam prosae orationis solae fere narrationes codicis rubri Hergestensis cambricae illustrant, recentiores illae quidem, quae tamen ostendunt constructionem universe congruentem cum vetusta hibernica, pauca proprietate differentem. Haec igitur monumenta esse pro ceteris et debent et possunt, quoniam cambrica dialectus ceterarum britannicarum, cornicae et aremoricae, dux est et princeps.

1. Ordo constructionis.

a. Voces praedicantes sententiae cambricae principium sibi vindicant, sicut hibernicae. Verbum ergo ante omnes praedicans primum etiam occupat locum sententiae, si rationem non habeas particulae verbalis, quae in sententia affirmativa absoluta semper est *yd, y* (p. 420), vel copulantis: *y dywedassant wynteu* dixerunt illae, feminae) Mab. 1, 36. *ac y dywawt arthur* (et dixit A.) fq. *ac y paeth peredur yr lle* (et ivit P. ad locum) 1, 266. *ac y bu ynkerdet ynyalwch fforestyd* (et est profectus per solitudinem silvarum) 1, 238. Idem ordo, etsi in sen-

tentia affirmativa simplici aliquantum ei detrahitur modis ordinis duobus, de quibus infra dicetur (sub *c.* et *e.*), servatur tamen non solum in sententiae multiplicis partibus affirmativis, sed etiam in simplici sententia negativa vel interrogativa: *nys attebawd yr iarlles* (comitissa ei non respondit) 1, 18. *nyt yspeilwys ynteu vi* (ille non spoliavit me) 1, 10. *nyt adwaeney neb or teulu euo* (nemo ex agmine illum norat) 1, 267. *adoy di y dangos ymi* (tune venies monstratum mihi?) 1, 293.

b. Locum verbi praedicantis obtinet nomen praedicatum, adiectivum vel substantivum (aut per se aut cum adiectivo) coniunctum cum verbo substantivo. Haec autem pars praedicati verbalis, quam dicunt copulam, nomini praedicato ut significantia ita loco cedit in constructione cambrica simplicis sententiae affirmantis, ac medium locum sibi sumit sine ulla particula verbali inter praedicatum, quod primum sibi vindicat, atque subiectum sequens: *llawen uu y iarlles* (laeta fuit comitissa) Mab. 1, 20. *llawen uu y uorwyn* (laeta fuit puella) 1, 239. *hir uu genyfi y nos honno* (longa mihi visa est illa nox) 1, 6. *garw uu ynteu. llawen uu ynteu* (rudis, laetus fuit ipse) 1, 7. 28. *yspeilwr uum i yma* (fui ego latro hic) 1, 37. *marw uydaf i or cleuyt hwnn* (moriar hoc morbo) 2, 198. *athewythyr wyf inneu* (et avunculus tuus sum ego) 1, 247. *gwir yw hynny* (verum est istud) 1, 260. *truan yw hynny* (miserum est istud) 1, 34. *gwr hagr yw ynteu* (vir deformis est ille) 1, 6. *cennadeu ym ni* (sumus legati) 2, 28. *ceuri ynt oll* (omnes sunt gigantes) 1, 264. *vn mab mam athat oedwn i* (unicus filius matris et patris eram) 1, 2. Est idem ordo, si subiectum non additur: *gwr prud adoeth oed* (erat vir prudens et sapiens) 3, 298 *gwr idaw vydaf* (ero ei vasallus) 1, 243.

Item cornice: *gan off awos an dremas* (purus sum sanguine viri optimi) P. 149, 2. *mygtern oma* (rex sum) 102, 4. *dall en* (caecus eram) 220, 2; et aremorice: *guell ue gueneff* (mallem), *ret eu* (oportet) Cath. *ret eo pep tu ez conduhet* (in qualicunque parte eum, puerum, institui necesse est) Buh. 108, 14. *lamet eo an mez* (dempta est ignomina) 80, 14. *carguet eo a ioa ma calon* (cor meum repletum est gaudio) 76, 19. Idem ordo hodie solet servari: *iaouank eo ar vaouez ze* (mulier ista iuvenis est), *re uc'hel eo ann dud ze evidoun* (nimis ampli isti homines sunt mihi).

Est eadem collocatio praedicati, si loco verbi substantivi sunt verba *nominari, eligi* etc., quibus praemittitur particula *y*: *peredur uab efrawc ym gelwir i* (vocor P. filius E.), *gwalchmei ym gelwir i* (G. vocor) Mab. 1, 261. *iarlles y ffynnawn y gelwir* (comitissa fontanae vocatur) 1, 17. Post particulas tantum negativas, interrogativas aliasque, excepta copulativa, verbum substantivum praecedit ante nomen praedicatum (sicut in omnibus sententiis hibernice): *ny bu hir yr ymwan kei* (non diu pugnavit C.) 1, 23. *trauu vyw hi* (quamdiu ipsa fuit viva) 1, 36. *yny oed gyflawn* (donec erat impletus) 1, 17. Item post adverbia praemissa (cf. p. 928).

c. Tantum tamen abest, ut semper primum locum sententiae, quomodo hactenus demonstratum est, verbo vel praedicato concedant narrationes codicis rubri, ut saepissime in principio sententiae inveniatur nomen aut subiectum aut obiectum, post quod sequitur verbum praemissa particula *a*, ut: *peredur a gychwynnwys racdaw. peredur a gyfodes. peredur a chymryt y varch* (P. perrexit,

P. surrexit, P. sumere equum suum) 1, 244. 245. 246. *seithmeib aoed idaw* (septem filii erant ei) 1, 235. Est autem haec constructio sine dubio eadem solutio sententiae, per quam in vetusta lingua hibernica vox aliqua cum emphasi proferenda e regulari ordine vocum ad initium transfertur verbo substantivo praemisso vel sine eo posita absolute (pp. 912. 914). Invaluit is ordo cambrice adeo, ut saepius adhibeatur, etiamsi minor est emphasis vel nulla. A lege communi praemittendae *a* in hac constructione excipitur verbum substantivum cum compositis suis, ante quod modo adest particula, modo deest: *arthur aoed ygkaerllion arwysc* 1, 282, sed 1, 1: *yr amherawdyr arthur oed ygkaerllion arwysc.* Item: *drws y pebyll aoed yn agoret. achadeir eureit oed yn agos yr drws* (porta tentorii erat aperta, et sella aurea erat prope portam) 1, 239. *efrawc iarll bioed iarllaeth y gogled* (E. comes possidebat comitatum septentrionis) 1, 235.

Cum eadem particula *a* ante sequens verbum (quae contra *yd*, *y* particulam affirmativam absolutam dicenda est relativa, p. 420) praemittitur nomen obiectum: *karw a weleis yny forest* (cervum vidi in silva) 2, 7. *ae varch a gymerth y marchawc ar weirglod a gyrchwys* (et equum suum sumsit eques et pratum petiit) 1, 240. Eiusdem generis est frequentissima narrationis formula illa, ut post infinitivum sequantur verba auxiliaria activa *gorugum*, *gwneuthum* (feci, perfeci): *achyscu aoruc yr amherawdyr. agofyn aoruc kynon* (et dormire coepit imperator, et quaerere coepit C.) 1, 2. *adnabot awnaeth y gwr* (animadvertere coepit vir) 1, 6; quae essent secundum communem sententiae ordinem: *y kyscwys yr amherawdyr, y gofynwys kynon.*

Ne alteram quidem illam constructionem emphaticam, ut praemissum in principio sententiae substantivum positum absolute postea excipiatur pronomine personali, alienam esse a dialectis britannicis comprobant haec exempla: *madawc uab maredud aoed idaw powys yny theruyneu* (Matoco filio M. erat Powisia intra fines suos; ad verbum: Matocus filius M., erat ei Powisia) 2, 371. *yr ymdidan goreu a wypom ninneu ni ae dywedwn itti* (ad verbum: narratio optima quam sciemus nos, nos eam narrabimus tibi) 1, 2; vel cum negatione: *afles nys gwnaf inneu* (incommodum, non faciam id equidem) 1, 256. *dim oc awch da nys mynnaf* (quidquam e vestris bonis, nolo id) 1, 272; item arem. *an re man list y da dianc* (hi homines, sinite eos abire incolumes) MJ. 73a.

d. In sententia duplici vel multiplici singularum partium principia, si particularum rationem non habeas, eodem modo occupantur, quo supra traditum est: *val y gweleis* (leg. *gwelas*) *y gwr gwynllwyt peredur yn dyuot kyuodi aoruc tu ar gaer* (simulac vir canus vidit P. venientem, surgere coepit ad castrum versus) 1, 245. *adrythyll oedwn a mawr oed vy ryuic* (alacer eram, et superbia mea erat magna) 1, 2. *agwedy y beym uedw y deuei y kythreul bieu yllys honn. ac y lladei an gwyr oll. ac y dygei an meirch ninneu ac an dillat* (et cum essemus mente captae, venit daemon possidens castrum hoc, et omnes viros nostros occidit, et equos nostros et vestes abstulit) 1, 36. *ahyspys oed gan owein na welsei ef eiryoet gwreic kymryt ahi . . . aphann welas ef ywreic ennynu awnaeth oe charyat yny oed gyflawn pob lle yndaw* (et persuasum erat Oweno nunquam se vidisse mulierem aeque venustam atque eam, et cum vidisset mulierem, accensus est eius amore, donec esset plenus eius omni loco) 1, 17. Quibuscum

conferendum est aremoricum exemplum sententiae relativae: *an bleut maz rer an bara can* (farina, unde fit panis albus) Cath.

Duae vel plures sententiae si sunt constructione iunctae, verbis singularum partium affirmantium praegredientibus secundum regularem structuram additur particula *y*, *yd*, nisi praemittuntur coniunctiones primitivae *pei*, *cyn*, *cyt*, *can* etc., ut in multiplici sententia modo prolata: *y deuei . . . y lladei . . . y dygei* . . .; vel in altera parte duplicis huius: *pei gwyppei ymarchawc hynny ydeuei yth amdiffyn* (si sciret eques istud, veniret te protectum) 1, 32. Ac saepe eadem particula sententiae absolutae invenitur, ubi expectaveris relativam: *hyspys yw gennyfi y deuy di ac ef* (persuasum est mihi, te venturum cum eo, ad verbum: venies tu cum eo) 1, 259. *tebic yw gennyf i hagen y dygafi y marchawc gyd ami* (veri simile est mihi tamen, me abducturum equitem mecum; ad verbum: abducam equitem) 1, 259. *brodoryon ym ni ar gwr y buost neithwyr yny ty* (cognati sumus nos viro, in cuius domo fuisti nocte praeterita; ad verbum: cognati sumus nos viro, fuisti praeterita nocte in eius domo) 1, 247. Item in Leg.: *llety er egnat eu estauell ebrenyn er hon ebo en kescu endy* (domicilium iudicis est cubiculum regis illud in quo dormit) 1, 11, 4. *efeyryat eurenynes adely dyllat eurenynes er hun ypenytyo endau* (presbyter reginae debet habere vestem reginae illam in qua fecerit paenitentiam) 1, 24, 6.

At cum *a* alia exempla relativa in Mab.: *minneu avynnaf yr ymdidan da aedewit y minneu heb y kei* (ego volo narrationem pulchram quae concessa est mihi, inquit C.), *gofyn aoruc kynon yr hynn aadawssei arthur udunt* (petere coepit C. id quod concesserat A. eis) 1, 2. *tegach yw yr hacraf onadunt hwy nor vorwyn deckaf aweleist ti eiryoet yn ynys prydein* (formosior est maxime deformis ex eis, quam puella formosissima, quam vidisti tu unquam in insula Britannia) 1, 4. Solam enim *a* in parte relativa vel immissa vel subiuncta sententiae ampliori atque in constructione praemissi nominis subiecti vel obiecti exempla ostendunt plurima, tam modo allata, quam supra in capite de pronomine vel de particulis verbalibus (pp. 392. 420. 421). In quibus cum *a* sententiam relativam immissam vel subiunctam inchoans obtineat locum subiecti vel obiecti, particulam *y*, quae partem cui praeest, addito pronomine personali vel possessivo et abolito sensu relativo, paene solvit a relicua sententia, tum tantum adhiberi patet, cum in aliis linguis extat aut relativi casus obliquus e praepositione pendens vel genetivus aut coniunctio relativa *quod*.

Quare conicio, si absit praepositio, pro genetivo relativi (dativus enim pendet e praep. *y = di, do*), cuiusmodi exemplum non legi, ut in sententia latina: *mortuus est vir, cuius domum aedificavi*, eandem esse constructionem cambricam: *marw yw y gwr yd adeilieis y dy*, cum particula absoluta *yd* et pronomine possessivo *y*.

Etiam post coniunctiones nominales vel similes formulas loquendi ponitur particula absoluta: *ual y mae*, *ual yd oed* (ut est, ut erat; cf. Mab. 1, 259: *mal doeth aphwyllic y dywedy di*, instar viri docti et prudentis dicis tu, et hib. *amal* cum acc., p. 657) Mab. fq. *lle y gwelych eglwys kan dy pader wrthi* (quo loco videris ecclesiam, canas pater tuum ad eam) 1, 238. *gofyn aoruc ef ymi pale y mynnwn vynet* (quaerere coepit e me, quo ire vellem) 1, 7. *ny wys pa tu y mae* (incognitum, qua sit) 2, 225. 226. *yr awr y kenych, yr awr y rodes*

unllef arnaw (ex quo cecineris, ex quo dedit unum sonitum eo, cornu) 2, 65. 66. Item post quasdam coniunctiones praepositionales, ut *gwedy*, si non construitur cum infinitivo: *gwedy y beym uedw* (cum essemus mente captae) 1, 36. Ibi supplendum esse *gwedy hynn y beym* (p. 394), patet e constructione negativa facta cum particula *na*, quae vicissim occupare solet locum particulae *y* sententiae relativae affirmativae: *gwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt* (cum non viderint illi te, aegrum erit eis) 1, 14, sicut post alias eiusmodi coniunctiones: *am nat wyt* (quia non es), *am na wn* (quia nescio) 2, 10. 13. *worth nat atwaenat* (quia non norat), *yr nas gwelsei* (quamquam non viderat eam) 2, 12. 199. Eiusdem tamen originis coniunctiones *o* (*or*, *os*) et *tra* construuntur tanquam primitivae sine ulla particula verbali vel cum particula negativa absoluta: *or clywy*, *or gwely* (cum audies, videbis) 1, 238. *os gallafi* (si possum) 1, 256. *offoy di* (si tu fugis), *ony cheffy di ofut* (si non ceperis angorem) 1, 8. *o dianghaf*, *or dianghafi*, *oni dianghaf inheu* (si evasero, si non evasero) 2, 12. 16. *tra gudyych ti* (quamdiu tu celaveris) 1, 14. Cum iis concordant *yny* (donec), *pan* (quando). Contra etiam post *pei* condicionalem sequitur forma particulae negativae relativa *na*: *pei na bei*, *pei nam goganewch* (p. 725), et post primitivas *a*, *ac* (et), *no*, *noc* (quam) conceditur locus particulae *y*, *yd*, pariter acsi non sint additae.

e. In partibus posterioribus sententiae cambricae non magis certus est ordo, quam hibernicae. Solet tamen subiectum cum vocibus subiunctis praecedere ante obiectum cum ceteris: *pan dywettei arthur yr ymadrawd teckaf wrthyf or aallei. y dywedwn ynneu yr ymadrawt hwnnw ynhactraf* (leg. *yn haccraf*) *aallwn* (cum dicebat A. nuntium quam optimum mihi poterat, dicebam ego illum nuntium quam pessime poteram) 2, 375.

Descriptiones temporis et loci vel aliae adverbiales in cambrica sententia, in qua collocationis maior est licentia, interdum subiunguntur principio: *ac y bu deudyd a dwynos yn kerdet ynyalwch fforestyd* (et erat duos dies et duas noctes proficiscens per solitudinem silvarum) 1, 238. Immo saepius in ipso principio collocantur: *ar bore drannoeth y bu barawt march owein* (et mane post noctem paratus erat equus O.) 1, 12. *ac ygyt ar dyd peredur aglywei diaspat* (et una cum die P. audiebat tumultum) 1, 256. *pan hambwyllont hwy or lleon y deuant wy yth gyrchudi* (cum consuluerint, e castro Legionum venient ipsi ad te quaerendum) 1, 14. *ac yr fforest yd aei y mab beunyd* (et ad silvam ibat puer cotidie) 1, 236. *ac ar ol y llu hwnnw y gwelei ef gwreic velen* (et post hanc turbam ipse vidit mulierem flavam) 1, 17. Adverbia igitur tam simplicia quam composita frequentissime occupant principium sententiae: *ac yna ydeuth ef fford y lys . . . ac yno y gwelas ef gwraged* (et tunc perrexit ille ad aulam, et ibi vidit mulieres) 1, 36. *ac yno y clywei . . . ac uelly y bu ef yn hir yn yr agherdet hwnnw . . . odyna y cerdawd racdaw* (ibi audiebat . . . et ita fuit diu in regione illa invia . . . inde perrexit) 1, 266. 267. *ar hynny y dywawt arthur* (deinde dixit A.) 1, 2. *ac ar hynny wynt a welynt yn dyuot ymywn morwyn* (et tunc videbant illi venientem intro puellam) 1, 282.

Contra participium praesentis activi circumscriptum, quomodo circumscribuntur adverbia, in postremis sententiae locis reperitur: *ac ymperued llawr yr ystauell ydoed yr amherawdyr arthur yn eisted* (et in medio solo cubiculi erat

imperator A. sedens) 1, 2. *ac ygkenawl llawr y neuad ydoed pedwar gwyr yn eisted ar lenn* (et in medio solo aulae erant quattuor viri sedentes in pulvinari) 1, 282. *ac ual ydoed owein diwarnawt yn bwyta ar y bwrd ygkaerllion ar wysc nachaf uorwyn yndyuot* (et cum esset O. aliquando cenans ad mensam in castro Legionum ad Iscam, ecce puella veniens) 1, 26.

2. Nomen et pronomen constructum.

a. Articulus abest, sicut in hibernica constructione, ante substantivum quod distinguitur et finitur addito genetivo: *iarlles y ffynnawn* (comitissa fontanae) 1, 1. *presseb y march* (praesepe equi) 1, 33. *iarllaeth y gogled* (comitatus septentrionis) 1, 235.

Nomina propria solent carere articulo, ut: *y dywawt arthur*, *y dywawt kei* (dixit A., C.) fq. Additus tamen invenitur casibus obliquis: *yr beli mawr uab manogan y bu tri meib* (Belino Magno filio Manogani fuerunt tres filii) 3, 297. *mwyhaf oe vrodyr y karei lud y lleulys* (maxime inter fratres suos amabat Ludius Leulisum) 3, 298, ubi necessarius videtur inter duo nomina propria iuxta se posita. Idem casui recto additur post verbum defectivum *heb* (inquit): *heb yr arthur*, *heb y gereint* (inquit A., G.) 2, 27. 29. 30, post quod articulus praecedit etiam ante pronomen personale: *heb yr wynt* (dixerunt ipsi) 3, 269.

Adiectivo quoque praecedit articulus cambricus, perinde atque hibernicus (p. 916), si ante substantivum, cui appositum est, praecedit pronomen possessivum: *gwedy marw beli adygwydaw teyrnas ynys prydein ynllaw lud yuab yr hynaf* (mortuo Belino cecidit imperium insulae Britanniae in manus Ludi filii eius natu maximi) 3, 297; item si caret substantivo: *tegach yw yr hacraf onadunt* (formosior est maxime deformis ex eis) 1, 4. Pronomini demonstrativo idem additus invenitur, significanti hib. *intí*, *indí*, *ani*: masc. fem. *er hun*, *er hon* in Leg., neutr. *yr hynn* in Mab. (p. 395).

Articulum infinitum *un*, transumptum e numeralibus cornice et aremorice (p. 219), nondum recepit cambrica. Propius tamen ad hunc usum accedentis numeralis, instar pronominis positi, exempla inveniuntur in Mab.: *pedweryt mab idaw un lleuelys* (quartus filius ei erat aliquis L.) 3, 297. *kymer dy uarch un* (sume tuum equum aliquem, unum ex equis tuis) 2, 53.

b. Substantivi casus nominativus et accusativus pariter atque in aliis linguis construuntur. Statuendus videtur etiam accusativus temporis, quamquam ob defectum flexionis discerni non potest: *deudyd a dwynos* (per duos dies et duas noctes) 1, 238.

Genetivus non invenitur nisi constructus cum substantivo praecedente sine ulla casus terminatione (praeter pluralem, p. 281). Ceterum idem, sicut in hibernica lingua vetusta (p. 916), ita in cambrica interdum praep. *di* (de) significatur, ut inter gl. Ox.: *hin map di iob* (gl. Iove dignus; i. e. ut filius Iovis), vel in Mab.: *yn gyuagos yr gaer*, *ar dryll arall yr march* (cf. p. 217).

Dativus cambricus ut cornicus et aremoricus semper postulat praepositionem *di* (= hib. *do*, corn. *ȝe*, arem. *da*), quae in recentiore lingua fit *y*. Exempla vetusta in gl. Ox.: *di litau* (gl. Latio, addere), *dir arpeteticion ceintiru* (gl.

miseris patruelibus). Significantur igitur his praepositionibus hibernicis et britannicis genetivus et dativus eodem modo, quo in linguis romanicis praepositionibus *de* et *a*.

Genetivum vel ablativum latinae vel aliarum linguarum tam post substantiva et adiectiva, praesertim materiam vel plenitudinem rei indicantia, quam post verba lingua cambrica praepositione *o* circumscribere mavult quam alia. Exempla: *y rann vwyhaf or vlwydyn* (maxima pars anni) 3, 298. *y meint mwyhaf odrwc* (magnitudo maxima, plurimum mali) 2, 242. *kerwynet o dyfyr oer* (cupa aquae frigidae), *kerwyneit or med goreu* (cupa mulsi optimi) 3, 302. *carreyt or hyt goreu* (carrata frumenti optimi) Leg. 2, 1, 34. *arffedeit or us* (manipulus paleae) Mab. 2, 373. *peis o vliant teneu* (tunica lini tenuis) 1, 259. *dwy dorth o vara cann* (duo pista panis albi) 1, 239. *talym o uara gwynn* (frustum panis albi) 2, 14. *dwy gostrel yn llawn o win* (duae lagoenae plenae vini) 1, 239. *gwein yn llawn or dwfyr* (vagina plena aquae) 2, 246. *digawn o drwc* (satis mali) 2, 242. *cymedrolder o esmwythdra*, *kyflawnder o lewenyd* (abundantia hilaritatis, gaudii) 2, 32. 33. *amylder o amryuael anregyon*, *diwallualch o amryuael anregyon* (copia variorum donorum) 2, 20. 31. *diwallrwyd o bob peth* (sufficientia omnis rei) 2, 29. *diwallu y march o wellt ac yt* (providere equo stramen et frumentum) 2, 13. *kynnal y kyfoeth o vilwryaeth ac arueu. kynnal o uarch ac arueu amilwryaeth* (tueri imperium militia et armis, tueri equo et armis et virtute) 1, 19. 21. Eadem constructio post numeralia, ut *deunawweis o weisson*, iam memorata est (p. 314).

Cornica quoque et aremorica est haec constructio cum praep. *a* (= cambr. *o*). Cornica: *mab du a vur brys* (filius dei magni pretii) P. 14, 4. *box leun a yly* (capsa plena unguenti) 35, 1. *han sperys sans leun a ras* (et spiritus sanctus plenus gratiae) 3, 3. *mur a beyn a woȝevy* (multum doloris tolerabat) 54, 1. *glan off a wos* (purus sum a sanguine) 149, 2. *glan a bub fylte* (purus omni immunditia) 47, 2.

Aremorica: *den a laes* (vir exercens legem) Buh. 150, 1. *den bras den a choas hac a stat* (vir amplus, vir lectus et nobilis) 28, 23. *petra a mat a gra* (quid boni facit?) 18, 20. *lin a detin finaff* (linum fili tenuissimi) 168, 18. *leun a squient*, *leun a gracc* (plenus scientiae, gratiae) 4, 7. 48, 4. *cals a hirder*, *cals a poanyou* (multum desiderii, dolorum) 12, 17. 20, 7. *oll mar bech huy a vn opinion* (si sitis omnes vos unius opinionis) 22, 9.

c. Adiectiva cum substantivis, post quae sequi solent, congruunt sicut in aliis linguis: *morwyn bennyrech uelen* (puella crispa flava; masc. *penngrych melyn*, p. 280) Mab. 1, 14. *yn wiscedic o arueu trymyon* (indutus armis gravibus) 3, 304. *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) 1, 283. Habet tamen ut hibernica ita britannica constructio adiectivorum cum substantivis propria quaedam.

1. Praecedere quoque possunt adiectiva, sed eodem modo quo in lingua hibernica, carentia flexione, composita igitur cum substantivis, id quod exempla supra prolata (p. 891) demonstrant. Itaque compositio est statuenda, etiamsi separata sunt scriptione, ut in gl. Ox.: *a mein funiou* (gl. vittae tenues; adi. hod. *main*, plur. *meinion*), *a hir etem* (gl. instita longa). Interdum tamen etiam separatum antecedere adiectivum patet et ex isdem glossis: *creaticaul plant* (gl.

genialis praeda puellae), *dir arpetetioion ceintiru* (gl. miseris patruelibus), nisi forte nimium ordini latinarum vocum adhaesit glossator, et e Mab. 2, 31. 3, 304: *amryuaelon gerdeu*, *amryuaelyon gerdeu* (varii cantus), iuxta 2, 31: *amryuael anregyon* (varia dona).

Praecedunt substantivis adiectiva pronominalia *neill* (corn. *yll*), cuis forsitan compositio statuenda sit (p. 402), *paup* (quivis), *nep* (aliquis). At cum communi adiectivorum regula concordant *arall* (alius), *oll* (omnis), quae postponuntur.

2. Substantivis, quae post numerale II vel alia numeralia (p. 314) prae se ferunt formam numeri singularis, adiectivorum forma pluralis additur: *deu vaen rudgochyon* (duo lapides rubri) 2, 386. *deu vackwy wineuon ieueinc* (duo pueri fusci iuvenes) 3, 265. *pedeir meillonen gwynnyon* (quattuor trifolia alba), *pedeir ystondard melynyon* (quattuor vexilla flava) 1, 30. 2, 218.

3. At adiectiva quaedam post substantivi pluralem formam pluralis omnino non induunt, in his praeter simplicia quaedam, ut *mawr* (magnus), *tec* (formosus), et composita, potissimum derivata in *-ic*, *-awc*, *-awl* (quae pl. formarent, si adderetur flexio, *-igion*, *-ogyon*, *-olyon*), *-eid*, ac terminationes gradationis. Exempla: *dynyon tec awelsam ni* (viri formosi quos vidimus) 2, 203. *llygeit mawr hebogeid* (oculi magni accipitrini) 2, 385. *arueu trymyon estronawl* (arma gravia peregrina) 2, 386. *llygeit rudgochyon gwennwynic* (oculi rubri virulenti) 2, 388. *disgyryein gwyr aruawc* (clamor virorum armatorum) 2, 388. *deudec brenhin arhugeint ovrenhined coronawc* (triginta duo reges coronati) 3, 263. *mein llywychedic gwyrthuawr*, *mein mawrwerthawc llywychedic* (lapides pellucidi magni pretii) 3, 265. *gweisson doethaf* (pueri prudentissimi) 3, 274. *ffuon cochaf* (rosae ruberrimae) 2, 218. *gwladoed teccaf a gwastattaf* (regiones pulcherrimae et planissimae) 3, 264. Adiectiva composita quae eandem formam servant post idem substantivum, sive est singularis numeri sive pluralis, videas inter adiectiva cumulata post substantiva supra memorata (p. 892).

4. De comparationis gradibus haec fere sunt memorabiliora. Aequabilis amplificatio cambrice significatur superlativis: *aphei vwyhaf vei y vrys ef. pellaf vydei hitheu ywrthaw ef* (et quo maior erat ipsius contentio, eo remotior fiebat illa ab ipso) Mab. 3, 17. *a phei vwyhaf y lladei ef ymarch* (*y varch*). *pellaf vydei hitheu ywrthaw ef* (et quo magis ipse exanimabat equum suum, etc.) 3, 17. 18. *goreu yw gennyfi heb y pwyll bo kyntaf* (eo melius mihi videtur, inquit P., quo prius fit) 3, 20. Cornice item: *moygha ʒoʒo drok a wre henna reʒa an guella gwas* (quo magis eum vexabat, eo melior puer existimabatur) P. 112, 4. Contra aremorice comparativis praecedente *seul*: *seul muy oarse so a pechet seul muy poan racse so dleet* (quo plus igitur est peccati, eo maior poena ideo debetur) MJ. 68ᵇ.

Propria cambricae dialecti forma aequalitatis aut componitur cum praepositione *cyn-*, *cy-* (p. 300. 902), quam formam compositam sequitur *ac*, aut simplex adhibetur plane eodem modo quo in ceteris linguis substantiva. Ut non modo constructa cum verbo: *awelydi drycket y gyflauann* (videsne tu malitiam iniuriae, quam mala sit iniuria?) Mab. 1, 267. *ac mal y llathrei wynnet y cwn y llathrei cochet y clusteu* (et sicut candebat albor canum, fulgebat rubor aurium) 3, 8. *ac yna ymessurassant wynteu hyt nos uchet y gaer* (et tum mensi sunt

illi per noctem altitudinem urbis) 3, 273, vel cum praepositionibus: *rac dahet y gwybod ef* (propter urbanitatem illius) 1, 4. *rac daet y gwyr . . . achadarnet y ty* (propter virtutem virorum et firmitatem domus) 1, 252. *rac tywyllet y nos* (propter obscuritatem noctis) 3, 31. *nat oèd ymadrawd dros wyneb yr ynys yr isset ydywettit* (ut non esset colloquium per faciem insulae, quamvis summisse diceretur) 3, 299; sed etiam intermixta substantivis: *sef aoruc peredr seuyll a chyffelybu duet y vran. agwynder yr eiry. a chochet y gwaet* (tum stare coepit P. et comparare nigredinem corvi et alborem nivis et ruborem sanguinis . . .) 1, 257, vel antecedentibus pronominibus: *rac vychwannocket y vrwydyr* (propter aviditatem meam, quia tam avidus eram certaminis) 2, 375. *rac y decket* (propter pulchritudinem eius), *rac y haccret* (propter deformitatem eius), *rac y ysgawnet* (propter levitatem eius) 2, 207.

d. Numeralium constructio et proprietas aut formarum expositioni ipsi supra praemissa est (p. 314), aut tradita in capite de compositione, cuius formam induere solent (p. 893).

e. E pronominum quoque constructione propria quaedam cambricae linguae aliena ab aliis supra proposita sunt, ut relatio significata (p. 391), possessivum absolutum significatum vocibus *eid* et *ein* (p. 387 sq.)

Pronominis demonstrativi genera distinguntur tria, masc. *hwn*, *hwnnw* cum masculinis, fem. *hon*, *honno* cum femininis substantivis constructum, *hyn*, *hynny* (forma pluralis) sine substantivo loco neutri abstracti: *gwir yw hynny* (verum est istud) Mab. 1, 260. Huius loco hodie invenitur *hi* (Spurrell. gramm. p. 62): *y mae hi yn bwrw gwlaw* (pluit; ad verbum: est id iaciens pluviam), *mae hi yn dywyll* (est obscurum); an corruptum ex *hyn?*

Etiam separatum a substantivo suo demonstrativum servat congruentiam generis, sicut in hibernica lingua: *py gynnwryf yw hwnn* (qui tumultus est hic?) 1, 290. *py ryw ormes yw hwnnw* (quod genus calamitatis est hoc? *ryw* masc., *gormes* fem.) 1, 293. *niuer kyhardet a hwnnw* (copia aeque comis atque haec) 1, 16. 17. *kerd kystal a honno* (cantus aeque dulcis atque hic) 1, 9. *bei dywetut ti ymi y peth a ovynnaf ytti. minneu a dywedwn y titheu yr hwnn aovynny ditheu* (si dicas tu mihi rem, quam quaero ex te, ego quoque dicam tibi eam quam quaeris ex me), *beth yw hwnn heb y peredur* (quae res est haec? inquit P.; *peth* masc.) 1, 237.

3. Verbum constructum.

Constructionem verbi impersonalem vel tertiam personae singularis positam pro ceteris in activo genere nondum adoptavit lingua cambrica. In quibusdam tamen haec verbi celtici proprietas etiam in activo cambrico negari vix potest: *gouyn idaw ae ef gyntaf bioed y llys yd oed yndi. mi ysgwir heb ef ae hadeilawd a mi bieiuu y dinas ar castell a weleist ti* (quaerere coepit ex eo, an ipse primus possedisset aulam in qua esset. Ego revera, inquit, eam construxi, et ego possedi oppidum et castellum quod vidisti) 2, 14. In his *mi ae hadeilawd*, *mi bieiuu* (*mi a bieiuu*) eodem modo construuntur, quo est hibernice in Sg.: *ismé aridrochell* (ego id rapui). His adnumerari possunt ea, in quibus verbi singularis numerus constructus est cum substantivo plurali: *gweisson doethaf*

or byt yw vymbrodyr i (pueri sagacissimi in mundo sunt fratres mei) 3, 274. *ar geireu hynny aaeth hyt att erbin* (et verba illa ierunt usque ad E.) 2, 34. *dyuot trimeib cledyf divwlch. gwyr agauas clot mawr* (venire tres filii Cl. D., qui viri ceperant gloriam magnam) 2, 243; alternans cum plurali: *y gwyr hynny ae gordiwedawd ac aovynassant idaw* (illi viri eum consecuti sunt et quaesiverunt ex eo) 3, 85. In principio sententiae ita solet verbi tertia persona singularis praecedere substantivi plurali numero: *arodes breenhined hinn ha thouyssogion cymry* (et dederunt haec, privilegia, reges et principes Cambrorum) Land. priv. p. 113. *y pellaei y gwyr y wrthaw* (removebantur viri ab eo; at mox: *y nesseynt wynteu attaw*, illi appropinquabant ei) Mab. 2, 375. *yna y kerdwys y kennadeu* (tunc profecti sunt legati) 3, 268. *ac ual y diffykyei eu meirch* (et ut deficiebant equi eorum) 3, 270. *yny dygwydawd y meirch ar leu glinyeu* (donec deciderunt equi in genua sua) 2, 51. *yny golles y taryaneu eu holl liw* (donec perdiderunt scuta omnem colorem suum) 2, 51. *mal y barno goreu gwyr y llys* (ut iudicaverint optimi viri aulae) 2, 25. *sef awnaeth y weisson* (id fecerunt pueri) 3, 264. Contra inveniuntur etiam exempla, in quibus verbi tertia persona pluralis additur collectivo substantivo singularis numeri vel pronomini: *ac y kychwynyssont y llu mawr hwnnw bop bydin yny chyweir* (et progressus est exercitus magnus ille, in suo quodque agmen ordine) 2, 379. *pawb a dybygynt* (quivis, omnes cogitabant) 2, 207.

De praevalente per dialectos cornicam et aremoricam constructione impersonali etiam activi supra actum est in capite de verbi flexione (p. 540).

Praecipue constructio cambrica impersonalis amplexa est passivum, cuius una tertia persona singularis per varia tempora extat, qua ceterae personae significantur quomodo expositum est. Exempla praebet flexio verbi passivi.

Differunt dialecti britannicae a ceteris linguis plerisque et ipsam hibernicam superant formis passivis verbi substantivi et auxiliarium quorundam, quae cum constructione et usu ipsae quoque supra traditae sunt (p. 539).

Actio verbi reflexiva vel reciproca, qua aut unus in se aut plures inter se agunt, in dialectis britannicis sola particula *im-*, *ym-* verbo praefixa significatur, de qua uberius disputatum est in capite de compositione (p. 898 sq.)

In temporum usu non semper primitivam et certam distinctionem servatam esse comprobat confusio praesentis et futuri primarii britannici. Eiusdem modi alternatio animadvertitur in temporibus secundariis, ut praesentis secundarii pro praeterito usus condicionalis (quemadmodum in hibernica lingua interdum, p. 923): *pei na bei drech noc ef nys dygei ynteu y eneit ef* (si non fuisset fortior illo, non abstulisset ipse animam eius; de actione perfecta, ad verbum: si non esset, non auferret) Mab. 1, 20. *aphei gwnelut ti vyghygor ny chyhyrdei agyhyrdawd o galedi athi* (si fecisses tu consilium meum, non accidisset quod accidit difficultatis tibi) 2, 61. *ot archei ereint idaw peidaw ar gware hwnnw. ef abeidei vyth ynnllawen ac ef* (si oravisset G. eum, ut desisteret a ludo illo, ipse destitisset certe libenter ab eo) 2, 63. *aphany bei ueichawc hi nysgordiwedut ti* (et nisi illa esset praegnans, tu eam non esses consecutus) 3, 160. *pei ysgwypwn nydown yma* (si scivissem id, non venissem huc) 3, 85. *oed llessach yr march. pei assarchut yr meittyn* (erat commodius equo, si dudum id petivisses) 3, 19. *pei asrodei y neb y rodei wrth eir odgar brenhin iwerdon* (si daret id

cuiquam, dedisset ad verbum O. regis Hiberniae) 2, 240. *ac nawnaei wyr ynys prydein ylluydeu mawr hynny yneb namyn idi hi* (nec fecissent viri insulae Britanniae vias magnas illas cuiquam nisi illi, mulieri) 3, 272. Vel promiscuae inveniuntur duorum temporum formae: *pei asgorchymmynnassut nysgadwn* (si id mandasses, non dimisissem eum) 2, 48. Contra cornice et aremorice formas praeteriti secundarii usurpari cum significatione praesentis (vel futuri) secundarii, exempla plura supra proposita ostendunt (p. 526 sqq.).

Infinitivus britannici verbi, sicut hibernici, naturam servatam substantivi prae se fert praemissis frequenter praepositionibus, ut *gwedy*, *heb*, *rac* etc. (cf. pp. 678. 679. 688). Cum certis quibusdam praepositionibus, ut cambr. *yn*, corn. *ow*, arem. *ouz*, infinitivus substituitur pro participio praesentis (cf. hib. *oc*, p. 924). Cuius usus communis dialectorum britannicarum exempla supra inter formas verbi allata sunt (p. 538).

Inprimis autem propria britannicarum dialectorum est illa constructio, qua infinitivus verbi finiti vice fungitur, non modo sicut Latinorum infinitivus historicus per se positus omissis, quae saepe adduntur, verbis *aoruc* vel *awnaeth* (fecit), sed etiam ut verbum finitum sequatur infinitivus cum coniunctione copulativa: *ac wynteu ae gomedassant adywedut* (et illi id recusaverunt et dixerunt) Mab. 1, 273. Quae constructio cornice in legem fere abiit: *may ȝeth war ben y ȝewleyn ha pesy yn ketelma* (ut procumberet in genua sua, et oraret hoc modo) P. 54, 4. Contra inverso ordine in oratione obliqua: *amenegi udunt uot y hiarllaeth yn wedu. ac na ellit y chynnal onyt o uarch ac arueu amilwryaeth* (et monstrare iis, esse comitatum suum indefensum nec posse servari nisi equo et armis et virtute bellica) Mab. 1, 20. 21.

CAPUT ALTERUM.

De constructione orationis poëticae.

Proprius habitus atque ornatus orationis poëticae, quo distincta recedit a similitudine sermonis cotidiani, admodum varians apud varios populos, modo temporum ratione efficitur, modo congruentia sonorum, cum alii nec hoc nec illo modo usi satis habeant parem syllabarum numerum versibus tribuisse ut Indi, aut sententiarum quandam aequabilitatem, parallelismum quem dicunt, construxisse ut Hebraei. A Graecis et Latinis, quorum carmina metro, quod dicunt, continentur vel certa ratione et ordine syllabarum longarum vel brevium, differunt nationes septentrionales Europae, quae pertinent ad familiam indeuropaeam*, ut gentes et Germanorum et Celticae, quarum omnium oratio poëtica secundum id quod exploratum est tam de Scandinavis, Saxonibus, Anglis, Baiovariis quam de Hibernis et Cambris vetustis, sonorum congruentia constituitur, tum principalium, tum finalium.

* Nescio an idem mos sit aliorum populorum diversae orginis, ut Tungusorum secundum ea, quae profert Gabelentius in grammatica dialecti eius nationis (Elémens de la grammaire mandchoue, p. 148).

Inter horum autem populorum ipsorum carmina ad sonorum congruentiam aptata intercedit altera quaedam differentia. Alii enim sola principalium sonorum congruentia (quam vocant allitterationem) observata, ut Germani, in sententiis poëticis vel versiculis binas vel ternas voces constituerunt eadem consona inchoatas vel vocalibus (quae omnes inter se concordant). Alii congruentiam sonorum non solum in principio vocum, sed etiam in extremis vocibus sectati sunt atque in mediis ipsis, quem ornatum iam vetusta habent et Hibernorum et Cambrorum carmina. Quamquam minor in mediis vocibus esse potest sonorum congruentia quam in extremis, ubi poëtae Hiberni et Cambri binas vel plures voces non eadem tantum consona, sed eadem syllaba terminare solent. Pleniore hac consonantia, eadem vocali eademque consona terminali binarum vel plurium vocum in eodem versu vel in compluribus positarum, iam Cambri veteres utuntur, eademque uti solent Hiberni, etsi vocalium varietatem concedunt, ut concordent inter se *-us*, *-is*, *-es*, vel *-im*, *-am*, *-em* finales eodem modo, quo concordant principales vocales diversae. Quae congruentia consonarum solarum maiorem vetustatem redolet et habenda est primitiva forma, postea demum ad plenam consonantiam finalem provecta, quam cultam potissimum a gentibus recentioribus Europae dicunt *rîmam**.

* E gr. ῥυθμός, rhythmus nomen ducunt. Quae vox quamquam longe aliam principio rem significavit, postea tamen in illum usum aberravit, qui per medium aevum viguit, ut rhythmicae compositioni, qua nomine notabantur versus celticae structurae, certi syllabarum numeri cum consonantia, opponeretur metrica, qua antiquorum metra imitabantur. Cuius consuetudinis exemplum praebet diaconi Lul epistula, quarta inter Bonifacianas ed. Serar.: „Obsecro, ut mihi Aldhelmi episcopi aliqua opuscula seu prosarum seu metrorum aut rhythmicorum dirigere digneris ad consolationem peregrinationis meae et ob memoriam ipsius beati antistitis.“ Nec alia desunt testimonia: „Versum scoticum noluerunt vel rhythmice seu metrice in Latinum verti.“ Vita S. Declani ap. Boll. (cf. 9 not.) „Apostolicae sedis pontifex non solum ea, quae beatus vir Notkerus dictaverat, verum etiam ea, quae socii et fratres eius in eodem monasterio S. Galli composuerant, omnia canonizavit, videlicet hymnos, sequentias, tropos, letanias, omnesque cantilenas, rithmice, metrice vel prosaice, quas fecerant.“ Ekkehardi Vita B. Notkeri ap. Goldast. 1, 236. „Parvuli latine pro nosse, medii rithmice, ceteri vero metrice quasi pro rostris retorice etiam episcopum affantur.“ Ekkehardi Casus S. Galli ap. Pertz. 2, 91. Quibuscum haec comparanda sunt ex O'Dav. glossario: *Metuir .i. comardugh in dana. ut est: amail rongab rithim arradh metuir .i. amail rogab rithim, i fil binnis cen certus, arradh metuir .i. binnis 7 certus, uair bid binnis co certus isin metar 7 binnis cen certus isin rithim* (metrum i. e. artificium carminis. ut est: *am. r. r. a. m.* i. e. ut est rhythmus, in quo est sonoritas sine numero, comparatus metro i. e. sonoritati et numero, quia est sonoritas cum numero in metro et sonoritas sine numero in rhythmo). Unde emendandum est alterum exemplum: *Arrath .i. afarradh. ut est: amail rogabh rith imarrath inechuir* [leg. *rithim arrath metuir*] *.i. isamhlaid atait na baird arrath na filed .i. isamlaid atait na baird cintomus acu ifarrad na filed* (*arrath* i. e. in comparatione. ut est: sicut est rhythmus comparatus metro, i. e. sic sunt bardi comparati poëtis doctis i. e. sic sunt bardi sine mensura apud se (qui non didicerunt compositionem metricam) comparati poëtis doctis), quocum conferenda sunt, quae ibidem produntur s. vv. *eolus* et *egin*. At nunquam in vetustis libris aut hibernicis aut britannicis computationem poëticam indicat vox *rim*, quamvis frequentis alias usus. Simplex hib. subst. in Sg. 181ᵃ: *dliged rimæ ocairli kal.* (gl. de ratione: cum ei qui nos pupugit talionem, id est, vicem a nobis redditam ostendimus, repupugi dicimus, quando vero de ratione vel kalendario loquimur, repunxi [gl. *adrothoirndius*] dicimus, Pr. 10, 5, 32). Inde deriv. *rimire* (computator): *is assu lasna rimairu* (est facilius computatoribus; cf. p. 304) Cr. 3ᵇ. Frequens est verb. comp. cum *ad-* (computare, imputare, putare, aestimare, saepius idem indicans quod *áirmim*, numero, et cum eo alternans): *mad iarnaicniud adrimther* (si secundum naturam computatur) Cr. 3ᵇ. *adciam ascenel cruche adrimther incoicsath. filus trechenelæ martre adrimiter arcruich* (videmus genus crucis imputari, existimari, compassionem; sunt tria genera martyrii quae computantur pro cruce) Cam. *tichtin inna epistle adrimisom arathichtin fessin* (adventum epistulae aestimat pro suo ipsius adventu) Wb. 14ᵈ. *donaib pecthachaib ni dírmisom ón archumscugud arisabás imbás dosuidib comscugud im. iustor. abás imbethith són adindrimisom* (gl. omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur; i. e. peccatoribus non numerat id, resurgere, pro immutatione, nam est e morte in mortem illis, immutatio autem iustorum e morte in vitam, haec est, quam numerat) Wb. 13ᵈ. *adrimfiter*, *adrimfeter* (gl. sed haec postea

Disputandum igitur est accuratius de proprietate, siqua est, consonantiae, ut finalis, de qualiscunque consonantiae loco quem obtinet in versibus, de versiculorum constructione in carminibus, tam apud Hibernos quam apud Britannorum populos. De gallicae priscae formae poëticae reliquiis suspicandis apud poëtas latine scribentes etiam hic, sicut in aliis capitibus de aliis argumentis, disseretur una cum hibernicis vetustioribus poëticis.

I. Constructio poëtica hibernica.

Formam primitivam consonantiae finalis monosyllabam transgressi ad consonantiam bisyllabam, interdum vel trium syllabarum, et Hiberni poëtae et Latini, qui illam formam (qua conicere licet iam vetustos Gallos usos esse) latinis carminibus imitati sunt, saepius perrexerunt quam Cambri, qui primitivam illam monosyllabam fere servarunt, raro bisyllabam terminationum grammaticarum, ut *-ieu*, *-ion*, adhibuerunt. Apparet bisyllaba consonantia hibernica in vetustis sententiis hibernicis, quae videntur proverbia, ut: *isgnáth do cobir cach lobir ifochidib* (gl. qui consolatur humiles deus; i. e. consuetum est ei auxilium debilis cuiusvis in tribulationibus) Wb. 16ᵃ. Facile non solum hanc consonantiam suppeditarunt vocabula composita cum *su-*, *du-*, *s-*, *d-* sibi contraria, ut *somme*, *domme* (dives, inops), *sóire*, *dóire* (salus, miseria), sed etiam trisyllabam: *sochumacht no dochumacht*, *sualig dualig*, *sóinmiche dóinmiche*, *di sóinmechib 7 dóinmechib* (p. 863).

Recentior ars poëtica Hibernorum, in quorum carminibus plura genera versiculorum certis syllabarum numeris circumscriptorum inveniuntur, propriis nominibus distincta, ab arte poëtica ceterarum nationum recentiorum Europae, apud quas sola fere servata est consonantia vel assonantia finalis, atque ipsorum affinium Cambrorum hoc differt, quod hiberni poëtae maiore cura principalium sonorum congruentiam sectati sunt, quam dicunt allitterationem vel concordiam (*uaim*), minore congruentiam finalium. Finalis enim consonantiae imitatio quaedam viget, quae dicitur correspondentia (*comhardá*): aut perfecta, si eandem vocalem aut non secuntur consonae aut eiusdem ordinis ut tenues vel mediae, aut imperfecta sive infracta, quae nihil est nisi assonantia vocalium (O'Don. Gramm. p. 415 sq.). Congruentia haec media inter consonantiam et assonantiam singularis est et propria artis hibernicae, ceterum antiqua, ut quae iam in vetustis carminibus extet iuxta consonantiam plenam. Contraria huic est illa congruentia, quam primitivam finalem suspicati sumus,

---

reputentur; i. e. reputabuntur) Sg. 153ᵇ. Pr. Cr. 60ᵇ. *adrimed* (gl. imputare) Ml. 21ᵃ. Alia composita et decomposita: *dorimiub* (gl. sermone digessero) Ml. 26ᶜ. *dorimther hi libur essaiæ ásceliso* (narratur in libro Isaiae haec historia; cf. germ. *erzälen* e *zal*, numerus) Ml. 16ᵈ. *iscomfuirmud forgnúsa* (est collocatio formae, in mecum, non compositio) Sg. 203ᵃ. *remfuirmedcha* (gl. praepositivae, coniunctiones; = *remforim.*, p. 27) 212ᵃ. Hodie quoque est subst. cambr. *rhif* (= *rim*, numerus), e quo composita et derivata in Mab.: *cyfrif* (numeratio) 3, 155. *riuaw* (numerare) 3, 26. *riuedi* (numerus) 3, 28.

solarum consonarum cum alternatione vocalium (p. 935). In versibus, e quibus carmina construuntur apud Hibernos vetustos, secundum scriptionem codicum coniungi solent tanquam hemistichia bini versiculi certi syllabarum numeri, ut binis certe locis disposita sibi respondeat consonantia una, si non plures. Rariores sunt versus trium membrorum.

Per haec hemistichia consonantia qualiscunque disponitur, tam initialis, quam finalis, vel intermedia, si qua interdum addita est ornatus causa, certum locum non poscens. Allitteratio tum contraposita esse potest vel in hemistichii utriusque principio vel in mediis, tum consociata in duabus vocibus eiusdem hemistichii subsequentibus. Rara est alternans duarum consonarum aut per eiusdem versus membra aut per duo versus copulatos, non rara cumulata tam eiusdem consonae per totum versum quam per singula membra diversae.

Correspondentia aut contraposita est in fine utriusque hemistichii aut in fine duorum versuum copulativa. Solent simplici copulativa terminari posteriora hemistichia; sed interdum accedit altera in fine priorum, ut fiat copulativa duplex. Eadem continuata per paucos versus apud Hibernos negari non potest, per plures in cambricis carminibus praecipue continuatur. Nec infrequens est per media membra ad ornatum augendum dispersa altera praeter contrapositam vel copulativam in duabus vel tribus vocibus, quam dico lateralem.

Hemistichia singula certum syllabarum numerum continent, ut septenarum vel octonarum, vel pauciorum vel plurium, nec tamen necesse est idem numerus syllabarum sit in utroque hemistichio nec in singulis versibus eiusdem carminis. Numerum tam syllabarum, quae hemistichiis, quam versuum, qui strophis continentur, ex arbitrio constituit poëta, nisi mavult carmen sine certo versuum numero componere. Quamquam frequentius ceteris stropharum generibus est distichon vetustiore scriptione vel stropha quaternorum versuum recentiore, frequentior ceteris syllabarum numeris septenarius in hemistichiis vel versiculis.

Quaeritur, an syllabae acutae et gravatae in versiculis alternaverint e certa lege. Ut ex hemistichio septenarum syllabarum frequentissimo diversa collocatione accentus enucleari possunt rhythmica schemata duo, alterum quasi trochaicum:

–́ ⏑ –́ ⏑ –́ ⏑ –́,

quasi iambicum alterum:

⏑ –́ ⏑ –́ ⏑ –́ ⏑.

At nec in hoc versiculo vel hemistichio nec in aliis plurium aut pauciorum syllabarum eundem semper rhythmum observasse videntur hiberni certe poëtae, alternasse potius inter hunc vel illum magis minusve ex arbitrio. Tametsi enim prius schema conspicuum est in carminibus Mediolanensis codicis plerumque, in carmine de passione Christi cornico semper, alterum in Benedictione Hiberniae; tamen alternatio inter utrumque negari vix potest in aliis, ut in Fiacci Hymno in S. Patricium primi statim versus prius hemistichium secundum prius schema legi debet, ne acuantur syllabae aliquot formativae:

Génair pátraicc innemthúr.

Alterum autem non potest nisi secundum posterius legi, quia acutis syllabis principalibus, gravatis formativis, prodit in hunc modum:

ishéd adfét iscélaib.

An germanicus proferendi modus concedetur in hoc hibernico versu frequentiore ceteris et aequante fere germanicum versum usitatum, ut in singulis membris binae tantum syllabae maiore accentu proferantur? Et ut possit pronuntiari:

Genair pátraicc innémthur || *ished adfét iscélaib.*

Animadvertendum est, interdum voces bisyllabas positas esse loco unius syllabae gravatae, ut voces *acus*, *firu* in his Benedictionis Hiberniae locis:

acus bíth bennách firu múman.

Apud Hibernos vetustos et Cambros constructio poëticae orationis universa, exceptis quibusdam quae sunt propria horum vel illorum, est eadem. Itaque, cum morum priscorum semper tenacissimi fuerint celtici populi, conicere licet, ne apud veteres quidem Gallorum Druidas et Bardos carminum constructionem fuisse diversam. E quibus etsi omnino nihil superest, tamen nimium audere mihi non videor, si affirmo, prima iam religionis christianae aetate in Gallia gallicam illam carminum formam translatam esse in carmina christiana. Quemadmodum igitur bellatorum res gestae celebrabantur a Bardis Cambrorum carminibus illius formae, quae etiamnunc extare creduntur, et a Bardis Gallorum, vel caerimoniae a Druidis, ita celebrantur religionis christianae mysteria vel christianorum martyrum virtutes hymnis eiusdem formae.

Itaque tam hymnorum consonantia quam aliorum carminum latinorum, quae e temporibus labantis imperii Romani vel in terra continenti Europae vel in Hibernia sunt composita, ante proponenda est, quam liceat progredi ad hibernica carmina.

1. Consonantia latina.

S. Ambrosium, episcopum Mediolanensem, in Gallia natum (a. 333, obiit a. 397), cultus divini publici hymnis, antiphonis etc. celebrandi primum auctorem fuisse eius notarius Paulinus refert ad S. Augustinum (Append. ad. opp. S. Ambros. ed. Bened., Paris. 1690, p. IV): "eo Ambrosii tempore primum antiphonae, hymni ac vigiliae in ecclesia Mediolanensi celebrari coeperunt, cuius celebritatis devotio usque in hodiernum diem non solum in eadem ecclesia, verum per omnes paene occidentis provincias manet."

Hymni S. Ambrosii tetrametro iambico* compositi sunt, sed accedit usus

* De metro iuxta consonantiam adhibito in iis hymnis Beda disputat in libello de arte metrica (ed. Basil. 1, 56): 'Metrum iambicum tetrametrum recipit iambum locis omnibus, spondeum tantum locis imparibus, quo scriptus est hymnus Sedulii: A solis ortu cardine etc. Sed et Ambrosiani eo maxime currunt, . . in quibus pulcherrimo est decore compositus hymnus beatorum martyrum, cuius loca imparia spondeus, iambus tenet paria. Recipit hoc metrum aliquoties, ut scribit Mallius Theodorus, etiam tribrachyn.' Tam allitteratio iuxta latinum metrum quam consonantia finalis, interdum etiam media, adhibetur a Gallis eiusdem aetatis poëtis, ut Ausonio, in epigr. 1:

Phoebe | potens numer*is*, | praes*es* Tritonia bell*is*,
Tu quoque ab aërio | praep*es* Victoria lapsu,

consonantiae eodem modo, quo monosticha Columbani Hiberni mox proferenda, hexametro latino composita, consonantia vetusta hibernica induta sunt. Contraho hic stropharum quaternos versiculos hibernicorum codicum more in versus binos, quorum singula hemistichia sunt octonarum syllabarum, et signo allitterationem lineolis, litteris inclinatis consonantiam finalem, ut in exordio hymni martyrum:

Aetern*a* Christi | muner*a* || et | martyrum victori*as*,
| Laud*es* ferent*es* debit*as*, || | laetis canam*us* mentib*us*,
| Ecclesiarum princip*es*, || belli triumphal*es* duc*es*,
Caelestis | aulae | milit*es*, || et ver*a* | mundi lumin*a*,
Terrore victo | saeculi || | spret*is*que | poen*is* corpor*is*
Mort*is* | sacrae com|pendio || vit*am* beat*am* | pos|sident.

Monosyllaba tantum consonantia finalis, eaque lateralis et dispersa, vix contraposita, invenitur in hoc hymno (octavo editionis Bened. 2, p. 1222), sed eidem bisyllaba admista est in noni exordio:

| Somno refectis artub*us* || | spreto cubili | surg*imus*,
Nobis, | pater, canentib*us* || adesse te de|posc*imus*.
| Te lingua primum concin*at*, || | te mentis | ardor | ambi*at*,
Ut actuum | sequent*ium* || tu, | sancte, sis exord*ium*.

Consonantia est hic copulativa, eaque duplex, in prima stropha, contraposita in secunda. Consonantia finalis bisyllaba in aliis hymnis, quorum auctor vetustissimis testimoniis perhibetur Ambrosius (cf. editorum admonitionem in hymnos), ut in primi stropha sexta:

Gallo canente | spes redit, || aegris | salus refund*itur*,
Mucro | latronis cond*itur*, || | lapsis fides revert*itur*.

Quin trisyllabae consonantiae et finalis et mediae sunt exempla vel vestigia, ut in quarti secunda stropha:

Non ex virili | *semine*, || sed mystico | spir*amine*
| Verb*um* dei | fact*um* caro || | fructusque | ventris | floruit.

Come | serenatam | duplici | diad*em*ate | front*em*
| Serta | fer*ens*, quae | dona togae, quae | praemia | pugnae.
| Bell*andi* | f*andi*que | pot*ens* Augustus, honorem
| Bis meret.

In ampliore distichi vel duorum hexametrorum ambitu allitteratio etsi vix abest, quoniam, ubi non sunt duo vel tria vocabula inchoata eadem consona, esse tamen possunt totidem vocalibus inchoata, quaeritur tamen, an interdum a classicis poëtis latinis, haud ignaris celticae illius structurae, consulto frequentius posita sit, ut ab Ovidio in Amor. 1, 5. 1. 2:

Aestus erat, | mediamque dies exegerat horam,
Apposui | medio | membra levanda toro.

Et ibidem 9. 10:

Ecce | Corinna venit, | tunica velata re|cincta,
| Candida dividua | colla tegente | coma.

Vel a Lucano in exordio Pharsaliae:

Bella per Emathios plus quam | civilia | campos
Iusque datum sceleri | canimus, | populumque | potentem
In sua | victrici con versum | viscera dextra,
Cognatasque acies, et | rupto foedere | regni
| Certatum totis | con|cussi viribus orbis
In | commune nefas, infestisque obvia | signis
| Signa, pares aquilas et | pila minantia | pilis.

Exordium autem et finem carminis poëtae vetusti tam Hiberni quam Cambri magis exornare solent.

In quinti hymni sexta:

Sic | quinque millibus vir*is* ¦ dum | quinque panes divid*is*,
E*dent*ium sub *dentibus* ¦ in ore | crescebat | *cibus*.

In septimi strophis tertia et quarta:

| *Votis* | *vocem*us et | patr*em*, ¦ | patr*em* | per*enn*is glor*iae*,
| Patr*em* | pot*ent*is grat*iae*, || culp*am* re|leget ¦ lubric*am*.
| Informet | actus strenuos, || d*ent*es ret*und*at invidi,
Casus sec*und*et asperos, ¦ donet ger*end*i | gratiam.

In his etsi negari nequit ornatus alienus a poëtis classicae vetustatis et peregrinus certe, maiore vel minore constantia additus, servatur tamen metrum latinum et temporum ratio. At novam atque inauditam formam offert, quasi novam terram aperiat novumque aevum annuntiet, psalmus abecedarius S. Augustini episcopi Hipponensis Africani (obiit a. 430), per plures annos Mediolani rhetoricam professi, quem psalmum contra Donatistas scriptum esse ipse dicit ipsius humillimi vulgi causa. In hoc enim omni metro et omni temporum ratione neglecta nihil observatur nisi cum consonantia certus syllabarum numerus*, quae res constituunt poëticam formam celticam. Invenitur quidem una eademque vocalis *o* finiens omnes versus, consonantia igitur quam dixeris, iam in carmine poëtae vetustioris Commodiani inscripto: Nomen Gazaei (Bibl. Patr. 3, 650. 651), sed abest certus syllabarum numerus (est enim hexametri latini imitatio vel forma solutior), et finiens *o* ideo tantum adoptata videtur, ut esset certus finis versuum oppositus certo initio, quod est nomen poëtae Commodianus cum cognomine Mendicus Christi initialibus litteris versuum retro lectis significatum. In Augustini psalmo singulis versibus bina membra continentur, singulis hemistichiis octonae syllabae. Consonantia finalis copulativa continuata *e* congruit cum consonantia continuata usitatissima apud Cambros poëtas. Profero primas strophas duas (Opp. D. August., Lugd. 1586. 7, p. 3):

Abundantia peccatorum || solet fratres conturbare;
Propter hoc dominus noster ¦ voluit nos praemonere,
Comparans regnum caelorum ¦ reticulo misso in mare,
Congreganti multos pisces, ¦ omne genus hinc et inde.
Quos cum traxissent ad litus, || tunc coeperunt separare,
Bonos in vasa miserunt, ¦ reliquos malos in mare.
Quisquis recolit evangelium, || recognoscat cum timore,
Videt reticulum ecclesiam, ¦ videt hoc saeculum mare,

* Syllabarum certus numerus per se iam apud Indos formae poëticae speciem efficit, quamvis in eorum vetusta lingua temporum sit perfecta distinctio. Versum etiam apud hos bina membra constituunt, bini versus distichon, quod dicunt *slôcum*. Versus epicus brevior ceteris et usitatissimus, quo carminum epicorum ingens moles decurrit, in singulis hemistichiis octonas syllabas postulat; plures in aliis carminum generibus componere solent poëtae ex arbitrio plerumque, ut Bhartriharis in sententiis membris syllabarum septenarum denarum subiungit membra vicenarum binarum. Indos omni fere artis genere imbutos rhythmum, i. e. certiorem syllabarum brevium et longarum ordinem in quibusdam distichi locis adoptasse, vel consonantiam finalem interdum maioris ornatus causa addidisse, quis mirabitur? Ut in *Ghatakarparo*, cuius primum slocum profert Boppius in editione Nali (praef. p. VIII):

nićitaṅ kham upêtya nîradâih | *priyahînâhrdayâva*nîradâih
salilâir nihitaṁ raǵah kshitâu | *ravićandrâv api nô'pala*kshitâu.

Ecce consonantia finalis contraposita bisyllaba, quin trisyllaba, syllabae in priore membro utriusque versus denae, in posteriore undenae.

Genus autem mixtum piscis || iustus est cum peccatore.
Saeculi finis est litus, || tunc est tempus separare,
Quando retia ruperunt, || multum dilexerunt mare.
Vasa sunt sedes sanctorum, || quo non possunt pervenire.

Bonus auditor fortasse || quaerit: qui ruperunt rete?
Homines multum superbi, || qui iustos se dicunt esse.
Sic fecerunt scissuram et || altare contra altare.
Diabolo se tradiderunt, || cum pugnant de traditione,
Et crimen quod commiserunt, || in alios volunt transferre.
Ipsi tradiderunt libros || et nos audent accusare,
Ut peius committant scelus, || quam commiserunt et ante.
Quod possent causam librorum || excusare de timore,
Quod Petrus Christum negavit, || dum terreretur de morte,
Modo quo pacto excusabunt || factum altare contra altare?
Et pace Christi conscissa || spem ponunt in homine?
Quod persecutor non fecit, || ipsi fecerunt in pace.

Sunt viginti eiusmodi strophae duodenorum versuum, ab A usque ad V in toto psalmo, quas sequitur epilogus versuum triginta. Neglego consonantiam bisyllabam copulativam *-are*, quam casu saepius puto esse interiectam, non consulto, quia etiam *o*, *e* cum *r* vel cum aliis consonis ante commune vinculum *e* antecedunt, vel potius in tanta copia vocum exeuntium in *e* non antecedere non possunt. Nescio an etiam allitterationem consulto posuerit auctor. Quae etsi rarior est, non abest certe, ut in prima stropha: *peccatorum propter praemonere*, *regnum reticulum*, *con|greganti genus*, *miserunt malos mare*, *saeculi separare*, *retia ruperunt*, *sedes sanctorum*.

Animadvertuntur propria quaedam. Elisio vocalium vel terminationum cum *m* ante vocales facta interdum: *reticulo misso-in mare*, 1, 3. *modo quo pacto-excusabunt factum-altare contra-altare* 2, 10, alibi tamen neglecta, ut 2, 3: *sic fecerunt scissuram et altare contra altare.* Ante vocales *i* prolata ut *j*: *abundantja*, *evangeljum*, *ecclesjam*, *djabolo*, *traditjone*, *aljos*, sed ne hoc quidem semper. Duae syllabae breves pro una sunt in 1, 7: *quisquis recolit evangelium*, nisi legendum est *colit.*

Non differt constructio carminum ex eodem saeculo vel proximis superstitum ex alia celticae nationis terra, in quam christiana religio etiam litterarum cultum intulit, ex Hibernia, sive solam consonantiam cum certo syllabarum numero adhibent, sive iuxta eam latinum metrum servarunt.

A Secundino, nepote S. Patricii, Hibernorum apostoli (ab. a. 433 usque ad a. 460), compositus dicitur hymnus alphabeticus in laudem Patricii etiamtum vivi (ap. Galland. 10, 183; cf. Vitam S. Patr. ap. Boll. Mart. 2, 276), cuius versus metri latini expertes et sectantes syllabarum numerum, sicut psalmus S. Augustini, praeter allitterationem et consonantiam finalem copulativam, qua bini coniunguntur versus saepius, etsi non semper, frequentius consonantiam habent lateralem. Ut strophae A et B cum consonantia finali plerumque monosyllaba:

| Audite, | omn*es* | amant*es* || deum, sanct*a* merit*a*
Vir*i* in Christo beat*i* || Patric*i* | episcop*i*,

Quomodo bon*um* ob | act*um* || simil*atur* | angel*is*,
Perfect*am*que propter vit*am* || | aequ*atur* | apostol*is*.
Beat*a* | Christi | custodit || mandat*a* in omnib*us*,
| Cuius | oper*a* refulgent || | clar*a* inter | homin*es*,
| Sanct*um*que cuius | sequuntur | exempl*um* | mirific*um*,
Unde et in caelis patrem || | magnificant domin*um*.

Pergunt ita strophae usque ad Z versuum quaternorum, quorum hemistichia priora continent octonas syllabas, posteriora septenas. In secundo versu primae strophae syllabarum numerus *Patricî* poscit pro *Patricii*; neque enim solent in his elidi vocales.

Post stropham Z apud Muratorium (Anecd. Latin. IV*) legitur haec, ab alio auctore haud dubie addita:

Patrici*us* | episcop*us* | | oret pro nobis | omnib*us*,
Ut deleantur | protin*us* || | peccata quae commisim*us*.
Patricî laudes || | semper dic*amus*,
Ut nos cum illo || | semper viv*amus*.

Prorsus enim differt et syllabarum numero et consonantiae ratione. Duorum versuum priorum consonantia monosyllaba dupliciter copulatorum singula hemistichia octonas syllabas continent, posteriorum consonantia bisyllaba simpliciter iunctorum quinas.

Eiusdem metri, cuius hymnus Secundini in S. Patricium (ap. Murat. p. 136), octonarum syllabarum in prioribus, septenarum in posterioribus hemistichiis, est Hymnus S. Camelaci (p. 142), trium stropharum, quarum est prima:

| Audite | bon*um* | exempl*um* || | benedict*i* pauper*is*
| Camelac*i* | Cumiens*is*, || de*i* iust*i* famul*i*.
| Exemplum praebet in toto || fidel*is* in | opere
[Et] gratias deo | agens | | hilar*is* in | omnibus.**

Quinas in prioribus, septenas in posterioribus membris syllabas habet Hymnus apostolorum (p. 129), compositus distichis cum consonantia finali aut contraposita aut copulativa, ut in strophis 1 et 8:

---

* E vetustissimo antiphonario monasterii Benchorensis in Hibernia, quod Muratorius e codice bibliothecae Ambrosianae (quem tribuit ipse saeculo octavo, Antiqq. Ital. 3, 669; saeculo VII vel VIII Am. Peyron, Cic. orat. fragm. ined. p. 224) edidit in tomo IV Anecdotorum.

** Congruit cum hoc metro Romanorum tetrameter catalecticus, cum proximo trimeter acatalectus. Illud iam apud comicos invenitur, purius apud Terentianum Maurum, ut in his versibus:

Nulla vox humana constat || absque septem litteris,
Rite vocales vocavit || quas magistra Graecia.

Vel in illis, quos cantos esse a militibus Caesaris refert Suetonius (Iul. Caes. c. 49): Gallico triumpho milites eius inter cetera carmina, qualia currum prosequentes ioculariter canunt, etiam vulgatissimum illud pronuntiaverunt:

Gallias Caesar subegit, || Nicomedes Caesarem.
Ecce Caesar nunc triumphat, || qui subegit Gallias;
Nicomedes non triumphat, || qui subegit Caesarem.

Vel quos tradit idem ibidem c. 80:

Gallos Caesar in triumphum || ducit, idem in curia
Galli braccas deposuerunt, || latum clavum sumpserunt.

Casu tamen cum his congruere, non esse transumptum metrum hibernicum, cum consonantia hibernica, tum hoc comprobatur, quod idem metrum in hodiernis populi aremorici carminibus servatur (p. 979, not.), ortum haud dubie ex ipsa celtica versuum structura.

| Precamur | patre*m* || rege*m* omnipotente*m*,
et Iesu*m* Christu*m*, || | sanctu*m* quoque spiritu*m*.
Tenebrae super || | ante erant | abyssu*m*,
quam radiaret || primus | dies | dieru*m*.

Eodem modo compositus est "Hymnus quando communicant sacerdotes" (p. 132), cuius est principium:

| Sancti ven*ite*, || | Christi | corpus | sum*ite*,
| sanctum bibent*es*, || quo redemti, | sanguin*em*.

Usitatiore metro hibernico bis septenarum syllabarum compositi sunt "Versiculi familiae Benchuir" (p. 156), quos ob consonantiam copulativam duplicem, eamque bisyllabam, tum plenam tum imperfectam, proferam omnes:

| *Ben*chuir | *bona* | reg*ula*, || | recta atque div*ina*,
| stricta, | sancta, | sed*ula*, || | summa, iusta ac m*ira*.
Munther* | Benchuir | be*ata*, || | fide | fundata | c*erta*,
| spe | salutis orn*ata*, | | caritate per|f*ecta*.
| Navis | nunquam | turb*ata*, || quamvis fluctibus | t*onsa*,
| nuptiis quaque par*ata*, || regi domino sp*onsa*.
| Domus | deliciis | pl*ena*, || super | petram constr*ucta*,
nec non | vinea, | v*era*, | ex Aegypto transd*ucta*.**
| Certe | civitas | f*irma*, || | fortis atque | mun*ita*,
gloriosa ac d*igna*, | supra | montem pos*ita*.
| Arca Cherubin t*ecta*, || | omni parte | aur*ata*,
| sacro|sanctis re|f*erta*, | | viris quatuor port*ata*.
Christo regina | *apta*, || | solis luce | am*icta*,
| simplex | simulque d*octa*, || | undecunque | inv*icta*.
| Vere regalis | *aula*, || | variis gemmis | orn*ata*,
gregisque | Christi | c*aula*, | patre | summo | serv*ata*.
Virgo, | valde | foec*unda* || | haec et mater | int*acta*,
laeta ac tremeb*unda*, || | verbo dei sub*acta*.
Cui | vita be*ata* | cum per|fectis | fut*ura*,
deo | patre | par*ata*, || s*ine* | f*ine* mans*ura*.

Praeter ea, quae sunt indicata, animadvertenda est consonantia finalis *a* continuata per totum carmen, non solum omnia membra terminans, sed etiam lateralis saepius.

Octonarum syllabarum hemistichia continentur hymno, cui inscribitur: Memoria abbatum nostrorum (p. 159; e codice fidelius reddit Am. Peyron in Cic. orat. fragm. ined. p. 225), in quo sunt strophae sex quaternorum versuum. Consonantia finalis item continuatur, alternat tamen inter syllabas *a*, quae primam stropham occupat et postremam, atque inter *us* et *um*, quae terminant in mediis. Has proferam ob nomina abbatum in eis enarrata e Comgillo (ma-

* Lege *munter*, alias *muinter*, *muntar* etc. (p. 14).
** En iam saeculo octavo vel prius fabulae illae hibernicae de Hibernorum ex Asia per Aegyptum transitu? Gaidelo Phaenii nepoti Scotam Pharaonis filiam (quibus tribus nominibus subsunt vetusta gentis nomina tria *Feni* vel *Veni*, *Goideli*, *Scoti*) nupsisse, refert ex Hibernorum ore Giraldus Cambrensis in Topogr. Hibern. (ap. Camd. p. 737). Quae quamvis fabulosa sint, commercium tamen inter Aegyptum et Hiberniam vetustum fuisse iam ob artis affinitatem et monachos Aegyptios in Hibernia degentes demonstrat Kellerus in commentatione de codicibus hibernicis in Helvetia servatis (p. 79 sq.).

gistro Columbani, fundatoris monasteriorum in terra continenti, ut refert Ionas Bobiensis) usque ad Cronanum, qui fuit circa medium saeculum septimum (cf. Murat. praef. pp. 124. 125):

| Amavit | Christus | Comgill*um*, || bene et | ipse domin*um*,
car*um* | habuit Beogno*um*, || domn*um* | ornavit | Aede*um*,
elegit | sanct*um* | Sinlan*um*, || famos*um* | mundi | magistr*um*,
quos | convocavit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*.

Gratum | fecit | Fintenap*um* || heredem, | alm*um*, | inclit*um*,
| inlustravit Maclaisre*um*, || caput | abbat*um* | omni*um*,
lampade | sacra Esegan*um*, || | magn*um* | scripturae | medic*um*,
quos | convocavit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*.

Not*us* vir erat Beracn*us*, || ornat*us* et | Cuminen*us*,
pastor | Columba | congru*us*, || querela absque | Adian*us*,
rector | bon*us* | Baithen*us*, || summ*us* antistes | Crotan*us*,*
quos | convocavit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*.

Tantis successit | Caman*us*, || vir | amabilis omnib*us*.
| Christo nunc | sedet | suprem*us*, || hymnos | canens | quindecim*us*,
zoen ut | carpat | Cronan*us*, || | conservet eum domin*us*,
quos** | convocabit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*.

Apparet consonantiam praeter finalem continuatam lateralem quoque inveniri, sicut in priore carmine. In utroque igitur horum per plures versus continuata reperitur una consonantia finalis, more non usitato nisi in carminibus cambricis. Per pauciores vero versus vel hemistichia etiam in hibernicis haud raro continuata (cf. p. 937) est consonantia, ut per tres versus Columbani (p. 946), per tres versus strophae quintae carminis cod. Neob. (p. 954), per quaterna membra in strophis temporalibus Antiphonarii Benchorensis (ed. Mur. p. 143), ut: *altissime lumine nomine domine*, *tertiam clementiam perpetuam gratiam* etc.

Per octona vel dena hemistichia continuatur consonantia finalis in singulis strophis hymni alphabetici in S. Comgillum abbatem eiusdem Antiphonarii (p. 139), quarum quaedam etiam principalem litteram suam (quae insuper a latere adhibetur) principio membrorum continuant, ut strophae A et D:

| Audite pantes ta erg*a**** || | allati ad | angelic*a*
| Athletae dei, | abdit*a* || | a iuventute florid*a*,
| Aucta in legis pagin*a*, || | alta sancti per viscer*a*,
| Apta fide, iustiti*a*, || | ad dei ducta gaudi*a*,
| Alti | adlata merit*a*, || affatim concordanti*a*.

* Reddo nomina, qualia legit Am. Peyron. Aliter enim legit quaedam Muratorius, *Simlanum*, *Fintenanum*, *Machlaisreum*, *Seganum*, *Cumnenus*, *Bautherius* pro *Baithenus*, *Cronanus* pro *Crotanus*. Cf. Bedae H. Eccl. 2, 19: (Iohannes papa a. 640) dilectissimis et sanctissimis Tomcano, Columbano, Cromano, Diunao et *Baithano* episcopis, Cromano, Ernianoque, Laistrano, Scellano et Segeno presbyteris, Sarano ceterisque doctoribus seu abbatibus Scottis.

** Legendum *quem* ob fut. convocabit, Cronanum, quem vixisse etiamtum patet e versibus proxime antecedentibus: nunc sedet, zoen (vitam) ut carpat, conservet eum dominus. Septimi igitur saeculi est hic hymnus.

*** I. e. *πάντες τὰ ἔργα*. Eiusdemmodi initium est hymni in S. Brigitam et S. Patricium in codice hibernico Basileensi (cf. Keller, p. 86):

| Alta | audite ta | erg*a* || toto orbe micanti*a*
| Brigitae | beatissimae etc.

| Doctus in | dei legib*us*, || | divinis | dictionib*us*,
| Ditatus sanctis opib*us* || | deo semper placentib*us*,
| Dedicatus in morib*us* || | dei Stephanus agi*us*,
| Docebat sic et ceter*os* || | dicta | docta operib*us*.

Columbanus, Hibernus monachus, qui monasterium Bobiense condidit (obiit a. 614), idem arte poëtica floruit. Eius quae extant monosticha paucis exceptis praeter formam hexametri latini consonantiam hibernicam prae se ferunt. Colligo ex eis magis digna quae proferantur secundum editionem in Gallandii Bibl. patr. (12, 355 sq.):

11. Omnib*us* est | mundi | melior sapientia gaz*is*.
16. | Morb*i* causa | mal*i* nimia est quaecunque voluptas.
26. Octon*as* stude*as* | vitiorum | vincere turm*as*.
28. | Lingua suo*s* habeat freno*s* in corde | ligato*s*.
52. Inclita | perpetu*am* | praestat | patientia vit*am*.
54. Egregio*s* faciet | ment*is* constantia | mor*es*.
88. Quod tibi non | opt*as* | ali*i* ne fecer*is* | ull*i*.
100. | Disce sed a | doct*is*, | indoct*os* | ipse | doceto.
102. | Sermo datur mult*is*, animi | sapientia pauc*is*.
127. | Pax | precor alma | tuo | placeat | tibi semper in ore.
138. | Una di*es* qual*es* fuerint | ostendit | amicos.
159. Alma | di*es* noctem sequitur, sic | dona labor*es*.
165. Qui | modica sperni*t* | minui*t* | maiora per horas.
170. | Cui secreta quidem | credas | cautissim*e* | cern*e*.*

Spirans *h* non est consonae loco, sed vocali aequalis habetur:

160. Tempora dum variant, | anim*us* sit semper | honest*us*.
179. | Aurum flamma probat, | homin*es* tentatio iust*os*.

Iuxta externam utramque consonantiam additur interna:

49. Plurima disc*enti* | *se*mper | sapi*entia* crescit.
59. T*antum* | verba | val*ent* | qu*antum* m*ens* *sen*tiat illa.
61. Non erit | *ant*iquo nov*us* | *ant*eferend*us* | amic*us*.
73. V*itam* quippe | *tuam* | *tot*a vir*tut*e | *tu*ere.
137. Sit | tibi cur*a* | *tuae* | *tota* vir*tut*e salu*tis*.

Allitterationem in his, sicut in hibernicis exemplis, consonae principales radicis efficiunt post particulas in compositis:

128. | Semper in ore tuo re|sonent bona verba | salutis.
154. Corporis auxilium | medico per|mitte fideli.
174. Ob|servat | sapiens | sibi tempus in ore loquendi,
175. In|sipiens loquitur | spret*um* | sine tempore verb*um*.

In omnibus his consonantia finalis est monosyllaba, rarior bisyllaba:

36. Non | op*ibus* bona fama datur, sed mor*ibus* | almis.
74. | Omnia pro vita sunt | amitt*enda* tu*enda*.
192. | Omn*ibus* est | op*ibus* | melior vir | mente fidelis.
207. Dil*igit* | hic nat*um*, virga qui corr*igit* | ill*um*.

* In hac sententia, quae etiam Germanis proverbio est (trau schau wem!), si accurate inspicitur, singulae voces allitterationem habent. Nam et signare licet *se'creta*, id quod ex exemplis patet mox sequentibus, et *quidem* vix differt a *cuidem*.

Denique consonantia copulativa una cum laterali ac media inest in versibus qui prooemii loco praemittuntur monostichis, 1—5:

| Haec praecepta leg*at* devotus et | imple*at* | actu,
| Vir*tutum* *ti*tulis | v*itam* | qui | quaer*it* honest*am*,
Vel | homines inter | cupiat prae|clarus | hab*eri*,
Vel | *morum* | *mer*itis caelestia regna | *mereri*,
Atque deo Christo | socius | s*ine* | f*ine* | vid*eri*.

Magis progressa consonantia, cum frequentiore allitteratione amplior finalis, saepius trisyllaba, invenitur in Anglosaxonum carminibus latinis, ad quos, cum ipsi principio cum ceteris Germanis non usi sint nisi allitteratione,* ab Hibernis hanc formam esse transgressam putandum est, ut transiit scriptura atque ars pingendi codices et ornandi.**

Ut Aldhelmus, Saxonum occidentalium episcopus (obiit a. 709) scripsit, Opp. ed. Giles, Oxon. 1844, p. 111:

| Summi | satoris | s*olia* || | sedit qui per aethr*alia*,
| Alti | Olympi | *arcibus* || | obvallatus min*acibus*,
| Cuncta | cernens | ca*cumine* || | caelorum summo l*umine*.

---

*) Allitterationem, ut quae sola copulet hemistichia, contrapositam esse oportet apud Germanos. In utroque enim hemistichio, unde apud hos quoque antiquitus versus combinantur, syllabae tanquam acutae praevalent radicales binarum vocum, quarum maior est significantia, ut iuxta eas syllabae ipsae radicales earum vocum, quae minore sunt significantia, habeantur loco syllabarum gravatarum. Ut in exordio carminis scandici inscripti *Võluspá*:

| *Hljóðs bið ek állar* || | *hélgar kindir*
| *méiri ok* | *mínni* || | *mávgo Heimdállar*

voces *bið ek* expertes sunt omnino accentus maioris. Item in versibus carminis de runis anglosaxonici:

| *Íng vãs* | *ǽrest* || *mid* | *Eástdénum*
ge|*séven* | *sécgum* || *oð he* | *síððan eást*
ofer | *vǽg ge*|*vát* || | *vǽn æfter rán*

voces *oð he*, *ofer*, *æfter* deficiunt accentu. Nec aliter equidem puto pronuntiatos et pronuntiandos versus Germanorum terrae continentis primitivae structurae, ut illam formulam poëticam, quae extat apud Otfridum et in carmine *Muspilli*:

thar ist | *líb ana tód* || | *lioht ana finstri*

vel exempla e carmine de Hildebrando statim afferenda. E quaternis igitur vocibus, quae in singulis versibus acutiore accentu proferuntur, binae certe, si non tres vel omnes, allitteratione ornatae sunt, contrapositae in hemistichiis. Quae versuum structura cum eadem apud Scandinavos et Anglos ac Germanos terrae continentis inveniatur, communis est statuenda et primitiva. Quamquam in quibusdam locis carminis de Hildebrando etiam finalem consonantiam ostendit Lachmannus (Act. historico-philolog. Acad Berolin. a. 1833, p. 131):

in sus | *hếremo mán* || | *hrústi giwinnan.*
der sí doh nu | *árgosto* || | *óstarliuto.*
ústi im iro | *lín*tun || | *híttilo wúr*tun.

At cum Hiberni monachi in plurimis Germaniae monasteriis adfuerint; nonne pauci illi versus imitatione hibernicae structurae facti sunt? Ibidem Lachmannus e carmine formae primitivae inscripto "*Muspilli*" affert duos versus consonantia finali ornatos, quorum omnis structura hibernica cognoscitur:

diu marha ist farprunnan, | *diu* | *sela* | *stet pidw*ungan,
ni | *weiz mit wiu* puoze: || *sar verit si za* | *wize*.

Singula hemistichia septenarum syllabarum, structura hibernica maxime usitata; correspondentia finalis bisyllaba contraposita, allitteratio consociata in priore versu, contraposita in altero. Otfridi carmen, quod primum omni prisca forma deserta consonantiam finalem adoptat, interdum eiusdem structurae disticha offert, cum in aliis liberior germanica permaneat.

** Huius hibernicam esse originem affirmat etiam Waagenius, vir eius artis in primis gnarus (Deutsch. Kunstblatt, 18. Mart. 1850). Concordant quae doctissime disserit de imaginibus et scripturis codicum hibernicorum Kellerus (Bilder u. Schriftzüge in den irischen Manuscripten der schweizerischen Bibliotheken. Zürich 1850).

Et p. 113:

| Vale, | vale, | fid*issime*, || | phile Christi car*issime*,
Quem in | cordis | cub*iculo* || | cingo amoris v*inculo*.
| Ave | Hova | alt*issime*, || olim | sedes | sanct*issime*,
| Salutatis | suppl*icibus* || Ethelwaldi cum v*ocibus*,
| Te, | te herus in omn*ibus* || | clarum | creavit act*ibus*,
| Forma et usu vir*ilem*, || | facto et dicto sen*ilem*.
Tuam | primum | pro|p*aginem* || | per | profundam ind*aginem*
Curiose | coni*icere*, || mentis atque insp*icere*
| Nullus | valet | volucr*ibus* || summi caeli sub nub*ibus*.

Consonantia finalis est contraposita, interdum imperfecta, quae in carminibus hibernice scriptis frequentior est, ut in *arcibus minacibus*, *cubiculo vinculo*, *solia aethralia*. Singula hemistichia sunt octonarum syllabarum, eiusdem ambitus cuius sunt hymnorum Ambrosianorum singuli versiculi, sed hac re differunt, quod metrum latinum vel temporum ratio omnis neglecta est.

Nec aliter Anonymus ad Anonymam (Baldhardus, ut videtur, ad Berthgitham), in operibus S. Bonifacii, ed. Giles, Lond. 1844, p. 280:

| Vale Christo | virg*uncula*, || Christi nempe tyr*uncula*,
| Mihi c*ara* | magn*opere* || atque gn*ara* in *opere*,
| Tibi laudes con|tex*o* | atque | grates in | gemin*o*,
| Teque rogo cum | trem*ore*, || | agna Christi pro | am*ore*,
Vota redde cum ferv*ore* || | altissimo in | aeth*ere*,
Quae | pepigimus | par*iter*, || memorare tenac*iter*.

Eodemque modo Berthgitha ad Baldhardum, ibid. p. 273:

| Vale vivens fel*iciter*, || ut sis || sanctus | simpl*iciter*,
Tibi | salus per | saecul*a* || tribuatur per culmin*a*.
| Vivamus | soli domin*o* || | vitam | semper in | saecul*o*.

Itemque eadem poëtria haud dubie (nomen in inscriptione non additur) ad Baldhardum in fine carminis p. 272:

Hav*e* | car*e* | crucicola, || | salutat*e* a | soror*e*,
| Fine tenus | fel*iciter*, || | famam | serva | simpl*iciter*.

Winfridi (S. Bonifacii) ipsius epistula poëtica ad Nidhardum, scripta circa a. 720, induta est eadem forma. Sunt primi versus (p. 30):

Vale, | frater, || florent*ibus* | iuventutis cum vir*ibus*,
Ut | floreas cum domin*o* || in | sempiterno | soli*o*,
Qua martyres in | cun*eo* || regem | canent aether*eo*,
Prophetae apostolic*is* || | consonabunt et laudib*us*.

Consonantia finalis hic non extat nisi bisyllaba vel frequentius monosyllaba, quae coniuncta cum initiali eam constructionem orationis poëticae efficit, quae in vetustis carminibus hibernice et cambrice scriptis a principio viget et communiter.

Conferendi sunt Hiberni exulis* versus ad Karolum imperatorem ex ve-

* ib. 405 not. *exul* = peregrinus. Mox: Quanta Hibernorum sub Karolingiis in Galliam multitudo venerit, testis est etiam Hericus monachus in epist. ad Karolum Calvum ap. Boll. Iul. T. VII. p. 222: *Quid Hiberniam memorem, contempto pelagi discrimine paene totam cum grege philo-*

tusto codice Vaticano (saeculi ferme decimi, antiquorum poëmatum pleno) ap. A. Mai., Auct. Class. 5, 405 sq. Et p. 412. V. Ad eundem:

| Charta, | Christo | comite, || per telluris sp*atium*
ad | Caesaris regium || nunc | perge || pal*atium*.
Fer | salutem Caesari || ac | suis agm*inibus*,
gloriosis pueris || | sacrisque virg*inibus*.
Via | pergens | prospera || per Christi suffr*agia*
| prona coram Caesare || verba dicas t*alia*.
Dic, ut | Caesar | Karolus || | perpeti | praec*onio*
sit sanus, [sit] longaevus, || sit | felix vict*oria*.
| Dic, regnator omnium || | det | sibi | subs*idium*,
| confortet, | custodiat, || | dilatet imp*erium*.
Dic, ut | fautor | fuerat || iustis | rite | r*egibus*,
| fiat | Christus | Karolo || ac sibi | fid*elibus*.
Dic, regales | pueri || per | prolixa sp*atia*
sint | sani, sint longaevi, || | salvatoris gr*atia*.
Sint coronae regiae || | digni, | dic, hon*oribus*,
| felices ac | victores || genitoris m*oribus*.
Regalibus puellis, || dic, fiat | subl*imitas*,
|sit | sancta, sit | sobria, || sit | vera | virg*initas*.
Christus amat | virgines || propter | castim*oniam*,
dat illis quam promiserat (leg. -it?) || in | futuro gl*oriam*.
| Dic, protegat | dominus || sic Francos arm*igeros*,
regem, | clerum, | comites, || milites bell*igeros*.
Post haec, | charta, | Caesarem || rogato | cont*inuo*,
de | me | Christi servulo || sit | memor ex*iguo*.

Metri usitatioris, cum consonantia copulativa trisyllaba, perfecta aut imperfecta.

In eodem tomo a pag. 426 Iohannis Scoti carmina, disticha vel hexametra, in quibus insunt saepius graeca vocabula, interdum versus integri graeci.

Hanc formam orationis poëticae quis credat esse ortam primum apud poëtas christianos finientis imperii Romani et transisse ad Bardos Cambrorum et in carmina gentilia Scandinavorum? Allitteratio autem si propria habenda est forma poëtica Germanorum iam vetustis temporibus, iam tum cum "celebrabant carminibus antiquis, quod unum apud illos memoriae et annalium genus erat," gentis suae conditores, consonantia eadem coniuncta cum finali atque intermedia putanda est celticae orationis poëticae forma antiqua culta iam a Bardis et Druidis. Apud Hibernos et Cambros poëtas eidem adiunctus reperitur communiter aequalis versuum ambitus et certus syllabarum numerus cum certa versuum collocatione, cum latini poëtae imitationi saepius latina metra supposuerint; quis easdem formas Gallis cognitas negarit?

Superest, ut utriusque gentis celticae hodiernae formam poëticam, consonantiae omni genere ornatam, illustremus exemplis vetustis patrio sermone compositis.

---

sophorum ad litora nostra migrantem? quorum quisquis peritior est, ultro sibi indicit exilium, ut Salomoni sapientissimo (Karolo regi) famuletur ad votum. Alcuinus quoque ep. 221. ait: *doctissimi solebant magistri de Hibernia Britanniam, Galliam, Italiam venire.*

2. Consonantia hibernica.

Monumenta formae poëticae quae extant hibernica iam vetustissima consonantiam qualemcunque prae se ferunt.

Venerandae haud dubie vetustatis sunt formulae incantationum servatae in uno folio facile saeculi octavi (quod continetur hodie in codice Sangallensi n. 1395).* Hibernicis tribus intermixta est una latina, ipsa quoque secundum legem consonantiae hibernicae composita. Ecce omnes:

Ni artu ní nim ni domnu ní muir arnóib briathraib rolabrastar cr. assachr. díuscart dím andelg delg díuscoilt crú ceiti méim méinni bé di béim nand dodath scenn toscen todaig rogarg fiss goibnen aird goibnenn renaird goibnenn ceingeth ass. — Focertar indepaidse inimnad tét inuisce 7 fuslegar de immandelg immecuáirt 7 nitét foranairrinde nachforanálath 7 manibé andelg and dutóeth indalafiacail airthir achinn. — — Argalar fuail.

Dumesurcsa diangalar fuáilse dunesairc éu ét dunescarat éum éolaithi admai ibdach. — Focertar inso dogrés imaigin hitabair thúal.

*Caput xpi. oculus isaiæ frons nassium nóe labia lingua salomonis collum temathei mens beniamín pectus pauli unctus iohannis fides abrache scs. scs. scs. dns. ds. sabaoth. — — Cauir anisiu cachdia imduchenn archenngalar iarnagabáil dobir dasale itbais 7 dabir imduda are** 7 fortchulatha 7 cani dupater fothrí lase 7 dobir cros ditsailiu forochtar dochinn 7 dogní atóirandsa dam U. fortchiunn.*

*Tessurc. marb. biu. ardiring. argoth. sring. aratt. díchinn. arfuilib. hiairn. arul. loscas. tene. arub. hithes. cú. rop acubrú. crinas. teoracnoe. crete. teorafethi. fichte. benim agalar. arfiuch fuili. guil. fuil. nirubatt. rée. ropslán. forsáte. admuinur. inslánicid. foracab. dían. cecht. liamuntir coropslán. ani forsate. — Focertar inso dogrés itbois láin diuisciu ocindlut 7 dabir itbéulu 7 imbir indamér atanessam dolutain itbélaib*** cechtar ái áleth.*

Ex his formulis quattuor latina magis perspicua nobis proxime accedit ad ea quae iam prolata sunt. Esse hanc incantationem patet ex iis, quae hibernice in fine adduntur de caerimoniis una adhibendis contra dolorem capitis (*archenngalar*). Praeter allitterationem interdum animadvertitur consonantia media et finalis.

| *Caput* | *christi* || | *oculus* | *isaiae* || *frons* | *nassium* | *noe* || | *labia* | *lingua salomonis* || *collum temathei* || *mens beniamin* || | *pectus* | *pauli* || | *unctus* | *iohannis* || *fides abrache* || *sanctus* | *sanctus* | *sanctus* || | *dominus* | *deus* | *sabaoth*.

Singula membra distinguo sicut in carminibus signo ||. In membris *collum temathei* || *mens beniamin* consonantia praeter finalem *-um* non est nisi media

---

* In tergo folii, in cuius fronte conspicitur imago sacra. De hac disserit Kellerus p. 75, ubi quae Monius de imagine rettulit referuntur, et pp. 91. 92; ibidem incantatio omnis typis expressa est, sed mendosissime.

** In linea legitur *imduchenn*, sed subditis punctis, nimirum delentibus, et suprascripto *.i. imduda are*; hoc igitur illius loco ponendum est.

*** Huc pertinere videntur tria haec verba, supra scripta praemisso signo, cui nihil respondet infra; cf. quae O'Don. p. 285 affert e cod. vet.: *snáithi immonmér as nesam don ludáin* (filum circa digitum proximum minimo).

incipiens a nomine *salomonis*, eadem quae praecedit in *frons nassium*. Verba *fides abrache* etsi inter se non habent consonantiam, coniunguntur tamen et vocali principali nominis proprii et terminali *-es* vocabuli *fides* cum utroque membro proximo.*

In praecedente formula breviore hibernica, quam contra stranguriam (*argalar fuail*) esse docemur et inscriptione et subscriptione, concordant et vocales et *d*.

| *Dumesurcsa* | *diangalar f*|*uáilse* | *dunesairc* *éu* | *ét* | *dunescarat* | *éum* | *éolaithi* | *admai* | *ibdach*.

In *fuáilse* (aquae, urinae meae) *f* videtur infecta, i. e. non legenda. Et allitteratio videtur statuenda post praefixa *dum-*, *dun-*, in vocibus *dum*|*esurcsa*, *dun*|*esairc*, *dun*|*escarat*, ut allitteratio vocalium per totam sententiam pergat, et secundaria tantum sit concordantia *d*, quae antecedit in syllabis praefixis.

Prima et postrema incantationes ipsae non solum frequentiorem habent allitterationem, sed etiam conspicuam in quibusdam locis consonantiam finalem.

In prima (contra dolorem effectum spina, ut videtur; *delg*, hod. *dealg*) prooemium quoddam quod pertinet usque ad voces *cr. assachr.*, legendas *crist assachroich*, sequitur formula ipsa:

| *díu*|*scart* | *dím an*|*delg* | *delg* | *díu*|*scoilt* | | *crú* | *céiti* || *méim* | *méinni* | *bé ái* | *béim nand* || *dodath* | scenn *to*|scen *todaig* || *ro*|*garg fiss* | *goib*nen *aird* | *goib*nenn *renaird* | *goib*nenn *cein* | *geth ass*.

In postremae prooemio incantator in plura mala invehit, quorum nomina ipsa non sine consonantia esse videntur: *ar díring* (in ructum? *diorang* O'R.), *ar gothsring*, *ar* | *att díchinn*, *ar* | *fuilib hiairn*, *ar* | *ul loscas tene*, *ar* | *ub hithes cú*, cuius postrema vox *cú* amplius consonantia finali iuncta est sequenti *rop acubrú* (sit eorum, malorum, conglomeratio [?] quae etc., ob formam relativam sequentem *crinas*; si *cubrú* est pro *cobrú*, comp. cum *brú*, venter, glomus). Post incantationem totam minoribus litteris, eiusdem tamen aetatis, additur praeceptum, quomodo adhibenda sit. Neque tamen hic prooemium tam distincte separandum est, quam in prima formula, ob primam personam primi verbi *tessurc*; pergit enim incantator postea quoque e prima persona, sicut incepit, per sequentia (*benim*, *admuinur*). Satis apparet concordantia in iis, quae secuntur:

rop a|*cubrú* | *crinas* || *teora* | *cnoe* *crete* | | *teora* *féthi* | *fichte* | *benim agalar ar* | *fiuch* | *fuili* || *guil fuil ni* | *rubatt* | *rée* | *rop* | *slán for*|*sate* | *ad*|*muinur in* | *slánicid foracab diancecht lia*|*muntir* || *corop* | *slán ani for*|*sate*.

Omnia haec consonantiam quandam**) prae se ferunt, quamquam carent metro vel certa divisione versiculorum.

---

* Supra formulam hanc latinam conspicitur litterarum linea mystica quasi capitalium latinarum immixtis graecis una cum forma grammatica graeca, ut videtur: PCHNIT CAN..MNYBVC. KNAATYONIBVC. *Finit.* Per P in dextera capitis parte lineola ducta est; itaque lego: *prechnitosan omnybus knaatyonibus*, i. e praedicent omnibus nationibus.

** Allitteratione, quae haud dubie praevalet in his, etiam narratio prosa oratione composita saepe ornatur, ut narrationis de filiorum Usnechi interitu exordium hoc (ed. O'Flan. p. 16): *Fledh mhedhairchaein, mhóradhbhal do rinnadh le Conchubhar mac Fachtna* | *fáthaigh, mhic* | *Rosa* | *ruaidh, mhic* | *Rudhraidhe, iodhon* | *Righ Uladh, an* | *Emhain mhin áluinn* | *Mhacha, do* | *mhaithib acas do* | *mhóruaislibh air chedna, gurbha* | *súbhach* | *somhenmnach na* | *slóigh uile*.

Huius tamen compositionis ipsius vetusta exempla hibernica sunt duo carmina in codicis Mediolanensis prima pagina, quamquam ob colorem vetustate fuscum huius paginae et locos plures detritos difficillima sunt lectu. Etiam longius intuenti manebunt plures difficultates. Haec primum sic appono, quemadmodum scripta sunt in codice.*

Adco[nd]arc[1] *alaill innocht ba ingnad lium etarport f[er]scal*[2] *fiadam . . . . . . ba. duluith frigualamnada. Dalim rugenair iarsin cenmathir*[3] *cenathargein. teuir oenaidchi fobrú ba cunda: sem immurgu.*

Gabsusa iarf: mnert fertmaith foraśliuchtainecht macçfir asdail: numtha dochuindchid á altrama

INdalim ba brathir dam. mathir[se ama][4] *thir sem. mu ndidenán menman mais ní dúthrais a lithingnais.*

Huar hirogénair amne. nichelt [in]macc sochuide. nitentricket amm imbá ocdeicsin alámnada

Ba lán ortain ortain indalimm. armacc inbrigach barrfind. ba mían ningen et ban. ba mór meld a acaldam

Ariced gor cáich lasin ba amer [du anchortib. cia][5] *bundidenán arâes nilil la[macc]u*[6] *ingaes*

Amalbatoich adé bí bamacc athar[7] *[ointindi. ba ortán]*[8] *más cid in macc. du cach oen sar ba fordarc*[9]

Fortacht ihu. limsa ·t· or ::: le [inchombartsa][10] *ismá suidiu act consla slondod neich adchondarcsa. [Adcon]ddarc.*

Tegdais adchondarc indiu . . . . badacrichidiu. Cruthanna lo:reil agne. nithucai nach[m]eraige

---

Ró | eirghe an | aes chiuil, | ôirfidedh acas | eladhna do sheinm a | ccruitedha | ceolbhinne | cacinthédacha acas a | ttiompána | taithnemhacha | taidhuire, acas do gabhail andréchta ffilidhachta a | ccraebha | cóimhnesa acas an | géga | geinelaidh. Ite anmanna na ffiledh ro bhá san dún an tan sin, iodhon | Cathbhadh | caemdhrai mac | Conaill mhic Rudhraidhe, acas | Gennán | gruadhsholais mac Cathbhaidh, acas | Ferceirtne | file, acas | Gennán | glúndubh mac Cathbhuidh, acas imad | aile | immaille re Senchán mac Oilillа. Quemadmodum in hoc loco sic in aliis epitheta potissimum ornantia post substantiva coniunguntur allitteratione ut p. 74: *acas do dailedh biadha | saera | sochaithmhe, acas deocha | mera | meiscemhla dóibh, gur bo | súbhach | somhenmnai uile.* Vel. p. 94: *Do chóiridh Fiachra a chorp isna harmaibh | séunta | somhaisecha sin Conchubhair, acas do | innsaigh | Iollan finn, acas do rinnedar cómhrac | feigh, | fuilteck, forniata, | nertmhur, | náimhdamuil, | tenn, | trénbhorb, | tinnesnach re chéile.* Item p. 106: *Do sinedar annsin am bráighde | saera, | seghaine, | sithamhla.* Alibi tamen eadem copulantur substantiva vel aliae orationis partes, ut p. 40: *as aibhinn do | chuain acas do | chalaphuirt, acas do | mhágha | minscothacha caemháilne acus do | thulchai | taithnemhacha | taebh-uaithne.* P. 100: *do cuiredar | teinnte acas | tenndála innte.* Ibidem: *do | chennáibh | curadh acas | milidh acas do | mheighibh | maelderga.* P. 104: *do chuaidh a ccenn a | eólais acas a | eladhna.** P. 106: *ní | fhágbhann | fuighel | buille no | béime, acas | buailter sinn ár ttriur dhe.* Pp. 106. 108: *acas do léigidar fir Uladh | tri | tromghárta | cúmhaidh acas | caeinte.* P. 108: *ró chaeidh go | truagh | tuirsech acas ro tharraing a | folt acas a | finnfadh.*

Contra in carminibus saepe finalis consonantia praevalet, minus observatur allitteratio, ut in hymno Fiacci.

* Secundum lectionem Whitleii Stokes, quoniam auctor haec otio non concesso festinantius se transcripsisse ipse fatebatur. 1 *nd* detrita, sed facilia ad restituendum. 2 *er* detrita. 3 post *cen* lectio incerta. 4 infra scripta. 5 supra scripta. 6 incerta utraque vox detrita. 7 locus valde detritus. 8 supra scripta. 9 an *sordarc*? 10 supra lineam; scriptum videtur *inchomburtsa.*

---

*) cf supra | *aes* | *eladhna* (viri sapientiae) et | Ogma | *Elathani* filius, inventor scripturae Ogmicae (p. 1, not.).

Menic aluad linaib[11] *dám cenid [rubec niromar]*[12] *cultech ndemin dianaig les rugnith archiunn ainech gres*

Cethar flessa formni gil. rulatha dia [imdit]in. Teuir cleithna ...... dar fir ararolad d... s .. g

Grianán cen ... nam im[sceng][13] *d ...... atháir a:::cesu nocht*[14] *inaldu de nifera cid oen banne*

Arcidaua dicach sin atrubart bran biu thir(?) sir. ni roan indicuse[15] *sin na snigi na snechtæ*

ISglae thegdais tórm rochlos isnafil act óendoros istech ndagfir dathatchí nit dichoim a dorsidi.

Denúas dotiagar hisatech[16] *nidichet*[17] *tegde doichlech. sis iarsuidiu segde chlú dotiagar ass immurgu*

ISeil·t·[18] *insin amnin. nimétet ni thormassid. Ecosc naimin.*[19] *Amm hitá tegdassa adchondarcsa.*

Carmen prius, cuius finis hibernico more significatur repetita voce prima, continet novem disticha, alterum octo; in utroque sunt hemistichia septenarum syllabarum, cum tam diphthongi quam vocales infectae vel solutae longae, ut *ái*, *ei*, *ua*, *uái*, *ia*, simplicium numero habeantur; correspondentia contraposita.

Adcondarc alaill innocht || *ba ingnad lium etarport*
ferscal fiadam ...... *ba* || *duluith frigualamnada.*
Dalim rugenair iarsin || *cenmathir cenathargein*
teuir oenaidchi fobrú || *ba cunda: sem immurgu.*
Gabsusa iarf: mnert || *fertmaith forasliuchtainecht*
macc fir asdail: numtha || *dochuindchid á altrama.*
Indalim ba brathir dam || *mathirse amathirsem*
mu nóidenán menman mais || *ni dúthrais a bithingnais.*
Huar hirogénair amne || *nichelt [in]macc sochuide*
ni tentrichet amm imbá || *ocdeicsin alámnada.*
Ba lán ortain indalimm || *armacc inbrigach barrfind*
ba mian ningen ocus ban || *ba mór meld a acaldam.*
Ariced gor odich lasin || *ba amer du anchortib*
ciabu nóidendn ardes || *nilil la[macc]u ingaes.*
Amal batoich adé bí || *ba macc athir ointindi*
ba ortán más cid in macc || *du each oen sar ba fordarc.*
Fortacht isu limsa tra || *or ::: le inchombartsa*
ismá suidiu act consla || *slondod neich adchondarcsa.*

Tegdais adchondarc indiu || .... *badacrichidiu*
cruthanna lo : reil agne | *nithucai nach [m]eraige.*
Menic aluad linaib dám || *cenid rubec ni romar*
cultech ndemin dianaig les | *rugnith archiunn ainech gres.*
Cethar flessa formni gil || *rulatha dia [imdit]in*
teuir cleithna ...... dar || *fir ararolad d ... s .. g.*
Grianán cen ... nam imsc[en]g || *d ...... athdir a ...*

11 detritum. 12 supra lineam scripta et incerta detrita. 13 supra scriptum; *c* detritum. 14 incipitur hac voce altera columna paginae. 15 litterae *icu* incertae. 16 adscribit alia manus in margine: *urbs fortitudinis nostræ.* 17 primae duae litterae incertae sunt. 18 postremae litterae incertae. 19 incerta lectio.

cesu nocht inaldu de || *nifera cid oenbanne.*
Arcidaua dicach sin || *atrubart bran biu thir(?)sir*
ni roan indi cuse || *sin na snigi na snechtæ*
Is glae thegdais tórm rochlos || *isnafil act óendoros.*
istech ndagfir dathatchi || *nit dichoim a dorsidi.*
Denúas dotiagar hisatech || *nidichet tegde doichlech**
sis iarsuidiu segde ohlú | *dotiagar ass immurgu.**
Iseil tra insin amnin || *nimétet ni thormassid*
ecosc ndimin amm hitá || *tegdassa adchondarcsa.*

Penitus penetrare in sententiam horum versuum mutilorum hic non magis licet quam in incantationes obscuras, quae consulto, sicut oracula germanica vetusta, tam obscuro sermone compositae sunt, ut sententiae exploratio difficillima sit, interdum perfici nequeat.** Paulo magis sunt perspicua ea quae addam hic e codice Prisciani Sangallensi, scripta variis locis in margine maioribus litteris quam sunt litterae glossarum, quamvis non sint scripta secundum versuum dispositionem.

In superiore margine per latitudinem paginae 112 scripta sunt: *ISacher ingáith innocht fufuasna fairggæ*** findfolt ni ágor reim̄ mora minn dondlaechraid lainn oalochlind.*

In inferiore margine p. 203 item per paginae latitudinem: *Domfarcai*† *fidbaidæ fál fomchain lóid luin lúad nad cél huas mo lebrán indlínech fomchain trírech inna ńén.* Vox *fidbaidæ* addita infra lineam quo pertineat, signo indicatur; in linea tertia a dextra secuntur separata litteris aliquanto minoribus: *maraith sercc céin mardda aithne a máeletán.* Vocis *aithne* litterae mediae *ith* non satis sunt certae ob ductus insolentes.

Item in inferiore margine p. 204 a dextra opposita modo dictis: *Fom̄chain cói menn medair mass him̄brot glass de dindgnaib doss. debrath nomchoim̄diu cóima cáinscríbaim̄ foroid*::::

In superiore margine paginae 229 litteris paulo minoribus quam cetera haec marginalia: *Gaib dochuil isincharcair ni róis chluim na colcaid truag insin amail bachal rotgiuil indírathar dodcaid.*

His continentur haec disticha eiusdem metri cuius carmina supra apposita.

*Isacher ingáith inno*cht || *fu* | *fuasna* | *fairggæ* | *findf*olt
ni ágor reim̄ | *mora* | minn || *dond* | *laechraid* | *lainn oa* | *lochl*ind.

* Uterque versus una syllaba longior est a principio; at si transpositionem significari sumus praemissis *den úas* (pone supra) et *sis* (infra), deerit una syllaba in priore.

** Velim Hiberni homines ipsi his enucleandis operam dent, sed cautius, sensim, rem non leviter peragentes nec modo interpretandi nimium prompto. Ut ipse Toddius, vir optime meritus de litteris hibernicis, non inveniens sibi difficultatem in postremo oraculo ("present no difficulty," ut refert ad Kellerum in libri supra laudati p. 93), vertit 'a preservation' primum vocabulum *tessurc* (nec aliter alia). At est verbum hoc pro *doessurc* (p. 428. 881; i. e. servo mortuum, vivum), primae personae ut alia quae secuntur *benim agalar* (ferio eius morbum), *admuinur inslánicid* (volo eam sanationem quam praebuit Diancecht, medicus peritissimus, suis).

*** In linea scriptum est *faircæ*, sed additum punctum infra *c*, *gg* supra eandem (cf. p. 61, not.). In *oalochlind* supra primam *o* lineola semirotunda conspicitur.

† Prior *a* in hac voce sicut *á* in *fál* eiusdem formae cuius saepissime in glossis cod. Taurinensis, ut primo aspectu *u* videatur scripta.

Correspondentia contraposita in utroque versu, in priore in *nocht*, *folt*, in altero in *minn*, *lind*; allitteratio fere cumulata.

Dom|*farcai* | *fidbaidæ* | *fál* || *fom*|*chain* | *lóid* | *luin* | *lúad nad* | cél
huas mo *lebrán ind*|*líne*ch || *fomchain trír*ech *inna* *ṅén*.

Quae secuntur, separanda, ut sunt separata, et conscripta videntur oratione prosa. In his correspondentia est copulativa, ad quam accedit in versu altero lateralis in vocibus *indlínech*, *trírech*; allitteratio cumulata in priore versu, rarior in altero. Secuntur haec:

Fom̄|*chain* | *cói* | *menn* | *medair* | *mass* || *hiinbrot glass de* | *dindgnaib* | *doss.*
débrath nom|*choim̄diu* | *cóima* || | *cáinscribaim foroid*[*encha*]?

Allitteratio consociata in postremis prioris hemistichii vocibus tribus, alterius duabus; finalis consonantia contraposita una cum laterali in *glass*. Quae secuntur, incerta et a fine mutilata, forsitan ne versum quidem constituant.

Ornati correspondentia bisyllaba copulativa sunt hi versus:

Gaib do|*chuil isin*|*charcair* || *ni róis* | *chluim na* | colcaid
truag insin amail bachal || *rotgiuil indὲrathar do*dcaid.

Certus syllabarum numerus idem per singulos versiculos, ut in his et in tribus carminibus, quae e codice Paulino edidit Wh. Stokes (Goid. 38 sqq.), ita plerumque observatus invenitur. Neque tamen desunt carmina, quae syllabarum numerum regularem in quibusdam membris vel in compluribus versibus deserant; ex his memorabile est, quod sequitur.

Servatum id in codice Claustroneoburgensi saeculi undecimi vel duodecimi (qui inscriptus est "codex regularum", formae maioris, membranaceus, in folio eius antepaenultimo) invenit Hauptius, V. Cl., et transcriptum mecum humanissime communicavit. Sunt octo lineae dispositae, quemadmodum hic repeto secundum apographum, quod sequor quoad fieri potest typis, pro signo aspirationis super *t* et *c* (p. 70) et lineola super vocales quasdam substituens, quae debent substitui, *th*, *ch*, *n*.

Cris finnáin dumimdegail imum imacuáirt. nar amtairthea innsét timcellas intuáith
*Raucthi láin induleán mub*rond. *lurech dé dumimdegail otamind gomb*ond.
*Cris fimieain muchri*s *argalar arche*s *aruptaib baninbeth afraech adaml*es.
Cris eoin muchris ralég súidi ṅglan. daid ferga fer soid upta ṁban.
*Cris nathrach muchris nathair imdth ndramgonat f*ir *naramillet mná.*
durennaib romóra fomóir imáth
*Fobrut muridam fosarab*i *inrí. fotro*chlan*ib foch*ochlan *mubi.*
*Mucholmoc ramcharastar arfégad arf*is. *isairai ramcharastar uair istend mochr*is.*

---

* Poëta videtur monachus hibernus, celebrans cingulum suum monachi. Ceterum nobis quidem multa manserunt obscura.

Conveniunt cum aetate codicis formae paucae recentiores, ut flexione deficiente *uair* pro *uaire* vetustioris linguae, *súidi ṅglan pro súidi ṅglain*, consona destituta *gombond* pro *combond* (cf. *gen chrédem* in codice Mariani Scoti pro vet. *cen chrétim*), ut *nar*, *ndr* pro vetustiore *arná*. *arnach* (ne); item *brond*, *bond*, *tend* cum *nd* pro *nn* vetustiorum codicum, cum in media voce sit *nn* in *durennaib* (ad stellas), in quibus modo *nd* est primitiva ut in *bond*, *bonn* (= lat. fundus), modo *nn*. Sunt notandae voces praecipuae vel difficiliores. *Cris* (balteum, cingulum): *criss fririmmib* (gl. state succincti lumbos vestros in veritate) Wb. 22[d]. *dumimdegail*, i. e. *du-m-imdegail*. Simplici *degail* formato ut *gabáil*, *gabál*, in carmine ap. O'Flan. p. 180 significatur separatio: composito cum *im-* (p. 876) circumseparatio, i. e. protectio: *lám dé dommimdegail* Patr. h. *imacuáirt*, *immecuáirt* Inc. Sg. (p. 26). *nar amtairthea*, vel iunctum *naramtairthea* ut infra *ndram-*

"Cingulum Finnani ad me protegendum circum me circa, ne obambulem viam quae cingit plebem.
Assequenda ...... ventris mei, lorica dei ad me protegendum a vertice meo usque ad plantam meam.
Cingulum ...... cingulum meum contra morbum et curam; contra fascinationes mulierum eius fames, eius passio auxilium.
Cingulum Iohannis cingulum meum, qui legit sapientiam puram; opprobrat iras virorum, vertit fascinationem mulierum.
Cingulum serpentis cingulum meum, serpens circum me est, ne me vulnerent viri, ne me perdant mulieres, ad stellas me magnificavit, sub horam meam circa me est.
Sub pallio meus rex mihi, adhuc superest rex; ...... sub cucullulo Mubii.
Mucholmoc me amavit propter intellectum, propter scientiam; propterea me amavit, quia est firmum cingulum meum."

Sunt versus quindecim, ita copulati correspondentia monosyllaba, quae praeterquam in disticho primo plena est consonantia, ut sex efficiantur disticha, quinta tamen stropha sit tristichos. Quinque versus (6—10) compositi sunt ex hemistichiis quinarum syllabarum, in sex aliis (1. 2. 4. 5. 14. 15) septenas syllabas excipiunt quinae, in relicuis admodum variat syllabarum numerus.

Lineas discernentes membra et indicantes allitterationem omisi, ne nimia multitudine deturparent poëmatium formosum. Est enim et initiali consonantia et intermedia ornatum. Allitteratio contraposita est in stropha secunda in

---

gonat, *naramillet*, continet partes *naram* (ne me, an hic subiecti loco?) et *tairthea*, quae ob aspiratam *th* solvenda videtur in *tair-* = *do-air-* (p. 880) et *tea*, coni. verbi *tiagu*? cf. subst. *tairthecht* (iter) O'R. suppl. an formam *cofotheasa* (gl. ut mordeam) Ml. 3ª. *inset* in codice cum lineola supra *i*, ergo *innsét*, vet. *sét* cum articulo. *timcellas*, forma relativa, *do-im-cellas* (p. 884; cf. *imtimcel.* p. 887). *intuáith*, in cod. *ituáith* cum lineola supra *i*, cf. *eter tuáith* Wb., inter plebem, inter homines laicos. *raucthi* part. necess. verbi alternantis *roucu*, *roiccu* (assequor, p. 429). *láin* pro *láine* (plenitudo), ut *uair* infra pro *uaire*? *induléan* in apographo, cum accentus saepius remotus a sua vocali inveniatur in codd., lego *induleán*, *indule án*: *indule* = *iondúile* (exoptabilis) O'R? *án* (nobilis, dives), cf. plur. masc. *ána* (divitiae) p. 240, nisi rectius conferetur *an .i. luath* (celer) O'Dav. *brond* gen. subst. *brú*, venter. *otamind*: *ota*, p. 713. *mind* = *m'ind* (apex, vertex meus). *fimieain* gen. nominis ignoti *fimieán*, an *fimie áin* (F. nobilis)? *galar*, morbus; *ces*, hod. *ceas*, cura, tristitia. *upta*, ap. O'R. *uptha*, fascinatio. *bammbeth* mire compositum allitterationis consociandae causa; est enim tam *ben*, *ban*, mulier, quam *bé*, pl. *béithe* O'R., cf. comp. et deriv. *betheigneachadh* (vet. — *écnigud*), stuprum violentum, *betheach*, effeminatus. *afraech*, *adam* cum pron. poss., *fraech*, hod. *fraoch* (furor; fames) O'R. *súidi*, cf. *súithe* Amra Choluim Chille ap. St. 37 n. *daid*, eiusdem radicis cuius *dathar*: *ished dathar dún* (gl. maledicimur quia speramus; i. e. hoc opprobratur nobis) Wb. 28ᵈ. *nathair*, *nathrach* (p. 259). *imátá* iuxta *imacuáirt* pro *imaatá*, circum est. Pro *uáramgonat* in apogr. postulatur *náramgonat*, ne me vulnerent, tenore sententiae. *fair* in apogr. cum puncto delente super *a*, ergo *fir* plur. *naramillet* pro *narammillet*, *nar-am-millet*, a *millim*, perdo, sicut *romóra* pro *ro-m-móra*, *imdtá* pro *im-m-attá*. *fomóir unátá* in apogr. lego item *imátá*; *fomóir* = *fo-m-óir*. *fobrut*, sub pallio (*brat*) ut postea *fochochlan* (*fococlan* in apogr. cum signo aspirationis in utraque *c*), quod sine dubio est deminutivum vocis *cochull* (cucullus). At quae intercedunt, obscuriora sunt. *fosarabi* solvendum videtur in *fos* (= vet. *beos*, *beus*? p. 614) et *arabi* (*.i. is ferr*) O'Dav., cf. *arathá* p. 490, vix *doærbi* (gl. concîdit) Sg. 60ᵇ. *fotrochlanib*, in apogr. *fotrochlaib* cum linea super *a*; nihil simile invenimus nisi forte apud O'R. adi. *trochladh*, putridus, *trochlughadh*, profanatio. *mubi* (vivi mei), cf. *lambiu* (apud vivum meum) Fél. Iul. 22. *Mucholmoc* (cf. *oroit do gille mocholmoc u cencugain dorigni*, Inscr. vet. ap. O'Don. p. 228) eadem formatione qua *Muchoemoc* (monasterii Liathmorensis fundator saeculo septimo, Boll. Mart. 2, 280): 'eius nomen primum *Coemgin*, dein per dilectionem *Mochoemoc*, quod latine dicitur *meus pulcher juvenis*. Vita S. Moch. Boll. Mart. 2, 282; compositum ut nomina *Mochumbe*, *Mofecta* ibid. p. 287 (vel *Mobiu* supra), deminutivum i. q. *Colmanus* ibid. p. 286, i. e. *Columbanus* (cf. *colum*, p. 789). *ramcharastar*, vetustius *romchar*. *fégad*, visio. *airai*, vet. *airi*, ideo. *tend*, hod. hib. gael. *teann*, firmus, artus.

|*láin* et|*lurech*, consociata in sequentibus in | *banih*|*beth*, |*ferga*|*fer*, *nara* |*mille*|*mná*, *ro*|*móra fo*|*móir*. Primum autem distichon et duo ultima abundant fere omni consonantiae genere; primum ludens liquidis, repetens *m* cum vocalibus variantibus in initio et medio in vocibus *dumimdegail*|*imum* | *imacuáirt*, *naramtairthea*, *timcellas*, et subiungens consonantiam liquidae *n* in *finnáin*, *innsét*, *intuáith*. Paenultimum distichon praeter *fo* quater inchoantem et allitterationem consonarum *b* et *r* alternantem ornatum est consonantia laterali in | *brut mu*|*ri*, *fosara*|*bi in*|*rí*, interna in *fotrochlanib fochochlan*; postremum cumulata allitteratione, contraposita *ch* et consociata *f*: *Mu*|*cholmoc ram*|*charastar ar*|*fégad ar*|*fis. isairi ram*|*charastar uair istend mo*|*chris.*

E versiculis, qui certam formam certumque syllabarum numerum secuntur, illud genus, quod maxime usitatum esse supra (p. 937) diximus, quo quattuor hemistichia septenarum syllabarum disticho iunguntur, consonantia finali utitur aut copulativa, ut in hymno in laudem S. Patricii hibernico, aut contraposita, ut in carminibus codicis Mediolanensis et in disticho primo allato e codice Sangallensi. Item modo hanc modo illam formam habent plura alia carmina servata in codicibus minus vetustis.* Nec differunt structura poëtica gaelica Bardorum carmina, quae dicuntur Ossianica, etsi recentioris linguae habitum prae se ferunt, nisi quod maiorem licentiam adhibent in numero syllabarum, praesertim gravatarum, et in usu consonantiae.**

* Alternant inter utramque omnia carmina satis numerosa et ampla inserta narrationi vetustae hibernicae, quae prodiit a. 1808 Dublini inscripta: "*Deirdri*, or the lamentable fate of the sons of Usnach, an ancient dramatic irish tale, one of the three tragic stories of Eirin; literally translated into english from an original gaelic manuscript, with notes and observations. By Theophilus O'Flanagan." Est eiusdem historiae narratio duplex. Plura prioris carmina habent contrapositam consonantiam (p. 42. 56. 60. 64. 78), copulativam duo postrema (p. 108. 116). In posterioris narrationis carminibus invenitur consonantia contraposita item (p. 150. 166), copulativa in carminibus additis ab editore in fine libri, quorum unius auctor dicitur abbas Columba (hib. *Coluim cille*, angl. Columkill), ceterorum Ossianus (hib. *Oisin*); tertio continetur fabula de Talco filio Treni (hib. *Talc mac Treoin*). Etsi antiqua sunt haud dubie haec carmina, vetusta narrationis ipsius lingua, tamen nec scriptio nec formae grammaticae sunt purae illae et genuinae nostrorum codicum vetustiorum. Dispositio versuum in editione est recentior, qua prodeunt strophae quaternorum versiculorum (p. 937). Rara in omnibus his est consonantia bisyllaba, frequentior monosyllaba, plerumque nihil nisi correspondentia; interdum omnino desideratur consonantia finalis. Quare praestat, ex hymno in S. Patricium proferre exempla, etiam ob varietatem consonantiae multo maiorem.

** Carmina Ossianica saepius iustum syllabarum numerum offerunt eundem, quem vetusta hibernica metri usitatioris, ut carmen inscriptum *Fionnghal* 5, 428 sq. (*Dàna Oisein mhic Fhinn, Dun-eidin* 1818, p. 182):

Shuidh Gall agus Oisian thall || *maille ri Suaran nan tonn*
Air bruaich Lùbair b'uaine snuagh, || *bhuail mi a chlàrsach dha'n righ.*
Bha 'mhala o'nstri fo ghruaim, ||

Sed secuntur mox hemistichia vel versiculi (secundum editionem gaelicam), in quorum fine additur syllaba minoris accentus ultra iustum numerum:

thiondaidh e 'dhearg-shùil air Lèna,
Bha 'n gaisgeach fo bhéudh mu shluagh. || *Thog mi mo shealladh air Cromla,*
Is chunnaic mi mòr-mhac Shèma.

Hic vocum *Léna*, *Cromla*, *Shèma* finalis *a* excedit numerum syllabarum communem, item mox *-ar*, *-ach* finalis. Et ut a fine sic ab initio eiusmodi syllabae adduntur, ut in *Cath Loduinn* 2, 110 (ed. gael. p. 13):

A thriath Chrathmo, thuirt an righ, || *mhic Roinne, shealgair nan torc ciar,*
Gun bheud cha do thill thu o'n stri, || *a gharbh iolair a'tearnadh o'n t-sliabh.*

Voces *a*, *mhic*, *gun* inchoantes singula membra superant iustum syllabarum numerum. Rarius duae syllabae praemittuntur, ut *leam-sa* in Fionngh. 1, 163:

Pervetustus haud dubie est hymnus in S. Patricium, quem Hiberni tribuunt eius disciplo Fiacco, quamquam cum ceteris, quae Libro Hymnorum continentur, interdum vitiatus est corruptela formarum grammaticarum.*

Allitteratio, in eodem versu contraposita vel consociata, etsi fere adhibetur, interdum per duos versus pergit eiusdem consonae vel duarum alternantium, interdum tamen neglegitur omnino in uno versu. Maiore cura colitur finalis consonantia, ut in aliis, ita in hoc carmine saepius plena. Monosyllaba rarior, ut in disticho 27:

Leam-sa 's taitneach, thuirt ceannard nan triath.

Nec desunt loci qui pro his voculis, particulis plerumque, acutas quoque voces ostendunt.

Etiam in medio versu inveniuntur supervacaneae syllabae, ut sint duae syllabae gravatae loco unius, quod ipsum iam in vetustis hibernicis carminibus animadvertitur (p. 938). Ut in Cath Lod. 1, 3 vel Fionngh. 3, 392. 395:

Lùbadh cluaran mu Lora nan sian.
Shiubhail Roinne mar theine nan speur.
Ghluais Fillean mar cheathach ri tom.

Tam in primo versu *cluaran mu Lora nan* quam in secundo *Roinne mar theine nan* binos dactylos efficiunt loco binorum trochaeorum, in tertio *cheathach ri* unum dactylum.

Consonantiam in his carminibus, etsi saepius deest ut in primis versibus supra allatis, adhiberi tamen finalem, sicut in vetustis hibernicis carminibus, tam copulativam quam contrapositam, pauca haec probabunt exempla.

Correspondentiam copulativam habet carminis inscripti *Fionnghal* exordium:

Shuidh Cuchullin aig balla Thùra || *fo dhùbhra craoibh dhuille na fu*aim,
Dh' aom a shleagh ri carraig nan còs, || *a sgiath mhòr r'a thaobh air an fh*eur.
Bha smaointean an fhir air Cairbre, || *laoch a thuit leis an garbhchòmhrag,*
'Nuair thàinig fear coimhead a' chuain || *Luath mhac Fhithil nan ceum* ard.

Magis conspicua est consonantia in his, quae mox secuntur:

Eirich, a Chuchullin, èirich, || *chi mi loingeas threun o th*uath,
Grad ghluais, a chinn-uidhe na fèile, || *'s mòr Suaran, is lìonmhor a shl*uagh.

Item a versu 18:

Chunnaic mi 'n ceannard, thuirt Moran, || *coimeas do 'n charraig an tr*iath,
A shleagh mar ghiubhas air scor-bheinn, || *mar ghealaich ag èirigh a sg*iath.

Contraposita invenitur in exordio carminis inscripti *Cath Loduinn* 11 sq.:

*Mi coimhead air Lochlin nan s*onn, || *ciar uisge Uthorno nan t*onn,
*O'n iar-chuan a' tearnadh mo r*igh. || *'s muir bheucach fo ghaoith a' st*ri.
*'S neo-lìonor glan òigridh nam b*eann || *tìr choigrich a' togail fo'n c*eann.

Quam sequitur mox copulativa duplex:

*Ghairm Starno o Loduinn fear f*aoin, || *chuireadh Fhionnghail gu cuirm nam fl*eagh,
*Chuimhnich an righ an òigh ch*aoin, || *ghluais ardan a làmh ri a shl*eagh.

Eadem ante illos versus praecedit a v. 2:

*A chaoin aiteil, gun t' fhaicinn a ch*aoidh, || *lùbadh cluaran mu Lora nan s*ian,
*Thu air astar an caol-ghleann na g*aoith, || *c' uime thrèig thu mo chluasa co d*ian? etc.

Allitterationem, ut hic in vocibus *chaoin chaoidh, lùbad Lora*, poëtae haud ignaro hibernicae vetustae structurae cognitam fuisse vix poterit negari. Invenitur haec duplex copulativa (consonantia versuum alternans secundum editionis distinctionem) etiam in medio carmine, ut in *Fionnghal* 1, a v. 101, ante quem praecedit consonantia contraposita.

Ahlwardtus in versione germanica Ossianicorum poëmatum, cum singulos versus ad syllabam exprimeret, suo iure cavit, ne consonantias quoque exprimeret. Quis enim finales illas, non dicam consonantias plenas, sed correspondentias in aliam linguam transferet?

* Nuperrime editus cum glossis et interpretatione a Whitleio Stokes in libro cui inscripsit: *Goidilica.* Nec ante a. 540 nec post saeculum octavum scriptum esse censet Leo in "Comm. de carmine vetusto hibernico in S. Patricii laudem" Halis Sax. 1845, p. 4. 5, ratione non improbabili, quod Temora caput Hiberniae aetate S. Patricii, sed orbata regno a. 540, iam desolata dicitur in carmine, et saeculo octavo Normannorum incursiones illum litterarum florem hibernicum delere coeperunt.

Anais tassach diaes || *intan do|bert comman dó*
as|bert monicfed pátraicc || | *briathar tassaig nirbu gó.**

"Mansit Tassacus post eum, cum dedisset communionem ei;
dixit mox venturum esse Patricium; verbum Tassaci non fuit falsum."

Item in distichis 29. 31. Bisyllaba usitata est. Sufficient exempli causa disticha 10. 17. 18. In horum altero accedit interna consonantia vocum *luscu*, *truscu*, *dosfiuscad*.

Tuatha | *hérenn tairchantais* | *dosn|icfed sithlaith* núa
meruid co|de aiartaige || *bed fás* | *tír* | *temrach* tua.**

"Populi Hiberniae praesagiebant venturum esse regnum pacis novum,
mansuram usque ad diem eius prolem, fore vastam terram Temorae silentem."

Pridchad soscéla dochách || *dognith* | *mórferta il|le*thu
iccaid | *luscu latr*uscu || | *mairb dosf*iuscad *dob*ethu.
| *Pátraic* | *pridchais do scotaib* || *rochés mórseth ille*thu
immi contissat do | *bráth* || *incách dosfuc do* | bethu.***

"Praedicabat evangelium cuivis, faciebat magna miracula late,
sanabat claudos cum leprosis, mortuos suscitabat ad vitam.
Patricius praedicavit Scotis, passus est magnum laborem late,
cum ipso ut veniant ad iudicium, quemcunque attulit ad vitam."

Etiam trisyllaba plena extat in disticho 7:

Dochum nérenn dod|fetis | *aingil dé hi* | *f*ithisi
menicc atchithi hi | *fisib* || *dosnicfed ar*ithisi.†

"Ad Hiberniam eum ferebant angeli dei in viam,
frequenter id videbatur in visionibus, eum venturum esse rursus."

Correspondentiae solius, item vel monosyllabae vel bisyllabae, haec exempla appono: disticha 26. 30 monosyllabae, in qua saepius consonae ratio nulla habetur.

---

* Leguntur hi versus post annuntationem mortis S. Patricii e rubo ardente factam ab angelo, et ante narrationem de ipsa eius morte. *Tassach* episcopus *Ráith cholptha* et faber aerarius Patricii. *di-a-és*, praep. nom. *diéis* (cf. *tarési-n*) cum pron. inf. *comman* transformatum e lat. communicatio: *adrat dia ismaith inchomáin dorat doib* (gl. gentes, dico, super misericordia honorare deum, Rom. 15, 9; i. e. adorant deum, est bona communicatio, quae data est iis) Wb. 6c. *isarachommáin dúib* 25a *asbert monicfed*, dixit mox (p. 418) venturum esse P. (.*i. cosabull* iterum), i. e. moriturum; *nirbu gó* (.i. quia venit patricius iterum *cosabull*).

** Hoc inter disticha, quae de desiderio adventus S. Patricii apud Hibernos referunt. *Tairchantais*, praes. sec. verbi *doarchanim*, *tairchanim* (p. 880). *síd*, *síth* (pax, p. 20); *sithlaith* i. e. *sithflaith*. *núa* pro *núe* (p. 858). *meruid*, rectius *méraid*, fut. sec., cf. *-mair*, *maraith* p. 430 sq. *code* (.*i. cobráth*), ad diem iudicii, i. e. in aeternum. *iartaige* O'R. proles, posteritas, *iardaighe* O'Don. Suppl. postremus familiae. *temair*, gen. *temrach* (p. 259), urbs quondam princeps Hiberniae. *tua* (.*i. cenglóir*) silens, i. e. sine gloria.

*** *dognith mórferta*, in Wb. *dénom ferto*, *denum ferte* (facere miraculum, miracula, p. 486). *dénatar ferte* (fiunt miracula, p. 635), cf. *fertmaith* carm. Ml. 1. *illethu*, in latitudine, unde *lethut* (p. 805) et adi. *lethan*, latus. *luscu* (.*i. bacachu*) a *losc*, claudus. *la truscu* (.*i. laclam*) *mairb dosfiuscad*, ad verbum: mortui, eos suscitabat (p. 914), *do-s-fiuscad* = *do-fo-diu-* (*todiusg*. p. 88?). Ceterum glossator interpretatur *dobethu* (.*i.* ad fidem). *seth* (.*i. sethair*), rectius *sáeth* (et *sáethair*. *sáithir*). *immi*, circum eum, i. e. cum eo, ut in dist. 26 *immut*. *contissat*, ut veniant (pp. 50. 468). Memoranda est hic constructio pluralis verbi et pronominis infixi *s* in *dosfuc* (*do-s-fo-uc*) iuxta sing. *incách*.

† Haec de viro sancto ante eius aditum Hiberniae. *Dochum* (p. 660). *dodfetis* (.*i. dobertis*), *do-d-f.*, pro *dodfedtis*. *fithisi* derivatum ut *semise* (p. 788), explicatur *slige no dlige* vel *seta* (i. e. *séta*, viae) ap. O'Don. Suppl. O'R. *menicc* i. q. *inmenicc* (p. 608). *atchithi* (i. e. *ad-d-chithi*) assimilatum pro *atchithe* (p. 480) congruit cum hod. forma *chidkthi*. *dosnisfed*, *doicfed* (p. 461) cum pron. inf. *-sn-* loco dativi. *arithisi*, *arithissi* Tr 4b, apud O'Don. *aris* (*aridhis*) vel *doridisi*.

| *Ymmon dorroega itbíu* || *bid* | *lúrech díten docách*
| *immut i|l laithiu inmessa* || *regat fir hérenn dobráth.* *

"Hymnus quem elegisti in vita tua erit lorica protectionis cuivis,
circum te die iudicii venient viri Hiberniae ad iudicium."

Huair assoith la | *hesu* || *ingrian fri bás inna clóen*
ciasu threbrech ba | *huisse* || *soillsi fri* | *éitsecht na nóeb.***

"Quoniam resedit apud Iosuam sol ad mortem pravorum,
quamvis conveniens hoc, fuit iusta lux ad decessum sanctorum."

Bisyllabae exempla dist. 6. 15. 16. 21. 23. 28:

Inn | *innsib mara torrian* || | *ainis innib adrími*
| *légais canóin la german* || *ised adfiadat* | *líni.****

"In insulis maris tyrrheni mansit, in iis meditatus est,
legit canonem cum Germano, hoc referunt libri."

Islán | *tuaith* | *benna* | *bairche* || *nisgaibed* | *tart na lia*
| *canaid* | *cét salm* | *cech naidchi* || *dorig aingel fogniad.*
Foaid for | *léicc* | *luim iarum* || *ocus cuilche fliuch imbi*
ba | *coirthe aridadart* || *ni léicc a|corp hitimmi.*†

"Slani in regione B. non eum capiebat sitis nec fames,
canebat centenos psalmos quavis nocte, regi angelorum serviebat.
Dormiebat in lapide nudo postea, et arundines madidae circum eum,
erat pila eius pulvinar, non commisit corpus suum in calorem.

For | *tuaith hérenn bai* | *temel* || | *tuatha adortais síde*
ni creitset in | *fírdeacht* || *inna trínóite* | *fíre.*††

"Super populum Hiberniae fuerunt tenebrae, gentes adorabant daemonia,
non crediderunt veram deitatem trinitatis verae."

Pátraice diambai il|lobra || *adcobra dul do* | *machi*
do|luid aingel arachenn || *forsét im|medón|lathi.*†††

---

* Verba angeli e rubo S. Patricio mortem annuntiantis. *dorroega* i. e. *do-n- roega* (p. 448). *itbíu*, in vita tua, dum vivebas; *bíu*, alias adi. *díten*, gen. subst. *dítiu* (p. 264). *regat* (p. 453).

** Secundum pias Hibernorum narrationes sol post mortem S. Patricii per totum annum luxit, non intercedente nocte. Hoc refert poëta in dist. 28, addens hic, si iustum fuisset solem diutius lucere Iosua duce super stragem Canaanitarum impiorum, iustius fuisse eum lucere super baptismum piorum Hibernorum a S. Patricio ad fidem christianam conversorum. *huair*, i. q. *huaire*, óre. *assoith*, cf. *asaidhim* (resideo, maneo) O'R. *ciasu* (p. 711). *trebrech*, conveniens, unde *trebrigedar* Sg. 7ᵃ. *ba huisse* (glossatum: *ba coru*, i. e. magis conveniens), fortasse restituendum *uissiu* (p. 275).

*** De adulescentia S. Patricii refert poëta in primis hymni distichis, quae acceperat. *mara*, rectius *mora*. *torrian* gen. pl., Tyrrhenorum, si integra est terminatio. *adrími*, numeravit, computavit i. e. meditatus est. *líni*, lineae, idem quod in dist. 29 *littri*, litterae, i. e. libri.

† Sunt haec quaedam, quae poëta de factis viri sancti in Hibernia narrat. *Slán* (.i. nomen fontis; addit gl. marg.: *slana iarsindi baslan cech imobor tarateged ocus ic sabull ata.* repleuerunt *Ulaid* illam propter molestiam turbarum exeuntium ad illam). *tuaith*, loc. subst. fem. *tuath*. *canaid*, *foaid* praes. sec. formae absolutae (cf. Add. ad. pp. 425. 444) contra subiunctas *nisgaibed*, *fogniad*. *léicc*, dat. fem. *lecc*, lapis; *luim* a nom. *lomm* (gl. nudus) Wb. 13ᵉ. *coirthe*, lapis pilae, O'R. *aridadart* pro *afrithadart*, eius pulvinar contrapositum, suppositum, *adart* comp. cum *frith*. *ni léicc hitimmi*, non sivit, in calorem, i. e. lecto, lecti calore non fruitus est. *timme*, hod. *time*.

†† *Trínóite*, rectius *trindóite*, gen. subst. *trindóit* formati ut *humaldóit* (p. 804).

††† De morbo et morte S. Patricii refert poëta ex hoc disticho. *Diambai*, cum esset; *dian* alias si (p. 709). *illobra*, (i. *inngalur*), rectius *illobrai*; subst. *lobra*, *lobre* ab adi. *lobur* (debilis, infirmus). *dul*, ire, etiam active *dul báis* (subire mortem, p. 916). *domachi*, Macham, dat. a *macha*, quod etiam alibi extat pro pleniore nomine *ardmacha*, ut in dist. 25: *orddan domachi* (ordinatio Machae), item in Actis SS. (Boll. Febr. 1, 126. 154): "oppidum Macenum", "oppidum Macha", iuxta quod "campus Macha".

"Patricius cum esset in infirmitate, cupivit ire Macham,
venit angelus ad eum in via medio die."

Samaiges , *crich fri aidchi* || *arna* | *caite les* | occai
co|*cenn bliadne baí* | *soillse* || *ba hé* | *síthlaithe f*otai.*

"Imposuit finem nocti, ne consumeretur lumen apud ipsum,
usque ad finem anni fuit lux, fuit hic pacis dies longus."

Solent correspondere consonae eiusdem seriei, ut tenues *c*, *t*, tenues aspiratae *ch*, *th*, liquidae *m*, *n* inter vocales positae. Item si bisyllaba finitur consonis, ut in dist. 22:

In | *ardmacha fil ríge* | *iscian dorieracht* | emain
iscell mór | *dúnlethglasse* || *nim*|*dil ced di*|*thrub* | temair.**

„Ardmachae est regnum, dudum surrexit Emania,
est ecclesia magna Dunum, non accepta mihi quamvis deserta Temora."

Vocalis quoque variatio invenitur in dist. 3:

Bai sé bliadna hi fognam || *maisse dóine nist*oimled
batar ile | *cothraige* || | *cethar trebe diaf*ognad.***

"Fuit sex annos in servitute, cibum hominum non edebat,
fuerunt multi cothraigi, quattuor vici quibus serviebat."

Trisyllabae exemplum dist. 24:

Do|*faith fades co* | *uictor* || *ba hé aridr*alastar
lassais inmuine imbai || *asinten adg*ladastar.†

"Processit ad meridiem ad Victorem, hic eum convenit,
arsit rubus in quo fuit, ex igne allocutus est."

Utramque consonantiae finalis structuram alternantem in uno carmine, in disticho priore consonantiam copulativam, in altero contrapositam habet poëmatium eiusdem metri, haud dubie quondam celebratum in Hibernia††, S. Pa-

---

* Solis per annum lucentis miraculum refertur. *samaiges* (*.i. patraicc*), cf. *samaigther* (gl. ponitur) ap. O'Don. suppl. O'R. et subst. comp. *remsamugud* (antepositio) Sg. 212ª. *caite* i. e. *caithithe*, praes. sec. *lés* (*i. cainnle*, candelae), cf. *lésboir* (p. 234). *occai*, alias *occo*, *occa* (p. 635), sicut postea *fotai* pro *fota*, *fote*, longus.

** Versus maxime memorabiles, quibus poëta viri sancti factis in Hibernia enarratis principalia insulae loca sua aetate florentia enumerat. Sunt *Ardmacha*, sedes primi episcopi e S. Patricii aetate, *Emain* vel *Emania*, sedes regia Ultorum, *Dunum*, quod in Vita S. Brigitae dicitur "*arx Lethglasse* ubi sepultus est Patricius", "*arx Ladglaisse*" (Boll. Febr. 1, 126), memoratum versibus ap. Giraldum Cambrensem in Topogr. Hibern. 3, 18:

"In burgo D*uno* tumulo tumulantur in *uno*
Brigida, Patric*ius* atque Columba p*ius*."

Item in Vita S. Brig. (Febr. 1, 163): "ad arcem *Leathglasse* sepultus est S. Patricius et B. Brigida et reliquiae beatissimi abbatis Columbae post multos annos collocatae in uno sepulcro." Deserta iam est Temora, aetate Patricii totius Hiberniae regia civitas. *doreracht* (p. 455). *nimdil*, *ni-m-dil*, non gratum mihi; adi. *dil* (*diliu*, *dilem*, p. 275. 278).

*** Hoc ex adulescentia S. Patricii. *Maisse*, hod. *maise*. Constructio eadem quae supra in *mairb dosfiuscad*. *ile cothraige*, nomen C. explicatur: *.i. cetharaige .i. arimi dognith* (quia serviebat) *tribibus. iiii.*

† Narratur hic miraculum annuntiatae mortis S. Patricii per Victorem eius angelum custodem, a dist. 23, quod incipit: *pátraicc diambai illobra* (P. cum fuit in infirmitate). *dofaith*, profectus est, i. q. v. 9 *dofaid*. *aridralastar* (*.i. arrále .i. cen dul dó doardmacha*) forma praet. depon. Eiusdem radicis: *conral cúairt fuiribsi* Wb. 7ª. *arnarala forcubus airi* 11ᵇ. *anasirchride ished doralad hitos. .i. anassuthin īm ished rolaad fodeid* (leg. *fodeud*; gl. non prius quod spiritale sed quod animale est, deinde quod spiritale est, 1. Cor. 15, 46) 13ᵈ. *lassais*, praet. v. *lasaim* (ardeo), unde *lasair* (flamma) et *lasairim* (ardeo). *asinten* (*i. asintened*) forma curtata.

†† Eius notitiam iam habuisse auctorem Vitae S. Brigitae scriptae circa a. 980, opinatur editor

tricio adscriptum, quod e codice quondam Mariani Scoti (obiit a. 1083) nunc bibliothecae Vaticanae in imitatione scripturae codicis ipsius legitur ap. Pertz. in tom. VII et tabula addita ad p. 481:

ol pátræc
A | *brigit anóebchallech* || *a* *bréo óir donad*éseb
tricha | *bliadan genchrédem* || *bennach érenn darmése.*
| *Bennach* | *érenn in cechdú.* || | *bennach ultu es conachtu.*
| *bennach lagniu in cechtan.* || *acus* | *bith* | *bennach firu muman.**

(Boll. Febr. 1, 102), quippe quae haec referat (ibid. p. 171): 'ipsa iam sciens, quod dies remunerationis suae instabat, dicebat suis, quod vellet sepulcrum S. Patricii archiepiscopi visitare ante mortem suam. Ipsa autem sciebat se non reversuram quidem corpore, et iter faciens benedicebat totam Hiberniam ex omni parte, sicut praecepit S. Patricius episcopus moriens et dicens: Per triginta annos B. Brigida post mortem meam benedic Hiberniam. Et veniens sanctissima in aquilonalem plagam Hiberniae, videlicet in provinciam Ultorum, Brigida illico doloribus correpta est, et post breve spatium temporis inter multitudinem sanctorum, aetatis suae anno octogesimo, anno vero trigesimo post obitum S. Patricii, regnante in Temoria regnum Hiberniae Murchiartach mac Erc, felicissime obiit.'

Alii versus tributi S. Patricio produntur in Vita S. Declani ap. Boll. Iul. 5, 602: 'Sanctus Patricius archipontifex et patronus totius Hiberniae versum sequentem scotica lingua quasi quoddam oraculum vigorem legis habens eis cantavit. Quem versum familia sancti Albei et familia sancti Declani noluerunt pro se vel rhythmice seu metrice in Latinum verti. Et maioris auctoritatis ei conciliandae gratia illum proprio et genuino, quo pronuntiatus et compositus est a sancto Patricio, idiomate pro dignitate proferemus in medium. Ita igitur scotice ponitur ille versus:

Ailbhe umhal Padruig Muomhan mo guchruth
Declan Padruig na nDesi, na Desi ag Declan go bruth.

In quo decretum est, ut Albeus secundus Patricius et Momoniae patronus esset, et Declanus secundus Patricius et patronus esset Desiorum, et Desii sua dioecesis essent usque ad finem saeculi.' Sunt ita desumpti versus e codice collegii S. Isidori Romae, sed notat editor, paulo aliter legi eos apud Colganium et Usserium. Horum opera cum mihi praesto non sint, restituo meo arbitrio ita:

| *Ailbe* | *umal* | *ol pátric* || *pátric muman mo* | *co*|*cr*uth
| *declan pátric nan*,*dese* || *in*,*desi oc* | *declan cobr*ath.

"Albius humilis, inquit Patricius, sit Patricius Momoniae meus aequalis,
Declanus Patricius Desiorum, sint Desii cum Declano usque ad iudicium."

Est enim item metrum septenarium. *Cocruth*, eiusdem formae, aequalis, ut *sochruth*, bonae formae, honestus. In postremo membro in loco *indesi oc* vocales *i-o* coalescunt, aut sunt loco unius duae minoris accentus, ut in Benedictione in *bennach ultu-es conachtu.*

* Scriptio hic quoque congruit cum aetate codicis, ut destitutae *g* et *d* in *gen chrédem*, in quo praeterea flexionis neglectio est, pro vetustiore *cen chretim* (p. 244) e *cretem*, gen. *creitme*; item *in*, scriptum *i* cum linea, ante *c* in *in cechdú*, *incechtan*, ubi vetusta lingua postulabat *ic*. Forma aliae recentiores vel corruptae sunt *dona* dat. plur. pro *donaib*, *bliadan* gen. pl. pro *bliadne érenn* acc. pro *érinn*, *bennach* pro *bendach* (*benedicere*). Contracta tamen forma *es* particulae *acus*, postulata metro, vetustis iam poëtis videtur esse concessa (cf. *is* in hymno *Máilisu*). Sunt praeterea in his distichis voces vel res notatu dignae: *ol*, inquit (p. 504). *callech*, *caillech*, mulier velata pallio (*caille*), tam anus: *arni cundil mesce caillech* (gl. anus doce non vino multo servientes, Tit. 2, 3) Wb. 31ᶜ, hodie quoque hib. gael. *cailleach*, vetula; quam virgo religiosa. *bréo* (*.i. lasair*) Fél. Apr. 15, i. e. flamma. *óir* gen. subst. *ór* (aurum): *richisán .i. carmocol órdae .i. arachosmaili indóir fririchiss* (gl. carbunculus; i. e. propter similitudinem eius, auri cum carbone; cf. Wb. 22ᵇ: *arméit inpectho et archosmili infognama dognither doib*, gl. idolorum servitus) Sg. 47ᵇ. *donadéseb* i. e. *donaib désib*, Desiis. Terram *nandése*, *nan Desi*, Desiorum, frequenter memoratam in actis sanctorum Hiberniae, esse Momoniae partem patet e Vita S. Brigitae (Boll. Febr. 1, 171): 'Vir longe a civitate S. Brigidae habitabat, spatio itineris viantibus quatuor dierum, videlicet in Momonia in terra Nandesi in campo Femin.' Principalium regionum nomina, a populis principalibus enarratis in hoc carmine orta, dicuntur a Giraldo Cambrensi (saec. duodecimo) in Topographia Hiberniae *Momonia*, *Lagenia*, *Ultonia*, *Conactia*, hodie quoque *Munster*, *Leinster*, *Ulster*, *Connaught*. *tricha bliadan genchrédem*, triginta annos sine fide, refero ad Desios nondum totos ad religionem christianam traductos. Multum enim laborasse S. Brigitam in Momonia narrat auctor Vitae eius (Boll. Febr. 1, 166. 167): 'S. Brigida cum suis in campum *Cliach* in Momonia positum exivit et habitavit illic in quodam loco ad tempus... Multa

"Dixit Patricius:
O Brigita, o sancta mater, o flamma auri Desiis
triginta annos infidelibus, benedic Hiberniam post me!
Benedic Hiberniam omni loco, benedic Ultos et Conactos,
benedic Lagenios omni tempore, et semper benedic viros Momoniae!"

Ceterum etsi rarior est, invenitur tamen etiam metrica constructio finalis consonantiae expers, sed allitteratione magis ornata, ut in initio narrationis de fatis Usnechidarum posterioris in his Cathbadi Druidae oraculis (quae sine versuum distinctione leguntur in editione, p. 148):

Fot criol | *brunn* | *becustar* | *bee*
fhuiltt | *buidiu* | *buidichais* || | *segaib* | *suiliub* | *seall gluasaibh*
sian a|*gruaidh* | *gormcorcra* || *fri dath* | *snechta* | *samluimsi*
sed a | *deidgin* | *dianim* || *niamdo a* | *beoil partuingderg.*
| *be diam*|*bed ilairt*|*be* || *etir* | *Ulltaibh* | *esraduibh*
geisis fot|*bru* | *buirethar* || | *bee* | *fhinn* | *fhoto foltlephar.*
imat | *curudh* | *coisneat* || | *imat* | *airdrigh* | *iarfaigseat.*
bhiaid iartur | *trum*|*torthaibh* || *focli* | *choiccidh* | *Chonchubhair.*
| *biat a*|*beoil partuingderg* || *im a detai nemunto*
| *fris mu*|*formdigh airdrigo* || | *fria cruth n*|*digrais n diainm*

Primum membrum per se ipsum responsum Druidae continet, quae secuntur descriptionem eius, de quo responsum est. Praecedunt ibidem quaedam eodem modo prolata a Cathbado et Fedlimido, ante haec tamen etiam cum consonantia finali, quae Fedlimidus interrogat.

Cia | *deilm* | *dremon* | *derdr*ethar?
Dremnus fot | *bruinn* | *buir*ethar | | *bruidit* | *cluasaibh* | *cluin*ethar.
Gloim do dathuip | *tren* | *tarmairt.*
*Mor nuath ata na aig*thar || *mo* | *cruadi* | *cru* | *crechtnaig*thar.

II. Constructio poëtica britannica.

Vetusta carmina cambrica eiusdem fere sunt structurae, cuius hibernica vetusta. Syllabarum certi numeri et consonantiae qualiscunque idem usus idemque loci sunt. Hoc tantum differunt, quod consonantia finalis, quae fere monosyllaba ac semper plena est, per plures versus continuatur ad arbitrium poëtae, ut sit eadem saepius tam contraposita quam copulativa. Etiam in singulis carminum partibus maior est licentia versuum continuandorum, aut paucorum aut plurium iungendorum, nec ut in hibernicis carminibus praevalet

B. Brigida in regionibus Momoniensium fecit et plura loca et monasteria ibi signavit. Post haec iter arripuit venire ad civitatem suam in terram Lageniensium.' De hac propria S. Brigitae sede idem (p. 160): 'in patria sua magnum monasterium plurimarum construxit virginum, ibique maxima postea civitas in honorem B. Brigidae crevit, quae est hodie metropolis Lageniensium. Illa iam cella scotice dicitur *Killdara*, latine vero sonat *Cella quercus.* Quercus enim altissima ibi erat, quam multum amabat S. Brigida.' *darmése*, *darmési*, *dar-m-ési* (p. 657). *dú*, locus: *isindúu itáa som* (gl. cum Christus apparuerit tunc et vos apparebitis cum illo; i. e. in loco ubi est ipse) Wb. 27ᵇ. *tan*, tempus, in frequenti particula *intan*, *intain* (tempore quo, cum). *bith bennach*, *bithbennach*, semper benedic (p. 865). *munan* a nom. *muma* (p. 264).

hemistichiorum contrapositio, quamvis inveniantur eius exempla, sed singuli versiculi distingui solent, praevalente consonantia continuata.

Consonantiae qualiscunque sine metro adhibitae exempla sicut hibernica extant incantationes vetustae, item cambrica inveniuntur, ut in nominibus propriis, quae terna esse solent secundum triadum morem cambricum, in enarratione militum et virorum Arthuri Mab. 2, 211 (cf. 2, 227, ubi sunt variata quaedam):

Bwlch. *achy*uwlch. *a sef*wlch. *meibon cledyf ky*fwlch. *wyron cledyf di*fwlch. || *teir* | *gorw*en | *gw*enn *eu teir ysgwyd.* || *tri* | *gou*an | *gw*ann *eu tri* | *gwaew.* || *tri* | ben*yn*. byn*eu eu trichledyf.* || | glas. | gless*ic.* | gleis*at eu tri chi.* || | call | *c*uall. | *c*auall. *eu tri meirch.* | *h*wyrdydwc. *a drw*cdydwc. *a ll*wyrdydwc. *eu teir gwraged.* || *och. a*|*garym a diaspat. eu teir*[|*g*]*wyryon.* || *lluc*het. *aneu*et. *ac eissiw*et. *eu teir merc*het. || *drwc. a* gwaeth. *a*|gwaeth*af oll. eu teir morwyn.*

Constructionis metricae celticam formam communem cum proprietate cambrica (de qua re quae praeceperint Cambri artium scriptores saec. 13. et 14, videas apud Io. Williams ab Ithel in libro cui inscribitur: '*Dosparth Edeyrn Davod Aur*, or the ancient welsh grammar,' Llandovery 1856) iam prae se ferunt tres strophae primam linguae cambricae aetatem scriptione et formis grammaticis prodentes, quas e codice Iuvenci Cantabrigiensi post alios novissime ediderunt Wh. Stokes (Beitr. IV. 416) et W. F. Skene (The four ancient books of Wales, Vol. II. p. 2).

Quarum consonantias significabimus sicut supra hibernicas in versibus divisis secundum consonantiam praevalentem finalem:

| *Ni guorcosam* | *nemheun*aur
henoid. | mit*elu* nit *gur*|maur
| *mi* | am*f*ranc *d*am | anc*al*aur.
| *Ni* | *canu* | *ni guard*am | *ni* | *cus*am
henoid. | cet *iben* | med *nou*el
| *mi* | am*franc* dam | *anpat*el
| *Namereit** *mi* | *nep leguen*id
henoid. is | *disenirr*** *mi coueid*id
| *dou nam riceus unguet*id.

Eiusdem modi strophae versuum ternorum minus regularium inveniuntur quattuor Mab. 3, 96. 213, ubi talia proferre dicitur cambrice '*canu eglyn.*'

Eiusmodi trias versiculorum regularium octonarum syllabarum, quam Taliessinus composuisse dicitur, extat Leg. 2, 2, 1:

| *Kikl*eu *odures eu llauen*eu (hod. *llafnau*)
| *kan* | *Run en* | *rudher bedin*eu
*guir Aru*on | *rudy*on *eu*|*redy*eu.

Item septenarum, quam profert Arthurus irridens Caium, Mab. 2, 237:

| *kynnllyuan aoruc* | *k*ei	"Funem fecit Caius
o|*uaryf dillus* | *uab eur*ei	e barba Dillusii filii Eureii,
pei | *iach dy* | *angheu uyd*ei.	si salvus is, tua mors esset."

* v. l. *namercit.*
** v. l. *discuirr.*

Vel Mab. 3, 199, ubi tres fratres fideles filii G. laudantur:

| *Trimeib giluaethwy ennw*ir.
| *tricheuryssedat kyw*ir.
*blei*dwn. | *hy*dwn. | *hych*dwn | *h*ir.

Extant eiusmodi '*englynion*' vel epigrammatum series quaedam celebres inter Cambros, ut inscriptae '*Englynnio bedeu*, *Englynion y clyweid*' (strophae vel epigrammata sepulcrorum, audituum, quae enarrant sepulcra bellatorum, vel hominum sapientium sententias auditas, i. e. celebres), quae modo servant, modo non servant syllabarum numerum, interdum consonantiam, ut haec (Myvyr. Archaeol. 1, p. 81 [Sk. II. 32] et p. 174):

Bet ẏ March bet ẏ Guẏthur
Bet ẏ Gugaun cletẏfrut
Anoeth bid bet ẏ Arthur.

A glyweisti a gant Credeiliad
Verch Ludd riain wastad
Digaun da diwyd gennad.

Talia igitur epigrammata modo constantis structurae sunt, modo solutae.

Eadem constructio orationis poëticae est in aliis carminibus recentioribus. Codice Nigro (*Llyfr Du*) Caerm., quondam Hengurti, nunc Peniarthi asservato, quem saeculo duodecimo Henrico II. regnante (1154—1189) conscriptum esse constat, continentur carmina 39, una cum ceteris quaecunque manserunt carminibus vetustioribus nuper edita a Guilelmo F. Skene (The four ancient books of Wales, containing the cymric poems attributed to the bards of the sixth century, Edinburgh 1868).

Inde e carminis 11. (Vol. II. p. 13) parte posteriore sumo versus hos, secundum hibernicam divisionem dispositos:

Arduireaue | *de*v || *yssi vn a* | *deu*
yssi tri | *hep* ev || | *hep* | *haut y amhe*v
awnaeth | *fruith a* | *freu* || *a* | *fop amriffr*eu
| *duu y env in* | deu || | *duyuaul y kyffr*eu
| *duu y env in tri* || | *duyuuaul y inni*
| *duu y env in* vn || | *duupaul ac annh*un.
Arduyreaue vn || *isẏ deu ac* un
*issi tri arn*un || *issi duu y h*un.
Aunaeth | *maurth all*un || *a* | *mascul a b*un
*ac nat kyuor*un || *bas ac anot*un.
Auneth tuim ac oer || *a heul all*oer
allythir ig cuir || *a fflam im pab*uir
a | *serch in* | *sinh*uir || *a bun* | *hygar* | *h*uir
allosci pimp kaer || *otyueti* wir.

"Extollam ego duplicem, qui est unus et duo, qui est tres etc."

Infra modo inverso:

"Extollam unum, qui est duo et unus,
qui est tres insuper, qui est deus ipse;
qui fecit diem Martis et Lunae et marem et feminam etc.
qui fecit calidum et frigidum et solem et lunam etc."

eadem enarrationis longa et indefessa continuatione, quae est consonantiae.

In his consonantia finalis non solum contraposita coniungit hemistichia

quinarum syllabarum, sed saepius etiam continuata est, ut *eu* per quattuor versus, *un* per quinque, *uir* per duo vel tres. Allitteratio etsi neglecta est interdum, in pluribus tamen facile cognoscitur.

Orationis poëticae eandem constructionem cum habeant tam recentiora carmina cambrica quam antiqua, ut habent vetusta hibernica, quis negaverit esse vetustissimam atque usurpatam a vetustis poëtis, quorum nomina apud Cambros celebrantur, ut Aneurino et Taliessino?

Aneurini, poëtae vetustissimi e vetustis (*Cynfeirdd*, Bardis primitivis), cuius aetatem ab a. 510 usque ad 560 statuit index poëtarum in Myv. Arch., carmen inscriptum *Gododin* (= hib. *Fothudain*?),* quod inter vetustiora primo loco ponitur (Myvyr. Arch. 1, 1), exempli tam vetustioris quam amplioris causa inprimis hic memorandum est, quamvis omnia haec vetusta, non servata in codicibus aequalibus, in recentiorem scriptionem sint transcripta, interdum haud dubie a recentioribus, qui vetustiora non intellegerent et, ut fieri solet, in habitum recentiorem transformarent, mutata vel interpolata.

Primum affero primos carminis versus (Sk. II. 62), quos tam ob allitterationem, interdum quidem consociatam, saepius tamen per bina membra con-

---

* Scriptione hodierna *gododdin*, vetusta *guotodin*, ut apud Nennium in nomine regionis (ed. San-Marte, p. 72: 'Mailcunus magnus rex apud Brittones regnabat, id est, in regione Guenedotae, quia atavus illius, id est, Cunedag, cum filiis suis, quorum numerus octo erat, venerat prius de parte sinistrali, id est, de regione quae vocatur *Manau Guotodin*.' Quae regio in parte sinistrali, i. e. a septentrione (*cled*, sinister, *gocled*, septentrio) contra Venedotiam, quae est Cambria septentrionalis, secundum ea quae disseruit Sk. I. 77 sqq., putanda est Cambrorum extrema regio ad septentriones, non illa quidem sita iuxta mare hibernicum, quae iam in Chronico saxonico ad a. 945, 1000 dicitur *Cumbraland*, hodie Cumberland, sed ad Bodotriam, ubi etiamnunc et palus vocatur *Slamannan* et regio *Clackmannan*, trans regionem Anglorum septentrionalium, quae appellatur Northumberland ab Humbro fluvio, amplectens minores duas, Berniciam et Deiram (cambrice ap. Nennium *Deur*, *Berneich* vel *Birneich*).

In illis regionibus facta sunt quae carmen hoc celebrat. Legitur enim apud Nennium (p. 72, cf. Sk. I. 231): 'Ida filius Eobba tenuit regiones in sinistrali parte Britanniae, id est, Umbri maris, et regnavit annis duodecim et struxit *Dinguaroi Guarthberneich*. Tunc *Dutigirn* in illo tempore fortiter dimicabat contra gentem Anglorum. Tunc Talhaern Cataguen in poëmate claruit et Neirin et Taliesin et Bluchbard et Cian, qui vocatur Gueinthgwant, simul uno tempore in poëmate britannico claruerunt."

Idae primi Nordhumbriae regis initium in Chronico saxonico ad a. 547 notatur. *Dutigirn* (niger dominus) cognomen esse videtur eius regis, cui parebat populus *Guotodin*. In Nennii loco posui: *struxit Dinguaroi Guarthberneich*, pro corrupto: *unxit Dinguayrdi Guurthberneich*. Est enim *Dinguaroi* nomen cambricum castri Berniciae superioris (cambr. *guarth*, superl. *guartham*, extremus, p. 693), quod anglice dicitur *Bebbanburg*, hod. *Bamborough*, ut patet ex iis, quae mox secuntur ap. Nennium: 'Eadfered dedit uxori suae *Dinguaroy*, quae vocatur Bebba, et de nomine suae uxoris suscepit nomen, id est, Bebbanburch.' Inter nomina poëtarum apud Nennium *Neirin*, al. *Nuevin*, haud dubie corruptum est pro *Aneurin*; nomine *Bluchbard* significatur *Llywarch Hen* (*Lyuarchhen* iam L. Land. 138 in descriptione agri facta tempore episcopi Oudocei saeculo sexto exeunte; diversum est, quod extat in recentioribus chartis viri nomen *Leumarch* 208, *Loumarch* 230, vel *Lumarch* 141, i. q. *Luuarch* 143). Nomina *Talhaiarn* et *Cian* inter Bardos vetustos memorantur.

Regiones eaedem septentrionales memorantur in carminis inscripti *Gododin* strophis, quae Caeaucum celebrant, duabus posterioribus ita:

ket dyffei Wyned a Gogled e rann
o gussyl mab Ysgyrran.

"conveniebat Venedotia et Septentrio (i. e. Cumbria) eius partem consilio filii Scirani."

kwydei pym pymwnt rac y lafnawr
o wyr Deivyr a Brennych dychiawr.

"Ceciderunt quinque turmae coram eius laminis virorum Deirae et Berniciae gemebundae."

trapositam, quam quia coniunctis binis membris versibus singulis singulae sententiae continentur, e cambrica serie usitata in hibernicam contrapositionem transpono.

| *Gredyf* | *gwr oed* | *gwas* || *gwrhyt am dias.*
| *meirch* | *mwth* | *myngvras* || *a dan vord*wyt | *megyr was.*
| *ysg*wyt | *ysgauyn lled*an || *ar* | *bed*rein *mein* | *vuan.*
kledyuawr | *glas* | *glan* || *ethy* | *eur aph*an.

Ny bi ef a vi || *cas erof a thi.*
| *gwell* | *gwneif a thi* || *ar wawt dy uoli.*
*kynt y waet el*awr || *nogyt y neithy*awr
kynt y|*vwyt y* | *vrein* || *noc y argyur*ein.
| *ku* | *cyueillt Ew*ein || | *kwl y uot a dan v*rein
| *marth ym pa vro* || *llad un*|*mab* | *marro.**

"Indole viri erat iuvenis, vigor circa tumultum,
equi rapidi iubae spissae sub femore splendidi iuvenis,
scutum leve latum ad latus tenue celere,
gladius lividus purus, calcar aureum et plumae.

Non haec erit invidia inter me et te,
melius faciam tecum, elogio te laudare.
Prius sanguis eius ad solum quam ipse ad nuptias,
prius corvis eius cibus quam ad concursum.
Carus socius Oweni! damnum eum esse sub corvis,
certum mihi, in qua terra interfectio unici filii Marronis."

Versus denarum, hemistichia fere quinarum syllabarum. Perisse interdum videtur tam rectus syllabarum numerus quam allitteratio recentiore scriptione et infectione, restitui ergo restituta prisca scriptione, ut numerus decem syllabarum in versu tertio, modo scribas *scuit scamn letan*, vel allitteratio in his:

atan | *mordoit* | *megr guas,* | *guell* | *guneim athi* || *ar* | *guaut ti moli.*

Post hoc exordium heroem celebrans deinde poëta per aliquot strophas ampliori syllabarum numero in singulis versiculis adhibito adiungit maiorem sermonis ornatum. Frequens enim est praeter consonantiam finalem continuatam lateralis fere in eodem versiculo, diversa a copulativa continuata per stropham. Singulorum versuum esse solent novenae syllabae, quae ubi non sunt, quaeri

* Primum inter bellatores Cambrorum contra Anglos poëta celebrat iuvenem, sed in luctum mox vertitur de interitu eius in proelio. *myngvras*, vet. *mongbras*, adi. *bras*, crassus, densus, cum subst. *mong*, plur. *mogou* gl. Lxb., leg. *mongou* (gl. comae), hib. vet. *mong* (gl. cirrus) Pr. Cr. 63 *argyurein*, *arcym-r.*, primus conflictus ap. Ow.; eodem modo infra (p. 64) de Caeauci interitu poëta:

kynt y gic e vleid nogyt e neithyawr.
kynt e vud y vran nogyt e allawr
kyn noe argyurein e waet e lawr.

"Prius eius caro lupo quam ipse ad nuptias,
prius eius fructus corvo quam ipse ad altare,
prius quam ad congressum eius sanguis ad solum."

nogyt nescio an sit forma composita pro vulgari *no*, *noc*, conferenda corn. arem. *ages*, *eget* (p. 732). Ceterum permulta obscura vel incerta manent, etiam post interpretationem viri doctissimi D. S. Evans (ap. Sk. I. 374 sq. II. 370 sqq.).

tur utrum causa sit recentior transcriptio, an haec tanta sermonis necessitas et structurae difficultas. Propono ob maiorem versiculorum amplitudinem servata eadem divisione, quae est in editione, strophas proximas duas (p. 63):

| Kayawc | cynhorawc | men y | delhei
| diffun ymlaen bun | med a | dalhei.
| Twll | tal y | rodawr ene klywei
awr ny | rodei nawd meint dilynei
ni chilyei o | gamhawn eny verei
waet mal brwyn | gomynei | gwyr nyt echei.
Nys adrawd Gododin arllawr | Mordei
rac pebyll | Madawc pan atcoryei
namen un gwr o gant eny delhei.

| Kaeawc | kynnivyat | kywlat | erwyt
ruthyr eryr yn ebyr pan | lithiwyt.
E amot a vu not a | gatwyt
gwell a wnaeth e aruaeth ny | gilywyt.
Rac bedin | Ododin | odechwyt.
hyder gymhell ar | vreithel | vanawyt
ny nodi nac | ysgeth nag | ysgwyt
ny ellir anet ry|vaethpwyt
rac ergyt | cat|vannan | catwyt.*

"Caeauc dux quocunque veniebat
exanimis coram femina mulsum tenebat.
Perforatus frons scuti eius. Cum audiebat
tumultum, non dabat veniam, quocunque incurrebat,
non recedebat e proelio, donec manaret
sanguis; ut iuncos succidebat viros, qui non recedebant.
Non memorat Gododinus in solo Mordeii,
prae tentoriis Matauci cum revertebatur,
nisi unum e centum viris qui venerant.

Çaeauc congressor, patriae hasta,
impetus aquilae in egressum cum allecta est.
Eius pactum fuit signum quod servatum est.
melius perfecit propositum suum; non est recessum.
Contra exercitum Gododini insidiae structae sunt.

* In his duabus et duabus sequentibus strophis continentur laudes viri bellicosi cui nomen est *Caeauc*, in primis celebrati, quamquam ipse quoque occumbit in proelio. *men* i. e. *man* (= *magen*), quo loco, ubi. *rodawr* = lat. *rotarius*, a *rhod*, rota, i. e. clipeus, a forma dictus. *gawr*, clamor. *dilyn*, sequi, persequi. *ciliaw*, tergum vertere, a subst. *cil*, tergum. *camhawn*, *cammawn* (= gall. hod. *campagne*) proelium. *meru*, stillare, fluere. *comynu*, hod. *cymmunu* = lat. *comminuere*? *adgori*, reverti in patriam. *Mordei* nomen regionis, *Madawc* nomen reguli.

Cynnivyat, plur. *cynniuyeit* Mab. 3, 96, congressor, pugnator. *erwyt*, sudes. *ruthyr*, aggressio, invasio. *llithiaw*, allicere, praesertim esca. *amot*, hod. *ammod*, pactum, condicio. Sequentia indicant locum et modum interitus bellatoris, locati in insidiis. *godechu*, insidiari. *hyder*, i. e. *hydr*. *cymhell* = *cym-pell*, compellere, urgere. *breithell*, congressus, proelium, etiam alibi apud Aneurinum. *banhau*, conspicuum reddere. *nodi*, protegere, conservare, hod. *noddi* a subst. *nawdd*. *ny ellir*, constructione passiva verbi *gallu* (p. 528), non potest protegi. *anet*, hod. *annedd*. *maethpwyt*, congruens cum formis supra (p. 575) enumeratis, a verbo denom. *maethu*. *ergyt*, hod. *ergyd*, plaga, ictus. *catvannan*, comp. e *cat*, hod. *cad*, et *bannan*, hod. *banan*, tumultus? *catwyt*, hod. *cadwyd* a *cadu*.

audax compulsio ad proelium prolata est.
non conservari nec hasta nec scutum,
non potest habitatio, quae nutrita erat,
ab ictu bellici tumultus, quo pugnatum est."

Hic quoque vetusta scriptione restituta restituitur allitteratio in quibusdam: *ni* | *ciliei o* | *campaun*; *rac* | *b*odin | *guo*|*t*odin *guo*|*techuit*; *ar* | *breithell* | *ban-hauit.**

Exempla consonantiae bisyllabae et internae praebet carmen Taliesino, aequali Aneurini, tributum in narratione de hoc poëta addita editioni narrationum codicis rubri (Mab. 3, 348. 349; cf. idem sed valde mutatum in Myv. Arch. 1, 36), quod revera Ionas *Athraw o Fynyw* composuisse fertur, inscriptum '*Bustl y Beirdd*' (bilis ira, Bardorum), quia Bardus vel potius Bardorum ordo invehit in Cleros vel reliquias Druidum ordinis delapsas in cantorum mendicantium pravorum statum.**

| *Cler o gam arf*er *a arf*er*ant*
| *Cathl annuwi*ol *yw ei moliant*
| *Cerdd arwag ddifl*an *a ganant*
| *Celwydd bob ams*er *a arf*er*ant*
*Gwir*ionion | *dd*ynion *a* | *ddyfalant*
Priodol wragedd hwy ai llygrant
*Gwir*ionion *for*wynion *mair a halogant*
Au | *hoes au* | *hams*er *yn of*er *a dreuliant*
| *Gwir*ionion | *gw*einion *a ddyfalant*
*Y nos y medd*w*ant y d*ydd *y cysgant*
*Yn segur heb laf*ur *ydd ymborthant*
*Yr eglw*ys *a* | *gassaant ar dafarn a* | *gyr*ch*ant*
A lladron ac udion *a* | *gy*d*fymiant*
*Llys*oedd *a gwledd*oedd *y amofynant*
| *Pob* | *parabl di*bwyll *a gry*bwyll*ant*
| *Pob* | *pechod marw*ol *a ganmolant*
| *Pob salw*edd *fuch*edd *a arw*edd*ant*
| *Pob* | *pentr*ef | *pob tr*ef | *pob gwlad a grwydrant*
*Gafael*au *ang*au *nis pryderant*
*Lety a chard*od *fyth ny* rodd*ant*
*Gorm*odau *o* | *fw*ydau *a* | *fw*yth*aant*
*Llaswyr na phad*er *nis arf*er*ant*
| *Degwm* ac *offrwm y* | *dduw nis talant*
*Gw*yliau *a* seiliau *nis add*ol*ant*
*Mewi*liau *na chatc*or *nis ymdorant*
Ad*ar a h*edant *pysc*od *a nof*iant
*Gwenyn a fel*ant *pryfed a ymlusg*ant
| *Pob* | peth *a ymd*eith *y ynnill ei borth*iant
*Ond cler a lladr*on | *diog*ion | *difwyn*iant.

---

* Quae tam de Aneurino quam de ceteris vetustis Cambrorum Bardis ac de carminibus, quae eorum feruntur, disputata sunt, novissime recensuit W. F. Skene in libro supra laudato.

** Haec vocis *Cler* interpretatio legitur apud Owenum. Monachos eorundem morum saeculo decimo lege publica castigavit Edgarus Angliae rex (cf. San-Marte, Arthursage p. 23). De armoricis Cleris etiam hodiernis cf. Villem. Barz.-Br., praef. p. XXXVI.

Ny | *chablaf fi nar gerdd na* | *cherddwriaeth*
Cans | *duw ai rhoes rhag* | *drygau'r galaeth*
Onid hwn ai harwain o | *gamlywodraeth*
Am | *gablu Iesu ay wasanaeth.**

"Cleri iniquo usu utuntur,
Hymnus profanus est eorum panegyricus.
Cantum vacuum vanum canunt.
Mendacio quovis tempore utuntur,
Probis hominibus illudunt,
Nuptas mulieres corrumpunt,
Probas puellas Mariae contaminant,
Et aetatem suam et tempus suum in rebus vanis consumunt,
Probis infirmis illudunt,
Nocte inebriantur, die dormiunt,
Secure sine labore nutriuntur,
Ecclesiam oderunt et tabernam quaerunt,
Cum latronibus periuris consociantur,
Aulas et epulas scrutantur,
Quamvis vocem insanam intimant,
Quodvis peccatum capitale collaudant,
Quamvis profanitatem vitae ducunt,
Per omne oppidum, omnem vicum, omnem regionem vagantur,
Pericula mortis non curant,
Nec domicilium nec eleemosynam unquam dant,
Abundantia ciborum delectantur,
Psalmis aut precatione non utuntur,

* Vocabula quaedam notatione digna: *arfer*, usus, *ar-ber*. *cathl*, cantus, hymnus. *annuwiol*, *anduwiol*, *andiwiaul*, adi. deriv. a *duw*, deus cum particula privativa. *diflan*, insipidus, sine splendore. *celwydd*, mendacium, falsitas. *dyfalant*, imitantur, hoc loco illudendi causa. *llygru*, corrumpere, polluere. *halogi*, contaminare, denom. ab adi. *halawc*, pollutus; subst. plur. *halou* (gl. stercora) gl. Ox. *morwynion mair*, puellae Mariae, sanctimoniales? cf. *a'm crair yw Mab Mair* (confidentia mea est filius Mariae) 3, 328. *gyd a Maer Fadlen* (cum Maria Magdalena) 3, 340. *yn ofer*, adv. adi. *ofer*, vanus, inutilis, improbus. *treuliaw*, consumere. *gweinion* plur. adi. *gwan*, debilis. *cassäu*, *casäu*, denom. a subst. *cas*, odium, invidia. *udion*, cui in margine additur *odion*, vox incognita, fortasse cum praecedente *ac* legenda *anudion*, adiectivum e quo derivatum *anudon* (periuria). *cydfymiant*, consociantur, comp. cum verbo denom. *mymiau* obsoleto. *crybwyllo*, annuere, memorare, indicare. *canmoli*, collaudare, praep. *cant* cum *moli*, unde supra subst. *moliant*. *salwedd*, indignitas, improbitas, ab adi. *salw*, vilis, despectus. *buchedd*, p. 836. *arweddu*, conducere. *crwydro*, vagari, denom. a subst. *crwydr*, migratio. *gafaelau angau*, captiones, arreptiones mortis, i. e. pericula. *cardod* = lat. *caritas*, unde *cardotta*, caritatem flagitare, i. e. mendicari, vox transumpta (p. 843). *gormod*, abundantia. *bwydau*, cibi. *mwythaant*, leniunt, denom. ab adi. *mwyth*, lenis, tener. *llaswyr* transpositis litteris i. q. *sallwyr*, psalterium, liber psalmorum. *pader*, pater noster, oratio dominica. *gwyl*, hib. vet. *fel*, *feil*, dies festus. *seiliau* transformatum ob consonantiam, ut videtur, a *sul*: *dydd sul*, *dyw sul* vel simpliciter *sul*, dies solis; hodie *sul a gwyl a gwaith*, dies dominicus et dies festus et operarius. Subst. *sail*, pl. *seiliau*, significatur fundatio, fundamentum; an ergo error poëticus consulto factus? *addoli*, adorare, venerari. *mewiliau*, *mywyliau*, vigiliae. *catcor*, *cadgor*, festum sollemne. *ymdorant*, curant, cognatum verbo defectivo *tawr*, *dawr* (p. 605). *hedant*, volant, hod. *hedeg*, *hedfan* (volare), *hed*, volatus. *nofio*, natare. *mela*, mellificare. *ymlusgo*, se trahere, repere; *llusgo*, trahere, tendere. *ymdeith*, hod. *ymdaith*, ambulare, laborare (cf. hib. vet. *imthiag*, *imthecht*). *ynnill*, *ynnillaw*, acquirere, adipisci. *porthiant*, victus, unde supra *ymborthi*, ali, nutrire se. *ond*, i. e. *onid*, *onit*, nisi. *diogion*, adi. *diawg*, piger. *difwyniant*, inutilis; subst. *mwyniant*, usus, cum part. priv. *di-*. *cablu*, detrectare. *drygau'r galaeth*, i. e. *drygau yr galaeth*; *drygau* a subst. *drwg*, malum; *galaeth* masc. maeror, lamentatio (fem. via lactea). *arwain*, *arwein*, ducere, vehere (cf. vet. gall. *covinnus*? hib. *fén*, p. 106), i. e. agere. *camlywodraeth*, adi. *cam*, curvus, malus, improbus, et *llywodraeth*, gubernatio (p 852), ut supra *camarfer*.

Decimas et oblationes deo non solvunt,
Dies festos et dominicas non venerantur,
Vigilias aut cacrimonias non observant.
Aves volant, pisces natant,
Apes mellificant, vermes repunt,
Quidvis operatur ad consequendam nutritionem suam,
Exceptis Cleris et latronibus pigris inutilibus.

Non detrecto ego cantum nec cantorum artem,
Nam deus ea dedit contra mala tristitiae,
Nisi eum qui ea agit iniquo usu
Ad detrectandum Iesum eiusque ministerium."

Praeter communem copulam *-ant* enarrationis reprehendentis et *-aeth* strophae finalis in membris hanc praecedentibus omnibus laterales consonantiae et internae inveniuntur, quamquam non semper sunt plenae. Terminationes *-ion*, *-iau*, *-iant*, etsi ob metrum monosyllabae putandae sunt (leg. *-jon* etc.), constituunt tamen bisyllabas consonantias, cum accedant ad internas in vocibus signatis *gwirionion ddynion*, *gwyliau mewiliau* aliisque. Singuli versiculi novenarum syllabarum esse solent.

E more triadum admodum usitato et vetusto apud Cambros orta est stropha certior cambrica et frequentior triadica, servata in recentiore poësi iuxta versus vel strophas, in quibus consonantia aut continuatur, aut copulat binos versiculos, interdum plures, tam subsequentes quam disparatos. Consonantia finalis bis copulans binas lineas (vel distichon cum consonantia contraposita) communis est forma epigrammatis cambrici, quod dicitur *pennill*, cum trium versuum epigramma dicatur *englyn*. Usitatissima sunt hodie quoque haec *pennillion*, praesertim quibus morum praecepta traduntur, inter Cambros, in quibus esse dicuntur, qui centum vel plura proferant, cantum accuratissime cithara comitantes (cf. Cambro-Briton 1, 69. 70, in cuius libri compluribus locis multa collecta sunt). Versiculi vel hemistichia octonis syllabis constant, rarius nonis, ut in hoc, cuius sententia contra consuetudinem etiam in altero disticho continuatur (Cambro-Brit. p. 29):

*Dyn a garo grwth a thel*yn, || *sain cynghanedd, cân ag engl*yn,
*a gar y pethau mwya tir*ion, || *sy'n y nef y'mhlith angyl*ion.
*Yr ûn ni charo dôn a chan*iad, || *ni chair ynddo naws o gar*iad,
*fe welir hwn, tra byddo b*yw, || *yn gâs gan ddyn, a châs gan dd*uw.

"Homo qui amat crottam et harpam, sonum consonantiae, cantum et epigramma,
amat res maxime amabiles, quae sunt in caelo in medio angelorum.
Is solus qui non amat tonum et cantum, non amat in se virtutem amoris;
videbitur hic, quamdiu erit vivus, in odio cum homine et odio cum deo."

Potest distingui stropha triadica simplex et copulata. Simplex constituitur solis tribus versibus septenarum syllabarum, coniunctis una consonantia, qua stropha non solum illa epigrammata, quae dicuntur *englynion*, supra memorata (p. 963), tam vetustiora quam recentiora, sed etiam tota carmina de-

currunt.* In copulata stropha triadica ternos versiculos eiusdem consonantiae, minoris fere ambitus, sequitur quartus, cuius consonantia altera terminalis decurrit per totum carmen. Haec quoque tam ad recentiorum poësin pertinet quam vetustae tribuitur.**

Artificiosioris structurae exemplum addimus e CN. carm. 1, dialogo inter Myrdinum et Taliessinum, in cuius carminis parte priore non solum omnes versus (nonarum syllabarum, excepto primo, qui est octo syllabarum) copulantur eadem consonantia continuata, sed etiam in singulis versibus binae syllabae tertia fere et sexta sibi respondent, ut plerumque efficiatur stropha tristichos:

M. Mor truan genhyf mor truan
aderyv am keduyv a chaduan
oed llachar kyulauar kyulauan
oed yscuid o tryuruyd o tryuan
*T. Oed maelgun a uelun inimuan****
y teulu rac toryuulu ny thauan†
M. Rac deuur ineutur ytirran
rac errith a gurrith yar welugan
mein winev in diheu a dygan
moch guelher y niuer gan elgan
och oe leith maur a teith y deuthan.
T. Rys undant oet rychvant y tarian
hid attad y daeth rad kyulauan††
llas kyndur tra messur y kuynan

---

* Vetustiora, quorum auctor perhibetur Lywarchhen, videas ap. Sk. Recentiora proferuntur ab editoribus, ut in Mab. 2, 158, vel in libri inscripti: 'Britannica after the Romans, Lond. 1841' tomo 2, p. 24 sq.

** Apud Davies. duae strophae traduntur, quarum consonantia in ternis versiculis est bisyllaba, rara in carminibus cambricis, quaternae syllabae in singulis versiculis (Gramm. p. 207):

Mi a baraf	*Am lyfassu*
Im gwen araf,	*Fy niflassu*
Gann a garaf,	*Am lliassu,*
Gain o gerydd.	*Em lliosydd.*

Quinae in triadibus, quaternae in versibus copulantibus, pariter atque in exemplo p. 972 allato, inveniuntur in carmine Lywarchi poëtae saeculi duodecimi, cuius sunt duae strophae, ap. Turn. (in libro inscripto: 'A Vindication of the genuineness of the ancient british poems of Aneurin, Taliesin, Llywarch Hen, and Merdhin, with specimens of the poems. By Sharon Turner. Lond. 1803') p. 64:

Darogan Mertin	*Dywawd derwyton*
Dyvod breyenhin	*Dadeni haelon*
O Gymry werin	*O hil eryron*
O gamhwri.	*O Eryri.*

Item in carmine quod Taliesino tribuitur in narratione de hoc poëta (Mab. 3, 351):

Ef awnaeth panton	*Aphum canmlynedd*
Ar lawr glyn Ebron	*Heb fawr yngeledd*
Ai ddwylo gwynnion	*Y bu en gorwedd*
Gwiw lun Adda.	*Cyn cael anima etc.*

Sunt mirae voces finales versiculorum copulantium, ut *Adda* (= *Adam*) in *gwiw lun Adda* (dignam formam Adami, creavit deus), latinae plerumque, ut in *cyn cael anima*, et in sequentibus: *Ar dir Assia*, *Hyd at Efa*, *Crist fab Alpha*, *Hyd Sabrina*, *Tir Saxonia*, *Ond gwyllt Walia* (leg. *-ja*). Inveniuntur tamen et latinae voces et haec triadica stropha etiam in aliis carminibus Taliesino tributis.

*** Ed. *inimnan.* † Ed. *thauant.* †† Cod. *kyulaun.*

llas haelon o dinon tra uuan
tryuir nod maur eu clod gan elgan
M. *Truy athrui ruy a ruy y doethan*
trav athrau imdoeth brau * *am elgan*
llat diuel ** *oe diuel* *** *kyulauan*
ab erbin ae uerin a wnaethan.
T. *Llu maelgun bu yscun y doethan*
aer wir kad trybelidiad guaedlan

Inde vero secuntur strophae quaternorum versiculorum copulatae eadem consonantia terminali, nisi quod post primam quae est triadica eiusdem generis cuius supra exempla sunt apposita, redeunt duo versus nonarum syllabarum:

neu gueith arywderit
pan vit y deunit
o hid y wuchit
y darperan.
M. *Llyavs peleidrad guaedlad guadlan*
llyaus aerwir bryv breuaul vidan.

llyaus ban brivher
llyaus ban foher
llyaus ev hymchuel
in eu hymvan.

T. *Seith meib eliffer*
seith guir ban brouher
seith guaew ny ochel
in eu seithran.

Duas has strophas, sibi respondentes consonantia singulorum versuum, secuntur quattuor triadicae copulatae:

M. *Seith tan vuelin*
seith kad kyuerbin
seithued kinvelin
y pop kinhuan.

M. *Seith ugein haelon*
a aethan ygwllon
yg coed keliton
y daruuan.

T. *Seith guaew gowanon*
seith loneid awon
o guaed kinreinon
y dylanuan.

Can ys mi myrtin
guydi taliessin
bithaud kyffredin
vy darogan.

Cornica et aremorica carmina vetustiora si superessent, haud dubie similem structuram prae se ferrent; sed recentiora carent allitteratione.

Etiam in hodiernis carminibus populi aremorici, quae vir clarissimus Th. Hersart de la Villemarqué, de litteris aremoricis optime meritus, collegit et edidit, consonantia finalis semper est monosyllaba, terminans binos versus aut maioris ambitus syllabarum duodenarum vel plurium, caesura media in bina membra divisos†, aut minoris syllabarum octonarum plerumque, raro nove-

* Ed. *bran.* ** Ed. *dinel.* *** Ed *dinet.*

† Ut in quartae editionis operis inscripti '*Barzaz-Breiz.* Chants populaires de la Bretagne. Par. 1846' 2, 348 maior ceteris omnibus ambitus, idem qui est in hymno Secundini in S. Patricium (p. 920), invenitur in carmine, cuius exordium est:

Ha disul vintin pa zavis | mont da gas ma zaoud er mez,
Me gleve va doue o kana || hag he anaiz diouc'h he moez,

narum vel senarum. Versiculi minores interdum terni copulantur consonantia, sicut in strophis triadicis apud Cambros. Item in carminibus, quae nuperrime ex ore popularium collecta edidit vir doctissimus F. M. Luzel*, frequentissimi sunt versiculi octonarum syllabarum, rarissimi novenarum (p. 286) vel septenarum (p. 134); ampliores versus aut bis senas continent (pp. 44. 170. 196. 266. 354) aut septenas exceptas senis (pp. 50. 116. 194. 210. 278. 358), bis septenas in uno carmine (p. 272).

Ampliorem et magis ornatam constructionem stropharum ostendunt cum cornica carmina tum aremorica in codicibus servata, etsi non ita vetusta sunt.

In cornicis semper aut alternans invenitur consonantia, quae est monosyllaba, aut post plures versus rediens, qui ipsi inter se concinunt.

Carmen de passione Christi constructione versuum et stropharum congruit fere cum hibernicis. Continent enim singuli versus bina hemistichia septenarum syllabarum sicut in carminibus vetustis hibernicis decurrentibus per disticha cum consonantia contraposita vel copulativa, a quibus hoc solum differt, quod strophas singulas efficiunt quaterni versus consonantia continuata copulati dupliciter. Exempli causa propono strophas duas 232. 233, de sepultura Christi.

Me gleve va dous o kana, || *kana ge, war er menez,*
Ma me mont da sevel eur son || *o kana ganthi ivez.*

Consonantia copulativa continuatur per hanc stropham, non continuatur in sequentibus. Sed pauca sunt eiusdem ambitus, octonarum syllabarum in priore, septenarum in posteriore membro carmina (3, 232. 388). In pluribus sunt septenae syllabae in priore, senae in altero membro, ut 1, 237:

Etre parrez Pouldergat || *ha parres Plouare*
Ez euz tudientil iaouang || *o sevel eunn arme.*

Rarius idem numeri inversi sunt (1, 272):

Braoan merc'h dijentil || *a oa drema tro-war-dro.*
Eur plac'hik triouec'h vloa, || *Gwennolaik hi hano.*

Syllabae senae in utroque hemistichio (1, 240):

Endra vinn er brezel || *lec'h eo red din monet,*
Da biou e roinn me || *ma dousik da viret?*

Item alibi (2, 224. 440). Consonantia contraposita in hemistichiis octonarum syllabarum (1, 314)

Petra a ia gad ar mene? || *Eur rumm meod du gredann e.*

Rariora sunt novenarum vel senarum syllabarum (2, 62):

Ne vinn, a-vad, belek na manac'h, || *laket em euz ma spered er plac'h*

Senarum in distichis vel, ut edita sunt, tetrastichis (2, 462):

Jezus! peger bras vo || *plijadur ann eneo,*
Pa vint dirak doue, || *hag enn he garante*

Stropha triadica constructa e versiculis octonarum syllabarum (1, 50):

Ho mabik sakr c'hui a virez,
Me ma hini me a gollez.
Truez ouzin mamm a druez!

Non inveniuntur strophae ampliores, quae consonantiam habeant alternantem aut separatam pluribus versibus.

* *Gwerziou Breiz-Isel.* Chants populaires de la Basse-Bretagne. *Gwerziou,* premier volume, Lorient 1868.

Iosep ʒe gryst a vynnas | *y arrow hay ʒeffregh whek*
yn vaner del [ve] yn whas | *hag as ystynnas pur dek*
adro ʒy gorff y trylyas | *sendall rych yn luas pleg*
ha marya leun a ras || *ganso trest ha moreʒek.*

Ena vn lowarth ese || *ha ynno navnio parys*
den marow rag receve || *[byth] newyth nynio vsijs*
corff Ihũs ĉst yntreʒe | *ʒen logell a ve degys*
hag a heys ʒe wroweʒe || *ynno ef a ve gesys.**

"Iosephus Christo albavit crura eius et brachia dulcia,
tanquam si esset famulus, atque ea extendit pulcherrime,
circum eius corpus volvit sindonem largam multipliciter,
et Maria plena gratiae cum eo tristis et sollicita.

Ibi hortus erat et in eo iam erat paratum,
ad hominem mortuum recipiendum, sepulcrum novum, non erat usurpatum.
corpus Iesu Christi inter eos ad loculum est portatum,
et e longitudine iacere in eo est situm."

Eadem constructio et stropharum et versuum (secundum imitationem codicis praemissam editioni, nam editor octonos singulis strophis tribuit versiculos septenarum syllabarum) frequentissima est in tribus illis fabulis sacris, quas coniunctas edidit vir doctissimus Edw. Norris (in libro cui inscripsit 'The Cornish Drama', Oxoniae 1859). Vix tamen minore frequentia in isdem sunt strophae senariae, in quibus binos versus concinentes excipiunt singuli versiculi inter se combinati consonantia, aut eodem syllabarum numero quo praecedentes ut O. 99 sqq., aut minore, praesertim quaternario ut O. 660 etc.

Scon a onan ath asow
my a wra thyso parow
pup vr ol rag the weres
Adam ottensy vmma
ry hanow thethy hy gwra
theth par rak hy kymmeres.

Aban vyn an tas an nef
res yv sywe y voth ef
pepenag vo
dre grath an arluth guella
ny a thynyth vn flogh da
thyn a seruyo.

Nec desunt strophae octonariae constructae ad instar cambricae strophae triadicae copulatae, ut O. 873 sqq. vel R. 755 etc.

Bolungeth dew yv hemma
bones gorrys an spusma
pan dremenna an bysma
yn y anow bos gorrys
an tas a nef sur hep fal
an gruk ef thotho haual
pan dorrasa an aval
an arluth a fue serrys.

Ihesus cryst arluth a nef
a clew lemmyn agan lef
nep na grys ynnos goef
ny fyth sylwys
pan prydyryf ay passon
nynsa ioy vyth ym colon
ellas na allaf yn scon
keusel worthys.

* In prioris strophae secundo versu immissum a me *ve* tam constructione quam metro postulatur; *yn whas* referendum videtur ad constructionem adverbialem (p. 615. 616). In alterius strophae versu primo *navnio* pro *nynio* lectione librorum commendatur anglicae versionis codice manuscripto altero, qui exhibet "now". In versu altero *byth* ante *newyth* excidisse, post eandem vocem *parrys* additum esse videtur aberrantibus oculis scribae. *yntreʒe*, inter eos, portatores. i. e. ab iis. *groweʒe, growethe* (p. 905).

Rariores sunt strophae e meris versiculis vel hemistichiis quaternarum syllabarum compositae, ut

R. 875 sqq. *A vynyn ryth · na tuche vy nes*
na na wra gruyth · nafo the les
ny thueth an prys
er na gyllyf · then nef thum tas
may tewhyllyf · arte thum gulas
the gous worthys.

O. 1305 etc. *Tan ha clethe · yma gene*
lemmyn parys
dun alemma · rag offrynna
an sacryfys.

O. 1907 sqq. *Ov arluth ker · na vyth serrys*
kettoth an ger · my a thue thys
yn pup teller · thym may fo res
prest hep danger · vethaf parys.

Ceterum inveniuntur strophae magis artificiosae vel minus regulares cum in Dr. tum in Cr.

Multo vero maiore artificio constructa sunt aremorica carmina duo, quae sola adhuc edita esse dolemus e numero eorum quae superesse dicuntur, fabulae de passione et resurrectione Christi (*Le grand Mystère de Jésus*) ac de vita S. Nonitae et filii eius Davidagii (*Buhez Santez Nonn*). Quae etsi allitteratione ipsa quoque carent adeo, ut pauca quae inveniuntur eius exempla fortuito potius quam consulto accidisse videantur, consonantia tamen (semper monosyllaba) abundant non modo terminali, sed etiam laterali atque interna. Cum enim in utroque carmine duplex potissimum sit stropharum genus, unum in quo quaterni fere versus consonantia continuata coniunguntur, alterum in quo quaternorum versuum secundus quisque concinit cum quarto, senorum primus cum secundo, quartus cum quinto, tertius cum sexto; alterius generis primum strophae ipsae inter se coniungi solent duae vel plures (ut senorum versuum quinque Buh. 4—6, septendecim p. 62—72, quaternorum septem p. 16—18, novem p. 42—44) continuata consonantia claudente in hunc modum: *abcb. bded* vel *aabccb. bbdeed* etc. Deinde regulariter alter quisque versus strophae quaternariae, tertius senariae (vel ternariae) consonantiam antecedentis finalem in se suscipit tanquam lateralem vel internam, cuius sedes plerumque in MJ., semper in Buh. est syllaba paenultima, ut in his exemplis:

MJ. 3. *Dre compassion*
ouz an passion
on roe deboner,
ez dle pep heny
goelaff a devry
nac eu mar fier;

rac dre e douczder
evit hon salvder
dez guener an croas
heb ober nep drouc
na breig oar he chouc
hon drouc a dougas.

Buh. 18—20. *Me hoz salut louen en facc*
guelet ho gracc am soulacy
me compso dich scler an merit
hac an profit am queffridy.

Troet eo em brut ém studi
dont dauedouch huy en tyman
maz carech scler ma quemeret
ez rahen requet credet glan.

Tum in singulis versibus constanter (nisi quod interdum in brevissimis versiculis quinarum syllabarum neglegitur) ante terminalem consonantiam antecedens lateralis contraponit vel copulat vocabula minimum duo, saepe tria, praesertim in versibus amplioribus (denarum vel duodenarum syllabarum, qui incisione dirimuntur sicut gallicani eiusdem ambitus) ut:

Buh. 86: *Orcza cza tut maty* — *oz cleuet en bet man*
tut a brut a study — *ez duy sascun unan*
vn sourcy am gruy bras — *causit breman a[n] cas.*

p. 4: *Cleo Patricius diuset*
les an placc man na ehan quet
eux ahanen da emten net
gant doe so cren gourhemennet.

p. 70. *Buaneguez · ez buhez naz bezet*
na gra quet clem · na lem na blasphem quet
na millic quet · dre nep drouc apetit
na gra da den · nep termen drouc en bet
gra a pep vicc · iusticc diualicc net
pacientet · en bet so dleet dit.

p. 72. *E dieguy · so muy mar studiez*
euel un foll · an oll ez em collez
preder maz ez · na maz dleez bezaf
berr ha estlam · leun a blam eo namser
bez diligant · a comanant antier
*ne deux mecher · ne galler differaf.**

"Ira in vita tua ne sit tibi,
noli queri nec acuere nec blasphemari,
ne maledixeris ullo malo desiderio,
ne feceris cuiquam ullo tempore malum omnino.
Fac cuiusvis vitii iustitiam sine malitia sincere,
patientia omnino te decet.

Pigritiae, quae est maior, si indulges,
ut stultus omnem te perdis.
Cogita quomodo ambules et qualis debeas esse;
breve et mirifice plenum dedecoris est tempus.
Esto diligens omni pacto,
non est opus, non potest differri."

Conferantur versus additi in postrema pagina Catholici:

Euzen Roperz · credet querz a kaerdu
en composas · ung pas nefallas tu
bedenn yssu · hac en continuas.

---

* De vocabulis adnotanda: *buaneguez* (p. 847). *clem*, queri, *lem*, acutus. *lemaff* acuere, Cath. *millic*, hib. vet. *maldach*, transumptum lat. *maledicere*. *en bet*, in mundo, significationis esse videtur intensivae. Scriptio *cc* pro *s* rara est in vocibus aremoricis, ut *cacc*, *digacc* (cf. *a ve gays*. P. 233, 4), frequentior in transumptis gallicanis, ut in his tribus (gall. *-ice*). *pacientet* addendum videtur subst. supra (p. 843) enumeratis in *-tèt*.

Dieguy (pp. 815. 894). *an oll ez em collez* (omnem te perdis, p. 900). *estlam* (admiratio hodie quoque) compositione coniunctum videtur cum *leun*. *comanant* (convenientia, pactum) Cath. *mecher* (pp. 170. 554) *ne galler* constructio passiva (p. 539)

Denique in versibus amplissimis duodenarum syllabarum saepius in priore hemistichio altera accedit consonantia lateralis vel interna ut:

Buh. 2. *Ael* mat *quae en st*at *man* · *abreman voar* an *b*et
*bede Patr*icius · *joa*e*us gra e*scus *n*et
*mont voar t*ech *an l*ech *h*ont · *dezaff gra pr*ont contet
*querzet cer*ten *dren bro* · *eno ne chomo quet*.

p. 146: *Ny a crethe parf*et · *deced*et *ezedy*
*brem*an an *le*anes · *leun* spes *a courtesy*
he lienaf dezy · *a ve expedi*ant
*hast*omp *na tard*omp *quet* · *duet eo pr*et *hep qu*et nam
*vaill*ant *g*ant *car*antez · *enbez a neuez fl*am
*anter*in *ha d*inam · *greomp an enterr*amant.

Formam poësis celticae exemplis allatis tam vetustioribus quam recentioribus vel hodiernis magis ornatam esse apparet quam ullius gentis formam poëticam, ac magis ornatam in vetustioribus carminibus ipsis quam in recentioribus. Quo maiore ornatu haud dubie effectum est, ut iam inde ab illis temporibus, quibus ad interitum ruebat Romanum imperium, celtica forma, primum integra, deinde ex parte, non solum in latina, sed etiam in aliarum linguarum carmina transumeretur, atque in eis permanserit.

APPENDIX.

SPICILEGIA ET SPECIMINA E CODICIBUS.

Spicilegia vel dictiones et sententias eiusdem generis, ut grammatici vel moralis, collectas et specimina vel partes integras e codicibus praesertim hibernicis tam exercitationis causa, quam quo accuratius cognoscatur modus interpretandi veterum glossatorum, subiungere hic in fine operis incongruum certe non est, et modo addere commentationem ita propositis, modo omittere, ut harum litterarum studiosi facilioribus quibusdam imbuti ipsi deinde periculum faciant in aliis. Britannicis quae postea secuntur, rarioribus et vetustioribus in unum locum collectis, omnibus commentarius addendus esse videbatur.

I. Hibernica.

A. Dictiones grammaticae.*

Sonus.

Fogur (sonus, pronuntiatio): *fogur .z. for .d.* (gl. saepe d scribentes Latini hanc, z, exprimunt sono, .. antiquissimi Medentius dicebant pro Mezentius, Prisc. 1, 6, 31; i. e. sonus z pro d) Sg. 11ᵇ. *comocus afogur diblínaib* (gl. placuit loco digamma v pro consonante, quod cognatione soni videbatur affinis esse ea litera, Pr. 1, 4, 12; i. e. propinquus eorum sonus utrimque) 6ᵃ. *emith infogur nisin* (gl. eum prope sonum, quem nunc habet, f, significabat p cum aspiratione, ibid.) 5ᵇ. *foguir* (gl. soni, cognatione) 6ᵃ. *not inchoisc .i. pronuntiationis .i. inchumachtai 7 indfogair* (gl. litera est nota elementi) 3ᵇ. *emith ifogur* (gl. nec in sono) 6ᵇ. *hifogur* (gl. in pronuntiatione, gl. sono) 9ᵃ. 9ᵇ. *réil œrsoilcthe beoil ocafoger isindlucsin* (gl. m apertum in principio sonat) 14ᵃ. *derbaisńdísin. derbfogir* (gl. ipsae pronuntiationes) 3ᵇ. *fri mifogur .i.*

* A codice Sg. referto huius generis dictionibus cum vix discordent ceteri, quando agitur de rebus grammaticis, nisi in paucis ut *comaccomol* (coniunctivus Ml., coniunctio Sg.) vel hibernica significatione imperfecti, satis certa in his et constans apparet dicendi consuetudo veterum monachorum Hibernorum, qui illa e primis medii aevi saeculis coluerunt.

doailigud foger frialaile .i. corob bind infogur (gl. excipitur alternitatis causa, quam Graeci ἐπαλληλότητα vocant, unum pando pandus, ne si pandidus dicamus, male sonet alterna d in utraque continua syllaba, Pr. 4, 6, 34) 59ᵃ. *ónd nephchomfogur* (gl. literarum inconsonantia) 152ᵇ. *nephfograigthi* (gl. inconcinna) 138ᵃ.

Liter, *carachtar*, *tórand* (littera, figura): *liter sain* (gl. alia litera) 6ᵇ. *na teora litreso* (hae tres litterae) 10ᵃ. *carachtar digaim*, *carachtar ṅdigaim* (littera, figura digam.) 5ᵃ. 7ᵇ. *carachtra* (gl. literae; i. e. figurae litterarum), *ni dichárachtraib* (gl. non de literis dicimus sed de pronuntiatione) 3ᵃ. *bad liter sain .g 7 bíth charac. naill di am. sodain* (gl. marg. ad Pr. 1, 4, 15: q si alia litera est existimanda quam c, debet g quoque, cum similiter praeponitur u amittenti vim literae, alia putari et alia, cum id non facit; i. e. esto alia litera g et esto alia figura ei hoc modo) 6ᵇ. *inna tóranda* (gl. figurae, litterarum) 4ᵃ. *indtóraind .i. cruinda l. dirge* (gl. ex qualitate cognoscitur litera; i. e. figurae, i. e. rotunditas vel rectitas) 3ᵇ.

Abbgitir (alphabetum): *ordd abbgitir dorat forsna consona* (ordinem alphabeti dedit consonis) 23ᵇ. *ordd abbgitir inso* (ordo alphabeti hic) 24ᵃ. *trigné forsinapgitir* (gl. terna alphabeta; i. e. tres formae in alphabeto) Cr. 33ᵃ. Vox alias significans *principium*, *exordium*: *abgitir crabaith* (gl. elementa exordii sermonum dei) Wb. 33ᶜ. *apgitri* (gl. elementa), *apgitrib* (gl. sub elementis huius mundi) Wb. 19ᵈ.

Gute, *gutte*, *guthaigthe* (vocalis; *gute* pro *guthde*, *guthide*, a *guth*, gen. *gotho*, vox), *deoger* (diphthongus; i. e. *defoger*, *defogur*): *rann insce ní tergabar ade dim 7 ni fograigther cen guttai* (gl. sine vocalibus vox literalis proferri non potest) 4ᵇ. *nístuarascbat feisin cen gutai* (gl. consonantes sine vocalibus inmobiles sunt) 7ᵃ. *inna guthaigthe coconsonaib* (gl. abiectione extremarum vocalium seu syllabarum; i. e. vocalium cum consonis) 53ᵃ. *cindas ón ni anse ón uaire is indiguthaigthi airdixi dofuasailcther deoger* (gl. in graecis, quotiens huiuscemodi fiat apud nos diaeresis peneultimae syllabae (ut aulai, pictai pro aulae pictae) i pro duplici consonante accipitur, ut Μαία Maia, Αἴας Aiax, Pr. 1, 9, 50; i. e. quid hoc? non difficile hoc, quia in duas vocales productas solvitur diphthongus) 18ᵃ. *fogor dagutæ indeoger airthech. cachgutæ aguth nindi 7 it digutai bíte indeoger* (gl. diphthongi dicuntur quae binos phthongos hoc est voces comprehendunt; i. e. sonus duarum vocalium in diphthongo, nam habet quaevis vocalis vocem suam in ea et sunt duae vocales in diphthongo) 18ᵃ. *Garait*, *gairit* (brevis), *timmorte* (correpta vocalis); *fote* (longa),* *airdixe* (producta):** *coitchena riam eter fot 7 gair doruarthatar bithgairddi* (gl. ε et ο, quae ante anticipites erant, remanserunt perpetuo breves, post inventas η et ω, Pr. 1, 3, 10) 5ᵃ. *ind .e. timmorte* (gl. correpta e)

---

* Subst. *gair* (brevitas), *fot* (longitudo), hod. hib. gael. *gar*, *gair* et *fad*; adi. hod. *gairid* vel *geàrr* et *fada*.
Participium *timorte*, *timarte* e *timurc* = *do-imm-urc* (p. 884).

** Subst. in Sg.: *airdiden gutæ renalaili* (gl. in graecis dictionibus saepe hoc invenitur, ut Menelaus, spondeus; i. e. productio vocalis ante alteram) 167ᵃ. *airdiden indainmnedo téte in a.* (gl. in paucis inveniuntur poëtae graecis servasse morem graecum, Pr. 6, 2, 10; i. e. productionem nominativi terminati in a, ut Tegeâ) 92ᵃ. Cum hoc substantivo praeter praepositionem duplicem *air-di-* nihil commune habet adi. *airdixa* = *airdixe* (p. 801), cui nescio an conferendum sit verbum *dixnigur* (p. 813).

12ª. *timmarti* (correptae, i in insitus, incitus) 187ª. *do immfolung fuit* (ad efficiendam longitudinem) 6ᵇ. *bithfotai sidi* (gl. semper longae, η et ω) 5ª. *anasnairdíxa* (gl. productum: apud Graecos ους productum in nominativo reliquos casus corripit) 109ª. *isairdíxa re* (gl. reice capellas, in versu Virg.; i. e. est producta re) 7ᵇ. *e airdixa hi peneuilt* (e producta in paenultima) 44ᵇ. *indluic himbítis airdixi e 7 o* (gl. e et o productarum loca possessa, ab η et ω) 5ª. Transumpta latina: *loing in par. breib in noe.* (gl. tenore ambitus nomen a participio discernitur, Pr. 10, 9, 57; i. e. longa in participio, brevis in nomine, i) 187ᵇ. *aiccent, aiccend* (accentus) 26ª. 207ª. *isfoen aicciund adfiadar* (sub uno accentu profertur, compositum) 74ᵇ. *isgraif bis foraibsom* (gl. in lectione gravantur; i. e. est gravis in eis) 207ª. *graif forsna huilib remsuidig. intan ṁbíte hiremthech. acuit forapeneuilt intan ṁbíte fodeod. mabeith accuis dechuir isinuilt biid aiccend indib hisuidiu* (gl. quando ordinem mutant, praepositiones, mutant etiam accentum, nisi differentia prohibeat, Pr. 14, 1, 2) 212ª. *noacuitigfide* (acueretur, accentu acuto proferretur; cf. p. 481) 120ª. *dóig linn bed nacuit preter qualis 7 combad chircumflex farsuidiu* (gl. interrogativum est, quod cum interrogatione profertur, ut qui, qualis, quantus, quod, quotus, cum suos servant accentus, Pr. 2, 6, 30; i. e. videtur nobis esse acutus praeter qualis, et esse circumflexus in hoc) 30ª. *acuit foraib linni. circ.flex la grecc* (acutus in eis apud nos, circumflexus apud Graecos) 208ᵇ.

Conson (consona): *trebrigedar cech consain indegaid araile cengutai netarru* (gl. nulla syllaba plus tribus consonantibus continuare potest; an legendum *trebaigedar?*) 7ª. *cenmithá inconsain* (excepta consona) 58ª. *ní hicach consoin conosna* (gl. non licet antecedentem syllabam in quamcunque consonam desinere, in compositis) 22ª. *tarhesi .u consone* (gl. pro consonante v) 8ª. *dá carachtar .i. carac. consine 7 carac. tinf.* (duarum litterarum, figurae consonae et figurae aspirationis), *cárachtra na conson 7 intinf.* (gl. eas literas; i. e. consonarum et aspirationis) 9ª. *Comfogur* in uno loco 6ᵇ: *ní fail dechor comfogair indib* (gl. eiusdem consonantis differentiam, Carthago et caput, sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono nec in potestate). *Conson diuit, diabul* (consona simplex, duplex): *archonsain diuit insin* (gl. iniuria, i. e. pro consona simplici haec, i), *isarchonsin diuit atá i and* (gl. a flumine reice capellas; i. e. pro consona simplici est i hic) 7ᵇ. *abuith archonsin diuit* (gl. digamma pro consonante simplici, ostendit versibus), *abuith archonsin diabuil* (gl. pro duplici consonante digamma positum, nos quoque videmur hoc sequi, Pr. 1, 4, 20. 21) 8ª. *Lethgute, lethguthigthe* (semivocalis): *áram f la lethguth.* (gl. hic error; i. e. numerandi f inter semivocales) 6ª. *Lechdach* (liquida): *hit lechdacha lesom* (gl. liquidae) 5ª. *buith relechdachaib* (gl. locus mutarum est duntaxat ante l vel r) 6ª. *Mút* (muta): *fogur tm. nodadeligedar frimuta 7 is mút si arachuitsidi* (gl. hoc solum interest, inter f et alias mutas; i. e. pronuntiatio tantum distinguit eas a mutis, et est muta haec, f, ratione huius) 6ª. *níbia dimútaib bes huilliu in oen sill.* (gl. nulla syllaba plus duabus mutis potest habere iuxta se positis) 7ª. *fri múit 7 lechdaig inna diad* (gl. in fine dictionis invenimus primam liquidam, sequentem mutam, postremam s, ut urbs, stirps, Pr. 1, 10, 58) 20ᵇ. *Tinfed, tinfeth*

(aspiratio):* *atinphed* (gl. spiritus) 6ᵃ. *tecmaing do gutaib anisin. isairi isrenguth. suidig. atinfed dosemigud* 7 *mesru. indfog. máir bis isingutti* (gl. vocalibus accidens esse videtur, aspiratio anteposita, Pr. 1, 5, 24; i. e. accidit vocalibus hoc, ideo ante vocalem ponitur aspiratio, ad attenuandum et moderandum sonum amplum qui est in vocali) 9ᵃ. *tredigbáil tinfeth* (ablatione aspirationum), *iarndigbail intinf.* (post ablationem asp.) 9ᵃ. *tinfesti* (gl. flatilem) 17ᵇ. *fristinfet* (gl. exsufflat, inimicos) Ml. 28ᵇ.

Sillab (syllaba; hibernice *dialt*, *dialt*, plur. *diailt*, *dialta* Corm. *deach*) *indsillab diuit nád sluindi folad* (gl. vides ipsam syllabam, solam) Sg. 26ᵃ. *ualailiu mud fri sillaba nád tóirndet folad .i. issi intsillab diuit sill. ellaig raine* 7 *nad sluindi folad* (gl. monosyllabae dictiones possunt quodammodo esse syllabae, non tamen sincerae) 25ᵇ. *inna cétni sillabœ* (gl. acuuntur in principio; i. e. primae syllabae, plur.) 212ᵇ. *Ult*, *peneult* (ultima, paenultima syllaba): *intan nád mbi conson eter peneuilt* 7 *uilt* (cum non est consona inter paenultimam et ultimam) 54ᵇ.

Dictio.

Guth, *son*, *epert*, *focul* (vox, dictio, vocabulum): *hit cenélcha sidi doguth* (gl. generaliter voci accidentes, differentiae) 3ᵃ. *da son són* (gl. duae voces) 73ᵇ. *ni ó foilsigud suin* 7 *gotho* (gl. non vocis discretione, sed priore cognitione tam genus quam numerum subicit, pron. sui, Pr. 12, 4, 16) 200ᵃ. *ethemlagas ondsun grecdu* (etymologia e vocabulo graeco) 27ᵇ. *afol. fosuidig. fondsun* (gl. unam rem suppositam, id est, significandam accipit) Sg. 73ᵇ. *ní ecen anisiu dogrés isnaib sonaib hibi cosmailius* (gl. fac, dic etc. differentiae causa pro face, dice etc., quamvis hoc non in omnibus consimilibus vel univocis soleat fieri, Pr. 8, 1, 6) 138ᵇ. *nitat sóir huili ocsaigid forsunu* (non omnes sunt periti disputandi de vocibus) Wb. 12ᵇ. *issinméit mbis indepert* (gl. figura dictionis in quantitate) Sg. 73ᵃ. *inepertaib latindaib* (gl. in latinis dictionibus) 9ᵃ. *inna focul* (gl. dictionum, ordinatio oratio est) 26ᵃ.**

Folad (substantia, res significata), *inne*, *ciall*, *sliucht*, *intsliucht* (sententia, notio, sensus, intellectus): *isfolad persine inchosig* (substantiam personae significat, pronomen) 203ᵇ. *iss. afolad cétnae sluindidae* (gl. intellectus; i. e. haec est res eadem significata), *iss. afol. cétna beos toföirndet* (gl. idem possunt significare) 9ᵇ. 72ᵇ. *sluindith folad indepert* (significat rem dictio) 25ᵇ. *ainmnigud oenfolaid hua ilanmanaib* (gl. dyonyma, trionyma) 30ᵃ. *robiat archuit folid cenidrubat archuit suin* (gl. incommoditate vel inconsonantia deficiunt quaedam, ut si velimus ab eo quod est cursor et risor feminina facere, Pr. 8, 1, 4) 138ᵃ. *indinne bis indib riam* (gl. significatio evanescit) 4ᵇ. *inna inne* (gl. significationis) 66ᵃ. *inna inne doacaldmaiche són* (gl. communis sunt qualitatis; i. e. significationis appellativae) 201ᵃ. *óinni* (gl. significatione), *innimni* (gl. significationem) 61ᵃ. *arinninni* (gl. propter significationem) 137ᵇ. *is innun inne fil indib diblinaib* (eadem sententia in utroque eorum est) Ml. 74ᵈ. *ce torbe dúibsi dim infogursi manifessid*

---

*) Comp. *do-in-fed.* Cf. Wb. 14ᵈ: *hore doninfedam etargne cr. dochách* (gl. Christi bonus odor sumus; i. e. quia inspiramus cognitionem Christi cuivis).

** Verbum 209ᵇ: *issi inchiall hisin arafocladar som* (est hic sensus, quem profert ipse).

inni bess fonfogursin (gl. nihil sine voce est, 1. Cor. 14, 11), *aratucca cách acanas condib réil less indinne bess and* (ut intellegat quivis quod praecipit, ut sit manifestus ei sensus qui est in eo) Wb. 12d. 27b. *ciall chomthinóil and* (gl. 'cum copulativa; i. e. notio copulationis in eo) Sg. 222a. *inchiall fil indib isciall innriccso* (notio, quae est in eis, est notio dignitatis, in verbis in -andus) 59a. *trechomaisndeis do inchosc óencheillae* (gl. per appositionem) 27b. *foncheill thoissech* (gl. magis adiectivum bipennis; i. e. sub prima notione) 67a. *dochiallaib* (gl. ad sensus, pertinentia) 139a. *ondanmaim forsambí sliucht* (gl. priore cognitione: tam genus quam numerum non vocis discretione, sed priore cognitione subicit, pronomen sui, Pr. 12, 4, 16) 200a. *issain intliucht bis hicechtar nái* (gl. diversae significationis; i. e. est diversus intellectus in utroque) 42b. *tresingenitin inchétnidi reltair intintsliucht indaitrebthaig* (gl. possessiva pronomina in genetivum primitivorum resolvuntur, Pr. 12, 4, 20; i. e. per genetivum primitivi manifestatur intellectus possessivi) 201a. *doimmthastar frislond nintliuchta bis hisinmenmain* (gl. articulata vox; i. e. quae artatur ad significationem intellectus qui est in mente), *nephthimmorti frislond nintliuchta* (gl. inarticulatae voces) 3a. *con intsliucht posit ainmdi* (gl. cum positivi intellectu) 39a. *arindi congaibet hil. dindindliucht inchoisget* (gl. comprehensiva) 53a. Transumptum *sens* (sensus): *nitechtat sens iarnanetarscarad* (gl. met pte ce te adiectiones esse ipse sensus arguit, qui nullus in his separatis potest inveniri, Pr. 12, 5, 26) 202b. *sens aidbligthe thechtas* (gl. intentivum, e) 221b. *doopir sens indiuit* (gl. privativum) 221b.

Slond, tórand, cinniud, inchosc (significatio, definitio, demonstratio): *slond persine* (significatio personae) 71b. *doslund atraib trisinngenitin són* (gl. genetivus adiungitur possessione ut mei servo loquor; i. e. ad significationem possessionis per genetivum hoc), *slund ceille atraib* (significatio sensus possessionis; nom. *atrob* 190b, cf. adi. *ditrub*, desertus, non habitatus, p. 960) 209b. *slond gnimo cen torant persine, slond gnima centorand persaine* (gl. impersonale verbum suae cuiusdam significationis; i. e. significatio actionis sine definitione personae) 154a. Pr. Cr. 61a. *torand gnima 7 césta* (gl. proprium est verbi actionem sive passionem significare) Sg. 26b. *sainreth nanmae torand folaid cenchinniuth persine* (proprium nominis significatio substantiae sine demonstratione personae) 27a. *incinniud inna persine* (gl. demonstratio: ego et tu in quibus demonstratio ipsa secum genus ostendit) 200a. *ainm inchoisc ceníuil* (gl. Iulius: primitiva ut Iulus, mons, derivativa ut Iulius, montanus, Pr. 2, 5, 22; i. e. nomen significationis generis, significans genus) 28a. *do inchosc uau* (gl. pro quo, digamma id est vau, Caesar hanc figuram Ⅎ scribi voluit) 7b. *doberr indrang. do inchosc ceille inna bre.* (gl. participium loco verbi intransitivi accipitur; i. e. ponitur participium ad significandum sensum verbi) 189b.*

---

* Verborum formae: *sluindid, -sluindi, sluindit, sluinter* (significat, -ant, -atur) Sg. fq. *cinnit 7 dofoirndet dechrogod inna persine frialaili* (gl. met et te adduntur pronominibus vel discretionis causa plerumque vel significantiae, Pr. 12, 5, 24) 202a. *intan incosaig primam* (cum significat primam, personam) 208a. *istoisigiu cétna netargnæ inchoisechar per ille 7 iste* (gl. prima cognitio est per demonstrativa pronomina) 198a. *dindindliucht inchoisget* (de notione quam significant) 53a. *incoisgedar anman doac. treanman dilsi* (gl. in proprio nomine etiam appellativa intellegi possunt, ut si dicam Virgilium intellego hominem et poëtam; leg. *-etar*: significantur nomina appellativa per nomina propria) 29a. *dofoirnde inson 7 afolad inchoisig. incoissig afolad cétnae*

Tarmorcenn (terminatio), *forgnús*, *gné* (forma), *delb* (paradigma) *filliud* (flexio): *mad hinonn tarmorcenn ndóib la grecu 7 la lait.* (gl. si eiusdem sint ut apud Graecos terminationis) 111ᵃ. *inderbus ceniuil 7 tairmorcinn* (gl. panther et panthera; i. e. incertitudo generis et terminationis) 62ᵃ. *arbertar asnóen tarmorciunn* (gl. ex eadem forma) 33ᵃ. *ócachtharmorcnib ainmdib 7 bre. 7 dobre.* (gl. ex isdem formis seu terminationibus supradictarum partium orationis, Pr. 3, 3, 18; i. e. ex omnibus terminationibus nom. et verb. et adverb.) 43ᵃ. *arní hi forgnúis atá incesad acht is hi ceill* (gl. ad sensus pertinentia verba, si quis altius consideret, in activis vocibus passionem et in passivis actionem fieri inveniat, ut audio te, video te, tango te, Pr. 8, 2, 7; i. e. nam non in forma est passio sed in sensu) 139ᵃ. *iscomfuirmud forgnúsa 7 ní coms.* (gl. casus, qui serviunt praepositioni cum, in utroque numero trium personarum componuntur, mecum tecum secum, nobiscum etc.; i. e. est collocatio formae, non compositio) 203ᵃ. *condib imdude torand inna forgnúso* (gl. discretionis causa) 198ᵃ. *dooen forggnuis* (gl. una voce diversas possunt habere significationes) 76ᵇ. *octndelbæ 7 oct ngné cenelcha andsom* (gl. formae generales praeteriti perfecti VIII; i. e. octo paradigmata et octo formae generales in illo) 166ᵃ. *delb trituisel foraib* (paradigma trium casuum eis, gerundiis) 148ᵇ. *far nóendeilb* (secundum idem paradigma) 90ᵇ. *iss. andiall ninmedonach laisem infilliud himmedon inna bre. coms.* (gl. possumus, quod illi de verbis intrinsecus habentibus declinationem dicunt, nos quoque de nominibus huiuscemodi dicere, quod per singulos casus fit compositio eorum, ut respublica reipublicae, Pr. 8, 16, 88; i. e. est haec declinatio interna ei flexio in medio verborum compositorum) 158ᵇ.* *inmagen indentar infilliud isimmedón dogníther ní fadeud* (gl. intrinsecus; i. e. locus quo fit flexio, in medio fit, non in fine eius) Pr. Cr. 63ᵃ.

Rann insce (pars orationis; *insce* fem.: *isindinsciso*, gl. in hoc verbo: diliges proximum tuum sicut te ipsum; i. e. in hac sententia, Wb. 6ᵃ): *ní sluindi sill. folad trée feisin manip sin sill. sí bes rann insce* (non significat syllaba substantiam per se ipsa, si non haec syllaba est pars orationis) Sg. 25ᵇ. *inna teoir rannasa isóin rann fardingrat* (gl. proprium est nominis, substantiam et qualitatem significare, hoc habet etiam appellatio et vocabulum, ergo tria una pars est orationis, Pr. 2, 4, 18) 26ᵇ.

Nomen et pronomen.

Ainm trén (nomen substantivum, i. e. nom. forte): *ainm trén son* (substantivum est hoc) Ml. 30ᵃ. *inna anmann tréna dim ithé doformagddar donaib anmanaib adiectaib dolanad 7 foilsiguth inne indib* (nomina substantiva ergo, haec augentur nominibus adiectivis ad complendam et manifestandam signifi-

---

(gl. si dicam Erennius absque aspiratione, quamvis vitium videar facere, intellectus tamen permanet), *ni inchoisig inson afolad cétne iarndigbail intinf. .i. inchoisged riam* (gl. si auferatur consonantibus aspiratio, significationis vim minuit prorsus, Pr. 1, 5, 24) 9ᵇ.

* Verb. *fillim* (gl. lento, -are; i. e. flecto) Sg. 145ᵃ. Pr. Cr. 56ᵇ. *condib innon infogor hitar hothad 7 hil. airishé infogur cétna filter and* (gl. sola declinabilia, possunt habere ex isdem vocibus tam singularem quam pluralem numerum, Pr. 12, 6, 33; i. e. ut sit idem sonus in singulari et plurali, nam is est sonus idem qui in eo flectitur) 203ᵃ. *conóenguth nofilte am. filter ainm* (gl. quamvis adverbia sint quaedam numerorum, tamen non ex eadem voce singularem et pluralem significant; i. e. ut una vox flectatur sicut flectitur nomen) 203ᵇ.

cationem in eis) Sg. 28b. *istrén intainnin* (gl. cum Neptuni fuscinam per se positum significat, masculino genere invenitur, tridens, Pr. 7, 12, 66; i. e. est substantivum tunc) 30b. *Ainm doacaldmach* (nomen appellativum), *ainm díles* (n. proprium): *biit anmann dílsi hicachńdeilb 7 hicach tarmorcenn imbiat anmann doacaldmacha* (sunt nomina propria in quamvis formam et in quamvis terminationem, in quam sunt nomina appellativa) 31a. *intan asmbiursa meus engraicigidir insin mo ainm díles* (si dico meus, locum obtinet hoc nominis mei proprii) 200b. *cosmailainmnechthecha, cosmailainmnigthecha* (gl. homonyma, nomina) 29a. 106b. *comainmnichdecha* (gl. synonyma) 29a. *cenelcha, anmann inchoisc cenéuil* (gl. gentilia) 32b. 37a. *aitherrechtaichthe, aitherrechtaigthe* (patronymicum) 30b. 32a. *hiatuasailcthae* (gl. absolutum nomen) 30b. *anman briathardi* (nomina verbalia) 188b. *digabthach* (gl. diminutivum) 45b.

E latino transumptum *articol* (articulus): *accuis aile connach articol la lait.* (gl. deinde articulum Romani non habent; i. e. alia causa, cur non sit art. apud Latinos) 207b. *aitrebthach conartucol* (gl. ὁ ἐμὸς δοῦλος; i. e. possessivum cum articulo) 198b. *ain. articuil .o. fortór. δε* (gl. ὅδε; i. e. nominativus articuli ὁ addit δε) 212b.

Ainm adiect (nomen adiectivum): *foragab duaid inna anman adiecta cen tabairt anman tren friu* (posuit ea David, nomina adiectiva, ut non daret nomina substantiva ad ea) Ml. 30c. *mat anmann adiechta emnatar and iséccn comacomol histaidib* (si adiectiva geminantur, est necessaria coniunctio in his) Sg. 189a. *fodalet chenel fochosmailius anman nadiecht* (distinguunt genus ad instar nominum adiectivorum, pronomina) 198b. Item transumpta latina, in formam tamen hibernicam mutata: *posit* (positivus), *comparit* (comparativus), *superlit* (superlativus): *huare astaidmide inposit cenfodail ceneuil* (gl. omnia in or desinentia comparativa mutantia or in us faciunt neutrum, excepto uno, quod solum cum sit a positivo, quantum ad suam vocem fixo, servavit eius genus, hic senex huic seni hic senior, Pr. 3, 2, 11) 41b. *posit grecda* (positivus graecus) 192b. *do derscuguth di posit* (gl. comparativa proprie ad positivum fieri solent; i. e. ad distinctionem a positivo) 42a. *ní derscaigi incomparit dihilib acheneiuil feissin* (gl. non potest ad multos sui generis fieri comparatio) 40a. *sech positi na conparite oambiat* (gl. comparativa non solum augent etc.; i. e. ultra positivos comparativorum, a quibus sunt) 45a. *dirósci comparit dicomparit* (gl. comparativus ad comparativum comparatur), *dirósci disuperlait* (gl. superlativo comparativus comparatur) 42b. *isfoluss dún tra asriagoldu leosom nádmbiet cid intsuperlati huare nadmbiat na compariti* (gl. vetustissimi comparativis huiusmodi est quando sunt usi. Cato dixit: arduius, .. arduissimo aditu, Pr. 3, 1, 8; i. e. est apertum nobis ergo, magis regulare esse apud illos, quod ne superlativi quidem sunt, quia non sunt comparativi) 40b.

Cenél (genus): *commescatar da cenél indib* (gl. in utroque genere promiscue sunt) 61a. *friu cocenél fogéna* 198a. *atrob air cach cenel* (gl. communis est trium generum) 190b. Trium generum nomina latina: *ní fail dechor ceniuil aicneti indib arnitat masc. na femi.* (non est differentia generis naturalis in eis, nam non sunt masculina aut feminina) 61a. *coms. odib nogaib isindfemun et neuter am. rondgab isinmasc.* (gl. alterautra et alterumutrum; i. e. compositum e duobus integris in feminino et neutro, sicut est in masculino) 75b. *briathar*

femin son infechtso do accomol do anmanaib mascuil. (gl. nubit amicus, nuptus vir; i. e. verbum femininum hoc nunc adiunctum ad nomina masc.) 190ᵇ. *arecar amascul* (invenitur masculinum), *isairi ismasculinda* (ideo masc. est) 66ᵇ. *olśodain bá śainred do femiun* (gl. paenultimam positione longam: excipitur hic fornix, quod quamvis paenultimam positione longam habeat, tamen masculinum est, Pr. 5, 7, 38; i. e. propterea erat proprium feminino) 69ᵃ. *pauper laśuide dofemun* (gl. Plautus paupera, Terentius tamen etc.; i. e. pauper apud hunc in feminino) 64ᵇ. *hua riag. fémein* (pl. excipiuntur; i. e. a regula feminini) 62ᵇ. *atsuidi neutur isnaib anmannaib in es anaccomol fri neu. inimmognom* (gl. neutris quoque coniuncta haec, id est in es, communia inveniuntur, ut tereti flagello, Pr. 5, 4, 25) 66ᵃ. *hilar neutair* (gl. extera; i e. pluralis neutri) 39ᵇ. *donaib neutráldaib* (gl. excipitur flamen, pecten; i. e. a neutris) 63ᵇ. Hibernica nomina ap. Corm. *toth* (fem.), *troeth* vel *deme* (neutr.).

Áram (numerus): *áram inchoisaig dede isáram hilair la lait.* (gl. dualis apud Latinos non invenitur: i. e. numerus qui significat duo est numerus pluralis apud Latinos) Sg. 71ᵃ. *óthad* (singularis), *ilar* (pluralis): *hothad ut mei meus hilar nostri noster* (gl. numerus quem genetivi habent primitivorum, pronominum) 198ᵃ. *isinderb dogres inarim hodid andies. isaimser derb dofoirnde innahilur* (est incertum semper in numero singulari dies, tempus certum significat in plurali suo) 66ᵇ. *techtaite huathath* (quae habent singularem, nomina pluralia) 71ᵇ. *inóthud, inothud* (in singulari) 41ᵃ. 92ᵇ. *isinhilur* (in plurali) 66ᵇ.

Tuisel (casus): *adcomlatar sidi fricach tuisel 7 nidentar cach tuisel diib* (gl. quidam figurate frugi dativum et nihili genetivum cum aliis omnibus coniungi casibus non irrationabiliter dicunt, Pr. 4, 2, 7; i. e. iunguntur haec cum quovis casu et non fit quivis casus ex eis) 51ᵇ. *re cach thuisiul* (ante quemvis casum) 210ᵃ. *am. rongabsat intuisil olchenae hituiter* (gl. casus dicitur illud in quod cadit aliquid, Pr. 5, 9, 47; i. e. ut sunt ceteri casus in quos caditur), *huare nád tuiter essib hituisliu aili* (gl. aptota dicunt; i. e. quia non caditur ex eis in alios casus) 71ᵃ.* *is cotarsna fris fesin st· arisi absolutum verbum nad adilgnigedar hothuislib seruit autem hoc uerbum fritobar. cid arbad absolutum iarum* (gl. marg. sunt tamen haec eadem verba absoluta, cum non iunguntur casui accusativo, sed dativo, Pr. 8, 4, 24; i. e. est contrarius sibi ipsi hic, nam est hoc abs. v. quod non eget casibus, s. a. h. v. dativo, cur esset abs. postea?) Pr. Cr. 56ᵃ. *inchamthuisil* (casus obliqui) Sg. 197ᵃ. 209ᵃ. 209ᵇ. *Ainmnid* (nominativus; cf. 76ᵇ: *istriit biid ainmnigud inna dulo indírgi*, gl. rectus casus et nominativus dicitur, per ipsum enim nominatio fit): *am. rongab intainmnid asatuiter* (gl. casus dicitur etiam ipsa res quae cadit; i. e. ut est nominativus ex quo caditur), *lase dotuit indainmnid* (gl. cadendo facit omnes casus, nominativus; rectius *intainm.*) 71ᵃ. *indóinainmnedo so* (gl. huius ipsius nominativi) 209ᵇ. *nert nainmnedo anm̄ae hitert persin bre.* (vis nominativi nominis in tertia persona verbi) 215ᵃ. *doainm̄nid* (gl. Arar etiam Araris dicitur; i. e. in nominativo), *caro dondainm̄nid* (caro in nominativo) 64ᵃ. 93ᵇ. *indaiccend bias forsindainmnid* (accentus qui est in nominativo; leg. *intaicc.*) 207ᵃ. *indainm̄nidi hisin* (gl. qui nominativi; i. e. hi n.) 57ᵇ. *Genitiu* (genetivus):

* Vix cum *dofuislim* (gl. labo, -are), *dufuisledar* (gl. relabatur, p. 438), ex *is* (infra), *isel* (inferus); potius e verbo *tuitim* (cado), unde supra *dotuit, tuiter*.

genitiu (gl. ὥρας) 9^b. *isgenitiu articuil* τοῦ (est genetivus articuli τὸ τοῦ) 148^b. *ainm ṅgnúso trisanacomaltar rems. do genitin* (gl. hellenismo; i. e. nomen moris quo adiungitur praepositio genetivo) 215^a. *tresingenitin* (per genetivum) 201^a. 209^b. *forgenitne* (gl. per genetivos) 45^a. *coms. frigenitne insin* (gl. iurisperitus etc.; i. e. comp. cum genetivis haec) 75^b. Hib. *réimm* (p. 268), dat. pl. *rémennaib* (corrupte *remennu*) Corm. *triath.* *Tobarthid* (dativus): *imfogni fritobarthid* (inservit dativo, construitur cum dativo) Ml. 27^c. *cosmaili angenitne atriur* 7 *atobarthidi* (gl. Graeci per tres personas obliquos casus similiter habent, μοῦ, σοῦ, οὗ; i. e. similes eorum trium genetivi et dativi) Sg. 200^a. *Áinsid* (accusativus; *áinsem*, accusatio, Wb. 4^b): *aranimfognad intansid* (ut construatur accusativus) Pr. Cr. 58^b. *fridinsid fogni inbriath. asb. intelligo* (cum acc. construitur verbum intellego) Sg. 149^a. *immog. fri ainsid* (constructio cum accusativo), *coms. fri áinsid* (gl. agricola, agrum colens; i. e. comp. cum accusativo) 76^a. 188^b. *Togarthid* (vocativus): *coms. fri togarthith* (gl. macte magis aucte; i. e. compositum cum vocativo) 76^a. *isnert togarthado hi persin tánaisi breth.* (est vis vocativi in persona secunda verbi) 215^a. *Foxlid* (ablativus):* *foxlaid*(gl. οὐρανόθεν; i. e. ablativus, addit glossator: *uetorum grecorum*) 77^b. *acrisioneus ishé afoxlaid ilair sidi fil sunt* (gl. Acrisioneis colonis; i. e. is est huius ablativus pluralis qui est hic) 32^b. *tarhési foxlada fem.* (gl. quacum; i. e. pro abl. fem.) 207^a. *imfogni fri foxlid* (construitur cum ablativo) Ml. 27^c.

Diall (declinatio; *di-all*, p. 873): *andiall foadanóg* (gl. ex utraque parte declinatio, pronominis alteruter) 98^a. *isdiall fem. file fair* (gl. feminini declinatio praevaluit in subst. cupido) 93^b. *áinsid dam cétni diil la arsidi* (gl. glaucomam, Plautus in milite glorioso, Pr. 6, 2, 7) 91^b. *hil. neutair farcétnu diull* (gl. alienigena studia; i. e. plur. neutr. secundum primam declinationem) 90^b. *ó anmanaib diil tanisi* (a nominibus secundae declinationis) 50^b. *iarndiul tani.* (secundum secundam decl.) 97^b. *exem. araairiuc far diull tan.* (gl. Ovidius fastorum inscripsit libros; i. e. exemplum pro eius inventione secundum secundam decl., substantivi fastus) 106^a. *foxlidi tres diil inso sis* (gl. Euclide, Thucydide, Philistide etc.; i. e. ablativi tertiae declinationis hi infra) 104^b. *intain as fidbocc is quartdiil intan as tuag nime im isdiil tan. iss. andechor insin* (gl. arcus; i. e. si est arcus ligneus, est quartae declinationis, si autem est arcus caeli, est declinationis secundae, haec est differentia) 107^b. *abuith far cetk.* (gl. fastus *.i. lebor*), *biid fordeib ndíllib* (gl. invenitur et quartae, fastus liber) 106^b. Verb. et adi.: *indinne bís indib riam .i. inne ainmnichthe. issi ám inne ainmnich. guthaich. atercbál treo fesin níbad samlaid son dim maduelltis* (gl. quas si flectas, (i. e. vocales et semivocales et mutas sive potius earum nomina) significatio quoque nominum una evanescit; vocales igitur per se pro-

---

* Primitivi substantivi exempla: *foxol óluc isindobre. asb. domo* (gl. domo venio pro a domo: i. e. remotio a loco in adverbio domo) Sg. 216^b. *trefoxal* (gl. per metaplasmum; i. e. per ablationem) 201^a. Verbi: *forróxul* (gl. tulit de medio) Wb. 27^c. *foroxlad hudib ániress* (gl. fides est exacta) Ml. 31^a. Derivatum inde: *iar foxalitu* (gl. in concisione) Sg. 55^b. Decompositum subst. *tóxal* (gl. verriculum) Sg. 33^b. Sed ipsum *foxal* triplicem praepositionem continere videtur = *fo-od-co(n)-sal*; duplicem *forochsalsat* (gl. subduxisse, colla) Ml. 18^d, unde *do-* assumpta: *doforchossol*, *doforchosalsam* (accepit, accepimus) Wb. (p. 886). Servatur *co-* in subst. *tarmchosal* (praevaricatio), *tairmchoslaid* (praevaricator) F. h. Ml. (p. 879).

latae nomen suum ostendunt, Pr. 1, 3, 7; i. e. significatio quae est in eis ante, evanescit, id est significatio denominationis; haec autem est significatio denominationis vocalium earum prolatio per se ipsas, non esset ita hoc ergo, si flecterentur) 4ᵇ. *inchruth donelltar mús issam. doellatar monosyllabae* (quomodo declinatur mus, ita declinantur monos.) 109ᵃ. *doellatar articuil leosom* (declinantur articuli apud eos, Graecos) 148ᵇ. *grec indí astenar 7 isdilledach la grecu* (gl. et unum neutrum indeclinabile hoc ir το τεναϱ, Pr. 5, 3, 18; ita cod. pro θέναϱ; i. e. graecum τοῦ tenar et est declinabile apud Graecos) 65ᵃ. *nephdilledchaib* (gl. carentibus casu) 39ᵃ.

Pronomen (pronomen): *o pronoib. neib foilsigdde phersin* (ab iis pronominibus quae significant personam) 200ᵇ. *ismoo sluindes prono. persin* (magis significat pronomen personam, quam aliae orationis partes), *isdiriuch andechor degcinte persana* (gl. si enim super omnes alias partes orationis finit personas pronomen, rectissime tertiarum quoque personarum differentia distincte profertur) 197ᵃ. *hérchoil. cétne persine insin* (definitio primae personae est haec) 199ᵇ. *intan aspersan tanaise atrebthar and* (gl. quando ad secundam personam transit, possessivum) 198ᵇ. *tert persan* (tertia persona) 197ᵃ. 208ᵃ. *inna pronoa. aitrebthacha* (pronomina possessiva) 200ᵇ. *prono. ṅatárcadach* (gl. pron. relativum; *atárcud*, relatio, p. 882) 209ᵇ. *prono. naithḟoilsigthech* (pron. demonstrativum) 198ᵃ. *isaiṁchomairsnech ceniuil sidi indí asquis* (gl. cuias, gentile; i. e. est interrogativum gentile huius, pronominis quis) 203ᵃ. *aithaisṅdisnecha .i. tuasailcdecha do iṁchomairsnechaib* (gl. relativa, verbi gratia qualis talis; i. e. respondentia, resolventia ad interrogativa) 30ᵃ. *érrethcha airindí asrenat frecrae dondiṁchomurc .i. dofúasailcet aniṁchomarc immechomarcar tri quis 7 qualis 7 quantus* (gl. relativa vel redditiva) 27ᵃ. *mad adchoimchtadach .i. gním uad feisin foir feisin 7 imfolṅgai césad dosom ingnim hisin* (gl. sive reciprocum), *intairmthechtach .i. ho persin do persin .i. gním dosom innach naile innunn 7 iscésad dosuidiu gnim onach ailiv foirsem anall 7 iscesad dosom afodaitiu sidi* (gl. transitivum, Pr. 13, 5, 25: nunquam potest hoc pronomen inveniri, hoc est, sui, sibi, se, a se, sive reciprocum sive transitivum, ut non etc.) 209ᵇ.

Verbum.

Briathar (verbum): *arecar anainm indiutius 7 ní airecar inbriathar acht hicoms.* (gl. peritus, cuius verbum in usu non est; i. e. invenitur nomen in simplicitate, et non invenitur verbum, nisi in compositione) 145ᵇ. *iscoibnesta do brethir* (est cognatum verbo, participium) 159ᵃ. *impersonalia nadbiat óbreth, ut paenitet pudet* (gl. impersonalia verba quae ex se nascuntur) Pr. Cr. 60ᵇ. *Briathar gníma, césta* (verbum activum, passivum): *am. asṁbriathar gníma aperio* (gl. comperio, cooperio sicut aperio activa sunt; i. e. ut est verbum activum aperio) Sg. 145ᵇ. *ag. anísiu intan aramberar ciall breth. gníma ass* (gl. τοῦ ἀναγινώσκειν; i. e. e graeco hoc, cum profertur sensus verbi activi eo), *agc. anisiu intan aramberar ciall chestu ass* (gl. τοῦ ἀναγινώσκεσθαι; i. e. e graeco hoc, cum profertur sensus passivi eo) 148ᵇ. *isindrangabail adrodarcar andédesin .i. gním 7 césad* (gl. iuratus tam active quam passive profertur) 172ᵃ. *arniécen dechor fricésud donaibhi bite ho neutr.* (nam opus non est diffe-

rentia ab activo iis qui sunt a neutro) Pr. Cr. 59ª. *cid fognim cid fochésad dorrontar in h. uerbo :son. cid fo .o. cid fo .r. iscésad* (gl. induerit; i. e. sive active sive passive facta est . . terminatio, sive in *o* sive in *r*, est passio) Wb. 13ᵈ. *Tairmthechtid* (transitivum), *nephthairmthechtid* (intransitivum): *nephthairmthechtid .i. cen tairmthecht opersin dialaili* (gl. intransitivum) Sg. 189ª. *Neutor*, *neutralde* (v. neutrum): *ithé inna fír neutráldi insin* (gl. quaedam neutra, id est quae nec nos in alium extrinsecus nec alium in nos aliquid agere significant, ut est spiro, vivo, ambulo, pergo) 140ª. *fír neutor im̄ nabriathra remeperthi* (gl. a ceteris vero neutris, Pr. 8, 9, 47; i. e. vere neutra autem verba antedicta) 149ᵇ. *Coitchen* (commune), *diuscartach* (deponens): *hó ranngabáil frec. hí cesad sechmoella diuscartach. hó ranngaba. frec. indeilb ches. 7 ho ranga. sech. indeilb gnímo et sechmoella coitchen hó ranga. sech. intan aramberar gnim eissi 7 horanga. frec. intain aramberar cesad essi* (gl. verba activa vel neutra carent praeteriti temporis participio, sicut et passiva et communia et deponentia deficiunt in participiis instantis temporis, Pr. 11, 9, 39; i. e. participio praesentis in passivo caret deponens, participio praesentis in paradigmate passivi et participio praeteriti in paradigmate activi, et caret commune participio praeteriti, cum profertur actio eo, et participio praesentis, cum profertur passio eo) 196ᵇ. *inna arberamni dam dede agerint gnimo 7 coitchinne* (gl. idem enim significamus. supina vero nominantur, Pr. 8, 9, 49; i. e. nonne proferimus nos etiam duas res gerundio actionis et communitatis?) Pr. Cr. 59ª

Mod (modus): *istriit astoascther intsliucht cach muid* (gl. omnis modus finitus potest per hunc modum, infinit., interpretari) Sg. 148ᵇ. *arberr ciall cech muid ainfinit* (gl. infinita pro omni accipiuntur modo), *arberr ciall innan ule mod eissib* (gl. participia potestate omnes continent modos) 190ª. *Indidit* (indicativus), *comaccumul* (coniunctivus): *slond gníma hirret indidit . .* (gl. quia substantiam sive essentiam rei significat; i. e. significatio actionis in re, indicativus) Pr. Cr. 60ᵇ. *ar todochide nindideto frencdairc comaccumuil* (gl. non tradat . . . pro non tradet. more suo commotat tempora; i. e. pro futuro indicativi praesens coniunctivi), *comacumul arindidit* (gl. commotatio modorum est; i. e. coniunctivus pro indicativo) Ml. 61ª. 62ª. *Optit* (optativus): *indréta adgúsi optait nibiat cedacht* (gl. optativus quamvis ipse videatur ad futurum pertinere, tamen habet etiam praeteritum tempus, quia evenit saepe de absentibus et de ignotis rebus precari, Pr. 8, 8, 42) Sg. 148ª. *am. rond gabsat inoptit* (gl. ad similitudinem optativorum) 190ª. *Forngarthid* (imperativus): *arecar forn̄garthaid sechmadach. la grécu* (gl. apud Graecos etiam praeteriti temporis sunt imperativa) 147ᵇ. *buithe sen forn̄garthid dondi asuolo* (gl. ratio de hoc, i. e. cur sit sine imperativo verbum volo) 163ᵇ. *Infinit* (infinitivus): *indinfinit in .e. ón bréthir in .o.* (gl. fieri pro firi vel fire, quod magis analogum est; i. e. infinitivus in e a verbo in o) 54ª. *do luc infinite* (gl. loco infinitivorum, supina ponuntur) 154ᵇ. *Gerind* (gerundium): *dogenitin articuil adcomaltar ingerind in .di.* (gl. pro infinito, qui coniungitur genitivo casui articuli apud Graecos, nos utimur in di terminatione), *uan gerind in di* (gl. nos utimur in di terminatione; i. e. gerundio in di) 148ᵇ. *ní gnád gerind in tum* (gl. rarissime invenio huiusmodi supinum, in tum, a neutris secundae coniugationis, ut caleo, calui, terreo, terrui, Pr. 9, 9, 48) 171ª. *agerint gnimo*

7 *coitchinne* (e gerundio activo et communi, v. supra) Pr. Cr. 59ᵃ. *Ranngabál* (participium): *indrándgabál* Ps. 57ᵃ. *hi luc ranngabala* (gl. participii officio fungitur) Sg. 193ᵇ. *isindranngabail* (in part.), *do ranngabáil* (participio) 172ᵃ. 188ᵃ. *itanm̄ann hisuidiu inna ranngabala* (gl. indulgens indulgentior, amans amantior) 39ᵇ. *issamlaid ataat inna ranngabala am. nobed .e. re .bam.* (gl. non id prohibuit participia ad perfectorum regulam nasci, Pr. 11, 4, 15) 191ᵃ. *accomol innam̄briathar 7 inna ranngabál* (coniunctio verborum et participiorum) 193ᵇ. *cruth. naranngabal todochaidi 7 sech. a sopino* (gl. in anomalis quoque supra dictae regulae servantur, latu laturus latus, Pr. 11, 4, 18; i. e. formationis participiorum futuri et praeteriti a supino) 191ᵇ.

Aimser (tempus): *isí indaimser écrichdæ* (gl. infinitum tempus, aoristus) 151ᵃ. *issi indamser éccrichtha* Pr. Cr. 59ᵇ. *indliter huatinscana inchetnu persan isuadi dam intinscanat inna aimsir olchenæ* (gl. principalem literam quamcunque habuerit positio verbi, in suo loco servamus, ut amo amavi, erro erravi, Pr. 8, 15, 84; i. e. a qua littera incipit prima persona, ab ea etiam incipiunt cetera tempora) Sg. 157ᵇ. *Frecndairc* (praesens; = *frithcondirc,* pp. 875. 882): *robu frecndairc riam* (gl. fuit prius praesens, praeteritum) 153ᵇ. *frecndairc comaccumuil* (praesens coniunctivi) Ml. 61ᵃ. *Sechmadachte* (praeteritum):* *sechmadachta ṅocus 7 cían* (gl. apud Graecos tam modo perfectam rem quam multo ante significare potest aoristus) Pr. Cr. 59ᵇ. *isintsechmadachtu* (tempore praeterito) Ml. 27ᵃ. *hi sechmadach.* (in praeterito) Sg. 11ᵃ. *confil linni hisindóin sech. afile leosom indib sech.* (gl. amavi πεφίληκα et ἐφίλησα significat) 160ᵇ. *aris frisasechmadach. dotét incoms.* (gl. egi exegi, Pr. 8, 15, 86; i. e. nam ad praeteritum, egi, accedit compositio, cum ex) 158ᵃ. *Bithsechmadachte* (imperfectum; cf. composita cum *bith-*, semper, perpetuo, pp. 856. 865, ergo perpetuum praeteritum): *ar maníbé bithsechmad.* (gl. nisi enim sit imperfectum) 147ᵇ. *sechm. anfoirbthe* (praet. imperfectum) in cod. Ml.: *todochide ar sechmadachtae nanfoirbthe* (gl. temporum, commutatio; i. e. futurum pro praeterito imperfecto) 62ᵃ. *Sechm. foirbthe* (praet. perfectum), *olfoirbthe* (plusquamperfectum): *iss. asdoirbem de uerbo airli sechmadach. foirb.* (gl. de variis eiusdem temporis, praeteriti perfecti, speciebus, cuius difficillima est tractatio omnium verbi quaestionum, disserere conemur, Pr. 9, 6, 32; i. e. hoc difficillimum de verbo, paratio praeteriti perfecti, leg. *sechm. foirbthi*) Sg. 168ᵇ. *arislán chial inolfoirbthiu chene* (gl. non licet illi, plusquamperfecto, modo vel nuper adverbia addere; i. e. nam est plenus sensus in plusquamperf. praeterea) 151ᵇ. *Todochide*** (futurum): *cruth. na ranngabal todochaidi* (gl. supradictae regulae servantur; i. e. formationis participiorum futuri) 191ᵇ. *isfollus dún file choibnius eter sechma. 7 todo. ex par.* (gl. ex participiis maxime est conicere,

* Compositum ut *sechmalla* (praetermittit, p. 878).

** Adi. *todochide* (futurus): *ho imrordai nech dim isindrecdairc atólam intairsitiu adchi dolbthai dam iarum isatothóchaide. fantaslica* (sic!) *cogitatione* (gl. de futuro sumimus notionem vel ex natura rerum vel ex cogitatione, ... cogitatione, ut si cogitem diluvium quale sit in praesenti, ex hoc notionem concipio futuri; i. e. si quis igitur cogitavit in praesenti diluvium, inundatio quam videt fingenda est etiam postea in futurum) Pr. Cr. 61ᵃ. *eter imnetha inbetho frecndirc et poena todóchidi* (inter passiones mundi praesentis et poenas futuri), *buith dunni issintodochidiu .i. uita futura* (gl. cum venerit quod perfectum est) Wb. 14ᵇ. 12ᶜ. Verb.: *ni nad todoichfet* (gl. iudicia non quod non sint, i. e. futura) Ml. 28ᵇ. *To* = *do-fo-* (p. 883), *doich* (p. 504), *todochide* ergo idem quod germ. zukünftig (venturus).

Pr. 8, 10, 56; i. e. apparet nobis esse cognationem inter praeteritum et futurum ex part.) 151[b]. *aris eter sech.* 7 *todo. atá* (gl. ad praesens quoque est cognatio; i. e. nam inter praet. et fut. est) 152[a]. *todochai. gairbiuc iartain* (gl. paulopostfuturum) 147[a]. *ar todochide nindideto* (pro futuro indicativi), *todochide ar sechmadachtae nanfoirbthe* (futurum pro imperfecto) Ml. 61[a]. 62[a].

Áram (numerus), *persan* (persona): *issí indobre. chétna adchomaltar frisna briathra huathati* 7 *hilddai* (gl. similiter omne adverbium tam singularibus quam pluralibus verbis adiungitur, ut singulatim circumeo, et singulatim circuimus) Sg. 71[b]. *combad choit. eter uath.* 7 *hil.* (gl. in verbis nulla vox eadem apud Latinos singularis est et pluralis; i. e. ut sit communis inter sing. et plur.), *coitchenaso etir diárim inoenśun .i. inna briath. grecdise* (gl. id apud Graecos interdum invenitur, ut ἦλθον ἐγώ, ἦλθον ἐκεῖνοι; i. e. communia haec inter duos numeros in una voce, verba haec graeca) 72[a]. *donaib teoraib personaib uathataib* (in tribus personis singularibus) 186[a]. *iscosmilius etarru hicétni persin il.* 7 *hi tert persin hiter oth.* 7 *il. hi cach coib.* (est similitudo inter eos, subiunctivum et imperativum, in prima persona plur. et in tertia pers. tam sing quam plur. in quavis coniug.) 163[b]. *air intan nolabrither incetni persin l. intanaisi doadbit ainm hisuidiu* (gl. verba per omnes personas nominativi casus vim habent; i. e. cum dicis primam pers. vel secundam, demonstras nomen in hoc) 159[a]. *nert nainmnichthæ prono. hicetni persin bre.* 7 *nert nainmnedo anmae hi tert persin bre.* 7 *nert togarthado hí persin tánaisi breth.* (gl. verba nominativum semper significant vel vocativum; i. e. vis nominationis pron. in prima persona verbi, et vis nominativi nominis in tertia persona verbi, et vis vocativi in secunda persona verbi) 215[a]. *slond gnimo cen torant persine* (gl. impersonale verbum suae cuiusdam significationis; i. e. significatio actionis sine significatione personae) 154[a].

Coibeden, cobeden (fem., coniugatio; cf. *cobodlas*, coniunctio, societas, Wb., *inchobaid*, gl. concinenter, Ml., p. 871): *anisin cums. .e. in .u. iscosmail són dam* 7 *intan fondaim .i. acums. in .u. hi sechmadach. tert choibedna* 7 *quart. cob.* (gl. e mutatur in u, ut doceo docui etc., quod similiter est quando in tertia vel quarta coniugatione patitur i, ut rapio rapui, aperio aperui, Pr. 1, 5, 29; i. e. hoc, doceo, mutat e in u; est simile hoc etiam atque cum patitur i mutationem in u in praeterito tertiae et quartae coni.) 11[a]. *iscétna cob. circundó* (est primae coni. circumdo) 168[b]. *sainreth dobre. cob. tánise* (peculiare verbo coni. secundae) 59[a].

Particulae.

Dobriathar (adverbium): *dobriathar áirme* (adverbium numeri) 71[b]. *sens magis* 7 *posit leiss iss. bis isincomparit hisin inna dobreithre* (gl. nascuntur ex his comparationibus adverbia comparativa, quae cum magis positivum adverbium significant, ut ulterius magis ultra, Pr. 3, 1, 1; i. e. sensus magis et positivi cum eo, is est in comparativo hoc adverbii) 39[a]. *etir indobrethir són conicc bes ndobre.* 7 *bes rems. l. etir indobrœ. sechissi* 7 *rems. mádodrumenatar alaaili nombetis in oen rainn* (gl. hoc ergo inter adverbium et praepositionem

est, Pr. 2, 4, 20) 27ᵃ. *dochos. innandobre. cétnide* (ad similitudinem adverbiorum primitivorum) 188ᵃ. *anmann dorónta de dobriath.* (gl. mane novum, sponte sua; i. e. nomina facta sunt ex adverbiis) 216ᵃ.

Remsuidigud (praepositio): *ar remsuidigud do rannaib* (gl. haec sola pars, id est praepositio, e loco, quem possidet, nomen accepit; i. e. ob praepositionem ante partes) 215ᵃ. *acomoltar rems. do genitin* (gl. praeponitur genitivo, praepositio apud Graecos) 215ᵃ. *graif forcechtar udasyl. intan asrems.* (gl. pone; i. e. gravis in utraque eius syll., cum est praep.) 220ᵇ.

Comacomol, *comaccomol* (coniunctio): *ní comacomol hi suidiv* (gl. que quando vim et significationem coniunctionis non habet, syllaba est, non pars orationis, Pr. 14, 5, 44; i. e. non est coniunctio in hoc, que in absque, ubique) 221ᵇ. *annert bís icomaccomol* (gl. suam vim amittit: absque quibusdam composita a praepositione abs et que coniunctione videtur, sed nusquam que coniunctio in compositione suam vim amittit, ut atque neque), *nert comaccomail* (gl. significationem: ergo quando amittit significationem, syllabice magis adiecta videtur, Pr. 14, 6, 49) 222ᵃ.

Díltud (negatio): *ar díltud atu .in.* (gl. intolerabilius; i. e. pro negatione est *in*) 95ᵃ. *ota tra cid díltud isindisin* (est igitur etiam negatio in hoc), *fo díltud inso* (gl. neque; i. e. in negatione hoc, *fodiultad* Corm.) Ml. 55ᶜ. *díltud essérgi cr.* (negatio resurrectionis Chr.) Wb. 13ᵇ. *ma imfolngi díltud dunbrathir .i. arnarimfolngar díltod do* (gl. si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo in aeternum, ne fratrem meum scandalizem) 10ᶜ. *díltod dé* (gl. qui abominaris idola, sacrilegium facis) 1ᵈ. *indíltod* (gl. in captionem et in scandalum) 5ᵇ*.

Interiecht (interiectio): *indinteriecht nad rann insce la grecu* (gl. interiectionem apud Graecos; i. e. interiectio quae non est pars orationis apud Graecos) Sg. 26ᵇ. *issainreth do interiect guth formúigthe cotrummai thinfid* (gl. suum est interiectionis voce abscondita proferri, Pr. 1, 5, 25) 9ᵇ. *ataat alaaili interiecta and itcoitchena docach ceniul* (gl. interiectionum pleraeque communes sunt) 10ᵃ.

Derivatio et compositio.

Disruthigud (derivatio; e verbo *disruthigur*, derivo, denominativo e subst. *sruth*, rivus): *nied iarmafoichsom cid arndid hua thuis. ildaib disruthaigedar acht isciall indildatad indatraib file inddib cid arna airecht prono. naitrebthach diaslund inothuth* (gl. quaeritur cur nostras et vestras a plurali tantummodo numero deriventur? Ad quod respondendum, quod patriam seu gentem significant. Patria autem vel gens unius esse non potest, sed semper multorum possessio, Pr. 12, 2, 8; i. e. non id quaerit ipse, cur id a casibus pluralibus derivet, sed est sensus pluralitatis possessionis in eis, cur non effecerit pronomen possessivum ad significandum id in singulari) 198ᵇ. Recte hoc loco scribit

* Verbi formae: *ni diltai dam* (ne negat quidem) Sg. 201ᵇ. *ni epeirsom arandiltad lasuidib* (non dicit hoc, ut neget apud hos) Wb. 17ᵈ. *doriltiset som et rochrochsat cr.* (gl. propter illorum incredulitatem) 5ᶜ. *frecre dialailib doriltiset hesséirge* (reponsum aliis qui negarunt resurrectionem) 25ᵇ.

glossator, male in aliis quasi sit e *suide*, *suidigud* (sedes, sessio): *imtri dígbail fathormach indiršuidigud ceille l. suin* (gl. omnis pars orationis quocunque modo derivata; i. e. sive est ablatione sive auctione derivatio sensus vel vocis) 188ᵃ. *tórmachtai .i. dofórmgat isindirruidiguth* (gl. olivetum, vinetum etc., quae sunt comprehensiva, vel continentia, id est περιεκτικά, Pr. 4, 2, 12; i. e. aucta, i. e. augent, cumulant, in derivatione) 53ᵃ. *Diśruthigthe* (derivatum), *cétnide* (primitivum): *manip hinunn etargnae dondíruidigthiu frisacétnide fedir am. śodin andírui. dochum nacha rainne aile* (si non eadem notio derivato cum primitivo, refertur hoc modo derivatum ad aliam aliquam partem; addit glossa: ut bene et male) 188ᵃ.

Comšuidigud (compositio): *acobás ṁbis etarndirainn hicomšuidiguth* (gl. earum compages; i. e. quae est inter duas partes in compositione) 2ᵇ. *aicsenogud in .de. hi comas. aidbligod and hi comsuidigud* (gl. est quando praepositiones diversam habent in compositione et in appositione significationem, ut de te loquor, id est tui causa loquor, deprimo, id est infra premo, Pr. 14, 3, 19; i. e. causatio, vis causalis in *de* in appositione, intentio, significatio intentiva in ea in compositione; *comas.* = *comasndís*) 216ᵃ. *hi foirciunn nacetnarainne bis isinchoms.* (in fine primae partis quae est in comp.), *inna rainne dedenchæ inchoms.* (partis posterioris compositi) 18ᵇ. 157ᵇ. *Comšuidigthe* (compositum), *diuit* (simplex): *issí aciallsom ata comšuidigthi ní díltai dam incetbuidnísiv* (gl. hoc istoc, hac istac etc., quidam tamen haec quoque per metaplasmum finis quam per compositionem proferri confirmant, Pr. 12, 5, 22; i. e. est haec illorum sententia, esse ea composita, ne negat quidem hunc sensum Priscianus) 201ᵇ. *cit coms. la grecv niécen dunni beta coms. linn* (gl. non ideo composita; i. e. quamvis sint composita apud Graecos, non necesse nobis sint composita apud nos; *coms.* = *comsuidigthi*), *son diuit insin* (gl. simplicia apud Graecos apud nos composita, ut incestus μεμολυμμένος; i. e. vox simplex haec, graeca) 207ᵇ. *o inni inna eperta grecda doadbadar aschoms. isingréic* ὅστις *diuit im̄ qui linni* (gl. ὅστις significatione interpretationis videtur habere articulum subiunctivum, simplex tamen est nomen apud Latinos, Pr. 13, 4, 17) 207ᵇ. *bit dechoms.* (gl. decomposita sunt) 73ᵇ.

Constructio.

Sreth (series, ordo), *imfognam*, *immognam* (constructio; i. e. servitus mutuus, subst. *fognam* cum praep. *im-*, p. 876): *intim̄ognam himbí hisreith rann* (gl. adiectivum ipsa constructio ostendit; i. e. constructio in qua est in serie partium, verborum) 95ᵃ. *lase aralégatar .i. hi sreith rann* (gl. acutus cum aliis legendo in gravem convertitur, Pr. 14, 1, 6; i. e. cum leguntur, id est in serie verborum; *sreith*, gl. strues, 55ᵇ) 213ᵃ. *dligeth nimmognama rann* (gl. constructio) 2ᵇ. *ciall chesta indib 7 immognam gníma* (gl. sunt alia, quae cum videantur activam habere constructionem, tamen passivam vim intrinsecus, id est, non alio agente, videntur habere, ut obliviscor tui et te, et misereor tui et te, Pr. 8, 4, 22) 142ᵃ. *fobith inna cenel innananman frisanacomlatar in im̄ognom* (pl. pro generibus nominum quibus adiunguntur, distingunt genera) 198ᵃ. *atá coitchennas itar indibrethirso inim̄ognom* (gl. interest, refert; i. e. est communitas

inter haec duo verba in constructione) 203ᵃ. *immognamib* (gl. in aliis quibusdam structuris) 203ᵃ. Formae verbales: *nach magen inimfogni inbriathar so friainsid isnaib salmaib doruccai 7 melacht teit nach dú im̄ inimfogni frifoxlid isdodigail teit hisuidi .i. fritobarthid dam* (ubi construitur hoc verbum cum accusativo in psalmis, ad dedecus et reprobationem tendit, ubi autem construitur cum ablativo, ad ultionem tendit ibi, id est cum dativo etiam) Ml. 27ᶜ. *niasse aranimfognad intansid frissinbrethir as. sum. no friabaullu* (non facile ut construatur accusativus cum verbo *sum* aut cum membris eius) Pr. Cr. 58ᵇ. Simplex *fogni*: *fri áinsid fogní inbriath. asberr intelligo* (cum acc. construitur verbum int.) Sg. 149ᵃ.

Remthechtas (antepositio), *tiarmoracht* (postpositio, consequentia): *alaaili diib hí remthechtas. alaaili dam itcoitchena eter remthechtas et tiarmoracht* (gl. inveniuntur in aliis etiam partibus praepositivae, non tamen semper, Pr. 14, 2, 12) 215ᵃ.

Fuath (figura): *isfuath ṅeperta intinbodugud don menm̄ain* (gl. figura, ut si dicam: bonus animus uxoris mihi nuptus est; i. e. est forma, figura dictionis nubere mentem) 137ᵇ. gen. pl.: *inna fuath* (gl. figurae linearum) 3ᵇ; cf. *fúath et delb abaissom form* (gl. configuratus morti eius, Christi) Wb. 24ᵃ. E participio verbi *dolbim*, *doilbim* (fingo) derivatur abl. adverbialis (p. 608): *indoilbthid* (gl. figurate) Sg. 62ᵇ. Nomina figurarum, sive ad constructionem sive ad formam vocum pertinent, hibernice reddita: *tre impúth* (gl. per anastrophen; cf. *impúth*, gl. vertex, 60ᵇ, *impáidach*, gl. versutus, 60ᵃ), *tre impuud .i. tucad atosach fodeud* (gl. per anastrophen) 4ᵇ. 202ᵇ. *trechomaisṅdís*, *trechomaisṅdéis* (gl. per appositionem) 149ᵃ. 203ᵇ. *tre eiscsin .i. condibsi ade indrann .i. tre airitin arfóim* (gl. egomet et cetera, quibus adjungitur met, magis per porrectionem vel assumptionem, quam Graeci vocant ἐπέκτασιν vel παραγωγήν, solent proferri, Pr. 12, 5, 23) 201ᵇ. *tre erchrae césta* (gl. per eclipsin: lavo, tondeo, duro, calceo, pro lavor etc., sed haec magis per eclipsin consuetudo proferri tradidit, Pr. 8, 4, 23) 143ᵃ. *tre erchra indí as .esse* (gl. per ellipsin: illi polliciti sese facturum omnia, per ellipsin esse, Pr. 9, 7, 39) 169ᵇ. *treaccomol* (gl. per synaeresin) 32ᵃ. 111ᵃ. 163ᵇ. *trechomdlúthad* (gl. per synaeresin) 117ᵇ. 118ᵇ. *trethóbae*, *trithóbæ* (gl. per synaeresin) 118ᵇ. 195ᵇ. 201ᵇ. *trefoxal* (gl. per metaplasmum) 201ᵇ. *tre indlach* (gl. per diaeresin) 207ᵃ.

Fers (versus): *.um. doglanad inderiud ferso dég isuaguthaigthe infers intinnscana dodiarmorat .i. armor. rl.* Additur in margine: *is .m. glantar as.* 7 *ind .a. toisech indferso dédenaich et ind .u. doaccomol frisinfers ṅdédenach* (gl. invenitur tamen, sed raro, apud poëtas genetivus pluralis in hac declinatione, quarta, per syncopam prolatus. Virgilius in VI: Quae gratia currum Armorumque fuit vivis. Quamvis etiam geminata u possit metrum per synaloepham stare, cum sequens versus a vocali incipiat, nec non etiam duabus vocalibus iunctis prior potest in metro excludi, ut Ferreique Eumenidum thalami, Pr. 7, 18, 90; i. e. *um* elidendum in fine versus, quia a vocali versus incipit qui id sequitur; et gl. marg.: *m* eliditur inde et *a* prima versus posterioris, et *u* adjungenda ad versum posteriorem) 136ᵃ. *dered ferso*, *dered fersa* (finis versus; cf. *dered ṁbetho*, finis mundi, Wb. 10ᵇ, hod. hib. gael. *deiridh*, *deireadh*) 101ᵃ. 148ᵇ. *itsillaba fodlibi isfollus són asindfers* (gl. Horatius Alcinous Alcinoi declinavit in primo epistularum, Pr. 6, 17, 88; i. e. sunt syllabae divisae, est manifestum hoc e versu) 111ᵇ.

B. Sententiae.

1. *Nip sain anasberthar hogiun et ambess hicridiu* (gl. sine simulatione sit dilectio) Wb. 5[d].

2. *Bad fuairrech cách frialaile ondeserc brathardi* (gl. caritate fraternitatis invicem diligite) Wb. 5[d].

3. *Ní dene comrud friss inulec arnabad hulcc diblínaib. dognésu maith frissom et bid maid som iarum* (gl. noli vinci a malo, sed vince in bono malum) Wb. 5[d].

4. *Comadas lobre et immomon forsinmug céin mbiis ocfognam diachoimdid* (gl. in infirmitate et timore fui) Wb. 8[b].

5. *Ní dilgaid anancride dognither frib act atgairith. arcelith archách et dioiprid chách* (gl. vos iniuriam facitis et fraudatis) Wb. 9[c].

---

1. "Ne sit diversum quod dicatur ore et quod sit in corde." *Nip*, pro *niba*, ne sit (cf. pp. 493. 744). Adi. *sain*, *sáin* (cf. p. 858) frequentius, ut Wb. 13[c] in sententia: alia claritas solis, alia claritas lunae et alia claritas stellarum, supra vocem alia, i. e. diversa, ter suprascriptum legitur *sain*, item Sg. 6[a]. 6[b] iteratum *sain*, pl. *saini* (gl. alia, gl. aliae, litterae). *anasberthar*, coni. pass. verbi *asbiur* cum pron. rel., quod proferatur. *hogiun*, *hicridiu*, i. e. *o giun*, *i cridiu*, ex ore, in corde, dat. subst. *giun (gin)*, *cride*; prioris idem casus: *indfoisitiu ingiun* (confessio in ore) Wb. 4[d], acc. *tri giun fatho* (per os prophetae) Ml. 74[d], gen. *in geno deeid* (gl. per segnitiem securi oris) 82[c], demin. *ginán* (gl. osculum) Sg. 46[a]. *ambess*, verbi subst. forma relativa coni. cum pron. relativo *am* pro *an*. Particulam copulativam, quae scribitur *et* in Wb., legas *ocus* (p. 699).

2. "Esto clemens unusquisque in alterum amore fraterno." Adi. *fuairrech*, in Ml. 20[c] *fuarrech* (gl. clemens), aut compositum derivatum aut decompositum conferendum cum subst. *aitherrech* (p. 880), eiusdem radicis cuius est subst. *aithirge* (paenitentia), adi. *aithrech* (cf. *diriuch* et *dirge* p. 860): *ní aidrech limm* (non paenitet me) Wb. 9[b]. *nirbu aithrech limsa* (gl. non me paenitet) 16[b]. *nipad naidrech anduirairngert* (gl. sine paenitentia dona dei) 5[c]. *ondesercc*, *o-n-desercc*: subst. *deserc* et *serc* fem., amor, frequens in Wb. *brathardi*, melius *bráthardi*, dat. fem. sing. adi. *bráthards*.

3. "Ne feceris certamen cum eo in malo, ne sit malum utrimque; facias bonum in eum, et erit bonus ipse postea." *Dene*, *dogné su*, coni. verborum *dénim*, *dogniu*. *comrud*, quam vocem alibi non inveni, eiusdem radicis videtur cuius *comrama* (certamina, contentiones) Wb. 30[d]. *ulcc* dat., *hulcc* pro nom. *olc*, malus, malum (nisi forte scribendum est *huilcc*, ne sitis mali ambo?); *maith*, *maid*, bonus, bonum, adi. utrumque sensu substantivi, personam et rem significans. Alia formulae *diblínaib* exempla videas inter pronomina (p. 367).

4. "Decet infirmitas et timor servum, quamdiu servit domino suo." *Comadas*, nomen loco praedicati (p. 911), plenius *iscomadas*, ut est in cod. Cam.: *iscomadas duun*. Cf. *aorcital comadas dochach* (doctrina conveniens cuivis) Wb. 8[b]. *indaimser ba chomadas dó* (tempus quod est conveniens ei) 21[a]. Verb. denom. *comadasigfithir* (gl. rite actitabitur; i. e. fiet ut oportebit) Cr. 44[b]. Subst. *lobre*, infirmitas, ab adi. *lobor*, *lobur*, infirmus (pp. 780. 781). *immomon*, timor, reverentia; subst. *omon*, *omun*, timor (p. 776) comp. cum praep. *imm-* augente significantiam (p. 877). *forsinmug*, praep. *for* cum articulo (p. 628). *mug*, gen. *moga*, puer, servus (p. 14); *sóirmug* (gl. libertus) Wb. 10[a]. *céin*, coni. nominalis, quam sequitur forma relativa verbi subst.: *céin mbiis*, quamdiu, dum est (p. 707). *ocfognam*, in servitu, in serviendo, serviens: quamdiu est serviens, dum servit; *fogniu*, servio. Alia composita vid. supra (p. 771). *diachoimdid* = *do a choimdid* (p. 639); subst. *coimdiu* (p. 255).

5. "Non ignoscitis iniuriam quae fit vobis, sed reclamatis ei; aufertis cuivis et fraudatis quemvis." *Dilgaid*, remittitis, ignoscitis, verbum frequens: *dilgid* (gl. donate) Wb. 18[a]. *intí diandilgidsi dalugubsa dam* (gl. cui aliquid donatis, et ego), *ani doluigimse airibsi iscr. dodlugi lim* (gl. si quid donavi propter vos; i. e. quod dono propter vos, Chr. mecum id donat) 14[d]. Statuenda est compositio cum praep. *di* (p. 873), quae sola extat in subst. *dílgud*, *dilgud*, gen. *dilgutha*, *dilgotho* (remissio) Wb. fq. Simplex verb.: *log dun arfiachu am. logmaitne diarféchemnaib* (dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris) PN. L. Br. Quod si referendum videtur ad compar. *lugu*, *laigiu* (minor; pp. 275. 276), aliam forsitan significent originem formae simplices verbi: *conulogad* (.i. *co adcotad*, gl. ut inpetraret) Ml. 39[c]. *loigthiu* (gl. perpetrato, operi) 48[c], subst. *lóg*, *luach* (pretium, merces, fenus, p. 270); compositae: *dílchiune* (infra no. 8). *atluchfam buidi* (referemus gratias) Wb. 17[a], *atlugud buide* (gratiarum actio) Wb. fq; aliam *fullugim* (gl. abdo) Sg. 22[a]. *ancride* neutr., iniuria, ac si dicatur latine *incordium* (cf. germ. herzlosigkeit, et lat. concordia, discordia): *aancride feisin immefolngai cés. do* (gl. ipsius esse iniurius videtur) Sg. 209[b]. *digal indancridi dogní nech frit* (gl. talio; i. e. vindicta iniuriae

6. *Na bíth debuith duún frinech* (gl. in pace vocavit nos deus) Wb. 10ᵃ.

7. *Ni lour deit buid censetchi mani déne dagnímu. sechib grád imbether and impóge falánamnas istaschide timne dée dochomalnad and* (gl. circumcisio nihil est et praeputium nihil est, sed observatio mandatorum dei) Wb. 10ᵃ.

8. *Rethit huili et isóin fer gaibes buáid diib innachomalnad. lann segar and issi ede dulchinne inmílti* (gl. omnes currunt, sed unus accipit bravium) Wb. 11ᵃ.

---

quam facit aliquis in te) Sg. 181ᵃ. *cen dilgud cech ancridi* (sine remissione cuiusvis iniuriae) Wb. 9ᶜ. *atgairith*, reclamatis ei, pron. inf. *ath-d-gairith*; de aliis compositis cf. p. 440. *arcelith*, cf. *arcelim* (gl. aufero) Sg. 9ᵃ. *isindi arndamroichlisse hua bás* (in eo quod me eripuisti a morte) Ml. 74ᵈ; alibi duplici *ll*: *aridrochell* (rapuit id), *airchellad* (raptus) Sg. 202ᵃ. *dioiprid*, fraudatis, privatis; decompositum formulae *di-od-* (p. 885); cf. *na tiubrad cách achéle* (gl. nolite fraudare invicem, 1. Cor. 7, 5.) Wb. 9ᵈ.

6. "Ne sit rixatio nobis cum quoquam." *Bíth, biith, biid, bid*, esto (p. 495). *debuith*, altercatio, litigatio; *níuisse domug dǽ buith fridebuid* (gl. servum dei non oportet litigare, i. e. esse in litigatione) Wb. 30ᵇ. *nabad indebthib* (gl. non in disceptationibus) 6ᵇ. Adi. *debthach* (contentiosus): *indrécht udibsi asdebthach. isindrecht dindhiris adib debthichsi* (gl. convenientibus vobis in ecclesia audio scissuras esse et ex parte credo; i. e. pars e vobis quae est contentiosa, in parte de fide estis contentiosi) Wb. 11ᵈ. Hod. hib. gael. *dèabhadh, deabhaidh*, litigatio, proelium, verb. *deabhaim*, contendo, item festino.

7. "Non sufficit tibi esse sine uxore, si non facias bona opera; quicunque est status in quo vivitur, sive est caelibatus sive matrimonium, oportet mandatum dei implere in eo." *Lour, lór*, satis, sufficiens (p. 33). *deit*, tibi, pro *duit* saepius in Wb. (p. 639). *cen setchi*, sine uxore: *dosétche* (uxor tua), *coséitchi* (cum uxore), *na tuic séitchi* (noli ducere uxorem) Wb. 10ᵃ; e subst. *sét*, via (cf. germ. gefährtin); differt *séut* (res pretiosa): *ni arséuti na máini* (non ob pretiosa aut dona) Wb. 28ᵈ. *déne*, coni. ut supra (n. 3). *dagnímu*, pro *daggnímu*, e *daggním*, bonum opus (p. 857). *sechib*, quicunque est (p. 494). *grád*, status, condicio vitae, ordo: *angrád asisliu oldate angil* (gl. principatus: neque mors neque vita neque principatus poterit nos separare a caritate dei) Wb. 4ᵇ; cf. n. 21. *imbether and*, in quo quis sit, coni. pass. verbi subst. cum *and* (pp. 353. 501). *imp, fa*, sive, sive (pp. 706. 748). *óge*, integritas; adi. *óg*, integer (cf. p. 23). *lánamnas*, matrimonium, derivatum e derivato in *-amain* (p. 777) substantivo, *lánomain* Corm., *lanamain* Corm. B. *Beneit*, quod hodie quoque extat hib. *lánamhain, lánamhuin* vel *lánamha*, gael. *lànan*, monap. *lannoon* contractum, significans par matrimonio iunctum. Subest haud dubie adi. *lán* (plenus). *tascide*, necessarius: *istascide* (gl. necessarium) Ml. 20ᵃ, adi. derivatum, ut *rectide* (legalis), e *toisc*: *conderna cech ball anastoisc dialailiu* (gl. ut non sit schisma in corpore) Wb. 12ᵇ. *am. astoisc fribiathad na forcitlaide. am. astoisc frifoirbthetid caingníme na forcitlaide fadesine* (gl. discant et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios; i. e. ut opus, necesse est ad etc.) 31ᵈ. Subst. *tasgid, toschid* (victus necessarius): *desimrecht fetarlicci inso do imthrenugud asnuisse tasgid et áitiud indáisso grádil et legind* (gl. dicit scriptura: non alligabis os bovi trituranti) 29ᵃ. *ished roerbad friatoschid* (hoc concessum est ad victum eorum), *issumecen precept armetiuth et mothoschid. ished roerpad dom domthoschid* (gl. si evangelizavero, non est mihi gloria, necessitas mihi incumbit) 10ᵈ. *taschidetu* (necessitas): *taschidetu farnicccesi trepreceрt et forcital* (gl. permanere in carne, vita, necessarium est propter vos) 23ᵇ. De promiscua scriptione *sc, sg, sch* supra disputatum est (p. 72). *timne*, mandatum, neutr.: *atimne sainemailsin* (mandatum hoc praecipuum), *dar timne recto* (gl. per mandatum legis) Wb. 3ᶜ. *iar timnu ihu.* (gl. secundum ihm. xpm.) 6ᵈ. *do chomalnad*, ad implendum; pro *comlánad* (p. 168). *and*, in eo, locum significans (p. 353).

8. "Omnes currunt, sed unus est vir qui assequitur victoriam ex eis perficiendo; bravium, quod petitur, est remuneratio militiae." *Rethit*, currunt (cf. p. 63). *buáid* neutr. (pp. 22. 233). *innachomalnad*, in sua expletione, explendo, perficiendo, quod explet cursum is unus; *inn a chom.*, *inn* (p. 627), *a* pron. poss. 3. ps. sing. ob sequentem infectionem. *diib*, ex iis, e currentibus unus (p. 637). *lann* fem., mox in eodem loco in Wb.: *inlainn* (gl. coronam, i. e. bravium). *segar* (cum part. *and*, cf. p. 354), pass. verbi, cuius inf. est *sechem* (sequi, p. 486), radicis SEK, ad quam cum formis supra (p. 970) memoratis necio an pertineat *saigim* (gl. adeo, accurro) Sg. 217ᵃ. Praemittitur nominativus absolutus (p. 914). *issi ede*, pron. dem. fem., ut paulo infra Wb.: *isi ede indail rúnde* (gl. esca spiritualis; i. e. ea est esca myst.). *dulchinne*, comp. (cf. *lóg, luach* p. 270) et deriv. ut *fírinne*, iustitia, fem.: *uita æterna ishé adúlchinne sidi* (gl. servi estis sive peccati in mortem sive oboeditionis ad iustitiam in vitam aeternam; i. e. vita aet., ea est remuneratio huius, oboeditionis) 3ᵇ. *poena perpetua inndúlchinne* (gl. qui seminat in carne, de carne et metet corruptionem) 20ᶜ. *mílte* neutr.: *domílte* (militia tua) 28ᵃ. *armílte* (pro militia) 3ᶜ. Facit in quibusdam ad hunc locum 24ᵃ: *cosmuilius lessom inso frimílid rethess dochum .... e buade ..... abés ade ni áirmi ambis iarnachúul dindséit act ambis arachiunn condid tarla sechæ et conri alaimm ninchruthsin robói pol et isamlid isbuithi dochách .i. imbithphennit concomuir frissinlainn .i. frisinfochricc nemdi* (gl. marg.: fratres, ego me non arbitror comprehendisse. Unum

9. *Isbées donaib dagforcitlidib molad ingni innanétside aracarat anrochlúinetar* (gl. ut prudentibus loquor, vos iudicate quae dico) Wb. 11^b.

10. *Ní corp intóin báll. aritboill immefolńget corp. issochrudiu láam oldósa olcoss nidichorp atóosa hóre nimtha laám. ní nád ṁbed arse dichorp act atá de. dorígeni dia corp ṅduini ó ilballaib. rosuidigestar ém óinchorp di ilballaib. conderna cech ball anastoisc dialailiu. hore isinóin chorp ataat bad maith anóintu. hore isóin chorp cobrad cach ball alaile. isgalar leu uili mabed galar issindóinbull. mad slaán inball iarnagalar isdidnad donaib ballaib ailib. am. file óentid eter baullu coirp dunn conroib óintu etrunni dam* (gl. corpus non est unum membrum, sed multa. Si dixerit pes: quoniam non sum manus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Nunc autem posuit deus membra, multa quidem membra, unum autem corpus. Ut non sit schisma in corpore, idipsum proinvicem

---

autem, quae quidem retro sunt obliviscens ad ea vero quae sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor bravium, Phil. 3, 13).

9. "Est mos bonis praeceptoribus laudare cognitionem auditorum, ut ament quod audierint." *Bées*, *bés*, *béss* (p. 50), mos, masc.; unde deriv. *bésad*. *dagforcitlidib*, bonis praeceptoribus, compositum ut alia plura (p. 857). *forcitlid*, praeceptor, e subst. *forcital*, utrumque e verb. *forcknn* (p. 428). *molad*, laus, laudatio, laudare, subst. vel inf. (p. 485) e verbo depon. *molur*. *ingni*, cognitionis, scientiae, gen. subst. *ingne*, a quo non videtur differre *engne: buid cen engne et cen fírinni* (esse sine scientia et sine iustitia) Wb. 2^a. *doengnu* (ad cognoscendum) 14^c. 14^d, compositi cum praep. *in*, eiusdem radicis, cuius cum aliis praepp.: *etargne*, *etarcne* (cognitio) Wb. Sg. fq. *eirgnæ* (gl. apertum et evidens) Wb. 14^a; frequentius adi. et subst. *ecne*, *æcne*, ortum ex *aithgne*, *edgne* (sapiens, sapientia): *iccach æcnu asæcne dodia nithucsat som* (gl. in dei sapientia non cognovit sapientia huius mundi; i. e. in omni cognitione quae cognitio est deo non comprehenderunt) Wb. 8^a. *nitat æcni huili* (non omnes sunt sapientes) ibid. Cf. *adgénsa*, *adgeúin* (cognovi, cognovit) Wb. 12^c. *etargeiuin* (novit) Sg. 197^b. Differt et vi et origine *gné* (forma, habitus) cum compositis *saingné*, *bésgne*, ad verbum *gníu* (facio) referendum. *innanétside*, auditorum: *indhéitsidi* (gl. a veritate auditum avertent, i. e. auditores) Wb. 30^d. Verb.: *éitset frisinprecept et berat brith fuiri* (gl. duo aut tres dicant, ceteri diiudicent; i. e. auscultent doctrinae et ferant iudicium de ea) 13^a. Aliud derivatum: *éitsecht* (auditus) Ml. 20^a. *hi foetsecht* (in subauditu, subintellectione) Sg. 27^b. *aracarat*, ut ament; *ara* ex *aran* (p. 714). *anrochluinetar*, quod audiverint (p. 502).

10. "Non est corpus unum illud membrum; nam sunt membra, quae efficiunt corpus. 'Est nobilior manus, quam ego, inquit pes, non de corpore sum ego, quia non sum manus.' Non quin sit ideo de corpore, sed est de eo. Fecit deus corpus hominis e multis membris; posuit vero unum corpus e multis membris, ut faciat quodvis membrum, quod opus est alteri. Quia in uno corpore sunt, esto bona eorum unitas; quia unum corpus est, iuvato quodvis membrum alterum. Est morbus in iis omnibus, si est morbus in uno illo membro; si sanum est membrum post morbum suum, est refectio ceteris membris Sicut est unitas inter membra corporis nostri, sit unitas inter nos quoque." *Ball*, membrum, masc.; *intóin*, unum illud (p. 301). *itboill*, sunt membra quae etc. (p. 912). *immefolńget*, efficiunt, decomp. (p. 883). *sochrudiu*, nobilior; *sochrud*, *sochruth*, εὔμορφος, comp. (p. 863). *ol* praep. coni., iuncta verbo substantivo *tá* post comparativum (p. 488. 716). *ol*, inquit (p. 504). *nimtha*, non sum: constructio impersonalis verb. subst. *tá* (p. 922). *ni nád ṁbed arse*, non quod non sit ideo (p. 742). *de*, de eo, corpore (p. 636). *dorigeni*, *rosuidigestar*, fecit, posuit, praet. verb. *dogníu*, *suidigur* (pp. 463. 465). *ém* (p. 703). *ó ilballaib*, e multis membris, *ball* comp. cum adi. *il* (pro *pil* = gr. πολύς, got. filus, p. 67; cf. p. 858). *óinchorp* item compositum (p. 301). *conderna*, ut faciat, coni. verbi significantis idem quod *dogníu*, *dénim*, cuius sunt etiam decomposita: *todernide .i. snithe* (gl. tortuosae pravitatis) Ml. 24^b. *todernam* (gl. supplicium; *do-fo-*) Sg. 133^b. Ml. 27^c. *cech ball*, *cach ball* (p. 360). *anastoisc*, quod opus est; *toisc* supra n. 7. *dialailiu* = *do alailiu* (p. 639). *isinóinchorp* non putandum est scriptum pro *isindóinch.*, ut mox *isindóinbull*, in quo est praep. *in*, *is* cum articulo; est potius *inóinchorp*, in uno corpore, ob emphasin praemissum cum verbo subst. *is* (p. 912). *bad*, esto, ut sequens *cobrad*, iuvato, e *cobrim*, adiuvo, imper. *bad maith anóintu*, sit bona unitas eorum, i. e bene concordent. *mabed*, si sit, si est (p. 493). *iarnagalar*, post morbum suum: *a* pron. poss. sing. *didnad*, *dídnad*, *dithnad*, solatium, remissio, refectio: *bad didnad deserce* (gl. siquod solacium caritatis) Wb. 23^c. *nicoir didnad dondalalucht et troscud dondlucht ailiu* (gl. non aliis remissio vobis autem tribulatio) 16^c. *am. file óentid*, ut est unitas; *file* forma relativa post coni. nominalem *am.*, *amal*, et *óentid* acc. subst. *óentu*, *óintu*, post verb. subst. *fil* (p. 922). *eter baullu coirp dunn*, inter membra corporis nostri; *dunn*, *dún*, nobis, pro pron. poss. (p. 920). *conroib*, ut *roib*, sit, esto (p. 493).

sollicita sunt membra, et siquid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra, sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi) Wb. 12^{a}. 12^{b}.

11. *Cini glé lib ataat ilchenéle bérli isinbiuthso* (gl. multa genera linguarum sunt in hoc mundo) Wb. 12^{d}.

12. *Méit donindnagar fornni fochith issi méit insin donindnagar indíthnad. ni tabir dia fornni dim fochith nadfochomolsam. cid indfochith follongam dober díthnad darahéssi. trefulang innafochide bied indhicc. rofitemmarni bes sonirt forniressi isnaib fochidib* (gl. sicut abundant passiones, abundat consolatio nostra; salus in tolerantia operatur harum passionum, et spes nostra firma pro vobis) Wb. 14^{b}.

13. *Isbes uáilbe issain ani asberar indi et dognither* (gl. numquid levitate usus sum?) Wb. 14^{c}.

14. *Mabeith miduthracht et dígal la cách uáib dialailiu. beith formenme and*

---

11. "Nonne cognitum vobis, quod sunt multa genera sermonis in hoc mundo?" *Cini*, *cani*, quid non? nonne? (p. 748). *glé*, *glée*: *isglée lib* (gl. scitis enim) Wb. 12^{a}. *isglé limsa rombia buáid* (gl. non in incertum curro; i. e. est mihi persuasum, quod erit mihi victoria) 11^{a}. *arnipi glǽe et nipi firderb anadchither trithemel* (gl. videmus nunc per speculum in aenigmate; i. e. nam non erit clarum nec erit plane certum, quod videtur in obscuritate) 12^{c}. *ilchenéle*, multa genera; subst. *cenél* et *cenéle* (p. 229). *bérli*, sermonis, gen. sg., vix non per errorem scriptum pro *bélri*, cum praeter hunc locum semper inveniatur *bélre*, quamquam hodie voce gaelica *beurla*, fem., significetur lingua, praesertim anglica.

12. "Quantum tribuitur nobis passionis, tantundem tribuitur solacii. Non dat deus nobis ergo passionem, quam non sustineamus; ut passionem toleremus, fert solacium pro ea. Toleratione passionum fiet salus; scimus fore firmam fidem vestram in passionibus." *Méit*, sequente *n* relativo, quantum (p. 707); *issi méit insin*, tantundem, ad verbum: haec ipsa est magnitudo. *donindnagar*, qua tribuitur; *tindnagar*, *doindnagar*, cum pron. rel. infixo *n*, 3. ps. sing. pass. constructa cum nom. sequentibus *fochith*, *díthnad*; act. *doindnaich* (gl. distribuit) Sg., unde subst. *tindnacal*, *tindnacul* (p. 885). Quaeritur an eiusdem radicis sint *adnacul* (sepulcrum) Wb. fq. *nephadnachte*, *nephathnachta* (gl. asbestes) Sg. 20^{a}. Pr. Cr. 8^{a}. *fochomolsam* coni. (pp. 51. 467), 2. pers.: *ní fochith nad fochomalsid* (gl. temptatio vos non adprehendit nisi humana; i. e. non tribulatio, quam non sustineatis) Wb. 11^{b}, praet. *focoimlactar* (gl. pertullerunt) Ml. 47^{c}, decomp. *fo-com-lang*, eiusdem radicis unde compositum est verbum frequens *fulang*: *arafulsam arfochidi* (ut toleremus tribulationes nostras) Wb. 14^{c}. *ni forcital óisa foircthi forchanim dúib arni fulngidsi ón* (non doctrinam hominum perfectorum doceo vos, nam non sustinetis eam) 8^{c}; mox *follongam* 1. ps. pl. coni. pro *fonlangam*, assimilato *n* relativo infixo, ut *follo* (gl. perferre), sed *fulós* (gl. sustinere) Ml. 32^{d}. 33^{a}. *cid indfochith*, ut sit, si est tribulatio quam etc. *darahéssi*, pro ea (p. 657). *rofitemmar*, scimus (p. 458). *sonirt*, firmus (p. 863); de sententia cf. *istrén forniress isnaib fochidib* (gl. gloriamur de vestra fide in omnibus persecutionibus) Wb. 25^{d}.

13. "Est mos arrogantiae: est diversum id quod dicitur in ea et quod agitur." *Uailbe*, arrogantiae, superbiae, gen. sing. fem.; nom. *indhuall*, *uáll*, eadem assimilatione pro *ualb*, *uailb*, quae invenitur in derivatis: *labrad huallach* (gl. magna loquitur; cf. p. 55) Ml. 31^{b}. *ani asberar*, cuius coni. supra n. 1 *anasberthar*. *indi*, in ea, arrogantia; praep. *in* cum pron. suff. 3. ps. sing. fem. (pp. 44. 335. 627).

14. "Si sit invidia et ultio apud quemvis e vobis in alterum, esto attentio vestra, ne tunc absumat religionem vestram." *Míduthracht*, mala voluntas, malevolentia, invidia, comp. (p. 864); oppositum *cáinduthracht*: *arcáinduthracht* (gl. propter bonam voluntatem) Wb. 23^{b}. Subst. *dúthracht*, *duthract*, non rarum in Wb., vel verbum: *duthractar olcc dunn* (gl. malis hominibus; i. e. qui optarunt malum nobis) 26^{b}, ipsum quoque compositum ostendit Wb. 20^{c}: *dofuthractar fornimdibesi* (gl. volunt vos circumcidi). *dígal* fem., cambr. *dial*, vindicta; gen.: *dothabairt díglae* (ad dandam vindictam) Wb. 4^{c}. *cothabairt díglai forru* (ad d. v. in eos) 5^{a}. *dígle* (gl. in retributionem) 5^{b}. *bémen dígle* (verbera poenae) 17^{d}; acc.: *dígail* (gl. damnationem), *dobeir dígail fort* (gl. vindex est) 6^{a}. Compositum videtur *dí-gal* (germ. abwehr), ut *dílgud* e *dílugud* (cf. n. 5), cuius radix etiam in aliis compositis: *conroib irgal désercce inspirto indiunn* (gl. spiritum ferventes) Wb. 5^{d}. *ni tidbarid farmbaullu inirgail arbeolu diab.* (gl. ne exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato) 3^{b}. *irgala* (gl. arma) 6^{a}. *irgala fírinne diarnditin* (gl. per arma iustitiae) 15^{d}. *o ergail* (gl. acie; i. e. proelio) Ml. 34^{a}. *inimmargail* (gl. in lite; *imm-ar-g.*, p. 876) 16^{b}. *inna immargala* (gl. concertationes) 55^{d}. *óntogail* (gl. ab impugnatione), *isintogail* (gl. in impugnationem; *do-fo-g.*, p. 883) 14^{a}. 33^{a}. *fingalcha* (gl. parricidalia arma) 18^{c}. Vix dubium est, quin

arnafoircnea fororabud and (gl. quod si invicem mordetis et comeditis, videte ne ab invicem consumamini) Wb. 20[b].

15. *Ished inso noguidimm. conducaid etargne ndd́e et conaroib temel inna tol domunde tarrosc fornanme. corop féig rosc fornanme* (gl. memoriam vestri facio in orationibus meis, ut deus det vobis spiritum sapientiae in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri) Wb. 21[a].

16. *Nítat ildáni do óen fiur et ní óen dán do sochuidi* (gl. omnia in omnibus adimplet deus) Wb. 21[a].

17. *Dénid anasberar frib. am. nondubcairimse carad cách uaibsi alaile. ni*

---

ex eadem voce sint vetusta nomina gallica Γάλατος, nomen Galli apud Polyb., et Γαλάται, Galatae, i. e. viri pugnaces, armati. *menme*, mens, animus, animadversio, subst. deriv. (p. 775) e radice MEN, frequenti ut in aliis linguis cognatis, ita in hibernica: *fomentar inso* (gl. hoc scito) Wb. 30[c]. *fomenaid* (gl. ut observetis eos, rogo vos) 7[b]. *doménarsa* (putavi) 3[c]. *hithé dodmainetar insin* (illi hoc putant) Sg. 5[a]. *arnatomnitis* (ne cogitarent) Wb. 4[d]. *arnatomnathar* (ne cogitetur; *do-fo-men.*) 13[c]. *isna foraithmechu* (gl. in memores; *for-aith-mnechu*) Ml. 34[a]. *foraithminedar. furaithmentar* (memorat, memoratur) 17. *condermanammarni* (ut obliviscamur) 21[c]. *foraithmet* (memoria; = *-ment*) 22[d]. 23[a]. *dermet* (gl. oblivio. 23[d]. *taidmenadar* (significat; *do-aith-m.*) Wb. 9[c]. *format* (invidia) Ml. 48[a]; cf p. 800. *arnafoircnea*, ne finiat, unde formae passivae *foircnithær*, *foircniter* (terminatur, -antur) Sg. 6[b] 162[b]; denominativum e subst. composito *forcenn*, *foircenn*, finis (p. 180. 875). *crabud*. cambr. *crefydd*, religio: *crabud cen deserc* (gl. cymbalum tinniens; i. e. religio sine amore) Wb. 12[b]. *abgitir crabaith* (gl. elementa exordii sermonum dei) 33[c]. *ar ét inchrabud* (gl. zelo religionis; leg. *-uid?*) Ml. 36[d]. *and*, tunc, de tempore (p. 354).

15. "Est hocce quod oro: ut concipiatis cognitionem dei et ne sit caligo cupiditatum mundanarum prae oculo animi vestri, ut sit clarus oculus animi vestri." *Noguidimm*, quod oro, cum *no* particula, omisso pron. relativo (pp. 415. 921). Praes. *guidim*, ut subst. *guide*, precatio, Wb. fq., vocali radicali *u* infecta *ui*, praet. per *á*: *rotgádsa*, rogavi te, *rogadammar*, rogavimus (p. 448 sq.). *conducaid*, ut intellegatis, e verbo *tucu*, *tuccu* (hib. hod. *tuigim*, a quo differt *tugaim*, do), composito *do-uccu* sive potius decomposito *do-od-ciu*, quod cum e radice *s* terminata manasse probetur infinitivo hod. *do thuigsin*, conferendum videtur verbo *déccu*, subst. *déicsiu*, *imcaisiu*, *frescsiu* (pp. 429. 800). Diversae radicis videtur tam participium *tuicse* (e *do-od-gus?* cf. *uccu*, *togu rogu*, pp. 878. 270): *iscland tuicse dodia* (gl. secundum electionem carissimi; i. e. est populus electus deo) Wb. 5[c]. *nítat huili robtar tuicsi* (non omnes fuerunt electi) 11[a]. *cia connesfea tuicsiu dé* (quis condemnabit electos dei?) 4[b]. *duthuichsimem* (gl. acceptissimi tui) Ml. 71[b], quam subst. et verb. *ticsál* (sumptio; *do-aith-gus?*), *ticsath* (sumat) Cam. *temel*, obscuritas, tenebrae: *trithemel* (per tenebras) Wb. 12[c]. *dintemul* (gl. de obscuratione) Ml. 16[c]; cf. scr. *tamas*, slav. vet. *tĭma*, significantia idem. *tol* fem., gen. *tuile*, voluntas, cupiditas; adi. *domunde*, mundanus, e subst. *domun*, mundus (p. 14. 791). *rosc*, oculus, cui voci conferendum videtur nomen gallicum Roscillus (Allobrogis) Caes., ac forsitan Roscius Romanorum. *anim* fem., anima (p. 253). *féig* videtur adiectivum, significans *clarus*, *illuminatus*; conferendum subst. *fégad* Colm. h. 44. Carm. Neob. (p. 954), et hod. hib. gael. verb. *féuchaim*, video, interi. *féuch*, ecce!

16. "Non sunt multae facultates uni viro nec est una facultas multis." *Ildáni*, comp. ut *ilboill*, *ilchenéle* (p. 858). Subst. *dán* masc., ut in hoc loco, significans facultatem, artem, scientiam: *sain dán cáich* (gl. secundum gratiam, quae data est nobis, differentes; i. e. diversa facultas cuiusvis) Wb. 5[d]. *ropsa airchinnech isindánsin* (gl. proficiebam in Iudaismo; i. e. fui princeps in hac scientia) 18[c]. *ainm dáno dorigeni itossug* (gl. Lucas medicus; i. e. nomen artis quam exercuit initio) 27[d]. Hod. gael. *dàn*, *dàin*, pl. *dàna*, poëma (*dàna Oisein*, poëmata Ossiani), respondet hib. vel *dúan*, pl. *dúana* Paul. carm. 1. Significationem primitivam servavit demin. *danán* (gl. munusculum) Sg. 46[a], et verb. denom. *dánigur: danaigedar* (donat) Ml. 17[d]. *rosdánigestar* (largitus est, praebuit ea) Wb. 21[b]. *rún icce incheneli doíne et danigthea inspirito nóib* (mysterium salutis generis hominum et largitionis spiritus sancti; subst. verb. *dánigud*) 21[c]. Ipsum autem subst. *dán*, formatum fere ut *bán* (gl. exsanguis; cf. p. 776) Sg., derivatum est e *dā*, radice communi linguarum affinium, quae redit in nominibus gallicis Condâte, Condatus (hod Condé). Condatomagus, Condatisco, in Itinerariis Romanorum, apud Auson., Greg. Tur. (p. 775), utpote locorum ad aquas confluentes. Diversae originis videtur *dana* (audax) Colm. h. 12. *dáne* (gl. Davus) Sg. 8[b]. *niisdana* (audacior) St. gl. 1131, unde *dánatu* (audacia: *cesu dánatu dom*, gl. quamvis audacissime) Sg. 90[a], hod. hib. gael. adi. *dána*, *dàn* (fortis, intrepidus, audax) et subst. *dánachd*, *dánadas* (audacia), ex quo ob fortem, citatum cursum facile interpretationem invenerit Dânuvius, nomen fluvii. Subst. fem. *sochude*, *sochuide*, societas, plures, multi, exempla protulimus inter substantiva pronominalia (p. 365).

17. "Facite quod dicitur vobis: ut ego vos amo, amet quivis e vobis alterum; ne paret sibi quisque gloriam ipsi, paret alteri; sit nobilior quisque alteri quam sibi ipse; ne respiciat facultatem datam sibi ipsi, sed facultatem alterius." *Dénid*, facite; cf. *dene*, supra in n. 3; *anasberar*,

táirged oách indocbáil do fesin. táirced diachéliu. bad uáisliu cách lialaile oldaas fessin. na decad indán doradad dó fessin act dán ácheli (gl. implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes id ipsum sentientes, nihil per contentionem neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quae sua sunt singuli considerantes, sed ea quae aliorum) Wb. 23^c.

18. *Bad maith forñgnim et formbriathar arbid loor dobarniráil* (gl. confirmet vos dominus in omni opere et sermone bono) Wb. 26^a.

---

quod dicitur; cf. *anasberthar* et *ani asberar* n. 1 et 13 huius spicilegii. *frib*, ad vos, vobis (p. 651). *nondubcairimse*, ego amo vos, *cairim* cum part. *no*, pron. rel. post *am.*, *amal* (p. 718), pers. 2. pl. infixo (p. 415). *táirged*, *táirced*, faciat, comparet; pro *doairged*, *doairced* (cf. p. 26): *ambás tiagmeni doáirci bethid dúibsi* (gl. mors in nobis operatur, vita autem in vobis; i. e. mors quam subimus efficit vitam vobis) Wb. 15^b. *dodirci bethid dúnni* (parat vitam nobis) 3^d. *doáircci molad dó* (gl. semet ipsum aedificat; i. e. comparat sibi laudem) 12^c. *ni táirci lessu utmille* (gl. nemo vos seducat frustra inflatus; i. e. non fert commoda inquietudo) 27^a. *tárci* (efficit, comparat) 25^a. *ni tarcat torbe* (gl. stultae quaestiones sunt inutiles et vanae; i. e. non ferunt utilitatem) 31^d. *ibartolaib marbdib táircet báas dúib* (gl. non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore; i. e. in vestris cupiditatibus mortalibus, quae efficiunt mortem vobis) 3^b. Praet.: *dorárricc báas dúnni. doráricc baás dom* (gl. inventum mihi esse ad mortem; i. e. effecit mortem nobis, mihi) Wb. 3^c. *ni óen torbe doraricc dún* (non unum commodum paravit nobis) 19^b. Subst. verbale: *itarcud indocbalæ domsa dia brátha* (gl. ad gloriam meam in die Christi) Wb. 23^c. *ni arfarnastud inogi manip artháircud fochricce dúib* (gl. hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis iniciam; i. e. non ad suspendendos vos in caelibatu, sed ad parandam remunerationem vobis) 10^b. *arfartáirciudsi inindocbáil* (gl. propter gloriam vestram) 13^c. In Sg. 44^a: *onaib rechttáircidib* (gl. a legislatoribus). Eadem significatio, cum abest praep. *do*, Wb. 19^b: *ni airic ni césad cr. am. sodin* (gl. ergo Christus gratis mortuus est? i. e. non facit quidquam, non prodest passio Chr. hoc modo). Accedunt in Sg. frequentia *arecar* (invenitur), *airic* (inventio). Vix dubium, quin in his composita sit part. *air-*, *do-air-*, cum radice IC, sicut *imm-air-* in his: *airis du dd. immeairic insalmso* (nam ad Davidem refertur, pertinet hic psalmus), *air nanni immairc du dd. immeairc du crist* (nam quod refert ad D., pertinet ad Chr.) Ml. 74^d. *inmandairc* (gl. rite competere) 14^d. *immidaircet* (referuntur, pertinent) 2^b. 2^d. *immaircide* (pertinens, conveniens) fq. Differt autem verb. dep. *airigursa* (sentio, animadverto) Wb. 16^e, praet. *rairigsiur*: *doménarsa ba marb peccad hore nánrairigsiur* (gl. sine lege peccatum mortuum erat), *doménarsa ropsa beo intain nád rairigsiur peccad* (gl. vivebam sine lege aliquando) 3^c (pp. 438. 465), unde subst. *arigud* 3^a. 3^c. (p. 803), quod cum subst. fem. *indairigid* (gl. delibatio; i. e. primitiae) 5^b nescio an redeat ad *aire* (primas). Ac disparandae sunt radices ARC et ORG (p. 61) frequentes item in compositis: *imchomurc* (interrogo, p. 882) Wb. Sg. *tochmarc* (procatio) Tr. 2^a. *terchomrac*, *comtherchomrac* (pp. 886. 888). *asoirc*, *asóircc* (caedit, verberat; cf. p. 869) Sg. 33^a. Wb. 11^a. *tesurc* (servo; *do-es-urc*) Inc. Sg. *doim̄urc* (gl. ango) Sg. 181^b. *dofuaircc* (triturat, p. 883) Wb. *intaircitis* (gl. incuterent, dolores; *in-do-*) Ml. 33^a. *indocbáil*, gloriam, acc. subst. fem. *indocbál*, decompositi (p. 885). *diachéliu* = *do a chéliu, dán ácheli*, rectius *dán achéli*, a subst. pron. *céle* (p. 365). *uáisliu*, praestantior, nobilior, comp. adi. *uasal*, eminens, nobilis (p. 275). *lialaile* = *la alaile*, apud, penes alterum (p. 644). *decad*, *décad*, videat; verb. *décu*, *déccu* (p. 429). *doradad*, rectius *doratad*; cf. *ni dofessin dorat side indocbáil* (non sibi ipsi paravit hic gloriam, sed patri, Christus) Wb. 23^c. *darrat fessin hicroich* (gl. dedit redemptionem semet ipsum) 28^b. *doratad spirut dún úli diarnóinugud* (datus est spiritus nobis omnibus ad unionem nostram) 21^c. *dorratad teist* (datum est testimonium) 28^b. Differt enim *rádim* (loquor): *ni radat som frisudib acht bréic 7 togais* (gl. infidelia conserunt verba; cf. hod. cambr. decomp. *ymadrawdd*, collocutio) Ml. 31^a. *inna briathra radas* (verba quae loquitur), *intan radas nech insci* (cum dicit quis sermonem) 42^e. *innambriathar ńdiut nuradinse* (verborum simplicium quae dicebam ego) 74^c. *ruradussa* (locutus sum) 50^d. *rurádi friu* (gl. verba lenia et amicalia; i. e. locutus est ad eos) Wb. 7^d. *banrád* (gl. verbosae, viduae) 29^a; unde comp. *imradim* (gl. tracto; i. e. cogito) Sg. 155^b. *am. immeradad* (gl. quasi deliberans) Ml. 68^c. *imrádud* (cogitatio) fq. *imrádat imráti* (cogitant cogitationes) Wb. 1^d. *niradi ni trithalmadchi am. dundchuirethar inna beulu acht asrochoili 7 imradi ódib sainemail nanni labrathar* (gl. qui loquitur veritatem in corde suo, a quo abest studium fallendi, non prout fors tulerit, sed ex decreto mentis atque proposito) Ml. 35^d. *dó* cum accentu, ei, hoc loco sibi, praep. *do* cum pron. suff. (p. 640).

18. "Sit bonum opus vestrum et verbum vestrum, sufficiet enim ad confirmationem vestram". *Gnim*, *gnim*, actio, opus; *briathar*, verbum, iuncta sicut Wb. 12^d: *gnim et briathar et imbrádud* (actio et verbum et cogitatio). Subst. *briathar* fem., si sequitur *i* vel *e* terminationis, *é* restituens (cf. p. 19): *ón bréthir* (a verbo) Sg. 39^b. *indhi predchite et forchanat brethir dæ* (gl. qui laborant in verbo et doctrina; i. e. qui praedicant et praecipiunt verbum dei) Wb. 29^a. im-

19. *Ishe besad felsub etarcert didulib et saigid forru et nebchretem anadiadar dicr.* (gl. philosophia secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi et non secundum Christum) Wb. 27ᵃ.

---

comparit hisin inna dobreithre (in hoc comparativo adverbii; cf. p. 990) Sg. 39ᵃ. *ammi tuailnge armbrethre* (gl. quales verbo tales in facto; sumus gnari, periti, verbi nostri) Wb. 17ᵇ. Nom. dat. acc. plur.: *mathé na briathrasa forcane* (si haec sint verba, quae praecipias) Wb. 28ᶜ. *airni arbarad són ho briathraib acht ishuare rongnith hignimaib .i. trimiberar hognimaib donaib briathraib 7 ni arindí asndarobartis im. inna briathra hisin* (gl. de suo non requiret insolentia) Ml. 31ᵇ. *imfresnat angnime friambriathra* (gl. deum factis negant; i. e. pugnant facta eorum contra eorum verba) Wb. 31ᵇ. *loor*, *lour*, sufficiens (p. 33). *dobarnirádil*, ad vestram confirmationem: *hiprecept sos. et inirádil hirisse* (gl. nonne isdem vestigiis ambulavimus? i. e. in praecipiendo evangelio et in stabilienda fide), *diarnirádil furibsi* (gl. quod excusemus nos apud vos) Wb. 18ᵃ. *dolluid patric dothemraig doerail creitme forrig nerend* (profectus est P. Temoram ad stabiliendam fidem super regem Hiberniae) *Leb. na huidre* 113ᵃ. Compos. *ir-áil*, pro *irail*, si est radicis *al*: *indail ründe* (gl. esca spiritualis) Wb. 11ᵃ, verb. *aili*, *ail* (alis, alit, p. 325).

19. "Est hic mos philosophorum, disserere de elementis et disputare super iis et non credere quod affirmatur de Christo." *Besad*, *bésad*, mos, ut *césad*, gen. *césto*, passio; primit. *bées*, *bés*, n. 9; cf. *precept béstatad*, Wb. 16ᵈ, gen. formae *béstatu* ex adi. *béste* (moralis). *felsub*, philosophorum, gen. plur.; nom. sing.: *arnipa gliccu felsub olambieidsi si in xpo. estis* (gl. nemo vos decipiat in subtilitate sermonum; i. e. nam non erit sapientior philosophus, quam vos eritis, si etc.) Wb. 26ᵈ. Inde *felsube* (philosophia): *fellsube et dialectic* (gl. profana et vaniloquia; i. e. philosophia et dialectica) Wb. 30ᵇ. *etarcert* fem., interpretatio: *issi indetarceirt inson grecde* (gl. ἑρμηνεία; i. e. haec est interpretatio, vox graeca) Sg. 207ᵇ. *con etarceirt* (cum interpretatione) Wb. 13ᵃ. 14ᵈ. gen. *etarcerta* (p. 916). Vox simplex cum praep. *con-*: *incoceirt* (gl. emendationem) Ml. 2ᵃ. Verbum: *acht nammáa issamlid istorbe són coetercerta anasbera et conitucca in ætarcne caich corrochraitea sochuide triit* (gl. maior qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte ut interpretetur ut ecclesia aedificationem accipiat) Wb 12ᶜ; cum aliis praepp.: *conaicertus*, *conacertussa* (gl. emendavi), *conaicertsom intintud septien hitosuch* (emendavit ipse interpretationem septuaginta in initio; praepp. *con-aith-?*) Ml. 2ᵃ. *am. foceirt nech aætach de* (gl. mutabuntur; i. e. ut ponit aliquis vestem suam de se) Wb. 32ᵃ. *focertam fial diinn* (gl. nos omnes revelata facie) Wb. 15ᵇ. *focheirt* (gl. in terram seminas; i. e. ponis semen), *mad grainne cruithnechte foceirr isdiass cruithnechte* (si granulum frumenti ponis, fit calamus frumenti) Wb. 13ᵃ. *sis fucertar cech ingor suas fuscerdamni* (gl. spem sicut ancoram habeamus animae tutam; i. e. infra deponitur ancora quaevis, supra reponamus eam, animam) 34ᵃ. *isinoena focerddar* (gl. in id ipsum desolvuntur) Sg. 71ᵃ. Vox simplex *cert* (gl. aerarius qui idola aere faciebat; i. e. faber) Wb. 28ᵃ. 30ᵈ, prodiit e *cerd*: *creodai nothorachti l. inna cerdae* (gl. ad similitudinem vasis fictilis; i. e. figulorum, operariorum) Ml. 18ᵃ, *cerdd* scriptione cod. Sg. (p. 60): *cerddchae* (gl. officina) 51ᵇ, quocum concordat lat. *cerdo*, operarius. Cf. rad. scr. *kr*, pers. *kardan*, facere? *didulib*, de elementis: *innandule* (gl. mundi elementorum: literas etiam elementorum vocabulo nuncupaverunt ad similitudinem mundi elementorum) Sg 3ᵇ; dual.: *cach didúil* (gl. illa coëuntia elementa; i. e. bina el.) ibid. Saepius in Wb. et Sg. *dúil*, *duil*, gen. sg. *dúlo*, pl. *dúile* (p. 249) creatura, res, unde *dúlem* (p. 775) creator: *óre asnduil foruigensat nach dúlem* (gl. tradidit eos deus in passiones ignominiae; i. e. quia est creatura, cui serviverunt, non creator) Wb. 1ᵇ. *cach dúil* (omnis creatura) 21ᵈ. *itduilib* (gl. dilexisti iustitiam; i. e. in creaturis tuis) 32ᶜ. *innan dule* (gl. rerum) Ml. 55ᵈ. *saigid*, loqui, disputare, subst. verbale, cum praep. *for*, ut Wb. 12ᵇ: *nitat sóir huili ocsaigid forsunu. octabairt ruún essib* (gl. numquid omnes interpretantur? i. e. non sunt periti omnes disputandi de vocibus et dandi mysteria ex eis). Cf. *saigid* (dicit, significat; 3. ps. sing. ut *gaibid*, *berid* etc.) 23ᶜ. *ished ón saiges som* (gl. propter quod dicit: ascendens in altum etc.; i. e. hoc est quod dicit) 22ᵃ. *ished dosaig anúas* (hoc dicit supra) 15ᵃ. 23ᶜ. Verbum hoc differens a verbo supra memorato n. 8, cuius subst. verbale est *sechem* (sequi), convenit vel cum got. *sakan* vel cum germ. *sagen*. *nebchretem*, non credere; subst. verbale verbi *cretim* cum particula privativa *neb-*, *neph-* (p. 861). *anadiadar* pro *anadfiadar*, quod profertur, narratur: *isfoen acciund adfiadar* (sub uno accentu profertur, vox composita) Sg. 74ᵇ. *senchassa rechta adfiadat sáibapstil* (gl. ineptas et inanes fabulas devita; i. e. antiqua statuta legis, quae proferunt pseudapostoli) Wb. 28ᶜ. *isheside rofiugrad irrecht et adfiadar isoscelu* (is est qui figuratus est in lege et enuntiatur in evangelio) 18ᶜ. *ished adfét hiscélaib* (hoc relatum est in historiis; pro *adfiadad*) F. h. 1. Comparanda sunt subst. *fiadnisse* (testimonium, p. 788) et praep. *fiad* (p. 643); nescio an etiam *indidit* (indicativus, p. 988) — cf. *infesmais* (gl. indicare, consuevimus) Ml. 17ᵈ, et simplex verbum: *fedar* (gl. ferri, referri) Sg. 210ᵃ. *fedir dochum nacha rainne aile* (refertur ad aliam partem) 188ᵃ. *afedme* (gl. circumferentes) Wb. 15ᵇ — unde decomp. *aisndedat* (gl. conserunt verba), *asindedar* (gl. inseritur) Ml. 17ᵃ. 31ᵃ. *am. donairchet hi fáithib et rofiugrad irrect et am. asnindedar issoscélu* (gl. Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas) Wb. 13ᵃ. *cid asindisem* (gl. quod adferemus) Ml. 35ᵃ. *sechisatnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere) 31ᵃ. *is aisndissi* (gl. inserendum) 34ᵇ. *betis aisndisib* (gl. ad indicandos, gl. dicendis) 23ᵃ. 27ᵇ. *it diasndisi ara lin* (gl. plura sunt quam ut narrari queant) 60ᵇ; subst. *aisndis*, gen. *-sen* (elocutio, pronuntiatio; cf. p. 264. 775).

20. *Ní dodígail forfírianu tuccad recht acht isdochosc cintach* (gl. iusto non est lex posita sed iniustis) Wb. 28[a].

21. *Ni toibre grád fornech cen aætarcne riam. ni taibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* (gl. manus cito nemini imposueris) Wb. 29[a].

22. *Ni tucsam loun linn ishibithsa. ni béram ass dam* (gl. nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possimus) Wb. 29[a].

23. *Ni cóir infotha utmall* (gl. stabilia esse debent quasi fundamentum immobile) Sg. 4[b].

24. *Ismáthir aśotho feissin cachnóen chrann* (gl. mater proprii fetus unaquaeque arbor) Sg. 65[a].

---

20. "Non ad vindictam in iustos posita est lex sed ad correptionem noxiorum." *For firianu*, super iustos; adi. *firian*, iustus, deriv. a *fir*, verus, e quo etiam subst. *firinne*, iustitia. *tuccad*, data, lata est lex, praet. pass. e verbo comp. *do-uc* (hod. *tugaim*), afferre, dare, cuius rarae sunt formae extra praeteritum. *do chosc*, ad correptionem: *diarcoscni* (gl. ad correptionem nostram) Wb. 11[a]. *do chosc cáich* (gl. propter transgressiones posita est, lex) 19[e]. *nabad naimtide acosc* (gl. nolite quasi inimicum existimare; i. e. ne sit inimica eius correptio) 26[b]. Verb.: *na coscid* (gl. corripite ut fratrem) ibid. Ortas esse has formas compositione *con-sech* patet ex his: *ished on cosecha som* (est hoc quod corripit) Wb. 7[d]. *islib atá arogu tra mad ferr cotobsechfider dichossec alailiu aithirgid bésu diandaithirsid ón isindeseircc et spirut rigthir cuccuib* (gl. quid vultis, in virga veniam ad vos an in caritate et spiritu mansuetudinis?) 9[a], eodem modo, quo e verbo *inchoisaig*, *incosaig*, *inchoisig*, pass. *inchoisechar* (significat, significatur; p. 982) fit subst. *inchosc* (significatio). Utraque vox videtur radicis *sech* (n. 8). In Wb. saepius extat subst. *écosc*, *écoscc* (habitus, mos). *cintach*, sceleratorum, noxiorum; adi. derivatum e subst. *cin* (p. 255): *nabad eola iar cintaib* (gl. non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris; i. e. qui non sit gnarus post malefacta) Wb. 33[b]. *trechosc conacarbi cenchinta* (gl. parentes nolite ad indignationem provocare filios vestros) 27[c]. Cf. hod. hib. gael. *cionta*, *ciont*, scelus, crimen; *ciontach*, noxius, sceleratus.

21. "Ne cui dederis ordinem ut non cognoveris eum antea; ne cui dederis ordinem donec scias, eum esse dignum illo ordine." *Toibre*, *taibre*, des, coni. verbi *tabur*, inf. *tabart*. De subst. *grád* neutr (transumpto e latino?) cf. n. 7. *cen aætarcne riam*, sine eius cognitione antea, antequam cognoveris eum; *ætarcne*, *etargne*, intellectus, cognitio, cf. n. 9. *confeser*, donec scias; coni. verbi deponentis cum coni. *con* (pp. 468. 719). *inruccus*, *inrucus* in Sg.: *dofoirnde inrucus neich. inchiall fil indib isciall innriccso* (gl. forma in dus terminantium significat dignum esse aliquem eo quod demonstratur, ut laudandus laude dignus, amandus, dignus amari; i. e. significat dignitatem alicuius, esse dignum aliquem; sensus qui est in eis est sensus dignitatis) 59[b], substantivum derivatum ex adi. *inricc* (p. 878).

22. "Non tulimus penum nobiscum in hunc mundum; ne auferemus quidem ex eo." *Tucsam*, praet. verbi *tuc*, n. 20. Subst. *loun* poterit esse idem quod *lóon*, *loon* (gl. adeps) Sg. (p. 33), extat tamen hodie quoque subst. hib. gael. *lón*, cibus, commeatus. *ni béram*, non feremus, fut. supplens reduplicationem (p. 452); verbum simplex hoc loco (= lat. fero, gr. φέρω), alibi plerumque compositum: *dobiur* (affero), *asbiur* (effero, dico), *aithbiur* (refero) etc. *ass*, ex eo, praep. *as* cum pron. suff. 3. pers. masc. (p. 633).

23. "Non iustum fundamentum mobile." *Cóir*, *coir*, iustus, congruus, ut Wb. 16[c]: *ni coir didnad* etc. (cf. n. 10); comp. *coru*: *iscoru dúibsi ón* (est iustius vobis istud, magis decet) Wb. 5[d]. Cum particula privativa: *ecóir* (gl. incongruum, videtur) Sg. 30[a]. *infotha*, fundamentum, cum art., masc.: *fotha* (gl. crepido) Cr. 33[b]. *isuisse cumtach donfothu* (gl. unusquisque videat quomodo superaedificet, fundamentum enim aliud nemo potest ponere, 1. Cor. 3, 10; i. e. oportet superaedificari fundamento) Wb. 8[c]. Verb. denom.: *robclandad et robfothiged dosunt* (gl. in caritate radicati et fundati) Wb. 21[d]. Terminalis *-a* pro *-e* saepius in codicibus, praesertim post vocales largas (pp. 229. 790). Articulus contra consuetudinem aliarum linguarum hic positus est (cf. p. 916). *utmall* adi., mobilis, instabilis: *isirchride utmall* (est vanus instabilis) Wb. 24[b]. *nirbommar utmuill ocfoigdi* (gl. non inquieti fuimus inter vos) 26[b]; adv. *indutmall* (gl. inordinate, ambulare) ibid. Subst. fem.: *utmuille et deéss et foigde nosñguidsom dim arnarobat leu inpecthise* (gl. rogamus vos, ut quieti sitis; i. e. instabilitas et desidia et mendicatio, rogat eos, ne sint in ipsis peccata haec) 25[b]. *uáilbe et utmaille* (gl. iuvenilia desideria; i e. superbiae et instabilitatis) 30[b]. *utmille* supra sub sententia 17. Verb. denom.: *utmalligthe* (gl. nutandi, causa; nom. *utmalligud*) Cr. 32[b]. Quaeritur an subsit adi. *mall* (gl. tardus) Sg. 66[a]. Diversae originis est idem significans adi. *ecmailt*, *écmuilt* (gl. inquies) Sg. 66[a]. 102[b], quod est cum part. privativa e *comailt*: *inna comailte* (gl. quietorum) Ml. 27[c].

24. "Est mater sui ipsius fetus unaquaeque arbor." *Ismáthir* pono pro forma subiuncta *asmáthir*, quae est in codice, quia in textu, supra quem scripta est glossa, sententia est subiuncta: arbor

25. *Ní coimtig duine cen chomrorcain* (gl. siquid in meis quoque humani erroris) Sg. 90ᵃ.

26. *Mora són nitat lora sidi leu* (gl. gulae eorum vicina maria non sufficiunt) Ml. 3ᵃ.

27. *Atá inaicniud chaich denum maith 7 imgabail uilc do denum* (gl. bonorum adpetitus et malorum fuga omnium) Ml. 14ᶜ.

28. *Intan tét alaithe dichiunn cosnaib gnimaib 7 cosnaib imnedaib gniter*

---

iure inter feminina numeratur, quod mater dicitur proprii fetus unaquaeque arbor. At illa comparatio claudicat in lingua hibernica, in qua *crann*, gen. *cruinn*, est generis masculini: *indolachruinn toirthich* (gl. olivae: socius radicis et pinguetudinis olivae factus es; i. e. olivae frugiferae) Wb. 5ᵇ. *inchruinn toirthig* (gl. inducit similitudinem; i. e. arboris frugiferae; adi. *toirthech* e subst. *torad*, fructus) Ml. 15ᵇ. *donchrunn* (arbori) Sg. 61ᵇ. *asotho feissin*, sui ipsius fetus; *fessin* cum praecedente pron. poss., ut in Wb. 13ᶜ: *isachorp fessin arafóim cach sil* (gl. unicuique seminum proprium corpus; i. e. suum ipsius corpus accipit unum quodque semen). *soth*, *suth*, fetus, proles, subst. neutr. (p. 238). *cachnóen*, unum quemque, acc. subiecti loco (pp. 361. 922).

25. "Non frequens homo sine errore." *Coimtig*, *comtig*, *coimdig* adi. dubiae originis, consuetus, usitatus, frequens: *iscoimdig linn inso* (gl. dicimus: ego feci, tu fecisti, ipse fecit; i. e. usitatum hoc nobis) Sg. 198ᵃ. *iscoimddigiu neu. and inothud* (gl. cepa, frequentior tamen usus hoc cepe; i. e. est usitatius neutrum in singulari) Sg. 92ᵇ. *comtigiu són* (gl. caulis: magudaris frugis genus id est caulis; i. e est frequentius hoc) Sg. 127ᵇ. Oppositum ei videri potest *étig*, ut significet *insolens;* huic tamen contrarium invenitur adi. *álind* (gratus, formosus): *étig sin* (gl. cum nobis turpe est, ita nobiscum postpositum profertur) Sg. 138ᵇ. *cid álind cid etig* (gl. qualitas: cf. p. 712) Sg. 28ᵇ. *cen chomrorcain*, sine errore; subst. *comrorcon* (cf. p. 253): *doairfenus doib dús imbed comrorcon and* (gl. contuli cum illis evangelium; i. e. num forte esset error in eo) Wb. 18ᵈ. *isamre leu cách icomrorcuin* (gl. nequitia hominum in astutia ad circumventionem erroris) 22ᵃ. *rofitir cách angnimu et acomroircnea* (gl. insipientia eorum manifesta erit omnibus) 30ᶜ. *cid acomroircniu* (etiam errores eorum, secuntur; p. 711) Sg. 1ᵃ. Derivatum ut subst. *esorcun*, *frithorcon*, ex eadem radice ORC, ORG (n. 17) = *com-ar-orcon* (p. 880)? Sententia, sicut latina: errare humanum est, videtur proverbium hibernicum, ob allitterationem: *ni | coimtig duine | cen | chomrorcain.*

26. "Maria hic, non sunt sufficientia ipsa eis." *Mora*, maria; subst. neutr. *muir*, gen. *mora* (p. 233). *són*, hoc, hic (p. 353). *lora*, plur. adi. *lour*, *loor*, *lór* (p. 33).

27. "Est in natura cuiusvis actio boni et vitatio mali faciendi." *Inaicniud*, in natura, proprietate; subst. *aicned* (natura): *ni airicc aicned. fadidmed aicned acht dondecmaing anisiu* (gl naturae necessitate vel fortunae casu, Pr. 8, 1, 2) Sg. 137ᵇ. *docoid tar recht naicnid hinnun* (gl. cis naturae leges) 217ᵇ. *iarnaicniud* (secundum naturam) 161ᵇ. *cesu locdatu asaicned and. cesu fricrich desiu aaicned som* (gl. cis per translationem et de tempore; i. e. quamvis localitas sit in eo proprietas, primitiva significatio) 217ᵇ. *ni óaicniud nacétne tuisten act isoaicniud pectho doforchosalsam ó adam* (gl. eramus natura filii irae; i. e. non natura primae creationis sed peccati, quod recepimus ex Ad.) Wb. 21ᵇ. Composita: *ni forcainaicned .i. ni sochruth* (gl. vir si comam nutrit, ignominia est illi; i. e. non bonus habitus vester, id est non est honestum) Wb. 11ᶜ. *issuaicned cenéuil ni dofuisim 7 dofuisemar* (gl. genera sunt duo, quae sola novit ratio naturae) Sg. 61ᵃ. Differt ab hoc composito *suáichnid*, *suáignid* (demonstratio, significatio) Wb. fq. (p. 863). Adi. *aicnete* (naturalis): *ni fail dechor ceniuil aicneti indib arnitat masc. ná femi. secundum naturam* (gl. non naturae significatione) Sg. 61ᵃ. *innafolud naicneta* (gl. in aliud quod iam ante erat suppositum in propria naturali positione; i. e. in eius substantiam naturalem, primariam) 188ᵃ; adv. *indaicnetid* (gl. naturaliter) 211ᵇ. Quaeritur num eiusdem radicis sit *aicmae* (genus) Sg. 34ᵇ, *aicsiu* (causa, effectio), ex quo *aicsenogud* (causa, causatio) 215ᵃ. 216ᵃ, *indaicsendaid* (gl. causa. adv.) 74ᵇ, et respondeant cambrica *ach* (genus), *achmon* (inguen; cf. p. 151). *dénum*, gen. *dénmo*, facere; *imgabail*, frequentius *imgabál*, gen. *imgabále*, vitare, substantiva verbalia. Forma *imgabáil: imgabaid et bad treit arishuisse aimgabáil* (gl. fornicationem fugite) Wb. 9ᵈ. (De duplici compositione *immimgabim* Sg. Wb. cf. pp. 876. 884). *maith*, *uilc*, gen. post substantiva verbalia; *uilc do denum*, mali ad faciendum, mali faciendi.

28. "Cum abit dies cum actionibus et cum curis, quae fiunt in eo, venit postea vicissitudo noctis pro eo, ut obliviscamur harum curarum, in quibus sumus interdiu, per requiem noctis." *Tét dichiunn*, it de capite, facie, decedit, abit; *dichiunn* formula loquendi, ut *archiunn*, *archenn* (p. 623). *tét*, it, *dotét*, adit, venit (p. 503). *imned*, tribulatio, cura, subst. neutr. ser. I; plur. *cid na imneda forodamarsa cose nomferat dom aithirriuch* (gl. possent mihi ad emendationem vel solae sufficere, tribulationes) Ml. 22ᵈ; *inna imned* (cf. p. 228). *gniter*, fiunt, pass. verbi *gniu*, *dogniu*, facio. *imthanu*, vicissitudo, alternatio; alibi *imthánad*, masc. neutr. (p. 253). Conferendum videtur *tánise* (alter, secundus, p. 309). *aidche*, nox, fem.: *dénum suainemun inaidchi precept fridei* (gl. in labore et fatigatione nocte et die operantes) Wb. 24ᵈ. 26ᵇ; sed etiam *adaig* (p. 253). *tarhæsi*, rectius *tarahési*, pro eo, post eum, diem (p. 657). *condermanammarni*, ut obliviscamur:

and dotét iarum imthanu aidche tarhœsi condermanammarni inna immedsin imbiam isindlaithiu trichumsanad inna aidche (gl. diei tempus, in quo curarum fluctus et sollicitudines experimur, noctis vicissitudo excipit, relaxatis otio corporibus et oblivione in locum angoris admissa) Ml. 21ᵃ.

29. *Horudeda indfeúil forsnaib cnamaib cita biat iarum incnamai infochaid. huasringaib corp fulach inna fochodo dotet iarum dochum indfolaid tanaidi inna anmæ* (gl. tabefacta carne etiam ossa sentiunt; tribulatio exeso corpore usque ad animae interiora pervenit) Ml. 22ᵈ.

30. *Rofitir 7 etirgein ní dúulc inti lasmbi indencae. ni fitir im. olc netir inti bis isindencae* (gl. innocentes ut sunt infantes) Ml. 24ᵃ.

31. E reliquiis Vitae S. Findani in cod. Sangallensi A. C. 23. (saec. 9): *a*) Findanus cum recludi uoluisset. et instantibus precibus pro hoc domini uoluntatem scire laboraret. uox huiuscemodi ad eum delapsa est: *isket duit odia. anatheset indabdane.* (supra scr.: licet tibi a deo ire in abbatiam). licet tibi a

---

dermet (gl oblivio), *anasndermatach* (gl. oblitus) Ml. 23ᵈ. 28ᵇ, *nombia dermatach* (gl. qui me oblivisci faceret) Ml. 20ᶜ, radicis MEN, supra n. 14; *der* particula composita (p. 885). *imbiam*, in quibus sumus, *i-m-biam*, *biam* cum praep. *in*, *i* et *m* relativa. *cumsanad*, quies, intermissio: *cumsanath, cumsanad* (gl quies) Wb 33ᵇ. *airde serce móre insin aforaidmetsom cenchumsanad issindirnigdi cenchumsanad* (gl. memoriam vestram facimus semper in orationibus nostris sine intermissione memores fidei vestrae; i e. signum magni amoris hoc, memoria ipsius sine intermissione in precatione sine intermissione) Wb. 24ᶜ.

29. "Postquam defecit caro in ossibus, primum sunt postea ossa in tribulatione; cum excessit corpus passio tribulationis, accedit postea ad substantiam internam animae." *Horudeda* = *ó ruded*a, ex quo defecit, tabefacta est, praet., cuius plur. paulo ante in eodem loco codicis: *ho rudedsat* (gl. tabefactae carnes); fut. *dedait* (gl. euanescent) 79ᵇ; utrum conferendum adi. *déed* (otiosus) Wb. 25ᶜ. *in geno deeid* (gl. per segnitiem securi oris) Ml. 82ᶜ. *donaib déedib betis chloithib* (gl. ad conuincendos desides) 131ᵈ, subst. *deéss* (desidia) Wb. 25ᵇ; an subst. *tedm* (tabes): *ontedmaim indaccumuil* (gl. tabe consortii) Ml. 15ᵇ, unde comp. *teidmlenamnachu* (gl. pestilentes, vocat) 15ᵃ? *feúil*, caro, fem. hodie quoque hib. *feoil*, gen. *feola*, gael. *feòil*, *feòla*. *incnamai*, *forsnaib cnamaib*, ossa, in ossibus; subst. *cnám* masc. ser. II. *cita*, primum; alias *ceta*, *cetu* (p. 614). *infochaid*, in tribulatione, aegrimonia; rectius *ifochaid*. *huasringaib*, ex quo excessit; pro *ó asringaib*, *asroingaib*, praet. verbi decomp. *as-in-gaibim* (excedo): *cosindbiud .i. cosindepert asingaib méit* (gl. cum emphasi) Ml. 23ᵃ. *ciasingbat árim désillab. compariti 7 superla.* (gl. nec mirum: comparativa et superlativa duarum excedunt numerum syllabarum, . . . nec mirum etc.; i. e. quod excedunt numerum bisyllab. comp. et sup.) Sg. 44ᵇ. *asringbus* (gl. excedissem) Ml. 130ᵈ. *isáram hilair la lait. acht asringba óen* (est numerus pluralis apud Latinos, modo excesserit unum) Sg. 71ᵃ. *istimm. acht asringba oin syl.* (gl. ante finem corripitur, da in datus, dare etc.; i. e. est correptum, modo excesserit unam syllabam) 169ᵃ. *acht asringba désyllabchi* (gl. ultra duas syllabas) 187ᵃ. *fulach* loco *fulang*, cuius verbi alias formas supra tradidi (n. 12), infinitivus vel substantivum putandum est propter sequentem genetivum *inna fochodo* subst. fem. *fochid*, ser. V. (p. 249). *dochum indfolaid tanaidi*, ad substantiam internam; *dochum* cum gen. (p. 660). *folad*, substantia (p. 981); adi. *tanide* derivatum e *tana* (tenuis): *tiug. 7 tanaide* (gl. unicuique subiectorum corporum; i. e. crassum et subtile) Sg. 27ᵇ. Opposita sibi inveniuntur: *asinfolud tanidiu* (natura animi) et *assinfolud apersain na colno* (natura corporis; praep. nom. *a persain* p. 660) Wb. 9ᵃ *cosmailius inna rétae tanide 7 inna cumscaigthe himenman frisnagnimu corpthi* (similitudo rerum intestinarum et motuum animi cum actibus corporalibus) Ml. 15ᵃ.

30. "Scit et novit aliquid de malo is, apud quem est innocentia; nescit autem omnino malum is, qui est in innocentia." *Etirgein*, novit, de cuius radice videas sub n. 9. *ni*, res, aliquid (p. 364); *ni dúulc* (p. 637), aliquid de malo, mali. *lasmbi*, apud quem est, *la-sm-bi* (p. 342). *indencae*, innocentia; subst. fem. *ence* (ser. IV. b), unde mox neglegentius *isindencae* pro *isindencai* (= *isindenci*), ab adi., cuius gen. plur.: *innan ennac* (gl. innocentum) Ml. 32ᵃ, apud O'Don. *ennach*, innocens. Differt adi. subst. *cense* (modestus, modestia): *bad chensi fricách* (gl. modestia vestra nota sit omnibus hominibus; i. e. este modesti erga quemvis) Wb. 24ᵇ. *ar incensai* (gl. propter morum modestiam) Ml. 31ᵉ. *im.*, lege *immorro* (p. 702). *etir*, omnino (p. 613).

31. Minus bene scripta haec ab homine, quem etsi aequalem prodere videntur quae leguntur p. 42: 'nobis ipse referens, licet impulsus ac pene coactus hoc etiam intimauit', Hibernum tamen non fuisse comprobetur scriptione atque ipsis figuris litterarum, emendanda sic fere videntur et interpretanda: *a) iscet duit ódia. aratéiset inabdaini.* "Est permissio tibi a deo, ut eas tu in abbatiam." *cet*, hod. *cead* (permissio, licentia, venia) O'R. *ara* i. q. *aran* (p. 714). *téiset*, i. e.

deo post alios remeare. p. 40. — *b*) Reclusum iam cum tanta fames eum urgeret, ut panem totum et plus manducare vellet in natale S. Patricii, quae tunc forte advenerat, deum sedulo rogavit, ut huiuscemodi ingluviem ipsius interventu a se auferret. Qui mox post orationem et lacrimas, quas incomparabiliter etiam in levibus rebus fundere solebat, tale oraculum aure percepit propria lingua prolatum: *Ataich crist ocus patric artmache.* (suprascr.: obsecra christum et patricium — nomen civitatis). *farna feiltám nakîsel teilc bruchir tart doît teilco. il farkŷsel.* Et ex hoc edacitatis vitium minime sensit. p. 41. — *c*) Reputabat enim secum, ne si cibos de aliorum labore sibi oblatos pauperibus erogasset, hinc deum offenderet. De hac igitur re domini uoluntatem per intercessionem scti Columbae precibus et lacrimis requirebat. Cui tale continuo responsum. uoce suauissima divinitas direxit. *Cucendo chach. cucenndet faden. maith det faden. maith dochach.* p. 44. — *d*) In festivitate sancti aidani episcopi audivit cum illius imploraret adminicula huiuscemodi uocem. *ainmne. ilao ocus. innaidchi. nilonge. colonge. cê lederemut. noferfas sruithiu.* p. 45.

C. Sermonis de abnegatione et compassione fragmentum e codice Camaracensi.

In nomine dei summi. Siquis uult post me uenire abneget semet ipsum et tollet crucem suam et sequatur me. *insce inso asber arfeda ihu. fricach noein dincenela duine arenindarbe analchi ood ocus apectha ocus aratinola soalchi ocus arenairema futhu ocus airde cruche archrist ceinbes ichomus coirp ocus anme airesechethar sclictu arfedot indagnimrathib isaire asber.*[1] Siquis uult post me uenire

téis (p. 466) cum pron. suff. (Add. ad p. 3?6). *abdaine* fem. (St. 55). — *b) Ataich crist ocus patric ardmache. arnafeil tám nacisel teilc bruth is tart dúit teilc coil farcisel.* "Obsecra Christum et Patricium Ardmachae, ne sit tabes peccatorum, reice rabiem et sitim tuam, reice procul vestrum peccatum" Pro *farnafeil* vix non legendum *arnafeil*, pro *bruchir* coniciendum *bruth is* (p. 699), etsi apud O'Dav. (vel M'Firbis) invenitur *ir .i. suthain no ferg* (perpetuus aut ira), apud Corm. B. *mer .i. mo a ir .i. a ferg* (maior eius ira); ceterum forsitan alia quoque corrupta sint, ut pro *farcisel* expectaveris *dochisel*. *ataich* imper. conferendus videtur praesenti *ateoch* (p. 428). *tám .i. bás* (mors) O'Dav., i. q. lat. *tabes*. *cisel*, (peccatum, satanas) O'R., cf. *lacisal (.i. lademon)* F. h. 37. *teilc* imperativus verbi *teilgim* (eicio, iacio) O'Don. Suppl. O'R. *bruth* (fervor, furor, rabies) O'R., cf. *ónbruth* (gl. fervore) Corm. B. *ferg*, hic de rabie edendi accipiendum videtur; opponitur enim *tart*, sitis. *co il*, usque ad multum, i. e. procul? — *c) Cucenn dochách cucenn det fadéin. maith det fadéin maith dochách.* "Culina cuiusvis (sit) culina tua ipsius; bonum tuum ipsius bonum cuiusvis." *cucenn* ut apud Corm. *(cucenn a cucina*, mox: *cuicend a cucina)*, in nostris codicibus *cucann* (p. 778) per assimilationem soni (Add. ad p. 10). *det* (tibi, p. 639). *fadéin* de sola tertia persona adhiberi solitum (p. 366) hic ad secundam pertinere patet. — *d) Ainmne ilao ocus innaidchi. nilonge colonge cele dé remut nofer bas sruithiu.* "Patientia die et nocte. noli edere donec edat sodalis dei ante te vel vir qui sit senior (nobilior?)". *ni longe* et *co longe* (rectius *co longa*) a verbo ser. II. inf. *longad (ni lungu*, non edo, p. 434). *remut* (p. 642). *sruithiu* comparativus vocabuli *sruith*, unde *inna sruthe* (gl. veterum) Ml. 133ᵉ, sed cf. *sruithiu* (nobilior), *sruithium* (nobilissimus) apud O'Don. Suppl. O'R.

1. "Sermonem hunc dicit dominus noster Iesus ad unumquemque de genere hominum, ut depellat vitia a se et peccata sua, et ut colligat virtutes, et ut suscipiat stigmata et signa crucis propter Christum, quamdiu sit in potestate corporis et animae, ut sequatur vestigia domini nostri in bonis operibus; propterea dicit: siquis vult etc." *Insce* (pro *insiche*, e rad. *sech*, p. 72) fem., oratio, sermo, verbum, in Sg. Wb. (cf. p. 983) et Ml. 35ᶜ: *insce dé ismou ade dim indaas insce duini* (gl. maiori auctoritate; i. e. verbum dei, maius est hocce ergo quam est verbum hominis). *insce inso asber*, oratio est haec quam dicit; constructione emphatica, nisi quod deest verb. subst. in principio sententiae, cf Wb. 2ᵃ: *frecre inso darcenn indiudidi* (responsum hoc est pro Iudaeo). *arfeda* i. e. *ar(n) féda*, deus noster, cuius genetivus infra legitur *arfedot*, alias *fiadu* scriptum vel *fiada*, gen. *fiadat* (p. 255). *cach noein*, pro *cach nóen*, unumquemque (p. 361). *dincenela*, scribentis errore positum pro *dinchenélu*, ut insequens *duine* pro *dóine*. *duine*, in codice *dufine*: i. e. *f* perperam scripta signata puncto delente, et *u* adscripta vel iuncta praecedenti *d* ob spatii angustiam. In sequentibus vérbis *arenindarbe*, *aratinola*, *arenairema*, *airesechethar*, infra in *aure-*

abnegit semet ipsum et tollet crucem suam *ocuis ticsath achruich* et sequatur me *ocuis numsichethre isee arndiltuth dunn fanissin mani cometsam deartolaib ocuis ma fristossam dearpecthib issi ticsál archruche duun furnn ma arfoimam amin nit ocus martri ocus coicsath archriist amail assindbeir alaile*[2] et no. crux cippe a cruciatu dicitur et duobus modis crucem domini bailamus cum aut per abstinenciam carnem efficiamus aut per conpassionem proximi necessitatem illius nostram esse putamus qui enim dolorem exibet in aliena necessitate crucem portat in mente ut paulus ait portate honera uestra inuicem sic adimplebitis legem xpi. *ocus asbeir daniu indapostol*[3] flete cum flentibus gaude[te] cum gaudentibus si patiatur unum membrum compacientur omnia membra *airisse abees mabeth nagalar bec for corp duini magorith loch cith inechuis nu inelaim nu inemeraib fogeir anggalar inuile corp issamlith iscomadas duun chanisin fogera cach nesn. oire nundem membur uili du dea nach cessuth ocus na calar bess fairechomnessam amail assindbeir ap.*[4] quis scandalizatur et ego non uror quis in-

---

coicsa, semper praecedit coniunctio *aran*, *ara* (ut, p. 714), quae hic formas *aren*, *aire*, *aure* induit. *indarbe*, repellat (p. 877), cum ceteris formis ibidem allatis ad duplicem compositionem *ind-ar-be (ben)* referendum videtur (cf. p. 881). *analchi*, cum particula privativa *an-* idem quod *dualchi*, vitia, cui opponitur *sualchi*, *soalchi* (cf. p. 863). *ood*, *uad*, ab eo, a se; praep. *o*, *ua* cum pron. suff. (p. 632). *apectha*, peccata sua, corr. *apecthu*; *peccad*, ser. III. *tinola*, colligat; *doinola* (gl. adplicat) Ml. 25[b]; addita amplius praep. *con-*: *lase conrothinoll* (gl. colligendo) Sg. 66[b]. *airema*, accipiat, suscipiat, pro quo in Wb. 8[d]: *ciarfemthaso* (gl. si accepisti; praes. secund. 2. pers.), alibi frequentius *arfoimim*. *futhu ocus airde cruche*, stigmata et signa crucis; *futhu* acc. plur. masc. conferendum videtur dat. plur. *fothaib: ciho fothaib són* (gl. quibus facibus) Ml. 16[b], et formae verbali *cofotheasa* (gl. mordeam) 2[d]. *airde*, signa, acc. plur. neutr., ut Wb. 26[a]: *dogéna sáibfirtu et sáibairde* (faciet falsa miracula et falsa signa, Antichristus). Stigmata haec et signa crucis significant idem quod infra *cenele cruche*, *martre* (genera crucis, martyrii). *cein bes*, dum sit (p. 707). *ichomus*, sine dubio neglegentius scriptum (sicut infra *archruche*, crucis nostrae) pro *icomus*, in potentia, compos; cf. hod. *comas*, *cumus* et Corm. *comus .i. a compos potens*. *airesechethar*, ut sequatur (pp. 71. 440). *sclictu arfedot*, vestigia domini nostri. *sclictu* pro *slictu* acc. plur. masc.; hod. hib. *sliocht* masc., vestigium. *arfedot*, gen. sg. cum terminatione *-ot* sicut infra in verborum formis *tuthegot*, *tuesmot* pro usitata *-at* (cf. *saithor* infra, in Wb. *sáithar*). *indagnimrathib*, in bonis operibus; comp. e *dagnim*, rectius *daggním* (bonum opus) et vocula *rath* (*rad*, *red* pp. 856. 857). *aire*, *airi*, ideo (p. 334).

2. "Et sumat crucem suam et sequatur me. Est haec abnegatio nostra ipsorum, si non coniverimus cupiditatibus nostris et si renuntiaverimus peccatis nostris; est haec nostra sumptio crucis nostrae in nos, si suscipimus sic vulnus et martyrium et compassionem propter Christum, ut id dicit alius: et nomen crux quippe etc." *Ocuis*, supra *ocus*. *ticsath*, sumat, verbum supra memoratum ad sententiam 15. *numsichethre*, sequatur me is, i. e. *numsechethar-e*, suffixo pronomine subiecti loco. *isee*, alias *isé*, *ishé*, ut mox *issi*, *issi*, pron. dem. masc. fem. (cf. p. 919). *diltuth*, negatio, abnegatio (cf. p. 991). *arndiltuth dunn fanissin*, ut mox *ticsál archruche duun* (pp. 919. 921). *cometsam*, induIserimus (pp. 466. 871). *deartolaib*, *dearpecthib*, alias *diartolaib*, *diarp.*, i. e. *doart.*, *doarp.* (p. 639). *fristossam*, renuntiarimus, a radice *tong*, unde *ducuitig tarais fadeissin* (iuravit per se ipsum), *huaisliu taratoissed* (nobilior per quem iuraret) Wb. 33[d], comp. cum praep. *fris*, abiurare, renuntiare. *ticsál*, sumptio, subst. verbale, fem. ut *gabál*. *archruche* neglegentius pro *arcruche*; post *ar(n)* enim nulla infectio. *ammnit* in imitatione corrigendum et separandum videtur ut supra: *amin*, sic (p 613). *nit* neglegentius sicut multa scriptum opinamur pro *nith* (vulnus letale, certamen): *nith .i. guin duine* (letale vulnus hominis) Corm. *arm frinith* (arma ad pugnam) SM. 123; nisi forte legendum est *ainmnit*, cf. *ainmne* (patientia, indulgentia) Wb. 27[b]. 28[a]. *ainmnetach* (patiens) 26[b]. *ainmnet .i. ciuin* (quietus, clemens) O'Dav.; at poscitur substantivum. *coicsath*, subst. e verbo quod infra sequitur: *aure coicsa fricach*, ut cuivis compatiatur (succurrat?). *archrust* in imitatione legendum videtur *archriist*, i. e. *archrist* (p. 26). *amail assindbeir alaile*, ut id dicit alius; quae antecedunt, sunt verba Christi eorumque interpretatio. Bethmannus legit *amcul*, sicut in imitatione quae penes me est; sed non dubium, quin vox sit coniunctio frequentissima *amail*, *amal*.

3. "Et dicit porro apostolus." *Daniu*, infra bis *daneu*, porro, ut patet e contextu, videtur forma adverbialis, e radice fortasse quae est in *imthánad*, *tánise* (cf. B. n. 28), differens à coni. *dano*, *dono* (p. 665). *indapostol* pro *intapostol* (*intapstal* in Wb.); formae neglegentiores articuli etiam infra: *inuile corp* pro *innuile corp*, *ind. noeb. apostol*, *indglasmartre*, pro *innoebapostol*, *inglasmartre*, *dundaib abstolaib* pro *dunaib*, *donaib abstolaib*.

4. "Nam is eius mos est, si qui morbus parvus est in corpore hominis, si urit locum vel in

firmator et ego non infirmor. *nifil huidea autrubert ind. noeb. apostol inso ombub adesence ba calar do galar caich ba frithorgon do frithorgon chaich ba lobre do lobre chahic issamlith hiscomadas ducach oin onni aure coicsa fricach inæsech ocus inædommetu ocus inaelobri adciam isnaib inscib sco eulis indæcni ascenel cruche adrimther incoicsath*[5] *filus trechenelæ martre daneu adrimiter arcruich duduiniu madesgre baan martre ocus glas martre ocus derc martre*[6] *issi inbán martre duduiniu. intain scaras ardea fricach reet car isærc icesa aini na laubir noco*[7] *issi indglas martre*

---

eius pede vel in eius manu vel in eius digitis, inficit morbus totum corpus; ita convenit nobis quoque inficiat omnem intrepidum, quia sumus membra omnes deo, quaecunque passio et quicunque est morbus in ipsius proximo, ut id dicit apostolus: quis scandalizatur et ego non uror?" *Airise*, i. e. *airisé*, supra *isee. isé abés* cum pronomine possessivo. *na galar*, infra *na calar*, neutr. (p. 362). *gorith*, si non ad verbum *goraim* (calefacio), certe ad subst. *gur* (pus) referendum videtur, sicut sequentia *fogeir*, *fogera*, inficit, inficiat? Differt subst. *gorte*, hib. hod. *gorta*, *gort*, fames: *mani predag atbél aróclt et gorti. bith moircc domsa aróclt et gorti manipredach* (gl. necessitas mihi incumbit, vae enim mihi est, si non evangelizavero, 1. Cor. 9, 16; i. e. si non praedicem, interibo necessitate et fame, erit interitus mihi ob etc.) Wb. 10ᵈ. *ocht et gorte* (angustia et fames), *ingorti na nochti .... ingorti na nocti* (fame vel angustia) 16ᵃ. *loch* potest, cum supra sit *archruche* pro *arcruche*, esse pro *loc*, *luc*, *lucc*, locus, frequenti in Wb. et Sg. Quae secuntur in codice: *inechuis nui nelaim nuin eneraib*, distinguenda sunt ut supra. *nu* alias *no*, *na*, et *ine* alias *ina*, in eius, praep. *in* cum pron. poss. 3. ps. (p. 339). *cuis*, *laim*, *meraib*, dat. subst. *cos*, pes, *lám*, manus, *mér*, digitus; pro iunctione frequentiore *cid* — *cid* (sive — sive, p. 712) hic est *cith* — *nu* — *nu*. *iscomadas*, congruum est, oportet (cf. B. n 4). *chanisin* (p. 367). *cach nesn.*, compendium scripturae notatum linea supra ducta, nescio an recte solvam *cach nessamin*, quemvis intrepidum. *oire*, alias *óre*, *uare*, *uaire*, quia, coniunctio nominalis postulans relativam *n* in sequente verbo substantivo *nu-n-dem* e *nodem*, *nodam* a forma *dáu*, *atáu*. *menbur*, lat. membrum, neutr. plur. (p. 226). *dea*, deus, pro *dia* sicut supra *deartolaib*, *dearpecthib*. *cessuth*, potius *céssath*, *césad* (passio) Wb. Sg. *fairechomnessam*, in proximo suo: *athis forachomnesam* (gl. opprobrium adversus proximum), *athis foir ho chomnesam* (opprobrium in eum a proximo) Ml. 36ᵃ. *faire* pro *fora* hic ut supra *ine* pro *ina*.

5. "Non est de deo; dixit sanctus apostolus hoc; e quo erat dextra eius innocentia [cognitio?], erat morbus ei morbus cuiusvis, erat offensio ei offensio cuiusvis, erat infirmitas ei infirmitas cuiusvis. Ita decet quemvis e nobis, ut compatiatur cuivis in eius angustia et in eius inopia et in eius infirmitate. Intellegimus in orationibus sapientiae et prudentiae, genus crucis existimari compassionem." *Huidea*, i. e. *o dia? autrubert*, *atrobert*, dixit id (p. 869). *ombub* (ex quo fuit ut esset, ex quo erat) conferendum videtur formulis *nárbubæ* Wb., *hobu rorbaither* Ml. (pp. 500. 713). Quae secuntur in codice *ade sence*, coniungenda videntur ut supra, sed pro *ence* (innocentia) nescio an praestet *ecne* (cognitio). *ba calar*, ut supra *na calar*. *do*, i. e. *dó*, ei, apostolo. *frithorgon*, offensio, contumelia, a verb. *frithurg*, *friduro* in Wb. 14ᵃ: *na fridoirced nech dialailiu et do dia* (gl. omnia vestra in caritate fiant; i. e. ne quis offendat in alterum et in deum), comp. e *fris-*, *frith-* (p. 875) et radice *org*, *orc* (cf. p. 61). *chahic* pro *chaich* procul dubio; in codice scriptum est *cahic*, et paulo ante *caich*, *h* minore addita supra *c* in utroque loco. *hiscomadas*, supra *iscomadas*. *ducach omonni* non dubitamus quin legendum sit *ducachoin ónni*. *aure coicsa*, pro *airecoicsa*, *arecoicsa*, ut supra *autrubert* pro *atrubert*. *inæ*, supra *ine*, in eius. *sech* eiusdem radicis videtur, cuius formae verbales: *fodansegat* (tribulant nos), *indi fodamsegatsa* (gl. qui tribulant me) Ml. 27ᶜ. 33ᵃ. *fonsegar* (gl. tribulamur) Wb. 14ᵇ. Addendum fortasse *saich* e Wb. 8ᶜ: *eter maith et saich* (gl. uniuscuiusque opus manifestum erit); cf. *sech* (gl. non habet hereditatem in regno Christi; i. e. malus?) Wb. 22ᵇ; itaque *sech*, subst. malum, adi. improbus? *dommetu*, inopia, paupertas, ab adi. *domme*, pauper. *adciam*, videmus, intellegimus (p. 868). Mira in sequentibus est praemissio voculae *sco* (p. 699) ante genetivos duos *eulis* et *æcni* (nom. *eulas*, *écne*) pendentes e praecedente *inscib*. *adrimther*, numeratur, aestimatur, mox plur. *adrimiter* (cf. p. 935, not.).

6. "Sunt tria genera martyrii porro, quae aestimantur pro cruce homini, scilicet album martyrium et glaucum martyrium et rubrum martyrium." *Filus*, hic et infra, nusquam praeterea in codicibus nostris, continere videtur pron. 3. pers. plur. *-us* suffixum verbo substantivo *fil* per pleonasmum. *trechenelæ*, infra *trecenele*, subst. *cenéle* neutr., cum num. *tre-* (p. 302), formae pluralis, quoniam sequitur plur. verbi *adrimiter*. Sequitur infra altera forma pluralis *cenél: congnibetar inna trechenel martre*. *ma-d-esgre*, si id quaeras, 2. pers. sg. coni. e verbo *esgrim* (*easgraim*, quaero, posco, O'R., i. e. *as-gairim*; cf. *forcongrim*, praecipio). Adi. *baan*, mox *bán*, albus, in Sg. *bán* (gl. exsanguis, p. 776); *glas*, glaucus, in Sg. *glass* in comp. *dubglass* (gl. caeruleus) 70ᵇ: *derc*, ruber, unde deriv. *dercaide* (gl. rubrenus) Sg. 35ᵇ.

7. "Hoc est album martyrium homini, cum secedit propter deum a quavis re caduca in amore, in quo patitur ieiunium aut laborem in eo." *Scarad frinech*, secedere ab aliquo (p. 648). *reet*, *rét* masc., res. *carisærcicesa*, difficilia lectu ob litteras inter se implicitas inter duas *s*, disiun-

do intain scaras friathola le ol cessas saithor ippennit ocus aithrigi[8] *issi inderc martre do foditu chrueche ocus diorcne archrist amail tondechomnuchuir dundaib abstolaib oc ingrimmimm inna cloen ocuis oc foreetal recto dee*[9] *congaibetar inna trechenel martreso issnib colnidib tuthegot duguth rigi scarde friatola ceste saithu tuesmot afuil inaini ocus ilaubuir archrist*[10] *filus daneu trecenele martre atta logmar aleder aranetat haini fochrici manoscomalnnamar*[11] **castitas in iuuentute continentia in habundantia et * ***

---

genda videntur ut supra: *car .i. brisc* (fragilis) O'Dav. *isærc*, *iserc*, in amore. *icesa*, *icéssa*, in quo patitur. *ami* in imitatione corrigendum sine dubio *aini* (v. infra), acc. fem. subst. hod. *aoine* (ieiunium, abstinentia), cf. *inti óinas* (is qui abstinet) Wb. 6[b]. *laubir*, subst. acc. fem., cf. *lobhar*, *lubhar* (opus) O'R., i. q. lat. *labor*. *oco*, in eo, i. e. in secedendo (p. 635).

8. "Est hoc glaucum martyrium ei, cum secedit a cupiditatibus suis in eo, quia patitur laborem in paenitentia et emendatione." *Do*, ei, homini. *leol*, separandum ut supra: *lé* (in eo, *martre* fem., p. 646). *ol*, coniunctio (p. 715) poscens formam relativam *cessas*, *césas*. *saithor*, in Wb. *sáithar*, gen. *sáithir*, labor (p. 223). *ippennit*, *ipennit*, in paenitentia, vox latina hibernice transformata, sicut *abstanit* (abstinentia) Wb.: *adlaig bite ocpennit* (gl. contemptibiles qui sunt in ecclesia, 1. Cor. 6, 4) Wb. 9[c]. *cen pennit et non facere bonum* (gl. nolite fieri imprudentes, Eph. 5, 17) 22[c]. Sequitur vox hibernica idem significans, *aithrige* fem., alibi *aithirge: inti adeirrig treprecept do ispreceptóir side iarnaithirgi* (gl. omne quod manifestatur lumen est, propter quod dicit: surge qui dormis et exurge a mortuis, Eph. 5, 13) Wb. 2[?]. *gnim indaithirge cesad afodaitiu* (gl. paenitet illum sui; i. e. actio paenitentia, passio, passivum, eius toleratio) Sg. 137[b]. De forma *aithrech*, *aidrech* supra disputatum est sub B. 2. Differt significatione verbum decomp. cum *do-aith-*, *taith-*: *atbélmis et ni taidirsed nech huann* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. interissemus, neo surrexisset quisquam e nobis) Wb. 4[d].

9. "Est hoc rubrum martyrium ei, toleratio crucis et interemptionis propter Christum, ut id accidit apostolis in persecutione iniquorum et in doctrina legis dei." *Do*, ut supra, ei, homini. *foditu*, alias *foditiu*, toleratio, a verb. *fodaimim*, tolero. *diorcne*, occisionis, interemptionis, gen. subst. fem. *diorcun*, comp. et deriv. (ut *frithorcun*, *esorcun*) e radice *orc*, *org* supra memorata. *tondechomnuchuir*, rectius *dondecomnucuir* (accidit id), decomp. *tecomnucuir* (= *do-aith-com-n.*, pp. 451. 886) cum pron. inf. *d* et *n* relativa post *amail*: *teccomnocuir inso isairi didiu asbiursa ambuith immallei dús inrictar indalanái trialaile* (gl. sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, 1. Cor. 7, 14; i. e. evenit hoc, propterea igitur dico etc.) Wb. 10[a]. *dundaib* pro *dunaib*. *oc ingrimmim*, in persecutione (cf. p. 269). *inna cloen*, iniquorum; cf. *nate niclóin* (gl. numquid iniquitas apud deum? absit! i. e. minime, non est iniquus) Wb. 4[c]; subst. *cloine*: *sóiftir iclóini* (gl. in omni seductione iniquitatis) 26[a]. *ba oc imradud chloine nobith* (gl. iniquitatem meditatus est usque) Ml 55[c].

10. "Continentur tria genera martyrii haec in carnalibus, quod adveniunt ad vocem regni, separantur a cupiditatibus suis, patiuntur tribulationes, profundunt sanguinem suum, in abstinentia et opere propter Christum." *Congaibetar*, continentur. *inna cenelso*, haec genera; pron. dem. *in — so* plures voces includens (p. 921). *issnib colnidib*, in carnalibus, rebus, adi. plur. (p. 919); *issnib*, supra *isnaib*, praep. *in*, *i* cum articulo. *tuthegot*, *tuesmot*, verba comp. cum praep. *tu* pro *du*, terminata ut supra gen. *fedot*, alternantia cum *scarde*, *ceste* formis relativis *-te* (p. 436). *tuthegot*, i. q. *dothiagat*. *duguthrigi*, separandum *duguth rigi*, ad vocem regni (caelorum). *saithu*, acc. plur. subst. masc. *sáith* (hod. *saoth*, tribulatio). *tuesmot*, profundunt: *bessti olca doesmet fuili archródatu* (gl. Cretenses malae bestiae; i. e. m. b quae profundunt sanguines ob insolentiam) Wb 31[b]. *isluud leu teistiu fuile* (gl. veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem; cf. pp. 800, 881) 2[b]. *afuil*, sanguinem suum, acc. fem. ut Wb. 20[1]: *tresinfuil storidi. tresinfuil spirtaldi* (per sanguinem corporalem, spiritualem). *maini* in imitatione codicis corrigere non dubitamus: *inaini ocus ilaubuir*, ut supra *aini na laubuir*.

11. "Sunt porro tria genera martyrii, est pretiosa eorum acquisitio (?) ut inveniant abstinentiae remunerationes, si complemus ea." *Attalogmar*: *attá* (p. 489), *lógmár* (p. 856). *aleder*, num conferendum hod. *laithear* (acquisitio, collectio) O'R.? *aranetat*, *aran-état*, e rad. *ét* cum coni. *aran* (pp. 503. 714). *hami* in imitatione cod. ut supra corrigendum videtur *haini*, *aini*. *fochrici*, remunerationes; sing. *fochricc* (p. 812). *manoscomalnnamar*, si implemus ea, *comalnnamar*, *comalnammar* (p. 442) cum pron. pers. *s* infixo. Horum trium martyrii vel abnegationis generum deest post particulam *et* tertium, et sermonis hoc exordium solum vel pars aliqua extat.

D. Specimen interpretationis codicis Prisciani Sangallensis.

Interpretatio capitum de litera, de dictione, partium orationis proprietate, nomine.

Lib. I. cap. II. Litera est minima pars vocis compositae, hoc est, quae constat ex compositione literarum. Minima est autem quantum ad totam comprehensionem vocis literatae,[1] ad hanc enim etiam productae vocales brevissimae partes inveniuntur;[2] vel quod omnium est brevissimum eorum, quae dividi possunt, id quod dividi non potest. Possumus et sic definire: litera est vox, quae scribi potest individua. Dicitur autem litera vel quasi legitera, quod legendi iter praebeat, vel a lituris,[3] ut quibusdam placet, quod plerumque antiqui in ceratis tabulis scribere solebant. Literas autem etiam elementorum vocabulo nuncupaverunt[4] ad similitudinem mundi elementorum.[5] Sicut enim illa coëuntia[6] omne[7] perficiunt corpus, sic etiam hae coniunctae literalem vocem, quasi corpus[8] aliquod, componunt, vel magis vere corpus. Nam si aër corpus est, et vox, quae ex aëre icto constat, corpus esse ostenditur; quippe cum[9] et tangit aurem et tripartito dividitur, quod est suum corporis, hoc est, in altitudinem, latitudinem,[10] longitudinem, unde[11] ex omni parte potest audiri. Praeterea tamen[12] singulae syllabae altitudinem quidem habent in tenore, crassitudinem vero vel latitudinem in spiritu, longitudinem in tempore. Litera est igitur nota elementi[13] et velut imago quaedam vocis literatae, quae cognoscitur ex qualitate[14] vel quantitate[15] figurae linearum.[16] Hoc ergo interest inter elementa[17] et literas,[18] quod elementa proprie dicuntur ipsae pronuntiationes,[19] notae autem earum literae. Abusive[20] tamen et elementa pro literis et literae pro elementis vocantur. Cum enim dicimus non posse constare[21] in eadem syllaba[22] r ante p, non de literis dicimus,[23] sed de pronuntiatione[24] earum; nam quantum ad scripturam,[25] possunt coniungi, non tamen enuntiari nisi postposita[26] r. Sunt igitur figurae[1] literarum, quibus nos utimur,[2] XXIII. Ipsae vero pronuntiationes[3] earum multo ampliores. Quippe cum singulae vocales denos[4] inveniantur sonos habentes, vel plures, ut puta a litera brevis quattuor habet soni differentias, cum habet aspirationem et acuitur vel gravatur, et rursus cum sine aspiratione acuitur vel gravatur, ut habeo habemus, abeo abimus. Longa vero eadem sex modis sonat, cum

---

(Sg. 3b) 1 *.i. hi coindeilc ingotho comtherchomraicthi o litrib* 2 *.i. deithbir lim̄ na litrae olchænae*

3 *ua lenomnaib* 4 *.i. conepertar doib elementa* 5 *innan dule* 6 *cach di dúil* 7 *immuile*

8 *.i. corp suin* 9 *.i. cani deithbir*

10 *indasian .i. imbucai l. lethit* 11 *.i. dindtrediu remeperthu* 12 *cennitha fodailter indrann insce*

13 *.i. not inchoisc .i. pronuntiationis .i. inchumachtai 7 indfogair* 14 *.i. indtóraind .i. cruinda l. dirge l. uoca. l. consonans* 15 *.i. omëit diflescaib bis hisintórunt .i. mad óen flesc is .i. mad diflisc is .n. rl.* 16 *.i. inna gláosnathe l. inna fuath .i. ishé inglosnáthe caracter inna liter*

17 *.i. cumachtai* 18 *carachtra* 19 *.i. derbaisńdisin. derbḟogir* 20 *.i. indhuadairberthach bith* 21 *.i. archuit aisńdusen 7 foguir* 22 *.i. hitosug ṡuin* 23 *ni dichárachtraib* 24 *.i. isarchuit fog. ni ruba nand ni archuit scribind* 25 *.i. mëit asńdoscribund* 29 *.i. anasniarmuidigthe s. ut pro rl.*

(4a) 1 *.i. inna tóranda* 2 *.i. laitnorib* 3 *.i. fogair* 4 *.i. deichthi* (in marg.) *cóic deich cóica*

habet aspirationem et acuitur vel gravatur vel circumflectitur, ut hamis hamorum hamus.[5] Et rursus cum sine aspiratione et acuitur vel gravatur vel circumflectitur, ut arae ararum ara. Similiter aliae vocales possunt proferri. Praeterea tamen i et u vocales,[6] quando mediae sunt, alternos inter se sonos videntur confundere,[7] teste Donato, ut vir, optumus, quis. Et i quidem, quando post u consonantem loco digamma functam aeolici ponitur brevis, sequente d, vel m, vel r, vel t, vel x, sonum y graecae videtur habere, ut video, vim, virtus, vitium, vix. U autem quamvis contractum, eundem tamen, hoc est, y habet sonum, inter q et e, vel i, vel ae diphthongum positum,[8] ut que quis quae. Nec non inter g et easdem vocales, cum in una syllaba sic invenitur, ut pingue, sanguis, linguae. In consonantibus etiam sunt differentiae plures, transeuntium in alias et non transeuntium, quippe diversae sunt potestatis.

Cap. III. Accidit igitur literae nomen, figura, potestas. Nomen, velut a, b. Et sunt indeclinabilia tam apud Graecos elementorum nomina quam apud Latinos, sive quod a barbaris inventa dicuntur, sive quod simplicia[1] haec et stabilia[2] esse debent, quasi fundamentum omnis doctrinae immobile,[3] sive quod nec aliter[4] apud Latinos poterant esse, cum a suis vocibus vocales nominentur, semivocales vero in se desinant, mutae a se incipientes vocali terminentur, quas si flectas,[5] significatio[6] quoque nominum una[7] evanescit.[8] Vocales igitur, ut dictum est, per se prolatae[9] nomen suum ostendunt. Semivocales vero ab e incipientes et in se terminantes, absque x, quae ab i incipit per anastrophen[10] graeci nominis xi, quia necesse fuit, cum sit semivocalis, a vocali incipere et in se terminare, quae novissime a Latinis assumpta post omnes ponitur[11] literas, quibus latinae dictiones egent.[12] Quod autem ab i incipit eius nomen, ostendit etiam Servius in commento[13] quod scribit in Donatum his verbis: Semivocales[14] sunt septem, quae ita proferuntur, ut inchoent ab e litera et desinant in naturalem sonum, ut ef, el, em, en, er, es, ix. Sed ix ab i inchoat. Id etiam Eutropius confirmat dicens: Una duplex x, quae ideo ab i incipit, quia apud Graecos in eandem desinit. Mutae autem a se incipientes et in vocalem e desinentes, exceptis q et k, quarum altera in u, altera in a finitur, sua conficiunt nomina. H autem aspirationis[15] magis est nota. Figurae accidunt quas videmus in singulis literis. Potestas autem ipsa pronuntiatio, propter quam et figurae et nomina facta sunt. Quidam addunt etiam ordinem, sed pars est potestatis literarum. Ex his vocales dicuntur, quae per se voces perficiunt, et sine quibus vox literalis proferri non potest,[16] unde et nomen hoc praecipue sibi defendunt.[17] Ceterae enim, quae cum his proferun-

5 *.i. écath* 6 *.i. iss. aplus remeperthae* 7 *.i. fogur cechtar de aralailiu* 7 *fog. na liter naile a̋rriusom .i. e ar .i. ut hominem* (in marg.) *arba bes lasuidib .u. tarhesi .ıı. ut pessumus pro pessimus* 8 *.i. anassuidigthe*

(4ᵇ) ∴ *airbit comśuidich. oafograib liter naile maduellatar .i. conroib comśuidig. liter no sill. indib frislond geniten sil.* 2 *.i. cen diall* 3 *q. ni cóir infotha utmall* 4 *.i. nisi indeclinabilia* 5 *.i. uo.* 7 *semuo.* 7 *mut.*

6 *.i. indéne bis indib riam .i. inne ainm̄nichthe. issi dm inne ainm̄nich. guthaich. atercbál treo fesin nibá' śamlaid son dim maduelltis rl.* 7 *.i. la diall* 8 *.i. tinaid* 7 *atbail .i. facheirt in alios sonos* ∴

9 *ocrélad ananm̄ae* 10 *.i. treimpúth* 11 *.i. ordd airic fil fuiri* 12 *aidlignitir dam uadisi* 13 *.i. hisintráctad* 14 *ithé se inna briathra*

15 *.i. isairi nistabur la .k* 7 *q* 16 *.i. rann insce ni tergabar ade dim* 7 *ni fograigther cen guttai* 17 *.i. adsuidet*

tur, consonantes appellantur. Sunt igitur vocales numero quinque, a e i o u. Utimur autem etiam y vocali graecorum causa nominum. Consonantium autem aliae sunt semivocales, aliae mutae. Semivocales sunt, ut plerisque Latinorum placuit, septem, f l m n r s x. Sed f multis modis ostenditur muta magis, de qua post docebimus. Z quoque utimur in graecis dictionibus. Hae ergo, hoc est, semivocales, quantum vincuntur a vocalibus,[1] tantum superant mutas. Ideo apud Graecos quidem omnes dictiones vel in vocales vel in semivocales, quae secundam[2] habent euphoniam, desinunt, quam nos sonoritatem[3] possumus dicere, apud Latinos autem ex maxima parte, non tamen omnes. Inveniuntur enim quaedam etiam in mutas desinentes. Semivocales autem sunt appellatae, quae plenam vocem non habent,[4] ut semideos et semiviros appellamus, non qui dimidiam partem habent deorum vel virorum, sed qui pleni dii vel viri non sunt.[5] Reliquae sunt mutae, ut quibusdam videtur, numero novem, b c d g h k p q t. Et sunt, qui non bene hoc nomen putant eas accepisse, cum hae quoque pars sint vocis; qui nesciunt,[6] quod ad comparationem bene sonantium ita sint nominatae, velut informis dicitur mulier,[7] non quae caret forma, sed quae male est formata, et frigidum dicimus eum, qui non penitus expers est caloris,[8] sed qui minimo hoc utitur. Sic igitur etiam mutas, non quae omnino voce carent, sed quae exiguam partem vocis habent. Vocales etiam apud Latinos omnes sunt ancipites[9] vel liquidae,[10] hoc est, quae facile modo produci modo corripi possunt, sicut etiam apud antiquissimos erant Graecorum ante inventionem *η* et *ω*,[11] quibus inventis *ε* et *ο*, quae ante ancipites erant,[12] remanserunt[13] perpetuo breves,[14] cum earum productarum loca possessa sunt[15] a supradictis vocalibus semper longis.[1] Sunt etiam in consonantibus longae, ut puta duplices x et z. Sicut enim longae vocales, sic hae quoque longam faciunt syllabam. Sunt similiter ancipites vel liquidae, ut l et r, quae modo longam modo brevem post mutas positae in eadem syllaba faciunt syllabam. His quidam addunt non irrationabiliter m et n, quia ipsae quoque communes faciunt syllabas post mutas positae, quod diversorum confirmatur auctoritate tam[2] Graecorum quam[3] Latinorum. Ovidius in decimo Metamorphoseon: Piscosamque Gnidon, gravidamque Amathunta metallis. Euripides in Phoenissis: *Ἰσότητ᾽ ἔταξε κατ᾽ ἀριθμὸν διώρισε.* Idem in iisdem: *Ἀπολόμεσθα, δύο κακῷ σπεύδεις, τέκνον.* Invenitur tamen etiam m[4] ante n positum, nec producens ante se vocalem more mutarum. Callimachus: *Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος ὧδε συναινῶ.*

Cap. IV. Apud antiquissimos Graecorum non plus sedecim erant literae, quibus ab illis acceptis Latini antiquitatem servaverunt perpetuam.[5] Nam si

---

(5ᵃ) 1 .i. *semi. .i. noch isméit fornúaislich. són* 2 .i. *inbindius tánaise indegaid ṅguttae* 3 .i. *bindius*

4 (in marg.) *Ni arindi bed leth ṅgotho nobed indibsem q. ishuilliu. s. q. plenam uocem non habent sicut uocales* 5 .i. *tre thesbaid naich baill dinddeilb* 6 .i. *hithé dodmainetar insin indi q. r.* 7 .i. *michruthaigthe* 8 .i. *intesa*

9 .i. *eter fot 7 gair* 10 (in marg.) .i. *hit lechdacha lesom intan nádtechtat acht oin aimsir. isfollus asin tra nand ainm̄ 7 nand cumachte legas do lechdagaib acht isaim̄serad naṁa*

11 .i. *renairec éta 7 ω* 12 .i. *coitchena riam eter fot 7 gair* 13 .i. *doruarthatar* 14 .i. *bith gairddi són .i. e 7 o* 15 .i. *indluic himbitis airdixi .e 7 o*

(5ᵇ) 1 .i. *bith fotai sidi* 2 .i. *emith* 3 *emith* *ciṅith m út* 5 .i. *suthain dam la laitnori*

verissime velimus inspicere eas, hoc est, sedecim, non plus duas additas in latino inveniemus sermone. *F* est aeolicum[6] digamma,[7] quod[8] apud antiquissimos Latinorum eandem vim, quam apud Aeoles habuit; eum autem proprie sonum,[9] quem nunc habet F, significabat p cum aspiratione, sicut etiam apud veteres Graecos pro φ p et h.[10] Unde nunc quoque in graecis nominibus antiquam scripturam servamus[11] pro φ p et h ponentes, ut Orpheus, Phaëthon. Postea vero[12] in latinis verbis placuit, pro p et h, f scribi, ut fama, filius, facio, loco autem digamma V pro consonante,[1] quod cognatione soni[2] videbatur affinis esse[3] digamma ea litera. Quare cum f loco mutae ponatur, id est, p et h sive φ, miror[4] hanc inter semivocales posuisse artium scriptores. Nihil enim aliud habet haec litera semivocalis, nisi nominis prolationem, quae a vocali incipit. Sed hoc potestatem literae[5] mutare non debuit. Si enim esset semivocalis, necessario terminalis nominum[6] inveniretur, quod minime reperies,[7] nec ante l vel r in eadem syllaba poni posset, qui locus mutarum est duntaxat,[8] nec communem ante easdem posita faceret syllabam. Postremo Graeci, quibus in omni doctrina auctoribus utimur, φ cuius locum apud nos f obtinet, quod ostenditur in his maxime dictionibus, quas a Graecis sumpsimus,[9] hoc est, fama, fuga, fur, mutam esse confirmant. Sciendum tamen, quod hic quoque error[10] a quibusdam antiquis Graecorum grammaticis invasit Latinos,[11] qui φ et ϑ et χ semivocales putabant, nulla alia causa,[12] nisi quod spiritus[13] in eis abundet, inducti. Quod[14] si esset verum, debuit c quoque vel t addita aspiratione semivocalis esse, quod omni caret ratione. Spiritus[15] enim potestatem literae non mutat, unde nec vocales addita aspiratione aliae[16] fiunt, et aliae[17] ea dempta. Hoc tamen scire debemus, quod non fixis labris[18] est pronuntianda f, quomodo p et h,[19] atque hoc solum interest.[20] X etiam duplicem loco c et s vel g et s, postea a Graecis inventam, assumpsimus. K enim et q, quamvis figura et nomine videantur aliquam habere differentiam, cum c tamen eandem, tam in sono vocum quam in metro, continent potestatem. Et k quidem penitus supervacua est; nulla enim ratio videtur, cur, a sequente, haec scribi debeat. Carthago enim et caput, sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono[1] nec[2] in potestate eiusdem consonantis[3] differentiam. Q vero propter nihil aliud scribenda videtur esse,[4] nisi ut ostendat, sequentem u ante alteram vocalem in eadem syllaba[5] positam perdere vim literae in metro. Quod si ideo[6] alia litera[7] est existimanda quam c,[8] debet g quo-

---

anisin 6 *.i. quasi dixisset nirbu liter ade conaue* 7 *neuter hic digamma* 8 *ol* 9 *emith infogur nisin* 10 *.i. dasis* 11 *.i. ut apud ueteres fuit* 12 *.i. la nuelitridi*

(6ᵃ) 1 *.i. intan inbis archonsain* 2 *foguir* 3 *comocus afogur diblinaib* 4 *admachdursa .i. ismachdad lim̄* 5 *nicumscaichthi cumachtae nairi cedoinscana si ó guth.* 6 *forceinnfitis anm̄ann inte* 7 *acht aaim̄* (sic) *féisin* 8 *buith relechdachaib*

9 (in marg.) *nibbu machdath betis grecdi 7 nothath foraib linni 7 dam itlatindi am. ṡodain ut dixit prius in lati. uerbis placuit f usq. facio* 10 *.i. áram f lalethguth.* 11 *.i. tre intṡamail inna sengrec comroircnech*

12 *áramtar duidchi sidi ónach fochun ailiu* 13 *tinphed* 14 *anisin* 15 *atinphed* 16 *saini* 17 *saini* 18 *tim̄thastaib l. cumcaib* 19 *tri beulu dlútai* 20 *inter f et alias mutas .i. fogur tm. nodadeligedar frimuta 7 ismút si arachuitsidi*

(6ᵇ) 1 *emith ifogur* 2 *emith* 3 *indóenfoguir ni fail dechor comfogair indib* 4 *ni roscribad ar naill n.* 5 *la .q.* 7 *lasingutai dodaiarmṗrat*

6 *.i. arthaidbsin nikelsa·far .u.* 7 *liter ṡain* 8 *oldaas .c. sain fri .c.*

que,[9] cum similiter[10] praeponitur amittenti u[11] vim literae, alia[12] putari et alia,[13] cum id non facit.[14] Dicimus enim anguis[15] sicut quis, et augur[16] sicut iecur.[17] Unde si velimus cum veritate contemplari,[18] ut diximus, non plus decem et octo literas in latino sermone habemus, hoc est, sedecim antiquas Graecorum, et f et x postea additas et eas quoque ab eisdem sumptas. Nam y et z graecorum[19] causa, ut supra dictum est, ascivimus[20] nominum. H autem aspirationis est nota, et nihil aliud habet literae, nisi figuram, et quod in versu scribitur[21] inter alias literas. Quod si sufficeret,[22] ut elementum putaretur, nihilominus quorundam etiam numerorum figurae, quia in versu inter alias literas scribuntur, quamvis eis dissimiles sint, elementa sunt habenda.[23] Sed minime hoc est adhibendum,[24] nec aliud aliquid[25] ex accidentibus[26] proprietatem ostendit uniuscuiusque elementi, quomodo potestas, qua[27] caret aspiratio. Neque enim vocalis neque consonans esse potest. Vocalis non est h, quia a se vocem non facit,[28] nec semivocalis, cum nulla syllaba latina vel graeca in perfecta dictione in eam desinat,[29] nec muta, cum in eadem syllaba cum duabus mutis bis ponitur, ut Phthius, Erichthonius. Nulla enim syllaba plus duabus mutis[1] potest habere iuxta se positis,[2] nec plus tribus consonantibus continuare.[3] Auctoritas quoque tam Varronis quam Macri, teste Censorino, nec k nec q neque h in numero adhibet literarum. Videntur tamen i et u, cum in consonantes transeunt, quantum ad potestatem, quod maximum est in elementis, aliae literae[4] esse praeter supradictas. Multum enim interest, utrum vocales sint an consonantes. Sicut enim, quamvis in varia figura et vario nomine sint k et q et c, tamen, quia unam vim habent tam in metro quam in sono, pro una litera accipi debent, sic i et u, quamvis unum nomen et unam habent figuram, tam vocales quam consonantes, tamen, quia diversum sonum et diversam vim habent in metris et in pronuntiatione syllabarum, non sunt in eisdem, meo iudicio, elementis accipiendae, quamvis et Censorino, doctissimo artis grammaticae, idem placuit.[5] Multa est enim differentia inter consonantes, ut diximus, et vocales. Tantum[6] enim fere interest inter vocales et consonantes, quantum inter animas et corpora. Animae enim per se moventur, ut philosophis videtur, et corpora movent; corpora vero nec per se sine anima moveri possunt nec animas movent, sed ab illis moventur. Vocales similiter et per se moventur ad perficiendam syllabam et consonantes movent secum,[7] consonantes vero sine vocalibus immobiles sunt.[8] Et I quidem modo[9] pro simplici modo pro duplici accipitur consonante; pro simplici, quando ab ea in-

---

9 (in marg.) *.i. bad liter sain .g 7 bith charac. naill di am. sodain .i. intan mbis nihelas do .u. fri .g.* 10 *fri .q.* 11 *dond .u.* 12 *sain* 13 *sain* 14 *nihelas frie* 15 *nathir* 16 *mathmarc* 17 *caebb .oo* 18 *lin lit. lait.*

19 *.i. arnibiat inanmanaib lait. 7 ni erchuiretar lin lit. lait. iar.* 20 *dorochuirsemar* 21 *do immfolung fuit* 22 *anisin ascribend inter alias*

23 *dithtechtai* (leg. *aitht.?*) 24 *ni ædparthi inso arnibat litre nota aram ciascribtair hifers* 25 *alaill sain* 26 (in marg.) *nífail nach naiccidit taibsed sainred litre am. donad chumach.* 27 *isósuidiu caret aspiratio*

28 *ni rela aainm am. guth. 7 ni diuschi fog. am. consana* 29 *ni foircnithær nach rann óg indi* (7ᵃ) 1 *.i. nibia dimútaib bes huilliu inoen sill.*

2 *oai inóen sosuth sill.* 3 *trebrigedar cech consain indegaid araile cen gutai ṅetarru* 4 *saini archuit cumachti*

5 *ata saini litre archuit cumachti* 6 *inméitse* 7 *toddiusgat guth nintiu* 8 *nistuarascbat feisin cen gutai* 9 *cachlacein*

cipit syllaba[10] in principio dictionis posita, subsequente vocali in eadem syllaba, ut Iuno, Iupiter; pro duplici autem, quando in medio dictionis ab ea incipit syllaba post vocalem ante se positam,[11] subsequente quoque vocali[1] in eadem syllaba, ut maius, peius, eius.[2] In quo loco antiqui solebant geminare eandem i literam et maiius, peiius, eiius scribere, quod non aliter[3] pronuntiari posset, quam[4] si cum superiore syllaba[5] prior i, cum sequente[6] altera proferretur, ut peiius, eiius, maiius. Nam quamvis[7] sit consonans, in eadem syllaba geminata iungi non potest. Ergo non aliter quam tellus, mannus proferri debuit.[8] Unde Pompeiii quoque, genitivum, per tria iii scribebant, quorum duo superiora loco consonantium accipiebant, ut si dicas Pompeiii. Nam tribus iii iunctis qualis possit syllaba pronuntiari? Nam postremum i pro vocali est accipiendum, quod[9] Caesari doctissimo artis grammaticae placitum[10] a Victore quoque in arte grammatica de syllabis[11] comprobatur. Pro simplici quoque in media dictione invenitur, sed in compositis, ut iniuria,[12] adiungo, eiectus, reiice. Virgilius in Bucolico proceleusmaticum[13] posuit pro dactylo: Tityre pascentes a flumine reice capellas.[14] Nunquem autem ante eam, loco positam consonantis, aspiratio potest inveniri, sicut nec ante u consonantem. Unde hiulcus[15] trisyllabum est; nulla enim consonans ante se aspirationem recipit. V vero loco consonantis posita eandem prorsus in omnibus vim habuit[16] apud Latinos, quam apud Aeoles digamma. Unde a plerisque ei nomen hoc datur, quod apud Aeoles habuit olim *F* digamma,[17] id est vau, ab ipsius voce profectum,[18] teste Varrone et Didymo, qui id ei nomen esse ostendunt. Pro quo[19] Caesar hanc figuram Ⅎ scribi voluit, quod[1] quamvis illi recte visum est, tamen consuetudo antiqua superavit. Adeo[2] autem hoc verum est, quod pro digamma aeolico *F* ponitur u, quod sicut illi solebant accipere digamma modo[3] pro consonante simplici, teste Astyage, qui diversis hoc[4] ostendit usibus, ut in hoc versu, *Οἰόμενος Fελέναν ἑλικώπιδα*, sic nos quoque pro consonante plerumque simplici habemus u loco digamma positum, ut: At Venus haud animo nequicquam exterrita mater. Est tamen quando iidem Aeoles inveniuntur[5] pro duplici quoquo consonante digamma posuisse, ut *Νέστορα δὲ Fοῦ παιδός*. Nos quoque videmur hoc sequi in praeterito[6] perfecto et plusquamperfecto tertiae et quartae coniugationis, in quibus i ante u consonantem posita producitur, eademque subtracta corripitur, ut cupivi cupii, cupiveram cupieram, audivi audii, audiveram audieram. Inveniuntur etiam pro vocali correpta hoc digamma illi usi, ut Alcman: *καὶ χεῖμα πῦρ τε δάFιον*. Est enim dimetrum iambicum, et sic est proferendum, *F* ut faciat brevem syllabam. Nostri quo-

---

10 *tosach sill.* 11 *remisi*

(7[b]) 1 *.i. in óen sill. disi ingute innadegaid* 2 *comtis ainm̄nidi atriur* 3 *ni rubai nach cruth ailiu* 4 *oldaas*

5 *dáin tairmthechtas forsindi tóisech frisingutai remi* 6 *.i lasin ṅgutai innadegaid*

7 *adas* 8 *dofurgabtais* 9 *.i. andligednisin nephaccomoil inna teora liter in oensil.* 10 *rotoltanaigestar* 11 *sáer ocsuidigud sil.* 12 *archonsain diuit insin* 13 *traig cethargarait* 14 *procel. sin 7 isarchonsin diuit atá i and cotarsne sin fri hono. q. isairdixa re la suide* 15 *huabéla. cic. dicit hiulcus patens* 16 *.i. potestatib. l. uirtuti. rothecht digaimm* 17 *.i. carachtar ṅdigaim* 18 *anasrochumlai anainmsin do .u .i. uau* (in marg.) *ondfogur inméth inna digaim doratath ano. sin donchumachtu* 19 *do inchosc uau*

(8[a]) 1 *anisin* 2 *inmár* 3 *cachlacéin* 4 *abuith archonsin diuit* 5 *intan aranecatar* 6 *abuith archonsain diabuil*

que hoc ipsum fecisse inveniuntur, et pro consonante u[7] vocalem brevem accepisse, ut Horatius siluae trisyllabum protulit in Epodo hoc versu: Nivesque deducunt[8] Iovem, nunc mare[9] nunc siluae.[10] Est enim dimetrum iambicum coniunctum penthemimeri heroicae,[11] quod aliter stare non potest, nisi silŭae trisyllabum accipiatur. Similiter Catullus Veronensis: Quod zonam solŭit diu ligatam, inter hendecasyllabos Phalaecios[12] posuit. Ergo nisi solŭit trisyllabum accipias, versus stare non potest; hoc tamen ipsum[13] in derivatis vel compositis frequenter solet fieri, ut volvo volutus, solvo solutus, avis auceps[1] auspicium augurium augustus, lavo lautus[2], faveo fautor.[3] Digamma *F* Aeoles est quando pro nihilo in metris accipiebant, ut *Ἄμμες δ' Fειρήναν τὸ δέ τ' ἄρ ϑέτο Μῶσα λιγεῖα.* Est enim hexametrum heroicum. Apud Latinos quoque hoc idem invenitur pro nihilo in metris, et maxime apud vetustissimos comicorum, ut Terentius in Andria: Sine invidia laudem invenias et amicos pares. Est enim iambicum trimetrum, quod nisi sine invi pro tribracho accipiatur, stare versus non potest. Sciendum tamen, quod hoc ipsum Aeoles quidem ubique loco aspirationis ponebant, effugientes spiritus asperitatem; nos autem in multis quidem, non tamen in omnibus illos sequimur, ut cum dicimus vespera, vis, vestis. Hiatus quoque causa solebant illi interponere digamma *F*, quod ostendunt etiam poëtae Aeolidae usi. Alcman: *καὶ χεῖμα πῦρ τε δάFιον*, et epigrammata,[4] quae egomet legi in tripode[5] vetustissimo Apollinis, qui stat in Xerolopho[6] Byzantii sic scripta: *ΔημοφόFων, ΛαFοκόFων*. Et nos quoque hiatus causa interponimus V loco digamma *F*, ut Davus,[7] Argivus,[8] pavo,[9] ovum,[10] ovis, bovis. Hoc tamen etiam per alias quasdam consonantes hiatus vel euphoniae causa solet fieri,[11] ut prodest, comburo, sicubi, nuncubi, quod Graeci quoque solent facere: *μηκέτι, οὐκέτι.* Sed tamen hoc attendendum est, quod praevaluit in hac litera, id est, in u loco digamma posita, potestas simplicis consonantis apud omnium poëtarum doctissimos. In b etiam solet apud Aeoles transire digamma, quotiens ab *ϱ* incipit dictio, quae solet aspirari, ut *ῥήτωρ βρήτωρ* dicunt, quod digamma nisi vocali praeponi et in principio syllabae non potest. Ideo autem locum quoque transmutavit, quia b vel digamma post *ϱ* in eadem syllaba pronuntiari non potest. Apud nos quoque est invenire, quod pro u consonante b ponitur, ut caelebs,[1] caelestium vitam ducens, per b scribitur, quod u consonans ante consonantem poni non potest. Sed etiam[2] Bruges[3] et Belenam[4] antiquissimi dicebant, teste Quintiliano, qui hoc ostendit in primo Institutionum[5] libro oratoriarum.[6] Nec mirum, cum b quoque in u euphoniae causa converti invenimus, ut aufero[7] pro abfero.

Cap. V. Aspiratio ante vocales omnes poni potest, post consonantes autem quattuor tantummodo more antiquo Graecorum, c t p r, ut habeo, Herennius, heros, hiems, homo, humus, Hylas, Chremes, Thraso, Philippus, Pyr-

---

7 *tarhesi .u consone* 8 *dandichtet snechti ioiuis* 9 *dac. dandiat muir incéin naili. dac.* 10 *penhérecdae* 11 *sill. fordeib dacti. són* 12 *forsacenélae metirsin* 13 *.i buith do u. conso arguti*

(8[b]) 1 *comšuidig. són* 2 *diaruidig. són* 3 *fortachtid* 4 *inna forliterdi* 5 *no. ar. isintrechostu* 6 *hisindlucsin indšainriuth l. forsan no. ciui.*

7 *dáne* 8 *grecdae* 9 *gésachtach* 10 *og* 11 *arimmgabáil ménaichthe*

(9[a]) 1 *óentaim* (in marg.) *cæle. dondi ascælestem .b tarhesi .u. dindi asuitam s. dindi asducens* 2 *cid* 3 *est pro u l. f* 4 *est pro u* (in marg.) *forsan fruges* 7 *felena* 5 *inna forcetal* 6 *inna sulbaire* 7 *arcelim*

rhus. Ideo autem extrinsecus[8] ascribitur vocalibus, ut minimum sonet, consonantibus autem intrinsecus,[9] ut plurimum. Omnis enim litera sive vox plus sonat ipsa sese, cum postponitur, quam cum anteponitur, quod vocalibus accidens esse videtur;[10] nec, si tollatur ea, perit etiam vis significationis, ut si dicam, Erennius[11] absque aspiratione, quamvis vitium videar facere,[12] intellectus tamen permanet.[13] Consonantibus autem sic cohaeret, ut eiusdem penitus substantiae sit,[14] ut, si auferatur, significationis vim minuat[15] prorsus, ut si dicam Cremes pro Chremes. Unde hac considerata ratione[16] Graecorum doctissimi singulas[17] fecerunt eas quoque literas,[18] quippe[19] pro th ϑ, pro ph φ, pro ch χ scribentes. Nos autem antiquam scripturam[20] servamus.[21] In latinis tamen dictionibus nos quoque[22] pro ph coepimus f scribere, ut filius, fama, fuga, nisi quod, ut supra docuimus, est aliqua in pronuntiatione[23] eius literae differentia cum sono[1] ph. Rh autem ideo non est translatum ab illis in aliam figuram,[2] quod nec sic cohaeret huic quomodo mutis, nec, si tollatur, minuit significationem.[3] Quamvis enim subtracta aspiratione dicam retor, Pyrrus, intellectus[4] integer manet, non aliter[5] quam[6] si antecedens vocalibus auferatur. Unde ostenditur ex hoc quoque aliqua esse cognatio r literae cum vocalibus. Ex quo quidam dubitaverunt,[7] utrum praeponi debeat huic aspiratio an subiungi. Unde Aeoles, ut diximus, loco aspirationis digamma ponentes, in dictionibus ab ϱ incipientibus solent loco digamma B scribere, iudicantes debere[8] praeponi digamma quasi vocali; sed rursus quasi consonanti[9] digamma in eadem syllaba praeponere recusantes, commutabant id in B, βϱήτωϱ, βϱόδος dicentes. Sed apud Graecos haec litera, id est ϱ, multis modis fungitur loco vocalis, ut in declinatione nominum in ϱα et in α puram desinentium, quae similiter α servant per obliquos casus, ut ὥϱα[10] ὥϱας,[11] σοφία σοφίας. Apud Latinos autem non adeo. Quaeritur, cur in vah, ah[12] post vocales ponitur aspiratio, et dicimus, quod apocopa facta est extremae vocalis,[13] cui praeponebatur aspiratio. Nam perfecta vaha, aha sunt. Ideo autem abscisione facta extremae vocalis, tamen aspiratio mansit ex superiore pendens vocali,[14] quia suum est interiectionis[15] voce abscondita[16] proferri. Itaque pars absconditae[17] extremitatis videtur congrue interiectionis naturali prolatione remansisse. Nec mirum, cum in Syrorum Aegyptiorumque dictionibus soleant etiam in fine[18] aspirari vocales. Interiectionum autem pleraeque communes sunt naturaliter omnium gentium voces.[1] Inter c sine aspiratione et cum aspiratione est g,[2]

---

8 *remib són* 9 *hitiarmóracht són dolethnugud afoguir* 10 *accidit tecmaing dogutaib anisin* (in marg.) *isairi isrenguth. suidig. atinfed dosemigud 7 mesru. indfog. máir bis isingutti*

11 *dofoirnde inson 7 afolad inchoisig* 12 *tre digbáil tinfeth* 13 *incoissig afolad cétnae*

14 *.i. conid hinunn folad dóib* 15 *.i. ni inchoisig inson afolad cétne iarndígbail intinf. .i. inchoisged riam* 16 *dlúthe intinf. donaib conso.* 17 *óendai oenlitre dodénom dib hiscribunt* 18 *cárachtra naconson 7 intinf* 19 *indemm* 20 *grecorum*

21 (in marg.) *hi scribiunt dá carachtar beos. .i. carac. consine 7 carac. tinf. am. dongnitis sengreic* 22 *ciaforcomamni riagoil sengrec hiscribunt inda carac. isnaib consonaib mut. rocruthaigsemar camaiph im óen chárac. f tarhesi .p. cotinf. inepertaib latinndaib* 23 *hifogur.*

(9[b]) 1 *hifogur* 2 *conndenta óen torand tarhesi am. naheliu* 3 *sluindid afolad cétnae* 4 *iss. afolad cétnae sluindidae* 5 *ninsann* (leg. *sain*) 6 *oldaas* 7 *huadligud inchoibnis* 8 *isairi nobith digaim leo an. ϱ sin* 9 *am. bith dochonsain am. asndi .*

10 *crich* 11 *agenitiu. ar guttai tra atá ϱ sin* 12 *interiec. inso* 13 *.i. a .i. dirogbad .a. diib* 14 *lenaid dingutai thóisig* 15 *.i. proprium .i. issainreth do interiect guth formúigthe cotrummai thinfid* 16 *formúchthai* 17 *indformúichdetad* 18 *fodeud*

(10[a]) 1 *.i. ataat alaaili interiecta and itcoitchena docach ceniul* 2 *medónda etarru fog. .g.*

inter t quoque et th est d, et inter p[3] et ph sive f[4] est b. Sunt igitur hae tres, hoc est b g d, mediae, quae nec penitus carent aspiratione nec eam plenam possident. Hoc autem[5] ostendit etiam ipsius palati pulsus et linguae vel labrorum consimilis[6] quidem in ternis,[7] in p et ph vel f et b, et rursus in c et ch et g, similiter in t et th et d. Sed in levibus[8] exterior fit pulsus, in asperis interior, in mediis inter utrumque supradictorum locum; quod facile dignoscitur, si attendamus in supradictis motibus ora mirabili naturae lege modulantibus[9] voces. Tanta autem est cognatio earum, quod in vicem inveniuntur pro se positae[10] in quibusdam dictionibus, ut ambo pro ἄμφω,[11] buxus pro πύξος, et publicus pro πούπλικος.

Lib. II. cap. III. Dictio est pars minima orationis[1] constructae,[2] id est, in ordinem[3] compositae. Pars autem,[4] quantum ad totum intellegendum, id est, ad totius sensus intellectum; hoc autem ideo dictum est, nequis conetur vires in duas partes dividere,[5] hoc est, in vi et res, vel quaedam huiuscemodi. Non enim ad totum intellegendum haec fit divisio.[6] Differt autem dictio a syllaba, non solum quod syllaba pars est[7] dictionis, sed etiam quod dictio dicendum,[8] hoc est, intellegendum[9] aliquid habet. Syllaba autem non omni modo[10] aliquid significat per se; ergo monosyllabae dictiones possunt quodam modo esse[11] et syllabae, non tamen sincerae,[12] quia nunquam syllaba per se potest aliquid significare: hoc enim proprium est dictionis.[13] Unde si dicam, a, per se scio esse syllabam, nec tempora[14] tamen eius, nec tenorem nec spiritum nec significationem[15] agnosco, donec cognovero dictionem, in qua ponitur. Nam in ara[16] deorum a paenultima producitur et circumflectitur in nominativo, nec habet aspirationem; cum autem significat stabulum porcorum,[1] eadem[2] a syllaba paenultima corripitur et acuitur et habet aspirationem. Haec eadem a, quando est praepositio, gravatur et producitur[3] et est sine aspiratione. Vides ergo per se ipsam syllabam[4] deficere praedictorum ratione, nec aliter posse examussim[5] tractari,[6] nisi posita sit in dictione.

Cap. IV. Oratio est ordinatio dictionum[7] congrua[8] sententiam perfectam[9] demonstrans. Est autem haec definitio orationis eius, quae est generalis, id est, quae in species[10] sive partes dividitur. Nam oratio dicitur etiam liber rhetoricus,[11] nec non unaquaeque dictio hoc saepe nomine nuncupatur, cum

---

3 *medóndæ etarru* 4 *iscummae lim̃ etir .ph. 7 f* 5 *ata medóndai* 6 *iscomail afog. .i. cosmailius fog. beos* 7 *.i. isnaib tredaib*

8 *c. t. p. isairi asbertar étrumma 7 slemna huare nádtechtat tinf.* 9 *donaibhi bindigeddar* 10 *cachae tarhéisi araili* 11 *.i. iscum̃ae leissem bid .f.*

(25[b]) 1 *.i. hicoindeulgg inna insce óge* 2 *.i. cen dualchi* 3 *.i. inordd cóir* 4 *.i. minima .i. is rannsi ám oratio.* 5 *.i. conepred iarum ispars minima oratio. cechtar indaleithesin* 6 *.i. doláni chétbutho inna huilæ insce*

7 *.i. olasrann*

8 *.i. beth eperthi* 9 *.i. sluindith folad indepert* 10 *i. onach mud etir* 11 *.i. ualailiu mud frisillaba nád tóirn̄det folad*

12 *.i. issí intsillab diuit sill. ellaig raine 7 nad ṡluindi folad* 13 (in marg.) *Ni sluindi sill. folad trée feisin manip sin sill. si bes rann insce*

14 *.i. comét aim̃ser bes indi* 15 *.i. cid folad ṡluindes* 16 *altóir*

(26[a]) 1 *.i. muccfoil* 2 *.i. hára .i. muccfoil* 3 *.i. intan m̃bis hicomaisn̄dis* 4 *.i. solam .i. indsillab diuit nád ṡluindi folad* 5 *.i. indimmdae* 6 *.i. coneperthae ciaaiccent 7 cisi aimser derb thechtas rl.*

7 *.i. inna focul* 8 *cen fubae cen dualaich* 9 *.i. coláni intṡliuchto* 10 *coil et cóim l. idem 7 partes q. melius* 11 (in marg.) *hic ostendit ceróich himeit 7 lagait ani asoratio*

plenam ostendit sententiam, ut verba imperativa et responsa,[12] quae saepe una dictione complentur, ut si dicam, quid est summum bonum in vita? et respondeat quis: honestas,[13] dico, bona oratione respondit. Partes igitur orationis sunt secundum dialecticos duae, nomen et verbum, quia hae solae etiam per se coniunctae plenam faciunt orationem; alias autem partes syncategoremata, hoc est, consignificantia appellabant. Secundum Stoicos vero quinque sunt eius partes: nomen, appellatio, verbum, pronomen sive articulus, coniunctio. Nam participium connumerantes verbis participiale verbum vocabant vel casuale, nec non etiam adverbia nominibus vel verbis connumerabant et quasi adiectiva verborum ea nominabant; articulis autem pronomina connumerantes, finitos ea articulos appellabant, ipsos autem articulos, quibus nos caremus,[14] infinitos articulos dicebant, vel, ut alii dicunt, articulos connumerabant pronominibus et articularia eos pronomina vocabant. In quo illos adhuc sequimur Latini,[1] quamvis integros[2] in nostra non invenimus lingua articulos. Nam cum dicimus idem,[3] ὁ αὐτός, non solum articulum, sed etiam pronomen in eadem dictione significamus[4] Similiter qui, ὅστις, articulus subiunctivus intellegitur una cum pronomine secundum quosdam infinito, sive magis cum nomine,[5] ut Apollonius ostendit firmissima ratione. Praepositionem quoque Stoici coniunctioni copulantes praepositivam coniunctionem vocabant. Quidam autem novem dicebant esse partes orationis, appellationem addentes separatam a nominibus, alii decem etiam, infinita verba seorsum partem ponentes, alii undecim, quia pronomina, quae non possunt adiungi articulis, per se numerabant. His alii addebant vocabulum et interiectionem apud Graecos,[6] quam nos adhuc servamus. Apud Latinos vero articulum addebant, quem purum per se apud eos non inveniri supra docuimus. Igitur non aliter possunt[7] a se discerni[8] partes orationis, nisi uniuscuiusque proprietates significationum attendamus.[9]

Proprium[10] est nominis,[11] substantiam et qualitatem significare; hoc habet etiam[12] appellatio et vocabulum. Ergo haec tria una pars est orationis.[13] Proprium[14] est verbi, actionem sive passionem sive utramque cum modis et formis et temporibus sine casu significare. Hoc[15] habent etiam infinita,[16] quare non sunt separanda[17] a verbo.[18] Participium autem iure separatur a verbo, quod et casus habet, quibus caret verbum, et genera ad similitudinem nominum, nec modos habet, quos continet verbum. Proprium est pronominis pro aliquo pro-

---

12 *.i. inna frecra* 13 *.i. féle*
14 *.i. nintánaic acárachtar*
(26[b]) 1 *.i. osní* 2 *.i. compos. ut ap. graecos l. huare nánduntanaic acarachtar ciaridberam acéill aprono.* 3 *isfollus nach mór brig artic. linni*
4 *.i. ardóintam* 5 *.i. isferr ainm do denom de*
6 *.i. indinteriecht nad rann insce la grecu s. ap. aduerbium numerant atarimet comroirnich inna grec laranna insce olsuide asrann insce lalait.*
7 *.i. dedliguth tra innaniltoimddensin isdegaibthi ig. quasi dixisset. ni fail ni nád táim odligethsa fair indegaid na comroircnech* 8 *.i. confesta andechur* 9 *mani decamar sainfolad cacha rainne*
10 *.i. asainreth* 11 *.i. indanm̄a dilis* 12 *.i. proprium .i. torand folaid 7 inne am n̄dondfoirde ainm̄ n̄diles* 13 *.i inna teoir rannasa isóin rann fardiṅgrat*
14 *i. asainreth* 15 *.i. torand gnima l. césta* 16 *.i. uerba* 17 *.i. huare dofoirn̄det gnim et passionem* 18 *.i. islabre. anáram*

prio nomine poni et certas personas significare.[1] Ergo quis et qui, et qualis et talis, et quantus et tantus, et similia, quae sunt infinita, sive interrogativa vel relativa vel redditiva,[2] magis nomina sunt appellanda, quam pronomina. Neque enim loco propriorum nominum ponuntur, neque certas significant personas, sed etiam substantiam, quamvis infinitam, et qualitatem,[3] quamvis generalem,[4] quod est suum[5] nominis, habent.[6] Nomina sunt igitur dicenda, quamvis declinationem pronominum habeant quaedam ex eis.[7] Non enim declinatio, sed vis et significatio[8] uniuscuiusque partis est contemplanda; indifferenter[9] enim multa et nomina modo pronominum et pronomina modo nominum invenimus declinata. Quid enim stultius, quam omnia, quae numeros significant, nomina dicere, unus autem, unius, propter declinationem pronomen appellare? Quod si[10] declinatio facit indicium, qualis sit[11] dictio,[12] debent omnia possessiva pronomina, quia nominum declinationem secuntur, et participia[13] in his computari, quod omnino caret ratione. Ergo non declinatio, sed proprietas est excutienda[14] significationis.[15] Et quoniam de proprietate nominis et verbi et participii et pronominis breviter dictum est, non incongruum esse arbitror summatim[16] de ceterarum quoque proprietate partium orationis percurrere.

Proprium est adverbii, cum verbo poni, nec sine eo perfectam significationem posse habere, ut bene facio, docte lego. Hoc ergo inter adverbium[17] et praepositionem est, quod adverbium et sine casualibus potest praeponi et postponi verbis et cum casualibus, ut pone currit, et currit pone; venit tempore longo post, et post longo tempore venit. Terentius in Adelphis: Post faceret tamen.[1] Si igitur invenias adverbium sine verbo cum nomine, scias hoc per eclipsin fieri, ut si dicam, non bonus homo, pro malus, subaudio est.[2] Praepositionis autem proprium est, separatim quidem per appositionem[3] casualibus praeponi, ut de rege, apud amicum; coniunctim vero per compositionem tam[4] cum habentibus casus, quam[5] etiam cum non habentibus, ut indoctus, interritus, intercurro, proconsul, induco, inspiciens.

Proprium est coniunctionis, diversa nomina vel quascunque dictiones casuales vel diversa verba vel adverbia coniungere, ut et Terentius et Cicero, vel Terentius vel Cicero,[6] et formosus et sapiens, vel formosus vel sapiens, et legens et scribens, vel legens vel scribens, et ego et tu, vel tu vel ego, et facio et dico, vel facio vel dico, et bene et celeriter, vel bene vel celeriter.

(27[a]) 1 *.i. iss. sainreth prono. asuidigud aranmmaimm dilius 7 ni arindi dam nád suidigther som aranm̄aim̄ doacaldmach*

2 *.i. érrethcha airindi asrenat frecrae dondim̄chomurc .i dofúasailcet anim̄chomarc immechomarcar tri quis 7 qualis 7 quantus* 3 *.i. qualis 7 talis .i. inni indfolaid hisin* 4 *.i. cenelaich etir maith 7 olc* 5 *.i. proprium .i. ái* 6 *.i. sainreth nanm̄ae torand folaid cenchinniuth persine* 7 *.i. quis 7 qui arisfardiull nois. ataat innahi olchænae .i quis 7 talis*

8 *.i afolad 7 inchiall* 9 *.i. nibi dechor etir diall nanmann 7 prono.*

10 *masued sluindes indrann* 11 *.i. cia randdatu bis indi* 12 *.i. cisi rann dogéntar di* 13 *arisdiall nois. lasuidib*

14 *.i. ní elcustai*

15 *indfolaid* 16 *indáirmith l. breuiter*

17 *.i. etir indobrethir són conicc bes indobre. 7 bes rems. l. etir indobræ. sechissi 7 rems. madodrumenatar alaaili nombetis in oen rainn*

(27[b]) 1 *.i. ardobre. hi remsamugud* 2 *.i. ani asest .i. bíid est hi foetsecht*

3 *.i. trechomaisndeis do inchosc óencheillae* 4 *emith lasnahi* 5 *emith* 6 *.i. isnectar de*

quod praepositio non facit. Interest autem etiam hoc, quod praepositiones componi possunt cum verbis, coniunctio vero nunquam, ut subtraho, addico, praepono, produco, dehortor; coniunctio autem, licet sit praepositiva, in compositione tamen non invenitur cum verbis, ut at, ast, sed; et quod praepositio casualibus separata[7] praeponitur semper, coniunctio vero cum omnibus potest dictionibus modo praeposita[8] modo postposita coniungi.

Cap. V. Nomen[9] est pars orationis, quae unicuique subiectorum[10] corporum seu rerum[11] communem vel propriam qualitatem distribuit.[12] Dicitur[13] autem nomen[14] vel a graeco quod est νόμα[15] et adiecta ο ὄνομα, dictum a tribuendo,[16] quod νέμειν[17] dicunt, vel, ut alii, nomen quasi notamen, quod hoc nomine notamus uniuscuiusque substantiae qualitatem.[1] Et communem quidem corporum qualitatem[2] demonstrat, ut homo; propriam vero, ut Virgilius; rerum autem communem, ut disciplina, ars; propriam, ut arithmetica Nicomachi, grammatica Aristarchi.[3] Accidunt igitur nomini quinque, species, genus, numerus, figura, casus. Species sunt communes, tam propriorum quam appellativorum nominum, duae, primitiva et derivativa.[4] Primitiva, ut Iulus, mons. Derivativa, ut Iulius,[5] montanus, sub qua sunt aliae multae. Nam propria habent species separatim quattuor, praenomen, nomen, cognomen,[6] agnomen. Praenomen est, quod praeponitur nomini, vel differentiae[7] causa, vel quod tempore, quo Sabinos Romani asciverunt[8] civitati ad confirmandam coniunctionem,[9] nomina illorum suis praeponebant nominibus et invicem Sabini Romanorum.[10] Et ex illo consuetudo tenuit, ut nemo Romanus sit absque praenomine. Et notantur[11] vel singulis literis[12] vel binis vel ternis, tum singulis, quando a vocali incipit praenomen, ut A. Aulus, vel ab una consonante, ut P. Publius, T. Titus; tum duabus, quando a duabus consonantibus incipit, ut Cn. Cnaeus, Sp. Spurius; tum tribus, quando a consonante incipit prima syllaba et in consonantem desinit, si tamen alia quoque praenomina ab eisdem incipiunt consonantibus, idque fit differentiae causa,[13] ut Sex. Sextus, Tul. Tullius, ne, si primas solum consonantes scribamus, T. Titum et S. Sextium significare putemur. Unde in Marco[14] M solam scribimus, quamvis a consonante incipit syllaba et in consonantem desinit, quia nullus error fit.[15] Nomen est proprie uniuscuiusque[16] suum,[17] ut Paulus, proprium. Cognomen cognationis[18] com-

7 *hi comaisndis* 8 *.i. cach lacéin*
9 *.i herchóiliuth folaith* 10 *tiug. 7 tanaide* 11 *.i. néphchorpdae* 12 *.i. doindnaich*
13 *.i. her. suin* 14 *.i. tindnacul* 15 (in marg.) *.i. ethemlagas donadbat hic ondsum grecdu as. noma .i. nomen húad* 16 *.i. othindnacul .i. gerind* 17 *.i. gerind grecdae*

(28ᵃ) 1 *i. inne indfébtad l. indfol. asber hic inne dilse l. doacal. asber innadead quando dicit et communem quidem rl.*
2 *indinne issi ascoit. folad duine huile* 3 (in marg.) *indúlib ni hisonaib atá indilse l. indoac.* 4 (in marg.) *.i. ataat chétnaidi 7 diru. hindilsi ataat dam indoacal.*
5 *.i. ainm inchoisc ceniuil* 6 *.i. iss. acognomen són lasna firu aili r.* 7 *.i. ar dechor etir da nainm cosmaili*
8 *.i. dochathraraib dóib hisinchathir* 9 *.i. isdo remisuidigddis doaccomol inna cairddine 7 indoentath* 10 (in marg.) *.i. dagnitis dam intsabindai anisin immenetor .i. nosuidigtis noa. romanor. an. noibus. suis*
11 *.i. notaitir* 11 *.i. robu óenlitrib*
13 *.i dodechor fri praenomina aili* 14 *.i. huare nád fail praeno. friandechraiged* 15 *.i. cith .m. naña scribthar and huare nád deligedar fri praeno. cosmail do*
16 *.i. no. saindiles cachoen folaid* 17 *.i. añái* 18 *.i. inchoibnis*

mune,[19] ut Scipio.[20] Agnomen est, quod ab aliquo eventu imponitur,[21] ut Africanus, Isauricus. Invenimus tamen multa in his quattuor speciebus propriorum nominum invicem pro se posita,[1] et quae in aliis personis sunt[2] praenomina, haec in aliis loco nominum[3] accipiuntur, ut Tullius Servilius. Hic Tullius praenomen est. M. vero Tullius, hic nomen. Similiter et in aliis loco cognominum[4] aliorum agnomina, vel contra, ut Cicero, qui primus ab habitu faciei nominatus est, agnomen hoc habuit, familiae vero eius cognomen fuit. Similiter Caesar, Scipio. Hoc autem interest inter proprium et appellativum, quod appellativum naturaliter commune est multorum, quos eadem substantia[5] seu qualitas[6] seu quantitas,[7] generalis[8] vel specialis, iungit. Generalis, ut animal,[9] corpus,[10] virtus;[11] specialis,[12] ut homo, lapis, grammaticus, albus, niger,[13] magnus, brevis.[14] Haec enim quoque, quae[15] a qualitate vel quantitate sumuntur speciali, id est adiectiva, naturaliter communia sunt multorum.[16] Adiectiva autem ideo vocantur, quod aliis appellativis,[17] quae substantiam significant, vel etiam propriis adici solent ad manifestandam eorum qualitatem[18] vel quantitatem, quae augeri vel minui sine substantiae[19] consumptione[20] possunt, ut bonum animal, magnus homo, sapiens grammaticus, magnus Homerus. Proprium vero naturaliter uniuscuiusque privatam[21] substantiam qualitatemque significat et in rebus est individuis,[22] quas[23] philosophi atomos[24] vocant, ut Plato, Socrates. Itaque caret communione[25] naturali. Cum igitur evenit, ut multi eodem nomine proprio nuncupentur, fortuitu[1] et sola voce, non etiam intellectu communis alicuius substantiae vel qualitatis hoc fieri solet. Et in proprio quidem etiam appellativa intellegi possunt,[2] ut si dicam Virgilius, intellego et hominem et poëtam;[3] in appellativis autem propria non intelleguntur, ut homo, vir, nisi per excellentiam[4] loco[5] proprii in quibusdam personis accipiantur, ut poëta pro[6] Virgilio, et urbs pro Roma. Appellativorum multae sunt species, quarum quaedam communes inveniuntur cum propriis, sive sint primae positionis sive derivativae. Sunt enim quaedam corporalia in appellativis, ut homo; sunt etiam in propriis, ut Terentius. Alia[7] incorporalia in appellativis, ut virtus;[8] in propriis, ut Virtus dea,[9] et pudicitia Penelopae.[10] Homonyma[11] quoque tam in propriis quam in appellativis in-

---

19 .i. *coitchen diachoibnius* .i. *domaccaib 7 auib* 20 .i. *scipio* .i. *scipide* (in marg.) *Ani as no. lasna litridi aili is cogno. són la prisc. ani as cogno. leosom isnomen són leissem* 21 .i. *uathecmungg gnimo*

(28[b]) 1 .i. *cach ae dośuidigud aralailiu* 2 .i. *hipersonaib sainib* .i. *saini persin hisuidiu* 3 .i. *innananmann etargnai* 4 .i. *doluc innananman inchoisc ceniuil*

5 .i. *afolad iss. maithess incoit. in noe.* 6 .i. *cid maith cid olc cid álind cid etig* 7 .i. *cid bec cid már*

8 .i. *berair fricach nae andédese* 9 .i. *do cach anmandu* 10 *do cach corp* 11 *do cach neurt* 12 .i. *arśainchenélchi* 13 *ar inni andédeso* 14 *ar méit andédeso* 15 .i. *frecrae menman rl.*

16 (in marg.) *inna anmann tréna dim ithé doformagddar donaib anmanaib adiectaib dolanad 7 foilsiguth inne indib sicut postea dicit*

17 .i. *trenaib* 18 .i. *innananman adiect* 19 .i. *cenn forcenn indfolaid chéthnai* (sic) 20 .i. *ni epil afolad cetne isfolad duini l. dogaibther and l. doformagar*

21 *diuparthe* 22 .i. *nadfodlaiter frislond nilfolad* 23 .i *indiuidua* 24 *nephfodlaidi* 25 *dualund hile*

(29[a]) 1 .i. *intæcmaingthech* .i. *tecmaing amin* 2 .i. *incoisgedar anman doac. tre anman dilsi* 3 (in marg) *Asagnintar asinduine 7 asfili intan asberar uirgilius assagnintar assin doacaldmaich tre dilsi* 4 .i. *tre derscug. fir l. chath.* 5 *dam* 6 .i. *tarhési*

7 .i. *sunt* 8 .i. *coitchen do cach neurt* 9 .i. *no. bandeae* 10 .i. *dorochair indilsi di conid no. di pudicitia*

11 .i. *cosmailainmnechthecha r.*

veniuntur, ut Pyrrhus filius Achillis, et Pyrrhus rex Epirotarum; nepos,[12] filius filii, et nepos, luxuriosus. Inveniuntur tamen quaedam homonyma eadem propria et appellativa, ut Magnus[13] Pompeius, et magnus civis. Synonyma[14] quoque tam appellativa quam propria inveniuntur. Sicut enim ensis, gladius, mucro, unum atque idem significant, sic Publius Cornelius Scipio Africanus unum atque idem significant. Aliae fere omnes species[15] in nominibus inveniuntur appellativis. Sunt autem hae, adiectivum, ad aliquid dictum, quasi ad aliquid dictum, gentile, patrium, interrogativum, infinitum, relativum vel demonstrativum vel similitudinis, collectivum, dividuum, factitium, generale, speciale, ordinale, numerale, absolutum, temporale, locale. Hae species communes sunt, et principalium, id est, primae positionis nominum et derivativorum. Propriae autem derivativorum sunt hae, patronymicum, possessivum, comparativum, superlativum, diminutivum, denominativum, in quo intellegimus cum multis etiam comprehensivum,[1] de quibus in loco dicemus, verbale, participiale, adverbiale. Adiectivum est, quod adicitur propriis vel appellativis, et significat laudem vel vituperationem vel medium vel accidens unicuique. Laudem, ut iustus; vituperationem, ut iniustus; medium, ut magnus. Dicimus enim magnus imperator, laudantes; et magnus latro vel fur, vituperantes. Accidens vero, id est, suum[2] uniuscuiusque, ut niger corvus,[3] et altum[4] mare. Inveniuntur tamen etiam in propriis quaedam huiuscemodi,[5] ut Gradivus[6] Mars, et Ennosigaeus Neptunus, et Quirinus Romulus. Sed haec, quia propriorum loco accipiuntur, comparari non possunt, quod est proprium adiectivorum, nec egent adiectione aliorum nominum,[7] quomodo communia[8] adiectiva. Sumuntur autem haec a qualitate vel quantitate animi vel corporis vel extrinsecus accidentium. Animi, ut prudens, magnanimus; corporis, ut albus, longus. Extrinsecus accidentium, ut dives, felix. Ad aliquid dictum est, quod sine intellectu illius,[9] ad quod dictum est, proferri non potest, ut filius, servus. Nam dicendo filium[10] patrem[11] etiam et dicendo servum dominum[12] quoque intellego; quod si intereat, interimit[13] una illud, quod ab eo intellegitur. Quasi ad aliquid dictum est,[14] quod quamvis habeat aliquid contrarium[15] et quasi semper adhaerens,[16] tamen non ab ipso nomine[17] significat etiam illud.[1] Neque enim ex illo nominationem accipit,[2] ut dies, nox, dextra, sinistra. Nam quamvis intereat,[3] nec interimit[4] secum etiam illud, quod ei adhaerere intellegitur. De homonymo superius docuimus, quod tam in propriis quam appella-

---

12 .i. *haue* 13 .i. *asin magnus dognithær andedesin .i. dil. .i. proprium hic* 7 *doacal.* 14 .i. *comainmnichdecha r.* 15 .i. *file*

(29[b]) 1 .i. *arindi contetarrat som hignuisib hilib andéainm̃neichthech*

2 .i. *anái .i. asainreth* 3 *fiach* 4 *fudomain*

5 .i. *am. ataat adiecta conanilmrechtrud inddoacal. ataat dam indilsi* 6 .i. *dorochair indilsi marti* 7 .i. *cennithá inna anm̃ann dilsi dianacomlatar hic tm.* 8 .i. *doacaldmacha*

9 .i. *airni conbia som manibé ani hua*[*nai*]*thgnintar* 7 *huanaimniyter* (sic)

10 .i. *lase asinbiur* 11 *file athir leiss* 12 .i. *file chóim̃dith leiss* 13 i. *pater* 7 *dominus* .i. *manibé*

14 .i. *iscuit atóibthe nam̃á isairi asber quasi i similitudinis* (in marg.) .i. *isquasi ad aliquid asberar diib huare rombi cechtar de sech alaill*

15 .i. *cenodfil chotarsnataith etarru* 16 .i. *iscuit atóibthe huare rombi cechtar de sech alaill* 17 .i. *bis leiss ut dies*

(30[a]) 1 .i. *ani huanainmnichfide* 2 (in marg.) *sluindith sem aduiltetaid cen fortacht indanm̃a aili*

3 .i. *ciatbela indalanái ni epil alaill* 4 .i. *ni airdben*

tivis invenitur. Synonyma sunt, quae, sicut diximus, diversis nominibus idem significant, ut ensis, mucro, gladius. In propriis quoque hanc vim habent[5] dionyma[6] vel trionyma vel tetraonyma,[7] ut P. Cornelius Scipio Africanus, sicut docuimus. Gentile est, quod gentem significat; ut Graecus, Latinus. Patrium est, quod a patria sumitur, ut Atheniensis, Romanus. Interrogativum est, quod cum interrogatione profertur, ut qui, qualis, quantus, quot, quotus, cum suos servant accentus.[8] Infinitum[9] est interrogativo contrarium, ut quis, qualis, quantus, quotus,[10] quot,[11] cum in lectione[12] gravi accentu pronuntiantur. Possunt tamen haec eadem et relativa[13] esse et similitudinis,[14] sicut etiam talis,[15] tantus, tot. Haec tamen etiam redditiva[16] dicuntur. Et animadvertendum, quod huiuscemodi nomina vel substantiae sunt infinitae atque communis, ut quis, qui; vel qualitatis,[17] ut qualis, talis; vel quantitatis, ut quantus, tantus; vel numeri, ut quot, tot. Ex quo ostenditur, melius ea doctissimos artium scriptores Graecos inter nomina posuisse, quamvis vetustiores apud ipsos quoque pronomina vel articulos ea putaverunt, quos grammatici Latinorum similiter sunt secuti. Sed incongruum[18] videtur, cum illi antiquorum nec recusaverunt Graecorum etiam errores imitari, nos Apollonii et Herodiani, qui omnes antiquorum errores grammaticorum purgaverunt, vestigia linquere,[19] et non inter nomina haec potius ponere, de quibus in pronomine latius tractabitur. Collectivum est, quod in singulari numero multitudinem significat, ut populus, plebs. Dividuum est, quod a duobus vel amplioribus ad singulos habet relationem vel plures in numeros pares distributos, ut uterque, alteruter, quisque, singuli, bini, terni, centeni. Factitium[1] est, quod a proprietate sonorum[2] per imitationem factum est, ut tintinnabulum,[3] turtur. Generale est, quod in diversas species potest dividi, ut animal, arbor. Speciale est, quod a genere dividitur, ut homo, equus, vitis, laurus. Ordinale est, quod ordinem significat, ut primus, secundus, tertius. Numerale est, quod numerum demonstrat, ut unus, duo, tres. Absolutum[4] est, quod per se intellegitur et non eget alterius coniunctione nominis, ut deus, ratio. Temporale est, quod tempus ostendit, ut mensis, annus. Locale est, quod locum significat, ut propinquus, longinquus, proximus, medioximus.

Subiungo locos aliquos, quorum praeter interpretationem codicis Sangallensis extat interpretatio hibernica codicis Prisciani Carolsruhensis (quorum unum infra significo Pr. Sg., alterum Pr. Cr.), praefationem operis Priscianei et e libro octavo quaedam.

5 *.i. ainmnigud oenfolaid hua ilanmanaib* 6 *.i. deainmnich.* 7 *.i. isarsodain dober exem.*
8 *.i. dóig linn bed nacuit preter qualis* 7 *combad chircumflex farsuidiu*
9 *.i. ecrichdatu cen imchomarc nindib* 10 *.i. isidméit* 11 *.i. linn r.* 12 *.i. ininfognam* 7 *issreith legind*
13 *.i. aithaisndisnecha .i. tuasailcdecha do imchomairsnechaib* 14 *.i. quantus .i ishe idméit l. uerbi gratia qualis inna inneso noch isrelatiuum insin insamlathar dam inni frialaili*
15 *.i. isderb son* 16 *.i. herredcha aliud no. illis*
17 *.i. tecmaing dondfol. hisin* 18 *ecóir* 19 *.i. cenasechim*
(30b) 1 *.i. aforcmachte* 2 *.i. inna fog.* 3 *.i. tin. tin. afogur diaforcomnacair* **tintinabulum** (sic)
4 *.i hiatuasailcthae hua anmmaim ailiu dothórmuch friss doaestóasc acheille*

Prooemium. Cum omnis eloquentiae doctrinam et omne studiorum genus, sapientiae luce praefulgens, a Graecorum fontibus derivatum, Latinos proprio sermone invenio celebrasse et in omnibus illorum vestigia liberalibus[1] consecutos artibus video, nec in his solum quae emendate ab illis sunt scripta, sed etiam quosdam errores eorum amore graecorum doctorum deceptos[2] imitari, in quibus maxime vetustissima grammatica ars arguitur peccasse, cuius auctores quanto iuniores tanto[3] perspicaciores et ingeniis floruisse et diligentia valuisse omnium iudicio confirmantur eruditissimorum — quid enim Herodiani artibus certius, quid Apollonii scrupulosis quaestionibus enucleatius possit inveniri? — cum igitur eos omnia fere vitia, quaecunque antiquorum Graecorum commentariis sunt relicta artis grammaticae, expurgasse comperio certisque rationis legibus emendasse, nostrorum autem neminem post illos[4] imitatorem eorum exstitisse, quippe in neglegentiam cadentibus studiis literarum propter inopiam scriptorum; quamvis audacter, sed non impudenter, ut puto, conatus sum pro viribus[5] rem arduam quidem, sed officio professionis non indebitam, supra nominatorum praecepta virorum, quae congrua sunt visa, in latinum transferre sermonem, collectis etiam omnibus fere, quaecunque necessaria nostrorum quoque inveniuntur artium commentariis grammaticorum, quod gratum fore credidi temperamentum,[6] si ex utriusque linguae moderatoribus elegantiora in unum coëant corpus, meo faciente labore; quia nec vituperandum me esse credo, si eos imitor,[7] qui principatum inter scriptores graios artis grammaticae possident, cum veteres nostri in erroribus etiam, ut dictum est, Graecos aequiperantes, maximam tamen sunt laudem consecuti. Exemplum etiam proponere placuit, ne pigeat alios etiam a me vel ignorantia forte praetermissa vel vitiose dicta (nihil enim ex omni parte perfectum in humanis esse credo posse inventionibus) sua quoque industria ad communem literatoriae professionis utilitatem congrua rationis proportione vel addere vel mutare tractantes. Namque festinantius quam volui hos edere me libros compulerunt, qui alienis laboribus insidiantes, furtimque et quasi per latrocinia scripta aliis surripientes unius nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione totius operis in se gloriam transferre conantur. Sed quoniam in tanta operis materia impossibile est aliquid perfectum breviter exponi, spatii quoque veniam peto, quamvis ad Herodiani scriptorum pelagus et ad eius patris Apollonii spatiosa volumina, meorum compendiosa sunt existimanda scripta librorum, huius tamen[8] te operis hortatorem[9] sortitus, iudicem quoque facio, Iuliane, Consul ac Patricie, cui summos dignitatis[10] gradus summa acquisivit in omni studio ingenii[11] claritudo,[12] non tantum accipiens ab excelsis gradibus honorum pretii, quantum illis decoris addens tui, cuius mentem tam Homeri credo quam Virgilii animo constare, quorum uterque[13] arcem possederat musicae, te

1 (Pr. Sg. 1ª) in cod.: libral. .i. *libardaib* 2 (Pr. Sg.) .i. *atá diserc lalait. inna grec coseich. cid acomroi[r]cniu* 3 (Pr. Sg.) *inméitso*
4 (Pr. Sg.) .i. *indead innanisin* 5 (Pr. Sg.) .i. *is:::asneurt dom aradoidngi*
6 (Pr. Cr. 1ª) .i. *húare nadtucus acht ani rupu thascide* 7 (Pr. Sg. 1ᵇ) .i. *ciinsamlar*
8 (Pr. Cr.) .i. *cethuc cuimbri mu libuir* (9 Pr. Cr.) .i. *ronertais damsa condernain hicutrumus frimcheliu togu damsa ani sintasu indsainriud dianertad sech cách*
10 (Pr. Sg. 2ª) .i. *inna flaithemnachtæ* 11 (Pr. Sg.) .i. *hicach ceniul fis 7 ecni* 12 (Pr. Sg.) .i. *indtairdircus*
13 (Pr. Sg.) .i. *indiassin*

tertium[14] ex utroque compositum esse confirmans, quippe non minus Graecorum quam Latinorum in omni doctrinae genere praefulgentem. Tibi ergo hoc opus quasi ad deum[15] devoveo, omnis eloquentiae praesul, ut quantamcunque mihi deus annuerit suscepti laboris gloriam,[16] te comite, quasi sole quodam, dilucidius crescat.

Lib. VIII. cap. VI. .. Inveniuntur ex aliarum (praeter primam) coniugationum verbis quaedam similes derivationes, sed in paucis, ut pendo pendis, pendor penderis, et pendeo pendes, iacio[1] iacis, et iacior[2] iaceris, et iaceo[3] iaces, acuo acuis, acuor et aceo,[4] ex quo acesco. Sunt alia, quae in compositione mutant significationem, ut eo neutrum. Similiter facio, quamvis vetustissimi etiam passive hoc protulisse inveniantur. Titinius in quinto: *Bonum gratia parvi ut faciatur.* Item venio, sedeo faciunt activa in compositione, adeo et adeor, subeo et subeor, ineo et ineor. Ovidius in quarto Fastorum: *Sol aditus, quam quaeris, ait, ne vana labores, nupta Iovis fratri tertia regna tenet.* Iuvenalis in quinto: *Quod si subeuntur prospera castra.* Virgilius in decimo: *Morte obita qualis fama est volitare figuras.*[5] Facio vero, quando cum praepositionibus componitur, activum fit plerumque, ut efficio et efficior, afficio et afficior, reficio et reficior. Deficio, quando pro relinquo accipitur, habet passivum, quando vero pro defetiscor,[6] neutrum est. Iuvenalis in tertio: *Matho deficit.* A venio vero convenio[7] et convenior, invenio et invenior in passivam transeunt significationem. A sedeo quoque obsideo et obsideor. Sentio neutrum, ex eo assentio et assentior, et dissentio et dissentior, in una eademque inveniuntur significatione. Cicero de republica: *In quibus assentior sollicitam et periculosam iustitiam non esse sapientis.* Lucilius XII: *Assensus sum homini.* Caecilius in primo: *Qui intellegunt quid faciant, dissentiuntur.* Ex aliis quoque significationibus plurima simplicia in alias, cum componuntur, transire invenies, ut plecto activum, unde Terentius: *Ego plectar pendens*; sed ab eo composita tam deponentia quam communia inveniuntur. Orior deponens, similiter partior, sed ex eis composita tam deponentia quam neutra inveniuntur, adorior[8] et adorio, impertior et impertio. Naevius in Hectore proficiscente: *Tunc ipsos adoriant, ne quis hinc Spartam referat nuntium.* Virgilius in I. Aeneidos: *Hinc portum petit et socios partitur in omnes.* Terentius in Eunucho: *Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnatho.* Spicio, a quo aspicio activum, et ex eo conspicor conspicaris deponens, in quo etiam coniugatio mutata est. Terentius in Heautontimorumeno: *Numquam tam mane egredior, neque tam vesperi, quin conspicer te fodere arare.* Ab aperio quoque activo videtur quibusdam esse experior[9] commune, et opperior[10] deponens. Virgilius in XI: *Experto credite, quantus*

14 (Pr. Sg.) *.i. trisfer friu* 15 (Pr. Sg.) *.i. am. bid do dia* 16 (Pr. Sg.) *.i. cid bec cid mar indinducbál ó dia tarhesi denmo indlibuir bith má de dobuith daitsiu hi coimthecht oco*

1 (Pr. Cr. 57a) *.i. insádaim* 2 (Pr. Cr.) *iaculor* 3 (Pr. Cr.) *.i. inarbenim* 4 (Pr. Cr.) *.i. áctegim a quo est acetum*

5 (Pr. Cr. in marg.) *.i. amba frithtechtai*

6 (Pr. Sg. 145b) in cod.: difficiscor. *.i. arachrinim* 7 (Pr. Cr.) *.i. adgaur l. duttluchur* 8 (Pr. Cr.) *.i. arriuth*

9 (Pr. Sg.) *.i. doscéulaim* 10 (Pr. Cr.) *.i. frisaiccim*

in clipeum adsurgat. Quamquam simplex eius peritus sit, cuius verbum in usu non est,[11] quod debuit secundum analogiam perior esse. Terentius in supradicta fabula: *Hic ego interea virum opperibor.* Nam reperio, comperio, cooperio, sicut aperio, activa sunt;[12] faciunt enim ex se passiva. Et possunt magis a pario videri composita, quod apud vetustissimos quartae coniugationis declinationem habebat. Ennius: *Ova parire solet genus pennis condecoratum.* Facio cum sit neutrum, ut supra diximus, si cum praepositione componatur, plerumque transit in activum, ut conficio conficior, perficio perficior, afficic afficior, reficio reficior, officio officior. Iuvenalis in I: *Et quotiens te, Roma, tuo refici properantem reddet Aquino.* Lucretius in II: *Quapropter simul inter se retrahuntur et extra, officiuntur, uti cogantur tardius ire.* A proficio Statius impersonale protulit in III: *Proficitur bello.* Deficio autem loco passivi defio facit.[13] Terentius in Eunucho: *Nihil cum est, nihil defit.* Cum passivam vim habet, defio facit. Sunt tamen alia ex eo ipso et ex aliis composita, quae non solum significationem, sed etiam coniugationem, ut dictum est, permutant, ut facio facis, gratificor gratificaris. Terentius in Heautontimorumeno: *Cui ego gratificor, ipsa re experibere.* Similiter ludificor. Idem in Eunucho: *Quin insuper scelus, postquam ludificatus est virginem.* Excarnifico[14] vero activum est, ut amplifico et velifico. Terentius in Heautontimorumeno: *Ubi me excarnifices.* Iuvenalis in quarto: *Velificatus Athos, et quicquid Graecia mendax audet in historia,* passive protulit. Sciendum tamen, quod et facio et facior, ut ostendimus, vetustissimi proferebant. Si vero facio vel fio integris manentibus, aliud verbum infinitum ante ea componatur, non solum significationes et coniugationes integras eis servamus, sed etiam accentus, ut calefacio calefacis calefacit, tepefacio tepefacis tepefacit. In secunda enim et tertia persona paenultimas acuimus, quamvis sunt breves. Similiter calefio calefis calefit, tepefio tepefis tepefit, finales servant accentus in secunda et tertia persona, quos habent in simplicibus. A verto quoque activo reverto et revertor, praeverto et praevertor in una eademque ponuntur significatione. Virgilius in primo Aeneidos: *Harpalice volucremque fuga praevertitur Hebrum.* Idem in VII: *Cursuque pedum praevertere ventos.* Verso similiter activum, ex quo controversor deponens. Cicero in Protagora: *Nunc a vobis, o Protagora et Socrate, postulo, ut de isto concedatis alter alteri, et inter vos de huiuscemodi rebus controversemini, non concertetis.* Sunt alia quae et coniugationem mutant cum genere in eadem manentia significatione, ut labo[15] labas neutrum, ὀλισθαίνω, ὀλισθαίνεις, et labor[16] laberis deponens. Virgilius in II. Aeneidos: *Labat ariete crebro ianua.* Idem in IIII: *Labitur infelix Dido.* Similiter lavo[17] lavas, et lavo[18] lavis, sed lavis magis pro humectas dicitur. Virgilius in X: *Visceribus super incumbens lavit improba taeter ora cruor.* Sunt tamen alia quae cum coniugatione mutant significationem, ut mando,[19] ἐντέλλομαι, mandas; mando,[20] μασσάομαι, mandis; fundo,[21] θεμελιόω, fundas;

---

11. (Sg. Pr) *arecar anainm indiuitius 7 ni airecar inbriath. s. hicoms.* 12 (Pr. Sg.) *am. asinbriath. gnima aperio*
13 (Pr. Sg. 146ᵃ) in cod.: difficio autem loco passivi deficio facit *.i. iss. asber hic asberr chial ches. asindi asdifficio quando pro uincor accipitur ut in ante ostendit.* 14 (Pr. Cr.) *.i. fennaim*
15 (Pr. Sg. 146ᵇ) *.i. cor. la .i. dofuislim* 16 *produc la* 17 *.i. dofonuch* 18 *.i. folcaim*
19 *.i. imtrénigim* 20 *i. ithim*
21 (Pr. Sg. Pr. Cr. 57ᵇ) *.i. fundamentum pono*

fundo,[22] *ἐκχέω*, fundis; obsero,[23] *περιβάλλω τὸν μοχλόν*, obseras; obsero,[24] *περισπείρω*, obseris;[25] appello,[26] *προσαγορεύω*, appellas; appello,[27] *προσάγω*, appellis; volo,[28] *πέτομαι*, volas; volo,[29] *βούλομαι*, vis; consternor,[30] *καταπλήττομαι*, consternaris; consternor,[31] *καταστρώννυμαι*, consterneris. Nam lego legas[32] et lego legis, dico dicas et dico dicis, etiam in prima persona habent differentias temporum; nam lego legas et dico dicis producunt paenultimas, lego legis et dico dicas corripiunt.

E. Specimen interpretationis codicis Paulini Wirziburgensis.

Interpretatio epistolarum ad Colossenses, ad Timotheum, Titum, Philemonem.

Epistola ad Colossenses. Cap. I. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei[1] et Timotheus frater, iis qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fratribus in Christo Iesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro. Gratias agimus deo et patri domini nostri Iesu Christi semper pro vobis orantes, audientes fidem vestram in Christo Iesu et dilectionem quam habetis in sanctos omnes, propter spem quae reposita est vobis in caelis, quam audistis in verbo veritatis evangelii, quod pervenit ad vos, sicut et in universo mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis[2] ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate, sicut didicistis ab Epaphra,[3] carissimo conservo nostro, qui est fidelis pro vobis minister Christi Iesu, qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus pro vobis orantes et postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis eius. IN omni sapientia[4] et intellectu[5] spirituali[6] ut ambuletis digne deo per omnia placentes in omni opere bono[7] fructificantes et crescentes in scientia dei,[8] in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius, in omni patientia et longanimitate cum gaudio, gratias agentes deo patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum filii dilectionis suae,[9] in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum,[10] qui est imago dei invisibilis,[11] primogenitus omnis creaturae, quoniam in ipso condita sunt universa in caelis et in terra, visibilia et invisibilia, sive throni sive dominationes, sive principatus sive potestates, omnia per ipsum et in ipso creata sunt. Et ipse ante omnes[1] et

---

22 (Pr. Sg.) *.i. dodálim* (Pr. Cr) *i. dudalim* 23 (Pr. Sg.) *.i. fescrigim* (i. e. vesperasco, serus sum; ideo melius Pr. Cr.:) *.i. frisdúnaim* 24 (Pr. Sg) *clandaim* (Pr. Cr.) *asindiut l. clandaim* 25 (Pr. Cr.) *seminas*
26 (Pr. Sg.) *adgládur* 27 *inárbenim* 28 *folliur* 29 *adcobraim*
30 (Pr. Sg. Pr. Cr.) *.i. fobothaim* 31 (Pr. Sg.) *fommálagar l. foalgim* (Pr. Cr.) *fommálagar* 32 (Pr. Sg.) *ar atá dechor naimsire hisuidib lacumscugud coib. non sic predic.*

(Wb. 26c) 1 *isóentu doathir et macc ocmothoëitse forapstalact cucuibsi* 2 *am. formbeir et toirthigedar indibsi* 3 *.i. ishé cetu rupredach dúib* 4 *.i. etargnu deacte* 5 *.i. anagogien* 6 *.i. etarcne narrúun diade* 7 *combat imdi forcáingnime* 8 *.i. etarcni dæ*
9 *.i. conrobam iflathemnacht la cr.* 10 *.i. istriit dorolgetha arpecthi duin* 11 *firdelb dei caeli l. per ipsum cognoscitur deus pater*
(26d) 1 *.i. arisbidixnichthe som*

omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis ecclesiae, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens,[2] quod in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare[3] et per eum reconciliare omnia in ipso pacificans per sanguinem crucis[4] eius, sive quae in caelis sive quae in terris sunt.[5] ET vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensus eius in operibus malis, nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos sanctos immaculatos et irreprehensibiles coram ipso, si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles ad spem evangelii quod audistis,[6] quod praedicatum est in universa creatura quae sub caelo est, cuius factus sum ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis,[7] et impleo ea quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia.[8] Cuius factus sum ego minister secundum dispensationem dei, quae data est mihi in vobis, ut impleam verbum dei,[9] mysterium quod absconditum fuit[10] a saeculis et generationibus, nunc autem manifestatum est[11] sanctis eius, quibus voluit deus notas facere[12] divitias[13] gloriae sacramenti[14] huius in gentibus, quod est Christus, in vobis spes gloriae, quem nos annuntiamus corripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia,[15] ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Iesu Christo,[16] in quo et laboro certando secundum operationem eius,[17] quam operatur in me in virtute.[18]

Cap. II. VOlo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis[19] et pro iis qui sunt Laodiceae[20] et quicunque non viderunt faciem meam in carne, ut consolentur corda ipsorum[21] instructi in caritate[22] et in omnes divitias plenitudinis intellectus[23] in agnitionem mysterii[24] dei patris et Christi Iesu, in quo[25] sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi. HOc autem dico, ut nemo vos decipiat in subtilitate sermonum.[26] Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum gaudens[1] et videns ordinem vestrum et firmamentum eius quae in Christo[2] est fidei vestrae. SIcut ergo accepistis Christum Iesum dominum, in ipso ambulate,[3] radicati[4] et superaedificati in ipso[5] et confirmati fide,[6] sicut et didicistis, abundantes in gratiarum actione.[7] VIdete ne quis vos decipiat per philosophiam[8] et inanem fallaciam[9] secundum traditionem hominum,[10] secundum elementa mundi et non secundum

---

2 *.i. corrup hǽ bas óenairchinnech* 3 *.i. uile lánæ diuini. atrothreb hicr.* 4 *.i. dognim inchrochtha isainm crux*

5 *.i. dorronad siid eter muntir nime et talman* 6 *.i. spe future glorie bias dúib innim et predchabthar hisos.* 7 *.i. conrogabthesi desimrecht dinni* 8 *.i. ani dodesta dichomalnad cæsta cr. domsa isocca attóo ishéd dim desta disuidiu dul martre tarfarcennsi* 9 *.i. euang. .i. asechte tarrchet dicr.* 10 *.i. irrúnaib deachte condatuárgabusa gentibus* 11 *.i. tuargab cenn indrúnsin*

12 *.i. combad etarcnad doib* 13 *.i. icce incheneli dóine* 14 *.i. arnifitir cid muinter nime* 15 *.i. fessa et etarcni dæ* 16 *.i. am. rombo foirbthe cr. condib foirbthe inti bess innaellug* 17 *.i. ató occombáig friss imsechim agnime et imgabáil desimrechte de ɔroissinn cutrummus friss et ɔgnisom frimsa ocsuidiu* 18 *.i. ismaith acluit occa*

19 *.i. ismór indethiden file domsa dúibsi* 20 *.i. colosensi dim in laudacia ataat* 21 *.i. cododonat arnapat toirsich dimchuimregaibse* 22 *.i. conroib deserc leu fricách* 23 *.i. confesatar imbed indraith tecomnacht dia doib et ɔdip maith anintliucht*

24 *.i. rúun icce incheneli dóine* 25 *arisand isecne et isfissid cách iarnetarcnu cr.* 26 *filoso. .i. arnipa gliccu felsub olambieidsi si in xpo. estis*

(27ᵃ) 1 *.i. treburnimradud arfarfoirbthetu* 2 *.i. icretim in ihu.* 3 *am. ropredchad dúib comid* 4 *inoentid achoirp* 5 *apstil itossug sissi iarum* 6 *bad treúin iniriss* 7 *.i. denid atlugud buide dodia dicach maith dogni frib*

8 *.i. cid glicc et cid sulbir ocaisndis* 9 *.i. saibes inobar* 10 *arishe besad felsub etarcert di-*

Christum,[11] quod in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter,[12] et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis, in quo et circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi,[13] consepulti ei in baptismo,[14] in quo et consurrexistis per fidem operationis dei,[15] qui suscitavit illum a mortuis. ET vos cum mortui essetis in delictis et praeputio carnis vestrae, convivificavit cum illo,[16] donans vobis omnia delicta,[17] delens quod adversum nos erat chirographum decreti,[18] quod erat contrarium nobis,[19] et ipsum tulit[20] de medio[21] affigens illud cruci,[22] expolians se carne principatus et potestates traduxit confidenter, palam triumphans[23] illos in semetipso.[24] NEmo ergo vos iudicet[25] in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomeniae aut sabbatorum quae sunt umbra futurorum,[26] corpus autem Christi.[27] NEmo vos seducat,[28] volens in humilitate et religione angelorum[29] quae non vidit ambulans frustra[30] inflatus sensu carnis suae[31] et non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et coniunctum et constructum crescit in augmentum dei. Si mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tanquam viventes in mundo decernitis?[32] Ne tetigeritis neque gustàveritis neque contrectaveritis, quae sunt omnia in interitum in ipso usu[1] secundum praecepta et doctrinas hominum, quae sunt rationem quidem habentia sapientiae in superstititione et humilitate et ad non parcendum corpori,[2] non in honore aliquo ad saturitatem carnis.[3]

Cap. III. IGitur si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera dei sedens,[4] quae sursum sunt sapite non quae super terram. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est[5] cum Christo in deo. Cum Christus apparuerit vita vestra,[6] tunc et vos[7] apparebitis cum illo in gloria. MOrtificate ergo membra vestra quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam et avaritiam,[8] quae est simulacrorum servitus,[9] propter quae venit ira dei super filios incredulitatis, in quibus et vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis. NUnc autem deponite[10] et vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphe-

dulib et saigid forru et nebchretem anadiadar dicr. 11 *.i. ni ar cr. predchit .i nifitetar am rongab arissamlid atá q. in ipso habitat rl* 12 *pl. omnis plenitudo diuinae naturae in corpore eius inhabitat .i. ueraciter l. inchorpdid .i. adrothreb láne deachte innachorpsom*

13 *cs. cate imdibe cr. ni. bás et adnacul itheside immafolnget imdibe ó dúalchib* 14 *.i. teora tonna torunni in bab. trédenus dosom in sepul.* 15 *am. rongab comadnacul dúun atá comeiseirge act rocretem oipred dé* 16 *xpo* 17 *bái and ni roerthe* 18 *asrochoiled bás dúnni*

19 *niarless robói and* 20 *forróxul* 21 *conách fil etir* 22 *conderbadad in sanguine* 23 *.i. rouic buáid diib* 24 *.i. trebás achoirp fessin*

25 *.i. nachibmided .i. nachibberar ismachtu rechta fetarlicce innandig et ambiad innallithu et assapati act bad foirbthe farniress* 26 *.i. anuile robói ifetarlicci isfoscad nuiudnissi* 27 *quasi dixisset nidir dúib ni disund act homaldóit docr.* 28 *pl. nemo ficta humilitate uos seducat* 29 *.i. ciasberat doaidbdetar fisi doib et dotiagat angil andochum nichretidsi* 30 *.i nitáirci lessu utmilk* 31 *ni issiansib spiritáldib móiti* 32 *.i. marudscarsid fritola trebás cr. cid arandluthid caratrad friu iterum pl. elimenta mundi auaritia luxoria et cætera his similia*

(27ᵇ) 1 *.i. robóid:::: .i. hore arinchrinat* 2 *.i. nicensáithar dochorp* 3 *nec carnem in saturitate honorandam l. nibi ifledaib na ligaib frisgni*

4 *i. issóinmichi inna indocbale* 5 *.i. isindindocbáil* 6 *.i. madhé farmbethusi cr. robia indocbál less* 7 *.i isindúu itáa som* 8 *.i. ithé inso boill indsenduini et ishé insenduine fessin .i. uilidetu nandúalche isball dim cachhæ som et iscorpat::::* 9 *i. am. fongniter idil sic fognither donaib ánib*

10 *.i. cuirid dúib innerese uitiorum*

miam, turpem sermonem[11] de ore vestro. Nolite mentiri invicem,[12] expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis et induentes novum,[13] eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem eius[14] qui creavit eum, ubi non est gentilis et Iudaeus,[15] circumcisio et praeputium, barbarus et Scytha, servus et liber, sed omnia[16] in omnibus[17] Christus. INduite vos ergo, sicut electi dęi sancti et dilecti per viscera misericordiae,[18] benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes invicem[19] et donantes et vobis ipsis,[20] si quis adversus aliquem habet querellam, sicut et dominus donavit vobis, ita et vos.[21] SUper omnia autem haec[22] caritatem habete, quod est vinculum perfectionis,[23] et pax Christi[24] exultet in cordibus vestris in qua et vocati estis in uno corpore,[25] et grati[26] estote. Verbum Christi habitet in vobis abundanter,[27] in omni sapientia[28] docentes et commonentes vosmet ipsos,[29] in psalmis, hymnis, canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine[1] domini Iesu gratias agentes[2] deo et patri per ipsum. MUlieres subditae estote viris vestris[3] sicut oportet in domino.[4] VIri diligite[5] uxores vestras et nolite amari[6] esse ad illas. FIlii oboedite parentibus vestris per omnia, hoc enim placitum est in domino. PArentes nolite ad indignationem provocare filios vestros,[7] ut non pusillanimi[8] fiant. SErvi oboedite dominis carnalibus per omnia,[9] non ad oculum servientes[10] quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis[11] timentes dominum.[12] Quodcunque facitis ex animo operamini sicut domino et non hominibus, scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis.[13] Domino Christo servite; qui enim iniuriam facit[14] recipiet id quod inique gessit,[15] et non est personarum acceptio apud deum.[16]

Cap. IV. DOmini quod iustum est et aequum servis praestate,[17] scientes quoniam et vos dominum habetis in caelo.[18] ORationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione,[19] orantes simul et pro nobis,[20] ut deus aperiat nobis

---

11 *.i. imradud peccitho* 12 *.i. nataibred cách uáib brëic immalaile* 13 *.i. ihm. l. nouus homo* 14 *.i. combiam indeilb ihu. .i. inoentid achoirp* 15 *.i. alter .i. ni airegdu nech alailiu less* 16 *.i. dóna l. mandata* 17 *.i. hominibus i. act rocretea deacht et dóinecht cr. bit less indhuili dáni et nah:::: timn::*

18 *.i. gaibid immib anetach macc cóimsa am. nondad maicc cóima .i. uiscera ishé ::::chellt :::beir* 19 *.i. ainmne dochách fricheile* 20 *andorogbid etruib* 21 *imdilgid* 22 *.i. forib l. sech nahuili predicta* 23 *.i. óentad etruib immanetar l. etruib et dia* 24 *.i. dúib fridia et dodia fribsi* 25 *.i. dobuith inóentid coirp cr* 26 *.i. atligid dodia*

27 *euang. i. bad atrab 'nábad cuit tadill ished aatrab dim aprecept et acomal[nad]* 28 *.i. etarcni dæ* 29 *ished tra forchain som hic aratucca cách acanas condib réil less indinne bess and et ar[in]réla dochach rodchluinethar*

(27[c]) 1 *.i. icomalnad timne ihu. et itogarmaim aanme* 2 *attlugud boide dodia dibarnicc tritsom* 3 *.i. mós est illi hanc suadere doctrinam* 4 *bad in dno. intaurlatu* 5 *.i. hóre itsubditisom* 6 *.i. luind*

7 *.i. trechosc conacarbi cenchinta* 8 *.i. toirsig* 9 *[for]cain som hic seruos obidire et seruire dominis arnaérbarat domini robtar irlithi ar[mog]e dúun resiu tised hiress robtar anirlithi iarum ni áil tra insin doepert olsesom arni doforcitul an[irla]tad dodechuid* 10 *.i. nibo intain nombeid arsúil tm. dogneith toil farcoimded* 11 *.i. induthracht .i. bad arlóg diade* 12 *::::digail forib ma :::d irlaithi arrofitir side imbo hochridiu fanacc*

13 *.i. ropia anorpe nemde illóg farnirnigde* 14 *[int]i bes anirlithe l nádchomalnathar anasberar friss rambia digal taraéssi i. cid incoimdiu dodgné friamug [cid]inmug friachoimdid* 15 *.i. rambia digal tarhési adrognima* 16 *s. operum eter sóir et dóir eter mug et coimdid*

17 *cosc innacoimded inso arnáp foróil acumachte foramogaib* 18 *quasi dixisset adib (?) mogasi dam atá farcóimdiu innim* 19 *.i. ishæ inso infognam donchoimdid nemdu et isfriu huili atbeirsom ón pl. negligentis enim et dormientis oratio nihil impetrare ualet* 20 *.i. lairnigdi airib*

ostium sermonis[21] ad loquendum mysterium Christi,[22] propter quod etiam vinctus sum,[23] ut manifestem illud ita ut oportet me loqui.[24] IN sapientia ambulate[25] ad eos qui foris sunt,[26] redimentes tempus.[27] Sermo vester semper in gratia sale sit conditus,[28] ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.[29] QUae circa me sunt omnia vobis nota faciet Tychicus carissimus frater et fidelis minister[30] et conservus in domino,[31] quem misi ad vos ad hoc ipsum,[32] ut cognoscatis quae circa nos sunt,[33] et consoletur corda vestra[34] cum Onesimo[35] carissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Omnia quae aguntur[36] nota faciet vobis. SAlutat vos[1] Aristarchus concaptivus meus et Marcus consobrinus[2] Barnabae de quo accepistis mandata.[3] Si venerit ad vos, suscipite illum, et Iesus qui dicitur Iustus; qui sunt ex circumcisione.[4] Hi soli sunt adiutores[5] mei in regno dei, qui mihi fuerunt solacio. SAlutat vos Epaphras qui est ex vobis[6] servus Christi Iesu, semper sollicitus pro vobis[7] in orationibus, ut sitis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium illi perhibeo,[8] quod habet multum laborem pro vobis et pro iis qui sunt Laodiceae[9] et qui Hierapoli. SAlutat vos Lucas medicus[10] carissimus et Demas. SAlutate fratres[11] qui sunt Laodiceae et Nympham et quae in domo eius est ecclesiam.[12] ET cum lecta fuerit apud vos epistola, facite, ut et in Laodicensium ecclesia legatur,[13] et eam quae Laodicensium est, vos legatis.[14] Et dicite Archippo: vide ministerium[15] quod accepisti in domino, ut illud impleas. Salutatio meo manu Pauli.[16] Memores estote vinculorum meorum. Gratia domini Iesu vobiscum. Amen.

Epist. I ad Timotheum. Cap. I. Paulus apostolus Christi Iesu secundum imperium dei salvatoris nostri et Christi Iesu spei nostrae, Timotheo filio dilecto in fide. Gratia et pax,[17] misericordia a deo patre[18] et Christo Iesu domino nostro. Sicut rogavi te, ut remaneres Ephesi,[19] cum irem in Macedoniam, ut denuntiares[20] quibusdam, ne aliter docerent, neque intenderent fabulis et genealogiis[21] interminatis,[22] quae quaestiones praestant magis[23] quam aedificationem dei quae est in fide.[24] Finis autem praecepti est caritas[25] de

---

féisne 21 *.i. conroib buáid precepte duun tresaniccatar hili* 22 *.i. euang. .i. cororélam rúna incholnigthea et geine cr. et achésta* 23 *.i. isairi am cimbidse hore nopredchim inrúinsin* 24 *.i. cenchondarcilli*

25 *.i. iprecept narrún diade doib et innanebthórtrommad dochuingid neich cuccu* 26 *.i. tuati .i. extra æclesiam* 27 *gg. ille redemit tempus qui non seruit tempori sed tempori dominatur* 28 *.i. taibred formbriathar ráth spirito dochách trefoirbthetith farprecepte* 29 *.i. conirmissid taithacoir docachgrád et docacháis*

30 *istorisse athimthirecht* 31 *.i. ocfognad dodia* 32 *.i. dosund*

33 *.i. cofesid fiss scéel uánni* 34 *.i. ɔfessid dam fiss scél uáimse et arnabad toirsig dimchuimriugsa* 35 *.i. isimmallei rofóitea* 36 *.i. eter mochuimregasa et líin diapredchimm*

(27[d]) 1 *.i. farnimchomarc uaidib* 2 *coibdelach* 3 *.i. ropredchad dúib* 4 *.i. diiudéib dot* 5 *ocprecept*

6 *.i. isuáib fesin achenél* 7 *.i. guidid dia eruibsi dogress* 8 *.i. dobiursa teist asmór farserccless* 9 *.i. nobcara huili* 10 *dicit hic ainm dáno dorigeni itossug* 11 *bad chore dúib friu carid dagdóini* 12 *ammunta* (sic) *huile*

13 *.i. act arroilgither indepistilse dúibsi berthir uáib laudocensibus et doberthar indæpistil scribther dosuidib conarlægthar duibsi doadbadar hic nád roscribad dosuidib cedacht et arrobscribent doiib* 14 *.i. conarlégidsi* 15 *precept dochách* 16 *combad notire rodscribad cosse*

17 *precor multi.* 18 *.i. sainred dodaltu anisiu q. asper fuit* 19 *.i. precor multi. sicut rogaui .i. islerithir inso nonguidimse dia nerutsu am. rotgádsa imanad inephis sech ropo léir sa Aliter adit ubi dicit hoc praeceptum tibi commendo filii timothe et ismedóntestimin afil etarru*

20 *.i. isdo inso noainfeda* 21 *.i. genelcha et bunadsi scél* 22 *.i. nitucthar cenn essib* 23 *.i. tairthet cach fer immalaile* 24 *.i. nifóiret cumtach nirisse* 25 *.i. isferr cach réit són*

corde puro[26] et conscientia bona et fides non ficta, a quibus quidam aberrantes conversi sunt[27] in vaniloquium, volentes esse legis doctores,[1] non intellegentes neque quae loquuntur,[2] neque de quibus affirmant. SCimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur, sciens hoc quia iusto non est lex posita, sed iniustis[3] et non subditis, impiis et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, patricidis et matricidis, homicidis,[4] fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis,[5] mendacibus, periuris,[6] et si quid aliud sanae doctrinae adversatur quae est secundum evangelium gloriae beati dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu domino nostro,[7] quia fidelem me existimavit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus.[8] Sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate; superabundavit autem gratia dei nostri[9] cum fide et dilectione quae est in Christo Iesu. FIdelis sermo[10] et omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere,[11] quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primum ostenderet[12] Iesus Christus omnem patientiam,[13] ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam aeternam. Regi[14] autem saeculorum immortali invisibili deo soli honor et gloria in saecula saeculorum amen.[15] HOc praeceptum commendo tibi fili Timothee secundum praecedentes in te prophetias,[16] ut milites in illis bonam militiam habens fidem et bonam conscientiam,[17] quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt,[18] ex quibus est Hymenaeus et Alexander quos tradidi satanae[19] ut discant non blasphemare.

Cap. II. OBsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus,[20] pro regibus et omnibus qui in sublimitate, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate.[21] Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro deo, qui omnes homines vult salvos fieri[1] et ad agnitionem veritatis venire. UNus enim deus,[2] unus et mediator[3] dei et hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semet ipsum[4] pro omnibus,[5] cuius testimonium temporibus,[6] in quo positus sum,[7] ego praedicator et apostolus (veritatem dico, non

---

26 *.i. ishé loc inatreba* 27 *.i. óntrédiu asrubart riam*

(28ª) 1 *.i. conroibtis ocdenum rectche la riga* 2 *.i. ni tacair anasberat* 3 *.i. ni dodigail forfiriani tuccad recht acht isdochosc cintach* 4 *nech orcas afini* 5 *.i. donaib essoircnidib* 6 *éithchechaib*

7 *.i. conopredchinn aindocbáil* 8 *.i. robá occanaithisigud* 9 *.i. conromiccad de peccato*

10 *.i. beim foris inso l. istitul indi archiunn* 11 *.i. issudichnid isindi romiccsa* 12 *.i. combad dessimrecht icce cáich* 13 *.i. ainmne frimpeccad et moicc iarum*

14 *.i. rii trembethe* 15 *.i. isuisse amolad .i. cennaforcenn ariséicrichnichthe donindnigsom adagmóini*

16 *am. ropredchad duit itosug* 17 *.i. isamlid bid maith domilte*

18 *.i. roscarsat friæ .i. asbertar ananman arnagaba nech desimrecht diib intalaxander hisin robo chert ut ipse dicit alaxander ærarius multa mala mihi fecit* 19 *.i. pænitentiæ l. dodásacht .i. nibi indásachtach friæicndar arni irmadadar*

20 *.i. desercc cenelach insin* 21 *.i. act robíe quies et tranquilitas regibus bieid dam dúnni andedesin et pietas et castitas lasodin*

(28ᵇ) 1 (in margine) *Cs. cid natat sláin indhuli mátchobra q. omnia quaecumque uolunt dominus fecit ni. hóre nád comeicnigther nech fritoil l. ispars pro toto arnifil ceneel nabelre isinbiuth dinadricthe nech l. indii adchobra som dolicc ithé ronicc tm.*

2 *.i. am. asnóindia omnium adcobra icc omnium* 3 *.i. etir fessin et dóini* 4 *darrat fessin hicroich* 5 *.i. aricc cáich* 6 *.i. dorratad teist de isindaimsirsin hiforcomnucuir intaidchric per crucem* 7 *.i. issi rún indforcillsin nopredchimse*

mentior), doctor gentium in fide et veritate. VOlo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus suas sine ira et disceptatione.[8] Similiter et mulieres in habitu ordinato, cum verecundia et sobrietate ornantes se,[9] non in tortis crinibus[10] aut auro aut margaritis vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres[11] promittentes castitatem per opera bona. Mulier in silentio discat[12] cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto[13] neque dominari in virum,[14] sed esse in silentio.[15] Adam enim primus formatus est, deinde Eva,[16] et Adam non est seductus, mulier autem seducta in praevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide et dilectione[17] et sanctificatione cum sobrietate.

Cap. III. FIdelis sermo[18] et omni acceptione dignus. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.[19] Oportet ergo episcopum[20] irreprehensibilem esse, unius uxoris virum,[21] sobrium, prudentem, ornatum, hospitalem,[22] doctorem,[23] non vinolentum,[24] non percussorem, sed modestum, non litigiosum,[25] non cupidum,[26] suae domui bene praepositum, filios habentem subditos[27] cum omni castitate. Si quis autem domui suae praeesse nescit, quomodo ecclesiae dei diligentiam habebit?[28] Non neophytum,[29] ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli.[30] Oportet autem illum et testimonium habere bonum[31] ab iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat et laqueum diaboli.[32] Diaconos similiter pudicos, non bilingues,[1] non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes,[2] habentes ministerium fidei[3] in conscientia pura. Et hi autem probentur primum,[4] et sic ministrent,[5] nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas,[6] non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Diaconi sint unius uxoris viri,[7] qui filiis suis bene praesint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint,[8] gradum sibi bonum acquirunt[9] et multam fiduciam in fide, quae est in Christo Iesu domino nostro. Haec tibi scribo sperans me venire ad te cito,[10] si autem tardavero,[11] ut scias, quomodo oporteat te in domo dei conversari,[12] quae est ecclesia dei vivi, columna et firmamentum veritatis. ET manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestum est in carne, iustificatum est in spiritu,

---

8 *.i. cenindlach* 9 *.i. cumtach bas uisse frihiriss*
10 *.i. cissib* 11 *.i. anastechte .i. féil[e] et genas* 12 *.i. na imchomarcad ni inæcle. s. uiros interrogat domi*
13 *.i. act mad aclaind* 14 *.i. nip si bes airchinnech* 15 *arislour infer diairlabri*
16 *.i. issiniu infer et istairismechu q. mulier* 17 *.i. issamlidsin dam bid icc disi tuistiu claindde*
18 *.i. asbeir sis* 19 *.i. martinum ante omnes l. dénad gnimu epsc[uip]* 20 *.i. ithé gnimi epscuip asmbeir sis*
21 *renairite gráid iarmbaithius* 22 *inairitiu cáic* 23 *.i. orop éula ifiuss et æcnu* 24 *.i. niib finn combi mescc*
25 *.i. ni biidebuith do frinech* 26 *.i. ni santach* 27 *.i. amaicc diaréir*
28 *.i. mani rochosca som amuntir intain biis cengrád niuisse toisigecht sochuide do*
29 *.i. ni nuiethicid* 30 *.i. indigal dochoid fordiabul iarnimmarmus arna decha foir*
31 *.i. odarta cách teist foir asnuisse grad foir* 32 *.i. ondáes tuaithe eterarrobæ cindas abésse* (infra lineam ad marginem) *arndip maith nairlethar amuntir ritecht gráid foir isirdorcu epirtiarum*
(28c) 1 *.i. nip sain anasberat et immarádat l. na dulburiu* 2 *.i. niriat nadánu diadi araindeb domunde*
3 *aritpreceptori hirisse* 4 *.i. doberr teist diib ritecht gráid forib* 5 *.i. gradum accipiant*
6 *.i. arrobatar bandechuin andsom isindaimsirsin* 7 *.i. renairite gráid són*
8 *.i. machomalnit angrád l. apud plebiles marudchoiscset ammuintir* 9 *premium in regno cælesti l. isuisse grád nepscuip dothabirt forru*
10 *.i. fomentar morigtinse mosriccubsa* 11 *.i. nifetarsa moimthechta arachuit ade* 12 *.i. forcane et arambere biuth*

apparuit angelis, praedicatum est gentibus, creditum est in hoc mundo, assumptum est in gloria.[13]

Cap. IV. SPiritus manifeste dicit, quia in novissimis temporibus[14] discedent[15] quidam a fide, attendentes[16] spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum in hypocrisi loquentium,[17] mendacium et cauteriatam[18] habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione,[19] fidelibus, et iis qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona, et nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur,[20] sanctificatur enim per verbum dei[21] et orationem Haec proponens fratribus[22] bonus eris minister Christi Iesu, enutritus verbis fidei et bonae doctrinae, quam assecutus es.[23] INeptas autem et inanes fabulas[24] devita,[25] exerce te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est,[26] pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est et futurae.[1] FIdelis sermo[2] et omni acceptione dignus.[3] Hoc enim laboramus, et maledicimur, quia speramus[4] in deum vivum, qui est salvator omnium hominum maxime fidelium.[5] PRaecipe haec et doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplo esto fidelium[6] in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni,[7] exhortationi,[8] doctrinae. Noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyteri.[9] HAec meditare, in his esto,[10] ut profectus tuus manifestus sit omnibus.[11] Attende tibi[12] et doctrinae,[13] insta in illis. Hoc enim faciens[14] et te ipsum salvum facies[15] et eos qui te audiunt.[16]

Cap. V. SEniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem,[17] iuvenes ut fratres, anus[18] ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate. VIduas honora quae vere viduae sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere et mutuam vicem reddere parentibus.[19] Hoc enim acceptum est coram deo. Quae autem vere vidua est et desolata, speret in deum et instet obsecratíonibus[20] et orationibus nocte ac die. Nam quae in deliciis est, vivens mortua est. Et hoc praecipe, ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum[21] et maxime domesticorum[22] curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior.[23] Vidua eligatur[24] non minus sexaginta annorum,

---

13 In margine nimis praeciso glossa mutila huc videtur pertinere: *:::isisin rafetar :::ngil arrobói :::ith arsuidib :::ssin l. roardri::gestar dúnni oan::lib inaidchi ingene*

14 *.i. ciaso demnithirso forcomnucuir bieid aimser nad creitfider et dosluinfider* 15 *.i. treamhiris* 16 *.i. ished inso nodascara frie*

17 *.i. isseichti issain ani forchanat et dogniat* 18 *.i. aidchuimthe l. loiscthe* 19 *.i. conrobad adtlugud buide dodia treu a fidelibus*

20 *.i. mad cofoirbthetu hirisse arfenithar et attlugud m̄buide* 21 *.i. treailli gaibther reproinn* 22 *.i. mathé nabriathrasa forcane* 23 *.i. rochúala uaimse*

24 *.i. senchassa rechta adfiadat sáibapstil* 25 *.i. imcaib* 26 *nipi cian amasse inchoirp*

(28[d]) 1 *.i. ismaith siu et tall* 2 *.i. asbeir sis* 3 *.i. isfiu chomeit*

4 *.i. ished dathar dún* 5 *.i. itheside sainchóim indrig*

6 *.i. ɔrogba cách desimrecht diit* 7 *.i. aratuicce anrolegais .i. innachomalnad et innaprecept*

8 *.i. nertad sochuide inhiriss* 9 *.i. æpiscopi .i. intain dorratad grád fort*

10 *.i. occachomalnad* 11 *.i. ɔfestar cách dofoirbthetu conrogba cách desimrecht diit*

12 *.i. diachomalnad* 13 *.i. ɔdid forcane* 14 *.i. achomalnad et aprecept* 15 *.i. bid icc deit féin* 16 *.i. cách rotchechladar ocprecept*

17 *.i. am. bid* 18 *.i. nasentinni* 19 *am. dorigensat sidi aaltramsi dénad si goiri doibsem*

20 *.i. condib foirbthe* 21 *.i. mabeid ni aratechta uidua maccu l. tuistidi itcairigthi inmaicsi et intuistidi cendethidin dissi* 22 *.i. ammuintire fesine* 23 *.i. creitmech sin asmessa ancreitmech*

24 *.i. issi inso fedb asuisse dogoiri inæclis archuit óisa et bésa*

quae fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens,[25] si filios educavit,[26] si hospitio recepit,[27] si sanctorum pedes lavavit,[28] si tribulationem patientibus ministravit,[29] si omne opus bonum subsecuta est.[30] ADolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriatae[1] fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem,[2] quia primam fidem[3] irritam fecerunt.[4] Simul autem et otiosae[5] discunt circuire domos, non solum otiosae,[6] sed et verbosae[7] et curiosae, loquentes quae non oportet. Volo ergo iuniores nubere,[8] filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia.[9] Iam enim quaedam conversae sunt retro post satanam.[10] SI qua fidelis habet viduas, subministret illis[11] et non gravetur ecclesia,[12] ut iis, quae vere viduae sunt, sufficiat. QUi bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur,[13] maxime qui laborant in verbo et doctrina.[14] Dicit enim scriptura: non alligabis os bovi trituranti,[15] et dignus est operarius mercede sua.[16] ADversus presbyterum accusationem[17] noli recipere nisi sub duobus et tribus testibus.[18] PEccantes coram omnibus argue,[19] ut et ceteri timorem habeant.[20] TEstor[21] coram deo et Christo Iesu et electis angelis, ut haec custodias sine praeiudicio,[22] nihil faciens in aliam partem declinando.[23] MAnus cito nemini imposueris[24] neque communicaveris peccatis alienis.[25] Te ipsum castum custodi. Noli adhuc bibere aquam,[26] sed vino modico[27] propter stomachum tuum[28] utere et frequentes tuas infirmitates.[29] QUorundam[30] hominum peccata manifesta sunt, praecedentia ad iudicium; quosdam autem et subsequuntur.[31] Similiter autem et facta bona manifesta sunt,[32] et quae aliter se habent[33] abscondi non possunt.[34]

Cap. VI. QUicunque sunt sub iugo servi,[1] dominos suos omni honore

---

25 *.i. intain rombói etirtuaith*

26 *.i. ithæ inso bési nodaberat inæclis .i. quando fuit etertuáith* 27 *ma arroéit oigetha* 28 *marusbói dihumaldóit*

29 *.i. madudrimthirid óis carcre .i. cibo et uestæ*

30 *.i. manid tesarbi ni dimaith assagnímaib intain rombói etirtuáith isuisse aairitiu inæclis*

(29ᵃ) 1 *.i. betatéit* 2 *.i. dianinbothigetar* 3 *.i. uiduatatis* (sic) 4 *quia sé uiduas promiserant permansuras*

5 *.i. ithæ inso bésse inna fedb asluat hiris* 6 *.i. celide et buith cendenum neich* 7 *.i. banrád* 8 *.i. isfer liumm q. anairitiu inæclis*

9 *.i arnaroib éicndag indraith diadi treapeccadsom l. maledicti gratia* 10 *.i. docotar iterum fritola inbetho*

11 *.i. conróiret ambethid* 12 *.i. arnap éicen angóire inæclis*

13 *.i. comalnad neich forchanat et biad et éitach doib* 14 *.i. indhi predchite et forchanat brethir dæ*

15 *.i. desimrecht fetarlicci inso doimthrenugud asnuisse tasgid et æitiud indáisso gráid et legind* 16 *.i. isuisse lóg asaithir dochách*

17 *.i. doasdud pectho l. immarmussa foir* 18 *.i. maniastat indarecht peccad foir uel. et no. l. natrirecte .i. naturæ rl. isiarum iscomain side maniscomalnadar*

19 *.i. inlinn rofitir apeccad finnad accúrsagad* 20 *.i. inlinn rodchluinethar*

21 *.i. guidimm l. adiuro* 22 *.i. cogita. l. consilio l. nitoibre grád fornech cen aætarcne rian* 23 *.i. fadess no fathuaith manip tredagcomairli dognether*

24 *.i. nitaibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* 25 *.i. armad pecthad inti forataibre grád lenit apecthe dindi dobeir angrád*

26 *.i. nabad tórmach galir duit* 27 *.i. airbir biuth* 28 *arbiith galar neclis fortsu* 29 *ardogalarchi dogrés*

30 *.i. ordinandorum* 31 (in marg.) *.i. nitaibre grád fornech causa apectha l. achaingnima arbiit alaili and rofinnatar apecthe rosiu docói grád forru alaili isiarum rofinnatar berir dam frilaa brátha*

32 *.i. biit sualchi and itfoilsi* 33 *.i. inchaingnimai aili isiarcéin rofinnatar* 34 *.i. isdiing cleith inmaith*

(29ᵇ) 1 *.i. cosc innammoge inso sin*

dignos arbitrentur, ne nomen domini et doctrina blasphemetur.[2] Qui autem fideles habent dominos, non contemnant, quia fratres sunt, sed magis serviant, quia fideles sunt et dilecti, qui beneficii participes sunt. HAec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus[3] domini nostri Iesu Christi et ei qui secundum pietatem est doctrinae, superbus nihil sciens,[4] sed languens circa quaestiones[5] et pugnas verborum,[6] ex quibus oriuntur invidiae,[7] contentiones,[8] blasphemiae, suspiciones malae,[9] conflictiones hominum[10] mente corruptorum,[11] et qui veritate privati sunt, existimantium quaestum esse pietatem.[12] Discede ab eiusmodi. ESt autem quaestus magnus pietas cum sufficientia.[13] Nihil enim intulimus in hunc mundum,[14] haud dubium quia nec auferre quod possimus.[15] Habentes autem alimenta et quibus tegamur,[16] his contenti sumus.[17] Nam qui volunt divites fieri,[18] incidunt in tentationem et laqueum diaboli,[19] et in desideria multa[20] et inutilia[21] et nociva quae mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide[22] et inseruerunt[23] se doloribus multis. TU autem o homo dei haec fuge, sectare vero[24] iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam,[1] in qua vocatus es et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Praecipio tibi coram deo, qui vivificat omnia, et Christo Iesu, qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato, bonam confessionem, ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri Iesu Christi,[2] quem suis temporibus[3] ostendit beatus et solus potens, rex regum[4] et dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem et lucem habitat inaccessibilem, quem vidit nullus hominum, sed nec videre potest, cui gloria honor et imperium sempiternum amen.[5] DIvitibus huius saeculi praecipe[6] non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in deo vivo, qui praestat nobis omnia abunde[7] ad fruendum, bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum,[8] ut apprehendant veram vitam. O TImothee, depositum custodi, devitans[9] profanas novitates[10] et oppositiones[11] falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes circa fidem[12] exciderunt.[13] Tecum gratia.

Epist. II ad Timotheum. Cap. I. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei,[1] secundum promissionem vitae,[2] quae est in Christo Iesu, Timotheo

---

2 *.i. arna ǽrbarthar roptar irlithi armoge dún contanicc hiress et itanirlithi iarum*

3 *.i. nopredchimse* 4 *.i. isdiummussag et isanfissid* 5 *.i. dobeir cesti dochách et ni maith less cia gabthar do* 6 *.i. imbresna colluindi* 7 *.i. dochách frialaile* 8 *.i. imchesti* 9 *.i. berid cách brith forarele* 10 *.i. imchdinti et athissi* 11 *.i. nipi ciall lanech dogni insin* 12 *.i. asberat isarindeb isdénti tol dǽ*

13 *.i. coimsetu biid et ǽtich ni rofera tm.* 14 *.i. nitucsam loun linn ishibithsa* 15 *.i. nibéram ass dam*

16 *.i. mod condinroirea* 17 *.i. ban buidich issi ardagairle*

18 *.i. iscorlame ardodced buith ocairbiathad sainte* 19 *.i. ished insin allinn ingaib diabul peccatores* 20 *.i. bid accobor semper* 21 *.i. fribaás* 22 *.i. roscarsat frihiriss* 23 *.i. bidserc doib* 24 *.i. isuissiu duit*

(29c) 1 *.i. file duit innim* 2 *.i. condid tarilbǽ illau báiss l. brátho* 3 *.i. am. donarchet*

4 *.i. doadbadar hic brig inna persine dodiccfa asmó de focialtar* 5 *.i. istrethenc comadas do*

6 *.i. cocumachtu apstil* 7 *.i. ishé astopur innanane* 8 *.i. condip maith afuirec innim et conrobat inhellug coirp cr. innim*

9 *.i. issamlid achoméit* 10 *.i. etarcert diphecthib et cobre domunde* 11 *.i. imchesti anfoirbthi* 12 *.i. a fide l. sech hiriss* 13 *.i. rofadatar*

(29d) 1 *.i. niseck comairli dǽ dam* 2 *.i. niimbresnat mognima frimort et mothogairm*

carissimo filio.[3] Gratia et misericordia[4] et pax a deo patre et Christo Iesu[5] domino nostro. Gratias ago deo, cui servio a progenitoribus meis[6] in conscientia pura, quam sine intermissione[7] habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die, desiderans te videre.[8] Memor lacrimarum tuarum,[9] ut gaudio implear,[10] recordationem accipiens eius fidei quae est in te non ficta,[11] quae et habitavit primum in avia tua[12] Loide[13] et matre tua Eunice, certus sum autem, quod et in te.[14] Propter quam causam admoneo te, ut resuscites gratiam dei,[15] quae est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit deus nobis spiritum timoris,[16] sed virtutis et dilectionis et sobrietatis.[17] NOli itaque erubescere testimonium domini nostri[18] neque me vinctum eius,[19] sed collabora evangelio[20] secundum virtutem dei,[21] qui nos liberavit et vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum praepositum suum[22] et gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia.[23] Manifesta est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam[24] et incorruptionem per evangelium, in quo positus sum ego praedicator[25] et apostolus et magister gentium. Ob quam causam[26] etiam haec patior, sed non confundor.[27] Scio enim cui credidi,[28] et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem.[29] FOrmam habe[1] sanorum verborum,[2] quae a me audisti in fide et dilectione in Christo Iesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum, qui habitat in nobis. Scis hoc, quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus Phigellus et Hermogenes.[3] Det misericordiam deus Onesiphori domui,[4] quia saepe me refrigeravit[5] et catenam meam non erubuit,[6] sed cum Romam venisset, sollicite me quaesivit et invenit.[7] Det illi dominus invenire misericordiam in illa die a domino. Et quanta Ephesi ministravit, melius tu nosti.[8]

Cap. II. TU ergo fili mi confortare[9] in gratia,[10] quae est in Christo Iesu, et quae audisti a me per multos testes,[11] haec commenda[12] fidelibus

---

3 *dimdaltib huilib* 4 *.i. dim et dosom fricách* 5 *precor multipli. ego osme*

6 *.i. hóbói mochland et mochenéel isocfrecur céill dæ atáa isocca dam attósa* 7 *.i. guide dæ erutsu dogréss* 8 *ba méite limm niscartha friumm* 9 *.i. intain ronanissiu domhéisse nirbo accur lat* 10 *.i. act immanárladmar*

11 *.i. rofetarsa isfoirbthe dohiresso batoich deit dam arba foirbthe hires domathar et dosenmathar* 12 *.i. itsenmathir* 13 *.i. ished aainm* 14 *.i. isderb lium attá latsu*

15 *.i. maconatil biucc treomun foclide* 16 *.i. comminmis ecil hifochidib* 17 *.i. ished atredesin foloing*

18 *.i. nabad mebul lat precept cr. crochthi* 19 *.i. nabathoirsech ciabeosa hicarcair* 20 *.i. eter achomalnad et aprecept* 21 *.i. niba anse duit iarneurt inspirito nóib*

22 *.i. hóre arinrobe buith inelluch coirp cr.* 23 *.i. fobesad fir trebuir crenas tiir diachlaind cid risiu robæ cland less issamlid arrobertsom arnicceni cid risiu robeimmis etir* 24 *.i. cruth assechidi bethu et nebmarbtu*

25 *i. ishé mort inso* 26 *i. hóre am forcitlid geinte* 27 *.i. ni mebul lemm ciafadam* 28 *.i. aspersan oirdnithe*

29 *.i. rodbo dia adroni et connói arrad file andsom l. ishé som adroni dodia infochricc file do innim et isdia cotabei ade treagnimosom*

(30ᶜ) 1 *.i. noscomalnithe s. audisti* 2 *.i. iccte corp et anmain* 3 *.i. asbertar ananman arndip rucce doib*

4 *.i. domuntir* 5 *i. remchuimriug et imchuimriug* 6 *.i. nirbo mebul less mocharatrad ciarpsa cimbid* 7 *.i. hore rombo sollicite* 8 *.i. ismó afius deitsiu andorigeni dimaith frimsa*

9 *.i. cotolnertsu* 10 *.i. ni rohéla uáit* 11 *.i. indhi rochualatar inprecept et inmairb atathestis donuccussa do deimnigud moprecepte* 12 *.i. predech doib*

hominibus, qui idonei erunt[13] et alios[14] docere. Labora[15] sicut bonus miles Christi Iesu. NEmo militans deo[16] implicat se negotiis saecularibus, ut ei[17] placeat,[18] cui se probavit.[19] Nam et qui certat in agone,[20] non coronatur nisi legitime certaverit.[21] LAborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Intellege quae dico, dabit tibi enim dominus in omnibus intellectum.[22] MEmor esto dominum Iesum Christum resurrexisse a mortuis[23] ex semine David secundum evangelium meum,[24] in quo laboro usque ad vincula,[25] quasi male operans,[26] sed verbum dei non est alligatum.[27] Ideo omnia[28] sustineo propter electos,[29] ut ipsi salutem consequantur,[30] quae est in Christo Iesu cum gloria caelesti.[31] FIdelis sermo, nam sicut mortui sumus, et convivemus, si sustinemus, et conregnabimus.[1] Si negaverimus, et ille negabit nos; si non credimus, ille fidelis[2] permanet,[3] negare se ipsum non potest.[4] Haec commone testificans coram domino.[5] Noli verbis contendere,[6] ad nihil utile,[7] nisi ad subversionem[8] audientium.[9] Sollicite cura te ipsum[10] probabilem exhibere deo operarium,[11] inconfusibilem,[12] recte tractantem verbum veritatis. PRofana autem et inaniloquia[13] devita; multum enim proficiunt ad impietatem,[14] et sermo eorum ut cancer serpit.[15] Ex quibus est Hymenaeus et Philetus, qui a veritate exciderunt dicentes, resurrectionem esse iam factam,[16] et subverterunt quorundam fidem. SEd firmum fundamentum[17] dei stetit,[18] habens signaculum hoc:[19] novit dominus qui sunt eius, et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. IN magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea, et lignea et fictilia, et quaedam quidem in honorem, quaedam autem in contumeliam. Si quis autem emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum[20] et utile domino,[21] ad omne opus bonum paratum.[22] IUvenilia[23] desideria[24] fuge, sectare vero[25] iustitiam, fidem, caritatem, pacem cum iis qui invocant dominum de corde puro.[26] STultas autem et sine disciplina quaestiones[27] devita, sciens[28] quod generant lites. Servum autem dei non oportet

---

13 .i. *bit hiressig tresinpreceptsin* 14 .i. *infideles*
15 .i. *iprecept et comalnad* 16 .i. *hore tra atbonus miles* 17 i. *deo* 18 .i. *act ni roib ni forcocubus* 19 .i. *melitare*
20 .i. *dobeir som tra cosmulius inmilti domundi hic* 21 .i. *ished dim alligitime scarad friindeb indomuin et tol dǽ do dénum*
22 .i. *condidtucce* 23 .i. *dofrecru donaibhi dosluindet hesséirge* 24 .i *am. nonpredchimse* 25 .i. *combiu icuimrigib et icarcraib* 26 .i. *sed non sic*
27 .i. *ciabeosa icarcair et cuimriug* 28 *uincula* 29 .i. *conrogbat desimrecht diim* 30 .i. *treminsamilso*
31 .i. *icc conindocbáil innatiarmoracht*
(30b) 1 .i. *iflaithemnacht* 2 .i. *xps. coram patre et angelis* 3 .i. *hifírad nech dorairngert .i. digal fornn mani cretem* 4 .i. *dul nifír andurairngert*
5 .i. *annongeiss cách immachomalnad* 6 i. *imbresnu et cesti* 7 i. *nitorbe dobóu* 8 .i. *ismaid im. dosuidiu* 9 .i. *malo exemplo*
10 .i. *conarobat dualchi lat* 11 .i. *gnéthid* 12 .i. *naherassiget dognime anasbere*
13 .i. *fellsube et dialectic* 14 .i. *nitáircet naaill* 15 .i. *am tuthle l. ailsin* 16 .i. *ished anesséirge leu maic indegaid anathre l. túath dǽ adóiri*
17 .i. *fides* 18 .i. *nirochumscigther són beos* 19 .i. *stabilitatis l. fiuss do amuntire ut dt. nouit rl.*
20 .i. *precept athirge arnaepret indheritic hóre isincontumiliam dúnni nipiam friaithirgi* 21 .i. *atrefea incumdiu and* 22 .i. *act ranglana treathirgi*
23 .i. *óclachdi* 24 .i. *uáilbe et utmaille* 25 .i. *isferr són* 26 .i. *am. atá cáinchumracig sid* (sic) *armba cháinchomraccachso l. cáinchomracc deit friu*
27 .i. *am. dongniat heritic et saibapstil* 28 .i. *isairi isimcabthi*

litigare,[29] sed mansuetum esse ad omnes,[30] docibilem,[31] patientem,[32] cum modestia corripientem[33] eos qui resistunt veritati, nequando det illis deus paenitentiam ad cognoscendam veritatem, ut resipiscant a diaboli laqueis,[34] a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

Cap. III. HOc autem scito[1] quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa,[2] et erunt homines se ipsos amantes,[3] cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non oboedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace,[4] criminatores,[5] incontinentes,[6] immites,[7] sine benignitate,[8] proditores, protervi,[9] tumidi, voluntatum amatores magis quam dei,[10] habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.[11] Et hos devita; ex his enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas[12] oneratas peccatis,[13] quae ducuntur variis desideriis, semper discentes[14] et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes.[15] Quemadmodum autem Iamnes et Mambres[16] restiterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati, homines corrupti mente,[17] reprobi circa fidem.[18] Sed ultra non proficient;[19] insipientia enim eorum manifesta erit omnibus,[20] sicut et illorum fuit. TU autem assecutus es meam doctrinam,[21] institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones, qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii, Lystris, quales persecutiones sustinui et ex omnibus eripuit me dominus. Et omnes,[22] qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur.[23] Mali autem homines et seductores proficient in peius,[24] errantes[25] et in errorem mittentes.[26] TU vero permane in iis quae didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem, per fidem quae in Christo Iesu. OMnis scriptura divinitus inspirata,[1] utilis ad docendum et ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum[2] in iustitia, ut perfectus sit homo dei, ad omne opus bonum instructus.

Cap. IV. TEstificor[3] coram deo et Christo Iesu, qui iudicaturus vivos ac mortuos, et adventum ipsius et regnum[4] eius: praedica verbum,[5] insta opportune inopportune,[6] argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. ERit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt,[7] sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros,[8] prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent,[9] ad fabulas autem convertentur.[10] TU vero vigila, in omnibus la-

---

29 *.i. niuisse domug dæ buith fridebuid* 30 *.i. cense fricách eter carit et escarit ut beati mites* 31 *.i. sochoisc* 32 *.i. in tribu.* 33 *.i. arniaill seirge occúrsagad* 34 *.i. diius indaithirset*

(30^c) 1 *.i. fomentar inso* 2 *.i. dochorp et anim* 3 *.i. niochechrat act ní bas tol doib* 4 *fridia et duine* 5 *.i. écndach cáich* 6 *forcachréit* 7 *.i. luind fricách* 8 *.i. frinech* 9 *.i. michni* 10 *.i. móa léu sercc atuile q. dei* 11 *.i. asberat istol dæ forchanat et nisi dongniat*

12 *.i. consoibat cách treu aritmathi side ocaslug* 13 *.i. dogniat cachpecad treanaslachsom* 14 *.i. bid foglim doib* 15 *arimfresna cách frialaile*

16 *.i. da druith ægeptacdi robatar ocimbresun frimmoysi et nistuirmi recht act asenchassom fadesin arropo eola som nahuile fetarlice*

17 *.i. druáilnithe aciall* 18 *.i. sáib aniress* 19 *.i. nimmerat bes hire* 20 *.i. rofitir cách angnimu et acomroircnea am. rombatar*

21 *.i. dogabál desimrechte disund sis huile* 22 *.i. eripiat Aliter indhi lasmbi accobur tol da ishecen doib ingremmen dofoditiu isinbiuth* 23 *.i. ished apie uiuere inso*

24 *.i. bit messa assammessa* 25 *.i. uilc féssine*

26 *.i. cách conéit doib*

(30^d) 1 *.i. dorrifess dohúasalathrachaib et fathib et apstalib* 2 *foglim firinne*

3 *guidim* 4 *aralaith* 5 *ished ón guiter and* 6 *cid maid cid olcc lanech predach do*

7 *.i. niba fochen leu aforcital iccas corpu et anmana* 8 *.i. bithé magistir dongegat inhí asindisset atola feisne doib* 9 *.i. indhéitsidi* 10 *.i. doscélaib et senchassib fetarlice*

bora, opus fac evangelistae, ministerium tuum imple. Sobrius esto. Ego enim iam delibor[11] et tempus resolutionis meae instat. Certamen bonum certavi, cursum consummavi,[12] fidem servavi. In reliquo posita est mihi corona iustitiae,[13] quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex,[14] non solum autem mihi, sed et iis qui diligunt adventum eius.[15] Festina venire ad me cito. DEmas enim me dereliquit diligens hoc saeculum et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus.[16] Marcum assume[17] et adduc tecum mihi, est enim mihi utilis in ministerio. Tychicum autem misi Ephesum.[18] Paenulam,[19] quam reliqui Troade apud Eucarpum, veniens affer, et libros, maxime autem membranas. ALexander[20] aerarius[21] multa mala mihi ostendit;[22] reddet ei dominus secundum opera eius;[23] quem tu devita, valde enim restitit verbis nostris.[24] IN prima mea defensione[1] nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis reputetur.[2] Dominus autem mihi astitit et confortavit me, ut per me praedicatio impleatur, et audiant omnes gentes; et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo, et salvum faciet in regnum suum caeleste,[3] cui gloria in saecula. Amen. SAluta Priscillam et Aquilam et Onesiphori domum.[4] Erastus remansit Corinthi,[5] Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hiemem venire. SAlutant te Eubulus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes. Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

Epistola ad Titum. Cap. I. Paulus servus dei, apostolus autem Iesu Christi secundum fidem electorum dei[6] et agnitionem veritatis, quae secundum pietatem est in spe vitae aeternae, quam promisit qui non mentitur deus,[7] qui fuit ante tempora saecularia.[8] Manifestavit temporibus suis verbum suum[9] in praedicatione, quae credita est mihi, secundum praeceptum salvatoris nostri domini.[10] Tito dilecto filio secundum communem fidem,[11] gratia et pax a deo patre et Christo Iesu salvatore nostro. HUius rei gratia reliqui te[1] Cretae, ut ea quae desunt[2] corrigas et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego tibi disposui,[3] si quis sine crimine est, unius uxoris vir,[4] filios habens fideles, non in accusatione luxuriae,[5] aut non subditos.[6] Oportet enim episco-

---

11 *.i. tánicc aimser moidbartese pl. mortem suam sacrificium deo futurum dixit* 12 *comrama et baga poil frisnadedencha*
13 *.i. ished arthá inso buáid et indocbál domsa pro meo labore* 14 *.i. ni epil fír neich less*
15 *fochelfatar in bonis operibus*
16 *cen etarscarad* 17 *dothuidecht lat illei* 18 *.i. doprecept* 19 *.i. penbolcc l. uestis .i. tonica l. lacerna .i. sái l. fúan*
20 *.i. istacir deit nitáirle lat immanimcab* 21 *.i. cert qui idula ære faciebat* 22 *.i. dorrigeni mór nuilc frimsa* 23 *.i. obtat malafactoribus male l. niuccu act isfáitsine* 24 *nip tarisse lat pl. quanto magis tuis resistet*
(31ᵃ) 1 *.i. imchétni precept .i. dorretsa soscele l. in catena* 2 *.i. darolgea dia doib*
3 *.i. aromfoimfea innalaith s. mé liberauit ita mé saluum faciat* 4 *berir animchomarc uáim*
5 *friprecept et forcital*
6 *i. nifrittáit mohiressa frihiriss innani asdeg rochreitset hicr. l. ut crescat fides sanctorum dei*
7 *.i. nipa góo andorairngert hic tra cateat omnia asbeirsom* 8 *.i. robói irremfius* 9 *inbethu dorairngert som issi inbriathar insin et rosfailsigestar som sidi intain rombo mithig less*
10 *.i. isdiaréir roerpad domsa ut segregate m. paulum et barnapán rl. l. ite docete omnes*
11 *file etrunn*
(31ᵇ) 1 *fotrácbussa* 2 *.i. diarniris* 3 *.i. ordad tabarte gráid*
4 *rengrád et iarmbathis isirdurcu epert iarum* 5 *.i. nip sartolach achland l. né ab aliis accussetur pro luxsoria* 6 *.i. fochumachte atuistide*

pum sine crimine esse,[7] sicut dei dispensatorem,[8] non superbum, non iracundum, non vinolentum,[9] non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum,[10] sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est[11] fidelem sermonem, ut potens sit exhortari[12] doctrina sana[13] et eos, qui contradicunt, arguere.[14] Sunt enim multi et inoboedientes, vaniloqui et seductores,[15] maxime qui de circumcisione sunt,[16] quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt,[17] docentes quae non oportet,[18] turpis lucri gratia.[19] Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta:[20] Cretenses semper mendaces,[21] malae bestiae,[22] ventres,[23] pigri.[24] Testimonium hoc verum est. Quam ob causam[25] increpa illos dure, ut sani sint in fide,[26] non intendentes iudaicis fabulis et mandatis[27] hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis,[28] coinquinatis[29] et infidelibus nihil[30] mundum, sed inquinatae sunt eorum et mens et conscientia.[31] Confitentur se nosse deum, factis autem negant,[32] cum sint abominati et incredibiles[33] et ad omne opus bonum[34] reprobi.

Cap. II. Tu autem loquere quae decent[35] sanam doctrinam.[36] SEnes[37] ut sobrii sint,[38] pudici,[39] prudentes, sani fide, dilectione, patientia. Anus[1] similiter in habitu sancto,[2] non criminatrices,[3] non vino multo servientes,[4] bene docentes, ut prudentiam doceant. Adolescentulas,[5] ut viros suos ament, filios diligant,[6] prudentes, sobrias, castas, domus curam habentes, benignas,[7] subditas suis viris,[8] ut non blasphemetur verbum dei.[9] Iuvenes simpliciter hortare, ut sobrii sint. In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum,[10] in doctrina,[11] in integritate et gravitate, verbum sanum habentem et irreprehensibilem, ut is qui ex adverso est, revereatur,[12] nihil habens dicere malum de nobis.[13] SErvos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes,[14] sed in omnibus fidem bonam ostendentes,[15] ut doctrinam salvatoris nostri dei ornent in omnibus.[16] Apparuit enim gratia dei salvatoris omnibus hominibus[17] erudiens nos, ut abnegantes impietatem[18] et saecularia desideria sobrie et pie et iuste vivamus in hoc saeculo, expectantes[19] beatam spem et adventum gloriae magni dei et salvatoris nostri

---

7 *arislocht dosom mad olcc amuntar* 8 *arni uisse peccad lassuide* 9 *róiba* 10 *indandis* 11 *arascrita cid forchana dohicc cáich* 12 *.i. isand istualáng anerta act rachomalnathar rennaprecept* 13 *.i. iccass corp et anmuin* 14 *conricci inso béssi indepscuip*

15 *.i. nosmoidet iscéláib et senchassaib recto et geintlecte* 16 *de iudeib ón* 17 *.i. ohiris inamiriss* 18 *.i. nidiir donoibad ani forchanat* 19 *conétat indeb inbetho*

20 (in marg.) *.i. déiccesiu inteist dorat afili fésine condid tacair afoimtiu et aforcital .i. epimenidis l. callimachus* 21 *.i. sechitir goa arsaint* 22 *.i. béssti olca doesmet fuili archródatu* 23 *.i. lanmair l. ithemair* 24 *leiscc napronn .i. fri fognam gréssich foigde* 25 *.i. uracethardeac* 26 *iscombat maithi coisctir* 27 *scéla et senchaissi et forbandi*

28 *.i. menme corp animm imbráti gnimæ* 29 *.i. manisglana men:::* 30 *naglan* 31 *iscilnithe amenme et achocubus* 32 *imfresnat angnime friambriathra* 33 *.i. hore nadcomalnat q. praedicant* 34 *asdír do dia*

35 *iarnachomalnad* 36 *.i. hiccas corp et anmain* 37 *.i. docé* 38 *.i. isalind sen sobrich* 39 *.i. cenpeccad*

(31[c]) 1 *doce* 2 *uigelat ani nad nóib* 3 *fadeisine et nach aili* 4 *arni cundil mesce caillech*

5 *doce* 6 *trechosc* 7 *ocuain et airlicud* 8 *icach omaldoit* 9 *.i. arna érbarthar ochretsit nintá airli armban*

10 *.i. congaba cach desimrecht ditgnimaib* 11 *ithé bona opera inso* 12 *.i. coarmentar fríd* 13 *mad inchrudso bemmi .i. cocomalnammar apridchimme et comman dessimrecht dochach*

14 *.i. naberat anerpther doib* 15 *.i. bat idain fricachréit* 16 *arinchomalnathar cachngád*

17 *comtangad cách forcital cr. arnicol do attá adeolid iarcúul cáich* 18 *isdo fordoncain* 19 *anaranethem*

Iesu Christi, qui dedit semet ipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate,[20] et emundaret sibi populum acceptabilem,[21] sectatorem bonorum operum. HAec loquere[22] et exhortare et argue cum omni imperio.[23]

Cap. III. Nemo te contemnat,[24] et mone illos principibus et potestatibus subditos esse, dicto oboedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos, omnem mansuetudinem ostendentes ad omnes homines.[25] Eramus enim et nos aliquando insipientes[26] et increduli, errantes et servientes voluntatibus et variis desideriis,[27] in malitia et invidia agentes, odibiles, invicem odientes.[1] Cum autem benignitas[2] et humanitas apparuit[3] salvatoris nostri dei, non ex operibus iustitiae,[4] quae fecimus nos,[5] sed secundum misericordiam salvos nos fecit,[6] per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vitae aeternae. FIdelis sermo est et de his volo te confirmare, ut curent bonis operibus praeesse[7] qui credunt domino.[8] Haec sunt bona et utilia hominibus. STultas autem quaestiones[9] et genealogias et contentiones et pugnas legis devita; sunt enim inutiles et vanae.[10] HAereticum hominem post unam et secundam correptionem devita,[11] sciens[12] quoniam subversus est qui eiusmodi est[13] et delinquit, proprio iudicio condemnatus. CUm misero ad te[14] Artemam aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim; ibi enim constitui hiemare.[15] Zenam legisperitum et Apollo sollicite praemitte, ut nihil desit illis.[16] Discant autem et nostri[17] bonis operibus praeesse ad usus necessarios,[18] ut non sint infructuosi. SAlutant te qui mecum sunt omnes,[19] saluta omnes qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis.

Epistola ad Philemonem. Argumentum. Philemoni familiares litteras fecit pro Onesimo eius servo, scripsit autem ei a Roma de carcere per Onesimum acoluthum.[20]

Paulus vinctus Christi Iesu et Timotheus frater Philemoni dilecto et adiutori nostro et Appiae sorori carissimae et Archippo commilitoni nostro[1] et ecclesiae quae in domo tua est.[2] Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. GRatias ago deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis, audiens fidem et caritatem tuam quam habes in domino Iesu

---

20 *.i. bói ní roglante and* 21 *inelluch coirp cr.*
22 *predach* 23 *coforngairiu apstil* 24 *.i. napa chondarcell ocfócru apecctha dochách*
25 *ciatroillet ciniarillet .i. amicis et inimicis*
26 *tacair cense ocinforcitul eramus enim rl.* 27 *arniargart recht diinn*
(31ᵈ) 1 *arnóis rechto manetar* 2 *.i. isdoseirc móir dodech indairitiu colno docr.* 3 *airitiu colno do*
4 *.i. ni ognimaib firinne rechto* 5 *ante aparationem dei nochdaleinn ba firinne* 6 *.i. ni arfirinni rechto im. ronnhic s. misericordia eius*
7 *dochách* 8 *.i. hore attaat infide* 9 *.i. nitat utilia sidi* 10 *.i. ni tarcat torbe*
11 *.i. nachitochthad friachoscc ní bes íre* 12 *.i. tú* 13 *nád deni ni arachosc*
14 *.i. doanad dartéssisiu arnafarcabtis cen forcitlaid* 15 *.i. arromertussa buith and angainredsa* 16 *diaforcitul armbat eolig forcitil*
17 *.i. cid armuinterni madtú* 18 *.i. am. astoisc fribiathad na forcitlaide l. am. astoisc frifoirbthetid caingnime na forcitlaide fadesine* 19 *berir doimchomarc uaidib*
20 *caindlóir no. gradús .i. robói debuid dophilomóin frisuide et docoid onessimus iarum dochum poil forlongis roscrib pol iarum hanc æpis. ut susciperetur onessimus*
(32ᵃ) 1 *ocprecept et comalnad sos.* 2 *dotmuintir uili*

et in omnes sanctos, ut communicatio fidei tuae evidens fiat[3] in agnitionem omnis boni in vobis[4] in Christo Iesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua, quia viscera sanctorum requieverunt per te, frater. PRopter quod multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet[5] propter caritatem, magis obsecro, cum sis talis, ut Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu Christi.[6] Obsecro te[7] pro me filio,[8] quem genui in vinculis,[9] Onesimo, qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem et tibi et mihi utilis, quem remisi. Tu autem illum id est viscera mea suscipe,[10] quem ego volueram mecum retinere,[11] ut pro te mihi ministraret in vinculis evangelii.[12] Sine consilio autem tuo nihil volui facere,[13] uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.[14] Forsitan enim ideo discessit ad horam a te,[15] ut in aeternum illum reciperes,[16] iam non ut servum, sed plus servo carissimum fratrem, maxime mihi, quanto autem magis tibi et in carne et in domino?[17] Si ergo habes me socium,[18] suscipe illum sicut me;[19] si autem aliquid nocuit tibi aut debet,[20] hoc mihi imputa.[21] Ego Paulus scripsi mea manu; ego reddam, ut [non] dicam tibi,[22] quod et te ipsum mihi debes.[23] Ita frater[24] ego te fruar in domino; refice viscera mea in domino.[25] Confidens de oboedientia tua[26] scripsi tibi, sciens quoniam et super id quod dico facies.[27] Simul autem[28] et para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis.[29] SAlutat te Epaphras concaptivus meus in Christo Iesu,[30] Marcus, Aristarchus, Demas et Lucas,[31] adiutores mei.[32] Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro amen.[33]

F. Specimen glossarum codicis Mediolanensis.

E praefatione divi Hieronymi in psalmos iuxta hebraicam veritatem ad Sophronium.

Scio quosdam putare psalterium in quinque libros esse divisum, ut ubicunque apud septuaginta interpretes scriptum est γένοιτο γένοιτο, id est, fiat fiat, finis librorum sit, pro quo in Hebraeo legitur amen amen. Nos autem

3 *arimp follus et arangaba cúch desimrecht de* 4 *aratucid et aracomalnid cach maid* 5 *.i. utilem ani ricu aless* 6 *attáa lemsa asainredsa* 7 *olisamein attáa* 8 *infide* 9 *:::hiressach*
10 *am. bid moanmainse* 11 *dofuthrisse abuith ingnáis féin arahireschi* 12 *itáu darcenn sosceli*
13 *acht niainfed liumsa mainbed maith latsu* 14 *conabad éicen doberad ni domsa huaitsu act combad tol*
15 *bieid bes ferr de tra .i. ut æternum illum rl.* 16 *.i. dofognam duit l. infide æternus* 17 *frater brathir infectso isbrathir deit iarcolinn et infide domini*
18 *manumgaibi archarit* 19 *am. bid me féin notheised cucut* 20 *manuddlegar ni do* 21 *dilich domsa*
22 *.i. dineuch conicub l. in orationibus meis l. conieperea fritso dligim ni duit .i. ni épeer són et niairbéer fritt*
23 *.i. atfechem dom et dalugub són pro suscip[t]ione eius uiri* 24 *attá im. asbéer ego té rl.* 25 *isirtach dom aairitiusom*
26 *act dorronai cori frissom dogné q. dico* 27 *bid mó dongenaesiu oldaas rofoided cucut*
28 *laairitin onessimi* 29 *.i. rofetarsa ebarthir dúib conricubsa cucuib*
30 *attaam arndiis icuimriug archrist* 31 *berir doimchomarc huaidib huili* 32 *iprecept* 33 *.i. fortacht dœ lib*

Hebraeorum auctoritatem secuti et maxime apostolorum, qui semper in novo testamento psalmorum librum nominant, unum asserimus psalmorum volumen ... Moyses quoque et Hieremias et ceteri in hunc modum[1] multos haberent libros, qui in mediis voluminibus suis amen frequenter interserunt. Sed et numerus viginti duorum librorum hebraicorum et mysterium eiusdem numeri commutabitur. Nam et titulus ipse hebraicus, sepher tehillim, quod interpretatur volumen hymnorum, apostolicae auctoritati congruens, non plures libros, sed unum volumen ostendit. Quia igitur nunc cum Hebraeo disputans[2] quaedam pro domino salvatore de psalmis testimonia[3] protulisti, volensque te illudere per sermones paene singulos asserebat non ita haberi in Hebraeo, ut tu de septuaginta interpretibus opponebas, studiosissime postulasti, ut post Aquilam et Symmachum et Theodotionem novam editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum varietate turbari, et amorem tuum,[4] quo laberis,[5] vel translatione vel iudicio meo esse contentum.[6] Unde impulsus a te, cui[7] et quae possum debeo et quae non possum, rursum me obtrectatorum[8] latratibus[9] tradidi, maluique te vires potius meas,[10] quam voluntatem[11] in amicitiam[12] requirere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo,[1] me nihil duntaxat sententiae de hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo editio mea a veteribus discreparit, interroga quemlibet Hebraeorum et liquido pervidebis, me ab aemulis[2] frustra lacerari, qui malunt contemnere videri praeclara quam discere. Perversissimi homines.[3] Nam quum semper novas expetant voluptates et gulae eorum vicina maria non sufficiant,[4] cur in solo studio[5] scripturarum veteri sapore[6] contenti sunt? Nec hoc dico, quo praedecessores meos mordeam,[7] aut quicquam[8] his arbitrer detrahendum, quorum translationem diligentissime emendatam olim meae linguae hominibus dederim, sed quod aliud sit in ecclesiis Christo credentium psalmos legere, aliud Iudaeis singula verba calumniantibus respondere. Quod opusculum meum si in Graecum, ut polliceris, transtuleris[9] et imperitiae meae doctissimos quosque viros testes facere volueris, dicam tibi illud Horatianum:[10] in silvam ne ligna feras.[11] Nisi quod hoc[12] habebo solamen, si in labore communi intellegam mihi et laudem et vituperationem tecum esse communem. Vale.

Commentarius in psalmum primum.

Primum psalmum quidam in Ioas regem dictum esse voluerunt, qui a Ioiada principe sacerdotum et nutritus est et interfecta Athalia[1] in imperium

---

(Ml. 2d) 1 *.i. mad forcenn libuir nach magen imbeth amen indib*
2 *arrucestaigser frissinnebride* 3 *.i. immidaircet dochrist*
4 *.i. isfuasnad dutmenmainsiu tuisled hoermaissiu firinne trimrechtrad natintathach* 5 *hotuislider* 6 *buidech* 7 *.i. isœrutsu*
8 *.i. innanécndaigende* 9 *donaib artramaib* 10 *.i. denum tintuda inna firinne file isindebrae:: isinlait:::* 11 *.i. cid olc lamnaimtea* 12 *.i. hi œdomenri*
(3a) 1 *.i. docuirifar* 2 *.i. honaib ascadaib .i. ab inimicis* 3 *.i. ildoini saibibem dogniat inso*
4 *.i. sechisna scripturi mora són nítat lora sidi leu* 5 *.i. dorintai septien* 6 *.i. tintuda septien* 7 *.i. cofotheasa* 8 *.i. ní*
9 *.i. olma duintaesiu* 10 *anoratiandae nisin* 11 *.i. ní recat greic les tintuda doib .i. airatuat iltintudai leu cene* 12 *.i. ciasidrubartsa nadtintaesiu allatin dogregaib*
(Ml. 14a) 1 *.i. iarnardbiu inna banflathasin*

subrogatus est,[2] eo quod[3] per omne tempus, in quo a pontifice eruditus est in lege dei, meditatus est[a] noctibus ac diebus. Sed non audiendi sunt hi, qui ad excludendam psalmorum veram expositionem falsas similitudines ab historia petitas conantur inducere. Quomodo enim beatum istum pronuntiare potuisset[4] et ab omni errore[5] amore virtutis[6] alienum, cui in regum libris[b] nullum testimonium de perfectione perhibetur?[c] In quibus ita dicitur: Et fecit Ioas rectum ante dominum omnibus diebus, quibus inluminabat eum Ioiada pontifex. Veruntamen ab excelsis[7] non recessit, adhuc populus sacrificabat in excelsis.[8] Dicendo itaque, omnibus diebus quibus inluminavit eum Ioiada princeps sacerdotum fecit rectum ante dominum, indicat, quod reliquis diebus cessante Ioiadae[d] magisterio fecerit id quod primis institutionibus[9] minime conveniret. Refertur etiam in iisdem regum libris, quod Azahelem regem Syriae ab impugnatione[10] Hierusalem Ioas munerum oblatione[11] submoverit. Quae quidem dona de templo sublata misit, quae prius utique deo tam ipse quam reges Iuda, id est, maiores eius, obtulerant,[12] quod[13] actum[14] indicam his verbis.[15] Bonum est enim nos ad agnitionem rei gestae testimonio lectionis accedere: Et accepit Ioas[e] omnia sancta,[f] quae sanctificavit[g] Iosaphat et Ioram et Ochozias, patres eius[h] reges Iuda, et sancta[i] sua et omne aurum, quod inventum est in thesauris domus domini et in domo regis, et misit Azaheli[k] regi Syriae. Huic igitur[l] qui templum dei spoliavit[1] et omnia intus posita dona conrasit[2] ac misit ea viro alienigenae impio atque sacrilego,[3] quem propheta David[4] beatidudinis apicem[5] contulisset? Talis[6] ergo historiae usurpatio inconveniens[7] adprobatur,[8] et quod praesenti psalmo non possit aptari, in quo beatus Davidi[9] pronuntiatur vir virtutis[m] de quo sermo est, atque omnis,[n] perfectione conspicuus. In fine enim psalmi dicitur: Ideo non resurgunt[o] impii in iudicio neque peccatores, usque peribit. Hoc dictum his[p] convenit, qui possunt et morum perfectione et pro bono conversationis suae apud deum confidentiam habere non minimam.[10] Ioas vero rex non talis ostenditur historiae lectione, ut dignus beatitudine[11] comprobetur. Est ergo[12] moralis psalmus, quod ex iis quae sequuntur adparet, in quibus et de virtutum adpetitu et de errorum abstinentia disputatur, quod in Ioas proprie non potest convenire. Parvulus enim per illud tempus, in quo[q] Ioiada pontifice nutritus est, neque[r] aversari mala

---

Varietas lectionis Vallarsianae: a in ea meditatus sit b cui (Regum) libri c perhibent d Ioiadis e *add.* rex Iuda f sanctificata g sacrificavit h et i sanctificata k Azahel l ergo m *deest* n *add.* virtutis o resurgent p ex his quae sequuntur q *add.* a r nunquam

---

2 *.i. ró oirdned* 3 *.i. isairi inso rogabadsom hirige .i. eo q. rl. Aliter isairi inso robu immaircide lialailiu insalmsa dothaisilbiud dosom eo q. rl.*

4 *.i. aircia salmscribdid coneicfed són* 5 *.i. combad echtran som ho chomrorcain* 6 *.i. cocarad chaingnimu dudenum* 7 *.i. honaib idlaib .i. huare ishitilchaib ardaib nobitis adi* 8 *.i. isnaib telchaib* 9 *.i. donaib cétnaib forcitlaib* 10 *.i. óntogail* 11 *.i. ónterfochraic* 12 *.i. adrobartat* 13 *.i. anisin* 14 *.i. rongnith* 15 *.i. asberam*

(14[b]) 1 *dochoimmarraig* 2 *.i. roscaird .i. rolommar* 3 *.i. ni digned dd. innuaisletaid inna firdbuide adfiadar isintsalmo dothaisilbiud dondfiur adrodar idlu* 4 *.i. medontestimin* 5 *innuaisletaid*

6 *.i. iartestimin* 7 *.i. is[neb]immaircide anadfiadar isintsalmso fribésu indioiodae* 8 *.i. derbthair* 9 *.i. ho duid* 10 *.i. innesamni nadlugimem* 11 *.i. adfiadar issintsalm*

12 *.i. isairi dorolad arthuus insalmso q. isdobéstaid infét*

iudicio suo poterat,[13] neque[a] in meditatione legis curam sedulam admovere,[14] qui ad omne studium pro nutrientis ducebatur arbitrio. Septimum itaque[b] aetatis agenti annum onus[c] insigne regiae dignitatis impositum est. Duo itaque, quae faciunt hominem[15] ad beatitudinem pervenire: dogmatis recta sententia,[1] id est, ut pie de deo et integre sentiatur, et morum emendata formatio[2] est,[d] priusquam honeste saneque[e] vivatur. Neutrum ad perfectionem valet[3] sine altero,[f] alterum vero altero aut subpletur aut comitatur.[4] Sed fides inter haec duo[5] primum obtinet locum, sicuti in corpore honorabilius caput inter reliqua membra censetur. Ad perfectionem[6] tamen hominis necessaria est reliquorum accessio et compago membrorum. Similiter et ad consummationem vitae[7] huius oportet utraque concurrere, fidem scilicet et vitam. Et fidei quidem ad perfectum[8] conprehensio res ardua[9] atque difficilis, custodia vero facilis. Vitae autem ratio ad intellegendum prona,[10] et quae omnium intellectui tam in bonorum adpetitu quam in malorum fuga[11] videatur exposita.[12] Exhibitio vero[13] non operis parvi ac laboris, sed nonnumquam vitae merito ad fidem aditus aperitur,[14] et e diverso[15] ad perfectam cognitionem eius peccatis obstruitur;[16] nam velut quibusdam tenebris conversationis sincerum[17] intercluditur, eius et puritas impeditur. Unde hanc partem maxime scripturae[18] divinae est moris excolere. Et ideo etiam in praesenti psalmo ante documenta disciplina moralis indicitur;[19] nam obesse[20] perfectae fidei morum vitia, apostolo teste discimus, qui ait ad Corinthios: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, quasi parvulis in Christo. Et subiungit: Cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis? Cum e contrario cor melius ad fidem sit suffragio conversationis admissum. Hoc itaque argumentum est praesentis psalmi. Debemus iam adiuvante domino[1] per partes ad reserandum[2] intellectum eius accedere et, si necesse fuerit[3] pro consideratione rerum occurrentium, aliqua latius explicare. Non obliviscemur tamen eius, quam promisimus in praefatione, brevitatis.[4] Hoc autem maxime servabimus in praesenti psalmo et in reliquis omnibus, ut omnem intellectum in summam redigentes[5] strictim, quicquid[g] dicendum est, explicemus, quoniam non est nobis propositum latius cuncta prosequi,[6] sed summatim dictorum om-

---

a nunquam b quippe c honor et d *deest* e sancteque f genus g quod

---

13 *.i. airnibu fuareir fesin boisom isintaim*[*sir*] 14 *.i. airdanimmart greim dàite* 15 *.i. hires foirbthe 7 degnimai*

(14[c]) 1 *.i. etarcni dæ* 2 *ised inso anaill* (in marg.: *ised inso indalanai*) 3 *.i. ni sonartnaigedar nechtar de manibet andiis do imfolung foirbthetad* 4 *nochoimtangar*

5 *.i. nochishonaib dib són .i. hires foirbthe 7 gnímai sainemlae .i. ishires astoisech ishisuidib* 6 *medontestimin* 7 *duntfoirb.* 8 *.i. etarccnai dé* 9 *.i. isrét and .i. foglaim inna hirisse foirbthe*

10 *.i. isadblam .i. isreid foglaim inbesgnai* 11 *.i. atá inaicniud chaich denum maith 7 imgabail uilc dodenum* 12 *latharde*

13 *.i. nochisincomallad són* 14 *.i. arosailcther hires tri degním* 15 *.i. hochotarsnu .i. innarbar hires dam tri drochgnimu* 16 *.i. frisduntar*

17 *condiuit* 18 *.i. aisndis istrichaingnimu rosegar 7 arosailcther indhires foirbthe doengnu* 19 *ascongarar* 20 *frismberat*

(14[d]) 1 *.i. issi tra brith ar intestiminso manibé est and tuas 7 ma argumento bes ant* 2 *bed ersailcthi* 3 *.i. cid ecen áisndis doneuch asdoruid coleir ni sechmalfaider taipæ and:::*

4 *nintanic ón isindremaisndis fobith istaipe inso* 5 *.i. ad numerum .i, adrimfem 7 doaidlibem ::noin:::ged fil psal:::*

6 *dorimem*

nium sensus adtingere, ut possint lecturis expositionis prima facie relucere,[7] illis relinquentes[8] occasiones[9] maioris intellegentiae, si voluerint aliqua addere,[10] quae tamen a praemissa interpretatione non discrepent. Ista enim veri est intellectus perfectio,[a] ut secundum[b] historiae fidem tenorem expositionis aptemus et concinnenter[11] ea, quae dicenda sunt, proferamus.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, usque sedit. Interdum scriptura divina inter impium et peccatorem facit differentiam, impium vocans dei veri notitiam non habentem, peccatorem vero honesti iustique[c] tramitem non tenentem. Tamen est ubi communi vocabulo[12] utrumque significat. In praesenti psalmo tamen videtur facere distinctionem,[13] quoniam vult, qui sit[14] status[d] perfectionis, exprimere, cui etiam beatitudinem credit[15] rite competere,[16] vel propter perfectam de deitate notitiam vel propter studia vitae melioris. Quod vero ait, non abiit, non stetit, non sedit, animae motus corporalibus signat indiciis.[1] Quoniam, cum aliquod molimur efficere, primum[2] ad arripiendum opus[3] movemur in gressum, deinde subsistimus, ubi res coepit esse[4] in manibus, ad sedendum vero convertimur[5] negotio iam parato.[6] Hoc ergo sanctus David ait, quoniam[e] ille vero beatus sit, qui neque primis quidem vestigiis impietatum[f] cogitationem adiit vel ingressus est, neque adfectum pravi operis admisit, neque ulla inretitus est malae delectationis inlecebra, quod nomine cathedrae et sessionis[7] ostenditur, ut eorum consortio iungeretur, qui aliorum simplicitatem veneno suae pravitatis inficiunt.[8] Hos enim pestilentes[9] vocat, quorum est plane morbosa coniunctio. Nam et[10 g] pestilentiae proprium, ab uno in alterum transeundo inficere[11] multorum corpora atque vitiare.[12] Non abiit ergo dicendo consensus[h] cogitationum notavit, quibus ad pravas suggestiones rapimur et id quod libuerit implere properamus. Quod vero ait, non stetit,[13] in opus[i] exisse indicat id quod cogitatio ante suggesserat, quod tunc implemus, cum delectat in aliis operibus gradum figere ac saepius restitare. Per cathedrae autem sessionem[14] ille signatur, qui ita delectatur et requiescit in mala consuetudine, ut reliquis eiusdem studii hominibus sine ullo verecundiae[15] misceatur adpensu.[16] Quod vero impiorum consilia ponit,[k] peccatorum vero opera, satis ad utrumque[17] respexit. Impietas enim ad agitationem[18] mentis pertinet et motus non recte animae sentientis,

a perceptio b per c rectique d sectator e quod f impietatis g etiam h adsensus i nunquam in opere k posuit

7 *instoir airised asdulem dún doengnu instoir* 8 *alléicfimme* 9 *i. sens* 7 *moralus* 10 *issamlid léicfimmini doibsom aisndis dintsens* 7 *dinmora. manipecoir frisinstoir adfiadamni* 11 *.i. inchobaid*

12 *.i. iscoitchen docechtar de ainm alaili* 13 *.i. conidsain inthi dianaiper impius* 7 *peccator hic* 14 *ciahé* 15 *erbaid* 16 *immandairc*

(15ᵃ) 1 *.i. techt* 7 *tairisem* 7 *suide* 2 *trop tra contra donadbatsom hist. .i. cosmailius inna rétae tanide* 7 *inna cumscaigthe himenman frisnagnimu corpthi .i. epert do techt isna imratiu fochosmailius tiagar dointinscitul gnimo sic est in reliquis* 3 *.i. do intinscitul ingnimo*

4 *hoescumlad .i. intan mbimmi ocaforbu són* 5 *.i. iarforbu ingnimo serc feidligtheo oco* 6 *.i. hobu rorbaither ingnim olc no maith feidligud oco iarum* 7 *.i. indsuidi* 8 *frisorcat*

9 *.i. teidmlenamnachu*

10 *cid* 11 *frisnorc* 12 *fombia* 13 (in marg.) *.i. iustus* 7 *büd n. dam am. frisugeserat .i. q. n. sugeserat* 14 *trissasuide* 15 *féle* 16 *cennachnastud* 17 *.i. dugnim* 7 *imradud* 18 *duntimluad*

peccatum vero in rem actio[1] iam[2] deducta. Tertium quod addidit, utrisque subiecit,[3] quoniam non solum hi pestilentes vocantur, qui male sentiendo[4] corrumpunt reliquos et societate[5] sua perimunt,[6] verum etiam illi qui tabe consortii[7] bonum conversationis suae rectae infringunt, quibus[8] in totum[9] non admisceri est sibi optime consulentis. Et ideo hunc, qui per omnia declinat a talibus, beatum praesentis psalmi lectura[a] definivit, qui ita actus suos circumspicit, ut etiam aliena mala sollicitatione declinet; et vere, ut ne[b] alienis maculis[10] candor suus puritasque fuscetur,[11] quoniam tendentibus[c] ad beatitudinem non sufficit recedere tantum a malis, sed[d] etiam bona facere necesse est. Inferius ait: sed in lege domini fuit voluntas, usque die ac nocte. Non solum, inquit, studet malorum consortia declinare,[12] verum assidua et iugi meditatione legis discit, qualem se formare conveniat. Et ut fructuosum huiusmodi, quod commendare nititur, probet[e] studium, inducit similitudinem,[13] per quam possit bonum eius, quem beatum dicit, hominibus relucere: et erit sicut lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, usque prosperabuntur. Sicut arbor, inquit, cui virere[14] iugiter natura est. Etiam locus, in quo plantata fuerit, vivificatur beneficio, ut ab ariditate[15] aquis defendatur irriguis.[16] Atque ob hoc multis fit fructibus plena, quae neque aëris neque loci neque temporis iniurias sentit. Id enim indicat, quod sequitur dicens: et omnia, quaecumque faciet, semper prosperabuntur. Est omnibus tam perpetuo virore[17] quam pomorum numerositate conspicua. Ita etiam ille clarus erit, qui se et a malis abstinuerit et bonorum studiorum amore devinxerit,[1] quem nec ulla peccatorum opera deturpant et meditatio continua legis exornat. Non sic impii, non sic, sed tanquam, usque a facie terrae. Superioribus dictis[2] omnes ad virtutis studium provocavit, praesentibus deterret a vitiis, et per comparationem pulveris ostendit, quanta[f] sit utilitas[g] impiorum, et qui non[h] digni aliquo aestimentur adspectu[i] et ita malis supervenientibus impellantur[3] facile ac stare non possint, ut pulvis, qui pro tenuitate sua ac levitate ventorum flatibus huc illucque dispergitur. Ideo non resurgunt impii, usque iustorum. Hoc dicens non resurrectionem impii denegavit,[k] qui utique si non resurgerent, lucrificarent[5] futura supplicia,[6] quae quidem non aliter nisi restituti in corpore[7] sustinebunt. Non[l] ita erit commune animae corporisque supplicium, sicut fuit peccatorum communis admissio.[8] Quod ergo[9] dicit tale est, quia consuevimus in apertis criminibus moras ad inquirendum nullas adhibere, sed statim condemnationis ferre sententiam.[10] Ita et impii ad poenam resurgentes non illam

---

a lectio b veretur ne c tendendo d scilicet e praebeat f quia tanta g vilitas h quam i adsensu k denegat l Nam

---

(15[b]) 1 *ishé ingnim* 2 *cid* 3 *remeérbart .i. gnim* 7 *imradud* 4 *.i. dintrindoti .i. nephcretem indi etir* 5 *tri chomaitecht donaib ingraim* 6 *etirdibnet* 7 *.i. ontedmaim indaccumuil* 8 *donaibhisin* 9 *in huile*

10 *.i. ho pecthib nach aili.* 11 *.i. arnafurastar* 12 *.i. imnimgaba* 13 *.i. inchruinn toirthig* 14 *nuraigedar* 15 *hó tirmai .i. conabi tirim* 16 *intursitib* 17 *ondúrdatu*

(15[c]) 1 *inti conidnanraig* 2 *.i. hothá beatus uir usq. n. sic impi* 3 *.i. innárbantar* 4 *innunn hille* 5 *no indbadaigfitis .i. roptis imdai piana donaib anmanaib ceni escérsitis inchoirp aracenn* (in marg.) *.i. ni tibertais piana foraib mani esersitis* 6 *.i. inna pina suthini*

7 *.i. isimmalle fosdidmat* 8 *intorgabal* 9 *ani* 10 *indigail*

delationem[a] habebunt, quae solet iudiciariis inquisitionibus[11] admoveri; quos[12] gravius manere[13] supplicium per hoc indicatur, quod statim et velut accelerata[14] sententia in locum meritis suis debitum et in ultimum contrudentur[15] exitium.[1] Et ideo non dixit absolute,[2] non resurgent, sed addidit, in iudicio, hoc est, non resurgent ad examinationem,[3] sed resurgent, ut statim sententiam damnationis excipiant.[4] Et ne forte ex communi resurrectionis nomine communem aestimantes[5] etiam expulsionem futuram esse cunctorum, ostendit quoniam[b] in eodem momento resurrectionis magna futura sit diversitas,[c] ut alius per illam ad honorem perducatur, alius mittatur in poenam. Erit ergo pretiosa aliis et remunerabilis, aliis gravis atque terribilis. Bene ergo inter impium et peccatorem fecit differentiam, et impios quidem ait in iudicium non resurgere, id est, ut superius diximus, non in examinationem venire, peccatores autem in concilio iustorum, hoc est, ut nulla illis sit in iustorum remuneratione[6] communio. Tradentur ergo et ipsi suppliciis; nam qui per peccata excluduntur a praemiis, ea sine dubio, quae sunt praemiis diversa, patientur. In hoc ergo erit differentia, ut impii quidem resurgant non discutiendi,[7] sed statim locis tristibus deputandi, peccatores vero, ut nulla iustis communione iungantur. Hoc autem manifestissime[d] ex his quae sequuntur ostenditur: quoniam novit dominus viam iustorum, id est, placitam sibi et acceptam esse remunerationis testimonio perdocebit: et iter impiorum peribit.[8] Ideo igitur non resurgunt[e] impii, quia omnium viae perfecta dei notitia continentur, atque ab hoc sine ulla delatione[f] resurrectionem eorum condicio et sors digna suscipiet.

G. Specimen glossarum codicis Carlisruhensis.

Bedae capita quaedam luculentius glossata.

De natura rerum cap. V. De firmamento. Caelum subtilis igneaeque naturae rotundumque et a centro terrae aequis spatiis undique collectum, unde est et convexum mediumque quacunque cernatur. Inenarrabili[1] celeritate quotidie circumagi sapientes mundi dixerunt, ita ut rueret, si non planetarum occursu moderetur, argumento siderum nitentes, quae fixo semper cursu circumvolant, septentrionalibus breviores gyros[2] circa cardinem peragentibus. Cuius vertices extremos, quos circa[3] sphaera caeli volvitur, polos nuncupant, glaciali rigore tabentes. Horum unus ad septentrionalem plagam consurgens boreas, alter devexus in austros terraeque oppositus australis vocatur, quem interiora austri scriptura sancta nominat.

a dilationem b quod c differentia d manifestius e *add.* ad examinationem e dilatione

11 *honaib iarfaigthib mesidib* 12 *innahisin* 13 *aranossa* 14 *déin* 15 *roithfiter*
(15[d]) 1 *isánesid* 2 *.i. ni diltud esærgi asrubart som*
3 *do mes* 4 *coarfemat* 5 (in marg.) *nadnetmai andumenmarni .i. arnatomnamarni* 6 *hitindnacul fochraice* 7 *arambet etailsi* 8 *.i. huare nadrobáe ni do degnimaib leu*

(Cr. 18[b]) 1 *isí adéne* (in cod. *inerrabili celeritate*)
2 *curu* 3 *isimsuidib*

Cap. VI. De varia altitudine caeli. Non autem ita mundus hoc polo excelsiore se attollit, ut undique cernantur haec sidera. Verum eadem quibusque[4] proximis sublimiora creduntur, eademque demersa[5] longinquis; utque nunc sublimis in deiectu[6] positis[7] videtur hic vertex, sic in illa terrae devexitate[8] transgressis[9] illa se attollunt, residentibus quae hic excelsa fuerant, opponente se contra medios visus globo terrarum adeo,[10] ut septentriones, quae nobis a vertice pendent, in quibusdam Indiae locis quindecim tantum in anno diebus appareant.[11]

Cap. VII. De caelo superiore. Caelum superioris circuli proprio discretum termino et aequalibus undique spatiis collocatum virtutes continet angelicas, quae ad nos exeuntes aetherea sibi corpora sumunt, ut possint hominibus etiam in edendo similari, eademque ibi reversae deponunt.[12] Hoc[13] deus aquis glacialibus temperavit, ne inferiora succenderet elementa. Dehinc inferius caelum non uniformi, sed multiplici motu solidavit,[14] nuncupans illud firmamentum propter sustentationem superiorum aquarum.

Cap. XII. De cursu planetarum. Inter caelum terrasque septem sidera pendent, certis discreta spatiis,[1] quae vocantur errantia, contrarium mundo agentia cursum, id est, laevum, illo semper in dextra praecipiti. Et quamvis assidua conversione immensae celeritatis attollantur ab eo rapiunturque in occasus, adverso tamen ire motu per suos quaeque passus advertuntur, nunc inferius, nunc superius propter obliquitatem signiferi vagantia. Radiis autem solis praepedita, anomala vel retrograda vel stationaria[2] fiunt.

De temporum ratione. E capite XV. De lunae cursu per signa. Quod si quis signorum nescius lunares tamen cursus agnoscendi cupidus est, noverit et ipse solem quotidie partem[1] unam zodiaci sui complere (neque enim aliud partes zodiaci, quam quotidianos solis in caelo debemus sentire progressus), lunam vero quotidie XIII partes eiusdem zodiaci conficere, id est, punctos quattuor et unam partem. Et quia illa XIII partes complente sol unam complet, inde fieri, ut non plus quotidiano progressu a sole, quam quaternis punctis, hoc est, duodenis partibus elongetur. Ponat[2] ergo lunam ubilibet computare voluerit, utpote in Cal. Ianuarias primam; haec ubi prima noctem diemque transegerit, illum caeli locum tenet, quem sol XIII mensis eiusdem die completo. Ubi secunda[3] est, multiplica duo per quattuor, fiunt octo. Item ut de punctis ad partes pervenias, multiplica VIII per III, fiunt XXIIII. Illam ergo caeli partem tenet luna secunda in quartas Nonas Ianuarias, quam sol[4] XXIIII abhinc die confecto. Ubi tertia est,[5] multiplica III per IIII, fiunt

4 *dam* 5 *isli* 6 *inisiul* 7 *i. hominibus* 8 *isindisli* 9 *tarsatharmthiagat* 10 *hisi mét asuidigthe globus terrae* 11 *isamlaid ém cotaucbat doib residentibus .i. sideribus .i. andusleicet inna rind .i. illis .i. isli doibsom infechtsa innahi ruptar ardda dunnai*

12 *.i. foácbat* 13 *.i. caelum* 14 (in marg.) *isé multiplex motus inriuth retae inna airndrethcha in contrarium contra sé 7 arriuth aicneta fedesin*

(18[c]) 1 (in marg.) *hité spatia narree fil á terra usque ad XII. signa hité soni. toni. comlana rl. hité interualla im. deferentiae 7 nitiagat saidai sech satuirn suas ut plinius dicit rl. plinio tonus est spatium cum legitima quantitate certis spatiis .i. tonus inter terram 7 lunam rl. isécen corrobat indib sex interualla .VII. spatia 7 .VII. toni rl. lege plin. stationaria in superioribus .i. isnaib rendaib fail húas gréin .i. mars iouis saturnus rl. IN tricetro l. in tertia parte signife. in quadrato l. in quarta par. in aduerso rl.* 2 *.i. suas cach diriuch*

(31[c]) 1 *.i. huide laith:: beos* 2 *cipé* 3 *.i. indaile* 4 *.i. cuit inna aine 7 inna aile* 5 *luna*

XII, partire per X decies[6] asse decus,[7] et remanent duo puncti, id est, sex partes; illam ergo caeli partem tenet luna tertia, quam sol mense toto et diebus VI post tertium Nonas Ianuarias exactis, id est, VI post tertium Nonas Februarias die consummato. Ubi quarta est, multiplica haec per IIII, fiunt XVI, partire per decem decies asse decus, et remanent VI puncti, id est, partes X et VIII. Illam igitur caeli partem tenet luna quarta, quam sol mense expleto ac X et VIII diebus post pridie Nonas Ianuarias. Ubi quinta est, multiplica V per IIII, fiunt XX, partire per decem bis deni vies;[8] duobus ergo mensibus expletis adveniet sol partem caeli, quam luna quinta tenet, id est, die Nonarum Martiarum. Ubi octava est[9] VI Idus Ianuarias, multiplica VIII per IIII, fiunt XXXII, partire per decem ter deni tries,[10] et remanent duo puncti, id est, VI partes caeli; illam partem caeli tenet luna octava in VI Iduum Ianuariarum die, quam sol aditurus est post tres abhinc menses et dies VI, id est, VI die post VI Idus Apriles.

Cap. XVIII. Quota sit luna in Calendas quasque.[1] Primo decennovenalis circuli anno, in quo nullae sunt epactae, in Calendas Ianuarias nona est luna,[2] in Calendas Februarias X, in Calendas Martias IX, in Calendas Apriles X, in Calendas Maias XI, in Calendas Iunias XII, in Calendas Iulias XIII, in Calendas Augustas XIIII, in Calendas Septembres XVI, in Calendas Octobres XVI, in Calendas Novembres XVIII, in Calendas Decembres XVIII. Hos tibi numeros pro regularibus singulorum mensium sume, quibus annuas addens epactas, luna quota sit[3] per Calendas quasque, sine errore reperies. Si enim vis scire, quota sit luna in Calendas Ianuarias anno secundo circuli decennovenalis, tene IX regulares,[4] adde epactas XI, fiunt XX, vicesima est luna. Si vis scire, quota est luna in Calendas Iunias anno tertio, tene regulares XII, adde epactas anni illius XXII, fiunt XXXIIII, tolle XXX, remanent IIII; quarta est luna in Calendas memoratas. Quod si quis obiecerit,[1] vel huius vel praecedentis argumenti alicubi ordinem vacillare, doceat ipse in huiusmodi quaestionibus indagandis veracius et compendiosius argumentum, et nos libenter gratanterque accipiemus. Hoc autem praecedens, quod commemoravimus argumentum, et nonnullis ad transcribendum iam dedimus,[2] et in principiis huius nostri opusculi praefigendum esse censemus. Porro praesens argumentum, quod de luna Calendarum quaerenda posuimus, hoc tantum loco commemorasse et docuisse sufficiat. Nam cognita, quota sit[3] in Calendas luna, facile etiam, ceteris cuiusque mensis diebus qua sit aetate, cantato ipso mense et concurrentibus digitis apparebit.[4] Sunt autem anni tres circuli[5] decennovenalis, in quibus idem argumentum stabilitatem sui tenoris conservare nequeat,[6] octavus videlicet, undecimus, et nonus decimus, cui causam nutandi[7]

6 *.i. a óen fodeich* 7 *.i. itadeich*
8 *isfiche* 9 *.i. lingidsem tarées ṅesci beos archumbri* 10 *.i. tricha*
(32[a]) 1 *issiide asmberse archinn .i. est etiam uetus argumentum rl.* 2 (in marg.) *.i. ni accomlatar epactae .XI kl. ap. fri riaglori in illo anno dothoscelad áis ésci bis for kl. cach mis in primo anno ithe riaglori insin adchomlatar fri epacta XI. kl. ap. hicach bliadin tresinnóedécde ṅuile* 3 *cid aes ṅesci* 4 *.i. aes ṅesci kl. ian. in primo anno*
(32[b]) 1 *.i. hifrithcheist* 2 *.i. sochide rodascrib huan*
3 *cid áes dixnigedar* 4 (in marg.) *.i. ambas cete .i. acht asrobarthar inni*
5 *.i. teora bliadni frithriagla namma leissem* 6 *.i. arni tosceli argumint acht bliadni slán*
7 *utmalligthe*

varia facit ac dispersa per annum embolismorum insertio. Siquidem anno octavo luna Calendarum Maiarum iuxta rationem quidem argumenti XXVIII computatur, sed propter embolismum, qui in Martio mense inseritur, XXVII probatur existere. Item in Calendas Iulias iuxta argumentum XXX fieri potuit luna, sed propter adiectionem diei, quem superfluitas embolismi attulerat, fit XXIX. Item anno XI quia luna embolismi pridie Nonas Decembres accenditur, facit lunam in Calendas Martias vigesimam esse et octavam, cum hanc ratio argumenti XXIX tunc existere doceat. Item anno XVIIII[8] quia luna embolismi tertio die Nonarum Martiarum incipit, cogit lunam in Calendas Maias XXVIII computari, cum XXVIIII secundum argumenti calculationem canatur,[9] quo etiam anno ratione saltus lunaris, de quo in sequentibus dicemus, fidem eiusdem argumenti impugnat. Si enim ipsum argumentum iuxta Aegyptios a Septembri mense, ubi principium est anni eorum, inchoaveris, necesse est, ut luna Iulii mensis eo anno[10] XXIX dies ut nunquam alias habeat, uno videlicet ratione saltus[11] amisso, et ob id luna Calendarum Augustarum tertia reddatur, quae iuxta argumenti regulam secunda computabatur. Si vero iuxta hoc quod nos supra docuimus, a Ianuario principium argumenti sumere mavis, eodem ordine luna in Calendas Decembres VII incurrit, quae iuxta argumentum sexta fieri debuisse putabatur, quia nimirum luna Novembris mensis unam amittit diem, et pro XXX consuetis XXIX solum diebus cogitur esse contenta. Quae profecto omnia melius colloquendo quam scribendo docentur. Non autem transitorie commemorandum, quod hoc argumentum a Septembri quidam incipiunt,[1] ponentes eidem Septembri[2] regulares V, Octobri V, Novembri VII, Decembri VII, et cetera ut supra nos posuimus, quod ob auctoritatem Aegyptiorum rationabiliter prorsus agunt, ut a quibus origo computandi sumpta est, horum quoque in computando anni principium imitentur. Verum aliis aptius multo et expeditius[3] videtur, ut computatio omnis, quantum non necessitas[4] rationis obsistat, a principio anni sui etiam apud Romanos[5] incipiat, et usque ad terminum anni rato atque intemerato ordine procurrat.

---

8 *.i. forcenn noidecdi* 9 *arcanar* 10 *.i. isnoichtech ré niuil la aegyp. isinbliadinsin hicuiretar salt* 11 *.i. hi .IIII. k. sep.*

(32ᶜ) 1 (in marg. super.) *aetas lunae inso foa kl. caich mis la aegyp. 7 isde rosaig indnomad for kl. ian. archinn* (infra *benveb*) 2 *.i. othosuch bliadne egip.* 3 *indil.* 4 *méit nánd nathbeir* 5 *.i. condib ó kl. ian.*

Subiungo hic ampliorem notationem hibernicam super dictione chronologica ex initio codicis, e 3ᵇ (cf. p. 304): *Salua ratione saltus. aris airchenn ínbes salt hiciunn nóidécdi mad indib ńuarib deac nammá bas laigu cachmí aescai oldaas trichtaige. ised dim slán dliged salto noichtiche colleuth duárim in descu. Armad iarnaicniud adrimther cutesbat dicachthrichtaigi di hudir deac 7 IIII bro. 7 unga 7 atom. niconbia salt etir. issaithrech im. isairi is assu lasna rimairu dihuáir deac namma duthesbuith dligud slán salto conidécen salt iartain duslúnd comláinso inna tesbuithe iarnaicniud aslaigu anésca oldoas trichtaige. Anisiu trá isécen remfuar bis. 7 emblesim*

II. Britannica.

A. Glossae Oxonienses.

I. Glossae in Eutychium.

(Cod. prior 2[b]) *mergidhaham* (gl. evanesco). In marg.: *didioulam* (gl. glisco).

(3[a]) *doguomisur.* (gl. geo).

(3[b]) *scruitiam* (gl. screo). *lemhaam* (gl. arguo). *enmetiam* (gl. innuo). *gruiam* (gl. suo). *dadlt.* (gl. curia). *baranres* (gl. linea).

(4[a]) *temperam* (gl. condio). *becel* (gl. bulla). *guirgiriam* (gl. hinnio). *diniam* (gl. tinnio). *rannam* (gl. partior). *didanuud* (gl. elicio). In marg.: *etbinam* (gl. lanio).

(2[b]) *mergidhaham*, verb. denom. ut infra sequentia *datolaham*, *coilhaam*, e subst. adi. *mergid*, rec. *merydd* (cf. p. 140), debilitas, debilis, flaccidus. Eiusdem radicis vet. hib. *merg*: *am. bolc mergach .i. romgab meirc són* (gl. ut uter rogatus; i. e. rugatus) Ml. 132[c]. Quoniam de significatione dubium non est, glossam, quae conspicitur in codice supra verbum b'esco (al terresco, horresco), refero ad glossam latinam paulo praecedentem *euanesco* scriptam supra verb. *euaneo*. *didioulam* duplicem compositionem prae se ferre videtur, sed nihil invenimus, quod comparari possit, nisi forte subst. hod. *aul*, *eulon* (fimus, stercus).

(3[a]) *doguomisur.* in codice supra *geo. doleo*, pro quibus in editione Lindemanni sunt: egeo, doleo. Cum tamen glossae cambricae addatur vox latina *terra*, non dubium glossatorem de gr. γῆ et geometria cogitasse et legendum *doguomisuram*, decomp. *do-guo-m.* (p. 907). Conferenda sunt subst. *messur* (mensura) Mab. 2, 223. 240. 3, 155, verb. *messuraw* (mensurare) 3, 301. 303, part. *messuredic* 2, 236, hodie *mesur*, *mesuraw*, unde *mesureg*, geometria.

(3[b]) *scruitiam*, screo; congruit. hod. verb. *ysgrydiaw*, tremere, quati. Glossa sequens in codice est *lehaam*, et lineola ducta supra *e*, quae alias significat *m*, et praemisso ante *l* commate cum puncto, quo si continetur latina sigla, frequens in glossis hibernicis ɔ pro *con-*, solvenda est cambrice *ce-*, *cem-*. De significatione non dubium, cum hodie quoque extet adi. *llym*, fem. *llem*, acutus, argutus, verb. *llymhau*, acuere, unde participium corn. *lemmys* (acutus) P. 160, 1. *enmetiam* (p. 896). *gruiam*, suo, restituendum videtur *gnuiam*, *guniam*; inf. *gwniaw* Mab. 1, 1, hod. *gwnio*; etsi extant corn. *gvry* (sutura) R. 1921, et arem. *gruy*, *gry* ('sutura') Cath. MJ. 145a, *gruyat* ('suere'), *gruyer* ('sutor'), *gruyeres* ('sutrix') Cath., hod. *gri*, ven. *gouri*, et *griat*, ven. *gouriat*, trec. *grouiañ*. *dadlt.*, curia i. e. *dadltig*, ut mox in his glossis *dadl*, concio, sed infra in II *datl* (gl. forum), *datlocou* (gl. fora), cui respondent subst. *dadl* L. Land. p. 113, pl. *dadleu* Mab. 2, 230. 3, 31, hod. *dadl* (= vet. *datl*), sermo, disputatio, contentio, causa iudicialis, *dadlwr*, disputator, verb. *dadleu*, contendere, disputare; inde contractum vet. hib. *dál* (curia, forum, p. 17). *baranres* etsi suprascriptum videtur in codice supra *furia*, pertinet tamen non ut alia ad inferiorem vocem, sed ad superiorem *linea*. Offerunt enim lexica et subst. *baranres*, series, ordo, frons, ut militum, comp. e subst. *rhes*, *rhestr*, series, unde verb. *restru* (in serie disponere) Mab. 2, 242, et adi. *baran*, manifestus, unde *baranu*, apparere, *baranwg*, praesentia.

(4[a]) *temperam*, in codice *tempam*, ducta per p infra lineola recta, quae significat *er*; cf. hod. *tymheru* (= *tymperu*, *temperu*, p. 162), mollire, miscere, transumptum e lat. *temperare*, cum plurimis derivatis: *tymheriad*, temperatio, *tymherusaw*, reddere temperatum, *tymherusrwydd*, *tymheroldeb* etc. *becel* (vix *betel*, etsi *c* et *t* in media voce utrimque iunctae vix possunt discerni) conferendum videtur forma cum hod. subst. *bogail*, *bogel* (umbo, umbilicus), significatione cum derivatis *boglwm* et *boglyn*. *guirgiriam*, hod. *gweryru*, hinnire (cf. p. 140). *diniam*, non invenitur in lexicis. *rannam*: hod. *rhan*, pars, *rhanu*, partiri; vet. hib. *rann*, pars. *didanuud*, elicio, nescio an pertineat ad idem verbum, unde est Leg. 2, 1, 31: *or pan anhuder etan eny dadanhuder* (quod vertit editor anglice: "from the time the fire is covered until it be uncovered"); cf. hod adi. et subst. simplex *hudd*, obscurus, tectus, obscuritas; verb. *huddo*, operire: comp. *anhuddo*, aperire, *enhuddo*, operire, unde decomp. *dadanhudd*, *dadenhudd*, detectio, revelatio, *dadenhuddo*, retegere, revelare; particula praecedens *did-*, *dad-* pro *dit-*, *dat-* (p. 906). Cum desit terminatio usitata *-am*, quaeritur an *didanuud* sit exemplum flexionis internae verbi (ob duplicem quoque *u*). *etbinam*, glossa marginalis e regione duorum verborum: commuto locum, et lanio, etsi poterat referenda videri ad hod. *edfynaf*, abibo, discedam, tamen cum huic vix non subsit simplex *myned*, ire, potius conferenda est cum hib. *benim* (caedo, ferio).

(5ᵃ) *taguelguiliat* (gl. silicernium). *carr* (gl. vehiculum).

(5ᵇ) *morbran* (gl. merges). *clutam* (gl. struo). *doguohintiliat* (gl. inceduus). *datolaham* (gl. lego). *guerg l. celmed* (gl. efficax). *lammam* (gl. salio). *lemenic* (gl. salax).

(6ᵃ) *boutig* (gl. stabulum). *estid* (gl. sedile). *credam* (gl. vado). *rit* (gl. vadum). *cannat* (gl. vas, vadis).

(6ᵇ) *etncoilhaam* (gl. aspicio, auspex). *gen* (gl. obiex). *dihel* (gl. deses). *poues* (gl. quies). *gueig* (gl. testrix).

(5ᵃ) *taguelguiliat*, in codice *taguelguelguiliat*, subscriptis tamen sub *guel* in media voce punctis delentibus. Textus Eutychii in hoc loco exhibet substantiva terminata in *-ium* derivata e verbis, inter haec in fine: iusto iustitium, cerno silicernium. Eandem fere interpretationem subst, *silicernium* sequitur glossator; est enim et hodie adi. *tawel*, silens, tranquillus, et subst. *gwyliad*, vigilia, *gwyled* vel *gweled*, aspectio, ita ut sit *tawelwyliad* aut vigilia aut aspectio silens. *carr*, *carrus* apud Caes., unde *carrata*, *carrada*, i. e. tantum quantum capit carrus, in chartis medii aevi (p. 840), *car* Leg. 2, 1, 4 et hodie.

(5ᵇ) *morbran*, hod. *morfran*; hib. vet. *muirbran* (gl. merges) Sg. 55ᵇ, i. e. corvus marinus, comp. e *mor*, mare, et *bran*, corvus. *clutam*, struo, ut infra *clutgued*, strues; hod. cambr. *cludo*, afferre, accumulare, *cludedig*, accumulatus, *cludair*, cumulus, *cludeirio*, colligere; cf. got. *hlathan*, germ. hod. *laden*, struere, accumulare. *doguohintiliat*, addito super vocem latinam scriptam in codice *inceduus*, significatur ambulator, is qui incedit. Radix vocis, obscurata et compositione et derivatione, est *hint* (hod. cambr. *hynt*, vet. hib. *sét*, got. *sinths*, via). Licet e subst. hoc in *-iat* (p. 839) conicere verbum derivatum *doguohintilam* vel *doguohintiliam*, incedo, decompositum ut *doguomisuram* (supra 3ᵃ). Patet inspicienti in locum Eutychii (enumerantur adiectiva derivata e verbis, ut praedo praeduus, cerno cernuus etc.), glossatori in mentem venisse verbi cedere, incedere ob scriptionem codicis *cedo*, *inceduus* pro *caedo*, *incaeduus*, ut infra *grecus*, *grecor* pro *graecus*; neque enim est apud veteres scriptores adi. inceduus, sed incaeduus, ut silva incaedua, quae non caeditur. *datolaham*, lego, verb. denom. e *dadl*, *datl* (8ᵃ. 38ᵃ), significans idem quod hib. vet. *rechtaigim* (gl. lego a lex) Sg. 60ᵇ e subst. *recht*. *guerg l. celmed*, *guerg vel celmed*, adiectiva *guerg* (p. 11, not.), *celmed* = hod. *celfydd*, aptus, peritus, versutus, e subst. *celf* = vet. *celm*; ex adi. derivatur subst. *celuydyt* (ars) Mab. 3, 148. 153. *lammam*, in codice *lamam*, cum lineola supra *a* priorem; sicut *lemenic* accuratius erat *lemmenic*. Duplicem *m* indicat etiam *m* non infecta hodiernae formae *llamu*, salire, *llamid*, saltus, unde derivantur *llemain*, salire, *llemeinig*, circumsaliens, vagans; *Cador Limenic* Godofr. Monumet. 11, 2. *Chattvr vrenin Lemennic* Brut Tysyl. *Chadvr Lemenic Arth.* (S. Marte, Gottfr. v. Monm. p. 416). Cf. hib vet. *léim* (gl. saltus, πήδησις) Sg. 106ᵇ, hib. hod. *léim*, gael. *leum*, verb. *léumaim*.

(6ᵃ) *boutig* sine dubio comp. cum subst. *tig*, domus, servata media primitiva; hod. *beudy*, domus vaccarum, a quo differt *bawdy*, domus stercorum, latrina; pars prior *bou*, iam in vetustis nominibus *Βουουίνδας* fl. Hibern. ap. Ptol., Bovinca nom. vici ap. Bolland. (Mai. 2, 654; cf. p. 56), hod. hib. *bó* vaccam significans, principio utriusque generis fuisse videtur, ut lat. *bos*, gr. *βοῦς*. *estid*, sedile, ut sub II *estid*, theatrum; in Mab. *eisted*, sedere, hod. *eiste*, *eistedd*, sedere, *eisteddle*, locus sedendi, sedile. *credam*, vado, scribentis errore positum videtur pro *cerdam*, hod. *cerddaf*, verbo frequentissimo in Mab.; vix enim huc pertinent, quae afferuntur in lexicis hodiernis, *creiddio*, pervadere, ut per aquam, adi. *creiddio*, *creiddiol*, permeans, penetrans, subst *creiddyn*, prominentia, apex. *rit*, corn. *rid* Voc., hod. *rhyd* (cf p. 88). *cannat*, vas, vadis, ut iterum mox sub 8ᵇ. In Mab. *kennad*, hod. *cenad*, significat missum, legatum (cf. p. 839), unde *cenadwriaeth*, missio, *cenadwriaeth dda*, evangelium.

(6ᵇ) *etncoilhaam*, glossa ad voces: aspicio auspex, in loco Eutychii (ed. Lindem. p. 161): a pono compos impos, ab aspicio auspex, a facio artifex. Addit glossator latine: *auis et aspicio*, quocum concordat vox cambrica composita. Est enim subst. *etn* idem, cuius plur. infra sub II scribitur *ætinet* (hod. *edn*, vet. hib. *én*, p. 19), et verb. *coilhaam* denominativum e subst. *coil*, cuius plur. infra *coilou*, gl. auspicia. *gen*, gl obiex in cod., in textu Eutychii: ab obicio obex; hod. *gan*? *dihel*, hod. *dihail* (p 86), comp. e part. privativa *di-* (p. 894) et subst. *hail*, largitio, ferculum, ministerium, unde *heilio*, afferre, ministrare ad mensam, *heiliedig*, serviens, compos. *diheilio*, non attendere, *diheiliog*, non attentus, neglegens. Differunt tam *hael*, liberalis, cum diphthongo, sup. *haelaf* Mab. 1, 17, *hail* in nominibus propriis vetustis (p. 100), quam *helaeth* (largus): *ymladwr da oed. ahael ac ehelaeth yrodei vwyt adiawt* (pugnator bonus erat, et liberaliter et large dabat cibum et potum) 3, 298. *cyghor kyhelaethet ahwnn* (consilium aeque liberale atque hoc) 2, 391; rursus differt *helw* (possessio, hib. *selb*): *gwas ar y helw ynteu* (puer in ipsius possessione) 2, 243. *poues*, deriv. *-es*, ut hod. *llawes*, manica, e *llaw*, manus; hodierna verba *peuo*, *peuannu* significant idem quod gr. *παύεσθαι*, cessare, unde *peuad*, *peuawd*, *peuedd*, *peuant*, cessatio. Comparanda videntur vetusta nomina helvetica *Pausinnus*, *Pausinna* in inscript. ap. Orell. 5066, nec disiungenda hod. cambr. *pau*, *peues*, insessio stabilita, regio habitata, et nomen

(7ᵃ) *ladam* (gl. caedo). *orgiat* (gl. caesar).

(7ᵇ) *montol* (gl. trutina). *nouitiou* (gl. nundinae).

(8ᵃ) *lisiu* (gl. lixa). *laur* (gl. solum). *eunt* (gl. aequus). *dacrlon* (gl. uidus). *tan* (gl. focus). *helabar* (gl. graecus). *dadl* (gl. concio). In marg.: *anguoconam* (gl. vigilo).

(8ᵇ) *cannat* (gl. vas, vadis). *culed* (gl. macies).

(9ᵃ) *clutgued* (gl. strues).

II. Glossae in Ovidii artem amatoriam.

(37ᵃ) *a mein funiou* (gl. vittae tenues: este procul vittae tenues, insigne pudoris). *orgarn* (gl. medio). *a hir etem* (gl. instita longa: quaeque tegis medio, instita longa, pedes).

---

regionis Cambriae *Pouisia*, *Powisia*. *gueig* derivatione rarissima formatum, conferendum verbo hod. *gwau*, *gwëu* (texere), subst. *gwe* (tela), *gwëydd* (textor).

(7ᵃ) *ladam*, verbum frequens in Mab., hod. *lladd*, caedere, interficere. *orgiat*, gl. caesar, i. e. qui caedit, interfector, deriv. in *-iat* (p. 839), e radice *org*, quae redit hibernice (cf. p. 61): *nech orcas afini* (gl. patricida, matricida, homicida; i. e. qui occidit cognatos suos) Wb. 28ᵃ. *athiroircnid* (gl. parricida), *setharoircnid* (gl. sororicida) Sg. 12ᵇ. 13ᵃ.

(7ᵇ) *montol*, trutina, i. e. libra; verbum mox sequens *trutino* glossator interpretatur latine *mensuro*; hod. *mantol*, plur. *-ion*, verb. *mantoli*, trutinare (cf. p. 84. 766. 818). *nouitiou*, plur. subst. *nouit*, alias comp. cum *cym-*, *cyf-*: *cyfnofut* (mercatus) L. Land. priv. p. 113, *kyfnewit* (concambium) Mab. 3, 192, unde verb. denom. *kyfnewityaw* (concambiare) 3, 193. Congruit etiam hod. *newid*, plur. *-iau*, mutatio, concambium, vile pretium, e quo *newidiwr*, concambiator, *newidwriaeth*, commercium. commutatio mercium. Diversum origine videtur ab adi. *newydd* (novus, cf. p. 56), cum numerali fortasse conferendum, quoniam adest analogia hibernica: *natri noilaithe* (gl. trinum nundinum; i. e. trinarum nundinarum) Sg. 116ᵇ.

(8ᵃ) *lisiu*, gl. lixa, in loco Eutychii: rixa, rixo, rixas; lixa, elixo, elixas. Significat ergo lixivium (germ. lauge), ut *lissiu* infra sub V in loco: mulier lava elique lixam, cum terminatione *-iu* (p. 129); hod. *lleisw*, lixivium, at *llysw* sive *llws*, plur. *llyson*, pituita, mucus, materia glutinosa. *laur*, solum; ita scripsi, quamvis glossa sit supra vocem *solus* in loco Eutychii: pius, pio, pias; solus, desolo, as. Glossator procul dubio subst. solum supposuit verbo desolare; est enim et hod. *llawr*, corn. *lor* Voc., pavimentum, solum, et vet. hib. *lár*, gael. *làr*. *eunt*, aequus; Eut.: ab aequus aequo, aequas. Opponuntur *eun*, aequus, rectus, iustus, et *cam*, curvus, iniquus, in Voc. in compositis *eunhinsic* (gl. iustus) et *camhinsic* (gl. iniuriosus, iniustus; sed cf. p. 127). *dacrlon*, gl. uidus; sic enim habet codex: laxus laxo. uidus uiduo, pro: viduus viduo. Sed quid istud? Viduus nunquam erit cambrice *dacrlon*. Equidem persuasum habeo, glossatorem in mente habuisse adi. uvidus Subst. *dacr* est hod. *dagr* vel *deigr*, plur. *dagreu* Mab. 2, 35, lacrima (pro dacrima, ut lingua pro dingua; gr. δάκρυ, germ. *zähre*). *lon*, adi. *llawn*, plenus, nisi forte conferendum est hod. *llyn*, subst. liquor, fluxus, unde verb. *llynio*, stagnare, adi. *llynio*, stagnosus, *llyno*, *llynorawg*, humidus, ita ut in nostro composito radix *lon* per se sola fungatur munere adiectivi et sit *dacrlon*, madidus lacrimis, quae significatio esse potest adiectivi *uvidus*. *tan* (focus ut infra in Voc.), hodie *tan*, ignis, vet. hib. *tene* (p. 87). *helabar*, gl. graecus (in codice grecus, grecor), eadem vox sine dubio atque hod. adi. *hylafar*, bene loquens, eloquens (comp. cum *he-*, *hy-*, pp. 93. 895), vet. hib. *sulbair* (= *su-labair*). Respexisse videtur glossator ad sequens verbum graecari, quod putaret idem atque eloquentem esse, more Graecorum, cum significaret potius vivere more graeco. Commonefacit glossa loci codicis Wb.: *ni torbe lasuidib manip sulbair* (gl. greci sapientiam querunt; i. e. non proficit apud hos nisi eloquens) 8ᵃ. *dadl*, supra 3ᵇ. Glossa marginalis *anguoconam*, etsi eiusdem radicis videtur, cuius hod. subst. *gog* (agilitas), verb. *gogi* (agitare), haud facilem tamen habet explicationem praefixi *an-* (an corrig. *am-*?).

(8ᵇ) *cannat*, supra 6ᵃ. *culed*, hod. *culedd*, ex adi. *cul*, tenuis, macer, vet. hib. *cóil* (gl macer) Sg. 50ᵃ.

(9ᵃ) *clutgued*, comp. cum *gued* (p. 890); verb. *clutam*, struo, supra 5ᵇ. In Mab. 2, 217 *clutweir* (lignorum strues, rogus).

(37ᵃ) *a mein funiou*: adi. *mein*, hod. *main*, tenuis, exilis, ut *edaf main*, *llian main*, filum, linum tenue, cf. p. 104; differt origine *man*: *pop anyueyl man* (omne animal exile) Leg. 1, 9, 10. Praecedens adiectivum sine flexione compositum est habendum (p. 930). *funiou*, plur subst. transumpti *fun*, vitta, fascia; hod. *fun*, plur. *funodd*, fascis, sarcina, et *funen*, pl. *funenau*, vitta: plur *funenneu* Leg. 1, 27, 3. *a* interiectio (p. 758). *or garn*, gl. medio; i e. a femore. Hod. *gar* et *garan*, femur, utrumque corruptum videtur e *garn*; *garan* enim ut in vetusta lingua hodie

(37[b]) *irdigatma* (gl. area: hic modus, haec nostro signabitur area curru). *oolin* (gl. rota: haec erit admissa meta terenda rota). *loinou* (gl. frutices: aucupibus noti frutices). *guobriach* (gl. sapientior: seu te forte iuvat sera et sapientior aetas). *diaperthou* (gl. muneribus: ubi muneribus nati sua munera mater addidit).

(38[a]) *ocloriou* (gl. tabellis: priscis sparsa tabellis, porticus Livia). *dir arpeteticion ceintiru* (gl. miseris patruelibus: parare necem miseris patruelibus ausae Belides). *aperthou* (gl. sacra: culta Iudaeo septima sacra deo). *nom irbleuporthetic* (gl. lanigerae templa). *buch* (gl. iuvencae: nec fuge lanigerae memphitica templa iuvencae). *lo* (gl. ipsa: multas illa facit quod fuit ipsa Iovi). *datlocou* (gl. fora: et fora conveniunt). *in ir guorimhetic* (gl. in arguto). *datl* (gl. foro: flammaque in arguto saepe reperta foro). *ir emedou* (gl. aera: Appius expressis aera pulsat aquis). *dauu* (gl. cliens: qui modo patronus nunc cupit esse cliens). *helghati* (gl. venare), *guaroimaou* (gl. theatris: sed tu praecipue curvis venare theatris). *termisceticion* (gl. sollicitos: primus

---

quoque significat gruem. Extat tamen forma *garr* iam Mab. 2, 219: *trwy aual y garr* (per malum femoris, per genu), corn. *garr*, pl. *garrow* P. 232, 1, arem. *garr* Cath. et hod. Item *garan* in comp. *garanvys* (digitus medius) Mab. 2, 384. Differt *carn* (ungula): *march llydangarn* (equus ungulae latae) Mab. 2, 50. *or* ex *o ir*, *o'r* (p. 216). *a hir etem*: adi. *hir*, longus, vet. hib. *sir*, gael. *sior*, unde subst.: *sirid inrindide huile o hisul co huasal* (gl. signiferi latitudo) Cr. 33[d]. *etem*, instita, fascia, hod. *edaf*, *edeu*.

(37[b]) *ir digatma*, gl. area, mox bis gl. circus, 38[b] *digatma*, sine articulo, et 39[a] *ir digatmaou*, plur.; subst. cum part privat. *di-* (p. 894), et subst. *ma* (p. 890). Suppono radicem extantem in hodierna quoque lingua *gadu*, *gadaw*, *gadael*, relinquere, permittere, sinere, ut Mab. 3, 301: *gadu yn vyw* (dimittere vivum), ita ut sit *digatma* locus non permissus, inaccessibilis, saeptione clausus, circus. *o olin*, rotâ, a rota; hod. *olwyn*; vocalis *i* = *wy* (p. 105). *loinou*, plur. subst. *loin*, hod. *llwyn*, fruticetum, virgultum; gael. *lian*, quod respondet ad litteras, significat campum, pratum. *guobriach*, gl. sapientior, aetas, i. e. gravior; compar. adi. quod infra sequitur, *guobri*, gl. gravis. Hod. subst. *bri*, dignitas, honor (cf. hib. vet. *brig*, valor, et p. 98), comp. *gofri*, gloria, unde adi. *briawl*, honorabilis, *gofriawl*, honorificus. *di aperthou*, gl. muneribus, dat.; *di*, hod *y* (p. 199). Subst. *aperthou*, pl., munera hoc loco, mox 38[a] gl. sacra, infra sing. *aperth*, gl. victima (hib. vet. *idbart*, *edbart*, oblatio, Wb. Ml. fq.), cum *p* orta e *tb* (p. 148). In Mab. 3, 210 *aberth* destituta *p*.

(38[a]) *cloriou*, pl. subst. *claur* (tabula) Leg. 1, 2, 3, hod. *clawr*, pl. *cloriau*; hib. vet. *clár*: *hiclaar cridi* (gl. non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis) Wb. 15[a]. *dir* (p. 218). *arpeteticion*, gl. miseris; glossator videtur cogitare de *parcis*, quamquam hoc non est in mytho Belidum, i. e. Danai filiarum quinquaginta iussarum occidere filios Aegypti patrui quinquaginta. Verbo *arbet* in Mab. 2, 201: *yr arbet y draet* (ad parcendum pedibus), hod. *arbed*, parcere, servare, subest vetustum *arpet*, unde esse potuit adi *arpetetic*, parcus, sicut mox *bleuporthetic* (laniger, ita cod. pro liniger), etsi frequentius terminatio *-etic* participium praet. pass. indicat. *ceintiru*, plur., cui supponendus videtur sing. *ceinteru*. Cambr. hod. sing. *cefnder*, *cefnderw* (cognatus), plur. *cefndyr*, *cefndyrw*, cf. p. 129. Arem. hod. sing. *kenderv*, plur. *kendirvi*, fem. *keniterv*; ven. *kanderv*, *kaniterv*; in Cath. *quenderu*, consobrinus, *queniteru*, consobrina. *nom*, gl. templa, i. e. templum; hod. *nwf*, sacrum, sacellum, pertinens sine dubio ad radicem subst. *nef*, caelum, vet. hib. *nem*, unde *nemed* (gl. sacellum) Sg., mutata *e* in *o*, ut alias (pp. 10. 11). *bleuporthetic*, adi. comp. cum subst. *bleu*, pilus, hod. *blew*; *porthetic* e verb. *porthi*, portare. *buch*, gl. iuvenca, i. e. vacca (p. 295), corn. *buch* Voc., hod. *buwch*. *lo* (vitulus, p. 103). *datlocou*, gl. fora, derivatum a subst. *datl* mox sequente (cf. I, 3[b]), differens ab adi. *datlauc*, quoniam his adiectivis convenit terminatio plur. *-ion*, potius conferendum cum forma plur. *dameirchinnucu* Cb. (p. 849). *guorimhetic* pro *guorimmetic*, ut supra *lemhaam* pro *lemmaam*, comp. *guo-rimmetic*, gl. argutus, i. e. acutus, de ingenii vel verbi acumine; hodie quoque *rhim* (= *rimm*), acies, *rhimio*, acuere, *rhimiad*, acumen, *rhimiedig*, acutus. *emedou*, sing. *emed*, hod. *efydd*, aes, cuprum. *dauu*, gl. cliens, i. e. gener: *vyndaw* (gener meus) Mab. 2, 219, corn. *dof*, gener, Voc, hod. *daw*, *dawf* (e vet. *dâm*, ut *lau*, *lof*, *llaw* e vet. *lâm*, manus, cf. p. 136); modo patronus in versu Ovidii, i. e. iurisconsultus captus amore, cupit fieri cliens, i. e. gener eius, quem antea defendit. Cf. gael. *dàimh*, affinitas, consanguinitas, et germ. *eidam*. *helgha ti* (pp. 122. 140. 515). *guaroimaou*, gl. theatra, comp. e *-ma* (p. 890) et subst. mox sequente *guarai*, gl. scena, pl. *guaroiou*, gl. theatra, *gwarre* (ludus; cf. p. 96) Mab. 2, 246. Hodie *gware*, *gwareu*, plur. *gwareuon*, ludus, scaena, itemque *gwara*, pl. *gwareon*, et verb. *gwara*, *gwaraw*, ludere. *termisceticion*, part. verbi hod. *terfysgu*,

solicitos foecisti Romule ludos). *ircilchetou* (gl. vela). *estid* (gl. theatro: neque marmoreo pendebant vela theatro). *guarai* (gl. scena, sine arte fuit).

(38b) *cemmein* (gl. in gradibus, sede populus de cespite factis). *pispaur tuscois* (gl. tibicine tusco, rudem praebente modum). *coorn* (gl. in medio plausu). *hep amgnaubot* (gl. sine mente: pars sine mente sedet, pars laniat crines). *creaticaul plant* (gl. genialis praeda: ducúntúr raptae, genialis praeda, puellae). *nepun* (gl. qua: si qua repugnaret nimium). *trudou* (gl. ocellos: quid teneros lacrimiscorrumpis ocellos?). *guaroiou* (gl. theatra). *digatma* (gl. circus). *ringuedaulion* (gl. arcana: nil opus est digitis, per quos arcana loquaris). *troi enmeituou*(gl. per nutus). *cared* (gl. nota: nec tibi per nutus accipienda nota est).

(39a) *hacboi* (gl. excutiendus erit, pulvis). *iransceth* (gl. nullum pulverem: in gremium pulvis si forte puellae deciderit, digitis excutiendus erit; et si nullus erit pulvis, tamen excute nullum). *amlais* (gl. dimissa: pallia si terra nimium dimissa iacebunt). *irdigatmaou* (gl. circus: hos aditus circusque). *ircaiauc* (gl. libellum, poscit). *mortru* (gl. eheu). *morliaus* (gl. quam multos: eheu

---

tumultum excitare, subst. *terfysg*, tumultus (p. 906). *ir cilchetou*: sing. *cilcet* (= *cilchet*) gl. tapiseta, infra V, 44a, transumptum (p. 841); hod. *cylched*, pl. *cylchedau*, velum, velamentum, vestimentum, ut *gwely a'i gylchedau* (lectus et eius velamenta). *estid*, supra I, 6a.

(38b) *cemmein*, i. q. hib. vet. *ceimmen*, plur. subst. *cam* (p. 293), hod. *camau*; differt *camman*, hod. *caman*, via, plur. *camanau*, eadem vox ac lat. med. *caminus*, *caminum* (via, iter) ap. Cang. et hod. gall. *chemin*. *pispaur tuscois*, tibicen tuscus; *pispaur* derivatum in *-aur* (= *âr*, p. 829) lego equidem cum *sp*, secundum formam litterae praecedentis ante *p*, iunctae cum *p*; quamquam e formis hodiernis *pib*, *pibell* conicienda est vetusta *pîpaur*. Adi. *tuscois* terminationis *-ois* (p. 294). *coorn*, gl. plausus, vox obscura, vix composita (hod. *orn*, impetus, vehementia; *ornest*, duellum, pugna), cum praep. *co-*, *con-* ante vocales sit *cem-* (*kef-*, *cyf-*). *hep amgnaubot*, sine mente: praep. *hep*, *heb* (p. 679); subst. *amgnaupot* in codice, *p* tamen notata punctis delentibus supra et infra, suprascripta *b*, ergo *amgnaubot*, comp. cuius forma respondet hod. *ymnabod* (pp. 575. 898): radicem confero cum vet. hib. *gne* (Sent. hib. n. 9); totum igitur significat sui conscientiam (germ. besinnung). *creaticaul plant*, gl. genialis praeda puellae (de raptis Sabinis sermo), i, e. formosa proles. Adi. *creaticaul*, derivatum (ut infra sequens *budicaul*, victoriosus, e subst. *bud*, victoria). Hod. subst. *cread*, formatio, creatio, adi. *creadol*, *creadigol*, formativus, plasticus; transumptum. an conferendum vet. hib. *cre*, gen. *criad* (massa, materia, quae formatur a figulo) Wb. 4c, et *cerd* (formator, faber) Sent. hib. n. 19? *plant*, vet. hib. *cland*, collectivum (p. 66). *nep un*, una aliqua (pp. 315. 405). *trudou*, gl. occellos (ita codex), cui suprascribitur lat. *oculos*, subst. plur. sine dubio, sed nimis incertae scriptionis. In linea scriptum est *truou*; infra *t* autem, et supra *u* mediam conspicitur littera simillima *d* inclinatae manu scriptae. Ex qua scriptione nihil eruere possum nisi forte *grudou*, malas; in Voc. *grud*, maxilla, hod. *grudd*, pl. *gruddiau*. *digatma*, supra 37b. *ringuedaulion*, gl. arcana, pluralis, ut adiectiva hibernica gen. neutr. (p. 919), a sing. *ringuedaul*, derivato e subst. *ringued*, comp. e *rin*, vet. hib. *rún* (pp. 25. 100), et *gued* (p. 890). Idem subst. in Mab.: *rinwedeu y maen* (virtutes, facultates arcanae lapidis) 1, 271. 2, 377, et adi.: *maen rinwedawl*, *mein saffir rinwedawl*, *dwuyr rinwedawl* (lapis, aqua facultatis arcanae) 2, 388. 389. 3, 301. Hodie quoque *rhinwedd* (virtus, mysterium), *rhinweddawl* (arcanus). *troi enmeituou*, per nutus: *troi*, hod. *trwy* (p. 665); *enmeituou*, cf. verb. *enmetiam*, supra I, 3b (p. 869). *cared*, gl. nota, hod. *cerydd* (pp. 82. 836).

(39a) *hacboi*, gl. excutiendus erit; nisi cogitare velis de radice *hac* = *sac* in germ. *sah* (culter), lat. *secare*, unde hod. *hac*, ictus, plaga, *hacio*, caedere, ut sit *b* signum futuri celtici, hic etiam in lingua cambrica servatum, *oi* terminatio 2. ps. sing., quae hodie est *wyt*, i. e. *wy* cum *t* pronominis *ti*, vix aliter explicari poterit, nisi ut *hac* sit coniunctio *ac* (ut infra *hac or achmonou*), *boi* forma vetustior 3. pers. sing. coniunctivi (ut apud Dav. *carwy* pro *caro*), itaque *hac boi*: (simul)atque erit? *ir ansceth*, gl. nullum, pulverem excute: *sceth*, hod. *ysgeth* et *ysgwth*, repulsio, compositum cum particula privativa loco adiectivi positum videtur significare *non repulsum*, pulverem; attamen ob litteras *n* et *r* in codicibus his simillimas poterit legi *inansceth*, quod esset hodie *yn anysgwth*, leniter, molliter excute pulverem; cf. adi. *anysgwth*, sine vi, impetu. *amlais*, adi. comp. e praep. *am* (circum) et *lais*, hod. *llaes* (p. 102), pendens, demissus, de veste: *amlaes eu peisieu* (longae eorum tunicae) in versu Taliesini prolato ab Oweno in lex. *irdigatmaou*, supra 37b. *ircaiauc*, libellus: Oweni lexicon profert subst. *cai*, pl. *ceion*, collectio, et *caiawg*, adi. compositus, subst. liber. *mortru*, *morliaus*: part. *mor*, quam, ante adiectiva interiectionis loco (p. 722 not.), hodie quoque ita usitata; *mor tru*, quam infelix! Adi. *tru*, miser, diversum ab

quam multos advena torsit Amor!). *ordometic* (gl. domito, quod defuit orbi, addit). *ha arcibrenou* (gl. sepulti). *ni ceinguodeimisauch* (gl. non bene passa, signa: Parthe dabis poenas, Crassi gaudete sepulti signaque barbaricas non bene passa manus).

(39[b]) *cenitolaidou* (gl. natales: parcite natales, timidi, numerare deorum)· *map brethinnou* (gl. in cunis). *hin map diiob* (gl. Iove dignus: in cunis iam Iove dignus erat). *ocoilou* (gl. auspiciis). *orguordiminntius* (gl. ab invito). *dilitau* (gl. Latio: eoas Latio addat opes). *gurt paup* (gl. consistes). *nerthiti* (gl. hortabere: consistes aciemque meis hortabere verbis). *hin cetlinau ir leill*

---

adi. *drwg*, malus, *droch*, *drog* in Voc., quod redit ad vetustum *droc*: pariter atque in vetustis hibernicis codicibus, *drog*, malus (cf. p. 857), et *tróg*, miser: *tróg insin* (miserum hoc) Wb. 19[b]. *truag insin* in disticho codicis Sg. (p. 954). *ropo thróg laiss* (gl. misertus est nostri deus) Wb. 21[b]. *trogán* (gl. misellus, leg. *trógán*) Sg. 48[a]. Cf. vetusta nomina Trogus (Pompeius, Gallus), Trogmi (p. 23). *mor liaus*, quam multi! hod. *lluaws*, adi. multus, frequens, subst. *lliaws* (multitudo) Mab. 2, 245. Cf. vet. hib. *lia* (p. 277). *or dometic*, gl. domito, i. e. a domito, orbe defuit: *dometic*, partic. praet. pass., hod. *dofedig*, domitus, a verbo *dofi*, domare; adi. *dof* (= *dom*, germ. *zam*; goth. *tamjan*, domare), mansuetus, subst. *dofaeth*, mansuetudo. *ha arcibrenou*, gl. sepulti, Crassi; i. e. o putridi, carie consumpti, decomp. *ar-ci-brenou*, ex *ar-co-* (p. 907) et subst. adi. *bren*, hod. *braen*, putredo, putridus, hib. hod. adi. *bréan*, putridus, corruptus. Eiusdem radicis est hib. vet. *bréntu* in Ml. 22[b]: *am. sluces anadnacul nersoilcthe nitete ind 7 dutét bréntu as sic est gutor eorum* (gl. sepulcrorum vice longe horrorem foetoris eructant; i. e. sicut vorat sepulcrum apertum, quicquid it in id, et prodit foetor ex eo), vel *bréince* in Cr. 34[b]: *obréinciu* (gl. a carie). Verb. *brénaim* (gl. puteo) Corm. B. *putte*. Notanda est usitata substantivorum terminatio pluralis in adiectivo, ut *-et* in *bronnbreithet* infra. *ni ceinguodeimisauch*, gl. non bene passa, signa,' i. e. non bene passa estis: *quodeimisauch* (p. 525); verb. hod. *goddef*, pati, *goddefaint*, patientia, atque *dyoddef*, *dyoddefaint*, in Mab. *diodef*, *diodevueynt*, *diodeiueint* (= vet. *doguodeim*, p. 907). Idem verb. hib. vet. *fodaimim*, unde subst. *foditiu* (p. 800). *ceinguod.*, compos. ut verba recentioris linguae *ceinmygu* (honorare), *ceingyfreu* (*cein-cyf-reu*, *-redu*, bene coire, concordare), et vet. hib. *cáineperr* (gl. bene dicitur, a poëtis) Sg. 215[a]. Adi. *cain*, pl. *ceinion*, pulcher, clarus; hib. *cáin*, bonus.

(39[b]) *cenitolaidou*, in codice *ɔitolaidou*, ut primo aspectu videatur scriptum *utolaidou*; qua nota cum in hibernicis codicibus pariter atque in latinis significetur *con-*, in cambricis *cen-*, *cem-* (rec. *cyn-*, *cyf-*), non timeo, ne falso legam *cenitolaidou*, derivatum e subst. *cenitol*, *cenitl*, hod. *cenedl*, genus, generatio. Terminationem *-aidou* ne quis opinetur, ob lat. *natales* finiens in *-alis*, esse derivationem adiectivorum frequentem *-aidd* hodiernae linguae, convenientem cum lat. *-ilis*, *-aris*, ut in *mabaidd*, puerilis, *gwraidd*, virilis etc., obstat, quod eiusmodi adiectiva in plur. aut non mutantur, aut in *-eiddion* terminantur; vetus igitur hoc *cenitolaidou* nihil aliud est quam hod. *cenedlaethau*, generationes, a sing. *cenedlaeth* cum formula *-aeth* scripta in codicibus vetustis *-aid* (pp. 150. 156). *map brethinnou*, gl. in cunis, i. e. puer cunarum, fasciarum; subst. *brethyn* (pannus) Mab. 2, 382, hod. *brethyn*, pl. *brethynau*, sensu magis communi, vestis. *hin map di iob*, gl. Iove dignus, i. e. ut filius Iovis: *hin*, *in*, *yn* (p. 616); *di iob*, genetivum significans (p. 929). *o coilou*, subst. *coil*, auspicium, augurium, unde derivata *chuillioc*, *chuilliogex* Voc. et comp. denom. *etncoilhaam* supra. *guordiminntius*, lectio non satis certa, cum idem ob formam litterae *a* quadratam interdum atque ob formam litterae extremae abnormem et suspectam legi possit *guordiminnaus*, *guordiminnaul*, *guordiminntiu*. Terminatio *-aus* (= *âs*; nam *-aus* vetustorum nominum Nemausus, Carausius codici nostro esset *-ous*) vix invenitur; formae tamen *minnt*, *mint* respondet hib. vet. *met* in comp. *foraithmet*, *dermet*, e radice MEN, MIN (cf. Sent. hib. n. 14). Hodie cum praeter subst. cambr. *myn*, *mynad*, voluntas, desiderium, et extet adi. *mynediw*, desiderans, volens, statuenda videtur lectio *guordiminntiu*. Eadem radix subest verbo *dywynnu* (arcessere; e vet. *dominnu*) Mab. 2, 32. *di litau*, hodierna scriptione *y Lydaw* (pp. 129. 831). Iungit glossator, qui meminisse videtur adi. lat. *latus* et cambr. *litan* (hod. *llydan*, hib. vet. *lethan*), nomen Latium cum voce cambrica *litau*, quod substantivum principio forsitan appellativum significaverit litorale; attamen etiam hib. vet. *letha* (p. 57), significans idem quod cambr. vet. *litau*, hod. *Llydaw*, *Letavia* apud scriptores medii aevi, Aremoricam vel Britanniam gallicam et latius Galliam, cum nomine Latii confunditur a scriptoribus et interpretibus hibernis (Boll. Mart. 2, 528). *gurt paup*, gl. consistes, i. e. contra quemvis, rectius *gurth paup* (p. 682), hib. vet. *fri cách*. *nerthi ti*, hortaberis tu (p. 506)., e verbo etiamnunc vigente *nerthu*, firmare. *hin cetlinau ir leill*, gl. romanaque pectora: *ir leill*, alteri, i. e. Romani. In praecedentibus vocibus quamvis sine dubio circumscribatur participium praesentis, ut hodie, particula *yn* cum infinitivo, dubia tamen est scriptio verbi. Etsi enim post *c* principalem distincta est *e* minore forma et deorsum scripta, infra hanc tamen extat littera difficilis lectu ob colluviem atramenti, quamquam vix aliam depre-

(gl. Romana pectora: tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam). *budicaul* (gl. victo, qui fugis ut vincas, quid victo, Parthe, relinques?). *tegguis* (gl. aureus: quattuor in niveis aureus ibit equis).

(40ᵃ) *ocorsenn* (gl. arundine: Euphrates praecinctus arundine frontem). *guobri* (gl. gravis: permanet et coepto stat gravis ille loco). *criched* (gl. ruga: dolor et curae rugaque frontis abit). *iranamou* (gl. mendae: nocte latent mendae). *irtinetic* (gl. tincta). *oceenn* (gl. murice). *gulan* (gl. lana: tincta murice lana).

(40ᵇ) *o guiannuin* (gl. vere). *œtinet bronnbreithet* (gl. cicadae: vere prius volucres taceant, aestate cicadae).

(41ᵃ) *guoguith* (gl. victus: Minus a bove victus erat). *padiu* (gl. quid: quid tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?). *pui* (gl. quid, tibi cum speculo?). *guas marchauc* (gl. adulter: nullus quaeratur adulter). *ironguedou* (gl. exta: tenuit laeta pellicis exta manu).

(41ᵇ) *malgueretic* (gl. deceptus). *diguolouichetic* (gl. proditus: hanc tamen implevit vacca deceptus acerna dux gregis et partu proditus auctor erat). *o*

---

henderis nisi aut *g* aut *t* aut *o*. Conferendum igitur videtur hod. *cydlynu*, cohaerere, *cydlyniad*, cohaesio, comp. *cetl.* cum *cet-*, hod. *cyd*: cohaerentes Romani, dissoluti Parthi. *budicaul*, gl. victo, i. e. si viceris, victor, *budugawl* (victoriosus) Mab. 2, 28. 41, unde *budugolyaeth* (fortitudo) 2, 385, pro *budigawl*, a subst. *bud*, hod. *budd*, praemium, victoria, hib. vet. *buaid*. *tegguis*, comp. sine dubio ex adi. *teg*, pulcher, formosus, et *guis*, pro quo scribendum videtur *guisc*, vestis; gl. aureus, i. e. splendidus, pulchra veste indutus.

(40ᵃ) *o corsenn*, arundine; hod. *corsen*, arundo, *corsenog*, arundinosus, deriv. e *cors*, palus. *guobri*, supra 37ᵇ. *criched*, hod. *crychedd*, asperitas, ruga; adi. *crych*, asper, rugosus, *crychedig*, rugatus. *ir anamou*, plur., sg. *anam*, damnum, *anaf* Mab. 2, 215, hod. *anaf*, pl. *anafau*, macula, labes, menda. *ir tinetic*, part. praet. pass. cum articulo; verb. aliunde incognitum. Differunt enim haud dubie verba *tinnu* et *tinni*: *tynnu* (= *tindu*, tendere), *estynnu* (extendere) Mab. 2, 55. 224. *athynni aoruc ymarchawc ygledyf* (et distringere coepit eques gladium suum) 2, 378. *y tinnir* (trahitur, dens ex ore) 2, 224. *o ceenn*, gl. murice; vox non diversa ab hod. *caen*, cortex, concha, quamvis murex, i. e. concha purpurea, hoc loco significet colorem purpureum; hib. vet. *ceinn* (gl. testa), *hua cheinn* (gl. a testa) Sg. 52ᵇ. *gulan*, hod. *gwlan*, ortum e *wlan*; cf. slav. *vlŭna*, lit. *vilna*, lat. *lana* pro *vlana*.

(40ᵇ) *o guiannuin*, vere; praep. *o* pro *in*? *guiannuin*, ver, varians formis: *guaintoin* Voc., *guahanuyn*, *guayanuhin*, *guaiannun* Leg. 1, 10, 11. 2, 11, 6, hod. *gwanwyn*. Scriptioni Voc. *guaintoin* si iungimus formas cambricas, statui potest derivatio duplex *guaiantuin* vel *guiant-oin*, *guiannuin* (p. 825). *œtinet bronnbreithet*, gl. cicadae, i. e. volucres pectore variegatae: *œtinet*, plur. subst. *œtin*, *etn* in comp. *etncoilhaam*, corn. *hethen* (gl. volatile) Voc., unde *idne*, auceps, *ydnic*, pullus ibidem; hod. *edn*, pl. *ednod*. Eiusdem radicis sunt voces *atar*, hod. *adar*, collect., volucres, cum nota singularitatis *eterin*, avis, infra sub IV, et recentius *adan* (e vet. *atan*), pl. *edyn*, *adenydd*: *adaned pawin* (plumae pavonis) Mab. 1, 3. Adi. comp. *bronnbreith*, hodie *bronfraith*, e *bron* (hib. vet. *bruinne*), pectus, et *braith* fem., masc. *brith*, variegatus, ut alia: *bronddu* (nigro pectore), *bronuchel* (alto pectore), *bronheilin* (largo pectore, generosus) etc. Notanda terminatio *-et* in adiectivo, pro *-ion*, ut in Mab.: *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) 1, 283.

(41ᵃ) *guoguith*, gl. victus, adi. compositum, ut videtur, *guo-guith*, nisi potius hic superest exemplum separatae praep. *guo*. Cum *guith* conferendum videtur subst. *gueith*, opus, sed etiam proelium, victoria: *gueith uadon* (proelium Badonense) Mab. 2, 379. 'Quam victoriam, Alani in silva quae vocatur *Nemet*, usque hodie Cornubienses *Guet Ronan* vocant.' Charta a. 1031 ap. D. Mor. p. 367 (cf. p. 150). Extat tamen etiam inter litteras alphabeti Nemnivi (mox sub III) nomen *quith*, in lexicis hodiernae linguae *gwyth*, ira, indignatio. *padiu*, *pui*, pronomina interrogativa (p. 399). *guas marchauc*, gl. adulter, i. e. puer, servus equarius. Cogitat glossator de servo iuniore, quem quaerat domina lasciva, in versibus Ovidii dicentis de Pasiphaë periura: sive placet Minos, nullus quaeratur adulter, sive virum mavis fallere, falle viro. *ir onguedou*, exta, plur., compositum *onyued*, ut supra *clutgued*, *ringued*, rectius videtur *enguedou*.

(41ᵇ) *malgueretic*, gl. deceptus; i. e. captus, ardens, amore, libidine. Hodiernum *mall* in pluribus subst. compositis vel derivatis mollitiem, libidinem significat: *malldod*, *mallder*, *malldra*, *mallrwydd*, *malledd*; verb. comp. *mallgaru* (*caru*, amare) libidinose amare. Cum parte posteriore compositi conferendum videtur hod. adi. *gwair*, ardens, vehemens. *diguolouichetic*, part. praet. pass., compositum ut supra memorata *doguimisuram*, *doguohintiliat*; sicut enim semper iam in

caitoir (gl. pube). *hac orachmonou* (gl. inguinibusque: pube premit rabidos inguinibusque canes). *aperth* (gl. victima). *dur* (gl. dira: coniugis Atrides victima dira fuit).

(42ᵃ) *ha crip* (gl. pectens, ancilla capillos). *atail* (gl. vicem: non poteris ipsa referre vicem).

(45ᵇ) *anutonou* (gl. periuria: Iuppiter ex alto periuria ridet amantum).

III. Alphabetum brittonicum.

(20ᵃ) Nemniuus istas reperit literas uituperante quidam scolastico saxonici generis quia brittones non haberent rudimentum at ipse subito ex machinatione mentis suae formauit eas ut uituperationem et hebitudinem deieceret gentis suae, de figuris et de nominibus dicens.

a *alar*. b *braut*. c *cusil*. d *dexu*. e *egui*. f *fich*. g *guichr*. h *huil*. i *iechuit*. k *kam*. l *louber*. m *muin*. n *nihn*. o *or*. p *parth*. q *quith*. r *rat*. s *surg*. t *traus*. u *uir*. x *ieil*. y *oyr*. z *zeirc*. ae *arm*. et *estiaul*. eu *egui*. au *aur*. ei *einc*. hinc *hinc*. ego *henc*. ecce *elau*. uult *ud:.* oe *orn*.

---

his glossis praep. *do* scribitur *di*, item hic est *di-guo-*, ex quo prodiit in recentiore lingua *dy-o-*, pro *do-guo-* (p. 907). Verb. hod. *llywychu*, *llewychu*, lucere, unde *llywychedic*: *maen llywychedic* (lapis pellucidus, splendens) Mab. Voce ergo vetusta *diguolouichetic*, gl. proditus, prolatus in lucem, cognitus auctor, significatur bos adulter Pasiphaës partu Minotauri, filii Pasiphaës e bove. Radix vocis *lou* (= *lau*) in subst. *louber* inter nomina litterarum Nemnivi, hodie *lleufer*, lux, splendor; an eadem in *golou* (= *guolou*) Voc., hod. *goleu*, lumen? *o caitoir*, pube; hod. *cedor*, pubes, unde *cedorawg*, puber, *cedorfa*, locus pubis, abdomen, arem. *kezour*, *kaezour*, pubertas. *hac orachmonou*, gl. inguinibusque: *hac* pro *ac*, et; *achmonou*, plur. subst. *achmon*, hod. *achfen*, pudenda, e simplici *ach*, generatio, in Voc. soboles (cf. p. 824). *aperth*, supra 37ᵇ. *dur*, gl. dira; extant hod. subst. *dur*, chalybs, verb. *duro*, firmare, durare, adi. *durol*, solidus, durus, *duredig*, duratus, densus. In Mab. 2, 378: *trewit ardur* (percussus nudo, gladio).

(42ᵃ) *ha crip*, gl. pectens, i. e. pectine: praep. *ha* pro *a*, *ac* ante vocales, cum (p. 673); *crip*, pecten, hod. *crib*. *atail*, gl. vicem, i. e. retributionem, subst. compos. *at-ail*, e part. *at-* (p. 900), et *ail*, alternatio.

(45ᵇ) *anutonou*, plur. subst. *anuton*, hod. *anudon*, pl. *anudonau*, periurium, adi. *anudonawg*, *anudonawl*, periurus, comp. ex *an-* privativa et subst. *udon*, imprecatio, verb. *udoni*, imprecari; cf. hib. vet. *oeth .i. luige no éthech* (iusiurandum vel periurium) Corm., got. *aiþs*. Accentus acutus supra utramque *n* vocis in codice sine certa ratione additus videtur, ut idem in vocalibus vocis supra allatae *ceintirú* atque nominum alphabeti mox sequentis Nemnivi *cusil*, *huil*, *muin*, *uir*, ut in pluribus vocibus infra sub IV, saepius in Voc., praesertim in vocali *i*.

(20ᵃ) Figuras litterarum runicis similes una exprimere necessarium non visum est (cf. praef.). Post *z* mira sunt signa et nomina diphthongorum *ae au ei eu* et *oe* (quae in fine additur), quorum nomina priorem solam vocalem prae se ferunt, ut *arm* pro *ae*, *orn* pro *oe*, *egui* pro *eu* (idem pro vocali *e*), atque totarum vocum: *et* (nomen signi cambricum *estiaul*, sedens, sedile? cf. I. 6ᵃ), *hinc*, *ego*, *ecce*, *uult*. Nomina plura sunt obscura; magis perspicua haec: *alar*, hod. *alar*, taedium; *braut*, hod. *brawd*, hib. vet. *bráth*, iudicium; *cusil*, in Mab. 2, 218 *cussul* (consilium; cf. *cusul*, *cusulioder*, consilium, consiliarius, in Voc., p. 117); *guichr*, hod. adi. *gwychr*, audax, validus, in Mab. *kyflymwychyr* 2, 51. *yn wychyrda* 2, 239; *huil*, hod. *hwyl*, velum, vet. hib. *sóol* (gl. velum), *seol* (gl. carbasus) Sg. 14ᵃ. 70ᵃ (vix legendum *hiul*, conferendum *heuul* Voc., hod. *haul*, sol); *iechuit*, hod. *iechyd*, sanitas; *kam*, hod. adi. *cam*, curvus (vel subst. *cam*, passus); *louber*, *lleuver* Mab. 2, 42. 51, hod. *lleufer*, lux, splendor; *muin*, hod. *mwyn*, beneficium, munus; *or*, hod. *or*, margo, limes; *parth*, hod. *parth*, pars, regio; *quith*, hod. *gwyth*, ira; *rat*, hod. *rhad*, vet. hib. *rath*, gratia; *traus*, in Mab. 1, 36 *traws*, homo ferus; *uir*, hod. *wyr*, nepos; *arm*, hod. *arf*, pl. *arfeu*, arma; *aur*, hod. *aur*, aurum; *orn*, hod. *orn*, impetus. Vox *surg* subesse videtur nomini viri vetusto arem. *Eusorchet*, *Eusurgit* Chart. Rhed. 1, 38. 2, 14. Ceterum cum nominibus *muin*, *nihn*, *uir* conferenda sunt nomina hibernica litterarum *muin*, *nin* (*nion*), *ur*.

IV. De mensuris et ponderibus quaedam.

(22[b]) Duo .u. *ínt dóu pimp.* In libra .III. u. *ír trí* .u. IN libra mellis .*i.* *tréán cánt mél.* semper sex .*i.* u. *hint trí pimp.* in sextario .*i.* *hí héstáur mel.* .*i.* *is xxx há guorennieu. gúotig.* .IIII. u. *ir petguar pímp* ad libram olei .*i.* *ir hestoriou oleu. is trimuceint hestaur mel* uerbi gratia. uas in quo mensurantur xx unc. de oleo usque dum plenum fuerit. In ipso iterum remensurantur xxx unc. mellis usque dum plenum fuerit sed distat in grauitate et in multitudine unciarum quam uír si melle uas impleat non tertia pars numeri sextariorum olei in mellis sextarís continetur.

Pondeus idem est et depondeus .i. duo semper et semis et inde pondeo fiunt. Notandum cum lucas dicit nonne .u. passeres depondeo ueniunt unusquisque passer obello conparatur. Nec huic matheus contradicit dicendo nonne duo passeres ab asse ueniunt. as enim unus scrip. est qui dualiter diuisus bis obellum redit quibus duobus obellis .II. passeres conparantur. *Dou punt petguar hanther scribl prinit hinnoid* .IIII. aues et .u. qui adicit lucam *ní choilám hinnoid amser iscihun argant agit eterin illúd. irpimphet eterin diguormechís lucas hegit hunnoid* in pretium benedictionis *hoid hoitou houbein atar habeinn cihunn rl.* Matheus uero *dou eterinn cant hunnoid di assa .i. asse bichan.* unus scrip. est partire et fiunt duo demedii et pretium duorum auium.

Cum dicitur lx librae aticae tallentum híc aliquid contrarium uidetur superius enim dix. tallentum pondo lxxx hoc est unc. dccccclx híc uero cum lx libras ad supplementum adscribsit non dccccclx unc. sed dccxx unc. tallentum continet et ideo maius minusque tallentum fieri estimamus á libra atica et grecia quae mna nominatur maior est quam libra latena. libra enim grecia XIII unc. latini uero .XII. Notandum q. cum dr. gomor quice uncias ht. xma pars effi esse cumq. quadrisextium et nimmena et semis XC. UI. uncias efficiunt hoc est decimam effi et desunt .IIII. unciae *de sé nichoilám immet cel irnimer bichan gutan irmaur nimer* l. maior est gomor ebreorum quae ht. unc. q. aticor. quorum hii numeri.

(23[a]) tertia pars unciae pollicis *teir petgúared párt* unc. mensura pollicis *ír bís bichan .i. ámcibret irmáut bihéit héitham ir egúin hittoi ir hiúnc isit petguared pard guoifrit nun. hohinnoid guotan amcib* palma quadras .*i.* *bos ug::ert irbis hihi erguid* si unc. pollicis xx et demedium unc. (infra) *hor elín cihutun hitorr* usque ad artum pugni bes est *houboit cihitun ceng iresceir ismoi hinnoid* .UIIII unciae.

V. Vocabula in pensum discipuli.

(Cod. posterior p. 41[b]) puteus *peteu.* et totam faciem meam *ham hol enep.* prato *guertland.* crouitorio *edol* (?).

(22[b]) (23[a]) Plures loci harum notationum cambricarum iam memorati sunt in hoc opere, praesertim inter numeralia, sed etiam alibi, ut *diguormechis* (p. 879), *irpimphet eterin*, *irnimer bichan*, *irmaur nimer*, *ir bis bichan* (p. 239), *biheit heitham ir eguin*, *hor elin cihutun hitorr*, *houboit cihitun ceng ir esceir* (p. 655). Loci biblici allati sunt ap. Matth. 10, 29, Luc. 12, 6. Cetera intacta relinquens libenter concedo, me ob scripturam minutam et refertam scribendi compendiis (cf. praef.) aliqua vel minus bene expressisse.

(41[b]) *peteu*, hod. *pydew*, transumptum videtur sicut hib. *cuithe*. *enep*, hib. *enech* (pp. 796. 838). *guertland*, comp. e *guert* (*gueret*? hod. *gweryd*) et *land*, *lann* (p. 147). *edol*, incertum lectione et significatione; lat. *crouitorium* idem videtur quod *croutura*, locus saeptus, in lex. mediae latinitatis

(42ᵃ). sella *strutuguar*. auricalcum *orubimnit*. non difficile *heuei*. colomaticus *barr*. cipus *cennin*. lucania *selsic*. spumaticum *bloteit*. fordalium *lefet*. pultum *iot*. lacocula *laidver*. babtuta *emmeni*. coleferum ius *iotum*. mulsum *bracaut*.

(42ᵇ) securis *bahell*. lignismus *uiidimm*. secularia *laubael*. capsus *ochcul*. pipinnis *dinaut*. ascia *nedim*. fosarium *cep*. sartum *rascl*. lapidaria *cemecid*. scapa foratorium l. rostrum *tarater*. *gilb*. foratorium *onnpresen*. ungulum *rump*. rostrum l. clauum *epill*. dolabra *gebel*. metallum *mas*. *cloiumn*. incudo *ennian*. malleus *ord*. seta *morthol*. rosarium *louhi*. baxus *creman*. uoscera *serr*. cultrum *cultir*.

(42ᵃ) Sententia, ad quam prima vox cambrica additur, haec est: *audi fili sede duabus sellis sella* [suprascr. *.i. strutuguar*] *sambuca autem mulieri pertinet*. Pro *strutuguar* sine dubio restituendum est *strutur guar* (str. viri), ex iis quae infra secuntur: *sambuca strotur gurehic* (stratura, sella mulieris), atque ex hod. cambr. *ystrodwr* (sella equo imposita). Affero huc e Cangio: '*Sabuta*, *sambuta*, *sambuca*, currus, quo nobiles feminae vehebantur, species, item currus vel equi ornatus. Ordericus Vitalis lib. 8, p. 694: mannos et mulas cum *sambucis muliebribus* prospexit. Formulae Andegav. ap. Mabill. tom. 4, Analect. p. 236: caballus cum *sambuca* et omni *stratura* sua etc.' *orubimnit* incertum posteriore parte, priore *or* (= *aurum* transumptum) continere videtur; differt hib. *crédume* (gl. aurichalcum) Sg. 73ᵃ, comp. haud dubie *cré* (lutum) et *ume* (aes; hib. gael. *umha*), quae vox est cambr. vet. *emed*. *heuei*, supplendum *heueith*, comp. ex *he-* (p. 93) et *gueith* (opus), hod. *hywaith*, facilis. Sunt obscura quaedam e sequentibus significantibus cibos, ut *lefet*, *barr*, *cennin* (= hod. cambr. *cenin*, allium?) cum latinis suis quae desunt ap. Cangium. Leguntur in codice: *butirum lardum l. larda atque lac et colomaticus et item cipus galmula lucania* etc. Invenitur in Mab. 2, 225: *llefrith* (lac recens), in Buh. 118, 14: *dre barr auel* (per aëris ictum, pulsum). Vocis *laiðver* (*d* cum lineola aspirante) prior pars haud dubie est subst. *laith* (lac), sed obscura posterior ut latinum vocabulum nusquam mihi obvium. Vocis *selsic*, ut reddidi supra, lat. lucania (leg. *lucanica*, germ. bratwurst, cambr. hod. *selsig*, arem. hod. *silsik*, angl. *sausage*, gall. hod. *saucisse*), scriptio est compendiosa, addita *l* ad partem superiorem alterius *s*, ut videatur esse littera *ƨ*. Subst. *iot*, puls (hib. *ith*, p. 49), etiam in Voc., unde bis *iotum*, hoc loco et infra. Apud Cangium spumaticum e gloss. saxon. Aelfrici est cibus farinosus sartagine paratus (germ. pfannkuchen); cambr. *bloteit* ergo deriv. e *blot* Voc., cambr. hod. *blawd*, farina. Vox *emmeni* scripta supra *babtuta* (praecedit *caseum*) haud dubie non differt ab *amenen*, *emenin* butyrum, in Voc., cambr. hod. *ymenyn*. *bracaut*, mulsum (in Sg. 73ᵃ: mulsum, gl. *lemnach*, gl. marg. mulsum mel mixtum cum aqua), infra *brachaut*, in Voc. *bregaud*, hod. cambr. *bragod*.

(42ᵇ) *bahell*, securis, *bael* in composito mox sequente *laubael*, secularia. Discordat aliquantum non solum hodierna forma cambrica *bwyell* (cf. p. 819), sed etiam vetusta hibernica, *bidil* (gl. securis) Sg. 46ᵇ, *biail* (gl. securis) 67ᵃ, ubi etiam adi. *biáilde*. Vetustae formae germ. *bihal*, *bigil*, *bial* ap. Graff. 3, 43. *uiidimm*, lignismus, an pro *guidim*, deriv. e subst. *guid*, arbor (vet. hib. *fid*, gen. *fedo*)? (cf. p. 821). *laubael*, comp. cum subst. *lau*, manus (p. 114). *ochcul* inter instrumenta secantia (*capsus* et *capsa* vetustae latinitatis differunt significatione) videtur compositum e subst. *och* (cf. ap. Cang. *acha*, *achia*, securis, gall. hod. *la hache*) et adi. *cul*, tenuis. *dinaut*, pipinnis, i. e. bipennis; cum in Sg. 67ᵃ extent *áith* (gl. pinna) et *deáith* (gl. bipennios; ibid. 108ᵃ: *áithæ*, gl. acutus: acus ab acutu), quaeritur, an legendum sit *duiaut* (cf. cambr. hod. *id*, acumen, et p. 316). *nedim*, ascia, hod. *neddyf* (runcina, germ. hobel). *cep*, fosarium, i. e. fossarium, hod. *caib*, plur. *ceibiau*, ligo. *rascl*, sartum, hod. *rhasgl*, instrumentum secandi in frusta (p. 817). *cemecid*, lapidaria, hod. *cyfegydd*, instrumentum lapicidarum, comp. haud dubie cum praep. *cem-* = *cyf-*. *tarater*, terebra, hod. *taradr*, unde verb. *taradru*, forare, *taradrydd*, perforator. Iam apud Isidor. 19, 19, 15: 'taratrum quasi teratrum,' vox haud dubie gallica, unde gall. hod. *tarière* (cf. Diez, Gramm. rom. 1, 43). *gilb*, hod. *gylf*, rostrum, referendum videtur ad praecedens rostrum, quamvis sit suprascriptum supra foratorium, post quod in linea ipsa sequitur *onnpresen* obscurum; sed cf. vet. hib. *ond* (lapis) Corm. (vv. *adba*, *cloch*, *muilend*) vel *onn* O'Dav. *rump*, hod. *rhwmp*, terebra, et *epill*, ap. Dav. *ebill*, terebrum, cestrum, verticulus, arem. *ebil*, cavilla, Cath., corn. *ebil*, *obil*, clavus, Voc. *gebel*, dolabra, hod. *gefail*, plur. *gefeiliau*, forceps (p. 818). *mas*, metallum, ut in Mab. 2, 210: *kymeint ar vas twym* (aeque ut ferrum candens); post metallum, cui superscriptum est *mas*, in linea ipsa sequitur obscura vox *cloiumn*. *ennian*, in Mab. 2, 219. 232 *eingon* (incus), cambr. hod. *eingion*; cf. hib. vet. *indéin* (gl. incus) Sg. 110ᵇ, hod. *inneoin*, gael. *innein*, *innean*. *ord*, malleus, hib. vet. *ordd* (gl. malleus) Sg. 49ᵃ, cambr. hod. *gordd*. *morthol*, in Mab. 3, 89 *myrthwl* (malleus), hod. *morthwyl*, vox eadem ac gall. hod. *marteau* e vetusto *martell* (de *th* e *t* cf. p. 149), a quo Carolus Martellus dictus est ob virtutem ut Iudas Maccabaeus ab hebr. *maccabah*, malleus. Pro proximo *rosarium* rectius videtur aut *rasorium* aut *fossarium*, ut supra; vox cambr. vet. *louhi* = *loui* aliunde non nota. *creman* videtur hod. *cryman*, falx, sicula. Incognitum est lat. *baxus* (cf. *baxator* fullo?); *bacc* hibernicum instrumenti nomen legitur in Sg. 62ᵇ: *bacc boana finime* (gl. ligo). *serr*, hod. *ser* significans idem quod supra di-

uomer *suh*. aratrum *ara*. raster *ocet*. iugum *iou*. baris *ciluin*. stipa *edil*. uir[ga]e *gerthi*. stimulus *sumpl*. artuum *cultel*. culter *celeell*. nouacula *elinn*. forceps *guillihim*. geptio *crat*. graticula *gratell*. sartago *lann*. acus *notuid*.

(43ᵃ) cos *ocoluin*. ansa *iehnlinn*. cuspis *arstud*. frenum *fruinn*. paglum *fruinn*. camum *cepister*. antella *postoloin*. bullo *bronnced*. appetitorium *gurtharet*. uentris lora *torcigel*. fibula *fual*. corigium *corruui*. sudaris *guapeli*. sambuca *strotur gurehic*. ultia *guopell*. armella *armel*. glomerarium *hloimol*. compes *fual*.

(43ᵇ) satellites *casgoord*. auus *hendat*. habita *henmam*. materterae *modreped*. beneficium *binfic*.

(44ᵃ) sera *delehid*. ualua *dor*. ius *iotum*. uinum *guin*. sicera *med*. melli-

---

citur *rhasgl*. *cultir*, lat. *culter*, in Voc. *colter*, cambr. hod. *cwlltyr*, *cwlltr*; cf. infra *cultel*. *suh*, vomer, in Mab. 1, 9 *swch* (rostrum), hod. *swch aradr*, rostrum aratri, vomer, cf. lat. *soccus*: de germ. *sech* me monet M. Hauptius. *ara*, aratrum, vix integrum; corn. *aradar*, aratrum, et *araderuur*, arator, Voc., cambr. hod. *arad* et *aradr*, unde colligenda est scriptio vetusta *arater* (ut supra *tarater*, p. 831). *ocet*, haud dubie hod. *oged*, i. q. *og*, irpex, crates occatoria (germ. *egge*, germ. vet. *egida*), quamquam lat. raster, rastrum aliud significat. *iou*, *ieu* Voc., hod. cambr. *iau* (cf. p. 136). *ciluin*, baris; cf. ap. Cang.: buris, aratrum vel curvatura aratri, et mox: ea pars aratri, qua inflexa stiva stimoni adiungitur. *edil*, stipa; adi. *edil*, hod. *eiddil*, tenuis. *gerthi* prope eadem vox, differens tantum derivatione, quae in Voc. *garthou*, stimulus, hod. cambr. *garthon*, virga ad incitandos boves, Germanis quoque cognita, vet. *gart* (got. *gazd*), stimulus, unde *garti*, sceptrum, *gertia*, *gerta* (hod. *gerte*), virga. *sumpl*, stimulus, hod. *swmbwl*, *swmwl*, *swml*, pl. *symbylau*, *symylau*, *symlau*. Quae secuntur, in codice ita leguntur: *artuum .i. celeell* in linea; suprascriptum supra lat. *artuum* est *cultel*, et supra cambr. *celeell* est *culter*. In Voc. *collel*, cultellus, *kellillic*, artavus; in Mab. *cyllell*, pl. *cylleill*, *kylleil*, sica, hod. *cyllell*, pl. *cyllyll*, artavus. *elinn*, Mab. 1, 17. 2, 242 *ellyn* et hodie. *guillihim* (pp. 105. 119). *crat*, geptio, videtur vas assandi; incerta est littera prima vocis *crat*, simillima tamen *c*. *gratell*, graticula, i. e. craticula, quae scriptio *gr* pro *cr* etiam alibi (cf. Cang.) legitur; gall. vet. *greil* ap. Cang., hod. cambr. *greidell*, demet. *gradell*, forma ad coquendas placentas. Sartago pro *lann* huius loci, alibi cum hac significatione non invento, in Voc. vertitur *padelhoern*, patella ferrea. *notuid*, hod. *nydwydd*.

(43ᵃ) *ocoluin*, cos, Mab. 2, 229 *agalen*, hod. *ogalen*, *hogalen*, *hogal* (cf. *hogi*, acuere). Secuntur voces in linea: *pecten. calcar. laueta. ansa et ansa. iehnlinn. cuspis*, supra quod scriptum est *arstud*, vox aliunde ignota, uti praecedens in linea *iehnlinn*. *fruinn*, hod. *ffrwyn*. *cepister*, camum (lege camus), e lat. capistrum, in Leg. *kebyster*, plur. *kebystreu*, hod. *cebystr*. *postoloin*, antella, ad quae sequentia ap. Cangium: '*antela*, *antella*, *antilena*, equi pectorale. Gloss. Isidori: antela, antilena, sicut postela, postilena. Papias MS. Bitur.: antela ornamentum equi, dicta quasi ante sellam, et postela quasi post sellam.' Cambr. hod. *pystylwyn*, tegmen ephippii. Secuntur voces: *corbum femorale partuncul*, quarum postrema quaeritur an sit cambrica. Deinde *bronnced*, *gurtharet* composita haud dubie, unum e *bronn*, pectus, et *ced*, fortasse hod. *cwdd*, tegmen, alterum e praep. *gurth*, sed ignota pars posterior. *torcigel*, ventris lora, i. e. lorum, comp. e subst. *tor*, venter, et *cigel* (lorum, cingulum). *fual*, fibula, infra additum supra *compes*, videtur transumptum e latino, sicut mox sequentia *corruui*, corigium (l. corrigia; *carrei* Mab. 2, 374, hod. *carai*, *-eiau*), *armel*, armella, *hloimol*, glomerarium. *guapeli*, sudaris, vix differt a sequente *guopell*, hod. *gobell*, ephippium. Supra (p. 42ᵃ) sella significare videtur ephippium viri, post quod profertur sambuca, eph. feminae; hoc loco post sudaris: *sambuca ::: et ultia quae pertinet mulieri*. Legitur suprascriptum supra sambuca: *strotur gurehic*, supra ultia: *guopell*, quae erunt hodie: *ystrodwr gwraig*, *gobell* (sella mulieris, ephippium). Est apud Cangium: 'Sudaria, stragulum, quo equus insternitur, ne eius sudor equitem inficiat.' *fual*, compes, hod. *hual* m., arem. *hual* Cath.

(43ᵇ) *casgoord*, satellites, *cosgord*, *gosgor* alibi: *gosgordd brenin yw* 360 *wyr* (regis satellites sunt 360 viri) Leg., hod. *cosgordd*, *gosgordd*, corn. *goscor*, familia, *den coscor*, cliens, Voc., arem. *coscor* Cath. Sunt hodie quoque simplex cambr. *cordd*, tribus, circulus, et composita *gwelygordd*, genus, tribus, lineá (*gwely*, lectus, vicus), *ydgordd*, ager frumentarius, ut *trefkort* (vicus) Leg. 2, 4, 10, ad quam vocem *cordd* vix nequit adduci hib. vet. *cuairt*, ambitus, circuitus. Pars autem prior *cas*, *cos* si conferenda est cum prisco gall. *cassi* in compositis Cassivellaunus, Veliocasses etc., vox nostra principio esse potuit *cassicord*, venationis societas (cf. p. 84). *hendat*, avus, item *hendat* Voc., hod. *hendad*, et *henmam*, habita i. e. avia, hod. *henfam*. *modreped*, materterae (pp. 291. 838). *binfic*, transumpta vox latina.

(44ᵃ) *delehid* (in cod.: *quia non est sera .i. delehid. supra valvam .i. dor*) i. e. *deleid*, hod. *dylaith* (*dyleth*), apud Cardiganios obicis genus; vix cf. corn. *dialhyet*, clavis, Voc., etsi *alwed*, clausura, respondet cambr. hod. *alwedd*, clavis. *dor*, hod. *dor*, porta, corn. *darat*, ostium, *darador*,

g:tum *brachaut.* tapiseta *cilcet.* puluinare *plumauc.* ceruical *gubennid.* cubile *gueli liein.* saga *lenn.* staptum *tiis.* stratorium *cilcet.* pistor *coc.*

(44[b]) palus *lichou.* stercora *halou.* de sapuna elique lixam *hác diglniuhit lissiu.* stella *scirenn.* fornilium *munutolau.* lichinum *cannuill.*

(45[a]) expers *didaul.* hilaris *guilat.* praepositus *mair.* clades *hair.* patricius *hinhám.* praepositus *mair.*

(46[b]) fertilitas *fruidlonaid.* aue *ánbiic guell.* (47[a]) expers *didaul.*

B. Glossae Luxemburgenses.

Austum *douohinnom.* sulco *rec.* coetus *drogn.* remota *guparch.* rumoris *clot.* vibrat *crihot.* vigricat *rocredihan.* ulcera *creithi.* assiles *cronion.* garrulis

---

ostiarius, Voc. *med*, hodie *medd.* *iotum* supra 42[a], item *bracaut* pro *brachaut* huius loci, ubi *melligtum* cum littera incerta supra *g* erit legendum *mellicatum.* *cilcet*, tapiseta et mox stratorium (cf. apud Cangium tapissium, tapisseria, i. e. aulaeum, et stratoria lectaria, quae sterni solent in lectis), rectius *cilchet* supra 38[a]. *plumauc*, pulvinar, e subst. *plum*, hod. *pluf*, pluma; hod. adi. *plufog, pluog*, plumosus. *gubennid*, hod. *gobenydd*, cuius rectior forma vetusta erat *guopennid*, comp. e praep. *guo-* et *pennid*, deriv. e subst. *penn.* *gueli liein*, cubile, i. e. lectus lintei; corn. comp. *lienqueli*, sindo, Voc., cui opponitur ibidem *kalaqueli*, stramentum, i. e. lectus straminis. *lenn* saga, corn. *len*, sagum, Voc., hib. vet. *lenn l. brat formtha* (gl. sagana vel saga) Sg. 51[b]; ap. Cang. saga pro panni specie et lecti stragulo, et sagus, sagum, stragulum lecti, coopertorium. *tiis*, staptum; i. e. tapete? cf. cambr. hod. *teisban*, compositum e *tais* et *pan.* *coc*, pistor; corn. *kog*, cocus, *keghin*, coquina, Voc. Concordant glossae hibernicae in Sg.: *cucann* (gl. pistrinum) 49[b], *cucann* (gl. cocina, gl. culina) 51[b]; item: *coic ab eo quod est coquus* Corm.

(44[b]) *lichou*, *halou*, substantiva numeri pluralis, quorum illud hodie *llychau* scribitur e sg. *llwch*, hoc idem videtur quod hod. *hal*, palus salsa, unde adi. *halog*, contaminatus, pollutus, impurus. *hac diglniuhit*, de sapuna elique; locus in codice: *mulier ueni cito laua cap. mm. (cappam meam?) de sapuna elique lixam quandiu fuero in ballenio.* Aut legendum est: *ac digleniuit* (*h* praemissa et immissa ut alibi, p. 118), ut sit *ac* particula hoc loco etiam ante consonam (cf. p. 720), hodie *ac* ante vocales tantum, et cum hod. *gleiniwyt*, clares, purifices, 2. ps. sing. coni. e verbo *gleinio* (adi. *glan*, purus), pro imperativo, concordet nostrum *digleniuit* (pro *dogl.*, ut *diguolouichetic* supra pro *doguo-*) addita *t* e pron. *ti*, tu; aut *hac* est imperativus verbi *hacio* (excute, p. 1056, 39[a]), *diglniuhit* continet praep. *di* (de) cum subst. ignoto (de sapuna?). *lissiu* (pp. 120. 129). *scirenn* (corr. *stirenn*? cf. arem. ven. *stirenn*, corn. *steren* Voc.), recentius *seren*, *ser*, *syr* (cf. pp. 120. 295). *munutolau*, fornilium, in codice: *super ignem ponant fornilium.* Apud Cangium: 'fornilia, idem quod cremium apud Columellam, dicitur de minutioribus lignis et vepretis siccatis calefaciendo furno, unde nomen, accommodis.' Cambrica nescio an separanda sint: *munut o lau* (minuta manu); certe conferenda cum transumpto *munut* (minutus) corn. *menys*, *munys*, arem. *munut*, *munud* (p. 844). *cannuill*, lychnus, candela (p. 97).

(45[a]) *didaul*, expers, adi. comp. videtur e part. *di-* privativa (p. 894) et subst. obsoleto *daul*, conferendo cum vetusto hibernico verbo comp. *fodáli* (discernit, seiungit) Wb. Sg. Eadem glossa infra 47[a]. *guilat*, hilaris, derivatum videtur e subst. *guil*, cambr. hod. *gwyl*, hib. vet. *fél*, festum, dies festus. *mair* bis in hac pagina (cf. p. 100 sqq.). *hair*, clades, pro *air*; est enim et hod. *aer*, proelium, et hib. vet. *ár* (gl. strages) Sg. 50[b], *du ár* (gl. ad caedem) Ml. 33[d] (cf. pp. 17. 102. 118). Textus codicis ipse hic est: *cladis magna facta est et de saxonibus percusi sunt multi.* *hinham* (p. 298), in codice in linea post haec: *patricius qui sedet iuxta regem in sede.* Accentus in codice supervacanei (cf. p. 1059, 45[b]).

(46[b]) *dlonaid* in codice ita collocatum est: *quomodo fertilitis* (sic) *frui dlonaid. istius anni habetus* (sic) *nobiscum in uestris prouinciis?* Quod si recte se habeat, equidem putaverim derivatum ut hod. *llawnaeth* suffixo *-aid* = *-aeth* = hib. *-acht* ex adi. *llawn*, *llon*; hodierno enim *llonaid*, plenitudo, respondebat vetustum *-eit*, non *-aid.* *Dl* autem significare potuit sonum proprium *ll*, qui interdum scriptus legitur *thl*, ut in Registr. Caernarv. p. 154 *Dynthlayn* (man. recent. *Dinllaen*), p. 169 *Thlanrethlon* (man. recent. *llanrillo*), p. 216 *Thlanlibyon*, p. 210 *Thlannor*, p. 173 *Penthlyn* (p. 199 *Penllyn*). At quaeritur an potius coniungendum sit *fruidlonaid*, fertilitas, quasi *ffrwythlonaeth.* *anbiic guell*, formula salutandi cambrica frequens *henpych gwell* (p. 574).

(Gl. Lxb.) Supra omisi, quae a Monio ex eodem codice proferuntur vocabula non cambrica, latina insolentia vel barbara, corrupta, obscura et inaudita, latine explicata: cadus unda. follum vallem. pulla nigra. domescas ingenia. conclavas venas. lectriceam lectricem. conis occulis. baiolat portat. gugras capita. gibrose humane. gibras homines. dusmus diabolus. follaminis vallis. occupat

riglion. spumaticus *euonoc*. inertes *blinion*. tabe *ufedis nicedlest néviom*. regulosis *natrolion*. orgiis *imrogalou*. esciferis *bènolion*. senis *eusiniou*. fidis *toruisiolion*. fusam *gurpait*. andrivenereis *couuantolion*. sulcavissent *roricseti*. samo *ancou*. congelo *congrogu*. olivavit *rogulipias*. semigilatis *hantertoetic*. machide .. *airmaou*. alligeris *atanocion*. essum afroniosus *diprim euonoc*. gutaricau .. *roluncas*. phalanges *bodiniou*. decreat *dodimenu*. essura *doru* .. grassatur *dodipre* .. vecordia *bicoled*. nequit *nepen*. inærte *blin*. edulia *dor* ... *dou*. decoreo *cadr*. collegio *cuntullet*. acri *deurr*. atrocia *arotrion*. praepugnis *ardrén*. avelloso *catol*. concitis *buenion*. partimonia *rannou*. litturam *linom*. nevi *tigom*. durili *calut*. fidoque *torguisi*. rostratam *golbinoc*. perforo *treorgtim*. stravi *strouis*.

---

acupet. gibriosa humana. lastrat invitat. quæræsta bestia. sennarum dentium. Quibus addendum videtur: tona mortalem, cum *tona* praecedat, indubie autem cambrica sequantur latinam vocem.

Douohinnom, austum i. e. haustum, haustus (cf. p. 907). *rec*, sulco, nescio utrum subst., hod. *rhych*, pl. *-au*, *-iau*, an forma verbi hod. *rhychu*, *rhychio*, sine terminatione. *drogn*, coetus, infra *drog*, factio; recte affert Monius hib. *drong*, coetus, copiae. *guparch*, comp. e praep. *gu-*, *go-*, *guo-* et subst. *parch* (honor) Mab. 1, 36, unde cum particula privativa *amarch* (= *am-parch*) 1, 276, eiusdem ergo fere significationis cuius sequens *clot*; quare quaeritur, num recte sit lectum vel collocatum lat. *remota*. *clot*, rumor, i. e. gloria, substantivum frequentissimum in Mab., haud dubie ponendum pro *dot*, quod exhibet Monius. *crihot*, vibrat, sine *h* immissa *criot*, concordat cum cambr. hod. *crydu*, *crydio*, quatere, concutere, excepta vocali *o* post *i*. Item *rocredihan*, rectius *rocretian*, *rocritian*, vigricat, rectius vibritat, praemissa *ro* intensiva, cum hod. *crydian*. *creithi* (pp. 150. 284). *cronion*, assiles, sing. *cron*, tornatilis infra, *crwnn* Mab., hib. vet. *cruind*, rotundus (p. 147). *riglion*, garruli, aut *riolion* legendum est aut *rigolion*, cum sit eadem vox hod. adi. *rhuol*, loquax, garrulus, ex subst. *rhu* cum *u* pro *i*, ut *pump* pro vetusto *pimp*. *euonoc*, spumaticus, hod. *ewynog* e subst. *ewyn*, spuma. *blinion*, e sing. *blin* infra sequente. *ufedis nicedlest néviom*, tabe, mihi omnino obscura. *natrolion*, gl. regulosis, a lat. *natura* deducere equidem dubitaverim; fortasse rectius *matrolion* (hod. adi. *madrol*; cf. nom. gall. Matrona), irrigui. *imrogalou*, orgia, plur. haud dubie, compos. cum *im-*, *em-* (p. 898), sed ignota vox *rogal*. *benolion* legendum *beuolion* ipse editor Monius censet, afferens hod. cambr. *bywawl* (*bywiol*), vivus, ad vitam pertinens. *eusiniou*, e sing. hod. cambr. *eisin*, furfur, cum *eu* pro recentiore *ei* sicut in *holeused* infra; cum voce latina *senis* concordat gall. hod. *son*, furfur. *toruisiolion*, fidi, infra sing. *torguisi*; vox ignota hodie, fortasse composita *tor-gu*. = *do-guor-gu*., etsi commonefacit hib. vet. *torisse* idem significantis, vix tamen cognati. *gurpait*, fusam, leg. *gurpait*, fusum; hod. *gwerthyd*, fusus. *couuantolion* (p. 124). *roricseti*, sulcavissent, e verbo supra memorato, restituendum videtur *roricsenti* addito pronomine (p. 372), cum inaudita sit terminatio *-eti*. *ancou*, in Voc. eadem scriptione *ancou*, mors, hod. cambr. *angeu*; *samo* ergo lat. *mors* litteris transpositis, et cum *a* pro *r*? *congrogu*, congelo (p. 506), obscurum, nisi conferendum est hod. *grêu*, aggregare, *gre*, grex, *cyngre*, *cyngreawd*, aggregatio, *rogulipias* (pp. 53. 523). *hantertoetic*, semigilatis, an semicelatus, semitectus, si conferre liceat hod. *toad*, tegmentum, *toëdig*, tectus? *airmaou*, loci pugnae (p. 285). *atanocion*, alligeris, i. e. aligeri, e sing. *atanauc*, hod. *adeiniog*, ab *atan*, ala, penna (cf. *etinet*, volucres, II, 40b). *diprim euonoc*, essum afroniosus, i. e. cibus spumaticus; *diprim*, corn. *dybbry*, edere (pp. 160. 536). *roluncas*, guturicau., i. e. gutturicavit (p. 523); hod. *llyncu*, devorare. *bodiniou*, phalanges, sing. *bodin* infra, *bydin* (turma, agmen) Mab. fq., hod. *byddin*. *dodimenu* (p. 508), dupliciter compositum; cf. hod. *difenwi*, contemnere, *difanw*, evanescens? *dodipre* . ., comp. ut *dodimenu*; radicem supponendam glossae mutilae affert Monius *preiddiaw*, praedari, *dybreiddiaw*, depraedari. *bicoled*, vecordia, i. e. timiditas; cf. hod. *bygyliaeth*, terrificatio, e *bygylu*, terrere, et *bwgwl*, minatio. *nepen*, nequit, non amplius auditum hodie. *blin*, inærte, i. e. iners, supra *blinion*, inertes. *dor* . . . *dou*, edulia, pluralis antecedentis vocis item mutilae *doru* . ., essura; incerta media vox. *cadr*, decorus, arem. *kaer*, formosus (p. 102). *cuntullet*, collegium, plur. infra *cuntelletou*, collegia (cf. p. 901). *deurr*, acer, hod. *dewr*. *arotrion*, atrocia, adiectivum obsoletum hodie, quocum vix est comparandum *arodawr*, rhetoricus. *ardrén*, praepugnis; adi. hod. cambr. *tren* (strenuus, fortis) cum partic. *ar-*, quae videtur esse loco intensivae *er-* (p. 895). *catol* cum suspecto mox sequente *catal ind* (leg. *catoleid*, *catolid*?) e *cat*, pugna? sed obscurum omnino est bis prolatum *avelloso*. *buenion* e sing. *buan* (p. 289). *rannou*, partimonia, partes (p. 285). *linom*, litura (p. 821), derivatum ut sequens *tigom*. *calut*, adi. frequens cambr. *calet* (durus) Mab., hod. *caled*. *golbinoc*, rostratus; subst. hod. *gylfin*, rostrum (cf. etiam vet. *gilb*, p. 1061). *treorgtim*, perforo, cum terminatio *-im* alias inaudita sit, quaeritur an etiam in radice sit vitiatum. Num pro *treorgam*, *treguergiam*, cui conferendum adi. *guerg* (p. 11, not.**), an pro *treuorgatim*, i. e. *tre-guor-gatam*, cui conferendum supra (p. 1055) *digatma*? In Sg. *trisgataim* (gl. foro, p. 879). *strouis* (p. 522). *nanplion*, fortasse *nanolion*, ut supra *riglion* pro

pithis *nanplion.* conflictis *astoitou.* avelloso *catal ind* (?). in agone *enarima.* strages *airou.* nevum *liou.* ac libosas *milinon.* tornatili *cron.* tonsuras *guiltiatou.* comas *mogou.* et spisis *c . . . peticion.* iubis *ableuou.* stemicamina *comtoou.* priscae *entic.* tignae *cipriou.* scratu *aqrimunou.* turmae *trebou.* munimenta *caiou.* concitis *buenion.* præcentur *iolent.* phalangem *bodin.* cianti *aarecer.* et ossilem *ascrunol.* seriem *nim.* factionem *drog.* emolumenti *coimo.* collegia *cuntelletou.* lastrant *arcera.* profundo *doguorennam.* per avia *tidoihinto.* et agrica *tiroliou.* depromis *douolouse.* verbialia *cobrouol.* inlatam *dodocetic.* apocant *ómcobloent.* bradium *bud.* canoris *holeused.*

C. Vocabularium cornicum.

(Cod. 7ª) Deus omnipotens, *duy chefuidoc.* Celum, *nef.* Angelus, *ail.* Archangelus, *archail.* Stella, *steren.* Sol, *heuul.* Luna, *luir.* Firmamentum, *firmament.* Cursus, *redegua.* Mundus l. cosmus, *enbit.* Tellus, *tir.* Terram, *doer.*

---

riolion, e *nan* (aliquid)[?], ut sit *pithi* conferendum cum cambr. hod. *peth* (res, aliquid)? *astoitou*, conflictis, i. e. conflictus, plur. subst. *astoit*, deriv. in *-oit*, *-wyt* (p. 843), cuius radix *ast* (an legendum *cat*?) deest hodie. *enarima*, in agone, i. e. *en airma*, in loco pugnae. *airou*, plur. subst. *air*, *aer*. *liou*, nevum i. e. naevus, rectius *liu*, hod. cambr. *lliw*, cum statuenda vix sit forma pluralis. *milinon*, libosas, i. e. livosi, lividi vel potius flavi, hod. *melynyon* (p. 289). *cron*, supra plur. *cronion*. *guiltiatou*, tonsurae, referendum videtur (cum hod. *gwelltiad* significet stramentum, e *gwellt*, stramen) ad subst. *gwalli*, capillus, caesaries. *mogou*, comae, rectius *mongou*, hod. sing. *mwng*, iuba, hib. vet. *mong* (gl. cirrus) Sg. 159ª. Pr. Cr. 63ᵇ. *c . . . peticion*, spissi, restituendum videtur *clapeticion*, part. praet. pass. e verb. hod. *clapio*, denom. a *clap*, *clamp*, massa, globus, moles. *ableuou*, iubae, a *bleu* (p. 109), fortasse *a bleuou*, cum partic. *a* copulativa, ut paulo ante latine *ac libosas*, *et spisis*. *comtoou*, comp. plur. (p. 902). *entic*, priscus, transumptum lat. *antiquus*; cf. germ. vet. *entisk*, antiquus, Graff. 1, 385. *cipriou*, plur. (p. 827). *aqrimunou*, vox aliunde non cognita; *scratu*, num germ. vet. *scratun* (gl. pilosi)? Quae vox etiam in slavicis dialectis extat (cf. Grimm. Mythol. s. v.). *trebou*, *caiou*, plur.; hodiernae formae *tref*, *cae*. *buenion*, in hoc loco *bueniou*, sed *n* suprascripta, vid. supra. *iolent*, precentur; imperat. etiam hodie *iolent* a verb. *ioli*, implorare. *bodin*, supra plur. *bodiniou*. *aarecer*, cianti, et mox infra sequens *arcera*, lastrant, vel potius lastranti (non est forma tertiae personae pluralis in verbo cambrico), unum idemque videtur, fortasse neglegentius scriptum pro *arcerch* vel *a arcerch*, qui lastrat i. e. invitat, ciet (cambr. *cyrchu*, verbum frequentissimum). *ascrunol*, rectius *ascurnol*, *ascurnaul*, ad os pertinens, a subst. *ascurn*. *nim*, hod. *nif* et *nifer* (vet. *nimer*, pp. 117. 218), numerus, copia. *drog*, factio, certe non differt a superiore *drogn*, coetus, cum etiam hib. *drong* non solum coetum sed etiam partitionem, divisionem significet; cf. *mog* pro *mong*. *coimo*, pro *coimou* (ut mox *doihinto*), emolumenta, i. e. operationes, difficultates, ab emoliri; non diversum videtur hod. *chwyf*, actio, motio, si confertur *couuantolion* pro hod. *chwantolion*. *doguorennam* (pp. 506. 907). *tidoihinto*, per avia; postulatur *di doihintou*, vel *tri*, *troi dohintiou* (p. 895). *tiroliou*, minus bene pro *tirolion* ut supra *bueniou*, e sing. adi. *tirol*, *tiraul*, a *tir*, terra, ager. *douolouse*, depromis, compos. *do-uo-l.*, *do-guo-l.*, cuius radix (*lous* = hod. *llaus*) non invenitur in lexicis hodiernae linguae. *cobrouol*, verbialia, vel potius verbialis, ob singularem cambricum (p. 902); an derivatum e nomine gentis *combro*, *cobrou* (cf. *iou* e iugum) significans aliquem quocum possint verba fieri? Differt significatione hod. adi. *breuol*, fragilis. *dodocetic*, illatus, part. praet. pass. verbi *duc* (pp. 532. 579. 904). *omcobloent*, apocant, i. e. calumnientur invicem, imperat. ut supra *iolent*, verbi comp. e part. *om-*, *im-* (p. 898) et *cablu* (calumniari) Mab. 3, 267. *bud*, bradium, ut scribitur etiam in codicibus hibernicis, i. e. bravium, victoria (pp. 22. 99). *holeused*, canoris, i. e. canorus? comp. ex *ho-* (p. 93) et *leused*, e subst. *leus*, hod. *llais* (vox, sonus), unde verb. *lleisiaw*, *adleisiaw*, resonare. Terminatio *-ed* cum non extet in adiectivis numeri pluralis, videtur statuenda derivatio *-ed* = *eid* (p. 837).

(7ª) *duy chefuidoc*, cambr. hod. *duw cyfoethog*, adi. e subst. *cyfoeth*, hib. *cumacht*. *ail*, in P. *el*, *eyll* (p. 144), e latina voce. *steren* (*stergan* O. 36), arem. *sterenn* Cath., hod. *steredenn*, *stereenn*, *stiren*; in marg. *seren*, cambr. hodie quoque (cf. pp. 122. 295). *heuul*, arem. *heaul* Cath., hod. *heol*, *heaol*, *hiol*, *hiaul*, cambr. *haul*. *luir*, arem. *loar* Cath., hod. *loar*, *loer*, cambr. *lloer*. *redegua*, comp. (p. 890). *enbit*: *bit*, cambr. hod. *byd*, cum part. intensiva (p. 897). *tir* et *doer* (p. 105), arem. *tir* et *douar*, *doar*, cambr. *tir adayar*, formula frequenti in Leg., item in priv. eccl. Land. (L. Land. p. 113): *idy thir hac idi dair*, *y thir hay dayr*, in Mab. 3, 144: *ny buost ti hawlwr*

Humus, *gueret*. Mare, *mor*. Equor, *spauen mor*. Pelagus, *mor difeid*. Occeanum, *mor tot*. Homo, *den*. Mas l. masculus, *gurruid*. Femina, *benenrid*. Sexus, *antromet*. Membrum, *esel*. Capud, *pen*. Vertex, *diuuleuuit*. Cerebrum, *impinion*. Ceruix, *chil*. Collum, *conna*. Frons, *tal*. Nasus, *trein*. Naris, *friic*. Capillus, *bleu yn pen*. Cesaries, *gols*. Coma, *cudin*. Auris, *scouarn*. Maxilla, *grud*. Timpus, *erieu*. Facies, *enuoch*. Supercilium, *abrans*. Palpebre, *bleuenlagat*. Oculus, *lugat* ul. oculi, *legeit*. Pupilla, *biuenlagat*. Os, *genau*. Oss, *ascorn*. Dens, *dans*. Dentes, *dannet*. Lingua, *tauot*. Palatum, *stefenic*. Labia, *gueus*. Guttur, *briansen*. Mentum, *elgeht*. Barba, *barf*. Barbam, *baref*. Collum, *guar*. Pectus, *cluit duiuron*. Cor, *colon*. Pulmo, *sceuens*. Iecur, *aui*. Fel, *bistel*. Stomacus, *glas*. Splen, *leuilloit*. Adeps, *blonec*. Aruina, *suif*. Viscus, *culurionein*. Exstum, *enederen*. Sanguis, *guit*. Caro, *chic*. Cutis, *he*. Pellis, *croin*. Scapula, *scuid*. Dorsum, *chein*. Uenter, *tor l. talon*. Brachium, *brech*. Vlna, *elin*. Manus, *lau l. lof*. Digitus, *bis*. Digiti, *bess;*. Digitum, *bes*. Vnguis, *euuin*. Palma, *palf*. Artus, *chefals*. Latus, *teneuen*. Costa, *asen*. Renes, *duiglun*. Neruus, *goiuen*. Vena,

tir adayar eiryoet (non fuisti tu adpetitor terrae tellurisque unquam). *gueret* (p. 842). *mor difeid*, cambr. *mor diffaith*, mare turbidum, inquietum; an *mor diffaeth*, mare vastum? Opponi videtur *spauen mor*, aequor, mare aequum, quietum, cui num possit conferri cambr. hod. *ysbai*, *ysbaith*, claritas, prospectus, quaeritur. Cum *mor tot* conferendum videtur cambr. subst. *tawd*, extensio; differt cambr. *mor tawch*, mare germanicum, i. e. mare nebulosum.

Den, arem. *den*, cambr. *dyn*, quam formam addidit manus recentior. *gurruid* (p. 891). Item *benenrid*, nisi conferendum est cambr. *benen rydd*, mulier libera, non nupta; sicut infra *benenuat*, matrona, i. e. femina bona. *antromet*, vox aliunde incognita. *esel* (pp. 284. 818), hib. *asil* (gl. artus) Sg. 68ᵃ. *diuuleuuit*, cambr. hod. *llewydd*, vortex, punctum radians, cum *divu-* = *di-guo-*, *do-guo-* (p. 907). *impinion* (p. 290). *chil*, i. e. *cil* (*kyl* O. 1781); cambr. *cil*, hib. vet. *cúl*, tergum; arem. *quil*, occiput, Cath., sed cambr. *gwegil*, arem. *kil ar gouzouk*, *chouk ar c'hil*, cervix. *conna*, rec. *codna* ap. Llwyd. (pp. 112. 816). *trein*, rec. *tron*, cambr. *trwyn*, nasus, rostrum. *friic* (*fridg*, *freyge* Cr. 1854. 1933), arem. *fri* Cath. Buh. 106, 12, *fry* MJ. 78b, pl. *fryou* 104b, hod. *fri*, pl. *friou*, cambr. *ffroen*, hib. vet. *srón*, nasus. *bleu yn pen*, ut sequens *bleu en lagat*, pilus in capite, oculo. *gols* (pp. 131. 154), cambr. *gwallt*, hib. gael. *falt*. *cudin*, cambr. *cudyn* (cirrus); differt arem. *kuden* (pugio). *scouarn* (p. 827). *grud*, cambr. *grudd*, hib. vet. *gruad* (gl. mala) Sg. 14ᵃ. *erieu*, timpus, i. e. tempus, tempora capitis, hib. *airæ* Corm.; significat idem arem. *ividik*, *daou-ividik*. *enuoch*, cambr. *boch*, gena, maxilla, arem. *boc'h*, gena, cum *en-* intensiva (p. 897). *abrans*, arem. *abrant*; sed cambr. *amrant*, palpebra. *lagat*, pl. *legeit*, arem. *lagad*, cambr. *llygad*. *biuenlagat* (p. 109). *genau* (pp. 129. 832). *ascorn* (p. 827). *dans*, *dannet*, pro *dant*, *dantet* (pp. 153. 162). *tauot* (p. 842 sq.). *stefenic*, arem. *stann*, *staon* pro *stavn*, *stafn*, cambr. *ystefaig*. *gueus*, arem. *gueus* Cath., hod. *gweuz*, *gwez*, *geuz*, cambr. *gwëus*, *gwefus*. *briansen* (*bryangen*, *bryongen* fem. D. 1525. 1007) i. e. *brianten*; cf. cambr. *breuant* (hib. *bráge*; gl. cervix, Sg. 50ᵃ); differt arem. *brennid*, sinus. *elgeht*, arem. *elguez* Cath. et hod. *elgez*, cambr. *elgeth*. *barf* et *baref*, ut infra *bis* et *bes*. *guar*, cambr. *gwar*, pars superior tergi; cf. arem. *goar*, curvus, *goara*, curvare. *cluit duiuron*, cambr. *clwyd y ddwyfron*, crates, corbis pectoris; *cluit* (p. 97), *duiuron* (*bron* O. 1755. D. 892), ut infra *duiglun*, *duilof*. Cf. hib. *cliab*, corbis et pectus. *colon* (p. 824). *sceuens* pro *sceuent* (pp. 153. 844), hib. hod. *sgaman*. *aui*, cui addit manus recentior *aoy*, arem. *avu*, *ahu*, *ehu*, cambr. *afu*, *au*; cf. hib. vet. *oo*, *óa*: *caebb. oo* (gl. iecur) Sg. 6ᵇ. *óa* (gl. iecur) 65ᵇ. *cride et óa* Wb. 12ᵇ. *bistel* (p. 820). *glas* (D. 2716. 3074) cornicae dialecti proprium, nisi conferenda sunt hib. vet. *galar neclis* (morbus stomachi) Wb. 29ᵃ, arem. *elas* (iecur) Cath., hod. *elaz*. Cum *leuilloit* conferendum videtur hib. med. *inlu leith* (splenem) Lor. gl. 228. *blonec*, arem. *blonek*, cambr. *bloneg*. *suif*, cambr. *swyf*, arem. *soaff* Cath., hod. *soa*, *soav*, *soaf*, ven. *suan*, *sua*; transumptum lat. *sebum* (gall. hod. *suif*). *culurionein* (an *-em*? incertum), cf. cambr. *coluddyn*, pl. *coluddion*. *enederen*, cf. hib. *inathar* (p. 781). *guit* (p. 101), arem. *goat* Cath., hod. *gwad*, *goad*, ven. *goet*. *chic*, arem. *kik*, *kig*, cambr. *cig*, hib. vet. *cicce .i. feóil* Gl. 11. *he*, cambr. *hif*? *croin* (p. 103 sq.). *scuid* (p. 97 sq.). *chein*, arem. *kein*, e *kefn*, cambr. *cefn* (pp. 138. 141). *tor*, arem. *torr* Cath., hod. *teurenn*, ven. *tor*, cambr. *tor*. *talon*, cambr. *talon*. *brech*, *elin*, arem *brec'h*, *breac'h* et *elin* Cath., hod. *ilin*, cambr. *braich* (p. 83) et *elin*. *lau*, *lof* (pp. 95. 114. 115). *bis*, *bes*, arem. *bes* Cath., hod. *biz*, *bez*, pl. *biziad*, *bizied*, cambr. *bys*, pl. *bysedd*. *bess*; in codice scriptum num legendum *bessi*, an *besset*? *euuin*, arem. *ivin*, cambr. *iwin*. *palf*, *chefals* (pp. 115. 154); cambr. verb. *cyfallĕu*, coniungere, adi. *cyfall*, iunctus, *kyfaillt* Mab., amicus. (*tenepen*, i. e.) *teneuen* (*tenewen* O. 214. 746. P. 71, 1. 242, 3, *tenewyn* 221, 2, pl. *tenwennow*, *tynwennow* O. 2442. D. 2084), cambr. *tenewyn*; arem. *tevenn* litus significat. *asen* (p. 296), pl. *asow* P. 218, 4. O. 92,

guid. Femur l. coxa, *morboit.* Clunis, *penclun.* Genu, *penclin.* Wulua, *cheber.* Sura, *logodenfer.* Crus, *fer.* Tibia, *elescher.* Talus, *lifern.* Pes, *truit.* Planta, *goden truit.* Allax, *bis truit.* Vngula, *evincarn.* Patriarcha, *huþeltat.* Propheta, *profuit.* Apostolus, *apostol.* Archiepiscopus, *archescop.* Episcopus, *escop.* Regnum, *ruifanaid.* Abbas, *abat.* Presbiter, *hebrenchiat plui l. oferiat.* Sacerdos, *prounder.* Clericus, *cloireg.* Diaconus l. leuita, *diagon.* Monachus, *manach.* Monacha l. monialis, *manaes.* Anachoreta, *ancar.* Heremita, *ermit.* Nonna, *laines.* Cantor, *cheniat.* Cantrix, *canores.* Lector, *redior.* Lectrix, *rediores.* Laicus, *leic.* Coniux, *chespar.* Castus, *guaf.* Incestus, *sqenip.* Pulcher, *teg.* Formosus, *faidus.* Speciosus l. decorus, *carder.* Deformis, *disliu.* Pater, *tat.* Mater, *mam.* Auus, *hendat.* Abauus, *hengog.* Proauus, *diþog.* Attauus, *gurhhog.* Filius, *mab.* Filia, *much.* Liberi, *flechet.* Soboles, *ach.* Familia, *goscor pi teilu.*

---

cambr. *asen*, *eisen*, pl. *asau*, *asenau*, *ais*. *duiglun*, ut *duiuron*; cf. mox *penclun*. *goiuen* (*geien* Ll.), singulativum (p. 296), cuius pluralem significare videtur *ieyw* D. 2681; cf. cambr. pl. *giau*, sing. *gi* vel *gieuyn*, *gieuen*, *gien*. *guid*, cambr. *gwyth*, *gwythen*, *gwythïen*, arem. *goazenn* Cath., hod. *gwasienn*, ven. *gwac'hienn*, pl. *gwazied*, *gwac'hiat*. *morboit* legendum *mordoit* (p. 843). *penclun* (*clon* R. 523), arem. *clun* (natis, clunis) Cath., hod. ven. *klun*, cambr. *clun*, coxa; item cambr.: *o benn y glun* Mab. 2, 201, eadem formula loquendi qua statim *penclin*, rectius *penglin*; est enim brit. *glin*, hib. vet. *glún* (p. 100), genu, et hodie arem. *penn glin*, cambr. *penlin*, genu, proprie prominentia eius membri. Pro *cheber* legendum videtur *cheder*, i. e. *ceder*, cambr. vet. *cautoir* (supra II, 41[b]); quamquam conferri possunt vet. hib. *caebb. oo* (gl. iecur) Sg. 6[b], vet. bohem. *kepp* (gl. vulva) Hanka Zbjrka p. 24, vet. germ. *chepis*, *chebis*, et *chebisa*, *kebisa* (pellex, concubina). *logodenfer*, i. e. mus cruris; sequitur enim *fer*, crus (cambr. *ffêr*, talus) et infra *logoden*, mus, sorex. *elescher*; syllabam *el* praecedentem suspectam reddunt arem. *esker* (obsoletum praeter dualem *divesker*), cambr. hod. *esgair*, vet. *esceir*: Sisillus *esceir hir*, id est, tibia longa, Girald. Itin. Cambr. 2, 2. *lifern* fortasse legendum *ufern*, cambr. *ufarn* Leg., cf. hod. *uffarn*, *ucharn*, *ffern*, *ffêr*, *bigwrn*, *migwrn*. Cf. hib. vet. *odbrann* (gl. talus) Ld. 37[b]. Sg. 48[a]. *truit*, *troit*, *troet* (p. 283). *goden*, cambr. *gwadn*. *evincarn*, comp. ex *ewin* supra invento et *carn*, ungula.

Hupeltat, leg. *huþeltat*, comp. ut infra sequentia *huþeluair*, *huþelvur*, hod. cambr. *ucheldad*, *uchelfaer*, *uchelwr* ex adi. *uchel*, hib. vet. *uasal* (p. 858). E vocibus infra sequentibus patebit, *p* in Voc. saepius esse scriptam non solum pro *v*, *w*, sed etiam pro *h*, *ch*. *profuit* (p. 97). *escop*, arem. *eskop*, cambr. *esgob*; cf. hib. vet. *epscop*, hod. *easbog*. *ruifanaid* (infra: *guailen ruifanaid*, sceptrum), quocum conferenda sunt infra sequentia *ruifanes*, regina, *gurhemin ruif*, edictum, nec aliena videntur *ruif*, remus, *ruifadur*, remex; est enim hodie quoque cambr. *rhwyf*, remus et gubernator, unde *rhwyfan*, *rhwyfanu*, dominari, *rhwyfaniad*, *rhwyfaniaeth*, dominatio, *rhwyfanes*, dominatrix, *rhwyfadur*, gubernator. Mab. 2, 390: *gwilym uab rwyf freinc* (Gu. filius regis Francorum); ac conferendum videtur nomen vetustum Rêmi. Separandum igitur est *ruy*, rex. *hebrenchiat plui*, i. e. dux plebis, parochiae; *hebrenchiat*, infra *hebrenciat* (p. 839), *plui* (p. 141). *oferiat*, in Leg. *efeiriat*, pl. *efferiet*, *efeiryeit*, sed *offeirat* Mab. 3, 157. 158, deriv. a subst. *ofer* (missa), unde et *ofrum* (oblatio), e lat. *offerre*. *prounder*, transumptum lat. *praebendarius*, ut transumptae sunt voces proximae *cloireg* (arem. *cloarec*, pp. 98. 160), *diagon* (p. 160), *manach*, *manaes* (cambr. *manaches*, p. 834), *ancar*, *ermit* (supra quod additum est *h* manu recentiore), et paulo infra *leic*. *laines*, arem. *leanes*, p. 834 (*leandi*, monasterium, p. 888), cambr. *lleian*, monacha, unde *lleianaeth*, *lleianol*, *lleiandy*. *cheniat* (p. 839), arem. *kiniad*, cambr. *ceiniad*, a *canu*, canere, unde etiam *canwr*, arem. *kaner*, ven. *kanour*, cantor, e quo derivatur fem. sequens *canores*. *redior*, *rediores*, e verbo *redye*, legere (transumpto angl. *read*), P. 187, 3, unde *redyn*, legimus, 204, 3, *redys*, lectus, 189, 4. *chespar* in codice scriptum videtur pro *chetpar* (p. 903). *guaf*, ignotum, nisi conferendum est ital. *guappo*, *guapo* (*f* = *pp*), quod differt significatione. *sqenip*, transumptum gall. rec. *guenipe*. *teg* (cf. II, 39[b]). *faidus*, cognatum videtur verbo *fethe* (superare, vincere) R. 254. 500 etc.; cf. arem. hod. *faezuz*, *fêsuz*, *féazuz*, vincens, praevalidus, cambr. *ffaethus*, luxurians. *carder*, leg. *cader* (pp. 168. 828)? *disliu* (p. 895).

Tat, *hendat* (p. 1062), *mam* = *mamm*, *mamma* (pp. 113. 114), voces e lingua infantum, quae successerunt in locum primitivarum *pater* (= hib. vet. *athir*, excussa *p*, p. 67), *mauter*, *moter* (cf. cambr. *motrep*, matertera, p. 838). *hengog*, *diþog*, *gurhhog*, composita cum *cog* (*gurhhog* = *gurchog*, *diþog* = *dichog*?), quam vocem ignorant ceterae dialecti; etsi enim extant cambr. *caw*, fem. *cawes*, abnepos, abneptis, *gorchaw*, *gorchawes*, adnepos, adneptis, *hengaw*, *hengawes*, trinepos, trineptis, tamen significantur proavus, proavia decompositis *gorhendat*, *gorhenuam* Mab. 2, 220. *much* an corruptum pro *merch*? *flechet*, sing. infra *floh* (cf. pp. 164. 292 ac 102, not.). *ach*, ge-

Frater, *broder l. braud.* Soror, *ȝuir.* Victricus, *altrou.* Nouerca, *altruan.* Priuignus, *els.* Filiaster, *elses.* Nepos, *noi.* Neptis, *noit.* Altor l. nutritor, *tatuat.* Altrix l. nutrix, *mamaid.* Alumpnus, *mab meidrin.* Patruus, *euitor abard tat.* Avunculus, *abarh mam.* Matertera, *modereb abarh mam.* Amita, *abarh tat.* Osculum, *jmpog l. cussin.* Basium, *poccuil.* Propincus, *nesheuin.* (7b) Affinis l. consanguineus, *carogos.* Amicus, *car.* Progenies l. tribus, *leid.* Generatio, *kinethel.* Gener, *dof.* Socer, *hvigeren.* Socrus, *hveger.* Nurus, *guhit.* Rex, *ruy.* Sceptrum, *guailen ruifanaid.* Regina, *ruifanes.* Imperator l. Cesar l. Augustus. *emperur.* Imperatrix l. Augusta, *emperiz.* Princeps, *pendeuig.* Dux, *hebrenciat luir.* Comes l. consul, *yurl.* Vicecomes, *huȝeluair.* Clito, *huȝelvur.* Obses, *guistel.* Primas, *guesbeuin.* Satrapa, *guahalgeh.* Iudex, *brodit.* Praepositus, *mair.* Miles l. adletha, *cadvur.* (Exercitus, *llu.*) Populus, *popel.* Procinctus, *luid.* Edictum, *gurhemin ruif.* Vulgus, *pobel tiogou.* Congregatio l. concio, *cuntellet.* Conuentus l. conuentio, *chetua.* Sinodus, *sened.* Dominus l. hęrus, *arluit.* Do-

---

nus, generatio, soboles, unde cambr. vet. *achmon* (p. 824). *goscor*, *cosgor* (p. 1062). *pi*, alias *po*, *bo*, *pe*, vel (p. 725). *teilu*, cambr. vet. *telu* (p. 963), comp. e *te*, *ty* (domus) et *llu* (hib. *sluag*, agmen); idem significat hib. vet. *teg-lach* (p. 855). *broder* (p. 283), *braud*, cambr. sing. *brawd*, pl. *brodyr*. *ȝuir* i. e. *hvuir* (pp. 124. 293). *altrou*, *altruan*; forma congruunt cambr. *alltraw*, *elltrewen* (patrinus, matrina), arem. *autrou* (dominus; *itron*, *itroun*, domina), significatione potius cambr. *llysdad*, *llysfam*, arem. *lestat*, *lesmam* Cath., hod. *leztad*, *lezvamm*, composita cum *llys*, *les*, sicut cambr. *llysfab*, *llysferch*, arem. *lesvab*, *lesverc'h*, privignus, privigna (*llysenw*, cognomen, Mab. 2, 375, *leshanu* Cath.), hib. vet. *lesmac* (gl. privignus) Ld., med. *lesmathair* (noverca) St. gl. 48. Ab eadem radice ac praecedentia (*al*, alere) repetenda videntur, quae secuntur: *els*, *elses* (privignus, privigna), vetustiore forma *elt* in Inscr. (pictica? Beitr. V. 366); cf. cambr. *aillt* (colonus, servus). *noe*, *noit*, cambr. *nei*, *nith* Mab. 3, 97. 200, hod. *nai*, *nith*, arem. *ny*, *nyz* Cath., hod. *niz*, *nizez* (ven. *ni*, *niez*). *tatuat* (in marg. *tadmaeth*), *mamaid*, pro *tatmaeth*, *mammaeth*, pater, mater nutritionis, comp. cum *maeth* (p. 889), e quo mox *meidrin*; cambr. *tatmaeth* Mab. 2, 31. 375, pl. *tatmaetheu* 3, 35, *mab maeth* 3, 33, *brodyr maeth* 3, 215, *brodoryon maeth* 2, 372, unde *meithrin* (nutritio) 2, 198, *meithryn* (nutrire, avem) 3, 91, arem. *maezur* (nutrire) Cath. *euiter*, arem. *eontr*, cambr. *ewythr*; *modereb* (p. 838). *abard tat*, *abarh tat*, *abarh mam*, a parte patris, matris, arem. hod. *a berz tad*, *mam*; cf. cambr. *brawt y arthur a barth y uam* Mab. 2, 206. *impog*, *poccuil*, cambr. *impog*, *poc*, *poca*, *pocyn*, arem. *pok*, hib. vet. *bóc* (gl. osculum) Sg. 46a, *póc* Corm., hod. hib. gael. *póg*, monap. *paag*. Ad vocem *cussin* recentior manus in margine addit *gussan*, cambr. hod. *cus*, *cusan*. *nesheuin*, cambr. *nesefin*, e superl. *nesaf* (p. 299).

(7b) *carogos*, i. e. *car ogos* (*ogas*, *oges* p. 834), cambr. *car agos* (amicus, propinquus), quam formam addit manus rec. *leid*, cui recentior manus addit *lwyte*, est cambr. *llwyth*, hib. vet. *lucht* (pp. 156. 364). *kinethel*, cambr. *cenedl* (cf. II. 39b). *dof*, cambr. *dawf* (p. 114, supra II. 38a), arem. *deuff* Cath., hod. ven. *dean* (leon. *map-kaer*). *hvigeren*, *hveger* (p. 124). *guhit*, arem. *gouhez* Cath., hod. *gouhe* (leon. *merc'h-kaer*), cambr. *gwaudd*.

Ruy, arem. *roue* (p. 99). *guailen* (infra *guaylen* 9a *guelen*, *guelan* O. 1444. 1729; 1676), arem. *goalenn* (*goalenn real*, sceptrum) Cath., hod. *gwalenn* (virga, annulus) et *gwialenn*, cambr. *gwialen*, virga, baculus; coll. corn. *guel* (p. 295), arem. cambr. *gwial*, virgae, sed etiam pl. corn. *guelynny* (p. 284), cambr. *gwialeni* (*gwiail*), arem. *gwialennou* (*gwaliguer*). *ruifanaid*, *ruifanes*, supra memorata. *emperur*, *emperiz*, transumpta anglica, contra latinum cambr. *amherawdr*, *amherawdwr*, arem. *empalazr*; terminatio *-ur* frequens, *-iz* pro *-es*. *pendeuig*, cambr. *pendefig* (et simplex *tefig*, idem significans). *hebrenciat* v. supra, sed pro *luir* (adi. cambr. *llwyr*, universus) legendum videtur *luid*, procinctus. *yurl*, legendum *yarl*, in Mab. *iarll*, unde *iarllaeth*, comitatus, transumptum angl. scand. *eorl*, *iarl*. *hupeluair*, *hupelpur* leg. *huȝeluair*, *huȝelvur*; cf. *huȝeltat* supra. *guistel* (p. 820). *guesbeuin*, obscurum, nisi corrigendum est *guesheuin* (*guesheuin* Tonk.) et conferendum cambr. *cyssefin* (primarius, primitivus). *guahalegh*, an *guahaleth*? cf. cambr. *guahalyeth* Leg. 4, 2, 22 vel *guahalaeth* (*.i. mab arglwydd ny bo nac edling na phenteilu*) ib. II. 608. *brodit*, deriv. *-it* pro *-id* (p. 837) e subst. *braut*, iudicium (p. 94). *mair*, *maer* (pp. 100. 101). *cadvur*; *cad*, pugna. Cambr. *llu* manu recentiore scriptum est in loco relicto vacuo; manus ipsa Vocabularii nescit scriptionem *ll*. *popel*, mox *pobel*, lat. *populus*. *luid*, cambr. *llüydd*, *lluedd*, deriv. e *llu* modo dicto. *gurhemin*, arem. *gourchemenn* Cath., *gourchemen* Buh., cambr. *gorchymyn* (pp. 896. 907). *tiogou*, pluralis e sing. *tioc*, rec. *tyack* Cr. 920, arem. *tiec* ('oeconomus') Cath., hod. *tiek*, cambr. *taiog*, agricola. *cuntellet* (p. 901). *chetua*, cambr. *cydfa* (p. 903). *sened*, transumptum *synodus*. *arluit* (in P. *arluth*, i. e. *arludh*), fem. *arludes*; cambr. *arglwydd*, *arglwyddes* (pp. 96 sq. 834). *bennenuat*; *benen* comp. cum

mina, *arludes.* Matrona, *bennenuat.* Cliens l. clientulus, *den coscor. undamsi.* Emptius, *caid prinid.* Seruus, *caid.* Uernaculus, *teithioc.* Ancilla l. abra l. serua, *caites.* Custos, *guidthiat.* Pastor, *bugel.* Puer, *floh.* Puella, *moroin.* Virgo, *mahtheid.* Procus, *tanter.* Sponsus, *gurpriot.* Sponsa, *benen.* Infans, *mab aflauar.* Vir, *gur.* Mulier, *grueg.* Vidua, *guedeu.* Senex, *coth.* Maritus, *gur cans grueg* (*l. freg*). Vxor, *greg cans gur* (*l. freg*). Anus, *gruah.* Adolescens, *guriouenc.* Iuuenis, *youonc.* Paterfamilias, *penteilu.* Materfamilias, *manteilu.* Consiliarius, *cusulioder.* Consilium, *cusul.* Concionator, *datheluur.* Operarius, *oberor.* Faber l. cudo, *gof.* (Ofinitiua, *gofail.*) Ferrarius, *heirnior.* Lignarius, *sairpren.* Aurifex, *eure.* Argentarius, *gueidvur argans.* Erarius, *gueiduur cober.* Rusticus, *treuedic.* Arator, *araderuur.* Ars, *creft.* Artifex, *creftor.* Opus, *gueid.* Opifex, *inguinor.* Architectus, *veidvur ti.* Piscator, *piscadur.* Rethe, *ruid.* Hamus, *hyc.* Venator, *helhvur.* Venabulum, *hochvuyu.* Auceps, *idne.* Laqueus, *maglen.* Trapezeta, numularius, *bathor.* Numisma, *bat.* Sollers,

---

uat, mat; cf. supra *benenrid.* *den cosgor*, cambr. *dyn gosgordd* (cf. supra A. V, 43[b]); obscurum ac vix integrum, quod additur *undamsi.* *caid* (*keth* O. 1962. 2420. P. 115, 1), unde mox fem. *caites*, cambr. *caeth*, *caethes*, servus, serva, arem. *quaes* (miser) Cath., hod. *kez*, *keaz* (fem. *keazez*), hib. *cacht* (= lat. *captus*). *prinid*, emptius, i. e. empticius vel emptus, pro *prinit* (*prennys* D. 1544. *pernys* P.) part. praet. pass., cambr. *prynedig.* *teithioc*, vernaculus servus, verna; cf. cambr. *brenhin teithiawc* (rex legitimus) Mab. 2, 201. 222; arem. *tizoc* (eunuchus) Cath., *tizaff* Cath., hod. *tizout*, ven. *tic'hout*, assequi, hib. *techtaim*, habeo? *guidthiat* (*guythyas* p. 839), i. e. *guidiat*, a verbo *gweze*, *gwythe* (= *gwide*, servare, custodire) P. 211, 2. R. 419; unde compositum videtur arem. *evez*, ven. *evec'h*, *eouec'h* (vigilantia, cura) cum verbo *euezhat* Buh. 90, 12. Differt radix *guil*: cambr. *guylur* (vigil), *huyllyau* (vigilare) Leg. 1, 37, 1. 3; *gwylwr*, *gwylwys* Mab. 1, 32, corn. *golyough* (vigilate), *golyas* (vigilare) P. 52, 3; 55, 4. 173, 1. *bugel*, arem. hod. *bugel*, cambr. *bugail* (*bygel*), hib. vet. *bóchaill* (gl. bubulcus) Sg. 58[b]. *floh*, supra plur. *flechet.* *moroin*, cambr. *morwyn* (pp. 96. 825). *mahtheid* = *maghteth*, *maghtyth* D. 1727. 3027, fortasse comparandum cambr. *machteith* CN. carm. 38, hod. *machdaith* fem. (secundum Pughium: vallum, opus securitatis), hib. vet. *macdact* in Wb. 10[b]: *romacdact* (gl. superadulta, virgo); ceterum cf. anglosax. *mägð* (virgo) et gael. *maighdean* (ex angl. *maid*, *maiden*). *tanter* deest in ceteris dialectis; differt enim cambr. hod. *tantor*, fidicen. *gur priot*, cambr. *gwr priod*, arem. *pried*, ven. *priet*, maritus (p. 843). *benen*; cf. supra *benenrid*, *bennenuat.* *aflauar* (p. 894). *grueg* (p. 848). *guedeu*, cambr. *gweddw*, hib. vet. *fedb.* *coth*, arem. *coz* (p. 151). *gur cans grueg*, *greg cans gur*, i. e. vir cum muliere, mulier cum viro. Supra scribitur in codice utrobique *l.* (vel) *freg*, quae forma videtur pictica. *gruah* (p. 851). *iouenc*, *youonc* (pp. 48. 852). *penteilu*, caput familiae; pro *manteilu*, materfamilias, legendum *mamteilu.* *cusul* (p. 117), cum deriv. *-ioder*, cambr. *-awdr*, *-iawdr* (pp. 829. 852). *datheluur*, comp. e subst. *dathel*, *datl* (A. I, 3[b]) et subst. *gwr*, *wr*, ut mox sequentia *gueidvur*, *gueiduur*, *araderuur*, *helhvur*, et alibi *huhelvur*, *cadvur*, *ancredvur* (cf. tamen p. 828). *oberor* = *operâr.* *gof*, cambr. hod. *gof*, *gofan*, *gofant*, arem. *goff* Cath., hod. *gof*, *gov*, ven. trec. *go*, hib. *goba* (p. 263). Derivatum *gofail*, quod sequitur, cambricam potius formam prae se fert quam cornicam (pp. 83. 818); *ofinitiua* male scriptum pro *officina.* *heirnior* (p. 829), cambr. *haiarnwr*, arem. *houarnour* (*hoarner* Cath.), e subst. *haiarn*, ferrum. *sairpren*, cambr. *saer pren*, *prensaer*, faber lignarius, *saer maen*, *maensaer*, lapidarius etc. Cf. Mab. 2, 243: *gwlydyn saer pensaer y arthur* (G. faber fabrorum princeps Arthuri). *eure* e subst. *eur*, aurum, ut mox *idne*, auceps, e subst. *edn*, cum terminatione *-e* pro cambr. *-ei*, *-ai* (p. 816), ut videtur; cf. n. pr. *eurei* Mab. 2, 237. *gueidvur argans* (= *argant*), *gueiduur cober*, ut infra *veidvur ti*, architectus, e subst. *gueid*, *gueith* (p. 156). *cober*, cuprum. *treuedic*, infra *treuedic doer*, incola, et *treuedic*, colonus, cambr. adi. *trefedig*, inhabitatus, pl. *trefedigion*, coloni, cui subest radix *tref*, hib. vet. *treb.* *arader*, aratrum (p. 831). *creft*, *creftor*, ut mox *dicreft*, iners, non *crest* etc. legendum esse comprobatur non modo cambr. *crefft* (ars) Mab. 3, 147. 153, sed etiam corn. *creft* O. 2491; transumptum angl. *craft.* *inguinor*, aliunde incognitum, corruptum videtur e gallicano *ingénieur*; cf. arem. *ingign* (ingenium, machina), *ingignus* (ingeniosus) Cath., hod. *ijin.* *piscadur* (p. 829); cambr. *pysgotwr*, *pysgodwr*, arem. *pesketaer*, ven. *pisketour* (*pesquezr* Cath.). *ruid* (p. 97) transumptum, ut cambr. *rhwyd*, arem. *roet* Cath., hod. pl. *rouejou.* *hyc*, arem. *higen* (*iguenn* Cath.). *helhvur*, infra *helhiat* (pp. 140. 144). *hochvuyu* (p. 101), cambr. *hwchwaew*, comp. e *hwch*, sus, et *gwaew*, hasta. *maglen*, cambr. *maglen*, *maglai*, *magl*, transumptum (lat. *macula*). *bathor* e subst. mox sequente *bat*, leg. *bath*, cambr. *bath*, *bathwr*, unde *bathoriayth*, ius signandi nummos, Priv. Land. (p. 150). *guas bathor fur*, servus nummularius sollers; *gwas*, puer, servus, adi. *fur*, sollers, prudens. *galluidoc* (p. 849) deriv. e subst. *galloys* O. 70. P. 135, 3. 224, 3, *gallos*

guasbathor fur. Iners, *dicreft*. Potens, *galluidoc*. Gigas, *enchinethel*. Namus, *cor*. Fidis, *corden*. Citharista, *teleinior*. Cithara, *telein*. Tubicen, *barth hirgorn*. Tuba, *hirgorn*. Tibicen, *ꝑiphit*. Musa, *ꝑib*. Fidicen, *harfellor*. Fidicina, *fellores*. Fiala, *harfel*. Cornicen, *cherniat*. Cornu, *corn*. Fistula, *ꝺibonoul*. Liticen, *keniat cōbricā*. Linthuus, *tollcorn*. Poeta, *pridit*. Mimus l. scurra, *barth*. Saltator, *lappior*. Saltatrix, *lappiores*. Mercator l. negotiator, *guicgur*. Merx, *ꝺaroe*. Pirata, *ancredꝺur mor*. Classis, *luu listri*. Nauis, *lester*. Remus, *ruif*. Remex l. nauta, *ruifadur*. Gubernator l. nauclerus, *leuuit*. Proreta, *brenniat*. Prora, *flurrag*. Puppis, *airos*. Ancora, *ancar*. Antempna, *dele*. Velum, *guil*. Malus, *guern*. Clauus, *leu pi obil*. Medicus, *medhec*. Medicina, *medhecnaid*. Arsura l. ustulatio, *losc*. Potio, *diot*. Unguentum, *urat*. (8ᵃ) Malagma, *tairnant*. Salinator, *haloinor*. Sutor, *chereor*. Sartor, *seuyad*. Dispensator, *maer buit*. Diuisor, *renniat*. Pincerna, *menistror*. Caupo, *maidor*. Diues, *ꝺuludoc*. Inops l. pauper, *bochodoc*. Fur, *ferhiat*. Latro, *lader*. Profugus, *ſadic*. Exul, *diures*. Fidelis,

---

22, 3. O. 1214. D. 21. 53. 1601. R. 331. 426. 1183, *gallus* O. 2149. 2287. P. 113, 4. 116, 1, i. e. *galluit* (p. 97), arem. *galloet* Cath., hod. *galloud*, ven. *gellout*, unde adi. *galloedus* Cath., hod. *gallouduz*, *galloudek*. *enchinethel* (p. 897). *cor*, namus, leg. nanus, cambr. *cor*, fem. *corres* Mab. 1, 241. 243, arem. *corr* Cath., hod. *korr*. *corden*, cambr. *cord*, *corden*, arem. *kordenn* (p. 296). *telein* (p. 823), *teleinior*, cambr. *telyn* (*telan*) et *telynor* (*telynor*, *teleinior*), arem. *telenn*, *telenner*. *barth* (infra gl. scurra, mimus, significatione in contemptionem versa, sicut arem. *barz*, fem. *barzes*, 'mimus, mima' Cath.), cambr. *bardd*, arem. *barz*, ven. *barc'h*, vetustum nomen *bardus*. *hirgorn*, ex adi. *hir*, longus, et *corn*, cornu: *κάρνον τὴν σάλπιγγα. Γαλάται*, Hesych.; cf. *Cornubia*, *Cerniu*, *Kernyw* nomina regionum prominentium. *ꝑib*, *ꝑiphit* (p. 837), etsi legere possis *ꝺib* et *ꝺiphit* vel *ꝺiphit*, magis tamen commendantur cambr. hod. *pib*, tibia, *pibydd*, tibicen, et corn. verbo *pebough*, *pybygh* (canite tibiis) O. 2846. R. 2645, inf. *peba* Cr. 2546. Latina vox *musa* eodem sensu adhibetur in Cath. (p. 815). *harfel*, i. e. *harfell* (p. 819), harpa britannice formatum, unde *harfellor* et [*har*]*fellores*. *cherniat*, i. e. *cerniat*, a *corn*, ut mox *keniat*, supra *cheniat* (p. 839), a *cane*. *ꝺibonoul* corruptum videtur, cf. cambrica *chwib*, *chwibol*, fistula, *chwibanogl*, tibia. *combricam* (an *combrican*?) disiungendum videtur *combri*(?) *cam*, incurvum. *tollcorn*, linthuus i. e. lituus, cambr. *tolgorn*, comp. cum subst. corn. *toll* P. 133, 4. 178, 2, *tol* O. 866. D. 2740. 2754 sq. R. 134, *toul* R. 2131, arem. *touil* Cath. et hod., cambr. *twll*, foramen; quamquam lituus potius est tuba curva. *pridit* pro *pridid* (p. 837), cambr. *prydydd* e verb. *prydu*, componere. *lappior*. cum fem. *lappiores*, anglicam vocem transumptam censet Llwydius. *guicgur* (pp. 828. 829), cambr. *gwicor*, institor. *ꝺaroe*, transumptum angl. *ware*, merx. *ancredꝺur mor*, latro maris; *ancredur*, a corn. *ancres* (inquies) R. 208, cf. hib. *ancride*, iniuria (p. 994); differt cambr. *angkredwr*, incredulus. *luu listri*, agmen navium: *lu* P. 163, 3, cambr. *llu*, hib. *sluag* (p. 121); *lester* (p. 831). *leuuit*, pro *leuuid*, e *leu* mox sequente, cambr. *llywydd* e *llyw*; cf. arem. *lewyaff* (gubernare) Cath. Cf. hib. *líam* (rector) Fél. Dec. 3. *brenniat* (p. 839), discernendum a cambr. *brenin*, *breennin* (pp. 86. 141), utrum conferendum vetusto nomini *Brennus*, an hib. *bruinecha* (gl. proretas), *onbroine* (gl. a prora) Gild. Lor. 49? *flurrag*, cambr. *ffflureg* (arem. *diaraok* vel *fri*). *airos*, arem. *aros*, hib. vet. *eross* (p. 788). *ancar*, cambr. *angor*, arem. *heor*, *heour*, *hiour*, *hivor*, hib. vet. *ingor* Wb. 34ᵃ. *dele*, arem. *delez*, ven. *dele*, *dile*. *guil* = *goyl* R. 2291. 2331, arem. *goel* Cath. Buh. 14, 8, hod. *gwel*, ven. *gwil*, cambr. *hwyl*. *guern*, *gvern* R. 2331, arem *guern* Cath, hod. *gwern*, cambr. *gwernen*, malus navis, item alnus arbor. *leu*, cambr. *llyw*, clavus navis, gubernaculum; hib. *innaluæ* (gl. iuncturas gubernaculorum) L. Ardm. 189 a. 2. *obil*, infra *ebil*, cambr. vet. *epill* (p. 1061). *medhec*, *medhecnaid* (pp. 142. 846. 848), peregrina. *losc*, arem. *losk*, cambr. *llosg*; hib. vet. *losc*, *loscad* (urere, comburere). *diot* (p. 842). *urat* e verbo *ure* D. 473. 540. P. 235, 3, cambr. *iraid* (p. 840); differt arem. *treat*, *tret*.

(8ᵃ) *tairnant* (p. 845), aliunde incognitum. *haloinor* a subst. *haloin*, sal, infra sequente. *chereor*, arem. *quere* Cath., hod. *kere*, *kereour*; cf. hib. vet. *cairem* (sutor) Sg. 156ᵇ, cambr. *crydd*. pl. *crydyon* Mab. 3, 149. *seubad* (p. 839) ab angl. verbo *sew*. *maer buit*, praepositus cibi; *buit* (p. 97). *renniat* (p. 839). *menistror*, cambr. *menestr*, pincerna, *menestru*, ministrare. *maidor* pro *maithor*, cum *d* ut supra in *mamaid*, *meidrin*; cambr. *maethu*, alere, cibum praebere. *ꝺuludoc* (p. 849) e subst. cambr. *golud*, hib. vet. *folud* (opes) SM. 242; conferendum videtur nomen viri arem. vet. *Woletec*. *Guoletec* Chart. Rhed. 1, 5. 6. 22. 36. 2, 16. Differt adi. *gwledig*, cambr. vet. *guletic* (imperator): *Embries guletic* Nenn. p. 55. *Maxim guletic* Chron. cambr. in praef. ed. Leg. p. V. *Maxen wledig* Mab. 3, 263. *bochodoc* (p. 849 sq.); cf. hib. vet. *bocht* (pauper) Ml. 36ᵃ, *boctán* (gl. pauperculus) Sg. 46ᵃ, quibus affine videtur adi. cambr. *bychan*, hib. *bec*, exiguus, parvus. *ferhiat* vox alias incognita. *lader*, cambr. *lleidr* (p. 84), arem. *laer* Cath., hod. *laer*, ven. *ler*.

laian. Infidelis, *dislaian.* Felix, *fodic.* Contenciosus, *strifor.* Iniuriosus, *camhinsic.* Piger, *dioc.* Hebes, *talsoch.* Parasitus, *gouhoc l. vilecur.* Augur, *chuillioc.* Incantator, *vurcheniat.* Ueneficus, *guenoinreiat.* Maleficus, *drochoberor.* Magus, *hudol.* Phitonissa, *cuillioges.* Centurio, *pencanguer.* Persecutor, *helhiat.* Theolenarius, *tollor.* Bonum, *da.* Malum, *drog.* Dispendium l. dampnum, *diodenes.* Iactura, *collet.* Commodum, *les.* Res, *tro.* Anulus, *bisou.* Armilla, *moderuy.* Diadema, *curun ray.* Caputium, *hot.* Monile, *delc.* Spinter, *broche.* Fibula, *streing.* Vitta, *snod.* Inauris, *scinen.* Incola, *treuedic doer.* Aduena, *denunchut.* Peregrinus, *pirgirin.* Colonus, *treuedic.* Agricola, *gunithiat ereu.* Messor, *midil.* Messis, *hitaduer.* Aceruus, *bern.* Aratrum, *aradar.* Vomer, *soch.* Culter, *colter.* Iugum, *ieu.* Stimulus, *garthou.* Aculeus, *bros.* Cutulus, *guiden.* Funis l. funiculus, *louan.* Magister, *maister.* Scriptor, *scriuiniat.* Scriptura, *scriuit.* Epistolam, *scriuen danuon.* Euangelium, *geaweil.* Quaternio .... Plano, *disclien.* Diploma, *guarac.* Enula, *baiol.* Pargamenum l. membranum, *parchemin.* Sceda l. scedula, *ymbithionen.* Penna, *pluuen.* Pictor, *liuor.* Minium, *liu melet.*

---

fadic, cambr. *ffōedig*, subst. *ffoad*, fuga, e verb. *ffo*, fugere. *diures* (nisi scriptione corruptum, cf arem. *divro*, *divroet*, cambr. *difro*) respondere videtur hib. *deorad* (gl. advena) St. gl. 303. *laian*, *dislaian* (p. 823) aliena a ceteris dialectis. *fodic*, cambr. *ffodiog* e subst. *fawd* (= fatum), felicitas. *strifor*, a *stryff*, *strevye* (contentio, contendere, p. 122), arem. *strif*, *striv*, *striva* (*striffaff* Cath.), ex angl. *strife*, *strive*. *camhinsic*, comp. ut infra sequens *eunhinsic* (pp. 127. 153. 851). *dioc* (p. 894). *talsoch* compositum videtur e subst. *tal*, frons; at non liquet pars posterior. *gouhoc* (p. 849), in codice *gauhoc*, cum *o* supra scripta super *a*, ut infra 8ᵇ. *gouhoc*, *gouleueriat*, deriv. e voce *gau*, *gou*, hib. vet. *gau*, *goo*, *gó* (p. 33). *vilecur* pro *villecur* compositum quasi angl. *vile licker* vel med. lat. *vilis lecator* (gulosus), gall. rom. *lecheor*, arem. *lichezr* Cath., hod. *licher*. *chuillioc*, aut corrigendum *cuillioc* ut mox fem. *cuillioges*, e subst. cambr. *coil*, hod. *coel*, omen (p. 105), aut conferendum cambr. *chwiliog*, *-es*. *vurcheniat* (p. 905). *guenoinreiat*, quasi cambr. *gwenwynroddiad*, *-roiad*, dator veneni. *droch*, *drog* (cf. p. 1057). *hudol*, item cambr., a subst. cambr. arem. *hud*, incantatio. *pen can guer*, caput, dux centum virorum. *helhiat*, ut supra *helhvur*, a vet. *helg* (p. 140). *tollor*, theolenarius, i. e. telonarius, cambr. *tollwr* a *toll*, telonium.

Da, hib. *dag*. *diopenes* (an *diovenes*?) incognitum, nisi forte corruptum pro *dionepes*; cf. infra *gunithiat* et *gonidoc*. *collet*, cambr. *colled*, arem. *koll*. *les*, cambr. *lles*, hib. vet. *les*. *tro*, rectius *tra* Dr. sicut arem., infra *nebtra*, aliquid, aliqua res. *bisou* (p. 832), cambr. *byson*. *moderuy* (p. 168). *curun ray*, leg. *ruy*, corona regis. *hot*, cambr. *hod*, *hotan*, *hotyn*, tegmen capitis, videtur peregrina vox ut mox sequentes *broche*, *streing* (cf. angl. *hood*, *string*, *broach*, gall. hod. *broche*). *delc*, obscurum. *streing* conferendum etiam cum cambr. *ystraig*. *snod*, arem. *neut*, *neudenn* Cath., hod. *neud*, *neudenn*, ven. *net*, *nedenn*, cambr. *ysnoden*, *noden*, hib. vet. *snáthe*. *scinen*, nihil simile nisi arem. *skin*, radius rotae. *denunchut*, corruptum pro *den uncuth*, *dean uncouth* Dec., homo ignotus, insuetus (angl. *uncouth*); cf. *cooth* (notus) Cr. 603, *cothman* (familiaris homo) D. 1105. 2220. 2431. Cr. 2304. *pirgirin* = *pryeryn* R. 1261, arem. *pirc'hirin*, transumptum ut germ. *pilgrin*, *pilgrim*. *gunithiat ereu*, laborator agri; *gunithiat* a verbo *goneth* (operari), *gonetheugh* (laborate), *gonethons* (operantur), *gonethys* (paratus) Cr. 432. O. 1221. 2327. Cr. 104, arem. *goneet*, leon. *gouneset* (operatus, lucrifactus), cambr. *gweinydd* (minister), *gweinyddu* (ministrare) etc.; cf. infra 10ᵃ *gonidoc*; *ereu*, infra *erv*, ager, arem. *eru* Cath., hod. *ero*, pl. *irvi*, ven. *eru*, pl. *erui*, sulcus. *midil*, arem. *meder*, ven. *medour*, cambr. *medwr*, *medelwr*, a verbo *medi*, ven. *medein* (*midiff* Cath.); rectius videtur *midit*. *hitaduer*, comp. ex *hit*, infra *yd*, et *aduer*, cambr. *adfer*, revectio, invectio. *bern*, arem. *bern* (*bernn* Cath.), cambr. *bwrn*, pl. *byrnau*. *aradar*, *soch*, *colter*, *ieu*, *garthou*, vid. supra (A. V, 42ᵇ). *bros*, incognitum, an corrigendum *brot*; cf. cambr. *brwyd*, arem. *brout* Cath., hod. *broud*. *guiden*, incognitum. *louan* (p. 823).

Maister (p. 102), cambr. *meistr*, transumptum; item *scriuiniat* (p. 838) et *scriuit*, cambr. *ysgrifiad*. *scriuen* (p. 826, cambr. *ysgrifen*) *danuon* (camb. *danfon*), litterae missionis, i. e. mittendae vel missae. *geaweil*, corr. *aweil* (p. 144), arem. *auiel* Cath. Buh. 52, 2, hod. *aviel*, vox peregrina transformata, cambr. *efengyl*. Post vocem *quaternio* in codice vacat locus vocis britannicae; an latinae, ut legendum sit: *quaternio* [*impositus*] *plano*? *disc lien*, discus legendi, angl. *reading-desk*; cf. *map lyen* (p. 826). *guarac*, alias significans arcum (p. 848), a verbo arem. *gwara*, *goara*, curvare. *baiol*, enula i. e. paenula (litterarum), sine dubio cohaerens cum lat. *baiulus*. *parchemin*, arem. item vel *parchimin* Cath., vox gallicana. *ymbithionen* incognitum, nisi forte conferendum est cambr. *peithyn* (pagina), unde *peithynen* bardorum. *pluuen*, cambr. *plufen*, arem. *pluuenn* Cath., hod. *pluenn* = *pluma*. *liuor*, arem. *liuer* (tinctor) Cath., hod. *liver*, cambr. *lliwydd*, pictor, e subst.

Gluten, *glut*. Sculptor, *grauior*. Imago l. agalma, *auain*. Scalprum l. scalbellum, *collel grauio*. Scola, *scol*. Scolasticus, *scolheic*. Pedagogus, *maister mebion*. Discipulus, *discebel*. Miser, *troc*. Cecus, *dal*. Claudus, *clof*. Mutus, *aflauar*. Balbus, *creg*. Blesus, *stlaf*. Surdus, *bothar*. Debilis, *guan*. Luscus l. monoatalmus, *cuic*. Strabo, *cam*. Lippus, *primusdoc*. Mancus, *mans*. Infirmus, *aniach*. Eger l. egrotus, *claf*. Leprosus, *clafhorec*. Lunaticus, *badus*. Demoniacus, *sach diauol*. Energuminus, *guan ascient*. Morbus, *clevet*. Pestis, *bal*. Rabidus l. amens l. demens, *conerioc*. Insanus, *gurbulloc*. Sanus, *iach*. Rabies, *discoruunait*. Freneticus, *folterguske*. Letargus l. letargicus, *cuscadur desimpit*. Letargia, *hun desimpit*. Vigil, *hevuil*. Vigilia, *guillua*. Peruigil, *hichhevuil*. Iustus, *eunhinsic*. Iniustus, *camhinsic*. Famosus, *geriit da*. Fama, *gerda*. Infamis, *drocgeriit*. Infamia, *drocger*. Largus, *hail*. Tenax, *sinsiat*. Parcus, *henbidiat*. Auarus, *craf*. Raptor, *robbior*. Salax l. gnarus, *guenvuit*. Sapiens, *skientoc*. Insipiens, *diskient*. Prudens, *fur*. Inprudens, *anfur*. Astutus, *cal*. Stultus, *fol*. Verax, *guirion*. Veridicus, *guirleueriat*. Fallax, *tullor*. (8ᵇ) Mendax, *gouhoc*. Falsidicus, *gouleueriat*. Testis, *tist*. Testimonium, *tistuni*. Sermo l. locutio, *lauar*. Superbus,

---

liu, color (p. 109). *melet* plur. a *mel*, nomine piscis, qui dicitur etiam arem. *melrus*, m. ruber. *glut*, cambr. arem. *glud*. *grauior*, arem. *engraver*, peregrinum videtur; cf. tamen cambr. *crafu* (p. 38). *auain*, lat. *imaginem* britannice formatum. *collel grauio*, cultellus sculpendi. *scol*, *discebel*, transumpta latina. *scolheic* (p. 851). *maister mebion*, magister puerorum.

Troc (p. 1057). *dal*, cambr. arem. *dall*. *clof*, item cambr., pro quo est arem. *cam* Cath., hod. *kamm*. *aflauar* (p. 894). *creg*, cambr. *cryg*, fem. *creg*, raucus. *stlaf*, a ceteris dialectis alienum, praeter verbum arem. *stlabeza*, male pronuntiare (at adi. *gak*, *gag*). *bothar* (pp. 142. 828), arem. hod. *bouar*, leon. *bouzar*, hod. hib. gael. *bodhar*. *guan* (p. 131), cambr. arem. *gwan*. *cuic* (p. 101), cambr. *coeg*, vacuus, deficiens, *coegddall*, monophthalmus. *cam*, arem. cambr. curvus, cambr. luscus; cf. tamen hib. vet. *camderc* (gl. strabo) iuxta *fliuchdercc* (gl. lippus; pp. 53. 858). *primusdoc* (an *primusdoc*? lectio non satis certa) obscurum, etsi prior forma commonefacit lat. *musculus*, posterior, modo corrigas *st*, vel angl. *moist* vel corn. *mostys* (inquinatus) D. 867. R. 1927, *mostethe* (sordes) O. 2809. D. 838. R. 2206; differt certe arem. *pikouzek* (*picous* Cath.) a subst. *pikous*. *mans* indubie in codice, sed arem. *manc* Cath., hod. *mank*, *monk*, mancus, orbus brachio vel manu. *aniach*, non sanus, mox *iach*, sanus (pp. 49. 126). *claf*, item cambr. (p. 115 sq.), unde mox *clevet* (p. 842). *clafhorec* adi. deriv. a subst. *clafor*, cambr. *clafr*, lepra, unde *clafru*, leprosum fieri; arem. adi. *loffr*, subst. *lofrnez* (pp. 158. 847), hod. *lovr*, *lor* et *lornez*, *lovrentez*, ven. *lovrec'h*, *lovrereac'h*. *badus* adi. deriv. e subst. quod extat arem. *bad*, stupor; adi. *bad*, *badt* (deceptus) R. 1774. 1886. *sach diauol*, cambr. *sach diawl*, saccus diaboli. *guan a scient*, debilis, deficiens mente; *skient* (p. 845), arem. *squient* Buh. 58, 7. 66, 13. *bal*, cambr. *ball*. *conerioc* (p. 849 sq.) a subst. composito cambr. *cynddar*, arem. *kounnar*, trec. ven. *konnar*, rabies. *gurbulloc*, cambr. *gorphwyllog*, *gorphwyll*, insania, comp. e praep. *guor*, super, et subst. *pwyll* (p. 97). *discoruunait* incognitum si recte se habet, redit ad terminationem *-aith* = *-acht* (p. 846); ceterum obscurum. *fol ter guske*, amens inter dormiendum? cf. *ter* (p. 681), *cuske* (dormire) O. 2047 vel *coske* O. 1905. D. 2148. P. 55, 3. *cuscadur* (p. 829), *hun* (p. 123) *desimpit*, dormitor, somnus repentinus; *desimpit* = *desympys* P. (pp. 615. 668), *desempys*, *dysympys*, *dysempys* O. 148. 334. 1769; 318. 2788; 208. 697, cambr. *disymmwth*. *hevuil*, comp. e particula *he-* (p. 895) et radice *guil* (p. 1069), unde sequens *guillua* (p. 890). *hichhevuil* idem compositum cum voce obscura *hich*. *eunhinsic*, *camhinsic* supra memorata (p. 1070). *gerda*, *geriitda* contra *drocger*, *drocgeriit*, sicut cambr. *geirda*, bona fama, contra *drygair*, mala fama; terminatio *-iit*, cum participiis congruens et forma et significatione (p. 532), verbum postulare videtur, quod nusquam invenimus; sed differt *-iat* in adiectivis mox sequentibus *sinsiat*, *henbidiat*, *leueriat*. *hail* (p. 100). *sinsiat*, a verbo *synsy*, *sensy* (tenere) O. 23. D. 1176. *henbidiat*, cambr. *arbedol*, parcus, a verbo *arbed*, *arbedu*, cum praep. *ar-* loco corn. *hen-*, an *en-* intensivae particulae? *craf* idem significans praeterea non invenitur. *robbior*, ex angl. *robber*. *guenvuit*, quasi *gwynwydh* (pp. 89. 143), candide sciens? *skientoc*, pro quo *skentyll*, *skyntyll* P. (p. 819), e subst. *skient* (v. supra), unde insequens *diskient* (p. 894). *fur*, arem. cambr. *fur*, *ffur*. *cal*, cambr. *call*; cf. lat. *callidus*. *fol* (p. 163). *guirion*, arem. cambr. *gwirion*, hib. vet. *firian*, a *gwir*, *fir*, verus. *guirleueriat* scripsi pro *guirleuenat*, quod inesse videtur in codice; cf. mox *gouleueriat*, a *lauar*, *leveriat*. *tullor*, cambr. *twyllwr*, arem. *toueller*, a verbo *tolle* O. 294, cambr. *twyllo*, arem. *toellaff* Cath.

(8ᵇ) *gouhoc*, *gouleueriat* v. supra (8ᵃ). *tist*, *tistuni* (sic enim potius legendum esse quam *tistum* vel *tistuin*, probatur tam aremorica forma quam ipsa corn. rec. *dustuny* P. 91, 1. D. 1272,

gothus. Superbia, *goth.* Humilis, *huuel.* Humilitas, *huueldot.* Vita, *biu.* Anima, *enef.* Spiritus, *spirit.* Mors, *ancou.* Yris l. arcus, *camniuet.* Tonitruum, *taran.* Fulgur, *luȝet.* Pluuia, *glau.* Nix, *irch.* Grando, *keser.* Gelu, *reu.* Glaties, *iey.* Aer, *auuit.* Ventus, *guins.* Aura, *auhel.* Nimbus, *couat.* Procella, *anauhel.* Nubes, *huibren.* Lux, *golou.* Tenebre, *tiuulgou.* Flamma, *flam.* Seculum, *huis.* Dies, *det.* Nox, *nos.* Mane, *metin.* Vesperum, *gurthuȝer.* Hora, *prit.* Ebdomada, *seithum.* Mensis, *mis.* Ver, *guaintoin.* Estas, *haf.* Autumpnus, *kyniaf.* Hyemps, *goyf.* Annus, *blipen.* Tempus, *anser.* Hodie, *hepeu.* Cras, *auorou.* Heri, *doy.* Nunc l. modo, *luman.* Sursum, *huchot.* Deorsum, *isot.* Calor, *tunder.* Frigus, *iein.* Feruor, *tes.* Cauma, *entredes.* Siccitas, *sichor.* Humor, *glibor.* Sterilitas, *anuabat.* Fertilitas, *ualtouat.* Color, *liu.* Albus, *guyn.* Niger, *duv.* Ruber, *rud.* Fuluus l. flauus, *milin.* Viridis, *guirt.* Varius, *bruit.* Vnus color, *unliu.* Discolor, *disliu.* Forma, *furf.* Phantasma, *tarnutuan.* Vmbra, *scod.* Creator, *creador.* Creatura, *croadur.*

---

dustyny, dustiny D. 1312. 2024, constanti infectione), arem. *test, testeni* (ven. *testani*), cambr. *tystiwr, tystiolaeth* (sed *testyn*, textus, thema; cf. hib. vet. *test, testas, testemin, testimin* (pp. 777. 787). *goth, gothus* (p. 835), cambr. *goth, gothus, gothawl* etc. *huuel, huueldot*, arem. *uuel, uueldet* (pp. 818. 843), cambr. *ufyll, ufelldod*, vet. hib. *umal, humal, humaldóit* (pp. 768. 804). *biu*, subst. alienum a ceteris dialectis (cf. pp. 836. 842), quae eodem adiectivo solo utuntur: arem. *beo*, cambr. *byw*, corn. *bev, byv* D. 115. 847. *enef* (p. 115), arem. *ene*, trec. ven. *ine, ineañ*, hib. vet. *anim* (p. 264). *ancou* (pp. 118. 832).

Camniuet, rec. *cabmthavas* fem Cr. 2501, arem. hod. *kanevedenn* (*ganiuedenn an glau* Cath.), obscurum etsi parte posteriore monemur de *nemet* (p. 87), hib. vet. *nemed* (p. 10). *taran* hic ut gallice et cambrice (p. 81), sed arem. *curun* iam Cath. Buh. 92, 20, hod. *kurun*, tonitru. *luȝet* (p. 841), cambr. *lluched*. *glau*, arem. *glao*, ven. *glau*, trec. *glav, gloa*, cambr. *gwlaw*, unde patet cognata esse *gwlyb*, madidus, *gwlych*, humor. *irch* (pp. 158. 816). *keser*, cambr. *cesair*, arem. *kazerc'h, kasarc'h* (p. 852). *reu* = *reaw* Cr. 1668, cambr. *rhew*, gelu (ita legendum pro *celum*, quod est in codice), arem. *reau* (pruina) Cath. Buh. 32, 10. et *riu* (frigus) Cath., *riou* MJ. 77b, hod. *reo* et *riou*, hib. vet. *réud* (p. 35). *iey*, cambr. *ia*, hib. vet. *aig* (p. 49). *auuit* corruptum videtur ex *auuir* = *ayr* D. 1669, *ayre* Cr. 398, cambr. *awyr*, arem. *aer* Cath. MJ. 231a, hod. *er*, leon. *ear*, hib. vet. *aër, áiar*. *guins* (p. 177). *auhel* (p. 817); mox *anauhel*, eadem vox cum *an* privativo. *couat* (p. 840). *huibren, ebron* O. 18. Cr. 340, *ebren* O. 1245, *yborn, ybbern* Cr. 82. 2500, arem. *koabrenn*, pl. *koabr, couabren*, pl. *couabr* Man., cambr. *wybren*, pl. *wybr*. *golou* (p. 832). *tiuulgou* (pp. 86. 818) legendum pro incerto *tiuuigou*; cambr. *tywyllwch, tywyllwg*; cf. hib. vet. *temel*. *huis*, cambr. *ois, oes* (pp. 101. 292). *det* pro *dedh* (pp. 89. 143). *nos*, cambr. *nos*, arem. *noz*. *metin* (p. 618), hib. vet. *matin* (p. 777). *gurthuȝer* (pp. 829. 905). *prit* (p. 89), cambr. *pryd*, arem. *pret*, tempus. *seithum* leg. *seithuin*? (pp. 777. 821). *mis* (p. 117). *guaintoin* (p. 1058). *haf*, vet. *ham* (pp. 111. 115 sq.). *goyf*, cum composito *kyniaf* (pp. 104 sqq.). *blipen* (pp. 99. 823). *anser* leg. *amser*. *hepeu* (p. 618). *auorou* (p. 617). *doy* (pp. 617. 618), arem. *dec'h, deac'h*. *luman* (p. 618), *huchot, isot* (pp. 619. 620). *tunder* corr. *tumder* (p. 829), arem. *toemder* Cath., hod. *tomder*, ven. *tuemder*, cambr. *twymder, twymdra*, ab adi. *toim*, sequente infra 10ᵃ. *iein*, potius adi. frigidus, *yeyn* D. 1209. 1622. 2729, *yen* D. 2060, arem. *ien* (*yen* Cath.), ven. *iein*, cambr. *iain* (p. 49), unde derivatur subst. *yender* (p. 829), arem. *iender*, cambr. *ieinder*; nisi forte restituenda est pluralis forma *ieinion* (p. 290) ad similitudinem arem. *yynien, ynien* Cath., hod. *ienien*, ven. *ienion* (frigus). *tes*, cambr. *tes*, arem. *tez*; hib. vet. *tes*, gen. *intesa* (gl. caloris) Sg. 5ᵃ. *entredes*, inde compositum: fervor intermittens? an intentione significata per praep. *entre*? *sichor, glibor*, arem. *sec'hor* (ven. *sec'hour*), *glebor* (*gluebour* Cath.), cambr. *gwlybwr*, ab adi. *sich, glib*, arem. *sec'h, gleb*, cambr. *sych. gwlyb*, raro derivationis *-or* usu (p. 828). *anuabat* e comp. *anuab* (p. 893). *ualtouat* obscurum; vix enim conferendum cambr. *gwallawiad, gwallofiad*, effusio, profusio. *liu*, v. supra 8ᵃ. *guyn* (pp. 89. 147). *duv*, cui addit manus recentior *du*, arem. cambr. *du*, hib. vet. *dub*. *rud*, cambr. *rhudd*, arem. *ru*, leon. *ruz*. *milin*, in marg. *melyn* (p. 824). *guirt* (addit manus recentior *gwyrd*), cambr. *gwyrdd*, arem. *guezr* (transpositis litteris) Cath., *guer* Dum. *bruit*, cui adscribit recentior manus *brite*, cambr. *brith*, fem. *braith* (pp. 104. 105). *unliu, disliu* (cf. pp. 315. 895). *furf* = forma (cf. p. 115). *tarnutuan*, si recte se habet, comp. aut deriv. in *-van* (p. 825); sed quaeritur, an corrigendum sit *taruutuan* vel *taruutan* propter formas corn. *tarofvan* O. 2364, *tarosfan* R. 1450, cambr. *tarfhutan*, formido. *skod*, cui addit manus recentior *yscod*, cambr. *cysgod*, arem. *squeut* Cath., hod. *keud*, ven. *sked*, hib. vet. *scáth*. *creador*, cambr. *creawdwr*. *croadur*, arem. *krouadur*, ven. *krouedur, kroedur*, cornug. *kredur*, sed corn. rec. *creatur* P. 151, 2, *creator* (p. 830), cambr. *creadur*; *creaticaul* supra (p. 1056).

Nomina avium. Avis l. uolatile, *hethen*. Aquila, *er*. Coruus, *marburan*. Miluus, *scoul*. Ancipiter, *bidnepein*. Grus, *garan*. Ardea, *cherhit*. Ciconia, *storc*. Merula, *moelh*. Columba, *colom*. Palumba, *cudon*. Aneta, *hoet*. Alcedo, *guilan*. Pauo, *paun*. Olor l. cignus, *elerhc*. Rostrum, *geluin*. Mergus l. mergulus, *saithor*. Hirundo, *guennol*. Passer, *goluan*. Turtur, *troet*. Auca, *guit*. Anser, *chelioc guit*. Gallus, *chelioc*. Gallina, *yar*. Coturnis, *rinc*. Pullus, *ydnic l. ebol*. Ouum, *uy*. Nidus, *neid*. Vespertilio, *hihsommet*. Noctualis stix, *hule*. Falco, ul. capum, *falbun*. Turter, *turen*. Graculus, *palores*. Alauda, *evidit*. Parrax, *berthuan*. Apis, *guenenen*. Fucus, *sudronen*. Vespa, *guhien*. Brucus, *cafor*. Scrabo, *hvirnores*. Scarabeus, *hvilen*. Musca, *kelionen*. Cinomia, *lewenki*. Culex, *stut*. Scinifes, *guibeden*.

Nomina piscium. Piscis, *pisc*. Cetus, *moruil*. Delphinus, *morhoch*. Isicius l. salmo, *ehoc*. Mugilus l. mugil, *breithil*. Taricus l. allec, *hering*. Mullus, *mehil*. Tructa, *trud*. Anguilla, *selli*. Fannus, *roche*. Rocea, *talhoc*. Cancer, *cancher*. Polippos, *legest*. Ostrea l. ostreum, *estren*. Muscla, *mesclen*. Murena l. murenula, *mornader*. Luceus, *denshoc dour*. Concha, *crogen*.

---

hethen (p. 822). *er* cf. O. 133, arem. *er* Cath. ut hod., cambr. *eryr*, *erydd*. *marburan*, corr. *marhuran* (p. 888 sq.). *scoul*, item arem. *scoul* (g. escouble, l. miluus) Cath., transumptum gall. hod. *écoufle*. *bidnepein* (an *bidnevein* ?), compositum, cuius prior pars conferenda videtur cambr. *bod* = buteo, posterior aut arem. *neiz*, cambr. *nyth* (nidus) aut arem. *nez*, *nezenn*, cambr. *nedd*, *nedden* (lendes, lens). *garan*, item arem. cambr. *cherhit*, arem. *kerc'heiz* (*quercheiz* Cath.), cambr. *crychydd*, *crëydd*, *crëyr*. *storc*, angl. transumptum; at cambr. *chwibon*, arem. *c'huibon* (leon. *sigoung*, *cigoing* Cath.). *moelh*, arem. *moualch* Cath., hod. *moualc'h*, ven. *mouialc'h*, cambr. *mwyalch* Mab. 2, 232, hod. *mwyalch*, *mwyalchen*. *colom* (p. 838), hib. vet. *colum*. *cudon* (p. 824); cf. hib. vet. *ciadcholum* (gl. palumbes) Sg. 70ª. *hoet*, cambr. *hwyad*, *hwyaden*, arem. *houat* Cath., hod. *houad*, ven. *houed*, anas. *guilan*, cambr. *gwylan* (larus), arem. *gwelan* (p. 826). *paun*, arem. *paun* *pavenn*, cambr. *pawan*, *paun*, *paen*. *elerhc*, cambr. arem. *alarch* (p. 852). *geluin*, cambr. *gelwin*: *uyggeluin* (rostrum meum) Mab. 2, 232, hod. *gylfin*, *gylfant*, *gylf*. *saithor*, i. e. sagittarius, quasi cambr. *saethwr*? Mergus arem. hod. *poc'han*; sed cf. *morvran*, cambr. hib. vet. *morbran*, *muirbran* (pp. 854. 889). *guennol* (p. 818). *goluan*, cambr. *golfan*, arem. *golvan*, *golven* (cf. p. 890). *troet*, turtur, infra *turen*, turter; invenitur arem. *turzunell* Cath. ut hod., ven. *turc'hunell*, cambr. *turtur*. *guit*, cambr. *gwydd*, arem. *goaz* Cath., hod. *gwaz*, ven. *gwai*. *chelioc guit*, cambr. *ceiliogwydd*, anser mas; *chelioc* (p. 849). *yar* (p. 126). *rinc*, cambr. *rhinc* (arem. *coaill* Cath., hod. *coal'* transumptum). *ydninc* in codice, sed cum puncto infra *n* ante *c*, ergo *ydnic*, demin. vocis *etn* (p. 297). *ebol*, equus iuvenis (p. 818). *uy*, cambr. *wy*, arem. *uy* Cath., hod. *vi*, ven. *ui*, trec. *u*. *neid*, arem. *nezz*, *nez* Cath., hod. *neiz*, trec. *nez*, ven. *nec'h*, *nic'h*, cambr. *nyth*. *hihsommet*, obscurum, fortasse priore parte (= angl. *high*?) comparandum *hichhevuil* (p. 1072). *hule*, transumptum angl. *owl*, pro brit. *tylluan*, *dylluan* (p. 890). *falbun* legendum *falhun*, arem. *falchun* Cath., hod. *falc'hun* (cambr. *gwalch*). *palores*, item cambr. (arem. *quiguin* Cath.). *evidit* pro *ehvidid*, arem. *ehuedez*, *huedez* Cath., hod. *ec'houedez*, *c'houedez*, *ec'houeder*, *c'houeder* (ven. *c'huider*, *kodioc'h*), unde comp. *alc'houedez*, *alc'houeder*, trec. cornug. *alc'hueder*; nisi legendum est *ehidit*, conf. cambr. *ehedydd*, *hedydd*, *uchedydd*. *berthuan* (p. 890). *guenenen* (p. 296). *sudronen* vix recte; cf. arem. *sardonenn* Cath. et hod. *guhien* non invenitur alibi. *cafor*, transumpta vox germanica; mox scarabaeus, *hvilen*, cambr. *chwilen*, arem. *c'houil*, ven. *c'huil* (*huyl* Cath.). *hvirnores* (scrabo, leg. crabro), cambr. *chwyrnores*. *kelionen*, cambr. *cylionen*, arem. *kelienenn*. *lewenki*, cinomia i. e. *κυνόμυια*, musca canis, *lewen ki*; *lewen*, arem. *laouen*, trec. *laoenn*, ven. *leüen*, cambr. *lleuen*, pediculus. *stut* alias incognitum. *guibeden*, cambr. *gwybedyn*, culex, musca (p. 295).

Pisc, arem. *pesq* Cath., hod. *pesk*, ven. *pisk*, cambr. *pysg*; at hib. *iasg*. *moruil*, comp. ut infra *guitfil*, cambr. *morfil*, *mor-mil*, animal maris. *morhoch*, cambr. *morhwch*, arem. *morhouc'h*, sus maris; item hibernice: *mucc mora* (gl. delphinus; *mucc*, cambr. *moch*, sus) Sg. 94ª. *ehoc*, cambr. *ehawc* Mab., hod. *eog*, dem. *eogyn*, arem. *eok*, *eog*, hib. *eo*, gen. *iach* (= esox, p. 123). *breithil*, arem. *brezell* Cath., hod. *brezel*, ven. *berc'hel*, scomber, cambr. *brithyll*, salmo fario. *hering*, arem. *haring*, transumptum. *mehil*, arem. *mel'*, *molek*, *moullek* (*mulot* Cath.) transumptum. *trud* item transumptum. *selli*, arem. *sili*, *silien* (cambr. *sil*, sg. *silyn*, *silen*, ova piscium; *llyswen*, anguilla). *roche* transumptum item. *talhoc*, quasi cambr. *talawg*, fronto. *cancher* (p. 153) transumptum. *legest* (p. 846). *estren*, arem. *histr*, *histrenn*, ven. *eistr*, *eistrenn*. *mesclen*, arem. *mesclenn* Cath., concha; cambr. *masgl*, *mesglyn*, testa. *mornader* (addit recentior manus *morneidyr*), serpens maris. *denshoc dour* (p. 154). *crogen*, arem. *krogen*, cambr. *cragen*, pl. *cregyn*.

Nomina ferarum. Fera, *guitfil.* Lupus, *bleit.* Leo, *leu.* Linx, *commisc bleit hahchi.* Unicornis, *uncorn.* Uulpes, *louuern.* Taxo l. melus, *broch.* (9ᵃ) Equus, *march.* Equa, *cassec.* Asinus l. asina, *asen.* Camelus, *caurmarch.* Onager, *asenguill.* Elephans, *oliphans.* Ursus, *ors.* Simia, *sim.* Lutrius, *doferghi.* Fiber, *befer.* Feruncus, *yeugen.* Mustela, *louennan.* Talpa, *god.* Cattus l. murilegus, *kat.* Hyricus l. erinatius, *sort.* Clissemus l. mus l. sorex, *logoden.* Uermis, *prif.* Ceruus, *caruu.* Cerua, *euhic.* Dama l. damula, *da.* Hinnulus, *loch euhic.* Capreolus, *kytiorch.* Caprea, *yorch.* Caper l. hyrcus, *boch.* Capra l. capella, *gauar.* Hedus, *min.* Lepus, *scouarnoc.* Porcus, *hoch.* Sus, *baneu.* Scroffa, *guis.* Aper l. uerres, *bahet.* Magalis, *torch.* Porcellus, *porchel.* Bos, *odion.* Vacca l. iuccula, *buch.* Uitulus, *loch.* Iuuencus, *deneuoit.* Ouis, *dauat.* Aries, *horth.* Uerues, *mols.* Agnus, *oin.* Pecus l. iumentum, *ehal.* Animal, *mil.* Canis, *ki.* Molosus, *guilter.* Catulus, *coloin.* Draco, *druic.* Vipera l. serpens l. anguis, *nader.* Coluber, *gorpfel.* Rubeta, *croinoc.* Rana, *guilschin.* Lacerta, *vedresif.* Stellio, *anaf.* Locusta, *cheliocreden.* Sanguisuga, *ghel.* Limax, *melyen.*

---

guitfil, guid-mil, cambr. *gwyddfil. bleit* pro *bleid, bled* (pp. 86. 87), cambr. *blaidd*, arem. *blei*, leon. *bleiz. leu*, cambr. *llew*, arem. *leon. commisc bleit hahchi*, rec. manu mutatum ita: *kymmysk bleid achi*, i. e. commixtio lupi et canis, quibus verbis describitur animal, non nominatur. *uncorn* (cf. p. 315). *louuern* (pp. 128. 827). *broch*, cambr. arem. item, hib. *brocc*, pl. *bruicc* Corm. *gaileng.*

(9ᵃ) *cassec* (p. 848). *asen* (p. 823). *caurmarch*, equus gigas, cambr. *cawrfarch*, ut *cawrfil*, elephas; at arem. *caual* Cath., hod. *kañval. asen guill*, asinus ferus, cambr. *asyn gwyllt*, ut arem. *asenn goez* Cath.; adi. cambr. *gwyllt. oliphans, ors, sim* transumpta: arem. *oliphant* Cath. et hod., cambr. *eliphant* Mab. 1, 17, arem. *ours, ourses* Cath., hod. *ourz*, sed cambr. *arth, arthes. doferghi*, arem. *dourqui* Cath., hod. *dourgi* et *kidour*, cambr. *dyfrgi, dwrgi*, gael. *dobharchu*, canis aquae; brit. *ci*, canis, hib. *cu*: *banchu* (canis femina) Sg. 67ᵃ, *cuán* (gl. canicula) Sg. 49ᵇ. *befer* (p. 37), non extans cambrice; cf. tamen arem. *bieusr. yeugen*, cambr. *ieugen. louennan* etsi eadem significatione nec in cambrica dialecto reperitur, quae adhibet *llofenan*, sed voce *lofen, lofenan* piscem quendam significat, nec in aremorica, quae avi nomen dedit *louenan* (nycticorax, icterus) Cath., hod. *laouenanik* (regulus), improbandum tamen non videtur, modo conferas tam adi. corn. *louen* (laetus) infra 10ᵃ, quam mustelae nomina arem. hod. *buan* (i. e. celeris), *kaerel*, ven. *kareel* (*caerell* Cath.), i. q. gall. hod. *belette. god*, arem. *goz* Cath. ut hod., ven. *go*, cambr. *gwadd. kat* (p. 157), arem. *kaz*, cambr. *cath. sort* non invenitur idem significans in aliis dialectis, etsi ap. Lepell. legitur *sort*, pl. *sortet* (in Cath. *sourt*, stellio), gall. hod. *sourd*, reptile venenosum; quare restituendum videtur *sart*, cambr. *sarth. logoden* (*logosan* Cr. 408), arem. *logoden*, collect. *logod*, cambr. *llygoden, llygod. prif*, cambr. *pryf*, arem. *prev, prenv, preoñ*, ven. *preanv. caruu* (pp. 130 sqq.) *euhic* (i. q. *yweges* O. 162?), cambr. *ewig. da* = *dam*? cf. arem. *dem pe demmes* Cath., hod. *demm*, ven. *duem*, fem. *demmez, duemez*; cambr. *danas. loch euhic*, vitulus cervae; *loch* paulo infra. *yorch*, cambr. *iwrch, iyrches*, arem. *yourch, yourches* Cath., hod. *iourc'h*, ven. *iorc'h*, fem. *iourc'hes, bizourc'h*, ven. *bouiorc'h. kytiorch*, an pro *kuitiorch* (p. 105)? cf. cambr. *coedafr. boch*, cambr. *bwch*, arem. *bouc'h*; cf. comp. hib. vet. *cuilennbocc* (p. 778), vix gallicum priscum Μηλιβοκον ap. Ptol.; cambr. *melfoch*, ursus mel devorans, compositum est cum *moch*, sus. *gauar*, cambr. *gafr*, arem. *gaffr* Cath., hod. *gavr, gaour* (cf. p. 38). *min*, cambr. *myn*, arem. *menn* Cath., hod. *menn-gaour*: hib. gael. *meann. scouarnoc* (pp. 827. 849). *hoch*, cambr. *hwch*, arem. *houc'h*, ven. cornug. *hoc'h. baneu* (p. 130 sqq.). *guis*, arem. *gues* Cath., hod. *gwiz. bahet*, cambr. *baedd* (*baedd gwyllt, baedd coed*, aper, *baedd gwar*, verres) *torch*, cambr. *twrch*, arem. *tourc'h*, aper. *porchel*, arem. *porc'hel*, cambr. *porchell, parchell* (p. 298). *odion*, cambr. *eidion*, arem. *ejenn*, trec. *ijenn, eijenn*, ven. *ejoun, ejann* (p. 170 sq.). *buch*, arem. *bioc'h, buoc'h*, trec. ven. *buc'h*, cambr. *buwch* (p. 295). *loch* (in marg. *lho*), cambr. *llo*, arem. *leue*, trec. *loue*, ven. *le, lue. deneuoit*, cambr. *dynawet* (p. 282), hod. *dyniawed. dauat*, cambr. *dafad*, arem. *davad, danvad. horth*, cambr. *hwrdd. mols* (p. 154), arem. *maout, meot*, ven. *meüt. oin* (pp. 84. 103 sq.). *ehal*, an corruptum pro *chatal*, arem. Cath. Buh., hod. *chatal*, ven. *chetal*, angl. *cattle*? *mil*, cambrice et aremorice item. *ki* (p. 293). *guilter* (p. 145). *coloin* (p. 96 sq.). *druic*, legendum fortasse *draic*, cambr. *dreic, draig* (p. 84). *nader*, cambr. *neidr*, hib. vet. *nathir* (p. 259). *gorpfel*, alibi non inventum, an corruptum *gorthfil*, comp. e *mil* et adi. (cambr. *gwrdd, gordd*, impetuosus, vehemens)? *croinoc* (p. 849). *guilschin* ignotum, vix enim comparandum arem. (*gwesklen, gweskler*) *gweskle*, pl. *gweskleved*; cf. nomen Bertr. du *Guesclin*, trec. *glesker* (*gluesquer* Cath.). *vedresif*, cambr. *gwedresi. anaf*, arem. *anaff* Cath., hod. *anv*, caecilia. *chelioc reden*, cambr. *ceiliog rhedyn*, sicut alia. *ghel*, cambr. *gel, gele, gelen, geleu* (demin. *geleuan*), arem. *guelouenn* Cath., hod. *gelaouenn*, ven. *geleuenn. melyen*, cambr. *melyen. mel-*

Testudo, *melvioges.* Formica, *menvionen.* Eruca, *prifpren.* Pediculus, *loven.* Pulex, *hvannen.* Cimex, *contronen.* Tinea, *goupan.*

Nomina herbarum. Herba, *les.* Algium, *kenineuynoc.* Dilla, *tauolen.* Libestica, *guyles.* Febrifugia, *lesdeith.* Simphoniaca, *gahen.* Auadonia, *gouiles.* Aprotanum, *dehoules.* Sinitia, *madere.* Feniculum, *fenochel.* Malua, *malou.* Consolda, *boreles.* Solsequium, *lesengoc.* Ruta, *rute.* Betonica, *lesdushoc.* Costa, *coste.* Millefolium, *minfel.* Calamus, *koisen.* Canna l. arundo, *heschen.* Papauer, *mill.* Absintium, *fuelein.* Urtica, *linhaden.* Archangelica, *coiclinhat.* Plantago, *enlidan.* Marrubium, *lesluit.* Lappa, *lesserchoc.* Sandix, *glesin.* Caula l. magdulans, *caul.* Carista l. kerso, *beler.* Minte, *mente.* Serpillum, *coifinel.* Artemisia, *lotles.* Cardus, *askellen.* Hermodactula l. tilodosa, *goitkenin.* Lilium, *lilie.* Rosa, *breilu.* Vigila, *melhyonen.* Raphanum, *redic.* Filex, *reden.* Carex, *elestren.* Iuncus l. scirpus, *brunnen.*

Nomina arborum. Arbor, *guiden.* Flos, *blodon.* Cortex, *rusc.* Folium,

---

vioges, sine dubio sicut cambr. *melwioges* (fem. adi. derivati e *malw*, unde idem significantia *malwen*, *malwoden*, pl. *malwod*, arem. *melc'houedenn*, *melfedenn*, ven. *melc'huedenn*, *meluenn*, trec. *melvenn*, pl. *melc'houed*, *melfed*, *melc'huet*, *meluet*, *melved*) non testudinem, sed limacem significans: at idem usus vocis *testudo* invenitur in Cath., ubi scriptum legimus: '*melhuedenn*, g. limas, l. limax; *melhuenn croguennec* [hod. *melfedenn krogennek* vel *melc'houedenn kr.*], g. limas o escailles, l. testudo'. *menvionen*; cf. cambr. *mywionyn*, *bywionyn* (coll. *mywion*, *bywion*), sed etiam *morionen* (coll. *morion*), in Mab. *morgrugyn* (p. 295), arem. *merienenn*, trec. ven. *merionenn*, coll. *merienn*, *merionn*. *prifpren*, quasi cambr. *pryf pren*, vermis arboris; arem. *preff an prenn* (teredo), *preff an caul* (eruca) Cath. *loven*, supra *lewen*. *hvannen*, cambr. *chwanen*, coll. *chwain*, arem. *c'hoanenn*, *c'hoenenn*, ven. *c'huenenn*, pl. *c'hoenn*, *c'huenn*. *contronen*, arem. *koñtron*, cambr. *cynron*, vermes in carne, sing. *koñtronen*, *cynronyn*. *goupan*, arem. *goasan*, cambr. *gwiddon*, sg. *gwiddonyn*.

Les; in Dr. plur. *losow* O. 28. 77, cambr. *llysiau* (p. 296), arem. *louzou*, sing. *louzaouenn*, ven. *lesüe*, *leseüenn*; hib. *lus*. *kenin ewynoc*, cambr. *cenin ewinog*, allium unguiculatum, arem. *kignenn* (*quinghenn* Cath.). *tauolen*, cambr. *tafol*, *tafolen*, lappa. *guyles*, cambr. *gwylys*, liquiritia. *gouiles*; cambr. *gwylaeth*, lactuca? an arem. *louzaouen-ar-gouli*, herba vulneris? *lesdeith*, *gahen* incognita, sicut infra *madere*, quocum forma congruere videtur cambr. *madrwy*, lacerta. *dehoules*, cambr. *deheulys*, herba meridionalis (angl. *southernwood*). *fenochel*, cambr. *ffenigl*, transumptum. *malou*, arem. *malu* Cath., hod. *malo*, *malv*, sg. *malvenn*, *maloenn*, ven. *maul*, *maulenn*. *boreles*; cf. *bor*, pinguis (p. 1080)? *lesengoc*, *lesdushoc* in parte posteriore adiectivorum formam produnt; *dushoc* = cambr. *twysog*, spicatus? *rute*, *coste*, ut infra sequens *lilie*, peregrina recepta. *minfel*, cambr. *minfel*. *koisen* leg. *korsen* (p. 1058). *heschen*, cambr. *hesg*, *hesgen*, arem. *hesk* (*hesq*, carex. Cath.). *mill* ceteris dialectis incognitum (cambr. *mabgoll*, arem. *rozenn moc'h* vel *rozenn ki*). *fuelein*, arem. *huffelen* Cath., hod. *huelen*, *vuelen*, *huzelen*. *linhaden*, arem. *linad*, *linadenn* (*linhadenn* Cath.). *coiclinhat* (potius quam *coitlinhat* legendum videtur, si conferas angl. *blind nettle*, cambr *danadlen dall*; at germ. *taubnessel*), lamium. *enlidan*, cambr. *henllydan*, arem. *hetledan* Cath., hod. *hedledan*, *heledan* (cf. germ. *wegebreit*). *lesluit*, herba fusca; adi. cambr. *llwyd*, arem. *louet* (*loet* Cath.). *lesserchoc*, herba amorosa? adi. cambr. *serchog*; sed cf. arem. *saereguenn* Cath., hod. *seregenn*, *sarageres*. *glesin*, quasi cambr. *glesyn*, ab adi. *glas*, caeruleus. *caul* (item 10ᵃ), cambr. *cawl*, *cawlen*, arem *caul*, *caulenn* Cath., hod. *kaul*, *kol*, *kaulenn*, *kolenn*, leon. *kaol*, *kaolenn* (transumptum ut germ. *kohl*). *beler*, arem. *beler*, cambr. *berwr*, *berw*, *berwy*, lepidium, nasturtium (gall. hod. *cresson*, germ. *kresse*). *mente*, arem. *ment* (*mentenn* Cath.), cambr. *mintys*, hib. hod. *miontas*, gael. *meannt*, *meannd*, Gallis *menta*: mentastrum Graeci lalaminthen, Hispani creobula, Galli *mentam*, Apulei. Madaur. p. 219ᵃ. *coifinel* incognitum, an legendum *coitfinel*? *lotles*, cambr. *llysiau llwyd*. *askellen*, arem. *ascolenn* Cath., hod. *askol*, *askolenn*, ven. *oskal*, *oskalenn*, cambr. *ysgall*, *ysgallen*. *goitkenin*, allium silvestre; *goit*, arem. *goez*, cambr. *gwydd*? *breilu*, cambr. *breila*, *breilw*. *melhyonen*, cambr. *millyn*, *millynen*, viola; at arem. *melchenn*, *melchenenn*, ven. trec. *melchonn*, *melchonnenn* (*melchonenn* Cath.), cambr. *meillionen*, trifolium. *redic* peregrinum; cambr. *rhuddygl*. *reden*, cambr. *rhedyn*, arem. *radenn*, *radenenn* (item Cath.); hib. *rath*, *raith* = *ratis* Marcell. Burd. c. 25. *elestren* (p. 846). *brunnen* (*bronnen* R. 2096), arem. *broennenn* Cath., *broenn*. leon. *brouann*, ven. *brenn*, cambr. *brwyn*, *brwynen*.

Guiden, cambr. *gwydden*, *gwydd*, arem. *gwezen*, ven. *gween*, trec. cornug. *gwenn*, coll. *gwez*, *gwe* (= hib. *fid*, gall. vet. *vidu*, p. 53). *blodon*, cambr. *blodon*, etiam *blawd*, *bloden*, *blodyn*, coll. *blodau* (p. 832), sing. *blodeuyn*; sed arem. *bleuzuenn* Cath. et hod. *bleuñ*, sing. *bleuñenn*. *rusc*, arem. *rusk* (sing. *rusquenn* Cath.) et *ruskl*, cambr. *rhisg* et *rhisgl*, vet. hib. *rüsc* (p. 26). *delen*,

delen. Buxus, *box*. Fraxus, *onnen*. Quercus l. ilex, *glastannen l. dar*. Taxus, *hiuin*. Corillus, *colviden*. Alnus, *guernen*. Malus, *auallen*. Pinus, *pinbren*. Fructus, *fruit*. Baculus, *lorch*. Virga, *guaylen*. Virgultum, *luvorch guit*. Ramus, *scorren*. Glans, *mesen*. Granum, *gronen*. Radix, *grueiten*. Pirus, *perbren*. Plumbus, *plumbren*. Ficus, *ficbren*. Ulcia, *kelin*. Populus, *bedeven*. Genesta, *banathel*. Sentes, *drein*. Frutex, *sernic*. Ramnus, *eythinen*. (9ᵇ) Spina, *drain*. Uepres, *dreis*. Abies, *aridlen l. sibuit*. Olea l. oliua, *oleubren*. Morus, *moyrbren*. Uitis, *guinbren*. Salix, *heligen*. Silua, *cuit*. Lignum, *pren*. Truncus, *trech*. Stirbs, *stoc*. Nemus, *kelli*. Saltus, *lanherch*. Via, *ford*. Semita, *trulerch*. Inuiam, *hebford*. Iter, *kerd*. Patria, *gulat*. Provincia, *poli*. Mons, *menit*. Collis, *cruc l. runen*. Vallis, *nans*. Fenum, *guyraf*. Ager, *erv*. Seges, *yd*. Campus, *guen*. Pascua, *bounder*. Pons, *pons*. Uadum, *rid*. Pratum, *budin*. Aqua l. amnis, *dour*. Gutta l. stilla, *banne*. Stagnum, *lagen*. Flumen l. fluuius, *auon*.

---

arem. *delienn*, pl. *deliou* = hib. *duille*, gall. vet. *dula*, ut arem. *den* = hib. *duine*, homo; cambr. *deilen*, sed etiam *dalen*, coll. *dail* (cf. pp. 37. 93). *box*, arem. *beus* Cath., hod. *beuz*, cambr. *bocys*. *onnen*, arem. *ounenn* Cath., hod. *ounnenn*, *ounn*, cambr. *onen*, *on*. *glastannen*, arem. *glastannenn* Cath., hod. *glastennen*, *glasten*, *glazten*, cambr. *glasdonen*; adi. *glas*, viridis *dar*, cambr. *dar*, pl. *deri*; sed etiam *derow* O. 1010, cambr. *derw*, *derwen*, arem. *dero*, *derv* (*deruenn* Cath.); cf. hibernicum nomen *Killdara* (p. 96?; cf. p. 7). *hiuin*, arem. *ivin*, *ivinen*, cambr. *yw*, *ywen* (gall. hod. *if*, angl. *yew*, germ. *eibe*). *colviden*, cambr. *collwydden*, arem. *kelwezenn* (*queluezenn* Cath.) vel *gwezenn gelvez*, comp. cum *col*, *coll*, hib. vet. *col*, *coll* (p. 791), cui supponendum est gall. vet. *cosl* (cf. nomen *Coslum*, hod. *Kusel*, ap. Pardessus dipl. 1, 119) = germ. *hasal* = lat. *corylus*. [Totum differt slav. *żeslŭ*, *żislŭ*, virga, baculus, unde nomina locorum *Schesla* in capit. Caroli M. (Pertz. 3, 133), et *Scheslitz*, oppidi Franconiae Slavis confinis.] *guernen*, arem. *guernenn* Cath., cambr. *gwernen*; gall. vet. *vern* in nomine fluvii Vernodubrum Plin. (p. 136 not.). *auallen* (p. 819). *pinbren*, cambr. *pinbren*, *pinwydden*, arem. *pinenn* Cath. *fruit* (pp. 156. 158). *lorch*, arem. *lorc'hen*, temo, ap. Lepell. *guaylen*, supra 7ᵇ *guailen*. *luvorch guit*, hortus ferus, leg. *luvorth* (p. 888). *scorren*, arem. *skourren*, *skourr* (*scourr* Cath.). *mesen*, item cambr., arem. *mesenn* Cath., hod. *mezenn*. *gronen*, cambr. *gronyn*, arem. *greunenn*. *grueiten* (p. 296 sq.), cambr. *gwreiddyn*, arem. *grisienn*, *grouienn*, *gourienn*, *grienn*. *perbren*, comp. cum *per*, cambr. arem. *per*, ven *pir*. *plumbren*, *ficbren* composita eodem modo. *kelin*, cambr. *kelyn* Mab. 3, 373, arem. *kelen*, *kelennenn*. *bedeven*, cambr. *bedwen*, *bedw*, arem. *bezuenn* Cath., hod. *bezvenn*, ven. *behuenn*, trec. *beouenn*, coll. *bezo*, *behu*, *beo*, est potius arbor dicta Germanis *birke*, Slavis *bereza*, Gallis *betulla* (Plin. 16, 18: gallica haec arbor mirabili candore atque tenuitate); hib. vet. *bethe* (gl. buxus) Pr. Cr. 24ᵇ, hod. hib. gael. *beith*, betula. *banathel* (p. 820). *drein*, arem. *drein*, cambr. *drain*, plur., cuius sing. mox sequitur. *sernic*, alibi non inventum, fortasse pro *spernic* a *spern*, spina. *eythinen*, cambr. *eithinen*, genesta spinosa (at cambr. *eirynen*, arem. *irinenn*, prunus spinosa).

(9ᵇ) *drain*, cambr. *draen*, arem. *dren*, leon. *drean* (cf. p. 119), supra pl. *drein*. *dreis*, cambr. *drysïen*, *dyrysïen*, hib. vet. *driss* (gl. vepres), *dristenach* (gl. dumetum) Sg. 47ᵃ. 53ᵃ. *aridlen*, in codice *adlen* cum nota, qua signari solet *ir*, incertum lectione et interpretatione. *sibuit*, cambr. *sybwydd*, arem. *sap* Cath., *sapr*, *saprenn*, ap. Cang. *sapus*, *sappus*, *sappinus*, *sappetus*, gall. hod. *sapin*. *oleubren*, cambr. *olewwydden*, arem. *oliuenn* Cath., hod. *olivez*, *olivezen*, ven. *olivenn*. *moyrbren*, arem. *mouar*, *mouarprenn* Cath., hod. *mouarenn*, ven. *mouiarenn*, cambr. *merwydden*. *guinbren*, cambr. *gwynwydden*, *gwinïen*, arem. *guinyenn* (vinea, vitis) Cath., hod. *gwinienn*. *heligen*, cambr. *helygen*, arem. *halegenn*. *cuit* (p. 105 sq.). *trech* (p. 157). *stoc* transumpta germanica vox. *kelli* (p. 815). *lanherch*, cambr. *llanerch* (p. 852). *ford*, cambr. *ffordd*; *heb ford*, sine via. *trulerch*, supplendum videtur *truitlerch*, a *truit*, pes? *kerd*, arem. *kerzed*, ven. *kerc'het*, cambr. *cerddedi*. *gulat* (pp. 130 sq. 133). *poli*, obscurum (an *voli*; cambr. *gwely*, lectus, familia, tribus?) conferendum videtur cum *polat* (vir potens) Cr. 142. 1441. *menit* (p. 837). *cruc*, cambr. *crug*, arem. *kreac'h*, *krec'hen*. *runen*, arem. *run*, *reun*; cambr. *rhyn*, *penryn*, promunturium. *nans*, cambr. *nant*; differt arem. *tnou* Cath. MJ. Buh. et hod. *traognienn* (*traon*, *traoun*). *guyraf* (p. 105), cambr. *gwair*, *gweiryn* (*gwyran*). *erv* (scriptum *erp*) supra *ereu*. *yd*, cambr. *yd*, arem. *id*, *ed*, ven. *et*, hib. *ith*. *guen*, postea *gwon*, *goon* D. 1544. 1552, cambr. *gwaen*, vet. *guoun* frequens in L. Land., arem. *gueun* (solum uliginosum, palustre; cf. germ. *fani*, *veen*, *hohes veen*) Buh. 94, 2. *bounder*, ni fallimur, transumptum angl. *boundary* (limes) actum, quem dicunt, potius significare videtur. *pons* = *pont* (p. 153). *rid*, cambr. vet. *rit* (A. I, 6ᵃ), arem. hod. ven. *rit*, cornug. *rodo*, vet. *roton* (p. 90). *budin*, rec. corn. *bidhen* ap. Pryce, vox alias incognita. *dour*, e vet. *dubr* (pp. 136. 138. 141 sq.). *banne* (p. 816). *lagen*, arem. *lagenn* (*laguenn* Cath.). *auon* (p. 824). *glan*, arem. *glann an dour*

Ripa, *glan.* Litus, *als.* Alueus, *frot.* Torrens, *chahenrit.* Riuus, *guuer.* Fons, *funten.* Harena, *grou l. trait.* Gurges, *aber.* Viuarium, *pisclin.* Puteus, *pol.* Lacus, *grelin.* Latex, *stret.*

Domus, *ti.* Ecclesia, *eglos.* Angulus, *elin* .... Altare, *altor.* Liber l. codex, *liuer.* Litera, *litheren.* Folium, *aden.* Pagina, *eneb.* Loculus, *logel.* Calix, *kelegel.* Patena, *engurbor.* Crux l. staurus, *crois.* Candelabrum, *cantulbren.* Lefiste, *escop.* Fundamentum, *sel.* Pauimentum l. solum, *lor.* Paries, *poruit.* Tectum, *to.* Fenestra, *fenester.* Hostium, *darat.* Hostiarius, *darador.* Ianua l. valua, *porth.* Columpna, *post.* Clausura, *alved.* Clavis, *dialhyet.* Clauus, *ebilhoern.* Sera, *hesp.* Chorus, *karol.* Gradus, *grat.* Scabellum, *scauel.* Thus, *encois.* Odor, *flair.* Thuribulum, *encoislester.* Regula, *loe.* Lampas l. lucerna l. laterna, *goloulester.* Lichinus, *lugarn.* Cereus, *taper.* Cera, *coir.* Candela, *cantuil.* Munctorium, *geuelhoern.* Clocca, *cloch.* Cloccarium l. lucar, *clechti.* Tintinnabulum, *clechic.* Campana, *clochmuer.* Vestis l. vestimentum l. indumentum, *guisc.* Casula, *ofergugol.* Alba, *cams.* Stola, *stol.* Superhumerale, *scuidlien.* Manuale, *stollof l. coveidliuer.* Cingulum l. zona l. cinctorium, *grugus.* Caliga, *loder.* Ocrea, *hos.* Calciamentum, *orchinat.* Subtularis, *vibanor.* Flagrum l. flagellum, *scubilen.*

Cath.,' cambr. *glan yr afon.* *als* = *alt* (p. 154), cambr. *allt*, rupes; sed arem. *aut* Cath., hod. *aot*, *aut*, *ot*, litus. *frot*, cambr. *ffrwd*, hib. vet. *sruth* (p. 80). *chahenrit*, comp. obscurum parte priore. *guuer*, cambr. *gofer*, *goferen*, rivulus, *guuer* L. Land. 231, arem. *gouer*, *gouerenn*, ven. *goer*, *goerenn*, *goaratenn.* *funten*, peregrinum (pp. 95 sq. 163). *grou*, cambr. *gro*, *graian*, arem. *groan*, *grouan*, *grouanenn* (*grouanenn*, *greanenn* Cath.). *trait*, cambr. *traeth* (p. 156), arem. *trez*, leon. *treaz*, ven. *trec'h.* *aber*, cambr. vet. *aper* (pp. 897. 905), cambr. hod. arem. *aber.* *pisclin*, cambr. (cum plur.) *pysgodlyn.* *pol*, cambr. *pwll*, arm. *poull* transumptum. *grelin*, aqua potum praebens gregi, comp. ex *lin*, ut *pisclin*, et *gre* (item arem. cambr.), grex. *stret* (fons, P. 219, 1. *streyth* O. 772, potius quam cum arem. *stret*, *stred*, *streat*, *stread* (*strehet* Cath.), cambr. *ystryd* (via, strata) cohaerere videtur cum arem. *ster*, flumen.

Ti, arem. *ti*, cambr. *ty* (= *tig*, pp. 136. 1053). *eglos*, cambr. *eglwys* (p. 97), arem. *ilis*, hod. *iliz.* *elin* (p. 826). Post hanc vocem spatium vacuum relictum est in codice. *altor*, cambr. *allor.* *liuer*, *litheren*, item transumpta latina, ut hib. *lebor*, *liter*, cambr. *llyfr*, *llythyren*, arem. *levr* vel *leor*, *lizerenn.* *aden*, incognitum, nisi forte conferendum cambr. *adan*, ala. *eneb* (p. 838), arem. hod. *enebenn.* *logel*, *kelegel*, peregrina (p. 819). *engurbor* aliunde incognitum. *crois* (p. 103 sq.). *cantulbren*, cambr. *canwyllbren*: infra *cantuil*, candela. *escop*, lefista i. e. lepista (λεπαστή), cf. hib. *epscop fina* Corm., arem. *escop an melin* Cath., transumptum scyphus (germ. *schoppen*). *sel*, cambr. *sail*; differt arem. *sol*, solea. *lor*, cambr. *llawr* (pp. 93. 95), arem. *leur* (area) Cath. et hod., ven. *ler.* *poruit*, cambr. *pared*, *parwyd.* *to*, cambr. *to*, arem. *toenn* (Cath.), ven. *touenn.* *fenester* (p. 831). *darat*, *darador* (pp. 840. 829), cambr. arem. *dor.* *porth* = porta. *post*, item cambr. arem. *alved* = *alweth* R. 31. 661. *alwheth* R. 324 (cf. p. 286), cambr. *allwydd*, arem. *alc'houez*, *alc'houe*, *alc'hue*, trec. *alvez* (*alhuez* Cath., plur. *alhuesou* Buh. 180, 11) constanter clavem significat. Ergo *dialhyet*, incognitum, clausura potius? *ebilhoern*, clavus ferreus, ex *ebil* (p. 1070) et *haiarn.* *hesp*, cambr. *hespen*, fibula. *karol*, cambr. *carol*, unde *caroli*, laudes canere. *grat*, cambr. *gradd.* *scauel*, cambr. *ysgafell*, arem. *skabell* (*scabell* Cath.). *encois*, arem. *esancc* Cath., hod. *ezans*, gall. hod. *encens.* *encoislester*, hib. vet. *tuslestar* (gl. turibulum) Sg. 53ᵃ. *flair*, cambr. *fflair*, arem. *fler* Cath., leon. *flear*, malus odor, adi. *flerius*, foetidus, Buh. 68, 13, verb. *flaeriaff drouc*, *flaeryaff mat* (olere), *fleriaff* (foetere) Cath. *loe*, ad litteras respondens cambr. *llwy*, arem. *loa*, ven. *loe* (cochlear), trullam potius significare videtur fabri murarii, arem. *loa maczon* Cath., hod. *loa vasoun*, ven. *loe vason.* *goloulester*, vas luminis. *lugarn* (p. 827; 23, not.). *taper*, transumpta anglica vox. *coir*, cambr. *cwyr*, arem. *koar.* *geuelhoern*, cambr. *gefail haiarn*, i. e. forceps ferrea; cf. infra *padelhoern.* *cloch* = clocca (p. 151), etiam in sequentibus *clochmuer* (leg. *cloch maur*?), campana, et *clechti* pro *clochti* (domus cloccae), unde demin. *clechic.* *guisc*, cambr. arem. *gwisc.* *ofergugol*, comp. ex *ofer*, unde *oferiat* supra (7ᶜ), et *cugol*, cucullus, quod mox sequitur. *cams* (p. 84). *stol*, item arem. (Cath.), cambr. *ystol*, transumptum. *scuidlien*, linum umeri, cambr. *ysgwyddlian*, *ysgwyddwisg.* *stollof*, stola manus, manuale. *coveidliuer*, an liber cantus, cambr. *cywydd*? *grugus* (p. 834). *loder* (p. 831). *hos*, cambr. *hos*, *hosan* (germ. strumpf), arem. *heus* Cath., hod. *heuz*, ven. *hez*, *houz* (germ. stiefel; cf. p. 118). *orchinat* (p. 840): cambr. *archen*, calceus, *archenu*, calceare, arem. *archenaff* Cath. *vibanor*; cf. cambr. *gwibio* vagari? an pro *hwibanor* quasi cambr. *chwibanwr*, sibilator, a strepitu quem calceus tractus efficit? subtularis, infra

Dormitorium, *ouscki*. Lectum l. lectulum, *gueli*. Stramentum, *kalagueli*. Sagum, *len*. Puluinar, *plufoc*. Sindo, *liengueli*. Fulcra, *dillatgueli*. Femoralia, *lafroc*. Perizomata l. campestria, *lafrocvan*. Filum, *linin l. noden*. Fimbrium, *pillen*. Cappa, *capa*. Mantellum, *mantel*. Pellicia, *pellistgur*. Tunica, *peis*. Camisia, *kreis*. Femoralia, *lafroc*. Calcias, *fosaneu*. Sotulares, *eskidieu*. Cultellum, *kethel*. Vagina, *guein*. Colobium, *heuis*. Manica, *brechol*. Cuculla, *cugol*. Pedula, *paugen*. Commissura, *enniou*. Toral, *peus gruec*. Mastruga, *pengugh grec. pi. pellistker*. Tela, *guiat*. Peplum, *ulair*. Linum, *lin*. Lana, *gluan*. Globus, *pellen*. Colus, *kigel*. (10ª) Fusus, *gurhthit*. Trabes, *troster*. Tignum, *keber*. Laquear, *nenbren*. Clita, *cluit*. Cimbalum, *chooh diberi*. Refectorium, *bindorn*. Tapeta, *strail*. Matta, *strail elester*. Mensa, *muis*. Discus, *scudel*. Discifer, *renniat*. Minister, *gonidoc*. Lardum, *mehin*. Caseus, *cos l. caus*. Butirum, *amenen l. emenin*. Sal, *haloin l. halein*. Panis, *bara*. Panis albus, *bara can*. Panis auena., *bara keirch*. Siliginis . . . Aquam, *douer l. dúr*. Calidam, *toim*. Frigidam, *oir*. Ceruisia, *coruf*. Vinum, *win l. guin*. Medum, *medu l. meddou*. Ceruisia l. celea, *coref*. Accetum, *guinfellet*. Idromellum l. mulsum, *bregaud*. Oleum, *oleu*. Puls, *iot*. Olera, *caul*. Lac, *lait*. Lac dulc., *leuerid*. Lac . . . Sicera,

---

sotulares. *scubilen*, arem. *skubellenn* Cath., hod. *skubelenn*, cambr. *ysgubell*, *ysgubellan*, scopae. *cuscki*, sine dubio corrigendum *cuscti*, comp. ut *clechti*. *gueli* (p. 815); mox compositum cum *kala* (p. 821), lectus calamo, arundine factus, et cum *lien*, *dillat*, lectus lino, vestibus factus. *len*, cambr. *llen*, arem. *lenn*, tegmen lecti (cf. A. V, 44ª). *plufoc*, cambr. vet. *plumauc* (ibid.). *lafroc*, arem. *lavrek* (p. 850, germ. lange hosen) a subst. cambr. *llafr* (anus). *lafrocvan* (adi. *guan*, debilis; germ. kurze hosen). *linin*, cambr. *llinyn*, arem. *linen*. *noden*, i. e. *snoden*, supra *snod*, vitta (cf. p. 121). *pillen*, cambr. *pilyn*, arem. *pil*, *pilenn*. *capa*, arem. hod. *kap*, et *kabel*, pl. *kabellou*, tegmen capitis, unde *kabella*, tegere caput; cf. cambr. *capan*, *capann*, et vet. gall. capellatium (p. 826). *mantel* (p. 819). *pellistgur* (p. 846), ut infra *pellistker*, mastruca. *peis*, cambr. *pais*, pl. *peisiau*. *kreis*, arem. *cres* Cath., hod. *krez*, cambr. *crys* Mab. 2, 13. *fosaneu*, leg. *hosaneu*, supra *hos*, *hosan*. *eskidieu*, cambr. *esgidiau*. *kethel*, arem. *kontel*, pl. *kontilli* (pp. 819. 157). *guein*, cambr. *gwain*, pl. *gweiniau*, arem. *gouin*, *gouhin* (Cath.) = vagina. *heuis*, cambr. *hefys*, arem. *hiffuis* Cath., *hinvis* Man., hod. *hiñviz*, *hiviz*. *brechol* (vix *brethol*), cambr. *breichell*. *cugol* (p. 820). *paugen*, cambr. *pawgen*, comp. cum *paw* fem. R. 1666. 2076, arem. *pau* (pes) Cath., cambr. *pawen* (unguis, ungula). *enniou* (cf. pp. 897. 136). *peus gruec*, lege *peis gr.*, tunica mulieris. *pengugh grec* (p. 852). *guiat*, arem. *gwiad* (*guyat* Cath.), cambr. *gwead*. *ulair* incognitum. *lin*, cambr. *llin*, arem. *lin*. *gluan*, arem. *gloan* Cath. ut hod., ven. *glouan* (vel *glann*), pro *gulan* (p. 1058). *pellen*, ut cambr., arem. *pellenn*. *kigel* (p. 818).

(10ª) *gurhthit* (p. 842). *troster*, cambr. *trostr*, *trawst*, arem. *treust*, ven. *trest* (cf. p. 167 sqq.) transumptum lat. *transtrum*. *keber* (p. 827). *nenbren*, item cambr., comp. *nen-pren*, trabs suprema aedificium claudens. *cluit*, cambr. *clwyd*, arem. *kloued*, hib. *cliath* (pp. 18. 97. 161). *choch diberi* sine dubio corr. *cloch diberi*, i. e. *dibri* (p. 168), cymbalum ad cenam vocans. *bindorn*, refectorium (ut in monasteriis), an corr. *buidorn* e *buit* (cf. p. 827)? *strail* (p. 102), cambr. *ystraill*; *elester* supra (9ª). *muis*, cambr. *mwys* (p. 117). *scudel* (p. 819) transumptum sicut arem. *disk*, cambr. *dysgl* (p. 817). *renniat* supra 8ª, divisor. *gonidoc* (pl. *gonesugy* O. p. 284), arem. *gonidek* (*gounidec*, agricola, Cath.), cambr. *gweinidog*, a subst. vel inf. corn. *gonys* O. 50. 1096. 2300. P. 156, 4. 158, 2. *gones* Cr. 1080. 1423, arem. *gonid*, *gounid* (*gonit*, lucrari, Cath.), cambr. *gweinid*, ministerium, labor; eiusdem radicis, cuius *gunithiat* (p. 1071), sed aliter derivato. *mehin*, cambr. *mehin*. *cos*, *caus*, cambr. *caws*, arem. *kaous*. *amenen*, *emenin*, arem. *amann*, *amanenn* (Cath.), trec. *amaenn*, ven. *amonenn*, cambr. *ymenyn* (cf. p. 1061). *haloin*, *halein* (p. 825). *bara*, item cambr. arem., hib. vet. *bairgen*. *bara can*, item cambr. arem. (Cath.): *can*, item cambr., arem. *kann* (p. 162). *keirch*, cambr. *ceirch*, arem. *kerc'h* (*querch* Cath.). *douer*, *dúr*, supra *dour* 8ᵇ, *dofer* in *doferghi* 9ª. *toim*, cambr. *twym*, arem. *toem* Cath., hod. *tomm*, ven. *tuemm*. *oir*, cambr. *oer* (p. 103). *coruf*, mox *coref*, cambr. *cwrw* (cf. pp. 115. 821). *win*, *guin*, cambr. arem. *gwin*, hib. *fin*. *medu*, *meddou* supra scriptum vetusta manu, arem. *mez*, cambr. *medd*, sed *meddw*, ebrius, *meddwi*, ebrium fieri (cf. p. 816). *guin fellet*, vinum corruptum; *fellet* part. verbi *fyllel*, arem. *fellell*, deficere (p. 536). *bregaud* (p. 1061). *oleu* (cf. supra *oleubren*), cambr. *oleu*, *olew* (hib. vet. *ola* pp. 57. 109), arem. *oleau* (chrisma) Cath. *oleo* Buh. 180, 18. ut hod., at *eol* (oleum, olivum) Cath. ut hod., ven. *iol*. *iot*, arem. *iot*, *iod*, cambr. vet. *iot* (p. 1061), hod. *uwd*, hib. vet. *ith* (p. 49). *caul*, supra (p. 1076). *lait* rectius *laith*, *laeth* (p. 150). *leuerid*, cambr. *llefrith* Mab. 2, 225, arem. *laes liuris* Cath., leon. *leas livris*,

sicer. Manutergium l. mantile, *lien duilof*. Cultellus, *collel l. kethel*. Artauus, *kellillic*. Vas, *cafat*. Hanapus, *hanaf*. Ciffus, *fiol*. Patera, *scala*. Cibus l. esca, *buit*. Potus, *diot*. Liquor, *lad*. Claustrum, *clauster l. cloister*. Coquina, *keghin*. Cocus, *kog*. Ignis l. focus, *tan*. Flamma, *flam*. Pruna, *regihten*. Andena, *tribet*. Ticio, *itheu*. Olla, *seit*. Cacabus, *caltor*. Lebes, *per*. Caro, *kig*. Ius, *iskel*. Ficinula, *kiguer*. Comedia, *racca*. Daps l. absonum l. ferclum, *sant*. Ueru, *ber*. Arsura, *guleit*. Sartago, *padelhoern*. Frixorium, *oilet*. Coctio, *bredion*. Coctus, *parot*. Fructus, *trech*. Offa, *suben*. Mica, *breuyonen*. Uestiarium, *guiscti*. Testamentum ... Sigillum, cellarium, *talgel*. Molendinum, *melin*. Mola, *brou*. Mel, *mel*. Victus, *bruha*. Pecunia, *sols*. Numus, *dinair*. Pistrinum, *popei*. Fornax l. clibanus, *forn*. Pistor, *peber*. Granum, *gronen*. Farina, *blot*. Bratium, *brag*. Palea, *culin l. usion*. Cribrum l. cribellum, *croider*. Furfures, *talch*. Fer, *guthot*. Amfora, *perseit*. Lagena, *kanna*. Utensilia, *lofgurhchel*. Dolium, *tonnel*. Cupa, *keroin*. Suppellex, *gut"hel*. Aula, *hel*. Triclinium, *steuel*. Solarium l. solium, *soler*. Turris, *tur*. Cardo, *medinor*. Strigil, *streil*. Risus, *hoerthin*. Letus, *louen*. Tristis, *trist*. Famis, *naun*. Pinguis, *bor*. Pinguedo, *berri*. Corpulentus ... Macer l. macilentus, *cul*. Grossus, *bras*. Gracilis, *muin*. Longus, *hir*.

---

ven. *leac'h livric'h*. *sicer*, transumptum. *lien duilof*, cambr. *llian dwylaw* (*llawliain*). *collel*, demin. *kellillic* (pp. 297 et 1062); *kethel* vid. supra. *cafat*, cambr. *cafad*, cavum. *hanaf*, arem *hanaff* Cath., hod. *hanaf*, *anaf*, patella (et *hanap*, *anap*, granorum et fluidorum modus). *fiol*, arem. *fiolen*, cambr. *ffiol*, unde *ffioleit* (p. 840), gall. hod. *fiole*; cf. φιάλη, *phiala*. *scala* vox germanica. *buit*, *diot* vid. supra. *lad*; cf. lat. *latex*. *clauster*, *keghin*, *kog*, *flam*, omnia transumpta. *tan* (p. 87). *regihten*, arem. *regezen*, carbo ardens (*reguez*, pruna, Cath.). *tribet*, cambr *tribedd*, arem. *trebez*, *trebe*, tripus. *itheu*, arem. *eteau* Cath., hod. *eteo*, *etef* masc., cambr. *etewyn*, *tewyn*. *seit*, cambr. *saith*[?]. *caltor* (p. 829 sq.). *per*, arem. *per*, cambr. *peir* Mab. 2, 224. 239, hod. *pair*. *kig*, supra *chic*, cambr. arem. *kig*. *iskel*, cambr. *isgell*. *kinguer* signatum puncto delente, i. e. *kiguer*, *kig-ber*, fuscinula qua capitur caro, cambr. *cigwain*, *cigfach*. *racca*, cambr. *rhaca*, spectaculum, at quid istud in culina, ubi potius expectaveris *ragout*, potius quod comeditur quam comoediam? *sant*, cambr. *saig*, pl. *seigiau*, ferculum. *ber*, cambr. arem. hib. *ber*; *b* = *v* (p. 38). *guleit*, cambr. *golwyth*: *lloneit ydwrn o vereu a golwython arnadunt* (plena manus eius veruum et arsurae, i. e. fercula, frusta, in eis) Mab. 1, 2, comp. *go-lwyth* (p. 156). *padelhoern*, cambr. *padell haiarn*, patella ferrea. *oilet* (p. 843). *bredion*; cf. cambr. verb. *brydian*, *brydiannu*, subst. *brydiant*? *parod*, item cambr., paratus, coctus; inde verbum cambr. *parotoi*, *parodi* (parare), arem. *parediff* (coquere) Cath., corn. *parusy* (coquere) D. 675. part *parusys* D. 458. 690. *trech* supra interpretans lat. truncus. *suben*, ut arem. *soubenn* ('offa'), *soubaff pe ober soup* ('offare') Cath. transumptum. *breuyonen*, cambr. *briwionyn*, arem. *breyenenn bara* (mica) Cath., hod. *brienenn*, sing. a plur. corn. *brewyon* (frusta) R. 1893, cambr. *briwion*, arem. *brien*. *guiscti*, comp. ut supra *clechti*. Post vocem insequentem deest interpretatio cornica. *talgel*, cambr. *talgell*, cella penaria. *melin* (p. 826). *brou*, arem. *breou*, *breo* (deriv. *breauiaff*, terere, comp. *breulin*, mola acutoria, Cath.), cambr. *breuan*. *mel*, item cambr. arem. *bruha*, fortasse cambr. *bwchan*, puls? *sols* (p. 154). *dinair* (p. 96). *popei*, *peber*; verb. cambr. *pobi*, arem. (ven.) *pobat*, unde cambr. *pobwr*, arem. (ven.) *pober*, pistor. *forn*, cambr. *ffwrn*, arem. *forn* Cath., hod. *forn*, *fourn*, hib. vet. *surn* (p. 256). *gronen* (p. 1077), hib. vet. *grainne* Wb. 13c. *blot*, cambr. *blawd*, arem. *bleud*. *brag*, cambr. *brag* (germ. malz); cf. arem. *bragez*, germen, *brageza*, *bragezi*, germinare. *culin*, cambr. *cwlyn*? *usion*, cambr. *us* Mab. 2, 373, hod. *us*, pl. *usion*; cf. *eusiniou* (p. 1063). *croider* (p. 831). *talch*, cambr. *talch*. *guthot* incognitum; pro *fer* lege *far*. *perseit* comp. e vocibus supra prolatis *per* et *seit*. *kanna* vox germanica transumpta. *lofgurhchel*, comp. e *lof*, manus, et voce *gurhchel*, cui respondet *gorhel* (arca) O. 950. 966. 1087. 1146. 1167, *gorhyl* 1040. 1047. 1063. 1074. 1124, *gorhal* 1050, *gorthell* Cr. 2255, infectum *worhel* O. 980. 1017. 1158. *tonnel*, arem. *tonell*, cambr. *tunell*, gall. hod. *tonneau*. *keroin* (p. 825). *guathel* (si recte legimus), cambr. *gwaddawl* (dos, portio) Leg., hod. *gwaddol*. *hel* videtur vox germanica transumpta *hal*, *halla*. *steuel*, cambr. *ystafell*. *soler*, arem. *solier*, ven. *suler* (*solyer*, *suler* Cath.) = solarium. *tur*, cambr. *twr*, pl. *tyrau*, arem. *tour*, pl. *touriou*. *medinor*, arem. *mudurun*. *streil* a voce latina. *hoerthin* (p. 826). *louen* (p. 823). *trist*, item cambr. arem. *naun*, arem. *naon*, *naoun*, ven. *nann*, *nahun*, cambr. *newyn*. *bor* et *berri* (cf. p. 815) incognita alias. *cul*, cambr. *cul*, hib. vet. *cóil*. *bras*, cambr. arem. *bras*. *muin*,

Breuis, *ber*. Magnus, *maur*. Paruus, *boghan*. Fortis, *crif*. Inualidus, *anuein*. Sollicitus, *priderus*. Securus, *diogel*. Causa, *chen*. Accusator, *cuhupudioc*. Excusator, *diffennor*. Nichil, *laduit*. Aliquid, *nebtra*. Sella, *diber*.

---

cui in marg. additur cambr. *main* (p. 104 sqq.). *hir*, item cambr. arem. *ber*, cambr. *byr*, fem. *ber*, arem. *berr*. *maur*, in codice supra scripta *o*, ergo *maur* vel *maor*, cambr. *mawr*, arem. *meur*, hib. *már*. *boghan*, cambr. *bychan*, arem. *bihan*, *bian*. *crif*, cambr *cryf*, arem. *creff* Cath., hod. *kre*, *krev*, *kreñ*, ven. *krenv*, *kreañ*. *anuein* comp. cum privativa *an-*; cambrice et aremorice idem significant *dinerth*, *dinerz*. *priderus*, cambr. *pryderus*, arem. *prederius*. *diogel*, cambr. *diogel*. arem. *diougel* Cath., decomp. *di-go-gel*. *chen*, cambr. *cwyn*, causa iudicialis. *cuhupudioc* leg. *cuhupadioc*, a *cuhudhat*, accusatio: *ȝy huhuȝas* (ad eam accusandam) P. 33, 2. *the guhuthas* (te accusare) O. 164; item cambr. *cyhudded*, *cyhuddiad*, accusatio, *cyhuddo*, accusare, *cyhuddwr*, accusator, e comp. *cyhudd*. *diffennor*, arem. *difenner*, ven. *dihuenner*, a *difenn* (*diffen* Cath.), cambr. *diffynwr*, a *diffyn*, defendere. *laduit* incognitum, nisi forte conferendum cambr. *llodwedd* (obolus). *nebtra*, arem. *nep tra*, aliqua res. *diber*, arem. cambr. *dibr*, sella equo imposita.

ADDENDA, CORRIGENDA, TRANSPONENDA.

Ad p. 1, lin. 13: etsi extant paucae inscriptiones gallicae tam graecis litteris scriptae, quibus uti Gallos tradidit Caesar (b. G. 6, 14), quam italicis aliis praeter latinas,

p. 4, lin. 9—10 del. *indarpe* . . . 26[b].

p. 5, lin. 3 (et 234, 17. 868, 25). *erdirc* leg. *erdairc*

p. 5,19 (et 412,7). obtulerunt leg. adversati sunt

p. 5, 19. offerendo leg. adversando

p. 5, 27 del. *colinn* . . . 3[b].

p. 5 ad lin. 29: *lasindernad* (penes quem factum est) Inscr. ap. O'Don. 233.

p. 6, lin. 19. primi leg. primitiva

p. 6, lin. 31. 18[a] leg. 18[c]

p. 8, lin. 24 del. *fine* . . . 24[d].

p. 8, lin. 10 ab inf. (et 246, 16. 868, 27) leg. *no erigmea* (gl. uel querellas)

p. 8, lin. 6. a. i. placebit leg. manebo

p. 9, 6 (et 313, 19). *ési* leg. *tar ési*

ibid. intra uncos leg. pro hac quaternitate, pro his q.

p. 9, 25. *a* leg. *e*

ad p. 10, 19: *cille* (= cellae) L. Ardm. 15 b. 2. 16 a. 1. *genitiu* (genetivus) Sg. fq. *heritic*, *indheritic* (haeretici) Wb. 30[b]. Ml. 17[c]. *abbgitir*, *apgitir* (= abecedarium) Sg. Cr. *nopridchim* (praedico) Wb. 21[c]. *siric* (serica) nescio unde addiderit St.

p. 10 ad lin. 21: *aristotil* (Aristotelis) Sg. 33[a]. *magistir* (magistri) Wb. 30[d].

p. 10 ad lin. 25: *ceill* (= cellam) Tir. 15.

p. 10 ad lin. 5 a. i.: praesertim ante *r* et *l*: *almsan* (eleemosyna), *fetarlicce* (p. 59) Wb. *libardaib* (gl. libralibus) Sg. 1[a]. *espartain* (vespertinum tempus) Corm. *scibar* (piper) Sg. 92[b]; *lebor* (liber) Sg. 106[b]. *gabor* (gl. caper) Sg. 37[b]. *fescor* (vespera) Corm. Assimilationis vi (pp. 8. 9) saepissime mutatur *e* (etiamsi ipsa profecta est ab *i*) post vocales *a*, *o*, *u* ut in his: *imrádat*, *dosoat*, *ni fodlat*, *asluat*, *toddiusgat* (p. 437), *muntar* vel *montar* iuxta *munter*, *muinter* (p. 14 sq.), *fortacht* (p. 241); *druad* (p. 256), *cucann* (coquina, p. 778), *almsan* (eleemosyna), *humal* (humilis), *uasal* (= cambr. *uchel*, p. 768); cf. *laudacia* (Laodicea) Wb. 26[d].

p. 11, 15 (et 16, 7. 18, 9. 69, 15. 304, 24): *deac* bisyllabum esse F. h. 2. Fél. Iul. 15. Sept. 22. recte monet St. (Beitr. VI. 13); quamquam eidem assentire nequeo supponenti comp. *dépanc*, ad indicae magis quam ad hibernicae linguae leges excogitatum.

p. 11 ad not. * lin. 7 sqq.: Melius in adn. ad Itin. Burd.: 'rho (v. l. *hro*) nimium'. Ceterum recte explicatam hanc vocem a fluminis nomine distinguendam censet St. (Beitr. VI. 229), qui confert: 'usque ad diem *erdathe* apud magos .i. est iudicii diem domini.' L. Ardm. 10 a. 2. Eodem nescio an pertineat: *ished dathar dún* (gl. maledicimur quia speramus) Wb. 28[d]. atque ipsum *dál*, cambr. *datl* (pp. 769. 820).

p. 12, 13 (et 69, 14 a. i.). *etal* leg. *etail*

p. 12, 24. Interdum tamen leg. Contra ante *á* quoque

p. 12, 25 ad 46[a] add.: , in quo exemplo excidit *u* (*v*),

p. 13, 19 ad veneretur, add.: leg. veniretur

ibid. (et 165, 20. 647, 12—11 a. i.). superiora leg. suspiria

p. 13, 20. hoc idem adiectivum leg. eiusdem radicis participium

ibid. ad *foirbthe* add.: (perfectus)

p. 13, 2 a. i. (et 326, 13-12 a. i.) *isé gnith* leg. *.i. gnithi*

p. 14, 19. dat. *bunad* leg. dat. *bunud*

p. 14, not. * lin. 2. *coirt* leg. *cóirt*

p. 15, 16 (et 70, 3 a. i. 772 not.) *roithinech* (gl. serenus) leg. *roithinech* (gl. sereno)

p. 16, 8 a. i. contemptus leg. contumelia

p. 16, 7 a. i. (et 453, 16 464, 3 a. i. 652, 13 a. i.). contempserunt leg. violaverunt

p. 16, 3 a. i. *sráthath* leg. *snáthath*

ibid. (et 274, 7). *sráthatath* leg. *snáthatath*

p. 17, 8 del. *dálem* (gl. caupo)

ibid. del. 63[a].

ad p. 17, 14: *báas* (mors) 5[c].

ad p. 17, 14 a. i. Intermedia quoque forma *oa* invenitur: *moam* O'Dav. v. *airitiu*. *moar* (magnus) Harl. 5280 ap. O'Curr. 618; vel infecta *oai* ut in gen. *inis Foail* (insula F.) iuxta nom. *Fal* ibid.

p. 18, 4. 7. 8: *dias, criad, lia* hinc eximenda ut bisyllaba in Fél.
p. 18, 11 a. i. luxuria leg. fervor
p. 19, 23 (et 250, 1) 69ᵇ. leg. 96ᵇ.
p. 19, 12 a. i. del. *liaic* ... 18ᵇ.
p. 20, 5 pro altero *ceniul* leg. *ceniul*
p. 21, 9. licitus leg. legitimus
p. 21, 13. hic leg. infra
p. 21, 8—6 a. i. fortasse ... DIU. leg. nam *giugrann* ... *gigrann*, potius e *gigurann* ortum videtur.
p. 22, 14 a. i. (et 787, 18. 863 inf.) *doguilse* leg. *dogailse*
p. 22, 3 a. i. *gluas* leg. *glúas*
p. 22 ad not.: [C]at(h)ubodua Inscr. (hib. *badb-catha*); vid. quae de Bellona Hibernorum nuper disputavit W. M. Hennessy cum adnotatione C. Lottneri (Revue Celtique, p. 32—57).
p. 23, 6. gen. leg. acc.
ibid. laternae leg. laternam
p. 23, 13. ecclesiae leg. fidei
p. 23, 18—19 del. *i sósib* ... 2ᵇ.
p. 24 ad lin. 4: In L. Ardm. *regiones coolennorum*, 2 b. 2.
p. 24 ad lin. 12 a. i.: verb. simpl. *dúnsit l. congabsat* (gl. continuerunt, aures suas) L. Ardm. 175 b. 1,
p. 25, 7 del. ; cf. — Cûbi?
p. 25, 14 ante *dús* add. *dúus*,
p. 25, 8 a. i. interpretaris leg. interpretare
p. 25, 2 a. i. del. *dúus* ... iq.
ibid. (velocitas) leg. (motio, *lúth* Corm. *lath*)
p. 25, not. * del. Subst. ... *dungeon*.
p. 26, 3. mundi leg. rerum
p. 26, 7 a. i. del *úrphaisiu* ... 100ᵃ.
p. 28, 5. *fomen* leg. *dofomen*
p. 28, 13 a. i. (et 68 inf.) firmitas leg. perfectio
p. 29, 2 a. i. del. *Ιαρταιος* ... Nemaus.
p. 30, 9 etc. *máini* ad diphth. *ói* refert St.
p. 30, 6 a. i. del. Nemausensi ... *λλανοιταχος*
p. 32, 6—8. 9. 15. 17: hinc eximenda quaecunque ad *lia* pertinent.
p. 34, 20 a. i. *an* leg. *au*
ad p. 35, 18 a. i.: *hireud* (in gelu) Ml. 67 r. *ireuth* (gl. in pruina) Ps. 56ᵃ
p. 37, 21 del. hib. *dear* ... *θυγάτηρ*
p. 37, 10 a. i. *delen* leg. *dalen*
p. 37, 5 a. i. lat. *futuo* conferendum esse hib. *bod* (penis) monet St.
p. 38, 3 sqq. Exempla mediae in tenuem transgressae omnia improbat St.
p. 39, 17 a. i. *louichetic* leg. *diguo-louichetic*
p. 39, 15 a. i. *ryd* leg. *rhyd*
p. 42, 23. *oimtiu* leg. *foimtiu*
p. 42, 8 a. i. quies leg. mansuetudo, clementia
p. 42, 7 a. i. 31ᵇ. leg. 31ᶜ.
p. 46, 21 del. Va*h*alis etc.
p. 48, 7 leg. Vacalus
p. 48, 8 a. i. J servatae exempla profert St. *iúgsuide* (gl. tribunal) Sg. 50ᵃ. *ia* (= cambr. *ie*, p. 757) Corm.; nec vero persuasit mihi de his: *fritamm-iurat*, *fritamm-iorsa* (p. 35) et *fírian* (p. 778), quod compositum esse statuit *fír-ián* = cambr. *gwir-iawn*.
p. 49, 11 del. *iacaum* ... 128.
p. 50, 22 a. i. (et 467, 16). *cithes* leg. *ciathes*
p. 50, 5 a. i. (et 469, 16). *immechomairsed* leg. *immechoimairsed*
p. 51, 11 del. *forsanairisedar* ... 139ᵇ.
ad p. 52, 3 a. i.: *mó* (mox) Corm. *á* (cf. p. 418).
p. 55, 17. del. aut
— 21—24. del. aut ... 15ᵇ. — Cf. p. 100.
p. 56, 21 (inde corr. 64, 4). *Bóinne*, leg. *Boind* (gl. *Bregna*) Corm. B.
p. 56, 18 a. i. *tóisechaire* leg. *tóisech aire*
— 13 a. i. (et 248, 14. 251, 18). testamento leg. foedere
p. 56, 8 a. i. Novosium leg. Novesium
57, 17. transp. hod. *olew*, arem. *oleo* Buh.
— not. (et 75, 8). *airech* leg. *aire*
59, 9 a. i. secundas leg. secundus
60, 16 a. i. transp. 10ᵈ. 4ᵉ.
— 14 a. i. *dangüd* leg. *dang[n]üid*
61, 3 a. i. ante Cr. add.: *apgitir*
62, 6 a. i. leg. intellegetis id ... ignoscam id
p. 63, 18 del. unicum.
— 19 add. *lú* (*cach mbec* Corm. vv. *lelap*, *lúda*) = scr. *laghu*; item *bréo* (flamma) Fél. Apr. 15, si conferenda sunt scr. *bhrâg*, zend. *barâs*, got. *bairht-s*, gr. *φλόξ*, lat. *flagro, flamma*.
p. 64, 2 a. i. *commin* leg. *commin*
66, 7 a. i. *indchorcur* leg. *inchorcur*
68, 22—20 a. i. del. Nec ... 33ᵃ. — vid. Br. h. 23.
p. 68 ad lin. 6 a. i. transp. a p. 69, 13—12: *téte* ... 29ᵃ.
p. 69, 12. cf. leg. differunt
70, 20 a. i. *comais*. leg. *comais*.
— — *gnime* leg. *gnímo*
71, 17 a. i. *logod* leg. *llygod*
— 15 a. i. del. *echaire*,
— 14 a. i. del. *tóisechaire* ... 50ᵃ
ad p. 70, 6 a. i.: Hic quoque excussam P infectam (PH) prodere videntur *niæ* (= nepos; fem. *necht* = neptis, p. 68) Corm. *tee* (= tepens), *téit* (= tepentes), *téte* (quasi tepentia), *tene* (ignis; cf. zend. *tafnu*, *tafnaṅh*) pp. 255. 69.
p. 75, 8. *eolach* leg. *eola*
ad p. 76 inf. Aufustius — cf. scr. *ûdhas*? St.
p. 78, 9. tam *Keneu* leg. composita tam cum *ceneu*
— 10. Catulus leg. catulus
80, 2 a. i. anus leg. annus
ad p. 81, 20: ut in monosyllabis regulariter.
p. 82, 8 a. i. *kerydd* leg. *cerydd*
— not. * De arem. *eueshat* vid. p. 1069.
83, 1. Brecknok leg. Brecknock, Brecon
— 20. *forodamassa* leg. *forodomarsa*
84, 19 (et 152, 5 a. i.) leg. *mantol*
— 18 a. i. vix leg. at non
85, 10 del. cf. ... Liv.;
87, 18 del. (cf. ... Itin.)
88, 13—14 del. ac ... 1, 5, 1. — Cf. p. 852.
— not. del. brit. *iuenn* ... cum
ad p. 89, 25: Sic hodie quoque apud Venetos: *stiren* (stella), *ridek* (currere), *ivein* (bibere), *inis* (insula), *pisk* (piscis), *pirenn* (pirum), *pibr* (piper), *lis* (aula), *biv* (vivus), sed *guenn* (albus), *guénn* (arbor), *ledan* (latus), *bet* (mundus).
p. 89, 4 a. i.—90, 1 del. , etsi ... sicut

90, 2 del. *croire* e *credere*,
92, 13 a. i. *twrf* leg. *twryf*
93, 17. placens, commodus leg. flexibilis
95, 6. *trostyr* leg. *trostr*
96, 8. Sic apud Quill. leg. Item in MJ. *meur* 4 a. *meurbet* 4 b. 7 a. *peuch* 8 a. *peoch* 7 a. *breusr* (frater) 9 a. *dieug* (piger) 12 a. *dieuguy* (pigritia) 11 b; in Cath. *leun*, *meur*, *peuch*, *breuzr*, *cleuz* ('agger, fossatum'),

p. 96 ad lin. 16: E Cath. *quer*, *cristen*, *cristenes*, *priet*, *pechet*, *baelec*, *feunten*, *marhec* ('miles'), *diec* (segnis, piger), *dieguy*; e MJ. *quer* 9 a. *pechet* 4 b.

p. 96 ad lin. 9 a. i.: *morzat* (crus), *colen* (hinnuleus) Cath.

p. 98 ad. lin. 10: *roet* (rete), *loet* (canus), *toem* (calidus), *galloet* (quire, posse), *galloedus* (potens), *croers* (cribrum), *boet* (epulum, cibus), *scoet aour* (scutum), *coezaff* (cadere), *croeaff* (creare), *croeadur* (creatura) Cath. *boet*, pl. *boedou* MJ. 6 a.

p. 98 ad lin. 15: *coan* (cena), *coanaff* (cenare), *coar* (cera), *scoaz* (armus, umerus) Cath. *poan*, *poanyou* MJ. 6b. 10b. *cloarec* 167a. *coan* 5b. *coaniomp* (cenemus) 6b. OUA: *pouanyou* MJ. 9 b.

Invenitur tamen hic quoque sicut cornice O vel OU non solum hodie: *kroui* (creare), *krouer* (creator), *krouadur* (creatura), ven. *kroueein*, *kroueour*, *krouedur* vel *kroedur*; *galloud*, ven. *gellout* (posse, potentia), *galloudek*, *galloudus* (potens), *tomm* (calidus, ven. *tuemm*); sed etiam: *croer* (creator) MJ. 15 a. 52 a. 65 a. *crouer* Buh. 90, 15. *gallout* (potentia) MJ. 56 a. 177 b.

p. 99, 14 (et 106, 17). *roen* leg. *roe*
— 16 del. *bloaz*, plur.
— ad lin. 17: cf. arem. *bloaz*
— 23 (et 104, 17). varius leg. varia
— 2 a. i. naves agminis leg. agmen navium

ad p. 100, 23: *eskid* = σκῦτος. — St.

p. 101, 12. *cedawr* leg. *cedor*
— 14—15 del. In ... 7ᵃ. — Vid. p. 842.
— 6 a. i. add. *moal*, *oat* Cath.

103, 12: Cum corn. *loch* potius comparandum hib. *liacc* (vitulus): *liasa liag .i. ait andearnadh cráoithe for láoghaibh* (locus ubi facta sunt tuguria super vitulos) O'Clery. — St.

p. 103, 25. leg. *hoedl*, *lloegr*,
104, 5. ad D. 707. add. O. 894.

ad p. 104, 7: *croas* Cath. MJ. 3b. *oan* (agnus) 19 a. Cath. *hirhoazlus*, *hirhuazlus* (grandaevus; cambr. hod. *hirhoedlog*) Cath.

p. 104, 22. albus leg. alba
— 30. Cum *peis* comparandum esse hib. *ceis* (gl. stragulum) monet St.

p. 106, 17—22 in hunc modum emendanda: In Buh., MJ., Cath. haec OE aut servatur: *doe*, *roe* fq. (hod. *doue*, *roue*), vel in OA transgreditur: *moan* ('exilis, gracilis') Cath. Buh. 10, 9. 32, 10. 204, 17. *coat* ('silva, nemus') Cath. Buh. 30, 16. 38, 22 (hod. *moan*, *koad*, ven. *moen*, *koet*); aut in OU vel O coartatur: *houarn* (ferrum), *houarnaff* (ferrare), *houarnet* (ferratus), *caoch hoarn* (rubigo), *hoarner* (ferrarius) Cath. *douar* (terra) Cath. Buh. .... MJ. 64 a. 129 a. 174 a, *doar* Buh. 142, 14, *doe an doar* ('tellurus') Cath. *gouaff* (hiems) Buh. 154, 4. *grouanenn* (arena), *grouanus* (arenosus) Cath. *rouanes* (regina) Cath. MJ. 180 a, in quibus omnibus *oua* duarum syllabarum est (hod. *hoarn*, *doar*, leon. *houarn*, *douar*; *rouanez*; *goanv*, *goan*, ven. *gouian*). Concordat igitur tam arem. *off*, *ouf* (sum) quam corn. *of* cum cambr. *wyf* (= εἰμι). Cum E *greanenn* iuxta *grouanenn* Cath.,

p. 106, 23. *hedhyu* (hodie) Q. leg. *hisiu* Cath. (p. 619)

p. 108, 10 a. i. *golau* leg. *goleu*.

ad p. 109, 15 a. i. Quod *yw* ex *wyf* prodisse statuo, displicet Whitleio Stokesio, qui 3. pers. ad radicem *av* refert. At eadem vocalium transpositione non solum corn. arem. *diu* (duae, p. 316) prodiit e vetustiore forma cambr. *dui*, servata etiamtum in Voc., corn. arem. *piu* (quis? p. 400) e cambr. vet. *pui*, sed etiam cambrica dialectus ipsa alternat inter *oe* et *yw* (= *do y*, p. 390); quare opinioni isti quamvis ingeniosae fidem habere nequeo.

p. 114, 23. del. [ut *b*
— 24.]: leg., cf. arem. ven. *dean*; item
115, 12. *edau* leg. *edeu*
— 15. obscuritas leg. tam obscurus
— 11 a. i. post Wb.) add. 8ᵃ.
— 10 a. i. post *temel*) add. 8ᵇ.
122, 16. *striryа* add. (leg. *skirya* = got *gaskeirjan*? an *scririya* = arem. *skleria*?

p. 124, 10. *w hesyn* leg. *whersyn*
126, 8—9. transp. ad p. 151, 20.
[— 9. Brixia, Brixellum leg. hib. *brecc*]

ad p. 128, 14: *tat aguen* (hod. *tad aven*) Nenn.

ad p. 131, 21: *grec* (id.)

p. 132, 20 a. i. *Kueroc* leg. *Gueroc*
134, 12 a. i. *tebell* leg. *tebel*
136, 12—10 leg. in vocibus *lau* et *dauu* (p. 114), ... productas: *iacou* ...

p. 136 inf. Vetustissimum exemplum TRENACCAT LO Inscr. ogmicae, si *lo* conferre liceat cum gall. LOCAN (logan) Inscr. Tod.

p. 138, 23. *llawfwyall* leg. *llawfwyell*
— 5—4 a. i. leg. quarum *ff* a *vh* profectum esse probatur analogia aliarum formarum (pp. 512. 517; 119).

p. 139, 14 a. i. erit leg. sit.
— 13 a. i. *rhyddaf* leg. *rhyddhaf*
— 8 a. i. *graddwr* leg. *graddor*
— inf. *caredd* (amor; leg. *cerydd* (castigatio;

ad p. 141, 11 a. i.: *ny a dreha* (erigemus) O. 1715.

p. 142, 12 a. i.: *cuddiaw* leg. *cuddio*
143, 3 a. i.: *kerdded* leg. *cerdded*
144, 4. *bedyddyaw* leg. *bedyddio*
— ad lin. 15—20: Servarunt Leonenses soli *z* terminalem et ante vocales,

p. 144, 20 a. i. *migtern* leg. *mygtern*
145, ad lin. 2: Item *mas rer* (quo fit) Cath. v. *bleut*, ac saepius in MJ. (p. 582 sqq.)

p. 145, ad lin. 3: *argant* Cath., sed *archant* MJ. 15 b. 83 b. (eadem dialecti varietate qua hod cornug. ven. *argant*, leon. *arc'hant*), *bourch* (burgus), *bourchis* (burgensis) Cath., pl. *bourchysyen* MJ. 81 a.

p. 145, ad lin. 4: *ael* MJ. 179 b. *ael*, *archael* (archangelus), *auiel*, *moe* (coma; hib. cambr. *mong*) Cath. — In fine add.: *bourc'h* (*borc'h*), *bourc'his*.

p. 145, 7. debemus leg. debebamus
— 15 a. i. Irmionis leg. Irminonis
146, 10. *bw* leg. *bh* (cf. pp. 512. 517. 529.)
— 12. ante *dywetpwyt* add.: *gwyper* (sciatur), ad tenuis praecedentis vim assimilantem
ad p. 147, 16: '*cam* = σκαμβός'. St.
— p. 149, 15 a. i.: '*baich*, arem. *bech* (onus) = fascis'. St.
p. 150, 23. restituendum ... *hint* leg. assimilatio tenuis *t*. — Ibid. *hin* leg. *hinn*
p. 151, 6. exemplum ignoro. leg. exempla: *cloff* = cloppus, *cyff* = cippus. — St.
p. 151, 9—7 a. i. del. hib. ... *Licca*
156, ad lin. 1: *nith* (sororis filia) Mab. 3, 200.
p. 156, 11 leg. Leg. 2, 4, 5.
157, 11. *kath* leg. *kâth*
— ad lin. 15: *trouch* (scissura), *trouchaff* (scindere) Cath.
p. 158, ad lin. 1: *fruit* (fructus) 9[b].
— 11. obtinet leg. viget
— 19. alternans ut leg. alternat
— ad lin. 20: *daerou* (lacrima), *daerouiff* (lacrimari) Cath.; contra hod. ven. *c'h* (vel *h*) pro *z*. Idem in ...
p. 158, ad lin. 25: Item *t* sequente *l*: *seuzl* (talus; cambr. *sawdl*), *hirhoazlus* (grandaevus; cambr. *hoedl*) Cath.; sequente *n*: *ezn* (avis; cambr. *edn*) Cath. *loezn*, pl. *loznet* (bestia; cambr. *llwdn*) Buh.; sequente *w*: *bleuzuenn* (flos), *bezuenn* (betula) Cath.
p. 158, ad lin. 15 a. i.: *traez* (litus; hod. *trez*, leon. *treaz*, ven. *trec'h*, arena) Cath.
p. 158, 12 a. i. *noaz* (...) add. Cath. Buh.
— 11 a. i. *luz* ... add. MJ. 129a.
— ad 10 a. i.: *frouez*, *froez* MJ. 149b. — Ibid. *quaeth* leg. *quaez*. — Add. *nyz* (neptis) Cath.
p. 160, 24. *desquiblion* leg. *disquiblion*
— 28. presbyteri; sing. leg. presbyter factus;
ad p. 166, 13: *Sericán* (gl. Sergiolus) Sg. 45[b]. *Mailfataric* (calvus Patricii) Inscr. Ion. — St.
ad p. 167, 8 a. i.: '*twrf* = hib. *toirm*'. St.
— 168, 14: *diberi* (cenare) 10[a].
— 170, 8: item in Cath. *forecher* e *forestier*.
ad p. 175, 21 a. i.: Sic *Selim* e *Salomô*. — St.
p. 181, 7. 8. *sálchuach* ... 100[b] ut compositum (= salis caucus? an salis caupo?) transp. ad p. 183, 7.
ad p. 181, 8 a. i.: ; nisi vero conferendum est cum *chucunn* (ad nos) Hymn. Máilísu, *chucut* (ad te) Fél. prol. 280.
ad p. 184, 20: Tamen non solum in L. H. scriptum extat *deur nagaldai* (de Ur Chaldaeorum) Colm. h. 27, sed iam in Inscr. vet. *or. ar gilla giarain* (orate pro G. Ciarani).
p. 185, 8. (infans) leg. (transumptum gallicanum *page*)
p. 189, 12 a. i. coepi leg. coepimus
— 10 a. i. non erat leg. qui non sit
191, 12. *yn maga*, leg. *yn*, *maga*,
ad p. 192, 6 a. i. (319, 19): *nauntec* Cath. = *naunt'* + *dec*, i. e. navanti (slav. *devętĭ*) + *dacam*. — St.
ad p. 199 inf.: Exempla *tan* (*dan*) inficientis vid. p. 680.

p. 200, 3 a. i. servatur *t*, leg. servantur tenues,
203, 6 a. i. profectione leg. provectione
204, 17. prae-scriptus leg. prae-dictus
205, 23. *ngwis-godd* leg. *ngwisgoedd*
206, 6. 24 anni leg. 80 anni
207, 1. cum *Kemro* cf. arem. *kenvro*, *kenvroad*
212, 3 a. i. *ar inaencai* leg. *ar incensai*; reponendum ad lin. 6 a. i.
p. 212, 2 a. i. del. supra ... innocentia
213, 20. responsum leg. monitum.
— 12 a. i. prior leg. eadem
— 4—3 a. i. hic est sensus prior leg. haec est substantia eadem
p. 214, 9: *annuiadniss* add. (leg. *-nisse*)
— 11 a. i. sensum priorem leg. substantiam eandem
p. 215, 15. *estosc* ... 24[d] leg. *trigiun infatho* (per os prophetae) Ml. 74[d].
p. 215, 17. *cosindbrud* leg. *cosindbiud*
— 18—20. leg. *trisindrochomairli* ... per malum consilium; reponendum ad p. 212, 6 a. i.
ad p. 216, 9 a. i.: *huna fochaidib* (gl. a tribulationibus) Ml. 54[a]. *hona mainénaib* (gl. munusculis) 69[c]; sed etiam aliis consonis sequentibus: *honaisleidmenaib* (gl. sputaminibus) Tr. 3[b]. *honaigabalaib* (gl. captionibus) Ml. 54[b]; atque ante vocales: *donahisin* (gl. quibus) Ml. 57[c]. *donahi diandrerchoil inti dia* (gl. quibus decreverit) 46[c].
p. 217, 7 (et 270, 15). *cemmen* leg. *ceimmen*
— 23. in quo libro leg. ac saepissime pro genetivo, item in MJ., in quibus libris
p. 219, ad lin. 28: *roen bet* (rex mundi) 6, 20. 12, 12. *roen tir* (rex terrae) 6, 25 etc.
ad p. 219, 10 a. i.: *roen ster* (rex stellarum) 14, 5. 16, 9 etc.
p. 221, 10 a. i. Dat. *dúili*, *dúil* secundum St., qui plane regularem censet terminationem *-i*.
ad p. 222, 8 a. i.: Brusccos Inscr. Ogm. (Proceedings R. I. Acad. IV. 176). St.
p. 223, 4. significatio leg. substantia
— 15 a. i. lingua leg. linguae
— 2 a. i. signum sensus leg. significatio substantiae
p. 223, inf. (bis) et 224, 2. significationis leg. substantiae
ad p. 224, 3 a. i.: al. man. *fugell*)
p. 225, 7—6 a. i.: del. *conggab* ... Fortasse:
— 6 a. i. add. Cf. *tofuisim ambanscal mac cind .IX. mis* (edidit mulier partum in fine 9 mensium) Imram curaig Mailduin, Leb. na huidre.
p. 226, 12. leg. Wb. 27[c].
— 16 a. i. (et 258, 6. 308, 9 a. i. 345, 11). sunt leg. erunt
p. 228, 3. *inna* ... 184[b]. transp. ad p. 226.
— 20. Vis. Adamn. leg. Longes mac nUsnig
ad p. 229, 26 (et 239, 17): *cenelæ netha* (gl. far, i. e. genus frumenti) Sg. 64[a].
p. 229, 28. *soscéle* masc.
— 29. *scél* neutr.
230, 3—4. *occomalnad* ... 32[a]. transp. ad lin. 2.
p. 230, 18—17 a. i. significationis primae leg. substantiae eiusdem
p. 230, ad lin. 13 a. i. transp. a p. 231, 2. *dindsoscélu* ... 18[c].

p. 231, ad lin. 16. transp. a l. 26—27: *predchimmi* ... 14[a].

p. 231, ad lin. 5 a. i.: nisi hoc in carm. Deirdri (Longes mac nUisnig, L. Lag.):

na bris indiu mo chride
mosricub mo mochlige

(noli frangi hodie, cor meum, mox assequar sepulcrum meum praematurum).

p. 231, ad lin. 3 a. i.: *etarcni dée* (gl. in scientia dei) Wb. 26[c].

p. 232, 20 leg. id dicis

— 16 a. i. inter nos leg. contra ceteros

— 7 a. i. Adi. masc.: *tuicsiu dé* (electos dei) Wb. 4[b], substantivi loco. Plerumque abiecto *u*:

p. 232, 5 a. i. add. *tri beulu dlútai* (per labia fixa) Sg. 6[a]. *forsna sunu cétnai* (super easdem voces) Ml. 133[d].

p 234, 3 add. *cennais* (mitis, mansuetus) Vis. Ad. 2.

p. 234, 19. licitum leg. legitimum

— 27 add. *trigiun infatho* (per os prophetae) Ml. 74[d].

p. 235, 11 a. i. leg. Wb. 29[d].

— 23 add. *bad chensi fricách* (modesti estote erga quemvis) Wb. 24[b].

p. 236 inf. 55r. leg. 53r.

237, 14 a. i. *seeh* leg. *sech*

239, 20 add. *céitgrinne fíno* (gl. nectar; i. e. primitiae vini) Sg. 122[b]. *in geno deeid* (gl. per segnitiem securi oris) Ml. 82[c].

p. 239, 21—22 del. *estosc* ... 24[d].

— ante inf. add. Incerti generis: *trigiun in fatho* (per os prophetae) Ml. 74[d].

p. 239, ad inf.: mi domine *aido* L.Ardm. 20 a.1.

240, post lin. 23: Incerti generis: *estosc inna fine* (expressio vinorum) Ml. 24[d].

p. 240, 24 leg. Dat. masc.:

— post lin. 29: Neutr.: *dinaib doirsib* (gl. de portis) Ml. 27[b]. *érsnásuthaib* (gl. depostfetantes; i. e. post fetus) Ps. 57[a].

p. 240, 7 a. i. leg. Voc. neutr.: *a doirsea* (o portae) Ml. 98.

p. 242, 21 a. i. (et 649, 13. 775, 24. 805, 27) leg. *innammraithemnechtæ*

p. 242, 16 a. i. *graine* leg. *grainne*

243, 9 leg. Wb. 3[a].

— 27 add. *ho fortacht* (auxilio) Ml. 22[c]. *dofortacht uiri*, *diafortacht* (ad auxilium viri, eius) Wb. 11[c]. 32[b]. *hi coimthecht* (in societate) Sg. 2[a].

p. 244, 2 a. i. prima leg. eadem

245, 13 (et 251, 7 a. i.). *béisti* leg. *bésti*

— 16 a. i. leg. (gl. nec tempora scio; i. e. tenorem ...

p. 246, 4 leg. Adi. Gall.: *ματρεβο ναμαυσιχαβο* (matribus Nemausicis) Inscr. Nem. — Hib.:

p. 246, 15. acciperent dona leg. caperentur collationes (exemplum transp. ad 245, 1.)

p. 247, 16. granum leg. granulum

248, 6 a. i. primae leg. eaedem

249, 6 a. i. del. 2[b].

251, 12 add. *iar colinn* Wb. 2[d]. 6[d]. 14[c].

— 16 add. *arsanctbrigti* (pro S. Brigitta) Br. h. 23. Praeterea St. testatur se invenisse dat. huius formae *Lupaiti*, *samuisci*, *gruaide* a nom. *Lupait*, *samaisc*, *gruaid*.

p. 251, 4 a. i. add. *aithis* 15[d]. Ibid. add. *inna aithissi* (gl. improperia) 6[a]. *aithissi óchách* (gl. contumeliae) 24[c].

p. 252, 7 a. i. (et 635, 19). *ocduguidiusiu* leg. *acduguidiusiu*

p. 253, 5. die leg. diei

— 18 leg. *imthanu aidche* (vicissitudo noctis), *trichumsanad inna aidche* ...

p. 253, 29 add. *fortacht* (auxilium),

254, 3 a. i. del. , quibus ... Itin.

255, ad lin. 20: *sui* = *su-vid* ut *dui* (insipiens), gen. *duad*, dat. *duid* = *du-vid* St. Idem monet addendum esse *ítu* (sitis), gen. *itad*.

p. 255, 5 a. i. leg. ad conseruationem naturae nostrae)

p. 255, inf. *a esbatad* in cod. *a esbataid*

256, 3 a. i. leg. Wb. 9[a].

258, 7 a. i. del. *itir* ... 74. — Est enim *Ulta* corruptum pro *Ultu*.

p. 259, 18 a. i. add. *nathir* (gl. serpens) Sg. 6[b].

260, 2—3 leg. *luguaedon* (Luguaedonis)

— 4. *innaac thrach* leg. *innacathrach*

— 20 a. i. *abbadir* leg. *abaddir*

— 3—1 a. i. omnia del.

261, 4 add. *conaccammár iarom intromchiáich máir* (vidimus postea gravem nebulam magnam; nom. *céo*) L. *na huidre* 113[a], ibid. *intromchiaigsin*.

p. 261, 10 del. (?)

— 3—2 a. i. omnia del.

263, 15 leg. Dat. Gall.: *ματρεβο* Inscr. Nemaus. — Hib.:

p. 265, 20 leg. *immenimgabam són huandinuilliugud*

p. 265, 21. ab leg. ac

— 10 a. i. *fichemain* leg. *feichemain*

— 7—6 a. i. del. *lec* ... 246; quod nunc interpretatur St. 'lapis panis'

p. 266, 5 leg. Wb. 14[b].

267, post lin. 7: Voc. c. *a derdriu* (gen. *derdrenn*) Longes mac nUsnig. *a eiriu* (cod. B. al. *a eire*, *a here*) Fél. Iul. 24.

p. 268, 8 (an 11?) add. *dia arainn*, *dia araind* (duo renes) SM. II. 238. 244.

p. 269, 10 a. i. add. *duairci clóini ado fadesin inti asagusi etarthotaim ácharat* (gl. obtarent interitum amicorum; i. e. parat iniquitatem sibi ipsi is qui optat interitum amici sui) Ml. 128.

p. 269, 8 a. i. del. a.

— 7 a. i. appellativa leg. substantiva

271, 2 add. *glend* (vallis) Vis. Ad. 183.

— 16 add. *colman glinde delmaic* (C. vallis rebellis) Fél. Nov. 5.

p. 271, 18 add. *amét mis*, *trehilugud mis* (e magnitudine, per auctionem m.) Cr. 45[a].

p. 271, 29 add. *inglinn* (in valle) Br. h. 20. *isinglind* Vis. Ad. 194.

p. 272, 2 add. *darsinnglend*, *tarsinnglend* (trans vallem) Vis. Ad. 186. 189. 190. *isinglend* (in vallem) ib. 192.

p. 272, post lin. 5: Loc. b. *ni artu ni nim* (non altius quidquam in caelo) Inc. Sg.

p. 272, 10 add. *slebe tolla delgnecha* (montes cavi spinosi), *maige loma* (campi nudi) Vis. Ad. 258.

p. 272, 18 add. a. *fortrigneib* (secundum tres species) L. Br. praef. Fél.

p. 272, 20 add. *donaglinnib* (ad valles) Fél. prol. 240.

p. 272, 10 a. i. *indliaid* leg. *indiaid*
— inf. leg. *iarsatalmain*
274, post lin. 6: NÁN duplex deminutio (an compositio cum *nán* = nanus?): *Lomnanus*, L. Ardm. 16 a. 2. *Sescnanus* ib. 9 b. 1. *Flaithnán*, gen. *-áin* Chron. Scot. 274. *Lachtnán*, gen. *-áin* ib. 304. LONGECNAN. — CÁN: *Dubucán*, *Isucán*, *Flanducán*, *cridecán* (corculum), *Echucán* Chron. Scot. 186. *ludugán* (vet. *lúducán*, digitulus) Corm.; quin etiam CUCÁN: *gillgugan* (puerulus), gen. *rergugain* (merulae parvae), voc. *a cendgucain* (o caput parvum) Corm. B. *rer*.
p. 274, ad lin. 24: Frequentia nomina mulierum ut in Martyrolog. Donegal. (Dublin. 1864): *Comnat* 4. 256. *Caomnat* 110. *Fiadhnat* 6. *Osnat* 8. 302. *Eargnat* 10 = *Hercnat* 288. *Coccnat* 46. *Cuachnat* 48. *Ciannat* 84. *Herednat* 98. *Sarnat* 102. 118. 301. *Damhnat* 168. 344. *Nemhnat* 170. *Breacnat* 186. *Craobnat* 194. *Banbhnat* 198. 216. *Muadhnat* 8. *Modhnat* 210. 312. *Rathnat* 212. *Seghnat* 340. — St.
p. 274, ad lin. 3 a. i.: *dinnímidir* (vilius) Ml. 61[b].
p. 275, 6: E Vis. Ad. huc pertinent *soillsithir* (lucidior) 82. *binnithir* (sonorior) 86. 120.
p. 275, 19 add. *soirbiu* (gl. facilior) Ml. 74[a].
— 21—22 leg. (est nobilius vobis; *án*)
278, 11 add. *soirbem* (gl. quo nihil est facilius) Ml. 56[a]. *iss. asdoirbem* . . . Sg. 168[a] (a lin. 19—21, sed del.; adi. *dóir*, p. 31.
p. 278, 21—22. Alia ... occurrunt. leg. *huaislimem* (gl. altissimum) Ml. 28[d]. *dirgimem* (gl. aequissima) 49[d]. *cuimrimem* (gl. breuiculi, collis) 62[b]. *cossacarthimem* (gl. sacratissimae, apparationis) 50[c]. *duthuichsimem* (gl. acceptissimi tui) 71[b]; an etiam *forrcimem*, *foircimem* (gl. optimum) 73[a]?
p. 278, 28—29. *inmaam*...1[e] transp. ad lin. 32.
p. 279, 20. *hin[t]* leg. *hinn*
ad p. 284, 12: I externam ingeniosissima coniectura St. accusativi principio formam fuisse opinatur, = hib. *-u* (= lat. *-ôs*, graec. -ους).
p. 284, 14 a. i. add. forsitan *deulugy*, *devlugy* (diaboli) R. 2124. 2174.
p. 284, 10 a. i. add. *goasy* (anseres) MJ. 200b.
— 3 a. i. add. *cat-hilou* Nenn. — St.
285, 8 a. i. 289 leg. 259
286, 9 a. i. add. *duwow* O. 1882.
287, 6—10: De *pesadow* sqq. vid. p. 832.
288, 17 del. *disiou* . . . 152, 1; qua voce dies Iovis significatur ut MJ. 19[a].
p. 289, 8 a. i. leg. Mab. 2, 372.
290, 1—2: *gwewyr*, *gwaewar* ad *brodyr* (p. 293) transponendum sit, si recte a Siegfr. comparetur hib. *faebar*.
p. 290, 14 a. i. del. *blizien* . . . 4, 5; vid. ad p. 99, 16. 17.
p. 291, 5. *-odd* leg. *-oedd*.
— 7 a. i. add. *chuorit* Leg. 2, 1, 27,
292, 26 ad O. 31. add. 1742.
— 28 add. *pryues* R. 2011.
293, 11 a. i. *carant* . . . 234 leg. *kereynt* Leg. 2, 1, 24
p. 293, 7 a. i. add. *brodir* Leg. 2, 1, 27.
294, 8 add. comp. *dourqui dourgon* ('luter', i. e. lutra) Cath.
p. 297, post lin. 10: Cornica secundum Lhuyd. *hollan*, *pîban*, *gerlevran*; in *-en*: *rhynen*; in *-in*: *Uoret-mebin* R.[?]
p. 297, ad lin. 24: *meppig*, *temmig*, *flehessig* secundum Lh.
p. 297, ad lin. 27: *baguic uihan* (actuaria, navicula) Cath. *lechic* (loculus) MJ. 154 a.
p. 298, 18 a. i. 23. leg. 22.
— 13 a. i. 2175. leg. 2275.
299, 1. fluvii leg. regionis
— 16 add. AM vet. arem. *leiham* (minimus?) Chart. Rhed. 71.
ad p. 299, 24.: apud Leonenses quidem, nam Veneti et Trecorii servarunt *m* in *ñ* vel *n* mutatam (cf. p. 116).
p. 300, 1 add. *myl wyth* (milluplo peius) D. 2926.
p. 300, 3 add. *gweze* (pessime) P. 196, 2.
— 6 add. *guelha gyllyf* (quam optime potero) D. 3012.
p. 300, 10 add. *goaz oz goaz* (peius peiusque) Buh. 18, 16. *goazhaf* (pessimus) MJ. 86 b.
p. 301, 10. illum leg. illud
— ad lin. 8 a. i.: Fem. forma *dia* (= cambr. *dwy*): *dia loit find* (duae lodices albae) Corm. B. *cermnas*. *dia arainn*, *dia araind* (duo renes) SM. II. 238. 244. *dia primfeil* (duae vigiliae principales) Fél. Mai. 31. — St.
p. 302, 6. *tri* leg. *tri-ṅ*, ut *etna mac na tri ṅdea ṅdana* (E. filius trium D. D.) L. Lagen. 149 a. 3. — St.
p. 302, 12. Neutrum *tri* inficiens: *trichét* fq. ut *cotorchratar trichét de Ultaib* (donec perierunt 300 Ultonii) Longes mac nUsnig. — St.
p. 305, 7. *dognaith* leg. *dogni*
— 8. *incoic* leg. *coic*
— 10. faciebat leg. facit
— 12. 16[d]. leg. 16[c].
ad pp. 305. 306: Numeralium 20—90 duplices formas repertum iri opinatur St., ut coniunctae sequantur decl. ord. post., absolutae ord. prior.
p. 306, 17 a. i. et leg. est
— 13 a. i. 35[b]. leg. 34[b].
307, 24. produnt leg. prodeunt
308, 14 a. i. notio leg. substantia
— 13 et 11 a. i. notionem leg. substantiam
— 8 a. i. (et 629, 26). *cétn[u]* leg. *cétnai*
309, 23—24. del. cf. . . . Sg.
ad p. 311, 2 a. i. et 312, 7 a. i.: Dat. pl. *condessib istririb* (cum binionibus et ternionibus) Fél. prol. 210.
p. 314, 2 a. i. leg. et agmen
315, 22 a. i. *treason* leg. *treson*
316, 12 a. i. *pryde in* leg. *prydein*
— inf. *gvetheb* leg. *gvethen*
318, 16 add. *seyth myn* (septem homines) 2, 1, 27.
p. 325, ad lin. 27: Hodiernae formae emphaticae SINNE (e simpl. *sinn*) respondet: *batar sinde riadatar* (nos vecti sumus) Corm. B. *gaire*.
p. 325, ad lin. 30: item *cia nathar* (uter nostrum?) Rawl. 505, p. 252. — St.
p. 326, 18 a. i. add. *catéat* Fél. Sept. 22; an etiam *cateat* Wb. 31[a]. (et similia p. 356)? Forma SIAT: *ol siat* (inquiunt illi) Vit. Trip. B. 164[b].
p. 326, 11 a. i. *congenisom* leg. *rongenisom*
327, 1. *v irdianacomoltar* leg. *airdianacomoltar*

p. 327, 18 a. i. del. non utile,
328, 2. ordinati leg. memorati
— 15. *cofordumthésidse* leg. *cofardumthésidse*

p. 328, 18. *fodunsegat* leg. *fodansegat*
— 13 a. i. (et 871, 13). *corirsiu*, liga tu, leg. *coririssiu*, gl. ligabis,

p. 329, 19 (et 466, 30. 485, 27) leg. subveniet mihi

p. 330, 24 (et 450, 18 sq.) leg. *dandircechnatar s.* (v. s. illum)
331, 22. *sechicrúth* leg. *sechicruth*
— 8 a. i. *dusngnis* leg. *dusngni*
332, 16. DA leg. A (DA)
— 24. separabit leg. separat
— inf. iuvat leg. proteget

ad p. 333, post lin. 12: ÚS: *immusacaldat* (gl. se adloquuntur) Ml. 61 r. *immuscomarc* (rogavit eos) Corm. *prúll*. *immusascnat* (gl. ob-[v]iaverunt sibi) Ps. 60[b].

p. 335, 12 a. i. add. *lethu* (apud eos, secum) Tir. 10. F. h. 17.

p. 335, not. Indubium *b* in sing., cuius exemplum admodum memorabile: *iarruid mic righ triuchu set. Eachuibh* (*.i. each fae*, equus sub eo) *inaimsir imrime* (alimenti pretium filii regis 30 vaccae. Equus ei tempore equitandi) SM. II. 154. — St.

p. 336, 1 add. *samlat .i. amal tusa* (sicut tu) O'Clery.

p. 336, 3—5 add. pron. 1. sing. *tathum* (*.i. ata agam*, habeo, est mihi, O'Dav.) Fél. prol. 217 = *tatham* Longes mac nUsnig. *bithomsa mo guid*[*e*] (sit mihi precatio mea!) Fél. B. epil. 403 [?]. *bádamfiusa* (foret aequum mihi), *ní rubimsea do gae* (non vulnerat me hasta tua) Seirgl. Conc. *berthium dubron bes ogus incunnrad dorigenus* (fert mihi atrum maerorem propinquum pactum quod feci) H. 3. 18, p. 746. — 2. sing. *tathat .i. ata agat* (habes) O'Dav. *tathut cend* (*cenn*) *cét mile* (est tibi caput centum milium) Fél. Iul. 24. *tathut fáelte* (est tibi salutatio) Seirgl. Conc. — 3. sing. *telci* (abice eum, somnum) Seirgl. Conc. *snáidfidi insluagsa* (salvum deducet eum hoc agmen) Fél. B. epil. 160. *geibthi* (sumit eum, lapidem) Seirgl. Conc. *dús in furtachtfaidi a dia* (num eum salvaturus sit ipsius deus) V. Trip. Eg. 15 a. 2. *berthi cotlud dit* (auferet id somnus a te) SM. 72; *berthe hiflaith nime* (feret eum in regnum caelorum) Fél. epil. 196. *suigthe sis* (sugit id deorsum) Corm. B. *coire Breccain*. *is cúculainn cubarthe* (C. iuvaret eum) Seirgl. Conc.; *ailtius ecius* (implorat eum poëta) O'Dav. *bertus*. *marbthus cuculainn* (interficit eum C.) Seirgl. Conc. *morsus* (magnificavit eam; A. *morthus*, magnificat eam) Fél. B. prol. 132. *morsus* (magnificavit id, martyrium) Fél. Iun. 5; *bathat .i. atá aige* (apud eum est) O'Clery. — 1. plur. *snaidsiunn* (servet nos) Colm. h. 38 = *snaidsiund* Fél. Iul. 18. Sept. 21. *ainsiunn* (protegat nos) Sanct. h. 14. — 3. plur. *filus* Cam. *guidsius* (rogavit eos) SM. 250. *morsus* (magnificavit eos) Fél. Ian. 30. *dlomthus* (proclamat eos) Fél. Febr. 17. *troethsus* (subegit eos) Fél. B. Nov. 16; item pleonastice addito pron. in exemplis p. 463, 12—9 a. i.

ad p. 336, 7: Subiecti loco suff. pron.: *asberam* (gl. indicam his verbis) Ml. 14[a]. *biamsoer* (ero salvus) Ult. h. 8. *robam céle comadas* (fui maritus aptus) Seirgl. Conc. *nipam slánsa ám* (non ero sana vero) Longes mac nUsnig. *isat filid* (es poëta) Fled dúin nan ged 68. *coropat mór* (ut sis magnus) Seirgl. Conc. *nirbat*, *nibbát*, *nipát*, *nibat* (ne sis) ib. *darm brethir tra arse isatt ailsiu damsa 7 bidat ail hi céin bat beo* (per fidem meam ergo, inquit ille, es gratus tu mihi, et eris gratus quamdiu eris vivus) ib. *luidi* (ivit ille) Tain bó flidais. *leigthi duillén* (conicit is iaculum) Corm. B. *duillén*. *tiat* (veniat ille; cf. *bathat* supra) Seirgl. Conc. *beti cobrath* (erunt illi usque ad iudicium) Vit. Trip. Eg. 6 b. 2. Vix differunt a pron. abs.: *aumsichethre* (sequatur me) Cam. *luide* (ivit is) Ml. 55[c]. *atroibethe .i. adrubairt* (dixit) Dúil Laithne. *rolasi* (ivit illa) Longes mac nUsnig. *conaccasi* (vidit illa), *luidsi* (ivit illa) Seirgl. Conc. *rosoadsi icuirr* (mutata est illa in gruem) Leb. na huidre, praef. Amr. *tuicside* (posuit iste) Ml. 109.

p. 336, 14 (et 491, 21). ligavit leg. venumdedit

ad p. 336, 21 transp. a lin. 24. *mathirse* (leg. meus pater)

p. 336, 7 a. i. Sing. TO interdum in cod. Ml. tam ante vocales quam ante consonas: *tó eredig* (gl. poculum tuum) 45[d]. *dia roib to fortacht su lium* (gl. tuum habens adiutorium formidare non potero) 45[c]. *centabairt domsa to fortachtt* (gl. ne suspendas; i. e. ut non des mihi auxilium tuum) 55[a]. Plerumque tamen . . .

p. 337, 14 a. i. *forelgatar* leg. *foselgatar*
338, 5. electio in ecclesiam leg. sustentatio in ecclesia

p. 340, 5 a. i. praeceptum leg. monitum
342, 12 (et 347, 11). *aratadbaither* leg. *aratodlaither*
ibid. 13 (12). quid—hoc? leg. gl. quare postolas?
— 26 (et 446, 5. 713, 12 a. i.). *huanerbermis* leg. *huanerbirmis*

p. 342, 30 leg. comparativorum
343, 18 a. i. (et 472, 9) leg. *inchadchoimnidi*

p. 343, 9 a. i. leg. *cathchomnidi*
— 7 a. i. del. omnes
344, 15 a. i. leg. *nachmbed*, del. id; transp. ad p. 345.

p. 344, inf. Prameno leg. Parmeno
345, 19 a. i. *rondaberthar* leg. *nondaberthar*
— 13 a. i. *sech* leg. *sech*.
— inf. fecit leg. dedit

ad p. 346, 4 a. i. De *sosio* (Buscilla) dubium, an sit n. pr. — St.

p. 347, 18—19 del. genetivus . . . 36[a].
— 12 a. i. *dm*. leg. *ám*
— ad lin. 7 a. i.: Plenius *issī*: *cenelae nath. issin dam asscorpius* (gl. nepai pro nepae, id est scorpii) Sg. 114[b].

p. 351, 13 a. i. celebravit leg. deperdidit

p. 350, 12. sunt leg. sint
352, 9. *forinni* leg. *forsinni*
— 10. cum . . . venientem leg. cum primum vidit

p. 352, 12 a. i. tradit leg. tradiderit
— 11—10 a. i. del. Sine . . . 18[c].
353, 17 a. i. *bertar* leg. *bertair*
354, 16 a. i. (et 493, 23). *condi* leg. *ond*
355, 9 add. *uindsi* (hic) Corm. B. *rer*.

uinsi .i. annsa (leg. *annso*) O'Dav. *undseo* ap. O'Curry 490. 507.

p. 355, 9 a. i. *conesfea* leg. *ɔnesfea*

356, 3 a. i. add. *ndide .i. cuich no cia*, O'Clery.

p. 357, 4. (et 461, 13). *dofoirmfed* leg. *dofoirmsed*

p. 357, 21. del. comma

p. 357, ad lin. 7 a. i.: *cia indas rundgabsat* (qualia sunt?) Ml. 55[c].

ad p. 358, 26: Ad ALL simplex pertinere monet St. *aill* (nom. plur.) in duobus locis Fél.: *aill uas laithib ligdaib aill uas dianaib déraib* (alii super diebus splendidis, alii super vehementibus lacrimis) prol. 23. 24. *aill fir móir maith dine aill ingena uaga* (alii viri magni bonum agmen, aliae virgines integrae) Iun. 5; quamquam priore loco additur glossa *.i. fecht* H. 3. 18, cui conferendum *aill .i. aonfecht. torla .i. 2fecht ut est aill torla tres tochuired* O'Dav.

p 358, 8 a. i. accedit leg. iterum struit

— 5 a. i. aspera? leg. nova.

360, 1 add. *indalafiacail* (unus e duobus dentibus) Inc. Sg.

p. 360, 4 leg. unum virum — alterum

362, 2. *indlach* ... interceptione leg. *nindlach* ... interreptione, i. e. interruptione

p. 362, 8—9 del. *imba* ... 23[a].

364, 6. protegit leg. proteget

— 17. infirmis leg, imperfectis

ad p. 365, 3: Dativi forma: *cia er niu* (gl. quam ob rem; cf. p. 357) Ml. 47[b].

p. 365, 4. *díulc* leg. *dıúlc*

— 11. demonstratio leg. recta natura

ad p. 369, 21: *a wylys a vy marow* (quem vidi ego mortuum) R. 1425.

p. 373, 17 a. i. (et 422, 7). turbetis leg. irrideatis

ad p. 374, 14: ; at cum negatione: *nem sco* (ne me attigeris) 195a.

ad p. 376, 7: *pan y ges gorrys* (cum vos posui) R. 622.

p. 376, 22 add. HOUZ.

— 24 add. *houz em tennet* (convertite vos) MJ. 14b.

p. 380, 12 a. i. (ad *dide*) 214b.

383, 13 del. *dezei*; add. 214[b].

— 14 del. 19[b].

— 15. *yntreze* leg. *entreze*

— ad lin. 19: *dezei, deze y* (illis) 19b. 178a. *ennhey* (in illis) 234[b].

p. 383, ad lin. 9 a. i.: Hic quoque AM (p. 389): *gorwyth am ene* (serva animam meam) O. 1356.

p. 384, 1 leg. amicissimus meus

— ad lin. 5: Buh. 138, 10.

— ad lin. 9 a. i.: *oar hon re* (super nostros) 120a.

p. 385, 18. *car* leg. *oar*

387, 18—20. tria exempla transp. ad l. 17.

— 3 a. i. *asgynhely* leg. *agynhely*

389, 11 a. i. Mac. leg. Mab.

391, 2 a. i. add. bonam

392, 13. se leg. si

401, 13 a. i. *gouz* leg. *gous*

408, 9. *ltreys* leg. *treys*

— 10. *eys* leg. *heys*

412, 7. (obtulerunt ... oblatio) leg. (adversati sunt; *honaib adbartaib*, gl. adversariis, Ml. 24[b].)

p. 413, 13 a. i. *-a-* leg. *-ath-*

415, 2. et ut leg. et quo

416, 13 a. i. del. *nogigned* ... 138[b].

419, 10. *oderwyt* leg. *odervyd*

— 18. ut leg. ratione qua

— 19. pronomini poss. leg. pronomen poss.

p. 420, 9 a. i. quaeres leg. quaeris

— — dabes leg. dabis tu

425, 14. leg. primariis (raro in secundariis)

p. 427, 3 a. i. *berthe* leg. *berthi.*

428, 26. *écrichtha* leg. *éccrichtha*

— 25. *fritt* leg. *friutt*

— 9 a. i. leg. *dofonug, dofonuch*

— 3—2 a. i. *cethuc* ... 1[a]. transp. ad p. 440 (coni.).

ad p. 429, 10: *nad cumcusa* (gl. nequeo) Ml. 28[b].

p. 429, 7 a. i. add. *remideci* (gl. consules, leg. -is) Ml. 55[d].

p. 429, 4 a. i. add. *fodaimi, fodaimisiu* (gl. perpeteris), *cid arafodmaisiu* (cur tu perpeteris?) Ml. 55[d].

p. 429, 3—2 a. i. del. *manumgaibi* ... 32[a].

430, 15 a. i. potest veniri leg. facile ire

— 12 a. i. *aufuirig* add. [sic! leg. *aurfuirig*]

p. 430, 11 a. i. add. *durig* (gl. nudat) Ml. 28[a].

431, 17. add. *niguid* (non petit) Ml. 42[a].

— 18 (et 466, 37) leg. *aní as*

432, 21. *cia* ... 9[a]. transp. ad p. 441 (coni.).

p. 432, 31 add. *canmæ* (canimus), *guidme* (petimus) Fél. epil. 242. 243.

p. 432, 34 add. *tiagmait* (venimus) Comm. ad Amr. Chol.

p. 432, 8 a. i. leg. THI, THAI: *ricthai a les a firu eirenn* (egetis eo, o viri Hiberniae) SM. 14. E themate vocali finito: *indésin atchithisi dana isna crannaib* (aves quas videtis vos ergo in arboribus) L. na huidre p. 25b.

p. 433, 9 a. i. add. *inriuth retae inna airndrethcha* (cursus quo currunt errantia, sidera) Cr. 18[b].

p. 433, 6 a. i. *gnite* add. (gl. marg.), *dunaibhi gnite* (gl. agentibus)

p. 434, 12—11 a. i. (leg. quae frustretur) transp. ad p. 441 (coni.).

p. 434, inf. leg. aetatem otiosam q. a., otiosos q. a. mendicationem

p. 435, 8 del. *ali* ... 7.

— 9 a. i. add. *ceine nosoisiu* (gl. donec tu auertis) Ml. 33[a]. *huare nadnairillisiu* (quia non mereris tu) 55[d]. *conaili* (quem rogas) Fél. B. Febr. 7.

p. 435, inf. del. *nomdurni* ...

436, 23 add. *inunnfolud techtmae* (eandem substantiam habemus) Ml. 74[d]. - MAIT: *carmaitne* (amamus) Cogad Gaedel. *logmait* (dimittimus) PN. (L. Br.) — St

p. 436, 11 a. i. vicium leg. victum

— post lin. 26: b) THAI: *dobérthar duib inni iarrthai* (concedetur vobis quicquid quaeritis) Adn. ad Fél. Sept. 9; cf. hod. *moltaoi* (laudatis).

p. 437, 1 del. 17ᵈ.
— 18. patet leg. absorbet
— 24. add. : *ailme* (oramus, *ailmini* B.) Fél. Ian. 10. *tuirme* (adnumeramus) Fél. Sept. 17.
p. 437, 28 del. omnino
438, 12 add. *am. duntluchur* (sicut id peto) Ml. 74ᵈ.
p. 438, 26 add. *adbartaigther* (gl. auersaris) Ml. 44ᵇ. *follaithersu* (gl. regis) 82ᵈ. *cid aratodlaither inso* (gl. quare postulas?) 32ᵃ. *a ri rimther flaithe* (o rex qui numeras principes) Fél. prol. 286.
p. 439, 6. *arribaigedar* leg. *adribaigedar*
— 8. (accinget leg. accingat) transp. ad p. 442 (coni.).
p. 439, 17. (exaequat leg. ut exaequet) transp. cum proximis duobus ad p. 442 (coni.).
p. 439, 2 a. i. add. *fosissetar* (confitentur) Ml. 132ᵃ.
p. 440, 7 add. *lobraigetar* (gl. aegrescentium) Ml. 61 r. Eodem transp. 466, 1—2.
p. 440, post lin. 11: Addita particula *ro* inde oriri praeteriti formas monet St. (comparandas hod. plur. *doghlanamar*, *doghlanabhar*, *doghlanadar*) ut *ni ruirmiu* (non enumeravi) Br. h. 41. *do rigrad romolur* (reges tuos laudavi) Fél. B. prol. 13, alias (partim incertas) quas vid. apud ipsum.
p. 440, inf. add. *nosoe* (gl. auerti, soles) Ml. 44ᵇ.
441, 17 add. *co adbartaigid* (gl. auersetur) Ml. 36ᵃ.
p. 441, 19 a. i. *armgistir* add. [sic Z.]
442, 10 add. *co molait són* (gl. ut psallant) Ml. 259. *co dluthit* (gl. ut stipent) 69ᵈ.
p. 442, 13 a. i. add. *codatlucher* (gl. ut efflagitem) Ml. 49ᵈ.
p. 442, 12 a. i. add. *fosisidersu* (gl. profitere) Ml. 66ᵉ. *ni aigther ni* (ne timueris quidquam), *ni faitchit(h)er senori* (noli irridere seniores) Seirgl. Conc.
p. 442, 8 a. i. add. *numsichethre* (sequatur me is) Cam.
p. 442, 2 a. i. add. *admunemar* (amemus) Br. h. 88. 99.
p. 443, 4 add. *sechis agatar indhuili doini són file isintalam* (gl. timeat dominum omnis terra) Ml. 109.
p. 443, post lin. 5: Optativi formae, vocali *i* conspicuae, forsitan habendae sint cum St.: 2. sg. *cani* (canas?) Inc. Sg. *manumgaibi archarit* (gl. si ergo habes me socium) Wb. 32ᵃ; 3. sg. *nidig*, *arnadich* (ne veniat) p. 466. *nomdurni* (gl. ut me colaphizet) Ml. 17ᵈ. *huasal trinoit donfoscai* (sublimis trinitas expergefaciat nos) Sanct. h. 5. *domrorbai* (*.i. domrobera*, B.) Fél. prol. 25. *nad elai* (qui non evadat) SM. 118.
p. 443, 12 add. *ber*,
— 14 add. *dubber* (da) Tir. 3. *comainse* (gl. iudica) Ml. 22ᵇ. *eroimsiu* (accepta) 132ᶜ. *fothabair* (gl. subde) 76ᵈ.
p 443, 16 del. *corirsiu* . . . 48 r.
— 23 add. *sernn* (gl. stude) Ml 56ᶜ.
— 26 add. *loisc* (gl. ure) Ml 47ᵃ. *imthimchellsu* (gl. accingere) 28ᵈ.
p. 443, 29 add. *follaide* (gl. rege) Ml. 46ᵇ. *dianaigthe* (gl. celera) 49ᵈ. *ruccaigthe* (gl. condemna) 27ᶜ. *ollaigthe* (gl. ampli[fi]ca) 70ᶜ. *slánaigthe* (gl. osanna) 17ᵇ. 25ᵇ.

p. 443, 3—1 a. i. del. omnia
p. 444, 3 sqq. add. *gudid* (gl. orate) Ml. 68ᵃ. *errenaid* (gl. adpendite) 20ᶜ.
p. 444, ad paradigma: 3. sing. abs. *beraid.*
— 11 a. i. add. *lase atatgladainnse* (gl. cum te conuenirem) Ml. 62ᶜ.
p. 444, 9 a. i. add. *innambriathar ńdiut nuradinse* (verborum simplicium quae loquebar ego) Ml. 74ᶜ.
p. 444, 7 a. i. add. *coni fodmainse* (gl. ne perpeterer) Ml. 62ᶜ.
p. 444, 2 a. i. add. *huare nad fil nanert nail indamerbainn* (quia nulla est potentia alia, qua confidam) Ml. 29ᵈ. *co aslóinse* (gl. ut effugerem) Ml. 59ᵃ.
p. 445, 13 add. *manucomallainn* (si implevissem) Ml. 131ᵈ.
p. 445, 22. AD, ED, ID leg. *a*) AD, ED.
— 25 add. *an dumbidced* (gl. iaculatus) Ml. 53ᵈ.
p. 445, 6 a. i. add. *conulogad .i. co adcotad* (gl. ut impetraret) Ml. 39ᵉ.
p. 445, 2 a. i. del. *.i. coni frithtarised*; del *dureised*
p. 445, inf. del. , enudare
446, post lin. 4 add. *b.* Form. abs.: *canaid* (canebat), *foaid* (*.i. nochotlad*, dormiebat), *iccaid* (sanabat) F. h. 30. 31. 34.
p. 446, 7 add. III. *notorasnigmis* (gl. fidebamus) Ml. 43ᵈ.
p. 446, 10 leg. quod deo n. s.
— 16 a. i. leg. *foraserate* — Ibid. n. e. substantia alia s. quem celebretis
p. 446, 11—10 a. i. del. *dofuaircitis* .. 184ᵇ. Add. *duemtis* (gl. uelabant) Ml. 79ᵃ.
p. 436, 8 a. i. (ad II.) *nudaerbtais* (gl. qui in idulis confidebant) Ml. 46ᵈ.
p. 446, 4 a. i. add. *nudianaigtis* (gl. celerabant) Ml. 54ᶜ.
p. 447, 5—7 del. *congabtis* . . . 19ᵃ.
8—9 del. *arnafarcabtis* . . . 31ᵈ.
— 12 add. *noroissitis* (gl. nutarent) Ml 35ᶜ.
— 5 a. i. add. *ni ria ni cria do dodhamna* (ne vendat, ne emat puerulus tuus) O'Dav. *dodhamna. noch is co farfia són* (gl impleat: praes. *forfen*, gl. perficiat, Ml. 64ᶜ; pass. *forfenar* Tr. 2ᵃ.) Ml 55ᶜ; plur. 2. *ma dorónaid* (si feceritis) Fél. prol. 186, 3. *arnidiset nochis forfiat son* (gl. ut officia sua explicare nequeant: i. e. ut non explicent i. e. perficiant hoc) Ml. 23ᵃ.
p. 447, 2 a. i. add. indicativi sing. 1. *dorónsa* (ego feci) Fél. prol. 268. 269; 3. fortasse *combach* (gl. fregit) L. Ardm. 77 a. 1; rel. *sui slan creas crist* (sapiens sanus qui credidit Chr.) Amr. Chol.
p. 448, 21 add. *ranacsa* (veni ego) Seirgl. Conc. *rochualasa*, *rochuala* (audivi) V. Trip Eg. 8 a. 1. Longes mac nUsnig. *adroetach*, *adroitheach*, *atroithech* (supplicavi) Sanct. h. 20. Fél. epil. 300. 301. *arobróinasc* (gl. despondi enim vos; *róinnasc* = *ronenasc*) Wb. 17ᵇ.
p. 448, 25 add. *etirgénsa* (gl. sum expertus) Ml. 79ᵃ. *duairchér* (gl. summa pecuniae hanc civitatem consecutus sum) L. Ardm. 168ᵃ. — Huc transp. a p. 454: *docoadsa* (veni) Wb. 18ᶜ
p. 448, 27 add. *rochualusu* (gl. audisti) Ml 50ᵈ. *tánac* (venisti) V. Trip. Eg. 17 b. 1. Seirgl. Conc.

p. 448, inf. add. *reraig*, *roreraig* (direxit) Br. h. 51. 56. *reraig* (perrexit) Fél. epil. 237. *domemaid* (periit) Corm. *art.* *commemaid* (ut frangeretur) L. na huidre 20 b. V. Trip. Eg. 8 a. 2. *rocehaes* (i. e. *rocechés*, passus est) Amr. Ch. *dosnécacha* (spectavit eum) L. U. 23 b.

p. 449, 3 del. ; forma relativa? — Add. *foroichlaid* (gl. effodit; *roichlaid* = *rochechlaid*) Ml. 24c. *nach ainim roanic riched* (quae anima venit in caelum) Fél. epil. 53.

p. 449, 21 extr.) transp. ad lin. 22 extr.

— 26 del. Elisa vocali:

— 27. *rotheth.* leg. *ro-od-t.*

— 26 - 27. *ɔrotaig* . . . 33a. transp. ad lin. 5 a. i. Illorum loco add. *roselaig* (= *roséslaig*, trucidavit) Corm. *tamlachta.* Fél. prol. 101. Seirgl. Conc. *senaig* (*senaich* B.) *.i. rosnigestar* (stillavit) Fél. Mai. 15. *rosenaich*, *rosenaig* V. Trip. Eg. 11 b. 2; 16 b. 2.

p. 449, 5 a. i. add. praeterea: *raith*, *raid* (cucurrit) Fél. Ian. 6. Sept. 19. *faig ferb fithir* (dixit verba sapientis) Amr. Ch. Eodem transp. a p. 463, 12—13: *isfollus* . . . 5a.

p. 449, 4 a. i. add. *nad góigeóin* (qui falsitatem non novit) Amr. Ch. Eodem transp. p. 456, 10—21. et 29—30.

p. 450, 4 add. *tancamar* (venimus) H. 2. 16. col. 392.

p. 450, 7 add. *atconncamar* (conspeximus) L. Lism. 231 b. a. = *atchoncammárni* L. na huidre 32 a.

p. 450, 12 add. *adchuadammar* (exposuimus) L. na huidre 1 a.

p. 450, 14 add. *cusatangidsi* (ad quos venistis) L. Buide Lec. col. 647.

p. 450, 20 add. *memdatar* (fregerunt) Corm. *maidinn.* *rorergadar* (direxerunt) L. Ballim. 240. *intan dorertatar* (*.i. roreithset*, cum currerent) Br. h. 55. *roleltatar* (adhaeserunt) Corm. B. *morand.* *docoemnactar* (laverunt) Fél. Ian. 4. *foselgatar* (illiverunt) Tr. 4b.

p. 450, 27—28. *conrótgatar* . . . transp. ad lin. 31.

p. 450, 29 add. *contorchratar* (gl. conciderunt) Ml. 48c. *dorochratar* (gl. festinauerunt) 36d. *focoimlactar* (gl. pertullerunt) 47c. *innarpatar* (gl. depulerint) 23d. *inrorthatar* (p. 457, 15 a. i.)

p. 450, 31 del. *foselgatar* . . . Add. *tamhatar* (perierunt) Ann. 4 Mag.

p. 450, 5 a. i. add. *forrodamar oc precept dúib* (q. passus sum in praecipiendo vobis) Wb. 19d. *cid na inneda forodamarsa* (etiam tribulationes quas passus sum) Ml. 22d. *sechis forodamarsa ón* (gl. expertus sum) 132c. *co rogenarsa* (gl. ut in hanc vitam effunderer) 44c.

p. 451, 21 add. *damair* (passus est) Fél. Febr. 9. 16. *rolamair* (ausus est) Fél. prol. 57. *it hesidi dorumadirsi* (gl. quae fuerat emensus) Ml. 16c. *rumidar* (gl. duxit) Ml. 72b. *rosmidir* (decrevit id) SM. 126. *órumidir* (postquam iudicavit) Corm. *laith.* *conaitigir* (poposcit) V. Trip. Eg. 15 b. 2. *rocesair* (passus est) ad Fél. Apr. 28. *intan immerumediar adam* (cum peccavit A.) Tr. 1a. Fortasse: *conróiter recht robust* (servavit legem firmam) Amr. Ch., nisi potius pertinet ad p. 458.

p. 451, 10 a. i. add. *ni rufrescachtar* (gl. praeter spem) Ml. 26b.

p. 451, 9 a. i. add. *dorumenatar* (gl. crediderunt) Ml. 35b.

p. 451, 8 a. i. add. *innahi immeruimdetar* (gl. dilinquentes) Ml. 46b. *rofadatar* (p. 457, 17 a. i.). *rodamatar* (passi sunt) Fél. prol. 53. B. prol. 32. *forodmotár* (passi sunt) L. na huidre 35 a. *irrogenatár* (in quibus nati sunt) ib. 34b. — Cum forma *rogénartar* comparat St. *rolamratur* (ausi sunt) Circuit. Hib. lin. 56. et futuri formas: *betit*, *beitit* (erunt), *cesfaitit* (patientur), *mértait* (manebunt), *taitnébtait* (lucebunt), quas vid. apud ipsum.

p. 452, 9 del. fortasse:

— 10 add. *ni ibiu* (non bibam) Imram curaig Maildúin.

p. 452, 19 add. *fotuigebsa* (te relinquam) V. Trip. Eg. 11 b. *ni dingéb* (non descendam) ib. 7 a. *dogénsa* (faciam) L. na huidre 3 b. Praef. hymni Secund. *ni immér* (non ludam) O'Don. suppl. *fithcheall.* *ni athregsa he* (non mutabo eum) ad Fél. Febr. 11. *ni rag* (non ibo) Rawl. 505 = *nocoragsa* Seirgl. Conc.

Formae absolutae exempla: *bérasam* (feram) V. Trip. Eg. 16 b. 2. *rega* (illo) ib. 3 b. 1. *rigasa* Seirgl. Conc.; atque assumpto *-t*: *ragat* (ibo) Seirgl. Conc. *regat* Tochm. Monera. *beratsa* (feram ego) Rumann, Laud. 610. *gebutsa* (canam) ad Fél. Mart. 31.

p. 452, 20 add. *atumdidmae* (profiteberis me) Fél. epil. 494.

p. 452, 23 add. *inraga* (ibisne?), *cid dogena* (quid facies?) Seirgl. Conc. *nibéraso* (non feres tu) L. U. 21 a.

p. 452, 25 add. *dosngegha* (eliget eum) Corm. B. *sethor.* *doroega*, *doroiga* (veniet) L. na huidre 17 a.

p. 452, 30 (et 453, 18). *coscéra* leg. *ɔscéra*

— 9 — 7 a. i. transp. ad p. 434, 7 a. i. (leg. seiungit . . . separat).

p. 452, 6 a. i. add. *duema són* (gl. uindicabit) Ml. 67c. *friscera* (respondebit) Sanct. h. 18. *congéba* (capiet), *ni thatnéba* (non lucebit), *doraga* (veniet) L. na huidre 37 a. 36 b. 34 a. *ni ragha* (non ibit) Corm. *bual.* *fear dodagéna .i. feur ghonfas tu* (vir qui te vulnerabit), *toiméla .i. caithfidh* (edet) O'Clery. *cianathar ceta taiciara* (supra *taiccéra*; uter nostrum prior lege aget?) Rawl. 505.

p. 452, 5 a. i. add. *gignid* (cod. *gidnid*; nascetur) V. Trip. Eg. 9 b. 1. *berid* (pariet) Corm. B. *sethor.* *meraid* (manebit) Fél. B. prol. 173. L. na huidre 8 a. 2. *gébaid* (capiet) ib. 35 a, *gebaid* 34 a. Fél. Dec. 12. *ragaid* (ibit) Seirgl. Conc., *rachaid* SM. 138. L. Lism. 239 b.

p. 452, 3 a. i. add. *gigneiss*, *gignes* (qui nascetur) V. Trip. Eg. 10 a. 1; 15 a 1. *cechrus* (quod canet) O'Dav. *meras* (qui manebit) V. Trip. Eg. 5 a. 1. *aigéras* (qui iudicio persequetur) O'Don. suppl. *ragas* (qui ibit) L. U. 21 a.

p. 453, 2 add. *nadcélam* (q. non celabimus) Fél. epil. 86. *dogénam* (faciemus) Seirgl. Conc.

p. 453, 3 add. *regmai* (ibimus) Seirgl. Conc.; addito *-t*: *regmaitne* (ibimus nos) Longes mac nUsnig. *tacermait* (lege agemus) V. Trip. Eg. 3 a. 2. *intan scermait* (cum discedemus) V. Trip. B. 168 a.

p. 453, 8 add. *daregaid* (venietis) Ml. 33[b]. *doberaid* (afferetis), *ni regaid* (non venietis) V. Trip. Eg. 9a. 1; 12a. 2. Form. abs. (irregulariter): *ni berthai* (non auferetis) L. Lec. 308b.

p. 453, 11 add. *lilit* (sequentur) V. Trip. Eg. 12a. 1. *immusaiccichet* (inter se videbunt) ib. 10a. 2.

p. 453, 16. *rosárichset* leg. *ròsárichset*

— 20 add. *etirgenat* (gl. experituri sunt, gl. experientur) Ml. 68[c]. 73[a]. *fogébat* (accipient), *fodemat* (patientur) L. na huidre 37b. *frisgerat* (respondebunt) F. h. gl. 34. *cossenat* (contendent) Longes mac nUsnig. *doragat* (adibunt) Fél. epil. 115. *ciad no adchiad .i. caoinfid* (plorabunt) O'Clery. — Form. absol.: *dedait* (gl. euanescent) Ml. 79[b]. *ibait son* (gl. hoc potabunt) 30[c]. — Form. relat.: *ambertæ éoin* (id quod ferent aves) L. na huidre 19a.

p. 453, 21—23. Exempla 1. pers. sg.: *atagegallarsa* (alloquar eos ego) L. na huidre 19b. *ni caemnacar* (non potero) H. 2. 16, col. 885. — 2. pers.: *atchichither* (videbis) Seirgl. Conc. *sechidú denecaithersu* (gl. quaquauersus respexeris) Ml. 73[c]; fortasse *addéicider* (gl. respicies) Ml. 43[a]. — 3. pers.: *cia atageglathar* (quis alloquetur eos?) L. na huidre 19b. *nochongignethair* (non nascetur) Ann. 4 Mag.

p. 453, 27: Exempla 1. pers.: *a*) *dogegaind* (optarem) V. Trip. Eg. 6b. 2. *dogegaind* (*.i. dotogfaind* B.) praef. Fél. — *b*) *no cobéraind* (non ferrem) Chron. Scot. *dosberaindse uili* (darem eos omnes), *nogebaind* (caperem) Longes mac nUsnig, *ni foicebaind* (non relinquerem) V. Trip. Eg. 17a. 1. *congenaind* (cooperarer), *ragaindse* (irem) H. 2. 18 (O'Curry p. 639). *noragaind* (irem) Bell. M. R. (O'Don. 232).

p. 453, 29 add. *nogiuglad* (haereret) Bruden dá Derga. Eodem transp. *asreirid* (p. 445)?

p. 453 (ante *meruid*) add. *na aidérad* (se non adoraturum), *ise nongébad* (is caperet) L. na huidre 41b. 9a. 2. *nagebad* (se non capturum) praef. Fél. B. *nosgebad* (eum caneret) ib. A. Form. abs.

p. 453, 36 add. *a*) *atgegmais chitus* (quaereremus primum) L. Buide Lec. col. 647. *b*) *ni sccérmais* (non secederemus) Ann. 4 Mag.

p. 454, 13 sq. Secundum Stokesii enarrationem separandae sunt *t* et *d* in his formis, addendae paucae (incertae fere) reliquiae futuri per *t*, praeteriti per *b*, denique imperfecti per *u* formati. De explicatione, quam proposuit idem, cum longiore disputatione opus sit, alio loco disseremus.

p. 454, 29 add. *conaitecht on* (gl. uoti sum compos effectus) Ml, 132[d].

p. 454, 32 add. *.i. imchétni precept .i. dorretsa soscele* (gl. in prima mea defensione; i. e. in prima mea praeceptione i. e. qua defendi ego evangelium; cf. *co duema*, gl. tuetur, Ml. 53[c], *duema són*, gl. vindicabit, 67[c]) Wb. 31[a].

p. 454, 9—8 a. i. transp. ad p. 448 secundum St., del. *inrualadsa* . . .

p. 454, 6—5 a. i. Inde . . . etc. leg. *durairngirtsiu* (gl. secundum tuam promisionem) Ml. 74[c]. *romeilt* (moluisti) ad Fél. Mai. 21 (bis). Sed etiam: *ni comtacht su* (gl. nihil quaesisti) Ml. 60[b]. *dunecomnacht su* (gl. contulisti) 56[c].

p. 455, 3 leg. obtulit ei

p. 455, 19 add. *conaicelt* (gl. desimulavit) Ml. 49[c]. *rommalt* (gl. educauit me) 45[c].

p. 455, 23 leg. *doretarracht*

— 28. surrexit leg. resurrexit

— 13 a. i. *isforime* (?) leg. *isforrae*

— 10 a. i. add. *inrochoissecht* (consecutus est) Ml. 43[d].

p. 455, 2 a. i. *donnesmart* . . . Nin. leg. *roort* (cecidit) Ml. 48[c].

p. 455, inf. *donacht* add. [sic Z.]

456, 2. *hisin* leg. *insin*

p. 456, 6 add. *doret* (gl. velavit) Ml. 16[c].

— 21—29 transp. ad p. 449, 5 a. i. secundum St.

p. 456, 9—8 transp. ad p. 449, 5 a. i.

— 8 a. i. leg. (nam cum primum vidit Reb. Is.)

p. 456, 7—6 a. i. del. *cesta* . . . (ivit). — Ceterum de his formis cf. St.

p. 457, 4—7. Excussa . . . 24[c] transp. secundum St. ad p. 450, 5.

p. 457, 9. cito (?) leg. recurrebatis (*athrete* pro *ath-rethithe*)?

p. 457, 12. unum exemplum leg. duo exempla

— 13 add. *conaitechtat* (gl. quaesierunt) Ml. 44[d].

p. 457, 20. proposcerunt leg. poposcerunt

— 14 a. i. (ad p. 450.) *fochosmarb* (?) leg. *fochosmailius assar* (gl. omnibus peccandi amore persuasis)

p. 457, 10—7 a. i. *docotar* . . . 5[a] transp. ad p. 450, 29.

p. 457, 5 a. i. add. *am. dundrraingertar fathi* (gl. repromisione; i. e. ut id promiserunt prophetae) Ml. 67[b].

post p. 457 add. Praeteriti per D formati exempla (St.): sing. 2. pers.: *ni tabraidsiu damsa* (non dedisti mihi) V. Trip. Eg. 1b. 2. *imandenaid* (circa quae fecisti) ad Fél. Sept. 3. — Plur. 1. pers.: *dosruimdemar* (enumeravimus id) Fél. B. epil. 6. — 3. pers.: *damdatar* (passi sunt; *damhdhatar .i. dofuilngeadar*, O'Clery) Fél. Oct. 15.

p. 458, 2 del. *dt*,

— 5. (et 487, inf.) *nafetarsa* leg. *raftarsa*

— post lin. 25 add. Futuri per T formati exempla (St.): sing. 1. pers.: *atbertsa* (dicam) L. na huidre 40a. L. Lecan. 255. et fortasse: *tan dommitecht irguis* (cum poscam mihi gratiam?) Fél. epil. 561. — 3. pers.: *donnesmart* (*.i. donnesaircfe .i. dogena artesargain*, qui servabit nos) Nin. — Plur. 3. pers.: *bertaitsia* (ferent ipsi) L. na huidre 41a? at cf. formas *mértait*, *taitnébtait* (ad 451, 8 a. i.).

Praeteriti per B formati exempla formae activae: 2. pers. sing. *marosellaib* (.i. *marosillis*, si vidisti) Fél. Iul. 4. Absol. *ilaigfe* (gl. multiplicasti) Ml. 168. — 3. sing. *sidrochaib* (cum ascendit; *roich*, attingit) Amr. Col. *feraib* (paravit) Seirgl. Conc. *brighaib* (denunciavit) O'Dav. *adaltrach*, *brigh*. *anaib* (remansit) id. *buaidh*. *bruchtaib* (eructavit) id. *brucht*. *dotoruidib* (fulsit) id. *deruscaib* (decrevit) id. *desruith*. *ni décaib* (non est mortuus) Corm. *gaisred*. — Verbi deponentis: 1. sing. *frisailefarsa* (gl. praestulabar) Ml. 38[c]. — 2. pers. *sechis mescaigfider* (gl. inebriasti) Ml. 168.

p. 458, 6 a. i. add. *in cumgubsa* (gl. num potero?) Ml. 49c.

p. 459, 6 add. *fudalibsea* (gl. distribuam) Ml. 78a. *noterdarcugub* (gl. celebrabo te) 55a.

p. 459, 9 add. *icfasa* Corm. B. *mugéime. mairbfesa* (interficiam ego), *creitfe, creitfesa* (credam) V. Trip. Eg. 10b. 2. 8a. 2.

p. 459, 11 add. *dergfatsa* (rubefaciam) Fled dúin nanged, p. 78 *maithfet* (ignoscam) Tochm. Monera. *failsigfitsea* (manifestabo) L. na huidre 7a. 1.

p. 459, 12 add. I. *lase donatalcfe* (gl. cum delenueris animum) Ml. 69e.

p. 459, 16 add. *donesbe* (gl. despicies) Ml. 112c. III. *ceine nosoifesiu* (gl. donec tu auertis) Ml. 33a.

p. 459, 23 add. *ní cumsanfa* (gl. non desistet) Ml. 80d.

p. 459, 33 add. *fonnitfea* (gl. subsannabit), *contifea* (gl. inridebit) Ml. 17a. *ni contuslifea* (gl. nihil elabitur, leg. -etur) 27b.

p. 460, 5 add. *sluindfemne* (declarabimus) Fél. prol. 287.

p. 460, 8 add. Auctum FIMIT: *aisnefimit* (enarrabimus) V. Trip. B. 155 a.

p. 460, 10 add. *confodlaibidsi* (gl. eritis participes) Ml. 53b.

p. 460, 11 add. *ticfathi* (venietis) Fled dúin nanged, p. 50.

p. 460, 15 add. *ni cumcubat* (gl. non poterunt) Ml. 54a. *ticfat* (venient) V. Trip. Eg. 16 a. 2.

p. 460, 16 add. II. *notmolfat* (celebrabunt te), *nithechtfat* (non habebunt) L. na huidre 36 a. 35 b. III. *atchluinfet* (audient), *notadamraigfet* (admirabuntur te) L. na huidre 34 a. 36 a.

p. 460, 17 add. *legfait* (liquescent) L. na huidre 34 a. *techtfait* (habebunt), *oentaigfit* (consentient) ib. 36 a.

p. 460, 20 add. II. *carcidadaichfersa* (gl. ut quid timebo) Ml. 68e.

p. 460, 22 add. *fosisefar mo pecthu* (gl. ero conpunctus; i. e. confitebor peccata mea) Ml. 58e. *adbartaigfersa* (gl. auersabor) 37c.

p. 460, 26 leg. a) FEDAR, ABADAR: I. *adaichfedar* (timebit) Ml. 46c. II. *nudcomálnabadar* (qui eam implebit) ibid.

p. 460, 7 a. i. add. *arammuinfetar feid* (reverebuntur eum) Ml. 128. *ni aichfetar* (gl. non timebunt) Ml. 80b.

p. 460, inf. add. *noticfaind* (sanarem te) ap. O'Curry, 638. *nothogfaindse* (eligerem) Long. mac nUsnig. *nocreitfind* (crederem) V. Trip. Eg. 14 a. 2. *adrimfind* (numerarem) ib. 12 a. 1.

p. 461, 3 add. *ni cumcaibed* (gl. nequisset) Ml. 42c.

p. 461, 13—14. *aircia . . . 35a.* transp. ad p. 459, 16; *dofoirmfed* leg. *dofoirmsed*

p. 461, 15 add. *nutscáilfeth* (finderet te) V. Trip. B. 168 b. – Form. absol. *rimfeith* (numeraret) Amr. Chol.

p. 461, 17 add. *mar no cluinfemis* (ubi audiremus) V. Col.

p. 461, 21 add. *nolinfatis* (implerent) ad Fél. Febr. 1.

p. 461, 10 a. i. add. *asringbus* (gl. excedissem) Ml. 130d.

p. 461, inf. exploravi leg. ostendi.

p. 462, 1 add. *arromertus 7 arrudergus* (gl. statui et proposui) Ml. 51a. *an darunesus* (gl. spernens) 36e.

p. 462, 6 add. *arrotneithiussa* (gl. te sustenui) Ml. 46b. *ruradussa* (locutus sum) 50d.

p. 462, 7 add. Form. absol.: *gabsusa* (cepi) carm. Ml. 1. *tiagsu* (veni) Fled dúin nanged 36. *blaisiu* (expectavi?) L. na huidre 40 a.

p. 462, 8 add. I. *foracbaiss* (reliquisti) V. Trip. Eg. 7 b. 2. II. *rorelais* (gl. absolvisti) Ml. 50e.

p. 462, 12 add. *rocloissiu* (gl. vicisti) Ml. 43d.
— 14 add. Form. absol.: *amal soersi, amail soersai* (sicut servasti) Fél. B. epil. 447. 451. 455. 459. 463. 479 etc. Contra *celis* (celasti) L. na huidre 38a.

p. 462, 17. *duerule* leg. *duerale*

p. 463, 22 add. *ibis* (bibit) H. 2. 16, col. 886. *rethes* (cucurrit) Amr. Chol.

p. 463, 24. opprobravit leg. denuntiavit
— 25 add. *légais* (legit) Amr. Chol. *iccais* (sanavit) V. Trip. B. 156 a. *labrais* (locutus est) Seirgl. Conc. *bennachais* (benedixit) V. Trip. Eg. 14 a. 1. *crochais* (cruci affixit) Fél. Mart. 8. 12. Dec. 30. *morais* (laudavit) Iul. 21.

p. 463, 29 add. *coiniss* (ploravit), *fothaigis* (fundavit) V. Trip. B. 169 b. 173 a.

p. 463, 13 a. i. c) . . . sint, leg. Item,

p. 464, 3 a. i. del. *horacumachtaigset . . .* 28a.
— 2 a. i. add. *rutuirset* (gl. scrutati sunt) Ml. 44d.

p. 464 inf. add. I. *cansit* (cecinerunt) Seirgl. Conc. II. *fersait* (fecerunt) ibid. *carsait* (amaverunt) Fél. Mart. 15. *scorsit* Mai. 17.

p. 465, 10 add. *arrondoichenelaigsiursa* (gl. degenerans sum) Ml. 44b.

p. 465, 12 add. *oruthochaisgeisersu* (gl. quam es consecutus) Ml. 43c. *rolethnaigser* (gl. deletasti, leg. dilat.) 50c. *rofoirbthichser* (gl. perficisti [sic!]) 50e. At ESTAR: *atatchigestar* (gl. videris) Ml. 59c. (?)

p. 465, 19 add. *friangel nacallastar* (cum angelo collocutus est), *ni ellastar* (non nutrivit?) Amr. Chol. *coselastar .i. dorat* (dedit) Comm. Amr.

p. 465, 20 add. *dorochuiristar* (gl. adsciverit) Ml. 25c. *afuroissestar* (gl. confessus) 46d.

p. 465, 28 add. *rodumaigestar, rodumagestar* (gl. exaggeravit) Ml. 55d. 83d. *air ni roadbartaigestar* (gl. quia non fuerat aversatus), *roaitrummaigestar* (aequiparavit), *roscosmailigestar* (comparavit eas) 55d.

p. 465, 32 (et 714, 9 a. i.) leg. *isindi rondnainmnigestar*.

p. 466, 1 del. Fortasse: — Quae secuntur, transp. ad p. 439, 2 a. i.

p. 466, 2. confessi sunt leg. confitentur — Add. *ni dernsatar* (non fecerunt) Amr. Chol. 7 a. 1. *teallsadar .i. dogoidsiod* (furati sunt) O'Clery.

p. 466, 12 add. *dorothuusa* (gl. decidam) Ml. 23c. *dofonussa* (gl. lababo, leg. lav.) 47a. *notes* (gl. me effugientem) 29d. Alia ap. St. — Ad coni. transp. *ciathiasusa . . .*

p. 466, 13—15 del. *cid . . .* 57 r. Contra add. *cu dusésa* (gl. ut persequar) Ml. 61c. Alia ap. St.

p. 466, 22 add. *arutaissiu* (gl. reficies) Ml.

56ᵃ. et transp. a p. 429, 12—10 a. i. *annongeiss* (leg. obsecrabis)

p. 466, 23 transp. ad coni.

— 26 add. *dosaidisiu for hirubinaib condárbais frechdarcus du fortachtae dunaib trebaibso diasoirad .i. triub effraim rl.* (gl. qui sedes super Cherubim manifestare coram Ephraim, Beniamin et Mannesse; i. e. sedes tu super Ch. ut demonstres praesentiam auxilii tui tribubus his ad eas servandas, sc. tribui Ephraim rel.) Ml. 209.

p. 466, 27 add. *dufi* (gl. uindicabit) Ml. 67ᶜ. Alia ap. St.

p. 466, 2 a. i. add. *co arcói* (gl. ad nocendum) Ml. 46ᵈ. *coremifoil* (gl. anticipet) 23ᵃ. Fortasse *arna oip* (gl. ne detrectet) 42ᵃ.

p. 467, 11—13 del. *fricechfiss* ... Patr. h.

— 20-23 del. Irregulare exemplum videtur: — Quae secuntur, transp. ad p. 478, 29. (l. 23 venit leg. missus est).

p. 467, 25 add. *cid asindisem* (gl. quod adferemus) Ml. 35ᵃ.

p. 467, 31. temptationes leg. passiones

— 32 add. Form. abs.: *ciarosme* (*ciaresmai .i. cia tairismit l. cia rismit*, B.) *foamindsom* (etsi perveniamus sub illius diadema) Fél. prol. 257.

p. 467, 35 add. *diangessidsi dia am. nundguidemni* (gl. si fueritis consortes officii; i. e. si precati eritis vos deum sicut nos eum precamur) Ml. 53ᵇ.

p. 4 a. i. add. *nigessid naaill* (nolite quidquam aliud precari) Wb. 26ᵃ. Form. absol. (irregulariter): *mani thistai* (nisi ibitis) Longes mac nUsnig.

p. 467, 3 a. i. add. *niroisset aleth adi* (non attingent dimidium huius) Ml. 154.

p. 467, inf. add. *condesat* (gl. exquirent) Ml. 46ᶜ.

p. 468, 2 add. *honacumachtaigset* (gl. quo non sint potituri) Ml. 28ᵃ. *imruimset* (gl. peccabunt), *imroimset* (gl. delinquent) 54ᵃ.

p. 468, 4 add. *contotsat* (gl. conruere) Ml. 16ᵃ. *conroigset dia* (ut precentur deum) Wb. 16ᶜ.

p. 468, 9. add. Form. absol. (irreg.) *roisit*, *toirsit* (adibunt) O'Don. suppl. *na tairsit* (ne veniant) H. 3. 18, p. 70 col. 1.

p. 468, 11 add. *dummessarsa* (gl. metibor) Ml. 78ᵃ.

p. 468, 12—14 del. *airciasberasu* ... proferetur. — Contra add. *acht cofiasur* (modo ut sciam) Seirgl. Conc. *noco roisiur* (donec perveniam) Fled dúin nanged p. 10.

p. 468, 15 add. fut.: *rofeiser* (scies) Fél. Febr. 4. — Coni.: *na imroimser* (gl. ne et tu tempteris, Gal. 6, 1; i. e. ne delinquas) Wb. 20ᶜ. *dianfesser* (si scies) Fél. Oct. 24. *comairser* (quaeras) O'Dav. s. v. *meser* (iudica) Corm. B. *ségamlae*.

p. 468, 16. sciam? leg. sciatur?

— 21 add. *intan immeromastar* (cum peccaverit) Ml. 51ᵃ.

p. 468, 26 add. *arna imromastar nech* (ne quis delinquat) Wb. 11ᵃ. *acht ni doesistar* (modo ne exsecet) O'Dav. *eses*.

p. 468, 27 add. *fallnastair* (regnabit) ap. St.

p. 468, 31 add. *rofeasamar* (sciemus) H. 2. 16. col. 886. Coni.: *nach cumang conisimar* (quacunque potentia possumus), *inni adglaasmarni* (quem appellamus) L. Buide Lec. col. 647.

p. 468, 5 a. i. leg. *cofesid* ..., *ofessid* ...

469, 8 add. *ma rufessinn* (si scirem) Ml. 59ᵇ. *dotodsinn* (gl. labi) 131ᵇ. *fristaissim .i. dia frecur ceill* (gl. sacros ritus obire) 132ᶜ. *roindésaind scéla* (enarrarem nuntios) Bell. M. R. (ap. O'Don. 232). Alia ap. St.

p. 469, 20 add. *dureised* (gl. enudare, consuevit) Cr. 34ᵈ.

p. 469, 12 a. i. late leg. apud se

— 6 a. i. (et 876, 2). *dosuis* (?) leg. *dosum*

— 3 a. i. add. *an nutesed* (gl. fugiens) Ml. 29ᵈ. *mani toissed* (gl. nisi debellasset) 40ᶜ. *coni frithtaised* (gl. ut nullus opponeret manum) 34ᵃ.

p. 470, 1. iudicare leg. indicare

— 2 add. *cofiasmais* (ut sciamus) Longes mac nUsnig. — Transp. a p. 446, 9—10. *nongesmais* ...

p. 470, 14 add. *ceni imroimsitis* (ut non peccaverint) Ml. 51ᵃ. *co ingriastais* (gl. ut persequerentur) 38ᵈ. *cofiastais* (ut scirent) Seirgl. Conc. *cofestais* (donec scirent) ad Fél. Sept. 9. *nach istais* (se non esuros) Long. m U. *amail tistis* (ut venirent) O'Don. suppl. *tisat*. *gairsiu condristais* (paulo antequam convenirent) L. Lagen. 109 f. Transp. a p. 447, 9—10. *insnastis* ...

Praeteriti 3. pers. sing. per U formata iam non dubito quin insit in exemplis a St. prolatis: *dufarclu sech cach ndine* (superabat quamvis aetatem) Paul. carm. 1. *fri cech fis arachuiliu anma[i]n duini* (adversus omnem scientiam quae depravabat animam hominis) Patr. h. *fuacru doncath coemgen cloth* (provocabat ad catum C. inclitum) Br. h. 19. *is do coimet creidme fiadut* [leg. *creitme fiadat*] *foracbu cumachta do cosc cacha cloine* (ad servandam fidem domini committebat potestatem castigandae cuiusvis iniquitatis) SM. 8. *nifes can dotandiu* (compertum non est, unde veniret) L. H. praef. hymni Cum. Fot. *riadu curach ocus graig sechinis* (praetervehebant naves et equorum greges insulam) Seirgl. Conc. *nobid ic slataireckt 7 nomarbu nacuitechtai* (erat spolians et interficiebat sodalitates) V. Trip. Eg. 15 a. 2. *scar-fiu* (in quo dormire amabat) Táin bó cuailnge. Quamquam nec explicationem suam mihi persuasit vir doctissimus (e radice scr. AV), nec alias eiusmodi formas extitisse credo praeter hanc personam, in qua nescio an imperfecti formae activae adiunctum sit pronomen suffixum.

At miror aliam formationem, de qua cum olim dubitarem, iam dubitare nequeo, ab eodem praetermissam esse, qua reduplicationi subiungitur compositio.

Non dico illas formas med. hib., quae praeteritum reduplicatum habent auctum terminationibus usitatissimis, quarum exempla attulit St. *dochúadusa* (ivi) Seirgl. Conc. *rolebhlingesetar* (desiluerunt, gl. *forualatar*) O'Dav., sicut aliae easdem terminationes habent additas *t* formanti, cf. *cotormaltus* (ut contriverim), *adbertsat* (dixerunt), *luidhsed* (iverunt) apud eundem. Sed extant formae hib. veteres primariae futuri vel coniunctivi, quae cum inchoentur redupli-

catione, formantem S ostendunt, ut 1. sg. abs. *gigsesa* (gl. supplicabo) Ml. 47[d], 2. *coririssiu* (gl. ligabis; praes. *conriug*) Ml. 134[d]. *ní tithis* (ne iuraveris? rad. *tong*) O'Dav. *to 7 toing*, 3. coni. *asriri* (gl. appendat) Ml. 30[e], abs. *cech óin gessid .i. giges dia* (gl. supplicem) Ml. 53[c]; 2. pl. abs. *gigestesi* (p. 453, 4—6), 3. *fortithsat donnaig diumsaigh* (iuraverint fures superbi) O'Dav. *to 7 toing*. Quarum plura exempla ac respondentes formas secundarias repertum iri non dubitamus, sicut inveniuntur formae passivae.

p. 470, 21—22 del. , quarum . . . servatae

— 9—6 a. i. omnia del.

— 4 a. i. add. etsi non eadem constantia.

471, 11 leg. delinatur (transp. ad p. 474, 21).

— 14 del. *innarbar* . . . 14[c].

— 15 add. *nietar* . . . 17[d]. (a p. 472, 18—17 a. i.)

p. 471, 29 add. *armunter féid* (gl. laudatur) Ml. 28[a].

p. 473, 10—11. *cia* . . . 73[b]. transp. ad 474, 10 a. i.

p. 473, 20 leg. *ithesi dugaithatar*

— 21 leg. qui circumveniuntur

— 28. succiduntur leg. gl. incidantur (transp. ad p. 474, 10 a. i.)

p. 473, 30 add. *conairleicter* (gl. quae cum dimittuntur) Ml. 62[b].

p. 473, 4 a. i. — p. 474, 2 omnia del.

474, 3 leg. 3. pers. *a*)

474, 5 add. *conic domberthar forceill* (potest perhiberi testimonium) Ml. 53.

p. 474, 13 (et 482 inf.) add. *codobemtharsi* (defendamini) Ml. 53[b].

p. 474, 17. prospera leg. felix

— 21—23 del. Fortasse . . . 15[b].

— 24 ad ITHER add. (Optativi?)

— 26 add. *conairleicther* (gl. admitti) Ml. 32[c].

p. 474, ante lin. 12 a. i. add. *b*) *berthir* . . . 27[d] (leg. feratur) a p. 475, 12—11 a. i.

p. 474, 10 a. i. add. *nebtar no dundaleter* (gl. exhauriri, pocula) Ml. 101[c].

p. 474, 9 a. i. *facta* leg. *facta*

— 6 a. i. (et 482, 5 a. i. et inf.) add. *cotatoscaigthersu* (gl. commovere) Ml. 58[d]. *coatabsorchaither* (gl. illuminamini) 53[b].

p. 475, post lin. 4 add. Alias praecedente coniunctivo substituuntur pro perfecto: *dia fessar indaimser hirogabthar in salm* (gl. nam si sciatur tempus in quo psalmus decantatus est; cf. *combad si amsersin rogabthe in salm* ibid.) Ml. 53.

Aoristi formae coniunctivi: *innarbar* (expellatur) Ml. 14[c], vel optativi: *codufobither* (gl. ut succidatur) Ml. 35[c]. *coitirdibither* (gl. ut perimatur) Tr. 4[b]. *arnachitrindarpither* . . . (474, 1—2). *hobu rorbaither* . . . (475, 3); fortasse *coasagnoither* (ut intellegatur; praes. *asagnintar*) Sg. 180[b].

p. 475, 9—10. forte in uno hoc exemplo: leg. in his exemplis futuri vel coniunctivi:

p. 475, 12 add. *cotrirther friscomarser andso uile* (detur tibi quidquid poposceris ibi) O'Dav. *friscomarser*. *ise gignither* (is vulnerabitur) Harl. 5280. *gid geogainter* (etsi caedatur) Bell. M. R. *focichertar* (supponetur) H. 2, 16. *conciuchlathar* (audietur) O'Clery. Fortasse: *arúnmtangar* (gl. adficiemur) Ml. 47 r.

p. 475, 14 a. i. add. *conscerthar* (destruetur) V. Trip. Eg. 2 b. 1.

p. 475, 10 a. i. add. *ragthair* (ibitur) Longes m. U.

p. 475, 6 a. i. leg. *b*) TIR: *bértair* (ferentur) L. na huidre 31 b; minus bene *dogénatair* Fél. epil. 176. Fortasse: *fóiditir* (mittentur?) L. na huidre 30[b].

p. 476, 3 add. EBTHAR: *ni feimdebthar* (non negabitur) Fél. B. prol. 260. *claidbebtair* (gladio occidetur) Dá brón.

p. 476, 23 add. *carfaidir* (amabitur), *molfaidir* (laudabitur) L. na huidre 37 b. *cumscaigfidir* (commutabitur) O'Don. suppl. *tincim. dáilfidir* (tribuetur) Harl. 5280. EBTHIR: *ailebthir* (nutrietur) Long. m. U.

p. 476, 25 add. FETAR: *ni michlothaigfetar* (gl. nulla sterilitate defamabuntur) Ml. 14 r.

p. 476, 28 add. *dugaithfiter* (gl. fallentur) Ml. 54[a].

p. 476, 31 add. *tuaslaicfitir* (dissolventur), *cuirfitir* (ponentur) L. na huidre 34a. *láefitir* (iacientur) 37 b. *deligfitir* (separabuntur) 35 a. *cumscaigfitir* (mutabuntur) 36 a.

p. 476, 9 a. i. add. *dudichestar* (gl. ducetur) Ml. 30[d]; alia ap. St.

p. 476, 9—8 a. i. *hisindi* . . . 139[b]. transp. ad p. 438, 2 a. i.

p. 476, 8 a. i. (et 629, 17 a. i.) in quem fiet leg. in quo perstat

p. 477, 2 del. Fortasse:

— 5 add. Sed etiam assimilato *t* ad *s*: *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) Wb. 5[b]. *codufessar* (gl. ut uindicetur) Ml. 32[c]. *igesar* (gl. orari) 51[a]. *dia fessar indaimser* (gl. nam si sciatur tempus) Ml. 53. Forma absoluta: *cia gessir* (etsi oratur) Wb. 17[d].

p. 477, 7. *-asatar* leg. *-nasatar*. Ibid. add. *cia ronasatar* (etsi vinciuntur, = *cia ronaiscter* ib. 52) SM. 50. *forndiassatar* (gl. opprimi; rad. *deng*) Ml. 39[b].

Praemissa reduplicatione inveniuntur per S formata: *cotanrirastarni* . . . (476, inf.) Plur. *titsaiter luighi la sandtachu* (iurabuntur sacramenta apud avaros) O'Dav. *to 7 toing*.

p. 477, 12: Opinionem, qua de praet. prim. formatione consentiebam cum Schleichero, impugnaverunt St. et Siegfried. Sed in re tam ancipiti longiore disputatione opus est, quam cui hic spatium concedere liceat.

p. 477, 22 leg. Babylonia . . . hoc casu) — Add. *rogabath* (gl. decantatus est, psalmus) Ml. 53.

p. 478, 8 a. i. *istrimetar* leg. *istrimetur*

— 2 a. i. *roaingthea* leg. *rooingthea*

479, 5: Formam originariam T servarunt adiectiva quaedam ut *necht* (*.i. glan*, purus) Corm. *cruithnecht*. *gnáth* (usitatus) Wb. Sg. *romacdact* (gl. superadulta, virgo) Wb. 10[b]; et substantiva ut *dermet* (oblivio), *taidmet*, *foraidmet* (memoria) etc.

p. 479, 18. electum leg. ordinatum

— 26. *brathnigthe* leg. *bruthnigthe*

— 28 add. SSE, SE pro *-ste*: *ambanind-*

risse (gl. inuaso, imperio) Ml. 18c. *esnaise* (gl. inserta) 33c.

p. 479, 31 add. *comtherchomraicthi* (compositi) Sg. 3b. *dontercantu* (gl. profetato) Ml. 53. *immatrebdidiu* (gl. circumhabitato) Cr. 36a.

p. 479, 32 del.; i. e. praedicto — Add. *airndrisse* (gl. erratam) Ml. 38d. *mese* (gl. probatum) 31c. *cossecarthae* (gl. dicatae, devotionis) Ml. 74d. *esnaissi* (gl. inserta) 32c.

p. 479, 7 a. i. add. *ind indirsi* (gl. uastati) Ml. 67a. *impessi* (gl. obesi) 20a. *claissi* (gl. defossi) 24c. *innan impesse* (gl. obsessorum) 49b. *innan doilbthe* (gl. fictorum), *doilbthib* (gl. fictis) 128. *dunaib huilib indirsib* (gl. omnibus peccandi amore persuasis) 35a. *eritib* (susceptis) Tr. 3b.

p. 479, 6 a. i. add. Superl. *cossacarthimem* (gl sacratissimae, apparationis) Ml. 50c. *duthuichsimem* (gl. acceptissimi tui) 71b.

Eadem forma (sicut apud Graecos) significatur facultas vel dignitas: *ni gatda diib* (nequeunt sumi ab illis) Wb. 10b/d (cf. p. 702). *aideitchide* (gl. detestanda) Ml. 36a. *adéitchidi* (gl. execrabilia), *aditchidi* (gl. abhominabiles) 74c. *rithi* (gl. uenalem, iustitiam) 36a; saepius in compositione: *it diasndisi aralin* (gl. plura sunt quam ut narrari queant; i. e. sunt inenarrabilia propter numerum suum) Ml. 60b. *nephchomtetarrachti* (incomprehensibilia, iudicia) 55d. *nephfodlaidi* (gl. atomos) Sg. 28b.

p. 480, 17 del. ; leg. *aisndisti* (transp. ad lin. 25).

p. 480, 25 add. *betis fustib .i. adnachtib* (gl. condendis, cadaueribus) Ml. 33d. *donaib déedib betis chloithib* (gl. ad convincendos desides) 131d. SI: *fissi* (sciendum) F. h. 3. *is gessi* (gl. adorandus) Ml. 26b. *is aisndissi* (gl. inserendum) 34b. *indi beta messi* (gl. iudicandi) 70a. *betis aisndisib* (gl. ad indicandos, gl. dicendis) 23c. 27b.

p. 480, 28. personae add. sing.

— 29 leg. THE, plur. eadem quae in activo TIS.

p. 480, 6 a. i. add. *issisi nobcrete* (gl. quae credebamini in aeternum clausae) Ml. 98.

p. 480, 2 a. i. del. *duforbaithe* (gl. veneretur),

— inf. del. 31c.

481, post lin. 20 add. Plur.: *dofuaircitis inna grán la arsidi* (triturabantur grana apud veteres) Sg. 184b. *dobertis daboc leu* (afferebantur duo hirci apud eos), *dobertis maldachta foir* (dabantur maledictiones super eum) Tr. 4a. *ba horigaib dobertis* (a regibus ponebantur) Corm. *ána.* *indloingtis* (gl. dissecabantur) L. Ardm. 175 b. 1. *dofurgabtais* (gl. proferri debuit; i. e. proferebantur) Sg. 7b. *lasngontais is scailtis fuidb* (per quem vulnerabantur et findebantur bellatores) L. Lagen. ap. St. *congabtis gabala linn dondóis foiss i hierusalem* (gl. tantum ut pauperum memores essemus, Gal. 2, 10; i. e. ut sumerentur collâtiones apud nos hominibus, qui morantur Hierosolymis) Wb. 19a. *arnafarcabtis cen forcitlaid* (ne relinquantur sine praeceptore) 31d. *maduelltis* (si declinarentur, elementorum nomina) Sg. 4b.

p. 481, post lin. 29 add. Aoristi formae secundariae: *rithæ* (venditus est) Tir. 6 (bis). *duforbaithe* (gl. veneretur, leg. veniretur, usque ad suspiria) Ml. 31c.

Formae secundariae reduplicatione suppleta: *notgebtha darahesi* (accipiaris eius loco) L. h. praef. ad F. h. *na gebtha ór na argat* (ne sumeretur aurum neve argentum) V. Trip. Eg. 3 a. 1. *cona coisentai temair* (ne defenderetur Temora) carm. (Petrie, Tara 10. 11). Plur.: *ni bértais diacellaib* (non ferrentur ad ecclesias suas) Corm. F. *tamlachta.*

p. 481, 8 a. i. add. *amal noadnasta* (quomodo sepeliretur) V. Trip. Eg. 17 b. 2. *cidh edh dleta dé* (etsi hoc debeat) SM. 284. *gé dotista friachloind-sium* (etsi iretur adversus prolem ipsius), *arna tista frim flaithius* (ne iretur contra regnum meum) Fled duin nanged 2. 74.

Plur.: *dofestais* (gl. vindicari, cupiebant) Ml. 29c.

Praemissa reduplicatione invenimus per S formatum: *nibád chian folilastæ* (non diu sustineretur, pugna; *fulang*) Leb. na huidre 20a. Fortasse *rogellsat... conciuclaistidh* (leg. *ciclastæ?*) *congal* (promiserunt C. interfectum iri) Bell. M. R. 144.

p. 482, 7 add. *ised rochreti cách duibsi na nachaibersoilcfithe etir* (id credidit unusquisque de vobis, apertum vos non iri omnino) Ml. 98. *ni rothreifithe* (non statueretur) SM. 254. *corosluindfide* (significatum iri) Harl. 5280 (O'Curry. 619).

Plur.: *forceinnfitis*... Sg. 6a. (leg. finirentur) transp. a p. 461, 19—20. *dologfaitis achinaid* (remitterentur delicta eius) ad Fél. Iun. 6.

p. 482, 7 a. i. fortasse...: leg.: *arnarimfolngar diltod do* (gl. ne fratrem meum scandalizem: i. e. ne fiat ei scandalum) Wb. 10c.

p. 482, 5 a. i. del. fortasse...)

— inf. add. *nachibberar ismachtu rechta fetarlicce* (ne feramini in ritus legis veteritestamenti) Wb. 27a. *cotabucabarsi* (gl. elevas mini) Ml. 98.

p. 483, 16 add. *nomlinfithersa* (gl. explebor) 40a.

p. 483, 26 add. *nobcloifether* (gl. vincemini) Ml. 67a.

p. 483, 27—29 transp. ad coni. p. 482 (quod ferentur leg. ferri).

p. 484, 12 a. i. *dothabairt* leg. *dothabirt*

487, 27 add. Artissimo cum his cognationis vinculo contineri videntur formae in *-ann*, *-enn* exeuntes, quae consuetudinalis nomine signantur. Quorum exempla (in nostris codd. non inventa) vetusta vid. ap. St., quibus addenda sunt e Vis. Ad.: *ni erchótigend* (non pulsat) 43. *noslenand* (adhaeret iis) 138. *nosfastand* (retinet eos) 157. *co tócband* (ut tollat) 160. *co curend* (ut ponat) 177. *nadfoichlend* (quia non curat) 254.

p. 488, 1. excellentis leg. ordinati.

495, 11 a. i. esti leg. este

496, 9 leg. *nobed and. nitha*

— 10 leg. ut esset ibi casus

— 15 del. *cobeid*

— 23 (transp. ad p. 493, 12). esset leg. sit

p. 496, 25 (et 499, 8). *mani*... si leg. *armini*... nam si

p. 496, 11 a. i. fructu leg. fructu

499, 18 a. i. Christo leg. iis

p. 501, 5 a. i. *biat* leg. *biad*
502, 3. scint leg. sciunt
— 14 a. i. 484 leg. 482
503, 13 del. *isnaib salmaib* et *hisuidi*
— 14 del. psalmi euntes
— 18. *athis* leg. *fithis*
— 24 add. *táit* (gl. exite) Ml. 34ª.
— 33. adversatur ei leg. gl. adversarii ibid. add. *fristaissinn*, *frithtaised*
— 10—7 a. i. Eiusdem ... Quocum leg. Eidem radici

p. 504, 1 add. *conétat indeb inbetho* (gl. turpis lucri gratia; i. e. ut assequantur lucrum mundi) Wb. 31ᵇ. *conétid inclaidebsin* (gl. gladium salutis induite et gladium spiritus; i. e. ut assequamini hunc gladium) 22ᵈ.

p. 508, 4 a. i. *os* leg. *es*
511, 7 a. i. *geffit* leg. *queffit*
512, 23. YFF leg. YF
513, 15. *men* leg. *nen*
— 14 a. i. Huc transp. 516, 12—16; add. futuri loco: *dafraud* (gl. subtrahet) Cb. 2. *gwledychawt* (regnabit) Cod. rub. (Sk. II. p. 221), *dyrchauawt* (surget) 223, *treiglawt*, *ef grynnawt* (transibit, tremet ille) 224, *gwasgarawt* (diffundet) 229. 232.

p. 513, 7 a. i. mundi leg. terrae
516, 3 *na esma* leg. *na esma quet*
— 27 extr. leg. *manet*
— 28 extr. leg. 70b.
532, 12 a. i. amorica leg. aremorica
533, 10 a. i. potest leg. poterat
544, 18 a. i. intermisso leg. intromisso
550, 3 a. i. leg. 158, 8.
551, 21. 296. leg. 266.
— 31. 1626. leg. 1616.
559, 11—13. b.—201. transp. ad p. 557, 3 a. i.

p. 563, 22. expeditione leg. expugnatione
568, 18. *nam* leg. *mam*
569, 17 leg. conscientia
570, 15 del. comma
573, 23. venerunt leg. venerant
— not. *dabieu* leg. *da bieu*
575, 12 a. i. contrarius leg. surdus
577, 9 extr. add. *cothfen*, *a*
586, 14 del. semel — add. Cr. 324.
599, 24. *non* leg. non
609, 7 add. *condiuit* (gl. sincerum) Ml. 14ᶜ.
— 20 add. *intansin* (tum) Tr. 98.
— 4 a. i. leg. dant..., reddunt
611, 16. nominalia leg. numeralia
— 10 a. i. *foirsom* leg. *foirsem*
613, 26 add. *tecmaiṅg amin* (gl. fortuitu; i. e. accidit ita) Sg. 29ª.

p. 613, 27. par[ticip] leg. par[ticip.]
614, 5 add. *immenetar*: *.i. dinaib cumachtgaib echtrannaib roadbartaigset don popul 7 di cach di suidib immenetar. oc adbartugud dialailiu* (gl. unde beatus dauid de utrisque id est tam externis quam domesticis malis in hoc loco uel supplicationes populi inserit uel querellas; i. e. de potentibus externis qui adversati sunt populo et de unoquoque illorum invicem adversante alteri) Ml. 26ᵇ.

p. 614, 9 a. i. idem leg. primus — Ceterum *cita*, *ceta* nunc persuasum habeo compositione coniungi cum verbo proximo, quoniam non solum *citaruoirtned* Tir. coniunctum est scriptione, sed etiam in *citabiat* Ml. forma subiuncta *biat* adhibetur, non absoluta *biit*; eodem igitur referendum est *intan adcitaacœ* (cum primum vidit) Tr. 60 (p. 456) dupliciter compositum.

p. 615, 12 leg. lagoenae
616, 24. solum leg. declivitatem
— 11 a. i. 10, leg. 10.
617, 25. leg. 232, 2.
618, 24. *mitin* leg. *mintin*
623, 10 a. i. culpa leg. opprobrio
625, 16. *itiossuch* leg. *itossuch*
627, 10 a. i. add. *am. sluces anadnacul nersoilcthe ni tete ind* (sicut absorbet sepulcrum apertum, quicquid intrat in id) Ml. 22ᵇ.

p. 628, 3—4. *foichlorib* ... transp. ad p. 874.
632, 11 a. i. *alethó dib* leg. *aleth ódib*
635, 6 a. i. contemptum leg. violatum
636 inf. *thindnacul* leg. *thindnacal*
637, 8 a. i. add. *du*,
— 4 a. i. add. *ni diulc* (aliquid mali) Ml. 24ª.

p. 641, 16 a. i. est leg. erit
642, 2 add. *resinchessad* (ante passionem) Ml. 44ᵇ.

p. 642, 4 add. *remut* (ante te) V. Find. (p. 1004.)

p. 642, 12 add. , in compositione (et ante pron. suff.) IARM.

p. 643, 11. 12. non inveniuntur ... leg. , quae hodie desunt, non invenimus nisi unum hoc: *iarmut* (gl. post te) Ml. 70ᶜ.

p. 646, 15 a. i. *centatarcor* leg. *centetarcor*
651, 4 add. *is cotarsna fris fesin st.* (est contrarius sibi ipsi hic) Pr. Cr. 56ª.

p. 651, 20. *cobnesta* leg. *coibnesta*,
657, 3 a. i. TARESI leg. TARÉSI, saepe separatum in cod. Ml. *tar ési*

p. 658, 12 add. *tarœsi*, *tar œsi* (gl. pro) Ml. 55ᶜ. 55ᵈ. *tar ési incethardaiseo* (pro his quattuor) 36ᶜ.

p. 666, 25 leg. perturbatione
667, 15 *hin[t]* leg. *hinn*
— 7 a. i. *anghenawl* leg. *angheuawl*
670, 8. expergefecit leg. excitavit
676, 1. *our* leg. *uor*
683, 11. gnorat leg. norat
687, 18 a. i. leg. una nox
688, 16. ditionem leg. regionem
691, 22 add. Contraria significatione *hyt nos* (per noctem) Mab. 3, 273; cf. arem. *het* (p. 697).

p. 696, 14. *marrey* leg. *marreg*
700, 12 a. i. leg. prompta
707, 15. quantam leg. quantum
— 22. temp, leg. temp.
708, 10. quisvis leg. quivis
712, 10 a. i. add. secundum St. forma verbalis *id* (est) cum pron. *ón*.

p. 713, 17 add. *amal*,
714, 13. *dorontœsiu* leg. *dorontœsi*
— 7 a. i. add. *isindi arndamroichlisse hua bás* (gl. quoniam eripuisti animam meam a morte) Ml. 74ᶜ.

p. 716, 20 a. i. quam pes leg. inquit pes
717, 6 a. i. *forrodamassa* leg. *forrodamarsa*

p. 734, 10 a. i. *ma* leg. *na*
735, 9. a leg. e
737, 3 a. i. *yvnny* leg. *vynny*
740, 15. non conelabetur leg. nihil elabitur
744, 9 a. i. vinciat leg. suspendat
745, 9. re-manerent leg. re-linquerentur
746, 10. *frithtarised* leg. *frithtaised*
748, 23 add. *inna arberamni dam dede* (nonne proferimus nos etiam duas res?) Pr. Cr. 59[a].
p. 749, 10. *imba nacol* leg. *imb anacol*
752, 3 a. i. positae leg. posita
— 2 a. i. leg. prope horreum
755, 3. Semel leg. Raro
— 5 add. et addito *byth: na war y gorff wek tam vyth* (nec in corpore eius dulci usque) 132, 3.
p. 756, 6. *digoaret* leg. *digoret*
757, 16. invitae leg. iniuriam
762, 7 a. i. add. Incrementum (*gunam*) *u* vocalis St. statuit esse hib. *au*, *ou*, *eu* (*eo*), ut *naue* (novus), *móini* (= *movini* ut lat. *mûnera*, *moenera* = *movinesa*), *ceo* (rad. *sku*?), *teo* (deus) Dúil Laithne, *leos* (rad. *lus*?)
p. 767, 14. dissedet leg. dissidet
769, 19. *huandinnilliugud* leg. *huandinuilliugud*
p. 769, 25. obscurata leg. obscuratae
— 29. *dálsuide* leg. *dálsuidæ*
774, 12 a. i. glossariis Parisiensibus leg. notis ad Itin. Burdigal.
p. 775, 24. *mraithemnacht* leg. *mraithemnecht*
778, 16 leg. Ld. 62[a].
779, 14. p. 38 leg. p. 32
781, 19 a. i. leg. *libuir* 2[a]. Pr. Cr. 1[a].
783, 18. Anteloius leg. Auteloius
786, 10 a. i. del. , sicut...
787, 15—14 a. i. *indas* ... 7[d]. transp. ad p. 788.
p. 788, post l. 20 add. *-as* neutr. *indas* .. [a p. 787] *ised indas indfirseo* (is est status huius viri) Ml. 36[a], acc. *fuanindassin* (sub hoc statu, nunc) 74[c].
p. 789, 9. 737 leg. 773
791, 18 add. *casalda* Pr. Cr. 63[b].
803, 9 add. *-iugud*
— 16 add. *huandinuilliugud* (gl. tuitione) Ml. 35[d].
— 24 add. *ar huatigud sil.* (gl. poëtae pro Dardanio posuerunt Dardanum; i. e. ad attenuationem syllabarum) Sg. 38[b].
p. 805, 5 a. i. huc transp. *innamraithemnechtæ*... Ml. 55r. [a l. 20—19 a. i.]
p. 809, 12 a. i. add. *madacha* (gl. cassos et inefficaces), *madachu l. tuisledchu* (gl. cassosque fecisti) Ml. 17[a]. 26[d].
p. 809, 2 a. i. add. (de potentibus externis)
811, 21 add. *ind eridech* (scyphus), acc. *eredig* Ml. 55[c], acc. pl. *inna erithcha* (gl. pocula) 101[d].
p. 814, 20 del. ; cf. Adcantuannus Caes.
815, 11. *gennadrwi* leg. *gennadwri*
— 22 add. *crezny* (adi. *crez* MJ. 16 b) MJ. 16 a.
p. 815, 25. rec. leg. trec.
818, 8. convenit *a* (cf. Add. ad p. 10).
— 10 add. *ufvel* MJ. 236 a, corn. *huuel* Voc.

p. 821, 16. transp. *gudhyf*, *gudif*.
825, 5. plantasma leg. phantasma
— 6 add. *goelvan* MJ. 79 b. *tremenvan* (obitus) 97 a.
p. 827, inf. *dagreunow* leg. *dagrennow*
829, 13 a. i. add. *tomdar*, *yender* Cr. 1668.
— inf. *pippaur* leg. *piipaur*
830, 28 add. *cresquadur* (augmentum), *loedadur* (canities),
p. 830, 12 a. i. leg. microscopium ... telescopium
p. 831, 11. 9[b]. arem. leg. 9[b], arem. *lourr* Cath. arem.
p. 834, 16. transp. 2, 1, 61; 58. 59.
836, 13 a. i. add. *hueruentez* (amaritudo).
840, 10 add. *gousifyat* (venabulum) Cath.
— 26 add. *huanat* (suspirium)
— 32 add. *cleisyat* ('mantinus', i. e. scaeva)
p. 840, 2 a. i. add. masc.; fem. *eneit* (anima, vita) fq. *ucheneit* (genitus; hib. *osnad* Corm. B. *co ósnada*, p. 647) Mab. 3, 190.
p. 844, 5 add. *munut* MJ. 104 a,
848, 15 a. i. *cloarek* leg. *cloarec*
849, 1. *mezec* leg. *mezec*
— 7. *gou-zouk* leg. *gou-zouc*
855, 11. sedet iam leg. sed etiam
860, 23 add. *dunaib ammandib amlabrib* (gl. mutis animalibus) Ml. 55[d].
p. 862, 2 (et 887, 2) add. *ataat mesai dá nephchomtetarrachti* (sunt iudicia dei incomprehensibilia) Ml. 55[d].
p. 864, 14 et 24: Ceterum per se quoque invenitur *aér* (gl. tam) Ml. 55[d].
p. 867, 18 a. i. *im-* leg. *in-*
870, 13. *érbarlamni* leg. *érbalamni*
— 23 extr. add. :
— 13. 12 a. i. del.), *conétid* (induite
— 6 a. i. in. add.)
871, 2. *nichoncosram* leg. *nichoncoscram*
874, 9. eruerit leg. exuerit
— 17 add. *ettorsondi* (gl. baritona) Vind. 57[b]. (Praef. XLII.)
p. 874, 15 a. i. add. *fugall* (add. al. man. *fugell*, gl. negotium) Wb. 9[c],
p. 875, 17 a. i. add. *frithtaised* (obsisteret) Ml. 34[a].
p. 877, 12 a. i. malefacta leg. vitia
— 11—10 a. i. sis ... abactus leg. depellaris
p. 877, 8 a. i. interceptio leg. interruptio
878, 15 add. *intuigther* (gl. induitur; supra *indt.*) Pr. Cr. 56[a].
p. 881, 11 a. i. del. , TE
— 8 a. i. *forsataismetar* leg. *forsateismetar*
p. 882, inf. del. cf. ... 455
883, 21 add. *nachtochrechad* (gl. nulla... molestia) Ml. 55[c].
p. 883, 30 add. *an durochrechsat* (gl. mentiti falsa) Ml. 47[d].
p. 884, 12. proferebant leg. proferebantur
— 18. *tairmorfcenn* leg. *tairmforcenn*
— 9 a. i. add. *immenimgabam son* (quod devitamus hoc) Ml. 35[d].
p. 885, 1. incurrentia, elem. leg. errantia sidera

p. 886, 15 del. *frithtarised*, del. 34ᵃ.
888, 16 a. i. *guinlaun* leg. *guinlann*
892, 18. flavo ... facie leg. auricomus
— 19. intensivus leg. satur
894, 20. *dihails* leg. *dihail*,
897, 17 add. arem. *euezhat* (vigilare) Buh. 90, 12. hod. *evez*, *evesaat*.
p. 898, 5. *yms* leg. *ym*-
— 6. *vmhely*- leg. *vmhelys*
900, 5 a. i. *iu* leg. *in*
903, 17 add. *kysraynya* (una regnare) Cr. 7. 1961. *kesvewa* (una vivere) Cr. 1314.
p. 904, 10. extr. add. ,
912, 9 a. i. *diarhgnimaib* leg. *diarhgnimaib*
918, 1 add. *fristaissinn* .*i*. *dia frecur ceill* (gl. sacros ritus obire) Ml. 132ᵃ.
p. 918, 21 add. *air doratad ermitiu*. *feid deachtae do doinacht maicc* (gl. non ad honoris diuersitatem; i. e. quia datus est honor deitatis humanitati filii) Ml. 53.

p. 919, 11 et 10 a. i. commut. , et .
935, not. lin. 3. qua leg. quo
981, not. ** leg. *arafocladar*
983, not. l. 3 a. i. leg. 203ᵇ.
986, not. lin. 4. 31ᵃ. leg. 31ᶜ.
987, 10 a. i. *óbreth*, leg. *óbreth*.
994, not. 3 lin. 4. dat, leg. dat.,
1003, not. 30. lin. 6 leg. adi. *cennais* (mansuetus, mitis) Vis. Ad. 2, subst. *cense* (modestia):
1035 gloss. lin. 5. *dæ* leg. *dǽ*
1052, not. lin. 4. al leg. al.
1054, not. (8ᵃ) lin. 13 leg. adi. *llyniog*
— — lin. 14. *llyno* leg. *llynol*
1070, not. lin. 9 a. i. *seubad* leg. *seuyad*
— — 5 a. i. leg. *Woletec*,
1073, not. lin. 3 a. i. *keud* leg. *skeud*
1076, not. lin. 13. *lezūe* leg. *lezeū*
1083 b. lin. 13 a i. *forodomarsa* leg. *forodamarsa*
Praef. XX ᵃ inf. leg. *perigrinitate* (sic!)

INDICES.

A. Index rerum.

B. Indices nominum et vocabulorum.

1. Hibernicorum.

2. Cambricorum.

3. Cornicorum.

4. Aremoricorum.

5. Gallicorum (et britannicorum veterum).

Berolini, apud Weidmannos (I. Reimer).

Typis fratrum Unger.